Born

HIEROGLYPHICA,
SIVE DE SACRIS AEGY-PTIORVM, ALIARVMQVE GENTIVM literis Commentarij IOANNIS PIERII Valeriani Bolzanij Bellunensis;

A CÆLIO AVGVSTINO Curione duobus Libris aucti, & multis imaginibus illustrati.

LECTORI.

Habes in hisce Commentarijs non solùm variarum historiarũ, numismatum, veterúmq; inscriptionum explicationem, verumetiam præter Aegyptiaca & alia pleraq; mystica, tum locorum communium ingentem magna cum oblectatione syluam: tum sacrarum literarum, in quibus haud rarò & Christum ipsum, & Apostolos Prophetásq; huiusmodi locutionibus vsos fuisse videmus, exquisitam interpretationem: vt sanè non temerè Pythagoram, Platonem, aliósq; summos viros ad Aegyptios doctrinæ gratia profectos intelligas: quippe cùm hieroglyphicè loqui nihil aliud sit, quàm diuinarum humanarúmq; rerum naturam aperire. Vale, & hoc periucundo iam per Pierium oblato beneficio feliciter fruere.

BASILEAE,
PER THOMAM GVARINVM, M. D. LXXV.

ILLVSTRISSIMO COSMO MEDICI FLORENTINORVM DVCI, HETRVRIÆ'QVE PRINCIPI, HEROI INCOMPARABILI, IOANNES PIERIVS VALERIANVS S. P. D.

CVm mecum reputo, COSME Princeps Illustrissime, reputo autem sæpissimè, quanta fuerit & genij & ingenij tui felicitas in laudatissimæ vitę tuæ negotiorumq; electionibus, cùm omnes te vnanimi totius patriæ tuæ consensu, in tam tenera ætate, ditioni amplissimæ præponerēt, & in hanc celsam honoris sedem extollerent, tum certè quonam modo tantam rerum molem in hac temporū perturbatione ferre ac sustinere posses, sanè quàm, pro eo ac debui, solicitus esse cœpi. Verùm cùm actionis administrationisq; tuæ progressum, & quam vitæ rationem complexus es, considero, gaudio planè maximo ita perfundor ac exulto, vt etiam planè videā te Fortunæ locum illum, singulari omnium beneuolentia & summa virtutis existimatione non solùm tueri pôtuisse, sed etiam eam virtutis opinionem de te concitauisse, vt vel maximis regnis gubernandis te dignum præbueris. Nam qui fructus à bono veroq; principe soleat expectari vel maximus, huiusce iam non adumbratam imaginem, sed luculentam expressamq; formam nobis exhibuisti: atq; vt insigne cōmodum subditis tuis adferre posses, in primis operam dedisti, vt tanquā agrum melioribus ferendis segetibus destinatū, lolio zizaniáve, sic Rempub. tuā labe vitijsq; contagiosis perpurgares, dum corruptores coërces, externas diuini nominis cōtumelias, blasphemias, periuria, & id genus extremá scelera pro virili, iureq; tuo prohibes, emēdas, tollis, ac punis: nihilq; magis è tua dignitate, nec rē Deo (huius enim minister & est & dicitur bonus quivis Princeps) gratiorem, nec ciuibus tuis salubriorē existimasti, quàm si ad huiuscemodi honestatis ac pietatis scopū & metā in curriculo tuo gnauiter & strenuè contendas: pro quo etiam labore & indefesso studio certò nouisti tibi diuinitùs immortale præmium esse propositū, cùm tā gloriosi conatus & cursus dux & magister CHRISTVS prolixè polliceatur illis rerum omniū felicissimos successus, qui religionem puriorem ardenter amant, & ornare sedulò contendunt. Quamobrem Cosme Princeps ornatissime, fas mihi sit quęso, meo quodam more, & singulari quadam erga te gentemq; vestram pietate, liberius quædā vsurpare & adferre, quæ ex officio prætermit-

tere non possum: teq; exhortari, & admonere, vel iam currentem, vt dici solet, incitare potius, vt quem hactenus animū ad publica iuuanda cōmoda attulisti, eum nō depōnas, sed tibi etiam atq; etiam vigilandum, ac pro Repub. consilio & labore excubandū existimes: studiaq; omnia, cogitationes & curas in iis rebus ponendas, quibus clauum tanti dominij in maximis fluctibus tenere, et amplas ditiones tuas, in summis rerum difficultatibus tueri ac gubernare possis. Hoc ipsum facilè totum assequêris, si Deum verum in CHRISTO verè, vt facis, agnoscés, summa fide & obseruantia colas, ames, venereris, & gloriæ sanctissimi nominis eius, doctrinæ cœlesti, Ecclesiæ tranquillitati amplificandæ conseruandæq; dies noctesq; studeas: in dominio ad quod es adhibitus, publicam, vt hactenus fecisti, salutem quæras, subditorum incolumitaté cures & tuearis, honestam disciplinam instituas, vel iam institutam conserues, florentem ditionem legibus, iustitia, concordia stabilire pergas. Magnum, inquies, est hoc et arduum munus, molestiarumq; plenum, & quod non nisi ab iis præstari potest, quibus diuinitùs peculiare donū concessum est: mihi autem homini satis alto perfruenti otio hæc præscribere longè facilius, quàm inuenire quenquam qui ad hunc scopum propius collimet. Rectè sanè, sed quorsum hęc? Vt teipsum, Clarissime Princeps, respicias, teq; eum esse firmè credas, in quem Deus Opt. Max. immensa sua benignitate, tam ampla cōferre voluit beneficia, vnumq; constituere Ducem, ac veluti pastoré, magnis & latè dissitis populis, vt eos cōmodè prudenterq; regendo pascendoq;, in hoc tuo principatu idea quædam sanctæ Reipub. eluceres: ideoq; duos præclaros tibi comites addere voluit, Iustitiam et Religionem: quarum altera fortunas, vitam & dignitaté ciuium & populorū conseruas & contines: altera ad veram salutem veramq; felicitaté omnes cōuocas, & proprio laudabiliq; exemplo tantū non adducis. Respice igitur COSME Princeps munus tibi assignatū à Deo, talentumq; tam liberaliter tibi impertitū, ac cœleste tuum illud nomen non sine diuino numine ideo tibi obvenisse, vt (quod olim de Sparta prouerbium iactatum est) quam nactus es Hetruriam, eam excolas, & omni virtutū genere exornes. In primis auté, vt decet veræ virtutis amatorem, artes quibus doctrinæ liberales continentur, studio, liberalitate, & officiis tuis cōplectaris: insunt enim in artibus illis fontes & causæ sapientiæ, virtutum, legum, & honestæ disciplinæ, quę omnia quàm principatui & prouinciis tuis necessaria sint, vnus omnium Principum optimè nouisti, qui nullis sumptibus, laboribus nullis pepercisti, vt præstantiores ingenuarum artium doctores gymnasiis

mnasiis

mnasiis præficerentur, iuuentutémq; liberaliter instituerent. Et si quis tandem inveniatur qui ab egregia aliqua virtute commendationem ducit, hunc tua benevolentia dignum iudicas, ac benignè complecteris, autoritate defendis; foues, & dignis præmiis ornas: vt iam nemo mirari debeat, probos homines & doctissimos quosq; certatim ingenij sui partus libenter illi cõmendare, cuius vel nominis splendore, gratiam & ornamentũ scriptis conciliant suis. Quã quidem ob rem nec mihi, qui annos permultos in vestra sum clientela, cõmittendum putaui, vt, cùm multi eam voluptatem, quã incredibilem ex ista magna dignitate animis suis perciperent, scriptis declararent, velléntq; te hunc summũ honorẽ ex tuo merito splendore diutissimè administrare, ego vnus in tanta omnium lætitia tacerẽ, nec scripto testificarer commune omniũ nostrûm gaudium ex eo potissimùm natũ esse, quòd te vnum in hac durioris temporis propagatione diuinitùs delectum videmus, qui literas literatósq; viros singulari benignitate foues atq; illustras, ac adversus intolerandam inscitiam & immanem barbariem defendis. Vt igitur huiusce perceptæ meæ lætitiæ aliquam significationem darem, cõmentarios satis multos diuersorũ amicorũ, quibus id denegare nec potui nec debui, rogatu, de sacris Aegyptiorum literis hoc tempore in vnum veluti corpus cõstrictos in tuo nomine apparere volui: in quibus vel describendis vel tractandis magnã operam & sedulum studium nos posuisse, boni omnes qui nostra legere dignabuntur, facilè intelligent. Quam verò feliciter id à nobis tentatũ sit, aliorum iudicium erit: labores certè incredibiles sustinuimus, dum earum rerum explicationem adferre studuimus, quæ naturę obscuritate varietatéq; involutæ, multísq; obstructæ difficultatibus, plurimorũ vel insigniter eruditorũ hominũ ingenia exercere detineréq; potuerint: vt etiã æquiorem mihi fore Lectorẽ sperem, vbi viderit me primum in tanta rerum varietate, magnitudine ac difficultate, maximo studio maximáq; animi contentione in hoc argumento elaborare voluisse, & honesto exẽplo multorũ studia excitare. Quanquã hoc loco extiterunt, qui in ipso operis vestibulo à tam laborioso me deterrere ita studuerunt incœpto, vt etiã vel arrogantiæ vel imprudẽtię nota & crimine me verberarint, quòd vnus è multis existimarẽ aliquã absolutã explicationem me nunc tandẽ huic tam obscuro argumento adferre, & tam immensam rerũ abditarũ seriem ex Aegyptiorũ sacerdotũ arcanis eruere posse confiderem. Quin potius rei difficultate ob oculos versata, inexhausti operis laborem declinãdũ censuerũt, præsertim cùm in huiusmodi enodandis nõ pauci ex

Græcis & Latinis Barbarísq; scriptorib. omne studiũ & operã sine fruge cõsumpserint, quòd opus tale rerum atq; artium omniũ propèmodum rationem naturámq; comprehendat. Præterea vetustis earum literarum monumẽtis partim temporum, partim hominũ incuria deperditis, ea dicebant scriptorũ inopia laborandũ esse, vt si ętas, si ingeniũ, si alia pleraq; adessent, vix tamen ad exitũ perducere concederetur tantę molis argumentum, quod idem adeò sit ex hominum memoria sublatum, vel potius abolitum, vt nulli vnquam vsui sit hæc elucubratio futura, cùm præsertim hoc ipso tẽpore nullus quãtũlibet profunda eruditione sit, qui vel obeliscos qui Romę aut alibi adhuc visuntur, vel admirandam illam Bembi mensam intelligat, aut interpretari posit: vanúmq; esse, ingenium in eo pertinacius intendere, quod te nunquã omnino speres assecuturum. His ego responsum volo, me non esse nescium plurima ex his vnà cum Aegyptiorũ regno, doctrina, institutione, ac ferè omni eorum nomine ita esse abolita, vt si vel ipse reviuiscat Heraiscus, qui fertur olim omnia sacerdotũ eorum monumenta literasq; mysticas vno statim obtutu intellexisse, rerúmq; simul interpretationẽ cõfecisse, iã nunc laboret incassum, si quid tale aggrediatur. Sed esto non posse me, non posse alium quempiam totum hoc sacrũ perlustrare, idcircóne pręclaro & laborioso incœpto desistẽdũ, quòd vni omnia pręstare negatũ sit? Idcircóne veterũ numismata & statuas artificiosius elaboratas, quas tanto studio perquirimus, tanta diligentia effodimus, tanto sumptu resarcire curamus, quæcunq; fuerint vel nare, vel manu, vel pede, vel alio quòpiam membro mutilæ, in fornacalem ignem ad vsum calcis coniiciemus? quomodo enim nobis vel voluptati vel admirationi esse poterunt, si non vndecunq; perfectæ fuerint, quando nihil isti dignum putant, preciosum nihil, nisi quod est absolutissimũ? Agè igitur COSME, si horũ sententiã probas, monumenta aliquot tum vetera tum recentia ex amœnissimis tuis ędibus abiice: statuas illas mira Michaëlis Angeli Bonaroti industria fabrefactas, è Diui Laurentij tẽplo eliminandas cura: nam & illis aliquid deest, & hę extremã artificis desiderant manum: vt de his tantùm loquamur quos in nostræ cõmentationis serie duces libenter suscipimus. Pliniũ habere domi nemo velit: professus enim se naturalis aut mundi historiæ libros editurum, non omnia nouit, non omnia perquisiuit, in orbis descriptione multa prætermisit, montes aliquot non recensuit, flumina pleraque non commemorauit, vrbes tunc celebres non agnouit omnes, quadrupedum, piscium, auium, stirpium, ac aliarum quarundam vim ac proprietatẽ parum

accu-

accuratè propoſuit? Quid Plutarchũ, quid Aelianũ, quid Athenæũ, quid Pauſaniã memorem, cùm horũ nemo omnia, quæ in ſuſcepto argumẽto dici potuiſſent, dixerit? Quid Paulum Iouium, cuius tanta in ſcribenda hiſtoria laus eſt, vt eandem pleriſq; ve terũ eripuerit, & cum vel primis parẽ habeat? Huius'ne incomparabilis viri ſcripta reijciemus, quòd in ea temporũ ſerie aliquot annorũ hiſtoria conciſior ſit? Id exiſtimo nemo, niſi prorſus humanarũ rerũ imperitus, approbauerit. Tu certè Coſme Princeps domeſtico idipſum improbas exẽplo, qui quanto potes ſtudio, quicquid reparari poteſt, inſtauras, & quorũ virtutes vel imitaris, vel etiam excellis, eorũ etiam imagines vel opera ſtudioſe perquiris. Sed ne in hoc multus ſim, harum cõmentationum labor nulli rei magis mihi videtur aſsimilandus, quàm illi de quo dixi ſtatuarũ effodiendarum & inſtaurandarũ ſtudio: vt enim illæ vtcũq; mutilæ, gratę eſſe ſolent, ſic noſtra hæc (niſi me inſtituti Operis fallat amor) etſi nõ omnia cõplectẽtur, habitura tamen ſpero aliquid, quo ſeſe humana ingenia oblectare poſsint. Nihil igitur mihi cum illis ſit, qui quòd deſperẽt invicti mẽbra Glyconis, Nodoſa corpus nolint prohibere chiragra. Nouimus humanarum viriũ terminos circũſcriptos, & aliquid eſſe prodire tenus, ſi nõ datur vltra. Quamobrẽ quis tandem iniquiore in eum erit animo qui mortaliũ ingenia, induſtria & laborib. ſuis quocunq; modo vel delectare, vel iuuare conetur? Nam de præſentis argumenti vel oblectatione vel vtilitate, quam earum rerum explicatio & cognitio affert, ſi velim pro dignitate dicere, nullus vnquam exitus reperietur. Quòd ſi vnicuiq; rei nõ exigua nobilitas ex antiquitate comparatur, ſcriptorũ opinio eſt, literas has quibus inde vſi ſunt Aegyptij, tunc primũ excogitatas, cùm veteres illi ante diluuium viri, qui rerum cœleſtium rationem primi mortalium indagaſſe tradũtur, duas diuerſa materia columnas conſtituerunt, lateritiã vnam, alterã lapideam, in quibus totũ de conſummatione mundi arcanũ exſcriberent: ſunt enim qui deſcriptionẽ huiuſmodi, animaliũ cęterarũq; rerum figuris conſtitiſſe aſtruerent, in quibus tamẽ philoſophi, poẽtæ, hiſtorici, diuinarum etiam diſciplinarum ſententias delitéſcere viderunt. Conſtantiſsima enim fama celebratum fuit, ſacerdotes illos Aegyptios omnem naturæ obſcuritatem adeò manifeſtè ſibi cognitam profeſſos, vt eandem quaſi per manus traditã, diſciplinã hęreditariã poſsiderent. Hac ipſa pręclara fama cõmotus admirandus ille Pythagoras, Aegyptũ ſibi adeundã luſtrãdãq; putauit, ac ab iiſdẽ ibi ſacerdotibus talia cepit arcanarũ rerum documẽta, vt non ab re de illo paſsim dictum ſit, mente Deos adiit, & quæ natura negauit

viſibus humanis, oculis ea pectoris hauſit. Tãtaq; huius viri fuit admiratio, vt Crotoniatæ & Metapontini (apud quos etiã de vita deceſsiſſe fertur) ex eius domo templum facerẽt, ac veluti numen colerẽt. Quid Plato, vt ingenij doctrinæq; princeps, & philoſophorũ Deus & haberetur & vocaretur, nónne id Aegyptiacę peregrinationi debet referre acceptum? Nónne Moſes ipſe, quem Pharaonis filia adoptauit, regióq; modo peritis Aegyptiorũ adhibitis præceptoribus educauit ac erudiuit, magni ſapientiſq; nomine honoratus eſt? Sed ne in cõquirendis multis laborare videar, cum hac hieroglyphica inſtituendi ratione ſimilitudinem habere comperio diuinas noſtrorum literas, ita omnia myſtico quodam ſenſu ſcripta quæcunq; Moſes, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui cœleſti ſpiritu afflati protulerunt. In noua verò lege nouóq; inſtrumento cùm Aſſertor noſter ait, Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmate antiqua loquar, quid aliud ſibi voluit, quàm hieroglyphicè ſermonem faciam, & allegoricè vetuſta rerum proferam monumenta? Et illud, IESVS in Parabolis loquebatur ad turbas, nõne ſermones ſuos arcano quaſi velamine quodam contegebat? Pari modo videmus Apoſtolos ab vſitato loquendi more receſsiſſe, vt ſacra de Deo dicta à cæteris ſcriptis, ſicvt merita dignitate, ita & forma quadam diſcernerentur, ne cœleſtium myſteriorũ maieſtas paſsim & indiſcretè pateſceret, ſanctúmq; canibus, & margarita porcis exponerentur. Demetrius certè Phalereus apud Philadelphum Alexandrię regem, pleriſq, audiẽtibus affirmauit, nõ licuiſſe Grȩcis Hebraicã hiſtoriã attingere: quin illuſtriũ ſcriptorũ quoſdã eam rẽ tractare auſos, adverſa mẽtis valetudine & languore corporis tandiu conflictatos, donec ab incœpto deſtitiſſent, tanquã id arcanum profanis eſſet gentibus manifeſta ira numinis interdictum. Ad quod ipſum ſi nunc multi reſpicerẽt, modeſtius aliquando ſe gererẽt. Vides enim quæ de humana diuinaq; diſciplina vetuſtas illa ſub rerum verborumq; quorundam involucris occultauerat, & quòd peritiſsimi quiq; inter ſe hoc velvti ænigmatum genere vti conſueuerũt. Mihi igitur vitio verti non debet, ſi omnem operã & ſtudiũ ad harũ rerum explicationẽ contulerim, quas tanto in precio à præſtantiſsimis quibuſq; ſemper habitas nouimus. Angelo Politiano, Petro Crinito, Philippo Beroaldo ſummæ laudi datum, quòd primi vnum vel alterum ex his locum interpretati ſint. Mihi igitur vt idem attentem cur negetur? Et ſi is non ſum, qui cum illis auſim eruditione contendere, (fuerunt enim ex iis quos æquus amauit Iupiter) ſi quid tamen non intermiſſus labor, & in evoluendis remotioribus libris perſeuerantia valent

lent, non vnum iam aut alterum locum, sed ad multa volumina de arcanis huiusmodi, aliqua posteritatis gratulatione me cõscripsisse grati, ni fallor, profitebuntur, ac oblectationẽ & vtilitatẽ ab harum rerũ tractatione nõ disiunxisse. Maximas certè cõmoditates & vtilitates consequemur, si ex multis expertibusq; rationis animantibus exempla sumere voluerimus, & virtutũ quas sequamur, & vitiorũ quæ fugiamus. Nec deerit occasio rectè sentientibus, qui accõmodatè ad religionẽ nostrã hæc retulerint & exposuerint. Nec etiam arborum & herbarum cõsideratio nobis ociosa est, cùm B. Paulus, & ante eum Dauid ex rerũ creatarũ cognitione, Dei magnitudinẽ & dignitatẽ intelligi tradant. Quæ cùm ita sint, quis nostrûm tam torpescenti, ac terrenis fæcibusq; immerso erit animo, qui se nõ innumeris obstrictũ à Deo beneficiis fateatur, cùm se hominẽ creatũ videat, & omnia quę cœlo, aëre, aqua terraq; continentur, hominis causa generata esse, seq; non solùm rerum cœlestium contemplatorem esse, verùm etiam eorum omniũ quæ vniuersum cõplexu suo continet, dominum esse conditum? Hæc si ita suis viribus et animo expenderentur, atq; oculis quotidie cernũtur, mirabilẽ excitarent in nobis erga Deum amorẽ. Verùm iam tempus, vt quæ, cõiunctissimis efflagitantibus amicis, cõmentariis singulis cõprehensa sint, vno velvti obtutu spectanda exhibeã: quos quidem cõmentarios, optime Princeps, ad te mitto, vt quibus possim officiis meã in te fidem, perpetuamq; obseruantiã declararẽ, vehemẽter etiam atq; etiam rogans, vt hos ipsos ad te veniẽtes, id est, munusculũ Pierij tui, quo se præstantẽ virtutẽ tuam memoria sempiterna colere velle declarat, ne aspernêre, librosq; ipsos vnà cum autore tuendos conseruandosq; suscipias. A Leone animantiũ omniũ præstantissimo fortissimoq; auspicandum putaui, in quem cùm oculos attentius cõiecissem, statim ardentissimus ille animi tui vigor affulsit: quare nemini cõuenientius quàm vni tibi eum etiam peculiariter dedicari posse iudicaui: meq; ad id faciendum in primis incitauit, quòd in tua ciuitate, quæ semper fuit leonum altrix, magna spes afferebatur, vt Leo meus nuper ablactatus, educationis incrementa opiparè esset apud te consecuturus. Multo enim indiget cibo: nec quenquam hodie noui, qui liberalius ac libentius vno te sit impensam hanc, quæ tua est humanitas, facturus, cùm præsertim largissima tibi sit earum rerum copia, quibus Leo meus pascendus est: mox verò vbi vires indeptus idoneas fuerit, tuorum literatorum ope curaq; saginatus, nulla nostra verecundia theatris exhibitus, spectaculo quouis publico felicissimis tui nominis auspiciis emittatur. Vale.

RERVM QVAE SEXAGINTA HIS COMMENTARIIS CONTINENTVR, CATALOGVS.

Trige-

Index Librorum.

AVTORES, QVORVM TESTIMONIIS IN HIS COMMENTARIIS VSVS EST PIERIVS.

ABsinis Rhetor
Absyrtus
Acron
Aelianus
Aegyptij sacerdotes
Aeneas Platonicus
Aeschylus
Africanus in Georg.
Agriculturæ libri Constant. Imp. inscripti
Albertus Magnus
Alcinous Platonicus
Alexander Aphrod.
D. Ambrosius
Ammianus Marcell.
Anacreon Teius
Apollodorus
Apollonius Rhodius
Apollonij Rhodij interpres
Appianus Alexandrinus
Apuleius
Aratus
Arati interpres
Aristophanes
Aristophanis interp.
Aristides Adrianus
Aristoteles
Arrianus
Artemidorus
Athanasius
Athenæus
D. Augustinus
Auerroës
Ausonius Burdegalensis
Basilius Magnus
Bedas Venerabilis
D. Bernardus
Biblia sacra
Boëtius Seuerinus
Callimachus
Cassiodorus
Catullus
Cebes Thebanus
Censorinus
Charisius Sosipater
D. Chrysostomus
Cicero
Claudianus
Clemens Alexand.
Clemens Pontifex
Cleomedes
Columella
Cornelius Celsus
Cornelius Fronto
Cornelius Tacitus
Demetrius Triclinius
Demetrius Phalereus
Demosthenes
Didymus
Diodorus Siculus
Dionysius Halicar.
Diogenianus
Dion Cocceius historicus
Dion Prusensis Chrysostomus
Dioscorides
Ennius
Erasmus Roterod.
Eucherius
Euripides
Eusebius
Eustathius
Eutropius
Festus Pompeius
Flauius Vopiscus

Flo-

Florentinus de re Ruſt.
Fortunatus
Franciſcus Petrarcha
Fulgentius
Galenus
A. Gellius
Gregorius Nazianzenus
Gregorius Pont.
Hali Amberagel
Haliabbes Arabs
Harpocration
Heliodorus
Heraclides Ponticus
Hermes Aſtronomus
Hermes Triſmegiſtus
Hermolaus Byzantius
Herodotus
Herodianus
Heſiodus
Heſiodi interpres
Heſychius Hieroſolymitanus
Heſychius Grammaticus
Hierocles
D. Hieronymus
Hippocrates
Homerus
Homeri interpres
Horatius
Horus Apollo
Iacobus Zieglerus
Iamblichus
Ioannes Picus Mirandulanus
Ioannes Reuchlin Phorcenſis
Ioannes Scholaſticus
Ioannes Stobæus
Ioannes Scotus
Ioannes Grammaticus Zezes
Ioſephus
Irenæus
Iſaacius Zezes
Iulius Capitolinus
Iulius Firmicus
Iulius Frontinus
Iulius Pollux
Iulius Nypſus
Iuſtinus hiſtoricus
Iuuenalis
Lactantius Firmianus
Lactantius Statij interpres
Lucas Minoritanus
Lucianus
Lucretius
Lycophron
Macrobius
Manethon
Martialis
Martianus Capella
Maximus Tyrius
Michael Byzantius
Muſonius
Nicander
Nicandri interpres
Nicephorus
Nonius Marcellus
Numenius
Oppianus
Origenes Adamantius
Orpheus
Ouidius
Pandectæ Iuris
Papinius Statius
Paulus Diaconus
Paulus Iuriſconſultus
Paulus Oroſius
Pauſanias
Petronius Arbiter
Petrus Aponenſis
Philo Iudæus
Philoſtratus
Phocylides
Phurnutus
Pindarus
Pindari interpres
Plato
Plautus
Plinius in Naturalibus hiſtorijs
Plinius iunior
Plotinus
Plutarchus
Pontius Paulinus
Porphyrius philoſophus
Porphyrion Grammaticus
Priſcianus Grammaticus
Probus Valerius
Probus Æmilius
Proclus Lycius
Procopius
Propertius
Prudentius
Pſellus
Ptolemæus Alexandrinus
Quintilianus
Quintus Curtius
Quintus Calaber
Ruffinus Aquilegienſis
Salomon Trecenſis
Seneca
Seruius Honoratus
Sextius Medicus
Sextus Aurelius hiſtoriographus
Sibyllini libri
Sidonius Apollinaris
Silius Italicus
Solinus
Sophocles
Spartianus
Speuſippus
Stephanus de Gentibus
Strabo
Suetonius
Simeon Antiochenus

AVTORVM, QVORVM TESTIMONIIS IN *Hieroglyphicis Pierius vsus est, finis.*

LOCO-

LOCORVM QVORVNDAM SACRAE SCRIPTVRÆ, QVÆ HIC PASsim exponuntur, Index.

Locorum Scripturæ Index.

66. Im-

PROVERBIORVM.

INDICIS LOCORVM SAcræ Scripturæ finis.

CAROLI UTENHOUII IUNIORIS GANdaui, ad clarißimos viros, Arnoldum Arlenium Peraxylum, & Michaelem Isingrinium, in Ioannis Pierij Ualeriani Hieroglyphicωn Libros quinquagintaocto, Epigramma.

Δεῦτ' ἄγε Πιερίδες, τίς μοι λόγος εἴπατε μοῦσαι,
Ἄρκιος ὃς μέλπειν ἔσσεται, οἷα μέλω;
Θεῖον ὅπως σοφίης τοῦτον τύχος ὑψώσαιμεν ἐπαίνοις
Γέρον, χαρίεντα φῶς τε κλέος τε τελῶν,
Πιέριον ταῖς ὑπάτων κράτος Αὐσονίων,
Πιέριον γλώττης ἄλσος Αὐσονίης.
Δεῦτ' ἄγε, Πιερίδων κλέος ἀθάνατον· μουσάων
Κλέπτε, Πιερίῳ Πιερὶς ἔστω τροφός·
Πιερὶς οὐκ ἰπτὸν τροφὸς ἔπλετ' οἱ, ἀλλά γε μήτηρ,
Ἢ νῦν ἔπλετο, πατὴρ Φοῖβος ὁ μάντις ἔην.
Πιερὶς εὐνηθεῖσα γὰρ Ἀπόλλωνι τοκῆϊ
Γείνατο μιας ζαθέῳ σπέρματ' ἀφραμένη.
Οὐδὲν θαυμαστὸν καί περ πολὺ φέρτατός ἐστι
Πιέριος κατὰ τοῦ γράφειν, ἠδὲ λαλεῖν.
Οὔτι τόσον Μεγάλῃ ταῖς χιλιάδεσσιν Ἐράσμου,
Ἢ ταῖς Βουδαίου χαλκογράφοισι τύποις
Ἄρτι χαρασσομέναις μερόπων τις ἱστορίη πέσον,
Ἠὲ Μελαγχθονίοις τόσσον ἔχαιρε βίβλοις.
Ὅσσον ἰδὼν, ἐχάρην, τάδε Πιερίοιο πόνημα
Ἀμφ' ἱεροῖς λογίων γράμμασι Μεμφιτίων.
Ἐνθάδε Νειλιακῶν γνώσῃ μυστήρια λαῶν,
Ἐνθάδ' ἀρρήτην ἐπίσταο Ἰσιακῶν,
Ἐνθάδε μαστεύσεις παλιγγονίων στίχα μύθων,
Πειθὼ ὧν Γραικῶν, παντοδαπῶν Λατίων.
Τὸν πάρος ἄγνωστον, τοῦτον νῦν ξυνὸν ἔθηκας
Χαλκογράφων πολλῶν ἔξοχ' Ἰσιγγρίνιε,
Χαλκογράφων ὅσ τὴν Βασιλείας οἱ ἄστυ ταύτην,
(Καί περ ἔχει πολλοὺς ἡ Βασίλεια κλυτούς)
Μή τι τεῶν δαπάνων ἐς φείδεο, μή τι πόνοιο,
Εἰς τὸ φάος βίβλους κρέσσονας ὄφρα βάλοις.
Τίννυτε Πιερίῳ τοῦτον χάριν, ἠ τοι καὶ αὐτῷ
Ἀρλενίῳ πάντων κύδεϊ φιλοβίβλων·
Ἀρλενίῳ πολλῶν γὰρ ὁ φάντης περὶ παλαιῶν
Ἠδὲ νέων, Γραικῶν Ῥωμαϊκῶν τε βίβλων·
Ὕστατ' Ἰσιγγρινίῳ γὰρ χαλκογράφων ὄχ' ἀρίστῳ,
Ὃς τάδε λαμπροτάτοις σφοῖς ἐχάραξε τύποις.
Τὸν λάβε θησαυρὸν, τεύχων βιβλιοθήκην
Οὐ πλουτεῦθ' ἄναξ πρίν ποτ' ἔχων, ἰών.
πρὸς Πιέριον. Οὔλε καὶ λῶστε, τέως καὶ ὁμοῖα πλεῖστα γράφον
Βιβλία, καὶ σὺ γράφε βίβλον δὲ ὕστερον,
Ῥέα κεν ὤσκοι ἄτερ τελέσειας ταῦτά γε, δώσει
Σοὶ βιότοιο θεὸς τέρμα πολυχρόνιον.

Ἔῤῥωσθε, καὶ ἐκείνοις εὐτυχεῖτε.

IO. PIERIUS VALERIANUS AD COSMUM MEDICEM FLORENTINORUM DUCEM, DE IIS QUÆ

per Leonem significantur, ex sacris Aegyptiorum literis.

A MULTA quidem sunt, quæ Leone super tam philosophi quàm historici, neq; nõ aruspices disseruere: sed neq; veriora, neq; admirãda magis ab eorũ ullo, quàm ab Ægyptijs sacerdotibus & obseruata, & posteritati cõmẽdata sunt: tot ea scilicet extãt, quæ viri illi totius ausim dicere arcanorum naturæ conscij, super animaliũ ingeniis maximè omniũ diligenter explorauerunt. Eam verò esse in Leone præstantiam norint omnes, ut vel singula eius membra non eorũ tantùm sacerdotũ inuẽtione, sed & gentiũ, ætatumq; penè omniũ cõsensu, mystici alicuius significati argumentũ prębuerint. Tot sunt veterum monumenta, in quibus Leonina facies variis hieroglyphicis expressa nũc magnanimitatem, nunc animi corporisq; vires, nunc Solem & terram, nunc natorum erga parentes obsequiũ, nũc animi domitorẽ significat: aliis mox pictu-
B ris amoris petulantiã, oratoriæ partem facultatis, vigilantiam, custodiam, terrificum hominem, dominatorem, Nili incrementũ, clementiã, vindictam, & pleraq; alia cõmonstrabat. Nulla tamen naturæ vi admirabilior esse iudicatũ quàm ipsa qua egregiè pollet magnanimitate. Ab ea igitur primùm omniũ ordiemur, quam Ægyptij sacerdotes ea de causa per Leonẽ pictũ intelligi volebãt, quòd inter quadrupedes nullũ aliud animal præstare magis animo exploratũ habuere. Eam præterea Leonis esse imaginem, ut magni & generosi animi simulacrũ præ se ferat, ut in Physiognomorũ obseruationibus inuenitur. Caput enim magnum habet, pupillas ignitas, faciem obrotũdam, & ad radiorũ similitudinem iubas undecũq; diffusas, quibus colla armosq; vestiat. Id enim Leonum genus animosius esse theatra Romana sæpius ostendere. Atq; hę quidem, quò diffusę magis, vulnerũ eò magis cõtemptum indicant. Eos Homerus ἰυγατῆρς appellat: de quibus dicitur, leonẽ nõ terreri laruis, neq; à subula excipi. Quare Diogenes cùm apud Xeniadem seruiret, amicis volẽtibus eum redimere, negauit velle se:
C An nescitis, inquiens, Leones nõ iis seruire à quibus aluntur, sed altores potius seruire leonibus? Pari magnanimitate Antigonus Demetrij filius, cùm urgentibus hostibus olim retrocedere cogeretũ, negabat se fugere, sed utilitatẽ à tergo sitam persequi. Huiusmodi verò faciem horridè iubatam in morem histricis irritatæ aspicias in Antonini nummo, qualesq; illi sunt, quos throno Solis Ægyptij subiecere affinitatẽ demonstrantes, quam cum ipso Deo iubarũ imitatione habere videretur. Nam degeneres ac perinde pauidiores illi omnino sunt, qui crispiorib. breuioribusq; sunt iubis. Neq; aliud sibi vult diuina lectio, cùm Dei populum sicut catulũ Leonis exurgere, & sicut leonem exilire scribit. Quanta enim illa sunt indicia magni animi, cùm quis crucem suã tollit, & Christũ sequitur, cùm Principũ furias cõtemnit, cùm ferocia sæuaq; verbera aspernatur, cùm cæsus deniq; gladiis bidentis instar nullã neq; murmure, neq; querimonia consternationẽ ostendit, cùm victo seculi terrore, spretisq; corporis pœnis, igni, bestiis, tortoribusq; traduntur: despiciunt enim & contemnunt omnia quæ sunt

De magnanimitate Leonis.

Antonini nummisma.

in potestate mortaliũ, & imitãtur eum, qui Leo de tribu Iuda nuncupatur: atq; D
hic demũ ille ille homo est impauidus, qualem dari sibi Democritus postulabat ad summi boni specimen, qui scilicet animum à terrore liberasset.

ANIMI CORPORISQVE VIRES.

Alunt verò, Admetũ leonem & aprum iũxisse, ex quo illũ animi corporisq; virtutes copulasse intelligendũ. Per leonem enim animi vim: per aprum, vt suo loco dictum, robur corporis interpretantur. Addũt, eum eodem argumento Apollini atq; Herculi acceptissimũ fuisse, quos media sapientia & ingenitæ cuiusdam virtutis indole sibi cõciliasset. Quinetiam Poëtæ feroces in bello viros θυμολέοντας vocare consueuerunt.

ROBVR.

Est & illud hieroglyphicum, per anteriora leonis robur significare, propterea quòd in eo animali membra illa robustiora sunt: ab E
excellenti enim vi quadã vniuscuiusq; rei significata sua Ægyptij desumebant. Expressit robur hoc Lucret. Carus cùm ita scripsit:

Principiò genus acre leonum sæuáq; secla
Tutata est virtus. Neq; alia de causa leonem cœlo adscriptum multi prodidere, nisi q; sol eo tempore quo signũ id permeat, maximè sit validus atq; robustus, moxq; degeneret in posteriora declinãs. Quia verò, vt Pausanias ait, decet bellatorẽ hominem in cõflictu aduersus hostem, omni posthabita mãsuetudine atq; clementia, sæuire, Lacedæmonij Martem θυρεταὶ appellauere: eoq; spectare Homericum illud ait de Achille dictum, λέων δ' ὣς ἄγριος οἶδεν. Cuiusmodi signum in Simandij Ægyptiorũ regis nominatissimi sepulchro spectari solitũ autores tradũt, quem leonis specie figuratũ hostes in fugam vertere vidisses, vt ex eo & animum & robur & vigilantiã regis perspicere liceret. Videre verò est in

Traiani numisma.

Neruæ Traiani nummo fortitudinẽ hanc ita figuratã, vt claua leonino insideat capiti. per clauam fortitudinẽ significari dictum in Roboris cõmentario: per caput verò leoninũ animi generositatẽ interpretamur: vtroq; enim opus est, qui Ducis inuicti nomẽ affectet sibi vẽdicare. Quod verò pertinet ad leonis robur, tradunt autores Hyllum Herculis filium, eò quòd viribus præstaret, Leonẽ Cithroniũ cognominatũ: quem cùm Euchemus Arcas interfecisset, Rex à Megarensibus salutatus est, apud quos oraculũ erat, cum sibi adsciscendum, qui leonẽ interfecisset. Quod simile fuit Diocletiani facto, qui tunc ad se rerum summam peruenturã acceperat ab oraculis, cũ primũ aprũ interemisset: ob idq; cùm plurimos cõfecisset apros, queri per iocũ solebat, se quotidie apros interficere, nũquã aũt Imperatorẽ declarari, donec virũ nomine Aprum iugulasset.. In nũmo F

C. Poblicij Q.F. numisma.

quodam pulcherrimo C. POBLICII Q. F. cernere est fortitudinis simulacrũ, quod leonẽ suffocat claua à pedib. strata, pharetra cũ sagittis anteposita. Hippothoon Poëta robur hoc leoninũ pulcherrimo descripsit senariolo, quã apud Io. Stobæũ invenimus: γῆρας λέοντος κρεῖσσον ἀκμαίων νεβρῶν: cuiusmodi verba senex ille dicit apud Aristophanẽ, Vespis, ἐγὼ τὸ μὸν νομίζω γῆρας εἶναι κρεῖττον ἢ πολλῶν κικίννους νεανιῶν. Leonis senectã maximè florẽte hinnulorũ iuuẽtute meliorẽ esse scribit Hippothoon: & senex ille Aristophanicus senectutẽ suã pubescenti multorũ iuuenum virtu-

A virtuti gloriabundus anteponit. Cicero verò in Officiis, vim nō aliter leoni pe
culiarem esse dicit, quàm vulpeculæ fraudem.

VIGILANTIA CVSTODIAQ.

VErumenimverò per leonis caput Aegy-
ptij sacerdotes vigilantiā atq; custodiam
ostendebant. Causam addebant, quòd solum
hoc ex animalibus recuruos vngues habenti-
bus, simulatq; natum est, cernit. atq; hinc Plu-
tarchus solare animal leonē haberi putat. Sa-
nè illi nomen παρὰ τὸ λάω τὸ θεωρῶ inditū aiunt ety-
mologiarum indagatores. Somni prætereà
parcissimi est, oculosq; habet inter dormien-
dum splendescentes, ac quodammodo pate-
factos, quod in custodiæ signum recepere: &
sanè multi crediderunt leones omnino insom
nes esse, quod Manethon Aegyptius in iis
B quæ scripsit ad Herodotum tradit. Huiusce rei argumentū nonnulli obseruaue
re, quòd caudam assiduè inter quiescendum motat. Cæterùm incredibile est, vt
putat Aristoteles, animal vllum perpetua vti vigilia: sed inde persuasi sunt qui
talia se obseruasse profitētur, quòd leo magnos habet oculos palpebrasq; per-
exiguas, vt non oculum possit penitùs obtegere, intuentiq; splendor ille sese of
fert, qui plurimus emicat ab eius pupilla: quare semper somni expers esse videa-
tur. Quapropter significanter admodum, non tantùm Mycenarum portis, sed *Portis valuisq; fanorū cur leonina capita affigātur.*
etiam reliquorum ædificiorum, præcipuè verò fanorū valuis, ædiūq; sacrarum
vestibulis leones, tanquàm diuinorum custodes, vt est passim cernere, statue-
bantur. Quiq; iis insomniam attribuunt, inde eos Soli dedicatos autumāt, ean-
dem cum leone conditionem habenti, quippe qui patenti igneoq; oculo terram
conspectu perpetuo atq; infatigabili tueatur. Cùm verò cōstet, Alexandrū Ma *Alexander Magnus in numismate.*
gnum præter alia quæ in homine præclara fuerunt, vigilantissimū etiam fuisse,
quod in exemplo à grue sumpto alibi diximus, non miror, etsi aliæ etiam huius
rei causæ esse possunt, eum in nummis quibusdā leonino spolio caput indutum
spectari, ab cuius altera facie simulacrū Iouis est sedēs, læua baculo innixus, dex
C tera Aquilam prętendens, literæ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ nēpe quòd ab Hercule per Ca-
ranum primū Macedoniæ regem duceret genus: nam Hercules Nemei Leonis
spolio vbiq; insignis, vel quòd eximię magnitudinis leonē spectāte Spartanorū
legato strauit. Quanquā non sum nescius, Philippum regem post Olympię nu-
ptias per quietem sibi visum coniugis aluo insignem infixisse bullam, cuius scul
ptura leonis imaginem haberet: quod & vxorem grauidā esse, & animosum fi-
lium parituram, coniectores periti respondere. Hinc Alexander in matris bono-
rem leonis spolio maximè gauisus, & eadem de causa cùm somnio monitus Ale
xandriam in Ægypto ædificasset, eam Leontopolim appellauit: quāuis eius suc *Leōtopolis.*
cessores Alexandriā à cōditore ipso maluerint vocitari. Quod verò pertinet ad
leonis somnū, Physiologos ait Adamantius hęc de catulo leonis scribere, cum
quippe simulac natus est, tribus diebus et tribus noctibus dormire, tum deinde
patris rugitu tanquā tremefacto concussoq; cubilis loco catulum dormientem
expergefieri, eoq; trahit dictū illud à Iacobo in sacra lectione: Catulus leonis lu
da ad prædam fili mi ascendisti, requiescēs accubuisti vt leo, & quasi leæna, quis
suscitabit eum? Atq; etiam illud ex secundo Balaamis responso: Recumbens vt

leo requiescet, & quasi leæna, quã suscitare quis audebit: quod dubio procul ad D
Christi sepulturã pertinet. Sed enim intelligere etiam possumus dormisse eum sicut leo, ob splendescentes inter dormiendum oculos, vt scilicet diuinitatem ipsam cum eo nihil quicquã sopitam intelligamus. Quod autem de oculis inter dormiendum splendescentibus à nobis additũ est, ea de causa factum, vt aurem iis velleremus, qui viri alioqui doctrina magni atque pij, in eo tamen lapsi sunt, quòd animam Christi putarũt per tẽpus illud, quo cadauer eius sepulchro conditum fuit, apud inferos passam: quod humana ipsa natura piorum hominum audire reformidat. Animaduerte autem Origenis traductionem Latinam loco hoc, vt ferè passim, valde corruptam esse.

TERRIFICVS.

ATque eo quidem signo quo robur & vigilantiã indicabant, eodem & terrificum hominẽ, qui reliquos aspectu solo consternaret, significabant: cu-
Agamemnonis clypeus. iusmodi simulachrũ in Agamẽnonis clypeo fuisse, Pausanias testis est, ad formidinem aliis incutiendam. quod quidem scutum in Olympiæ templo per aliquot tempora pependerit, inscriptione etiam adiecta: B

Οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ' ἔχων ἀγαμέμνων.

Quod ita reddere possumus:

Terror hic est hominum, quiq; hunc gerit est Agamemnon.

Est autem Leo eius naturæ, vt etiam si ferum nihil moliatur, intuentes tamen terreat: ea est in oculis eius vis, ea maiestas. Vnde tam Græci quàm Latini Poëtæ terrorem descripturi, comparationem ab huiusmodi animalis ferocia libentissimè desumpsere. Meritò itaq; Chabrias Atheniensiũ dux, vt alij, Philippus Macedo, dicere solebat, formidabiliorẽ esse ceruorũ exercitũ duce leone, quàm leonũ duce ceruo. Atq; tãta porrò vis tantusq; vigor animali alioqui robustissimo ita in oculis consistere tota videtur, vt eorũ vel minima offensione supraquàm credibile sit debilitari videatur, leuissimiq; obiectu amictus pecude ignauior fiat: quod & in theatris sæpius Roma spectauit, & Lysimachi exemplo cõprobatũ est, quem Alex. Magnus in idem claustrũ cum ferociente leone incluserat: ille verò hanc ingressus viã, domita strangulataq; belua, & Regi admirationi fuit, & vitę cõsuluit suæ, meruitq; vt huiusmodi factũ æterna numismatũ memoria prorogaretur. Quin non in oculis tantũ eius terror, verùm etiã in rugitu cõstat: itaq; Pindarus eũ ἐρίβρομον Olympiis, hoc est, latè rugientẽ vocat, Agesidamo, vt in Vulpe diximus. Id verò fit tãta ferarũ omniũ trepidatione, vt, quod Ambrosius cum Basilio testant, animantiũ multa quæ vel eius impetũ per celeritatẽ euaserint, horrenda tamẽ eius indignantis audita voce, veluti vi quadam perculsa atq; attonita cõsternentur, & plerũq; ita deficiant præ metu perdita, vt nullo negocio capiãtur. Quinetiam qui per somniũ imaginatus fuerit habere se leoninũ caput, Onirocritæ volũt eũ in aduersarios terribilẽ fore significari, nõnunq; verò & principatus & dominationes assecuturũ. Ab huiusmodi verò rugitus magnitudine Marcus è quatuor Euãgelistis vnus, leonis imagine, vt est à Daniele prçuisus, ita in hodiernũ vsq; diem hieroglyphicè figuratur, quòd ipso statim operis initio vocem in deserto clamantẽ ingẽti ore tonat. Ita Eucherius.

Lysimachi præclarũ factum numismate testatũ. (margin, beside "uior fiat … probatũ est … rat: ille verò … ni fuit")

Marci Euangelistæ imago hieroglyphica. (margin, beside "gitus magnitudine … Daniele … statim operis")

F (right margin, beside "moria prorogaretur")

DOMINATOR.

SAnè Basilius leonẽ pro dominatore animaliũ rationis expertiũ ponit: obseruatumq; est in ostentis, vt si fortè mulier aliqua leonẽ pariat, fore vt ab exteris gentibus vincercetur ea respublica in qua id cõtigisset: quod non in humano

A tantùm genere, sed etiam in quocunque alio diuersæ formæ animanti pollere tantundem comperias apud aruspices. Obseruatum est in Cô insula, cùm ouis de grege Nicippi cuiusdam priuati hominis leonem peperisset, non fuisse huiusce rei euentũ irritum, arrepta inde ab eo dominatione. Hinc illa societas leonina, quæ longè plura sibi assumit quàm relinquat, de qua Aristo. Iur. Cons. Casſium respondisse refert, societatem talem coiri non posse, vt alter lucrum tantùm, alter damnum sentiret: & hanc societatẽ leoninam solitum appellare L. ff. XVII. T. pro Socio. l. XIX. & Dion Chrysostomus sermone περὶ βασιλείας. Homerũ ait sapienter boui æquiparasse Agamemnonem eo versu,

Ἠΰτε βοῦς ἀγέληφι μέγ' ἔξοχος ἔπλετο πάντων.

Minimè verò vel leoni, vel aquilę similem dixit, propterea quòd dominationis ea sunt exempla.

SVMMA CALLIDITAS INGENII.

NIhil verò grauabor antiquã in argumentũ huiusmodi fabulã subiungere, quæ mortalibus vtili admodũ documento futura sit. Diuulgata per orbẽ *Fabula elegans.*
B erat fama oraculi quod ab Ioue Ammone prodierat, Alexandrũ Macedonẽ breui ad se venturũ, quem filiũ esse confitebatur suũ: solicitari hinc ad obsequiũ terrę Reges Principesque vt sibi conciliarent inter se certare muneribus: præcipueque Ptolemæus Ægypti Rex dei sui filiũ veneraturus magnam pecuniæ vim parat, quantũ scilicet vectigalis vno die ex Nili ostiis & Memphiticæ vrbis portoriis collegisset. Erant verò cuiusque generis pecuniæ ex rebus omnibus hinc inde collectæ ad aliquot talentorum millia, id totũ sine delectu xenij nomine ad Alexandrum deferri curat. Obtulerunt spontè veterinam operã, mulus, equus, asinus, & camelus, qui pecuniã cum fide conuectandã suscepere. Hi vix biduũ à Memphi progresſi facti sunt obuiam leoni, qui & ipse intellecto Herculis cultu, quẽ Macedo suscepisset, dum rebus studet suis, Regẽ salutaturus iter in Macedoniã tẽdebat. Data itaque & accepta hinc inde salute, cùm destinatũ, vt fit, omnes iter enarrassent, adsciscit comes leo quasi custos atque præsidiũ aduersus latrocinantes affuturus. Hic de pecuniis certior factus, habere dixit se quoque certam drachmarum summã quas pro cõmeatu ferret: sed esse illas sibi plurimũ incommo-
C das, quòd oneribus gestandis nequaquã assuetus esset: rogat itaque oneris additamentũ leue singulis futurum inter se dispartitũ suscipiant, magni hoc beneficij loco habiturus: obsequuntur illi officiosisſimè, ac paucas admodũ illas leonis drachmas inter se diuisas in sacculos quisque suos admiscẽt, iterque mox continuãt suũ. Venerãt in pingues Asiæ cãpos, cùm leo armentorũ multitudine cõspecta dies aliquot ibi commorari è re sua fore designauit, simulataque lasſitudine aliquot dierũ quięte sibi opus necesse dixit, quasque deposuerat pecunias reposcit: illi adapertis cõfestim sacculis, ipsum, quæ sua essent, sibi desumere licere inquiunt. Leo cũ plerasque alias magno numero drachmas eadẽ nota signatas in vno quoque sacculo conspexisset, læto magnoque rugitu ædito: Drachmæ, inquit, meę multas admodũ drachmas singulę peperere, atque mox quotquot erant suis similes abstulit pro suis. Quid quòd Hannonẽ Carthaginensem præclarũ virũ, cuius meminit Plinius, in exilium actum ferũt, quia leonem ferundis oneribus assuefecerat, argumento inde capto, vt Plutarchus ait ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι ad Traianum, quòd qui leonem cicurare potuisset, ad longè maiora etiam aspiraret.

HOMO QVI VEL SVAM VEL ALIENAM ferocitatem edomuerit.

EOdem ostento mortaliũ triumphis leones iũctos à M. Antonio, atque id qui

dem ciuili bello generosos spiritus iugum subituros portendere. id quod Cicero Philippicis illi obiicit, dum currũ eius leonibus iunctum, imperiosi hominis inuidiã ostentare memorat. Et Epistolis ad Atticũ, qui auguriũ id formidabat, ait: Tu Antonij leones pertimescas, caue, nihil est illo homine iucundius: & quę sequuntur reliqua. Sanè hominem qui arte, ingenio vel autoritate longè potentiorem se addicat sibi atque subiiciat, per leonẽ ab homine domitũ intelligimus, quippe quòd feræ alioqui ferocissimæ validissimæque impetum ferocitatemque sopire mollireque potuerit. Hac vtitur cõparatione Nazianzenus, vbi Basilium ait non modò sibi conciliasse prius Eusebium, sed in suam ita sententiam attraxisse, vt eius consiliis & monitis in omnibus parêre videretur. Notum ex historiis quid Megarensibus acciderit, apud quos Cassius leones, quos ædilibus ludis præparauerat, reliquisset. Cùm verò ciuitas per Calenum caperetur, Megarenses ferarũ carceres effregerũt, earum vinculis relaxatis, vt irruentibus hostibus obiectæ, negotiũ eis tantisper facesserent, dum sibi per morã aliquam consulere possent: sed enim longè aliter euenit, quia leones in ciues ipsos truculenti sæuitia cõuersi, tantã inermium stragem edidere, dum obuios quosque adoriunt, sternunt, atque dilacerãt, vt spectaculum id fuerit vel ipsis hostibus perquàm miserabile. Atque vt huiusmodi multa prætereamus, iam verò Pythagoricum præceptum est, animalia curuunguia (ita mihi liceat γαμψώνυχα interpretari) nutrienda non esse, quippe rapacitatem è ciuitate summouendã. Idem sentit Æschylus, cùm leonis catulum in Republica non alendum esse dicit his verbis:

Οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν,
Μάλιστα μὲν λέοντα μὴ 'ν πόλει τρέφειν.
Ἢν δ' ἐκτραφῇ τις, τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν.
Catulum leonis alere in vrbe non iuuat,
Magis cauendum ne leonem nutrias,
Quem qui educarit, eius & mores ferat.

Euripides verò nullo eos pacto censet admittendos, Pythagorę pręceptũ secutus, in quo sapienter quidem Æschylus hæc super Alcibiade, impotentiores id genus homines non accipiendos: cęterùm si accepti fuerint æquo animo ferendos. At Euripides, vt Aristophanicus clamat Dionysius Ranis, ingenuè magis locutus, siquidem vt apud Homerum habetur,

οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὅρκια πιστά.

FVROR INDOMITVS.

IMmensum itaque furorem, quo quis impotẽtius exardescat, significare si collibuisset, leonem effingebãt catulos suos discerpentẽ, imò exossantem, vt Grecum vocabulum ὀστίζοντα interpretemur, non autẽ ἐκσπίζοντα (vt in vulgatis Hori exemplaribus eodẽ Capite bis positum nihil significat) quo quidem furore correptum olim Herculem, autores tradunt, eoque insaniæ prouectum, vt non hospitis tantùm filios enecarit, verùm & in suos ipsius filios vsqueadeò sæuire solitũ, vt eos interfecerit: quod nõ absimile est à pictura leonis proprios catulos discerpentis. Sanè Theocritus in Megara Herculis fœmina, de furore quem is in liberos exercuerit hæc dicit:

Σχέτλιος ὃς τόξοισιν ἃ οἱ πόρεν αὐτὸς Ἀπόλλων

ἤ τινος

A Ἤ τινος Κηρῶν, ἢ Ἐρινύος αἰνὰ βέλεμνα
Παῖδας ἐοὺς κατέπεφνε, καὶ ἐκ φίλον εἵλετο θυμόν,
Μαινόμενος κατ' οἶκον δ' ἔμπλειος ἔσκε φόνοιο.
Τοὺς μὲν ἐγὼ δύστηνος ἐμοῖς ἴδον ὀφθαλμοῖσι βαλλομένους ὑπὸ πατρί.

Infelix qui mißilibus de munere Phœbi
Siue ea Parcarum, vel Erinnyos impia tela,
Gnatis ipse suis furiis agitatus ademit
Charam animam, vt domus ipsa cruore aspersa nataret.
Hos ego confossos manibus cecidisse paternis
Iussa oculis spectare meis, miserable visu.

Poëtæ quoque nostri leonem iracundũ notant, vnde illud apud Horatiũ: Promethea insani leonis vim stomacho apposuisse nostro, cùm de excandescentia loqueretur. Elegãtißimè quoque, neque nõ eruditißimè Lucretius causam furoris istius perquirit, cuius carmina nõ iniucunda quæ repetantur ponere nõ pigeat:

Sed calidi plus est illis quibus acria corda
B *Iracundáque mens facile efferuescit in ira,*
Quo genere in primis vis est violenta leonum,
Pectora qui fremitu rumpant plerunque gementes,
Nec capere irarum fluctus in pectore possunt.

Superius verò dixerat cùm de varietate animi loqueretur:

Est etiam calor ille animo quem sumit in ira,
Cùm feruescit, & ex oculis micat acrius ardor.

Eius verò indicium excandescentiæ est, cùm caudæ verberibus sese excitare visus fuerit, quod ita Hesiodus tangit in Herculis scuto:

πλευράς τε καὶ ὤμους
Οὐρῇ μαστιχόων ποσσὶ γλάφει, οὐδέ τις αὐτὸν
Ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν, οὐδὲ μάχεσθαι.

Quem Catullus secutus Galliambico super Atti dixit:

Agè cæde terga cauda, tua verbera pateant
Face cuncta mugienti fremitu loca retonent.

Et quæ ad furoris incitamentũ & indicium sequuntur: nam & corrugare fron-
C tem pugnaturus cernitur, quod σκύζειν Græci dixere: & superciliorũ contractionem ὑποβλέπειν vocãt. Index autem pręcipuus est leonini animi cauda, perinde ac equorum aures, eáque propriè in leone dicitur alcea, quòd præcipuum in ea robur constet: vel quòd incitamentum quoddã sit ad assumendas vires animũque commouendum: initio irarum terra flagellatur, increscente verò excandescẽtia terga etiã sua verberant: id ea de causa fieri putat Alexãder Aphrodiseus, quòd eorum anima vehementius moueatur, sitque vltionis admodum appetẽs: cauda verò vtatur veluti homines manu, qua illi se plerunque in excandescentia complodere solent: ita animalia hæc ira cõmota, cùm id quod sese lædit vlcisci nequeũt, eo sibi modo solatium solent excogitare. Est itaque furor leoni familiaris, vnde apud Maronem, Iræque leonum, legitur. & Ouidius: Iram vultus habet, de eisdem ait. quare Poëtæ leonem peculiariter feram dicunt. ita Callimachus:

Θηρὸς ἀερτάζων δέρμα κατωμάδιον,

Quòd verò catulos ab eo exossari pingerent, causa est, quòd medulla leoni vel nulla, vel perexigua est, vt omnium animalium solidis omnino oßibus constare videantur, quasi inde accrescat furor, quòd labor his confringẽdis sit merce-

de minor cùm minimũ id sit quod suctui possit inseruire. Sunt præterea ossa illa dura adeò, vt ex collisis ignis veluti ex silice excutiatur. Hinc animal est maximè febri obnoxiũ. Febrẽ verò nihil aliud esse, quàm superantẽ totius corporis calorem, medicorũ omniũ cõsensu manifestum est. Febri deniq; nomẽ ab igne Græcum πυρετὸς, à feruore Latinũ est: quo morbo leones toto vitæ tempore cruciari feruntur: eaq; de causa Lucretius triste leonum seminium appellauit. Sanè D

Prouerbiũ. prouerbiũ hinc emanauit, ἐγέλασεν ὁ λέων, quotiens rarũ aliquod hilaritatis exemplum intueamur. Thucydidis id dictũ in Cylonio scelere subnotando, cùm scilicet indoluisset demũ Atheniensis populus Cylonem per factiosissimas factiones quietum Reipub. statum interturbare, & quasi post diuturnam mœstitiam ad hilaritatem demum respexisset, vt impetu in hominem facto, eum vel in inuiolabilis Deæ templum aufugientem persecuti sint pleriq;, distractumq; inde magno totius ciuitatis gaudio trucidarint.

REMEDIVM IN FEbrem nactus.

EO itaq; incommodo vexantur leones: tametsi vnus Albertus negat esse eos febriculosos: cui in Germania nato, alito atq; educato, vbi totum ferè vitæ spatium consumpsit, vtrum de leone loquenti potior sit adhibenda fides, quàm Ægyptiis inter leones quodãmodo genitis, cumq; ipsis totum vitæ tempus versatis, alij viderint. Ego sanè disciplinas eorum in huiusmodi re secutus, compertum esse inquam, leonem febri correptum vel si ad furorem vsque exæstuet, vnius pastione simiæ liberari. Quapropter Ægyptij sacerdotes si febricitantem hominem, & sibimet auxilia comparantem significare vellent, leonis simiam vescentis hieroglyphicum ponere soliti sunt: tanta enim indignatione simiam fert leo, vt nullum animal auidius perdere desideret. Causa est animalis petulantia, leonem indignissimis modis exagitantis. Nam simulac vel ex arbore aliqua vel ex alio tuto latentiq; loco nacta fuerit occasionem in leonem insiliendi, pro magno habet negotio caudæ sese eius applicare, natibusq; affigere, atque ita quibuscunque potest ludibriis Regi suo illudere: quòd cùm impatienter ferat leo, impotenter admodum in huiusmodi animal efferascit: quæ plenius in Cynocephali commentario discussimus. Sed vt mirari desinamus animal adeò ignobile generosissimo omnium infestum esse, scimus etiam culices in leonum greges petulanter adeò ferocire, vt eos magna interdum clade ad internecionem adigant. Inter enim arundineta Mesopotamiæ leones innumeri iuxta fluminũ ripas et fruteta vagãtur, eo tempore quo hyemis clementia ibi mollissima est, sem per innocui: verùm vbi per æstatem cœlum exarserit, regionibus iis æstu candefactis ambustisq; propémodum, ipsi tam vapore sideris quàm multitudine culicum agitantur, quorum densissimis examinibus per eas terras omnia referta sunt, qui quidem ad splendorem oculorum tanquam ad humidiora membra conuolantes eos appetunt, palpebrarũ libramentis mordicus insidentes. Hinc leones cruciati diutius, aut fluminibus, ad quæ remedij causa confugiũt, absorbentur, aut amissis oculis immanius efferascunt, quod ni fieret, omnis ea quę ad Orientẽ latè diffunditur plaga, huiusmodi bestiis oppleretur. Id sibi cõpertum

E

F

esse

A esse testatur Ammianus Marcellinus Rerum gestarum libro decimo octauo.

SVPER IGNE SOLICITVS.

Atque hoc quidem animal, quod ignem ingenitum, & in ipsis ossibus abstrusum gestat, ignem tamen præcipue formidat, adeò vt nihil ęquè vereatur atq; prætentas faces, quibus ad ferociam eius domitandam nihil efficacius: quod & Homerus testatur eo carmine:

Καιόμεναί τε δεταί, τάς τε τρεῖ ἐσσύμενός περ.

Ardentésq; faces, quas quamuis sæuiat, horret.

Et Pindarus Nemeis: πῦρ δὲ παγκρατὲς θρασυμαχᾶν τε λεόντων ὄνυχας ὀξυτάτας ἀκμαί τε δεινοτάτων σχάσαις ὀδόντων. In cuius trepidationis admirationem adducti Ægyptij sacerdotes, hominem super igne formidolose solicitum, & quasi vesanientem, ostendere si vellent, leonis simulachrū, & faculam pingebant. Id nos vix autoribus credebamus, antequā & Florentiæ, & demū Romæ leones hac potissimū ratione domari cōspiceremus. Simulachrū hoc in marmore cæsum Romę vidi via Leoniana, quæ ad Popularem ædem ducit, erutum frustum ex Augustorū mausoleo.
B Leo erat humi sessitans capite sublato, & in tergus verso: in trāsuersum adsculpta erat fax pinea cum nuce in summo capulo, tęniaq; à face in leonis tergus porrigebatur. Quāuis verò apud autores scriptū repererim, nihil aliud ex hieroglyphico huiusmodi significari, quàm, vti dicebamus, eum qui super igne pauidus esset: si tamen liceat mihi sententiā his meā admiscere, rei istius interpretationem esse dixerim, edomitū furorem. Causam cur ita ignē expauescat leo, Peripatetici eam afferunt, quòd eius animalis vis pręcipua in oculis cōsistat: quiq; oculos sicciores calidioresq; habent, ij maximè omniū ignem auersant. In idem verò significatū adduci possit ilicis folium leonino pedi subiectū: siquidem Magi ferunt leonem iligneo folio calcato torpescere: eandemq; vim esse folio scillæ traditum à Zoroastre, non illo inquam antiquo, sed qui post Plutarchum fuit.

RELIGIOSA FORMIDO.

Et nūc lōgius à leonina formidine digrediamur, gallū is identidē, et pręcipuè albū, vt Ambros. ait, à quo etiā Pythagoras abstinendum iubet, mirū in modū perhorrescit: quod pro symbolo colendę diuinitatis accipi quidā
C prodidere. Siquidē gallus, de quo Lucretius,

Quem nequeunt rabidi contra constare leones
Inq; tueri, ita continuo meminere fugai.

diuinū quiddam prę se fert, vti latius in Commētario de volucre ea perscripto disseruimus. Diuinitatē verò omnis terrena potestas reformidat, ac reuerez. Leones porrò cùm Deûm matri sint dedicati Terræ, ipsi addicti intelliguntur: et superius bonā leonis partem, quippe quod à iubis est reliquū, terram præ se ferre dicebamus. Sedenim aliā huius formidinis causam adducit Proclus libello de Magia: ait enim, gallū & leonē pręcipuè solaria esse animalia: sed cur gallū leones vereant, nō posse nos à materia, sensúue rationē assignare, sed à superni tantū ordinis cōtemplatione, quia scilicet præsentia visue solaris virtutis magis gallo infusa sit, quàm leoni cōcessa. quod ex eo cōiectare videŕ, quod exploratū omnibus est, applaudere illum hymnis surgenti Soli, quasiq; iubar eius aduocare, eo pręsertim tēpore, quo ex medio Antipodū cœlo digressus ad nos

deflectit. Affirmat etiã solares quosdã angelos in galli effigie nõnunquam appa D ruisse, qui cùm in se sine forma sint, nobis tamen, qui sumus in certã effigiẽ infor mati, forma se prẽditos ea videndos exhibuêre. Contrà verò Dẹmones nõnun quã leonina fronte visos, qui obiecto gallo repẽntè in auras euanuerint: quare solent etiamnũ diebus his, superstitionis eius studiosi, gallinaceũ pullũ in pelli ciendis eis concilij causa prẹmactare. Ad hẹc tradunt Grẹcorum nonnulli, qui doctrinã Ægyptiorũ sequuntur, animã Cecropis, quẽ in leonem trãsmutatum credebant, immolatis gallis gallinaceis, characteribus quibusdam subscriptis euocari, secꝗ illam eis ostendere: quod tamen esse ludibrium Æneius Euxitheus affirmat, Dẹmonesꝗ ita nos præstigiis fallere contendit. Quòd verò Dæmones, qui leonina fronte apparuerint, obiecto euanescant gallo, inde procedere dicit Proclus, quòd in eodem ordine constituta, quæ inferiora sunt, superiora semper vereri coguntur. Quemadmodũ modesti plericꝗ viri, dum virorũ diuinorũ imagines intuentur, hoc ipso aspectu vereri solent turpe aliquid perpetrare. Lucretius verò ex sectæ suæ prẹceptis ait esse gallorum in corpore quædam

Semina, quæ cùm sunt oculis immissa leonum E
Pupillas interfodiunt, acrémꝗ, dolorem
Præbent, vt nequeant contrà durare feroces.

Mirum verò, quòd veteres obseruarunt leonem etiã herbã ita nuncupatã, quæ surculis sese circumplicando plurimũ nocet, gallũ ita abhorrere, vt si puella adhuc intacta, menstrua tamẽ, nuda passis crinibus leguminũ segetem circumeat, gallum in manibus habẽs, exarescat gramen id, prorsusꝗ deficiat. Id qualecũꝗ est, à Democrito tamẽ traditũ est, vt asserit Sotion. Sed qui alieniores à superstitione sunt, arcanãꝗ naturæ vim quandã contẽplanť, semina aiũt galli sanguine contingi debere, hæcꝗ ita sata ab Leone herba nulla postmodum iniuria affici.

INVNDATIO.

INcrementũ verò Nili, quẽ NVM Ægyptiaca lingua nuncupant, quod apud nos significat nouum atꝗ recens, ostendere cùm vellent, leonis identidẽ hieroglyphicum faciebãt: quippe cùm Sol Herculei terga leonis adit, Nili diluuiũ excitat, duplumꝗ recentis aquæ Sole in eo signo commorãte sæpius exundat: quæ vis aquẹ per spatiosam Ægypti planitiem latè diffusa, solũ ea fertilitate grauidum reddit, qua non ipsi tantùm indigenæ sibi alimenta colligunt, sed magnã F orbis partem fame leuant. Propter eam verò aquarũ redundantiã, quam Leonis beneficio consequi se quotannis experiuntur, institutum est, & apud gentes omnes vno iam consensu receptum, vt canales, tubiꝗ & siphones, qui aquam eructãt, per terebrata foramina in leonina capita ad id locis opportunis adsculpi solita aquam immittant, quæ inde ex leoninis rictibus euomi videatur. Qua ratione autem capita ea leonum in simis præcipuè constituenda sint, quoꝗ ordine disponenda, atꝗ vt ea tãtùm quæ contra columnas fuerint perterebrari debeant ad canalem vsꝗ, qui cœlestem aquam ex tegulis excipit, reliquis inter hẹc solidis, vti quæ cadit vis aquæ per tegulas in canalem ne deiiciatur per intercolumnia, neúe transeuntes perfundat, sed ea tantùm quæ sunt contra columnas, ex ore ructus aquarũ emittere debeãt, Vitruuius latè docet. Obseruauerat siquidem is, aquarum redundantiam per leonem apud Ægyptios significari, atque hoc in omnibus antiquorum ædificiis fieri passim viderat. Et vt semel dicam, fontes & aquarum tubi, qui ab aquẹductibus quibuscunꝗ prominebant, leoninis figuris ornabantur: vt qui fons admirabili opere Viterbij antiquam hanc disci-

Leonina capita aquas eructantia.

A disciplinam ostentat. Et vt alia dissimulem, Romæ in Area Lateranensi leones duo sunt nigri lapidis ante æneam M. Aurelij statuam positi, qui dubio procul fontibus inseruiebant. Indicio sunt ora perterebrata in adaperto rictu, & infernè foramina in guttur vsque immissa, & inter pedes pro pectore canaliculus excipiundæ aquæ, dimittundæque intereauatus. Tale aliquid obseruaui in agro Brixiano extra portam Orientalem ad secundum lapidem, ubi iuxta viam, quæ tota magnis aquarum riuis atque diuortiis instructa est, leo marmoreus antiquissimi operis, vtris instar inflatus, rictum eodem modo ad aquarum effluuium patefaciebat. Sed neque in iis tantùm quæ ad aquam euomendam pertinent, leonum effigies apponi consueuerunt, verùm etiã propterea quòd leo, cœlestis ille inquam, aperire claudereque videtur aquarum cataractas. Atque in hæc vsque tempora nunquam antiquata est veterum consuetudo, vt ostiorum clausuræ, claues, annulique foribus affixi leoninis rictibus ornentur, quod apud Ægyptios factitari solitum ait Theon in Arati commentariis: quamuis quod ad ostia pertinet, ad eam, qua de superius dictum est, custodiam potius respicere, quàm ad
B aquarum fluctus, crediderim. Illud non omittam quod Horus Apollo tradit, in supplicationibus pluuias exposcentibus plerisque in locis leonum ora vino prolui fuisse morem. Sed aduertendum est vulgatos Hori codices hoc loco deprauatos esse.

SEMEL TANTVM ENIXA.

CVm verò persuasum haberent Ægyptij, leænas semel tantùm in vita pårere, id quod cũ Herodoto plerique alij prodidere: mulierẽ itidem quæ vnius tantùm filij mater fuisset, per leænam sculptã significare consuerunt. Est in hanc sententiam Æsopi fabella veteribus scriptoribus approbata. Cùm vulpes leænæ fœcunditatem suam obiiceret in generositatis cõmendationem: illam verò incesseret, quòd & semel in vita, & vnũ tantùm påreret; leænam respondisse, se quidem semel & vnum pårere, sed eum leonem. Huius raritatis causam plerique reddere commenti sunt, eamque potissimũ adinuenere, quòd catuli in vtero iam vnguibus obortis matricem discindant, edique partum, ea vnguium acie in enixu lacerata: vel quòd vnà cum primo partu locos amittat, quam deliram esse fa *Aesopi fabella.*
C bulam Aristoteles asseuerat, easque vel quinquiès vita pårere, quod explorauerit in terra Syria, demonstrat. Primũ enim quinque, ac per annos singulos vno subinde pauciores, donec ad vnicum, & mox ad sterilitatem declinauerint, in qua reliquum vitæ spatium degant. Aliàs magna ex parte geminos, quod per longam annorum seriem Florentiæ experimento compertũ est: sed eùm plurimum sex, nonnunquam etiam vnum. Philostratus affirmari ait à rerum peritis, ter eas tota vita pårere: primò quidem treis, mox duos, inde vnũ: visam tamen aliquan do leænam quæ octo vtero gestarit. Sed enim quam Philosophi rationem raritatis huiusce in pariundo conati sunt inuenire, Basilius Magnus ad prouidentiam Dei refert, cuius imperio factũ sit, vt animalium ea quæ facilè capi possent, longè essent cæteris fœcũdiora: quocirca tam lepores, quàm damæ, quàm etiam oues, ferè sæpius & geminos pluresque pariunt fœtus, ne genus deficiat feris iis, quæ sanguine gaudent, carniuoræque sunt. At ea quibus pro cibatu cætera sunt, certum est longè minus fœcunda esse: quapropter ait, Leonis vix vnius Leæna mater euadit. quæ quidem raritas pariundi, cùm non alij animalium generi certius contingat, meritò Ægyptij, quod in pluribus accidit obseruantes, semeliparam per Leænæ hieroglyphicum ostendebant.

CLEMENTIA. D

PRæter hæc alia quoque, leone super, hieroglyphica inueniuntur, quæ quoniam apud eos non reperi qui literas hieroglyphicas interpretati sunt, sed potius obseruatione inuenta mihi videntur, breuiter attingã. Ex iis clementia est, quæ per leonem & substratũ hominem, ita tamen vt leo sit incolumis, significetur, propterea quòd infestissimè sollicitatus ab homine leo, dummodo sit intactus, non vnguibus eum lacerat, nec vlla iniuria afficit, sed quatit solum, atque vbi ita perterruerit, dimittit: quod ita Ouid. scribit:

Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni.

Seueri Pij Aug. nummus. Ad huiusmodi significatum non frustra vidimus in Seueri Pij Aug. nummo simulacrũ mulieris quod leoni exporrecto insidet, manu quidem vna hastam terræ affixam tenens, altera fulmen quasi abiiciens, non autem in iaculandi gestu, cũ inscriptione huiusmodi, INDVLGENTIA AVG. IN CAR. neque quicquam aliud legi potest.

CASTIGATIO.

PRæter clementiam inesse Leoni castigationis etiam iudicium, ex eo didicimus, quod traditũ ab Eudomo citat Ælianus, leonem, vrsam, & canem eodem cõtubernio à magistro quodam alitos & educatos, sine vlla iniuria aliquãdiu pacatissimè conuixisse, ac si domestica & eiusdem generis animalia fuissent: E verùm cùm vrsa quodam impetu percita cõtubernalem canem dilacerasset, cõmotum leonem violati hospitij scelere in vrsam proruisse, eamque pariter dilaceratam meritas pro cane pœnas exegisse.

VINDICTA.

LOngè verò diuersum à superiori significato est, quòd vlciscendi studiũ per leonẽ telo confossum plerique pingere instituerũt. Vulneratus enim leo obseruatione mira percussorem nouit, & in quantalibet multitudine vnũ appetit, & si detur copia, fœdissimè lacerat & discerpit. Ferunt Iubæ Maurorũ regi præstantis animi iuuenem fuisse comitem, dum per deserta Africæ rerũ suarum componendarũ studio rex cũ exercitu proficisceret, ex itinere verò leonem obuiã factum à iuuene illo ipso sagitta percussum in syluã recessisse: anno verò pòst cùm Iuba rebus ex voto cõpositis eâdem copias traduceret, eundẽ illum leonem obseruato iuuẽne à quo vulnus acceperat, vnũ illum è tam magno militũ numero F violentissimo cursu hostiliter aggressum nulla vi cohiberi potuisse, quin correptum iuuenẽ miserabiliter dilaceraret, nemineque aliorũ læso vltione ea contentũ

Cambyses. decessisse. Pythagorici porrò animã Cambysæ regis Ægypti in leone se deprehendisse aiebãt, vnde illi animus imperij cupidissimus fuerit, & maxima quæque semper appetierit. Cæterùm hæc quoque potest assignari causa, quòd illis temporibus, quibus claruit, neminẽ in vltionẽ eo magis propensum fuisse notũ est, qui nunquã Ægyptios perseque odiis armisque, & omni vexationis incõmodo affligere destitit, eis semper infensus, donec in omni Ægypto rerũ potitus, sacris omnibus profanatis, populos totius regionis malè tractãdo, defessus potius quàm satiatus est. Facit ad hoc illud, quòd visi leonis ostentũ, belli principiũ cõiectores atque augures tradũt indicare, quod quidẽ eleganti trimetro apud Græcos exprimit.

Λέοντας ἰδεῖν ὄνειρον δηλοῖ μάχας.

Visæ leonum imagines noctu indicant occidionem ab hostibus.

REGIVM AVGVRIVM.

ALioqui regibus augurium dare leones soliti sunt, vt is qui Iuliano Imperatori

A tori Gordiani tumulum cum exercitu prætergreſſo ſeſe obtulit immaniſsimo corpore eius aciem inuaſurus, à qua multiplici telorum ictu confoſſus eſt. Obitus enim regis ex hoc portendebatur, inquit Ammianus. Verùm antea Maximino Cæſari cum Narſeo Perſarum rege iam cōgreſſuro, itidem leo & aper ingentes trucidati ſimul oblati ſunt: tamen euenit vt is ea fera admodum gente ſuperata, incolumis & ſine damno diſceſſerit. Et Sandrocottus Indus obſcuro genere, cùm Alexandri furorem pedum pernicitate declinaſſet, feſſusq́ ſomnū in ſylua captaret, à lambente leone ſudorem ſibi ſenſit abſtergi: quoq́ pacto inde, præfectis Alexandri oppreſsis, Indiæ regnum inuaſerit, à Trogo traditur. *Sandrocotti augurium.*

ANNVS MENSES'QVE.

ET quoniam incidimus in auguria, non ab re fuerit id commemorare, quòd leæna, quæ catulos octo vtero geſtabat, à venatoribus in Meſopotamia cæſa exenterataq́, quo tempore Apollonius Tyaneus eà iter faciebat, indicauit eo interpretante annum vnum, & menſes octo illum apud Barſanem Babyloniæ moraturum. Interrogantibusq́ comitibus, cur non potius annos IX interpre-
B taretur, cùm ex paſſere & pullis octo à ſerpente deuoratis apud Homerum annos identidem nouem Calchas intellexiſſet: Editi iam illi fuerant, reſpondit Apollonius, hi verò adhuc in vtero nondum fœturam complecerant, quare menſibus potius quàm annis aſsimilantur.

CRAPVLA.

SVnt etiam qui hominem ad ſatietatem vſq́ crapulatū, per leonem fruſta carnium depaſcentem indicari velint. Animal ſiquidem hoc cibo incōtinenter admodū vtitur, multaq́ deuorat ſolida ſine vllo diſſectu quæcunq́ poteſt: mox à ſaturitate nihil biduo aut triduo edit. quam ſcilicet voracitatem Iuuenalis tangit, vbi multa paſcendum carne leonem dixit: atq́ inde fit vt grauis illi ob cruditatem exhalet anima, quæ teterrimi ſemper odoris eſt: quocirca nonnulli grauē animam ſignificantes, leonis os hians facere conſueuerunt. Huius fœtoris ergò Martialis videtur muliebre pudendum leonem appellaſſe eo verſu:

Quare ſi pudor eſt Ligella, noli
Barbam vellere mortuo leoni.

C Taxat enim eam, quæ cùm vetula eſſet, pilos vellere pertentaret. & alij lupanar olidum dixere. Quanquam non deſint, qui loci huius interpretationē longius accerſitam ad Cenchrenas, quas leones Nicander appellauit, referant: huiuſmodi enim ſerpentes morſu ſanguinem exorbent, & genitale ſemen ex precioſiſsima ſanguinis decoctione fieri Medici conſentiunt, vnde dixit Iuuenalis:

Accipiat ſanè mercedem ſanguinis.

MERETRIX.

SAnè meretrices per leænæ nomen intelligi, multis veterum ſententiis & monumentis conſtat. Tale aliquid habes apud Ariſtoph. Lyſiſtrate in iuramento fœminarum: Non ſtabo leæna in Tyroeneſti. Huiuſmodi petulantiæ cauſa Ezechiel Hieroſolymam leænam vocat, & Heliachim catulum eius, qui ductus eſt in Ægyptum. Alium rurſus catulum Ioachim, quem in cauea, vt LXX ediderunt, Nabuchodonoſor Babylona traduxit, Michaël Byzan-

tius meretrices quasdam ex Megara Sphinges appellatas ait, quòd humano capite mansuetudinem præ se ferrent, cæterum corpore reliquo leonino rapacitatem, & imperium quod in amatores exercent, indicaret. Et Megaricę Sphinges in opprobrium dici solitum de meretricibus, ob impuros scilicet mores Megarensium, quos veterum scriptores omnes damnant. Facit ad hanc rem veteris Poëtæ senariolus admodum venustus: D

Ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.

Par est leænæ & fœminæ crudelitas.

Sed & ante vrbem Corinthum Veneris erat templum, iuxtaq; Laidis tumulus, cui leænæ simulacrum appositum videbatur, ariete inter priores pedes apprehenso: quod nimirum petulantiam eam indicabat, qua pręcipuè lasciuiunt arietes, de quibus loco suo diximus.

TACITVRNITAS.

LEænæ verò elinguis simulachrũ ex ære quod Athenienses statuêre Iphicratis opus, ex effigie quidẽ leænæ, meretricis nomen, ex linguæ verò defectu taciturnitatẽ eius indicabant. Cùm enim Armodius & Aristogiton de liberanda à tyrannis patria cõsilium iniissent, coniuratioq; delata esset, comprehensam illi leænam scortum eorum vtriq; admodum familiare, ad mortem vsq; tormentis variis excruciarunt: ea tamen constantissimè omnia pertulit, nec quenquam prodidit, supra fœmineam imbecillitatem fortitudinis admirandę memorandũ exemplũ: quam Athenienses vt honoribus honestarent, ne scortum tamen celebrare viderentur, eiusdem nominis animal ob taciturnitatem elingue, erigendũ decreuere. Constantissimũ meretricis huius exemplum citat Tertullianus, quò nostri animosiores fierent, cùm leui adeò de causa repertæ sint vel mulieres quę tam forti animo pro amicorũ salute non solùm tormenta paruifecerint intolerabilia, sed sponte suum ipse cruciatũ auxerint. Nam hæc eadem, vt ille ait, carnifice iam fatigato, postremò linguã suam comestam in faciem tyrãni sæuientis expuit, vt expueret & vocem, ne cõiuratos cõfiteri posset, si etiã victa voluisset. E

CYZICENI.

Cyzicenorũ pecunia.

SI quis verò incidat in monetam, quæ leonis imaginem ex vna parte habeat, ex altera verò Cybelem deorũ matrem, sciat eam esse Cyzicenorũ pecuniã, quæ celebris admodum est ob id, quòd pulcherrimè scalpti erant. Et quia pro XXVIII drachmis Atticis imputabãtur, quæ summa ducales aureos duos reddit, & aliquantulum plus: vna enim argenti drachma Marcelli Veneti pondus æquat. Atq; hi sunt Cyziceni stateres, quirem egregiè factam indicabant. F

Magorum porrò superstitio, cõsiderata leonis alacritate pernicissimoq; cursu, mustelæ dentem leonino corio adalligatũ, ad pedum tumorem atq; adeò imbecillitatem adhibere cõmenta est, id quod apud Lucianũ Tychiades ridet, orta inter Cleodemũ & Dinomachũ medicos contentione, vno eorum leoninũ, altero ceruinũ corium præferente, vt per incantamenta Eucrati laboranti amuletum aliquod apponerent. Controuersia verò omnis inter eos est, dum ille fomentũ aliquod miserabiliter implorat, vtrum ceruus an leo magis pedibus valeat, atq; eorum vter alacriori feratur cursu. Meritò igitur Virgilianus Æneas, tergum Getuli immane leonis dat Salio, velocitatis præmium, qui primam in stadio coronam meruerat, nisi dolo Nisi fuisset interturbatus.

HERCVLANVS LEO QVID.

QVid verò sibi velit Herculanus leo, magis diuulgatum est, quàm vllo sit

opus

A opus cōmento latius declarare. Illud tamen nō omiserim, Herculem illum Ægyptium, qui cum Osiride, vt Antiquitatum scriptores tradunt, Italiam ab amarissimo Gigantum iugo liberauit, per leonem intelligi, neq; quenquam alium. Plures enim Hercules fuisse, & Arrianus & Diodorus historici prodidere: hunc autem omnium primum leonis insignia gestasse, tradunt. Cæterū Heraclitus Ponticus superatū ab Hercule leonem ideo fingi dicit, quia Argiuus ille, de quo Græci plurima scripserunt, Hercules, furorem illum, quo ex atra bili plurimum laborauit, tandem edomuerit. Satis enim exploratum est ex iis quæ antea dicta sunt, animal id per semetipsum immoderatis animis excitari. Sunt tamē qui per Herculem mysticè Solis lumen intelligant: leo verò cùm Soli dicatus sit, manifestū est quid sibi velit Hercules, & leo. Nam & hinc Iubari stellæ nomen, qui Phosphorus est, quòd splendor eius in modum leoninæ iubæ diffunditur.

VIRTVS.

VTcunq; verò leoninum spolium virtutis hieroglyphicum est, eaq; de causa Herculi dicatur, quem pro virtute veteres posuere: ideoq; Diogenes con-
B spicatus quendam eo ornatu sibi gloriose placentem, exclamauit: Ecquid virtutis indumentum vituperas? Sed enim non leonis tantùm, verùm alterius etiam animantis gestare pellem, heroicum fuisse morem, didicimus ex Apollonij commentariis, vbi Poëta scribit:

Δέρμα δ' ὁ μὲν ταύροιο ποδηνεκὲς ἀμφ' ἔχετ' ὤμους.

Et apud Virgilium Euandrus:

Demissa ab læua Panteræ terga retorquet.

VIRES CEDERE SApientiæ.

IN Antiochi numo videas leonem quendam propémodum humi procumbentem, & superuolantem noctuam, quod nonnulli vespertinum crepusculum indicare arbitrati sunt: quippe cadente Sole, noctem, quam per auem eam intelligi volunt, exurgere. Ego verò per huiusmodi hieroglyphici figmentum significare crediderim, vires cedere sapientiæ.
C Nam per leonem robur, per noctuam Mineruam intelligi, suis locis cōmentaria hæc ostendere. Eiusdem argumenti esse puto leonem in numo, cuius inscriptio est, ΜΙΛΗΤΩΝ, qui anterioribus pedibus inclinat ad humum, supernè verò caduceus exporrigitur, vt scilicet id ostendat, vires quantumlibet feroces sapientum eloquentiæ cedere. Numum vidi apud Maffeos Romæ. Quòd verò signum Iunonis Argis spectabatur palmite redimitum, subiecto pedibus eius corio leonino, id habebat hieroglyphici, quòd nouercam vtriusque priuigni exuuiis insultantem ostenderet. Callimachi id inuentum tradunt, qui Iunoni vitem induxit. Rem huiusmodi tangit Tertullianus.

VIRES CEDERE ELOquentiæ.

L V N A. D

VIsebatur in Olympiç templo Dianæ simulachrum alatum, dextera panthe-ram, sinistra leonem continens. Per alas volucrem Lunæ cursum interpre-temur, quæ septem viginti dierũ spatio totum permeat signiferũ, quem Sol vix annuo temporis spatio perlustrat. Panthera varietates eius indicat, quas vno-quoq; mense XII suis nominibus designatas alibi recensuimus. Leo Solis vim, qua splendorem sibi cõparat, ea tantùm parte lucens, qua eius radiis illustratur.

SOL.

TERRA.

E

FIeri etiam solita erant apud veteres simulachra quædam radiata, ita tamẽ vt vnius simulachri radij omnes sursum versus tenderent, alterius ad inferiora demitterentur, atq; ea ita cõformata, vectanda leonibus cõmendarentur. Scien-dum autem ex Vectij cõmentatione, Solem & Terrã ex eo figmento veteres in-tellexisse, quippe quos Assyrij ADAD, & ADAGARTIN vocabant: ADAD quidem Solem, qui radiis deorsum inclinatis inferiora viuificat, mulcet, educat, omniũ quippe terra nascentiũ autor: ADAGARTIN verò Terram, quæ cõce-ptam à solaribus radiis virtutẽ, eandem, quã licet, sursum versus erigit. Ita veluti sponsa viri appetens, vt Platonicũ dictum interim vsurpemus, rerum omnium suarũ stipata fœtu, sese habendã exporrigit. Sed enim ipsa leonis effigies vtrun-que referre videtur hieroglyphicum, quippe quæ anterioribus partibus Solem F exscribit, posterioribus verò Terram. Quod tamen Adagartin pro tellure posi tum putat Vectius Bassus in cõmentario Germanici, qui Phænomena scripsit, vbi de Erigone agitur, virginẽ, inquit, diei Cererem arbitrati sunt plerìq;, spica-rum quas tenet indicio: alij Adagartin ma-lunt. Sunt qui & Fortunam, quoniam sine ca-pite astris inferitur. Nigidio Figulo placet iu-stitiam, vel æquitatem, quo nomine etiã Ter-ram ipsam dici alibi comprobauimus, & legi-feram vbiq; Cererem apud Poëtas appellari comperias, vt ab iustitiæ nuncupatione, neq; hoc quidem alienum videatur, & cum Tellu-re iustißima consensum habeat. Hinc apud Maronem prospero terræ subiugandæ omi-ne Æneia puppis: Prima tenet rostro Phry-gios subiuncta leones. Veluti etiam homines insidentem leoni nonnunquã videas, quem is

ANIMI DOMITOR.

stimulo

A ſtimulo regat, quod eſſe animi regem omnino videtur ſignificare: neque enim Æneium illud ad ſacra tantùm patria refertur, quæ in Cybeles honorem fieri ſolita: necp ſolum reſpicit beneficium, quod, vt additum eſt, fuerit

Ida profugis gratiſſima Teucris.

Subiiciuntur verò leones Magnæ Deæ vehiculo, identidemq́ trahunt & currum Solis: atq tam variè à veteribus tradita, ad vnum eundemq́ demum intellectum tendunt. Demum hęc duplex in leone natura, qua quidem anterioribus partibus cœleſtia refert, poſterioribus verò terram, quæſtionem illam facilè poteſt ſoluere, qua nonnulli mirantur, cur leonis effigies in diuinis noſtrorum literis modò Chriſto, modò Dæmoni attribuatur: pro Chriſto quippe apud Prophetas non ſemel poſitus, vt ſuprà diximus: pro maligno verò, Petrus epiſtola prima rugientem leonem dixit: & Dauid, Libera à leonibus vnicam meam, clamat. Quibus reſponſum facio, anteriora quæ ſunt leonis, fortitudinis, & regiæ virtutis habere ſignificatum, atq ita pro Chriſto poni. Nam Irenęus vbi myſterium Dei in rebus ſtrenuè gerendis, in dominando, in regendo vim & autori-
B tatem oſtendi diſputat, leonis imaginem ait id præmonſtraſſe, quæ vni ex quatuor Euangeliſtis fuerit attributa: inferiora autem, partem quippe terream, fugacitatis & inſidiarum: caudam enim ſubter vterum cùm fugit ſubiicit: cauda ferit ex obliquo per inſidias: quæ omnia Dæmonem exſcribunt, quo nihil à bono fugacius, nihil in mortales inſidioſius.

CHRISTVS HOMO DEVS.

DEniq, vt etiam aliter philoſophemur, cœleſtis eſt anteriore parte leo, ideo admiranda Chriſti opera veram nobis ante oculos proponũt diuinitatẽ. Nemo enim qui à Deo nõ ſit, ait Nicodemus, opera ea facere poſsit quæ ipſe faciebat. Poſteriore terrã ſapere videtur: ea frigida eſt, inde ad minima quædam, galli quippe cantum, prætentam facem, leuis obiectum amictus, quin ad ſimiã, & ilicis folia, atq etiam ſcillę, leo timidus eſt, & ad fugam promptiſsimus. Et humanus Chriſtus mortem timet, perpetuæ non ignarus, quæ ſtatim ſubſecutura eſſet, immortalitatis: effugere cruciatum tentat, patremq́ orat, vt acerbiſsimus à ſe calix auferatur: & inde ita debilitatus, vt præ trepidatione genibus inſiſtere
C non poſſet. Quòd ſi vtraq natura in Chriſto eſt, leo cùm ſit eiuſmodi, rectè in diuinis literis modò Deo, modò mortalibus accommodatur.

IVSTITIAE cultus.

EA verò præcipuè de cauſa eorum ſententiam approbarim, qui ferociores quoque animos iuſtitię ſeſe ſubiicere p hieroglyphicũ huiuſmodi arbitrantur: quia nuper in Cauartiano agri Bellunẽſis vico ſuburbano reperti ſunt magno numero numi, ab quorum vna facie mulier corona inſignis longaq́ induta palla ſedet, manum ad enſis inuerſi capulum extendens, ita vt apex ipſius capuli volam impleat: literæ circumſcriptæ, IVSTITIA. Ab altera facie, eadem mulieris effigies penè nuda, amictu quidem toto in exporrectam retro dextram appenſo, læua ſupra leonis caput poſtremis pedibus reſidentis iniecta: literæ adſculptæ ſunt, LEONIS HVMILITAS.

NATORVM OBSEQVIVM erga parentes. D

LEones autem domitos, & Magnæ Deæ currui succedentes, Lucretius aliter interpretatur, qui velit figmentum id significare, liberos quantumlibet feroces obsequẽtes esse debere parentibus: ait enim,

Adiunxere feras, quòd quamuis effera proles
Officiis debet molliri victa parentum.

AGRICVLTVRA.

VArro tamen in Cybeleio curru duo considerasse videtur, leonem vtiq; terræ symbolũ, vti paulo antè dicebamus: mox quia genus id animalium in longinquis, & à nobis remotissimis regionibus inuenitur, nullã ait esse terræ partem tam remotã quam coli subigiq; nõ oporteat: ita omnes, quę vel hieroglyphica sunt, vel quoquo modo mystica, in suam quisq; artem, vel disciplinã quam profitẽtur, trahũt. Diodorus autem, E
vti suus est mos, historias sibi confingit ex cõmodo suo, leonesq; ideo Cybeles currum trahere confictũ ait, quòd ab his ea educata fuerit. Vtrũ verò curru vehatur Dea, an sella sedeat, quantum ad significatũ pertinet, parui refert: nam in
Faustinæ numus. Faustinæ numo Cybelem Turritam leoninæ sellæ insidentem videas, quæ orbem intra manum & genu tenet: inscriptio, MATRI MAGNÆ.

MIXTA QVID.

QVod verò pluribus in antiquorũ monumentis, præcipueq; sepulchralib. cernere est, leones aliquod animal apprehẽdisse, quippe vel ouem, vel taurum, vel anguẽ, vel huiusmodi quippiã, ex eo conijcere potes, sepulti animũ aut naturam talem fuisse, cuiusmodi est illud, quod apprehensum fuerit: quippe si ouem, vel agnũ, vt in sepulchro quodã Romæ sub Æsculapij pronao habetur, intelligas hominẽ ferocitate demolita mansuetudinem amplexatum: si taurum, temperantiã: si anguem, prudentiã, vel quid huiusmodi, prout animalis quod detẽtum fuerit significatũ exiget, interpretaberis. Si verò hostiliter captum vel discerptum, eius naturæ hostem malè habitum. Nam in numo quodam argen- F
Augusti Cæsaris numus. teo Augusti Cæsaris validissimæ formæ leonẽ videas, qui ceruũ superat dentibus in armos affixis: quod fortè referri potest ad Actiacam victoriam, quam is

FEROCITATE POSITA assumpta mansuetudo.

ACTIACA VICTORIA.

Apollinis

A Apollinis fauore consecutus est, in qua, vt apud Maronem,

Omnis Arabs, omnes verterunt terga Sabæi.

Pauorem enim ex ceruo loco suo significare diximus.

AMORIS PETVLANTIA.

QVæsierit hîc aliquis, quid sibi velint leonis anteriora, quæ in Chimæra fuisse traduntur, cuius figuram Homerus ita descripsit:

πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Eam autem amoris petulantiam, quæ fuerit à Bellerophonte coërcita, significare clari pleriq; autores volũt. Huiusmodi enim sunt amoris initia, qui primo statim insultu leonina feritate nos aggredi videtur: dictumq; Epicharmi Comici:

Amoris mollitiem, leonis robore domitandam.

Δαμᾶ τῆς ὥρας λεπτὸν δύναμις θαλερός.

Eoq; respexisse videtur Horatius, cùm de iuuene perdito amore capto ait:

Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet chimera.

B Capra procacitatem atq; lasciuiam, cui animosus idem Heros fortiter obstitit. Draco, insultusq;, pugnam adeò periculosam, quæ omnia ex peculiaribus commentariis toto hoc Opere suis quæq; locis explicantur.

TRES ORATORIÆ PARTES.

NAzianzenus verò, neq; nõ interpres Hesiodi, per chimærã treis Rhetoricæ partes intelligũt: Iudicialem quippe per leonẽ, ob terrorẽ quẽ reis incutit: Demonstratiuã per capram, quòd in eo genere dictio plurimũ soleat lasciuire: Deliberatiuam demum per draconem, ob varietatem argumentorũ, longioresq; circunductus, & spiras quibus in persuadendo opus est: vnde etiam monstrimater fingitur ab Hesiodo, Echidna nomine, per quam ποικίλον νοῦν καὶ πολυειδῆ, intelligi contendunt, quippe mentem multis & variis præditam disciplinis.

SACRORVM INITIA.

NEq; prætereunda est leonis facies illa, quę omnium prima visa est Ezechieli, per quam eius disciplinæ periti aiunt initiãdorum sacrorum admonitionem nobis oblatam. Eam verò in primis visam, quòd à principiũ vita soleat totius populi consensus legem sibi cõstituere. Ad valuas igitur templorum, sustinendis modò postibus, modò hyperthyris, modò pronais locorũ vbiq; leones subiiciuntur, vt cum Maronis dicto, vel præcipuo potius summi Dei precepto, Deos primùm venerari meminerimus. Et nullam esse gentem tam efferam, neq; animum tam indomitũ, qui non possit religionis cicuratione, beneficioq; molliri, atq; ita mitescere, vt nullum inde sit onus detrectaturus.

C

LEONES TARVISINI QVID.

LEones duo pro foribus, vt ferè passim insigniora templa habent, Taruisij sunt, qui in pronao cathedralis à dextera draconem alatum vnguibus impactis cõprimit, draco retorto collo leonis pectus admordet: praua quidem cogitatio cor incessit, fortis verò animus eam actutùm elidit: à læua leo leunculũ apprehensum pectori subiicit suo: generosus quippe animus seipsum vincit.

SPHINGES QVID.

QVas verò sphingas humanicipites, reliquo corpore leonino pro templis prostare locorũ vbiq; cernere est, sunt qui figmentũ omnino hieroglyphicum interpretentur ea intelligentia, vt humanam naturam præstare cæteris animantibus admoneamur. Nam alibi principatũ ex capite intelligi disseruimus.

Leonem autem brutorum omnium principem esse, manifestum, qui humano D
subiectus imperio reliqua secum trahit. In diuinis verò literis imperium in bruta omnia homini datum legimus. Sphinga sanè monstrum ex parte dimidia virginis formam præ se tulisse, figmento Græcorum tradit Adamantius. Alij interpretantur, totius terræ dominiũ religioni cedere, cui ferocia quantumlibet animalia sese subiiciant, imperiumq́ suscipiant.

LIBRI PRIMI FINIS.

AD CLARISSIMVM ET REVERENDISSIMVM GVIDONEM ASCANIVM SFORTIAM, CARDINALEM S. FLORAE, DE IIS QVAE PER ELEphantum & Rhinoceronta significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

TERRESTRIVM Animalium hieroglyphica publico spectaculo emis- E
surus, Leonemq́ in primis, quippe eorum dominum, auspiciis inclytissimi Cosmi Medicei Florentinorum Ducis exire procuraui, & quòd studium clarissimæ eius ciuitatis semper fuit Leones publicè alere, & quodam Aegyptiorum more honorificè tueri, & quòd generosa eorum magnanimitas in ipso Duce laudabilibus tot effulget exemplis, vt non alij cuipiam argumentum huiusmodi dedicari deberetur. Sequebatur Elephas, animal quippe quo neq́ vastius, neq́ portentosius natura rerum tulit: sed deformitatem bestiæ tot dotibus, ipsisq́ tam præclaris insigniuit, vt in omni vitæ tenore humanum genus (quod sanctius animal Poetæ canunt) ab eo bruto si non superatum, certè lacessitum esse videatur, aut pari conditione decertare. In eo autẽ excellit Elephas, quòd à se natura suggerente & morum, & virtutum documenta præbeat: quod homines nisi doceantur, vix assequi posse fateantur: sed multa sunt quæ ab eo tanquam à morum idea homines desumere & imitari coacti fuerint. Est enim Elephas ingenita munificentia nobilis, temperantia insignis, æquitate summa conspicuus, præcipuus declinator insaniæ, vaniloquentiæ hostiũ, pietatis cultor, & ea celebris mansuetudine, vt F
alienam etiam crudelitatem abhorreat, contra minus validas feras pugnare dedignetur, in iram autem nunquam efferatur, nisi acerbitate iniqua, enormiq́ aliqua iniuria concitatus: deniq́ regalem & ipse animum, ne omnia hîc accumulem, in omnibus referre videatur. Quæ quidem Reuerendissime Domine tibi, non vt te doceam, non enim sus Mineruam, aiunt, sed vt in memoriam redigantur, hoc Commentario enarrabuntur, exemplisq́ citatis cõprobabuntur. Nec ad quenquã ex vestro ordine hic Commentarius mitti potuit vel aptius, vel conuenientius, quàm ad eum qui humanitate, fide, pietate, & multarum virtutum, quæ supra ætatem in te conspiciuntur, commendatione longè clarissimus & esset, & haberetur. Vale.

A SVIS VIRIBVS POLLENS.

VT igitur ab iis ordiamur quæ super Elephanto Ægyptij tradiderunt: hominem, in primis opulentum, suis quippe viribus pollentem, aliorũ nihil indigum, qui dicere tutò possit, in me est omnis spes mihi, qui sibi conducentia olfactu quasi quodam enanciscatur, per animal hoc, imò per vnam tantùm eius promuscidem, hieroglyphicè significabant, in eam scilicet admirationem adducti, quòd talem, tantamq; habeat, vt ea vna officiis ferè omnibus illi oppidò sufficiat: ea vice manus vtatur, vnde etiam nomẽ: ea bibat, ea cibum ad os admoueat, eam rectori, cuius omnibus imperiis se præbet obsequentissimũ, erigat, offeratq;, siue is in ceruicẽ animalis summã sustolli voluerit, siue ad terrã descendere: quin arbores eadem prosternit, in acie tela de manibus dimicantiũ detrahit, equites ab equo deripit, pedites correptos quoquò libuerit proiicit, & quotiens immersus per aquas ingreditur, ea ipsa ædita in sublime reflat atq; respirat. Proprio itaq; & elegãti vocabulo Lucretius hac de causa elephantos anguimanos dixit, quòd promuscidem ipsam instar anguis quoquo versum flectat, reflectat, contrahat, porrigat, lubricet & incuruet. Sunt qui visos ætate nostra affirmarint gladiũ longitudine
B duorum cubitûm ad promuscidem alligatũ gestantes, atrocissimas in bello cædes edidisse. Sanè quantũ ad vires pertinet, nunquã se Cato apud Ciceronẽ ait cum adolescens esset, vires tauri aut elephanti desiderasse: quod dubio procul indicat, inter bruta tauros & elephantos viribus alia omnia antecedere.

REX.

AD hæc Ægyptij regem hominem per elephanti simulachrũ intelligebant, nõ ea tantùm de causa, quòd cùm gregatim semper ingrediantur, is qui maximus est natu gregem ducit, quod in regibus eligendis multarũ nationum & gentium mos fuit, vt id muneris senioribus demandaretur: hinc apud Hebræos Seniores, apud Athenienses Palæologi, apud Romanos Senatores rerum habenas moderare soliti: verum propterea quòd habet hoc animi regij peculiare, vt genua non flectat adeò notabiliter vt animalia reliqua, calcaneu verò leuiter incuruet. Nam genua non flectere, dubio procul ostendit supplicabundum nõ esse: flectere verò calcaneum, humanitatem, qua maximè præditus est, indicat. Nam apud Philosophos morũ institutores, pes indicium est affectus illius qui
C humilioribus applicatur. Penes verò quem sit rerũ potestas, decet quidem eum humanum esse, humanisq; rebus commoueri: genua verò flectere non oportere, manifestum est. Habitus & in ostentis elephantus regię sublimitatis signum, qui Aureliano, multò ante eius imperium donatus est, solusq; tunc omniũ priuatus elephanti dominus fuit, vt legere est apud Fl. Vopiscũ. Nam & Scandrocotto Indo homini humili genere nato, quẽ Alexãder Magnus ob linguæ procacitatẽ interfici iusserat, pernici fuga elapso, cùm mox latronib. cõtractis aduersus Alexandri Præfectos bellum moliretur, Indiam ab eorũ dominatione liberaturus, visendæ magnitudinis elephãtus ferus vltrò se obtulit, & velut domita mansuetudine eum in tergũ sustulit: quod eum regẽ futurũ portento fuit, nec fefellit euentus. Siquidem oppressis Alexandri præfectis, Indiæ sibi regnum asseruit, eaq; autoritate polluit, vt Seleucus Alexandri successor in Perside cùm Indiam affectaret, regno illi relicto res cum eo cõponere satis habuerit. Præterea scriptores rerum, assiduum cum serpentibus certamen gerere tradunt elephantos, serpẽtes inter alia significata loco suo disposita, terrarũ orbem, prouincias,

CAESAR.

& regiones pro vario picturæ gestu significare ostendimus: eas verò qui domitari voluerit, viribus in primis esse præditum oportet, abundare opibus, vt quæ bello necessaria sunt facilè comparet, & cum ipsis prouinciis arma semper exercere. Quapropter, vt mihi videtur, Natura ipsa rerum humanarum cognitionem hoc exemplo descripsit, quippe quæ elephantum suis viribus optimè præmunierit, & quæ regem addeceant adiecerit ornamenta, mores'que & virtutes etiam regias vni illi ante omnia bruta, vt paulo infrà docebimus, elargita sit. Quod verò pertinet ad prouinciarũ subiugationem, videre est in C. Cæsaris numo elephãtum promuscide surrecta, aduersus quem serpens quasi concertaturus insurgit: in altero videas serpentẽ ipsius elephanti pedibus obtritũ, in quo inscriptio est, CÆSAR. Potes ex illo, lacessitũ bello, & hoc, confectum intelligere. Neq; verò me fugit, elephantũ Maurorum lingua Cæsam appellari solitũ, quod Spartianus in Ælio Vero tradit, primumq; Cęsaris cognomine nuncupatum, qui elephantum occiderat. Sed inepta hęc inscriptionis causa mihi videtur: crediderim autem potius ad munificentiã spectare, qua Cæsar elephantos exhibuerit. D E

C. Cæsaris numus.

AFRICA.

Q. C. Mari numus.

QVem verò elephantum in Q. C. MARI numo compereris, ibidibus adiectis hieroglyphicum id Africam prouinciã ab eo domitã, ditionem'que Imperij in Ægyptũ vsq; propagatã, significare crediderim. Elephanti porrò Pompeij Magni currum subiere Africo triumpho: & in numo argenteo admodum pulchro Scipionis Imp. inscriptio, cuius galea elephantini capitis speciẽ habet, infernè aratrum, antè spica posita est: quę omnia ad Aphricę triumphum, & annonam inde largiter aduectam spectant. Inscriptio, Q. METELLVS. F

Scipionis argenteus numus.

V. LEGIO.

IN militaribus verò signis, elephanti legionis quintæ vexillis adpingebantur, propterea quòd C. Cęsare aduersus Lucium Scipionem ciuili bello decertante, ea legio negotium sibi contra elephantos dari postulauit, re'que strenuè gesta reliquæ victoriæ occasionem præbuit.

ORIENS.

SEd Augusto currum ex quatuor elephantis S. P. Q. Romanus in numis decreuit, quòd, vt puto, spoliis Orientis onustus Imperatoriũ inde triumphũ duxerit. Id honoris Tib. Cæsar post adeptum imperium patri deferendum curauit, quod ipsa testatur inscriptio, quę sic habet: TIB. CÆSAR DIVI AVG. F. AVGVST. P. M. TR. PO. XXIIX. DIVO AVGVST S. P. Q. R. Eundem honorẽ Claudius Auiæ Liuię Circensi pompa, currũ quippe elephantorũ Augustęo similẽ decernẽdũ curauit. Sed & DIVO AVG. Vespasiano currus ex

D. Vespasiani numus.

A rus ex quatuor elephantis in numo est, cuius latus alterum inscriptionem habet ad reliquos honores tertij consulatus: nam qui sua virtute ad Imperatorij fastigij culmen euectus erat, re in Oriente bene gesta, paribus cum Augusto honoribus honestandus fuit: ita Elephas iunctus, prouinciam patriam subiugatam hieroglyphicè significabit. Est & Philippi Imperatoris numus, in quo elephantus gradiens sub magistro cum inscriptione, ÆTERNITAS AVG. *Philippi imperatoris numus.*

MVNIFICENTIA.

EST autem inter virtutes regias illa, quæ solet ante alias populorum beneuolentiã conciliare, munificentia: hac ostentanda magni principes elephanto plurimũ vsi sunt. Hinc videas in Antonini Pij numo elephantem promuscide in semicirculũ sursum versus lunata: inscriptio est, MVNIFICENTIA AVG. Atq; itidem in numo L. Septimij Seueri Pertinacis Aug. Imp. VIII. elephas est promuscide in eundem modum curuata, cum eadem ipsa inscriptione, MVNIFICENTIA AVG. S. C. Nanq; hoc eos spectaculis exhibitos ostendit, atq; hinc eorũ Imperatorũ intelligenda munificentia, qui eos modò in certamen cõmisere, modò in saltationem, modò vt funes scanderẽt & inambularent, edidere. Quod si ad eorum quoq; animalium liberalitatem trahere volueris, fanè mu- *Antonini Pij numus, et Seueri Pertinacis.*
B nificos hos & liberales inuenias, siue ij curatoribus suis, siue etiam puellis, quarum amore se captos ostendere, munera elargiri soliti sunt: quandam enim admirandam eorum in homines beneuolentiam, gratumq; in educatores animũ scribit Ælianus, exemplo illius qui pro domino multũ diuq; pugnauit, eumq; sagittis interfectum, promuscide sublatum ad præsepe suum asportauit.

TEMPERANTIA.

SEd quid illud, quod etiam in temperantiæ significatum, aut eius qui seruare modum in rebus norit, per elephantũ qui cibum caperet exprimebant? Assuetus enim certæ pabuli mensuræ, si quid largius opulentiusq; apposueris, tantum assumit quantũ quotidiana cõsuetudine pascere sit institutus. In Syria cùm domi quidam educaretur, magister accepta hordei mensura dimidium singulis diebus interuertebat: cumq; aliquando præsente domino totam illi mensuram apposuisset, simulatq; animaduertit elephantus duplicatam esse pabuli portionem, hordeũ id in partes duas promuscide disgregauit, tam æquas, ac si vel modio quis demensus esset, vnaq; magistro portione derelicta, cõsuetam sibi partem
C absumpsit: cuius facti meminit Plutarchus.

ÆQVITAS.

NEq; quidem exemplum aliud prætereundum, ex quo æquitatis etiã idem hoc animal seruantissimũ esse fateamur. Quidã mensuræ quę magistro impendebatur, & lapillos, & puluerem immiscebat, quò de pondere aliquid fraudaret: animaduertit elephas apud illum carnes elixari, accedensq; cinerem è foco in ollam paria facturus iniecit.

DECLINATOR INSANIAE.

EST illud verè regium, insanos & dementes homines cuitare. Quapropter Ægyptij hominem tali prudentia præditũ, vt nihil sibi cum stultis & fatuis esse vellet, ostendere cùm studerent, elephantum & caprum hic-

roglyphicè ponere ſoliti ſunt: ac de Capro quidem ſuo cõmentario quæ vſui ve- D
nerunt, perſcripta ſunt. Cauſam picturæ huius eſſe dicunt, quòd elephantus inſpecto capro quamprimũ fugit, tantum eſt inter eos naturæ morumq; diſsidiũ, vt virtus vitium nullo poſsit pacto tolerare. Facit ad hoc etiam antiquiſsimum Moſaicæ legis inſtitutum, quo principes vbi deliquerint, ſacra facere admonentur ex hirco, cùm alioqui priuati homines capram vel agnum immolarent.

VANILOQVENTIA euitata.

CVm verò vaniloquum genus hominum regi cuipiam deſpectui habitum, ac ſedulò euitatum oſtendere curaſſent, elephantum & porcum adpingebant: Elephas enim porci audito grunnitu, in fugam ſe proripit eueſtigiò, nõ ſecus ac generoſiores equi præſertim Scythici, aſinorũ ruditum impotenter admodum exhorreſcũt, quod exemplo Darij explo- ratũ eſt. Nihil porrò quicquã tam cõueniens Regi, quàm dicacitatẽ vaniloquentiamq; ab ædibus ſuis procul ſummouere, eamq; inimicam ſibi conſtituere, vt adagio receptum ſit, Fidem regiam aſſeuerando in iis quę omnino credi volumus atteſtari. De porcis autẽ, quos E
pice oblitos, & mox igne flammatos Megarẽſes in Antipatri elephantos immiſerint, eoſq; ita fugarint, in Porci ipſius commentario hiſtoria recitata.

REX VILIVM ASSEctator.

QVia verò cornua animalium nulli maiora, neq; ſpecioſiora quàm elephanto, hac ipſa etiam de cauſa regem oſtendit: cornua enim, vt in Cerui cõmentario declaratum eſt, dignitatis & ſublimium honorum ſignificatum habent. Hominẽ igitur Ægyptij ampliori aliqua dignitate tituloq; honeſtatũ, qui tamen nulla vel maieſtatis vel decori ratione habita viliſsima quæq; ſectaretur, ſordeſq; omnes perſcrutaretur, ſignificare ſi vellẽt, hiero- F
glyphicũ elephanti qui mures venaretur proponebant, indignus quidem tam vaſta mole labor. Eademq; nota inurendum facinus, quo Domitianum iam Imperatorem ſtylo muſcas perfodientem deriſum accepimus: vel patrem eius Veſpaſianum de lotio vectigal exigentem, quanquam eius lucelli odor ei bonus videretur. Verùm ſuper hac re notum adagium, Mures negligit elephantus. Ac ne quis cauilletur, elephanti dentes inſignes eſſe, non cornua, Pauſanias omnino eſſe cornua contendit, tum aliquorũ animalium exemplo, quibus aut in ſupercilio, aut in naribus cornua naſcantur, tum quòd per aliquot annorum periodos corrupta decidãt, & noua ſuppullulẽt, igneq; molliantur, quod in dentibus haudquaquam fit, & quod in cranio oriantur.

Mures negligit Elephantus, Adagiũ.

METICVLOSVS.

EST & illud regum ferè omnium proprium, vt ipſi ad ſuam (quod aiunt) vmbram expaueſcant, ita potentiæ comes additus vniuſcuiuſq; rei metus. Elephan-

A phantum autem consternationis hieroglyphicũ esse manifestum, si præsertim ij ad stagna limpidæ aquę, vnde sese tanquam in speculo contemplari queant, deducti pingantur: quam speciem supra modum reformidant, aut certè abhorrent, & auersantur, ea'qꝫ de causa turbidam omnino bibũt. Atqꝫ hinc Indorum populi, apud quos magnus earum belluarũ prouentus est, si quos fluuios cum his tranare parent, illunes nubilasqꝫ noctes obseruare consuerunt.

LONGO TEMPORE QVID EFFECTVM.

SVnt qui pullum elephanti pingãt, quippe cui nondum dentes enasci cœperint, si longo quid temporis interuallo factum significare voluerint: hunc enim vtero gestari Theophrastus decennium scribit: quanquam Aristoteles, Ælianus, & alij annos longè pauciores ponant: vtcunqꝫ, vulgatum inde dicteriũ, Citius elephantos parere, quotiens tarditatem negotij alicuius incessere voluerimus. De iis verò quæ minimè fieri posse speremus, Ennius dixit, prius locusta pepererit Lucam bouem. Ita enim prius Romani vocauerũt elephantos, quod à nostris in Lucania primùm visi.

B VICTVS PROVISIO.

EST & illud apud Horum celebre hieroglyphicum super elephanto, vt si hominem frugi, & de victus ratione solicitum indicare vellent, elephantũ pingerent dentes suos terra condentem. Eum siquidem aiunt simulac caducos dentes suos intellexerit, sponte auellere, & terra infodere. Verũ ego crediderim potius vitæ suæ prospicientem, quàm victui legendum, Philippumqꝫ ipsum deceptum aliqua forsitan Ægyptij vocabuli æquiuocatione. Manifestũ enim est ex receptorum autorum probatione, elephãtos dentes suos nonnunquã in venatu allisos arboribus excutere, scientes se eorum causa peti, vt ita præda derelicta vitæ ipsi suæ prospiciant. Et ne indicio sint venatoribus, quotiens præ senecta deciderint, eos etiam tum humo condunt, vnicuiqꝫ tamen sit integrum quam maluerit sententiam sequi.

CONCORDIÆ DISCORDIÆQ. EFFECTVS.

HVic verò significato subiiciemus illud, quo nonnulli Sallustij sententiam, quæ est, Concordia paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur, nouo cõmento pingere, non tamen infeliciter excogitarũt. In illo Formica in Elec phantũ crescit apposito caduceo, in hoc Elephantus in Formicã desinit, aqua & igni pro rebus maximè contrariis adiectis. Verũ ex huiusmodi figmento si caduceum et aquã et ignẽ summoueas, perfectus etiã intellectus significari potest, quippe qui minimorũ æquè ac maximorũ cognitionem sit optimè consecutus, omniumqꝫ vnam quasi scientiã coniunxerit. Sed enim interpretamentũ hoc perinde ac illud arbitrariũ esse, nõ inficior. Sed dicet aliquis, Quorsum Elephãtus ad Formicã? Plutarchus porrò de formica multa magnificè locutus, quod animal est omnium minimum, ita de maximo non dissimilia se dicturũ profitetur.

STVPOR.

ATqꝫ hic qui mentis tot exhibuit experimenta, quo vel Cicerone id asserente libro de natura Deorum primo, belluarum nulla prudentior, stuporis tamen nota propter vnã vastitatẽ nonnullis habitus, vt legere est apud Diogenianum, cui Philostratus etiam subscribere videtur, dum neqꝫ elephanto, neqꝫ dentibus eius quicquam esse cum lyra dixit, neqꝫ quidem cum peritis viris, cuius hæc Amphione verba sunt, quæ quidem ideo Græcè ponere libuit, quia in impressis exemplaribus corrupta leguntur: ἐλέφαντ' οὐδαμοῦ τῆς λύρας ὅπου οἱ ἄνθρωποι

ἀδηλον ὅτι αὐτῷ τὸ θεῖον, οὐδ' ὅτι ταῖς χερσὶν αὐτοῦ χρῆται. quod perinde esset, atque illud D quod de asino ferẽ, Nihil illi cũ lyra. Quin & Plautus in hãc sententiã: Meus herus elephanti corio tectus non suo est, neq; plus habet sapientiæ, quàm lapis. In quã sententiã Greci dicunt ἐλέφαντος σοφὸς οὐδέν. Et Tertullianus eũ bestiam vocat insulsissimã, etsi quam in diuinis literis præ se ferat imaginem. Eucherius hominem eũ signo huius dicit indicari, qui magna & enormia scelera perpetrarit, citato ad hoc Solomonis loco: Et adducebant ad Solomonẽ simias & elephantos. Et tamen Indici, cùm omniũ sint ferocissimi, adeò vt difficulter cicurari possint, ad instrumẽti musici pulsationem cantilenarumq; modulationes animum intendunt, auresq; ad audiendum arrigunt, atq; hinc ita demulcentur, vt nullo alio cõmento efficacius comprimant ferocitatem. Sanè tria elephantorum genera autores ponunt, palustres, montanos, & campestres. Palustres omnino dementes leuesq; esse, montanos prauos & insidiosos, campestres mansuefieri facilius, & longè dociliores esse: quos nequaquã stupidos existimãt illi qui eos in theatris figurarum notas & mutationes varietatesq; callere, multorũ testimonio cõpertũ afferunt. Romę illud accidisse proditũ est, cùm eorũ grex & saltationes, & orbiũ lubricationes edoceretur, indociliorẽ fuisse vnũ: qui cùm à magistris increpatus & castigatus esset, noctu visus est ad vmbrã Lunæ institutionis documẽta illa per semetipsum attentare, meditari, & exercere. Verũ hæc nõ E ita fortè videantur admiranda, quæ fame magistra discere cogantur: illa potius admiremur, quæ faciũt feri nullis vnquã legibus instituti, probitate, prudentia, & ęquitate, nullis ferè animãtibus inferiores.

PIETAS.

OVid q; sponte sua naturæ quadam sublimitate prædíti, pietatem colunt, & religionem obseruãt. Noua enim apparente Luna, sponte, vbi iure suo degunt, viuo se flumine purificant: si morbis infestantur, Deorum auxilium implorant, herbas cœlum versus iaciunt, earum internuncio eò preces allegantes: qui quidem gestus excipiendus est ab iis, qui pietatẽ ex elephanto picto exprimere voluerint. Idem humanis proximi sensibus, sermonem patriũ intelligũt, gloriam & honores ambiunt, ignominia notati mortẽ infamæ vitæ præferunt, quã interdũ, alia sibi consciscendæ mortis occasione negata inedia finierunt. Quoties verò in theatris oppressi, amissa fugæ spe vulgi misericordiã supplicarũt, et quadam sese lamentatione complorantes, totũ caueæ consessum in lachrymas concitarunt. F

MANSVETVDO.

CVm tamen tanta ipsi sint æquitate mansuetudineq;, vt crudelitatis alienæ ministerio fungi minimè cogi possint, quod irrito olim Bocchi conatu apparuit, cõtra minus validas feras pugnare prorsus negant, cùmq; maioribus non nisi lacessiti: & in grege pecudum ambulantes, occurrentia manu dimouent,

A uent, ne quid obterant imprudentes, tantaque illi imbecillioris huius gregis reuerentia, vt vel feri ex arietis conspectu mirifice cicurentur, lenesque atque tractabiles fiant. autor Plutarchus Symposiacon XII. Quid quòd aberrantem hominem in solitudine factum obuiam non modò nō trucidant, aut alia afficiunt iniuria, sed clementer & placide sese duces præbent, & viam illi commonstrant? Quod verò de sermone dicebamus, quem patrium intelligant, ac etiam certū eos inter se habere tradit Oppianus, verùm nō nisi à magistris suis intellectum. Iam illud ætati nostræ claro innotuit experimento, eos magistri sui dicto audientes esse, siue progrediendum, siue regrediendū sit: quem feriāt, quibus abstineant, quos inuadant, vbi temperandum iræ, ex ipsius magistri sermone cognoscere: vt non immeritò confirmata sit opinio, huiusmodi esse quandā illi belluæ cum genere humano societatē, vt M. Tullij dictum ea re super identidem vsurpemus. Cùm igitur elephas iusti & moderati imperij species quodāmodo esse videatur, meritò Regis nomē, tum ob virtutes, quas superius in eo recensuimus, tū ob hanc ipsam mansuetudinem atque clementiā adeptus est. M. Antonius cognomento
B Philosophus, nihil quicquam esse dicebat quod Imperatorem Romanū magis commendaret gentibus, quàm clemētia, eaque de causa, neque quidem in rebelles suos sæuitum voluit. Hæc Cæsarem Deorū adscripsit numero, hæc Augustum consecrauit, hæc Pio cognomentum dedit, hac eadem de causa Senatus Ro. timore eo liberatus, quem ex Maximini Imp. immanitate cōtraxerat, clementissimis Impp. Maximo Balbino et Gordiano statuas cū elephantis decreuit. Quamuis alia de causa Gordiano tertiò quadrigæ elephantorum decretæ sunt, quippe vt qui Persas vicisset triumpho Persico triumpharet. Sed qualis ea in animali bruto māsuetudo fuit, quam recitat Plutarchus! Romæ cùm pueri quidam per lasciuiam elephāti promuscidem stylis pupugissent, iratus ille vnum ex illis arripuit, eū in sublime iaculaturus, sublatoque ad hoc præ metu puerorum ingenti clamore, socij mori-
C turi vicem deplorantium, tanto omnium mœrore elephas intellecto, arreptum puerum humi molliter deposuit, satis habens metu illo puerilem audaciam castigasse.

IRA LACESSITA.

QVamuis verò ita natura mansueti sint, in iras tamen acriter incitātur, perturbatique irritatione aliqua acerbiore immaniter efferascūt (Iustus enim, vt in Diuinis habeē literis, cùm irascitur, peior est) eo casu tā hostibus quàm ductoribus suis perniciosi. Quā in eo animali naturā cùm non ignoraret Annibal, eam in vsum suum conuertit: quippe cùm in prælati fluminis transitū elephātos compellere non posset, neque materiæ qua naues cōficeret copiā haberet, ferocissimū elephantem sub aure vulnerari iussit, percussoremque transnatato statim flumine procurrere: elephas exasperatus ad persequendum sui doloris autorem, transiuit amnem, & ita reliquis idem audendi exemplum fecit, vt Stratagematōn libro primo apud Iulium Frontinum habetur: idque in traiiciendo Rhodano factum Liuius tradit: quamuis variatam actæ rei memoriam esse confiteatur. Sanè Mauri affirmant cor duplex elephanto esse, altero quidem irasci, altero ad lenitatem induci: atque hoc illud est quod horum vtrunque munus supra modum

exequitur. Sanè elephas ad hæc vſq; tempora longa ſeculorum ſerie in Italia fa- D
bulosus habitus, neq; hominũ quiſquam adduci poterat tam deformem imma nemq; belluam, qualem quantamq; in picturis aſpiciebãt, iis dotibus excellere, quibus apud rerum ſcriptores inſignis habebatur. Nam quamuis trecenteſimo abhinc anno Fridericus II. Imp. elephantum ad nos ex Idumæa tranſuexerit, & ſuperiori ætate alter in Italia viſus fuerit, nihil tamen præter corporis vaſtitatem, quod celebratione dignũ cenſeretur, ſuper illis memoriæ proditũ extabat. Cæterùm omnẽ hiſtoriæ antiquæ fidem adimpleuit Hanno elephas, quẽ initio diximus ab Emanuele Luſitaniæ rege, Indiæq; triumphatore, Leoni X. Pont. Maximo dono miſſum, ac Romæ vidimus, Reuerendiſsime Domine: tanta ingenij, intelligẽtiæ atq; docilitatis exempla præſtitit ea ætatula: quadrimus enim huc aduectus erat, vt nõ modò quæ à ſcriptoribus tradita fuerant credamus, verùm autores ipſos in hoc animantiũ genus quaſi inuidos, eleuaſſe plurima, quæ longè magnificẽtius illuſtranda fuerant, ſuſpicio fit. Hinc factũ, vt ad eius ſignificata, & eorũ cauſas recenſendas effuſior acceſſerim, qui priuſquã animal inſpicerem, ne pro anilibus fabulis eorũ bona pars acciperetur, veritus fuiſſem. Illud E
autem profiteri poſſumus, de reliquis animantibus quæcunq; fidem excedere videantur, ſcriptorum autoritati nos acquieſcere: ſuper elephãto vero quæcũq; admirãda traduntur, nos in Hannone, vel paria, vel veteribus illis longè maiora, oculata fide deprehendiſſe, cuius rei Romã ipſam frequentiſsimũ totius orbis theatrũ teſtem appellamus. Sed minimè loco hoc diſsimulandum, quod ſuper eiuſdem Hannonis ingenio Michaël Syluius, regis ſui ad ſummũ Pontificẽ orator, ſummæ, vt noſti, vir integritatis, fideiq; ſanctiſsimæ, atq; alij narrauẽre, remq; multorum teſtimonio comprobauẽre. Cùm deſtinaſſet Emanuel Rex eum Romam Pontifici Maximo donũ ire, naui quam inſcenderet iam inſtructa paratàq; ad profectionem, nullo vnquam pacto per aliquot dies fieri potuiſſe, vt Hanno vel duci ſe ad nauim, vel ſi quo modo adductus fuiſſet, eam vellet inſcendere, vſqueadeò auerſabundus profectionem huiuſmodi reformidabat. Cumq; rex ea re ſuper ſolicitus admodum eſſet, magniſq; pollicitationibus vnumquenq; inuitaret, qui deducendi aſportandiq; Hannonis negotium ſuſcepiſſent, neq; quiſquam nomen profiteretur ſuum, inſuſurratũ demum eſt regiis auribus, eius belluæ magiſtri dolo hæc fieri, quippe qui puellæ cuiuſdã amore F
perditus ægrè ferret ſe in tam longinquas regiones ablegari, proindeq; Hãnoni perſuaſiſſet ne ſe abduci pateretur abuehendum: quippe eum in loca ſterilia, inamœna & barbara, vbi ludibrio contumeliiſq; omnibus tanquã hoſticæ terræ animal afficeretur, neq; victui neq; ornatui eius vel neceſſaria, vel commoda ſuffectura: longum ad hæc iter & incõmodum, & vaſtum maris æquor arandũ, vt ſatius eſſet in qua tunc erat terra quamprimũ contrucidari, quàm per tot viarum difficultates ad ærumnoſiſsimã deniq; vitã peruenire. Rex hac re cognita, magiſtrũ Hannonis ad ſe quamprimũ accerſiri iubet, ſeq; dolos eius cõperiſſe dicit, ageret itaq; vt intra triduũ Hanno in nauim imponeretur, idq; ni properè fieret, interminatus eſt actutùm ſe hominem extremo ſupplicio affectuꝛũ, vt aliis exemplo eſſet, qui mandatis regiis ſucum facere auſi eſſent. Hac regis aſperitate territus elephanti magiſter, cùm nullã in eunctatione ſalutẽ intueretur, diſcipulã belluam aggreditur, docet ſe maleuolorũ quorũdam fraude ſubornatũ, qui & felicitati vtriuſq; inuiderent, & regi optimo malè obtemperantes eſſent: longe autem ſecus rem habere, quàm illi mentiti eſſent. Siquidem nõ ad immania

De elephanto, hiſtoria iucunda.

A nia & efferaloca profecturi erant, ſed ad vrbem orbis terrarum dominã, amœno loco ſitam, vbi rerum deliciarumq́ꝫ omniũ quotquot vel auidiſsimi cuiuſqꝫ cupiditate expeti poſsint, copia fertiliſsima redundaret. Ibi eſſe Principem, cui totus penè terrarũ orbis aſſurgeret: apud quem is in deliciis habendus eſſet, & tanquam Luſciniæ pullus, lautitiarum blanditiarumq́ꝫ affluentia nutricandus: proinde bono animo eſſet, ſecumq́ꝫ primo quoqꝫ tempore lætus & alacer nauẽ inſcenderet, affuturos nauigationi Deos, & curſum omnem incredibili felicitate proſecuturos. Ita Hannonem ab eodem magiſtro in aliam ſententiam deductum, vbi ſigna data ſunt, vltrò nauem conſcendiſſe, neqꝫ vlla vnquam imperia toto itinere detrectaſſe.

DE RHINOCERONTE.

QVi Rhinoceronta in Domitiani numis inſpexêrre, quid id ſignũ ſibi velit, quæritare ſolent. Ego factũ id ad Principis adulationem dixerim, qui animalia huiuſmodi ſpectaculis obtulerit, cuiuſmodi munus illud fuit, quod à Valerio Martiale celebratur: *Rhinoceros in Domitiani nummis.*

B *Præſtitit exhibitus tota tibi Cæſar arena,*
Quæ non promiſit prælia Rhinoceros.
O quàm terribiles exarſit pronus in iras,
Quantus erat cornu, cui pila Taurus erat.

IRACVNDIA EX TARditate ferocior.

SVnt enim qui lentitudinẽ iraſcendi, ac nullum mox adhibitũ modum excandeſcentiæ, per huius animalis hieroglyphicũ intelligant. Nam in eo conueniunt autores, magna id indigere irritatione: ſed vbi iraſci cœperit, eſſe ferociſsimũ, quod & altero Martialis expreſsit epigrammate:

Sollicitant pauidi dum Rhinoceronta magiſtri,
Seq́ꝫ diu magna colligit ira feræ.
Deſperabantur promiſſi prælia Martis,
Sed tamen is redit cognitus antè furor.
C *Nanq́ꝫ grauem gemino cornu ſic extulit vrſum,*
Iactat vt impoſitas taurus in aſtra pilas.

REX POTENS IMBECILlioris artificio petitus.

SVnt qui volentes potentẽ aliquem regẽ imbecillioris alicuius artibus vexatũ intelligere, elephantũ pingunt in certamen à Rhinocerõte laceſsitũ. Naſcitur hic ſiquidem natura hoſtis elephanto, longitudine ei penè pari, ſed cruribus multò breuioribus, colore buxeo, vt Plinius. Cornu is ad ſaxa limato ſe pugnæ preparat: in dimicatione aluum maximè petit, quam eſſe molliorem intelligit, eaq́ꝫ perfoſſa actutùm ſuperat elephantum.

ROBVSTVS.

SAnè fortem atqꝫ robuſtũ Diuinæ literæ, vt Eucherius tradit, per Rhinocerontis imaginem accipiunt, illudq́ꝫ Iobis ex Hebræo fertur: Nunquid vult rhinoceros ſeruire tibi? Terribilis, ait is, fera rhinoceros, cui gemina in naribus cornua: atqꝫ ita in Domitiani numis obſeruauimus, in quibus Rhinoceros ſpe-

ctatur nares gemino cornu insignis, qualem celebrat Martialis. Praeterea qui D nuper allatus est ex India inferiori ad Lusitaniae regem, cuius imaginē ad Leonem X. P. M. transmissam vidimus, vnum quidem in nare cornu habet, alterū supernè prorumpit, non adeò magnum, sed praeualidum esse Lusitani omnes, qui animal viderunt, attestantur. At longè curiosius hoc videndū: in Diuinis siquidem literis μονοκέρωτα, & ῥινοκέρωτα, Vnicornē scilicet & Naricornē plerisque locis confusim acceptum fuisse, nimirū à nouis & veteribus Theologis, qui cùm historiā ignorarent, duo haec vnum eundemque esse crediderūt, ita vbique ab aliis vnicornē, ab aliis naricornem vno eodemque loco positū inuenias. Id quod accidisse puto, quòd, vti diximus, plerique horū idem esse animal arbitrati sunt Rhinoceronta & Monoceronta, cùm alioqui longè diuersa sint, separatimque à Plinio vtrunque positum, qui libro octauo. capite post vigesimum primo, Monocerotem asperrimam ait ferā, reliquo corpore equo similem, capite ceruino, pedibus elephanto similis, cauda apro, mugitu graui, vno cornu nigro media frōte cubitorum duûm eminente. Quae quidem descriptio eum signat, quem vulgus Halicornū vocat, quem aiunt pudicitiae ita amantem esse, vt nō nisi puellae vir- E ginis ope capi possit, quā venatores ibi statuerint sedentem quò animal id potum pabulatumue se conferre animaduerterint. Accurrere enim vnicornem ad puellam huiuscemodi, inclinatumque caput in eius gremiū collocare, altissimoque mox occupari somno: signoque venatoribus à puella dato approperare eos, & feram nullo negotio capere, atque hoc vnius tantū cornu premio, quod contra venena pollere praedicant: ramenta quippe eius efficacissimè sanare, & toris stratis partem eius impositam, si quid veneno vitiatum apponatur, sudorem emittere. Rhinoceronta verò eodē libro Plinius capite XX. ponit, qui cornu nō in fronte habeat, sed in naribus: alterum eum à Dracone hostē genitum elephanto, & quae superius allata sunt de vtriusque pugna. Sanè alibi in Diuinis literis Rhinoceronta hieroglyphicū esse fortis & robusti viri, vti superius dictum notat Eucherius citato ex Iobe loco: Nūquid volet Rhinoceros seruire tibi? Et apud Balaam scriptum inuenias, Cuius fortitudo quasi Rhinocerōtis, vt Latinae plereque omnes habent interpretationes, quamuis Sanctes vnicornis reddiderit. Igitur si quid ariolandum, cùm Psalmo hoc vigesimo primo comparatio referatur ad animalia robustissima & indomita, diuinumque auxilium contra eorū impetum F atque vim imploret, quippe vt Chaldaei & Arabes exposuerūt. Salua me à feroci fortissimo sicut leone, & à rege potēte, cuius potētia sit sicut Naricornis, eāque plerique lectionē probent, non dubitarim asserere loco hoc Rhinocerontis legere. Vbi verò Psalmo XXVIII mentio fit amabilioris animalis, dicatur quippe Sarion apud Hebraeos, quod Graeci reddidēre ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων, Latini verbum verbo reddētes, dilectus quemadmodū filius Vnicornium: vetus etiā traductio Vnicorniū habeat, nulli dubiū esse crediderim, quin castior istius loci lectio sit μονοκερώτων. Atque haec, mi Domine, sunt quae super Elephanto, qui Rhinoceronta secum traxit, colligere per occupationes licuit. Tu qui aetatē omnē, horasque omnes assiduae lectioni soles impendere, longe illustriora reconditioraque forsitan inueneris, quae si ad manus meas peruenire nō potuerūt indulgendum est mihi: non enim ignarus es quantum mihi Principū obsequia, negotiorumque turbationes de studiis literarum subtrahant, crebrisque me interpellationibus auocent. Quare tu atque alij, qui vitae meae rationem inspicitis, mihi estote aequiores, cùm praesertim admoneat Maro, neminem esse qui possit omnia.

AD

AD ERVDITISSIMVM LAELIVM TAVRELLVM ILLVSTRISS. COSMI DVCIS FLORENTINORUM IURI PRÆFECTUM, DE IIS QUÆ PER TAURUM & BUBULUM OMNE GENUS SIGNIFICANTUR EX SACRIS ÆGYPTIORUM LITERIS.

IN publicà peccare commoda videar, doctiſsime Taurelle, ſi Tauri mei mugitus neſcio quos Sereniſsimo Duci Coſmo meo, imò tuo, imò proborum omnium patrono, dedicare non erubuerim. Nam quamuis non ſim neſcius eum ſtudioſorũ commodis applaudere, maiorum ſuorũ exemplo, qui omnes ſummã & eam æternam laudem cõparauere, dum ſcilicet literas & virtutes, & bonos omnes mores in Italia, atqueadeò in ipſa clariſsima ciuitate Florentia florere, & in honore eſſe, omni ſtudio, conatuq; omni curauere: negotia tamen, quibus iuuenis ornatiſsimus nunc in tanto rerum Italicarũ motu & perturbatione detinetur, non permittunt, vt importunus accedam, tametſi ſapientiſsimè & magna cum ciuium ſuorũ commendatione omnia temperet & moderetur, ita vt omnes, curam ſtudiumq; ſenile in ætate tam viridi admirentur. Quare Taurello potius amico benigniſsimo eum alendum curandumq; dedi, cui cibus is, quo Taurus noſter paſcitur, ſufficit abundè, vt cùm opportunũ fuerit, resq; ipſa monuerit, ſuo tempore & loco Taurellus de Tauro, quæ in eo ſunt laudabilia, atq; magnæ etiã admirationis, proferat, & ratiocinetur, Principémq; ingenio præſtantem, quibus dotibus animal polleat, & ſi dicere licet, quibus virtutibus inſignis habeatur, interdum commonefaciat. Nam quæ homines rectè laudabilitérq; faciũt, cùm illi ad hæc agenda nati ſint, & vnuſquiſq; ab animo ſuo, qui ratione pollet, poßit exempla deſumere, quia tamen dotes hæ ab humana natura demanant, non vſqueadèò ſunt in nobis admiranda: ſed quæ fera faciunt animalia, quibus ſinguli ferè ſingulis motus ſunt impertiti, ſi vltra naturæ ſuæ fines proue hantur, eo precioſiora iudicantur, quo magis interdum humanum genus in certamen prouocare comperiuntur: cuiuſmodi multa admiranda ſuper Elephanto proximo Commentario ad Reuerendiſsimum Sfortiam commemorauimus, quibus non inferiora forſitan de tauro vel bouillo omni genere dicturi ſumus.

TEMPERANTIA. D

Admirabilem quandam in Tauro continentiam cùm animaduertissent Ægyptij Sacerdotes, temperantia præditum hominem, ab humanarum quippe rerum affectu non alienum, cæterum modestiæ seruantissimum, significare si vellent, Taurum naturæ admodum robustæ ac validæ faciebant: cuiusmodi speciem Philostratus Pasiphaë descripsisse mihi videtur, cùm ductorem illum gregis pugnacem, superbum, exultantem, speciosum cornibus, colore niueo, lato gutture, ceruice crassa, palearibus latè longèque pendentibus, armis ad aspectum inhorrescentibus effingit: qualem quippe faciem habemus in numo quodam argenteo, cuius inscriptio est, M. L. THORIVS. Causam huius hieroglyphici eam Philosophi tradunt, quòd animal hoc sit calidissimum, atque inguine præcipuè potens, ita vt vno tantùm initu citra motum impleat efficacissimè. quòd si cõtingat vt ab naturali aberrarit loco, vaccam ea in quam occursarit parte, qua præditus est inguinis firmitate, vulnerat, non secus ac si telo eam acuto impetiisset. Vsqueadeò verò semen illi promptuarium est, vt exectum taurum impleсse tradat Aristoteles: atque hinc plerique veteres scriptores, viri pudẽda Taurum appellauere, vt muliebria βοςίδιον. Animal tamen hoc in libidinem vsqueadeo concitatum & furens non sæpius quàm bis die inscendit, à conceptu vero ipsius vaccæ modestus castusque, nihil vlterius tentat. Huius rei causam in vacca multi ponunt, quæ taurum propter rigorem genitalis nimiamque tentiginẽ, veluti ceruæ etiam, neque non testudines faciunt, rarò patiatur. Vnde dixerit Horatius de fugitiua puella: E

Nondum subacta ferre iugum valet
Æquare, nec tauri ruentis
Ceruice, nondum munia comparis
In venerem tolerare pondus.

Sedenim spectandum hoc exemplum continentiæ habere causam in tauro, manifestum est ex eo, quòd spontè taurus à conceptu diuortio quasi facto secubat, ac vt in Epiro maximè videre est, trium plerunque mensium spatio non apparet, sed errabundus, vt apud Virgilium est, Latus niueum molli fultus hyacintho, Ilice sub nigra pallentes ruminat herbas: &, quod ait Aristoteles, ἀπαγελάζει, quod non infeliciter quidam abarmentatur dixere, hoc est, seorsum à vaccarum consortio, grege coniunctuque pascitur. Quod dictum volui, vt vnusquisque sciret quo gestu taurus pingendus sit in continentiæ significatum. Vt verò ad verbũ ἀπαγελᾶ, & ex historia prouerbium reuertamur, hæc eò spectant, vt impositum petulantiæ modũ, & probatissimã ex ea pictura continentiã intelligamus: atque ita fortè accipiendũ illud apud Theocritũ, ᾤχετο ταῦρος ἀν' ὕλαν, in syluã abscessit taurus. sed hęc tamẽ, quia copiosè & feliciter sunt ab eruditissimis plerisque viris, præsertim Erasmo Roterodamo, tractata, nos nõ vlterius prosequemur. Neque verò me latet in Epiro Pyrrhicas boues fuisse miræ magnitudinis, quæ quia Veneris expertes essent, & omnino intactæ custodirent, ἄταυροι dicebantur: sed hoc illis hominũ cura, nõ natura dabat. Eædem neque iungebantur, ideòque iniuges dictæ, quòd intaminatæ pudicitiæ symbolum præ se ferrent. Mineruæ in primis mactabantur, virginitatis, quæ iugum nesciat, indicium. Ex iis autem satis manifestum est, nos in libidinis tẽperãtia dubio procul ab eo genere vinci, quod alioqui procacissimũ, & in riuales pugnacissimũ esse constat. Quare haudquaquã leui de causa cœlestis ille Taurus Veneri dedicatus: neque Venus temerè à sapiẽtissimis Poëtis aurea vocitata, quæ quidẽ syncerã, castã & purã generandi cupiditatem F

A ditatē cœlitùs inſpirat,non laſciuias petulantiores, adulteria turpia,& impudi-
cam humani generis contumeliam, quam voluptatibus dediti mortales, dum
appetentius æquo per ſummā incontinentiam conſectantur, cogi ſe vi ſiderum
affirmare audent, quò ſuæ velum impudentiæ prętendant, cùm tamen à cœlo
nihil non vndecunq; ſanctiſsimū emanare veriſsimè dicat Plato. Sedenim ſi nō
ex ciuilis vitæ moribus, ſi non ex diſciplinis, & ſapientum præceptis, ſi non de-
nique legum minis ad honeſtatē inſtitui potuimus, agè agè iam à brutis rectam
viuendi rationē indipiſcamur, & ingeniū eorum ſecuti, noſtræ opem feramus
imbecillitati. Tali autem continentia fuiſſe præditum Druſum,fama canit, qui
ſe vxori,quandiu in expeditione Germanica fuit,conſeruauit.Et quod de Tau-
ri ſecubitu dicebamus, Peſcenium quoq; Nigrum ferunt ignarum rei venereæ
fuiſſe,niſi quantum procreandis liberis impenderetur. Inuenies huiuſmodi e-
xempla in hiſtoriis etiā recentioribus, vt de Pemone Bellunenſi,quem Vtinen-
ſes ob integritatem, iuſtitiam, ſummamq; prudentiam, Principem ſibi delege-
re. Neq; ſua in hoc fraudandū laude fœmineum genus, cùm Zenobia illa Au-
B reliani Imp. etiam hoſtis epiſtola cōmendetur, quæ Gallieno remp. negligen-
ter adminiſtrante, imperium ſibi cōparauit. Eam ferunt cùm ſemel concubuiſ-
ſet expectatis menſtruis ſe continere ſolitam,ſi prægnans eſſet:ſin minus, pote-
ſtatem quærendis liberis viro conceſsiſſe. Vulgò tamen apud Seras nefas eſt à
conceptu fœminam adiri. Eius continentiæ atq; modeſtię cauſa,qua boues ita,
vti oſtenſum eſt, commendantur, Mycerinus Ægypti rex Cleopis filius,filiam
quæ ſe ſuſpenderat, quòd ſtupratam ſeſe a patre ferret indignìſsimè,lignea bo-
ue auro ſolido ſuperinducto condiderat. Et antiquiſsimis Hebræorū ſacris of-
ferre vitulum, eſt carnis impotentiā peruiciſſe, vt Origenes Leuitico interpre-
tatur. Exempla verò huiuſmodi ea de cauſa nonnunquā interſerimus,quia to-
tus hic noſter labor ad eorū vſum ſuſceptus eſt,qui pictura delectantur,vt præ- *Hieroglyphi*
ter Ægyptiaca,& alia pleraq; myſtica,hiſtoriam etiā habeant,quam ad id quod *corum vſus.*
elegerint argumentum accommodare poſsint.

M O D E S T I A.

NEq; alia de cauſa crediderim ego mulieres Elienſes, cùm Baccho, quē cole-
bant, preces funderent, orare ſolitas, vt βοέῳ ποδί, taurino quippe pede ad
C ſe veniret,niſi vt ſuam ita modeſtiā oſtentarent:nihil enim minus fœminam de-
cet quàm præcipitantia, vel ardor audaciæ. Quare Dido Virgiliana cū mode-
ſta inducitur,breuiter,& vultū demiſſa profatur. Figurabant verò Græci Dio-
nyſium tauri ſpecie,quòd eundē, & Oſirim intelligebāt:de cuius probitate atq;
iuſtitia,ſummiſq; in humanū genus beneficiis, multa multis in locis hoc cōmen
tandi genere dicenda ſunt. Porrò Dionyſius apud Argiuos βουγενὴς, quaſi boui-
genā aut ex bouillo genere dicere vellent, cognominabatur. Quòd verò ſupe-
rius dictū eſt, cœleſtē Taurū pios & honeſtos atq; legitimos amores afflare,nō
ſum neſcius, Iulium Maternum iis impudicitiā minari, qui Taurum habuerint
in horoſcopo:maluiſſem eum prolificum, aut fœcundum dicere,ne notam eam
cœlo inuſsiſſet immeritò. Huius ſanè fertilitatis, & præſentaneæ ſeminis facul-
tàtis ergò, inſtitutū aiunt boni ominis cauſa, vt in condendis oppidis ſulco illo
primigenio imprimendo,bos mas non caſtratus,& vacca iungerentur, & cùm
ſacrificabant circum mœnia, quinto quoq; anno integrà animalia mactabant.
Sanè Orpheus menſem μονοκέρωτα μόσχον appellat,vnicornē quippe vitulū.Et Eu-
ſtathius Ἰλιάδ.α.menſem ait bouem dici,vtpote qui ſit generationis effector,

PETVLANTIAE frænum. D

AD hæc Niliaci illi sacrorum custodes, cùm hominẽ à priori petulantia sibi modestius consulentem significare vellent, non simplici forma taurũ, sed caprifico caput, colla, armosq; redimitum pro istiusmodi virtutis hieroglyphico proponebant. Caprifico enim ea vis est, vt lasciuientium taurorum, & quantumuis ferocientium naturam vsqueadeò cõpescat eorũ collo circundata, vt immobiles propemodũ eos reddat: cuiusmodi taurum ab Hercule compressum domitumq; mystico fabulamẽto Græcia cõfinxit, perinde ac reliqua etiam monstra superata, cessisse virtuti vitium hieroglyphicè significãt: tametsi non sum ignarus, quæ de tauro Herculeo traduntur, referri à plerisque ad Acheloum amnem, cuius fabula quia omnibus est scholis tritissima, mihi nunc fuerit dissimulanda. Origenes Adamantius taurorum immolationem, quæ in diuini numinis tabernaculo fieri iussa est per Hebręorum legem, significare dicit apud nos superbiæ tumorem & insolentiam esse mactandam. De vitulo verò in holocaustum offerendo copiosissimè scribitur ab eodem, Leuitico homilia secunda. E

Taurus ab Hercule superatus.

OBTVTVS AMATORIVS.

NEcq; tamen illud omitti debet, obtutum amatorium, qui modestia seruata fiat, ad Tauri oculos referri solitũ à peritissimis. Vnde illud, βλέπειν ταυρηδὸν, quod tum in Platonis, tum in Xenophontis Cõuiuiis, & Phædone, & alibi, eadem ferè sententia positum animaduertas: tametsi nonnulli rem ad indignationis significatum retraxere, toruumq; tueri interpretantur: quo significato apud Aristophanem super Æschylo dictum, ἔβλεψε γοῦν ταυρηδὸν ἐγκύψας κάτω. Aspexit igitur tauricè ad humum lumina deiectus. Hac enim facie iratus Æschylus inducitur ab Aristophane. Necq; sum nescius toruitatem à taurorũ ferocia dictam, vt etymologiarum autores tradunt, qui toruitatem tauri acerbitatem interpretantur. Huic longè dissimile est βοῶπις, quo quidem oculorũ pulchritudo atq; gratia significatur. In iis tamen quos superius citaui, nimirum de amatorio obtutu intelligitur, in quo modestia primas obtinet, isq; plurimum fieri solet in obliquum, & id toruum est. F

BONORVM · OBSEQVIVM.

ALia porrò picturæ specie, hominem ea modestia prædítum, vt facilè eum queas à perperam factis auertere, indicare si vellent, taurum genu dextero illigatum pingebant: hunc enim si dextero alligaueris genu, mansuetũ & vincula consequentẽ inuenies. Hoc cũ Romæ Clementis VII. principatu Græculus quidã effecisset, ducto sæpius ferocissimo tauro per vniuersam vrbem, quẽ tenui admodum funiculo ita religarat à genu, peritissimi Magi nomen apud imperitos assecutus est. Edomitæ aũt ferocię hieroglyphicũ apud

A apud Georg. Anſelmũ vidi, impreſſum numo taurũ, cauda ſurrecta, capite cernuo, anteriore crure læuo genuflexũ, ſub querno ſtipite, à quo laurea pẽdebat: ab altero latere caput leonino ſpolio armatum. Inſcriptio, MILOCROTON.

PROLES MASCVLA, PROLES FOEMINEA.

AEgyptij iidem ſacerdotes, vbi maſculã prolem myſticè deſcribere vellent, taurum ab inſcenſione in dextram ſe partem demittentem figurabant: ſi verò fœmineum fœtum exprimere voluiſſent, eundem in læuam auertentẽ ſe pingebant. Compertum ſiquidem eſt, taurum à conceptu diſcedentem ſi deflexerit in dextram, marem eſſe genitum: ſi ab læua abſceſſerit, fœmineum eſſe fœtũ. Ad hæc Parmenides, fœtũ tunc eſſe patri ſimilem aſſerit, cùm à dextra locorũ parte editur: matri verò, cùm ab læua. Hippocrates tradit ſiniſtro teſte obligato marem generari, dextro verò fœminam: tantiq; eſſe dextrarũ ſiniſtrarũq; partium in maribus fœminisq; cognoſcendis obſeruationem, vt ſi mammarũ prægnantis mulieris dextra flacceſcat, macra'ue repentè fiat, ſi gemellos paritura fuerat, marem abortũ fieri dicant: ſi verò ſiniſtra macreſcat, fœminam deperdi. Quin B & Onirocritæ hæc eadem intelligunt, cùm imaginari dextra parte dentes amiſſos, marium conſanguineorum obitũ ariolantur, ex ſiniſtra verò fœminarũ. In dextra autem parte vteri materni ſæpius moueri mares, in læua verò fœminas cõſtat. Albertus ſibi compertũ ait, mulierem quãdam fœminas tantũ parere ſolitam ea de cauſa, quòd à conceptu ſemper in læuũ latus decũberet: admonitam verò cœpiſſe in dextrã conquieſcere, ac ſolos deinde mares genuiſſe. Neq; verò diſsimulandum quod ad Ægyptiorũ commentũ facit, Septentrioni vim maſculam ineſſe, quod neq; quidem Ariſtoteles diſsimulauit: docet enim is, ſi maſculos plures creari volumus, admiſſuræ tempore dies ſiccos, & halitũ Septẽtrionis eligendũ, & cõtra eum ventũ greges paſcendum: ſin verò fœminas generari velimus, Auſtri captandos flatus, & in eum paſcua dirigenda, quòd vis in eo vento muliebris inſit. Africanus quoque rem hanc tangit in Georg. Ait enim: Si marem velis, Aquilone ſpirante admiſſurã faciendã: ſi fœminã, Auſtro. Sed, enim de lęuis dexterisq; mundi partibus magnũ eſt inter autores diſsidiũ. Vnà enim cum Ægyptiis dexteras mundi partes ſolſtitiales, ſiniſtras brumales intel- C ligit Empedocles: de quo ita Galenus, ἐμπεδοκλῆς δὲ δεξιὰ εἶναι τὰ κατὰ τὸν θερινὸν τροπικόν, ἀριστερὰ δὲ κατὰ τὸν χειμερινόν. Neq; deſunt qui primas olim fœminas ad ortũ & meridiẽ terra genitas, mares verò ad Septentrionẽ & occaſum fabulentur. Plato tamen Ariſtotelesq; alia ratione orbem diuidentes, Orientales eſſe dextras, à quibus initiũ motus: læuas autẽ occiduas tradidere, vt idẽ Galenus recitat, πυθαγόρας καὶ πλάτων καὶ ἀριστοτέλης δεξιὰ τοῦ κόσμου ὑφίστανται εἶναι τὰ ἑῷα, ἀφ' ὧν ἀρχὴν εἶναι τῆς κινήσεως, ἀριστερὰ τὰ ἑσπέρια. Contrà Varro Latinę linguæ lib. VI. cœlum ait dictũ ʒemplũ: eius cœli partes: quatuor conſtitui, ſiniſtram ab Oriente, dexterã ab occaſu, anticam ad meridiẽ, poſticam ad ſeptentrionẽ. Cui Plinius ſubſcribit dicens, errantia ſidera contrarium mundo curſum agere, quippe læuũ ſemper illo in dexterã præcipiti. quãuis Feſtus anticam eam cœli partem, quæ ad meridiem ſole illuſtratur, dexterã vocat, ita enim anticã interpretatur: poſticam verò ad ſeptentrionẽ, ſiniſtrã. Alcinous in Græcorũ monumentis adnotatum ait morem ſacrificãdi ſeruatũ diu, vt circumcurrerent aras, curſum auſpicati ab læuo dextrorſum, Zodiaci quadã imagine, cuius motus ſit mundo diuerſus ad exortum vergens: mox verò ab dexteris læuorſum procurrerent, quo motu cœlum rotari manifeſtum. Contrà Ægyptiorũ poſitionẽ T. Liuius libro ab Vrbe cõdita primo, dexteras ad meri-

diem partes Augurũ inſtituto, ad ſeptentrionem ſiniſtras ſtatutas ait. Ad hanc D
ſententiam facit quod Pſalmo apud Hebr. 89 legitur, Aquilonem & dextrum
tu creaſti: quod nonnulli Auſtrum interpretantur, alij mare. Cum Hebræis ve-
rò conſentiunt & Chaldæi, qui Auſtrum ponunt. Sedenim & Auſter pro mari
nõ ineptè accipitur, ſi ſphæra recta ſtatuatur polis ad finitorem inclinatis. Nam
Ægyptij, quos Cleomedes, non poſtremi nominis autor, ſecutus eſt, ipſam mũ-
di totius figurã aliter deſcripſere, vtpote qui Aurorã eſſe caput, Borealia dexte-
ra, Auſtralia ſiniſtra conſtituere: maritimiſq; piſcibus tum ob alias cauſas, quas
loco ſuo recenſuimus, tum ob id præcipuè abſtinebãt, quòd Nilum à ſiniſtra or
tum, quippe fœminea fœcundaq; parte, in dexteram quippe virilem ſterilemq;
(ita enim erant eorum cõmenta) illapſum, quippe vbi mare ſit, corrumpi dice-
rent. Nam de maris ipſius ſterilitate ſuo loco diximus: atq; ita dexteram oram,
hoc eſt, maritimam, cõſiderato Ægypti ſitu, perditionis ſymbolum ſtatuebant.
Neq; hîc diſsimulandum, quòd apud Eucherium, vbi de Aquilone loquitur,
qui pro Dæmone accipiatur, inuenies eum vocari dexterum, & ita ipſum quo-
que ſibi dexteri nomen adſciſcere. Nam & Hieronymus quartis Hebræorum E
caſtris Aquilonem dexterum appellari tradit, ſed falſum ait nomẽ cùm de Dæ-
mone eius venti domino intelligatur, qui vndecũq; ſiniſter, ſiniſtra omnia mor
talibus oggerat appetenda. Cauſam tamen Eucherius ſuper dexteri nomine a-
liam ab hac arbitratur, quippe quòd perperàm agere volenti dexter adſit obſe-
cundando, ſuadendo, procliuiter attrahendo. Nam illud palàm eſt, ait, in Sacris
literis diabolum geſtare Aquilonis nomẽ, eaq; locutione quicquid bonis cona
tibus aduerſatur accipi: is enim bonorum operum ardorem extinguit, atq; om-
nia frigefacit: & ob id & infideles & impij, contumaces ſceleratiq; homines, eo
notant hieroglyphico. Vnde illud: Ab Aquilone pandẽt omne malum. Et quia
flatus vehemens quò frigidior, eò magis ignem in quem inciderit exſuſcitat, di-
ctum, Ab Aquilone exardeſcẽt mala ſuper terrã. Tetigere et Poëtæ noſtri dex-
teras læuaſq; cœli partes. Sedenim Maro & Naſo, nullius addicti iurare in ver-
ba magiſtri, eas non diſtinxere. Lucanus Ægyptiorum adhæſit factioni, & ſen-
tentiam ipſe ſuam declarauit eo loco:

Ignotum vobis Arabes veniſtis in orbem,
Umbras mirati nemorum non ire ſiniſtras. F

hoc eſt, in Auſtrales partes non porrigi. In hoc autem id intereſt, vbi quis vni-
uerſi ſtatuat caput: quo ſuper argumento plu-
ra dicere noſtri nõ eſt inſtituti, quare ad ipſas
rerum ſignificationes reuertamur.

AVDITVS PROMPTVS.

AVditu enim duo ex quadrupedum ge-
nere maximè pollent, Ceruus & Bos:
quamvis, vt in Aſino dictum, Ariſtophanis
interpres Murem & Aſinum præferat: quod
alij viderint. Sedenim Ceruus quamvis acer-
rimi ſit auditus, tantiſper tamen eo excellit,
quandiu arrectas auriculas tenet, quas vbi
demiſerit, non ſolum non præſtat auditu, ve-
rumetiã laborat ſurditate. In Tauro aures ad
audiendum promptæ ſemper, atq; eo præſer-
tim tempore, quo fœmina pruritu exagitata mugierit, quo non amplius quàm
per ho-

A per horas ad summum treis afficitur, eo tempusculi spatio nisi taurus accesserit, naturam colligit, neque antea quàm vigesimo pòst die mas à fœmina repetitur, quod rarò tamē accidit, quia taurus quantumlibet longè abfuerit, accepta voce statim accurrit. Eaque de causa Ægyptij sacerdotes per auriculā tauri pictam, & auditum & obsequij sedulitatem indicabant. Pari modo iuuenca quoque tauro se morigerā præbet. Sanè Vaccam Ægyptij Veneri dedicarūt, quam cœlestem vocant: & Isidis suæ frontem cornibus insignitam ostentabant, quippe ob obsequium quo ipsa quoque tauro paret, simulac incitari eius ad venerem mugitū audierit. Licet verò singulis animantibus voces propriæ ad initum sint, vt suibus, & capris, & ouibus, nulli tamē grauior quàm bubus fœminis. In reliquis porrò animaliū generibus mares grauius sonant quàm fœminæ: in bubus econtrariò est, ait Aristoteles: nam boum fœmina grauiorem quàm mas vocem habet.

N E P T V N V S.

AT cùm mugitus pelagi taurino sit nō absimilis, & ipsi Neptuno tauros immolabant, & eum ab eodem mugitu μυκηταὶ appellabant: quia idem Deus B à sacerdotibus nonnunquā ταῦρος nuncupatus est. Quos verò tauros Neptuno sacros esse volebant, vndecunque nigros deligi iusserūt, vt ita pelagi colorem exhiberent. Atram enim, nigram obscurámue maris aquā dicere mos vbique est: vnde etiam Aquilam ab aquæ colore, quippe fusco, dictam volunt, deumque ipsum cærulicomū, & cæruleo indumento vestitū passim invenimus. Ad hæc pectus illi prævalidum, armique taurorum in morē carnosiores attribuuntur. Hinc in pulcherrimo Syracusanorum numo latum conspicias portū, in cuius medio ea membrorū habitudine taurus procumbit, delphinis circùm colludentibus. *Syracusanorum numus.* Qui verò ludi Taurij nuncupati fuerunt apud Romanos, haudquaquā Neptuno, sed inferis diis instituti erant ad sedandam pestilentiam quæ Tarquinio Superbo Rege in mulieres grauidas sæuiebat: inde scilicet ortam, quòd caro taurina populo diuendita fuerat. *Ludi Taurij.* De Neptuno verò qui ταῦρος, vt apud Hesiodum Scuto Herculis, vocaretur, alij dicunt propter vndarum sonum, quę, vti diceba mus, boum instar mugiāt: alij, quia Neptunus taurina induebaī galea: vel quia ita eū Bœotij vocitabant à tauri sacrificio quod illi erat institutū, de quo Maro:

Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.

C

F L V V I I.

QVin & fluuios ipsos cornigeros vel ταυροκράνε, hoc est, tauricipetes, & taurituos, vt luculentam apud Græcos locutionem interpretemur, passim effingunt. Hinc Tybris Maroni,

Corniger Hesperidum fluuius regnator aquarum,

Et gemina auratus taurino cornua vultu

Eridanus Vt apud Ouidiū in Metam. Granico nata bicorni, nō vt vulgata habēt exemplaria, Gracili cognata Granico. Sic tauriformis Aufidus Horatio. Nam & taurū à Perilao Phalaridi dono datum, Gelonis fluuij fuisse imaginem, apud Pindarū Pythiis legas. Et Timæus taurū eum quamuis ita dicatum, ab Agrigentinis in mare proiectum asserit, ne qua tam sæui tyranni memoria superesset. Cōpluribusque demū in locis flumina taurina specie fingi solita cōperimus, vt Eurotas aqud Lacedæmonios, Cephisus apud Argiuos, Asopus apud Sicyonios et Phliasios fuere: quem tamen Athenienses humana facie figurabāt, cornibus tantū à fronte prominentibus: siue propter mugitū, quem, vti dictū, ciere flumina taurorum instar videntur, & taurorum instar atrocia sunt, vt Fe-

ſtus ait: ſiue quòd cornua fluminibus ab flexuoſis eorũ lapſibus attribuuntur. D

TONITRVS.

QVod verò pertinet ad mugitum, mythologi philoſophi abactas Geryonis boucs impulſu Herculis, tonitrus hieroglyphico ſignificato intelligi debere autumant: quæ quidem ſententia eorum eſt, qui Heſiodi philoſophiam interpretantur, ea ſcilicet de cauſa, quòd Poëtę plerunque tonitrus auditos mugire dixerint. Abigi verò ab Hercule dicuntur, quia Solem per Herculem intelligebãt. Solis igitur calor in nubes illapſus, earumque rigore coarctatus, ſimulac defractis nubibus erumpit, mugitus eos ciere conſueuit.

LÆTITIA.

LAtè verò diffuſum eſt hieroglyphicum illud, vt per vituli ſignum lætitia ſignificetur: vnde etiam Vitulari verbum, hoc eſt, lætitiæ ſignum prębere, & exultando, geſtire, apud veteres vitulantes, gaudentes, lætabundosque dici comperias: vt nõ temerè apud coniectores Hebræos legas, laſciuientẽ currentemque taurum per ſomnium imaginari, futuræ lætitiæ ſignum eſſe: addi verò lucri aduentantis ſignificatum, ſi per huiuſmodi quietem paſcentes viſi fuerint. Eius verò laſciuiæ cauſa Pſalmographus clamat circundatum ſe à vitulis multis, & à pinguibus tauris obſeſſum. E

ANNONÆ FELICITAS ET PENVRIA.

QVoniam verò & in ſomnia, & in id bouis ſignificatum incidimus, quo læta nobis omnia proponuntur: qua ratione quóue modo bouillum pecus annonæ ferocitatem, atque itidem penuriã ſignificet, ex diuinis noſtrorũ literis hiſtoriam repetere minimè fuerit importunum. Satis enim conſtat, quemadmodum Ioſippus ille ſomniator Iacobis filius, ob inuidiã fuerit à fratribus venundatus, atque in Ægyptũ adductus, vbi longam ſeruierit ſeruitutem, vtque poſtmodum primas apud regem obtinuerit, poſteaquã nocturnam eam imaginẽ, quæ ſeſe Pharaoni altius dormienti obtulerat, interpretatus eſt. Imaginatus enim erat ille ſeptem boues, pulchro, hilari & pingui aſpectu ab ripa Nili ad paludem aberrantes, quas ſeptẽ alię deformi macie paluſtri eo loco emergentes exceptas conficerent: mox verò exiſtimabat ſeptenas ſe ſpicas cernere multa fruge cõſpicuas, & quæ iam ſecari poterant: eas totidem numero ſpicæ ſterilitate inſigni ex proximo occupare videbantur (hoc verò viſum ſecundo loco, quod ex Hetruſca diſciplina in oſtentis expetitur, primo additum, atteſtatum facit, vt etiam in Gedeonis vellere diximus.) Hic iuuenis rerum prudentiſsimus, eximiam quandam ſeptem annorum feracitatem ex eo portendi pollicitus eſt, quam optimę illæ boues cum frugiferis ſpicis inſpectæ denunciarent: quippe quòd ſit animal agrorum cultui pręcipue idoneũ, telluris felicitatem per eas interpretari oportere: cuius lætitiæ cauſa futura eſſet Nili inundatio, vnde viſæ eſſent illæ boues emergere: idque per ſpicas, quę hilari eſſent aſpectu manifeſtius ſignificari, annorum quippe ſeptem lætiſsimũ prouentum: cætera quæ his auerſa apparuiſſent, totidem annorũ famem demonſtrare, quæ vbertatem illam eueſtigiò ſubſecutura eſſet. Eſt nimirũ palus ſterilitatis indicium, ſterilisque paſsim tũ à poëtis, tum ab oratoribus appellatur. Cùm autem interpretationẽ huiuſmodi euentus approbaſſet, Rex Ioſippi conſilio fretus nõ modò famem ab Ægypto depulit, ſed finitimos etiam populos abunde ſaturauit. Aiunt itaque Ægyptij, eius beneficij memores, homini gratiã ita relatã voluiſſe, vt ſimulacrũ Serapidis cũ modio in capite, huius rei monumẽtũ eſſe decreuerint. Sed enim alibi de Serapi. Mirũ autem F

A tem memoratu est, quantũ honoris vetustas iis attribuerit, qui humano victui vel industria, vel cura, vel ope priuata consuluissent. Liuius autor est, auratam bouem extra portam Trigeminam Minutio Auguri positam à populo collata stipe, quòd farris preciũ intimis nundinis ad assem redegisset. Farre enim victitasse populũ Rom. per CCC. annos ab Vrbe cõdita, Verrius Flaccus ꝓdidit.

TERRA FRVGIFERA.

APud Persas barbara cerimonia bos fronte in leoninã faciem conformata, ex antro cornibus arreptus educebatur ad sacrificium: de quo Papinius:

Indignata sequi torquentem cornua mitram.

quippe cùm taurus plurimùm terrenum animal sit, terræ & inferis potestatibus damnatum, Soli tamen ab ea gente dedicatus, vim eam ostendere videbatur, quã Sol in vniuersam terrã exercet. Quòd autem extraheretur B ex antro, delitescere vim eius in terræ visceribus indicabat, quam vt euocarent, & frugum feracitati consulerent, sacrificij genus id instituerunt. de quo etiam in Leone. Neq; quidem alia de causa bouem quãdam ab Argo tot luminibus prædito custoditam fabulantur, nisi vt terram ipsam ostenderent noctu ab ipso cœlo tot stellarum luminibus insignito non indiligenter obseruari, donec à Mercurio, quippe à Sole cõficiatur, cuius oriente iubare stellarum lumina passim extingui videantur. Quid autem aliud portendere visus est bos ille arator, qui decusso iugo triclinium, in quo cœnabat Vespasianus, irrupit, ac fugatis ministris quasi repentè defessus procidit ad ipsos accumbentis pedes, ceruicemq; summisit, nisi terrarũ orbẽ amarissimo Vitellianæ dominationis iugo pressum, opem à gente Flauia deposcere, quæ iam rerum esset potitura? Terram itaq; bos eo ostento præ se tulit. *Bouis portentum.*

OPIS IMPLORATIO.

HÆc autem opis imploratio per bouem facta, adducit in memoriã alteram C Scytharũ more bouillo interueniente corio factam: apud eos enim opis & auxilij imploratio fieri solebat mactato boue, in corio cuius, qui opẽ sibi afferri ab amicis posceret, reiectis in tergum manibus sessitabat: qui verò auxilium pollicerentur, dextero pede corium calcabant. profati quantũ pręstare possent: quem morem latè scribit Lucianus dialogo de amicitia, cui titulus Toxaris. Et quod ad hoc fertur de Homolottorum sacrificio, qui fœdera sancientes bouem in m[illegible]tissimas partes dissecabant, etiamnum durat apud eosdem Scythas, qui oram inter Tanaim & Phasim accolunt, nunc Cercassios appellatos: eos nõnulli Ziccos esse volunt: hi autem si grauem aliquam iniuriam acceperint, imploraturi amicorum auxilium bouem mactant, pelleq; detracta, & humi distenta, in eaq; sedentes, carnibus bouis in minutissima frusta diuisis, partẽ vnicuiq; aduenienti porrigunt: quiq; accipiunt, ita se eo fœdere deuinctos intelligũt, vt se, fortunasq; suas omnes parati sint exponere pro amici, qui visceratione hanc fecerit, iniuria vindicanda.

FRVGVM OPVLENTIA.

QVi verò boues iuncti in numo Vespasiani iam Imperatoris & Cos. v. habentur, atq; alij similiter iugati in C. Marij C. T. numo, nimirum aratio- *Bos in Vespasiani & C. Marij C. T. numo.*

nis partes procuratas, & rei frumentariæ cõmoda declarant: nam & apud coniectores, vti superius dictum, arantes boues imaginari, lætissimam prænunciãt frugem, & opulentam rerum felicitatem. Quin & nomen boui à nutriendo factum, βῶ quippe nutrio: labore enim suo in exercenda terra continuò nos pascit. Hinc Græci βούφορον felicem agriculturam vocant, quibus φόρος agricultura est, & bouis etiam epitheton. D

I V S T I T I A.

QVoniam verò ipsa frugũ opulentia sæpe sub iustitię vocabulum cadit, eaq́ue de causa Gentes Legiferam Cererem appellarunt: longè cõuenientius Diuinæ literæ per bouẽ eos intelligunt, qui iustitiæ iugum trahunt, bonisq́ue & frugalibus operibus laborẽ suum intendunt. De quibus Paulus citat illud ex Mose: Non alligabis os boui trituranti. quod mox ita declarat: Nunquid de bubus cura est Deo? an propter nos vtique dixit? quia debet in spe qui arat arare, & qui triturat in spe fructus percipiendi. Et Hierosolymitanus Hesychius plerisq́ue diuinarũ literarũ locis bouem poni pro homine ait, qui iustitiæ sit operibus intentus: idq́ue est bouẽ offerre in sacris: vt ouem, à malis abstinere. Alibi verò Aaron vitulum pro se & pro domo sua tanquam iustus, hircum verò pro peccato iubetur immolare. E Sed quod obseruat Hesychius memoria repetendum, Leuitico; Pontificem, hoc est, doctores prohiberi ad Arcam testimonij quocũque tempore ingredi, ne vtique curiosius inquirant, quemadmodum verbum caro factum est: quomodo qui forma Dei erat, in forma Dei factus est: quomodo exinaniuit semetipsum, & in coelis mansit. Horum enim fides salutem affert, periculum inquisitio. Sed nunc demũ indulget vt ingrediatur, cùm pro peccato arietem in holocaustũ obtulerit, tunicam linteã induerit, femoralibus linteis pudenda celarit, zona lintea succinctus fuerit, linteã cydarim imposuerit capiti: hoc est, quando Deo conciliatus erit, perpurgatus mentem corpusq́ue nitidus, castus, iustus, & intellectum diuini muneris gratia, decoreq́ue, hoc est, sapientia redimitus.

P E C V N I A.

Bouis effigies in numismate Atheniensiũ.

ATheniensis autem quò frugali adeò labori gratiam referrent, Bouis effigiem numismatis honestarũt: id autem didrachmũ erat, vt nono libro Pollux: vnde prouerbiũ, Βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βαίνει, Per linguam bos inambulat: de iis qui accepta ab aduersariis pecunia, mox præuaricati susceptas causas deseruere, vti F fecisse Demosthenes fertur, qui etiam id sibi gloriæ vertit, quòd vt taceret plus accepisset, quàm qui diu orauerat. Hinc apud Homerum & alios tot numero boum precium rebus præstitũ inuenias, vt illud Iliad. ἑκατόμβοιοι ἕκαστος, quorum singuli scilicet flocci centum aureis numis æstimabantur. Id enim honoris boui veteres habuerunt, ob multas, quas ex eo consequimur vtilitates, vt in suorũ numum parte vna bouis effigies, in altera principis facies cuderet. Nam quòd pecunia aliquando fuerit ex corio bubulo, eoq́ue spectare Didûs mercaturam, asseuerare non ausim: tametsi Tib. Donato commentũ placet. & Gręcorũ nonnulli ante Numam scorteas & ostracinas pecunias in vsu fuisse dicunt: quod & Trãquillus literis mandauit, & illud fama tenet, asses ligneos & scorteos ab eodem Numa, qui postea ferrum admixto ære signarit, in cõgiario populo datos,

Scortei nummi.

Apud rerum scriptores inuenias sæpe Imperatores exercituum rei pecuniariæ inopia, scortea persoluisse stipendia, mox illatis pecuniis iustũ vnicuique preciũ restitutũ. Præclara Venetiis est Michaëlium familia, quæ aureos insculptos clypeis gestat, quod illi honori, vt aiũt, datum: quia bello quod contra Saracenos

pro

A pro Hierosolymis Balduino Rege susceptũ fuerat, duce clasis & Venetiarum Dominico Michaële, deficiente stipendiorũ commeatu, qui remigibus et sociis naualibus exolueretur, excogitauerit is coriũ signare minutioribus frustis, idq́ pro stipendio, aliis pro argenteorũ, aliis pro aureorum precio numeratis, imperauit promulgatione solenni, vt pro certi precij denariis à lixis & cauponibus, & cuiusq; mercis institoribus acciperentur, multa indicta recusantibus: ita occursum exercitus necessitati: cúmq; domum reuersus esset, publicam fidem persoluturus, conuocatis omnibus qui pecunias scorteas eas haberent, totidem argenteas iis, aliis aureas repræsentauit. Sed numus hic scorteus, qui à Numa distributus, tesseræ potius vicem gessit, quàm pecuniæ: temporarius enim fuit. Numum tamen scorteum D. etiam Hieronymus agnoscit. Nam quod de boue precij nomine pronunciato dicebamus, apud Homerum Hecatomben ἐννεάβοιον institutam legimus, quod interpretes nonnulli nouem boum precio comparatam intelligunt. Erat in Draconis legibus irrogata multa quædam δεκάβοιον. In spectaculis, quæ Deli celebrabantur, præco pronunciare solitus erat tot boues B datum iri: vnde putarunt quidam, bouem Deliorum potius fuisse numũ, quàm Atheniensium. Cæterũ Plutarchus bouis figuram in numis cudere institutum à Theseo tradit, vel ob Taurum Marathonium, quem ipse edomuerit: vel ob Minois ducem, quem singulari certamine deuicit: vel vt hoc honore bobus præstito ciues ad agriculturam alliceret. Sanè vt idem Plutarchus Publicolæ vita, bouis precium centum obolis imputabatur, quamuis Pollux, vt superius dictum, didrachmum tradat: pecudis verò decem. Prius enim quàm numorum vsus esset, pecudibus atq; iumentis plectebantur sontes. Quare bouis, pecudis, suisq́; etiam signa plerunq; in numis incisa sunt.

Bouis figuram cur numo insculpserit Theseus.

VOCALIS PRIMA.

SEd vt ad rem nostrã reuertamur, à Phœnicibus etiã est honos habitus boui, qui literarũ, vt fama est, inuentores, primæ vocalis nomine bouẽ appellitabant, cùm animal sit humano vsui maximè necessarium. Quod verò necessarium est, vti dicit Hesiodus, neq; secundum, neq; tertium esse debet, sed primum ilicò: prima verò litera est A, quæ suapte natura ex imo barathri, nullius veluti reliquæ instrumenti indiga, vt puta linguæ, dentium aut labiorũ, libera pronun C ciatur, primaq́; in infantibus articulata dignoscit̃. At & terra, cuius symbolum est bos, prima omnium humanæ consuluit infirmitati, prima alimenta subministrauit, prima rerum omnium vsus, vtilitatem, ab ea poscentibus elargita est.

ITALIA.

ROmani porrò tantum honoris boui tribuerunt, vt Italiam ipsam ab olim Italis nuncupatis Bobus appellatam prædicent: quamuis Græcorum figmento Eratosthenisq́; in primis confictũ sit, Italiam ab Italo rege dictam, qui Emorgeti successerit. Non temere tamen Varro boues cæteris pecudibus honore præstare præsertim in Italia, & propter vtilitatem, & propter cognomen existimauit. Neq; dedignati sunt Romani, quod memorat Plutarchus, Bubulci nomen in familias admittere, perinde ac etiam & Porcios, et Caprarios dici se alij non erubuerunt.

VIsebatur olim in Argiuorum foro taurus à lupo superatus: hieroglyphicum id pugnam indicabat, quæ inter Danaum & Gelanorem de regno fuit. Horum siquidem animaliũ portento, dum comitia procrastinantur, oblato, victoreq́; lupo, omnium suffragia ad Danaum declinarunt, quem vtpote

CIVIS OPPRESSVS à peregrino. D

externum lupum esse dicebant, cùm Gelanor inter eos versatus ciuilia eorum negotia tractasset, ideoq; ciuis. vti bos humanæ consuetudinis consortia non reformidat, haberetur. Argiui itaq; figuram eam rei monumentum esse voluerunt, quod in Lupi cõmentario latius explicauimus. Antiquissimã porrò legẽ fuisse, memoriæ proditũ est, eum qui bouem occidisset, non aliter capite damnari, quàm si ciuem interfecisset. Vnde apud Athenienses Erechtheo imperante, cùm sacro quodã Bouem mactare necesse esset, vt sacrum ritè perageretur, neq; legi fraus fieret, institutum vt Popa, quem illi βουφόνον appellabant, simul ac bouem percussisset, relicta ad aram securi, arrepta statim fuga solum verteret, & ex Attica prorsus aufugeret: quod facinus ne impunitum relinqueretur, decretum sit securim ipsam in iudicio ream constituere: ex quo illa iudicandi quotannis consuetudo postmodum inoleuit. Apud Priscos etiam Romanos inuenias capitale fuisse, si quis bouem interemisset. E

OPVS ET LABOR.

DE opere demũ & labore hieroglyphica passim vulgata sunt, descripta quidem cornua, caputue bouis, maris opus: fœminæ verò, laborem anxietatemq; significare: quamuis in impressis Hori codicibus βοὸς dictio vtroq; lemmate desideratur: scribendum enim est ex vetustis codicibus manuscriptis, βοὸς ἄῤῥενος κέρας: & inferius, βοὸς δὲ θηλείας κέρας. Distinguũtur verò à cornuum specie mas & fœmina: quippe quòd marium & maiora & tortuosiora sint, fœminarum verò & minora, & vno flexu conspicua, cuiusmodi ferè sunt nouæ Lunę cornua: sed in hoc significato nonnulli sarcula, ligones, &, si Deo placet, rastra etiã ad cornua religarunt. Sunt qui nulla maris fœminæq; differentia, bouillum caput exertum pelle, purgatumq; carne, pro labore & tolerantia proponant.

Hori locus emẽdatus.

FRVCTVS EX LABORIBVS.

ET si fructũ ex laboribus perceptũ indicare velint, caput huiusmodi floribus & corollis redimitũ faciãt, corymbosq; & serta hinc inde à cornibus suspendãt: cuiusmodi fascia molem Æliã ambibat, vt frusta quædã quę adhuc integra operis parte permanserũt, ostendũt: siue id sacrificiorũ videlicet Tauroboli aut quid huiusmodi sit indicium, cùm iuxta vicissim & patina adsculpi soleat, quod pręcipuè in templorũ parietibus, inter triglyphos vbiq; spectamus, eaq; de causa capita illa coronata plurimũ habentur: siue larga laborũ præmia interpretari malimus, vt Romæ in eadẽ Adriani mole patina, munificentiã, bouillo capite labores, siue res fortiter gestas ostentãtibus. Nam post vitæ præclarè actę cursus laboresq; superatos, apotheosis ipsa prę̨mium Imperatoriis familiis decernebatur: aut ea excitabantur mausolea, vel pyramides, vel columnæ, quę ibi cõditos supra mortales euectos gloria cõmonstrarent. Apud Petrum Melinum Romę vidimus ahenũ bouis caput antiquissimi operis scitè factum & venustè, quod olim fuit ad trabis alicuius simam, aut mutilum, aut coronã, pro fultura accommodatũ, eo omnino gestu factum, vt laborioso nixu sustentasse aliquid videatur: est enim caput gutturi appressum, crispantibusq; palearibus conatus speciẽ osten- F

A ostentat, quod dubio procul ad tolerantiæ laborisq; significatum referendum est. Memorabile sanè veterum Germanorum institutũ fuit, vxori ducendæ boues iunctos, frænatũ equum, & scutũ cum framea gladioq; mittere dotis nomine, vt vxor (ait Tacitus) venire se laborũ periculorumq; sociam his incipientis matrimonij auspiciis admoneretur: idem in pace, idem in præliis se passuram, ausuramq;. Laborem enim iũcti boues, bellum paratus equus, & data arma denunciabant. Apud autores Græcos inuenias bouẽ, quòd terræ laboribus exercendis sit destinatus, γαῖον appellari. Apud Mathematicos Tauro ascendente genitos, laboriosos atq; perpetuæ deditos seruituti, propterea quòd animal ad iugum præcipuè natũ est. Qua de causa Tyriis Carthaginem ædificare aggressis, intermissum opus est bouillo capite adinuento, alioq; vrbis mœnia translata: videbatur enim ostentum id nil nisi laborem & anxietatẽ minitari, donec equi mox adinuento capite, læti alacresq; belli signum excepêre. Horum alterũ Virgilius dissimulauit, qui fabulam scribebat, non historiam, rem tamen agnouisse visus, quòd bello genus intractabile futurum dixit, sed facilem victu per secula

Germanorũ olim mos in ducenda vxore.

B gentem, quippe quæ vel iugum acceptura esset, vel fræno coërcenda: quamuis non postremi nominis interpretes facilem victu interpretari malint ad victum comparandum; qua in sententia Seruius est,

ABSVSDA RES.

Atq; ne à boue & equo longius discedamus, est illud ex horũ alterutro hieroglyphicum, vt cùm absurdè & imperitè factum quid ostendere voluerimus, bouem cum clitella, vel equum aratro adiunctũ figuremus: quam quidem rem & absurdam sanè, & ab cuiuslibet ingenio vel viribus alienam prouinciam innuere volumus: quod luculenter vno versu complexus est Horatius:

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Quod etiam Quintil. ex Epistolis ad Atticum tangit, vbi libro quinto inquit: Non nostrum onus, bos clitellas. Dixerat enim Cicero quinto ad Atticũ libro: Clitellæ boui sunt impositæ, illa'ne, non est nostrum onus, sed feramus. Sed ad nostra redeamus.

IVDÆI.

C IN Diuinis literis Iudæi, vt sæpe dictum, hieroglyphicè per bouem intelliguntur. Nam Hierosolymitanus Hesychius bouem eum accipit qui mãdata tantum legis simpliciter obseruat, vtpote quòd bos sit laboris signum. Eucherius significationem ad omnes trahit, qui vitam laboribus exercent: & Mosaicum illud, Non alligabis os boui trituranti, interpretatur, vt neminem mercede sua fraudandum intelligat.

APOSTOLI.

APostolos quoque per boues accipit, qui suscepto Christi iugo vniuersum terrarum orbem Euangelico vomere perarauerunt. Illud verò, Quasi bos ductus ad victimam, quod pro vecordia nonnulli dictum accipiunt, de Domino omnino intelligit, qui pro salute nostra eam quasi stultitiã suscepit. Ante fores templi ad abluendas ingredientiũ manus lauacrum aheneum boues XII. sustinebant, qui quidem frontibus tantùm extabant, terga & posteriora occultabant. Per boues eo gestu hieroglyphycè factos, Gregorius Pastores Ecclesiarum intelligit, quorũ aperta & in propatulo proposita opera cernimus, sed quæ ipsi clàm faciant sentiantue, Dei iudicium, non nostrum esse debet: id enim ait sibi velle, quòd eorum lateant posteriora.

VITIOSVS. D

QVod verò pertinet ad vaccā, per hieroglyphicū eius Diuinæ literæ, vt idē tradit Eucherius, hominem vitiis, quæ corporis sunt, plenū indicant, citato loco ex Psalmo, Inter vaccas populorū. Sed illud de vaccis fœtis quas Palæstini ad trahendam arcam Domini sine rectore iunxerūt, vitulis earū intra caulas domi detentis, ita interpretatur: fideles quidem intelligi, qui tamen foris humanis affectibus torqueant, illi alligati à recto tamē itinere non declinent, quia arcam Domini portāt, mandata quippe eius menti firmiter insidentia. Et idem alibi ad Valerianū: Tūc verè Bethsamis tēdimus, cùm viā rectitudinis gradientes, ad vicina erroris latera, etiāsi affectus pignorū auocēt, minimè declinamus.

PODAGROSVS.

SEd quid illud, quo ex bouillo pede podagrosum hominē significabāt? Bos enim præcipuè vngulis cū dolore articulorum laborat, quo quāuis non intereat, vngulas tamen interdū amittit, & pedes vehementer intumescūt: vnde fictum ab Ægyptiis, Tauri cœlestis pedem extra regionē suā in Æthiopas exporrigi, quorū & pedes, & articulos esse tumori egregiè obnoxios, exploratū est: E & in Italiā transgressos, paucissimos inuenias qui nō articulorū vitio laborent.

À LABORIBVS QVIES.

SOlutus porrò bos, & præsepi redditus, partā à laboribus quietem ostendit: quod antiquissimum Ægyptiorum hieroglyphicum Græci adagio prosecuti sunt, βοῦς ἐπὶ φάτνῃ dicentes, cùm exautoratū hominem, & donatum iam rude, ocioq; & tranquilliori vitæ restitutum significare voluerint, quia scilicet moris est ab laboribus boues ad præsepe sistere, atq; illis pabulū sumministrare. quanquam sunt qui prouerbium ad mollioris vitæ significatum detorqueant, & ingeniū à labore procliue ad libidinem ex hoc intelligi contendant. Sanè quidem Hebræi coniectores, cessationis & ignauiæ signū esse dicunt, cùm quis dormientes tauros videre se per somnium visus fuerit. Vtcunq; autem, XII. illi maiores qui regnum à Sabaco Ægyptiorū rege relictum spontè moderandū suscepêre, vt oneri magis quàm honori tantam regni curā sibi fuisse testarentur, in celebri illa pyramide, quam cōmune collegarū omniū sepulchrū construxêre, cōtignationē tecti, quæ vno constabat lapide, præsepibus adsculptis insigniuêre, ad quę F scilicet tot laboribus exantlatis, tot curis abiectis & ablegatis, requieturi demū essent. Huic contrariū est, Bos sub iugo, de iis qui perpetuo labore fatigantur. Quòd verò nos ab Iesu asserti in libertatē censemur, id ita intelligendū, Iudæis impositum fuisse legis iugum tanquam seruis, vt quasi per vinculum ad præceptorum obedientiam traherentur, atq; ita Deo seruire discerent, & assuefierent: præcipit enim lex, Non mœchaberis, nō occides. An verò nos, quia sumus liberi, mœchandi licentia abutemur, & sicariā sine metu faciemus? nequaquā: imò nobis neq; quidē concupiscere, neq; vel irasci præceptū est. Arctiora igitur sunt iugi nostri vincula: at non ita, si rem rectè perpendamus. Nam lex imperatoriè mandat, ne quid perperàm agamus. Assertor noster præcidendas monet vitiorum causas, vt neq; quidem facere quicquam præter ius & fas in animū inducamus. Hæc enim est vera libertas, cùm nosmetipsi sponte abiicimus vitiorū iugum, cùm libidinum ergastula confringimus, & è malarum cogitationū voraginibus emergentes, vinculis omnibus expediti, in synceritatis liberos campos euadimus, abstinemusq; nō tanquā serui à flagitiis metu flagri, sed tanquā ingenui, piè sanctèq; educati, sponte probi modestiq; filij, & quia patrem diligimus, omni

A omni ſtudio, meditatione conatuq́ monitis eius ita obtemperare contẽdimus, vt ne cogitare quidem vllum velimus ſcelus. Boni enim qui ſunt, niſi ſpontè boni ſint, nullum ex bonitate ſua præmiũ aſſequũtur. Nam & Abraam & Enoch, Noë, & patrum plerıq́ alij, ſine legis ſeruitute Deo placuerunt. Lex verò tunc data eſt, cùm ſeruili contumacia non modò Moſi non audire, ſed ipſius etiam Dei, qui videntes eos atq́ ſentientes in libertatem ex Ægyptiorum oppreſsione aſſeruerat, mandata detrectare pertinacißimè cœperunt: & quæ plurima in hanc ſententiã diſputat Irenæus. Sed iam ad diuerſorum deorum, quos ſub bouilla imagine ſuperſtitio antiqua coluit, conuertemur.

BVCEPHALI.

PRętereundum autem non eſt, etiamſi τὸ ταυρόφρυον, bouilli capitis notam equis inuſtam, illis ex ſigno dediſſe nomen apud Theſſalos, quippe vt Bucephali appellarentur: ita enim Gens eos vocabat equos ea nota inſignitos, cuiuſmodi fuit nominatiſsimus ille Bucephalus qui Alexãdro Macedoni tam charus fuit. Falluntur autem qui putant equũ eum à bouillo capite, vel à cornibus quibus B animal id præditum fuiſſe dicitur, ita nuncupatum. Nam quòd equi nonnulli apud Theſſalos Bucephali vocenť, oſtendit Ariſtophanes αἰκυόρῳ. Quantæ verò commendationis eſſent equi Theſſalici, vel Delphico probatur oraculo:

Theſſalicus præſtat ſonipes, mulierq́ Lacæna.

& quæ proſequitur Strabo.

IVPITER.

NEq́ verò Græci tantùm mutatũ in bouem Iouẽ confinxerunt, verumetiam Ægyptij Iouem illum ſuũ, qui & Oſiris, & Pater, & Iuſtus, & Dux, & Rex, & Conſultor in ſacris eorũ literis appellatur, per bouẽ indicabant, eũq́ Apim cognominauerunt. Quem quidem tanto proſecuti ſunt cultu, vt ingentia ſuper eo volumina ſcripta fuerint à pleriſq́: eoq́ vanitatis progreſſum, vt eum boue alioqui ſterili genitum prædicarent. Bouem nanq́ fulgure afflatam fieri grauidam, eoq́ conceptu Apim naſci, perſuaſum habuêre: de quo quidem cùm nulla ſit magis decantata fabula, conſultò ego illam pręteribo, ſi modò ſigna tantùm, quibus Apis inſignitus eſſet, indicauero. Toto is corpore niger erat, in fronte candorem quadræ præ ſe ferebat, in tergo effigiem aquilæ, cantharũ in palato, C duplices in cauda pilos: qui verò multis locis ſculptus viſitur, Lunæ etiam ſpeciem in latere geſtat, vt in palatio quodam Romæ apud D. Marcelli ædem. Atque hic ille eſt Apis quem Hebræi, Moyſe in monte morã trahente, ſibi Deum conflauêre, eam ſecuti conſuetudinem, quàm in Ægypto eſſe conſpexerant.

DIANA.

INueniſcs etiam Dianam, quam Tauri Scythica gens colunt, Taurionem appellari: Tauris enim eam opitulari putant. Eadem etiam ταυροπόλος dicitur, vt apud Apollodorũ: & à cornuũ figura ταυρωπὸς: ταυρῶ verò apud Taurios. Cur verò ταυροπόλος vocareť, varia eſt opinio: dicũt enim alij, ὅτι ὡς ταῦρος πάσαν πολεῖ ταύτην: alij, quia Taurũ à Neptuno in Hippolytum immiſſum œſtro affixo per vniuerſam terram exagitauerit. Alij dicunt Iphigenia cùm è Scythia in Africã aufugiſſet, Deæq́ ſimulachrũ dicaſſet, ταυροπόλον Dianam appellatam, propterea quòd è Tauris populis eò allata eſſet. Alij nomen ex hiſtoria ea deſumptum putant, quòd Nicander ait taurum à Diana ſuppoſitum loco Iphigeniæ, cùm eã in Aulide Græci eſſent immolaturi: quamuis Phanodemus vrſam eam fuiſſe dicat, pleriq́ verò ceruam. tanta fuit in ea ſuperſtitione varietas, & inconſtãtia.

PALLAS.

QVin & Pallas ταυροπόλα dicta, & apud Andrios ταυροπόλος. Nam cùm Anthropius Taurum Agamemnoni & Menelao dedisset, iussit vt vbi taurus è naui prosiliisset, ibi Mineruæ simulachrum erigerent: ita enim numen conciliari posse, prosperamq́ illis nauigationem futurã. Accidit autem vt taurus is in Andrum insulam exiliret: memores ergo præcepti reges, statuam erigendam curauere, quæ postea id cognomenti Mineruæ dederit. D

BACCHVS.

ET Bacchus, vt superius dictũ, in tauri nuncupationẽ venit, quem ταυροφάγον veteres appellauere, propterea quòd, vt Sophocles autor est, qui Dithyrãbum vicisset, bouem assequebatur præmium, veluti Tragicis olim hircus debebatur. Aristophanes tamẽ nomẽ id in Cratini contumeliam detorquet, quasi ebrium insimularet. Apud Athenæum legere est, Bacchum tauro & pardali esse similem, ob ebriosorum violentiam: vinosam enim esse pardalim, loco suo positũ. Lycophron eum omnino taurum vocat, Poëtæ Draconem Tauri patrem canũt, per illum Iouem, per hunc Bacchum intelligentes. Sed vt ad Apim reuertamur, is in ciuitate Memphi Solis instar excipiebatur, & apud Heliopolim taurus Soli sacer erat, quem Neriton appellabant. Illud verò fabulosum iudico, quod Hermiti oppido tradunt fuisse taurum, qui maculas per singulas diei horas permutaret: de quo Macrobius. Verùm hoc nihil ad hieroglyphica. B

BITHONIS ROBVR.

QVi verò taurus humanis humeris gestatus Argis visebatur, Bithonis factum indicabat, qui suo fretus robore, dum Argiui Ioui sacrificarent taurum in humeros sustulisse fertur: summum enim virium experimentũ apud veteres erat tauris robore præstare. Hinc Milo apud Theocritum celebratus, qui taurum pede arreptum ad amicam traxerit. Hinc Busiridis nomen, quòd duos solus boues quaquà vellet traheret. Fuit verò is Ægypti rex, quem Poëtæ crudelitatis in humanum genus atrocissimæ notauerunt. In Seleuci autem numis & taurus & alibi tantùm cornua spectanẽ, quippe quòd is Alexandro sacrificaturo, syluestrem taurum è vinculis elapsum ambabus tenuit. In eius statuis videas nonnunquam cornua superaddita.

PIETAS. F

IN antiquis operibus iuuenes duo subiecti iugo, currum trahere conspiciebantur, erant hi Bithon & Cleobes fratres. Hieroglyphicũ id eorum indicabat pietatem, qui matrem currui impositam ad Iunonis templum vexerint. Historiam & Pausanias & alij tradidêre.

VELOCITAS NEGOTIORVM.

DVo verò tauri inter se pugnare per nocturnam imaginem visi, negotiorũ velocitatem præsagire dicuntur, vt Hebraicæ quædam somniorum interpretationes prodiderunt. Astronomi eum furiis agitandum dicũt, cui decimus octauus tauri gradus nascenti affulserit: eaq́ de causa locum cum tauris duobus sese cornu petentibus signatum veteres voluêre.

DISERTA PROLES.

HEbræi verò iuniores cornupetam taurum per somnium imaginari, indicium esse dicunt disertissimæ prolis suscipiendæ: quò fortè spectat Virgilianum illud, taurum Pollioni pascendum:

Iam cornu petat, & pedibus qui spargat arenam,

A propterea quòd noua ille carmina faciat, qui quidem ſunt ingeniorum fœtus, τῶν περίφρων & hoc addam (quamuis nõ ſum neſcius, quid Grammatici ſuper locutione quæ noua eſt, diſputent) dici tamen poſſe Virgilium ad Pindaricum illud reſpexiſſe, quod Olympiis habetur Epharmoſto:

αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων.

Vinum quippe à vetuſtate commendare congruum eſſe: à nouitate autem poëmata. Flores enim pro recenti re poſitum aiunt interpretes.

OCCVLTVM CONSILIVM.

APud Romanos ſigna militaria, alia vocalia, alia muta dicebantur. Vocalia quæ Imperator tribunis, tribuni mox ordinibus dabant, vt ſcilicet aut noctu, aut in peragendis vigiliis, aut explorationibus obeundis, ac in ipſa quoque interdum acie, cùm tumultu omnia cõfuſa eſſent, ipſi ſe viciſsim noſcitarẽt. Muta variis animalium figuris elaborata prçferebantur, ſed ſuũ quęq; ſignificatum habebant, quippe vt vnum exempli cauſa ponam, Minotauri effigies tunc extollebatur, cùm ſecretò & tacitè rem gerendã admonebantur: oſtendebat enim
B hieroglyphicum id, conſilia ducum non minus occulta eſſe debere, quàm fuerit Minotauri ſedes, quippe Labyrinthus. Hinc ille ſapiens videlicet eorum Imperator Q. Cecilius Metellus Macedonicus, percontantibus tribunis quónam exercitum huc illuc agitaret: Si putarem, reſpondit, tunicam meam meorũ eſſe conſiliorum conſciam, eam actutùm abſcinderem, comburerem'q;. Tutiſſimum enim (ait Vegetius) in expeditionibus creditur, facienda neſciri.

VICTORIA.

MActatus autem bos, quales vbiq; locorum conſpiciuntur, victoriæ plurimum, partiiq; triumphi ſignum erat, præſertim apud Romanos, vnde Iuuenalis huiuſmodi ſignificato,

Duc in Capitolia magnum, cretatúmq; bouem.

Id verò obſeruatione dignum eſt, quòd Spartiatæ in hoc ſacrificij genere diuerſam à Romanis rationem ſecuti ſunt. Nam cùm Romani, victoria per hoſtium cædes parta, bouem ſacrificare cõſueſſent: cùm verò ſine pugna & ſanguine rerum potiti eſſent, ouem immolare: hi contra in victoria pacata taurum ſacrificabant: ſi verò pugnando viciſſent, gallum: quandoquidem ampliora, magiſq;
C homine digna, quæ ratione atq; prudentia, quàm quæ vi atq; corporis tantùm fortitudine confecta eſſent, iudicabant.

LVCAS EVANGELISTA.

ET quoniam multa ſunt quæ de pietatis noſtræ inſtitutis ad hanc faciũt doctrinam, quæ Criſtianorũ cõuentus ſanctionibus ſuis per imagines exprimenda conceſſere, ea nequaquã diſsimulanda ſunt: cuiuſmodi ea eſt quæ per alatũ bouẽ Lucã Euangelij ſcriptorẽ oſtendit: ſiue propter eam ipſam tauri continentiam atq; temperantiã, qua de facta eſt ſuperius mentio, cùm Lucas ipſe caſtiſsimus ab ineunte ætate, vt fertur, fuerit, omnẽq; vitã egerit incorruptus, immaculatus, ſine vxore, ſine liberis, in cœlibatu perſeuerãs, nullũ vnquã veneris vſum nouerit: ſiue propterea, ꝙ per vituli myſticũ vultũ, Chriſtum nobis prædicat immolatũ, quem Dauid ſuper altare prędicit imponendũ: atq; manſuetudinem, quã præ ſe tulit Deus homo factus, teſtimonio ſuo literarũ monumentis illuſtratam poſteritati commendauit: ſiue quòd à ſacrificiis, vel à ſacerdotio ſumat, vt ait Eucherius, operis exordiũ, ita enim ſcribit: Fuit in diebus Herodis ſacerdos nomine Zacharias: quam interpretationem admittit etiam Irenæus

MANSVETVDO. D

QVantum verò pertinet ad animalis istius mansuetudinem, Lucretius poeta ita causas eius reddidit:

At natura boum placido magis aëre viuit,
Nec nimis irai fax vnquam subdita percit,
Fumida suffundens cacæ caliginis vmbras,
Nec gelidis torpet telis perfixa pauoris,
Inter vtrosq; sita est, ceruos, sæuósq; leones.

Paulò verò antè, cùm de varietate animi loqueretur, mansuetudinem hanc in aëreis corporibus esse contenderat: & quia causas reddiderat, cur leo indignabundus esset, cur ceruus timidus, non immemor naturam humanam rerum omnium species amplexari, sic subdit:

Sic hominum genus est, quamuis doctrina politos
Constituat pariter quosdam, tamen illa relinquit
Naturæ cuiusq; animi vestigia prima,
Nec radicitus euelli mala posse putandum est, E
Qua procliuius hic iras decurrat in acres,
Ille metu citius paulò tentetur, at ille
Tertius accipiat quædam clementius æquo:
Inq; aliis rebus multum differre necesse est
Naturas hominum varias, moresq; sequaces.

Prout verò variis affectibus mouetur homo, ad eius animalis bruti naturam comparatur cui per eam fit assimilis: nam in brutis simplices plurimùm sunt naturæ, vt initio diximus.

FEROCITAS EVITANDA.

QVàm diuersum autem illud est, quòd mansuetudinem ex boue picto significantes, ferocitatē itidem & furibundam petulantiā per taurum indicabant, vbi fœni fasciculum cornibus alligassent: recepta sunt hæc iam apud omnes, vnde dixerit Horatius:

Fœnum habet in cornu, longè fuge.

Psalmographus noster eodem vtitur dicterio, dum Psalmo 44. dicit: Cùm nobis aderas inimicos nostros cornupetebamus: κεράτιοῦμεν enim habet Græcus codex, procq; valida & victrici pugna Theologi commentanť. Et VI. Ecclesiastici capite legas: Cauendum ne animos, veluti taurus, extollamus. Quod verò attinet ad fœnū, id ideo factitari solitū, ait Plutarchus, vt ferocitatē lasciuiāq; ex nimia pabuli vbertate resultare admoneremur. Dicteriū verò celebritatem accepisse à Sicinio quodam, prodiť, qui cùm effusissima dicacitate omnes carperet, vni M. Crasso parcere compertus est, curq; vni illi parceret, interrogatus, fœnū eum in cornu gestare respondit. Sanè Romanis mos fuit cornupetarū boū cornua fœno circumligare, quò obuiam prodeuntes admonerent ab illo cauendū. Eo figmēto Hesiodus populiuoros (liceat ita mihi δημοφάγους Græcū vocabulum Latinū facere) nūcupauit, qui quidem diuitiarū opulentia lasciuientes reliquos impeterent, ac proculcarent. Est & tale aliquid apud Sophoclem, & Solonis ad hoc dictum haudquaquā aspernandum. Sed illud potius afferamus, quod Psalmo XXII. scriptum, Circundederunt me vituli multi, tauri, pingues obsederūt me: vbi intepretes per vitulos plebeiā Iudæorū multitudinem intelligūt, lasciuientem quippe, solutamq; iuuentutem omni prorsus regula carentē: per tauros

A ros verò Pontifices, Scribas, & Seniores, propter ætatem nimirum, & prærogatiuam, qua cæteris anteſtabant, pingues appellati: quia multis Dei donis ante alios omnes fruebantur. Nam & alibi Moyſes in hanc ſententiam futura longè prævidens: Comedit, inquit, Iacob, & impletus eſt, & recalcitrauit dilectus: pinguedine & carne diſtētus eſt & obductus, & dereliquit Deum factorem ſuum. Eodem modo accipiunt Theologi dictum Pſalmo LXVIII. Taurorum congregationem, Pontifices & Scribas, & reliquos Iudæorum Principes intelligendo, qui & temerarij, & cornupetæ eſſent, Chriſtumq; & Apoſtolos ferociter inceſſuri forent. Minimè verò loco hoc prętereundum eſt, quòd Theologi noſtri Iacobis prædiuinationem de Ioſippo, Tauri decor eius, transferunt ad Chriſtū: Taurus quidem ob vtranq; diſpoſitionem, alius ferus vt iudex, alius manſuetus vt aſſertor, qui generi humano ſalutē dedit, cuius cornua eſſent crucis extrema. Nam & de parte nauis antenna, dictum inuenimus,

Cornua velatarum obuertimus antennarum.

Hac autem virtute crucis, & hoc more cornutus, ait Tertullianus, vniuerſas gen
B tes etiamnū ventilat, per fidem auferens à terra in cœlum, & tunc ventilabit per iudicium, deiiciens de cœlo in terrā. Vbi etiam de Simeone & Leui loquitur: In concupiſcentia ſua ſubneruauerunt taurum, de Chriſto identidem intelligi volunt, cuius neruos ſacerdotes præcipuè, clauis ſuffigendos curauerunt.

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM VICTORIVM, DE IIS QVÆ PER EQVVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORUM LITERIS.

CUPERES Petre Victori, vt ex amicis nonnullis intellexi, qua ratione modoq; hieroglyphica Leonis, Elephanti, & id genus animalium plurimorum explicuiſſe me accepiſti, quæ fuerint Equi quoq; ſignificata apud eoſdem Aegyptios tibi deſcribi. Verùm ſcias pauca ea eſſe quæ ſupēr equo Sacerdotes illi tradiderint:
C *quippe qui animal id vti profanum aſpernabantur: neq; enim Sacerdoti licebat equo vehi. Sed enim Græci Latiniq;, neq; non Hebræi, multa ſuper eo ſcitu digniſſima memoriæ prodiderunt, quæ hoc explicabimus Commentario. Præter enim id quod obſequi tibi iucundiſſimum exiſtimabam, inuitauit me ad huiuſmodi lucubrationem animalis ipſius dignitas, vigor, & naturæ eius ſpectatiſſima quædam excellentia. Non enim ex eo genere eſt, quod parui facere debeamus, cùm tot ex equo humano generi commoditates obueniant, ſiue domeſticis, ſiue publicis ſit vſibus adhibendus. Sed fruſtra hîc equum laudare aggredior, cùm ſuper eo tam multa, tam præclara toto paſſim Commentario reperiantur: quæ qualianam ſint, hinc iam, vt inſtituimus, dicere incipiamus.*

BELLVM. D

PRIMVM verò omnium equi hieroglyphicum est, belli signũ esse, clarissimo Virgilij testimonio, dicentis,

Bello armantur equi, bellum hæc armenta minantur.

Et duellicam equorum prolem Lucretius appellat. Idem hoc intellexisse Ægyptios didicimus ex Plutarcho, quod & in Leone tetigimus: Horũ quippe post obitum apparuisse Osiridi, quem multarum rerum vsum edocuerit, præcipueq́ quod animal bello vtilius esset sciscitanti, equum ei negotio maximè commodum, respondcrit. Cumq́ Osiris Leonem præstare arbitraretur, respondisse Horum: Posse quidem eum auxilio esse, verùm vbi semel fugam arripuisset, irreuocabilem abire, cùm alioqui bellatori necesse esset nonnunquam cedere, nonnunquam ex inclinata iam acie rursum hostes aggredi, proq́ loco & tempore Fortunæ sese imperiis accõmodare: idcircoq́ equum omnibus his officiis omnino magis officiosum esse. vnde Xenophon tertio de Græcorum reditu: Vna, ait, equites re præstãt, quòd in fuga certius est illis subsidium. Aristoteles Ethicis, virtutem in equo eam præcipuè laudat, qua sit ad currendum portandumq́ hominem idoneus, & ad inuadendũ expectãdumq́ hostem minimè formidolosus. Galenus de Partibus, prævalidum ait animal & generosum, cùm ἰσχυρὸν dicit, μή τι ἄθυμον. Hinc illud apud Maronem, E

Generosus pullus in aruis.

PVGNACITAS.

VESPAE.

NEq́ temerè Vespas ἱπποληνυιωνικῶς ex equino cadauere significari tradiderunt Ægyptij: imò non temerè esse dixerunt, quòd ex corrupto eius cadauere vespæ progenerẽtur. Hoc enim tantùm apud Horum super equo reperias, & peruulgatus apud omnes versus fertur:

ἵπποι μὲν σφηκῶν γένεσις· ταῦροι δὲ μελισσῶν.

Nam culices ab equi, sed apes ab origine tauri. F

Diligentes enim rerum naturalium obseruatores ex bouillo occipitis cerebro apes gigni tradidere: ex asini cerebro crabrones, vti ex equo vespas, atq́ ex humano cadauere serpentem. Non tamen hìc simpliciter vespæ intelligendum, sed quod per vespam identidem soliti essent significare: per cuius hieroglyphicum pugnacitatem & infestum aduersus hostes ingeniũ ostendebant, de qua inter insecta loco suo disseruimus.

CELERITAS.

AD hæc celeritatis indicium est equus: quodq́ apud Lucretium Fortis equi vis legit, Marcellus celeris exponit: eoq́ spectare volunt Virgilianũ illud,

Quidnam egregium si fœmina forti Fidis equo?

vbi Arruns Camillam equi pernicitate fretam, non virtute sua strenuã incusat. Multa verò inuenias apud rerum scriptores super equorum pernicitate, sed id ego tantùm memorabo, quòd Alanis à Probo Imper. deuictis, equus in præda repertus est, qui, vt captiui attestabantur, centum ad diem passuũ millia decurreret, perq́ octo vel decẽ dies vigore minimè fracto perduraret. Sed enim eam

A in militaribus equis fugacitatem imperator ipse contempsit, repudiatumq́ꝫ fugitiuo militi potius quàm forti conuenire iudicauit. ἱπποθόην Nympham apud Hesiodum inuenias, quod nomen ob velocitatem effictum autumant interpretes: vim quippe aquarum eam intelligentes, qua nauigia cursu celerrimo rapiuntur. Quiq́ꝫ Neptuno adpinguntur equi, pernicis eiusdem cursus indices habentur, qui maritima fit nauigatione. Naues enim equorum curruumq́ꝫ vsum affatim suggerunt: vnde & equos & currum Neptuno videmus attributos: nam is apud Maronem,

Flectit equos curruq́ volans dat lora secundo.

Iam & prouerbiū à Cicerone vsurpatū super celeritate, tum equis tum velis, ad Quint. Frat. Sic ego te sæpe excitante cursu, corrigam tarditatē tuam tum equis tum velis. De omni verò conatu adhibito, Officiis: Cum his velis equisq́ꝫ decertandum est. Astronomi vndecimo Virginis gradu equum admouent ad hominis velocitatē indicādā, qui cum eo sit gradui lucem auspicatus. Adpingebatur verò Neptuno equus anteriore parte figura sua, posteriore verò effigie piscis,
B qui caudā in spiram replicaret: quod & veteres sculpturæ passim & pleriq́ꝫ Galieni numi palàm faciūt, in quibus inscriptio est, NEPTVNO CONS. AVG. Nota præterea est fabula, in Deorum concilio pro imponendo Athenis nomine, percussa à Neptuno petra exiliisse ferum. Nam & interpres Pindari rem tangit huiusmodi. Passim verò apud veteres Neptunus Equestris dictus. Aiūt insuper, primo illi equo quem Neptunus protulit Scyphio nomen fuisse: adeò sibi concors in nugis tota Græcia semper fuit, vt nulla sit tam absurda fabula, quę aliquo assertionis testimonio careat. Quodq́ꝫ fictum à Poëtis est, Saturnum in equum versum, quem tunc etiam pernicitate insignem canunt, vti Maro,

Pernix Saturnus & altum Pelion hinnitu fugiens impleuit equino.

quidam ex Astronomis ad astri velocitatem figmentum referunt, cùm amplissima cœli spatia diurno motu velocissimè transcurrat, si quanto distet interuallo, quamq́ꝫ magno circuitu supra planetas reliquos feratur considerauerimus: quamuis altero motu, quem hi naturalem dicunt, tardissimus planetarum omnium videatur. Ab huiusmodi pernicitate Abacuntis prophetæ dictum, Quia
C ascendes super equos tuos, Theologi de Apostolis predictum volunt, vnde repentina salus esset omnibus piis prouentura. Et vnius sanè celeritatis ergò Virgilianus Æneas præmia prima proponit, equum insignem phaleris, ei qui pedū cursu primus metam attigerit. Et in numismatis, nunc equus currens, nunc ipse Pegasus alis adiectis cusus, summa rem alacritate gestam ostendit.

SOL.

Aliàs verò alatus equus Soli etiam attribuitur. Nam in Galieni numis alatus equus est cum inscriptione, SOLI CONS. AVG. In numo verò Q. TITI in quo Pegasus, quasi nō satis ex eo expressa esset celeritas, qua in obeundis Reipub. negotiis vsus fuerat, barbato eius capiti ex altero latere cuso additę alæ, cuiusmodi specie Mercurius aliquot in veterū monumentis cōspicitur insignitus. Non desunt verò qui Pegasum in monetis etiā Corinthiorum fuisse tradāt, quē Eubolus, Anchise, τὸν παλλάδος πῶλον appellarit. Porrò Pindarus Bellerophontem eo inuectum Pegaso, frænū aureum dono à Pallade per somniū accepisse commemorat, vnde postea infrænandorum equorum vsus ad posteros emanarit: eoq́ꝫ monumento voluerint Corinthij rei memoriam testatam. Maro autem noster fræna Lapitharum inuentum tradit eo Georgicon loco,

Galieni numisma.

Fræna Pelethronij Lapithæ, gyrósq; dedere
Impositi dorso, atq; equitem docuere sub armis
Insultare solo, & gressus glomerare superbos. D

HVMANAE VITAE lubricitas.

SVnt & qui Centauros in hoc eodem accipiant significato: quodq; illi pubetenus humana forma, reliquũ equina fingantur, vitę nostrę terminũ pernici cursu occupari significare putent, propterea quòd mira lapsi lubricitate incauti semper arripimur. Nullus enim tam senex, qui se annum adhuc non speret superaturũ. Sed enim Centauro alibi erit locus suus.

FAMA.

NOn sum verò nescius, autores esse, qui Pegasum, qualem quippe passim in Hadriani & L. Pap. Cursoris, & aliorum quorundam numis aspicimus, famæ potius quàm celeritatis indicium esse contendant. Nascitur is ex Medusæ cæde: siquidem virtus cùm terrorem amputauerit, famam generat. Terroris & admirationis hieroglyphicum esse Medusæ caput, ostendimus in Serpente, cùm de Domitiani gestamine loqueremur. Fama autem vbi primùm genita per hominum ora incipit volitare, Musarum excitat fontem in Parnasso, quippe quòd illustrium virorum prędara facinora vatibus scribendi suggerũt argumentum. Quòd verò in Papirio à re ipsa etiam cognomento Cursoris honestato, ex Pegaso alacritatem & festinantiam hominis significari dixeramus, capreæ insuper fugacis spolium & fulmen & sagitta, quæ in eodem spectantur numo, ad nostrum faciunt intellectum. E

PROFVGVS.

SEd quoniam esse video qui Persea quoq; Pegaso inuectũ putent, examinandus est apud Hesiodũ locus, Scuto Herculis, vbi ἱππότα περσεὺς à poëta dictũ: quo loco Commentatores aiunt, animaduertendum ἱππότην profugũ significare: eamq; esse glossographorum interpretationem. Auus enim Acrisius Persea domo expulit, quem minimè moris est vsquam equitem inducere, sed talaribus à Mercurio acceptis præditum aëra persulcare: de quo sic Ouidius: F

Pennis ligat ille resumptis
Parte ab vtraq; pedes, teloq; accingitur vnco,
Et liquidum motis talaribus aëra findit.

Vnde etiam Catullo pinnipes appellatur. Eodem modo apud Homerum inuenies Hippotã Nestorem, pro profugo, vt vetustiores grammatici interpretantur eo τοῦ βοιωτικοῦ loco:

τοῖς δὲ καὶ μετέειπε γερήνιος ἱππότα Νέστωρ.

His inde Gerenius exul Nestor ait. Talemq; recitant fabulam: Herculem Pylo bellum intulisse, propterea quòd Neleus eum à cæde Iphiti purgare recusasset. Tum etiam propter filiorũ eius insolentiam, qui cùm XII. essent, eo freti numero præclara omnia sibi pollicebantur. Diu verò bellum protractũ, neq; quandiu Periclymenus, vnus ex ipsius Nelei filiis vixit, vrbs vnquã capi potuit: postea verò quàm is mutatus in Apem Herculano currui explorator insedit, summonente prodēteq; Pallade extinctus est ab Hercule: capta itidem euersáq; Pylos

A Ios est, vndecimcq; Nestoris fratres interempti. Sed enim Nestor prius emissus fuerat ad Gerenios vbi educaretur, qui solus superstes in patriã inde restitutus est, & ab educationis loco Gerenius: ab effugio verò, quo saluatus est, Hippota.

FRÆNATA FEROCITAS.

VVlgatissimum illud est argumentum, hominem feroci inuictocq; animo, imperio tamen & rationi obsequentem, hieroglyphicè per frænatum equum significari. Hinc Panætius apud Cic. Africanum solitum ait dicere, vt equos propter crebras contentiones præliorũ ferocitate exultantes domitoribus tradere soleant, vt his facilioribus vti possint: sic homines secundis rebus effrænatos sibicq; præfidentes, tanquam in gyrum rationis & doctrinæ duci oportere. Animal nimirum ferox atcq; magnanimũ, quod leges tamen subiit, nec frænum depulit ore, vt ait Horatius, de equo qui hominis opem implorauit, secq; frænari sit passus. Et Maro:

Sed tamen iidem olim curru succedere sueti
Quadrupedes, & frena iugo concordia ferre.

B In huiusmodi sententiam est Scipionis dictum non incelebre. Quum Romani contra Antiochum iam in Asiam traiecissent, iscq; legatos demum de pace misisset ad Scipionem, respondit is: Id prius factum oportuit, non postquam & frænum & sessorem accepisset. Sed illud quocq; animaduertendum est, de Carthaginis portento, quod murorum fundamenta fodientibus oblatum est: quippe vt apud Maronem, caput acris equi, hinc gentem fore bello egregiã præmonstratum. Quod verò subiungit, Facilem victu, nõ de bouillo capite, vt Seruius, sed de ipso eodem equino intelligendũ, cuius ostenti ea sit interpretatio, vt facilem victu per secula gentem, facilem quę tandem vinceretur, exponamus: hoc enim magis ad Virgilianã accedit sententiam, quamuis in Tauri cõmentario Seruianum intellectum illustrare conati sumus. Coniectores verò, vt eò redeam, eos qui se caput equinum, vel caninum, vel asininum habere somniarunt, in seruitutem vel id genus ærumnas dedendos esse suspicantur. Sunt enim tria hæc animalia seruituti mirum in modum obnoxia. Addam & illud eorundem Onirocritarum interpretamentum, quo visum aiunt in somnis equum qui se portet,

C polliceri, vt amica amantis imperio facilè sit subiicienda, morigeracq; in posterũ futura. Nam de pullo indomito pro puella adhuc intacta, Anacreontis carmina paulò inferius loco suo recitabuntur. In Diuinis literis, vbi Elisæus montem auxiliaribus equitibus plenum per adapertos pueri oculos cõspexit, quoscq; vates Abachus Domini equos, & equitatus nominat, animas intelligit Adamantius, quæ frænũ disciplinæ sanctioris accipiunt, iugumcq; suauitatis, quæ ab ipso Domino proficiscitur, portãt, eiuscq; spiritu regi patiuntur. Beatascq; illas appellat, quæ dorsum curuauêre suum, vt dorso verbũ Dei sessorem accipiant: cuius fræna patiantur. & quoquouersum ille impulerit iter arripiant: eius denicq; habenis moderati, nõ ex libidine sua, sed tanti sessoris arbitrio flectantur, cursum ineant, & consistant. Eucherius sanè inueniri ait in Diuinis literis equum pro viro sanctitate prædito poni: eocq; spectare Abachuntis illud alibi dictum, Qui ascẽdes super equos tuos. Sanè Græci Palladi nomen ab equo domito inditũ tradunt: &, vti suprà diximus, apud Pindarũ legas frænum Corinthi ab ea inuentum, & Pelopi dono datum: & in Iliũ captura instar montis equum Græci Palladi dedicarunt. Hoc verò significat, ferocitatem omnem doctrina molliri atcq; cicurari, quod ita luculenter Horatius expressit:

Nemo adeò ferus est, vt non mitescere possit: D
Si modo culturæ patientem commodet aurem.

IMPERIVM.

IN augurali verò disciplina, equos imperij significatum sæpe fuisse, comperimus, vt qui apud C. Iulium Cæsarem natus est, humanis propè pedibus, vngulis scilicet in digitorum modum subscisis. Ei enim orbis terræ imperium portendi, Aruspices respondere, apud quem equus huiusmodi esset editus. Eum itaque Cæsar magna aluit cura, nec patientem sessoris alterius primus ascendit. Cuius etiam instar pro æde Veneris genetricis dedicauit: quamuis prodigia reliqua ita despectui semper habuerit, vt ab incœpto nunquã vllo, prodigiis quantumlibet aduersis absterritus aut retardatus sit. Sed enim eadem animalis species quæ imperium illi præsagiuerat, eadem inquam & mortem pręmonstrauit. Siquidem equorum greges, quos in traiiciendo Rubicone consecrauerat, ac vagos sine custode dimiserat, paulò antea quàm occisus esset comperiit pertinacissimè pabulo abstinere, vbertimq́; flere. Eo porrò affectu equi plerìq; in dominos sunt, vt eos interemptos lugeant, inquit Plinius, lachrymasq́; interdũ desiderio fundant. Vnde non inscitè de Pallante Virgilius: E

Post bellator equus positis insignibus Aethon
It lachrymans, guttisq́ humectat grandibus ora.

Ad huius imitationem non minori forsitan affectu alterius equi amorem in dominum Sillius Italicus ita decantat:

Agnouit sonipes, arrectisq́ auribus acrem
Hinnitum effundens sternit tellure Vagesum,
Quem tunc captiuo portabat in agmina dorso:
Hinc rapidum glomerans cursum per lubrica pinguis
Stante cruore soli, & mutilata cadauera cæde
Euolat, ac domini consistit in ora iacentis:
Inde inclinatus collum summissus & armos,
De more inflexis præbebat scandere terga
Cruribus, ac proprio quodam trepidabat amore.

Sed vt ad portenta reuertamur, illud memoriæ proditũ est, quemadmodũ Nero asturconẽ, quo maximè delectabatur, posteriore corporis parte in simiæ speciem abiisse per quietẽ videre visus, ac tantùm capite integro hinnitus edere canoros, ostento fuit quòd illa equi ferocitas in simiæ ludibriũ esset abitura. Dedit & Ælio Pertinaci feroci viro, qui post sublatũ Commodũ imperiũ arripuit, inuadendi regni signum equus. Nam ea qua natus est hora, equus pullus in tegulas ascendit, atq; ibi breui temporis spacio cõmoratus, simul & decidit & expirauit. Quod quidẽ huic in Villa Martis genito, & ad bellica negotia nato, futuræ sublimitatis, quamuis breui duraturæ, augurium fuit. F

A' LABORIBVS QVIES.

Equi in Neruæ numis. QVid verò soluti, pascentesq́; in Neruæ numis equi sibi velint, causæ ibidẽ literæ declarant, in hunc scilicet modũ: VEHICVLATIONE ITAL. REMISSA. quod nonnulli referunt ad argumentum illud quod in Boue ad præsepe tractauimus. Sed accipiendum potius de tributo quod Italia omnis in vehiculationes exoluebat, vt & Magistratuum sarcinæ, & exercituum, & alia huiusmodi publica transportarentur: quod tributi genus Nerua vti onerosum nimis Italiæ remiserit vniuersæ: qua de sententia plura dicerem, nisi doctissimus

A mus planè vir Fab. Vigil Spoletanus rem exactißimè pertractasset.

ITALIA.

SVnt qui putent equos in hoc numo Italiam significare, eóq; adducuntur argumento, quòd in argenteo numo & aliquot æreis obseruatur caput equi frænati cum inscriptione ROMA. Ab eius occipitio sceptrum, in cuius summa parte caput itidẽ equi videatur: ab altera parte, Roma ipsa galeata, vti mos est. Alij numi sunt cum equinis capitibus ab vtraq; parte singulis, cum inscriptione ROMA. Sed enim cùm equum ipsum multifariam in Latinorum & Græcorum numis obseruauerim, neq; Italiam neque aliam quampiam prouinciam, regionem've, aut ciuitatẽ significare contenderim, sed aut bellum, aut itinerationem, aut decursionem, vt in Neronianis plerisq;: aut velocitatem, vt in Papirianis: & alia prout locis suis explicantur.

MAVRETANIA.

NIsi qui (si videant in Hadriani numo equum à pedite rectum cum inscriptione MAVRETANIA, ita enim scriptũ per E secunda syllaba) intelli-
B gere velint prouinciam eam in deditionem acceptã, vel quid huiusmodi. Sanè aliquot ex huiusmodi numis vna in parte caput habent Hadriani, ab altera equum, quem mulier duobus armata iaculis ductat: quod nimirum indicat genus id bellandi, quo plurimum vtitur eã prouincia.

MAVRI FEROCES.

QVin posterioribus etiam seculis militares quidam ordines, qui sub equitũ magistro militabãt, dimidios rutili coloris equos duos in alba parma sese quodammodo lacessentes, orbe viridi, cuius luteus erat vmbilicus, interposito, præferebant, iiq; MAVRI FEROCES appellabantur. Quòd verò aliqui ex numis Italiam per equum significari crediderint, fortè suspicati sunt ex eo numo qui equum exultantem habet, flore quodam supernè sito: ab cuius altero latere inscriptio est, ROMANOR.

EQ. VICTORIA.

CVr verò potius nõ putemus numum hunc in rei gestæ monumentum esse cusum? quia bello Punico, quod cum Hannibale gestum est, cœperint ali-
C quando Romani etiam equis superiores esse, cùm prius robur eorum omne in legionibus consisteret: flos enim ille supernè additus, principium atq; spem bonæ frugis indicat. Sanè Virgilius rem tantam haudquaquam reliquit indictam, cùm de Marcelli laudibus ita cecinit:

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Sistet, equis sternet Pœnos.

At in Cephaleniorum etiam numis equus signari solitus, cuius rei mentio apud Plutarchum. Apud Smyrnæos Fortunæ simulachrum fuit à Bupalo quodam probo sanè viro factum, in cuius capite pullus equinus insidebat, & Amaltheæ cornu manum implebat, de quo apud Pausaniam Messenicis.

SYRACVSANI.

VTebantur & Syracusani equi nota. Nam Athieniensibus illis qui apud Syracusas capti Niciana clade pro seruis veniêre sub hasta, frons equi charactêre inusta est. In aliquot eorum numis equus & sessor habetur cum inscriptione ΙΕΡΩΝΟΣ, quod nimirum eius in equestri militia, sed præcipuam in certaminibus gloriam ostendit, quem ea de causa tot laudibus Pindarus poëta immortalitati consecrauit. Aliæ quoque Respub. atque alij plerique Princi-

pes equi signo vsi sunt, vt nihil denique priuatum videam, quod ad Italiã spectet. D

TARENTINI.

QVin etiam in numo, cuius inscriptio ΤΑΡΑΣ, eques etiam iaculator inspicitur, ob equestrem scilicet militiam, quam egregiè Tarentini sunt exercere soliti: vnde apud Græcos, Tarentinos ordines inuenias ex equitibus huiusmodi constitutos: & ταραντινίζειν verbum, eo se militiæ genere exercere.

SAGITTARII SENIORES ORIENTALES.

EQui verò duo dimidiati coloris lutei, in cæruleo clypeo, quem ruber circulus ambibat, auersi prosilientes à centro, quod luteum in medio rubræ peltæ, pro vmbilico appositũ erat, ita vt ab ipsa pelta trames coloris eiusdem ad rubrum vsque ambitum protenderetur, eius ordinis erat insigne, qui SAGITTARII SENIORES ORIENTALES appellabantur. Militabant ij sub magistro militum Præsentiali nuncupato.

SECVNDI THEODOSIANI.

LVteus etiam equus erat in imo parmæ ferrugineæ coloratioris, cuius vmbilicus albus rubro continebatur circulo, quem alter coloris lutei circuibat. E SECVNDORVM THEODOSIANORVM hic erat clypeus, qui sub eodem militum magistro stipendia faciebant. Hi nimirum Theodosij principatu in militiam adlecti.

CONSTANTIA.

ERat & alia legio, quæ rutilum equum in cærulea parma gestabat: in medio viridis orbis constitutus, cui quadrupes toto inniti pectore videbatur: ea CONSTANTIA nuncupabatur, quæ sub magistro peditum merebat, Constantio quippe Principe instituta.

IMMODERATVS IMPETVS.

REs ipsa adhortari videtur, vt & historiæ sacræ mysterium, quantũ ad equũ pertinet, reuelẽ. Nam pro immoderato & rationis experte impetu equũ poni apud legislatorẽ Mosem, ex eo manifestũ est, quòd non designari principem equorũ educatorẽ dicit: quod ita capiundũ est ex Philonis sentẽtia, vt ineptum eum ad principatũ existimemus, qui voluptatibus cupiditatibusque & nequitiæ deditus stare loco nesciat, & fræna ferox spumantia mandat. Lex ipsa est Deut. F cap. 17. Quique rex fuerit cõstitutus, non multiplicabit sibi equos, nec reducet populũ in Ægyptũ, equitatus numero subleuatus, præsertim cùm Dominus præceperit vobis, vt nequaquã amplius per eandẽ viã reuertamini. Nam qui talia mente cõcipit, effræno illi & feroci equo similis est, de quo vulgatũ adagiũ, Secede equinis à pedibus procul, ab equo inquam illo, qui semper Ægyptum, hoc est, voluptatum & illecebrarum planitiem appetit insultare, quocirca frænis catenisque compescendus, nisi velimus in perniciem rapi, & nosmetipsos vna cum fortunis dare præcipites. Nã vt optimè ait Euripides, ἀχαλίνων στομάτων ἀνόμου τ' ἀφροσύνας τὸ τέλος δυστυχία, Infrænis oris exlegisque dementiæ finis infortunium. Sæpe autem in Diuinis literis equus aberrãtem & vagum hominem indicat, qui sine ratione vlla feratur: vt, Fallax equus ad salutem. &, Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Callidum verò Antisthenis dicterium, cùm Plato vehementer laudaret equũ in pompa quadam equestri, hinnitu crebro ferociaque excelsos spiritus præ se ferentẽ, is qui hominis iactantiam libenter incessebat. Et tu, inquit, videris bonus equus euasurus. At Themistocles, cùm mutatos eius mores ex procacissimo in maximè temperantem plerique admirarentur,

A An non, inquit ille, videtis asperos & indomitos pullos in optimos equos euadere? Non imprudenter itaque Prudentius elationem animi describens ait:

Fortè per effusas inflata superbia turbas
Infræni volitabat equo.

NEQVITIA IN TEMPERANTIAM VERSA.

QVod verò super Ægypti delitijs dictũ, D. Ambrosius ex Apostoli dictatis eo tempore ait Pascha celebrari, quo Israëlitici Ægyptum reliquêre, solennitatemque eam, animarum transitum interpretari, à vitiis ad virtutem, à corporis affectibus ad animi constantiam atque sobrietatem, à malitię nequitiæque fermento, ad veritatem & stabilem synceri propositi firmitatem. Mollitiem quippe in Ægyptiis & alia multa carpit Hadrianus, maximeque optare videtur, vt melius esset morata ciuitas, Alexandriam notans. Legitur in libris Sibyllinis, MILES ROMANE ÆGYPTVM CAVE. Quod licet de Pompeio Magno dictum interpretati sint multi, solicitique aliquando Romani fuerint, ne Ptolemæum armis in regnum restituerent, hac religione deterriti: alia tamen, eaque
B longè verior, eius oraculi videtur interpretatio, præceptum scilicet esse illis hoc velamento, vt quibus datum esset imperio populos regere, Ægyptum cauerẽt: quippe delitias & mollitiem, eaque omnia quæ mox fortissimum id genus hominum, vt primùm lasciuire cœpit, turpiter adeò effœminauit, vt pessum penitus ierit, imperio in eos translato, quos vt omnium despicatissimos expuebant, & omni contumeliarum genere insectabantur. Sed quanto erat ominosior Ægyptus Pop. Romano, successum tanto prosperiorem Ægyptiis ex Romanorum aduentu in regionem eam oracula pollicebantur. Apud Memphim enim in aurea columna literis Ægyptiis scriptum erat, tum demum Ægyptum liberam fore, cùm in eam venissent Romani fasces, eorumque prætexta: quod apud Proclũ grammaticum se legisse testatur Pollio. nimirum qui virtutem & rerum disciplinam admittit, vitiis liberatur. Sed enim Romani pace iam terra marique parta, molles Ægyptiorum delitias suscepere: illi, delitiis amotis, pristinam Romanorum virtutem industriamque sibi mox vendicauere. Sed alio loco de fascibus dicendum erit. Quod verò facit ad rem, Adamantius ad dictum illud de Iosippo,
C Et totius Ægypti principatum obtinet, ita philosophatur: Libidinem quippe calcauit, nequitiam euitauit, omnesque corporis voluptates edomuit atque frænauit. Hoc enim est totum Ægypti principatum gerere. Vide verò Chrysostomũ oratione quam habuit in vigilia Epiphaniæ, de Ægypto multa in hanc sententiam disserentem.

RATIO ET CVPIDITAS.

EST tale aliquid apud Platonem, Phædro, qui rationem atque cupiditatem per dexterum & sinistrum bigarum equos intelligendum proponit, improbique ac impuri ora lupatis frangenda ad cruoris vsque illisum præcipit:

Donec humi sonipes temeraria crura superbus
Imprimat, & tellus clunibus icta tremat,
Mox facili des lora manu, pariterque feratur
Obsequio parens mannus vterque tuo.

SVPERBIA. PERTINACIA.
CESPITATIO. INSOLENTIA.

NAm & in Mosaico illo quadrupede vitia quatuor deprehendit Philo, quæ vnà cum sessore in mare proiicienda deperdendaque sint. Elatum in primis

pedem illum, quem superbiam illi vocauere: quam pes alter comitatur, qui secũ trahit velocem ad vitæ perniciem procliuitatem, in quam frequẽter admodum cespitat, cernuusq; canterij more in fossam lapsabundus corruit. Ex posticis pes alter malæ perseuerantiæ subsequentem pertinaciam ostendit, alter perperam factorum exultationem: quæ omnia effrænum & exultantem Platonis equum mira similitudine describunt. Iocosè verò Teius Anacreon cùm muliebrem fastum, arrogantemq; animum incesseret, puellam quandam equino comparauit pullo, in quem nemo adhuc inscendisset, atq; ita assultim nullo cohibita fræno temerè vagaretur: cuius sententiæ versus hi superfuere: D

Πῶλε Θρηϊκίη τί δή με
Λοξὸν ὄμμασι βλέπουσα
Νηλεῶς φεύγεις; δοκεῖς δὲ
Μηδὲν εἰδέναι σοφόν. ἴσθι
Τοί κα λῶς μὲν ἄν τοι τὸν χαλινὸν
Ἐμβάλοιμι, ἡνίας δ' ἔχων
Στρέφοιμ' ἀμφὶ τέρματα δρόμου.
Νῦν δὲ λειμῶνας τε βόσκεαι,
Κοῦφα τε σκιρτῶσα παίζεις.
Δεξιὸν γὰρ ἱπποπείρην
Οὐκ ἔχεις ἐπεμβάτην.

Quos quidem vtcunq; potui, candore haudquaquam pari Latinos feci:

Pulle Thraicia ecquid, ô, me E
Torue luminibus petitum
Impiè fugis? videris
Nil quidem sapere: at perita
Pulchrè eris tibi si lupatos
Illigauero, moxq; habenas
Sumpsero, atq; circumuertero
Meta in ambitum, atq; finem.
At tu amœna prata pascis,
Molle sed lasciuienti
Non erit magister vsquam
Sessor, insultare qui te
In modum probè instruat.

Ad hoc facit lepidissima Ode illa Horatiana de indomita vitula:

Nondum subacta ferre iugum valet
Ceruice, nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In venerem tolerare pondus:
Circa virentes est animus tuæ
Campos iuuencæ, nunc fluuiis grauem
Solantis æstum, nunc in vdo F
Ludere cum vitulis salicto
Prægestientis. Et altera, vbi hæc sunt super equa:
Quæ velut latis equa trima campis
Ludit exultim, metuitq; tangi
Nuptiarum expers & adhuc proteruo *Cruda marito.*

Quòd verò Anacreon mulierem equini pulli cognomine vocitarit, facit idem Nicander, metaphoram eandem scitè prosecutus, vbi de iis agit, quæ contra venenum vtilia sunt: puellare quippe lac adhiberi commodum. Is enim lac pulli, pro lac puellare, Anacreontio vocabulo posuit, eo versu:

Θηλυτόκος πώλοιο χέαι ὁτὲ ἄλλο τι νύμφαις.

quod castigatius in manuscriptis codicibus νύμφης legitur. Fœminei quippe pulli lac, &, si fieri posit, virginis, viridissimo scilicet ætatis flore vigentis, balsamo (vt vulgata obiter corrigantur exemplaria, in quibus βλαστήμοιο scriptum est) instillandum monuit. Hîc interpretes nõ de equini pulli lacte dictum volunt, sed de muliebri, quod Erasistrati autoritate confirmant, dicentis οἱ δὲ περὶ θανασίμων, vtile esse lac muliebre.

Mere-

A MERETRICIA PROCACITAS.

DIomedis verò filiæ (illius inquam Thracij Regis insanissimi) libidinis furore famosissimæ, equis, quæ aduentantes deuorarent, cōparantur à Poëtis. Vnde ortum prouerbium tradunt autores Græci, διομήδεια ἀνάγκη. Atq; ita interpres Aristophanis ἐκκλωπαζόνους interpretatur: quanquā Eustathius hospites à patre solitos interimi, & equis in pabulum apponi tradit, fabulam scilicet secutus, quam à Poëtis fictam vno omnium consensu repererat. Quò verò hæc eo accipi intellectu debere, quē ex clarissimis autoribus excerpsimus, vnicuiq; magis constet, à peritis vsurpatū inuenias hippobinon appellari hominem, qui sit libidini venereisq; negotiis intemperanter deditus: quod nomen ab equi natura deductum, ignorat nemo. Adde quòd hippopornon ad extremam dicimus cōtumeliam, cùm supremam cuiuspiam nequitiam, & immoderatam lasciuiam exprobramus. In Diuinis quoq; literis dictum in hanc sententiam, insanientes quosdam factos in fœminas, quòd vnusquisq; super vxorem proximi sui hinniebat. Equinam vates ille dedit homini vocem, vt equinam in eo petulantiam ar-
B gueret. Non enim est omnis homo, homo, diceret Adamantius, sed ea quis nequitia præditus homo equus est: vt homo in honore positus, nulla tamē prędi-tus sapientia, homo iumentū est; iumētis enim insipientibus is perquàm similis habetur. Et generatio viperarum, de qua Dominus, homouipera appellari potest. Neq; aliud quippiā hieroglyphicè per duplicē centauri formā intelligi vult Maximus Tyrius, quàm voluptatis vinculum. Quotiescunq; enim accidit, vt ferinæ partes tyrannidem in nobis occupent, ardorq; cupiditatis nobilitatem animi corripiat, opprimat, seruitioq; addicat suo, propter turpitudinum obsequia homo in belluam vertitur. Ridiculè vero facetéq; admodum Aristophanes, Xenophantis, rusticorū morum hominem, & furibundum à Nebulis sub Centauri specie repræsentari dicit. Ipsumq; Chironis nomen ex ea significatione, quod & deteriorē significat, ioco ansam dedit, cùm Centauros duos inter se pugnantes in tabula pessimè pictos Diogenes conspexisset: interrogauit enim, vter eorum Chiron esset, visus de nomine quærere, cùm sensu vter peior esset intelligeret. Et quoniā in Diuinis literis, qui turpibus & immundis officiis detinentur,
C iumenta sunt, pecoraq; prona & ventri obediētia, fornicatores Hierosolymitanus Hesychius admissarios equos vocat hieroglyphico admodū proprio. Idem Psal. XXXI. Nolite fieri sicut equus & mulus: quod ita exponunt interpretes, Nolite amore mulierū furere, sicut infrænes equi. Notum enim est, eos suam ad voluptates intemperātiam hinnitu subinde prodere, vtpote qui omnino quid bonum, quid malum, quid honestum, quid turpe sit prorsus ignorāt. Sedenim meretriciam hanc petulantiam à tam multis per equinæ imaginis hieroglyphicum indicatam, nemo Virgilio melius & plenius expressit, vbi Georg. ita canit:

Scilicet ante omnes furor est insignis equarum,
Et mentem Venus ipsa dedit, quo tempore Glauci
Potniades malis membra absumpsere quadrigæ:
Illas ducit amor trans Gargara, tránsq; sonantem
Ascanium, superant montes, & flumina tranant,
Continuóq;, auidis vbi subdita flamma medullis,
Vere magis, quia Vere calor redit ossibus, illæ
Ore omnes versæ in Zephyrum stant rupibus altis,
Exceptántq; leues auras, & sæpe sine vllis

Coniugiis vento grauidæ, mirabile dictu, D
Saxa per & scopulos, & depressas conualles
Diffugiunt, non Eure tuos, non solis ad ortus
In Boream, Corumq́, aut vnde nigerrimus Auster
Nascitur, & pluuio contristat frigore cœlum.
Hic demum hippomanes, vero quod nomine dicunt
Pastores, lentum destillat ab inguine virus
Hippomanes, quod sæpe malæ legere nouercæ,
Miscueruntq́, herbas, & non innoxia verba.

Sed neq; minor est equorum furor, qui zelotypia etiam ita laborant, vt riuales acerrimè castigent. Visum enim aiunt in Syria, vbi syluestriũ equarum armenta vulgò pascuntur, præire ducem, qui, si iunior aliquis libidinis causa equam inscenderit eam initurus, ita indignetur, vt eũ nulla intericcta mora persequatur, donec comprehensum verendis mordicùs priuet. In hoc autem animalium genere fœminæ maribus cõtinentiores sunt. Absyrtus enim ait equam vbi se concepisse nouit, marem vlterius nõ admittere. Neq; verò loco hoc prætereundũ, E quod & ad hippomanis vim, & ad immodicam equorũ impotentiã, & subitam in venerẽ concitationẽ pertinet, venenũ illud, quod sæpe malæ, vti dicebamus, legère nouercæ, à furore, in quem agit equos, appellatũ, tanti esse roboris & efficaciæ, vt cùm Phormis quidam Mænalius equos duos à Dionysio Argiuo fabrefactos in Olympia dicasset, abdito in eorum altero, vt Elei arbitrabantur, eo viru, vt alij, in liquatum metallum immixto, cõstiterit allectos ita esse equos ad initum sui, vt non nisi flagellis amoueri potuerint. Historiam ponit Pausanias. Varia autem est antiquorũ super hippomane viru sententia. Nam Theocritus Hesiodum secutus, plantam esse videtur existimasse, qui φαρμακευτρίᾳ dicat:

Ἱππομανὲς φυτὸν ἐστὶ παρ' ἀρκάσι. τῷ δ' ἔπι πᾶσαι
Καὶ πῶλοι μαίνονται ἀν' ὤρεα, καὶ θοαὶ ἵπποι.

idq; periti, diligentesq; agnoscunt viri. Alij Theocrito pertinaciter aduersantur, neq; plantam esse hippomanes, neq; tale aliquid in Arcadia nasci asseuerantes: idq; vnum verissimũ autumant, quod de caruncula fici instar in pulli fronte recens editi inhærente traditum est à Theophrasto. Agnoscit tamẽ & Crateuas plantam, eamq; fructum habere fici syluestris instar, folium verò fuscum docet, quemadmodũ papauer: quin & spinosum esse, idq; veneficiis amatoriis immixtum mirificè pollere: hinc nonnulli φυτὸν illud Theocritianum pro φύμα, hoc est, tuberculum, fronti quippe huiusmodi pulli adnatum, interpretantur. Nam & Archilochus φυτὸν pro φύμα posuit, atq; ita facilè de caruncula posse intelligi. Sed enim quod Theocritus ait id apud Arcadas inueniri, nimirum ad plantam referri debet: non enim dicendũ, pullos in Arcadia tantùm editos, hippomanes in fronte gestare, quod omnibus ferè accidit vbicunq; locorũ genitis. De plantis verò verissimum est, alias alio loco nasci, vel pollere magis hoc quàm illo loco prouenientes: sed ambiguitas hæc omnis ex locutionis huius quæ est hippomanes, æquiuoco orta est, cùm tria sint vocis huius significata: vnum virus illud, quod equa in libidinem concitata emittere soleat è natura: de quo Maro,

Lentum destillat ab inguine virus. idq; tantus autor, in re seria vero dici nomine hippomanes autumat. Dixerat & Tibullus:

Et quod, vbi indomitis gregibus Venus afflat amores,
Hippomanes cupidæ stillat ab inguine equæ.

Mani-

A Manifestum enim est ex horum descriptione, hippomanes hîc neque pro planta, neque pro caruncula poni. In Arcadia autem esse plantam, etiam furoribus amatoriis damnatam, cur inficiari posit quispiam, non video, antiquis tot autoribus rem ipsam agnoscentibus. Inueniri demum carunculam, instar caricæ, in fronte pulli applicitam, quam mater nisi mordicus decerpserit deuorauerit que, ab amore curaque educandi filij abalienetur, Theophrasto, Plinio, & aliis id tradentibus. Qua de re idem Maro:

Quæritur & nascentis equi de fronte reuulsus
Et matri præreptus amor,

Causam nullam video cur quispiam aduersetur. Neque audiendi sunt qui nihil aliud hippomanes apud Maronem & Theocritum, addam & Tibullum, significare contendunt scholiis in Dioscoridem, nisi furorẽ grandem, vt eorum verbis vtar, & vbique adiectiui nominis modo poni, cùm iam vocem eã triũ esse rerum, quæ quidem & cerni, & manibus attrectari possunt, vocabulũ substantiuumque verum indicauerimus. Neque tamen negamus, ἵππου locutionem plerisque
B nominibus applicatam, magnitudinem proceritatemque significare, vt hipposelinon, hippomarathrũ, et multa huiusmodi, quæ superfluum est enumerare: sed hæc non sunt tanti, vt negare posint hippomanes veram esse in Arcadia plantam, cuius figuram neque non vim amatoriis veneficiis peculiarẽ, Crateuas apud Theocritum descripserit: neque carunculam auferant, quæ sit omnibus manifesta: neque destillationem amoueant, quæ Tibulli, Virgilij, Probi, Aristotelis denique ipsius autoritate continetur: in eandem enim furoris efficaciam conueniũt virus illud, planta Arcadica, & ficulneus ille tuber à maleficis propinata. Hæc fortè nos morosius prosecuti sumus, quàm suscepti operis ratio postulasset: sed grauissimo viro, ætate nostra præstanti, qui tria hęc de rerum natura tollere conatur, respondendum fuit, si Veneti Poëtæ nostri, si Romani, si Siculi dignitatem in suo cuiusque genere summorum tueri concedatur.

P R O F A N V S.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes animal hoc alioqui tam generosum, tam vtile, tam domesticum, repudiauere, ac per hieroglyphicum eius profanum intelligi decreuere: cuius rei causam eam fuisse suspicor, quæ maiores etiam no-
C stros in Italia ab eo abstinere tam religiosè iusserit, vt à sacrorum flamine minimè tangeretur, propterea quòd damnatum inter venena fel habere proditũ est. Alij rem simplicius interpretantes, dicunt inde factũ, ne si longius digrederentur, fraus interdum ex negligentia fieret sacris. Ea enim de causa sacerdotum etiam nostrorũ familiis data ocia, ne profanis occupationibus, aut curis distraherentur, sed in precibus tantùm Deo allegandis occupati essent, & laudes illi septies in die dicerent. Perseuerarit autem in nostra vsque tempora, vt primores Antistites equo per vrbem vehi, solennibus præsertim diebus, contrà morem & decorum haberetur, præterquàm vno maximè omnium festo die, quo nouus Pontifex Maximus ad Lateranum deducitur: tunc enim in albis equis omnes Præsules conuehi moris est.

A V T O R I T A S.

CVmque apud Romanos veteres Dictatoria dignitas admodũ sacrosancta esset, vetusta quadam lege nefas Dictatori erat equitare. Causas alias atque alias memorat Plutarchus, vita Fabij: siue quòd maiores vires pedestribus inesse copiis arbitrarent, propterea que oportere Imperatorẽ in phalange perma-

nere, neque locum deserere: siue quòd eius principatus autoritas & magna esset, et quodammodo tyrannica in reliquarum omnium rerum administratione, voluerint tamen in hoc Dictatorem inferiorem populo videri. Fabio tamen Maximo Dictatori designato, post cladem ad Thrasymenum acceptã, primùm equus concessus in tanto rerum discrimine, quò principatus magnitudo ac moles ostenderetur, maiorisq; apud omnes autoritatis haberetur. Est enim equus animal omnino superbum, & equitare magnificum habetur, Vnde Aristippus apud Horatium, cùm Diogenis vilitatem argueret, splendidius multò esse dicit, equus vt me portet, alat Rex. Id verò Diogenes, ac pleriq; alij, philosopho minus dignum arbitrabantur. Quare Plato cùm in equum aliquando conscendisset, statim desiliit ad terram, se vereri dicens μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, ne equino quopiam fastu contaminaretur. D

FABII CONTATORIS VIRTVTES.

SEd vt ad imagines nostras reuertamur: in lapillo Onyce argumentũ multiplex vidi artificiosè admodum scalptum. Equino enim capite est, humana facie in pectus barbata, gruinis pedibus, cauda gallinacei: literæ sunt, FAB. Ex quo quidem figmento virtutes eas facilè coniectes, quibus Fabius Contator insignis fuit. Nam principatum in bello ex equino capite, prudentiam ex humano pectore barbato, prouidentiam & contationem, atque etiã speculationem ex pedibus gruinis, victoriã ex pulli gallinacei cauda interpretamur: quorum omnium causæ in suis quæq; Commentariis sunt explicatæ. E

ANIMI DESPONSIO.

NEq; fortè ingratum fuerit hieroglyphicũ, quo desperatio, aut rei quã quispiam aggressus fuerit, inauspicatus ingressus significetur, vbi quis equum cespitantẽ, aut prioribus prolapsum pedibus adpingeret, cùm ipsa præsertim res & prouerbio & auguriis veterum confirmetur. Nam quod ad prouerbium attinet, quod fertur: Rideo, inquit Galba, canterie, Sisinnius Capito ita interpretatur, qui principio rei alicuius inchoatæ deficiunt animo. Nã cùm Sulpitius Galba in prouinciã exiens, ad portam ipsam canterium suũ animaduertisset cecidisse: Rideo, inquit, canterie te iam lapsum esse, cùm tam longũ iter iturus, vix id sis ingressus. Ex ostentis verò vnũ sufficiat cõmemorasse, quod Flaminio Cõsuli feroci viro Arretij fertur obtigisse, cùm is indignè ferens per mediam iam Italiã vagari Pœnũ, atq; obsistente nullo cædibus & incendiis omnia vastantẽ, ad ipsa Romana mœnia oppugnanda proficisci, signa ocyus conuelli iussisset, cùm primùm in equũ insiliit, equus repentè corruit, Consulem'q; lapsum super caput effudit: inauspicati nimirũ incœpti signũ, quo paulo pòst ipse cum exercitu concidit, fœdissima ad Thrasymenum clade superatus. F

DIFFICVLTAS.

NEq; indecenter inter picturas huiusmodi referetur, equus in fossam prolapsus, aut in voraginẽ aliquam demersus, vbi luti tenacitate pertinacissimè detineatur, neque sese valeat expedire, si negotij alicuius difficultatem, aut incommodum exprimere voluerimus: quippe quòd plurimùm ita est canteriorũ natura, quos oneribus cõportandis addicimus, vt si aliquã in voraginem deciderint, tam ob onus quo grauantur, quàm ob liuidæ paludis cœnũ, in quo recumbant, supra modũ implicentur, vnde ægrè attolli queant. Hinc illud apud Liuiũ à Iubellio Taurea Campano obiectũ, Minimè sis canterius in fossa, cùm longo certamine cũ Claudio Asellio Ro. delassatus se subducere meditaretur:

A cuius rei nō apparente ratione, ad dolos conuersus hosti suasit, vt equo dimisso in cauam viam descenderet, vbi secum pedes congressurus esset. Quod cùm Romanus intrepidè, nulla interposita cunctatione, fecisset, Taurea eo iactato di ctерio, admisso statim equo profugit: quasi dicere voluerit, nolle se eò demittere, vnde difficillima futura esset emersio.

CERES.

SEd vt nihil quod ad equi imaginem faciat, quantū industria consequi possumus, omittamus: fuisse legimus apud Phigalenses simulachrum Cereris in antro consecratum, habitu sedentis in petra, equinis capite comaq́ue, cæterà muliebri simile, adnexis draconum & ferarum pluriū imaginibus, quæ circa caput illudebant, palla nigra ad talos demissa, in cuius manu vna delphinus, in altera columba sustineretur. Sed enim quamuis huiusmodi simulachrū Cereris nonnulli fuisse dicant, ego tamē Veneris potius crediderim: nisi dicamus pabulum & opulentiam, quæ per Cererem significatur, incitamentū esse ad illecebras & petulantiam. Equinum enim caput non esse ab lasciuia alienū, ex iis quæ paulo B antè diximus, manifestum est. Draconū spiras amatorios nodos, voluptariasq́ue implicationes significare, Serpente super indicat commentarium. Delphinum amoris simulachrū esse, tam ex historia, quàm ex tot Veneris signis, quibus id genus piscis admouetur, alibi comprobauimus. Columbam deniq́ue referre Venerem, suo capite disputatum est. Acquiescendum tamen Pausaniæ, Cererem eam esse dicenti. Sed enim, vt in Sue disseruimus, eandem esse Cererem & Venerem Ptolemæi Assertoris tempore declaratum est. Cæterum potest huiusmodi picturæ species ipsius etiam rerum naturæ hieroglyphicum esse: Equinum quippe caput ob insitam animali pernicitatem innuere velocissimos cœlestium orbium motus: Columbam tractus aërios, vt suo loco dictum: Mare Delphinum, vt in numis passim: Anguium inuolucra sinuosos omnium toto terrarum orbe lapsus, de quibus apud Platonem Socrates, vt in Serpente testatum fecimus. Feræ reliquæ vitas animantium omnes ostendere videntur. Saxum terræ firmam & stabilem sedem sua se soliditate continentem. Antrum denique ac nigram pallam ea plurima, quæ de rerum causis & originibus minus adhuc C comperta delitescunt, vt in simulachris Isidis caput pedesq́ue ex nigro lapide, de qua dictum alibi.

QVIBVS DIIS EQVI SACRI.

QVòd verò Marti primùm omnium sacer equus esset, ex eo constat, quòd Decembr. Idibus, illi equus, qui à dextra victor fuisset, immolabatur. Dextera enim masculina censeri diximus in Tauro: & mares animos Marti passim videmus attributos: de quo latius in pudendi virilis interpretatione, neque non in Scarabeo. Sacrificij verò huius causam nonnulli putant, vt Martem hostia, quæ illi plurimum esset accepta conciliarent. Nam & Pausanias ait, Tyndarum raptæ filiæ iniurias vlturum, cum Menelao marito procis aliis in locum vnum conuocatis, immolato prius equo, vt bellum aduersus Troianos susciperent, iuramento adegisse. Neq́ue desunt qui sacrū quod Decemb. Idib. fieri solitum dicebamus, Octobri mense factum autument, eaq́ue de causa equū eum Octobrem itidem appellatum: fuisseq́ue non leuem Romæ de capite eius contentionē inter Suburranenses & Sacrauienses, vt id scilicet ij in Regiæ pariete, illi ad Turrim Maniliam affigerent. Vtcunq́ue verò, equus panibus caput redimitum habens, Octobribus Idibus pro frugibus in campo Martio mactabatur.

Ideo verò equum potius quàm bouem immolabant, quia equus animal bello D dicatum, ad frugum potius perniciem, quàm auctum, spectare videbatur. Bos verò ad frugum prouentum & commoditatem natus. Quin etiam autores sunt, equos à Romanis non ideo mactari solitos, vt Martem sibi conciliarent, sed vt supplicium ex eo sumerent, per quem constat Troiam fuisse captam, vnde se oriundos illi profitebantur. Sedenim perfrigida & ieiuna admodum calumnia hæc mihi videtur in Romanum nomen, vt populus tot virtutibus insignis, immeritum animal quotannis ita multarent: quíq; grauissimas iniurias hostibus sæpe condonare soliti essent, vni huic immortali in equos odio tam pertinaciter inhærerent. Lacedæmonij verò, vt Festus asserit, equũ ventis in monte Taygeto soliti sunt immolare, eundemq; ibidem adolere, vt cinis ventorum flatu per fines quamlatissimè dispargeretur. Cæterùm Pausanias Soli equum in eo monte tradit à Lacedæmoniis mactari solitum Persarum more. Hinc Curioni Xenophon equum donat, quem Soli sacrificet, cùm eam apud Persas esse Solis victimam non ignoraret. Idem autor est apud Sauromatas equos ad sacra, & ad cibos ali: vnde apud Epigrammatarium nostrum. E

Venit ab epoto Sarmata pastus equo.

Sarmatas enim Romani dicunt, quos Græci Sauromatas, vt Plinius quarto. Apud Stephanum diuersi populi, quãvis vtraque gens Scythica. Apud Salentinos Ioui dicatus equus viuus in ignem coniiciebatur: perinde ac Rhodij quotannis quadrigas Soli consecratas in mare iaciebant, quòd vulgatũ est eum tali vehiculo circumuehi mundum. Vti etiam in Illyrico, ea de causa quòd Tridentis ictu terra equũ excierit, quatuor equos nono quoque anno marinis fluctibus habendos iaciebant. Apud Philostratũ, Heroicis, legas pullum equinũ coloris albi, & freni sessorisq; adhuc ignarum, Soli sacrificandum pro victoria assequenda, idq; suasu Palamedis perterrefactis aliquando Græcis, quòd Solis deliquium dum circũsident Troiam inspexissent. Has quasdam veluti phaleras equo libuit addere, quas sumptu nostro comparatas si quis approbaret, iis vteretur: qui verò ornatum alium expetiuerit, vel ex aliis quærat, vel impensa sibi comparet sua.

F

PIERIVS VALERIANVS AD FLORIVM MARESIVM BELLVNENSEM, DE IIS quæ per canem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

CUi verò potius Canem meum sacris quidem Aegyptiorum adytis educatum, sed mea huc aductum diligentia, dono dare debueram, quàm tibi, mi Flori iucundissime? Quotiescunque enim ea considerabam, quæ sapientissimi illi viri per Canis hieroglyphica significari tradiderunt, dum diuinæ mentis interpretem, dum sacerdotem, dum tutelares Deos eo posito subinnuebant, dum grati animi signum, dum memoriæ & amicitiæ simulachrum, dum vatem, dum philosophum, ac ipsum literarum autorem Mercurium, fidem, obsequium, & pleraque alia per idem animal intelligebant, toties mihi tui, qui alumnus meus es, species offerebatur: cuius studium in disciplinis, integerrimos mores, insignem pietatem, liberrimi beneuolentissimiq; animi can-

A *mi candorem & ſynceritatem, tam longa multorum annorum experientia perſpexiſſem. Sed parum exiſtimabant hac me cogitationis hilaritate perfuſum, niſi rem ipſam ſcriptis etiam mandare ſtuduiſſem, atque ita longè affluentiori voluptate commemorando perfunderer. Hunc igitur ex omnium animantium grege delectum tibi dedicaui, non vt quæ Canis fuerint ſignificata, docere te mihi conſilium eſſet: ſed vt ſæpius inter ſcribendum relegendumq; obueniret, vnde ego bonitatis tuæ frequentius memor, hac ipſa diuturnius iucunditate perfruerer. Reliquum eſt, vt ex beneuolentiſſimo eius ingenio meam erga te beneuolentiam contemplere, perinde ac commendabiles ego mores tuos præclaris, quæ Cani attribuuntur, dotibus æquiparare ſoleo: quippe qui exiſtimem, ſperemq; velut ille ad Heroum, deorumq; ſimulachra contemplanda natura ipſa promptiſſimus inuenitur, tu quoq;, quod non ignauiter facis, Canem vitæ quoddam exemplar tibi ſis propoſiturus. Verùm agè iam ex ipſo commentario Canis ipſius ingenium exploremus.*

SACRARVM LITERArum profeſſor.

B IN PRIMIS autem rerum diuinarum profeſſorem per canis effigiem interpretabantur, proptereà quòd eum, qui ſacras literas profeſſurus ſit, id omnium plurimùm meditari oportet, vt canis inſtar aſsiduè latret: hominum vitia nunquã inceſſere deſiſtat, animum ferum gerat, nullius profani gratiam ineat, quod et canes faciunt in eos, quos herilis non eſſe familiæ, vel viſu, vel olfactu deprehenderint. Tales apud Hebræos habẽtur Elias, Hieremias, Ezechiel, Oſee, ac plerique alij. Talis apud Græcos cumprimis Diogenes, cui nomen à cane vulgò etiam dictatum, & ab eo Cynica familia perpetua vitæ auſteritate celebris. Cui quidem haud multum abſimilis altera per omnem penè orbem in noſtram vſque diem propagata: quanquam ea ſanctioribus apud nos inſtitutis, & verioris diſciplinæ profeſsione, laudabilioréque profanæ cuiuſque rei contemptu, ſub eodem duplici panno, & perpetua pedum nuditate conſpicua. Non defuerunt enim vnoquoq; tempore, qui luxum & delitias aſpernarentur, paruoq; & minimo contenti, cùm vitam ipſi à
C vitiis liberam profiterentur impuros omnes reprehenſionibus arguerent, caſtigarentq;. Atq; huc deniq; progredi debet ſacerdos optimus, vt dum nullum flagitioſum hominem verbis incaſtigatum præterit, vel ipſam impudentiæ notam minimè pertimeſcat.

PROPHETA.

SAnè propter increpandi libertatem Prophetam adſimilauimus cani, eiq; latranti. Huius ſignificati ratio alia apud Horum eſt, quia ſcilicet præter reliquorũ animalium morem ſimulachris Deorum cuſtodiendis canes apponuntur, eaq; ipſi identidem intuendo videntur admirari, nõ ſecus ac propheta meditationi deditus, omnem cogitationis ſuæ conatum dirigit in Deum. Sanè fanorum antiſtites, ſacrorumq; & oraculorum interpretes, Liuius Adaſtro, Prophetas vocat, de quibus ita:

Cùm capita viridi lauro velari imperant
Propheta, ſancta ita caſte qui purant ſacra.

Animaduertendum eſt autem, omnem canis vſum aut à latratu, aut à dentibus

expeti. Ac de mordacitate quidem satis. Quod verò ad latratum facit. nõ ignoremus esse os interpres eorum, quæ mens in penetralibus meditatur: sanè Propheta vates itidẽ est, perq; os ipsa mẽs ex imis arcanisq; adytis oracula sua promulgat: frater enim mentis est os, mens verò verborum fons: atq; ita per os excogitata omnia veluti fluenta de fonte profluũt. Sed enim quia parum esset alio rum vitia damnare, deterrere, dilacerare, nisi ad rectã viuendi rationem omnia conuerterentur, ad ipsius inquam diuinitatis contemplationem dirigerentur, cùm Ægyptij sacerdotes animaduertissent canem, vti ex fragmentis Hori dicebamus, præter aliorum animantium morem, ad simulachra Deorum aspectare, firmoq; ea lumine contueri, quasi Propheta idem factitare soleat meditationi tantùm deditus, vnde per arcana Dei penetralia referentur, atq; is hinc futurorum scientiam aucupetur, hieroglyphicum huiusmodi congruenter admodum excogitarunt, qui artẽ hanc diuinandi, teste Tullio, putãtur longinquitate temporum innumerabilibus penè seculis cõsecuti: & ab his acceptum crediderim, quod Thrasybulo cuidam inter Iamidas, ita ab Iamo, cuius meminit Pindarus, appellatos, celeberrimo, statua est in Olympia posita, per cuius humerum dextrum mustela obreperet, & dissectus canis exerto iecinore iuxtà iaceret. Quod vaticinij signum interpretor, cùm nonnulli tradant Thrasybulum à cane vaticinium excogitasse. Nam & mustelæ cor linguæ ieiunæ suppositum, fatidicam mentem excitare ferunt Magi. Pausanias tamen incompertum sibi esse profitetur, quis primus è cane vaticinia desumpserit, tametsi Thrasybulum scripsit solum hoc aruspicinæ genere vsum, eiusq; rei coniecturam ex statua, quam in Olympia illi positam cõmemorauimus, desumi. Vt verò ad Prophetam reuertamur, Gregorius Pont. cùm professores legũ sacerdotes appellari dicat, eosdem ait & prophetas nonnunquam appellari consuetum esse, quod talem animum gerere debeant, qualem superius in Cane descripsimus: id quod à plerisque minimè præstari idem his verbis lamentatur: Sæpe nanq; rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimescunt, & iuxta veritatis vocem, nequaquam gregis custodiæ pastorum studio, sed mercenariorum vice deseruiunt, quia lupo veniente fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hos itaque per Prophetam Dominus increpat Esaiam, canes mutos eos appellans, qui latrare nequeant. Ne verò quis in vates & sacerdotes calumniæ ansam ex eo capiat, quod D. Paulus ait, Cauete canes, cauete malos operarios, Ambrosius de marinis eo loco intelligendum ait, quorum omnino munus tantùm est, vt reliquum animantium genus deprædentur. Sed quàm horrenda sunt quæ ad Esaiæ increpationem addidit Ezechiel? Fili hominis speculatorem dedi te domui Israël, & audies de ore meo verbum, & annunciabis eis ex me: Si dicente me ad impium, morte morieris, non annunciaueris ei, necq; locutus fueris, vt auertatur à via sua impia, & viuat, ipse in impietate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Quod quidem eo periculosius est, ait Hesychius, quòd ignauia hæc pluribus est nocumẽto: sacerdos enim negligens, aut ipse peccans, aut non vindicans in peccatoribus, illicit eos qui rudes sunt, ad similia: ideoq; legislator, Leuitico, peccatum ipsius sacerdotis, peccatum populi appellauit. *Leuit. 4.*

CVSTODIA.

ID quod etiam ex Ambrosij sententia ad excubias pro salute dominorũ refertur: debereq; nos, ait is, promptuarium tenere verbum, ne quasi mutæ canes

commissam

A commissam nobis fidei custodiam, quodam prçuaricationis silentio deseruisse
videamur. Hoc eodem significato theologi accipiũt illud ex LXVIII. Psalmo:
Lingua canum tuorum hostium intinguetur sanguine: vbi per canes, Christi
ædium sacrarũ antistites interpretantur: hi siquidẽ parandi sunt in aduersarios,
qui gregibus insidias meditantur, vt oues ab omni hostium iniuria tutæ custo-
diantur. Quam propemodum sententiam secutus Plato libro de Repub. II, v-
bi militem ciuitatis custodem informat: Naturam, ait, generosi adolescẽtis qui
ad disciplinã huiusmodi educetur, nihil differre à generosi canis ingenio: vtrũq;
ipsorum sagacem esse oportere, mansuetum erga suos, aduersus autem hostes
immitem. Nam ea est generosi canis natura, vt erga familiares & notos sit mi-
tissimus, aduersus verò alienos & ignotos ferocissimus, quos simulac viderit,
ægrè ferre se indicat, etiam si nihil quicquam mali sit ab eis perpessus: sufficerécq;
ad inimicitias satis habet, si qui recens venerit, non fuerit è domesticis. Non ab
re igitur, qui D. Bernardi viri de pietate Christiana optimè meriti vitã scribũt,
matrem eius aiunt prægnantem imaginatam in somniis esse, catulum se candi-
B dum, dorso rutilum, & latrantẽ in vtero gestare: vnde illi à sapiente viro respon
sum, futuram eam optimi catuli matrem, qui diuinarum ædium custodiam su-
sciperet, latratumq; assiduum contra profanos & impios exerceret. Hinc etiam
canis comes, & viator angelum comitatur, quem Raphẽl in libro Prophetico
non ociosè sibi & Tobiæ filio adiungendum putauit.

DII LARES.

Eâdẽ ratione canes apud ethnicos Laribus præ-
fides fuisse dicunt, Deosq; ipsos Romani ideo ca
ninis pellibus induerãt, quòd sicuti canes mites man
suetiq; sunt in domesticos, in alienos verò feri, for-
midolosiq; : ita & Lares, quibus totius familiæ cura
credita esset, haberentur. Proditũ sanè memoriæ est,
Iliados Mineruæ templum in Daulia fuisse, in quo
canes alerentur, qui Græcis tantùm aduentantibus
se mites, mansuetos ac ludibundos offerrent: in bar-
baros verò feri, atroces ac indignabundi semper irruerent. Neque desunt ho-
C die barbarorum nationes aliquot, quæ canes hostium cadaueribus quoquo
modo conquisitis alant, eosq; in prælia mox ducant, quibus in hostem immis-
sis, fœdissimæ interdum stragis spectaculo perfruantur. Æsculapij simulachro,
quod Epidauri fuit, à Thrasimede Pario Arignoti filio elaboratum, canis ad-
sculptus assistebat, cùm Deus in throno sedens dextera baculum teneret, læ-
uam supra draconis caput porrigeret: cuius meminit Pausanias. Eius argumen-
ti eam ait historiam fuisse, quòd Æsculapius in solitudine Titthei montis expo-
situs ab auo Phlegya, cuius filiam Apollo clàm compresserat, à capella alitus, &
à cane custoditus fuerit.

ARBITER GENIVS'VE.

SEd aliam Chrysippus rationem cur Lares caninis tergoribus velarentur at-
tulisse dicitur: quippe quòd ipsi genios prę seferũt, qui custodię nostrę ideo
tanquã arbitri sint delegati, vt improbè factorum dictorumq; pœnam à nobis
exigant, scelerăq; & impietatẽ omnem vlciscantur, quotiens humanitate post-
habita in brutorũ vitam declinauerimus, quam ipsi genij, nõ secus ac sagacissi-
mi canes, insequantur, & ad merita supplicia pertrahãt. Hoc ipsum Censorinus,
multis aliorum opinionibus allatis demùm affirmat, esséq; genios ita assiduos

nobis obseruatores appositos, vt ne puncto quidē temporis longius abscedāt. D
Atq; hi sunt qui nos nōnunquam impellunt, sæpe reuocant, prout nunc saluta-
ria, nūc perniciosa appetierimus. Sed nostræ pietatis autor, ne ab aliis hęc quæ-
Matth. 18. ramus, Genios custodiæ nostræ appositos, & affirmauit, & Dei patris faciem
eos quotidie contueri commonuit. Meritò itaq; Laribus (quando iidem & Ge
nij sunt, nos Angelos dicere maluimus) canis vtpote tutelare animal hierogly-
phicè dedicabatur. Sed nō sine piaculo videor mihi præterire posse quod apud
veteres scriptores legi, Vulcani templum apud Ætnam Siciliæ montem fuisse,
cuius lucum incolerent canes, qui castè pieq; adeuntibus adblandirentur, im-
puros verò pollutosq; rem quasi diuinitus pręsagientes miserabiliter lacerarēt.

VESPILLO.

EX his itaq; factum vt Ægyptij vespillonem, sacrorumq; tutelarem, æditu-
umq; libitinarium per canis effigiem indicarent, obseruato firmo illo im-
mobiliq; obtutu, quo animal id ipsa Deorū ho
minumq; simulachra custodiæ suæ credita con
templat. Nam cùm apud Ægyptios cadauera E
vitro condita, non adipe suillo, vt nonnulli sunt
interpretando decepti, in longum tempus asser
uarentur, erantq; & libitinarij quibus curę erat
ea custodire, eò spectare crediderim canē apud
Maffæos Romæ, in pulcherrimi operis cippo
humi iacentem, surrecto verò capite inscriptio-
nem, quæ huiusmodi est, intuentem.

C. IVLIO VRBANO
ET IVLIÆ OPTA-
TÆ CONTVBERNA-
LI, ET C. IVLIO VR
BANO PECVLIARI
FILIO
POTS. SVIS

GRATVS ANIMVS.

NEq; tamen ignoro esse aliquos, qui huiusmodi hieroglyphicum, quo scili-
cet canis vel simulachrum aliquod vel conditum cadauer intueretur, ho-
minem beneficij accepti memorem significare contendant. Canis porrò illos
qui de se benemeriti fuerint nunquam obliuioni tradit, cuius rei paulo pòst mi-
rifica quædam exempla subiiciemus.

MEMORIA.

VNde & memoriæ simulachrum Canis est, quæ scilicet circa præterita ver- F
satur: & in prudentiæ tricipitio, id sibi vult caninum caput, cùm Leoninū,
intelligentiam, & pręsentium considerationem: lupi verò caput prouidentiam,
ac perinde futura indicet, quod alibi diffusius explicauimus. Socrates quoque
tunc per canem iurat in Phædro, cùm illam Lysiæ orationem memoriæ tradi-
disse firmiter arbitratur.

FIDES.

IN Phædone verò per canem iurat, cùm putat fidem & obsequium præstan-
C. Mamilij numus. dum iis, qui rerum habenas in ciuitatibus moderantur. Sanè C. Mamilij nu-
mus est, qui limitibus metandis S. C. præfectus aliquandiu fuit, in quo canis ei
videtur allatrare: eo quippe significato, vt fidem præstandam in primis admo-
neatur is, qui negotio eiusmodi præficitur.

AMICITIA.

EIus verò fidei ratione habita, hieroglyphicū pro amicitia plerunq; canis po
nitur, in qua quidem primū fides expetit ex Ciceronis & omniū sententia:
mox animus, si vsu veniat, ad promerendum promptissimus. Mirifice verò spe
ctatur in canibus illa officiosa adeò dominorū adulatio. At hic mihi temperare
ne-

A nequeo, quin amoris & fidei exēpla quædā cōmemorem, quæ in ipsis canibus elucescere plerunque cōperiuntur. Nā Leutricas puellas treis à Spartanis iuuenibus quibusdā constupratas, mox occisas, & in puteū deiectas indicio canis Scedaso patri peregrè aduenienti, & latratu & cursitatione ad puteum fuisse proditas nunc dissimulabo, alia quædā maioris forsan admirationis repetiturus. Confosso enim intestinis bellis ciue Romano, aiunt nō potuisse quempiā caput eius abscindere, usquequo canē qui dominū custodiebat, procul eo ferociter pugnabat, ab instantibus interemptū summotūque vidissent. Ambrosius refert, occiso Antiochiæ milite canem cadaueri comitē adstitisse, qui dum eiulatu mœsto rapti domini desideriū diu testaretur, ingentem hominū coronā ad fidelitatis spectaculum contraxerit, donec eo inspecto qui cædem patrauerat, in eū insilierit, tamque diu prehensum cōtinuerit, donec re patefacta percussor sit in supplicium raptus. Illud verò precipua est admiratione dignū, quod ab Æliano traditū est, Colophoniū quendam vnà cum seruo & cane, mercatum in Ioniam concessisse ad vrbem Theon: cumque seruus, qui pecunias ferebat, naturæ satisfacturus ali-
B quantulū à via deflexisset, loculo humi deposito immemorē abiisse: canē ad eius custodiam perstitisse, donec illi re infecta, quòd pecuniæ nō aderant, rediissent, canemque in eodem loco apud marsupium offendissent, qui quòd absque potu, ciboque diu perseuerauerat, ita reddito deposito expirauerit. Sed quid illud quod apud Plutarchū de Pyrrho fertur? eum aliquando factum obuiam cani, qui cadauer herile custodiebat, vbi triduū absque cibo permāserat: quod cùm Pyrrhus sepelire iussisset, canem sibi diligenter curandum imperauit: euenit vt haud ita multò pòst Pyrrhus exercitum lustraret, assidebat regi canis, tacitusque quiescebat, cùm interim interfectores heri nomina daturi præstò fuerunt: exiliit statim canis vbi eos adesse vidit, magnoque hostes latratu incessens ad Pyrrhum identidē respectabat, vt non illi solùm, verùm omnibus qui aderant facti suspicionē concitarit ingentem. Correpti igitur illi, minimisque quibusdā indiciis conquisiti, scelus confessi sunt, atque ita pœnas iussi pēdere. Fuit & alter Pyrrhus ab rege illo, qui tantę fidelitatis canem habuit, vt cùm mortuus, & in rogo positus esset, subsecutus itidē canis in pyram sese coniecerit, & concremari pertinacissimè voluerit. Fuit & Polo histrioni apud Grecos celeberrimo canis, qui post impositū
C rogo dominum in easdem sponte se coniecerit flammas. & alius eodem quo saltator Theodorus sepulchro cōditus fuerat, catellus includi voluit. Iamque et Eupolidis Poëtæ comici canis Augeas nomine celebratur, qui mortuo sepultoque domino prę mœrore & ipse cōtabuit, erepti domini desiderio tandē extinctus.

PHILOSOPHIA COMMVNICATA.

Hieroglyphicum & Cerberus argumentum habet: Grecorum enim nōnulli non incongruè forsan existimarūt, abstractum Herculis opera ex obscuris Erebi penetralibus tricipitem Cerberum, patefactā ab Heroë philosophiā, quæ prius in arcanis delitescebat, indicare. Ea verò vna ceruice contenta, tribus distinguitur capitibus, quorū vnum Rationi, Naturæ alterum, tertium Moribus inseruit. Vnde prēter edomita tot mōstra, Herculem ipsum ferūt sagittas in Iunonem iaculatū, & Plutonē etiā telo, vt Homerus inquit, trisulco fauciasse. Philosophus enim vir, dum solerti indagine sublimia quęque peruestigat, nactus aliquid captu dignum, mente veluti pennato quodam vtitur telo, quo quicquid illud fuerit assequatur. Neque quidem locus vllus est, neque abscessus tam remotus, tā abditus, tam inaccessus, quò non peruenerit philosophia: terræ siquidem

hęc penetralia perſcrutatur, quod eſt Plutonem ipſum telo impetere, atq; etiam D
ferire: hoc inquam eſt rerum naturā enancíſci: tot in orbe terrarum monſtra domitat, ferinos quippe mores componit, & ciuilibus, honeſtis et vtilibus legibus addicit. Mox vt de Poëta Flaccus etiam,

Pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis & inuidiæ corrector & iræ.

Cœlum demum inſcendit, & inde quicquid rationi obnoxiū eſſe poteſt aucupatur, cunctaq; proſpectat, & ad amuſsim omnia nū recta ſint explorat. Herculis ad hęc clauam, qua heros is fuerit in domitandis monſtris vſus, philoſophiā, monſtra verò animi vitia ſignificare interpretatur Floridis Apuleius. Atq; vt ad Cerberum reuertar, ſunt qui rem ſimpliciter accipiant, caninis eū capitibus effictum à Poëtis, propterea quòd Tartareus is cuſtos habeatur. Hiſtoriam tamen Hecatæus Mileſius ſuper eo tradit, ſerpentem in Tænaro fuiſſe, quem ea de cauſa canem appellarint, quòd morſu eſſet admodum lethifero, hominesq; quos iciſſet, ſtatim interficeret, eumq; ab Hercule deductum ad Euryſthea. Sed hæc ſcriptorum ſemper fuit licentia, vt ex commodo quiſq; ſuo fabulas confingeret. Mihi autem magis arridet figmentum prius poſitum, qui tam præclaros viros, tam eruditè rem ipſam interpretari videam. E

A N V B I S.

ADdemus & Anubin Deum per canis effigiem ab eiſdem Ægyptiis figuratum, de quo veteres quidam hiſtorici prodidêre, vnà eum cum Oſiride gigantes ex Italia pepuliſſe. Canino verò capite fuiſſe eum, ex eo commentum, quòd Iſidis & Oſiridis corpora cuſtodierit, quod vti dictum ſuperius, canibus eſt admodum peculiare, eaq; de cauſa canem galeis inſculpi morem eſſe, quod in veterum numis compluſculis obſeruaui.

O R I Z O N.

SEd enim ſuper Anubi Plutarchus longè eruditius rē perſcrutatus, remotiora diſciplinarū penetralia recludit, ac terminatorem in ſphærā circulum per Anubin in fabulis, per canem inſcriptione ſacra & hieroglyphica ſignificari tradit: quippe qui Nephthyn apud Ægyptios inferius hemiſphæriū eſſe contendit: Iſin verò ſuperius: lucidum hoc & diurnū, obſcurum illud & nocturnum: vtriuſq; verò participem Anubin, qui & interdiu & noctu viſu pariter fruaᵗ. Eandem enim vim apud Ægyptios Anubis habet, quā apud Græcos Hecate, cui ſupera & inferna dedicarunt. Nam cùm triceps effingeretur Hecate, vnū omnino caput caninū, equinum alterum, humana verò figura tertiū adſculpebatur, quod tamen hiſpida & ruſticana facie ſimulabant: cuius picturæ hieroglyphiciue cauſam in Equo latius enarrauimus. F

DIANA.

S A T V R N V S.

SVnt qui per Anubin Saturnū interpretenᵗ, quòd omnia ex ſeſe pariat, atq; ita ſit & luminis, & tenebrarū particeps: quia materia obſcura eſt, forma verò conſpicua. Qui fabulas de iis, quæ rerū initio facta fuerint ab Oromaze memorant, cœlo inquiunt & aſtris fabricatis cuſtodem eum adhibitum, atq; hinc canis figmentum excogitatum.

Princeps

A PRINCEPS.

PRæter ea quæ iam posita sunt de cane significata, sacerdotes iidem Ægyptij si principem aut legislatorem significare vellent, canis hieroglyphicum cum diademate, siue fascia, vel amiculo faciebant, reliqua corporis facie nuda, propterea quòd veluti leuisomna canum, vt cum Lucretio iocer, fido cũ pectore corda in Deorum simulachris diligenter obseruandis detinentur. Sic etiã princeps qui iura sit daturus, Regem qui anteacto tempore claruerit nudum contemplari debet, quidq́; sibi velit ea fasciola, examinare: id quod omnium maximè Periclem Atheniensem factitare solitum perhibent. Quotiescunq; enim is magistratũ aliquem inibat, ipsa honoris delati insignia, & vnumquodq; gestamen pro concione alloquebatur, quid ea sibi vellent, qualem virum poscerent percontabatur, séque mox ad personam quam induebat, strenuè decenterq; gerendã adhortabatur,
B tanta omnium admiratione, vt non immeritò eum & tonitrus, & fulgura ciere prædicarent, apesq; mel in os eius infantis congessisse faterentur. Quòd verò fascia regiũ sit insigne, ostendimus cõmentario de Gestaminibus reliquis. At qui Ptoëmphanes populi ex Africæ parte Canis non effigiem, pro principe coluerunt, sed viuum ipsum pro rege sibi delegere, cuius motum obseruabant, ac ex eo quid faciundum, vbi standum, quò progrediendum, religiosissima quadam auguratione intelligebant.

MILES.

ABsq; fascia verò canis, copula tamen religatus, non incongruũ est sacramento addicti militis hieroglyphicum: copula scilicet obedientiæ iuramentum præ se fert: canis verò ipse militis officium, quod præcipuũ est, intentum esse ducis imperio, siue iter arripiendum, siue pugna ineunda sit, siue vbi receptui cani cœptũ ad signa redire: quæ quidem obsequia à canibus obseruari quotidie videmus. Quid verò illud, quòd si inter se canes rixentur, offeraturq; fera æquè illis inuisa, facta statim inter se pace vnanimiter in ferã conuertuntur: cuiusmodi decet milites esse, qui tametsi inter se aliquando dissideant, aduersus tamẽ com-
C munes hostes vnanimiter præliantur: cuiusmodi exemplum in L. Syllæ legionibus habemus, quæ cùm perniciosa seditione furerent, efferatis Imperator annũciari iussit hostem adesse, & ad arma vocantium clamorẽ tolli, atq; ita discussa seditio est, vniuersis aduersus hostes animũ intendentibus. Et Scorilus, vel vt alij, Cocis, vt alij, Cotio Dacarũ Dux, cùm dissociatũ bellis ciuilibus pop. Ro. intellexisset, neq; tamen fortunã tentandam arbitraretur, metu'ne externo bello pax inter ciues conciliaretur: hortantibus suis, & acriter deposcentibus occasionem arripiendam, duos ille canes in conspectu populariũ cõmisit, iisq; acerrimè inter se pugnantibus, mox lupũ emisit, quẽ protinus canes omissa inter se ira vno statim animo aggressi sunt: eoq; exemplo Dux ipse continuit barbaros ne pugnã incæptarent, temerario impetu Romanis profuturo. At ea quoq; generositas animi requiritur in strenuo milite, ne is, vt super Ænea Virgil. neque auersos dignetͬ sternere morte, nec imbecilles prouocare bellatores, aut armatus inermes, aut vir fœminas, pueròsue. Cõperta est hæc eadẽ in canibus animi magnitudo: velut in eis, quos Albaniæ rex Alexãdro Macedoni dono misit: nã cùm ex duobus quos habebat vnũ huic dedisset, exploraturus Alexander ani-

malis vigorē, iussit vrsos, mox apros, & deinde damas emitti: ille verò contem- D
ptu immobilis iacebat. Sed enim Alexander segnitie tanti corporis offensus, eū interimi iussit: quod vbi Regi nunciatum, alterum misit, addito, ne in paruas belluas experiri vellet. Imperator itaq; leonem primò, moxq; elephantum induxit, quos canis statim strauit: cuius insignem pugnam Plinius accuratissimè descripsit XL. octaui libri capite.

MENAPII.

MInimè mirum igitur quòd in canone prouinciarum & militum, qui à Constantino vsq; ad Theodosium, Honorium & inferiores plerosq; alios sub Imperatore Romano militabant, clypeus habebatur, in quo luteus canis in alba parma, cuius medium pelta rubra occupabat: hic verò canis infernè positus sub ipsa pelta pedibus sursum versis: erat is eius ordinis insigne, qui MENAPII dicti sub magistro militum per Thracas stipendia faciebant.

TERTIODECIMANI.

CAnem eodem gestu inuersum in altero clypeo vidi, sed qui cærulei coloris esset, parma identidem alba, cuius vmbilicus aureus, quem ruber circulus E
ambibat, ab altero densioris luti cęruleo ipse quoq; circunscriptus: insigne hoc erat TERTIODECIMANORVM, qui eiusdem militię ordo fuit sub eodem magistro militum.

OBSEQVIVM.

ERat & illud hieroglyphicum, quòd Ægyptij sacerdotes obsequium, et ad domini iussa nutúmue regressum significare si vellent, canem conuerso in dorsum capite pingebant. Nullum porrò animal cane magis est dicto parens, quem abeuntem facillimo vociferatu reuoces, etiam si sit iamiam capturus prædam, increpitus intermittat, iussus insequi prouolet, eum denique quotiens erit libitum vltrò citróq; verteris. Theologi nostri veteres dictum illud ex Ecclesiaste, Melior est canis viuus leone mortuo, ita interpretantur, vt obsequij istiusmodi rationem habuisse videantur: nā per leonem mortuū, ait Eucherius, cacodæmonē intelligunt, de cuius salute nihil vlterius sperandum est: non enim potest ad pœnitentiā redire: per canem autem viuum, aberrantē quidem, F
& interdum contumacem hominem accipiunt, qui tametsi nonnunquā præuaricator fuerit & ceruicosus, ad obsequium tamen & meliora reduci potest. Et vt ad canis morigerū admodum ingenium reuertamur, libet ex Plutarcho memorabile obsequij facillimæq; docilitatis exemplū in animali huiusmodi recitare, idq; in theatro Marcelli spectatore Vespasiano editū. Mimus eò quidā canem introduxit omnibus ferè saltationibus eruditū, qui cùm ægritudinem postmodum simularet, panem mimus porrigebat, eo detracto pharmacū propinauit, mox is trementi similis cruciari, distorqueri, capitisq; grauedine laborare visus, demū quasi mortuus concidere seq; exporrigere, permitteréq; vt quoquouersum traheretur, huc & illuc abijceretur, vti fabulæ commentū exigebat. Opportune autē cùm res posceret sensim mouisse se tanquā è profundo aliquo somno concitatum, prosiliisse demum, & signa quædam veluti lætitiæ & exhilarationis edidisse, atq; alia pleraq; magna omnium admiratione collusisse. Hæc autor ille testatur, qui nihil vnquā ineptè moliri deprehensus est. Sed quod pertinet ad obsequium erga dominum, habet hoc canis cōmune cum subus, de quibus comper-

A compertum ait Plinius, furtò abactos, agnita voce suarij, merso nauigio inclinatione lateris vnius, ad dominum remeasse.

ADVLATOR ET SCVRRA.

SVnt qui adulatorem, blandiloquum, & mordacem simul scurram, per canis hieroglyphicum ostendãt, quorum alter in obsequium plus æquo pronus, & alter quælibet in quemuis opprobria fingere sæuus. Diogenica hæc est interpretatio, ipsius de se testimonio. Nã is interrogatus ab Alexãdro, ob quæ facta Canis nomen vulgò sortitus esset: Quia, inquit, dantibus blandior, non dantibus oblatro, malos etiam mordeo. Quin & coniectores, vt apud Hebræos legi, eum qui per nocturnam quietem imaginatus sit canem videre, obtrectatoribus obiectum fore præsagiunt. Alexander idem dum sibi lusum quærit, sportulam Diogeni ossium plenam dono misit. Accepit eam Cynicus, & superaddidit: Caninus hic quidem cibus, sed donum haudquaquam regium. *Diogenis scomma in Alexãdrũ.*

FAMES.

B CAninam quandam famem memorãt, quam Græci βουλιμίαν appellauere, nos esuritionem dicere possumus: vtcunque Dauides hanc eruditissimè tetigit Psalmo LVIII, vbi canit: Conuertent ad vesperã, & fame conficient vt canes, ciuitates hac illa peruagantes, cùm futuram Iudæorũ mendicitatem præsagiret: nam et ipsum famis vocabulum frequenter pro mendicitate vsurpatũ inuenias.

DESPICATVS.

IN Sacris literis plurimùm inuenias canem pro re humili, abiecta et cõtemptibili positum. Quem sermonem ne quis Neapolitanorũ tantùm esse putet, de Mephiboseta Ionathæ filio legimus, cùm insperatis à Dauide beneficiis affectus esset, & cõtinuò mensæ Regiæ sodalitio dignatus, dixisse eum, humilitatem professus suam: Ecquis ego sum seruus tuus, vt respiceres super canem mortuum, cui ego sum similis? Et Dauid ipse cùm Regem suum Saulem se hostiliter insectantem in manibus solum habuisset, chlamydis regiæ oram præcidisse contentus, subsecutus eum clamauit: Quem persequeris Rex Israel? quem persequeris? canem mortuum persequeris. *1. Reg. cap. 24.*

FVGA.

C QVòd si fugã notare voluerimus, canem identidem, sed subiecta inter crura cauda figurabimus. Hieroglyphici causam nemo eorũ quos in hoc argumento sequimur, explicauit. Figmentũ ego à re ipsa dubio procul sumptum crediderim, vulgato in hæc tempora prouerbio, vt eum qui animum despondeat, vel ab incœpto propter ignauiam perculsus meticulosè desistat, subiicere eum, inter crura caudam obiiciamus. Quotiens enim canes fugam arripiũt, præ metu abacti caudam inter crura subiiciunt. Quod cùm insigniter etiam in lupo obseruatum sit, Maro elegantissimè rem ipsam descripsit, vt suo loco dictum.

CLADIS PRÆSAGIVM.

IN Aruspicina memoriæ proditum est, huiusmodi gestum caudæ vtero subiectæ, in victimis quæ adolerentur futuræ cladis præsagiũ dedisse, obtorta verò si foret cauda, bellorum difficultatem portendere, vt apud Didymũ legere est.

VICTORIÆ PRÆSAGIVM.

ALiter autem cursu perciti seu prædam insequantur, seu temerè lasciuiant, surrectam, aut exporrectam caudam habere solent, cuiusmodi effigies est in numo C. Posthumi, in quo cernere est currentem canem, cauda ita vti dice- *C. Posthumi numus.*

bamus, sursum versus incuruata: quod quidem in hostiis crematis obseruatum, D
ex aruspicum disciplina futuræ victoriæ portentum erat. Sedenim in numo eo currentem canẽ, celeritatem significare coniicimus ex iaculo, quod est infernè situm: vnde rem properanter confectam, victoriámue citò partam, si sequamur Aruspices, id indicabit.

IMPVRVS AMATOR.

SVnt etiã qui satis impuros amatores exprimant per simulachrũ canis, non ea tantùm de causa, quòd κύων, vt Eustathius interpretatur, παρὰ τὸ κύω, quod amare est, deducatur, sed quòd lepores auidiori quodam affectu consectet: quorum significatum inter nequitias improbiores reposuimus. Neq; quidem Ouidius signatè magis Apollinis affectum incomparabilem exprimere potuisset, quàm luculentissima ea quam ponit comparatione, his versibus decantata:

Vt canis in vacuo leporem cùm Gallicus aruo
Vidit, & hic prædam pedibus petit, ille salutem:
Alter inhæsuro similis iamiámq; tenere
Sperat, & extenso stringit vestigia rostro: E
Alter in ambiguo est, an sit comprensus, & ipsis
Morsibus eripitur, tangentiáq; ora relinquit.
Sic deus & virgo est, hic spe celer, illa timore:
Qui tamen insequitur pennis adiutus Amoris
Ocyor est, requiémq; negat.

LIENIS VITIA.

HOminem qui aliquo splenis vitio affectus ægrè habeat, quæq; in vniuersum ad lienem attinent, Aegyptij sacerdotes per canis hieroglyphicum significabant. Gracillimum enim ac tenuissimum lienem canis habet: quòd si vel mors, vel rabies eum inuaserit, à splene est: quin etiam illi ipsi qui correptum rabie canem medicare voluerint, morbum contrahunt, ac splenetica plurimùm ea labe affecti pereunt: & qui canem eo morbo laborantem dissecuerit, ea afflatus exhalatione: contagionis vim efficacissimã experitur. Vrina quoq; rabiosi canis quomodocunque calcata nocet, maximè vlcus aliquod habentibus. Quin F
huius lotio, etiã non rabidi: tam perniciosa vis est, vt si quis in id suum congesserit, ad generationẽ pigrior torpore lumborum fieri dicatur. Proinde rabido cani contagiosum adeò virus inest, vt omnia rabiant quæ momorderit: excepto homine. Nã quæ illi accidit ex huiusmodi contagie lues, mania est, vt eruditissimi hac ætate viri disputant: nã & Festo rabies propriè morbus caninus est. Quòd verò scribit Aristoteles, canes ipsos interire morbo hoc, & quæ morsa sunt πλὴν ἀνθρώπου, nonnulli clari quidem viri πάντα legunt, vt celerius quàm homo intereant, exponant. Sedenim vt ea missa faciam, quæ hominibus à rabioso cane morsis accidisse longo pòst tempore Albertus & Auicenna prodidêre, legi apud Plutarchum, rabiem in homine non fuisse cognitã discretámue ab aliis morbis Aristotelis tempestate, neq; inde vsq; ad Asclepiadem cuipiã innotuisse. Cæterùm hæc ipsi viderint clarissimi viri, qui rem enucleandam suscepêre. Illud ego super hoc addam, vniuscuiusq; canis morsum tam perniciosum esse, vt ferant, eum qui semel fuerit à cane læsus, pestilenti contagione gallinarum incubitus, pecorum fœtus, & abortus interuentu suo vitiare, eiusq; introitu alterius vulnera aggrauari.

A OLFACTVS.

SEd vt ad Canis significata redeamus, olfactũ Aegyptij sacerdotes per id animal inter alia significabant: nempe eum qui, quod prius latuisset, indagine sua deprehendere, ex huiusmodi hieroglyphico intelligebant. Satis enim constat olfactum esse cani præcipuum, de cuius sagacitate (eam enim præcipuè canibus attribuit Cicero, & à sagire, quod acutè sentire est, deductum asserit) plurima pàssim videntur exempla. Dominum enim qui vel diutissimè abfuerit agnoscunt olfactu solo, & ignotũ quoq; si repentè veniat. Scrutantur in venatu vestigia atq; persequuntur, contantem ad feram inquisitorem loro retrahentes, etiam si aquam ea transilierit, & abditissimo quouis loco sese occultauerit. Illud sanè quotidianum in canibus præcipuè Gallicis, vt quem prius numum alicui eorum ostenderis, abduciq; mox è conspectu canẽ iusseris, ac sub aliquo tapete vel stragulo numum eũ abdideris, introductus mox canis ac numum inquirere iussus, olfactu solo fretus rem tibi quamprimum deprehendat, latebrásque vbi numus erat absconditus, & latratu & exultatione significet.

B RISVS.

QVia verò canis circa lienem ea quæ suprà memorauimus patitur, totaq; animalis vita inde pendêre videtur, factũ est vt Aegyptij sacerdotes quæ super risu considerarent, per canem identidem explicarent. Rarissimum enim vel difficillimum esse risum iis qui splene laborant, medici tradunt: & ea est canis prærogatiua, vt is à venatoribus maximè expetatur, qui faciem magis, vt vulgò aiunt, melancholicã præ se ferat: signum enim id esse bonitatis aiunt, pernicioresq; & in cursu perseuerantiores, qui tales sunt, esse prædicant. Apud Auicennam legas lienem ea ad se recipere & attrahere, quæ sanguinem benignum, clarum, copiosum & lucidum reddant, quem inde risus & hilaritatis causam autores esse putant, quippe quòd ex ita affecto sanguine spirituum excitetur multitudo, claritasq; animam exhilaret. Sed enim hoc vtcunq; habeat, coniectores etiam, vt apud Artemidorum legere est, ex splene in somnis viso & risum, & voluptates augurãtur: canibus verò cùm lien & tenuis, & vitio maximè obnoxius sit, necesse itidem est eos hoc hilaritatis affectu aut nihil, aut parum moueri. Ab iis verò quæ vel absunt aut supra modum adsunt animali cuipiam Aegyptij significationes suas comminiscebantur. Accidere verò facilè potest, vt alicuius
C hominis memoriis natura huiusmodi sit indicanda, vt in M. Crasso, qui ob id Agelastos vocitatus: vt in C. Lælio, & in Socrate, quos eodem semper vultu eademq; fronte fuisse, proditum est.

LEVITAS IN MORIBVS.

VErùm habet suum & risus ipse significatum. Interpres enim Apollonij risum leuitatis signum esse dicit: vnde sapienter Isocrates importunũ risum minimè amandum esse monuerit.

CVLTVS CANIS.

SAnè aliæ quoq; nationes, quanti animal id facerent, multis exemplis testatũ reliquêre. Et Cyrum prædicant, Cyrum illum, inquam, omni laude maiorẽ, à cane nutritũ suorum omnium asseueratione, siue studiosè conficta fabula fuerit, quò venerabilior haberetur. Quippe apud Romanos etiã in magno fuêre cultu, licet à Capitolij proditione eos in crucem rapere sit cœptum. Annuo enim supplicio inter ædem Iuuentutis & Summani, viui in furcas arbore sambucea figebantur, quòd eorum negligentia iactura ea facta videretur. Alioqui ge-

nito mane catulo res diuina hostiarũ vice fieri solita, adeò puros eos ad cibum D existimabant, adeòq; numinibus placandis idoneos, fuisseq; olim celebriores epulas catulina apposita, nostrorum scriptorum testimonio satis exploratum, & apud Plautum etiam factam huius rei mentionem inuenias Saturione.

QVIBVS DIIS CANES SACRI.

QVibus verò Numinibus canes donarentur, dicere non pigeat. Siquidem Romani eos Genetiæ, Græci Proserpinæ mactabant: vulgò verò Lupercalibus, quæ Romani in Panos Lycei venerationem celebrabant, canẽ immolabant, quoniam natura ipsa lupis canes aduersarentur. Alij cœptam hoc in Romuli gratiam factitari tradunt, vti constans fama est eum à lupa nutritum. Sacra tamen hæc primùm ab Euandro instituta nonnulli asserunt, Maroniano præcipuè versu freti, quo

Euander gelida monstrat sub rupe Lupercal
Parrhasio dictum Panos de more Lycei.

Cæterùm apud Argiuos Cyoniæ deæ propter partus facilitatẽ sacri erant. Sed animaduertendum est, plerisq; locis Cyoniæ vocabulum corruptum esse scriptorum negligentia, qui Lyoniã fecere, vel quòd arbitrati sunt à soluendi partum facilitate vocabulum conformatum. Apud Lacedæmonios Marti canis propter audaciam et inuadendi promptitudinẽ offerebatur: eorum enim ephebi inter se certaturi, priusquam certamen inirent, canis catulum illi Deo, vtpote fortissimo, victimam ex cicuribus validissimã offerre se arbitrabantur. Ex aliis Græcis nemo, vt Pausanias ait, præter Colophonios, talibus sunt operati: hi enim catellam nigram Triuiæ sacrificabant. Et Caribus mos fuit canem immolare, vnde καρικὸν θῦμα. Erant & Canaria apud Romanos auspicia, quibus apud Catulariam portam rutilæ canes non procul scilicet à rubro colore sacrificabantur, vti ait Atteius Capito, cùm pro frugibus contra vredines atq; sæuitiam Caniculæ sideris faciebant. De sacrificio huiusmodi Ouid. Fastorum quarto:

Pro Cane sidereo canis hic imponitur aris,
Et quare fiat nil nisi nomen habet.

Plerique tamen ideo factum dicunt, vt flauescentes fruges ad maturitatem perducerentur. Sidus enim Caniculæ frugibus est admodum inimicũ. Non ignoramus autẽ & Thracas cùm alibi, tum præcipuè in Zerintho Samothraciæ antro nihil ferè libentius immolare, & epulari solitos, quàm canem, memorabili F Euripidis nece, qui propter mactatum ab eo canem, vt nonnulli aiunt, ab Archelai canibus interceptus, miserrimè laceratus est. Quamuis alij dicunt Arridei Macedonis, & Crateræ Thessali inuidorum opera, quòd gratia plurimùm polleret apud Regem, canes eas immissas fuisse, corrupto pecunia Lysimacho, earum curatore.

IMPVDENTIA.

NAm id quoq; canis est significatum, eaq; de causa apud Homerum Helena se canem accusat, quòd abominanda tot malorum causa atque autor fuerit, ita Hectorem allocuta: δᾶερ ἐμεῖο κυνὸς κακομηχάνου ὀκρυοέσσης. Apud eundem Agamemnon quoq; accusatus ab Achille κυνὸς ὄμματ᾽ ἔχων. Nam vt apud Pollucem legimus, canis oculum habere dicitur is, qui nimio plus impudens est, cui si etiam importunitatem adieceris, Homeri eiusdem κυνόμυιαν feceris pro impudentissimo, muscæ scilicet & canis ingenio copulato. Cynomyiam Euthymius syl-

uestris

A vestris muscæ genus agnoscit, quod inter cætera muscarum genera est impudentissimum, de qua Psal. LXXVII. quanquam super hac alibi. Hanc Catullus impudentiam expressit, vbi Acmen codicillos reddere pernegãtem canem censet appellandam. Et Mathematici impudentem litigatorem ostensuri, duobus zodiaci locis canino capite hominem statuunt, secundo quippe Arietis gradu, & Capricorni XVII. Sed nos hîc de ea loquimur impudentia, qua quis fretus, pro iustitia vel pietate audeat vnumquenque vel ex potentioribus hominem erroris admonere, vel impuritatis arguere, dummodo spes profectus affulgeat, nec importuna temeritas in vitium prolabatur.

PETVLANTES IVNIORES.

NOn præteribo hic militarem ordinem eorum, qui PETVLANTES IVNIORES appellabantur sub magistro militum per Illyricum: ij enim, vt assumptum nomen hieroglyphica pictura testarentur, canem luteum in rubra parma præferebant, in cuius medio orbis erat coloris lutei, canis supernè pedibus, quoad fieri poterat, exporrectis. Sanè quidem, vt veterum quorundam est
B interpretatio, in diuinis literis Romani milites, qui Pilato præsidi adsistebant, canes vocitantur, vti Psal. XXI, Circundederunt me canes multi: quippe qui secundum legem immundi censerentur, atque admodum etiã impudentes essent conspuendo sacrosanctam Domini faciem, caput eius arundine percutiendo, coronam spineam affigendo, & omni opprobrij genere cœli Regem deludendo, vti eius ministerij mortales penè omnes. Eoque Theologi tradunt Domini dictum in Euangelio, Non decere sumptum de filiorum manibus panem dare canibus. Quæ quidem notæ si à canino genere elui possent, nihil ferè inter animalia rationis expertia cane venerabilius haberetur, vt qui non ciuitates modò sibi honori positas habuerint, quod ab Alexandro Magno factum amissa cane Pertha nomine Theopompus ait, verùm etiam longè maiora præconia monumentaque secundum Ægyptios ritus omnino meruisse videantur.

PIERIVS VALERIANVS AD CAELIVM CALCAGNINVM DE IIS QVÆ PER Cynocephalum simiam, & id genus reliqua, significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

IUcundissimum illud hospitium, quod mihi apud te per duas continuas hebdomadas Ferrariæ fuit, effecit vt ea omnia incommoda, quæ perpessus eram, iacturásque omnes, quas in tanta rerum conuersione feceram, inciperem obliuisci. Nam cum tu me Romana clade perterrefactum, neque non Florentinæ vrbis, atque adeò totius Italiæ turbationes & motus fugientem, ocijs tandem cupidum in patriam meme recipere festinantem, iungere iter iussisses, & apud te dies aliquot commorari, inuitatis quotidie viris literatura præstantibus, magnam mærori meo consolationem adhibuisti, suauissimisque illorum sermonibus ægritudinis totius acerbitatem deliniuisti, præcipuè verò eruditissimo Manardo illo tuo sæpius vocato. Ea demum fuit vtriusque humanitas, vt nunquam apud quempiam aliàs hilarius acceptum me meminerim, ita vterque vestrũ me lucu-

brationibus certatim oblectare contendebatis: tu, dum remotissima quaeque profundissimae eruditionis arcana, apud autores veteres delitescentia, è tenebris eruebas: ille, dum medicinae philosophiaeq́; loca pleraq́;, abstrusosq́; sensus, & longa annorũ serie ad hunc vsq́; diem ignorata, multis aegritudinibus remedia luci dare adnitebatur. Hinc factũ, vt ego à vobis tali refectus cibo, cùm primùm ad Aegyptiaca mea Commentaria datus est reditus, vestrae memor liberalitatis, qui me nullo laborum vestrorum fructu fraudare voluistis, statim cogitarim amicitiam tam honesta de causa olim vobiscum initam, aliquo testimonio comprobare. Atq́; ita Cynocephali Aegyptiaci Commentariũ (id enim ob varietatem ipsam praecipuè placuit) nomini tuo nuncupaui. Argumentum quidem, nisi me studiorum meorum ratio fallit, fortè non indignum quod tu tantae vir eruditionis euoluas, quo in legendo, tametsi nihil tibi lectionum omnium helluoni nouum occurrerit, saltem vt meae erga te beneuolentiae signum sit atq́; monumentum, opto. D

NAM Cynocephali, quem Latinè Canicipitem interpretabimur, hieroglyphica, tum multa sunt, tum eo nullum apud Aegyptios sanctius animal, neque sacratius fuit. Eadem penè forma est, qua caudata Simia, & propter eam similitudinem ipse quoque Cercopithecus appellatur. Sed enim noster is corporatura maior, validior, efferatiorq́; est, facie caninae similior, vnde & nomen apud Graecos accepit: quamuis multa in hoc genere sunt, quae humanam potius faciem quàm caninam referunt, facileq́; apud nos mira mansuescunt cicuratione. Cynocephalorũ, de quibus hic agimus, lacte & Numidae & Menismni viuunt, armentis ex eo genere comparatis, maribus praeter sobolis causam interemptis: quod ideo dictum volui, ne quis Cynocephalum hunc, de quo dicturi sumus, accipiat, vt multi perperàm, pro genere illo hominum, quod & Megasthenes, & plerique alij prodidère, capitibus esse caninis, pro voce latratum edere, ferarum pellibus velari, anguibus venatu & aucupio vesci. Nam, vt optimè nosti, agrestes homines huiusmodi Pausanias ab Euphemo quodam ex Caria oriundo visos tradit in insulis Oceani, quo tempestate delatus fuerit, quum in Italiam nauigaret. B

L V N A.

CVmprimis autẽ Cynocephalus Lunae erat hieroglyphicum, propterea quòd animal id pari quodam afficitur consensu cum Lunae coitu. Nam ipsa eadem hora qua Luna, nullo illuminata candore Soli cõiuncta transit, nobisq́; videtur penitus euanuisse, Cynocephalus mas ipse quoq́; visu deficere comperitur, neque interim cibum capit, sed humi procumbens aegrè habet, quasi Lunae raptum ingemiscat. Foemina verò praeter id quod ea quoque luminibus capitur, & cum mari pari afficitur aegritudine, sanguinem insuper egerit è natura. Quapropter alebantur in templis Cynocephali, ob id potissimum, vt Solis & Lunae coitus exploratissimè deprehenderetur. F
Hinc Cornelius tradit Simias tristes Luna caua: nam affectus idem omnino in id genus omne diffunditur, quanquam in Cynocephalis & maior & explorator est.

Lunae

A LVNÆ ORTVS.

ADORATIO.

Apud eosdē Ægyptios sacerdotes Cynocephalus stans Lunæ ortum significabat: ad eam speciem addebant, vt manus in cœlū sublatas haberet, & diadema regium capite gestaret, propterea quod, vt dicebamus, Cynocephalus valde sollicitus est super ortu Lunę, qua caua angore afficiatur prorsusq; cæcutiat. Simulac igitur ea cœperit illucescere, et ipse visus particeps fieri, quasi Deo agat eo gestu gratias, & sacerdotij ornatu quodā instructus indeptam vtrinq; lucem gratuletur, eo quo diximus hieroglyphico figuratur. Ideo verò stantem pingi voluêre, quòd stare conueniat adoranti: quem morem fuisse etiam apud Romanos, indicat Val. Martialis Epigrāmat.

Multis dum precibus Iouem salutat

B *Stans summos resupinus vsque in vngues* *Aethon.*

Porrò adorandæ nouæ Lunæ morem, & manus in prece sustollendi, Horatius attigit, ode illa:

Cœlo supinas si tuleris manus,
Nascente Luna rustica Phidyle,
Si thure placaris & horna
Fruge Lares auidaq; porca.

Quinetiā Virgil. statū & sublatas in cœlū manus esse adorationis indiciū ostendit, vbi Anchisen inducit obseruato augurali portento illo, quo flamma caput Ascanij corripuerat, mollesq; comas tactu innoxia lambere visa fuerat: is nanq;

Oculos ad sidera lætus
Extulit, & cœlo palmas cum voce tetendit.

Et cùm mox in attestationem intonuisset, & delapsa cœlo stella per vmbras facem ducens multa cum luce cucurrisset, signaretq; vias, tum longo limite sulcus lucem daret, & latè circùm loca

Sulphure fumarent, genitor se tollit in auras,

C *Affaturq; Deos, & sanctum sidus adorat.*

Status porrò Philoni inconuertibilis mentis indiciū est, ac sese Deo applicātis, qui nulla præditus vacillitate, stabilis firmusq; permanēs, vt cuncta moueātur autor est. Videre est in argenteo quodam numo, quē bene literatus adolescens Prosper Publicola Sancrutius mihi Romæ videndū dedit, huius argumenti simulachrum cum inscriptione VOT. PVB. quę suscepta sunt in gratiam IMP. CÆS. TRAIANI HADRIANI AVG. Proditū autē est, stantes Ioui sacrificasse, votaq; & preces allegasse. Sed cùm Opi rem sacram faciebant, illiq; supplicabant, votaue concipiebant, sedentes id facere solitos, eo scilicet signo eam esse Terram matrem indicātes. Sedenim Pythagoras proprio dogmate adoraturos sedere iubet: quamuis Plutarchus vsurpatum à Numa dicit: vt hinc colligamus, vota rata firmaq; esse debere. Quod verò ad statū pertinet, magister noster Paulus Apostolus totiens standū admonet, dum dicit: State ergo, neq; velitis iterū summittere vos iugo seruitutis, & illi semper inhærere. Atq; alibi: State conuersi ad Dominū. & alibi: Quoniā tunc viuimus, si statis ad Dominū cōuersi. Et in Gedeonis militia exautorātur illi qui ad aquā ducti flexêre genua, & in

terram procidêre: qui vero stantes accepta in manum aqua eam lambere obseruati sunt, ad pugnam delecti rem fortiter gesserunt. Quinetiam in Niceno Concilio statutum legas, vt die Dominica, & diebus Pentecostes, stantes ad orationem Domino vota reddamus: alia verò ratione ab ipso resurrectionis Dominicæ die vsq; ad certos dies, de quibus dicere nostri non est instituti: nam toto anno plures essent colligendi, idq; importunum videretur. De sustollendis verò manibus loco suo, in Manuum Commentario plura. D

ÆQVINOCTIA.

AEquinoctium vtrunque Ægyptij sacerdotes ἱερογλυφικῶς scribere si vellent, Cynocephalum sedentem effingebant, causam eam secuti, quòd animal id vtriusq; æquinoctij tempore duodecies, per horas quippe diei singulas, ac duabus itidem noctibus eiusmodi, potus excrementa profundit: vnde non absurdè factũ, vt sedentem cynocephalum in fontium apicibus statuant, quasi iugem & perennem aquam ex eo sibi conciliari arbitrentur. Ad hæc, in his ipsis temporum cardinibus cynocephalus duodecies, horis quippe singulis quanto potest argutiore vlulatu vociferatur. Etenim horarum obseruandarum ratio clepsydris prius excogitata est, quarũ præcipuus vsus in vrbe Achanta trans Nilum fuit, vbi inter alia vas admodum ingens erat, in quod singulis diebus sacerdotes singuli numero trecenti & sexaginta, ad anni scilicet rationẽ qui apud eos habebatur, subductis intercalaribus quinq;, de quibus in Vulture satis dictum, aquam ex Nilo deferebant, quæ suo emissa cauo per eius generis horologium horas indicaret: inuentum est postea tum vocis, tum sonori tympani significatione, more cynocephali eas discernere. Mos autem, vti dictum, erat apud Ægyptios, vt in horologiis aqueis cynocephalum adsculperẽt, ex pene cuius fistulato aqua destillaret, ea adhibita diligentia, vt quantũ satis esset immitteretur, néue cauum nimis arctum, neq; nimis patens esset: hoc nimis celerem effusionem, illo strangulationẽ sæpius efficiente. Ex iis verò quæ suprà posita sunt datur intelligi, quodnam sit animantium id genus, quod nullo expresso nomine Victorinus Rhetor memorat eo loco, vbi M. Tullius Rhetoricis tẽporis finitionem quærit. Ait enim is, Trimegistum, quum in Ægypto esset, sacrum quoddam animal Serapidi dicatum duodecies toto die vrinam facere obseruasse, idq; pari semper interposito tempore, vnde ipse diem per duodecim horas dimensum esse coniecerit, exindeq; hunc horarum numerum constitutum: quanquam sunt qui velint ex cœli dimensione, quæ secundum musicam rationem in duodecim partes diuisa fertur, horas itidem duodecim adinuentas. Astronomi enim diem & noctem, quotquot alterutrer horarũ nostrarum fuerit, in horas ipsi suas XII. singulos partiuntur. Aquam porrò maiores nostri, quantum per totum diem sufficeret, exceperunt tenuissimo cauo diffluentem, eaq; in duodecim partes diuisa, ex partibus horarum numerum statuerunt. E F

QVIES.

QVantum verò pertinet ad sessum, sessus, vt Iamblichus ad Porphyriũ scribit, quietis indicium esse videtur, de quo plura inter arbores disseruimus, vbi deum in loto sedentem ab antiquis, idq; ex Nasamonum instituto, pingi solitum, & qua causa, declarauimus. In æquinoctiis verò illa vtriusque temporis æquè dimensi paritas, quietis cuiusdam indicium haberi potest, cùm nihil subsultet, quod alterutram partem inquietet, vtraq; verò firma stabilisq; in æquilibrio conquiescat.

Lite-

LITERAE.

A Literas quoq; per cynocephali ſimulachrũ intelligebant Ægyptij: quia quoddam eorum genus eas callere exiſtimabant, ſeq; illis ob literarum cognitionẽ cognatos eſſe: ſimulac enim cynocephalus in templum inductus erat, eorũ ritu educandus colendusq;, ſacerdos illi albiolum, calamum & ſepiam apponebat, exploraturus an ex eo genere eſſet, quòd in cultum recipi deberet, quippe ſi quid ſcribendo cognationem ſuam approbaſſet: ea de cauſa Mercurio ſacer erat, qui literarum omnium autor habebatur. Ex quo iam credere poſſumus, ſimiam olim latrunculis ludere didiciſſe, & elephantum literarum Græcarum ductus in puluere ſcriptitaſſe: muremq; quod pro comperto Albertus ponit, in conuiuiis candela diſcumbentibus prætenſa, daduchi miniſteriũ præſtitiſſe. Mira hæc fortaſſe videantur iis qui ſententiã Ana- *Mus in conuiuio.*
B xagoræ probant, animalia omnia ab homine rationẽ habere dũtaxat actiuam: paſsiuam autem, vt ita dicam, & tanquam mentẽ, quamq; mentis interpretem dicunt, nunquã habere. Sed enim & Pythagoras & Plato aſſerere videntur rationis participes animas eſſe, vel eorũ animantiũ quæ vulgò rationis expertia vocentur, tametſi ratione non vtantur, tum propter incongruã ineptamq; corporũ compaginem, tũ verò quòd differendi facultate careant, vt in ſimiis & id genus aliis humani cuiuſcunq; ferè operis imitatricibus eſt cernere. Quinimò Diogenes his etiã intelligentiæ aërisq; participatũ impertit, quæ vt magis minúsue ſint humanæ figuræ ſimilia, ita magis minúsue intelligant. Econuerſò autem, vt apud Ariſtotelem & Phyſiognomos alios habetur, ita mores in humana perpendimus natura, prout effigies, ipſaq; corporis ſpecies ad brutorũ aliquod refertur, vtpote aſinina labia, craſſa quippe prominentiaq;, tarditatem & ſtuporem ingenij: caninas maxillas iracundiam ſimul & fidelitatem: hiſpidam anguſtamq; frontem, quippe ſuillam, impuritatem morum, indocilitatemq; hominis indicare: atq; ita ferè ſingulis in articulis ingenium noſtrum ad brutorum ſimilitudinem explorari. Pari igitur ratione cynocephali, ſimiarumq; genus o-
C mne, quorum bona pars mira quadam ſimilitudine faciem humanam, pedes autem & manus omnino referunt, humano itidem ſenſui & operationi, artibusq; propinquiora ſunt, & propemodum intelligere nobiſcum pariter iudicantur. Non prætereo hîc, quod ad hanc pertinet ſimilitudinem, quod Galenus in aggreſsionibus Anatomicis ait, ſe multas ſimias & Cynocephalos diſſecaſſe, ſi humani corporis copia non affuiſſet, miramq; in iis ſimilitudinem cum humano corpore deprehendiſſe. quare Ennius rectè admodum ſcribit,

Simia quàm ſimilis brutiſsima beſtia nobis.

Sed eſto ſimilitudo hæc ingenij cauſa. Quid hi ſuper elephanto dicturi ſunt, quo quid brutum magis, & ab humana figura diuerſius? Ei tamen beluæ eſſe quandam cum genere humano ſocietatem, M. Tullius Epiſtolis ex confirmata hominum opinione non negat.

VNDE BRVTORVM CVLTVS apud Aegyptios.

Ali verò coliq; animalia, quæ rationis expertia dictamus, ſunt qui ab Iſide tradant inſtitutum, quæ honorem hunc coniugi, eidemq; fratri Oſiridi præſtan-

præstandum induxerit, magna agrorum parte sacrificulis adiudicata, moréque fuisse initio, vt quæ quisque vellet animalia in hunc vsum aleret, quibus vita functis, tanquã Osiris occubuisset, luctũ instaurabant. Cæterùm postea delectum habitũ, & cynocephalo in primis honorẽ attributũ propter excellentem quandam, vt rerum periti asserunt, animalis istius naturã humano propemodum generi proximã: vt verò profani putant, quippe qui rerum historias ex vulgo mutuantur, factũ aiunt, propterea quòd Osiris huiusmodi satyrorũ genere sit plurimùm delectatus. vti nostro etiã tempore vanissimi plerique faciunt. At Romanis etiã id nequitiæ genus in vsu fuit. Quare nebulonem Vedium luxuriæ carpit Cicero, quòd sibi obuiam factus cum duobus essedis & rheda equis iuncta, & lectica, quodque in essedo haberet cynocephalum, neque deessent etiam onagri: quare nunquã hominem nequiorem autumat se vidisse. Quin verò & Satyros eos appellatos constat. Magna horum vis in Subsolanis Indorũ mõtibus, quæ Cartadulorũ dicitur regio, humana propemodum effigie, tamque quadrupedes, quàm rectè currentes, tantæ pernicitatis in cursu, vt propter velocitatẽ non nisi senes aut ægri capiantur. Atque hinc ridiculũ illud Alexandri Magni militibus obuenit, qui loco quodam per Indiam facientes iter, Cercopithecos adeò multos insignique magnitudine conspicati, qui ad exercitus similitudinẽ quem infernè sub signis progredi obseruabãt, ordines & ipsi seruare videbantur, in eos velut in hostes montium iuga insidentes impetum fecerunt, suique erroris admoniti à locorum peritis, non sine rubore arma inhibuerunt. D B

SACERDOS.

Sed vt ad hieroglyphica redeamus, sacerdotem etiam hieroglyphicè per cynocephalum Ægyptij significabant, propterea quòd aiunt animal id neque pisce, neque pane ex piscibus confecto vesci, quali Oritæ plurimũ vtuntur: Indorũ ea gens, qui nullum alium cibum nouere, quàm piscium, quos vnguibus dissectos sole torrent, atque inde panẽ ex his faciunt, vt Clitarchus memoriæ prodidit. Veluti tres apud Babylonios familiæ olim fuere, quæ nullo alio cibo victitabant, quàm piscibus arefactis & pistillo tusis, ac demũ in offas coactis, veluti pane: cuiusmodi religio in Christianæ quoque pietatis collegia quędam emanauit, quæ perpetuã carnium abstinentiã sibi constituerunt, quod tamẽ apud eos honestiori de causa & longè maioribus argumentis institutũ: externi tamẽ sacerdotes & pisce, & huiusmodi etiã pane vescebantur, quo Ægyptij tantùm abstinebant, piscemque hi demũ omnẽ, vt Cõmentario suo dictum, religiosè admodum abhorrebant: eaque potissimũ de causa, tanto cynocephalum cultu prosequebantur, in quo suæ religionis timorẽ obseruarent. F

CIRCVNCISIO.

Cvmque circuncisionis ritum Ægyptij suscepissent, animaduertissentque canicipites hos circuncisos nasci, rati, nõ temerè, sed diuinitùs ei animantiũ generi id obtigisse, maiori eos habuere venerationi, vnam eãdemque cognationem cum illis omnino profitentes. Circuncidere verò antiquissimum fuisse Ægyptiorum institutum, ab eisque ritum sumpsisse Iudæos, Diodorus fabulatᵣ: quem secuti scriptores quidam alij, proprium hoc, & vetus Ægyptiorum arbitrati sunt, quem morem Colchi, vtpote Ægyptiorum coloni, neque non Hebręi apud

Circuncisio nis Aegyptiorũ antiquus mos.

A eos educati postea tenuerint. Sed eorum hæc est fabula, qui diuinarum literarum historiam tam longa annorum serie apud populos nationesq; omnes recẽptam obscurare conati sunt:cui tamen & Strabo & Cornelius Tacitus subscribunt,qui circumcidere genitalia Iudæorum institutum asseuerẽt. Sedenim qui veterum monumenta studiosius perscrutantur, Abrahamum norunt signum populo suo dedisse circuncisionem,qua sui ab Ægyptiis distinguerentur. Non igitur diceret Irenæus,ad similitudinem cynocephali circuncidebant Ægyptij, sed ab Hebræis ritum hunc Ægyptiorum natio magna ex parte suscepit, quæ virum illum per annos multos in Ægypto degentem,& de diuinis assiduè disserentem admirata est, pluribus & veteribus & nouis scriptoribus id asserentibus. Sed fac nihil horum inueniri, validius id mihi argumentum est, quod ex historia desumitur, mutilandorum genitalium legem antiquis temporibus popularem apud Ægyptios non fuisse: cuius rei Pharaonis filiam testem appello locupletissimam, quæ cùm in ripa profluentis fluuij Mosem comperisset, euestigiò circuncisum agnouit, & fœtum gentis Hebraicæ nuncupauit. Quòd si B circuncidendi mos Ægyptiorum itidem fuisset, quínam ex hoc signo in cognitionem eam deuenire potuerit? Ex quo illud etiam suspicari licet, non omnium Ægyptiorum institutum fuisse mutilationem huiusmodi, sed sacerdotum tantùm, vt à prophanis secernerentur: quod apud Hebræos semper populariter obseruatum est. Notum illud est,Iudæos olim contra Hadrianum mouisse bellum,qui ne mutilarentur genitalia vetare voluerit.

CORDIS APERTA SIMPLICITAS.

DE mysterij autẽ ratione varia traduntur ab autoribus penè omnibus: sed præcipuè quidẽ nihil præter obscœnorũ munditiam ea re quæsitũ existimant. Alij figurã eam fuisse aiunt, sed quã ne ipsi quidem Hebræi satis intellexerint. Nõ desunt qui id insigne ob eã causam genti inditũ putent,quo numerosa illa progenies cœlitùs Abrahamo promissa,à cęteris esset gẽtibus discreta. Antiqui omnes Theologi, ex hoc, circuncidendi cordis figurã & typum asserunt, quòd ea pars quæ circunciditur,similitudinẽ quandã habeat cordis:iussisse verò Deũ vt ea nudaretur,quò ostenderet, aperto & simplici corde oportere nos C viuere, vtpote quæ in ea corporis parte quæ omniũ ferè gentiũ ritu pudoreq; velari solet, instituta sit: quia secretioris illius circuncisionis quæ in corde fieri debet,indiciũ fuit. Circuncisi enim sumus,inquit Apostolus,circuncisione non manu facta. Nam & propheta identidẽ clamat: Circuncidite duritiã cordis vestri. Declamant super hoc Lactantius, Eucherius,Irenæus,Græci Latiniq; omnes. Nã illa,inquiunt,carnis mutilatio in Iudæis, nisi significaret cordis circuncisionẽ,careret vtiq; ratione:quia si Deus id vellet tantum, à principio sic hominem formasset, vt præputiũ non haberet. Quæ verò super hac re multa admodum magister noster Paulus senserit,cùm sint quotidie in piorũ manibus,& publicè recitentur, superuacaneũ ea repetere iudicaui:idq; sat fuerit monuisse,Origenẽ Adamantiũ super hoc legendũ epistola ad Romanos cap. 2,lib. 2, & alibi passim,ita tamẽ,ne Chrysostomũ,Basilium,& ex nostris neminẽ prætereamus.

IRACVNDIA.

AD hæc Aegyptij sacerdotes iracundiã per Cynocephalum indicabant. Est enim Cynocephalus ante omnia animalia iracũdus,indignabundusq;, de quo id dici potest quod de Pane Theocritus,

καί οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται. quasi dicamus,

Semper acerba illi pro naribus aßidet ira. D

Nam omnino & Panes & Satyros & Sphingas & Simias et Cynocephalos idē propémodū genus, diuersis tamen inter se distinctū speciebus, autores ponūt. *Sphinx.* Nascunt verò Sphinges apud Troglodytas Æthiopes, forma haud ei dissimili qua pinguntur, fusco pilo, mammis in pectore geminis, monstro similes: sunt etiam pauló pinguiores: naturam habent in cicurationem admodū procliuem, pluribus exercitiis disciplinisq; aptam. Albertus quoq; inter simiarum genera sphingem agnoscit, insignem duabus in maxilla maculis nigricantibus, cauda coloris itidem subnigri & oblonga. Harū ego vnam Veronæ cùm essem, vidi, mammis illis & glabris & candidis à pectore propendentibus: circumducebat eam circulator quidam Gallus, ex ignotis antea insulis recens aduectā. Ostentabat idem cuniculos nostris quadruplo maiores, mira quippe corporis obesitate distētos, & quod, nisi quis viderit, credere vix queat, præditos quaternis singulos genitalibus, humanorū digitorum instar & similitudine cohærentibus. *Cuniculi ex ignotis insulis.* Ipsa verò Sphinx toto erat pectore glabello, facie & auribus humanis propioribus, dorso hispido supra modum, fusco & oblongo admodū pilo, eoq; densissimo. Rector lęuum brachium quo catenam, cui erat alligata, regebat, ferrea manica obarmatum habebat, dextra baculum gerebat, quem in faciem animalis identidem prætendens, bipedem secum ambulare, & loco etiam saltare interdum & obgannire faciebat, multamq; hinc à spectatoribus stipem aucupabat. E

ARCANA TEGENDA.

Porrò Sphinges in Ægyptiorum templis hieroglyphicè admonent mystica dogmata, præceptaq; & institutiones sacras, per ęnigmatum nodos à profana procul multitudine inuiolata custodiri debere, & in arcanis tantùm tractari: cuius ergò taciturnitatis effigie huius tabellas & literas signare diu delectatus est Octauianus Augustus, quā postea repudiauit, vsus inde, felicis ominis causa, Alexandri imagine.

INGENII ACVMEN.

Ea verò hastæ Palladiæ cuspidi subiecta, vt in ea Mineruæ statua, quā Athenis olim erectam ait Plinius, ostendit nihil tam abditum & reconditum esse, quod ingenij acumine exeri & palàm proferri non possit: ita quidem Sphinges. At qui Cynocephali vocantur, corpore sunt deformi, ferum omnino, vti diximus initio, atq; indomitum animal, quod nulla ratione modoq; fit mite: F superciliio aspectuq; sunt horrido & truci, vt genuinam, qua de suprà dicebamus, bilem ex facie possis agnoscere.

DIVINA IN OCCVLTO.

Addentur & Sileni Cynocephalo, sunt enim & hi, vt Pausanias attestatur, ex Satyrorum grege, quos cùm ætatis iam prouectioris esse cœperint, Silenos appellare consuerunt: quorum hieroglyphicū erat, diuinitatem in re quapiam delitescere. Erāt enim Sileni, vt ex Platonici Alcibiadis dicto colligimus, imagunculæ quædam sectiles, ita concinnatę, vt diduci & explicari possent: quæ vbi clausæ erant, nihil aliud quàm ridiculam & monstrosam quandam tibicinis speciem ostentabant: vbi verò aperiebantur, venerabile numen aliquod exerebant. Hinc Alcibiades Symposio, Socratem

A cratem Silenis similē esse dicit, quòd is longè alius esset interius intuenti, quàm summo habitu videretur. Vnde etiam Σιληνοὶ ἀλκιβιάδου dici solet, de re quæ prima fronte vilis ac ridicula videatur, interius tamen ac propius contemplanti sit admirabilis.

VRINATOR.

SEd enim ne reliqua Cynocephali significata prætereamus, per simulachrum eius vrinatorem etiam intelligebant: quandoquidem animalia reliqua inter natandum obhorrescere, rugisq́ʒ strigosa fieri perhibentur: vnus Cynocephalus, vt apud Horum est, in quencunq́ʒ locum tranare perrexerit, nullo vel squalloris vel horroris indicio fertur enatare: cuius quidem natationis facilitas vnà cum literarum peritia, quæ potissimùm in Cynocephalo discernuntur, eam animali cōciliant laudem, quæ doctis & experientibus viris tribuebatur, vt scilicet & literas & natare didicissent: contrà verò in ignauos & nulli negotio idoneos, nulliusq́ʒ disciplinæ aut exercitij participes, Athenienses dicere solebant, μήτε νεῖν, μήτε γράμματα, neq́ʒ quidem natare, neq́ʒ literas. cuius prouerbij mentionem facit B in Legibus Plato, atq́ʒ etiā Aristides in Apologia quadam. Quòd verò hęc liberalia essent studia, apud Tranquillum legimus, Octauianum Augustum nepotes suos & literas & natare, aliaq́ʒ rudimenta per se plerunq́ʒ docuisse. Iam & de Caligula ad eius ignominiā dictum, quòd admodū docilis ad cætera, natare nescierit. Porrò vrinator non est simpliciter positū, sed cum significat qui profunda quæq́ʒ peruestiget: vnde locos apud scriptores perdifficiles, Delio natatore indigere dicimus: egregiè enim Delij natandi peritia celebrantur.

ORBIS TERRARVM.

PEr idem animal orbem terrarū ἱερογλυφικῶς Ægyptij significabant. Nam cùm duas & sexaginta primarias terræ habitabilis regiones ponerēt, quas & Hali Amberagel in tractatu vltimo Astrologiæ memorat, obseruarunt magna in id genus animaliū cura adhibita, partes totidem in Cynocephalo moriente quę quotidie singulæ perirent, mox à secundo & sexagesimo die quod reliquū esset corporis interiret. Erat verò apud eos sacerdotes summa religio, vt quicunque singulis diebus intermortuus esset articulus præsecaretur, riteq́ʒ vnguentis mo C re suo obunctus sepeliretur. Quòd verò mos fuerit Ægyptiorū vnguento plurimo cadauera inungendi, durauit etiam apud Christianos diutissimè mos hic: quod ex Tertulliano coniectari possumus, ita dicente: Si Arabiæ queruntur, sciant Sabæi pluris & carioris suas merces Christianis sepeliēdis profligari, quàm Diis fumigandis. Sed vt ad orbis partitionem reuertamur, Deus excelsus, diceret Clemens, penes quem rerum omnium potestas est, in septuaginta & duas partes diuisit totius terræ nationes, eisq́ʒ principes Angelos pręfecit: mox Christus Apostolos totidem, antequam pateretur, per omnem terrarum orbem dimisit, qui Euangelium prędicarent. Astrologi suam quandam secuti commoditatem, sexagenis tantū partibus orbem diuisere: de quibus ita Proclus in Sphæra: Sed nec interualla circulorum in toto orbe à se inuicem stata sunt, verùm pro sphærarū descriptione ad hūc modū dispensari solent. Diuiso in LX partes meridiano quouis circulo, septentrionalis circulus à polo sexagesimarum partium quisq́ʒ interuallo notatur, Æquator ab vtroq́ʒ tropico sexagesimis quaternis distat. Reliqua ex Iacobo Zieglero, huius doctrinæ peritissimo, cognoscere poteris, cuius tu eruditionem admiratus, cùm principem is neminē virum in Italia, atque adeò in ipsa vrbe Roma reperisset, à quo susciperetur, tu ipse mi Cœli ho-

Aegyptiorū mos vngendi cadauera.

h

minem & probum & literatum, vti Anacharsin Solon, complexus, in contuber D
nium tuum admisisti, & vt doctrinam suam posteritati cõmunicare posset, per ea quæ illi præstas commoda effecisti.

DE SIMIA.

HAERES INVISVS.

E

IAM verò quædam super Simia conquiramus: qua super id traditur, quòd iidem sacerdotes, vbi hæreditatem in inuisos collatam significare voluissent, hieroglyphicum Simiæ, quæ paruulam ponè Simiolam duceret, facere consueuerunt: cuius argumenti causam eam apud Horum legas, quòd duas ipsa simiolas vno partu perfert. Sed enim earum alteram magis diligit, alteram ita negligit, vt eam etiam odio prosequi videatur. Quam verò curandam suscipit, morosè adeò complectitur, & ante se comprehensam gestat, ostentat omnibus, tractarique gaudet, gratulationem intelligens, vt magna ex parte fœtum ipsa suum, cui tanto affectu fauere videbatur, attrectando enecet: mox alterum quem negligere cœperat, educare cogatur, in eum omni mox conuersa cura.

HOMO NIHILI AC NEQVAM.

VVlgatissimum verò illud est, & omnium scriptorum ætatumque testimonio receptum, Simiam pro despicatissimo & maximè nequam homine haberi, vt pro Ctesiphonte Demosthenes, Æschinem tragicam esse simiam dicit, quòd personatus quodammodo verborũ grauitate videretur, cùm alioqui pessimus atque nequissimus ciuis esset. Et Dion historicus de obtrectatoribus, quos ego, ait, non pluris facio, quàm, vt dicit solet, simias. Apud Cic. epistolis, Simium inuenias pro nihili homine positũ. Quodque historiis Græcis memoriæ mandatũ est, Simiæ, quam rex Molossorum in delitiis habebat, improbitas minimè prætereunda. Illa enim, cùm Spartiatæ oraculum ab Ioue Dodonæo petiuissent de F
victoria sciscitantes, legatique vas illud in quo inerant sortes collocauissent, vrnã euertit, sortesque dissipauit. Negant verò historici, vt Cicero de Diuinatione refert, Lacedæmoniis vllum vnquam ostentũ hoc tristius accidisse: nam quę præposita erat oraculo sacerdos, dixisse fertur, De salute Lacedęmoniis esse, non de victoria cogitandum. Neque verò Plautus ineptè Simiam bestiam, nunc nihili vocat, nunc nequissimam, Milite, ac Pseudolo: & Rudente, pro lenone in somniorum conicctatione ponit, quando lenonibus nihil est scelestius neque perditius, ingrato dubio procul & inuiso mortalibus genere, quodque est, vt ipse dicit, Deorum odium atque hominum.

VITIORVM DISSIMVLATOR.

AD hæc, hominem sua dissimulantẽ vitia, turpitudinemque domesticã occultantem, notare si vellent Ægyptij, Simiam mįcturientẽ faciebant: ipsa enim est ea verecundia prædita, vt quotiescunque lotiũ fecerit, excrementũ illud, quod etiam in fæce reliqua feles faciunt, effossa obruat terra, aut alia quapiam re super ingesta omnino occulat. Sed quoniã impressi codices in damno sunt, quantum

ad

A ad Simiæ nomen, quæ sit castior lectio, in Fele, hoc est, in Æluro disputatur.

IMPVDENTIA.

PETVLANTIA.

Mihi quidem longè significantius per Simiã impudentia videtur ostendi posse, quàm huiusmodi verecundia. Ea siquidem partibus iis, quas verecundia occultari iubet, assidua sessione depilatis, natibusq; ita turpiter denudatis, improbum exhibet spectaculum: & eius generis mares, præcipueq; Cercopitheci, natura procaciter excitata, frequenti quantumlibet spectatorum theatro, satis cum impudentia pudendi tractatione lasciuiunt, eorum instar fatuorum quos nunc Ægyptij, vt omnibus ad Nilum locis palàm est, Mauriq; & Turcæ omnes simulac talia perpetrare conspexerint,
B magnopere venerantur, summaq; & innocentia & simplicitate præditos arbitrantur, remq; putant admodũ piam se facere, si cumulatam in hos stipem cõtulerint. Sed vtcunq; illa, Pithecusæ insulæ, quod ad hanc facit morũ prauitatem, notæ sunt in Tyrrheno mari, quibus nomen inditum à simiis, in quas Candulus & Atlantus, vt apud Harpocrationẽ ex Aschylis Sardiani iambis legit̃, fratres, omniũ ea ætate profligatissimi impostores à Ioue transformati sunt, cùm aduersus eum quoq; fallaciarũ machinas admouissent. De quibus ita Ouid. Fabulis:

Inarimem, Prochytamq; legit, viridiq; locatas
Colle Pithecusas, habitantum nomine dictas,
Quippe Deûm genitor fraudem & periuria quondam
Cercopum exosus, gentisq; admissa dolosæ,
In deforme viros animal mutauit, vt iidem
Dissimiles homini possent similésq; videri.

Sanè quidem petulantiam quis hoc scriptionis genere significaturus, nullo cõmodius animali vtetur, quàm simia: cuius improbitate considerata Plato in Ci-
C uitate sua Thersitem ait, illum omnium qui ad Ilium venêre turpissimum, tantęq; impudentię monstrum, vt Achillem Agamemnoni exprobrare nihil veritus fuerit, seq; heroibus ingerere temerarius assuerit, in simiam cõmutatum esse, imitariq; adhuc hominum facta, nõ re, sed specie ipsa mutata: quod etiam Q. Calaber Paralipomenis tangit. Nam si cùm inter homines ageret, tam perditæ fuit insolẽtiæ, vt ne regibus quidem imperatoribusq; ipsis quicquam parceret, minimè mirum, si, postquam in bruta transiuit, eundem animi tenorem seruat, importunitatemq; omnem aduersus leonem ipsum ferarum omniũ regem exercet. Sanè Lycophron Thersitem ipsum πιθηκόμορφον appellat: & vulgò genus hominum huiusmodi simiis solemus æquiparare. Ac in eam improbitatem ita nos aliquando lusimus sermone ad Leonem X. P. M.

Deniq; sic petulans generoso infensa Leoni
Simia, quæ natibus, caudaq;, & clunibus huius,
Tantum animi est paruis, affixa procacibus ausis,
Hoc tam magnum animal vexátq; agitátq;, nec vllam
Esse moram patitur, musca importunior, apta
Illa feros vitare vngues & dentis acumen,

Lubrica dum fidis ſaltu, leuibúſq; lacertis, D
Déq; ſuo quærit ſibi tot ludibria Rege.

FEBRIS MEDELA.

RElíquum hìc erat, vt ex eorundem ſacerdotum dictatis remedium febris ex Leone ſimiã veſcente ſignificari ſubijceremus, ſed ſuper hoc ſatis in Leone.

SVI ADMIRATOR.

QVo ſit in prolem ſuam affectu ſimia, paulo antè diximus. Hinc autẽ aliud oritur hieroglyphicum. Fuerunt enim qui Suffenos Catullianos per fœtã ſimiam aptè ſignificari poſſe contenderent, qui ſcilicet ſine riuali dicta facta'ue ſua vnicè amant & venerantur. generoſum Pindari dictum, qui genus hoc hominum philautia, hoc eſt, cęco amore ſui perditum irridens, adulatores non aliter viros probos & amicos videri ait inſipientibus, quàm ſimiæ pulchræ pueris iudicantur. Ait enim Pithiis, καλός τοι πίθων παρὰ παισί: bella quidem ſimiola eſt pueris. Nam & Horatius adulatorem in obſequium plus æquo pronum, ita ad diuitis nutum mutari ſcribit, vt credas mimum partes agitare ſecundas. Simia verò mimum exſcribit, quòd vna omnium maximè atq; efficaciſsimè quæcunque B fieri viderit imitatur. De philautia Syneſius vir literatiſsimus, cùm epiſtolas accuratius à ſe ſcriptas aliquando colligeret, vereri ſe dixit, ne quod ſimiis accidit, eueniat ſibi: illæ enim, ait, cùm natos animalium omnium turpiſsimos pariant, putant ipſæ tamen eos eſſe omnium formoſiſsimos. Atq; vtinam, mi Cæli, non idem & ego fallar, qui tantum vigiliarum hieroglyphicis his indagandis impenderim, tantum laborum conſcribendis exhauſerim, vt quod nunc hominum eſt ingenium, poſteaquàm me ſtudioſorũ animos oblectare exiſtimauero, ludibrio ſim. Quid enim, inquient, ad nos literarum Ægyptiarum fabulæ, cùm nunquã ſatis temporis per ætatem etiam longiſsimam ſuperſit, vt vel Latina vel Græca diſcere quis poſsit? quanto ſatius fuerat quatuor hos & viginti annos, qui contexendis ſex circiter & quinquaginta huius argumenti cõmentariis periêre, vel eloquentiæ, vel traducendis autoribus Græcorum optimis impendiſſe: aut ſi frigidus obſtabat circum præcordia ſanguis, mihi potius latenter inſtituiſſe viuere, ne per continuam genij defraudationem corpus affligerem, vnde diuturnas grauiſsimasq; tot ægritudines cõtraherem, nec tamen hinc vllam apud po F tentiorum quenquam gratiam mihi compararem. Vera hæc, nõ inficior, dicturi ſunt. Sed quid agerem? Suus cuique attributus eſt error. Si quid tamen fuerit quod vel tibi, vel tribus amicis aliis non vſquequaq; diſplicuerit, ſatis me conſecutũ arbitratus, habeant ſibi ſua regna reges, reſpondebo, meamq; iudicio triũ circiter amicorum induſtriã approbari vſqueadeò æſtimabo, vt pro laboribus tantis ingentem mihi mercedem cumulatiſsimè perſolutam rationibus meis ſim nulla contatione relaturus. Vale, meq; Manardo, more tamen illo tuo, plurimum commenda.

Generoſum Pindari dictum.

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM A ACHILLEM BOCCHIVM BONONIENSEM, DE IIS QVAE PER CERVVM SIGNIFICANTVR EX sacris Ægyptiorum literis.

SIngularis illa mentis integritas, summáq; eruditio tua, Achilles Bocchi nobilissime, nostræq; amicitiæ firmitas, perpetuáq; constantia iubent, vt quantum in me est, tui memoriam nullo vnquam tempore apud me desituram assiduè celebrem: siue nos coniunxerit olim studiorum similitudo, siue fortunæ quædam paritas, quòd eodem tempore pari militia tibi Bononiæ, mihi Romæ easdem disciplinas profiteri contigerit, eorundemq; amicorũ, quos diu coluimus, patrocinio protegi. Nullæ tamen te amandi causæ maiores extiterunt, quàm congressus illi periucundi, perutiles, & in primis mihi salutiferi, cùm tristissimo illo meo, Italiæq; totius tempore recens Florentia cum Mediceis meis eiectus, Bononiæ te superiori æstate conueni: in tanta enim rerum mearum omnium iactura facta neminem habui, qui sapientioribus sermonibus mœrorem, miserias calamitatesq; B *meas molliret, alleuarétq; magis, quàm amicissimæ officiosissimæq; consolationes tuæ: ita te prudenter per totius vetustatis exempla, pérq; ea quæ ætate nostra conspexeramus, de humanarum rerum vicissitudinibus disserentem audire plurimum iuuabat. Accedebat huc tua illa verborũ bonitas, mira vultus hilaritas, et festiua semper oratio, qua me ita deliniri sentiebã, vt ad ærumnas meas mitigandas nihil accidere posset vtilius, nihil accõmodatius. Tecum itaq; totos illos dies esse, tecum ambulare, tecum sedere nunquam destiti, donec maximã eius, quæ me tum oppresserat, anxietatis partem à ceruicibus meis excussisse mihi visus es, ægritudinisq; illius feritatem nõ parum mitigasse. Postea verò quàm acerbitas illa temporum in mitiorem versa est fortunam, elapsus è custodia Pontifex, patriæ Medicei, Romæ nos restituti, mihiq; res satis bellè successere, factum est vt me tot iam laborum difficultatúmq; nihil omnino pœniteret. Hippolyti enim mei liberalitate sum egere vetitus, liberiúsq; mihi otium indultum est. Vnde datus est ad literarũ studia reditus, & desertæ diu Musæ repetitæ. In his autem ea prima fuit cura, vt quæ tractasse me olim nosti hieroglyphica, diutius in situ esse minimè permitterem. Accinxi me itaq; ad poliendũ eo tunc consilio, vt si niueus doctorũ amicorũ calculus accessisset, modò hoc, modò illud Commentarium emitterẽ. Quod vt cõmodius fieri posset, eruditissimis viris amicis meis libellos singulos sin*C*gulis inscripsi, vt ipsi nõ magis mea, quàm sua causa, quod corrigendũ existimassent, accuratius emendare quodammodo cogerentur. Ex his Ceruus tibi dedicandus fuit, propterea quòd sermones illi, quos calamitoso meo illo tempore tecum fuisse repetebã, argumentũ id præcipuè habuisse memini, vt tot inuectas multis ab hinc annis in plerosq; Principes calamitates, quales & quantas Europa ferè tota vidimus, eorũ delirio deriuatas inde procedere querebamur, quòd id hominum genus amicos synceriores veridicósq; propemodũ fastidiret, plurimúmq; adulatores subdolósq; parasitos vnicè adamaret. Præcipuum verò Cerui esse hieroglyphicũ apud Aegyptios, vt si hanc iudicij captiuitatẽ indicare vellent, Cerũ fistula illectũ pingerent: vt si quæ huiusmodi tendiculæ pararentur, haberet scitus homo quod sibi proponeret præcipuè fugiendum.*

AB ADVLATORIBVS PESSVNDATVS.

AEGYPTII hominem dolo ab adulatoribus circumuentum ea pictura significabant. Quòd verò Ceruo insitum natura sit pastorali fistula, vel suaui aliquo modulantium concentu demulceri, tantáq; hinc affici voluptate, vt immemor sui nullo prorsus negotio capiatur, vel iniecto alicunde telo, quod propter animi abalienationem adesse tunc minimè suspicatur.

D

euestigiò transfodiatur, atque ita fiat adblandientium præda, lætum aliquod ludibrio suo côuiuium exhilaraturus: quemadmodũ cum pernicie sua ridiculi fiunt, qui lenociniis istiusmodi sese offerunt capiendos: vt rectè mihi Antisthenes philosophus dixisse videatur, longè satius esse in coruos, quàm in adulatores incidere. Hæc iam tunc in cõgressu illo Bononiensi dicta puto meministi, cùm tu, vt semper soles doctè aliquid declamare, subiecisti: Sapientissimè quidem Antisthenes, qui vt iuuentutẽ suam (nam ea potissimùm ætas huic obnoxia est incommodo) ab Archilochcæ vulpis calliditate liberaret, vtili omnibus documento futurus, coruos aiebat non tam hominibus obesse, quàm adulatores. Corui siquidem corporis tantũ oculos effodiũt, quos ne vtiles quidem non postremi nominis philosophi existimauerũt: alij, vt contemplationis E impedimentũ nescio quod spontè effossos abiecerũt. Adulatores verò, mentis, quæ nostri diuina pars est, oculos eruunt, intellectum scilicet atque iudiciũ, quibus tantùm reliquis pręstamus animantibus, obtenebrant: quibus ita perditis, euenire necesse est, vt nihil fiat humanitati reliquũ. Idem etiam dictitabat, Meretrices bona omnia amatoribus suis comprecari, præter vnam mentem atque prudentiam: ita adulatores iis quos affectantur, omnia felicia ominari, prẹterquam sapere, ac seipsos noscere. Addidisti etiã illud, quod Crispus Passienus dicere solebat, nõ esse claudendum hostium adulationi, sed aperiendum, veluti solet amicæ, quę si fores impulit, grata est: si effregit, gratior: prodesse enim in hoc arbitrabatur, vt homo inde qualis esse debeat, admonerẽt. Respondi ego: Argutè quidem Passienus opinabatur, sed paucissimi quos ardentissima virtus vndecunque munierit, hoc assequi potuerunt: reliquis plerisque omnibus, ob humanæ naturę imbecillitatem periculum imminet, ne si ad hæc aures patefecerint, tanquam vituli inter lupos circumueniantur, vt Cratetis Cynici sententia declarauit. Contrà verò sapienter illi vitam instituerunt, qui non ad ostentationem viuunt, non F populares aures captant, sed sibi rerum suarũ conscij, rationem ipsam, veram viuendi ducem, sibi proposuerũt. Quare cùm veritas semetipsum noscere doceat, impediat adulatio: illa virtutis viam, hæc vitiorũ semitam collaudet: illa bonis, hæc malis parêre cõpellat, reiiciatur à nobis penitus adulator more philosophi Timonis, qui Demeam assentatorem ligone percussit. Nullũ enim animãtium genus assentatoribus, ait Plutarchus, perniciosum magis: nullum quod citius iuuentutem in præcipitium agat: nullum quod facilius fortunas, honores, vitam denique ipsam radicitùs euertat. Ideoque Diogenes interrogatus, quæ bestia morsum haberet nocentissimũ: Si de feris, inquit, interrogas, obtrectator: si de cicuribus, adulator. Nam veluti aucupes blandulo quodã stridore & mellita vocula simplices auiculas aut in viscum implicant, aut in pedicas iniiciũt: ita pellicit homines adulatio, & mox in omne scelus impellit, eoque impulsum & inuolutum, in vitam demùm calamitosam trahit, perque caput & pedes in profundissimam ærumnarũ voraginẽ demergit. Rectè itaque dicere solebat Aristonymus: Ligna dum ignem nutriunt ab ipso consumi: diuitias, dum adulatores alunt, ab eis labefactari. Excepisti tu: Rectè quidem mi Pieri: nam in memoriam illud mihi re-

uocasti,

A uocaſti, quòd & Phauorinus philoſophus Actæonis fabulam à ſuis canibus, quos alebat, deuorati, ad adulatorum trahit euentum, quorum finis & intentio eſt totum abſumere, ſi poſsint, dominũ. Quod cùm ita ſit, Antiſthenes ſiue Diogenes Cynicus cum ligone ſuo ſummo opere commendandi, qui quod in vita pernicioſiſsimum eſſet animaduertentes, vrbaniſsimo dicterio alter, caſtigatione alter, homines ad morum integritatem & prudentiam natos admonere voluerint, ne peſsima paraſitorum contage labefactati, per imprudentiam in tam procliuia vitæ diſcrimina peſſum raperentur, omniumq́ꝫ ignominiæ, contumeliis atq; ludibriis expoſiti, eorum quibus ſe ſuaq́ꝫ omnia crediderant, proditione perderentur. Subſecutus ego ſum: At ne Ceruum tantùm muſicæ capi lenocinio perſuaſum habeamus, equos etiam, ferocia alioqui animalia, eadem affici ſuauitate, Perſica ex hiſtoria compertum, magno eorum detrimento, qui bellatores eos effœminatis cantilenis & modulis aſſuefeciſſent. Murænas quoq; & thriſſas piſcium genera euocari concentu & tintinnabulis, exploratum vulgò: quamuis murænas geniture tantùm tempore, vtpote quæ ſerpentium ſequi ſi-
B bila feruntur, quibus eas admiſceri tradunt. Iam & Otus, cui nomen inter aues ab auribus eſt, tanquam cantaminibus circumuentus modulamine afficitur, humerosq́ꝫ iactare, ſaltitare, & nutare vertice quaſi modulos teneat aſpicitur: ſed nulli horum muſica eſt exitio veluti ceruis, quapropter hinc potius Ægyptij hieroglyphicum ſuum deſumere voluerũt. Sanè quo minus mirum ſit ceruum muſicæ modulos intelligere, apud Ælianum legitur eum Indicæ vocis callere ſonum, ſermonemq́ꝫ percipere, neq; alium quempiam ita facilè: quamuis Ptolemæo Philadelpho ceruus fuerit, qui Græcum idioma prorſus intellexerit. At iam ſatis ſuper Cerui muſica euagati, reliqua nunc eius animalis ſignificata ſubiungamus.

PRÆCIPITANTIA.

PErcito quempiam ingenio, temereq́ꝫ ac nulla ratione ſeſe mouentem (vt plerunque furores ſunt qui Panici vocantur: quippe cùm nulla vrgente cauſa quis in fugã ſe proripiat, negotium've, quod præ manibus erat, ſtatim abiiciat, inceptumq́ꝫ deſerat) Ægyptij per ceruum & viperam adpictam intelligebant.
C Pugna enim huic cum ſerpente, cuius etiam cauernas inueſtigat, nariumq́ꝫ ſpiritu extrahit renitentem, vt luculenter his verſibus Lucretius:

Naribus alipedes vt cerui ſæpe putantur
Ducere de latebris ſerpentia ſecla ferarum.

Ideo ſingulare abigendis ſerpentibus remediũ, ceruini cornu ſuffitus, vt apud Nicandrum legitur. Idem ipſe tamen tam acer anguium hoſtis, qui tanto eos conatu perquirit, ſimulac ex improuiſo viperam conſpexerit, in pedes ſe repentè proripit, ac fugit, ingenita ſcilicet naturæ diſcordia concitus, quæ illi accidit, vt idem Poëta refert,

Propter diſſimilem naturam diſſimileſq;
Texturas inter ſeſe, primaſq; figuras,
Multa meant inimica per aures, multa per ipſas
Inſinuant nares infeſta atq; aſpera tactu.

Sanè coniectores etiam tradunt, eum qui per nocturnam quietem imaginatus fuerit videre ſe ceruum quempiam inſtantem tergo, longeq́ꝫ ſequentem, futurũ vt qui tale ſomniũ viderit, ea ſit formidaturus, ex quibus nulla ſit offenſio ſubſecutura, ac perinde fruſtrà timeat.

PRAVITAS EDOMITA. D

SIquid verò ad vetera significata addere cõcedatur, cùm vipera sit profligatissimis tota vita sceleribus inquinatissima, alia mariti, alia matris parricidio polluta, venenum'que eius atrocissimũ, quod omnem, vt aiunt, exuperat medicinam, aptè mihi fecisse videbitur, si quis vel regem vel magistrum vel iudicem quempiam in scelera vindicem sese acerrimũ exhibentem, per ceruum & extractam è cauernis viperam, quam mordicùs apprehenderit, figurarit. Eodẽ etiã hieroglyphico virũ intelligemus, q morũ impuritatẽ corrigat, scelera eluat, prauitatẽ emẽdet, & quod idẽ ait Poëta:

Veridicis hominum perpurget pectora dictis,
Et finem statuat cupedinis atq; timoris,
Exponátq; bonum summum, quò tendimus omnes, E
Quale sit, atq; viam commonstret tramite paruo,
Qua possimus ad id recto contendere cursu,
Quidve mali immineat rebus mortalibus olim.

Hoc enim est maleficũ serpentem, qui clàm in insidiis excubat, è latebris extrahere, extractum interficere, interfectum deniq; deuorare.

FVGACITAS.

FVgitiuũ dubio procul hieroglyphicè notare qui vellent, currentem ceruum describebãt. Est verò fugacitas ceruo natura insita. Hinc Lucret. Et fuga ceruis A' patribus datur, & patrius pauor incitat artus. Quã verò pedum alacritatem in Achille fuisse autores tradunt, vt ποδάρκης, καὶ πόδας ὠκὺς passim ab Homero vocitetur, sunt qui autument inde partum, quòd eius infantia sub Chirone fuerit ceruorum medullis plurimùm enutrita. Porrò illum assecutum esse ceruos absq; canibus, & retium insidiis, Pindarus Nemeis canit:

Κτέινον τ' ἐλάφους ἄνευ κυνῶν, δολιῶν θ' ἑρκέων.

Nam de agilitate cerui superfluum est verba facere, cùm scriptis omnium in pri F mis celebretur, præcipuè verò κατ' ἐξοχὴν quandam, Laconũ chorus, Aristophanica Lysistrate, dicat, saltandum pedibus est tanquam ceruus aliquis. Sed quod de Achillis nutrimento & nomine positum est Nazianzenus Achillem dictum ait, quòd sine cibo fuerit educatus: χιλὸς enim cibus & succus est: ille verò crudis tantùm ferarum artubus pasci fuerit assuetus. Sed & quod de Chironis institutione circumfertur, mirum ab Homero nusquam huius rei mẽtionem fieri, cùm tamen Apollonius, & qui post Homerum fuerunt Poëtę pleriq; omnes, educatum Achillem à Chirone tradant. Addam huc Telephum Herculis & Auges filium, quem Alæus Auges pater in Panthium montem exposuerat, à cerua educatum esse, vt apud Lycophronis interpretem habetur, quod & nomen ipsum ostendere videtur: cerui quippe nutricatum significat.

INTERQVIESCENS.

QVamuis autem cursum pernicissimum Ægyptij ex cerui currentis specie intelligi monuissent, quia tamen is requiem inter currendum aliquam facit consistensq; manet, dum qui sequitur appropinquet, tum fugam item arripit, factum est vt hominem aliquam laboribus suis requiem interponentem signifi-

A ſignificare ſi vellent, currentē quidem ceruū pingerent, ſed retrò ſpectantē, cùm in ſolius tantùm fugacitatis ſignificato caput ſurrectū ſtatuerent, vt cornua per dorſum demiſſa reſiderent. Ideo verò ceruus dum fugit, interquieſcere cogitur, quòd tenui imbecilloq́ eſt inteſtino, quod leuiter etiā percuſſum rumpi poſsit, cute adhuc integra permanente. Deniq́ imbecillum adeò animal eſt ceruus, vt tactus ab aſpalatho, ea eſt ſpinæ ſpecies, emoriatur. Verùm hoc & alia de cauſa, & alio etiā poteſt modo pingi, quippe ſi tres plures've ceruos natātes ſeceris, capitibus alterius clunibus impoſitis, atq́ eorum primum auertentem ſe quaſi ad poſtremū ſe locū recepturū: quo quidem officio mutuo ſe adiuuant, cùm ex Sicilia transfretant in Calabriam per æſtatem, pabuli gratia, idq́ plurimùm iuxta vrbem Rhegium, qui propterea quòd onus capitis ſuper aquas extantis haud facilè ſuſtinēt, inter natandum ſinguli ſuper anterioris lumbos caput imponūt: dux verò cùm defeſſus eſt ad vltimum trāſit locum, atq́ ita mox alius atq́ alius labore ita cum quiete communicato incolumes tranſeunt. Si cui tamen quod ſuperius poſitum eſt hieroglyphicum magis placuerit, res in medio poſita eſt.

B

FORMIDO.

STuporem præter hæc, formidinemq́ per ceruum & puniceas pennas prætentas ſignificari, omnibus innotuit, tam ex iis qui Animalium hiſtorias cōſcripſere, quàm ex Virgiliano carmine, qui Turnū attonito quodā pauore perculſum ceruo æquiparat puniceæ ſepto formidine pennæ. Libet verò loco hoc de pennis ad ceruorū formidinem excogitatis hiſtoriam enarrare, quæ non tantùm Virgilij carmen explicabit, verùm etiā hieroglyphico huic argumento plurimum afferet claritatis. Narrabat mihi Io. Antonius Pollio Geloum Princeps, Pontificij contubernij mihi ſocius, ſtare adhuc in Sicilia hanc venationis antiquæ rationē, quæ ſic fieri ſoleat. *Venationis antiquæ ratio.* Nobiles vbi renunciatū fuerit ceruorū greges vſquā oberrare, alter alterū inuitantes properè conueniunt, afferuntq́ ſecū ſcorpionem aut arcum ſinguli, & faſciculum virgarum, quæ omnes ferrea cuſpide præpilatæ ſint, quarum caput alterum in ſummo perforatum eſt, funiculo perpetuo per virgas ſingulas ea tranſmiſſo. longitudo earum ad pedes quatuor vel circa. Cum ad locū peruenere vbi ceruos congregatos norunt, latè diffuſi equi-

C tes pediteſq́ modum agri, quanto ſatis eſt ambitu circumſiſtūt, ſtationemq́ vnuſquiſq́ ſuam per interualla certa ſuſcipiunt. Hìc faſcem quiſq́ ſuum explicat, primaq́ virga ad finitimi vltimam alligata, reliquas per decempedæ circiter interuallum ſingulas terræ affigit: idem alter, idem alij faciūt, donec ceruos vndecunque concluſere. Virgis ita diſpoſitis pennarum punicearum, quas in hunc vſum magno numero ſucatas habent, faſciculos licio ſuſpenſos ad traductum per virgas funiculū hic & illic alligant, qui aura vel leuiſsima impulſi varia iactatione moteantur. Stationarij mox in proxima ſeſe quiſq́ abdunt virgulta, ſagittiſq́ intentis expectant taciti. Liciorum hoc ſeptum ingreditur eques tantùm vnus cum odoriſequis canibus, iiſq́ non admodum magnis. Hunc venationis magiſtrum vocant. Is vbi gregem nactus eſt, ſenſim accedit, latratuq́ catulorum tantùm fretus, agmen incipit agitare: illi conferti omnes vnà fugam capeſſunt: at cùm ad licia pennaſq́ illas penſiles peruenere, ſubitò pauefacti vlterius progredi non audent, ſed illarum motum & fulgorem declinantes ad læuā non procul flectunt, & rutilantes faſciculos illos proſpectantes tanquā muro incluſi circumaguntur: ſubſequitur magiſter, nomine quenq́ vocans ex ſtationariis, prout vnicuiq́ fit proximus, atque huic primum vel ſecundum, illi tertium aut

quintum aut septimum ex libidine sua telo excipiendum destinat, futurum sa- D gittario dedecori & ignominiæ, nisi oblatum à magistro sauciarit, vel si alium quempiam quàm nuncupatum appetierit. Magister ita agmen tandiu circum agit quasi per pomœria progressus, donec ita præda omnis per omniũ vices cõcidat exanimata. Hæ sunt itaq; pennæ illæ, quarum formidine attoniti stupidi've facti cerui, abalienato prorsus animo cõsternantur. Has enim nõ aliter pauent, quàm elephanti colorem album: tauri phœniceum ac rubicundum: tigres tympanorũ sonitum: vrsi leones've mappam, amiculum've in caput iniectum: de quo locis suis. Sed quod ad ceruum pertinet, dant hoc nonnulli animalis stoliditati, ingenitoq; cuidam stupori, qui ei de re qualibet oriatur. Natura omnino sunt hi meticulosi, quia frigidiusculi: philosophi enim animalia eo omnia formidine magis laborare tradunt, quo frigidiora sunt: idq; quotidiano comprobatur experimento. Ceruos verò esse frigidos, lachryma dulcis argumento est, quæ salsuginosa est apris, qui magna pollent caliditate. Hinc fit vt ille fugiat, hic hostem adoriatur, procq; viribus iniuriam vlcisci pertentet. Sed cur non Lucretij Latini philosophi, eaq; de causa mihi sæpius citandi, luculenta super hoc car- B mina recitemus?

At ventosa magis ceruorum frigida mens est,
Et gelidas citius per viscera concitat auras,
Quæ tremulum faciunt membris existere motum.

Atq; idem superius dixerat:

Est & frigida multa comes formidinis aura,
Quæ ciet horrorem membris & concitat artus.

Huius rei doctrinam secutus Horatius ait:

Quem tu ceruus vti vallis in altera
Visum parte lupum, graminis immemor
Sublimi fugies mollis anhelitu.

Et Græci ἐλαφον κάρδια omnino dixerunt pro maximè formidoloso. Et Cleonymũ taxat Aristophanes timidissimum hominem, quem Nebulæ per figuram cerui referebant. Sed enim quod de animalis frigiditate philosophi differunt, longè aliter apud Euthymium inueni, vt in subiecto habetur hieroglyphico.

VEHEMENS APPETENTIA. F

VEhementissimi enim desiderij signum esse ceruum ad aquæ fontem adspectantẽ, Diuinæ indicãt literæ, dum ita canũt: Quemadmodum sitibunda cerua inhiat ad aquarũ riuos, ita anhelat anima mea ad te Deus. Cerua enim suapte natura ita calida est, aiunt sacri interpretes, vt frigidissimis reptiliũ carnibus mirificè releuetur, ideóq; eas auidius appetit, quibus absumptis naturali illo calore κατὰ τὴν ἀντιπερίστασιν magis ac magis concitato, studiosissimè gelida fontium fluenta perquirat.

FORMIDO SVBLATA.

QVòd autem Herculem ceruum enecantem multa artificum opera proponunt, sumptum ex Poëtarum fabulis argumentũ, in quo tamen hieroglyphicus

A phicus delitescit intellectus, pauorem è mortalium vita sublatum ex eo significari tradit Heraclitus, qui pleraque fabularum figmenta in hieroglyphicum hunc modum interpretatus est. Sed quantum ad timiditatem pertinet, cùm affectus huiusmodi in seruis præcipuè deprehendatur, vtpote qui seorsum ab ingenua liberalitate sint vel educati vel instituti, mos apud Comicos in primis inoleuit, vt fugitiui, quod omnino timidorum est, cerui appellarentur. Eius timoris ergò Achilles apud Homerum ignauiam obiicit Agamemnoni, dum ceruino cum corde præditum obiurgat. Pomp. Festus seruos fugitiuos vnius tantùm literæ mutatione ceruos nuncupari solitos tradit. Sed enim vt eo vocitarentur nomine, non ipsa tantùm fugacitas in causa fuit, verùm etiã historia. Aiunt enim Seruium Tullum ædem in Auentino Dianæ sacrasse, diemque instituisse Idibus Augusti, quo die ipse cerua natus esset: mos verò erat vt Deæ ara ex cornib. fieret, cæsorumque ceruorum capita valuis & parietibus affigerentur, ipsumque Dianæ simulachrũ, vt in plerisque numis habetur, cum ceruo effingeretur, quòd animalia ea in eius esse tutela dicerentur. Ab vtriusque igitur rei similitudine, & scurrili
B propémodum in regem ioco, serui fugitiui cerui coepti sunt appellari. Addam id, animalia ea ceruos quasi geruos dictos, quòd cornua gestãt vsque adeò grandia. Nam & Ceres quasi Geres à gerendis frugibus dicta, vt Etymologici putant. Illud verò seruile identidem est, quòd onus tam magnum cerui gerunt capite, quoniam ponderum gestatio sit seruorum propria.

AVDITVS ET SVRDITAS.

SVrrectas auriculas ceruí, auditus acris significatum esse, ostẽdit illud, quod ὦτα ἱστάναι prouerbium fertur, quod arrectis auribus Maro, & arrigere aures Terentius interpretatur. Contrà verò pro surditate easdem demissas pingere moris est, quia tunc cerui acutissimè audiunt, cùm surrectas aures protendere: cùm verò eas demisere, vix proximum excipiunt sonum. Nam cùm auditus, vt placet Empedocli, fiat illisi spiritus in clauiculatam aurium partem introrsus adnexã, quã tintinnabuli vicem præbere dicit, vtpote celso loco sitam, pulsuique obuiam, accidit vt negato per huiusmodi aurium depressionem ingressu, surditas obueniat necessariò. Alia quædam Medici comminiscuntur, sed quæ nihil
C ad rem nostram attinent: hoc siquidem significatum ex gestu desumitur auris, quæ cùm surrigitur, patefit: cùm verò demittitur, auditum obturat. Nam & Aristoteles ceruos ait, cùm aures demiserint, facilè capi, quòd insidias nõ senserint: cùm verò eas intenderint, facilè insidiarum admoneri.

MVLIEROSVS.

SI qui verò mulierosum hominem, & multarum concubitum appetentem notare vellent, ceruum exporrecto genitali pingebant. Is siquidem cùm turgente iam venere coitum appetit, non in vna tantùm immoratur, sed mutat, breuique interposito tempore aliam atque aliam superegreditur. Aiunt verò ceruorũ coitum non esse statarium vt reliquorũ animalium, sed ceruam simulac marem accepit, identidem currere, applicitumque ceruum & rem nihilo secius peragentem dorso vectare, illum duobus tantùm pedibus terræ innixum pertinaciter subsequi, nec nisi re peracta desilire.

LASCIVIÆ POENITENTIA.

ILlud spectandæ probitatis exemplum est, quòd volentes hominem propter propriam petulantiam, qua lapsus fuerit, pudore affectum ingenuo significare, ceruum in scrobe delitescentem ostentabãt. Is enim cùm fœminam impleuit,

A quo Dux ipse polleret, tribuebat: idq; multis stratagematū exemplis apud rerum scriptores passim verum esse comperitur. In hanc sententiam Demades Philippo, qui contra Athenienses superior euaserat, adulaturus, ἔγνως ἄν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, τὴν τῆς πόλεως δύναμιν, εἰ ἀθηναίων μὲν φίλιππος, μακεδόνων δὲ χάρης ἐστρατήγει. Nosses, inquit, ó Rex, ciuitatis robur, si Atheniensium Philippus, Macedonum verò Chares exercitui præfuisset. Chares enim Dux fuerat Atheniensium. Non omittendum hic, quòd Tertullianus nosse ait se Christiani gregis pastores aliquos in pace leones, in prælio ceruos: quòd quidem vir ad martyrij cruciatus impauidus & paratissimus, ad ineptias tollendas feruentissimus, neq; animos pusillos, neq; ignauiam quorundam ferre poterat.

A C T Æ O N.

FRiuola verò mihi videtur Anaximenis interpretatio super Actæonis fabula, de qua superius mentionē fecimus, qui cōuersus ideo dicatur in ceruum, & à canibus suis dilaceratus, quòd periculis quæ venādo subierat demùm consideratis, ætate iam ingrauescente timidior factus, in ceruū transformari sit visus, cumq; canes nihilo secius aleret, patrimonium consumpsisse, idq; à canibus

B laceratum esse significare, cùm potius historia, non fabulæ cuiusquā figmentū, inuento huic dederit argumentū. Actæonē enim & Cippū cornutos editos, Plinius autor est. Quin apud Max. Tyriū legas, apud Corinthios, Bacchiadarū facinus in Actæone Dorico adolescente discerpendo admissum, Bœotio illi assimilatū, in quo Actæon à veris est canibus laceratus. Quòd verò Homerus ait, Dianā per iuga montiū errantem gaudere telis, & capreis ac fugacibus ceruis delectari, sunt qui ad Actæonis fabulam conuertāt: sunt qui vetustam philosophiam secuti, sagittas eas quæ ceruum assequunť hieroglyphicè solares radios indicare velint, quorū scilicet repercussu, cornua ipsa pro loci, vbi Luna est, conditione, & appareant & obducanť. Nam & Lucretius tela hæc ita interpretať,

Non radij Solis, neq; lucida tela diei.

Dianam autem capreis & ceruis tantùm gaudere, Homerus dicit, leonibus autem minimè: nempe quia circa Taygeta aut Erymanthum eam venari dicit, vbi leones non habentur. Elei sanè Dianā ἐλαφιαίαν vocant, vt apud Pausaniam est, quamuis aliter alij nomen interpretātur. Videas tamen passim Dianæ simula-

C chro ceruum vtplurimùm in venatum obiici, qualem præcipuè speciem in Hadriani numo cernere est, cum inscriptione, ΑΡΤΕΜΙΣ ΕΦΕΣΙΑ. In aliis quoque eiusdem Hadriani Dianæ itidem Ephesię simulachrū geminis duúm ceruorum inter se auersorum clunibus insidere conspicias, atq; aliter in aliis. Et cerua est in multis Gallieni numis cum inscriptione, DIANÆ CONS. AVG. Ea enim ambitione fuit, ingenio vir alioquin impurissimo, vt Deos omnes ad sui custodiam & conseruationem occupatos esse iactaret. Hinc feras ferè omnes quotquot numinibus dicauit antiquitas, numis suis eadem inscriptione cudēdas curauit, quorum vis magna paucis antè annis in agro Bellunensi reperta est. Neq; tamen Dianæ tantùm, verùm etiam Milanioni, & Atalantæ heroibus ceruus dedicabatur, quorum simulachra cum hinnulo in Olympia fuisse Pausanias testatur. Quòd verò aiunt Iphigeniam cùm iamiam ad aras patris iussu mactanda constitisset in ceruam demutatam, ac ipsius Dianæ numine in Tauricam regionem asportatam, Nicander in taurum ait, Phæodimus in vrsam: atque ita omnia variant in Græcorū fabulis, à quibus longè diuersa leguntur apud Lycophronem & eius interpretes.

Hadriani numus.

Gallieni numi.

VIVACITAS.

D

Viuacitatem ex picto ceruo significari, quod Ægyptiorum commentum est, magis exploratum arbitror, quàm vlla sit opus commentatione perquirere. Datum enim illi est à natura, vt quamdiutissimè viuat. Verùm cùm id sacerdotes ostẽdere volebant, cornua maximè ramosa faciebãt, siquidem vnoquoque anno ramus horũ cornibus adiicitur, sed vt nonnulli obseruarunt, non vltra sex annos, ab eo tempore similia reuiuiscere, neque ætatem inde discerni posse, sed ex dentibus, quos tũc cùm grandæuus est, aut paucos, aut nullos habeat. Sed enim experimento compertũ est, cornua senescentiũ asperiora quotannis fieri enormioraque, pluribusque tuberculis & mucronibus horrida, quo magis in seniũ vergant. Animaduertendũ autem in manu scriptis Hori codicibus antiquis, πολυχρόνια σημαίνειν scriptum, non πολυχρόνιον, vt in impressis habetur, quod Multa tẽpora interpretandum esset. Sed parui hoc momenti. Agathoclea Syracusanorũ tyrannum ferunt ceruum venando interfecisse, circa cuius collum torquis erat aheneus, superinducta iam pelle tectus, in quo huiusmodi legebatur inscriptio, ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΙ. quẽ Princeps ipse magna veneratione susceptũ Dianæ statim cõsecrauit, diutissimeque apud Peucetios Italiæ populos in percelebri Dianæ templo, cuius meminit Aristoteles, torquis ille conspicuus fuit. Superare verò eos trecentos annos multi prodidêre, plerique plures, plerique pauciores: quod quidem vtcunque habeat, receptissimum est eos esse viuacissimos, & viuacitatis elogio passim à Latinis Græcisque scriptoribus appellatos. E

VIR VNDECVNQVE perfectus.

Sed iam tempus est vt ruminationis significatum exequamur, si prius tamen locum apud Plinium expenderimus, vbi de ceruí ruminatione loquitur, quem syluestriũ tunc ruminare, cùm à nobis aluntur, dicere videtur, quasi cicuratio sit ruminationis causa. Sed enim, vti reor, vel aliquid deest, vel, quod adduci non possum, Aristotelem non expressit, qui eo probat argumento ceruos ruminare, quia idem faciunt alti à nobis. Ait enim, ex feris ea tantùm ruminare nouimus, quæ aliquando cum hominibus degunt, vt ceruus, hunc enim ruminare, manifestum est. Huius verò rei significatum ex Diuinis literis interpretandum, ex quibus animalia quæ ruminant, & vngulas bifidas habent, profana non esse didicimus: quod quidem eo velamento subinnuit, eum qui sacris sit initiaturus, pietatis meditatione, neque nõ doctrina iudicioque præstare oportere. Bifida siquidem vngula discernẽdi doctrinam, & singulorum indicat examinationem, quam per ipsas rerum distinctiones assequimur, vt rectum ab indirecto, lepram à non lepra discernere possimus: ruminatio verò, vt sæpe dictũ, pietatem & diuinarum rerũ meditationem ostendit: horum qui altero careat, tanquam ineptus reiiciendus. Alterius siquidem altera poscit opem res & cõiurat amicè, diceret Horatius, de quo tamen significato in Porco latius ex Philone. F Eoque forsitan spectat dictũ illud ex XXIX. Psalmo, vt apud Græcos est, φωνὴ κυρίου καταρτιζομένου ἐλάφους, Vox Domini quæ ceruos perficit, vt alij, Præparat. Significat verò καταρτίζειν, instruere aliquem ad negotiũ, quod exequendũ susceperit.

Vox

A Vox igitur Domini, quæ ceruos, hoc est, viros non indignos qui admittantur ad sacra, instruit, & ad certam vitæ rationem inducit, ea est, quæ per Prophetarum vaticinia, per Euangelicam institutionem, per Apostolorum prædicationes, per Doctorum optimorum interpretationes nobis innotuit. Adamantius, cuius sententiam Euthymius mihi sequi videtur, eò rem trahit, vt eos viros Dominus ad profectum sapientię ducat, qui serpentes sint assiduè persecuturi (qui sermo merè est hieroglyphicus) hoc est, bellum cum hæreticis, & falsorum dogmatum autoribus gesturi, diaboliq; tentamenta conatusq; ejus omnes exuperaturi: quo debellato certamine, triumphabundi mox cantare valeant ex altero supra quadragesimum Psalmo: Quemadmodũ anhelat ceruus ad fontes aquarum, ita sitibundus fit animus meus ad te Deus: sitiuit, inquam, animus meus Deum eum qui fortis est, qui viuit. His verò ceruis montes excelsi peruij, sublimitas quippe cœlestis illucescit, supremaq; doctrinæ fastigium, quod nubes omnes exuperat, quò, simulac mortalium insidiis appetuntur, aut canum latratibus exagitantur, tutò confugiant, & sine perturbatione sospitentur. Vbi verò
B in Diuinis ipsis literis, Prouerb. quippe Solomonis legitur, Ceruus amicitię, & gratiarũ pullus fabulentur tecũ, hieroglyphicè quidem, ait Eucherius, ita interpretantur, vt ceruũ amicitiæ accipiendũ putent Christum totius dilectionis & charitatis magistrum: nam & alibi, & præcipuè Cantico, Christus ex cerui imagine describitur: vt eo loco, Similis es tu fratruelis meus damulæ, aut hinnulo ceruorum. Gratiarum verò pullum quem accipiamus, nisi columbinũ, ac per inde sanctum Spiritum, qui sit omnium gratiarum, quippe vt veteres vocabulum vsurpant, χαρισμάτων distributor? Admonemur ergo per Solomonis præceptionem, vt semper Christi, vel Spiritus sancti solatia requiramus. Sed antequam cornuum ceruinorum genera prætereamus, id obseruandũ, è ceruorum genere qui cornibus latis sunt, Tragelaphos, vt tradit Eucherius, Diuinis literis nũcupari. Animaduerti interdum è summis fraxini arboris ramis nasci quid ad huiusmodi cornuum similitudinem, surculo quippe aliquo detruncato, mox gummi de cortice exudante, qui in eam mox speciem Virgiliani visci more crescat, & vario flexu modò in spiram, modò instar acanthi, flexibus anguineis in-
C curuetur: id quicquid sit lignum omnino est, atq; admodum solidum, sed forma lata striisq; multiplicibus loricata.

Columbinus pullus.

FEROCITAS IN TIMIDITATEM VERSA.

SEd quoniam in Tragelaphum incidimus (qui nomẽ id adeptus est à cornibus, quæ propter latitudinem & strias huiusmodi hircinis admodum similia sunt, ramosa tamen, sed non in acutum tendentia) quid de Hippoceruo dicemus, quem nostra vidit ætas, anteriore parte equum, posteriore ceruum, sessoris & ephippij patientem, ingressu tamen incommodo, vtpote qui modò assultu, infesta modò succussatione sessorem conquassaret? Misit hunc dono Fridecus primus Mantuæ Dux Francisco Galliarum Regi, salutis nostræ anno XXXIIII. supra M. D. Quòd si quid huiusmodi pingere voluerimus, non incongruum erit animalis huius hieroglyphicum, ferocem impetu primo hominem significare, qui mox in pauidum euestigiò degeneret, & in fugacitatem elabatur.

DE CORNIBVS. D

SPECIOSÆ FORTVNÆ INCONSTANTIA.

QVoniam verò Ceruus ad Lunæ ſimilitudinem cornua nunc amittit, nunc reparat (nam & ſideri cornua & decidere & ſuccreſcere videntur) hieroglyphicũ nonnulli ponunt cerui cornua, ſi quempiam ab ignobilitate modò ad honores euectum, modò ab honoribus ad ignobilitatem redactum aſsiduo fortunæ rotatu, varioꝙ euentu, ſignificare voluerint. Solis enim animaliũ cornua decidua recidiuaꝙ annis omnibus Ariſtoteles Achaicis Ceruis hoc ait accidere, eosꝙ, vt ſuprà dictũ, præ pudore tandiu latitare, & loca difficilia acceſſu petere, donec alia renaſcantur: quamuis caſtratis aiunt, neque decidere, neque ſi prius deciderint, renaſci. Toto verò opere cornua dignitatis, potentiæ, fortitudinis, autoritatis & imperij indicia eſſe commonſtrantur.

SACROSANCTA DIGNITAS.

HInc aliud naſcitur hieroglyphicum, vt ſacroſancta dignitas ex vnoquoꝙ E
cornu ſignificet, quod antiquiſsima omnis veterũ indicat diſciplina. Honoris enim, vti dicebamus, & potentiæ ſignum tam apud Gentiles, quàm apud Chriſtianæ pietatis cultores, quiꝙ eos præceſſerũt Hebræos habita cornua. In Diuinis ſiquidem libris cornu paſsim pro Regia poſitũ reperimus, complexaꝙ ſimilitudine quadam inter ſe, cornu, radiũ, & coronã. Inde Moſes cornibus inſignis effingitur, cuius facies diuini Solis lumine correpta, radiis quibuſdam igneis promicare videbatur, adeò vt Iſraëliticus populus cùm ſplendorẽ eũ ferre non poſſet, oculis ad obtutũ cæcutientibus, ab eo, vt velata facie verba faceret ſtudioſiſsimè cõtenderũt. Eadẽ porrò dictio apud Hebræos, & cornu & coronã denotat. Vnde ſæpius apud Latinos in Diuinis literis cornu pro corona poſitum: paſsimꝙ ex inſtituto veteri coronæ regiæ radiorũ referunt ſimilitudinem: vt nõ temerè olim inſtitutũ ſit eas in Apollineo capite XII. precioſis lapillis cõfici, qui ſplendore ſuo promicantes caput vniuerſum radiis illuſtrarẽt. Totidem autem radiis coronas regias conſtare, tum ex numis veterum, monumentisꝙ aliis vel ære fuſis vel marmore inciſis, tum ex Virgiliano carmine videmus, vbi Latinus fœdera certaminis inter Æneam & Turnum ſancturus, F

Quadriiugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis ſex radij fulgentia cingunt
Solis aui ſpecimen.

Significarũt & in portentis cornua dignitatẽ, vt purpurea illa, cum quibus bos albus olim natus, Albino Clodio tũ primum in lucem edito: imperatoriã enim illi dignitatẽ portendiſſe, perſuaſum eſt. Quæ quidẽ ille iam grãdis cùm Tribunus effectus eſſet, in tẽplo Apollinis Cumani ſuſpẽdit, ſorteſꝙ illis has eduxit:

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Siſtet, eques ſternet Pœnos, Gallúmq; rebellem.

Sed hæc verboſius fortè quàm par erat explicuimus, nulla tuarum occupationum ratione habita, mi Bocchi. Sed noſti cerui cornua eſſe inſigniter ramoſa, quęꝙ τῶν πασσάλων τρόπον pro cœnaculis ad parietes affingantur, in quorũ ſcilicet ramos hoſpites domeſticiꝙ omnes, annulos, ſudaria, pileos, & id genus multa ſoleant appendere, cùm ſe vel cœnaturi, vel accubaturi, volũt expeditos: Hinc tot ea ſuerunt quæ ceruinis cornibus applicata reperiſti. Quæ quidem ſi tuæ non reſpon-

A respondent expectationi, quid ego veniam à te deprecer, qui maximè omnium vnus nosti occupationes meas? Pro summa verò eruditione tua dabis operam, vt Ceruus meus & torquibus aureis, & insignioribus aliis monilibus adornetur, vnde aliquod in eo sanctissimæ amicitiæ nostræ monumentum posteritati relinquatur.

PIERIVS VALERIANVS AD ROMVLVM AMASÆVM, DE IIS QVÆ PER FORmicam & Scarabeum & Echinum significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

B *Quod maximè omnium animalium duo te, Formica scilicet & Scarabeus (quorum vita alterum negociosæ, eius alterum quæ in natura Deorúmq; contemplatione versetur, hieroglyphica sunt) in admirationem traxerint minimè mirum est, eruditissime Romule, cùm & veteres Philosophi omnes in certamen commiserint, vtrum brutum, humanum, an diuinum etiam eorum esset ingenium altercantes: & an ea vera sint, quæ lib. de Nat. Deo. apud Ciceronem legimus, in formica non modo sensum, verùm etiam mentem, rationémq; atque memoriam esse. Pythagorici enim, vt optimè nosti, animam omnem quæ sensibus & memoria sit prædita, rationis identidem atq; etiam orationis esse participem asseuerant, neque interioris tantùm, verùm etiam exterioris, qua vniuscuiusque generis animalia, quantum necesse habeant, inter se mutuò loquantur. Minimè verò mirum esse, eorum quæ bruta vocamus, verba non discerni à nobis, Italis videlicet aut Græcis, cùm barbarorum etiam multorum verba minimè discernamus, qui vtrum loquantur an vociferentur, distinctè satis non sanè possumus intelligere. Quanquam proditum est, fuisse etiam apud antiquos, qui sermonem animalium omnium intelligerent, inter quos Melampum & Tiresiam præcipuè memorant, & multorum scriptis celebratum Apollonium Tyaneum, quem referunt in amicorum cœtu & audisse & intellexisse hirundinem alijs nunciare, asinū prope vrbem onustum tritico cecidisse, triticumq; humi diffusum, Philostratus vbi historiam istiusmodi narrat, passerem fuisse scribit, quem ita loquentem Apollo-*
C *nius intellexit. Vtcunq; verò, calluisse eum & auium & brutorum id genus linguas, vno omnes consensu tradunt. Sed enim parū hoc mihi videtur quod, vt alia missa faciamus, Formicæ Scarabeiue inter se loquantur, cùm alia in his spectemus, quæ prudentiam, quæ pietatē, quæ legum obseruantiam, quæ agendarum intelligendarúmq; rerum, quæ vel Philosophus interdum negocium facessere consuerint, notitiam præ se ferant, quòd in multis humanæ vitæ commoditatibus illa ipsa quotacunq; animalia nobis documento fuerint, & viuendi propemodum rationem indicarint. Sed næ ego ineptus, qui super his ad Romulum Amasæum eruditissimum eloquentissimúmq; virum disseram. Sed enim dabis hoc amicitiæ nostræ, vt etiam liceat ineptire, déq; iis sermonem facere, quæ tu decies in anno longè disertius & eruditius è suggestu publico docere soleas. Nostram verò hanc diligentiam non est vt obscuram quispiam existimet, quòd in tam tenui moremur insecto, cùm in eo tam magna naturæ miracula delitescant: quæ Aegyptij sacerdotes diligenter contemplati essent, hæc per Formicam suis hieroglyphicis adscriptam significari voluerunt.*

A in humanis essent, imitabantur, ad diligentissimam hanc inuestigationem, solicitosque labores formicam accommodat: quam, si ita esset, Vlysses post obitũ assectari cogeretur, qui nobis ab Homero exemplar datus est, in quo quid virtus & quid patientia posset intueremur, idemque laboriosus omnium Poëtarum celebratione decantatur. Plato autem Phædone tradit, eorum animas qui popularem ciuilemque virtutem absque philosophia, consuetudine exercitationeque freti exercuerint, in formicas abire post obitum. Nam & ea quæ de Myrmidonibus narratur fabula, Theogenes eo quod super Ægina scribit opere, quem scriptorem Pindaricus interpres citat, Æginetas ait olim in subterraneis speluncis habitasse, quamque excauabant terram in cultum arborum egerere solitos, mox fructus congestos introferre, vnde à formicarum similitudine nomen illis Myrmidonum accesserit. Sed enim de Myrmidonibus priscorum fabula est, ne Græci vnquam nugari desinant, Iouem in formicam mutatum Eurymedusam Archelai compressisse, vnde Myrmidon genitus eius gentis caput.

PIETAS.

B Rectè autem & pietatem, quęque mutuò mortales mortalibus officia debent, per formicam expresseris, si commeare eas in formicarium spectes formicæ alterius cadauer inferentes, prodire ex cauo aliquas, factasque obuiam quasi consternatas retrocedere, bis idem terque factitare: alias demum vermiculos ab inferiori loco, vtpote redemptionis prēmia, quibus cadauer redimant, cõuectare: alias verò tẽtare, si quæ dissectæ fuerint, vt partes cõmittant, & cohærere faciãt, impellere etiam, vt quæ nihil intermittant, quò explorent, an per se demùm redire queãt. Quòd si quis, vt Æliano teste Cleanthes inquit, animalia hæc rationis expertia contenderet, sola huius rei contemplatio admiratione errorẽ emendare potest. Quantũ verò pertinet ad victus conuectationẽ. Petrarcha noster maluisset hæc de ape potiùs quàm de formica dici, ne furacitati adeò fauere videremur. Nã & in fabulis est, formicæ quæ nunc sunt, homines aliquando fuisse agrestes, eodem fermè ingenio, quo reliqui ferè omnes rustici dãnantur furaces scilicet & raptores: qui licet in id genus animalia fuerint transmutati, pristinũ tamen conuectandi prædas, & rapto viuendi morem obtinuerũt. Animaduertendus verò locus est Leuitico cap. XXII, Si fractum, si cicatricẽ habẽs: vbi
C Septuaginta pro Si fractũ, Si formiculosum reposuere: per quem loquendi modum hieroglyphicũ scilicet, interpretes eum intelligi volunt, qui cogitationem omnem in terrena & secularia negotia conferat, neque pensi habeat quicquam nisi vt cibo potuque saturetur: quandoquidem hæc est formicarum vita, vt quæ ventri apta sint & commoda, vndecunque contrahant congregẽtque, vt notat Hesychius: illudque Solomonis quo de superius, Vade ad formicam ò piger, & vias eius considera: ita intelligit, nempe quia pigrum ignauumque ad negotia prouocabat, nõ vt qualia formica facit, rapto scilicet viuendo, faceret, sed vt laborem, diligentiam, prouidentiamque eius in rectis operibus æmularetur.

INÆQVALITAS.

SVnt qui collegas impares, aut inæqualitatem in moribus, in dignitatibus, in censu, & in omni denique vitæ colore significantes, camelum & formicam pingant, laboriosum vtrunque animal, sed facie, magnitudine, reliquoque ingenio magnopere inter se dissident, vt nullis comparationis terminis circunscribi valeant. Apud Ægyptios fateor hieroglyphicum hoc non haberi, sed vsitatissimi prouerbij citatio, μύρμηξ ἢ κάμηλος, ne prætereatur monet.

OPVLENTIA. D

ILlud exploratum satis, opulentiam per formicas significari non tam apud Ægyptios, quàm etiam apud Aruspices, siue de nostratibus, siue de Indicis intelligamus: quarum hæ quidem victui necessaria oppidò congerunt, Indicæ aurum, & preciosam supellectilem accumulant: vt non immeritò formicaria bona de affluenti diuitiarum copia dicantur, quam augures iis portendi asseuerant, apud quos illæ rem congerãt: veluti Midæ illi Phrygi, cùm puer esset, dormienti formicæ in os tritici grana congessere, ex quo ditissimum hunc fore ita prædictum est, vt euenit.

MVLTITVDO INFESTA.

ALioqui formicæ infestæ multitudinis signũ apud Aruspices fuere, vt quæ Neroni mortis appropinquantis præsagium attulerunt, qui sibi visus est per somnum pennatarum formicarum multitudine oppleri. Nam & paulò pòst concitata in eum multitudo, mortem accelerare compulit. Ferales etiam fuere Tiberio, quę serpentem ab eo in delitiis habitum adhuc viuentem corrosere: nam aruspices cauendum sibi esse à multitudine responderunt. Sunt qui E inauspicatas esse putent ob colorem, qui omnino feralis est: quanquam in Pephno insula Laconiæ formicæ candicant.

INTERITVS.

IN vniuersum autem coniectores ideo formicas indicium esse mortis asseuerant, quòd terræ filiæ sint, & in subterraneis cauis habitent, quò identidem mortuorum cadauera inseruntur.

AVDITORVM FREQVENTIA.

AT solis literarum professoribus lætum est ex Onirocritarum disciplina formicas in aures obambulantes imaginari: siquidem aiunt puerorum multitudinem hinc significari, quæ ad audiendum cumulato numero sit aduentura: vnde Martialis in optatissima Grammatici commoda iocatus ait:

Sic te frequentes audiant capillati.

INANIS GLORIA.

PRobatissimi sapientissimiq; morum scriptores quidam κενοδοξίαν per formicæ hieroglyphicum expressere. Inanem nostri gloriam dicũt, qua nos ipsos supramodum & meritum æstimamus, tacitiq; nobis applaudimus. Latet enim plurimum hoc vitium in abditis animi recessibus, cogitationisq; delitiis pascitur & educatur. Formica verò in cauernis sese libenter continet, nec nisi necessitatis causa prodit in propatulum, cùm scilicet aut speculatum, aut prædatum properat, vel congestas opes curat: de quarum solicitudine superius satis dictũ. Habet verò hoc formica cũ cenodoxia simillimũ, quòd laboribus & fructibus insidiatur perinde ac insidiosa pestis: hæc quicquid præclarè egerimus, & quascunq; adoreas acquisiuerimus, labefactare furtim aggredit̃: illa in opes iam paratas, hæc in virtutes, & partã iam existimationẽ populabunda. Fecimus quid in bello fortiter, fors & corona donati sumus, surrepit hæc clanculum, & folia decerpit singula, dum nostra nos facinora narramus, & gloriosum militem, vt in comœdiarũ fabulis est, imitamur. Prudenter aliquid cauimus, id quicquid est cenodoxia vitiat, & gloriando mutat in imprudentiam. Beneficio aliquem affecimus, destruit illud gloriatio, efficitq; vt de quo benemeriti fuerimus, maleficio se à nobis affectum putet, operamq; ita & oleum perdamus. Plurimum tempo-

A temporis in ieiuniis, in vigiliis, in orationibus, in continentia, in animi corporisq; moderatione, sine vlla mentis auersione consumpsimus, aduenit cenodoxia, quæ fructum omnem, quem per labores tot collegeramus, rapidissimè depopuletur. Ingeniosè, doctè & accuratè aliquid conscripsimus, sed dum nos ipsi illud efferimus, & aut nostros non apparere labores ingemiscimus, aut eorum venditatione molesta gloriam affectamus, cenodoxia illa, illa inquam statim obscurat quæ alioquin futura erant illustria, proq; ingenio stoliditatem, pro doctrina imperitiam, pro studio negligentiam obiectat. Danda itaq; est opera, vt laudabilia quidem faciamus, ex quibus gloria sponte nascatur: sed cùm eã vi si fuerimus acquisiuisse, negligamus potius quàm efflagitemus: ita enim cumulatior, & corollariis etiam aucta vltrò percita subsequitur. Siquidem virtus ipsa sibi precium est, nihil indigna laudis, diceret Claudianus: eam tamen vel inuitam honor & commendatio comitatur.

DEPOPVLATIO.

B SEd vt ad Ægyptios reuertamur, agrorum vastationem & infrequentia facta loca, quæ populosa prius fuerant, per formicam & origani fasciculum sacerdotes illi significabant: per formicam, vti superius declaratum est, hieroglyphicum populi, quod passim iam habetur: per origanũ, solitudinẽ eius intelligentes. Ea siquidẽ herba loco apposita quà formicę meant, modico vel salis, vel sulfuris puluisculo simul inspersо, efficit vt iter deserant, suisq; relictis cauernis aliò migrent. Nam & Sotionis in agricultura pręceptum est, origanum syluestre frumenti aceruis circunspargere, ne formícæ grana depopulentur. Sed si actutùm eas tollere quis velit, experimento compertũ est, facilius summoueri posse, si captas aliquot combusseris, & cinerem in cauum inieceris: in agro verò si candefactum ferrum in cespitem vbi nidificant impegeris. Est verò origanũ herba vulgo etiam nota Romæ, & aliis Italiæ locis, Latinè cunila bubula appellatur, quam vtpote præcipuè suam Ligures littorales Cornabuliam vocant putri, vt prouerbio fertur, aptissimam salsamento. Cæterùm cùm permultæ eius species ab autoribus referantur, eademq; variis cognomentis appelletur, satis fuerit attestari cunilam bubulam esse, quæ origanon Græcè dicitur, quam à testudine, cùm ea viperam ederit, ad incolumitatẽ carpi dicit Aristoteles, & ab eo Plutar-

C chus. Apud Plinium legas, contra serpentes priuatim quæ cunila bubula appellatur: apud Aristotelem, ciconiæ cùm vulnus acceperint (eas enim cum serpentibus assiduè dimicare cognitum) origanũ plagæ imponunt. Theodorus Gaza vir accuratissimus, vbicunq; sit Origanũ interpretandũ, Cunilam reddit. quorum testimonia fuerunt adducenda, quia nonnulli cunilam bubulam eandem & origanũ esse, pertinaciter negant. Addam illud, cùm inter tres præcipuas origani species onites connumeretur, doctissimos ætate nostra viros de hac nõ parum dubitare, eamq; sibi incognitã ingenuè profiteri. Nostri Bellunẽses speciẽ quandam origani, caule, foliis, & floribus grãdioribus. vulgò apud nos prouenientem, Puleiũ asininũ vocant, vnde putarim onitis vocabulũ, vtpote quod ἀπὸ τῶ ὄνου, qui asinus est, cõmodissimè deduci potest, apud nos ita Latinè interpretatum: ea verò herba nimirũ cunila est. Ne verò cuipiã mirũ adeò videatur inesse vim eiusmodi gramini tam vulgari, vt formicas fuget, Ambrosius herbam quandã memorat Gillam appellatã, cuius folia turtur nidis suis excluso fœtu superiacere soleat, eoq; pacto pullos ab luporũ incursu deprędationeq; tutari. Lupus enim folium huiusmodi vsque ad fugam abhorret. Leopardus verò allium

ita sibi sentit abominabile atque contrarium, ut si quis eo locum ubi ille moretur, D cōfricuerit, exilire cogatur & aufugere. Ælianus primo de naturis Animalium scribit, Noctuas à Ciconiis suo nido procul summoueri, platani eò foliis importatis, quorū contactū noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem illabentes: ciconiasque ita pullorū suorum incolumitati prospicere, quibus assiduè noctuæ inimicabiliter insidiantur: de quarum alitum inimicitiis suo loco dictum. Neque verò ciconiæ tantùm, turturésue aut testudines medelā sibi nanciscuntur naturę ductu, verumetiam & canes & sues, & ex animalibus pleraque alia. Canes quidem cùm fellis vitio laborant, gramen illud suū decerpunt. Sues, si cephalalgia crucient, fluuiales cancros inuestigāt. Mustelæ rutam, si quando colubrū comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiusce rei quænam sit causa, non ociosè quæritur à quibusdam: quippe cùm animalia hęc talia neque didicerint ab aliis, neque quidē doceri potuerint, cur ita norint quę suis sint ægritudinibus vtilia: quæ nos aliis disputanda in medio relinquemus, iis iam contenti quæ ad veterum picturas declarandas facere videbuntur.

INCOLVMITAS. E

Feliciter mihi quidam videntur excogitasse, vt si hominem grauiore aliquo morbo confectū, minimæ tamen rei cuiuspiam ope incolumitate redditum significare vellent, vrsam lingua in formicas exporrecta hieroglyphicè pingerent: vrsam enim ferūt formicarum esu, quas lingua illexerit, ac mox potu adhibito deglutierit, morbi opem sibi comparare: quod eo præcipuè tempore facit, cùm primùm è specu prodit, vbi ieiuna hyemarit. Nam Aron in primis agreste pascitur (eam dracontij speciem Medici ponunt) cuius acerbitas intestinū inedia concretum laxat: quod si nullam attulerit opem, formicis eo modo deuoratis, incolumitati pristinæ restituitur.

LATEBRÆ.

De latebris verò in quibus aliquis se contineat, per vespertilionis alam, & formicam indicatis, inter reliqua vespertilionis significata diximus.

DE SCARABEO.

Ac de Formica quidē hęc dicta sufficiant. Quod verò pertinet ad F Scarabeū, Appion ille Grammaticus, quem cymbalum mūdi Tiberius est appellitare solitus, rideri à plerisque visus, quòd curiosa nimiū interpretatione Solis operū similitudinem vermiculo tam exiguo, tā bruto inesse collegerit, ad excusandos gentis suę ritus, quæ pilularem scarabeū magna ex Ægypti parte inter numina coluerit, quē reliqui etiā in fabulis tanta veneratione prosecuti sunt, vt scribere nō dubitarint, quemadmodū scarabeus inexorabilē se vel ad Iouis preces opposuerit, qui multis ab eo verbis contendebat, vt cū aquila rediret in gratiā, coactúsque Iouē ipsum alia ratione tantæ ire obuiam inimicitiæ. Cæterū si quæ de scarabeo traduntur vera sunt: vera autē vt credamus esse, nō ipsius Appionis tantùm autoritas, verùm & Aristotelis & Plutarchi, & aliorū scriptorū excellentium consensus efficit. Imò vt nihil hi scripserint, quæ passim nosmetipsi fieri possumus oculata fide perspicere, non verū asseuerare, peruicacis esset ingenij. Tam igitẽ super operibus eius admiranda cùm sint, tantum abest vt vel Appion, vel Ægyptij alij sacerdotes, qui signatè adeò rem interpretati sunt, ridendi videanẽ, vt merita po-

A tius, hoc est, magna & ingenti laude fraudandum minimè sit eorum inuentum.

M V N D V S.

CVr enim quis Ægyptios sacerdotes irrideat, quòd mundi speciē, motusq́ue
ipsos per scarabeum significare tradiderint, si pilulas illas, in quibus semi-
nium ex sese primùm habuerint, ac in vermiculos primùm, mox in certam effi-
giem conformati fuerint, ad mundi ipsius imaginem & rationem fieri comper-
tum est? Scarabeus enim certo anni tēpore bubulum excrementum nactus, ma-
teriam eam sibi suscipit elaborandā; quod primo statim Pacis suæ versu mor-
det Aristophanes, αἶρ' αἶρε μᾶζαν ὡς τάχιστα κανθάρῳ. Quo loco mazā Poëta pro excre-
mento posuit, vtcunq; primùm ex ea pilulas cōficit, vt iam mundi ipsius formā
initiò imitetur, mox eas ab exortu occasum versus posticis impellens pedibus,
non intermissa rotatione protrudit, ipse interim auersus ortum spectat, quasi de
industria id det operā, vt cœli ipsius exemplar intuendo, imaginē eius exprime-
re conetur. Quid verò illud, quòd inter trudendū à Subsolano in Africū fertur,
quasi astrorū cursui fieri obuiam contendat, qui quidē proprio motu ab Africo
B ad Subsolanū est? Neq; me præterit, esse qui non bouillum, sed asininum excre-
mentū ad hoc opus deligi autumant, & ab eo inter volutandum genitale semen
fimo superfundi cōminiscantur, vnde materies ipsa concipiat. Addunt etiā, vt
historia sit verisimilior, nomen ipsum conuenire, quòd canthon asinus sit, vnde
cantharus insectū id denominetur. Sed hęc varietas ad nos nihil, cùm de pila ser
mo sit, quā ex fimo scarabeus informet, atq; mox in aquas volutādo protrudat.

G E N E R A T I O.

PRoximum huic significatū est, rerum procreationē atq; principium, ex eius-
dem animalis imagine significare. Siquidē ex aquis in lucem prodeunt sca-
rabei, veluti rerū omnium generationem ab aquis esse Philosophi nō postremę
autoritatis autumant: Homerū quippe secuti, qui totiens Oceanū rerum paren
tem omniū appellat. Nam ea quis quotidie non tueaē, scandere aquas in cœlū,
diceret Plinius, easdemq; cadentes omniū terra nascentiū esse causam, fruges in-
de gigni, arbores fruticesq; viuere, vitalem etiā herbis animam elargiri, omnes
deniq; terræ vires aquarum esse beneficia? Quod verò scarabeos diximus ex
aquis primùm lucem auspicari, ex historia cognoscere est, quòd scilicet simul ac
C pilæ illæ ex fimo fabricatæ sunt, scarabeus terrā infodit, vbi eas per dies octo &
viginti sepultas occulat, quot itidē diebus Luna duodecim Zodiaci signa per-
ambularit: atq; hæc hyeme potissimū rigente fiunt. Dumq; ita pilæ terra coo-
pertę confouentur, animantur primū in vermiculos, inde paulatim in id genus
informantur, fimo tamen vti folliculo quodam inclusi: nono autē & vigesimo
die pater è nido prodit, pilulas egerit, & singulas, vti dicebamus, protrudendo
in aquam prouoluit, vtpote qui diem eum Solis & Lunæ coitū conciliare non
ignorat, ac perinde mundi ipsius generationem quandam assimilare, orbe inde
Lunæ nouæ oriri incipiente. Pilæ autē in aquis mollitæ primùm, atq; haud ita
multò pòst adapertæ cū fuerint, informati iam excluduntur scarabei, & nigrum
it campis agmen. Quòd si formica tanto hominum consensu prouidæ titulum
consecuta est, quòd in conuectandis asseruandisq; prædis admodū sedula esse
videatur, quos honores habendos scarabeo excogitabunt mortales, qui nō hu
manarū tantùm rerū peritos eos, verùm & cœlestium, & diuinarū propemo-
dum non ignaros intueanē? Certè non immeritò κανθάρου σοφώτερος prouerbium
celebratur, ab iis qui singularem in eo vermiculo sapientiam animaduerterunt.

VNIGENITVS. D

QVòd verò apud Ægyptios legitur, vnigenitũ hieroglyphicè per ſcarabei figurã ſignificari, non eo tantùm modo accipiendum, quo quempiã vnicum filium vnigenitum appellare conſueuimus: ſed ea etiam de cauſa, quòd ab vno tantùm genus agnoſcat, imò quòd ſolus ipſe ſibimet ſeminiũ fuerit: ſinguli enim ex pilulis ſingulis procreati, nequaquam habẽt ad quod genus referant ſuum, ſed abſq; vlla propagine, nulla maris genitura, nullo fœminæ conceptu, vermium ſponte naſcentium inſtar in eam ſpeciem prodierunt.

DEVS IN HVMANO CORPORE.

EXigere videtur locus is, vt quò æquiores Ægyptiis ſimus, Deum optimum maximũ humano corpore aſſumpto ſcarabei ſimilitudinem ſubiiſſe, Theologorum dictis oſtendamus: neque verò quiſquam indignum facinus clamitet, Deum ipſum omni admiratione maiorem, inſecto omniũ viliſsimo, teterrimo putidiſsimoq; aſsimilari, qui legerit apud D. Auguſtinum Soliloquiis, de admiranda Chriſti humanitate dictum: Bonus ille ſcarabeus meus non ea tantùm de cauſa, quòd vnigenitus, quòd ipſemet ſui autor, mortaliũ ſpeciem induerit, ſed quòd in hac fæce noſtra ſeſe volutarit, & ex ipſa naſci homo voluerit. Neq; veritus eſt probus ille Theologus, pietatis & integritatis columẽ, dum in nitidiſſimo Dei fulgore cõtemplando, hominiſq; ex oppoſita parte cloacalem quendam putorẽ expendendo, ſub turpiculam locutionis quodãmodo ſtomachoſæ nauſeam, delicatiori cuipiã habitam iri deriſui, qui ſatis exploratum haberet, Deũ ſe vermem etiã per Prophetam appellaſſe: proindeq; eos qui tanti myſterij cognitionẽ aſſequerentur, ac perinde ſtercorariã ſcarabei procreationem ex hiſtoria callerent, dictũ vtroq; pollice probaturos. Quod verò ad Pſalmographi dictũ pertinet, Ego ſum vermis, & non homo, fuere nonnulli qui pro Vermis, Sum ſcarabeus, traduxere: quaſi diceret, Contemptiſsima res ego ſum. Euthymius ita ex Chriſti perſona humiliare ſeſe Dauidem ait, qui alioqui & Propheta erat & Rex, alibiq; ſe canẽ mortuũ appellare, vt libro Regũ legitur: Qui verò putant dictũ hoc propter humanã Chriſti generationem, quæ abſq; vlla viri coniunctione fuit, id nobis indicare videntur, quòd quemadmodũ vermis è pluuia naſcitur deſuper in terrã veniente, ita & Chriſtus ſuperno ſancti Spiritus in virginem aduentu generatus eſt, quã ob cauſam Chriſtus vermis dicitur. reliqua videris apud Adamantiũ Concione in Lucam quartadecima, quam de Domini circunciſione conſcripſit. Porrò Auguſtini ductum eò quoq; deduci poteſt, quòd Aſſertor noſter ait, Ego ſum vermis, & non homo: quia ſcilicet ex mare & fœmina homo naſci ſolet, ego verò non ex maſculo & fœmina ſecundũ ritum humanũ, atq; naturam, ſed in exemplum vermis natus ſum, cuius non eſt aliunde ſemen, ſed in ipſis in quibus coaleſcit corporibus ſua eſt origo. Clementis Recognitionum opus circumfertur qualecunq;, non vocabulis tantùm vitiatum, verùm ſententiis etiam deprauatũ, in quo quidem multa à malignis ingeniis in inſtitutionis noſtræ ludibriũ inculcata ſunt. Sed hęc corrigere alterius fuerit cenſura, illud hoc loco tantùm attingã, quòd circa Sexti finem ſcriptũ eſt, Nos vt canthari libenter volueremur in ſtercore: vbi is qui gloſſemata quædam adſcripſit, non vt Canthari, ſed vt Cantherij legendum putat: ratus nimirum Campanum prouerbiũ ad hoc facere, Cantherius in foſſa. In epiſtolis verò bonus ille vir quiſquis cenſor fuerit, ſed nõ ſatis eruditus, audacter Cantherij fecit, cùm Cãthari dubio procul ſit legitima lectio, ex hac ipſa quã retulimus hiſtoria

Margin notes: B (beside "cauſa, quòd vnigenitus"); Pſal. 21. (beside "phi dictũ pertinet"); F (beside "tus in virginem aduentu").

A historia naturali desumpta. Sed ne quid quod ad vermem facere succurrat, prætereamus, is prauæ nonnunquã cogitationis inquietudinem hieroglyphicè significat: quod Eucherius ad Esaiæ dictum trahit, Vermis eorũ non morietur.

VIR PATER'VE.

CVm verò ita nascatur scarabeus, vt nullo fœminæ beneficio progignatur, solaq́; patris cura, labore & diligentia vitã auspicetur (nõ enim fœmineum est inter eos genus) hinc fit vt Ægyptij sacerdotes PATREM significaturi, scarabei prætulerint imaginem: & vbicunq; maris officium, masculamq́; vim exprimi voluerint, non alio magis vterentur hieroglyphico: nã veluti pro matris & fœminei sexus symbolo vulturem pingebant, quòd illa absq; patris ope procrearetur, vti commentario suo disputatum est: ita virum ob similem, quam attulimus, causam, per insectum huiusmodi intelligi voluerunt.

STRENVVS BELLATOR.

ET quoniam bellatorum animi ea maximè ratione commendãtur, si viriles fuerint, virorumq́; sit bella gerere, Maronis Homeriq́; præcipuè autorita-
B te, illi ipsi sacerdotes masculam virtutem atq; ferociam per scarabeum expressere, cuius imaginem anulis insculptam milites gestasse, tradit Ælianus: de quo plura apud Plutarchum libro de Iside & Osiride. Erat & signum Romanorum militũ scarabeus, quo virilem animum præstare se debere admonerentur, neq; muliebriter quicquam meditari sacereúe: eaq; de causa dictum ab Horatio,

Tyrtæusq́; mares animos in Martia bella
Versibus exacuit.

Contrà verò & Phrygas & ἀχαΐδας, in effœminationis opprobriũ Virgilius & Homerus, vterq; suos appellauit, quòd nihil saperent masculum, sed muliebri torpore ignauiaq́; cessarent.

SOL.

CVm verò plures sint scarabeorum species, trium Ægyptij meminere, quarum vna αἰλουρόμορφος appellatur, quæ scilicet felis faciem mira refert similitudine, estq́; radiis quibusdam insignita: eaq; de causa solis hieroglyphicum formam hanc esse voluerunt. Aiunt verò Æluron, qui apud Latinos nunc cati nũc
C felis nomine receptus est, oculorum pupillarumq́; vsum cũ Solis cursu ἀντιπαθείᾳ quadam commutare, quippe quæ et noctu, & ingruente matutino tempore vegetiores fiunt, & acutius cernunt, ad ortum vsque iubaris, inde sensim incipiũt hebetari meridiem versus, atq; ita quo magis ad occasum declinat Sol, eo minus obscuriores fieri. Ad hæc scarabeo digituli sunt vnicuiq; triginta, totidéq; sunt mensis dies quibus Sol ortu continuo gradatim per singula signa cursum peragit suum.

LVNA.

ALtera species bicornis est, ideoq́; ταυροειδὴς appellata, tauri quippe insignis facie. Hæc Lunæ subiicit̃, propterea quòd cœlestem taurũ Ægyptij Lunæ exaltationem cõmentati sunt. Gigni hos ex vermibus, Aristoteles, qui lignis aridis innascunt̃, asserit. Primũ enim vermes ipsi immobiles fiunt, mox disrupto putamine id scarabeorũ genus exit. Cæterũ Plinius genus hoc, cui tauri cognomen cornicula dedere, terrestre putat: eos idcirco alij terræ pediculos vocãt. Lucanos appellat Nigidius, quibus cornua prælonga bisulcis dentata forcipibus in cacumine cùm libuit ad morsum coeuntibus, quales infantiũ remediis ex ceruice suspendunt̃: eos in Veneta regione Gramphos, quasi Ceramphos, hoc est

bicornes appellamus. Cornicula ea non tantùm collo suspensa ad quartanas, D quibus id remedij applicat Plinius, verùm etiam in frigidiuscula lauatione vrinatoribus ad neruorum stuporem, qui plerunque fit in aquis, amuletum creditur: nam & id incommodi vulgò gramphum vocitamus.

MERCVRIVS.

ERat & sua hieroglyphico Mercurij species dedicata, quippe vnicornis, & ab reliquis forma admodũ dissimilis. Neque sum nescius, quendam etiã esse paruum admodum scarabeum frumenta erodentem, qui cantharis appellatur: oritur is ex erucis fici, piri, & pini: fiunt enim ex his omnibus vermes, cæterũ hę postmodum more muscarũ coeunt. Ridiculam Metrodorus Scepsius obseruationem ponit, nostro etiam tempore haudquaquam abolitã, in frumentis oleribusque ab earum iniuria sospitandis, quod in Cappadocia inuentũ prodit, ob multitudinem cantharidũ: menstruas quippe mulieres ire per media arua, hortósue, retectis (sit verbo venia) supra clunes vestibus, erucasque ita, ac vermiculos scarabeosque, ac noxia alia decidere. Alibi seruatur vt nudis pedibus eant, capillo cinctuque dissoluto, versu eo pronunciato, φεύγετε κανθαρίδες, λύκος ἄγριος E ὑμᾶς διώκει: Facessite cantharides, lupus agrestis vos insequitur. Cauendum verò ne id oriente Sole faciant, sementem enim tunc arescere proditum.

LETHALIS À SOLE FEBRIS.

AD hæc Ægyptij hominem lethali febre extinctũ, quam sub dio solares radios perpetiendo contraxerit, significare si vellent, scarabeum cæcũ effingebant, oculos quippe vel acu, vel alia leui cuspide transfossum, ita vt exoculatus omnino videretur. Aiunt enim solares radios scarabeo inimicos esse, quibus si vehementius impetatur, accidere vt statim obcæcetur: simulac verò cæcus effectus fuerit, breui etiam commori.

VIRTVS ENERVATA DELICIIS.

ATque hic tam egregius bellatorũ ductor, tam alienus à mollitia est, vt cùm primùm venereas rosas olfecerit, emoriatur: quasi virtutẽ quantumuis masculam illecebris eneruari documento sit: quod quidem vel ab Aristotele traditum, ansam dat hieroglyphico non insulso: si, puta quis velit Hannibalem durũ Capuę desidentem, effœminatũ pingere, scutum illi cum scarabei signo tribuat, F oras verò clypei rosarum sertis ambiat, aut quid huiusmodi. Sunt etiam in hominum genere permulti qui rosarum halitum ferre non possunt, atque in iis precij quantiuis viri. Nam cùm Romæ essem, vidi Oliuerium Caraffam magnæ celebritatis Cardinalem, qui rosarũ tempore quotannis secedere cogebatur, seque intra suos, quos in Quirinali habebat, hortos claudere, custodiis ad ostia dispositis, ne quis aut salutantum, aut amicorũ officij gratia ingredientium rosam inferret. Et in Romana nobilitate insignis vir Petrus Melinus, ingenio, eruditione, & loco nobilis, rosarum odore plurimùm offendebatur. Atque hęc de scarabeo, quæ memoria complecti potui succurrerunt: plura omnino scripturus, nisi Commentarium, quod eo super olim paraueram Vulturi adiunctum, ex clarissimi viri Alberti Pij Carporum Comitis scrinio surreptum, & à nescio quo bibliotapho, vel fuco potius, in Germaniam asportatum, adhuc desiderarem.

De

A

DE ECHINO TERRESTRI.

Echinum Ægyptij, quod hactenus legerim, literis suis nō inseruēre: multa tamen super eo significata Græci Latiniq; excogitarūt, quæ admiratione ingenij propemodum cum iis quę Formica super & Scarabeo diximus, conferri possint: atq; ea quidem ad humanæ vitæ commoda, vtili exemplo futura: cuiusmodi illud est, quod in primis commemoratu dignum existimaui.

OPPORTVNITATIS captator.

HOminem quippe temporum omniū conditioni sese accōmodantem per id animal significari, et quod ait Phocylides, καιρῷ λατρεύοντα. Nouit siquidem Echinus (de terrestri nunc loquor, nam de marino inter pisces alibi agetur) cubilia sua Aquilonum & Austrorum mutatione cōmutare. Duas enim cubilibus fenestras facit, alterā Notum versus, Boream versus alteram: quaq; parte ventum futurū præcognoscit, fenestram obturat, alterā recludit: sin intra tectum alatur, ad parietem discedit.
B
Quod Cyzici quidam cùm obseruasset, consecutus opinionem est apud omnes, vt ventos qui spiraturi essent ex se ipse præcalleret: id quod alij Byzantij euenisse tradunt, fortè quòd tunc rerum summa apud Byzantinos esset. Sed vbicūq; illud acciderit, satis nobis est id ab Echino fieri, quod documento nobis est, præcauere fieri possit, ne imminens nos occupet calamitas: ea si vicerit, ne aduersus præualentis fortunæ impetum reluctabundi frustra fatigari velimus: flectendam verò viam velis, cùm obniti contrà non detur, quoq; trahit fortuna, iter intendendum. Non enim est, vt idem inquit Phocylides, in ventum reflandū. Quin potius tales simus, vt quo nos cunque rapit tempestas, æquo animo deferamur, atq; vt optimè Virgilius monet, si quo Italiam contingere cœlo nequeamus, quia scilicet

Mutati transuersa fremunt, & vespere ab atro
C *Consurgunt venti, atque in nubem cogitur aër,*
Nec nos obniti contra, nec tendere tantùm
Sufficimus, superat quoniam fortuna, sequamur,
Quàq; vocat vertamus iter.

Atque hoc illud esse crediderim, quod in Echino tanti facere videtur Archilochus, dum super animalis huius prudentia ita scribit:

πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Multa quidem Vulpes, magnum vnum nouit Echinus. Vel vt numero numerum reddamus.

Scit multa Vulpes, vnum Echinus, at magnum.

Sanè Solomon Erinacium inter animalia terræ minima, quę sapientibus sapientiora sunt, nominat, vt Septuaginta edidere. Nam leporem vulgata ponunt.

CONTRA PERICVLA MVNITVS.

ILlud quoq; super Echino significatum ponunt, vt per hieroglyphicum eius hominem ab insidiis & periculis, ac cuiuscunq; fortunæ casibus, tutum ostentent. Siquidem is simulatq; ferarum se impetentium odorem latratúmue sense-

rit, in orbem sese colligit, rostro pedibusque intrinsecus testudinis more contractis, tergore omni pilæ instar conglobato, spinisque quibus vndecunque munitus est, ad incolumitatem erectis otiatur, contractum suum omnibus formidabilem reddens. Ad hæc autem respexisse videtur Horatius poëta, cùm se ita contra fortunæ impetum præparatum scribit, vt sua inuolutus virtute, tutus ab eius iniuria fiat. Ita enim inquit: D

Fortuna sæuo læta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi nunc alij benigna:
Laudo manentem: si celeres quatit
Pinnas, resigno quæ dedit, & mea
Virtute me inuoluo, probámque
Pauperiem sine dote quæro. E

PROCRASTINAtionis damna.

Atque hoc tam prudẽs alioqui animal in opportunitate captãda, & periculis euitandis ingenio, & natura præmunitus, damni tamen alicuius, ob procrastinationem ingruentis, hieroglyphicum est, si illi fœtus adijciatur suus. Id enim malum ex contatione maius effectum ostendit, propterea quòd aluo stimulata quandiu potest partũ differt, quo fit vt fœtus magis inolescens, maiorem postmodum in pariundo dolorem afferat. Duo eius genera omnino sunt, maritimum & terrestre, vtrique nomen apud Græcos Echino. Terrestris de quo iam diximus, omnibus innotuit sub Erinacij nomine. Huius quoque species duæ sunt, Suilla, & Canina, quæ quidẽ rictu & pedibus aut suillis aut caninis similibus distinguuntur. De Suillis Eucherius: Erinacij chœrogrilli nuncupantur magnitudine propè mediocrium cuniculorũ, qui de cauernis petrarum procedentes, gregatimque in eremo, quæ est contra Mare mortuum, pabulantur, qui & Echini dicuntur, ita spinoso defenduntur tegmine, vt nec contingi quidem possint. Par huic cum formica solertia comparando victu, qui poma aculeis affixa congerat in cauernam: infamis tantùm est inuidiæ nota: quod cùm optimè norit se propter cutem præcipuè peti, cuius vsus poliendis velleribus inseruit, simulac in periculum se adactum videt, vrina sua emissa tergus omne conspergit, sibi conscius id inde putrescere, aculeosque sponte mox decidere. F

PIE-

A PIERIVS VALERIANVS AD FABIVM VIGILEM, SPOLET. DE IIS QVÆ per sacram suem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

Palæmonem olim aiunt magni nominis Grammaticum, incomparabilem M. Varronis eruditionem admiratum, literarum eum porcum appellasse, tanta sibi interea earum prærogatiua adrogata, vt Virgilium diceret iam tum de se præsagisse, cùm cecinit:

Audiat hæc tantùm vel qui venit ecce Palæmon.

vnum se quippe futurum, qui de scriptoribus iudicaturus esset, cuius ferulæ atq; censuræ omnes veterum & iuniorum lucubrationes subiici deberent: natas secum literas, secum interituras summa vanitate iactaret. Hic est Rhemmius Palæmon patria Vicetinus, cuius monumentum hodie in Sumano monte agro Vicetino imminente cum epitaphio ostenditur, vbi rus ei fuisse ve-
B *risimile est, cùm aliàs etiam agricolationis & vineti studiosissimũ fuisse, & C. Plinius ostendat: sed ea fuerit ductus gloria. Certè dictum illud hominis de Varrone non à grammatico, qui literarum tyrocinia doceret, non ab insano aut inepto viro quopiam effusum, sed vt diuinitus potius editum accipimus: nam & olitor sæpe nõ contemnenda protulit. Nos quippe Varronem non ea de causa literarum porcum vel à Palæmone vel ab aliis appellatum asserimus, quòd scripta eius sint vlla in parte lutulenta, vel ex hara producta, sed quia nihil sit Varrone ipso neq; lautius, neque copiosius, neq; magnificentius, qui tam multa, tam varia, tam præclara conscripserit, magnæ studiosis omnibus vtilitati futura, nisi acerbissima temporum clades thesauros eos posteris inuidisset: quare is omnium consensione vir doctissimus, ac omniũ disciplinarũ parens, totius prædicatione vetustatis habitus. Quòd verò doctrina eius porco æquiparata sit, ea est causa, quod nullum animal à sue, pluribus magisq; variis condimentis aptum, quòd nihil ea carne parabilius, & omnium epularum vsui magis expositum, quinquaginta propè saporibus ex eo, vt veteres obseruarunt, excogitatis, vt non alio ex animali copiosior, neq; lautior humano victui materia suppeditetur: perinde ac multa et varia Varronis scripta argumentum nullum intactum reliquere, splendidissimóq; rerum omnium apparatu vniuscuiusq; animi famem expleuere. Hæc igitur cùm super Varrone ipso meditarer, fortè accidit vt scripta quædam mea recognoscerem, quæ sci-*
C *licet olim ad ἱερογλυφικῶν interpretationem elucubraueram, eáq; inter amicos diuiderem, mei erga se vel amoris vel obseruantiæ testimonium: prorupit ex his ecce porcus Aegyptius, quem aufugere tentantem cùm postico arreptum pede comprehendissem, cui dono conuenienter hunc mitterem cœpi circunspicere: Varronem quippe aliquem deposcebam: hîc mihi tu Fabi Vigil occurristi mortalium eruditissime, cui meritò hanc condimentorum lautitiem καὶ σπλάγχνων ὄψα πολλὰ, quam de porco memorant, vti Varroni congruam, ita tuæ perquàm similem opulentiæ dedicarem. Nam tu quoq; nullum dicendi genus, argumentum nullum, nullam arcanæ quantumlibet doctrinæ partem intactã reliquisti, quæ de diuinis humanisq; studiis, de rerum natura, de moribus, de ratione dicendi, de quacunq; demum re vel dici, vel excogitari possunt, tuo illo magno ingenio, felicissimaq; memoria complexus es, vt vix alterum ætate nostra conspiciam, quem Varroni illi literatissimo conferre possim. Quare porcum hunc meum tibi deberi meritò iudicaui, cuius immolatione sanctissimum amicitiæ fœdus iam piè semper inter nos cultum & obseruatum, quæ tua est animi synceritas, spero me perpetuò confirmasse.*

PERNICIES.

D

AEGYPTII sacerdotes vt odium, quo suille genus omne persequebantur, literis suis testatum relinquerent, perniciosum hominem Suis hieroglyphico significari instituerunt. Est enim naturâ animal admodum vitiosa, pruritu impotens, Luna maximè deficiente: constatque pariter eorum corpora vitiari, qui lac eius biberint, lepraque & putida scabie contaminari. Quinetiam frequens suillę carnis esitatio aciem obtundit ingenij. Vnde iocum Diogenes excepit in athletas, de quibus interrogabat quidam, cur icti non sentirent: Quia, respondit ille, suillis ac bubulis carnibus educati sunt: ad animum scilicet vertens quod alter de corpore quæsierat. Huiusmodi enim cibi quamuis corpus obdurent, mentis tamen acumen hebetant. Ad hæc, maleficum est etiam monstrum, quia satis cladem non exiguam infert, damnosamque facit pauperiem, dum teneriorem segetem non depascit modò, sed & fœdè proculcat, & rostro eruit. Vnde primùm hoc animal Cereri sacrificatum Poëtæ testantur: & fabulæ exortæ sunt de Cromyonia sue Apri Calydonij matre, vno ex Thesei laboribus. Itaque Salaminij lege statuerunt, vt eorū suum dentes attererentur, qui segetibus cladem aliquam intulissent, de quo publicè statutum est apud Bellunenses meos. E

SENSVS MAXIMÈ BRVTVS.

PRæcipua verò fuit apud Ægyptios de sue significatio, vt per eius simulachrum intellectu mystico sensum materiæ penitus affixum, atque illi præcipuè coalitum indicarent: quod licet in animantiū omnium, nedum in omni brutorum genere conspiciatur: nescio quo pacto tamen longè magis brutū, in sue plurimùm apparere: vnicuique manifestū est. Hic verò sensus rationi plerunque sese constituit aduersariū, non aliter quàm materiæ ratione habita, corpus animæ tā multis in negotiis reluctat̄: de quo pręclara Platonis, Phędonis, sentētia, τῷ μὲν θείῳ, καὶ ἀθανάτῳ, καὶ νοητῷ, καὶ μονοειδεῖ, καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως, καὶ κατὰ τ' αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον εἶναι ψυχὴν, τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ, καὶ θνητῷ, καὶ ἀνοήτῳ, καὶ πολυειδεῖ, καὶ διαλύτῳ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. Animam quidem perquam simillimā esse parti ei quæ diuina est, & immortalis, intelligibilis, vniformis, & insolubilis, & eodem semper modo circa eadem habeat: corpus verò identidem simillimū humanæ, & mortali, & incognito, & multiformi, atque dissolubili, & quod nunquam circa eadem, eodem habeat modo. Ex argumentis autem huiusmodi, quicquid apud Philosophos altercationis est in explorandis naturæ secretis, emanauit, aliis rationē rerum, aliis sensum præferentibus, eam illis incorruptibilem perinde ac animam esse asserentibus, his hunc cogitationi, veluti & ipsos corporis affectus, propinquiorem esse concertantibus. Quare minimè mirum est Ægyptios, & qui disciplinam eorum secuti sunt, in contemplandis iis potissimùm quæ à corporibus disseparata viderentur, occupatos, porcum quippe animal sensui tantùm deditum aspernatos esse: quippe qui corpus identidem suummet, vt in Papyro com monstrauimus, minimi faciebant, eiusque alendi, curandique negocium percxiguum suscipiebant: sensui, quem falli in vnoquoque animantium facillimè posse suspicabantur, parcissimè fidem adhibebāt: contrà verò Aristoteles, quique eum sequuti sunt, sensum ita sunt admirati, vt eum cogitationibus omnibus prætulisse videantur. Sed nostra nos significata prosequamur. F

VANILOQVENTIA.

AEgyptij autem sacerdotes, vt apud Horum est, si vaniloquentiā hieroglyphicè

A phicè significare vellent, & suem & auersum Elephantum sculpere consuerunt, idq; perinde erat, ac si rationem à brutali sensu auersam ostendere voluissent. Nam cùm Elephanti significata Cõmentario suo conscriberemus, eum in omni ferè virtutis numero, si de brutis hoc dicere liceat, rationis propemodũ participem inueniebamus. Huic sus opponitur, qui antipathiæ ipsius cogente vi, vsq; adeò est elephanto inuisus, vt ab eo nullo posit concilio tolerari: sed cùm primũ auditus fuerit eius grunnitus, fugam elephas arripere cogatur. Nota historia est, quemadmodum Megarenses ab Antipatro afflicti, cùm ad manifestum exitium premerentur, vtereturq; ille elephantorum robore, excogitarint porcos pice oblitos, & iniecto mox igne flammatos in elephantorum gregem immittere: quo facto validisimum Regis conatum negotio minimo irritũ reddidere, victoria per ingenium sibi comparata.

VIS ANIMI LABEFACTATA.

ANimosum alioqui hominem, qui tamen improuisa aliqua specie sit exterritus, per porcum & fugientem leonem exprimere quorundam inuentum
B fuit. Aiunt enim Leonem Suis congressum declinare: visumq; aliquando cùm suem aggrederetur, vt setis horrentem aspexit, aufugisse. Sed enim hoc leoni haudquaquam accidit ob naturæ dissidentiam vt elephanto, sed ob horrificam Suis indignati speciem, quam cogatur exhorrescere.

SOPHISTAE.

ET vt, quod initio dicere cœperamus, prosequamur, sacerdotes illi cùm nihil ęquè abhorrerent quàm inanes sophistarũ nugas, & cauillosas verborum argutias argumentorumq; decipulas in naturæ viribus indagandis, eiusmodi notæ hominẽ per suis hieroglyphicũ significabant. Eodem intellectu apud Hebræos suillã abstinere præceptũ ait Philo, admonitosq; nos ea diuina lege vt sophistas euitaremus, per euitabilem huiusmodi animalis impuritatem: illi enim acutisimis tantùm accuratisimisq; rerum distinctionibus, quod per bifidam animalis vngulam interpretatur, quasi luto inhæsitantes, ita illis adhærescunt, vt inde nunquam auelli posint, sed ad extremam vsq; senectutem ibi-
C dem computrescunt: nam & porci nihil illustre, nihil purum, nihil limpidum amant, sed turbida tantùm, spissa & sordida & fæculenta sectantur: inq; his pręcipuam statuunt voluptatem.

A BONIS MORIbus alienus.

PEr porcum itaq; inhęsitantem luto, vel, vt Cratetis intellectum sequar, rosas conculcantẽ dispergentemq;, à bonis honestisq; moribus alienum hominẽ indicabant. Nam cùm Diuinæ pasim literę rosas & odorata omnia ponant pro vitæ morumq; synceritate, susq; ita rosas aspernetur, vt de iis qui sinistro, prauo maleficoq; sunt ingenio dicatur, aptisimum excogitatũ est hieroglyphicum, ὗς διὰ ῥόδων. quo prouerbio Cratetẽ vsum aiũt opusculo quod γέτονας vocauit. Quin viuere in Arabia suillum genus vllo genere posse negant: quippe cùm ea regio sit odoramentorum altrix, à boni cuiusq; odoris hoste meritò declinatur, & vt luculentisimè Lucretius,

Deniq, amaracinum fugitat sus, & timet omne

Unguentum: nam setigeris subus acre venenum est, D
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.
At contrà nobis cœnum teterrima cùm sit
Spurcities, eadem subus hæc tam munda videtur,
Insatiabiliter toti vt voluantur ibidem.

Eòdem spectat quod Assertor noster, Nolite, inquit, margarita vestra ante porcos proiicere: eos qui scelerum tantùm fœtoribus illuuieq; delectantur, porcos intelligens, putorem quippe omnem tanquam odorem suauissimum expetentes. Nam quod ad lutū pertinet Ciceronis scomma est, actione in Verrem VI. Nam nos quidem quid facimus in Verre, quem in luto volutatum totius corporis vestigiis inuenimus?

DISTINCTIO.

AD hæc sciendū, vngulam bifidam in Sacris literis electionis & distinctionis symbolum esse: quod apertius dicunt, cùm oportere sacerdotem monent, vt lepram à non lepra sciat internoscere: scelerum quippe differentias, iustum ab iniusto, & à curuo rectum, Horatius poëta diceret. E

COGITATIO.

RVminatio autem, vt in Ceruo dictum, memoriam & cogitationē indicat. Vtroq; aūt horū opus est, si recto & sapienti iudicio esse volumus: præstandum quippe discernendi acumine: vnde aureum illud Pythagoræ præceptum, DE REBVS DIVINIS ABSQVE LVMINE NE LOQVARE. hoc est, dandam esse operā disciplinis, quę veritatis lumen subministrent, si sacra tractare volueris. Sed parū id profuerit, nisi & memoria, & iudicium, bonæq; mentis accesserit examinatio. Hinc exploditur sus, qui licet vngula sit fissa, minimè tamen ruminat. Tales ij sunt, quanto hodie numero dij boni, qui licet recti prauiq; cognitionē optimè callere videantur, cœno tamen volutati cùm doctrinā ipsi suam ad rectam viuendi rationem minimè dirigant, optimè, vt Menander ait, periti praua sectantur. Diuinarū enim literarū doctrina, vt cum Origene loquamur, non solùm sacramentorū debet scientiā continere, verùm etiam mores gestaq; informare discentiū. Plerique alij quoq; dixerunt, ruminare esse deuouere se ad legis meditationem: fissam verò vngulam habere inter mundum & immundum distinguere: hoc quidem literarū & præceptionum peritiam habere, illud verò meditationē esse, & diuinæ prouidentiæ, qua rectè omnia dispensat, in omnibus cogitationē, quam veteres Prophetæ eructationem, vt nostri reddunt, appellauere: vt, Eructauit cor meum verbum bonū: quancunq; enim virtutem à vitio selegerimus imitandam, eam continua repetitione mandere, & in habitū assuefacere debemus. Seligere verò est diuidere literam à spiritu, & quędam secundū historiam solam edocere, quædam secundum contemplationem, quædam verò secundū vtrunq; intelligere. Nam qui præstare hoc idoneus est, ille mundus: qui verò vnius tantùm partis est particeps, immundus. Hæc Hesychius. Neq; dissimulanda est Irenæi meditatio super hoc loco, qui cùm proximè fuerit ad Apostolorum tempora, multa diuinæ illius synceritatis interpretamenta percepit: cuiusmodi hoc posito ex lege: Quæcunq; ex animalibus duplicem vngulam habent & ruminant, munda esse: quæcunq; autem aut neutrum, aut alterum tantùm horum habent, vt immunda segregari. Per mundos is eos intelligit, qui ea quæ de Patre & Filio tradita sunt ab ecclesia, firmiter credunt, & in vtroq; requiescunt, vtpote quæ sit eorū firmitas quę duplici sunt vngula, F

A gula, & insuper Dei traditiones die noctuq; meditantur, cogitationes suas bonis operibus accommodantes, quæ quidem præcipua est ruminantium virtus. Immunda autem, quæ neq; in Deum fidem habent, neq; traditiones eius meditantur, cuiusmodi sunt qui vocantur Ethnici, idololatriæ abominationibusq; dediti, nil syncerum, nil laudabile sapientes. Ex eorum autem numero, qui quidem ruminant, vngulam verò duplicem non habent, Iudæi sunt in primis, quibus quidem mandata Dei plurimùm in ore sunt, sed neq; Patrē & Filium agnoscunt, neque sensum à litera distinguere sunt idonei. Alij demùm duplicem vngulam habent, non tamen ruminant: quo in numero sunt hæretici, qui sacras semper literas euoluunt, argutasq; rerum finitiones peruestigant, & quicquid vel ineptè vel impiè sentiūt, aliquo semper diuinarum Scripturarum dicto corroborare contendunt, ea tamen nesciunt, aut nolunt ad veri sensus examinationem conuertere, ad iustitiam, ad bonos mores dirigere quæ legerunt. Nam bona eorum pars & Patrem & Filium agnoscere, colere, & toto mentis affectu venerari profitentur, quid tamen aut Pater aut Filius statuerit, ne minimùm qui-
B dem meminisse volunt. Et ne longè exempla repetamus, cui nam hominū generi magis in ore est IESVS CHRISTVS, quàm iis qui hodie concordiā vnanimitatemq; totius Christianismi, quam vnam sibi Iesus Christus Dei filius à nobis omnibus deposcit, auersantur, & admittere cane peius & angue vitant? Hinc tot piorum cædes, templorum profanationes, incestus, adulteria promiscua, sacrorum censuum direptiones, conciliandi se Deo contumacia, promissæ diuinitùs expiationis abnegatio, sacrorum ferè omnium irrisio, & omniū quęcunq; dictu factuq; abominanda sunt, profligatissima expeditio. Quod nō nostri modò Prophetæ præuidere, sed Maro ipse, non nostri generis vates, diuinasse videtur, cùm hæc scribit oracula:

Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum,
Vicinæ ruptis inter se legibus vrbes
Arma ferunt, sæuit toto Mars impius orbe:
Vt cùm carceribus sese effudere quadrigæ,
Addunt se in spatia, & frustra retinacula tendens
C *Fertur equis auriga, nec audit currus habenas.*

PROFANVS.

MEritò igitur per porci simulachrum Ægyptij profanum intelligebant, Susq; tantæ apud Ægyptios abominationis erat, vt si quis eum vel incuria tetigisset, cum ipsis statim vestibus ad fluuium lotum abiret, subulciq; nullum omnino templum ingrederentur, connubioq; aliorum prohiberentur. Scythæ quoque sues adeò contemnebant, vt ne alere quidem eos in regione sua vellent. Apud Romanos Flamen Dialis porcum tangere sine piaculo non poterat. Quid, quòd religioni, pietatis etiam nostræ fuit pontificibus, ne de sue cognomentum profiterentur? atque ob eam causam institutum vt Romanus Pontifex, quamprimùm designatus est, honestum aliquod sibi nomen assumat, more hoc à Sergio cœpto, cui cùm nomen à rictu porci esset incuria parentis inditum, ne vox ea cederet in religionis ludibriū, Sergium se vocari iussit. Neq; verò sum nescius, ex Ægyptiorum cognatione solos Panselenos suilla in cibum vsos, propterea quòd aiunt Typhona cùm suem insectaretur, ligneum sepulchrum apud Panselenon offendisse, in quo Osiridis cadauer vitro conditum, vti gentis mos eius erat, asseruabatur, atq; eo prouectum odio, quod illi aduer-

ſus Oſirim peculiare fuit, membra eruta diſcerpſiſſe, mox in rei tam nefandæ memoriam Panſelenos populos ex ſue conuiuia inſtituiſſe, quaſi liceret iam ſepulchro eo tam fœdè profanato, in profligatiſsimũ quodꝗ præuaricationis & contumaciæ genus prorumpere. D

N A B V C H O D O N A S O R.

INuenies in Diuinis literis Nabuchodonaſora, quẽ ναβοκοδρόσορον geographus Strabo appellat, Suis nomine vocitatũ Pſalmo LXXX. Vaſtauit vineã tuã Domine ſus ſyluestris: idꝗ ea de cauſa, quòd in voluptatũ luto volutaretur, & quia omni ſpurcitiæ genere immundus eſſet. quanquam loco hoc nõnulli Salmanaſarem potius intelligi volunt. Nos autem per ſuem, vti ſuperius ex Heſychio dictũ, eum accipimus, qui quidem habet ſcientiam diuinorũ, ſed ea non rectè vtitur, vtpote quam incongruis polluat facinoribus, vitæ turpi atque immundæ deditus: de quo Petrus, Præſtaret his iuſtitiæ viam non cognouiſſe, quàm ea cognita retrò reuerti, ſancta ſibi tradita diſciplina ignauiter derelicta: quandoquidem his verè accidit prouerbium, Canis ad vomitũ ſuum reuerſus: &, Sus lota in volutabro cœni, Omnes deniꝗ qui vel immunditię, vel gulę, vel B reliquæ incuriæ ſemetipſos dedunt, porcorum & canum vitam deſumpſiſſe lex intelligit, inquit Irenæus. Quin & idipſum nomen ὗς, opprobrij cuiuſdam indicium: nam vocalem ipſam υ Caius Iulius Romanus vbi de præpoſitionibus diſſerit, ad vituperationis pathos exprimendum idoneam eſſe dicit ex Hermetis ἐν τῷ κρυφίῳ λόγῳ, teſtimonio: additam poſtea fuiſſe F literam, noſtrosꝗ Fu dixiſſe. mox Fυſe, hodie paſsim Fy, cùm putoris aliquid perhorreſcimus. Facit ad hoc Pſalmographi teſtimonium, Saturati ſunt porcina: quam lectionem Eucherius ita agnouit, vt hieroglyphicum etiam eius interpretaretur: Iudæos quippe arcanis diuinæ legis prius inſtructos abſtinuiſſe profanis, porcina mox ſua, id eſt, priuatorum dogmatum immunditia, quam eis & Chriſtus obiectat, ſaturatos, dumꝗ negant Chriſtum, eandem impietatem, dicit, etiam ad ſuos poſteros tranſmiſiſſe. Gloſſa illa interlinearis vulgò dicta, minimè quidem contemnenda, immunditiem hanc attingit, & pro reliquijs quas reliquerunt paruulis ſuis, addit: Dixerunt enim, Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros. Animaduerte tamen in Hebraico ſcriptum eſſe Beni, quod filios ſignificat, non porcinã. Sed enim ne à hieroglyphicis noſtris auocemur, argumentum hoc de humanis F hoſtijs à Iudaico populo immolatis, commodiori loco, in ipſo calce operis, vbi multa huiuſmodi repetentur, ſine vllius fortè moleſtia percurremus.

I N D O C I L I T A S.

FVerunt ſanè plerique veterum, qui per hieroglyphicum Suis, indocilitatem intelligi voluere: nam apud Phyſiognomos Suilla frons, breuis quippe & hiſpida, capillis ſurſum verſus erectis, indocilitatis indiciũ eſt manifeſtiſsimum: eſt enim animal maximè brutũ Sus, nullumꝗ animalium magis indocile, cùm reliquæ omnes pecudes aliquid habeant, in quibus dum viuunt, vſus, vel induſtria, vel frugalitas proſit: ſuillum autem pecus nihil afferat vtilitatis niſi mortuum tantùm. quanquam Spartanorum inuentum fuerit porcos in pugnam inſtruere, & ad bellandum idoneos reddere: porcorũ enim marium ludicra certamina, perinde ac etiam coturnicum, in eorum Phœbeo pueri faciebant, illis ad hunc morẽ educatis inſtructisꝗ magno rei bene gerendæ augurio iis præſumpto, quorum porci viciſſent. Eius tamen indocilitatis ergò Marſias, qui Apollinem in Muſicæ certamen prouocauit, ſuillam fertur caudam poſtmodum habuiſſe,

A buisse, quippe quòd temerarius eius conatus turpiter illi ob imperitiā cesserit. Et Philostratus Arcadas rudes appellat, & suibus similes, tum ob alia multa, tum quòd arborū fructibus vti sues plurimum turgeant, sintq́, vt ait Horatius, fruges consumere nati. Eadem ratione ex hara productū, non schola, ait M. Tullius in Pisonem, indoctū & illiteratum significare volens, quod allatum fuerat. Quin & Hippocratis Coi, Medici illius clarissimi filij, ob indocilitatem & incomptos mores à Comicis proscissi, suem sapere ferebantur: non secus ac Varronē ipsum, tantæ virum eruditionis, Palæmon Vicentinus grammaticorū dicacissimus, literarū porcum vocitabat: ipse enim hunc literatū quidem, sed sine delectu, intelligi voluit, quòd omnia dum sciri expediret, in fascem coniiceret maiore curiositate, quàm iudicio, nihil satis pensi aut constituti habens, quid, aut quantū diceret. Quanquā, vt initiò diximus, Palæmonis dictum in Varronis laudem, ob doctrinæ copiā & varietatē, qui lautissimus ac suauissimus fuerit animorū pastus, modestiæ causa proposuerimus intelligendū. Cessit denique res in prouerbiū, vt cùm imperitissimū quenque eruditissimo cuipiam sese con-
B ferre viderimus, Sus Mineruam dicamus: quod ita Theocritus expressit, ὗς ποτ' ἀθαναίαν ἔριν ἤρισεν. Et eodem ferè intellectu quo asinus ad lyram, σάλπιγγος ὗς ἀκούει. Subiiciamus & illud, ὗς ἐκώμασεν, de iis qui faciunt quid ineptè admodū et imperitè: nam illud, Sus Mineruā, Festus Pompeius exponit, cùm is id docet alterum, cuius ipse est inscius. Atque vtinā, mi Fabi, prouerbium in me non retorqueatur, qui de his ad te scribere sim aggressus, & pleraque etiā alia argumenti huiuscemodi commentaria ad aliorū institutionē elucubrarim. quid enim (dicent nasuti pleriq́ue viri) sibi vult aulicus vir iste cum Cōmentariis de sacris Ægyptiorum literis? quasi non satis sit ad multarum rerum elegantem declarationē Tullius, ad eruditionem Plinius & Plutarchus, ad scientiā Plato vel Aristoteles, totq́ue alij Græci atque Latini scriptores, qui nihil intactū reliquerunt, quibus legendis ætas nulla, quantumuis longa, sufficiat. Sed quid agerem, si quando mihi tēporis aliquid ab officiis vacuum relinquebatur? luderémne alea? aut latrunculis? aut alio quopiam insaniendi modo? At nunquā ita otiosus fui, vt vllum mihi ludi genus placere potuerit. venaretur, confabularetur, aut quid aliud ciuile faceret, quo ipse sibi non inuisus esset, & nulli molestus viueret, neque nos nugis obtun-
C dere cogitaret. Atqui hæc mihi alea cordi semper & pila fuit, hæc venatio, hæc confabulatio mea: inuitum neminem ad lectionem traho, mihi ipse lusi, inuidia nulla sit, si vnusquisque sua nouerit ire via.

STVPIDI TARDIVE.

PAri cū Arcadibus ratione Bœotios, quòd ventri & gulæ supra modum dediti essent, crassáque hinc Minerua præditi mentis tarditate laborarent, ita cognominatos aiunt autores non ignobiles, Achæus, Eubulus, Mnesimachus, & Alexis: vnde adagium ὗς Βοιώτια. Et apud Pindarum & Cratinum constat Bœotios sues aliquando nuncupatos, propterea quòd Hyantes, qui expulsi fuerunt à Cadmo, eam olim regionem incoluerint, sumpta inde cauillandi causa, vt pro Hyantibus, Hyas, hoc est, sues eos populos appellarent. Sed & alij quoque gentem eam voracitati deditam attestantur. Porrò Pindarus Olimpiis, fugere se ait suem Bœotium, probrum scilicet stupidi & stolidi, quod inflictum erat sui generis hominibus.

LVXVRIOSAE deliciæ. D

PEruetuſtum autem fuit apud hieroglyphicos Ægypti ſacerdotes, delitias, victus luxum, & laſciuiam, ex porci ſimulachro ſignificare. Argumento eſt columna in æde Thebis Ægyptiis olim erecta, in qua plurimæ in Menin regẽ execrationes deſcriptæ erant, qui primus omnium Ægyptios à parſimonia ad luxuriam, à modeſtia ad intemperantiã, à virtute ad effœminationem illexit: quapropter ſimulachrum eius Porcum eſſe voluerunt. Meritò itaq; Rhadamanthus apud Claudianum huiuſmodi genus hominum petulans, ingluuioſum, & vorax, in ſues condendos damnat eo loco:

At qui deſidia ſemper vinóq; grauatus,
Indulgens veneri, voluit torpeſcere luxu,
Hunc ſuis immundæ pingues detrudit in artus.

At Xenophon Socratẽ ait in conuiuiis, ad quæ nõ niſi coactus accedebat, temperatè ſemper atq; parciſsimè cibum cepiſſe, iocoq; dicere ſolitum, Circen multis huiuſmodi appoſitis homines in ſues conuertiſſe: Vlyſſem verò mutari minimè potuiſſe, quòd Mercurij memor eſſet, qui conſilium ei dederat, tum ſuamet parſimonia & abſtinentia vteretur. Tale aliquid apud Muſonium libro de Victu legas. Plotinus quoq; cùm animal hoc maximè voluptariũ agnoſceret, vbi diſſertat de Palingeneſia, in id eos reuerti dicit qui vitam omnem in libidinibus & voluptatibus egerint. Epicurus, qui felicitatem in huiuſmodi vita poſuit, ſcitè notatur ab Horatio, qui ſectatores eius cognomento Porcorum nominauit, Epiſtolis: E

Me pinguem & nitidum bene curata cute viſes,
Cùm ridere voles Epicuri de grege porcum.

G A N E A.

SAnè quantum ad eius animalis carnem pertinet, delicatam cœnam apud Arcadas Hecatæus, vt apud Athenæum legere eſt, ex maza & ſuilla carne deſcribit. Verrius ait à Suilla veſci carnibus cœptum, quòd animal id nullius eſſet vtilitatis. Nam vt Varro animam illi pro ſale datam aſſerebat ne putreſceret: ait Chryſippus, nihil porrò ſus habet prçter eſcam, nullumq; animal pluribus & diuerſioribus condimentis idoneum. vt nõ temerè T. Quintius Romanorũ Imperator (ſunt qui T. Flaminium ponant) dum apud Chalcidenſem hoſpitem diuertiſſet, variaq; ſibi appoſita fercula obſeruaſſet, admiratus fuerit vnde ei ſolſtitiali tempore tam varia & tam multa venatio contigiſſet: Atqui, inquit hoſpes, omnes iſtiuſmodi dapes ex ſue domeſtico fuerunt. Tum (quod addidiſſe non pigeat) promptè Quintius, & acutè: Talis eſt, inquit, ædepol Antiochi exercitus, cataphracti alij, alij velites, alij haſtati aut legionarij phalange compoſiti, verùm omnes Syri ſunt. Porrò nihil, vti ſuprà dicebamus, ea carne parabilius, & omniũ epularũ vſui magis expoſitum: nam quinquaginta propè ſapores ex eo, teſte Plinio, excogitatos ſuprà memorauimus, neq; alio ex animali numeroſiorem ganeæ materiã ſuppeditari. Hinc apud Comicos, lurcones, paraſiti, ganeoneſq; ſerui, ſuillam ſemper ſibi depoſcunt, pernam, glandem, ſumen, callum, penitam offulam, & ſimilia. Et ſeruus ille Plautinus cùm ſe ſolum domi ac ſine arbitro relictum iri ſperaret: Quanta, inquit, pernis peſtis erit, quanta lumbis. Galenus F

A lenus porrò suillam carnem cæteris laudabiliorem facit. Auerroës quoque porcinam carnem, ex Auicennæ placitis, cæteris præferendam asseuerat, veluti hominibus natura cognatiorem: et humanum suillumque sanguinem in omnibus exactam habere similitudinem, perinde ac etiam carnis eandem esse rationem, optimi quique medici scriptis prodidêre.

CIBORVM VARIETATE SATVR.

Apud aliquos inuenio, hominem ciborũ varietati deditũ per pascentẽ suem significari: facilè enim is vnicuique assuescit cibo, neque suis parcit fœtibus, neque ab humanæ carnis esu refugit: os enim porci vulgus prouerbio appellat quasi rotundum, & quod nullo escæ genere abstineat, omnia voret, omnia auiditate deglutiat, nihil quantumuis putre atque impurum horrescat: ita denique animalia hæc gaudẽt pabuli mutatione, & copia, implenturque carne, & obesiores facti mirificè opimantur ipsa cibi varietate, cuiusmodi mensam Plato Syracusanã vocat, καὶ σικελικὴν ποικιλίαν ὄψων, epistola quadã ad Dionis amicos nominauit. Vnde etiã Horatius inter delitias eas quas Ode prima libri tertij recenset, Siculas e-

B tiã dapes ponit, cuiusmodi distentũ ingluuie Dionysiũ minorẽ Aristoteles refert Politia, quem nonnunquã ad nonagesimũ vsque diem ebriũ perseuerasse tradunt. Neque absimilem huic Heliogabalum Lampridius incessit, qui nunquam minoris quàm centũ sestertiis cœnarit. Vnde centenarias cœnas Septimius Florens, Apologetico, vituperat, cùm alioqui centenariæ cœnæ à centũ assibus ex ære dictæ sint, vt Grammatici veteres interpretantur. Sed de sestertiis alibi.

SALACITAS ET ÆSTAS.

ESt & salacitatis signum ipsa Sus, qua pecude, ait Cicero, nihil genuit natura fœcundius: neque aliam eius improbitatis causam afferunt, quàm & multiplicem & assiduã voracitatem, cùm longè aliter euenire in agrestibus videamus, quippe qui semel, & eodem ferè omnes die, vt Plutarchus ait, æstate scilicet incipiente, fœtum edant: vnde vulgatum est dicterium, non expectandum vlterius pluuiam cùm sus pepererit. Itaque nonnulli suem hanc pro ęstate ponunt, de quo quidem versus vulgatus à Plutarcho recitatur:

Μηδέ τι νυκτὸς ὕδωρ ἥκοι τίκῃ ἀγριοτέρα σῦς.

C Domesticæ verò & sæpius, & quocunque tempore pariunt, propter eam quam diximus pabulorũ vbertatẽ, quæ geniturę redundantiã plantis etiã, nedum animalibus affatim subministrat. Eandem in homine salacitatis causam tradit Empedocles. Hinc ait etiam Euripides, ἐν πλησμονῇ τοι Κύπρις, ἐν πεινῶντι δ' οὔ, vult crapulatum Cypris, haud famelicũ: quod ab Achæo sumptum, qui multò antè dixerat, πεινῶσι γὰρ ἡ Κύπρις πικρά, amara Cypris est esurientibus. Nostri dixerunt, Sine Cerere & Baccho friget Venus. Sanè quidem Ægyptij mortuorũ ventres eximere, & in sole discindere soliti sunt, vt qui scelerum omnium causa essent, atque ita vel expiarent, vel vti de impulsore pœnas sumere viderentur. Huic verò salacitati congruere videtur illud quod χοιροπωλεῖν verbum à porco finxêre, quod corpus prostituere, quæstuique exponere significaret. Apud Aristophanem χοῖρον, id est, porcum, pro muliebri natura positũ inuenies: ac nostri identidem porcum virgineum inguen blando & iocoso vocabulo appellauêre. Iidem subare dicũt nequitiæ verbum, quo Epodis vtitur Horatius ad rem impudicam translatum, quod est perditè impudenterque & brutorum more commisceri.

ANNORVM CERTVS NVMERVS.

IN portentis verò porcellos supra mammarũ numerum editos, tot annorum

esse significatores volunt, quot numero nati sunt: ideoq; porcam eam quæ La- D
uinij triginta capitum fœtum peperit, portendisse volũt, XXX annos illos exi-
gendos fuisse priusquam Lauinienses oppidum Albam cõderent: părere enim
oportet porcas quot mammas habent, vt obseruat Varro: si minus pariant, fru
ctuariam idoneã non esse: si plures, portentũ. Eius autem Suis quę fuerit Æneæ
portento, ac porcorũ vestigia, suis adhuc temporibus apparuisse, affirmat Var-
ro. Idem, quòd eorũ simulachra ahena in publico loco statuta erant, & corpus
matris à sacerdotibus quasi in salsura fuerit ostentabat. Ita nullo vnquã tempo-
re defuerũt, qui sub diuini cultus velamento, huiusmodi aliquo inuento rudes
insipientiũ mentes per superstitionẽ modò hanc, modò illã deludere cogitarint.

LATRO.

NEq; quidem prætereunda Sus est tot antiquis scriptoribus celebrata, quã
Cromyoniã nuncupatam, vt prædictũ est, Theseus dicitur sustulisse: cuius
rei meminit Plutarchus & Strabo. Sunt qui fabulosè, vt eiusmodi pleraq;, cer-
tamen id à Græcis confictum putent: fuisse verò hanc mulierem quę latrociniis
regionem omnem infestaret, nonnulli prodidêre. Sunt qui Aprum Psalmo 79. E
Exterminauit eum aper de sylua, pro cacodæmone intelligant. Sunt qui Vespa-
sianum præmonstratum velint, qui Iudæos bello afflixit. quodq; sequitur, Sin-
gularis ferus depastus est eam, Titum hunc esse aiunt eius filium, qui assumpto
ad imperium patre, profectoq; Romam solus remansit, Hierosolymamq; oppu
gnatione consumpsit. & ita Eucherius accipiendum censet.

IMPETVS.

QVid verò illud, quòd omnium poëtarũ consensu, impetus & bellica fero-
citas per suem, verùm eum agrestem, indicatur? Ferocem enim bellatorẽ
si velint insigniori aliquo vocabulo honestare, Apro eum similem dicũt. Apud
Aristophanẽ Lysistrate, mulierũ chorus, si per Deas, inquit, hodie me cõmoue-
ris, soluã ego suem meum. Et eadem comœdia Laconũ chorus minatur se cum
Leonida tanquã apros irruturũ. Nam pugnacitas vsqueadeò illi propria est, vt
prouocatus à venatore minimè fugiat, sed vltrò pugnã capessat, & in ostentata
tela nihil veritus irruat: vnde in prouerbiũ cessit, cùm de audacibus aut nimiũ
promptis loquimur, ad nos venire per hastã vt syluestrẽ suem. Romani nostri, F
vt sæpius animaduerti, venatores eos ignominia notant, qui feruente iam vena
tione Apro conspecto, illum non illicò prouocauerit: atq; hinc de eo qui sibi ri-
xas contentiones've quæritat, ὦ δεῖνα dicitur. Harum rerum causa extremæ Ger
manorũ gentes Æstyi appellatę, pro armis formas aprorum olim gestare solitę,
vnà cum Matris deorũ insigni, qua superstitione etiã inter hostes sese tutos ar-
bitrabantur. Apri porrò vim, & fulmineũ illud robur admiratũ Oppianus: quan
doquidẽ in venatione opressus, tandẽ cùm occubuerit dentes vsqueadeò igni-
tos præ se ferat, vt setæ de collo adhuc trepidantib. auulsæ, dentibusq; admotæ,
quasi prunis ardentibus applicitæ concrispentur, sicq; propius adhærescant cõ-
crementur. Sanè canes si tũc temporis eius dentes attigerint, attacti cutem per-
petuis stigmatibus inuruntur. Tantam hanc tamen belluæ istius ferocitatem &
impetũ (vt τὸ πάρεργον hoc dicã) facilè declinari posse docet Democritus, qui eos
ab Apris impeti negat qui cãcri vngulas ac pedes alligatos gestarint. Quòd ve-
rò aprum hunc vnitestem Homerus dixit, haudquaq; huiusmodi coitus rarita-
tem, vt aliqui putant, indicat, sed historiam ipsam, quam verissimã esse dicit Ari
stoteles: plerunq; enim inter pascendum eo quo defertur impetu truncis & sti-
pitibus

A pitibus acutis testes atterere, vt vix vnus interdum relinquatur incolumis.

ÆSTAS ET HYEMS.

AEstatem per fœtam suem significari tam ex historia, quàm ex vulgato dicterio docuimus. Nunc cur Aper hyemale tempus hieroglyphica imagine significaret, referendum. Hyemis vtique facies hispida est, aspera & horrida: hispidus, asper & horridus est Aper. Humida, lutosa, pruinosaque hyems est: humidis, lutosis pruinosisque locis Aper delectatur, quibus dum fruitur, oblasciuire sibi maximè omnium videtur. Adde quòd hyemali fructu, quippe glande, pascitur. Adonin ab Apro confectum, mythologi prodidêre, quem Venus luget insolabiliter: id quid sibi velit, operæprecium fuerit explicare. Adonin mysteriorũ interpretes solem esse autumãt. Hemisphæria duo statuũt Astronomi, lucis vnũ, tenebrarum alterum. Fines describunt in Zodiaco hemisphærij superioris ab Arietis puncto primo ad Virginem vsque permeatã, inferioris à Libra ad extremos vsque Pisces. In superioribus autem his signis maior lucis participatio, in inferioribus longiores tenebræ. Incolit elegans Venus superius hemisphærium,
B lutulenta sus inferius. Cùm igitur sol nobis excipi videtur à tenebris, Adonis ipse conficitur: hinc reliquum est vt Venus luctu & mœrore contabescat, quæ luce quam amabat priuata, lugubrẽ quodãmodo pallã induere cogatur. Hinc idẽ apud Ægyptios longè quæsitus Osiris, & Cereris tandẽ inuentus diligẽtia.

VENVS.

DIu verò apud Ptolemæũ cognomento Assertorem disputatũ ferunt à peritissimis viris de Plutone, declaratumque demũ est eundem esse & Osirim & Plutonẽ. Cererem autem eandem ac Venerem haberi: cui cùm nitor & munditia sit cordi, meritò sibi proponit suem semper abominabilem, animal vti manifestum est, spurcissimũ, quod in Adonis elegantiã vsqueadeò sæuire gestat. Sanè apud Sicyonios, cùm victimarum omnium fœmora Veneri adoleri solita essent, vnius tantùm Suis ob huius facti memoriã femora nõ adurebantur. Quoniã verò Venerẽ hìc eam ponimus quã Cœlitẽ appellat Plato, quæ pura, nitida, lucis ac splendoris studiosa est, non humilem vulgaremque, quæ suæ sibi conscia turpitudinis in antro secubat, fornicibus & arborum vmbris septa, minimè ab-
C surdũ est quod ex veterib. nõnulli tradidêre, suillũ genus adeò inuisum Veneri, quòd immũdissimi sunt sues ex omni mansueto pecore, vti superius ostensum.

ADONIS.

QVa demum effigie ostentaretur Adonis iste in hyemalis temporis hieroglyphicum, recitare non pigeat. Simulachrum enim eius in Libano monte olim tali habitu visebatur, obnupto scilicet capite, specie tristi, faciem manu læua, dextra amictum sustinente, in quem lachrymæ confluere videbantur: quę omnia speciem hyemis describunt.

CHAOS.

ET quoniã ita sunt mortaliũ ingenia, vt quod ab vno aliquo scriptore sit excogitatum, aut memoriæ mandatũ, nunquã alij desint qui priorũ industriã labefactare conentur, sunt qui tradant Ægyptios non ea de causa suillo generi pepercisse quòd impurum id esse decreuissent, sed venerationis ergò, quòd animal id tenebrarum symbolum haberetur: cumque illi tenebras longè antiquiores luce prædicarẽt, cuiusmodi quippe erat illud quod dixêre Chaos, inanis, bruta, & stupens materia, formæ expers, ac tenebrarũ omniũ conceptaculum, eaque de causa porcum tenebrarũ & cæcitatis simulachrũ esse profiterẽtur, quòd oculos

ita ſupernè obumbratos ſupercilij prominentia ſortitus eſt, vt cœlum tot luminibus inſigne, tot lampadibus illuſtre, nunquã intueatur, cernuus verò ſemper humum deſpiciat, terram inquam ipſam, & noctis & totius obſcuritatis parentem vnicè contempletur: congrua admodum viſa eſt ſimilitudo, & vera ſympathia, vt qui tanto cultu tenebras proſequerentur, animal auerſum à luce identidem admirarētur: nam ea quoq; de cauſa Crocodilum, vt loco ſuo dictum, pro Deo coluerunt. Porrò Alexander Aphrodiſieus ſuem ait pronum adeò ciboq; deditũ, vt ſi fortè ſurſum aſpicere cogatur, protinus ſtupore perculſus ſileat ob inſolentiam. Addunt hepar eius imminui caua Luna, atque conſenſum cum ea quendam habere. Lunæ verò ſunt pulla omnia dedicata. D

PORCI CVLTVS.

QVinimò adiiciunt, non Ægyptios tantùm id honoris porco habitum voluiſſe, verùm alias etiam gentes porcum inter numina collocaſſe. In Creta enim ſacra erat ſus, quòd creditum ſit animal hoc naſcenti Ioui mammam ſummiſiſſe, puerìq; vagitum, ne audiretur à quopiam, grunnitu peruiciſſe: licet hoc Amaltheæ capræ aſsignent plurimi, vſqueadeò nullum apud vetuſtatem illam totius imperitam veritatis, tam impudens mendacium erat, quod vanitas eorũ temporum non admitteret, & religioſiſsimè approbaret. E

MILITARIS ORDO.

POrcum ſanè Romani inter ſigna militaria nõ ſunt admittere dedignati, quę quintum obtinebant locum, & inſtructæ aciei rationem figuram've quandam, porcinam frontem appellabant.

IOVII.

IN geſtaminibus verò militaribus Romanorum quæſierit fortè aliquis, quid ſibi velit ſus coloris rufi, habitu quodam ſedentis, poſitis quippe clunibus, ac reliquo corpore ſurrecto, quæ ſpectatur in cæruleo clypeo, cuius marginem ruber ambit circulus. Inſigne hoc erat eorum ordinum qui IOVII appellabantur, Diocletiani principatu, & ſub illuſtri viro Magiſtro peditum nuncupato militabant.

HONORIANI.

IN eadem igitur Romana militia præferebatur & albus clypeus, cuius aureus erat vmbilicus à luteo circulo circunſcriptus. Circulo innitebantur dimidiati porci duo coloris praſini, alter alterũ inſpectantes. Inſigne hoc erat eorum militum qui Honoriani vocati ſunt ab Honorio principe inſtituti, hiq; ſub Magiſtro equitum ſtipendia faciebant. F

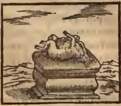
AGRICOLA.

SEd vt ad Ægyptios redeamus, ſunt qui aliam etiam affirmẽt cauſam cur animal hoc Ægyptij voluerint inuiolabile: nempe quòd apud eos porci agricolationis vſum præſtarent, frumentariamq; rem alicubi ſolis eorum operis adiuuarent. Nam qui, vt Exodus ait, propinquiorem Nilo regionem accolunt, quæ ſatis mollis & irrigua eſt, nullo aratri, raſtri've aut ſarculi vſu freti, ſuillibus tantum veſtigiis terram ſubigunt, exundante ſcilicet Nilo remolleſcit terra, cumq; redierit in alueum ſementem ſaciunt, inde porcos abigentes occulunt & terræ mandant, dum illi & rictu terram ſubuertunt, & ſparſa per agrum ſemina pedibus occulcant. Sanè Latini vtiliſsimum ſatis ſulcum porcum appellauere, rarum eum ſcilicet, qui deducitur aquæ deriuandæ gratia, quippe vt aquam frumentis nocere prohibeat. Inde veteres porcare prò prohibere vſurpauerunt,

quamuis

A quamuis Varro elatam terrā inter duos ſulcos ideo porcam vocari dicit, quòd
ea ſeges frumentum porricit. Sic cùm diis exta dabant, porricere dicebāt. Quo-
niam autem mirificè inter ſe congruunt hieroglyphica cum ſacrificiorum riti-
bus, quòd vtraq; iiſdem cauſis plurimùm inniti videantur (nam vti paulo antè
poſitum eſt hieroglyphicum vaniloquentiæ per porcum, quem elephantus
auerſetur: in ſacrificiis identidem immolatur porcus ab laborantibus delirio
verborum, atq; etiam inſania, & quod terrenis præcipuè ſenſibus addictus ap-
plicitusq; eſt, ſpontéq; & voluptuoſè admodum inhæſitat luto laſciuiæ, turpi-
tudinumq; ſimulachrum habetur. Idem in ſacrificiis Maiæ, & dis terrenis offer-
tur: & ita demùm in pleriſq; aliis hieroglyphicis, idem conſenſus eſt) non in-
congruam rem me facturum exiſtimaui, ſi de porcorum immolatione plenius
quædam appoſuiſſem: ab eo autem quod delirio ſuper nuper attigeramus,
incipiam.

DELIRII PIACVLVM.

IMmolari ſiquidem porcum ab laborantibus inſa-
nia verborumq; delirio, multiſcius Plautus indicat
B Menæchmis:

Nunc ipſi naturæ Deo mihi reſpondeas
Adoleſcens, quibus hic preciis Porci veneunt,
Sacres, ſynceri: nummum vnum en à me accipe,
Iube te piari de mea pecunia:
Nam ego quidem inſanum eſſe te certò ſcio.

In eandem ſententiam Horatius Sermonibus:

Immolet ecquis hic porcum Laribus.

quòd is inſania minimè laborare videretur qui diues, neq; periurus neq; ſordi-
dus haberetur.

SACRIFICIVM.

SEd tam multis porrò myſteriis Porcus ſacrificari
ſolitus, vt animaliū ſoli ſues θῦται ἀπὸ τοῦ θύειν, quod
immolare eſt, meruerint appellari: Latinè ſacres, te-
neri adhuc, & in veteri comœdia ſues myſterici nun-
cupantur, eaq; laudatiſsima erat hoſtia, ſi quis inuen
C tus eſſet porcus, qui ſolidas vngulas non diuiſas ha-
beret. Quod ne cui mirum videatur, ſciendum eſt ex
Ariſtotele, in Macedonia Æmatheolicas ſues vn-
guibus eſſe ſolidis.

SACRAMENTVM.

PEr porcum ſanè iurare Agamemnonem apud Homerū legimus. Et pugiles
certamē inituros iuxta Horcij Iouis ſtatuam in Elide mactato porco iurare
ſolitos, ſine fraude ſeſe comparaſſe, tradit Pauſanias. Quin etiam iudices præfe-
ctosq; certaminū eodem ſacro, & apud eandem ſtatuā iuraſſe tradit. Nulli verò
porcum illum per quem illi iuraſſent edere licuiſſe: quare Talthibius Homeri-
cus porcū quem Agamemnon pro iuramento ſtatuerat, arreptū in mare præci-
pitem dedit. Addemus & illud, cenſores Romanos cōpleto quinquēnio luſtra-
ri ſolitos, ſacrificia de ſue, oue, tauro facientes, quæ vnica dictione SOLITAV-
RILIA vocabantur, vt obiter apud Pædianū in Diuinationem corrigas, quod
duabus locutionibus diſsitum legitur in vulgatis codicibus, Soli taurilia. Ce-
reri autem porcus, vti dictum, in primis mactabatur, ſiue quòd paſtu ſegetū &
diſsipatione, magnas aruis inferat clades, vt apud Ouidium, *Prima putatur*

Hostia sus meruisse mori, quia semina rostro
Eruerit pando, spémq; interceperit anni. D

siue conciliandæ fœcunditatis gratia, cùm animal sit (vt id identidem repetamus) fœturæ admodum prolificæ. Adhiberi sanè sacrificio Cereali porcam auream & argenteam nuncupatam, ait Atteius Capito, quæ etsi numero hostiarū non sint, nomen tamen earum habere, alteram ex auro, alteram ex argento factam. Propudiatus verò porcus dictus est, vt idem asserit Capito, qui sacrificio gentis Claudiæ velut pulpamentum, & exolutio omnis recontractæ religionis est. Sed vt ad fœdus reuertamur, porco etiam cæso sacra fieri solita, quotiens inter populos confecto bello, vel pax fieret, vel fœdera cōfirmarentur. Sed quod Virgilius fœminino genere, Cæsa iungebat fœdera porca, dixerit, Quintilianus quædam, ait, non tam ratione quàm sensu iudicantur: vt illud, Cæsa iungebat fœdera porca. fecit elegans fictio nominis: quòd si fecisset, porco, vile erat. Quod verò Seruius ait falso dictū à Virgilio, porca, quòd ad hoc sacrificij genus porcus adhiberetur, Tranquillus vita Claudij, cum Regibus fœdus in foro icit, porca cæsa, inquit: tametsi Liuius quoq; porcum statuit. Sedenim apud Festum inuenies, hæc porcus, in sacrorum Pontificalium libris scriptum esse. Porcam autem dicit Veranius, quæ familię purgandæ causa Cereri itidem solita est immolari, quòd pars quædam eius sacrificij fieret in conspectu eius mortui, cuius funus instituebatur. Extant autem etiam hodie sacrificiorum huiusmodi vestigia Romano solo: nam veteri quodam instituto in defuncti memoriam corbes suillæ carnis atq; etiam bubulæ in frusta concisæ ostiatim circumferunt, singulisq; ædibus frustum carnis vnum impendunt: quiq; lautiorem hanc faciunt viscerationem, panem & vini sextarium adijciunt. E

NVPTIALIA.

Qvinctiam nuptiarum initiis, antiquis regibus porcum mactare mos erat. Et potentiores quiq; viri in Hetruria nuptialibus conuiuiis, nouæ nuptę maritiq; Dis tutelaribus porcum immolabant, quod etiam prisci Latini & Grçci in Italia factitabant. Vnde is qui sponsam ducturus cùm omnia apparasset, & spe sponsæ frustratus esset, exclamauit:

ἀπώλολεν γ' ὗς, καὶ τάλαντ᾽, καὶ γάμος. F

Periit quidem sus, & talentum, & nuptiæ.

Hysteria sanè festa erant quibus sus Veneri mactabatur Argis instituta, cuius rei meminit Callimachus: quanquā apud Sicyonios omne animaliū genus Veneri, vt alibi diximus, præter vnum suem sacrificari solitum inuenias. Aristoph. Sed veneri porcus non sacrificatur. Causam superius exposuimus.

TERRA IVNO'VE.

MActabatur etiam Maiæ, sed prægnās, quę omnino terra est, & vt ait Cornelius Labeo, nomen illi à magnitudine inditum: quæ etiam in sacris Magna mater, & Opis vocabatur: cui sceptrum etiam in sinistra manu addebatur, quòd eam Iunonis potentiam habere putabant. Quanquam sunt qui Maiam eandem & Proserpinam interpretantur: ideóq; illi porca fieri, suemq; mori meruisse, quia semina, vti dictum est, pando eruerit rostro. Proserpinam verò esse vim segetum & frugum omnium per hyemem terræ abditam, per mitius verò tempus in superiori apertaq; regione commorantem, mythologi docuere. Maiæ autem porcus sacer erat, quò illi cum alio quopiā nullo quàm cum terra quic-

A ra quicquam cõmune esse manifestius intelligamus, sitq; deniq;, vt Flaccus ait, amica luto sus: victimæ enim numinibus aut per similitudinem, aut per contrarietatem immolabantur: qua in sententia Virgilius dixit,

Et in verubus torrebimus exta colurnis,

in antipharmacum scilicet, vt hostia nocens eo itidem virgulto coquatur, quod vitibus nocet: nam ea de causa præceptum ab eodem fuerat, ne inter vites corylus sereretur. quanq; Festus colurnũ hastile ex cornu arbore mauult esse, quàm ex corylo: contrà verò Sosipater Carisius colurnum barbarissimum esse literarum transmutatione dicit, cùm sit Corylus arbor: ita enim apud eum scribitur.

HVMANA HOSTIA.

RElíquum est vt de humanis hostiis loquamur, quando constat porcos id beneficij humano generi contulisse, vt pro nobis in huiusmodi sacrum ipsi succederent. Nam scelera illa mactandorum hominum vbiq; ferè locorum admissa, minimè fabulosum: manifestum siquidem est eiusmodi fuisse sacrificium

B Tauricæ Dianæ, quod receptorum autorum fide testatissimum. Necq; quidem Scythæ solùm hæc perpetrauere facinora, quos propter ingenitã barbaris ipsis feritatem id fecisse minimè mirum videtur. Sed & Ægyptij antiquitùs tales Iunoni hostias immolarũt. Romani quoq; ipsi Iouem quem Latialem vocabant, humanis hostiis coluere. Iam Sicinius Dentatus multis certaminibus illustris, primus apud Romanos hoc sacrum Marti fecit. Sed enim alios quoq; fuisse dicit Athanasius, qui postquam à bello victores rediissent, captiuos per centurias diuiderent, deq; singulis vnum desumentes, eum Marti iugularent. Hinc Virgilianus Æneas Pallantis fatis manibus facturus,

Sulmone creatos
Quattuor hic iuuenes, totidem quos educat Vfens:
Viuentes rapit, inferias quos immolet vmbris,
Captiuóq; rogi perfundat sanguine flammas.

Diodorus aheneum Saturni colossum apud Carthaginẽ fuisse memorat, cuius brachia porrecta in gyrum erant, quiq; ad eum peruenire adolescentes sacrifi-

C candi causa cogebantur, in foucam ignis incidebant: hacq; sacrificij crudelitate diutissimè prolem ipsi suam illi mactauerunt Deo, qui & filios suos deuorasse perhibetur: mox cùm aliquãdo scelus abhorruissent, seruitia in hũc vsum emere instituerunt. Subsecuta inde pestis est, mox obsidio grauissima, quare illi Saturnum sibi succensere rati, trecentos impuberes ingenuos sacrificarunt: quamuis, vt in Lucernæ hieroglyphicis meminimus, nonnulli ducentos tantum ponunt. Galli etiã morem hunc sacrificandorũ iuuenũ in Saturni cultum D. Augustino teste susceperunt. Phœnices quoq; atq; Cretenses eò & ipsi prouecti sunt insaniæ, vt filiorũ sacrificiis Saturnũ sibi placari arbitrarentur, ne inhumanitatis istius nota vni Heliogabalo inuratur, qui humanas hostias libenter immolauit, lectis ad hoc pueris nobilibus & decoris per omnẽ Italiã, patrimis & matrimis, vt maior esset vtriq; parenti dolor. Neq; temerè Appion & Iulianus Apostata, & alij Hebræos carpunt, quòd humanis hostiis abusi sint, cùm in ore omnium versetur Iephtæ Galaaditarum principis detestabile facinus, qui contra Ammonitas profecturus vouit, si victor reuerteretur, illum Deo se immolaturum, quicunque primus de suæ domus foribus egressus occurrisset sibi: accidit verò vt re ex voto confecta reuertenti filia sua vnigenita cum tympanis & choris

gratulabunda occurreret prima, qua conspecta scissis sibi vestimentis infelici- D
tatem suam & luctuosam filię calamitatem miserabiliter deplorauit: nec tamen impio abstinuit sacrificio, cùm generosa virgo viriliter instaret, ne pater voti reus fraudaret Deum, duûm tantum mensium implorata mora, qua in montibus virginitatem suam defleret: quo elapso tempore ad patrem magno animo rediit, seque obtulit sacrificãdam. Sed id impiè Iulianus & Appion, quòd Iudæos omnes in vnum eundemque ordinem redigunt, atqueadeò Christianorum quoque instituta, detortis præpostere horum exemplis, malignè admodũ insectantur, contumacium & à diuino præcepto præuaricantium moribus innixi, quos neque nos vnquam imitati fumus, nec ab vllo vnquam pio suscepti: idque dissimulant illi quod à regio Psalmographo tam acriter improbatur, vbi Psalmo sexto supra centesimum clamat, præuaricatores quosdam à vera pietate abalienatos eò dementiæ prolapsos, vt & filios & filias suas cacodæmonibus mactare non exhorruerint: & vt rem magis exacerbaret, indignationemque suam exaggeraret, eiusdem statim rei repetitione facta, innoxium ait filiorum suorum sanguinem ab eis effusum, & Cananæorum simulachris oblatum, terra fœdissimè pol E
luta, quæ scelus tantum, & vsqueadeò impium, execrari videretur. Quin & Chrysostomus, oratione cõtra Iudæos tertia obiicit eis, quòd filios & filias suas dæmoniis immolarint. Negat hoc Adamantius contra Iulianum, sed de sacrificio piorum, & Deo ritè facientium loquitur, non esse eos Iudæos intelligens, qui à legitimis Iudæorum sacris recesserunt. Chrysostomus præuaricatores taxat, quia dæmoniis ea faciebant. Et tamen hodie sunt inter Iudæos qui cùm nõ possint Christianæ seueritatis metu homines immolare, qua ratione tamen humano sanguine sacra faciant excogitarunt, eo quippe à thermis, à cucurbitulariis quouis precio promercati: ita eo in vitreum aliquod vas infuso, & ad ardentes carbones admoto exciendis dæmonibus abutuntur, quos appellarint, quoad sanguis ille deferbuerit, ad mandata adsistentibus, & ad omnia quæ iis sciscitati fuerint respondentibus. Sed vt hæc non à Iudæis Domini, sed à malis & rebellibus factitata prætereamus, Porcumque nostrum iam rude donaturi honesta etiam missione pro meritis ornemus, quid ab eo beneficij consecuti fuerimus confitendum. Siquidem Diophantes Lacedæmonius, qui de sacris Deorum F
opus admodum curiosum elucubrauit, porcum ait loco hominis immolari cœptum ab Atheniensibus: nam prius, vti dictum, qui centum homines cecidisset, Marti hominem faciebat. Magna igitur suillo pecori gratia debetur, cuius immolatione vita sit humano generi condonata.

Iudæos etiã hodie humano sanguine sacra facere.

PIERIVS VALERIANVS AD LACTANTIVM PTOLEMÆVM NOB. SENEN. DE IIS QVAE PER GREGALIA QVAEDAM SIGNIficantur ex sacris Ægyptiorum literis.

CRegalium nonnullorum significationes ex Aegyptiorũ adytis erutas, super quibus multa, literatissime Lactanti, apud egregie probum virũ Hieronymũ Mandolum Picolomineum cœnantes in amœnissimis eius hortis, locuti fueramus, vt in commentarium redigerem suasisti, quòd argumenti raritas lectionem hanc faceret non iniucundam, &, vt addebas, etiam optabilem: quòd super his Graci pauca admodũ dixissent,

A *dixissent, Latini verò pene omnes huiusmodi scientiam propémodum ignorassent, minimè quidem hi atq; illi tacituri, vel rem adeò doctam in tenebris & situ computrescere permissuri, hæ si disciplinæ tunc cognitæ fuissent. Quota enim ea portio est, quam vel Tacitus, vel Ammianus, vel Macrobius, & si qui alij talia curarunt, vix primis libatam labiis attigerunt? Suasu igitur incitatus tuo, quæcunq; & hîc & illic comperissem, & ex veterum præcipuè numis potius quàm ex libris didicissem, in vsum tantùm asseruabam meum, quòd Principes, quos colimus, huiusmodi antiquitatum cognitione delectari plurimùm animaduerteram, vt scilicet pro re quæ nasci posset, interdum haberem quod super his non ineptè neq; imperitè dici videretur: quædam enim omnino huius generis esse mihi persuadebam. Postea verò quàm & tu & Bartholomæus Carolus Picolomineus, neq; non Marius Bandinus, sodales tui, tam emunctæ naris viri, quiq; vnà cænabãt, egregiè ipsi quoq; literati, industriam studiumq; hoc qualecunq; meum commendare cæpistis, tuq; præclara tot, quæ scitu iucunda in veterum numis obseruaras, explicasses, essentq; omnes eo in argumento facti attentiores, facile impetrasti, imò, vt verius loquar, perpulisti, ne istiusmodi rei curam, quæ omnium literatorum ingenia videretur oblectatura, desererem. Aiebas enim Latinos hac scilicet in re Græcis inferiores esse, quòd præter Marcum illum*
B *Varronem, & nostrum Plinium, vixq; alterum ab eo, neglexisse quodammodo visi fuerint eruditionem, quam Græci tam veteres quàm iuniores tanto studio amplexi sint, vt ne leuissima quidem contempserint, & ita res tam publicas quàm priuatas minutissimè perquisierint, easq; memoriæ commendare nequaquam erubuerint, vt nihil in protritis, curtisq; etiam scrutis præterierint, cuius aliquam non habuerint rationem: hinc magnam antiquitatis tam in verbis quàm rebus cognitionem, ad nostram vsq; ætatem peruenisse. Fuisse nostros seueriores, & sublimium tantùm materiarum amatores: accideréq; hinc, vt eorum multa quæ ad ritus, ad mores, ad rem domesticam, ad negotij quotidiani vsum faciunt, per nostrorum incuriam incognita nobis sint: per Græcorum verò diligentiam, qui tam Latinorum quàm suorum res perquirentes nostræ obuiam ierint negligentiæ, plurima nouerimus, quorum neminem eorum qui nunc eruditi habentur, pænitere possit: & quæ plurima in hanc sententiam disseruisti. In hoc igitur studiũ cùm, quantum per occupationes meas licebat, auidius incubuissem, multa conscripsi commentaria, quæ tamen emendare non potui, quòd principum virorum, quibus addictus eram, negotia quæ tractabam, incæptum opus sæpius interrupere cogitationésq; meas aliò omnes auertere.*
C *Et quia te in primis impulsore factum hoc est, necesse quoq; tibi fuerit horum partem recognoscere, polire, castigaréq;, ne vel ego tibi frustra paruerim, vel tu vir admodum grauis rem nihili consuluisse videaris. Quæ tibi obuenerunt ea sunt, de quibus sermo tunc noster fuit, cùm vir rarissimus Franciscus Bandinus Archiepiscopus vester numismata in agro suo nuper inuenta magno numero in mensam nostram iussisset effundi, in quorũ bona parte, hirci, oues, arietes signati erant: traxere hæc reliquum gregem, vt vna viderentur caula posse commodè coërceri.*

DE CAPRA.

ESTO igitur prima de Capra consideratio, quoniam ea vago lasciuoq; admodũ ingenio prędita, & vorandi auiditate hac illac cursitans, locoq; stare nescia, è grege prima omnium prodiit.

AVDIENDI PROMPTITVDO.

HOminem auditu præpollentem Ægyptij hieroglyphicè significare si vellent, Capram ponere soliti sunt, quam per aures perinde atque per nares spiritum & emittere, & vicissim recipere vnà cùm Ægyptiis tam Archelaus quàm Alcmæon autores grauissimi prodidere:

quamuis opinionem hanc maximè reprobat Aristoteles, humanamq; diligentiam id nulla adhuc dissectione deprehendisse, aut sensu aliquo euidentiore coniicere potuisse, firmiter asseuerat: Ægyptiis tamen commentum placet. D

CONSTERNATIO multitudinis.

SVnt qui multitudinem vniuscuiusq; casu cōsternatā obstupefactamq; indicare volentes, capram villo à mento dependente comprehensam pingant. Accidit enim vt si earum vnam ex grege arunco eo apprehenderis, cæteræ stent veluti stupidæ, suos in illam vnam oculos coniicientes. Sunt verò qui loco hoc modò eryngium, modò moly, vel origanum etiā quærant, quem caulem si ouis capella've pascendo auulserit, & in sublimi conspicuum erexerit, grex reliquus abiecta pabuli cura attonitus reddatur, neque prius pabuli memor fiat, quàm caulis ille à pastoribus ab ore pecudis abstractus abiiciatur. Cuius fabulæ autores etiam citant Aristotelem & Plutarchum. Nos hieroglyphicum de apprehensa capræ barba, quam Opilius Aurelius spirillum vocari dicit, aruncum Plinius, ex Naturali historia desumpsimus. E

PRO VITIBVS SACRVM.

QVid autem sibi vellet hieroglyphicū aheneæ capræ inauratæ, quam Phliasij tanto cultu prosequebantur, vt illi etiā preces allegarent, Pausanias declarat. Quippe cùm manifestum sit, sydus, quā Capram appellant, exortu suo vitibus nocere, id honoris ei habitum voluêre, quòd, ne id accideret, ea potissimū ratione caueri posse iudicarūt. Animal porrò id cùm sit ex domesticis omnibus damnosissimum, lege in Acropolin Athenis adire prohibitū, morsu noxio vniuersa germina abrodens, & vt more Iurisconsultorū, ac prætorij edicti loquar, pauperiem faciens. Alij Baccho Caprum ob hoc mactare maluerunt, vt bestia quæ morsu pestilenti vitibus maximè nocet, immolata, Deum vitibus conciliaret. Nam & Ascolia sacra, de quibus Virgilius: Vnctos saliêre per vtres, ea de causa Baccho sunt instituta, quia vtres ex hircinis caprinisq; pellibus fieri consuerunt. Quoniam verò caper vitem abrodens eam veluti veneficio vitiat: excogitatum est in Bacchi gratiam id in vtres ludibrium, vt scilicet eos flatu tumefactos per humum disponerent, superq; eos saltationibus lasciuirent, vnde lubricitate pellis suopte pingui delibutæ pingues identidem fallerētur, præcipitesq; saltatores, sine vllo tamen incommodo, conciderent, effusumq; omnium risum excitarent. Eadem antipathiæ causa dictum à Virgilio autumant: F

Et in verubus torrebimus exta colurnis.

Corylos enim vitibus vicinitate sua nocere, experimēto compertum est: quamuis Festus columna hastilia ex corno arbore facta potius, quàm ex Corylo velit. Contrà verò inuentum est ex tam pestilente in vites animali maximam capere vtilitatem, eiusq; beneficio augeri vindemiam: siquidem apud Africanū legas cornua caprarum numero tria circum arborem cui vitis maritata sit, in terram affigi, acumine deorsum immisso, ore cornuum supra terram paululum extante, vt pluuia velut in vas influere possit, id factum vberrimæ fertilitatis in vitibus auxilium esse. Nihilo secius, vt idem Africanus autor, non morsus tantùm vitem lædit, verùm pulmo etiam eius contra vini vim arma capit, si assetur, & ebrioso cuipiam in cibum detur: efficit enim vt vapor ille qui temulentiam inducit, retundatur, inaniterq; diffletur & euanescat. Quin etiā hircinus adeps, quo falx

A falx putatoria obuncta fuerit, nc pediculi in vite generetur, prohibet, ab codem proditum Africano.

VNIVERSA MVNDI machina.

Hieroglyphicum erat & Panis signum, ex quo tota mūdi machina intelligebatur: capripes enim erat, humana reliquum effigie. Inferior ea pars terrā hirtam & hispidam ostendebat: humana verò læuitas atque mollities, tranquillum & defæcatum æthera, mundi ipsius ducem. Huic insuper illa in Nymphas procacitas attributa, & nunquam satiata libido: mundus siquidem assiduè rerum species progenerat, & humore plurimū vtitur, materia quippe generationi in primis & apta & commoda. Quare simulachrum Panos tam syluis & agris, quàm hortis & fontibus & puteis vt tutelaris apponebatur. Commentitiū verò est, quòd Pana nonnulli ita dictū arbitrantur, quia Penelopes & totius turbę procorū filius fuerit, qua in sententia Theocritiana est

B apostrophe ad Penelopen, Syringe, ὃν τίκτε ἰθυντῆρα. quem quidem Epimenides ex Ioue & Callistone genitum asserit, poëmatibus: gemellos enim fuisse Pana & Arcada. Sed Aristippus, Arcadico, Iouis & Nymphæ Æncidos prolem agnoscit. Sed qui veterum fabulas speciem quandam esse philosophiæ autumāt, delitescentem in illis doctrinam ita solent explicare, vt Pana ideo dici velint, quòd, vti monueramus, simulachrū eius vniuersi naturam exprimat: forma enim eius rebus quascunque tuemur accommodata est. Cornua siquidem & Solis & Lunę similitudinem esse perhibent. Nam alibi cùm de Mose loqueremur, radiatā eius faciem pro cornuta à nonnullis acceptam ea de causa docuimus, quòd apud Hebræos radius & cornu sint æquiuoca. Pantheræ pellem, stellarum, vt Probus arbitratur, vt quidam alij, simulachrū esse terræ, quæ mira sit varietate conspicua: inferioris partis villos omnium terra nascentiū imaginem haberi. Fistulam spirantium in orbe toto ventorū imitationem. Caprinam faciem repentinas procellarū turbationes, quæque toto aëre sunt mutationes, indicare. Iam per femora hirta, syluosa loca: per crurum exilitatem, montiū abrupta figurari. Sunt qui fal-

C cem etiam manu prætentā illi attribuunt, quod dubio procul labores, quos operibus mortales impendunt, indicaret. De hirco autem qui Alexandri Macedonis apud Danielem indicium fuerit, alio loco dictum. Hic illud potius ponam quod Eucherius tradit, ex Capræ symbolo iustos intelligi ex Gentibus præcipuè venientes, eoque spectare Solomonis dictū, Capillatura tua sicut grex caprarum quæ reuelatæ sunt ex Galea: sumpta scilicet inde similitudine, quòd capræ de sublimi cibum petunt, veluti pij quę supernè sunt ad animi cibū inuestigant.

L I B I D O.

Caprinum ad hæc genus in Chimęra: capra enim & Chimęra idem: quippe in nequitia Bellerophontis virtute domita, mediū tenet: quod libidinis affectū notat, ea videlicet de causa, quòd huius generis animal in libidinē & procacitatem sit immodicū, hœdosque petulcos eadem ratione dictos à Virgilio legimus. Deque Satyris identidem capripedibus eadem omniū consensu feruntur, non posse quidem eos libidine satiari. Minimè verò fabulosum esse de Satyris cōmentum, ostēdit Plinius, qui illos in Subsolanis Indorum montibus inueniri tradit, humana effigie animal pernicissimū, vt propter velocitatem nisi senes aut ægri capi nequeāt. Sed & Pausanias hæc de illis audisse se profitetur, Euphe

mum quendam probatę fidei virum aliquando sibi narrasse, cùm in Hispaniam D nauigaret, aduersa tempestate se in exteriorem Oceanum esse delatum, postq; multorum dierum nauigationem, ad insulas quasdam desertas peruenisse, quas homines ferino truciq; aspectu syluestres inhabitabant, corporibus hirtis, pilorum colore subrufo, caudis equina penè maioribus prædití: qui posteaquam nautas illuc aduectos inspexissent, ocyus omnes ad extremū littus accurêre, vocem quidem nullam, sed stridorem quendam informem & inarticulatū emittentes: in fœminas autem quæ naui illa casu vectabantur, eos adeò furiosos inuasisse, vt ægrè ab iniuria etiã cæsi flagris abigi, summouerìq; potuerint. Veritos verò nautas ne quid indignum paterentur, inhibita naui procul in anchoris stetisse: barbaram verò quandam mulierem, quam secum habebãt, in littus exposuisse: in quam omnes postea petulantissimè debacchantes per omnia corporis caua libidinem exercuerint: easq; Satyrorum insulas à nauigantibus appellari, Euphemus idem asserebat.

F E B R I S.

SVnt qui febrem ex Capræ simulachro significēt, propterea quòd animal id E eo semper incōmodo laboret: hinc anima illi semper ardentior, ita vt attacta pastu exurere videatur. Vehementem verò in quocunq; animali calorē, febrem esse, tum Aristoteles, tum alij prodidêre. Ea autē de causa in eius venditione dominus sanitatem præstare minimè cogitur: tantùm verò sufficere, si eam eo die bibisse comedisseq; profiteatur, Florentinus autor admodum celebris, qui inter multa quæ reliquit literarum monumenta, etiam de re rustica nō incuriosè conscripsit, ita semper febricitare capras ait, vt si quando deficiat febris, intereat.

A V G V S T I   G E N E S I S.

IN numis quibusdam argenteis Capricorni cœlestis signum hieroglyphicè cusum aspicias: indicat id, vt ex Tranquillo didici, Augusti genesim. Nam cùm Theogenes mathematicus ad quem in secessu Apollonię vnà cum Agrippa comite accesserat, genituram eius inspexisset, exiluissetq; & adorasset eum, tantam mox fiduciam fati Augustus habuit, vt schema suum vulgauerit, numumq; illū argenteum nota sideris Capricorni, quo natus est, percusserit. Numum hunc attrectaui, in quo Capricorni signum est in piscem desinens, quòd sphæram in- F tra priores pedes positam euoluere videtur: ab altera parte Augusti caput.

Augusti numum.

M E R E T R I X.

VT verò redeamus ad Capram, ea cùm pestilenti morsu pręcipuè noceat, ingenij meretricij, conuenienti admodū hieroglyphico, symbolum habetur, ab ore quippe cuius damna tot mortalibus inferuntur: nam veluti germina præcipuè Capra peruestigat, quæ depascitur auidissimè: ita meretrix cupida est in primis adolescentioris ætatis, vtpote quę ob imperitiam magis idonea sit vt facillimè decipiatur. Vnde non illepidè Nicò Attica meretrix αἴξ, id est, Capra cognominata est, quoniam mercatorem adolescentem Thallum, qui in Atticam caricas & mel Hymettium empturus aduenerat, abligurisset. θαλλὸς autem germen est. quem lusum haud iniucundè Machon ita explicat:

ἐπεκαλεῖτο δ' αἴξ, ὅτι τὸν μέγαν
κατέφαγ' ἐραστήν ποτε Θαλλόν. quod nos ita reddidimus:

Nicò olim meretrix fuerat, mox Capra vocata
Est, quòd amatorem eximium cognomine Thallum
Fortiter absumpsit. Necq; aliam ob causam capræ lumbi sacrificiis offerri

A offerri apud Hebræos prohibebãtur: nisi quia necesse erat lumbum esse immaculatum, vel, vt alij, integrũ, vt alij, perfectum. Capra verò cùm pro delinquente ponatur, immaculatos lumbos habere non potest.

NEQVITIÆ FACINOROSITAS.

MEritò itaque viri libidinosi probra & impudica facinora notare si vellent Ægyptij sacerdotes, hircum potius quàm taurum pro hieroglyphico fingere instituerunt. Taurus enim licet inguine sit præcipuè validus, & in re venerea perpetranda promptissimus, non tamen inscendit quoad anniculus fiat: neque quidem iuuenca recentior quàm annicula venerẽ patitur, nisi ostento: hircus verò septima posteaquàm natus est die, vt apud Ælianum, alij septima dixerunt hebdomada, rem veneream aggreditur, improle tamen & infœcundum semen eiiciens, veluti tauri quoq; vsq; ad bimatũ, licet alioqui non nisi quadrimos eos generationem implere nonnulli contendant. Sedenim hircus celeriùs porrò quàm quoduis aliud animal inscendit, rectèq; ab Horatio libidinosus appellatur: cuius fœcũditatis gratia inter Deos insipienti seculo annumeratus aliquando est, perinde ac Panes ac Satyri. Is quippe apud Ægyptios Mendesio ciuitate multarum & formosarum puellarũ collegio curabatur, sacro inclusus fano, cui selectiores capras non indiligenter educabant. autor Plutarchus. Et Veneris simulachrum, quæ hirco insideret, Pausanias obseruauit, non alia de causa puto, quàm ob huiusmodi petulantiã. Et Mathematici mulierem nudam, quæ hircum humero gestet, vigesimosecundo gradui Virginis adscripsere, ex eo impudicitiam eius significaturi, qui gradu eo oriente natus esset. Huic generi brutorum similis fuit Heliogabalus, qui mulieres nunquã iterauit præter vxorem: ille, vt Alexander Seuerus ait, non solùm bipedum, sed etiam quadrupedũ spurcissimus. Iam verò Sacræ literæ dum hircos hœdosq; immolandos monent, nequitiã omnemq; libidinem iugulandam indicant, vt interpretatur Adamantius: cuiusmodi etiã interpretamentum habes apud Cyrillum, perinde ac etiam reliqua Leuitico contenta, vt facilè iis accedã, qui opus id adscribunt Adamantio. Hœdi autem ferè passim in Diuinis literis hieroglyphicè pro perditis & nequam hominibus, libidinis & aliorũ scelerum facinoribus inquinatis designantur: idq; manifestissimè cognoscitur ex eo, quòd Dominus noster consummationem seculi, vt ait Hesychius, narraturus, ouibus à dextera statutis pollicitus est eis iustorum benedictionem: in hos autem à sinistra segregatos, dira illa omnia, quæ in profligatissimũ quenq; decernuntur, comminatus est. Ita verò pro sceleribus hircus ponitur, vt in Diuinis literis statuatur ante aras hircus viuens, sacerdosq; vtraq; manu super caput eius imposita confiteatur vniuersas populi iniquitates, delicta, admissaq; prauè & impotenter, omniaq; in eius caput increpans oggerat: mox per hominem certum in inuiam desertamq; solitudinem emissum deportari iubeat. Illud etiam addunt ad causam, quòd asperum gerit pilorum indumentum: asperum interpretantur peccato refertum: atq; ita mortale genus omne mysticè per hircum accipitur, quia nihil est peccato asperius, diceret Hesychius. Sedenim quod de capro emissario tetigimus, sunt qui eum signum esse velint profugarum legionum quæ à Deo defecerunt, quæq; in fœditatem & horrorem damnatæ in omne sæculum, ceciderunt.

(B and C margin letters: B at "quando est", C at "tionem seculi")

DIABOLVS.

ADamantius itaq; hircum ait diaboli symbolum esse, vbi ita interpretantur: Cùm verò ad martyrium duceris hircum obtulisti, quia scilicet autorem

peccati diabolum iugulasti. Hinc vulgò receptũ vt malo dæmoni cornua passim attribuantur. Nequitiam porrò per dæmonem intelligi, in humanicipite serpente loco suo declaratũ est. Iam hirsutos apud Esaiam inuenias genera dæmonum: hos nonnulli etiam doctissimorum Incubones vel Satyros, aut quosdam syluestrés homines putauerunt. Maximus Tyrius, vbi Midæ fabulam scribit, qui Satyrum per insidias ceperit, à quo omnia fieri aurea impetrasset, Satyrum, inquit, ebriosum dæmonem, infuso in frontem mero captum. D

PETVLANTIA DOMITA.

GRæci autem poëtæ caprum ab Hercule domitum ea de causa finxerunt, quòd is cùm procaci lasciuia homines ipsos antecelleret, domitus à virtute, impositũ petulantiæ modum, extinctosq́ libidinis æstus, suppressosq́ procacitatis impetus demonstraret. Nam eius nequitiæ vir fuit, vt triginta vna nocte mulieres aliquando feratur iniisse: & vt apud Athenæum, idem septem diebus quinquaginta filiabus Thestij virginitatẽ imminuit. Illud de Proculo, qui Probi tempore tyrannidem inuasit, vel ex epistola sua manifestũ est, qua se nocte vna captiuas decem ex Sarmatia constuprasse gloriatur, seq́ inter fortes annumerari affectat, dum mollitiem suam maximè commemorando manifestat. E
Quòd verò Iunoni capras immolare primus Hercules instituerit, id ea de causa factum, quòd alterius hostiæ sibi facta copia non fuerit, cùm ei Deæ sacrificare vellet, propterea quòd sibi aduersus Hippocoonta pugnanti aduersata non esset: quæ res tangitur à Pausania libro tertio. At Lacedæmonij Dianæ cognomento Corythaliæ sacrum in agris facientes, non nisi caprarum carnes in obsonium adhibebant, neq́ aliud animal præter id in huiusmodi sacris immolari fas erat. Apud Xenophontem legas, Athenienses, quo tempore Persæ cum ingentibus copiis Athenas delaturi in eorum fines inuaserant, Dianæ votum fecisse, tot illi se Capras immolaturos, quot hostes occidissent.

ADVLTERÆ CONIVGIS MARITVS.

NEq́ illud inuentũ adeò nouum est, vt nullam sapiat antiquitatẽ, quòd hodie vulgò caprum eum appellamus, qui coniugem habeat adulteram: erat enim & hoc apud veteres hieroglyphicũ: atq́ illud insuper adagium ferebatur in spurios, si de patre quispiã quæritaret, vt τῆς μητρὸς ὡς αἴξ, responderent, Matris F
quippe, vti capra itidem, vtpote qui de patre incertũ ferret, propterea quòd capellis nullum ducem pastores constituunt, vt ait Aristoteles, vel vti suos ouibus arietes, suos bubus tauros, & ita plerisq́ aliis. Caprarũ siquidem natura instabilis, lubrica, atq́ mobilis admodum est: quare hœdus in caprilibus à matre tantùm dignosci potest. Meritò itaq́ vir, de cuius liberis vxor tantùm possit internoscere, hircus appellatur, & ἰσοπλευρικῶς per hircum figurabatur. Nam & Catullus in hanc sententiam, Putare cæteros hircos, dixit. Quòd verò sunt non illiterati viri, qui dicterium inde sumptũ putant, quòd hirci suas fœmellas iniri facilè patiuntur, etiã si coràm spectauerint, vt quem notat Iuuenalis cùm dixit,

Doctus & ad calices vigilanti stertere naso:

aliter traditum ab Æliano legimus, qui sentire hircos riualitatis affectum testatur exemplo Grathis pastoris Calabri, cuius dormiẽtis cerebrũ caper cornibus in eum incitatis eliserit, propterea quòd deprehensus esset ab eo cum capella quam amabat venerea copula misceri, de quo Probus Georgicôn primo: sed vti dictum, copiosius Ælianus. Rusticum enim & imperitum id genus hominum, hac plurimũ nequitia famosum inuenias: vnde iocus apud Theocritum,

ὁ πόλος

A *ὡπόλος ὅκκ' ἐσορῇ τὰς μηκάδας οἷα βατεῦνται,*
τάκεται ὀφθαλμώς, ὅτι οὐ τράγος αὐτὸς ἔγεντο.
Aepolus inscendi videat siquando capellas,
Liquitur obtutu, quòd non caper ipse creatus.

Quòd verò vulgò Becchum eiusmodi notæ hominem appellant, quippe cui coniunx sit adultera, atque etiamnum animal hôc ita vocitent, antiquissimam esse dictionem, in Græcorum habetur commentariis. Apud historicos enim legere est, Psammetichum Ægypti Regem Phrygiorum antiquitatem de qua magna inter Phrygas & Ægyptios contentio fuerat, in Ægyptiacis pueris humano omni consortio inhibito educatis, eo argumento deprehendisse, quòd ex suapte natura Bech pronunciarent, quæ vox propriè caprarum & hircorū est, eoq; vocabulo Phryges panem appellarent. Rostrum verò auium plerisq; nūc Italiæ locis, olim verò tota Gallia becchum nuncupabatur: & Beccare passim pro mordere decerpereúe dicitur. Quasi verò fuerint primitùs homines à Capris enutriti, naturaq; ipsa vocem enunciare docuerit; quæ ad alimoniam ma-
B gis necessaria videretur, id honoris Phrygibus adiudicatum, vt antiquissimi omniū haberentur. Quaq; ratione balantes oues, & latrantes canes appellamus, eadem illi becchos hircos vocauere.

DE ORYGE.

INter minores Ægyptij greges Oryx est, quem nonnulli Caprarum adscribunt generi. Hunc ex omnibus animalibus solum auerso pilo esse, autores tradunt.

MATHEMATICVS.

PEr hoc animal pictum aut sculptum, mathematicum hominem hieroglyphicè intelligebant: siquidem Ægyptij, cùm Sothen astrum illud suū, quam nos Caniculam appellamus, magno cultu prosequerentur, deq; die, quo præcipuè oriretur, soliciti admodum essent, animaduerterunt Orygem sideris eius ortum sentire, atq; etiam clamore edito significare, quasi vel ortum nunciet, vel saluere iubeat. Sed enim eo tempore quo astrum illud oritur, aiunt capras om-
C nes, quotquot Ægyptus habet, conuersas ad ortum prospectare, peractamq; ita reuolutionem cum fide fieri exploratam: consentireq; in id Mathematicorum supputationes. Quinetiam, vt nonnulli alij tradunt, oryx stat contrà, contueturq; stellam, ac veluti numen adesse sentiat, procumbit adorabundus: quare primas illi partes in huiusmodi significato tribuere, cùm συμπάθειαν tam insignis cum eo sidere animal moueret, & ea viderent ab eo deprehensa, quæ longa mortalium studia non nisi multarum ætatum successu & obseruationibus per manus traditis, consequi potuere, cœli motu præsertim assiduè variante, quadãq; veluti trepidatione vacillante.

SOBRIETAS.

HAbet & id temperaturę cum Sirio, quòd velut ille sitim semper affert mortalibus (vt Maro dixit) ægris, hic assiduam, imò perpetuam sitim perfert, & ex natura loci potu omnino caret. Quare virum perpetuò sitientem, imò dixerim ego maximè sobrium, per huius animalis effigiem significabant: quin & remedia sitientibus ex eo comparabant, liquore quodam in eius corpore haustus saluberrimi reperto.

D

DE OVE.

OVIS nunc perſequar ſignificata, verùm ea non tam ab Ægyptiis quàm ab Hebræis & Græcis autoribus deſumpta: quibus nonnulla etiam addemus à Romanis accepta: trahet verò ſecum hæc dictio agnum ſimul & arietem.

STVLTITIA.

IN primis autem ſignificatum illud ſuper oue comperi, vt ex eius ſimulachro ſtultitia ſignificaretur: nam vſurpatione vulgi, ouis cognomento inſipientes appellantur, in quos adagium etiam fertur, προβάτου βίον ζῆν. De ſocordia verò ſtoliditateq́ animalis illud in ore omnium, προβάτου δίκην, inſtar ouis Latini dicunt, quod more ouium Græci. Et Ariſtophanes, Veſpis, ad huiuſmodi ſtoliditatem reſpiciens, conſidere ait ouillum pecus in concilio. Quare Accius in ſomniis ponit ouilem fœtum in Tarquinium E concitatum, tanto verò impetu arietantem, vt Regem ſolo proſternat: quod Brutum indicabat, quem Tarquinius hebetem æquè ac pecus eſſe putabat, nomine etiam ex re quæ ſimulabatur indito, cùm tamen is pectus egregiè ſapientia munitum gereret. Sed & Fabius Maximus, quòd ab ineunte ætate aliquanto hebetior videretur, quietemq́ & taciturnitatem adamaret, neque ad capeſſendas diſciplinas promptitudine aut docilitate vlla præditus eſſe iudicaretur, magnamq́ de ſe torporis & inſipientiæ ſuſpicionem apud domeſticos concitaſſet, Ouiculæ cognomento appellatus eſt. Porrò autem in ſacris cùm ouem offerre Deo admonentur, expertes rationis motus inſipientesq́ cogitationes, & quæcunq́ per imprudentiam peccauimus, corrigere iubemur, vt admonet Cyrillus, ſed longè plenius Origenes. Hinc χρυσόμηλον appellauit Diogenes virum quendam indoctum, ſed ſplendidè veſtitum. Nam & prouerbium illud, vti ſuperius, Ouiles mores, de iis qui minimùm ingenio valent, dictum inuenias. Diuinæ etiam literæ pleriſq́ locis homines diuinæ inſtitutionis expertes indocilesq́, nunc oues, nunc pecora nuncupant, quòd in contemplationis ſublimitatem ſuſpicere nequeunt: ſed cùm ſoli ſint voluptati dediti, ea F imitantur animalia, quæ, vt Græci eſt nominis etymologia, natura prona atque ventri obedientia finxit. De huiuſmodi genere hominum quòd rectè olim inſtituendum eſſet, dictum aiunt, Homines & pecora ſaluabis Domine. Nam quòd Dominus præcipit, eum qui voluntaria dona offert, de bubus vel de ouibus offerre, ex vtroque iumento ſimilem deſignans hominem, qui nihil acuminis neque ad virtutem, neq́ ad malitiam haberet, ſed traheretur ab alio, vti & boues & oues, quæ animalia ſunt inſigniter manſueta, eos qui manu trahunt facilè ſequentia: ideoq́ non omnium hæc munera, ſed Iudæorum tantùm eſſe videbantur, propterea quòd illis, tametſi virtutis nihil operarentur, ſufficiebat tamen nihil iniquè agere. Atq́ huc Dauidicum illud citat Heſychius, Homines & iumenta ſaluos facies Domine. Neq́ ſum neſcius, paſtores ouium apud Ægyptios ignominiæ cuiuſdam nota & penè profanos habitos, quo nomine Appion, vt apud Ioſephũ eſt, Iſraëliticos populos appellitabat, neq́ ipſi hoc in hiſtoria ſacra diſsimulant. Sed vt ſimplicitatem illam viuendi, quæ colligitur

A tur tam ex nostra, quàm ex antiqua gintium penè omnium memoria, prætereamus (certatim enim scriptores omnes primum hoc humanæ vitæ institutũ laudibus omnibus ad cœlum ferunt) est & mystica interpretatio, qua Ægyptij posteriores ij, qui à priscis illis longè desciuerant, non pastores ipsos, sed pastorum significatũ odio prosecuti deprehenduntur. Nam qui corporis incitationibus, eiusq́ voluptatibus indulgere sibi permiserit, dubio procul hos, qui recta moneãt, quadã veluti execratione declinabit. Atq; id deniq; erat in causa, vt abolitis iam antiquioribus illis priscorum sacerdotũ institutionibus, qui papyro victitabant, qui castimoniam & synceram animi puritatem amplectebantur, recentiores mox ex otio & opulentia ad delitias & illecebras prolapsi, in quas cursu effusissimo ferebantur, cœperint pastores huiusmodi pariter aspernari & abominationi etiam habere, vtpote qui, vt ait Horatius, nil vellent ab iis audire, nil discere quod ægros leuare posset, fidis offenderentur medicis, amicis irascerentur, si quando eos à funesta veterni suffocatione arcere properarent. Sic & Cainus pastorem fratrem, hominem quippe pietati addictum, ferre non po-
B tuit, cùm ipse terrenis tantùm affectibus emancipatus esset. Sic passim etiam nunc probi modestiq́ viri à potentioribus ignominiosè accipiuntur: scelesti, impostores, parasiti, & ambubaiarum collegia in honore sunt. & quæcunq; appetierint commoda consequuntur, atq; ita demum

Potores, bibuli, media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula, quamuis
Nocturnos iures te formidare vapores.

DOCTOR VIRTVTIS.

VT verò ad pastores nostros reuertamur, pastorem ouium Ambrosius interpretari videtur disceptatorem rationis, doctoremq́ virtutis, Et vbi scriptum, filios arietum Domino afferendos, principes ecclesiarum exponit Eucherius: & oues intelligit eos, qui simplici, vera, puraq́ fide pietatem hanc nostram amplectuntur: de quibus Christus, Oues meæ vocẽ meam audiunt. & ad Petrum: Pasce agnos meos. Quo super exclamat Salomon: Pasce animas pecorum tuorum. de quibus scriptum est, Arietes duos in primitiarum sacrificio ad
C septem agnos immaculatos anniculos, & vitulum vnum de armento adiici debere. Præclarà quippe mandata, diceret Hesychius, & virtutes quas sequi, alias velut oues oportet, ad primã illam oblationẽ applicandas. Quòd verò Aaron pontificalibus iam ornamentis instructus arietẽ obtulit in holocaustũ, per arietem Theologi, vt idem Hesychius, Christum intelligunt immolatũ: ille enim ducatum præbere ouibus euntibus in pascua, & ad egressum ingressumq́ à caulis & in caulas solet: sicut & Christus dux perfectæ cõuersationis est, à quo videlicet ea sumpsit exordium, atq; ideo intrare per se & exire ouibus præcipiebat.

INNOCENTIA.

ANte alia autẽ tam ouis quàm agnus hieroglyphicum est innocentiæ. Hinc illud apud Cyprianum sapientissimè scriptum libro de Liuore: Meminisse debemus quo vocabulo Christus plebem suam appellet, quo titulo gregem suum nuncupet. Oues nominat, vt innocentia Christiana ouibus æquetur. Agnos vocat, vt agnorum naturam simplicem, simplicitas mentis imitetur.

MANSVETVDO.

ET imbellem, purum, simplicem, ac egregiè mansuetũ hominem, eundemq́ immaculatum, ac pectore candidissimo præditum hieroglyphicè significa-

re qui volunt, agnum pingere consuerunt: id enim mansuetissimum eius inge- D
nium exposcere videtur. Nam & ipso vocabulo ἁγνός, puritatem castitatemque
significat. Et antiqui sacrificuli auguresque maximam ostiam ouilli pecoris appel
labant, non ab amplitudine corporis, sed ab animo placidiore. Comprobant
etiã hoc Sacræ literæ, & nostri Seruatoris insigne, Agnus, ab omni Christiano-
rum antiquitate summa exceptus veneratione: de quo fertur illud à priscis vati-
bus dictitatum, TANQVAM AGNVS. Nam vt agnum coram tondente ob-
mutuisse, agnum patibulo applicitum, anniuersaria nobis commiseratio & plo
ratus redintegrat. Et præcursor ille Deo plenus, agnum hunc intento digito
cõmonstrauit. Hoc verò picturæ genus cùm synodo sexta iam antiquatum esse
percepissem, neque satis mihi faceret Latina traductio, ad Græca me cõtuli exem
plaria, in quibus rem ita traditam inueni. Ἔν τισι τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς ἀμνὸς
δακτύλῳ τοῦ προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος, τὸν ἀληθινὸν ἡμῖν διὰ νόμου
προϋποφαίνων ἀμνὸν χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν. Τοὺς οὖν παλαιοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε
καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένα κατασπαζόμενοι τὴν χάριν προτιμῶμεν, καὶ τὴν ἀλήθειαν ὡς
πλήρωμα νόμου ταύτην ὑποδεξάμενοι. ὡς ἂν οὖν τὸ τέλειον καὶ ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσιν
ὑπογράφηται, τὸν τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀμνὸν χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον χαρακτῆρα, καὶ B
ἐν ταῖς εἰκόσι ἀπὸ τοῦ νῦν ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ ἀναστηλοῦσθαι ὁρίζομεν, δι' αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως τοῦ θεοῦ λόγου κα-
τανοοῦντες ὕψος καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας τοῦ τε πάθους αὐτοῦ καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι, καὶ
τῆς ἐντεῦθεν γενομένης τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως. Id est: In quibusdam venerandarum imagi-
num picturis agnus digito præcursoris indicatus delineatur, qui receptus est in
effigiem doni illius optatissimi, quo genus humanũ Deus Opt. Max. honesta-
uit, cui gratiæ nomen ab excellentia quadam indidimus. Ille enim sub eo vela-
mento verum agnum, ad quem dictata nostrorum veterum respexere, CHRI-
STVM Deum nostrũ ostentat. Nos verò figuras, & descriptiones veterũ, pro-
ut sunt veritatis notæ, præfigurationesque Ecclesiæ concessæ, honorificè atque li-
benter amplectentes, gratissimum tamen donum illud à Deo nobis liberaliter
erogatum præferimus, ipsam rei veritatem, vt quæ illa veterũ dictata iam adim-
pleuerit, admittentes. Vt igitur quod perfectum atque absolutũ est in picturatio-
nibus etiam, quæ omniũ oculis obiiciuntur, describatur, agnũ qui peccata mun
di tollit CHRISTVM Deum nostrũ humana posthac effigie, pro antiquo illo
agno pingendũ esse decernimus: quippe qui per huiusmodi figuram humilita-
tem verbi illius quod à Deo processit, intelligamus, memoresque simus eum no- F
stri corporis exuuias suscepisse, ac perinde cruciatibus affectum morte nobis sa
lutifera decessisse, mundumque inde redemptum esse, manu quasi præuia docea-
mur. Quid verò super his Latinus interpres, quid Doctores afferant, alij vide-
rint. Decr. de consecratione, dist. 3. cap. sextã sanctam Synodũ. Traducere enim
mihi religio fuit, cùm illa iam sint ab ecclesia recepta. Quin & ouem pro man-
suetudine poni passim videas, præcipuè verò in Euangelica, vti dictũ, discipli-
na, vbi oues ab hœdis segregandæ prædicuntur. Vitam siquidem illi peragunt
intaminatam, qui mansuetudinem amplectũtur: & ab eo qui mitis est, & humi-
lis corde, suscipiunt morũ rationem, paratique sunt tanquam oues ad iugulatio-
nem, si sit opus, trahi, vt Dominum imitentur. Sanè ouem Hesychius hominem
præ se ferre tradit in Diuinis literis, qui simplex admodũ sit, neminique noceat, &
à perperàm factis abstineat: de quo plura alibi. Hœdi verò petulci sunt atque er-
ratici, qui prærupta quæque rupium, & loca præcipitiis exposita consectantur.

OPVLENTIA.

Apud alios historiæ sacræ scriptores, ouis est prouentus etiam & feracitatis
indicium

A indicium, cui Grecę dictionis vox ipsa etiam fauere videtur. Nam vt pleriq; interpretantur, πρόβατα quasi πρόβασις appellatur, quod rerum earum opulentiam significat, quæ ad victum faciunt. Sed vt in ouibus persistamus (latum enim est τῶ προβάτου vocabulum) vbi Hesiodus ait, μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο, interpretes aiunt μήλων ἕνεκα de imperio & opibus debere intelligi, propterea quòd principes olim pastoralem vitam agere soliti sunt. Sanè veteres in tanto oues honore habuêre, vt ex iis tantùm opes fieri existimarent: & pecuniã & peculium inde dicta Iurisconsulti tradunt: ideóq; fictum oues lanam olim auream habuisse. Hinc cùm Hercules ex Africana victoria nihil præter oues abegisset, aurea mala secum asportasse dictus est: μῆλον enim dicitur ouis, & ea locutione pomum vsurpatur. Sunt enim qui scribant in illis hortis, qui Hesperidum fuisse dicuntur, oleastros tantùm progerminari: alij autem cotonea ibi lætissimè prouenire tradunt, eáq; à colore aurea nuncupata. Nam quæ in manu Herculis poma tria statuuntur in antiquissimis ex ære statuis, cotonea sunt: de quorum significationibus loco suo inter arbores disseruimus. *Herculis aurea mala.*

B

FELICITAS.

IN Hetrusca disciplina obseruatum inuenio felicitatem ex oue portendi, præsertim si ouis insolito colore fuerit: quod mihi Virgilius optimè tetigisse videtur, vbi, Pollione, dicit:

Ipse sed in pratis Aries iam suaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit vellera succo.

De quo legitur apud Hetruscos: Purpureo aureóue colore ouis si aspersa fuerit, Principi ordinis & generis summa cum felicitate largitatem auget: genus, progeniem propagat in claritate, lætioremq; efficit. Ex quo nata inter greges Atrei aurea agna, principium discordiarum illi ac Thyesti fuit, fratre scilicet inuidia fraternæ felicitatis exulcerato. Vnde illa citantur à Cicerone ex antiqua tragœdia Atreo, de Nat. Deorum III.

Addo huc quod mihi portento cœlestûm pater
Prodigium misit regni stabilimen mei,
Agnum inter pecudes aurea clarum coma.

Auream enim agnam Thyesti puero natam, & Pausanias & Plato meminêre: animalq; id ex lapide impositũ eius tumulo, eiusdem rei monumentũ, Pausanias C idem attestatur. Esto autẽ hoc apud historicos. Sed felicia illa portendi ex euentis comprobatũ, tunc præcipuè, cùm agnus natus esset vellere in fronte purpureo. In villa Antonini cuiusdam plebeij viri, eo die atq; hora, qua Geta, Antoninus inde nuncupatus, Mediolani natus est. Verùm is in cuius ædibus agnus editus fuerat, cùm imperiũ Antonino ex hoc portendi audisset ab aruspice, de se dictũ putans, ne fatum propalaretur, agnum statim occidit: quod omen fuit Getam, qui & Antonius vocabatur, vt subsecutum est, ab Antonino fratre necandum esse, quod apud Ælium Spartianũ, & alios habetur. vsqueadeò autores ea etiam quę nihil attinent, in vsum asciscunt suum. Eædem oues Diadumeno nascenti imperiũ portendêre, cùm in agris patris oues purpureæ duodecim natæ essent, quarum vna tantum varia fuerat. Et Mathematici, quos tamen hic ridet Ambrosius, eum ad eroganda multa idoneũ, atq; itidem ad acquirendum dicunt, qui inuadente in horoscopum Ariete fuerit in lucẽ editus. Nam hoc animal & vellus absq; vllo dolore molestiáue deponit, & à natura facilè rursum eodem vestitur. In eãdem ferè sententiã Ambrosius interpretatur diuinam legem

vbi asinā oue mutādam in sacrificiis instituta Dei iubent. Asina quidem animal laboriosum, ouis verò frugi, & nō parui prouentus. Fructu igitur mutandū esse laborē, dicit Dominus, id sub hoc verborū velamēto subinnuens, quòd vniuscuiusq; laboriosi operis finis ad fructū respicere debeat. Neq; tamen ignoro esse qui simpliciter intelligi velint pręceptū hoc, ea de causa, quòd asina sit immūda, ideòq; in ouem, quæ munda est commutandā. Sunt qui hoc verborū inuolucro dicant, laborē & industriam omnē affectu simplici commendandam, per ouem simplicitatē tantùm, vt etiam superius dictum est, accipientes. Qui verò profundiùs rem exquirere sibi videntur, liberandam aiunt animā ab iis quæ fructum non habēt, cuiusmodi ea sunt quæ solo sensu percipiunt, cùm fructus per ouē omnino exprimat, per asinā verò sensus ipsi materiæ simpliciter appliciti. D

MVLIEBRE OFFICIVM.

QVòd verò nouā nuptam veteres in pelle lanata considere iubebant, vetustum referre morem videtur, quòd id vestimēti olim vsui fuerit. Sed illud magis verisimile, quòd hoc gestu adductas se ad præstandam lanificij operam marito polliceri videntur. Nam ad hæc vsq; tempora plerisq; Italiæ locis, postero quàm noua nupta mariti domum ingressa est die, illi è geniali thalamo mane prodeunti obuiam propinqui fiunt, colum, fusum & lanam, acum & forficem, rutabulum, peniculum, quodq; cuiq; in promptu fuerit instrumentum, omneq; vas domesticū offerentes, quò ea muliebris haud ignara officij, se non ad delitias & voluptates, sed ad faciendam lanam, & alia quæ frugi sint curanda venisse reminiscatur. E

FOECVNDITAS.

SAnè quidem Iunoni regnorū & opulentiæ præsidi, partuumq; sospitatrici, oues ambiguæ, hoc est, vt Bebius Macer ait, cum duobus agnis altrinsecus alligatis sacrificabantur à matronis quæ gemellos peperissent. At Sicyonij graues oues dis beneuolis & fortunatis, quas ipsi δίμλισαι, Athenienses σκηνὰς vocabant, felicitandę rei domesticæ causa immolare consueuerunt. Herculi quoque diuitiarū & prouētus Deo, ouis ramis quatuor imposita pro boue, qui se sacris surripuerat, litasse perhibetur: vnde ipse Melon, & Melius appellatus, quod Latinè diceretur Ouilius. In Pomi verò cōmentario plura super hoc narrabūtur. F

PECVNIA.

AD hęc, licet Ouidius & alij non imperitè dixerint pecuniā à pecudibus appellatā, quòd peculiū, vti superius ostensum, olim omne à gregū numero censebat, eaq; de causa Maronianus Corydon diuitias ostētaturus suas dixerit.

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ:

illud tamen satis constat, æs prius nota pecudum signatum à Seruio Romanorum rege: vnde Varro etiam, vt apud Marcellum est, vnum ouem multam dictam ait, cùm citatus neq; respondit, neq; excitatus est. Vnum verò virili genere dixit, siue quòd numum intelligeret, siue ad imitationē Homeri. Ab hoc Marcelli loco fragmentum est etiam in antiquissimo, quem Romæ vidi, codice. In commentariis tamen sacrorum Pontificalium crebrò lectum aiunt, hic ouis, & hæc agnus, ac porcus: quæ, inquit Festus, non vt vitia, sed vt antiquam consuetudinem testantia debemus accipere. Ex quibus omnibus liquidò apparet, non ineptè pecudem pro diuitiarum hieroglyphico accipiendam.

PHTHIRIASIS.

SVnt qui hominē pediculositate confectum significare si velint, ouillam illi

pellem

A pellem inducãt, quam lupi caput impactis dentibus dilaceret: siquidem ouium quas lupus occiderit pelles ac vellera, & facta ex his vestis, longè quàm cætera aptiora sunt ad pediculos procreandos. Quod cùm sit, tum ab Aristotele, tum ab aliis receptum, quęsiere multi causam, illudq; cupedinariorum experimento deprehenderunt, carnes huiusmodi quæ lupinis dentibus laceratæ fuerint, dulciores esse: quod tactum ab Horatio volunt, vbi inter ea quæ iucũdiora delitiis regiis enumerat, hœdum etiam ereptum lupo recenset: quod ego tamen ad frugalitatem potiùs retulerim, vtpote qui eo loco parsimoniam in primis laudet, hisq; tantũ carnibus fruatur, quæ aut inemptæ sint, aut, nisi absumant, pereunt. Vel ex eo magis iucundum, quia qui semel amissus erat, sit receptus. Sed vtcũq; illi, sanè dulcedinis huius causam esse dicunt calliditatẽ, & igneã propè vim, quę sit in anima lupi, vtpote quæ ossa vel durissima in vtero liquefaciat, ariditate permollita: euenireq; inde vt carnes facilius atque celerius putrescant, si morsu fuerint huiusmodi vitiatæ: lanasq; identidem contaminatas, contagionẽ illam etiam in vestibus pertinaciter perseruare. Cęterũ sunt qui iudicent hoc non à co B lore vel putredine prouenire, sed ab asperitate potiùs, &, vt Medicorũ vtar vocabulo, vellicatiua quadam vi, quæ carnẽ scabritie interterat, pruritũq; suscitet, vnde postmodũ humanæ cutis humore corrupto, pediculi suboriantur: absurdumq; esse dicũt asserere vim illam à lupi spiritu morsúue vsqueadeò in vellera diffundi, quæ totiens abluant, solentur, depurgentur, inungant, defæcentur, ac propemodũ excoquantur. Referũt verò venatores, & caupones, animalia quæ ictu vno procubuerint, vno, vt ita dicã, spiritu suffocata, solidiora, minusq; putrefactioni obnoxia reddi. Quare Homerus rerũ omniũ doctrina insignis, siue coria, siue lora cõmendet, bouis ea dicit esse ἰφικταμένοιο, ictu quippe valido mactati. Itaq; eorum quæ neq; morbo, neq; senecta pereunt, sed iugulatione, coria validiora sunt, neruosioraq;. At quæ pluribus conficiantur plagis, difficulterq; aut contanter exagitata delassataq; perimantur, pręsertimq; si ferro saucientur, facilè putrescere, neq; in alterum diem asseruari posse. Eorum autem quæ tam lenta exanimentur morte, contaminatam vim & in pelles, & in vellera, quin & in vngues penetrare, præcipuè autem si mordentur à feris: vngues etiam ipsos obnigrescere, sanguine, humore, & medullis etiam ipsis præ timore & cruciatu C contaminatis, indiciumq; id tabis esse. Quare minimè mirũ si contagio huiusmodi etiam in vellera diffluat, coriaq; tentet, & omnia denique computrescere compellat. Atq; hinc pediculositatis significatum.

DISCORDIA.

Discordiam verò & mores maximè dissimiles Ægyptij Poëtęq; omnes significare cùm volũt hieroglyphicè, lupum & agnum, aut ouem ponunt. Vnde apud Horat. legas,

Lupis & agnis quanta sortitò obtigit,
Tecum mihi discordia est.

Et de maximè inter se discrepantibus Ouidius ait,

Nat lupus inter oues. Aiunt verò eam esse antipathiæ vim, vt plerunq; agni recenter nati, neq; vllius animalis extra caulas effigiem intuiti, audito repentè luporũ vlulatu exanimascant, subitarioq; eo perculsi metu mortui concidant. Quinctiã periti rerum prędicant horum animalium inanima etiam in eadem naturę dissensione perseuerare. Ouillas enim fides si aliis ex lupino intestino factis fidibus associentur,

& absonas & præ metu mutas permanere. Idem de tympanis & ouilla pelle & lupina factis accidere tradit Oppianus: simulac enim pulsantur, ouillum mutum esse, lupinum solum exaudiri. D

DE ARIETE.

FEROCITAS.

SEd quantũ in agno mansuetudinis superius agnoscebamus, tantum in ariete ferocitatis experimur: simul enim ac cornua accreuerunt, pugnacissimi fiunt, neq; se tantùm in suo genere lacessunt, incursantesq; inuicem arietant, verùm & homines impetunt, in bellumq; prouocãt. Vnde etiam dicteriũ celebratur, κειὸς ἀπαλγονόφως. qua fortè de causa Marti cœlestis Aries dedicatus: & si qua Planetis in humano corpore vis, fel à Marte regi dicit: in eo verò sedes iracũdiæ, & bilis. Et Adamãtius immolatos apud Hebræos Arietes, apud nos iracundiã iugulari debere, putat intelligendũ. E

BELLVM.

SIue igitur pugnacitas hæc in causa fuerit, siue sanctius instituti homines, cùm aliqua affecti essent iniuria, vltionis procurationem non à se, vtpote qui ex mansueto & innocuo essent genere procreati, proficisci, sed ab hostiũ improbitate atq; iniustitia, indicare testatumq; facere vellent, indicturi cuipiam bellum, arietem per fœcialem præmittebant, quem in hostiũ fines immitteret, vel honestam ita causam suam ostensuri, quòd nõ nisi prouocati bellum gerere cogerentur, vel, quod alij malunt, vt hostilem agrum suæ iam prædæ expositum indicarent. Vtcunque, Aries, vt ait Hesychius, vexilli nostri, hoc est, Crucis hieroglyphicum est, Crux verò redemptionis: Aries ille, inquam, qui pro Isaache in holocaustũ oblatus est, in virgulto Sabech, vt Septuaginta ediderũt, à cornibus religatus. Sabech verò remissio interpretatur, quia crucem, quæ remissionis virgultum fuit, præmonstrabat.

RIVALITAS.

SVnt qui riualitatem hieroglyphicè per arietes duos cornibus se inuicẽ lacessentes significari dicant: quandoquidem in eiusmodi certationem amoris causa ferri eos perhibent: quippe qui offensionem intelligant sibi fieri, si quas amant oues, ab aliis saliri conspexerint: quod hirci plurimùm negligentes, fusq; deq; ferre solent. F

VENVS.

IN huiusmodi verò venerei affectus hieroglyphicum, aries multis est veterum monumentis impositus. Nam qui ante Corinthi vrbem intra priores pedes leænæ, quæ Laidis tumulo imposita erat, uisebatur, libidinem nimirum eius meretricis indicabat. Erat & apud Eleos in templo Veneris simulachrum eius insidens arieti, Scopæ, vt Pausanias ait, opus,

A eique cognomen erat πανδήμιον, quod arietinæ procacitati videtur conuenire.

VETVLIPETA PROCVS.

NAm quantum ad arietis libidinem attinet, per eum ita in nequitiam concitatum, hominem qui vetularum concubitum affectaretur, nonnulli notandum censuere, quòd is primùm vetustiores fœminas inire consuerit, quarum facta copia nouellas minimè persequatur.

SALVBRITAS.

MErcurium autem aiunt apud Tanagræos cum Ariete humeris insidente solitũ effingi, eumque κριοφόρον Pausanias ait appellatum. Erat id partæ salubritatis hieroglyphicum: quandoquidem Mercurius expiatione arietis, quem circum vrbem gestauerit, pestilentiã quæ Tanagras inuaserat, sustulisse dicitur: in cuius facti memoriam, die eius festo pulcherrimus quispiam ex Tanagræa iuuentute delectus, arietem humeris impositũ frequẽtissima totius
B ciuitatis pompa circum mœnia gestare cõsueuerat.

CVSTODIA.

APud Corinthios verò æneum Mercurij simulachrum visebatur, cui aries assistebat. Causam fuisse Pausanias dicit, quòd Mercurium maximè omnium deorum custodire greges, prouentusque ex eis augere persuasum sit. Sed enim cùm ita Mercurio facundiæ Deo præsidi aries apponatur, maximùmque humanæ vitæ præsidium sit oratio, vt Comici Græci dicterium est, minimè mirũ, si Isocratis Rhetoris sepulchro aries triginta cubitorum adsculptus fuit, in quo Siren cubitorum septem insideret: nam ea quoque orationis suauitatem indicabat. Et ferunt astrologi, Mercurium in Ariete collocatum, orationis promptitudinem, & ex tempore dicendi facultatem dare. Sed ne ab Isocratis sepulchro discedamus, propè etiam mensa apposita, quæ Poëtas haberet ac eiusdem præceptores, in quibus & Gorgias astronomicam sphæram inspectabat, & Isocrates ipse omnifariæ doctrinæ hauriendæ cupidus adsistebat.

HAMMON.

C IN Saloninæ numo aries est cũ inscriptione, HAMMONI CONS. AVG. Animal enim hoc in veterum sculpturis frequentissimũ habetur, præcipuéque Hammonem Deum, specie illa sua reciprocicorni, vt Laberij dictum vsurpem, significabat. Hunc vulgus Iouem, Ægyptij Solem esse contendebant cornuaque radios ostentare: de quibus alibi locupletius. Spectare tamen est in Gallieni numo arietem inscriptione addita, IOVI CON. AVG. Hammonem verò veteres salutis Deum, vti Latini Iouem à iuuando dictum interpretabantur, exque arietino capite eundem Deum qui omnium saluti prospiceret, ἱερογλυφικῶς intelligebãt. Hecatæus Abderita Ægyptios ait Hammonis voce vsos, cùm se inuicem salute præposita compellarent, allocutoriamque esse vocẽ, qua boni ominis causa Deum in primis ita venerarentur. Isque mos in plerisque nostræ pietatis collegiis obseruatur, vt quicunque pultauerit, non prius ad colloquium admittatur, quàm ad Virginis Deiparæ salutationem respõderit. Cumque veterũ mos esset, in mortuorum conditoriis bene defunctis ominari, eos dis manibus cõmendabant: alij columnas quæ sepulchris erigebantur, inscriptionis huiusmodi loco, arietinis capitibus hinc inde adsculptis insignibant, corymbis intermedio propendentibus, qui foliorum & fructuũ varietate lasciuirent. Sed quod ad Ham-

Gallieni numus.

monem attinet, scriptores rerũ paruula quędam cornua in vtroq; tempore eum habuisse ferunt. Qui verò penitiorem doctrinã perscrutati sunt, propriũ id Iouis nomen apud Ægyptios fuisse tradunt. Alij dicunt arieticũ caput ideo Hammonis esse signum, quòd is Ægypti rex, pręclaris admodum rebus à se gestis, in galea vsus sit arietini capitis insigni. Aiunt & cùm Herculi illi vetustissimo ad eum visendi studio profecto se olim ostentaret, arietino capite, quem mactauerat, vertici suo imposito, & pelle ea villosa circundatum, alia pelle amictum heroën admisisse. Et Saporis Regis gestamen celebrat Ammianus aureo capitis arietini figmento elaboratum. Quod & insigne militiæ, & quasi sodalitatis cuiusdam suę, recentissima memoria Carolus fortissimus Burgundionũ Dux, Caroli V. Imperatoris auus adsciuit, aureum Arietis caput singulis pro gestamine imponendo, & Arietini capitis cognomento sodalitatẽ vocando: eã Tortionis aurei vulgò appellarunt, q; ea locutio caput arietinũ lingua patria designaret. D

DECVSSATIO.

Sed vt hæc, quamuis ad vetustatis imaginem vsumq; facta, missa faciamus, appellat nos Aries ille toto cœlo conspicuus, qui rerum temporumq; diuisionem, æquasq; vtrorunq; portiones ostentat, vniformem toto anno diei noctisq; partitionem, auctum & decrementum ęquilibrio semper appensum. Cur verò Aries huic sit dispensationi præfectus, ea affertur causa, quòd proprium illi esse aiunt ab æquinoctio verno super dexterũ latus incubare, veluti Sol quoque ad Septentrionales, quippe dexteras, vt Ægyptij statuunt, mundi regiones deflectit: ab autumnali verò æquinoctio sinistro incubat lateri, veluti etiam Sol in læuam declinare, & australia signa occupare conspicitur. Pari propemodum ratione malorum semina ipsis fructibus inclusa, brumali die spontino motu conuerti in contrarias partes obseruatum, quippe quæ peracto iam omni maturitatis numero, natura opifice, quæ rerum omnium altrix est, retrò cedere, & ad radicem, ad propaginem, ad specierum earundem progenerationem tendere videantur. E

PRINCIPIVM ANNI.

Apud Astronomos Aries pro anni principio capitũ, & eo notatur hieroglyphico: variaq; est ingeniorum sedulitas istius rei rationem afferre conantium, Hebræis pręsertim nõnullis Libram potius caput asserentibus, quòd par fuerit omnia perfecta, & seminibus fœta, summo ab opifice creari, eò vero tempore fruges omnes maximè maturuisse. Quod verò Aries inde locum occupauerit, ex lege factum ad illius temporis solennitatem celebrandam, quo liberati sunt ex Ægypto. Sed quod aiunt tunc temporis nõnulli, quo mundus est genitus, Arietem cœli mediũ tenuisse, in mundi quippe vertice constitisse, quisnam id potuerit coniectare non video, cùm in sphærica cœli figura neq; vertex, neq; imum, neq; ortus, neq; occasus, qui eodem temporis articulo sint, iidem, eodem momento gentibus omnibus dari potuerit. Nã nisi omnibus ea ratio gentibus inseruiat, admittenda nõ est. Solem verò qui dicat in hoc vel illo signo fuisse, ne mo nõ intelligat. Astronomi quidẽ in Ariete volunt, & Virgilij doctrina non paruam his autoritatẽ adiungit, dum ita super verni temporis amœnitate canit: F

Non alios prima crescentis origine mundi
Illuxisse dies, aliúmue habuisse tenorem
Crediderim: ver illud erat, ver magnus habebat
Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri,

Cum

A *Cum primùm lucem pecudes hausere, virúmq;*
Terrea progenies duris caput extulit aruis,
Immissáq; feræ syluis, & sidera cœlo,
Nec res hunc teneræ possent perferre laborem,
Si non tanta quies iret, frigúsq; calorémq;
Inter, & exciperet cœli indulgentia terras.

Quòd verò Commentarij huius finem Virgiliani carminis amœnitate condire quæsierim, optime Lactanti, non ineptè me fecisse arbitror, qui te fortè gregalium rusticitate, styloq́ue modoq́ue pastorali, virum tam elegantem, offensum & delassatum suspicabar. Tu quicquid id fuerit, vt omnia amicorum soles, boni consule, & Pierium virtuti doctrinæq́ue tuæ deditissimum, vt facis, ama.

PIERIVS VALERIANVS AD PROSPERVM SANCTACRVTIVM NOBILEM ROMAnum, de iis quæ per Lupum, Hyænam, Lyncem, Vrsum, Pantheram, Tigrim, & Vrum significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

B

NEscio quo tuo fato acciderit, optime lepidißiméq; Prosper, vt qui mortalium es iucundißimus, in truculentißimas omniũ feras incideris. Tibi enim ludis meis Aegyptiacis, quos propediem istic Patauij sum commissurus, ducti sorte obtigere, Lupus, Hyæna, Linx, Vrsus, Panthera, Tigris, & demùm, Vrus, cũ quibus tibi sit, quantum animis viribúsq; valeas, congrediendũ. Has omnes vel captiuas facias vel cicures, vel conficias, vel fortè etiam deuores necesse est, lege ita sodalitia, Cosmogeriis comitiis decernente mandantéq; exceptione, quacunq; poßit excogitari, summota penitùs. Scio, adhæc, firmißimi licet animi iuuenis, totus es commotus, qui à bestiarum venatione pastúq; semper abhorrueris. Nolim tamen putes edictum in te factum, acerbi quicquam, aut æquum iustúmue minus continere: quod ea potius de causa decretum est, quia nouæ indomitæq; feræ cicurandæ cùm essent, neminem habuimus quem in huiusmodi negotio tibi præferendum existimaremus. Tanta enim est vultus animiq; alacritas tui, vt facilè speremus, simulac in theatrum de-
C *scenderis, illæq; furorem, feritatem, rabiem, aut sæuitiam quaq; suam in te concitarint, futurum vt tu sola Gelasini tui hilaritate omnes actutùm mansuefacias, & simulac semel arriseris, adblanditúsue fueris, ad pedes tibi omnes euestigiò procubituras. Vidimus enim sæpius homines quauis bellua ferociores, quos tu, vti tuus est mos, dicto aliquo salso, aut liberiore aliqua admonitione tactos castigatósq; contra te irritaras, simulac furore perciti & impotentes irruerent in te minabundi, ad solam vultus tui iucunditatem, veluti aliqua incantatione perculsos substitisse, consternatósq; animi omnem statim indignationem amisisse, sponteq; tibi sese dedere, & quibuscunq; rebus gratificari possent obsequium polliceri. Quare cùm velut Orpheus lyra modulisque, tu sola illa comitate fretus tua, ferocitatem omnium mitiges, furorémq; delinias, agè nulla iam contatione exhibitas à me feras aggredere, victoriã ex illis omnino reportaturus: quia in Aegyptiorum fanis alitæ atq; educatæ, literas mihi videntur didicisse. Proinde facilè erit iuueni literatißimo eas quoquò volueris trahere, & ad omne obsequium paratißimas efficere: id quod iam in Lupo, qui prodiit primus, experiri potes.*

DE LVPO.

D

PERINIQVE' mihi facere videntur, qui Ægyptios ſolos de brutorum cultu deriſui habēt, atq; conuitiis & cauillationibus etiam perſequuntur, cùm nationes ferè omnes eadem fuerint ſuperſtitione aliquando contaminatæ, præſertimq; terra Græcia, quę maximè omnium ſapientiā ipſam aluiſſe prædicatur: Romanaq; reſpublica, apud quam cæremoniæ primas ſemper partes obtinuere. Græci enim lupum in honorem Apollinis venerabant̄, in Martis, atqueadeò Romuli Remiq; venerationem Romani. Alias etiam belluas afferre poſſem, quę apud hos & alios, diuinos ſibi honores aſciuere. Sed quoniā de lupo dicere propoſitum eſt, quod ad eum attinet præcipuè proſequemur.

APOLLO.

FVit autem, vti dictum, fera hæc pleriſq; locis Apollinis memoriæ dedicata: eiuſq; ſimulachri ea aſſeritur cauſa, quòd oculorū acie potens adeò ſit, vt noctis tenebras euincat, acutiſsimo quippe polleat viſu, intempeſtaq; nocte, etiam ſi Luna ſileat, clariſsimè tamē intueatur, & in prædis inuadendis poſt nocturnā famem antelucanū tempus obſeruet, à Sole aūt totum eſt lucis beneficiū. Vtraque verò de cauſa, & quòd potens lumine eſſet, & quòd ante lucē prodiret ad prędam, Lycopolitana Thebaidos in Ægypto ciuitas hieroglyphicū lupi forma Apollini dedicauit, eiq; in lupi ſpecie ſacra faciebāt, tantoq; apud eos ciues cultu habitus eſt, vt cùm lupum tanquam Deū venerarentur, ſoli ex Ægyptiis ouibus veſcerent̄. Hinc ipſum Solem Homerus λυκηγενέτην vocat, non ea quidem cauſa, quòd in Lycia genitus credatur: nam fabula hæc, vt Heraclides Ponticus aſſeuerat, recens admodum eſt, neq; temporibus Homeri adhuc cuiquam innotuerat: ſed veluti diem λυκηγενέα, propterea quòd ἦρ, hoc eſt, diluculum generet: ita Solem λυκηγενῆ dixit, quòd matutini ſplēdoris autor ipſe ſit, vel potiùs quòd Lycabanta progeneret, hoc eſt, annum, cui nomen, vt nonnullis placet, à luporum ſimilitudine quadam inditum: illi ſiquidem auctos imbribus fluuios tranaturi, caudas mordicùs inuicem apprehendunt, longoq; ordine ſeriatim aquis immerguntur, tutoq; tranſmeant, id quod Sol ipſe in animalibus Signiferi prætereundis facere videtur, dum continuata quadam ſerie finem vnius, alterius principium facit. Sanè aliquot in ſignis Apollinis lupos adſculptos videas, de quo diximus in Ancilibus. Colebatur & apud Athenienſes in Apollinis gratiam lupus, quiq; fortè animal id interfeciſſet, lege damationis promulgata parare iubebatur,

E

F

quę ei funerando forent neceſſaria, vt ita magiſtratus quod ſui iuris eſſet officiū executi viderentur, & religione reſpub. ſolueretur. Eam huiuſce cultus nonnulli cauſam memorant, quòd Latona prægnans per duodecim dies in lupū tranſmutata, Delum ſe contulerit, vbi illi facultas pariundi fuit: quapropter lupæ certa anni dimenſione omnes intra dierum XII. ſpatium pariunt, quod Philoſtephanus tradidit Commentariis, de quo inferius latius.

Mars

A MARS.

MArti idem dedicatus, siue, vt est in fabulis, propter Romuli Remiq́ꝫ educatum, quod deridet Festus, qui velit non à ruma, sed à virtutũ magnitudine vtriq́ꝫ fratrum inditum nomen, quòd ῥώμη, notum apud Græcos vocabulum, fortitudinem significet, vt inde scilicet ŋ nomẽ adepti sint, veluti ἀπὸ τῆς ἀλκῆς Alcides: siue propter ipsam voracitatem, quæ in bello crudiuora est: inde in Sacris etiã literis legas, Gladius meus deuorabit carnes. Hinc & Mauorti nomen, vt nõnulli arbitrati sunt, quasi mares vorantẽ dicere voluissent: bellatores enim mares esse debere, & mares dici, alibi ostẽsum. Martios porrò lupos Virgilius, Martiales Horatius vocãt. Et apud Plautũ eos in tutela Martis cognoscit Strabax adolescens, ita prosatus: Fuit ędepol Mars meo iratus patri: nam oues illius haud procul absunt à lupis. Gręci sanè Poëtæ λυκόφρονας vocant strenuos bellatores: validi enim omnino sunt lupi, & in fallendis hostibus astutissimi. Robur verò eorum plurimùm in armis est, vt apud eundem Plautum.

Quasi lupus ab armis valeo, clunes infractos fero.

B Ob astutiam verò Pindarus aduersus inimicos comparare se vnumquenq́ꝫ monet λύκοιο δίκαν, more lupi, ad id scilicet respiciens, quòd lupus tortuosis ambagibus vestigia perplexa ponit, modò hac, modò illac procurrens, vt nõ facilè qua te parte sit inuasurus, aspicias.

RAPTOR.

BEllicosis verò viris plerisq́ꝫ omnib. is natura mos insitus vt cõuectare iuuet prędas, & viuere rapto, id quod etiã inter pręcipua virtutũ suarũ pręconia, magnificè atq́ꝫ gloriosa admodũ recensere solẽt. Vnde furacẽ & raptorẽ hominem per lupũ ostendi, multi aptũ & congruẽs existimarũt hieroglyphicũ: quod quidem minimè alienũ est à veterũ disciplina, eorum maximè Philosophorum consensu, qui palingenesiã posuere, vt remotiorẽ doctrinã illam, quam ab Ægyptiis acceperãt, nouo cõmento huiusmodi fabularũ inuolucris occultarent. Illi enim hominẽ qui semper promptus & paratus fuisset ad rapinas, post obitum in lupũ abire tradiderũt, vt in Phędone Socrates: quę tamẽ dictata Porphyrius & Iamblichus nõ sunt passi diutius in tenebris latitare: sed quid ea sibi vellẽt, latissimè omnia pandere curæ preciũ habuere. Hos secutus Poëta Claudianus,

C prędones ait ab Rhadamantho lupis obiici solitos: ridiculèq́ꝫ, vt assolet, Aristophanes Simonẽ bonorum publicorũ depeculatorẽ exprimi per lupum à Nebulis iocaẽ. Et lupi nomẽ in Diuinis literis, vt obseruarunt Theologi, non secus ac vulpeculæ, semper in mali cuiuspiã significatũ accipiẽ. At cacodæmon est interdum lupus, plerunq́ꝫ tamen raptor, Euãgelio: Intrinsecus aũt sunt lupi rapaces. Quòd verò Iacob ait, Beniamin lupus rapax, mane capiet prædam, vespere autem reddet: de Pauli conuersione dictum, & Eucherius & aliĳ plerìq́ꝫ putant.

IMPROBITAS MEretricia.

ET qui meretriciam improbitatẽ per lupæ simulachrum significari contendunt, hieroglyphicũ nimirum id à rapacitate desumptum autumãt. Notum enim, meretrices lupas appellari, & inde Lupanaria dici. Ea de causa Messalina flagitiosum imperatoriæ maiestatis dedecus, Lyciscæ nomen mentiri delectabatur, de qua Satyricus Poëta:

Tunc nuda papillis
Constitit auratis nomen mentita Lyciscæ.

Cicero Miloniana, Clodius ſemper ſecum ſcorta, ſemper lupas ducebat. D

FORMIDATOR INANIUM.

ATque hoc tam bellicoſum, tam noctiuagum animal, minima quadam re, lapidis quippe alicuius audito tantùm ſtrepitu, terreri ſolet. Vnde ſacerdotes Ægyptij, ſi quem vanis rumoribus, & inanis rei formidine conſternatum indicare vellent, hieroglyphicum ex lupo & ſaxi telo aliquo propè aſsito facere conſuerunt: ita enim eſt eorum ingenium, vt qui neque ferrũ euitent, neque fuſtem tremiſcant, lapidem tantùm impendiò perhorreſcant, cuius ictum adeò pernicioſum ſentiunt, vt qua parte tacti fuerint, computreſcant, vermibus quàm ocyſsimè redditis. Quinetiam reperti ſunt qui vel duorum concuſſu lapidum ſtrepitũ cientes, ferociſsimos à ſe lupos abegerint. Nobis pueris narrare ſolebat Laurentius pater, homo minimè vanus aut fabuloſus, cum is ex Noricis Alpibus in Bellunenſem agrum deſcenderet via plurimum ſcrupuloſa, ſibi nocte præuento ad quintum ab vrbe lapidem repentè tres lupos viſendæ magnitudinis apparuiſſe, quos cùm qua ratione ſummoueret, ſecum agitaret, id ſibi diuinitùs incidiſſe menti, vt deiecto in terram retinaculo, quo per noctem equus ad præſepe religabatur, altero capite manu comprehenſo, id cœperit ponè trahere: quod quidem annulis fibuliſque aliquot ferreis præditum cùm ingentem per viam ſtrepitum cieret, ſaxeoſque ſcrupulos quotquot incurſando offendiſſet excitaret, perterrefacti repentè lupi, quaſi vis magna canum incubuiſſet, præproperè fugam arripuerunt. Non prætermittã ſuper hac lupi trepidatione, hominẽ à lupo præuiſum ſubitò conſternari, & vocem, amittere, quod non ex Virgilio tantùm, ſed & ex Platone Politiis habetur: atque ita vice verſa, ſi homo prius lupum viderit, eum eadem pati. B

INDEMNIS FVGA.

HOminem in hoſtes illapſum, qui parua admodum iactura facta euaſiſſet, oſtendere ſi conſtituiſſent, lupum extrema cauda glabrum facere conſuerant: is enim agitatus à venatoribus, quaſi conſcius ſibi amatorium virus exiguo eius ineſſe villo, ne captus humanę omnino ſatisfaciat voluntati, eum abiicit: aiunt enim non idem pollere, niſi viuenti direptum. F

TVTVS RECEPTVS.

EVm verò qui vel prædatum, vel in aciem progreſſus, maiore incumbente vi quàm ſuſtinere ſe poſſe confideret, ſe nulla accepta clade in tutum recepiſſet, indicare ſi vellent, currentem lupum, cauda præcipuè ſub vterum immiſſa reductaque proponebant. Summa enim lupo calliditas in periculis declinandis, primumque illi ſtudium fuga ſibi conſulere, ſeſeque ſoſpitẽ ſyluis reddere: vnde λύκος περὶ τῆς βοῦς σωθείς, habetur in adagiis. Reducere verò caudam ſub vterum, præcipuum eſt ſignum pauitantis. Quod cùm Maro noſter non ignoraret, ingenium eius deſcripſit his verſibus, quos recitare non pigeat:

Ac velut ille, priuſquam tela inimica ſequantur,
Continuò in montes ſeſe auius abdidit altos
Occiſo paſtore lupus, magnóque iuuenco,

Conſcius

A *Conſcius audacis facti, caudámq; remulcens*
Subiecit pauitantem vtero, ſyluáſque petiuit.

ABORTVS.

SAcerdotes iidem Ægyptij ſi mulierem abortientem indicare vellent, pictu-
ram eam inſtituerant, qua Lupus ab equa calcibus impeteretur, vel aliquo
modo calcaretur, propterea quòd perſuaſum habebatur, ita ea inter ſe natura
diſsidere animalia, vt prægnans equa ſi Lupum tetigiſſet, ſtatim abortum face-
ret: neq; hoc effici de tactu ſolùm, verùm etiam ſi veſtigium tantùm illius preſ-
ſiſſet, tantam ineſſe Lupo veneficij vim, vt omnino abortiret.

AB INFORTVNIIS POTENTIOR.

LOngè verò diuerſum illud, quòd hominem ex infortuniis calamitatibusq;
beatiorẽ potentioremq; factũ ſignificare ſi vellent, equũ in cuius clunes Lu-
pus morſum infixiſſet, effingere conſuerunt: ferunt enim equos quibus dimi-
catio cũ Lupis fuerit, præſtantiores reddi. Eos Græci λυκοσπάδας, nos volſilupos
dicere poſſumus, nõ ea quidem de cauſa quã nonnulli cõmenti ſunt, ita eos à frę-
B natis lupis vtpote animoſis & ferocibus appellatos, ſed quia multorum experi-
mẽto compertũ eſt, pullos qui cum Lupo certarint, euaſerintq;, in bonos & ve-
locipedes mox euadere: huiuſmodi enim euentus equos & animoſiores & per-
niciores reddit: imò quia & animoſi & agiles fuerint effugerũt: factoq; ita in fe-
ris periculo ſolemus eos approbare, idq; omniũ conſenſu receptũ. Qui tamen
ab iniuria ita ferox euadit, longè ignauior fit naturæ ſecreto quodam, ſi, vt Pam
philus lib. Rerũ naturalium tradit, Lupi veſtigium calcarit: tunc enim ait eũ cru
ribus obtorpeſcere. Quinetiam tanta eſt illi cum equo naturæ diſſenſio, vt eum
quantumlibet ferocem & generoſum, vel mortuus & terra cõditus abſterreat:
inuentiq; ſunt hodie qui omniuolam principum quorundam impotentiam elu
ſuri, cùm equum haberent inſigniorẽ, quem loci dominus ſibi depoſcebat, ad-
moniti ſunt lupinum inteſtinũ in via, qua producendus erat equus, clanculum
ſepelire, eaq; mox equus in principis conſpectũ eductus, ſimulac inteſtini odo-
rem ſenſit, nulla vnquam agitatione, nulliſq; ſtimulis impelli potuit vt eà tran-
ſiret, atq; ita vel ſternacis, vel indomiti, vel renitentis accepta nota, repudiatus
à principe, priori domino ſuo relictus eſt. Addam & hoc naturæ miraculum: e-
C quis torminũ doloribus cruciatis nullum præſentius eſſe remedium, quàm in-
teſtini lupini cinctus, quem Romæ in vſum huiuſmodi aſſeruari apud pleroſq;
comperi. Quod verò de conſternatione dicebamus, non ſunt noua hæc cõmen
ta, vt terriculamenta infodi ſoleant, quæ vel hoc vel illud animal inſigniter ab-
horreat. Nã apud veteres quoq; viguit hęc ſuperſtitio, vt eo loco, quà iter actu-
ri ſunt equi, infoſſa aliqua his terrorem incutiant, & ab incœpto curſu alior ſum
auertant, vel conſternati vlterius progredi recuſent. Porrò Amphionem The-
banum memorant Pelopi quædam tradidiſſe, vt ob iter ſepelirentur, quibus
nõ Oenomai modò equi perterrefacti ſint, verùm omnes quotquot illac in po-
ſterum curſum arripuere: extitiſſeq; loco nomen Taraxippo, de re inditum.

IMPATIENS FAMIS.

IIdem hominẽ famis impatientẽ exprimere ſi curaſſent, Lupũ vel hiantẽ ore,
vel terrã mordicùs apprehendentẽ hieroglyphicè figurabant. Lupus enim cũ
prædæ inhiat, rictu latè diducto currit: alioqui ſi prędæ copia nõ fuerit, peculia-
re habet eſuriens terrã deuorare. Sunt tamen qui non hoc ad ſaturitatẽ à Lupo
fieri contendant, ſed vt iumentũ aliquod inuaſurus grauior & ponderoſior fa-

ctus prædam citius defatiget, cui statim, qui mos est illi, se dentibus appenderit, D quæ quidem est Alberti opinio. Sed quoniam ita in Luporũ ingenium incidimus, non iniucundum relatu fuerit quod apud eundem autorem de lupi cuiusdam industria pro comperto ponitur: hunc scilicet cùm animaduertisset syluestrem quandam suem cum numeroso fœtu ad locum auena satum itare pabuli gratia, offendissetq́ prostratum arboris truncũ ramis etiamnum prostantibus, arrepto in os ligno librarum circiter X L, super truncum efferri saltu assueuisse, ac in ramos repere, mox adueniente cũ prole porca vnum cursu rapido de porcellis arripit, in arborem festinanter scandit, ibiq́ tutò consistens rapto potitur, & in matris conspectu frustra adgrunnientis & sæuientis filium depascitur.

PROPERANTIA.

CElerius quid maturatum per lupi catulum significari semel tantùm reperi: Lupam enim intra X I I. parere dies fabulantur Ægyptij. Sedenim Philostephani super hoc verba, vt locum superius tactum ampliemus, quantum mihi videtur, non rectè accepta sunt, qui libro, cui Commentaria nomen fecit, dicere videtur, X I I. esse certos anni dies, quibus lupę omnes pariant. Aristoteles E sanè, quòd fœtum X I I. tantùm gestent dies, esse inexploratum sibi profitetur, perinde ac illud etiam quod aiunt eas semel tantùm in vita parere.

ANCEPS CONSILII.

VVlgatum autem & adagiis & hieroglyphicis illud est, hominem qui Lupum auribus teneat, significare quempiam in eo statu, quo negotium aliquod neq́ relinquere, neq́ exequi tutò possit. Nam res prouerbio confirmata, & fertur in primis, Tiberiiq́ præcipuè vsurpatione dictum repetitum. Et Phormione Terentius, Antiphonem dicere confingit, auribus se tenere Lupum, neque quo modo dimitteret eum à se inuenire posse, neq́ qua ratione retineret scire. Et causa eius ambiguitatis spontè satis manifesta est, quam hic repetere mihi minimè necessarium videtur.

VENEFICIORVM AMVLETVM.

ILlud potius referam, hominem tutum à veneficiis per lupi rostrum significari, quòd persuasum est id si portis præfixum fuerit, veneficia ei non obesse fa- F miliæ, quæ ædes illas inhabitet. Hæc verò veneficiorum commemoratio addu cit in memoriam mihi homines in Lupos trãsformari minimè olim fabulosum habitũ. De Demarcho enim Olympionica, qui demutatus in Lupum, decimo pòst anno rursum faciem receperit humanam, apud Pausaniã legere est, et apud Plinium: peculiareq́ id Arcadibus fuisse, vt trans paludem quandam prouecti, in lupos abirent, & si per nouennium humanas carnes abstinuissent, decimo pòst anno eòdem reuerti, vnde transuecti fuerant, ac in homines redire, decem annorum addito senio. D. etiam Augustinus, Ciuitate Dei, Varronem ait hæc de Arcadibus memoriæ tradidisse.

PEREGRINVS.

CIuẽ ex boue, animali quippe domestico, nobiscũ alito atq́ educato, significari loco suo diximus. Ex lupo aũt peregrinũ intelligi, historia eadẽ ostendit. Danaus enim cũ in Argiuos mouisset peteretq́ Gelanorẽ expelli, qui tunc Argis imperabat, lupũ & taurũ pugnãtes cõspicatus, se lupi vice statuẽs, qui nã foret pugnæ exitus operiebatur. Lupo verò victoria potito, ædẽ Apollini Lycio

vouit

A vouit, atq; ita rerum potitus est, cùm facilè ciuibus persuasum esset deos victorem Danaum per portentum eiusmodi designare, quòd Gelanor inter eos educatus esset, hic verò peregrinus foris aduenisset: itaq; in imperium ascitus expulso Gelanore: eaq; de causa in Argiuo foro Lupi & Tauri inuicem pugnantium effigies ex ære quamdiutißimè permanserunt, quas Pyrrhus Epirotarum rex inspectas exhorruit, domestici admonitus oraculi, tūc instare sibi fatalem diem, cùm Lupum & Taurum pugnantes aspexisset. Quantum verò pertinet ad portentum, eadem sentiunt Pausanias & Plutarchus, Gelanorem per bouem, Danaum per Lupum acceptos: sed in re gesta referenda id diuersi abeunt, quòd Plutarchus Danao portentum oblatum scribit, Pausanias ciuibus animaduersum, ciuiliq; contentione de imperio certatum, dilatisq; in alterum diem comitiis, manè monstrum id accidisse, populiq; iudiciū fuisse vt Danaus in regnum admitteretur, Gelanor profugus solum verteret.

MACEDO.

B MAcedonem Herculis comitem, qui sub Osiride militauit, ea de causa per lupum sculptum intelligi, Diodorus asserit, quòd is lupi gestamine delectaretur. Iam & Romani veteres lupum inter militaria signa statuêre.

SALII.

IN recentiorum verò Impp. Theodosij, Honorij, & quorundam aliorum domestico canone, quo legiones ordinesq; totius eorum militiæ recensentur, Saliorum quoq; habetur insigne, qui eo appellati nomine sub militum Præsentiali nuncupato militabant: parma quippe cuius aureus erat vmbilicus, quem ruber ambibat circulus, hunc alius latior violacei coloris admodum diluti, in summo cuius rosa erat: à medio lupi hinc inde dimidij duo, qui ad florem supernè positum spectabant, mox parma rubro margine claudebatur. Minimè verò mirum, si qui Saliorum sibi nomen adsumpserant, Martis etiam animalia in gestaminibus habere voluerunt.

AVGVRIVM MORTIS.

IN aruspicina sanè inuenias Lupum mortis auspicia fecisse: Maximino enim Imperatori, viro & Thraci & bellicosißimo, exitium portenderunt lupi circiter quingenti simul ingreßi vrbem in quam ipse se receperat, cùm in Italiam C aduersus Maximum & Balbinum profectus est. Et coloniā quam C. Gracchus instaurata Carthagine, quā Iunoniam appellauerat, deduxisse fertur, infelicem futuram aruspices dixere, propterea quòd lupi bis metas ibi positas subito incursu subuerterant, infaustum huiusmodi ostentum esse asseuerantes. Et ea Iudæorum clade quam sub Hadriano paßi sunt, lupi & hyænæ per vrbes paßim irruentes vlulabant.

PESTILENTIA.

APud Philostratum lupus futurę pestilentiæ signū est, vbi Palamedes, propterea quòd lupi ex Ida frequentes in pueros qui castris ministrabant impetum fecerant, suadet Apollini Lycio sacrificandum, qui feras eas suismet sagittis interficeret, ac simul imminentis pestilentiæ calamitas summoueretur. Apud Sicyonios templum erat olim Apollini Lycio dicatum ea de causa, quòd ferunt aliquando lupos ita eorū gregibus infestos, vt nullum possent ex re pecuaria

fructum percipere: quare consulto Deo responsum acceperunt, ex ligno quodã arido, quod humi iacebat, corticem detrahendum, eumq; admixtum carnibus feris exponendum: quas cùm illi gustassent, internecione periêre. Sed & apud Trœzenios Dianæ Lyceæ templum fuit ab Hippolyto dicatum, inde, vt Pausanias putat, expulsis lupis. D

PROSPERITAS.

FElicioribus verò auspiciis lupa geminos Marte satos educat. Trogo enim commentum placet, ea de causa Romulum & Remum Martis filios dictos, quòd nutricem lupam habuerint, propterea quòd lupa in Martis tutela esset. hinc antiqua Romæ tot extant monumenta, in quibus Romulus & Remus parui atq; lactentes lupinis vberibus inhiant. Eadem in somnis vberibus suis Seuerum alit in imperij futuri præsagium. Neq; prætereundum quòd Geloni Syracusano adhuc puero, & in scholis erudimenta prima discenti, lupus auxilio fuerit, vt imminenti vitæ periculo subduceretur. Nam cùm & præceptor eius & frequentes discipuli in ludo literario essent, visendæ magnitudinis lupus irrupit, Gelonisq; tabulis morsu arreptis ire foras properabat. Gelon haudquaquam territus, ne tabellis priuaretur, eas manu non segniter tenens lupum sequebatur: postea verò quàm foras processere, gymnasium repentè corruit, magistrumq; & condiscipulos oppresit, Gelo incolumis euasit. E

HYAENA.

ERAM penè Hyænam præteriturus, autorũ offensus perplexitate, tam diuersa super ea tradentiũ, vt parum cognita esse animalia suspicarer: sed quoniam non ei legi addictus sum, vt animaliũ historiam perscribam, sed quę tantùm ad Ægyptiorum cõmenta faciãt perquirã, cuiusmodi ea sint, ex iis quæ collegimus, intelliges.

VICTVS HOSTIS.

HIeroglyphicum Hyænæ præcipuum erat contentionẽ, vt apud Ægyptios sacerdotes reperi, significare. Quòd si victum hostem intelligi voluissent, eum à dextro latere statuebant, quòd aiunt, si ad dexteram conuersa cum venatore pugnam inierit, eam semper esse potiorem. Nam cùm flecti nisi circumactu totius corporis nequeat, spina continua per collum & dorsum totum porrecta, prægresi hominis vestigia occupare conatur: quod si successerit, quasi magica quadam vi, quæ in eius tantùm dextera corporis parte pollet, alienari mente circumuentũ hominẽ, & si equo insideat, decidere, atq; ita omnino victũ interfici. F

VICTOR HOSTIS.

SIn victorem hostem significare vellent, animal idem cum venatore ab læua congressum effingebant, quòd diuulgatũ est Hyænã si non ab læua hostem occuparit, nihil ea magica vi pollere, ipsam verò quasi attonitã deficere, ac nullo penè negotio capi. Sedenim quæsierit aliquis, si pingenda sit Hyæna animal orbi nostro incognitum, qua figura sit? Tradunt eam magnitudine & colore lupi præditam, hirsutiorem tamen, acie in vtraq; oris parte perpetua, oculo vario, & colores mutante, nullis gingiuis, dente continuo, equina iuba per collum & dorsum totum setis durioribus inhorrescenti, neq; imaginarium esse animal, vt pleriq; suspicantur, de quo grauissimi tot autores permulta quàm diligentissimè disseruerint, quæ nisi ex visu iis cognita fuissent, haudquaquam puto eos in re vana atq; mendaci vsqueadeò laboraturos.

Mo-

A MORVM INSTABILITAS.

INstabilem verò quempiã, nihil quippe in eodem vitę tenore ac modo, quem sibi proposuisset, perseuerantẽ, sed aliàs quidem probum, fortem, audacemq́; tam animi quàm corporis sui domitorem, aliàs verò improbum, inualidũ, miserumq́;, & ad cupiditates omnes impotentẽ, significare si vellent, Hyænam itidem hieroglyphicè proponere consuerunt: huic siquidem animali vtranq; inesse naturam, & alternis annis esse marem, alternis fœminam fieri, Ægyptij præcipuè prodiderunt, & Ægyptios secuti pleriq; alij. Cæterùm Aristoteles cõmentitium hoc esse profitetur, vulgoq́; persuasum eas annua vice sexũ permutare: quia captæ aliquot (perquã rarò autem capiunt, pręsertim fœminæ) tenellę adhuc sine genitalibus fuerint. Mares enim impendiò timent libidinis æmulos, & ideo grauidas custodiũt, morsuq́; prolem masculam vbi dętur occasio castrant. Licet non sum nescius traditum à grauissimis autoribus, habere quid Hyęnam sub cauda positum figura simile genitalis fœminæ, sed sine vllo meatu, sub quo meatus excrementorũ fit: virile verò similiter atq; in lupis & canibus habetur.

B Fœmina etiam præter suũ illud, simile vt mas habet sub cauda sine vllo meatu, à quo excrementorũ meatus est: sub eo genitale verum habet. Id ita esse contendit Aristoteles, qui difficulter vnicuiq; Naturæ miraculo videtur assentiri. Sed miror in hoc tam veteres quàm recentiores autores diuersos ab Aristotele tam constanter ire, quod ab iis temerè fieri haudquaquam adduci possum, cùm pręsertim Ælianus Historiæ huiusmodi scriptor diligentissimus tradat, τὴν ὕαιναν τῇ τε μὲν ἄῤῥενα ἂν θεάσαιο, τὴν αὐτὴν ἐς νέωτα ὄψῃ θήλειαν, εἰ δὲ θήλειαν νῦν, μετὰ ταῦτα ἄῤῥενα. κοινωνεῖ δ' ἀφροδίτης ἑκατέρας, καὶ γαμεῖταί τε, καὶ γαμοῦσα, ἀνὰ ἔτος παραμείβουσα τὸ γένος. Hyænam siquando quis marem inspexerit, eandem mox fœminam videbit: sin modò fœminam, postea marem aspiciet. Promiscuè verò coitu alterutræ coniungunĩ, ineuntq́; & ineuntur, per annum vnum sexus vicissitudinem alternantes. Qui quidem autor cùm Aristotele longè posterior fuerit, id scriptis credere minimè ausus esset, nisi aut compertum ipse, aut fide dignorum testimonio certum habuisset. Accedit & Tertulliani scriptoris & doctissimi & diligentissimi autoritas, qui ita scribit: Hyænam si obserues, sexus annalis est, marem & fœminam alternat.

ADVERSÆ FORTVNÆ DOMITOR.

C ADuersas verò calamitates & infortunia toto vitæ cursu intrepidę superantem hominem insignire si vellent, Hyænæ corium indutum eum pingere solebant: quippe quòd ex Magorum superstitionibus persuasum est, qui corium id induerit, aut aliquid ex eo secum habuerit, quaqua eum vel per medios hostes penetraturum, neq; futurum quenquam qui illi iniuriã inferre ausit, vsqueadeo hinc eius incolumitati cautũ esse, vt iam credi possit, eos qui linguam Hyænæ sub pede habeant, quod idem Magi perhibent, à canibus minimè tanquam Scipiones alteros latrari.

LARVARVM LACESSITOR.

HÆc ab Ægyptiis sacerdotibus super Hyæna tradita sunt. Vnum addidère Latini, ac pulcherrimũ quidem hieroglyphicum: vt si hominem laruas, vt ita dicam, incessentem, neq; defunctorũ manes quiescere permittentem, maledicta quippe & accusationes in mortuos ingerentem comminiscentemq́;, notare vellent, Hyænã in sepulchretis monumentũ aliquod effodientem faciãt, cùm satis exploratũ sit ab vno hoc animali sepulchra erui inquisitione cadauerũ, quòd sit humanæ carnis auidissima. Iulius Capitolinus eas Belbos appellatas ait in vita

Gordiani tertij, decemq́ue tunc temporis fuisse in vrbe Roma profitetur. Visa verò tunc est illa dentis vnius perpetua series, qua prædita est Hyæna: id quod ne mirum adeò sit, in quibusdam etiam hominibus aliquando spectatum. Nam Prusiæ regis filius vnum tantùm os habuit dentium loco, obq́ue id Monodos appellatus. Ita & Pyrrhus rex Epirotarum. Porphyrius eo commentario quod de abstinendo ab vsu carnium conscripsit, ab Indis ait Hyænam hanc Crocutam vocitari: sed Crocutam autores diuersam ab Hyæna ponunt. Reliquum est de antipathia quæ intercedit Hyænæ cum Panthera, dicere, qualeq́ue inde factum sit hieroglyphicum: quocirca & hoc & alia eius significata memorabimus. D

DE PANTHERA.

SPECIOSIOR ATQVE VALIDIOR A DETERIORE SVPERATVS.

QVàm tetrum animal Hyæna sit, quamq́ue aspectu fœdum, ex iis quæ superius allata sunt, cõstare vnicuiq́ue potest. Longè verò diuersa est Panthera, qua nulla penè fera est villorum varietate speciosior, vehementior nulla, nulla impetuosior: vis tamen occulta quædam Hyænæ Pantherã exuperat. Quare cùm sacerdotes Ægyptij superatum ab inferioribus vel à deterioribus hominem intelligi vellent, duo tergora, Pantheræ vnum, Hyænæ alterũ committebant, assuebantq́ue: siquidem compertum est tanta inter se repugnantia ea dissentire, vt si simul assuantur, vel etiam contraria suspendantur, Pantheræ pili decidant, Hyænæ verò nullo detrimento afficiãtur: quæ quidem tanto esse Pantheris metu dicitur, vt occupatæ ab ea, tanta animũ consternatione despondeant, vt ne resistere quidem conentur. Hinc autem commentum putarim, pilos cuiuscunq́ue generis & inutiles, maximè palpebras, auferri medicamento quodam ex Hyænæ corde in cinerem concremato, & cerebro eius illito. Præstant hoc etiam, quod Hyænæ tergus in Pantheræ pilos efficit, Aquilarum pennæ, quæ admixtas reliquarum alituum pennas deuorant. E

IMPROBITAS.

INsatiabilem autem hominem, & omnium appetitorem, per Pantherã significari ea de causa fertur, quòd nullum nõ animal ea venatur, vnde illi nomen: nam Panthera Grecum omnino vocabulum agnoscit Varro, quòd ab omnifaria feritate, adde etiam venatione, deducitur: siue quòd omnium penè ferarũ coloribus variegata spectetur: nam & hæc atq́ue tigres maximè omnium animalium varietate insignes perhibentur. Sanè inter pantheras, pardalin fœminã, pardum marem plerique agnoscunt. Aristophanes huius non immemor improbitatis, pardali notam inurit impudentiæ, cùm neq́ue ignem neq́ue pardalin æquè impudentes ait atq́ue fœmina est, quippe quæ omnia corripiat atq́ue consumat. F

DISSIMVLATOR INGENII.

PRæterea hominẽ Ægyptij suorum vitiorũ dissimulatorem, quiq́ue prauum, quo preditus esset, ingenium ita occultaret, ne vel à domesticis deprehendi posset, pantherę simulachro notabãt. Ferũt enim eius odore mirè solicitari quadrupedes, sed capitis toruitate terreri: quod ipsa docente natura satis intelligens, occultato eo, ac odoris tantùm facta copia inuitatas corripit: atq́ue hæc est eius in venando solertia. quamuis Plinius animalium nullum odoratum putat, nisi credamus, ait, de pantheris quicquid dictum est. Sentiunt tamen cũ Ægy-

A ptiis Aristoteles & Plutarchus, qui plurima dicunt animalia magno studio pantheram sectari odore eius delectata: quod, nisi Plinius odorem pro suaueolentia capit, nonnihil admirationis afferre potest, cùm ferarum & omnium dubio procul animantiũ odor quotidiana mortalium experientia canibus innotescat. Quin equi odore tantùm Cameli percepto, in fugam auerti perhibentur. Recitata est loco suo historia, quemadmodum Cyrus aduersus numerosissimũ Croesi equitatum dimicaturus, Camelos contrà instruxerit, quorum odore consternati equi, fugam ruptis ordinibus corripuerint, Croesi conatum ita frustrati.

EBRIOSITAS.

QVòd autẽ odore vsqueadeò intenso Panthera polleat, eam Philosophi causam arbitrantur, quòd maxima prædita sit caliditate, indeq; odorem illum excitari: cumq; ita cum vino consensum quendam habere videatur, Baccho ea olim fertur dedicata. Sed quoniam sunt qui per eam ebriositatem intelligant, hieroglyphicũ a re ipsa desumptũ ego crediderim: sunt enim Pantheræ vini admodum auidæ, & à venatoribus ebriæ plerunq; capiuntur, fontibus quo potaB tum eunt, suauissimo, perueteri potentiq; vino medicatis, tanta copia, vt fonticuli aquula longè superetur: exiliores enim ad hoc fontes dedita opera peruestigant. Interdum ne rem perditum eãt, & simul operam eludant, si latebrarum commoditatem iuxta fontem nacti fuerint, perforatas arundines intra terram modicum defossas in fontem vno immittunt capite, altero in locum vbi delitescunt, adducto, obseruatoq; animalis aduentu, per vtrem ad hoc paratũ statim tubo vinum infundunt, quòd vina veluti vena de fonte prosiliens, meracitate sua magis illectat, remq; celerius maturat, illis plerunq; anteaquàm sitim expleuerint, procidentibus. Vidimus sanè numum antiquissimum ex ære quod apud Maffæos habetur, in quo Liberi caput iuuenile hedera redimitũ, ab altera verò facie Panthera & Thyrsus pulcherrimo opere cusi sunt. Et in Gallieni plerisque Pantheræ nota est cũ inscriptione LIBERO P. CONS. AVG. Sunt qui Tigrin esse contendant, de qua paulò infrà dicemus.

MORVM VARIETAS.

QVoniam verò Panthera variis est maculis colorata, pleriq; morũ varietatem per eius pellem ostendere instituerunt. Nam & earum genus variè ab C autoribus appellatum, proq; Pantheris Variarum nomen apud Latinos receptum. Quare animaduertendus est apud Pædianũ locus vbi Vercias pro Varias hactenus ferè passim lectum est: de Pantheris enim illic loquitur. Eædem & Africanæ simpliciter vocabantur, quòd in Africa frequens admodum est earum genus: fuitq; vetus senatusconsultum, ne liceret Africanas in Italiam aduehere, Gn. Aufidij tribuni plebis rogatione mox derogatum. Sanè Claudius Cæsar in spectaculis, vt apud Tranquillum est, exhibuit Africanas, conficiente turma equitum Prætorianorum. Quantum verò pertinet ad colorum varietatem, iocosè dictum apud Plautum, Epidico, vbi Thesprio variè se valuisse dicit: cui respondet Epidicus, Caprigenum & Pantherinum genus sibi non placere, in quo quidem non coloris tantùm varietate sensus est, vt interpretum bona pars opinat, sed ab ipsius Capræ natura sumptũ, quæ ferè semper febricitat. Quod verò spectat ad Pantheram, varietas morũ non ex vario eius colore tantùm intelligitur, sed quòd & vehemens est, & ad impetus propensa, & pernix, corporeq; ad agitationẽ perquàm idoneo. Vnde per eam in Diuinis literis varij animorum motus indicantur, de qua Hieremias: Nunquid Æthiops pellem suam

immutauit, & suam Pardus varietatem? quod non solùm, inquit Ambrosius, D
de figura, sed etiam de mobilitate furoris accipitur, eò quòd Indorum populus, & atri homines Æthiopum genus, ad fidei pietatisq; candorem inuitati, tenebrosis terræ cauernis insueti, inquietisq; ac mobilibus mentis atq; animi mutationibus decolorati, boni propositi gratiam tenere non possint, neq; ad emendationem correctionémue vllam remeare, qui ferinam semel induerit immanitatem. Eucherius pro dæmone accipit, qui subdolus & varius sit in humano genere peruertendo.

DE TIGRIDE.

APud Ægyptios tigridem non inueni, apud Græcos & Latinos frequentissimè: de qua significata illa præcipuè celebrantur, quæ ad immanitatem, ad sæuitiam, ad vltionem, ad pernicitatem, ad amorem erga filios pertinent: quinetiam apud aliquot gentes diuini cultus particeps iudicata.

SOL.

B

SOlis enim simulachrum esse perhibebatur. Sed Sol & Bacchus idem numen habitum, vt vetus Græcorum habet theologia, eaq; apud Indos in honorem Solis culta. Indi siquidem clunes eius tantùm mensis inferebant, cæteris partibus ob Solis reuerentiã abstinebant. Idq; ea de causa, quòd hoc animal simulac ortum est priores pedes attollere fertur versus exorientem Solem: quem Solis adorandi morem Maro videtur expressisse, cùm XII. Æneidos scripsit:

Illi ad surgentem conuersi lumina Solem

Dant fruges manibus salsas. Ita in veteribus habetur exemplaribus.

FEROCIA emollita.

QVod verò pertinet ad ferociã, per animalis istiusmodi effigiem descriptam, indomitos & efferatos animos indicamus. Et Poëtæ cùm hominis cuiuspiam immanitatẽ egregiè notare volunt, Hyrcanas illas tigrides his vbera prædicant admouisse. Et quæ Bacchi currui iunguntur, vt plerique autores sunt, indicant moderatum vini vsum ferocientis animi sæuitiã demulcere. Ita Polyphemus apud Homerum, omnem exuperans crudelitatem, Maroneo delinitus vino, Vlyssi mollius adblandiť. Et heroës F illi Troiani apud Homerũ eundem, qui laudibus arguitur vini vinosus, ferocitatem sæpe, æstuantisq; bile cordis acerbitatem vino deliniere: hominiq; valde irato apud Plautum propinandum edicitur, vt ille vino bilem diluat. Naturæ enim consentaneum, cibo potuq; rigato corpore, ab eo discuti tristitiam. Quare Zeno Cittieus interrogatus, cur, cùm Philosophus esset, & natura seuerus, in conuiuio tamen hilarior videretur: Atqui, inquit ille, Lupinum suapte est natura amarum, dulcescit tamen aqua maceratum. Atq; hoc illud est, quòd Armenias curru subiungere tigres, Bacchi Orgiis institutum.

VLTIO.

VLtionem significare qui volunt, tigridem & equum ab ea dilaceratum pingunt. Nota est historia, quemadmodum eius venator, fœtus recens editos obseruat: ad quos, cùm mater pabulatũ abierit, auferendos pernicissimo fertur equo, surreptisq; catulis, qui sunt semper numerosi, in cursum fertur quãto potest

VLTIO.

A test citatissimum: reuersa Tigris vbi nidum vacuum reperit, velocissimo cursu totam circũlustrat regionem, donec fugientem venatorem deprehenderit, in quem omnem conuertit impetũ: ille statim vnum è catulis proiicit, suscipit hunc tigris mordicùs, & retrouersa in nidum refert: alacri mox cursu eadem vestigia repetit, exiguoq; temporis interuallo venatorem aggreditur: ille rursus catulum alterũ abiicit, cursuq; nunquam intermisso nauem versus prouolat. Suscipitur hic quoq;, & rapidissima velocitate reportatur: idq; & tertiò & interdum quartò fit, donec venator conscensa naui vix duobus & nonnunquã vno tantùm catulo ablato aufugiat, equo relicto: in quem illa posteaquàm frustra toto littore frendens desæuit, omnem conuertit vltionis sæuitiam, totumq; discerpit, et miserabiles socij furti pœnas pendere compellit. Apud Iobem, vt in Hebræo esse dicit Eucherius, tigris periit, eò quòd non fuerit prædam assecuta,
B de fœminea arrogantia dictum volunt.

PERNICITAS.

IAm pernicitatis significatum ex iis quæ suprà dicta sunt desumitur, cùm citatissimum equum ter & pluries assequatur, cursu retrorsum repetito.

AMOR IN FILIOS.

ITa etiam charitas pietasq;, & affectus in filios summus, ex eadem historia cõsideratur: mox & vltionis studium, cùm in relictum equum tanta ferocitate sæuiat.

MVSICAE HOSTIS.

SVnt qui Musis auersum ingeniũ, omnemq; Musicæ lepiditatem odio prosequentem, per tigrim & tympanum pingant. Aiunt enim eam ita tympani sonũ exhorrescere, vt eo audito mirabiliter insaniat, eoq; furoris prouehatur, vt semetipsam dentibus impetat, visceraq; ipsa sua fœdè dilaceret atque discerpat.
C

DE LYNCE.

LYncem in luporum genere pleriq; recensuerunt, eiq; Ceruario cognomentum indidêre. Sunt qui Lynces esse quas Græci θῶας vocant, arbitrentur. Sed enim θῶας ex hyæna & lupo mixto genere nascuntur. Vtcunq; verò autores varient, Lyncem Plinius animal esse peregrinum & in Æthiopia frequens ait: Ceruarios autem lupos septentrionalibus regionibus frequentissimos esse constat. Sed parum me mouerit eandem speciem pluribus orbis locis inueniri: nam quæ videmus in Ceruario lupo, ea in Lynce identidem reperiuntur, acutissimus quippe obtutus, macularũ in pelle varietas: vnde apud Maronem, Maculosæ tegmine Lyncis: & quod omnium manifestissimum est signum, Lyncurius lapis ex concreta eius animalis vrina.

ACVTISSIMVS OBTVTVS.

NOnnulli igitur cùm lyncem omniũ quadrupedum clarissimè cernere considerassent, hominem qui visu maximè polleret significaturi, animal id hie-

roglyphicum poſuere. Sanè multi eas affirmant conuexa etiam montium viſu penetrare. necq; defuere philoſophi, qui fieri poſſe hoc cõmentati ſunt ex imagine quæ certo ab terra ſpatio ſummo in aëre pendeat, quam Lynx, vtpote quę ſit oculo admodum defæcato, intueatur. Cuius rei exemplum experimur deiecto in cauũ aliquod vas numo, quem, tametſi longè receſſerimus, ſimulac vas aqua expletum fuerit, intuemur, fundo etiam ipſius vaſis in aquæ ſuperficie ſe oſtentante: quippe rerum earum radiis in aquæ ſummum ſeſe exporrigentibus ea ibi ſpecies redditur, quę aqua inde ſubducta, vaſculi curuitate intercipitur, ac ne videri poſsit præpeditur. Ab hac Lynce, Lynceos oculos appellatos, quibus cernendi vis acutiſsima ſit, plerićq; putant. Vnde magnæ vir eruditionis Fran. Petrarcha, pętos illos oculos quos lyricis totiẽs laudibus extollit, ceruarios appellauit: ad id ſcilicet alludens, quòd lyncem ætas noſtra lupum ceruarium arbitratur. Aliį oculos lynceos à Lynceo Idæ fratre Argonauta dictos autumãt, qui ea quocq; quæ ſub terra condita eſſent ſpectâre ferebatur. Poëtæ ſanè plericq; penetrabilem huius aciem celebrarunt, maximè verò Pindarus, qui Caſtora in quercu abditũ, penetrante per lignum acie ab eo inſpectum, atq; ita cõiecto in arborem pilo confoſſum interfectumcq; ſcribit. Fuit & alter Lynceus, qui Carthaginenſium claſſem à Lilybæo Siciliæ promontorio portu Carthaginis exeuntem proſpectare, & numerũ cum fide recenſere ſolitus, ſcriptorũ teſtimonio fertur. De quo Horatius: Non poſsis oculo quantum contendere Lynceus.

DE VRSO.

SEd iam nos appellat vrſus, non iniucunda fortaſſe, niſi oculi iam defeſsi ſunt, ſpectacula præbiturus.

PROFECTVS CVM ÆTATE.

HOminem originis principio deformem, mox formoſum eſſe ctum, ſiue cuius vita ineunte ætate diſſolutior fuerit, nullácq; ratione moderata, cum ætate tamen modus & diſciplina ſanctior accreuerit, Ægyptiį ſacerdotes intelligere cùm vellẽt, vrſam fœtam pro hieroglyphico ponere conſuerunt. Compertum ſiquidem eſt, vrſam fœtum edere ſine oculis, ſine pilis, cruribuscq; propémodum & membris aliis indiſcretum, informem denicq; carnem catto minorem, maiorem mure, de qua vngues tantùm promineant, cætera ſanguis concretus eſſe videatur, quem poſtea pectori femoribus apprimendo fouet eodem incubitu quo volucres oua, paulatimcq; ita cõformat, & lingua ſubinde lambendo perfectum reddit. Vtitur hoc exemplo Ambroſius ad nos cohortandos, ne prolem noſtram, quantum ad animi rationem pertinet, inſtar vrſini partus initiò editam, ita informem coaleſcere patiamur, ſed diſciplinarũ linguis lambendo curemus, vt ad humanam, quippe rationis participem effigiem cõformetur. Nam de lingua quæ ſignificet eloquentiam, alio diſſeruimus Commentario.

EX INEDIA MACIES.
MORES OCCVLTI.

ADdunt hominẽ inedia cõfectũ intelligi per vrſam in ſpecu latitantẽ, & ore pedes lambentem: cuius quidem pigerrima eſt natura, ſolitaria, latebroſa, cõmerciį ſocietatiscq; cuiuſlibet euitatrix: quod eſſe mores eos ſignificat, qui ſoleant in imo mentis receſſu deliteſcere: atq; itidem corpus ſimile ſortita eſt, gra-

ue,

A ue, compactum, indistinctum, prægelidę feræ, quæ speclæis in primis gaudet, accommodatũ: vnde φωλάδες ἄρκτοι dicuntur à Theocrito. Nam, vt Theophrastus & Sostratus aiunt, vrsi primum antra habitationibus commoda ostenderunt: hi siquidem tempore dierum circiter XL, licet longè plures alij ponant, quibus in recessu aliquo delitescunt, priorum pedum suctu viuere, ac nihil edere perhibentur: cui rei documentum habetur captum per id tempus intestino inani esse, atq; ita id conniuere, vt adductum propè cohæreat. Id verò libenter ab eo fieri tradit Ælianus, cùm se præpinguem senserit, ac pleniore corpore grauatũ, quò pinguedine cõcocta fiat agilior. Apud Eustathium legas Athenienses aliquando famis vltione multatos indignata Diana, quòd vrsam, quæ in Munychio eius sacello nata esset, interfecissent, vt ita per inediam affligerentur, qui animal inediæ patientissimum sustulissent.

VIRAGO.

Mulierem præstãtem animis, non molli, sed virili vigore præditam, pleriq; significare dum volunt, vrsam pingunt, Pantherã alij: sunt enim hæ ex o-
B mnibus animalibus maribus ferociores animosioresq;, cùm in cæteris fœminæ sint omnino molliores. Plutarchus tamen non vrsam, sed Leænam ponit in hoc albo cum Panthera, vbi rationem inesse brutis disputat. Cæterùm in eodem genere fœminas omnes æqua cum maribus fortitudine pollere contendit. Quare Menæchmus etiam apud Plautum, vxorem quam timet Leænam vocat, dum leoninum cauum intelligit ædes, in quibus illa habitabat. Vrsorum autem sæuitia nobilitatæ sunt regiones, Lucania, Vmbria, Britannia. Nam ex Britannia velut ex altero terrarum orbe, longa & periculosa nauigatione, vt tunc videbatur temporis, aduecti vrsi ad populi Rõ. spectacula, maximæ fuerunt admirationi.

PVELLARIS ÆTAS.

Quia verò suapte natura vrsæ cohibẽt se intra frutices vel spelæa, nisi quantũ pabulationis gratia prodire cogũtur, isq; mos plurimũ in rectè institutis ciuitatibus obseruat, vt innuptę puellę domi clausę custodiant, non absurdè nõnulli cõmenti sunt puellas vrsæ simulachro referre: nã & hoc quoq; sapit antiquitatẽ. Siquidem apud Euripidem Hypsipilæ, & apud Aristoph. Lemniis, ac
C Lysistrate, puellas apud Athenienses olim vrsas vocari solitas legimus: & apud Pollucẽ ἀρκτεύεσθαι verbũ inuenias, quod latinè sonat in vrsas abire. Id verò erat cũ puellæ, anteaq; nuptiarũ tẽpus appeteret, pudicitiæ causa Dianę consecrabant.

PROVIDENTIA.

Neq; illud dissimulandum, licet ab Ægyptiis minimè traditum, quòd per recedentem in cauum vrsam, nõnulli prouidentiam significari volunt. Vrsa enim, vt apud Ælianum legas, ita prouida est, vt saluti suæ consultura, cùm se in cauum recipit ad peculiarem inediã, ne per vestigia deprehendi possit, tantũ illi natura calliditatis indulsit, auersis vestigiis irrepat retro, eo scilicet modo quo traxit Auẽtinas Cacus in antra boues, atq; ea specie venatores fallat, cùm egressa inde videatur, non autem ingressa.

IRA.

Neq; defuere qui per vrsi simulachrũ iram immanẽ intelligi voluerint, quòd id animal immodicis soleat animis excitari, & in omnem truculentiam efferri: vnde apud Claudianum legas, Rhadamanthum solere vrsis ingerere truculentos. Sanè Mathematici iracundum eum futurum dicentes qui sub primo & vigesimo Tauri gradu nascitur, vrsum ibi statuunt retro spectantem, hoc est,

ad ea quæ facta ſunt indignantem. Hinc Martialis lib. VI. D

Rabido nec perditus ore,
Fumantem naſum viui tentaueris vrſi,
Sit placidus licet, & lambat digitóſq; manúſq;.

Ira enim, vt Theocritus ποτὶ ῥινὶ κάθηται. Quin ab irritatione nomen olim vrſis impoſitū: Vr enim Hebraica lingua incitationem ad iram ſignificat: & Vr Madianitarū Rex ab Iſraëlitis occidione cæſus, ſignificat, vt Adamãtius interpretatur, affectū huiuſmodi ab iis qui Deū ſequuntur debere protinus abſcindi. Alij nequaquam abſcindendum cenſent, ſed veluti ſubſidio paratum diligenter aſſeruandū, vt cùm res poſtularit, aduerſus noſmetipſos, pro iis quæ inutiliter turpiter've geſſerimus, iraſcamur. quã ſolam animi perturbationẽ etiã Epictetus ſapienti cedit. Hæc enim iuſta & neceſſaria iracundia eſt, vt noſtri cenſent, qua vnuſquiſq; in iis quibus errauit, aut perperàm geſſit, indignatur, & ſemetipſum incuſat. Ex qua quidẽ indignatione ignis quidã in nobis accenditur, qui velut in agrū ſterilẽ immiſſus, conſumptis excoctiſq; voluptatis peſsimæ radicibus, bono diuinarū inſtitutionū ſemini glebã præparat fœcundiorẽ. Atq; hic ille ignis eſt, quẽ ſe Aſſertor noſter profitetur in E terrã immiſſurū, atq; vt ſuccendatur, nõ indiligentẽ operam daturū. Alibi verò indignatio ferociaq; vrſina in Diuinis literis indiciū fuit Hieroſolymitani excidij, vt Eucherius interpretatur 4. Reg. Nam cùm Eliſæus aſcenderet in Bethel, ſcandenti ſemitã obuiam facti ſunt pueri paruuli de ciuitate egreſsi, qui illudebant ei dicentes, Aſcende Calue, aſcende Calue. Quos Eliſæus indignitate rei cõmotus, in Dei nomine deuouit, cõtinuoq; vrſi duo de ſaltu proximo prodierunt, qui ex eis duos & quadraginta pueros lacerauerunt. Id ſub figura tunc geſtum, Imperatores duos præmõſtrabat Veſpaſianū & Titum Romanorū Principes, qui poſt duos & quadraginta annos ab aſcenſu Domini, captis Hieroſolymis, tantã Iudæorū deſolationem fecere, vt deletū penitùs ſit eorum regnum.

IMBECILLVS PRINCEPS.

Ciuitatem imbecillo rectam principe ſignificare qui volunt, vrſi caput pingunt: inualidiſsimum enim eſt vrſo caput, quod contrà leoni fortiſsimum. Aiuntq; vrſos aluearia nõ mellis pabuli've vllius gratia inceſſere, apeſq; irritare, ſed ſalutis ergò, vt ſcilicet apum aculeis ora vulnerati, ſanguineq; ita emiſſo, F grauedini qua plurimùm laborãt, remediū cõparent. Venatores noſtri aiunt, ſi maior aliqua vis, quam ſuperare deſperet, vrſo incubuerit, eum ſibi cõſcium imbecillitatis, qua caput eius laborat, ſi fugiẽs ad præruptam aliquam rupem peruenerit, manus ſupra caput tollere, iiſq; pectinatim firmiter cõplicatis, reliquo conglobato corpore præcipitem ſe dare, atq; ita capturam euadere.

DE VRO.

NOn innotuit Ægyptiis Vrus bos Germanica, ſed ante feras alias egregiè ſylueſtris.

CAPTIVITATIS IMPATIENS.

PEr quèm, eum qui ſibi mortem conſciſcat, ne in manus hoſtiū concidat, nonnulli congruenter hieroglyphicum propoſuerunt. Eſt enim vrus eiuſmodi, qui propter ferocitatem vel nunquã, vel difficulter capi poteſt. quòd ſi eò inciderit vnde deſperet poſſe euadere, ſemetipſum præ ira ſuffocat, vſqueadeò ſe genitū ad libertatem putat, qua deniq; nihil vnicuiq; animantium generi optabilius eſſe videatur.

A

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM CVRSIVM ROM. CIVEM, DE IIS QVÆ PER ASINVM, MVLVM ET CAMELVM significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

NE fortè cōmentitia ea putes, Petre cursi lepidißime, quæ multa adeò nudiustertius Cytorio in iugo tuo, vbi bona pars Academiæ cœnabamus, à veteribus tam Aegyptiis, quàm Græcis, atq; etiā Latinis, super Asini significationibus tradita comemoraueram, curæ precium fore duxi, quantum solicitudine præstare potui, primo quoq; tempore pleniori obsequio tibi satisfacere. Videbaris enim illa, quod facile animaduerti, attentioribus admodum auribus haurire, & auidiuscule, vt ita dicam, deglutire, sed vix adduci poteras scriptores illos veteres in Asino perscrutando fuisse adeò curiosos: & quoniā vmbra etiam eius in vanißimi negocij prouerbium cesserat, reliquum etiam corpus paruipendendū existimabas. Collegi igitur tam ea, quæ tum memoriter disseruerā, quàm

B *quæ aliàs sparsim à me fuerant ex re super adnotata, eorum citatis testimoniis, qui talia memoriæ prodidere, vbi tantùm res deposcere videbatur: nam minùs omnia tunc ex tempore dicere aggresso succurrebant. Quare tunc non pauca prætermissa sunt, quæ recitata longè maiori tibi admirationi futura fuerant: quæ quidē nunc, qualitercunq; à me conscripta sint, benignè accipias velim. Et si minùs tibi lucubratio ipsa satisfecerit, vt quæ nimium properata non ita omnia complecti potuerit, voluntatem tamen animumq; meum existimes, quantū in me fuit, tibi amico tam veteri, tam probo, satis plurimùm facere studuisse: non enim recens mea erga doctrinam & ingenium tuum beneuolentia, firmaq; atq; constans amicitia, qua ab ipso primùm die, quo Romā diu patria cariturus applicui, cœpta, mirificū in dies accepit incrementū: accessit & tam vnanime concorsq; contubernium, conuictúsq; per annos aliquot iucundißimus. Ita ego pluribus atq; iis non leuibus de causis tibi semper coniunctißimus, scripta cogitationesq; meas communicare tecum maximè conueniens existimaui: quòd optimi integerrimiq; amici, qualis es tu, vt meliores euadamus in causa sunt, si quid admoneant: vel, vt alacriores ad lucubrandum accedamus efficiunt, si probent. Sed enim quid oneris gerat Asinus inspiciamus.*

C

IGNARVS HOMINVM'QVE LOCORVM'QVE.

CVMPRIMIS autem rerum omnium ignarum per asellicipitem hominem ab Ægyptiis sacerdotibus significari, & Horus & plerique alij prodidere: eam'que imperitiam in eo præcipuè notari volebant, quæ plurimùm ex solitaria accidit educatione, quippe cùm quis tanquā Aglaus alter, intra priuatos parietes semper altus & educatus, pedem è domo, vel è patria nunquam tulisset foras, oportere scilicet hunc parum experientem esse, & officiorum hospitalium inscium. Israël itaque diu apud Ægyptios educatus & hieroglyphicān optimè peritus; cùm Isacharem filium suum asinum appellas- Gen. 49.

set,intra terminos cum occubiturū dixit. Non enim longius peregrinari solent D
asini, vt equi, & muli, sed intra prouinciam, in qua nati sunt, plurimum cōtineri. Addidere etiam prouerbiū in imperitos, Asinus ad lyram: quod nō admodum absimile est ab Horatiano illo, vt qui narraret asello fabellam surdo, hoc est, obstupefacto, quiq; nullum ex ea re sensum perciperet. Ideoq; Cicero in Pisonem: Quid nunc te asine literas doceam? nō opus est verbis, sed fustibus. Adeò enim subiecti addictiq; fustibus sunt asini, vt vulgus passim verbera plagasq; flagris inflictas, Asiniatas vocitet. Hanc sanè mentis tarditatē Scipio apud Numantiā ita C. Metello exprobrauit, vt diceret, si quintū pareret mater eius, asinum fuisse parituram. Quin & Iunius Bassus homo dicacissimus, vulgò asinus appellatus ob stuporē ridiculosq; mores. Ob huiusmodi ludibriū, & ignauię cōtemptum, qui pilæ ludo victus esset asinus appellabatur: qui verò vicisset, rex. quē morem tangit Plato, Thæteto, & lib. 9. Pollux. Ad hoc respexit etiam Horatius, cùm epistola ad Mecœnatem scribit: At pueri ludentes, Rex eris aiunt, si rectè facies. Contrà verò quod ad peregrinationē attinet, Vlyxem, quem Homerus ea præcipuè de causa sapientem effectum putat, quòd is E

πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω.

quiq;, vt ait Horatius, Quid virtus & quid sapientia possit, vtile nobis propositum est exemplar: nomen ipsum inquam Vlyxem etymologicè quidam haudquaquā ignobiles scriptores interpretantur ὅλον ξένον, omniū quippe hospitem: nam Æoles, quod alij verterūt ὀλυσσεὺς, λ litera quam amant incolumem retinuerunt, eosq; Latini secuti sunt, Vlyxem enunciantes. Neque tamen sum nescius, Icariū eius patrem aliam nominis afferre causam, Odyssea, quæ nihil quicq; est nunc ad cōmemorandum necessaria. Asinus porrò in fabulis pro imperitissima persona ponitur, & in argumento fatuitatis atq; dementiæ semper habetur: in quem demum, vti Plotinus innuere videtur, ille redit, qui sensus expers, brutalem & stolidam vitam vixerit. Quocirca Vlyxes apud Gryllum Plutarcheum, cùm bruta reliqua ratione aliqua vti fateatur, Asinū tantū ac pecudem ab omni rationis vsu remotos reperit. Neque quidem inficiatur Gryllus, sed plures inter homines eiusmodi ingenio præditos confidenter asseuerat. Huius non immemor stoliditatis Ouidius, Midam, quòd sententia sua rusticam Panos cantilenā F
diuinæ Apollinis modulationi præferendam iudicauerit, ea pœna multatum à Deo finxit, vt quæ iudicio peccauerant humanæ aures, in asini auriculas demutarentur. Interpres tamē Aristophanis, Pluto, vt hæc quoq; repetamus, tres memorat causas cur Midas asininis auribus fuisse prædicetur: siue quòd acutissimi esset auditus, cuiusmodi sunt Asini, quos præter mures, cæteris animantibus auditu præstare tradunt: ita enim interpres ille, quisquis is est, scribit: ἢ ἐπεὶ ὄνος μᾶλλον τῶν ἄλλων ζώων ἀκούει πλὴν μυός. Hinc Apuleianus asinus de se ait: Recreabar quòd auribus grandissimis præditus cuncta longulè etiam dissita sentiebā: siue quòd Phrygiæ pagum incoleret, cui nomen ὄνου ὦτα, Auriculę asininæ: siue quòd exploratoribus accuratissimè sit vsus, delatoribusq; plurimùm delectaretur: vnde illud de principibus fertur, Regum aures innumeræ.

PETVLANTIA.

IMmodicam verò petulantium luxuriam per animal hoc in diuinis literis notari indicio est quod celeber ille Propheta ait: Quorum carnes sunt, vt carnes asinorum. Et Plato dum antiquorum figmenta sequitur, ne sacratioris illius doctrinæ, quam apud Ægyptios perceperat, arcana propalaret, hæc non incuriosè

tracta-

A tractauit, ac de alijs quidem animalibus passim multa, de asino verò hoc præcipuè dixit disputante apud Phædonem Socrate: Homines qui fœdis cõcupiscentijs manus dedissent, ventriq́ꝫ dediti per inertiam atq́ꝫ lasciuiam ingloriam inutilemq́ꝫ egissent vitam, neque quicquam pensi pudoris've habuissent, in asinos post obitum deijci.

IMPVDENTIA.

SVnt enim qui per Asinum impudentiam ea de causa significari velint, quòd asinus sua tantùm commoda destinatissimo quodam animo prosequatur, & modò suę morem gerat voluntati, nihil pensi habeat, castigationes contemnat, verbera etiam nihili faciat. Id in asino vitium ita notat Xenophon, vt de se V. de Græcorum reditu dicat: Eo inquam tempore, si quem iniuriæ vllo genere lacessiui, non possum non confiteri, vel asinis me, qui esse dicuntur omnium quadrupedum inuerecundissimi, inuerecundiorem fuisse. Quòd verò Iosippus cor asini & canis impudentiam obijcit Appioni, hac eadem sententia in vno stoliditatem & imperitiam, in altero maledicentiam incessit.

B POPVLVS IVDAICVS.

ET populus Iudaicus, vtpote qui sublimioris doctrinæ, quæ in diuinis eorũ literis delitescit, intellectũ minimè percipiũt, simplicitatemq́ꝫ scriptorũ tantùm prosequuntur, ob huiusmodi stuporẽ & imperitiam asinæ assimilatur, quã Christus posthabuerit inscẽso eius pullo, qui factus est ea doctrina dignus, quã ille nos docuit. Asina enim illa, vt Græci theologi deprehendêre, populi prioris symbolum fuit, quæ scripti onus pertulerit: est enim animal ad onera tantùm & labores genitũ, vt Eucherius dicit: super quam Apostoli vestimenta sua iniecere, hoc est, veterem hominem exuere. Pullus verò, de quo Zacharias, Ecce Rex tuus veniet tibi iustus, & saluator ipse pauper, sedens super pullũ asinæ, propter pristinã imperitiã, iuniorem indicabat populũ, asinæ quidem filium, vt Euangelistæ cum plerisq́ꝫ alijs reddidere: nõnulli filiũ subiugalis posuere, animalis quippe quod operibus & officijs seruilibus omnibus subijcitur: pleriq́ꝫ Gentiliũ nationem appellarunt, quæ Christum insidentem tulit, promissamq́ꝫ à prophetis & lege salutẽ minimè despexit: Agnouit enim Asinus præsepe Domini sui. Hoc C porrò citato loco Eucherius, per asellũ, ait, quem insedit Dominus, simplicitas fidelium exprimitur, plebs scilicet quæ Dei notitiam non habebat, quam Christus regẽdo & præsidendo, ad Hierusalem, hoc est, ad pacis conspectũ adducit. Cap. 9.

A' DEO ET SACRIS alienus.

ASinum porrò Ægyptij adeò impurũ existimabant, vt animal etiam dæmoniacũ arbitrarentur, propter quandam cum eo similitudinem. Quò verò ostenderent eum admoueri sacris minimè debere, hominem cum secespita positis in terram genibus effingebant, cum ense ad mactationem parato, sed manibus post terga religatum: inde asinum apponebant, euentum rei nimirum fore irritum indicantes. Oderant autẽ id animal Ægyptij, non propter imperitiam & ineptias tantùm, & contumeliosam eius naturam, verùm propter colorem etiam ex albo nigroq́ꝫ consucatum, quem à Deorum sacrificijs alienum abo

minabantur. Erat verò apud eos mos, vt asinum ludibrijs omnibus incesseret, D luto cespitibusque passim impetitum, contis etiam stimularent, quaque se locus offerret opportunus, præcipitem agerent. Vnde prouerbium in contemptibiles despicatissimosque homines emanarit, Asinus Ægyptius. Apud Hyberboreos tamen institutas dicit Pindarus κλειτὰς ὄνων ἑκατόμβαις, illi enim Apollini asinos mactabant. Nam vt apud Callimachum legere est,

Asinus Aegyptius.

τέρπουσι λιπαραὶ Φοῖβον ὀνοσφαγίαι,

Exhilarant pingues Phœbum epulæ ex asino.

Citat Apollodorũ etiam Clemens Stromatis, de huiusmodi sacrificio. Gaudere verò Apollinem vitæ arbitrum eorũ iugulatione dicunt, propter assultus, quos indicio viuacitatis in cæde faciunt, difficulterque occidi soleãt magnis quantumlibet ictibus percussi. Quantum verò pertinet ad impuritatem, apud alios vni Priapo sacer habebatur, ob verendi scilicet enormitatem, qua supra modũ præditi sunt asini, atque inde sunt ad generandũ admodum segnes: cõpertumque est omnes alios ea genitalis productione cõspicuos, ad generationẽ ineptos esse, quod in emissione per eam longitudinem semẽ transmeans & hebetetur, & frigidius E fiat. Neque verò nostro tantùm tempore viri huiusmodi asinorum instar habentur, sed olim etiam, vt gratissimus ille Imperatori Commodo, qui de pene vltra animaliũ modũ prominente Onos appellatus est, eaque de causa ditatus, & Herculis sacerdotio præpositus. Tacebo Heliogabali emissarios, in huiusmodi genus monstrorum conquisitionẽ: tacebo nostrorum etiam temporũ opprobria.

EGREGIVM PRINCIPIVM CITÒ DESTITVTVM.

NEque absurdum est significatum illud, quod ex vulgi prouerbio desumptũ est, cùm præclarè venusteque aliquid inchoatum citò deseritur, currentem asinum pingere. In ore enim omnium est, asini succussationem parum admodũ procedere. Sanè legas apud Ælianum, asinos eos præcipuè qui sunt in Mauritania citatissimo gradu cursum inchoare, paruoque confecto itinere citò deficere, vnde necesse sit eos ad equos alligatos resti attrahere. Hinc Trigæus Aristophanicus suum illum scarabeum asinum appellat: monens scilicet ne cursu nimium pernici viam auspicetur, sed paulatim & sensim volet, vt labori sufficere F possit, quod longè secius accidit in Indicis, qui quidem, vt idem Ælianus autor est, cùm iter arripiunt, tardius incedunt, paulatimque progrediendo feruntur incitatiùs, rapidissimeque gradiuntur.

STOLIDITATIS LVDIBRIVM.

TOt autem ea sunt quæ de asinorum stoliditate traduntur, vt subinde sit ad eam redeundum: quam si apertius Ægyptij describere voluissent, animal omnium maximè docile deligebãt, simiarum quippe gregem, inter quas asinum vel saltare, vel tibijs canere, vel etiam disceptare fingebant, rem quidem tam dictu quàm spectatu ridiculam, sed quæ in secessu pondus habeat.

INDOCILITAS.

ALiter frænatum asinum in huiusmodi significatum proponebant, quippe quòd animal sit minus idoneum ad discendum. Vnde etiam Mathematici eum qui ortu suo sextumdecimum Leonis gradum sortitus sit, indocilem futurum præsagientes, frænatum asinum tunc oriri fingũt: irritam eo modo institutionem futuram indicãtes. Est apud Platonem Legum III, iuxta finem prouerbium, Ab asino excuti, de ijs qui grauia & magna vel difficilia professi, ab incœptò tur-

A pto turpiter desistunt. Sedenim miror vnde Grammaticus quidã adductus sit, vt Platonis prouerbium hoc ita sit interpretatus, vt de iis dictum voluerit, qui relictis voluptatibus & inquinamẽtis quibuslibet voluptificis & belluinis (hæc enim eius verba sunt) ad meliorẽ mentem regrediuntur. cui quid aliud respondeam, quàm vt ipsius Platonis verba subiiciam? τίνος δὴ καὶ ταῦθ' ἡμῖν αὖ χάριν ἐλέχθη, δεῖν φαίνεταί μοιγε, οἷόν περ ἵππον τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα, βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν. Cuius verò rei gratia hęc dixerimus, mihi ostendendũ est, oratioq́ ipsa tanquã equus hinc atq; inde coërcenda, ne effrænum veluti os nacta, ipsoq́ dicendi impetu prouecta, vti prouerbium est, ab asino quopiam excidat. Sed cùm is & hîc & alibi sæpe cadat ab asino, in luto hominem hæsitare permittamus, neq; tollere rursum fractum crure planum procuremus. Id verò eo magis indignè ferendũ, quòd testimonium sibi accersit ex Euangelica lectione quã suprà citauimus, vbi Seruator noster asinæ pullum obequitat: neq; intelligit longè aliud esse, inuectari asello in vrbem Hierosolymã, aliud ab asino excuti, vel mente alienari: nam & iocus ex locutio-
B nis enunciatæ ambiguo resultat, cùm ἀπ' ὄνου, etiam ἀπὸ νοῦ sonare videatur.

IRRISIO.

VT verò reliqua prosequamur, est & irrisionis indicium asinus, propterea quòd rictu labiisq; latè diductis, dentibusq; deformiter denudatis irridere videatur. Quin & qui aliquem deludunt, appressa ad aures manu asininas auriculas imitãtur: vnde Persianum illud in huiusmodi derisionem, Auriculas asini quis non habet? Sanè Diogenes cùm ei quidam diceret, Multi te derident: Et illos, inquit, fortassis asini. Altero subiiciente, Sed illi non curant asinos: At neq; ego illos, inquit.

SOPHISTARVM NVGÆ.

SIlentio præterire non possum, Sophistas nostros, cum asino illo suo tam fœdo, tam spurco, tam abominabili, quem ita in deliciis habet, vt sine asino nihil meditentur, nihil moliantur, nihil aggrediantur. Nulla vnquã tam grauis, neq;
C tam seria res in consultatione ponitur, vt nõ ipsi asino super agendum censeant: sedenim iis optimè res cum asino, qui περὶ ὄνου σκιᾶς, disciplinã omnem suam ostentant, ac omnium ignari, quodq; peius est, indociles, de re nihili semper altercantur. Ad horum porrò similitudinem Democritus Iudæos ponit, qui in ordinariis, vt inscriptio est, historiis, eos tradit aureum asini caput adorare consuesse, singulisq; septennii spatiis alienigenam semper hominem insidiis exceptum in cõuentibus suis membratim discerpsisse: quod & Plutarchus Cheronæus Symposiacis quęstionibus, & Cornelius Tacitus historiis memoriæ prodidere: quã vti manifestissimam calumniam, ab Appione olim excogitatã, & Iosephus constantissimè refellit, & Adamantius contra Celsum acriter redarguit. Nostra tamen tempora Symeonẽ puerulũ Tridenti videre, quem blanditiis illectũ, & in synagogam perductũ, Iudæi socialiter eo sacrificii genere trucidarunt, stylis per vniuersum corpus infixis, vnde sanguinis quisq; guttam viuis artubus exhaurirent. Testis ara facti, quæ quotannis ibidem à piis inuisitur.

ADVLATORVM ILLECEBRÆ.

ERat verò illud ad bonos mores excogitatum hieroglyphicum, quòd veluti maiores nostri seruos ebrios, lingua pedibusq; titubãtes in liberorũ cõspe-

ctum ad vitij ludibrium, producebant, quò ipsi diligentius cauerent, ne in huiusmodi turpitudinē inciderent: ita sacerdotes Ægyptij asinum inter flores & vnguenta statuebant, quorum nihil ad sensum eius pertineret, ex hoc scilicet perniciem, quæ potentioribus præcipuè assentatorum machinis insidiatur, indicantes, cùm inde risui & ludibriis omnium exponantur, qui enormes adulatorum assentationes aucupantur. Plerique enim magni alioqui viri à Musis & Gratiis alienissimi, omnique turpitudinis genere spurcissimi, coràm tamen & dignitatis, & eruditionis, & temperantiæ non solùm commendari patiuntur, verùm etiam, nisi facias, indignantur. D

IGNAVIA.

Apud multos asini significatum est ignauia, quæ quidem cùm sit omnibus nota, superfluum est eam latius explicare. Ex hac tamen nota Palæstini asini excipiendi sunt, qui equos ipsos pernicitate prouocare dicūtur, traditum ab Adamantio. Et apud Euphratem Xenophon primo de Cyri minoris exped. inuentos ait asinos, qui equos cursu facilè superarent. Nam cùm ad eos equites proximè accessissent, cursum illi arripiebant: cumque longiùs profecti essent interim restitabant, atque ita sæpius iterata fuga equites fallebant. Et Saracoras legi asinos non ad onera comportanda, sed ad gerendum bellum adornare. Apud Pollucem sanè legas per ὄνον inter alia significata inferiorem dici molam, ita à tarditate cessationéve quæ asino propria est, appellatam. Et populos quosdā memorat Xenophon, qui nō alia victitāt industria vel arte, quàm fodiendis λίθοις ὄνοις, hoc est, lapidibus iis, qui ad onos fabricandos idonei sunt. Et in sacris nostrorū literis, vbi vulgata interpretatio habet, opus esse vt mola asinaria suspendatur, ὄνῳ tantùm apud Græcos legitur. Denique ne rem tam apertā multis inferciamus ambagibus, Catullus id ipsum intelligit cum super Æmylio quodam impurissimo dicit, Et non pistrino traditur, atque asino? Ne legamus, atque asinus, hoc est, perinde ac asinus, vt erudituli quidam putant: ne've interpretemur lectionem, Atque asino, ad concitandum scilicet circa molam asinum, vt nonnulli ex cōmentatoribus exponūt. Sed vt ad asininam ignauiam reuertamur, hanc intelligebat Antisthenes, cùm Atheniensium iudiciū in creandis magistratibus notaturus, suadebat eis, vt asinos ad agriculturam deligerent: quos cùm illi negarent idoneos ad arationem: Atqui, inquit ille, non satis vobis est Magistratum elegisse, siue aptus, siue ineptus vir ille sit ad gerendum? E F

EREMITA.

Sed quoniam de onagro facta est superius mentio, minimè prætereundū est quòd Diuinæ literæ per onagrum eremitas intelligunt, qui à popularibus turbis secedentes, in solitudinariis & ab hominum vestigio semotis locis vitam degunt, vni Deo tantū dediti, quod tradit Eucherius: de quibus dixerit Iobes, Quis dimittet onagrum liberum? sed quia sequitur, Et vincula eius quis soluit? de Iudæis quidam dictum volunt, quorum præcepta vinculis comparantur.

MVLIER MALÈ MORIGERA.

Svnt qui mulierem conceptum euitantem, aut virum admittere nolentem, per asinā, & fustem inhærentem tergo, designent: ea enim semen à coitu reiicit, nisi interpelletur, quamobrem statim post coitum necesse est eam verberari agitarique, & ignauiam qua prædita est solitudine castigari. Quinetiam mares ipsos fustibus salire cogūt: vnde vulgò mos est viros minimè officiosos, Asinos appel-

A appellare. Quid verò illud, quòd huiusmodi pertinacia demortui etiam spoliis inhęrescit? vngulæ siquidem asininæ viuentem partum enecant, mirificeq́ꝫ maturant: quare Medici abortibus euocandis, nec aliter eas in suffitū adhibere consuerunt.

PRÆGNANTIÆ DISSIMVLATRIX.

MVlierem ad hæc prægnantiā occultantem notare cùm volunt, parientem asinam pingunt. Obseruatum enim est, id eam impendiò cauere, ne vel in conspectu hominum, vel in luce pariat: quare ducenda est in tenebras, cùm excludendi tempus aduenerit.

SOLSTITIVM VEL TEMPVS ANNVVM.

B PVllus verò Asinæ nunc solstitium, nunc tempus annuum indicat, quòd eo tempore plurimum & pariant, & admittantur, vt eorum seminis frigiditas cœli calore adiuuetur, & frigoris impatiens animal eo nascatur tempore, quod eius imbecillitati sit idoneum: annum enim integrum omnino gestant.

VIR FRVGI, VXOR prodiga.

MInimè prætereundum est illud, quod insignium pictorum & sculptorum etiam opere nobilitatum est, vt cùm virum in re cumulanda solicitum, neq́ꝫ assiduos quantumlibet labores declinantem, vxorem verò prodigam, & ad omnia perdenda dissipandaq́ꝫ intentam hieroglyphicè significare vellent, hominem sparti funiculū torquētem, illam verò Aselli effigie assidētem à tergo, & opus quantumcunq́ꝫ fieret abrodentē effingebant. Sunt qui Polygnoti opus id fuisse dicant: meminē

C re verò & Pausanias & Plinius, ac mox Romę tum in Capitolio, tum in Vaticanis hortis insculptum marmore obseruatū. Hinc quid sibi velit Propertianus versus, admonemur:

Dignior obliquo funem qui torqueat ocno,
Aeternumq́ꝫ tuam pascat aselle famem.

Illud πάρεργον addam quod Pausanias ponit asellam, nō asellum marem in pictura spectatam, quæ funem abroderet. Plutarchus commentariis περὶ τῆς εὐθυμίας, apud inferos argumentum pictum ait, sed Asinum non nominat.

PATERFAM. PARCVS: FAMILIA PRODIGA.

DIodorus asinorum imaginem istiusmodi apud Ægyptios ostentari tradit, asinū quippe vnum longioris funis nodos cōplicare, ac alios à tergo clanculum dissoluere, vno porrò eodemq́ꝫ argumento cum superiori, quod nonnulli Ionicum figmentum putant, cęterùm pictorum & sculptorum ingenio variatum. Alterū tamen hoc patremfamiliâs frugi, familiam verò prodigam & perditam ostendit: nimirum enim nodum plicare, significat congerere, accumulare, rē facere: dissoluere verò, destruere, disperdere, atq́ꝫ ꝓdigere. Sanè apud Pliniū,

vbi opera Aristolai Pausiæ filij recensentur, inter alia est piger qui appellatur D
Ocnos, spartum torquens, quod asellus abrodit: quanquam hoc eo significato accipi potest, vt ignauorum opera excipi à pernicie intelligamus.

BONVM OMEN.

QVód verò simulachrum & asini & asinarij æneum est ab Augusto dicatũ, vtriusq; nomen in causa fuit, quòd ab his ipse victoriæ præsagium cepit, cùm apud Actium ei in aciem descendenti facti obuiam essent, agasonisq; nomẽ Eutycho esse, bestiæ verò Niconi intellexisset: quid enim non bene ominaretur victoriæ nomen bonæ fortunæ iunctum? Sed habuit augurium hoc aliquid quod mouere posset, cùm tam speciosa essent nomina: quid autem in illo fuerit, mirum est, quòd C. Mario apud Fanniam Minturnis custodiæ credito, asinus qui ruditu quodam ingenti vociferatus fuerat, in domum eius à fonte cursu rapido profectus, sperandæ salutis maritimo itinere augurium dedit. Iam & in augurali si quis ægrotet, vidisse asinum qui à lapsu se sustulerit, indicat eum conualiturum, in ominibus dicente quopiam, Viden' vt asinus sese erexerit? decumbentem indicat surrecturum. E

VINITOR.

NE tamen animalis istius stuporem, segnitiem & ruditatem vsquequaq; deludamus, grati animi opus fecerimus, si qua nos parte iuuerit, exposuerimus, & illi pro merito gratias habuerimus. Siquidem vineas colere nõ alio nos doctore didicisse nonnulli tradunt, quàm asino, quando his putandarũ vitium & autor & præmonstrator fuerit. Nam abroso ab eo vitis palmite, vindemiam inde feraciorem prouenisse obseruatum est: idq; summa secuti diligentia mortales, lætiorem sibi quotannis prouentum compararunt. Eius rei monumentum Naupliæ spectabatur, vbi lapideus asinus grata posteritatis memoria dedicatus fuerat. Huc illud addam, quòd is neq; mortuus quidem officium facere desistit: siquidem Vadimonius compertum ait, caluariam eius in hortorum medio depositam, ad loci fertilitatem facere.

OCHVS REX.

OChum autem Persarum regem ἱεροσυλώτατος per asini simulachrum in primis Ægyptij notauere, qui cum maxima intercedebant odia, vt fieri solet inter F
eos qui de imperio, deq; libertate dimicãt. Hic est Ochus ille auaritia in primis famosus, adeò vt vrbem eandem intrare nunq; voluerit, ne aureos, qui singuli singulis mulieribus ex lege Cyri debebantur, erogaret. Vnum miror, apud Tertullianũ Cyrum eundem & Ochum dici: hunc inquam Ægyptij sceleratũ pollutumq; asinum cognomento vocitabant: in quos ille, vt Dinon scripsit, hæc est retorquere solitus, Asinus profectò vestrũ deuouebit bouẽ, Apinq; ita postmodum mactauit, asiniq; eos imaginem auream cõpulit adorare, quo nihil illi vnquã ignominiosius accepêre. Falsum verò illud est, & ab omni veritate alienũ, quod Cornelius Tacitus tradit de asinino capite, quo de superius, à Iudæis loco numinis habito, in quo impudentissimè mẽtitur, & ea de causa mendaciorũ loquacissimus à Tertulliano appellatur: ac perinde vanus est in Iudæorũ origine repetenda, dum eos modò Creta, modò Libya oriundos scribit, modò Æthiopum prolem comminiscitur: & in omnibus quæ de Mose loquitur, deliria mera ponit. Ægyptiorũ autẽ exemplo, Clisthenes cùm infestissimo Sicyonios odio prosequeretur, eorum tribus in ridicula cognomenta cõmutauit, eas tum ὑάτας, tum ὀνεάτας, tum χοιρεάτας appellando, Suarios quippe, Asinios, & Porcarios.

Labor

A LABOR INDEFESSVS ATQVE SERVILIS.

REceptum & illud eſt, ſeruilem laborem per aſinum clitella inſtratum ſignificare: cuius rei cauſa magis vulgo nota eſt, quàm verbis explicari neceſſe ſit, quippe quòd animal indefeſsi ſit laboris, vniq; & perpetuę onerum vectationi, vexationibusq; aliis damnatū eſſe videat. Porrò legas Eccleſiaſtico: Cibus, virga & onus aſino, vt panis & diſciplina & opus ſeruo. Aſini etiã cutis poſt obitum, ne quid eius vnquã requieſcat, foraminibus dilacerata, aſsiduæ cribrorum inſeruiat agitationi. Quod porrò laboris ſignificatū etiam ad ſomnia progreditur: ſi qs enim, vt alibi diximus, aſini ſe aures habere imaginatus ſuerit per quietem, ingruere homini ſeruitutē & ærumnas, coniectores autumant. Ita etiam ſi quis aſininum ſe caput habere ſomniauerit. Sed quod ad hanc ſententiam facit, nequeo illud diſsimulare, quod iocoſe factū eſt à Ptolemæo, qui Heraclidis Lycij de laboris laudibus lucubrationem feſtiuiter illuſit. Nam cùm is librū cui titulum fecerat πόνου ἐγκώμιον, Regi ſibi obuiam facto, quidq; præ manibus haberet interroganti, obtuliſſet, Rex accepto libro, π primum tituli elementū ſtatim abraſit, atq; ita pro laboris laudatione, aſini commendationē legendum oſtendit,

B quippe ὄνου ἐγκώμιον, labores ſcilicet illos, quot tot ille laudibus in cœlum extulerat, ad aſinum potius quàm ad hominem ſpectare. Ita enim deliciosum ac molle potentiorum genus ingenuis etiã laboribus, induſtriæq; generoſæ, laudabilibusq; vigiliis illudunt, cùm fruges conſumere nati, tantillum hoc etiam gloriæ, quod per genij fraudationē querimus, iniquiſsimè inuident. Sed illud in Ptolemæi ſcomma facetè Lucianus Menippo, decretū recitat apud inferos ex Caluarij dicto, vt diuitum animę quę rurſus in vitã remittendæ eſſent, in aſinos demigrarent, donec in tali rerum ſtatu, ad multa annorū millia aſini ex huiuſmodi aſinis renati onera ferrent, atq; inſuper à pauperibus agitarentur. Meminiſti autē, doctiſsime Curſi, argumentū hoc ſermoni noſtro anſam præbuiſſe, cùm in medio conuiuio in magnorū quorundam hominum inſolentiam acriter excandeſceres, qui ocio & laſciuia diffluentes, & omni nequitiæ genere contaminati, literatos viros omnes laborū cauſa aſinos appellauerãt: fuerint, aiebas, qui ſtupidos, qui profanos, qui ridiculos, qui animalia maximè omniū bruta aſinos exiſtimarint: lōgè diuerſum illud eſt, quòd apud Hebręos, præcipuè Cabaliſticos,

C aſinus eſt ſapientię ſymbolū, cuius quippe ideam conſtituunt SAPHIROTH, eam afferentes rationem, quòd eū qui ſapientię ſit operam daturus, victu admodum tenui, & eo plurimùm plebeio contentū eſſe oporteat, cuiuſmodi parſimonia præditum eſſe aſinū ignorat nemo: ad hęc, penuriam, laborem, plagas, & famem patientiſsimè tolerare, neq; ad vllam excandeſcere contumeliã, vndecūq; illata fuerit: animo eſſe paruum, inopem atq; ſimplicem, vt qui nullum inter carduos & lactucã diſcrimē habeat: corde ſit minime vafro, minimè cupiditatibus contaminato: bile ita careat, vt cum omni animantiū genere pacem ſibi perpetuam conſtituerit: nec vllum ſit onus quod detrectet, quod nō obſequioſè ſuſcipiat, & ſi ſit opus, pro boue terrã proſcindat, plauſtrum trahat, præcipuè verò machinæ maximè omniū neceſſariæ piſtrino æternū ſeruiat, ligna, poma, olera, frugū genus omne comportet, ſit deniq; totius humanæ cōmoditatis aſsiduus & infatigabilis miniſter, vt etiã, quod aiunt, myſteria portare compellatur. Meritò itaq; Ammonius Alexandrinus magno Origene & Porphyrio diſcipulis, clarus, aſinū his condiſcipulum fertur adhibuiſſe. Neq; verecūdatus Cleanthes appellatione huiuſmodi, confidentiſsimè reſpondit, Aſinus quidem ſum, ſed

qui portare possum sarcinam Zenonis. Valebit igitur Aristoteles, qui opere de Moribus non quęcunque forte esse existimat, qui quamcunque toleret vel ignominiam vel calamitatẽ vel incommodum, virtutẽque vllam negat in patientia sitam esse, homo mollis & delicatus, qui tamen liquidò perspiciebat, si fortitudo partem haberet in patientia, futurum dubio procul vt Asinus animaliũ fortissimus haberetur. Hęc atque alia multa in Asini commendationem declamasti. Atque ego acerbiorem tuã iram illam hoc sermone cõmitigauerã, qui labores quidẽ agnosceremus, omnẽ verò ignauiã ad eos haud grauatè relegaremus, qui cautũ lege veteri sciremus, vtilitatis quæ ex frugi adeò animali percipitur ratione habita, vt honore cum hominibus pari dignaretur. Nam cùm primogenita sacrificari præceptum sit, homo tantũ atque asinus excepti, vt ille scilicet certo precio redimatur, hoc oue, animali iumentorũ omniũ preciosissimo innocentissimoque cõmutari possit. Sed ne vllũ officiosissimę seruitutis genus huic brutorũ generi desit, nostris etiã morbis nos leuare, ac eos ad se recipere perferreque, naturæ ipsius vi quadam occulta, minimè detrectarũt. Nam vt Apuleius libro de re Rustica ait, si quis à scorpio ictus super asinum assederit ad caudam conuersus, transibit in asinam dolor, & is pro percusso torquebitur. Addit & Democritus fabellam suam, qui ait, percussum à scorpio si statim ad asinum quempiam accedens in aurem eius dixerit, Scorpius me percussit, non doliturũ amplius, dolore scilicet in asinum transeunte, qui mox pedendo emoritur, vt Zoroastres addit. Facetiores quidam, morbos suos phratoribus, quos ex itinere casu obuiam habuerint, commendare solent, sicque illi addixerint, transire ad eos incommodum, donatorem liberari. Sed præstat id potius, quamuis τὸ πάρεργον. referre, quòd hic morborum transitus in rebus etiã inanimis inuenitur. Nam apud Quintilios pręceptis de re rustica legimus, si lactens adhuc infans febre vexetur, cucumeres paris longitudinis duos dormienti, hinc vnum, inde alterum admouendos, vt cutẽ contingãt, feruorem omnem in cucumeres transire, infantem incolumem fieri. Sed iam tempus est vt Asinorum succussatione delassati, in mulum inscendamus. D E

DE MVLO.

QVoniam verò progenerat asinus mulum, par est vt mulum asino subiiciamus, mox à laborũ societate camelũ mulo subiungamus. F

NOTHVS.

AB eo verò incipiã significato quod vulgo magis protritũ est. Spurium enim hominẽ cognomento muli nemo non appellat: atque olim ea de causa mulos Lunæ vehiculo adhibuerunt: quia veluti mulus non suo genere, sed alieno creatur, sic ea Solis, nõ sua fulgore lucet. quod & Catullus noster agnoscit, vbi, Siue notho es lumine Luna, dicit. Nam quòd alij factum hoc ob sterilitatis similitudinem dicunt, quòd scilicet Luna perinde sterilis sit atque mulus, dicere nõ ausim, qui acceperim à Cabalisticis, Planetarũ, stellarum, atqueadeò cœli totius vires, rerum omnium formas in vnum lunare corpus, tanquã in matricem infundere, eamque postmodũ parturientiũ in morem vi sua species nouatusque omnes cõformare, factasque et adultas omniũ oculis ostentare. Quòd si res ita se habeat, ea sit'ne sterilis appellãda, viderint alij. Nothũ verò, qui sine patre sit, hominẽ nuncupare, non tam seculi nostri mos est, quàm remotioris etiã ætatis, ob adulterinũ, qui nulli non innotuit, conceptũ. Cyrus tamen legitimo quãuis matrimonio generatus, mulus est dictus, propterea quòd gene-

A generosiore matre natus esset, Astyagis quippe Regis filia, cùm pater Medorũ imperio subiectus esset: de quo versus feruntur huiusmodi ab oraculo editi, qui bus fuga Lydis indicitur simulac mulus Medorum inuaserit regnum:

ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς μήδοισι γένηται,
καὶ τότε λυδὲ πλαυρὲ πολυψηφῖδα πὰρ' ἕρμον
φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Quamuis alij per mulum bellicas tempestates intelligunt, propterea quòd plurimus sit belli tempore mulorum vsus. Ferunt verò Medum asinum primum equæ vim intulisse, eaq́ue inde grauida facta, mortales id seminij parare didicisse.

ALIENVS AB AMORE.

SVnt præterea qui hominẽ alienũ ab amore, mulæ simulachro notari velint, propterea quòd ea sit tantæ contra amorẽ efficaciæ, vt puluerẽ in quo se mula volutauerit, corpori inspersum, mitigare amoris ardorem tradant Magi. Sed quanti bone Deus est ἡ συμπάθεια καὶ ἀντιπάθεια τῆς φύσεως, concordia scilicet repugnantiaq́ue rerum, in hoc quoque animalium genere superstitiosa magorum sedulitate
B deprehensa! Nam quę ipsa adeò sterilia sunt, diuersissimi tamen generis fœcunditati conferunt: siquidem setas aiunt ex cauda mulæ, si iunctis euellantur, inter se colligatas in coitu, mulieres cogere vt etiam inuitæ concipiant.

STERILITAS.

SEd præcipuum apud Ægyptios est mulæ significatum, sterilitatem indicare: cuius partum prodigiosum esse ad expiationem vsque, veteres credidêre. Eas verò ad progenerandum ineptas ob id autores tradũt, quòd animalia quæcunque tertij sunt generis, diuersis quippe generibus prognata, non gignant. Quas verò Theophrastus in Cappadocia & Syria vulgò parere existimauit, Aristoteles diuersum ponit genus, quos hinnos appellãt: fert hos præcipuè terra Syria supra Phœnicẽ, qui similitudine quadam nomen mularum acceperunt, cùm genus omnino diuersum sit. Coeũt hæc animalia, & mutua inter se ratione progenerant. Alcmæon in mularum genere mares ideo steriles esse dicit, quòd tenuem admodum genituram habeant, ac perinde frigidiusculam: fœminas verò propter locos minimè adapertiles, quod & Horus noster et Empedocles tradidere: breues enim illi sunt, pumilesq́ue & restricti, venerisq́ue auersè coaliti, vt ne-
C que genitura rectà in illos labi, neque si illabatur percipi possit, id quod in dissectionibus Diocles optimè se obseruasse confirmat. Eandem porrò sterilitatem per mulum exprimunt & Diuinæ literæ. Nã Psalmo XXXI. mulo fieri similes prohibemur, propterea quòd animal id intellectu careat, perinde ac equus etiã. Hoc insuper sterile est animal, quippe nulla virtutis semina concipit, nec fructũ vllum producit, atque hoc partim malè affectæ naturæ causa, qua præditum est, partim propter inertiã, qua fit ad aliquid agiliter agendum ignauissimum. Non prætermittam loco hoc, Eleum agrũ ita equorũ generositati consecratũ esse, vt mulorũ genus non ferat: intra regionem etiam si admittatur asinus & rem peragat, equam non concipere. quod plurimum admiratur Pausanias. Vtcunque verò hæc habeant, nemo ignorat sterilitatem, quæ mularum propria est, fuisse causam cur partus huiusmodi in annalibus aliquando obseruati, habiti sint ostenti loco: bonũ verò an malum portenderent, in ambiguo esse facit euentorũ varietas. Siquidẽ C. Valerio, & M. Herennio Coss. cùm mula in Apulia peperisset, totũ annũ domi forisq́ue tranquillũ fuisse cõperimus, sinistra tamẽ quędã obnunciata. Sed quod omniũ perniciosissimum Rom. Reip. fuit, inter Cæsarẽ & Pom

peium exorta bella mulæ partu edito, L. Paulo, M. Marcello Coſs. multi prodi- D
derunt. Cumq́ alia Romę ad XII. portas peperiſſet M. Lepido, Munatio Planco Coſs. ſubſequutę ſunt nonnullæ ſociorum direptiones, dum bella per Brutum & Caſsium in prouinciis gererentur. At nihil quicquã tale euenit L. Scipione, C. Lælio Coſs. cùm identidem mula Reate peperiſſet.

MATRONARVM IMPVDICITIA.

INuenio & apud quoſdam matronarum notam in partubus, ex mulæ parientis prodigio ſignificari, quòd earum pilenta mulis iunctis trahi ſolita ſint, vt numis aliquot ſpectare licet.

INEXPECTATI EVENTVS.

ALiis magna rerum molimina mularum partus oſtendère, in iis præſertim rebus, quæ præter ſpem & expectationem omnium accidère: vt Dario Babylonem cluſa totiens opera oppugnanti, quam tunc demũ cepit, vt vulgatiſsima eſt hiſtoria, cùm ex peruulgato per hoſtes ipſos omine, mula Zopyri, cuius conſilio, opera, ingenio & fide vſus eſt in eo negocio peragendo, fœtum edidiſſet. Simile & illud fuit, quod Galbam ad res nouas animoſiùs tentandas confirmauit, apud quem mula pepererat. Nã Zopyrus inde animũ ſumpſerat, quòd E
Babylonios conuiciabũdos è propugnaculis audierat inclamare, Darium non antè vrbe potiturum quàm mula peperiſſet, euentumq́ rei apud ſe cõpererat. Galba aui ſui omen exceperat, qui aruſpicibus rerum ſummã puero promittentibus reſponderat, cùm mula pepererit. Habet enim mula regiũ neſcio quid etiã in Diuinis literis: vt Regũ III. Dauid, Ponite filium meum Solomonẽ in mulam meam: dicens meam, oſtendit quòd & ipſe in mulam ſedebat. Nobis verò, mi Petre, quid ſperandum, quidùe timendum eſt, qui mulæ fœtum domi nuper inſpeximus? Anno enim hoc ſalutis noſtræ duodeuigeſimo ſupra milleſimũ & quingenteſimum, Leõnis X. ſexto, quarto Non. Aprilis, qui dies de Aſſertoris noſtri nece publico luctu nefaſtus fuit, apud ampliſsimũ dominum meũ Iulium Card. Medicen, hora lucis tertia, mulæ, vti noſti, partus editus. Quòd ſi quis, vt Galbę, portendi huic aliquando ſummam rerum amplitudinem dixerit, vt eueniat non erit hoc præter expectationem & ſpem hominum, qui vulgò illi talia ominantur, qui de hominis prudentia, de morum integritate, rerumq́ peritia, omnia ſibi pollicentur. Id vnũ precibus à Deo depoſcendum, ne, quod factum F
eſt Pauli & Marcelli conſulatu, Iulij Pompeiiq́ diſcordiæ, in magnã vrbis perniciem ſuſcitentur: ne, quod Lepidi Planciq́ conſulatu accidit, inteſtina bella miſerabiles ſociorum direptiones inuehant: ne præter expectatum, magnum aliquod & inexcogitabile malum oboriatur, maximarumq́ in Italia vrbium capturas, populationes, incendia, vaſtitatem inducat, cùm præſertim tam dira ea ſint, quæ ſidera, quæ fatidici vates, vetuſta etiam de noſtris temporibus oracula, nocturnæ diurnæq́ ſæpius exauditæ voces, breui futura minitantur: quibus conſentire videtur præſaga mali tacita quædam in mortalium omnium cordibus trepidatio. Sed enim nos interim Deo freti, quicquid euenturum eſt forti animo tolerandum nobis proponamus, inceptumq́ laborum ingenuorũ iter, dum licet, alacriter peragamus. Sed illud non omiſerim, mulas non ſui generis tantùm animalia pàrere aliquando viſas, verùm etiam equos, vt anno circiter MCCCCLXII, in Arenate Brutiorum agro mula equum peperit pilo flauo, crinibus rutilis, oculis rufis: quem pòſt Loiſius Arenas apud Brutios longè princeps, ad Ferdinandum Neapolitanorum regem miſit.

VOLV-

A **VOLVPTARIA VENVS.**

STerilitatis demùm, quam ſuperius poſuimus, ergò, qui laſciuum hominem, venere quippe non ad prolem, ſed ad voluptatem tantùm atque ſpurcitiem vtentem ſignificaſſent, vel mulum qui equam ſaliret, vel mulam ſurrecta cauda prurientem pingere conſuerunt. Huic enim generi, quamuis ad progenerãdum inepto, genitalia tamen ad voluptatem natura conceſsit. Quod illis dictum velim, qui animalia rationis expertia, nullo neqꝫ voluptatis, neqꝫ iraſcentiæ, neque cupiditatis ſenſu affici contendunt, moueriqꝫ ad huiuſmodi incitationes naturæ quodam impulſu, vt vel ſe ſoſpitent, vel ſpecies propagentur. Neqꝫ quidem dicendum aſſerunt, leonem audentem animoſumqꝫ eſſe, neqꝫ quidem ceruum pauidum, ſed quodammodo pauidũ, illumqꝫ quodammodo animoſum: perinde ac ſi dicerent, animalia hæc neqꝫ cernere, neqꝫ audire, ſed quodammodo cernere, audireqꝫ quodãmodo: neqꝫ vociſerari, ſed quodammodo vociſerari: atqꝫ vt ſemel dicam, ea non omnino viuere, ſed quodammodo viuere.

MVTVA OFFICIA.

B EO verò modo quo prouerbiis argumentum datum, hieroglyphica ſæpius excogitata, & huiuſmodi picturationum ſpecies adinuentæ, vt, ſi quis mulos duos mutuò ſe ſcabentes pinxerit, mutuam operam ſignificari coniiciemus, ex eo quòd huiuſmodi vtimur adagio, id ipſum innuentes, cùm ſcilicet dicimus, Mutuò muli ſcabunt. Quamuis ſunt qui prouerbium hoc non niſi ad improbos & imperitos ſeſe inuicem efferentes ſpectare putent. Scripſit verò M. Varro librũ eo titulo, cuius teſtimonium citat Nonius. Rectè verò accommodari poterit pictura hæc ad id quod Horatius ridet Epiſtolis:

Frater erat Romæ Conſulti Rhetor, vt alter
Alterius ſermone meros audiret honores,
Gracchus vt hic illi foret, hic vt Mutius illi.

Et de Poëtis paulò pòſt:

Diſcedo Alcæus puncto illius, ille meo quis?
Quis, niſi Callimachus? ſi plus depoſcere viſus,
Fit Mimnermus, & optiuo cognomine creſcit,

C **DE CAMELO.**

IPſa quidem munerum laborumqꝫ, vti dicebamus, ſocietas, quæ Camelo cum aſinis & mulis coniuncta eſt, exigere videt̃, vt ad eundem gregem reuocentur. Quoniã verò cùm Porci ſignificata recenſeremus, incidimus in Camelum, quem profanum perinde ac ſuem deprehenderamus, inde videtur exordiendũ, vt qua de cauſa veteres id exiſtimarint, explicemus. Porcũ enim ideo profanum oſtenderamus, quia non ruminaret, vngula tamen eſſet bifida: alterum hoc longè diuerſum animal, profanum & ipſum tamen, propterea quòd vngula ſit ſolida, tametſi ruminat.

IMPERITVS DISCEPTATOR.

VNde fit vt per Camelum myſtico ſenſu illi notentur, qui diſtinguendi ſeligendiqꝫ ratione minimè præditi ſunt, qui ſcilicet ſacra profanis, humana diuinis nullo diſcrimine cõmiſcent, ruminantes vtiqꝫ veluti & Cameli faciunt, argumentorũ ſcilicet formas aliquot concipientes, ſententiã modò hanc, modò illam animo agitantes. Sed enim ſolipedes qui ſunt, hoc eſt, imperiti, neqꝫ rerum

D

necq verborũ discrimina discernentes, ita omnia confundunt, vt curuum à directo nequeāt internoscere. Quocirca nõ immeritò apud Christianę pietatis proceres lege admodum seuera cautum est, ne quis literarũ imperitus, acutissimo quamuis ingenio polleat, de diuinis quicquam disserere confidentiùs audeat. Necq porrò ad Theologicā speculationem dabatur accessus, nisi de disceptatoriis & naturalibus disciplinis exactissima fuisset quæstio prætentata. Verùm omnia iamiam

In peius ruere, ac retrò sublapsa referri.

vsqueadeò quæ friuola sunt, nulliusćq momenti, studiosiùs cõsectamur: quæ verò pondus habent, quæ locupletem veræ disciplinæ redundantiam ex toto, vt aiunt, calatho elargiri possunt, vix attingimus. Iurè igitur eos reprehēdit Assertor noster, qui culicem liquant, Camelum verò tanquam potabilem deglutiūt. Culicem enim liquāt, hoc est, minutissimè mandunt illi, qui minima tantùm in lege peruestigant, quibus studiosiùs insistant, vbi omnes ingenij vires intendant: Camelum verò, hoc est, peruersorum actuum tortuositatē, aut quæ alioqui magni sunt momenti, deglutiunt, hoc est, paruipendunt, nullo quippe mansu, ruminationéue deuorāt: quasi nihil ad rem pertineat, sacra habere ludibrio, & sceleratissimis quibuscq facinoribus inquinari. Cæterùm cùm plurima sint superCamelo adnotatu digna, miror Ægyptios tam parcè eius vsos hieroglyphico, cùm præsertim animal esset illis admodũ familiare. Sed enim illi dubio procul, vt etiam in equo fecerunt, à sacris alienum animal sedulò auersabantur. E

CRVRA FEMORA'QVE CONCIDVA.

NAm vix illud ab eis proditum constat, vt hominem cui inter gradiendum femora incuruari viderētur, eacq de causa segnius ingrederetur, per Cameli simulachrũ exprimerent, propterea quòd, vt ipsi asserūt, solus ex animalibus femora etiam incuruet, vnde illi cameli cognomentum, aspera in lenem litera commutata, quasi Camerus antea diceretur, ἀπὸ τὸ καμπτω, quod incuruo significat, & τὸ μηρὸν, femur. Camelus enim, vt præter Ægyptios autor est Herodotus, quatuor in posterioribus cruribus femora gerit, & genua totidem, id quod omnino negat Aristoteles, genua singula in singulis cruribus esse contendens, totidemćq artuum flexus: vt verò plures esse videantur, euenire propter alui interuallum, latamćq femorum diuaricationem. Vtcuncq verò Philosophi de re disputent, Ægyptij per huiusmodi picturam, hominem qui sub pondere deficere quodammodo videretur, gressucq admodũ vacillanti progrederetur, innuebant. Huiusmodi mihi fuisse videtur Claudius Cæsar, quem ingredientem destituebant poplites minùs firmi. F

FORTIS.

EST tamen in Camelo mirus dorsi vigor, & onerum gerendorum robur indefessum, vt fame etiam ac siti pertinacissimè tolerata, in plures sub onere perseuerent dies. Vnde Mathematici figuram eius XVII. Leonis, Libræ XVI. Scorpionis XX. gradibus intulerint, fortem & validum virum eum pollicentes, qui vno horum gradu supra Finitorem emergente, natus esset.

OPVLENTVS.

QVoniam verò sunt qui Assertoris nostri sententiam in opulentos dictam, faciliùs scilicet Camelum per acus foramē intrare, quàm diuitē in Regnum Dei,

A Dei, ita accipiant, vt nõ de Camelo animali sit intelligendum, sed de grandiori quodam restium genere: sciendum ex Origenis sententia, de animali potiùs accipiendum: eâq; de causa diuitem Camelo comparatũ, quòd Camelus omnium animantium, si formam spectes, tortuosissimum sit, vt (veluti superiùs dictum) ea de causa plura femora, pluraq; genua habere videatur: ita plura diuitũ negotia, pluresq; atq; variæ sunt auocationes, cupiditatesq;, quibus implicari eos, distrahi rapiq; necesse est. Angustius verò acus foramen, arctiorem arguit viam quæ ducit ad vitã, vt idem ait Adamantius. Deniq; Camelus ruminat quidem, sed solida est vngula: veluti pleriq; diuitum cogitant quidem agnoscuntq; quid agendum, sed propter peccandi facilitatem occasionemq; sæpius oblatam, cùm cruribus sint infirmiorib. iisq; perplexis, lõgè procliuius in libidines & reliqua vitia dilabunt̃. Nam, vt prima ad Timoth. epistola Paulus ait, radix est omniũ malorũ cupiditas, raròq; diuitiæ nisi cũ iniustitia congerunt̃: tali, inquit Eucherius, administratione res ista capit̃, tali custode seruatur, adeò quędã societas est penè etiã nominis duabus his rebus, vitiis et diuitiis: vnde olim nos ita lusimus:

B *De vitijs quòd diuitiæ cumulentur apertum est,*

Nomen idem vitijs diuitijsq; datum.

Operæprecium verò mihi videtur hoc loco, quod superiùs dissimulauimus, interpretationem Eucherij piam admodum subtexere dicti illius, Liquantes culicem, Camelum autem deglutientes. Culex, inquit ille, susurrando vulnerat, Camelus autem spontè se ad suscipienda onera inclinat. Liquauerunt ergo Iudæi culicem, cùm vnâ omnium succlamatione seditiosum latronẽ dimitti petierunt: Camelum cutem glutierunt, cùm eum qui ad suscipienda nostrę mortalitatis onera spontè descenderat, vt extingueretur clamando peruicerunt.

ZELOTYPIA.

SVnt qui per Camelũ zelotypiã significẽt, propterea quòd animalia reliqua tempore quo rei venereæ cupidine, vel rabie potius incitata gestiunt, in suũ tantũ genus ferociunt ac sæuiunt: camelus autẽ in hominem etiã, atq; in vnumquodq; aliud animal efferascit, et vsqueadeò sibi timet ab omnib. vt solitudines petat, & id temporis ab omniũ cõsortio dissesparatus, solam fœminã affectetur.

REVERENTIA IN MATRES.

C ILlud etiam tam ad eruditionẽ, quàm ad bonos mores plurimum facit, quòd nonnulli per Camelum reuerentiã in matres significari tradunt: is enim nunquam matrem superuenit suam: quinetiam si quis cogat, ipse non patitur. Iam cùm aliquando admissarius non haberetur, curator pullum matri opertæ admisit, qui dum coiret delapso operimento agnouit matrem, & quamuis coitum absoluerit, memor tamen commissi sceleris, paulò post vbi data est occasio, camelariũ morsu defixo interemit, quæ quidem pientissima modestia cùm sit camelis admodum familiaris, inde factum facilè crediderim, quòd olim nupturæ camelis virginibus supplicabant. Quę verò de Cameli erga matrem reuerentia diximus, ex Aristotele sumpta sunt, quę Auicennæ etiam assensu confirmantur. Simile quoddam aduersus matrem accidit equo cuidam regis Scytharum, qui vt facinus expiaret, semetipsum præcipitem ex editissimo loco dedit, atq; ita animam efflauit. Cęterùm non ita faciunt equi omnes. Quin Aristoteles tunc perfectum esse armentum dicit, cùm parentes suã ineunt prolem, quod par crimen est cum eo, qui matrem tentat: ad quod Ouidiana Myrrha respexisse videtur, cùm dixit, Fit equo sua filia coniux.

TRACTABILITAS. D

Est & illud inter hieroglyphica reponendũ, quod per Camelum à puerulo rectum, mãsuetudinem maximè tractabilem aptè significarunt. Siquidẽ mansueti adeò sunt Cameli, atq; bilis tam expertes, vt vasta illa moles minimi cuiusq; pueruli arbitrio gubernetur. Contrà verò equus, cùm generoso sit animo ac pręferoci, magna aduersus Camelum afficitur antipathia, neq; aspectum odorémue eius ferre potest. Notum est, quod superius attigimus, quid egerit Cyrus aduersus validum Lydorum equitatum, cui suas copias impares suspicabatur: ingentem enim is camelorum gregem ante pedites in acie prima statuit, factóq; Lydorum equitum impetu, simulac equi camelorũ odorem hausere, subitò consternati non solùm insidentes præcipitauerũt, sed peditum quoq; ordines protriuerunt: atq; ita pars illa, cui Crœsus plurimum fidebat, elusa.

CIBI POTVSQVE abstinentia.

E

Longa autem ieiunia, & diuturnæ sitis tolerantiã per idem animal significari, ex eo manifestũ est, quòd nullum animal tanta insigne magnitudine, tam exigua cibi paucitate nutritur, neq; dies plures sitim tolerat, cùm satis cõstet in duodecimum vsq; diem camelos sine potu perdurare, vnde à Poëtis sitientes appellantur. Habes iã Petre Cur, Asini, Muli, atq; Cameli laboriosorum animalium significata, quãtum memoria complecti potui: reliqua tu, si argumentum placuerit, & doctrina & iudicio tuo supplere poteris.

PIERIVS VALERIANVS AD IOAN. ANTONIVM EGREGIVM NEPOTEM, DE IIS quæ per Leporem, Vulpem, & alia minoris generis quædam animalia significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

F

Iucundissimus frater tuus Vendrandus, quem præter cognationẽ, ob summum ingenium & bonarum literarũ studium vnicè diligo, proximis hisce diebus, vt nosti, Roma in patriam se contulerat, paucissimósq; dies hîc moratus, de digressu cœpit illicò cogitare: conatus sum iuuenem dies aliquot detinere, ille tamen cùm omnino Venetias sibi quamprimùm redeundum repeteret, non hîc temporis conditione, non loci amœnitate, & tranquilla anni temperie remoraturus, vt in officio esset Illustrissimo Cardinali Medices Mecœnati nostro, qui eum satis ęgrè dimisisset, eius fidissimo & æquè gratissimo seruitio tantisper cariturus, exolui properantem, ac ne eum vlterius morari pergerem, suasi etiam vt magis properaret, qui patroni ingenium à teneris nouerim, quem aluerim, quem formauerim, quem, si licet, ornauerim, mox coluerim, & colam semper vita hos dum reget artus, ob summã animi præstantiã, & optimam vtriusq; linguæ cognitionem, bonarúmq; artium

A *artium & disciplinarum omnium studium, vt verè oculus summi Antistitum ordinis censeatur, tum ob singularia & assidua propensiore animo in me meosq; officia, & amplissimam eius munificentiæ largitionem, quibus iugiter suos fouet, amplexatur. Quoniam verò paucis abhinc diebus caueam nonnullarum auium, tum cicurum, tum syluestrium & externorum, Nicolao Cordato Iurisconsulto nostro dono dederam, æquum visum fuit per fratrē, qui te ex itinere conuenturus fuerat, aliquid & ad te mittere: opportunèq; Lepusculum alueram, educaueramq; ablactatum à paruulo: neque non vulpeculam, & ipsam cicurem: nec nostri generis felem, sed Aegyptiacam, diuersumq; à nostris murem, eum autem ob nouitatem Ponticus fortè ipsis minimè posthabendum: fibrum etiam ex Pannonia, mustelamq; & talpam ex Italia: quos in vnam omnes inclusos caueam ad te perferendos eidem Vendrando commendaui. Quæ dona si quam tibi voluptatem attulerint, gaudebo: sin veró tu tam seuerus es, vt nullis neq; nugis, neq; delitiis mouearе, de constantia & supercilio tuo tibi gratulatus, lætabor tamen identidem meæ erga te beneuolentiæ signum, qualecunq; sit, pro loco & tempore aliquod exhibuisse.*

B

DE LEPORE.

PRÆCIPVA sunt leporis significata, vigilantia, auditus, effœminatio, pauor, venustas, fœcunditas, solitudo, conatusq; summus: quorum causæ quantum per otium licebit, nostra hac commentatione commemorabuntur.

VIGILANTIA.

Aegyptij sanè sacerdotes per Leporis hieroglyphicum vigilantiam in primis intelligebant. Causam ponit Horus, quòd lepus oculos inter dormiendum patefactos ostentet, vnde etiam in adagium cesserit, Leporinus somnus, quotiens vigilantiam eius qui dormitare videatur, intelligendam proponimus, cùm tamen perspicacissimis oculis omnia quę vsu veniant, in agendis rebus perlustrare non cesset. Xenophon ad hęc scribit, leporem palpebris clausis vigilare, adapertis dormire: vt non temerè forsitan nonnulli leporem ἀπὸ τοῦ λάειν, quod

C aspicere est, dictum existimarint.

AVDITVS.

PLutarchus verò totius antiquitatis indagator curiosissimus, disciplinarūq; omnium quantūuis abditarum explorator accuratissimus, à quo longè plura quàm ab alio quopiam ad materiam hanc facientia decerpi possunt, ex leporino simulachro auditū hieroglyphicōs intelligi apud Ægyptios affirmat. Lepus enim aures proportione reliqui corporis maximas omniū animaliū habet, auritiq; ideo ob excellentiam vocantur à Poëtis. Quin & ipsa locutio λαγὼς, vt nonnulli ex Gręcis interpretant̄, ab auriū magnitudine cōformata est: siquidem ὦς, vt scis, auris apud Dores: quæ tamē locutio iam apud omnes recepta est: & λα particula ampliationis est, augetq; significatū, vt perauritus Latinè sonet.

EFFOEMINATIO.

EST prætcrea lepus eneruatæ cuiusdam effœminationis signum, huiusmodi hieroglyphico iam passim inuulgato: idq; tum propter pilorum mollitiem, quam Heliogabalus in lasciuioribus delitiis vnà cum perdicum plumulis subalaribus habuit, quāq; lepidissimus adnotat Catullus in fœdæ mollitudinis scor

to:tum etiam propter pulpamenti vim, de quo Liuij Andronici dicterium peruulgatũ, quod Terentius, vt Flauius Vopiscus attestatur, ab eo mutuatus est, Tute lepus es, & pulpamentum quæris: à Græcis verò Liuius acceperat, ita dicentibus, δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖ. Addũt ad causas eximiam etiam timiditatem, qua maximè laborãt, quod aut mollium hominum, aut muliercularũ proprium est. Lepus itaque in Diuinis literis impurus est, qui quidẽ licet ruminet, vngulam tamen bifidam non habet, sed pedes diuaricationibus pluribus, iisdemque admodum infirmis dissitos. Quoniã verò delicatæ admodũ est imbecillitatis, Iudaicum significat populũ, ait Hesychius, de quo Solomon, Lepusculus plebs inualida, posuit in petra cubile sibi. Timidus etiã est lepus, qui cubile habet in corde formidolosi Iudæi, quod ita notat vox Diuina, Væ cordibus trepidis, & manibus remissis. Lasciuia in lepore plùs quàm delicata, quem gentes, vt suo loco dictum, Veneri dedicarunt. Eadem in Iudæis improbitas, Esaiæ testimonio, dicentis: Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis plena iudicij? Sed de lasciuia gentis huius atque procacitate, multa passim testimonia suis loco & tẽpore dicentur. D

Prouerb. 30.

TREPIDATIO. E

QVòd verò formidinis & trepidi pauoris hieroglyphicũ lepus habeatur, facit id supremè timidum eius ingeniũ, cui pauor supra vnum quodque aliud animal peculiaris, à quo, vti Pollux ait, etiam πτώξ appellatur: πτώσσειν enim formidare est. Vnde Demosthenes in Æschinem inuectus, ait, λαγὼ βίον ἔζης δεδιὼς καὶ τρέμων, καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν: Lepori similem viuis vitã, pauitans & tremens, impendentia semper flagra prospectans. Hinc Cornificij poëtæ dictum memoratur ciuili bello, qui milites suos sępe fugientes, galeatos lepores in opprobriũ appellitabat. Apud Hebræos Saphan occultationem, vt ita dicam, significat: & locutio ea per ש scripta lepusculum significat, quod insitam huic animali pauitationem, si dicere concedatur, notet, qui scilicet in cubilibus libentissimè delitescat. Atque hinc factum vt leporis occursum augures ominosum, improsperũ & inauspicatum dixerint, quod quidem nõ nostri tantum temporis vulgus credit, sed veteribus etiam persuasum fuisse, testatur senariolus,

> Φανὲς ὁ λαγὼς δυστυχῆς ποιεῖ τρίβος.
> *Inauspicatum dat iter oblatus lepus.*

Archidamus autem Zeuxidami Spàrtiata, quamuis alij Lysandrũ ponunt, Corinthiorum vrbem aggressus cùm leporem ex loco muris vicino excitatum animaduertisset, omine in hostes conuerso, futurũ ait ad milites vt hostes facilè caperentur: eius quippe casu visus ad incendendos eorum animos, & taxandã hostium ignauiam, quòd vrbs ea minimè bellicosa videretur, quã tuti adeò lepores inhabitarent. Pari propemodum euentu Arnulpho rege, qui Berengario auxilium tulerat, Romam oppugnante, excitus è latebris clamore tumultuque militum, lepus vrbẽ versus cursum arripuit: hunc milites toto temerè agmine côncito insequi cùm cœpissent, cursuque & clamoribus acrius deterrerẽt, Romani qui pro propugnaculis stabãt, vrbẽ eo impetu peti veriti, cui se longè impares propter defendentium inopiam arbitrabantur, pari consensu desertis mœnibus ad terram se summisere. Barbari occasione freti, sellis equorũ & veterinorũ ad mœnia in cumulum aggestis, per eas nullo reluctante in mœnia euasere, leoninãque vrbem (primaria nunc Romanæ vrbis est regio hæc) nullo negotio ceperunt. F

VENVSTAS.

EST & venustatis symbolum lepus, Venerique fœcunditatis ergò charissimus

A omnium exiſtimatur, cui non ſine religione ſacer eſt, & inter eius delitias adnumeratur. Operæprecium verò eſt apud Philoſtratū in picturis videre leporem hunc ſub arbore mâlo inter Amores otiantem, quē decidentia terræ poma depaſcentem, multaq; ſemeſa prætereuntem, & modò hæc, modò illa cōmordentem vbi illi deprehenderūt, ibi tū alius complosis manibus, clamore alius, alius chlamyde ventilata iactataq; perterrefaciunt: ſuperuolitant alij feram vociferatione illam excitantes, & modò huc modò illuc curſu percitam agitant: pedeſtres alij veſtigia conſectantur, alius tanquā aliquid iaculaturus impetū in eam facit, alioq; auertit: alius lepuſculi cruribus inſidias molit: ille vbi in vlnas iamiā apprehenſus eſt, molliſsima pilorum lubricitate fretus, minimo ſe negotio expedit, ſublimiq; ſublatus ſaltu capturam euadit. Riſu itaq; Amores diffluūt, collabēteſq; pę laſciuia, et nimia cachinnorū agitatione, alius in latus, alius ſupinus, reſupinus alius, per herbas paſsim ſtrati prouoluuntur. Sagittam verò nemo vnus intorquet, ſed viuum capere contendunt, gratiſsimam Veneri matri victimam oblaturi. Atq; ita lepus præcipuè Veneri debetur. Accedit huc & Valerij B Martialis teſtimonium, qui perſuaſum mortalibus ait, ex leporinę carnis eſu formoſiores venuſtioreſq; fieri homines, falſo & mordaci eius Epigrāmatis ioco:

Si quando leporem mittis mihi Gellia, mandas
Formoſus ſeptem Marce diebus eris:
Si non derides, ſi verum Gellia mandas,
Ediſti nunquam Gellia tu leporem.

Et quod ſuper Alexandro Seuero dictitatum eſt, quem & formoſum & humanum & cultum & venuſtum & affabilem ex aſsidua lepuſculorum eſitatione factum aſſerebant. Vnde verſus illi circunferebantur ex Epigrammate:

Venatus facit & lepus comeſus,
De quo continuum capit lepôrem.

Tum Plinius vbi ex Catonis ſententia ſcribit, leporis aſſumpto cibo fieri ſomnioſos, vel fieri, vti nōnulli legūt ſomnos, aut quod magis placet, formoſos: ſtatim enim ſubiungit, tum vulgò etiam perſuaſum conciliari ex eo corpori gratiā. Sed quod ad ſomnioſos pertinet, Medici dicunt leporinam carnem melancholiam alere, & ſenſus ſpiritales obſtupefacere, quia craſſum generat ſanguinē, vt C libello de Victus ratione Pſellus ait: nam caro ea ſubfrigida omnino eſt, & humoris plurimum habet, quæq; eiuſmodi ſunt eſcæ, ſomnos nimirum ciere comperiuntur. Prætereo de induſtria quod impuri faciunt amatores, ope leporis amorem ſibi conciliantes, quod etiam libenter eſt à Philoſtrato diſsimulatum, quando ſpurciſsimum id genus hominum pernicioſum eſt, neq; dignum vt à quopiam redametur, cùm in amore conciliando candor ſynceritaſq; mētis, non magicæ violentiæ conquirendæ ſint.

FOECVNDITAS.

Nimirum verò fœcunditatis hieroglyphicū eſt lepus, animal vt pote rei venereæ dediti ſsimū. Nam fœmina dum interim quæ peperit lactat, identidem ſuperfœtat, neq; vllū vnquā parturiendi facit interuallū. Mas verò præter id quod more marium progenerat, fœtū ipſe quoq; concipit & excludit, pariq; cùm fœmina modo educat. De quo ſcribit Archelaus, benignā fuiſſe naturam, quæ innocua & eſculentis tantùm nata animalia, fœcunda fecerit, quibus etiam vtrāq; vim tradiderit, ac maſculo fœminas eſſe omnes, ac ſine mare ęquè gignere voluerit. Ariſtoteles tamen hoc omnino pernegat, maremq; in iis & fœminā

ſeparatim agnoſcit:quia verò fœmina ſępenumero marem ſuperueniat, factum D
vt rerum ignari mutuo eos impleri coitu crediderint. Cęterùm Archelao Philoſtratus, Plutarchus, & pleriꝗ aliꝗ ſubſcripſere, qui cum longo poſt Ariſtotelem tempore fuerint, neꝗ quid ille tradidiſſet ignorauerint, haudquaquã credibile eſt eos rem de qua tam perſpecta eſſet apud omnes obſeruatio, temerè auſos aſſeuerare. Nam Philoſtratus ferre quidem omnes in vtero partũ ait, fœminas tamen nõ niſi ad conceptum idoneas agnoſcit. Democritus huiuſmodi ſexus mutationem per varias vices fieri dubio procul affirmat, quod aliꝗ viderint.

SOLITVDINARIVS.

NOn imperitè nonnulli hominem ſolitudinarium & reliquorum contubernia declinantem, per leporem in cauum ſe proripientẽ deſcripſere: nunquã enim duos pluréſue in eodem cubili verſari comperias, ſed qui maximè vicini ſunt, vnius vel circa iugeris interuallo ſecubant, cumꝗ ſe recipiunt cubitum, ne deprehendi poſsint, multũ prius hac & illac diſcurrunt, veſtigiaꝗ variis ambagibus obturbant, poſtremò magno ſublati ſaltu in cauum quieturi proſiliunt, autor Plutarchus. Sanè Salomon Parabolis, lepuſculum ſapientibus ſapientiorem dicit, qui cùm optimè ſuam intelligat imbecillitatẽ, ad cauernoſas lapidum latebras confugiat, infirmitatemꝗ ita ſuam tueatur. E

CONTENTIO laudis.

PVlcherrimũ verò mihi commentũ illud inter hieroglyphicas literas videtur, quo veteres Ægyptiꝗ contentionis illius ſtudium, quã ęmulationẽ appellamus, ab Heſiodo maximo opere commendatã, cùm iurgioſam & inuidam illam alterã vituperet, per exanimatum leporem & canem ſeſe cohibentẽ effingebant: cuius picturę cauſam Plutarchus idem pulcherrimè deliniauit, canes dicens qui lepores inſequãtur, ſi cõtigerit vt eos vi necẽt, diſcerpere & ſanguine ſeſe proluere inquinareꝗ mirificè gaudẽt: quòd ſi animũ lepus deſponderit, neꝗ vllum iam effugio locũupereſſe viderit, quod plerũꝗ accidit, quantumcunꝗ ſpiritum habet in intentiſsimo conſumit curſu, vt ita deficiat exanimeturꝗ: tunc compertũ eſt canes ſimulac ita exanimẽ conſpexerint, omnino nõ attingere, ſed conſiſtere ſibiꝗ temperare, motare caudas, argumentumꝗ manifeſtũ omnino prębere, ſe non carnium, ſed victorię tantũ gratia decertaſſe: atꝗ hoc ſæpiſsimè & paſsim euenire vnà venatorũ omniũ aſſeueratione confirmatur. F
Quod verò de leporis curſu dicebamus, id in memoriam adducit quòd reprehenditur à Quintiliano M. Varro, qui dixerit ſe à præceptore audiuiſſe leporẽ quaſi leuipedem dici. Sed enim apud Varronẽ legas leporẽ Græcum eſſe vocabulũ, Siculoſꝗ quondam è Gręcis λίποριν dicere, cùm tamen non neget facilè euenire potuiſſe, vt cùm à Roma Siculi ſint orti, quod in veteribus annalibus habebatur, hinc vocabulũ illuc tulerint, eodem apud nos relicto nomine. Quoniam verò controuerſia nunc magna eſt, vtrum daſypus & lepus vnum idemꝗ ſit animal, an diuerſa, loco Plutarchi ſuperius citato manifeſtè ſcriptum, Canes qui daſypodas inſequãtur. Mox de eodem animali: Quòd ſi λαγωὸς animum deſponderit. Vterꝗ autem omnino hirtipes: id ſibi vult δασύπους. Iam & antiquum dictum oſtendimus, δασύπους κρεῶν, quẽ Liuius Andronicus Lepus vertit. Plinius tamen daſypũ diſtinguit à lepore, vt eo loco: Pili acutè exeũt daſypodi in buccis intus, & in pedibus, quæ vtraꝗ Trogus & in lepore deprehẽdit. Et alibi:

A alibi: Coagulum inutile leporis, hœdi laudatum, præcipuum tamen dasypodis. Alibi: Lepus omniū prædæ nascēs, solus præter dasypodem superfœtat. Alibi: Superfœtāt & dasypus & lepus tantùm. Alibi: Dasypodes omni mense pariunt & superfœtant, veluti lepores: qui quidem loci, vt cōgruant, Delio indigent natatore, ita confusa omnia. Sedenim quæ Plinius de pilis loco primo posuit, mera sunt Aristotelis verba. Sunt autem ex peritis qui dasypodem Plinio positum pro cuniculo arbitrātur, quem nusquam nominat Aristoteles. Sanè Varro tria ponit leporum genera: vnum Italicum, primis pedibus humilibus, posterioribus altis, superiore parte pulla, ventre albo, auribus longis. Secundum genus Gallicum, idq; plurimùm candidum, quales passim Alpes etiam Noricæ progignunt. tertium quos Hispania producit, similes nostratibus ex parte quadam: hos cuniculos vocant. Si quis autem vnum atq; idem animal esse contenderit ex Plutarcho aut aliis, idq; liquidò docuerit, gratiæ illi meritò debebuntur.

HISPANIA.

B VLtimū autem genus hoc, omnino Hispaniæ est hieroglyphicū, vt cernere est in quibusdam Hadriani numis. Et Catullus ab hoc animalium genere Hispaniam insigniuit, vbi dixit epigrāmatibus: Cuniculosæ Celtiberiæ fili. Leporem verò et currum Rheginorū fuisse monetam, apud Pollucem legas. Nam Anaxilas Rheginus cùm Olympia vicisset, Rheginorum numis & leporem & currū impressit, de quo etiā Aristoteles lib. Rhetoricorū tertio. Aiunt verò lepores in Sicilia olim non fuisse, importatos verò per hunc Anaxilā, hanc illi memoriam cōparasse: aduectionē enim ex curru significari, nisi quis victoriā malit.

TERIVNGI MILITES.

OBserues autem alicubi lepores duos dimidios coloris lutei in puniceo parma, cuius mediū rubra occupat columella, supra quam pila lutea, facie insignis humana, coloris identidē lutei sustinet. Gestamen id erat ordinis TERIVNGORVM sub magistro militum præsentiali merentium.

VALENTIANENSES.

IN eadē veteri militia lutea erat parma viridi circulo circūscripta, in cuius medio columella punicea ab imo margine ad centrū vsq; porrigebat: inde duæ lunulæ coloris eiusdem sese in aduersum incuruabant, inferiori parte columellę C applicitæ, superiore aliquantulū dissidētes: à medio verò columnę lepores duo dimidij, colore & ipsi puniceo, sed densiore, in diuersa prosiliebant. Insigne hoc erat, vt vetusta indicāt monumēta, VALENTIANENSIVM, à Valente Principe delectorū, qui sub illustri viro magistro militum per Thracas militabant.

DE VVLPE.

VVlpem lepori subiungere non incongruū videtur: quare eius quoque significata suscipiam explicanda, quanquam apud Ægyptios super ea nihil aut minimum quid traditum reperias. Tota verò vulpes Græcorum & Latinorum est.

CALLIDITAS DOLOSA.

PEr eam vtiq; vafrum, callidum astutumq; hominem, ac dolis omnibus instructum significari tradunt, de qua Horatius:

Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Huic dolos à natura datos Lucretius attestat. Et apud Varronē insignis adeò est animalis huius calliditas, vt vulpinari inde verbū confictū fuerit, quod ἀλω-

πεκίζειν dixere Græci, cùm astute doloséq; fieri aliquid, exprimere significantius D
voluerint: atque etiam pro decipere ἀλωπεκίζω: hanc αἴθωνα Pindarus Olympiis Agesidamo nuncupat, idq; διάπυρον, quippe promptitudinem, & sagacitatẽ morum significare ait Demetrius Triclinius eius interpres. Verba Pindari sunt: τὸ γὰρ ἐμφυὲς οὔτ᾽ αἴθων ἀλώπηξ, οὔτ᾽ ἐρίβρομοι λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος. hoc est, Neq; callida vulpes, neque latè rugientes leones quem à natura acceperint morem immutarint. Vulpem sanè Siculi ob versutiam facillimamq; in deludẽdis canibus motationem, doliq; promptitudinem, Cinædum appellauere. Deniq; hæc, vbi quid vafrè scitè dictum factúmue fuerit, in Æsopijs fabulis principatum obtinet, veluti Dauus in Comœdiis: atq; apud Philostratum fabularum choream circa Æsopum lasciuientem ductat: & vulpibus apud Claudianũ Rhadamanthi sententia fallacium hominum animæ immittuntur. Assertor noster super Herode loquens, Dicite, ait, huic vulpi: subdolam nimirum & vafram eius astutiam notans: de qua Plutarchus Moralibus ait, Pardum vulpem olim contemnere solitum, quòd ipse tot colorum lepóre pellem variegatam haberet: cui vulpes respondit, in animo sibi esse eam colorum varietatem, quam ille haberet in ter- E
gore. Ideo autem vulpem senem laqueo capi non posse dictitatũ. Et vt semel dicam, vel à Prophetis, vt ait Adamantius, nec vulpis nec lupi nomen vnquam fuit ad bonum aliquod vsurpatum. Quod verò in Diuinis literis legitur, Partes vulpium erunt, tradentur, indicat, in manus dolosorum & fallacium versutorumq; hominum, diceret Euthymius, cuiusmodi ferũtur esse Palæstini, à quibus Saul vnà cum exercitu in insidias tractus, occidione occisus est. Quamuis Adamantius dici de iis interpretatur, qui extremo iudicio dæmonibus malis addicentur. Sunt enim hæ vulpes illæ quę vineas Domini corrumpũt, vt apud Theocritum puerulo fœcundam vitem custodienti vulpes duæ insidiant, quarum vna maturescentes vuas populatur, altera panarium properat exhaurire. Et quod ad Theocritianum hoc facit, Aristophanes Equitibus, milites vulpibus assimilauit, quòd racemos esitent per agros, dissipatisq; vitibus non exiguam, quaqua incubuerint pauperiem faciant.

MALA COGITATIO.

ILlæ verò (vt ad sacra redeamus) quæ Canticorum cantico sponsi iussu capi F
iubentur, quia noua teneraq; vitium germina corrodunt, prauę cogitationes sunt, & intelligentia peruersa, quę à genio malo suggeritur. Nouellas porrò vulpes occupari iubet, priùs scilicet quàm adolescant & altius insideant, fiantq; aduersus rectè viuendi rationem pugnaciores. Dum enim mala cogitatio in initiis est, de corde facilè potest exturbari: quæ si frequenter iteretur, diutiusq; insuescat permanere, quodam quasi vsucapionis iure, animã facillimè ad consensum adducit: confirmato autem intra cor consensu, procliuis inde est ad peccandum effectus. Hinc illa Nasonis admonitio:

Opprime dum noua sunt subiti mala semina morbi,
Et tuus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat vires, teneras mora percoquit vuas,
Et validas segetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor spatiantibus vmbras,
Quo posita est primùm tempore, virga fuit.
Tunc poterat manibus summa tellure reuelli,

Nunc

A *Nunc stat in immensum viribus aucta suis.* Itaq;
Principiis obsta, serò medicina paratur,
Cùm mala per longas conualuere moras.

MAGNVS CONATVS CVM DOLO.

SI quid autem omni conatu, omniq; arte doloq; factũ, hieroglyphicè veteres ostendere voluissent, leoninæ pelli vulpinam assuebant, quarum altera vires, altera fraudes indicaret, id quod, vt inquit Plutarchus, adagij loco sæpe vsurpatum est à Lysandro. Dicere nanq; solebat is, Leonis spolio vulpeculæ pellem assuendam: quippe vbi per vires sufficere nõ posses, & astum & dolos adiiciendos. Omnem enim is ingenij vim ad hostes dolo fraudeq; decipiendos conuerterat. Quam sententiam secutus Maro, Dolus an virtus quis in hoste requirat? ait. Dixerat verò longè prius Pindarus in hãc sententiam, τόλμᾳ γὰρ ἐοικὼς θυμὸν ἐριβρεμετᾶν θηρῶν λεόντων ἐν πόνῳ, μῆτιν δ' ἀλώπηξ. Leonibus vastùm rugientibus audacia animum ministrat ad inuadendum, consilium verò vulpes.

RATIOCINATIO.

B AD hęc nonnulli adiungunt, hominẽ discursu mentis & ratiocinatione vtentem, per vulpem significari, quæ aurem ad terram apprimat: ea enim paludosam aliquam regionem peragratura, si de soli firmitate dubitauerit, aure admota terræ contatur, an strepitum sentiat exploratura: quem vbi percepit, non esse soli firmitudinem coniectat, sed infirmũ et voraginosum locum, ideoq; non progreditur: nullo verò audito sonitu, omni semota contatione ire pergit audacter. Videtur autem inde vti ratiocinatione, vt obseruat Plutarchus, perinde ac si quod strepit moueri cognoscat, quod mouetur infirmum esse, quòd verò infirmum inaccessibile. Tradit idem autor, Thracas in paludibus explorandis huiusmodi vulpium indagine plurimùm vti, quas in obsequium assuetas alunt, & ad huiusmodi negotia præmittunt.

MVNIMENTVM.

QVòd si munimentum ab insidiis alibi per platani folium à ciconia gestatũ, nidoq; illatum suo, & per rutæ ramusculum ad alam gallinæ summissum significari diximus, non erit incongruum idem hoc hieroglyphicum per vulpem quæ scillam gestet exprimere: illa enim scillã latebris apponit suis, vt à luporum C iniuria tuta sit. Nam lupum conuelli aiunt scillæ contactu.

DE FIBRO.

FIbri significata dicturus, id primùm ambigi video, nunquid is castor sit, quo de apud Horũ mentionem factam inuenimus. Nam qui castoris ingeniũ, mores & faciem describunt, eadem ipsa pingunt, quæ veteres nostri de fibro retulere: eundemq; & fibrum & lytram Varro ponit, fibrosq; eos appellari quasi fimbrios dicas, ab extremis fluminum oris in quibus maximè versantur. Succidunt enim arborum radices per fluuiorum margines, vbi cubilia sibi parant. Vnde Plautus: Sic me subes quotidie quasi fiber salicem. Sunt qui extremas fluminum oras lytras olim dictas autument, & antiquos fibrum pro extremo posuisse. Vnde in sagulis fimbriæ, & in iecinore extremum fibra, hinc Fiber dictus. Sunt tamen qui lytram diuersam à fibro velint, & fibrum à castore, castoremq; à lytra aliud esse animal contendãt. Sed enim treis eiusdem generis species obseruarunt Scythę,

rusticum, nobilem, & regem, quos à villorum mollitie & colore, neq; non magnitudine, distinxere, delicatissimum omnino lutram appellantes. Accolere verò omnes fluuiorum ripas, foramina diuersa facere, mutare domicilia pridie quàm flumen crescat, in conuectandis in cauum pomis, miræ esse solertiæ. Horum porrò testes castorea nuncupari, vimq; maximam esse iis qui nascuntur in Ponto, in aliis regionibus non æquè pollere. A

PETVLANTIÆ SVPPLICIVM.

PEr animal hoc Ægyptij sacerdotes eum qui pœna sit affectus ob nequitiã, qua fuerit in muliere aliqua petulans, significabant. Proditum enim est, fibrum in venatione deprehensum suos sibi testes abscindere, atq; eos proiicere, gnarum se eorum præcipuè assequendorum causa peti. Nam & adulteri eadem affici pœna solent, vt deprehensi præsectis testibus dimittantur. Omnibus verò animalibus natura duce ostensum, vt & commoda sua norint, & nocentia contrariaq; sciant declinare. Hinc illud epistola Saporis regis ad Constantium Imperatorem, cui suadere conabatur, vt bona Asiatici regni dimissa parte, quieti et incolumitati suæ consuleret, hoc bestias factitare dicens, quæ cùm aduertãt cur maximo opere capiantur, illud propria spontè amittant, vt viuere deinde possint impauidæ. B Amputari tamen hos ab eo animali cùm capitur, negat Sestius diligentissimus medicinæ, quinimò paruos esse substrictosq; & adhærentes spinæ, nec adimi sine vita animalis posse: adulterari autẽ renibus eiusdem, qui sunt grandes, cùm veri testes exigui admodum reperiantur, ammoniaci coloris circundati liquore, veluti mellis cerosi, odoris grauis, gustu amaro & acri, vt sternutamenta olfactu moueant. Vtcunq; verò, siue sponte siue vi testes auferantur, cùm satis constet eos ea præcipuè de causa conquiri, non ineptè datus hieroglyphico locus, vt per id animal, id supplicij genus ostenderet, quo mœchorum lasciuia puniri consueuit, atq; ita malè tractari.

ATRI FESTI'QVE DIES.

SVnt qui atros festosq; dies per fibros ita distinguant, vt cùm festum significari velint, anteriora eius pingãt, propterea quòd populi pleriq; qui nostræ pietatis ritu viuunt, à Ponto & à Septentrione in Pannoniã vsq; porrecti, anterioribus membris pro carne vescuntur, posterioribus piscis loco: caudam verò eius animalis, quæ præpinguis prægrandisq; est, salitam plurimùm conditamq; pro tarico pisculento habent, eaq; ieiuniorũ tempore, quo nobis ex constitutione Pontificia carnibus interdictum est, mensis inferunt: eiusmodi enim dies pleræq; nationes atros vocant, quibus carne vesci ex lege nostra non licet. C Ea verò illi ratione se tuentur, quòd posteriores fibri partes aquis semper innatantes, piscem dicant, & esse arbitrentur, quia scilicet animal id tam aquaticum est quàm terrestre, cùm in extremo riparum semper degat: partẽ quæ caput versus tendit, terræ dedicarunt, & carnem esse voluerunt.

DE TALPA.

QVONIAM verò Talpa nõnihil habet similitudinis cũ fibro, quòd ipsa quoq; in terræ cauis habitat, vt de ea post fibrum dicamus, admonemur.

A CÆCITAS.

VVlgatiſsimum eſt talpam pro cæcitate poni, vulgatiúſque prouerbium, τυφλότερος ἀσπάλακος, propterea quòd animal perpetuæ cæcitatis tenebris damnatum eſt, lucemq́ ita habeat aduerſariam, vt ſimulac ad diurnam claritatem educta fuerit, emoriatur. Atq; hoc illud eſt quod Academicis quæſtionib. ait Cicero, Quid talpam? num deſiderare lumen putas? Nihil ea prorſus videt, neq; quidem oculos habet, vt veteres tradidere: vt verò obſeruarunt alij, habet vtique partes eaſdem omnes quibus oculi integri conſtant, nigricantem quippe illum orbiculum & quod intra eum continetur, quam pupillam vocant, atq; etiam portionis albidæ ambitionem, ſed non tam liquidò quàm oculi conſpecti & eminentes. Nec in partem exteriorem apparere hæc poſſunt, propter cutis, quę craſsiuſcula circùm obducta eſt, corpulentiam, vtpotè cùm natura inter generandum lædatur, atq; ita opus inchoatum relinquatur. Vtcunq; apud Heſychium talpa huiuſcemodi cæcitatis ergò hieroglyphicum eſt & ignorantiæ, cùm oculus ſua pollens vi, cognitionis & intelligentię ſignum habeatur. Eucherius
B hæreticos per talpam in diuinis literis accipit, vtpote qui, licet aliquid cernere videantur, ipſum liquidæ veritatis lumen minimè diſcernunt.

AVDITVS E LONGINQVO.

NEque verò deſunt qui auditum ex quantumuis remoto loco per talpam ſignificari tradant: liquidius ſiquidem audiunt talpæ obrutæ terra, tam denſo atque ſurdo naturæ elemento. Quinetiam exploratoribus mos eſt caput in ſcrobem aliquā ſummittere, cùm procul aduentantes turmas, vel equitatum præſentire voluerint.

PRÆSAGIVM.

FVerunt & qui per hoc animal præſagium intelligi aſſeuerarent. Explorarunt ſiquidem Magi, vt Proclus tradit, cor talpę ad præſagium mirificè conferre. Nam, vt Porphyrius etiam atteſtatur, veteres illi diuinatores ſimulac talparum corda deglutiſſent, accipiebant ſubinde præſentem animam Dei ritų vaticinantem, quod ſimilitudinem quandam habet cum auditu illo promptiſsimo: ſiquidem quæ præſagimus minimè cernentes, ſentire videmur tamen. Fuiſſe verò talpam in cultu apud imperitam rerum vetuſtatem, didicimus ex Eſaia,
C vbi dicit: Simulachra quæ fecerat ſibi, vt adoraret talpam & veſpertiliones.

DE MVSTELA.

IDem verò vaticinium Muſtelam huc accerſit, quòd perſuaſum ſit quandam eius diſciplinæ vim in ea conſiſtere.

ARVSPEX.

ARuſpicem enim, vel eum qui quo quo modo futura prædiceret, per eius imaginem ſignificari dixerunt: eaq́; ob idipſum Thraſybuli ſimulachro, quod in Olympia dicatum erat, adſculpta fuit; vt meminit Pauſanias: illi enim præter diſſectum canem, qui iecinoribus patefactis adiacebat, muſtela quoq; dexterum humerum obrepebat, ſingula diuinationis hieroglyphica.

INFORTVNIVM.

PEr eandem pictā, infortuniū etiam intelligebant: animal enim inauſpicatū infauſtumq́; eſſe perhibetur iis, quorū habitet do-

mos:insidiatur siquidem domesticis animalibus,præsertimq́ auibus tam altili- D
bus quàm nidum sub tecto facientibus,easq́ ad internecionem vsque persequi
tur. Occursus eius plerisq́ religiosus habetur. Alij etiam in negotiis obeundis
vel nomen ipsum horrescunt, vtpote contrarium efficaciæ.

V I R A G O.

HOrus Ægyptiacus autor ait,per animal hoc mulierem virilia facinora per-tentantem ostendi,propterea quòd osseo sit genitali prædita.Impedior autem verecundia, ne significatum hoc apertius explicem, quàmq́ inter sese mulieres turpitudinem,absq́ viris exercere nonnunquam deprehensæ sint. Id potius ponam, singulare stranguriæ remedium esse genitale id,si rasum tritumq́ detur, vt Aristoteles de hist. Animaliũ testatur. Nam & Strophilus scribit, mustelæ genitale esse solidum instar ossis, cuius ramenta si in potu dentur,singulare remedium sit vrinæ stillicidio. Eam à Thebanis coli scribit Ælianus, quòd Ælcmenæ Herculi pariundo laboranti opem tulerit haud contemnendam.

D E M V R E. E

MVrem associari sibi deposcit mustelæ nomen, cùm præsertim in omni familiari supellectile corrumpenda,non minorem mus iniuriam & detrimentum afferre soleat quàm mustela.

DETRIMENTVM.

PRæcipuum enim eius est significatũ, vt hieroglyphicum detrimenti sit atq́ perditionis:is siquidem,vt apud Ciceronẽ est,dies ac noctes aliquid semper rodit,ac omnia quę rodit inquinat & inutilia reddit. Quare in ostentis quoq́, si mures aliquid corrosissent, perniciosa portendi aiebant iis,quorum instrumentum aut opus esset,quod ita corruptum erat: veluti ante Marsicum bellũ,quòd clypeos Lanuuij abrosi essent, maximum id portentum aruspices dixerunt, & eorũ quæ subsecuta sunt incommodorum indicium.Iam & Carboni imperatori mures exitium abrosis fasciis,quibus in calceatu vtebať,portendère. Sed salsè risit hæc Cato,cùm eum quidam consuleret,quid ostenti esset, quòd sorices noctu caligas abrosissent:respondit enim is, non esse ostentũ si sorices caligas abrodant, sed si caligæ sorices ipsos abrosissent. Sedenim Cicero quãuis id & ipse ridere videatur, cùm iam respub.titubare cœpisset,Platonis politiam corrosam turpiter à muribus apud se deprehendit. Et si parua licet conferre cum magnis, nos quoq́ portenta hæc tetigère.Nam quamprimum Romã applicui,sedemq́ ibi fixi,ne miserrimas incensæ,deuastatæ,ac penè dirutæ patriæ calamitates fœdissimasq́ clades ante oculos in dies mihi atrociores spectando fieri sentirem, mihi accidit, vt pulcherrimũ Horatij opusculum,quod in delitiis habebam,mures à liciis, quibus conglutinatus erat, protinus abroderẽt,omnibusq́ paginis ita discissis inutilem codicem efficerent: mox & Pindarum aggressi, eum quoque ab eadem parte qua plicatus conglutinatusq́ erat,inquinarũt:quod ostenti loco fuisse,euentus postea comprobauit,non esse Romæ locũ Musis,& amœnioribus his disciplinis,Iulio II.thesauros omnes ad mutuas Christianorũ ferè omnium cædes effundente:idq́ magna & studiorum meorum & diuturni temporis iactura compertum habui, donec vicesimo pòst anno,ex quo huc migraueram,Hippolyti Medicei discipuli mei liberalitate atq́ beneficentia fui tãdem subleuatus,vsu rerum ad vitæ necessitatem,quod satis esse duxi,suffecturo. F

A OPTIO.

EOdem vtebantur hieroglyphico sacerdotes Ægyptij, si optionem atque iudicium significare voluissent. Mus quippe plures diuersosque panes aut poma nactus, purissimum optimumque ex omnibus quo vescatur deligit. Quapropter in panificiis emundis, optionem ex huiusmodi murium indicio facere solitũ est multis. Idem in fructibus aliis, præsertimque melopeponibus, summa nepotũ curiositate obseruari videmus, cũ eos meliores esse constet, quos mures cœperint abrodere. Plinius vbi de Ponticis muribus loquitur, mirari videtur quonã modo autores intellexerint eorum palatum in gustu sagacissimum esse.

IMBECILLITAS.

SVnt qui per murem exanimatum, imbecillitatem intelligi posse tradant: is siquidem minimo quoque incõmodo exanimascit, plerunque verò spontè moritur effluentibus intestinis: hinc τὸ μυὸς ὄλεθρον dici solet, qua similitudine Menander vsus est, vt citat Ælianus lib. 2, cap. 10, cùm valetudinarius quispiã ipsa fuerit naturæ imbecillitate consumptus. Muribus enim in vniuersum vita breuissima: vnde musculus apud Horatium alteri ait, Viue memor quàm sis æui breuis. Sunt qui putent soricẽ ea de causa dictum, quia σορὸν apud Græcos putridum significet, quod huic qua de loquimur imbecillitati congrueret. Sed enim multò magis placet eorum sententia, qui quemadmodum suem ἐκ ὑὸς à nobis factum constat, ita ἐκ ὕρακος soricem deductum asseuerant. Nicander sanè ὕρακας mures appellauit Ætolûm lingua, apud quos ὗς, hoc est, sus, ὕραξ dicitur. Murem verò, quòd rostrum habeat suilli perquàm simile, Suis etiam cognomento dicunt, quod interpres Nicandri obseruauit. Sus verò sorexque tanta concordia naturæ consentiũt, vt quod Magi tradunt, si quis muris iecur in ficu porco vorandum dederit, animal id eum qui dederit, nullo edito grũnitu vltrò deinceps adsectetur quoquò ierit: quod ego Patauij factum memini nonnullorũ iuuenum astu, qui ganeæ potius quàm disciplinis dediti erant, non sine totius viciniæ querelis, quæ sibi porcos incertis autoribus abduci lamentabatur.

AMATORIÆ DELICIÆ.

LOngè verò diuersum illud, quòd illecebras amatorias petulcioresque lascivias per album murem significare, non Ægyptiorum modò commentũ, verùm & Græcorum fuit. Nam de muris salacitate multa sunt à plerisque prodita: sed præcipuè mihi videtur Plautus rem expressisse, vbi Phronesium Dinarcho suadere conatur, vt multiuolus sit in re venerea: sic enim ait: Sed tamen cogitato mus pusillus quàm sit sapiens bestia, ætatem qui vni cubili nunquã committit suam, qua si vnum obsideatur, aliunde profugium quærit. Moris verò fuisse muris nomine amatoribus adblandiri, ex Epigrammatarij versu noscitur:

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

Ob notissimam verò muris salacitatem, mulierem quandam portentosæ libidinis, qualem nostri Messalinam fuisse memorant, ab Epicrate Myoniam, quasi nos murinam dicamus, appellatam ait Ælianus.

INTAMINATA MVNDITIA.

QVem verò intelligat Ælianus & Philemon per album murem, nemo ex nostris, quod hactenus legerim, explicauit: si tamen ad Pliniũ & alios probatissimos autores aspexeris, eum esse coniicies, quem Armenium vocamus, villi pelliumque mollitie delicatum, Francisci Petrarchę versibus pro castitatis hieroglyphico nobilitatũ, vtpote qui delicatioris cuiusdã munditiæ exemplar haud

quaquam ignobile esset, cui scilicet spurcitia tantæ sit abominationi, vt limo an- D
te ostium caui illito, capi potius à venatoribus, quàm eo fœdari patiatur: quod
cùm sanctioris sit amoris proprium, intemeratæ castitatis symbolum, quæ diui-
na tantùm flamma succendatur, à peritissimis rerum ponitur.

ARGIVI.

INuenitur & in numis muris signum: eam verò Argiuorum præcipuè mone-
tam fuisse, Plutarchus ait, apud quos fuisset moris, vt numum imagine muris
insignitum cuderent.

DE FELE.

SI pro Æluro felem reddidero, satis scio paratos emissarios esse qui
me dētibus inuadāt. Sed enim quę Plinius de fele refert, dum quę-
rit quo silentio, quamq; leuibus vestigijs auibus obrepant feles,
quamq; occulto speculatu in musculos insiliāt, tum ea quę ab An-
niano poëta memoranť apud Gellium, quę ab Ægyptijs eo super
sunt memorię prodita, cuius oculi ad vices Lunæ, aut ampliores fiūt, aut mino- E
res domestico huic animali, quod Albertus modò cattū, modò murilegū appel
lat, cōgruere manifestū est. Sunt & qui musionē vocēt. Felē aūt alij, quę vulgò fe
lina, alij qui Martes appellať, esse volūt, eoq; & Varronis & Columellæ autori-
tatē trahūt. Nam quæ illi vnà cum Nicandro de venatu auium clandestino no-
cturnoq; tradunt, martē id facere satis exploratū est. Sed quoniā de harum no-
mine plerique certant, ne temerè vni magis quàm alteri faueamus, æluri vocabu-
lum interim vsurpabimus, de quo in antiquo Festi Pompeij codice hæc adinue
ni: Est ælurus animal leoni cùm procreať persimile, olim syluestre: maximè mu-
ribus aduersatur, salax, oculi cuius acie flammea, ad imitationem lunæ crescunt
& decrescunt. Nam veluti Luna pro solaris luminis participatione faciē quoti-
die variat, ita ælurus pari cum luna conditione afficitur, nunc aucta, nunc immi
nuta pupilla, prout Lunę orbis nunc se plenū, nunc dimidiatū, nunc cauū, nunc
tuberosum ostentat. Licinius Vmbrei in Nerea: Murū strages ælurorum oculi
vt minuti Lunam ariolantur. Quibus quidem verbis nescio an explicatius cat-
tus noster domesticus à quopiā describi possit. Sed quoniā de æluro satis con-
stat, de Latina locutione nondū per hos liquet, quamuis toties Cicero felē & F
canē inter Ægypti numina socialiter enumeret, dubio procul cattū intelligens.
Æluri ipsius, si catti nomen ita abhorrent, significata referamus.

IMPLORATIO.

VEteres cùm hominem in manus hostiū illapsum, qui miserabiliter auxilium
implorcet, indicare vellent, soricem pingebāt ab æluro comprehensum: ex-
auditur enim statim miserabilis eiulatus, & vox veluti auxilium implorātis, vbi
mus in dentes incidit eiusmodi: vnde prouerbiū, Sorex Hecaten. Causam Sim-
nius Capito sic interpretatur, quòd is qui in manus hostium incidit, illorum du
cem implorat. Est verò ęluros, vt Verrius ait, sub tutela Hecates. Apud mytho-
logos inuenias Iouem ludicro certamine Apollinem cum Hecate tenella adhuc
ætate commisisse, argumento proposito, vt ipsi quoq; certatim animalia confor
marent atq; producerent, terręq; theatrum implere procurarent: tum Apollinē
statim hominē protulisse, aduersus quem Hecate Simiam opposuerit à se factā:
exceptam risu rem Apollo leone terribili producto interturbauit. At Hecate lu
do etiam indignata vinci, ælurum genuit. Maiore hinc Apollo effusus risu, mu-
rem

A rem in Hecates ludibrium protulit: illa magis indignata cùm vi non posset vincere, ad artes cōuersa, simiam in leonem, ælurum in murem acriter incitauit. Leo diu à simia natibus eius affixa, tota est arena ad furorem vsq; exagitatus: mus au fugiens ad Apollinis pedes procubuit, atq; ita seruatus. Vlturus autem leonis iniuriam Deus, vim medicam in simiæ sanguinem immisit, qua leo febre correptus sanaret, atq; ita factum vt leo semper simiæ pastum appetierit: æluri autem genitale semen ita reddidit igneum, vt eius generis fœmina, de re omni animantium generi voluptuosa, et angi & cruciari ad miserabilem vsq; vociferationem compellatur. Alij rem tametsi manifestè fabulosam, ita gestam memorāt: Solem & Lunam initiò rerum in certamen deuenisse, vt terram animalibus replerent, cura eiusmodi illis à summo opifice demandata: statimq; leonē ea, qua insignis est, specie à Sole conformatum: Lunam verò æmulatione concitam cùm Deos omnes in nouæ belluæ admiratione detentos animaduertisset, neq; opus id æquaturā se confideret, æluron protulisse, animal quippe leoni perquam simile, sed & animis & specie tanto inferioribus, quanto luna ipsa Sole deterior est.

B Oborto interim inter Deos risu, indignatum Solem eam fuisse Lunę temeritatem, vt secum ausa esset contendere, murem euestigiò procreasse, vt æluri contentionē eluderet: tum Lunam maioribus ingenii viribus conuocatis, quantacunq; potuit arte conatuq;, quantoq; maximè studio proficere potuit, simiam progenuisse: id quoq; animal cùm ridiculum adeò apparuisset, elususq; omniū cachinnatione Lunę conatus fuisset, adeò id indignè Luna tulit, vt sempiternas inter simiam & leonem, neq; non inter æluron & murem, cōmiserit inimicitias.

LVNA.

Apud Ægyptios sanè æluri præcipuum hieroglyphicum erat, vt ex eius imagine Luna intelligeretur, in cuius cultum magna æluron veneratione prosequebantur. Satisq; constat eum qui animal eiusmodi vel incuria occidisset, populari tumultu variis suppliciis malè tractari, & enecari solitum: cuiusmodi superstitionis exempla in Romanum ciuem edita sunt Ptolemæi illius tempore, qui à Romanis in societatem & amicitiam receptus est. Porrò nullum apud Ægyptios Iside numen maius, neq; venerabilius fuit. Isis verò quāuis & Astrocyona è cœlestibus signis addictum habeat, in primis tamen accipitur pro Lu-

C na. Quicquid verò cum Luna consensum aliquem haberet, id apud eos honori habebatur. Ex quo verò Soli Luna maximè dicitur aduersa, æluros lunare animal sympathiæ vi animalia Soli notabiliter subiecta genuino quodā odio prosequitur, vtputa soricem, qui totus est Solis, adeò vt etiam, vti dictum superius, illi Smynthei cognomentum indiderit.

ORTVS ET OBITVS RERVM.

Quid verò sibi vellet æluros ille in summo Sistri apice, sub quo forma illa orbicularis, cui quatuor veluti tintinnabula mobilia æquis inter se interuallis applicata erant, ex Plutarcho declaratum est: significabat enim hæc species, omnia quę generationi corruptioniq; obnoxia sunt, lunari globo subiici, infra quē omnia mouentur & alternant, quippe quæ sint ex quatuor illis principiis, quæ elementa placuit appellari, cōflata, igne quippe, terra, aqua, & aëre. Cur verò animal hoc Lunę simulachrū excogitassent, ea affertur causa, quòd tum variū est colore & astu, tum noctu magis quàm interdiu exercitio deditum. Est præterea fœcundæ admodum salacitatis temperaturæq;, cum Luna perquā simile. Nam vnū primò parere fertur, inde duos, inde tris, inde quatuor, atq; ita vicissim ad

ſeptimum vſq; peruenire, ibiq; ſiſtere, ita vt toto vitæ curſu octo & viginti natos edat, quot itidem luces in Luna dinumerantur in Zodiaci tranſcurſu peragendo. Ad hæc eius facies à ſeptimo quoq; die, in aliam ſpeciē abit. Verùm quę de animali traduntur, fabuloſa forſan aliquando deprehendi poſſunt, illud minimè confictum quod de pupillis eius fertur, quæ non tantùm ad Solis curſum quotidie cōmutentur, verumetiam ab incremento decrementoq; lunaris globi quotidie varient, quod tum in aliis, tum in iis quos Syrianos vocamus liquidò apparet. Nam qui æluron deſcribunt, & variis eum maculis inſignem memorant, eam ſibi ſpeciem videntur propoſuiſſe. D

MVLIEBRIS SALACITAS.

QVòd verò ſalaciſsimam fœminam per æluri fœminæ ſimulachrum nonnulli ſignificari dixerint, non ea tantùm cauſa fuit, quòd plurimum Lunæ fœcunditatem, quæ humoris ab ea manantis beneficio tota terra mariq; luxuriat, admirarentur, quàm etiam quòd ipſius animalis ingenium ita affectū animaduerterant: fœminæ enim in eo genere natura admodum libidinoſæ ſunt & ſalaces, tametſi initium vix pati poſſunt, in quo propter ignitam genituræ vim plurimum, vti dictum eſt, cruciantur: mares tamen ad coitum ipſæ frequenter alliciunt, inuitant, cogunt, puniunt etiam, niſi pareant. Vnde vulgò nūc homines qui operam nequitiæ dant incontinētiùs, & pudore proſtituto laſciuiunt, Cattorum commercia frequentare dictitamus. E

DISSIMVLATOR TVRPITVDINIS.

VItiorum diſsimulatorem per micturientē ſimiam ſuo loco ſignificari diximus, quoniam ita in Hori codicibus impreſsis inueneramus: poſtea verò quàm & manu ſcriptos codices & antiquos nacti ſumus, non πίθηκον eo loco, ſed αἴλουρον inuenimus, quod quidē vero propius viſum eſt, cùm eo omnes ingenio catti ſint, vt quanto poſſunt ſtudio ventris excrementa, vel attracto, ſi copia ſit, puluere ſepeliant, vel alia re quapiam omnino occulant. Ægyptij ſanè cùm in propatulo ac viis ipſis cibum caperent, cattorum tamen exemplo ventrem domi exonerare, atq; id quidem clanculum, aſſuêrant. Munditiem hanc Hebræi quoque iubentur obſeruare, vt Deut. 23. Locum habebis extra caſtra ad quem egrediaris ad requiſita naturę gerens paxillum in Baltheo, cumq; ſederis fodies per circuitū, & geſta humo cooperies quo releuatus es. Qui mos & apud Perſas tantæ fuit religionis, vt qui alio quopiam inſpiciente non modò quicquam non euomerent, ſed ne lotium quidem emitterent: quiq; palàm id facere aggreſſus eſſet, facinoroſa notabatur ignominia. Quid verò quòd ad hanc vſq; diem aiunt Alexandriæ vrbe Ægypti, totius orbis emporio frequentiſsimo celebrata, indigenas expuentem quempiam non aliter abhorrere, quàm apud nos ludibrio & reprehenſioni ſit obnoxius, qui palàm ventris crepitum emiſerit? F

AVGVSTEI.

ET quoniam noſtra omnis dictio ad ſculpturas picturaſq; & geſtamina contendit, minimè diſsimulanda ſunt legionum atq; ordinum inſignia, quæ ſe pro re obtulerint: nam pleriq; hominum cùm in huiuſmodi ſigna picturáſue incidunt, quid ea ſibi velint, anxiè admodum percontari ſolent. Ab Ægyptiis enim ea primordia ſumpſerunt, vel haudquaquā diſsimilia ſunt ab eorū inuentis. Cattus igitur in huiuſmodi geſtaminibus inſigne fuit, vt vetuſtæ indicāt inſcriptiones, eius ordinis qui AVGVSTEI vocabantur: hi ſub magiſtro peditū ſtipendia faciebāt. Erat verò cattus is praſini coloris in alba parma, quam ruber

circu-

A circulus ambibat, latè marginem circumplexus: gestus eius vt currentis, reflexo in dorsum capite.

FELICES SENIORES.

Alibi dimidius cattus rubri coloris in parma punicea dilutiore spectabať, qui à margine rubro surrectus, pedibus ad lusum compositis, adblãdiri videbatur. Insigne hoc erat, quãtũ ex vetustis ipsius reliquiis colligere potuimus, FELICIVM SENIORVM, qui sub eodem magistro peditum militabant.

ALPINI.

Svb eodem Duce signũ etiam militare fuit, in quo cattus coloris punicei diluti recta facie progrediens habebatur in parma viridi, cuius marginem albus circulus ambibat. Gestamen hoc erat militum qui ALPINI vocabantur.

Sed iam Io. Antoni charissime, nolim otium tuum curiositate aliqua mea interturbare, dum morosa & leui forsan dictione studiorum tuorum cursum intercipio. Hæc igitur pro qualicunq; munusculo ita ex improuiso comparato satis fuerint: de reliquis, si argumentum minimè displicuerit, aliàs plura coràm

B conferemus.

PIERIVS VALERIANVS AD CLARISS. CARD. BERNARDINVM MAFFEVM, DE IIS quæ per Serpentem in genere significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

IVcundissima illa amicitiæ suauitas tua, meúsq; erga te cultus, & peruetus admodum obseruantia, quæ Romæ primùm, vel à primis laudatissimæ adolescentiæ tuæ annis instituta, mox Patauij, quò ad ingenij cultum capessendum concesseras, clarissimarum virtutum tuarum, ingenijq; sanctissimi cognitione aucta est, & tuo in omnibus rebus meis patrocinio confirmata, efficiunt vt nullo vnquam tempore, neque longissimo quantumuis loco remotus, immemor tui esse possim. Quare licet aliquot abhinc annis te non viderim, núncq; maximè longè absis, & in Cardinalatus splendorem assumptus, necesse est te magnis omnino negotiis & occupationibus detineri, tam mihi ta-

C men oculis inhærescis, ac si te coràm continuò conspicerẽ. Hinc factum est, vt cùm domi aliquantulum otij nactus lucubrationes illas, quas tantopere videre concupiscis, recognoscerem, eásque in libellos vnamquamq; suos dirigerem, earum partem ad te mittere cogitarim: id opportunè necne fecerim non sat scio: at certè amanter & ex officio à me factum hoc certò scio, vt scilicet haberes istic, in ista qua fulges amplitudine, si tibi tantulum horæ vel à publicis curis, vel à tuis sanctioribus studiis vacuum relinqueretur, quod cũ Pierio tuo loquerere, qui te semper vnicè sanctéq; coluit ac obseruauit. Neq; tamen tanquam summæ eruditionis tuæ nescius, arbitratus sum noui me quicquam allaturum tibi: verùm quia nullum vnquam abs te sermonem vberiorem, dum vnà fuimus, haurire me solitum meminerim, quàm de literis & disciplinis, id dedi operam, vt de literis & disciplinis noster hic per libellum, quem ad te misi, congressus esset. Erit verò sermo de iis quæ per serpentis imaginem apud veteres significabantur, quibus & Ægyptij sacerdotes, & pleriq; alij, pro literis vsi sunt: quæ quamuis fortè haud incognita sint tibi, decies tamen repetita placere semper poterunt, quæ de doctrina semel placuere: quare te ad rem recognoscendam, vbi primùm per otium licuerit, spero non inuito animo accessurum.

ANGVIS atque adeò reptilium aliquot significata dicturus, cùm D
pro varia eorum pictura, diuersisq́ speciebus varia identidem significata sint, curę precium esse existimaui genus eiusmodi priùs tractare, cuius effigies excogitata est auspicacior augustiorq́, magno apud veteres in cultu habita: cęrulea quippe facie, colore nitido, squamis pellucentibus, capite minimè formidoloso, à quo nostrae erit dictionis initium. Cum his Basiliscum enumerant, tametsi eius animalis violentiam mortales reliqui longè aliter interpretantur. Post Basiliscum aspis est, ac mox vipera, à quibus Ægyptij multa hieroglyphicōn argumenta desumpsere, & diuinae nostrorum literae horum saepe mentionem faciūt, sed Dana illum religiosè praeferunt, qui opem omnibus praesentaneam polliceatur: quare quaenam sint ea quae hinc significentur, dicere iam incipiamus.

MVNDI MACHINA.

MVndum vniuersum Ægyptij sacerdotes scribere volentes, anguē qui caudam propriam depasceretur, eumq́ variis insignem maculis pingebant: de quo Claudianus: E

Perpetuúmq́ virens squamis, caudámq́ reducto
Ore vorans tacito relegens exordia lapsu.

Quod dubio procul significat omnia, quae diuina prouidentia in mundo generantur, ab eodem cùm solui coeperint, siue paulatim imminui atq́ deficere, in sese recipi, fieriq́ illud propemodum, quod apud quosdā Æthiopiae populos assiduo est in vsu, qui cùm nullo alio nutriātur cibo quàm piscium, humana deinceps cadauera piscibus obiectant, victū quem ab eis acceperāt ex seipsis rependentes. Hęc verò cauda ab suo animali corrosa, receptae autoritatis assumptum illud significat, quod vno omnium consensu fertur, decrementum vniuscuiuspiam rei alterius incrementū esse. Aiunt verò Phoenicū hoc fuisse hieroglyphicum, per draconem in orbem redactū, caudamq́ suam deuorantē, id exprimere, vt appareat mundum ex seipso ali, & in se reuolui. Nam cùm aeterna sint elementa, neq́ corruptione neq́ variatione per se vlla immutentur, corruptioni tamen ac variationi subiecta videntur, ea parte qua specierum informationi admiscentur, vi tamen ipsa incolumi permanente: quippe veluti ex literis nihil separatim significantibus apud Chalcographos siue impressores librarios dicere F
malimus, nomina componuntur quae aliquid copulata significāt: mox vtilitate ipsa, impresso notatoq́ libro, quātum vsui venerit recepta, nomina ipsa dictionesq́ omnes corrumpunt, solutae literae incolumitati pristinę generiq́ suo restituunt, & in alterius formae vsum asseruantur: ita corpora quae Graeci συγκεχυμένα, iuniores Philosophi confusa, hoc est, in vnum conflata dicunt, cùm aduenerit exitus, diminuiq́ coeperint, sigillatim in eadem ipsa resoluuntur elementa, aliarum itidem specierum compositioni obnoxia, ac semper exposita: quod ex nostris optimè Pacuuius intellexit, ad hoc luculentissimis his versibus alludens:

Quicquid est hoc, omnia animat, format, alit,
Auget, creat, sepelit, recipitq́ in sese omnia,
Omniúmq́ idem est pater, indidémq́ eadem
Quae erunt deintegro, atque eòdem occidunt.

Eòdem respexit Lucretius cùm dixit:

Deniq́ iam ruere hoc circum superáq́ quod omne
Continet amplexu terrai procreat ex se

Omnia

A *Omnia, quod quidam memorant, recipitq; perempta,*
Totum natiuum mortali corpore constat:
Nam quodcunq; alias ex se res auget alitq;,
Diminui debet, recreari cùm recipit res.

Sed ne multa adeò cōgererent Ægyptij sacerdotes, néve longis discere volētes
ambagibus implicarēt, cùm omnem illi naturæ obscuritatē manifestè adeò sibi
cognitam profiterentur, & quasi per manus proditam hæreditariā disciplinam
possiderent, vno contenti hieroglyphico, mūdi conditionē omnem expressam
esse voluerunt. Serpens igitur caudam depascitur suam, vt generū immortalita
tem, qua rerum naturā Deus insigniuit, ostētet: vt principium ad finem directū
esse, finemq; ad principium reflecti doceat. Nam vt hoc apertius explicetur, ex
plantis fructus, velut ex principio finis: ex fructibus verò semen, in quo planta
ipsa delitescit, atq; ita principium ex fine. Sic nihil deniq; viuum intra mundum
perit, sed eorum quæ nobis interire videntur, solæ mutantur species: de quibus
Virgilius, nec morti esse locum dixit. Idem per atomos suos Democritus intel-
B lexit, quamuis vocabulum nonnulli contendunt impropriè esse dictum: indiui-
dua tamen corpora ea esse voluit, quæ disiuncta cùm fuerint, neq; legātur, neq;
internecionē recipiāt, nec sectionibus diuidantur, sed omne per æuū infinitā in
se retineant soliditatem. Hoc illud idem figmentū est, quòd Saturnū, quem pro
tempore figurāt, aiunt filios deuorare solitū, Iouem verò interceptū, lapide sup
posito, quem Saturnus deglutierit. Terrestria porrò huic varietati cōmutatio-
niq; rerū plurimùm obnoxia esse, per huiusmodi figmentū indicabāt: animā ve-
rò, quæ per Iouē, vt Plotinus interpretat̄, fingitur, immortalem esse. Sane Hesio
dus postcaq; prolē à Saturno & Rhea susceptā enumerauit, illud statim adiecit:

Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε κρόνος μέγας, ὅστις ἕκαστος
Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούνατ' ἵκοιτο.

Atq; hos deglutit Saturnus, vt ille vel ille
Diuino ex vtero genua ad materna veniret.

Quod ita accipiunt interpretes: Nascūtur è terra rerum species, & in terrā mox
recidunt: nam Rhea defluxus est, & corruptio mundi. Quęcunq; igitur tempus
C protulit, eadem tempus absumit: vnde sacris quibusdam apud nos dicitur, pul-
uerem esse hominem, & mox in puluerem reuersurum.

Non omittenda verò sunt quę de figura anguis, Mundū ipsum mira similitu
dine referētis, veteres Philosophi quasi ludētes cōscripsere, ipsam rerū speciē v-
niuersam nō temerè oculis omniū subijcientes. Siquidē ꝓ corpore quod habet,
grauissimū est animal, perinde ac terra, quæ ponderib. librata suis ob grauitatē
insitā in centrū vndecunq; cecidit. Præterea verò toto distentus humi corpore,
per terrā repit, vnde etiā genus id nomē accipit, modò serpēs, modò reptile nun
cupatū. Sed quoniā huiusmodi terrę hieroglyphicū loco suo copiosius tractabi
tur, ne nunc stylo vniuersi speciē percurrenti morā aliquā interponā, omittetur.
Est præterea lubricissimū, quemadmodū aqua, atq; inter serpēdū pandos ac re-
pādos vndarū flexus imitat̄: & apud fabularū scriptores draco euripus erat, qui
Hesperidū hortis in insula positis tutelaris effingebat̄: & amnes quosdā spiras
circū terrarū orbē replicare instar anguiū Socrates ait, Phædone. Quinetiā He-
siodus Echidnā ait dimidia sui parte Nymphā, dimidio altero immanē anguē:
pro qua interpretes vapores accipiūt exhalantes à mari, neq; nō omnē humoris
vim. Nympha verò est ob id, quòd subministrat nutrimētū. Serpēs propterea,

quòd flumina tortuosis ambagib.ferunt, perinde ac serpentiũ, vti dicebamus, D
corpora sinuosis plurimũ flexibus obrepũt.Sed quod facit ad Nymphã,quę loci omnino genius est,occulta quippe vis illa quæ graminibus & plantis vitã souet,auctũq; subministrat,ignarus nõ sum quosdã alios draconẽ hortorũ custodem pro radicibus arborũ accepisse,quòd tortuosę sint vti serpentes,& in terrã adactæ,perinde ac anguiũ genus in terræ viscerib. plurimùm delitescit:ita verò draconis speciẽ hanc pomis operã præstare vt asseruerũt: radicibus enim aut cæsis,aut exiccatis,poma etiam auferri necesse est. Aeriũ verò spiritũ,de quo latius in Basilisci significationib.dicet̃ inferius,per sibila,quæ vel ad audiẽtiũ horrorẽ nõnulli eorum excitare solent,intelligimus. Squamæ verò,stellarũ mundũ ambientiũ varietatẽ,quiq; ignes in supremo micãt orbe hieroglyphicè significant: nam et hinuleę pellis varietatẽ,quã Pan gestare ferũ,stellas ex maculis imitari ait Probus.Eandẽ Libero patri attributã,idẽ significare tradit Eusebius lib.de prępar.Euang.primo,vbi Osirim,Siriũ,Liberũ,Solẽ, & Phaneta, ex Homeri, Eumolpi et Orphei versibus eundẽ esse differit:de quo loco suo plura erũt inferius repetenda. Est & alia super hoc cõsideratio, q; anguis hyberno situ membrana E
corpori,præcipuè aũt oculis,obducta obcæcatur, verno verò tempore fœniculum pastus,id Græcè μάραθρον est,eiusq; succo oculos inungens,impedimentũ illud exuit,& acutissimo quo pollet visui rẽstituit,senectutẽq; ita singulis deponit annis,nudusq; propémodũ vernat,& glabro corpore iuuenis, vt Maro ait,

Lubrica sublato conuoluit pectore terga.

Leberida verò,membranã scilicet quã deponit,ita exuit,vt à capite orsus ad caudam replicet,interiore parte in exteriorẽ,exteriore in interiorẽ versa, cute intus altera subnascente.At mundus quoq;(de inferiori hoc mundo loquimur) hyemali tempore pruinoso,quodã nõ modò obcæcatus, sed vndecunq; obductus situ,annuo peracto spatio,Zephyris flare incipientibus,squalorẽ abijcit,quęq; rerum semina intus fuerãt superioris defectu caloris obstrusa occultataq;,extrà aperiunt̃ excludunturq;,ac senectute deposita per vices iterũ iuuenescũt. Quin etiã quæcunq; de anguis renouatione traduntur,cũ hac ipsa mundi nostri renouatione cõsensum habẽt:ferunt enim colubrũ cùm exuere incipit,ab oculis primùm detrahi,ita vt obcæcari videatur,tum caput exuitur, glabrũq; hoc omnino antè quàm reliquũ corpus,apparet. Arbores quoq; oculos primùm exerũt, F
gemmas alij vocant,germen alij:sed inoculatio inde,insitionis genus:mox exsinuant flores,paulatimq; fructuum fœtus aperiunt. Neq; vere tantùm exuit anguis,verumetiam autumno,& pro locorũ temporumq; conditione:æstate etiã, Aristotele hoc asserente,licet id abneget Plinius. Atqui mundum etiam nõ vere tantùm hæc facere,sed æstate autumnoq; omni,tot species,tãtosq; ortus, variosq; nouatus aperire,pro regionum situ ac rerum natura,conspicimus.

IVVENTVTI REDDITVS.

Svnt verò qui per anguẽ & leberida hieroglyphicωs hominẽ ostendãt iuuentuti redditum,si vel de morbo,aut alia aliqua lue aut calamitate, squallorem atq; maciem deposuerit,sitq; demùm habitior atq; validior factus. Libet verò fabellã super huiusmodi renouatione,ex Nicandro & eius interpretibus recitare.Mortales enim aiunt impetrasse olim à dijs multis precibus, vt perpetuo iuuentutis munere donarentur,atq; ita nunquã in posterũ senio cõtabescerẽt, sed quandiu vnicuiq; viuere permissũ esset,integris viribus & florenti semper ætate vegeti perseuerarẽt.Hanc igit̃ simulac benignitate Iouis accepissẽt,imperitos

adeò

A adeò rerum fuisse, vt eam asino vectandam commendarint: hunc verò siti confectum ad fontem quendam peruenisse, in quo serpens loci custos statiuam habebat custodiam, cumq́ inde bibere tentasset, à serpente prohibitũ, neq; alia conditione bibẽdi facultatem illi factam, quàm vt id omne quod vehebat onus angui mercedis nomine concessisset: ex eo inde tempore omnes angues senectute singulis annis abiecta iuuenescere, homines verò senio confectos emarcescere, ac stoliditatis pœnas luere, quòd iuuentutem tanto expeditam studio negligenter custodissent. Hinc illa Tibulli querimonia:

Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas,
Cur nos angusta conditione sumus?

Sed quoniam in fabularum figmentis varij admodum Græci sunt, easq; vnusquisq; suo ex commodo, & vt adlibuerit comminiscitur, ferunt alij Promethea cùm cœlestem ignem furatus esset, cumq́ mortalibus communicasset, nullam illos accepti muneris gratiam Prometheo retulisse: quod cùm Iupiter approbasset, pharmacum hominibus quo senectutem amolirẽtur, elargitus est, quod do-B num asino vectãdum illi destinarint, atq; illa mox subsecuta, de asini imprudentia, de serpentis astutia, de commutatione, quæ superius enarrata sunt. Meminit huius fabulę Sophocles, κωφοῖς. Quoniam verò asinus ille & sitim eò contulerat, factum est vt ex pacto serpens eam quoq; sibi vendicaret, hinc supra modum illos siticulositate pleriq; eorum pertentare solent, quos momorderint: de quo tamen plura loco suo dicuntur, vbi Dipsadis significata recensemus.

TEMPVS.

ERat autem aliud hieroglyphicum serpentis, caudam suam sub guttur attractam occultantis, eaq; species in Saturni dextera manu statuebatur, quem pro annuo circuitu, pro tempore, pro ætate, pro immortalitate poni ex multorum scriptis accepimus. De anno apertissimè Maro:

Atq; in se sua per vestigia voluitur annus.

Quòd verò serpens temporis signũ esset, causam Cyrillus hanc subijcit, quòd in longitudinẽ porrigiť, et multis cõplicatur spiris, quę sunt multę dierũ annorũq; series, taciteq; proserpit, nullo edito strepitu: vnde Poëta non incelebris dixit,

C *Labitur occultè fallitq; volubilis ætas.*

Verùm ea quoq; causa esse potest suppressę caudæ, quòd tempus aut à præterito, aut à præsenti, aut à futuro consideratur, quæ omnia incerta nobis omnino sunt: præteritũ siquidẽ intueri minimè possumus, & cùm principio careat, neq; mente quidem concipitur: futurum longè minùs, quia nondum est, & finis eius prorsus incognita, qua de Horatius tertio Carminum:

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus.

Pręsens verò cùm sit instabile, velocissimeq; trãscurrat, vix percipi potest: veluti si digitũ in defluentẽ aquã intingamus, discernere nõ possumus vtrũ in pręterita, an in futura, an in præsenti: quia pręterita iam elapsa, futura nondũ adhęsit, pręsens pũcto ipso statim elabiť: quę cùm omnia cognitioni nostrę subducanť, Ægyptij forsitan pro hieroglyphico huiusmodi caudã ita reduci occultariq; voluerunt.

CALAMITAS.

HAbet & vocabulũ ipsum, Temporis, hieroglyphicã omnino significationem, vt hoc obiter attingamus, & à perniciosa Saturni vi nõ admodũ alienam. Nam Poëtæ tempus edax rerũ esse dicũt. Neq; Latini tantùm, verùm etiã

Syri & Hebrẹi dictionẽ Tempus, pro calamitoſo rerũ ſtatu ponere cõſueuerũt. D
Nã, Et erit tempus eorũ in ſeculũ, primo & octogeſimo pſalmo legas, & huiuſ
modi paſsim multa. Quòd verò hic in ſeculũ legit̃, interpretes de calamitatibus
dictũ volunt, quæ poſt neglectũ Chriſtum perpetuò erant Iudæos oppreſſurę.

MVNDI MOLES.

SVnt qui aliam etiam picturam ſimulachrum've mundi fuiſſe dicant, vt ſcili‑
cet intra circulum æreum ſerpentis effigiem accipitrino capite inſignem cir‑
cunducerent ad ⊖ propémodum literæ ſimilitudinem: ære quippe ignem refe‑
rente, circulo magnitudinem & formam orbis indicante, ſerpente bonũ dęmo‑
nem, cuius merito ac beneficio omnia alantur, vigeant, ac perennent. Sed nõ ele
mentalem hunc orbem tantũ ex hieroglyphico huiuſmodi colligimus, verum‑
etiam & cœlum ipſum, quod ſub Iani figmento fabularũ inuolucris occultatur:
Ianum enim ab eundo dictum, peritiores aſſerunt. Mundus itaq; initiũ ex ſe fa‑
ciens, cùm in ſe reuertat̃, figurę ipſius, quæ poſita eſt, rationẽ oſtendere videtur.

ANNVS.

CÆterùm quia Ianus vbiq; anni dominus decantatur, quẽ à circuitu vocatũ B
dicebamus, eundem'q; ac Apollinẽ intelligũt, veluti Dianã Ianam olim ap
pellatã affirmant, quos vtriuſq; anni arbitros eſſe teſtat̃ antiquitas, præcipuè ve
rò Vergil. cùm dicit, *Vos ô clariſsima mundi Lumina, labentẽ cælo quæ ducitis annũ, Liber & alma Ceres.* Nam & Lucretius ſerpere ſolem dixit vt annum ſtruat:

Annua Sol in quo contundit tempora ſerpens. Quòd verò Maro Liberum &
Cererem huc inculcarit, doctiſsimè factum, vtpote qui apud Orpheum legerat,

ἥλιον ὃν διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσιν.

& apud Euripidem & Ariſtotelẽ eundẽ Solem & Bacchũ eſſe, de quo nos aper
tius alibi. Dionyſiũ eundẽ & Bacchũ & Liberũ & Solẽ, aut igneã ſolis vim, non
ex Orpheo tantũ, ſed & Euripide, Ariſtotele & Euſebio Macrobio'q; citatis in‑
dicauimus, vbi apud eundem Virgiliũ ex antiquis codicibus legendũ oſtendi‑
mus, Qui ducitis annũ, ſcilicet Liber & alma Ceres: licet, quæ lumina, idem ſit.

ÆOLVS.

IPſa autem macularũ varietas, & anni ſignificatũ in ſerpente detectũ, id in me‑
moriã adducit, quòd Æolum eiuſdẽ varietatis gratia vetuſtas tempeſtatibus F
præpoſitũ effinxit, per quem annũ ipſum intelligebant, eaq; de cauſa Hippotæ
filium dixêre, quòd celeri curſu tempus elabatur. Equis enim hoc à natura tribu
tum, vt naſcantur ad curſum, quod loco ſuo diſputatũ eſt. Habere verò Æolũ fi
lios XII ait Homerus, mares ſex, fœminas totidẽ. Mẽſes ij ſunt, ait Phurnutus,
quorũ qui fœcũdi fruges omniũ vſui reponũt, fœminæ dicant̃: qui verò ſteriles
ſunt, mares habeant̃. Apud alios lõgè ſecus inuenio, ex religione quippe veterũ
mẽſes ſingulos ita dis ſingulis adſcriptos, vt Ianuario Iuno præficiat̃, Februario
Neptunus, Martio Minerua, Aprili Venus, Maio Apollo, Iunio Mercurius, Iu
lio Iupiter, Auguſto Ceres, Septembri Vulcanus, Octobri Mars, Nouembri
Diana, Veſta Decembri. Apud celeberrimũ Cardinalem Hippolytũ Medicem
cippum Romæ vidi marmoreũ obrotundũ, in quo duodecim hæc numina pul
cherrimo opere circũſculpta ſunt: qui quidẽ cippus indicans Auguſti Octauia‑
ni menſam illam, qua de Suetonius mentionẽ facit, cõſueſſe eum & ſodales ami
ciores ad duodenariũ vſq; numerũ deorũ habitu cœnitare, & δωδεκάθεον cõuiuiũ
celebrare, ad eius certè rei argumentũ mirificè conformatus eſt: nã & figura quę
pro Apolline ſculpta eſt, Auguſti ipſius faciem totã refert & exſcribit, quod &
in ple‑

A in plerisq; alijs eius Dei statuis factum obseruauimus. Sed nos ad anguẽ nostrũ reuertamur, quo super animaduerti, plerosq; figurã eius in orbem circunducti, & caudã nunc occultantis, nũc admordentis, nunc depascẽtis, cõfundere: quod ita distinguendũ est. Quæcunq; de mundi anniq; varietate reciprocationeq; dicta sunt, ea per caudæ morsum intelligunt. Sed enim eùm æternitatẽ, siue vt nõnulli malunt, æuũ seculum' ve significabant, serpentẽ pingebãt cauda tantũ sub corpus, ita vt delitesceret, reducta: sic enim circuitus ille perpetuus intelligebat.

BASILISCVS.

ANguis aũt huius species ea erat, quem VRAEON Ægyptij, Basiliscũ Græci vocãt. Animal id duodecim nõ amplius digitorũ magnitudine, vt autores nostri prodidere, candida in capite macula, & quodam diademate, vnde regiũ illi nomẽ, insigni: siue Basiliscus ea de causa dictus fuerit, quòd eius aspectũ reliqua serpentiũ genera vereantur. Hic sanè flexu haudquaq; multiplici corpus impellit, quod reliquæ faciũt serpentes, sed celsus & erectus à medio incedit, quę omnia cũ Nicãdri versibus his optimè quadrãt:

B Τεκμαίρευ δ' ὀλίγον μὲν, ἀτὰρ προφερέστατον ἄλλων
Ἑρπηστῶν βασιλῆα, τὸ μὲν δέμας ὀξυκάρηνον,
Ξανθὸς ἰδεῖν, τρία δῶρα φέρων μῆκός τε, καὶ ἰθύν.
Οὐκ ἄρα δὴ κείνου σπαρα χθόνα κνώδαλα γαίης
Ἰυγὴν μιμνουσιν ὅτ' ἐς νομὸν ἠὲ καὶ ὕλην.

Surrectum verò pectus in animali huiusmodi, in obeliscis & alijs Ægyptiorum monumẽtis animaduertas, præcipuè verò in numo quodam qui Fabatio cusus est, in cuius altera facie caput est cum spolio capreæ, ab occipitio vasculum in modij formulam, quale etiam in Antonini Aug. & aliorum quorundam numis cernere est, nusquã verò frequentius, quàm in Ægyptica Bembi tabula ex ære, vbi Basilisci huius forma sæpe conspicitur, capite aliàs accipitrino, aliàs humano, aliàs vt hìc figurauimus. Quod verò Albertus de ouo galli gallinacei fimo obruto tradit, quodq; inde Basiliscus ena- C scatur, sitq; figura eius omnino gallo similis, cauda tamen serpentina, fabulosum iudicant peritiores.

ÆTERNITAS.

SEd enim cur Ægyptij per hoc potiùs colubri genus, quàm per aliud quodquam seculũ æternitatẽmue significarent, causa erat, quòd inter serpentiũ genera hoc vnũ interfici vi non potest, si Horo Niliaco hieroglyphicõn nõnullorum autori fides adhibenda est: quinimò tanta huic vni vis est, vt animalia reliqua solo sibilo fuget, quo audito ferũt omnes auium cantus coerceri, fruticesq; & herbas nõ vllo morsu, sed olfactu aspectuve solo enecari. Archelaus tradit, vt apud Ælianũ habetur, veterinum olim iumentũ in Africæ solitudine quadam defecisse, ad cuius cadauer serpentes plurimę ventitarint vt eius viscera depascerentur, interim Basilisci audito sibilo omnes profugisse, aut in sabulũ sese abdidisse: progressum verò Basiliscũ, per otiũ sine cuiusquã tumultu quantũ appetierat esitasse, cumq; satur iam abiret, iterũ edidisse sibilũ, quod indiciũ fecerat serpentibus alijs ad escam tutũ patere reditũ, atq; ita eas oblatã prædam repetijsse.

CALVMNIIS AFFLICTVS.

HÆc igitur Basilisci vis quæ sine morsu perniciosa sit, argumentũ hierogly-

phici dedit Ægyptijs sacerdotibus, vt si hominem à calumniatoribus malè acce- D ptum, & mortiferis delationibus afflictatum significare vellent, Basiliscum apponerent: nõ enim alia ratione calumniatores homines conficiunt, quàm faciat Basiliscus: clàm siquidem illi principum auribus insusurrãt, nullo palàm morsu infixo, quò disuendi ansa præripiatur: atq; ita pleriq; falsò delati, extrema quęq; pertulere. Sed ne talem ac tantam Basilisco vim inesse quispiam admiretur, Thebiorum natio pestifera adeò fuit, vt vel solus oris eorũ halitus exceptus, interimendi vim habuerit, illorumq; præsentiã nõ animalibus tantùm, verumetiam satis noxiam fuisse: de quibus hæc & alia secundo Sympoliorum Didymus.

OCVLI DIVVM.

IN ea tamen religione Basiliscus habitus apud Ægyptios, vt ex auro dedicaretur. Caput autem illi accipitrinum faciebãt, oculosq; eo artificio concinnabant, vt & claudi & aperiri possent. Hunc simulatq; oculis adapertis ꝓferebãt, vniuersa Ægyptus lætitia atq; hilaritate perfundebatur, perinde ac si deorum oculi eos aspicerent, opemq; præsentem omnibus pollicerẽtur: in luce igitur & in propatulo omnes esse, & risui & iocis atq; conuiuijs dare operam. Quòd si clausis cum oculis extulissent, ibi tum omnia mœrore luctuq; confundi, auersos & iratos esse deos existimari, abdere se omnes in tenebras, & obscura penetralia, miserabiliq; deploratiõe pro se quenq; niti, vt deorum indignationem quacunq; possent ratione mitigarent. Non fuit horũ ignarus Philon: & Epies quidam diuinorum interpres apud Ægyptios nominatissimus, rem memoriæ prodidit. Figura autem hæc ita habetur in Bembæa tabula. Vt verò hæc magis innotescant, Iouem Ægyptij, autore Plutarcho, spiritum esse dicunt: spiritus nulli animalium vehementior quàm Basilisco, ideoq; nulli magis diuinitatis symbolum quadrat. E

SPIRITVS. F

POrrò anguis apud eos hieroglyphicum est spiritus illius qui per vniuersam mundi molem difflatur. Anaxagoras quoq; quatuor elementis constitutis, quæ per anguem significari statim initiò diximus, rectorẽ adiungit, siue spiritũ, siue Deum, siue mentẽ, vt Probus interpretatur, per quem hæc quatuor regantur: quod Virgilius etiam nullius ignarus disciplinæ affirmat dicens:

Principio cœlum ac terras camposq; liquentes,
Lucentémq; globum Lunæ, Titaniaq; astra
Spiritus intus alit, totámq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Quem enim Anaxagoras νοῦν, is spiritum & mentem dixit. M. Tullius Platonis sententiam, quæ in libro de Anima est, secutus, principiò terram ait sitã in media mundi parte, circunfusam esse hac animabili spirabiliq; natura, cui nomen aër.

ÆOLIPILÆ.

NOn imperitè igitur qui Æolipilas cauant, solent illis in cõuexo draconẽ superinducere, ex cuius ore circa mediũ sito spiritalis illa fistula promineat, quæ ventũ proflet. Sunt verò pilæ huiusmodi æreæ, cauæq;, in quas per angu-

stissimum

A ſtiſsimum punctum humore inſtillato, vbi ad ignem admotæ concaleſcere cœperint & efferueſcere, ſpiritum vehementem admodum efflãt: humor ſiquidem caloris vi rarefactus, magnam aëris copiam generat, cuius cùm minimè capax ſit ea concauitas, vehementi eo impetu cogitur erumpere: cui ſi tantillum argenti viui infundatur, ex diſcordia quam materia hæc habet cum calore, inquietata magis aqua vehementius expirabit.

SVCCESSVS VOTI.

TAntam verò affinitatis cũ Dis exiſtimationẽ Baſiliſcus aſſecutus eſt, vt auſi olim ſint mortales ſanguinem eius difficillimè conquiſitum curioſius aſſeruare, Saturni eum ſanguinẽ appellantes: quem ſi penes ſe haberent, exiſtimabãt & ſucceſſus petitionũ à Poteſtatibus, & à Dijs etiam precũ, morborũ remedia, beneficiorumq́ꝫ munera largius impetrari. Aſtrologi quoq́ꝫ Baſiliſco tantũ tribuunt, vt ſtellam in corde Leonis ſitam, Baſiliſcũ appellent, quam Chaldęi rerũ cœleſtium reginam & dominam exiſtimarunt, quod in Arati commentarijs tradit Theon, vbi de leone agitur, neq́ꝫ diſsimulat Nicephorus in Aſtrolabij ſtru-
B ctura. Quanquã in vniuerſum ineſſe anguibus vim magicam ad gratiã ſibi comparandam, Magi tradidère, quibus perſuaſum eſt primum vniuſcuiuſq́ꝫ Draconis ſpondylum mulcere aditus Poteſtatem, principumq́ꝫ gratiam conciliare.

SACERDOTIVM SACROSANCTVM.

QVi verò ſerpens ſacerdotum inſigne oblongo obuolutus pileo geſtabat, monumẽto erat, vt ſi quis cõtra Reges (penes enim ſacerdotes Ægyptiorum erat imperiũ) auderet inſurgere, ſciret ſe in venenatos morſus incurſurum.

ORIS VIS.

HAc autem de cauſa oris vim deſcribere ſi voluiſſent, colubri ſignum protuliſſent: nã coluber nullis alijs corporis partibus validior quàm ore ipſo. Celebratum eſt illud ad horrorem incutiendum, δῆγμα ἀσπίδος, cùm virulentum & immedicabile vulnus aliquod intelligi volumus. Aſpidũ ictui vel nullũ, vel rarum admodum remedium inueniri, tradit Ælianus: compertumq́ꝫ eſt plerunq́ꝫ ictu læſos huiuſmodi, vix horis quatuor ſuperfuiſſe. Et Moſes cantico venenũ aſpidum ait inſanabile. Euſtathius, eam morſu lethiferũ ſomnũ ſuperinducere:
C Plinius, ea percuſſos torpore & ſomno necari tradit: eaq́ꝫ de cauſa ſomniculoſa dicitur à Siſenna. Color aſpidis plurimũ niger, quibuſdã & cineritius: quãdoq́ꝫ etiã aſpis fulua deprchẽſa eſt, quã ego in agro Bellunẽſi vidiſſe olim reminiſcor.

FVROR IMPLACABILIS.

IMplacabilem furorem Diuinæ literę per ſerpentem voluminib. implicatũ, & qui linguis micet ore triſulcis (ita enim deſcribitur irritatus) expreſſere. Pſal. LVIII legas: Furor eorũ ſerpentini furoris inſtar, & ſicut aſpis, & quæ ſequuntur. Incomparabilis porrò eſt in angue furor, qui ſimulac ſe læſum ſenſit, ita veſanè furit, vt nunquam abſiſtat donec venenum intulerit, aut præ rabie exanimetur, vt ait Euthymius. Et quoniã feritate, vti dictum, reliquas colubras aſpides antecedũt, poſito genere ad iſtius accedit ſpeciem quæ maximè ſit intractabilis.

CONTVMACIA.

INde aliud deſumitur hieroglyphicum: ſunt enim qui cõtumacem hominem, nulli quippe legum imperio, vel magiſtratuum edicto, potentiorúmve iuſsis parẽre deſtinatum, per aſpidem aurem obturantem aptè ſignificari tradant: ea ſiquidem vbi ſe excantationibus accerſiri ſenſerit, ſtatim vna in terram aure defoſſa, alterã cauda obturat, ne carminũ vocem exaudiat, atq́ꝫ ita Magorũ conatũ

eludit. Verã autem esse serpentium excantationẽ, manifestissimè cõstat Psalmo D
L V I I, vbi Dauid ita canit: Furor eorũ par est anguiũ furori, sicut Aspidis surdę,
& obturantis aures suas, quæ vocẽ ritè quantulibet excantantiũ non exaudiat.

DE VIPERA.

VXOR INIMICA MARITO.

AD hæc vipera suo quodam ingenio prædita, extra ordinem sua habet hieroglyphica, quorum illud præcipuum, quòd mulierem quæ virum oderit suum, cui mortẽ etiam intentet, neq; nisi coitus tantùm gratia blandiatur, per pictam viperam sacerdotes illi intelligebant: ea siquidẽ, vt apud Horum est, cùm mari copulatur, caput eius ori inserat suo, atq; in concubitus cõflictu nimia voluptatis vi superata, capite maris mordicùs amputato, maritum extinguit. Id cùm Plinius, Nicander, Galenus, tum pleriq; alij autores grauissimi tradunt, miror Albertum vnum è nostris conatũ eos redarguere, qui dicant viperam in coitu mariti caput amputare. Sed missa faciam quæ Galenus & alij scripsere in hanc sententiã, Nicandri verò carmina tam pulchra minimè prætermittenda fuerint: E

Μὴ σύγ' ἐνὶ τριόδοισι τύχοις, ὅτε δῆγμα τεφυζὼς
Περκνὸς ἔχις θύῃσι τυπὲν φολόεντος ἐχίδνης,
Ἡνίκα θορνυμένου ἔχιος θολερῷ κυνόδοντι
Θουρὰς ἅμυξ ἐμφῦσα κάρην ἀπέκοψεν ὁμεύνου,
Οἱ δὲ πατρὸς λώβην μετεκίαθον αὐτίκα τυτθοί,
Τεινόμενοι ἐχιῆες ἐπεὶ διὰ μητρὸς ἀραιὴν,
Γαστέρ' ἀναβρώσαντες ἀμήτορες ἐξεγένοντο.
Οἴη γὰρ βαρύθει ὑποκύμασι· ταὶ δὲ καθ' ὕλην
ᾠοτόκοι δρυμοὺς λεπυρῷ θάλπουσι γενέθλην.

Quæ sic Latinè traduci possent.

Dÿ meliora velint, ne tunc incautus apertis
In triuiis, cùm fortè acres mas luridus atræ.
Coniugÿ euasit dentes, & fulminis ictum,
Vipereo occurras generi, námq; illa in apertas
Excipiens semen fauces, caput inde mariti
Complexu in dulci abscindit: mox damna parentis F
Extincti fera progenies vlciscitur, aluo
Materna abrosa, & catuli sine matre oriuntur:
Sola etenim hæc animam fœtum, reliquæ oua colubræ
Per syluam excluduntq; fouentq; in cortice prolem.

Neq; me præterit, esse qui alia quædam serpentiũ genera animal parere tradant, qua super historia multum diuq; annis proximè elapsis decertatum est inter literatos viros, lite adhuc sub iudice destituta, cùm etiam fuerint ætate nostra, qui has quas putamus viperas vtriusq; sexus electas viuarijs inclusere, eásq; aliorũ instar animalium coniungi, concipere, parere, educareq; fœtus suos experimento compererint, nullo parentum desiderato. Quòd si quis in hoc negotio plura deposcat, ab editis iam eorum libris desumendum fuerit. Sanè alia etiam est viperæ generatio: siquidem Aristoteles, vt apud interpretem Theocriti legitur, lacertam exiccatam ait in viperam mutari.

FILII CONSPIRANTES IN MATREM.

VT verò reliqua prosequamur, filios aduersus matrem conspirantes, Ægyptij sacerdotes per eiusdẽ viperæ hieroglyphicũ notabãt. Quòd si quis ho-

A minum tantũ ſceleris admiſiſſet, articulatim cum acutis calamis cæſum iubebãt viuum ſuper ſpinarum aceruos comburi, meritò maximũ omnium ſcelus iudicantes ei mortem inferre, à quo vitam quis accepiſſet. Hac verò de cauſa dicunt viperas in parricidæ culeum includi ſolitas: nam Simia, quam Iuuenalis innoxiã appellauit, filios, vt in Cynocephalo diximus, ſuos necare ipſa ſolet. Canis verò & Gallus non alia de cauſa creditur cum his idem ſubire ſuppliciũ, niſi quia & ipſi impiè facere videntur, quòd & ſorores & matres ipſas ſaliant. Sed quod ad parricidium attinet, non id tantùm animantium genus eo ſcelere cõtaminatur, verùm etiã phalangia, vt & polypos & fluuiales equos taceam, eadem prorſus impietate notata ſunt: hæc enim fœtu numeroſo, quippe ſupra triginta interdũ, edita, matrem quamprimùm orta fuerint interimunt, nonnunquã & patrem, eo viperis immaniora, quo illæ naſcendi neceſsitate, hæc iam nata, nulla cogente cauſa, nullo inuitante commodo, ſponte ſe parricidio polluunt. Non prǽteribo quòd Theophraſtus negat viperarum vterum à catulis ſuis exedi: namq; autor ille ſummæ inter Græcos diligentiæ, aliam in his maternæ mortis cauſam com- *Parricidæ ſupplicium.*

B miniſcitur, diſrumpi quidem ſponte vterũ, vtpote qui anguſtus adeò ſit, vt tam numeroſæ prolis multitudinem & incrementum capere non poſsit. Idem marinis acubus euenire, quas admodum tenues prolis multitudo diſrumpi cogat. Quòd verò Dominus Phariſæos viperarum ſobolem vocat, ad Dauidicum illud ſpectare dicit Irenæus, Alienati ſunt peccatores ab vtero, ira eis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis, ſiue quia venenum ſemper ſub lingua promptiſsimum habebãt, ſiue quia erga patrem ingrati abdicatiq; ſunt, nullam hæreditatis partem aſſecuti, ſiue ob perplexas vias, quas à recto itinere declinantes occupabãt, per ambages & deuia progredientes. *Pſal. 57.*

ABORTVS.

PRæter hæc ſunt è iunioribus, qui abortiuum incommodũ per viperam mulieris pedi ſuppoſitam ſignificare commenti ſint, quod apud veteres nuſquã memini me legere. Figmenti tamen huius cauſam minùs explodendam apud Plinium olfeciſſe videor: ſiquidem is traditum ait à veteribus, mulierem prægnantem ſi viperã ſiue ſtudio, ſiue incuria tranſcenderit, abortum facere, vſque-

C adeò viperæ venenum vel afflatu ſolo in humani generis perniciem graſſatur, fitq; ita ſerpens ea humanorum partuum faſcinatrix, quòd illi ritè parere non liceat: vt minùs iam miremur venenùm illud quo Scythæ ſagittas ſuas inficere cõſueruntirremediabili ſcelere, non alijs libentius rebus confici ſolitum quàm viperina ſanie, & humano admixto ſanguine.

VVLNVS AMATORIVM.

QVæ verò de morſu viperæ ponũtur à Platone Sympoſio, eius ſcilicet ictu tactos aperire nolle quid patiantur niſi ijs qui ſimiliter ægrotant, myſticè, vti ſuus eſt mos, poſita ſunt. Sed cur Platoni veritatis diſcipulo innitamur, cùm liceat homini Chriſtiano Platonis ipſius præceptores, Prophetas quippe & ſapientes alios legere, qui de mundo, & ijs quæ ſupra mundum ſunt, accuratiſsimè diſſeruere, cœleſtiſq; numinis afflatu cognita, mortaliũ ingenijs cognoſcenda ꝓpoſuere, perq; eos ad eam, quæ vera & ſola eſt, ſapientiã peruenire? In hoc autem ſerpente, ſacratioribus interim interpretationibus omiſsis, noſtræ nobis imbecillitatis conſcij, humaniora quædam proſequemur, quę ſi non ad diuinorum intelligentiã, ad mores certè, & vitæ noſtræ conditionẽ facere videbuntur, eamq; ingrediemur viam, quam admirandus Philon primus omnium videtur

aperuisse. Dicemus igitur viperinum hunc morsum spectare nimirum ad illud D amatoriæ mollitudinis hieroglyphicum, quod apud nos in Diuinis literis per serpentem qui Adamum decepit, probatissimorũ autorum opinione designatur: in illo enim, vt hi tradiderunt, voluptatis, nequitiæ, molliticięque fomes delitescit. Picturata siquidem cutis, vt cum ipso Philone & alijs super hoc latius philosophemur, varias delicatasque rerum omnium illecebras præ se ferre videtur. Et mortale genus nulla re magis afficitur, quàm rerum varietate. cuius rei experimentũ est in pictura, in fictili fabrilique arte qualibet, aliqua ratiõe digesta. Quin & natura ipsa varietate ad lasciuiam vsque delectari videtur. Plantarum enim diuersicolores flores, varia germina, speciosi fructus, & alia atque alia forma, hisque atque illis coloribus intincti, ac multiformes animalium facies, visum oblectanr, quibus si supra modum delectemur, in eorum admirationem nimium illecti, inhæsitare videmur luto, pronique in faciem procũbere, totoque ventre serpere: terreno enim vescimur cibo, posthabito cœlesti: nam vt optimè ait Horatius,

Insani sapiens nomen ferat æquus iniqui,
Vltrà quàm satis est, virtutem si petat ipsam. E

Illo prius aptè proposito subsequitur:

Quid censes munera terræ,
Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore?

Ad hæc comessationes & ebrietates, gulæ ministræ, non minùs quàm mordax serpens miseros artus animæ depascuntur. Reptatus autem nihil aliud significat, quàm animum qui attolli nequeat in sublime, semperque deiectus ad sola terræ commoda prorepat. Spiræ cõglobataque volumina mille, quibus assiduè decipimur, laqueos intento veluti digito demonstrant. Latebris gaudet coluber, latebris & voluptas impura, quæ veluti in scrobibus & hiatibus, in humanis quippe sensibus occulratur. Hinc apud Græcos Mycheæ Veneris sacra, quæ in specubus & abditissimis penetralibus celebrantur: μυχὸς enim secessus est. Et scitè Lysitetes Plautinus adolescẽs Trinummo, amorem lasciuum latebricolarum hominum corruptorem vocat: super hoc Tertullianus ita declamat: Abscondat itaque se serpens quantum poreſt, totamque prudentiam in latebrarũ ambagibus torqueat, altè habitet, in cæca detrudatur, per anfractus seriem suam euoluat, F tortuosè procedat, nec semel totus lucifuga bestia: hæc ille. Venenosa verò sibila veluti surrepentis ipsius mali blandimenta quædã sunt: nam boni specie decipimur. Ad hæc futurum dicit Deus, vt homo serpentis caput obseruet, ille hominis calcem aggrediatur: malorum illud affectuum principiũ contagionemque mentis ex multiplicis voluptatis vsu indicat, cùm eius præcipua vis nostræ insideat cogitationi. Per calcem verò animę pedem intelligimus, quę illa est portio despicatissima, qua materiæ vti solo innitimur, altrix inquã, & cibaria potestas, libidinis irritamẽtum, & voluptariæ totius lasciuiæ magistra. Est hæc, inquam, Philonis sententia, cui D. Ambrosius è nostris libenter accedit, & ex serpentis specie figuram delectationis intelligi asseuerat Hexaëmero, & ad Sabinum epistola. Nam & Origenes reptile venenatum in nobis esse dicit, cùm mulierẽ aspeximus ad concupiscendũ eam, atque vt in ea penetralia & sacra adyta subeamus, vnde sublimiora quædã ad puriorẽ aërem patefactis hiulcæ terræ foribus proferamus. Nónne idẽ Origenes de immaculato Virginis vtero, & ortus vitæque eius integritate perpetua loquens, eam ait neque serpentis persuasione deceptam, neque venenosis eius flatibus infectam? Cyprianus de serpẽte eodem contra Nouatianum

A uatianum: Plus metuendus est, inquit, & cauendus inimicus cùm latenter obrepit, cùm per pacis imaginem fallens occultis accessibus serpit, vnde & nomen serpentis accepit: ea eius est semper astutia, ea est circumueniendi hominis cæca & latebrosa fallacia: sic à principio statim mundi fefellit, & verbis mendacibus blandiens rudes animas incauta credulitate decepit.

DE SYRTIBVS ANGVIPEDIBVS.

FAbulam Libycā ponit Dion Chrysostomus oratione quinta, ab istiuscemodi commento non admodum alienam. Esse quidem in Libya ferarum genus ex promiscuo bestiarum plurium, & diuersorum generum coitu progenitum: id autem immane admodum sæuumq; & ferocissimum circa Syrtes plurimùm versari: cibi gratia tum feras reliquas venatu, tum humanum pastum conquirere quàm auidissimè. Eius verò monstri naturam faciemq; forma esse huiusmodi conspicuam: corpus quidem muliebre: idq; admodū formosum, lasciuè tumentes papillæ, totumq; pectus ac ceruix pulcherrima, colore cutis nitidissimo: mira ab eius oculis prosiliebat hilaritas, quæ intuētem quemlibet in amorem pro-
B cliuiter alliceret: reliquum autem corporis horridum, & squamarum scabrum & asperum & intractabile: infernè demum in longum anguem desinebat, cuius caput in extrema parte positum acre admodum esset & mordacissimum: alis non esse præditum, sed sphyngis instar factum, neq; tamen eloqui, vt illæ faciunt, sed draconum in morem sibilum tantùm ædere acutissimum. Feras has tota Libya plurimas, atq; omnium quæ quot & qualibuscunq; pedibus ingrediantur velocissimas, vt nemo esset tam alacer, qui earum insultus effugisse gloriari posset. Animalia itaq; reliqua quotquot nactæ fuerint, pernicitate sua fretæ ac robore, per vim assequuntur & opprimunt, sed vnum hominem dolo tantùm blanditijsq; adoriuntur, & superant, vtpote quæ pectoribus tam amabilibus ostentatis, spectatores vti prestigijs implicant, fallacissimosq; amoris laqueos intentāt conciliandis cōgressibus admodum idoneæ: in hos quippe cùm inciderint, nullum cient tumultum, nihil hostile minantur, immotæ verò manent oculis interim ad terram magna cum modestia deiectis, instar speciosæ lepidæq; fœminæ ad colloquij congressum inuitant, lenocinijsq; omnibus alliciunt: simulac verò
C quis, vt voluptuosorum hominum imprudentia est, cominus accesserit, extemplò cum arripiunt, iniectis quas aduncis vnguibus præditas habent manibus, tandiu priùs occultatis, quoad prædæ capiundæ oblata sit occasio: insurgit extemplò serpēs à tergo aggressus, apprehensumq; lethali morsu transfigit, veneno q; immisso necat euestigiò, mox cadauer miserabile serpens & feræ ipsæ lætantes vnà socialiter depascuntur. Ad hæc addit, Herculem Libycum iter cà facientem in eas incidisse, quas vbi primùm è longinquo prospexisset, cursum arripuerit pernicissimum: illæ autem cùm diu nec ignauiter subsecutæ, prędam tamen eam nancisci minimè potuissent, indignatione succensæ omnem in se crudelitatem conuertère, ora pectoraq; vnaquæq; sua fœdissimè dilacerata discerpentes. Ita monitos esse nos debere, vt more Herculis, improbitatem atq; lasciuiam tantummodo fugiendo superemus. Quod quidem figmentum ex aurea illa Ecclesiastici sententia mihi desumptum videtur, Peccatum tanquam colubrū fugiendum: paratum id enim esse vnumquenq; ad se accedentem haud grauatè suscipere.

FAVNVS ANGVIS.

HVic perquàm simile est quod apud antiquiores Grecos super Hecate pro-

dictum, eam alij Semelem vocãt, quæ tandiu Fauni patris nequitiæ restitit & ob- D
luctata est, etiam virga myrtea verberata, & vino oppressa, donec ille in anguẽ
transformatus, filiam spiris vndiq; colligatam improbitati suæ parere compule
rit. Cuius fabulæ apud veteres indicia fuerint, ab Hecates templo lõgè summo-
ta myrtus: vitis supra caput signi eius extensa: vinumq́; quod proprio nuncupa
re nomine non licebat, sub lactis vocabulo inferri solitum, quiq; ibidem passim
obrepunt innoxij serpentes: quæ quidem fabula facilè ostendit eandem diuina-
rum humanarumq; rerum disciplinam vniuerso mortalium generi diuinitùs in
vsu habitam, sed ab alijs nullo verborum aut rerum inuolucro, ab alijs sensu my
stico, ab alijs per symbola, ab alijs per similitudines, per fabulas ab alijs memo-
riæ scriptorum diligentia commendatam, aut à patribus acceptam, posteris per
manus proditam: lacessit enim assiduè humanum genus, quod & Apostolus
Paulus apud Deum queritur, Faunus pater naturæ stimulis importunus, id est,
originis ipsius compages coagmentatioq́; & modò myrto, hoc est, imaginatio-
ne Veneris, modò vino, hoc est, lætitia & hilaritate, modò spiris ingẽtibus, hoc
est, multiplici voluptatis ipsius varietate suggesta, nos oppugnat, perq; eam de- E
mùm exuperat. Atq; hęc illa patris domus, cuius obliuisci nos debere, admonet
Propheta.

SENSVS A' VOLVPTATE, MENS A' SENSV DECEPTA.

MVlieris porrò figura apud Diuinarum literarum interpretes pro sensu ac-
cipitur, viri verò pro mẽte: vnde quidam Adam terrenam mentem inter-
pretati sunt. Hic igitur siue Faunus, siue, vt nostri rectiùs, serpens, accingit se pri
mùm ad expugnandam mentem, subuertendumq́; intellectum. Hic sua virtute
opibusq; fretus, hostem repellit acerrimè, vti Adamũ decet. Quid ille vafer &
malignus? Eam adoritur, sensus ipsius obiectat commoda, delicias proponit o-
mnes, voluptatũ explicat illecebras, quarũ gustu vel minimo expugnatur Euæ
imbecillitas: illa incautum opprimit Adamum, mendaciumq́; cõmenta, lenoci-
nio suo atq; blanditijs eum cogit aberrare. Athanasius sanè cùm puritatem ani-
mi, quæ in Adamo primitùs fuit, in spiritualium rerum cõtemplatione tantùm
occupato, metaphoricè Paradisum à Mose nominatũ ostendisset, ibidem adie- F
cit quo pacto sensus mentem à spiritalium rerum meditatione serpentis consilio
ad corporis voluptates auerterit abstraxeritq;. Diuus Augustinus in 48 Psal-
mũ, Singulis, inquit, nostrûm inest mulier hęc: quippe caro nostra, Eua est, quæ
seducit virũ, id est, rationem: per quam carnem labitur homo, quem lapsum cal-
canei nomine quod à serpente fuerit impetitum, Prophetę appellauerunt. Hinc
Menander Samarita occasionem sumpsit scelesti perniciosiq; dogmatis, qui nu
ptias & generandi studium à viperinæ naturæ satana mentiebatur emanasse.

SENSVS QVINQVE.

IN Euangelica lectione virgines quinq; fatuæ totidemq́; prudentes cum lam-
padibus producuntur, quæ, vt Ambrosius putat, sensus quinq; in sapiẽtibus
suo lumine lucidos, eosdemq́; in insipientibus erroris tenebris obfuscatos indi-
carent. Quare videndum an Fulgentius rectè ex Apollophanis Epico, vt ipse
dicit, carmine commentus sit Saturnum satum νοῦν appellari, quòd νοῦς Græcè sen-
sus dicatur, quem pro mente & intellectu poni passim inuenimus: nisi ea de cau
sa vocabulum vsurpemus, quòd per sensum, vt Aristotelici, ad rerum cognitio-
nem deuenimus: à νοέω enim νοῦς. Quod tamen alicubi νόος significatum vsurparit
pro

A pro sensu, id in Aonibus Valentinianis habetur: nam is Aristotelem secutus, λόγον à Nῷ emissum prædicabat, rationem quippe à sensu proficisci, de quo Irenæus lib.11, cap.39, & 40. nam hæc nūc nostri non sunt negotij. Duo verò sunt, si credimus Aristoteli, quæ nostri ad vnamquanque rem motus causa sunt: vel ipsa scilicet cogitatio, si nunc intellectum vereamur appellare, vel sensus, rerum enim aut vtilium, aut commodarum, aut quas quoquo modo bonas existimamus, imaginatio, vel ab ipsa cogitatione procedit, quia tales fore existimamus, vel ab eo quod sensu experti sumus. Ipsa igitur vel cogitatio vel sensus, imaginationem creat, imaginatio statim excitat appetitionem, appetitio affectum, affectus motum, vt ad assecutionem perueniatur. Nostri igitur primi parētes duo, intellectus & sensus. Intellectum verò hic accipio cogitationem quæ certo fit cursu peracta. Sensus vbi intellectui paret, perpetua vtitur tranquillitate, ipsoq; deliciarum paradiso perfruitur: vbi verò intellectus sese sensui manciparit, tota aberrat via, & à priore illa amœnitate quieteq; ad labores, & inuisas rerum omnium turbas eiicitur.

B

MALVS DÆMON.

QVòd verò malum dæmonem per viperinam figuram indicamus, multorum consensus accedit. Nam & apud D. Hieronymum draco inter diaboli cognomenta numeratur: & diabolus locutione Mali sæpe ponitur, vt in prece quotidiana diceret Cyprianus, Sed libera nos à malo: quod tamen ipse, libera nos à maligno, protulit. Sed præcipuè Ecclesiastici X. eo loco, Si momorderit serpens in silentio: si quem, ait is, serpens diabolus occultè momorderit, & nullo conscio, eum peccati veneno infecerit, & quæ super pœnitentia sequuntur. Et causam addidere nonnulli linguæ motationem, quæ tam multiplex appareat, ex quo multiplicia eius incitamenta interpretantur. Nam qui eius minister est, aliud porrò lingua loquitur, aliud corde meditatur: his Dominus ait, Generatio viperarum, quomodo potestis bona loqui, cùm sitis mali? Et in diuinis literis alibi factum silentium in cœlo legas, dum committeret bellum draco cum Michaële archangelo: alibi contritū ab Assertore nostro caput draconis in Iordane fluuio, atq; ita nos ab eius dominatione liberatos: & huiusmodi pleraque alia. Nam & Pythones genus dæmonum est, & Pytho serpens apud gentiles
C effingitur, quem Apollo sagittis confecerit: quod quid sibi velit, alibi diximus. De Pythonibus habemus in gestis Pauli, qui vnum ex his exire iusserit è muliere, quam is occupauerat, propterea quòd clamitabat illa, & Paulū & eius comites esse seruos summi Dei, qui viam salutis annunciarēt. Id verò dolebat Paulus, inquit Origenes, quòd indignum iudicaret sermoni suo à Pythonis spiritu testimonium exhiberi. Et Regum primo Saul mulierem, quæ Pythonem habeat, sibi sisti mandat, vt per incantationes, Samuelis animam euocaret. Sūt qui dicant (vt hoc ἐν παρέργῳ admoneamus) Samuelis non animam, sed imaginem Pythonissæ oggestam: sunt qui Dei permissu veram animam asserant, vt ex calamitatis, quæ Sauli totiens prædicta fuerat, asseueratione, acrius cruciaretur: alioquin vt Deut. XVIII, maximè eū abominatur Deus qui Pythones consulat.

DELECTATIO.

QVantum verò pertinet ad delectationem, audimus Deum Opt. Max. ita illum execrantem deuouentemq;, vt super pectus suum, & vtero incumbens suo, sit semper incessurus serpens: quod, vt diximus, Philoni, Ambrosio,

Athanasio & aliis subscribẽtibus, de terrenis delectationibus intelligitur: quare in id quoque deuouit serpentẽ Deus, vt terra perpetuò vesceretur. Ac ne Menippeam fabulam ab aliis recitatam seriis his admisceam, adagiũ illud ex ea tantùm attingam, quod de Lamia fertur, quæ libidinis appetitu percita, Menippi admodum iuuenis sanguinẽ deglutire cupiebat, ab Apollonio Tyaneo, vt memorat Philostratus, dictum, ὄφιν θάλπεις, καὶ σὲ ὄφις, anguem concupiscis, teque anguis: quòd is scilicet mulieres appeteret, & ab eisdem identidem expeteretur. Quid Plato? nónne Mosaicam secutus historiam ait Phædro, dæmonem aliquem in ipso statim principio rebus humanis voluptatem immiscuisse, veluti oblectamentum aliquod non inconcinnum, adulatori grauissimæ bestiæ maximæque calamitati, natura inseruerit? D

LIBIDINIS ANTIDOTVM.

ANimaduertendum verò est naturam ostendisse nobis, ieiuni hominis sputo serpentem necari posse: ex quo tacitè submonuit, Venereas voluptates libidinisque ardorem, ieiunio identidem extingui: nam hæc sine Cerere & Baccho, vt ait ille, omnino frigent. Et Matth. 9. adolescẽs ab impuro oppressus dæmone, nõ nisi oratione & ieiunio curari potest, vt Assertor noster admonuit. Et quoniam sunt quibus commentitiũ hoc videtur, asserit id Galenus περὶ κράσεως tertio, asserunt idem Alexander Aphrodiseus, autor minimè contemptibilis, & Plinius, & plerique alij rerum naturalium scriptores, qui rem ita tradunt: Si saliua ieiuni hominis in os vel vulnus Scorpionis, vel serpentis, vel alterius venenati animalis inciderit, & ad interiora penetrauerit, exitialem eis esse. quod & Lucretius his versibus tangit: B

Est itaq; vt serpens, hominis quæ tacta saliuis
Disperit, ac sese mandendo conficit ipsa.

Causam Philosophi perscrutantẽ, aiuntque fieri hoc ob magnã inter vtrunque animal contrarietatẽ: serpens siquidem frigida & sicca est corporatura, homo autẽ calida & humida: hinc alterũ alterius visu tactuque exhorrescere, humanoque sputo tactum anguem æquè fugere, ac si feruentem in aquam incidisset, id si penetrarit in fauces, etiam extingui. Quòd verò aiunt pollere ad hoc ieiunioris hominis saliuam, sciendum & ab ieiuno quoque morsum esse pestilentem. F

PETVLANTIÆ FINIS.

NEque absimile est à sacris inuentis, quod de Chimæra dicitur, cuius extrema pars in draconem desierit. Amorem enim lasciuum per figmentum illud significari tradunt autores optimi: cuius finis quínam alius esse potest, nisi voluptuosa procacitas? quæ tamẽ vt ex voto facta transactaque omnia sint, venenum demum interneciua animi exulceratione relinquit, quæ latius in Leone, vbi de Chimæra agitur, sunt explicata, vbi & quid super hoc Hesiodi interpretes afferunt, addidimus. Talis dubio procul serpens incautam Eurydicen afflixisse fingitur à Poëtis.

VOLVPTAS MATVRE EXTINCTA.

HErculẽm verò, quem vetustas illa pro virtutum omnium tam animi quàm corporis idea proposuit, angues etiamnum in cunabulis elisisse canunt: quippe eum innuentes, qui ad magna præclaraque negotia sit natus, debere vel à teneris vnguiculis extinguere voluptates. Meritò igitur insigne facinus hoc vtili omnibus exemplo futurum, tot in marmoribus sculptum videas, atque in

numis

A numis etiam: cuiusmodi ille est, cuius altera facies inscriptionem habet ΚΡΟΘΩΝΙ. Literæ verò reliquæ in numo, quem attrectauimus, detritæ sunt. Quòd si qui figuram huiusmodi autumant institutam, vt fortitudinem, incolumitatem, ac membrorum robur, quo Crotoniatæ vùlgò præditi ferebantur, Herculi commendarent, non laboro: quippe qui non ignorem bonæ valetudinis laudem scriptorum omnium consensu Crotoniatis attributam, adeò vt in vno certamine Olympico septem viri, qui reliquos virtute pręcesserant, pariter Crotoniatæ omnes sint reperti: quod latius apud Strabonē libro Geographiæ sexto. Vnde etiam dictum illud emanarit, κρότωνος ὑγιέστερον. Deq; optima valetudine Plautus ait, pugilicè, atque athleticè: nam membra fortia vegetaq; magis omnino ea sunt, quæ minùs sese voluptatibus & nequitiæ dediderunt. Sed vt ad anguem reuertamur, ne adeò mirum sit eum voluptatis & libidinis habere significatum, legimus apud Plutarchum eos puellarum amasios aliquando deprehensos esse, omniaq; amoris & nequitiæ signa præbuisse: veluti is qui Ætoliæ cuiusdam amore captus, noctu eam adire suetus, puellæ corpori circunfu-

B sus, hac atq; illac illabens, illam nunquam neq; vltrò neq; inuitus lædebat, opportuneq; sub diluculum recedebat: quod cùm ij quibus puella curæ fuerat intellexissent, eam aliò migrare compulerunt: serpens per triduum et quatriduum non adesse, sed diligenter accurateq; circuire, illam quæritans: quam vbi mox inuenit, casu illi obuiam factus, non vti solitus erat mitis & blandus, sed asper & horridus in eam insiliit, manibusq; primùm spira ad corpus adstrictis, caudę residuo femora flagellabat, leuem quidem iram præ se ferens, quæ licet indulgentia aliqua permixta esset, castigationem tamen apertè demonstraret.

ARAXA.

NEq; quidem dissimulandum, quòd Scythæ huius salacitatis ergò, quæ per serpentem symbolicè fingitur, Araxam famosæ libidinis fœminam, cuius Diodorus tertio meminit, semiuiperam figurabant: humana quippe forma vmbilico tenus, reliqua viperina. Ferunt hanc cum Hercule copulatam filios treis genuisse, Agathyrsum, Gelonum, & Scytham iuniorem, qui totidem gentium mox autores fuisse perhibentur.

CONTINENTIA.

C IN sacris Hebræorum literis Dana serpentem æreum Moseos admonitu factum legas, qui aduersantem voluptatibus virtutem præ se ferebat, hominēq; à pestifero quouis veneno sospitem reddebat: ea est continētia, atq; constantia, atque ideo ex ære, hoc est, fortiori perenniori q; materia conformatur: æs enim valde solidum est, neque vlli obnoxium rubigini: quare nexas ære trabes apud Virgilium legas ad perennitatem catenarum: & monumentum ære perennius apud Horatium eodem sensu. Idem & viuentiū salubritati aduersus putrescentia efficacissimo est remedio. Acuti quoq; mucrones ærei cadaueribus infixi, ea ne putrescant, vel vt diutissimè saltem asseruentur, efficiunt.

CALLIDITAS.

SEd neq; calliditas prætereunda est, quæ per serpentis imaginem indicatur. Et Moses prudentissimum inter bruta serpentem dixit. Animal præterea motu varium est, atq; ad subsidium defensionemq; præcipuè paratum, quodq; hostem vlcisci probè possit & norit. Draconi verò similis est virtus indagatrix, quæ diligenter omnia perscrutetur, rimeturq; studiosissimè: ideoq; ab acuto visu nomen illi factum. Et quoniam in primis voluptatem ex eo significari dixi-

mus, vt quod instat agamus, ea demum vera voluptas est, quæ ex intellectu de- D
purgato, & sano sensu perfectissima redditur, vnde absolutum oritur iudicium, quo freti possumus nosmetipsos prudenter tueri, atque sapienter conseruare. Quod igitur vitæ periculum amatoriæ morsiunculæ, & voluptatum vulnera, intorticque deliciarum laquei intentare videbuntur, id omne temperantia depellat, longeque summoueat: illa enim vna incontinentiæ opponitur aduersaria: equum hęc, vtpote ferocientis improbitatis & vitiosæ cupidinis simulachrum, mordeat, atque ita vitio prostrato, sessorem in virtutis æqua planitie sanum incolumemque sistat.

PIERIVS VALERIANVS AD ACHILLEM MAFFÆVM PATRITIVM ROM. DE SERpente in aliquot signis militaribus, deque caduceo ad rem ipsam, ex sacris Ægyptiorum literis. E

CVI verò opusculum hoc alterū de quibusdam serpentis significationibus, in signis præcipuè militaribus, deque caduceo, nuncupem potius, quàm tibi, Clariss. Achilles? qui præter absolutam Legum peritiam, totius etiam es antiquitatis non incuriosus affectator: cuique hæc domi nascuntur tam patrui tui viri elegantissimi cura, quàm accuratissima aui illius tui clarissimi diligentia, qui cùm à secretis Pauli Veneti II. P. M. esset, quantulumcunque otij publicis à negotiis surripere poterat, totum id rerum harum cognitioni studióque tradebat: méque fateor à vobis mutuò accepisse plurima in toto hoc negotio meo, quæ tibi reddere, post rem arbitrio meo digestam, iustum æquumque existimaui. Accipies igitur à me redhibitionis, sed liberæ & ingenuæ nomine, multarum rerum expressa significata, quarum figuræ imaginesque apud vos laudabili cura custodiuntur: illudque præcipuè familiaribus nobilium domorum insignibus argumentum, contra iuniorum quorundam eruditorum opinionem scriptum ostendisti, quod ex ipsa vetustate desumptum, & apertissimè comprobatum perlegisti. Subieci, me quoque sentire tecum, & in hoc comprobando non parum allaborasse Imperatorum veterum atque adeò militum insignia, & in parmulis & in signis more nostro picta fuisse multa enumeraui, præsertim eorum qui serpentem protulissent: nam circa caduceum solicitus plurimùm esse videbaris: & quæ de principatus hieroglyphicū multa disserui. Iussisti mox vt ea omnia conscriberem, quòd per otium ea recognoscere constituisses. Quamprimùm igitur mihi quoquè per otium licuit, quod optare te tantoperè contenderas, efficere procuraui, idque quamlibentissimè, qui quantum in lucris ponerem nō ignorabam: simúlque mihi stimulus addebatur ad studia hæc veluti postliminiò reuisenda, quæ in multarum occupationum quasi concursu, diutius fuerant intermissa. Tuæ præterea humanitatis opera, multa in melius resarciri posse videbam, vt ita minimè fortè peritura esse lucubratio mea, quæ talem tantúmque sibi argumenti huius non lectorem modò, verùm etiam adiutorem comparasset: censuram enim doctrinámque tuam spero mihi plurimùm profuturam. F

IMPE-

A IMPERATOR.

PRIMVM igitur hieroglyphicum in hoc genere illud erit, quod ad rerum summam pertinet. Sacerdotes enim Ægyptij si vellent Imperatorem, aut potentissimum quempiam Regem per instituta ab eis imagines indicare, anguem, vt apud Niliacum Horum est, in spiram collectum faciebant, palatij cuiusdam specie in voluminum medio statuta: siquidem domus regia in imperij totius centro sita esse debet, vt omniũ ęquè commodis consulatur. Nam Plato Legum quinto, Reip. suæ vrbem iubet in medio regionis, quoad fieri potest, poni. Et Geneseos 23, cùm dicendum esset, Erat autem Ephron longè princeps Hethęorum: scriptum inuenias ad huius instar hieroglyphici, Habitabat autem Ephron in medio filiorum Hethios. Hinc rerum scriptores memoriæ non temere prodiderũt, Antoninum Pium in vrbe semper sedisse, vt ita medius nuncios vndiq; citiùs accipere posset: ideoq; ne lõgiùs abesset, nullas vnquam expeditiones obiuit, prædia sua tantùm in Campania nonnunquã visere contentus: quãuis esse scio qui B factum hoc ab eo dicant, quòd grauem esse prouincialibus comitatum Principis etiam nimis parci existimaret. Diodorus autem licet alia quoq; serpentis significata commemoret, quin tamen & imperium ex eiusdem animantis pictura intelligi possit, nequaquam inficiatur. Quidam hominem regni potitum hieroglyphicè ita describunt, vt eum manu serpentem comprimere indicẽt, cuiusmodi simulachrum est in numo Aurelij Cæs. Aug. Pij filij, in quo sigillum est, serpentem à medio manu tenens, admouentem caput dexteræ cibum porrigenti. *Nummus Aurelij Cæsaris.*

OSCVS.

MAnethon Ægyptius autor, quisquis ille fuit, ait Oscum, qui Tyrrhenis imperauit, insigne serpentis habuisse: Oscosq;, ait Seruius, populos dici vbi plurimũ serpentes abundant, in Campania quippe: nam Oscum hunc aiunt coloniã eò transmisisse, Hetruscis tũc Italiæ ferè totius rerũ potientibus: vrbemq; in ea regione longè principem, ab accipitris augurio, quã Hetrusca lingua Capim appellabant, nominasse, vt scriptores quidam vetustiores memorię prodiderunt: licet tempore succedente creditũ sit, eam ita à campestribus locis nuncupatam. Poëtæ verò Hecatæum secuti, eosdemq; Hecatęus, Capyn Troianũ vi- C rum vrbis autorẽ fuisse tradunt, & ab eo nomen. Sed hæc vtcunq; fidem faciant (in nulla enim re magis autores diuersi abeunt, quàm in vrbium originibus repetendis, dum Græci sibi omnia adscribũt, Latini sua possidere contendunt, nationesq; pleræq; aliæ non ignobiles esse volunt) satis constat Oscum, Ægyptiorũ principum more, serpentis insigne gestasse, & Oscos eius colonos inde nuncupatos. Oscus dubio procul Hetruscum nomen est, & apud eos ad hæc vsq; tempora viperę Oscorzones appellant, si modò vipera serpẽs ille sit, qui tota Venetia vulgò Marassus dicit. Et sacrę apud nos literę serpẽtẽ principis elogio nominarũt, dũ ait Assertor noster, fore vt huiusmodi princeps foras eiiciatur, cùm de diabolo loqueret, qui per serpentem multis in locis vtriusq; institutionis nostrę figuratur. Hanc interpretationẽ D. Ambrosius è nostris nequaquam aspernat.

IVNO DOMINA.

ET indicandi dominij causa, in Iunonis quoq; dextera serpẽtis caput statuebatur, in lęua verò lapideum sceptrum, cùm Iuno ipsa dominij pręses apud gentes haberetur, incederetq;, vt ipsa de se apud Virgiliũ dicit, Diuûm regina, Iouisq; & soror & coniunx.

IVNO CONSERVATRIX. D

Iuliæ Mameæ numus.

NAm in Iuliæ Mameæ Aug. numo simulachrum est, sinus fluentes collectũ, læua hastæ adnixa, dextera anguem in spiras conuolutum porrigente: vbi anguis omnino imperium, hasta defensionem indicat: quod vt coniiciam facit inscriptio, quæ in hunc modum legitur, IVNO CONSERVATRIX.

ORBIS DOMINIVM.

SErpentes quoq; leonibus, qui Opis deæ simulachro apponebantur, adiuncti, terrarum orbem vel orbis ipsius dominium significabant. Argutum verò dictum apud Græcos contra potentiores ciuili quadam libertate iactari solitum, ὄφις, ἐὰν μὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων οὐ γενήσεται: Anguis, nisi anguem comedat, non fiet draco. Nam inter serpentum genera, Dracones ij vocantur qui corpore sunt immaniore, vastioreq; magnitudine, tametsi pro quocunq; angui plerunq; nomen autores vsurpant. Quem igitur Imperatorem statuas, eo adagio aiebant illi, ei necesse esse Reges & Principes multos deglutire, vt ita Rex regum fieret, & dominantium dominus.

IMPP. DVO. E

IN Græcorum etiam numis dominium per serpentũ effigiem significari obseruauimus: nam in numo quodam videas serpentes duos ad semicirculi curuaturam inuicem spectantes, caudis introrsum incuruatis, cuius inscriptio dominiũ penes duos esse demõstrabat: ita enim habebat, ΔΥΝΑΡΧ. ΕΞ ΥΠΑΤ. Β. Quod ita apertiùs exprimitur, δυναρχία ἐξ ὑπάτων δύο.

PROVINCIÆ PRINCEPS.

QVòd si regem Ægyptij prouinciæ tãtùm alicui iura legesq; dantem pingere voluissent, dimidiatum, vt apud Horum est, anguem figurabant, per animal quidem Regem, per segmentum verò, quòd non vniuerso imperaret orbi, subindicantes: omnipotentem siquidem ex integro dracone intelligi, superius ostensum est. Sanè anguis ille qui Tarquinij Superbi animum perculit, anxiũq; reddidit, cùm à columna lignea repentè elapsus omnes vertisset in fugam, tota rei miraculo curia consternata, nimirum significabat nouum & inexpectatum principem, eundemq; iuuenem L. Brutum, de columna lignea, hoc est, de stupore, quem diu simulauerat, proditurum. Lapis enim & caudex, pro stupido & alienatæ mentis homine, apud Comicos ponitur. F

REX OPTIMVS.

SI verò Regem optimum significare procurassent (κόσμιον enim, non autem κόσμον, in emendatis Hori codicibus habetur) anguem vtiq; in orbem collectum effingebant, cauda mordicùs apprehensa, sed regis nomen in spiræ medio describebant. Quin etiam certam anguis speciem μαοὶ cognominatã, huic significato adhibebant. Cur verò anguem fingerent sibi caudam admordentem, autores quos sequimur nusquam tradunt: sed si ariolari licet, indicabat, omnia vsque ad minima vltimaq; curæ esse regi, qui bonitatis nomen sit adepturus, cùm ea præcipuè de causa Sardanapalus & plerique alij infames habiti sint, quòd simulac ad principatum peruenere, omni abiecta cura sibimet tãtùm vacare, seq; vnos curare instituerunt.

REX TVTELARIS.

QVòd si Regem Ægyptij suum vel alium quempiam in obeliscis aut monumentis aliis curam populi sui gessisse regiam attestarentur, eumq; tutelarem

A rem fuisse commonerent, anguem vigilem, vertice quippe surrecto, claroq; pectore sculpebant, cuiusmodi species adhuc plerisq; locis inspicitur: hic verò pro regio nomine CVSTOS inscribebatur, vtpote quòd æquè vigilabundum esse deceat Regem, cui gentium regniq; tutela sit curæ credita. quare apud Homerũ Somnus Nestoris personam indutus, his verbis compellat Agamemnonem:

> οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
> ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσα μέμηλε.

Quam sententiam ita reddamus:

> *Non decet ignauum tota producere somnum*
> *Nocte virum, sub consilio, sub numine cuius*
> *Tot populi degunt, cui rerum cura fidesq;*
> *Credita summarum.*

Quod P. Scipio, vir alioqui rebus tot præclarè gestis omni laude maior, cùm minimè præstaret, somnolētię taxatione malè apud Romanum populum audiebat. autor Plutarchus libro ad Traianum Imper. de ciuili institutione. Sanè verò dracones à visu, quem acutissimum habent, nomen apud Græcos habuere. Palladi autem eadem de causa dedicatur, quia B nomen id παρὰ τὸ πάντα ἀθρεῖν, καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum nonnulli tradunt: prudentiamq; hinc interpretantur, quæ omnia perspiciat, & ante omnes intelligat. Carpit Horatius quendam, qui in amicorum vitiis tam acutè cerneret quàm aquila, aut serpens Epidaurius, puto prouerbium secutus, ὄφιος ὄμμα. Neq; temere Aristophanes finxit angues duos Pluti oculos in Æsculapij lambere, cuius rei beneficio ille ex cæco cernere cœpisset.

HEROS.

QVòd autem Heroibus in vniuersum draco sacer habeatur, ea de causa Plutarchus, Agide, factum putat, quòd ex medulla hominis serpens gigni soleat: quod non ignorauit Virgilius cùm ad Anchisæ tumulum hæc accidisse memorauit:

> *Adytis cùm lubricus anguis ab imis,*
> *Septem ingens gyros septena volumina traxit*
> *Amplexus placidè tumulum, lapsusq; per aras:*
> *Ceruleæ cui terga notæ, maculosus & auro*
> C *Squammam incendebat fulgor, ceu nubibus arcus*
> *Mille trahit varios aduerso sole colores.*
> *Obstupuit visu Aeneas, ille agmine longo*
> *Tandem inter pateras & leuia pocula serpens,*
> *Libauitq; dapes, rursusq; innoxius imo*
> *Successit tumulo, & depasta altaria liquit.*

Quod quidem non temere fictum à Poëta, sed ex historia desumptum. Atheniensibus enim contra Medos apud Salamina naualem pugnam inituris, serpens draco in naui dicitur apparuisse, fecundissimo rerum, quæ prosperè subsecutæ sunt, prodigio: cuius rei monumentum in Salamine templum fuit Cychreo, vt apud Pausaniam est, dicatum, quòd Apollo responderit serpentem illum Cychreum heroëm fuisse, qui auxilium allaturus aduenisset.

EPAMINONDAS.

EPaminondas autem Imp. ille clarissimus, qui ad Mantineã tam fortiter occubuit, draconis gestamine insignis fuit. Eo verò loco vbi pręliũ cõmissum est, columnã erexit antiquitas cum clypeo draconem in eius memoriã sculptum

ostentante. Quod Pausanias ideo factum arbitratur, quòd is ex Spartiatarũ cognatione, quæ Thebis erat antiquissima, progenitus diceretur, quorum id gentile esset insigne, quippe quòd à seminio anguineorum dentium, quos Cadmus seuerit, oriundi essent: Spartanosq́ ipsos in Laconia inde originẽ duxisse nonnulli credidere, quos olim ὀφιοφάγοι nuncupatos alia de causa historici tradiderunt: cùm enim annonæ caritate laborarent, compulsi sunt serpentes, quorum vis magna in Laconia multiplicauerat, in humani cibi vsum conuertere. Sed quoniam de clypeis & gestaminibus militum atq; cohortium multa dicturi sumus, quia id præcipuè contendebas, vt aduersus eruditorũ quorundam sententiam veterum exempla tibi suggererentur, quò non esse nouum institutum familias variis gestaminibus tum colorum, tum dissectionum, atq; etiam insculptarum in illis animantium, figurarum, plantarum, instrumentiue alicuius adiectione discerni, comprobare posses: priusquam ad horũ explicationem aggrediar, alia quædam ad principatum & nominis claritatem per anguem commonstrata dicere necessarium est. Sed priùs aliqua de ostentis. D

AMPLITVDO NOMINIS. E

IN ostentis enim summam nominis amplitudinem portendere anguis fertur, non iis tantùm quæ ad imperium aut alium quemcunq; principatum attinẽt, sed ad ea quoq; quæ vel ingenio vel arte celebritatem sibi aliquam comparauere: vt in histrione Roscio, artis suæ gloriam præmonstrauit: cùm enim puerum anguis dormientem noctu complicasset, pater ad aruspices detulit, qui responderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore.

DOMINIVM.

AVreliano verò, quamuis modicis parentibus ortus esset, summum tamen imperium anguis portendisse fertur, cùm eius pueri peluim plerunq; cinxisset, neq; vnquam occidi potuisset: postremò matrem eius, quæ templi Solis sacerdos erat, & aruspicinæ non ignara cùm hoc vidisset, serpentem quasi familiarem occidere noluisse. Pari præsagio Seuero imperium præmonstratum est, cui dormienti, vt Spartianus ait, in stabulo, serpens caput cinxit, & sine noxa, expergefactis ac acclamantibus familiaribus, abiit. Quin & Maximini iunioris, quem pater secum Imperatorem appellauit, caput dormientis serpens circundedit, futuræ dignitatis argumento. Quid autem somnia? nonne ipsa quoque vel in conceptu vel in partu quotiens draconem obtulissent, eiusdem amplitudinis prænuncia fuerũt? Mamæa Alexandri Seueri mater, pridie quàm puerum cum pareret, somniauit se dracunculum enixam edidisse. Nam & Alexandro Macedoni draco dominij claritatem præsagiuit, qui matri Olympiæ congressus in somnis. Hoc idem de Pomponia Africani Scipionis matre traditum est, & ipsi draco circunfusus nihil attulit nocumẽti. Dedit & Augusto Imperij præsagiũ ostento simili. Nam cùm Actia mater eius ad solenne Apollinis sacrum media nocte venisset, positaq; in templo lectica, dum cæteræ quoq; matronæ dormirent, obdormisset, visus est draco repentè ad eam irrepere, pauloq; pòst digressus: illa verò expergefacta quasi à concubitu mariti se purificauit, & statim in corpore eius extitit macula veluti picti draconis, quæ nunquam eximi potuit, adeò vt publicis inde balneis perpetuò abstinuerit. Sed enim facile fuit ostenta quæ principibus viris aut nobilitate aut opibus claris accidissent, ad futuram eorum amplitudinem accommodare, quid de seruis dicemus infima fortuna genitis? Spartacus venalis cùm Romam delatus esset, deprehensus F

est

A est dum quiesceret, habere sub capite draconē in spirā complicatū: quem Thracia itidem mulier conspicata vaticinandi peritissima, signum esse dixit magnæ cuiusdam & formidabilis potentiæ, quæ tamen infaustum esset exitum habitura. Idem serpens vbi defectus casu aliquo fuerit, imperij adesse finem identidem ostēdit. Nam Tiberius Cæsar serpentē draconem in deliciis habere solitus, cuiq; manu sua cibū ministrare: quem cùm is corrosum à formicis reperisset, monitus est cauendam sibi esse vim multitudinis: formicas enim populi significatum habere, nō fabula tantùm Pelei Thessaliæ Regis, verùm et portenta & prodigiosa somnia declarant. Nam & Nero paulò antè quàm extingueretur, visus est sibi per somnium pennatarum formicarum multitudine oppleri. Sedenim de formica loco suo plura. Quod ad serpentem pertinet, idem Nero qui serpentis spolium à matre pro amuleto commendatum, brachio alligatum aliquādiu gestauerat, inde memoriæ maternæ tædio abiecerat, tūc id perquisiuit incassum, cùm omnia contra se fremere comperisset, maternæ erga se pietatis serò memor.

A S I A.

B Antea verò quàm militaria signa promoueam, scrupulus ille mihi videtur eximendus, quòd nonnulli per serpentes tris, Asiam prouinciam significari pūtant, non secus ac ibes Ægyptum, elephanti Africam, cuniculus Hispaniā, equus Italiam, quæ sigillatim suo quæq; Commentario declarata sunt. Id ea de causa suspicari videntur, quòd numi pleriq; argentei conspiciuntur, quorum inscriptio est, CÆSAR IMP. VII. ab altero latere angues tris, quorum duo pectoribus hinc inde sinuosè surrectis attolluntur, tertius iacens capite caudam vnius, cauda verò caudam itidem alterius implicat. Hos inter Victoria surrigitur calathisco insistens, quippe ad ipsius terræ Asiaticæ feracissimam vbertatem significandam. Inscriptio verò est, ASIA RECEPTA. Sedenim ego angues eos tris indicare crediderim, Imperium Romanum tris iam orbis partes occupasse: Europā enim diu possederant, Africam paulò antè subiugarant, nūc Asia recepta, & ad reliquas applicata, tertiam quoq; partē adepti videbantur.

PRÆFECTVS MILITVM.

Quod verò pertinet ad insignia militum, numus est Cæsaris Dict. III. in quo Victoriæ caput est, alatū quippe, & capillis in nodum collectis, ab al- *Cæsaris numus.*
C tera cuius facie Roma gradiens, stola ad pedes demissa, capite, vti mos, galeato, ancile sinistra gestans, læua trophæum, quod humero inhæret, sustentans: à latere verò serpēs Draco prorepit capite surrecto, magnis voluminibus terga trahens, cuius inscriptio est, C. CLO. VI. PRÆF. M. Caius Clodius VI. præfectus militum. In sacris literis legas, draconum capita in aquis à Deo contrita, quod Psalmo quarto supra L X X. habetur: quod milites, centuriones & duces eos significat, qui fuerant à Pharaone immissi, vt Israëliticum populum persequerentur: ij aquarum mox inundatione suffocati sunt, atq; ita contriti. quodq; mox sequitur phrasi longè insigniori, Tu confregisti caput Draconis, Pharaonem ipsum intelligit. Qui mysticum sequūtur sensum, hæc ad Christum referunt, qui dæmonis vim omnem sustulerit.

C O H O R T E S.

Quin & cohortiū erant insignia, perq; singulas earum, vt Flauius Vegetius scribit, ferebant ad præliū à Draconariis, quo nomine κατ' ἐξοχὴν signiferos omnes appellitabant. Quo verò pacto gestarentur, videre est apud Ammianū Marcellinū, vbi pompam describit quam Constantius Imp. vrbem ingrediens

duxit: erant enim, vt is inquit, & dracones hastarum aureis gemmatisque summitatibus illigati, hiatu vasto perflabiles, et ideo velut ira perciti sibilantes, caudarumque volumina relinquentes in ventum. De iis Claudianus. D

Mansuescunt varij vento cessante dracones.

Erat verò signum draconis purpureum, vt idem Ammianus attestatur. Atqui non in signis tantùm serpentes militibus vsu fuêre, sed viui etiã pugnatorib. sociis auxiliũ non contemptibile præstitêre. Legimus enim Annibalem mõstrasse Antiocho nauali prælio pugnaturo, vt in hostiũ classem vascula iacularentur viperis plena, quarum metu perterriti hostes à dimicatione & nauticis ministeriis impedirẽtur. Idem cùm Prusias iam cedente classe sua fecisset, victor euasit. Antiquæ verò illius militiæ vestigia quædam habentur apud vos Maffęos Romę in Canone quodã circa Theodosij tẽpora et aliquanto etiã prius cõfecto, in quo militũ omnes ordines recensẽt, gestaminaque ipsa suis etiã coloribus picta conspiciuntur, quę quisque manipulus turmaque, ex quadrupedib. vel alitibus, vel ex colorũ varietate signa sibi desumpsissent: ex quib. quæ facerẽt ad anguẽ, quoniam id operis ordo sibi deposcere videbatẽ, subiicere nõ importunũ iudicaui. E

SENIORES MENAPES.

EX his enim seniores Menapes dicti, anguem luteum pro insigni habebant in parma viridi, cuius marginem rubor limbus ambibat. Vmbilicus argenteus erat, circa quem luteus circunducebatur circulus. Hic autem serpens terga infernè habebat, caput & caudam sursum versus inflectebat.

CORTONACENSES.

QVi verò coloris albi draconem præferebant in rubra parma, cuius vmbilicus erat argenteus, in margine verò circuli duo, quorum interior prasinus, albus exterior, ij Cortonacenses appellabantur, & cum superioribus vtrique sub Magistro peditum stipendia faciebant.

THAIPSALI.

NAm qui sub equitum Magistro militabant Thaipsali, nisi codex in damno est, & Thessali fortè castior lectio sit, nuncupati, cæruleũ gestabant anguẽ, terga læuam versus porrigentem, in dexteram verò caput & caudam incuruantem: qui gestus in Cortonacensibus diuersus erat. Horum verò parma alba, vmbilicus identidem argenteus, circum quem ruber ducebatur circulus. Inter caput & caudam colubri, violaceus erat orbiculus. F

PRÆCEPTI FABRICÆ.

INter gestamina verò Fabricæ præfectorum, quæ sex numero erant, dimidiatus serpens luteus in horum vno conspiciebatur, parma cærulea, aureus vmbilicus, margo ruber, intra quem à lęua parte onyx paruus cum Æthiopis sigillo. Sequebantur ij virum illustrem, Magistrum officiorum appellatum.

SAGVNNENSES.

SEd angues duo in huiusmodi militũ gestaminibus colore rubro, siue, vti ex Ammiano diximus, purpureo, ad similitudinem X. Gręcæ literæ in trãsuersum siti, in cærulea parma, cuius marginem ruber limbus circundaret, eorum erat insigne qui sub Magistro peditum merentes, Sagunnenses appellabantur.

BIANENSES.

HVmanicipitis autem serpentis effigies in cærulea parma ipse quoque vnicolor, spiris duabus circa vmbilicum aureum datis, capite eo humano superarrecto, & in auersum respiciente, cauda aliquantulũ infernè summissa propenden-

A denteq; , gestabatur à militibus qui sub Magistro militum per Illyricum merebant, Bianenses nuncupati.

HONORIANI IVNIORES.

Erat inter hos quoq; mutilati serpentis insigne, cuiusmodi eorum habebatur qui Honoriani iuniores vocabantur. Serpentis id frustum luteū, totam ferè parmam circumplexum. Inter caput & segmentum quadra erat & ipsa lutea, angulis in os & in cęsuram versis, in qua tessella conspiciebatur purpurei coloris. Intra anguem parma omnis rubra, extra tergū circulus albus ducebatur, vmbilicus erat argenteus. Erant ij sub illustri viro equitum Magistro.

MARCOMANI.

Sub eodem præfecto merebant & Marcomani, qui dimidium ipsi quoq; serpentem præferebant coloris identidē lutei in alba parma, cuius aureus erat vmbilicus. Inter segmentum & caput lutea etiam lunula cernebatur adpicta.

CVRATII IVNIORES.

Contrà verò in nigra parma luteus erat serpens eodem circunductus mo-
B do, & ipse curtus, orbiculo quodam cæruleo inter caput & incisionem collocato: vmbilicus ad angulos rectos decussatus, partes duas aduersis angulis oppositas albas, duas cæruleas habebat. Gestabāt hoc Curatij iuniores sub eodem Magistro equitum militantes.

MAVRIALITES.

At dimidij duo seq; inuicem inspectantes albi coloris in parma viridi, quā margo ruber ambibat, eorū erat gestamen qui sub eodem Magistro equitum Maurialites appellabātur. Huius quoq; parmæ vmbilicus decussatus erat tranuersis lineis, cuius duæ oppositæ partes albæ, aduersæ cæruleæ.

FABRICÆ.

Præter sex illa insignia, quorum superius mentionem fecimus, præfectus Fabricę septem alios ordines ducebat totidem gestaminibus insignes, in quorum vno serpens luteus dimidia sui parte conspicuus, capite truncióq; parte cæsa in lęuam versis: parma cærulea. Inter serpentis caput atq; segmentum orbiculus erat luteus: vmbilicus quoq; in obliquum decussatus, partim aureus, partim argenteus erat.

C DEFENSORES.

Duos verò angues in caducei speciem implicatos, capitibus ad osculū coëuntibus, in parma cærulea, quam ruber ambitus latè circuibat iuxta marginem, illi gestare soliti sunt qui Defensores vocabātur. Horum præfectus erat illustris vir militum Præsentialis nuncupatus.

SEXTA PARTHICA.

Integer etiam caduceus, hoc est, totis expressis anguibus, iisq; vnà cū baculo, luteis, in parma cærulea, cuius marginem purpureus circulus ambibat, insigne erat legionis eius quæ Sexta Parthica vocabatur. Militabat sub Magistro militum per Orientem.

ANGLEVARII.

Sub militum autem Præsentiali Angleuarij erant, quorum insigne fuit caduceus ruber, in baculi cuius summitate pila erat, vnde angues prorumpebāt, & ad osculum iuxta parmę medium adflectebantur. Parma erat sapphirei coloris, at dilutioris, quam purpureus ambitus circuibat.

CORNVTI. D

AT sub Magistro militũ præsentiali (alia hæc erat præfectura) Cornuti merebant, quorum gestamen erat parma tota lutea, sed nigro circulo aliquantulum interius circũducto, in medio cuius angues rubri duo, non è baculo, sed velut è cippo quodam identidem rubro emissi ad osculum incuruabantur. In cippi medio ancile paruum erat colore perpictum luteo, duabus in medio nigris lineis à dextera ad læuam in parallelum dissecantibus, in superiore cuius parte T. centurionis signum notatum erat: de quo alibi diximus.

FALCONARII.

IN eadem Magistri militum Præsentialis militia gestamen erat in parma tota purpurea angues duo cærulei, colore tamen dilutiore, binæ vtriq; aures acutæ, longéq; surrectæ. Hi non baculo, sed lato cuidam pedamento committebantur (liceat ita columellam appellare, quæ sustinebat angues) vnde mox in superiorem caducei partem curuabantur. fulcrum illud lato spatio binas hinc inde plicas acutis angulis porrigebat. medium huius spatij vmbilicus aureus occupabat: qui id præferebant, milites Falconarij nuncupabantur. E

VINDICES.

IIs proximi erant & ordine & præfectura vocati Vindices, qui cæruleas Mori instar colubras in caducei morẽ flexas pro insigni habebant in parma tota lutea, vbi angues pedamẽto cõmittebãt applicitici coalitiq;. aureus erat vmbilicus.

SAGITTARII NERVI.

DVcebat & Magister peditum ordines aliquot caduceis insignes, ex quibus præcipuè erant sagittarij Nerui, qui dimidio vtebantur caduceo, quorum scilicet parma coloris erat prasini, rubro circunducto limbo. Parmæ medium occupabat orbis luteus, in quo angues purpureæ rubro coalitæ fulcimento, ad osculum in circuli se formam incuruabant.

BATAVI.

HOrum socij erant qui cæruleos gestabant angues in caducei morẽ flexos, in parma tota rubra: anguium verò pedamentum album erat veluti squamis acutis quatuor altera super alteram scandentibus, quarum apices infernè summittebantur. Bataui autem erat eorum nomen.

MARCOMANI IVNIORES.. F

IIs additi erant Marcomani iuniores, & qui ipsi caducei formam præferebant: albas quippe angues in clypeo rubro, cuius margo albo circumplectebatur circulo, qui fundamentum ad angues vsq; coloris eiusdem proferebat.

MARCOMANI SENIORES.

NEq; quidem hinc aberãt seniores Marcomani, qui hunc eundẽ secuti præfectũ, prasinas habebãt caducei colubras in alba parma, quã luteus ambibat circulus: rubra verò erat sedes pro fulcro supposita, cui applicitæ erãt colubræ.

ATECOTTI IVNIORES.

ORdinibus his adnumerabantur illi quoq;, quorũ gestamen erant angues ex caduceo luteç, cum rubro pedamẽto in cærulea parma dilutiore, quam margo ruber ambibat: intra ambitum anguium figura cordis erat coloris purpurei. Hi verò Atecotti iuniores appellabantur.

EXCVLTATORES.

VNus etiamnum ordo caduceatus eundem Magistrũ peditum sequebatur, quibus nomen erat excultatoribus. Gestabant ij caduceũ ex luteis anguibus

A bus auritis, quorum terga crispis acutioribus inhorrescebant. Alba erat parma, quam margo ruber amplectebatur.

BRACHIATI.

QVi verò sub Magistro equitũ caducei gestamen vsurpabant, albas præferebant colubras cum pedamento identidem albo in parma prasina, quam ruber ambibat limbus, hicq; Brachiati vocabantur. Reliqua verò insignia, quæ innumera penè sunt, per commentaria cæterorũ animalium, vt loco quæq; congruebant singula disposita sunt, partim in arma & signa reliqua militaria congesta. Nunc quia res nobis cum angue est, & in caduceũ incidimus, satis habituri sumus si reliqua caducei significata Commentario hoc explicuerimus.

DE CADVCEO.

CAducei species tota prorsus Ægyptiaca est, quã Mercurio præcipuè veteres consecrarunt, draconibus duobus, mare scilicet & fœmina, parte media voluminis sui inuicem in nodum, quem Herculis vocant, obligatis, quorum primæ partes reflexæ in circulum pressis

B osculis ambitum circuli iungunt, caudæ verò ad Caducei capulum reuocãtur, ornanturq; alis ex eadem capuli parte nascentibus.

GENESIS.

ARgumentũ huius hieroglyphici cõmenti ad geniturã hominis, quæ genesis appellat̃, Ægyptij protendunt, deos præsides homini nascenti quatuor esse memorantes, δαίμονα, τύχην, ἔρωτα, καὶ ἀνάγκην. Ac priores duos Solem & Lunam intelligũt, quòd Sol autor spiritus, caloris & luminis, humanæ vitæ genitor & custos est, ideóq; nascẽtis dęmon credit̃. Luna τύχη, quia corporũ præses est, quę fortuitorũ varietate iactantur. Amor osculo significat̃, Necessitas nodo: pinnæ mentis velocitatẽ indicant, qua pernicius nihil. Inuolucrũ verò draconũ, iter vtriusq; flexuosum ostendit. quæ omnia & pleraq; alia Macrobius diligẽter examinauit, à quo, quę diffusius quis exponi quæsierit, petendũ. Occultam sanè rerum originẽ per serpentis effigiem Valentiniani cõmonstrabãt, positionẽ intestinorum nostrorũ per quæ esca infertur, in exemplũ adducentes, quę serpentinæ spiræ instar in vtero delitescens, occultatæ in nobis genitricis substãtiæ specimen habeat.

MINÆ PAX'QVE.

C SVnt autores haudquaquã aspernãdi, qui serpentes illos mutuis nexibus implicitos, minas & pacẽ simul ostentare putẽt, cuiusmodi simulachrũ Gephyrei armato exercitui prętulisse ferunt̃, cũ Eumolpus Athenienses profligauit: illi enim Caduceũ prętendẽtes, & pacẽ quietis, & minas insultantib. offerre visi.

TERRA.

INterpretationẽ eam quæ Caduceũ ad geneseos significatũ trahit, Ægypticã esse nõ negarim, sed alia quadã ratione à Macrobiano cõmento seciore. Siquidem Ægyptij, cum maximè omniũ humanũ genus ex cœno genitũ profiterentur, colubros terræ filios esse nõ ignari, prout etiã in ostentis aliquot accipiunt̃, fingentes colubros ita mutuo cõplexu ad osculũ tendere, omnẽ indicant humanitatem, si salua esse velit, oportere in eiusmodi cõcordiã cõuenire. Caduceatores itaq; serpentes eo complexu coniunctos pręferũt, vt eos qui aliis iniuriã facere moliuntur, humanitatis admoneant. Quòd verò terræ signum sit anguis, plerisq; historiarũ locis, sed eo præcipuè reperias, vbi Crœsus aduersus Cyrum bellũ suscepit: eo enim tempore vis colubrorũ ingens in suburbanis Sardium locis repentè coorta est, quos equi in pascua dimissi passim deuorarunt; respon

derunt diuinationum periti, futurum vt externæ gentes indigenas consumerēt: D
indigenam enim esse colubrum, terræq; filium: equum verò & aduenam & bellicosum hostem, de quo suo satis dictum Commentario.

CONCORDIA.

VErùm si quid in longa huiusmodi rerū indagine ariolari licet, putarim ego picturationē hanc in pacis & cōcordiæ significatum inde sumptā, q serpentis effigies plerisq; locis pro bello & odio, funestaq; alia quauis clade poni solita est: osculū aūt, & pacis & cōcordiæ signū esse, negarit nemo. Quin & sacræ pietatis nostræ literæ pacis osculū identidē attestanť. Virga, vt loco suo latius ostenditur, tum disciplinā, tum eloquentiæ vim indicat. Si quis igiť pietate grauis, & eloquentia potens, altercātes aggressus, nullam bello salutē esse docuerit, dubiū bellorū omniū euentū dixerit, funesta perniciosaq; demū esse bella cōmonstrarit, & quęcūq; alia ad huiusmodi rē pro loco, tēpore, personisq; facientia excogitare et eloqui potuerit, perfacilè is discordes animos in cōcordiā trahet, duosq; angues, hoc est, odia mutua doctrinę suę virga in vnū obligabit, quibus ad osculum coeuntibus, cōuenire animos & ad concordiā cōuersos esse, meridiana luce clarius apparebit. Neq; me fugit, esse ouorū genus in magna Galliarū fama, quod anguineū appellāt Druidæ, q ex numero suorū ouorum faciant angues, cōuoluentes ea, & saliuis fauciū corporumq; spumis cōglomerantes, vt tādem fiat ex multis vnū, siue angues ea sint oua spiris ita conglobati, artificioq; complexu adstricti: saliuarumq; profluentiū humore cōcreto crusta superinducať. Vtcunq; id sanè constat, ouum hoc quodcūq; sit, ad victorias litium, ac ad cōciliandos sibi Regū aditus mirè laudari, perinde ac etiā pinguem anguis in pelle dorcadum (ne draconū, vt in corruptis Plinij codicibus habetur, dicamus) neruis ceruinis alligatū in lacerto, conferre ad iudiciorum victoriā perhibeť, cuiusmodi rebus magica superstitio mortaliū plurimos eludit. Quòd si hoc credibile videatur, Philostrato etiā, præter innumeras quas cōfinxit fabulas, fides adhibenda est, qui Gygis annulum habuisse lapidem scribit, qui montanis Indiæ locis cristatorum quorundam draconū capitibus insit. De quo quidem annulo multa Plato libro de Iusto, & ab eo Tullius Officiis, quòd is qui eū gestaret, palam in volam conuersa, à nemine spectaretur quandiu pars illa palam attingeret. E

PAX. F

PLerisq; sanè locis videre est anguiū huiusmodi globos in vnā quasi massam adstrictos, de iugorū verticibus ad ima peruolui. Et in Æthiopia aiunt tantam anguiū vim conuenire, conuoluiq; in gyrum inuicē, vt mōtis speciē procul aspicientibus reddāt: cuiusmodi quidē cōplexus anguiū, & frugifera eorū concordia, causa, vt Plinius inquit, videť esse, quare exterę gētes caduceum in pacis argumentū circundata effigie anguiū fecerint: neq; enim cristatos esse in caduceo mos est. Ad hęc numismata tot caduceis insignita, pacis inscriptionē præferunt, vt in nūmo Cęs. Vesp. Aug. P. M. TR. P. COS. VIII. sigillum est cū caduceo, et ramo oliuę, inscriptione adiecta, PAX AVGVST. Vidimus et numū aureū Bononiæ apud Achillinos, in quo simulachrū alatū est cū caduceo & serpente quodā à pedibus abeūte, cuius inscriptio est, PACI AVGVSTÆ. Illius sanè serpentis abitus ablegatū aliò bellū ostēdit. Aliæ in hoc numo literæ sunt, TI. CLAVD. CÆS. AVG. P. M. TR. P. Nā in altero ex ære eiusdē Ti. Claudij numo alatū sigillū est, dextera vestimentū à pectore ad faciē tollēs, lęua caduceū exporrigit, pedibus serpentē sinuosum calcat, quod bello oppresso pacem condonatam omnino significat.

FELI-

A FELICITAS.

CAduceo verò si cornu copiæ adiiciatur, felicitatis indiciū est, quod in eiusdem Vespasiani & aliorum numis obseruauimus. Nam & Hadriani numus est eodē significato atq; inscriptione, quæ in Traiani habetur, quippe FELICITAS AVGVST. Vidimus etiā in Antonini Pij numo caduceū, & oliuæ ramū fructibus & foliis onustū, cuius est inscriptio, FELICITAS AVG. In Seueri verò Macrini Augusti numo, non oliuæ, sed hasta in læua est manu: caduceus dextera prætendit: inscriptio, FELICITAS TEMPORVM. S.C. Hastam autem intra alia significata humanæ etiā ætatis indiciū esse alibi ostendimus, ac perinde temporis. In Iuliæ Mameæ numo dea læuo cubito columellæ assurgētis capitulo innititꝰ, dextera caduceū tenet: inscriptio, FELICITAS PVBLICA. S. C. Columna enim habet nescio quid in significato quod ad publicū pertineat, de qua loco suo plura. Ex his dubio procul cōstat, quid sibi velit caduceus ille, qui situs est in medio cornuum duorum in numo Drusi: quidq; solus ille in numo cuius inscriptio est, M. PLETORI CEST. EX S. C.

Hadriani Traianiq; Impp. numi. Antonini Pij. Seueri Macrini. Iuliæ Mameæ. Drusi.

B ELOQVENTIA.

SEd qui serpentem pro astu poni docti sumus ex Aristotele dicēte, animalia quędam esse astuta per se, sicuti sunt serpentes: magis verò ex lectione sacra, quæ prudentiam huic in primis animali tribuit: ea etiam de causa angues caduceo complicari putamus, quòd ostendere voluerint, & calliditatem & prudentiam necessarias eloquentiæ, quæ per virgam significatur, quippe quæ regat dictis animos. Neq; desunt qui virgam auream in Mercurij manibus, à qua Deus ipse χρυσόῤῥαπις appellatur, dignitatis & excellentiæ, quæ illum ornant qui & scitè & opportunè norit orationem contexere, signum esse contendunt.

SAPIENTIA.

VIrga verò Palladi totius sapientiæ deæ, ab Homero passim accōmodatur. Vlyssis quoq; socij vno virgæ capite, falsa quippe persuasione ac insipiētia, in brutorū species transformantur: altero virgæ capite, vera quippe disciplina ac rerum peritia, in humanam restituuntur effigiē. Reliqua verò taceo, quæ C Moses vbiq; virgæ fretus munere scribitur effecisse: nam alibi super hoc suus erit locus. Quam verò nunc tractamus, ea est diuina virgula, de qua M. Tullius in calce primi libri Officiorū ait: Quòd si omnia nobis, quæ ad victū cultumq; pertinent, quasi virgula diuina, vt aiunt, suppeditarentur. Atque hanc dicendi formam apud alios etiam autores inuenies, qui ex hoc effusissimam eam Dei Opt. Max munificentiam intelligunt, quæ omnia secundat, fortunat atq; felicitat.

VERA DISCIPLINA.

EVndem hunc scipionem nostri sic figurant, vt ad omnium ferè templorum facies iuxta limina, colosseæ magnitudinis figuram humanā pingant, quæ Christum puerulum in humeros sustulerit: quod, vt mea fert opinio, nam historia omnino apocrypha est, ea de causa fit, vt si Christum gestare humeris,

hoc est, veram sapientiam enancisci volumus, dandam esse operam impensissi- D
mam disciplinæ admoneamur, robori cuius innixi, rapidos quorumcunque am-
nium cursus profunditatemque ac torrentiũ impetus facilè superemus. Et quod
Iacob ait, In virga nostra Iordanem pertrãseamus: sanè Iordanis vel quoduis a-
liud flumẽ, fluxos animi motus, & voluptariæ mollitudinis affectus indicat: vir
ga disciplinã, sine qua non esse progrediendũ Græco monemur adagio, qua qui
firmiter innituntur, nullis perturbationum occursibus deturbantur, nullis vn-
darum quantumlibet inturgentium fluctibus immerguntur: pedibus verò per
ima vel ipsius pelagi demersis vix crure genu'ue tenus alluimur: capita autem, vt
ait ille, cõdimus intra sidera, Deumque ipsum sustinere humeris videmur, ac veri
demum euadimus χριστοφόροι, in quos vbi sagittæ fuerint immissæ, eadem in iacu-
latores suos spontè retorquentur, vt in vulgata habetur historia. Quid enim in
vniuersa literarum peritia facilius, quàm eorum calumnias repellere, ac suismet,
vnumquenque iaculis conficere, qui sanctissima nostræ pietatis instituta vel in-
cessere vel conuellere aggrediatur, quæ certo Dei sit præsidio firmata, ac magni
veríque numinis munimento quàmvalidissimo roborata? E

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM MARIVM MAFFÆVM ROM. PATRITIVM, de iis quæ per Æsculapium, Gorgonas, Hydras, & id genus alia significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

*TIBI verò, elegantissime Mari, tertium de serpentium significationibus commen-
tarium dedicandum iudicaui, vt vniuersa hæc materia quæ à vobis honoratissi-
mis fratribus magna sui parte profecta est, ad vos identidem rediret, laudastiq́ ea
quæ ad Reuerendiss. Cardinalem, quæq́ ad Achillem fratres tuos miseram, signi-
ficastiq́ libellos illos pro humanitate tua libenter à te lectos, in illis tamen desiderasse quædam
alia, vt opus absolutũ vndecunque videretur, præter Aesculapium, fabulosa scilicet illa, Gorgonas,
Hydras, & id genus alia: tum quædam venenatorum genera, Dipsadem, Scorpium, Salaman-
dram, quòd in illis quoque inesse debere hieroglyphica augurareris: proinde curasti vt hæc mihi no-
mine tuo per Florũ nostrũ significarentur, ne conuectus iis esse vellem, quæ duobus illis Commen- F
tariis collegissem. Respondi, dilectissime Mari, agere me gratias incomparabili humanitati tuæ,
quòd ita me admonueris: mearumq́ nugarũ qualescunque essent curam suscipere dignareris: sed
quòd in prioribus illis non omnia sim complexus, minimè per negligentiam esse factum scias: imò
quia veritus sum vos fratres viros tam præstantes, magnis & innumeris Christianæ Reipub. ne-
gotiis oppressos, dictione mea tam leui diutius occupare, summumq́ fuisse breuitatis studium, ne
in publica peccarem cõmoda, si tempora eorum longo morari sermone voluissem. Quoniã verò
ita te cupere declarasti, vt illa ad argumentum hoc adderentur, dedi operam vt ea quoque collige-
rem: quæ cùm longè plura essent quàm pro corollario subiici possent, eadem impeditus verecun-
dia, ne nimia nugarum congerie importunus fierem, longè tolerabilius esse iudicaui, si residua
hæc in vnũ, idq́ iustum adstruerem commentariũ, ac veluti serpens linguis micat ore trisulcis,
tribus itidem libellis loqueretur. Nam si alituum pleraque, quadrupedum multa, humani tantũ
corporis aliquot, multa de plantis, de piscibus & aliis rebus non admodum pauca, cur nõ & tria
de tanta serpentium varietate conscribi possent? Sedenim hoc tertium nulli conuenientius dedi-
cari debuit quàm tibi, qui autor impulsorq́ fueris vt ea conquirerentur, egóque importuni notam
per belle declinauero, cùm tu ipse crabrones in te sponte tua concitaris. Vale.*

A **ÆSCVLAPIVS.**

ANGVIS significatum apud Romanos, perinde ac apud Græcos & Ægyptios, sanctum semper fuit, per quem nimirum ipsum salubritatis Deum Æsculapium intelligebant, quod nũmismata, quod marmora, quod Græcæ Latinæq; omnes historiæ testantur, plurimæq; passim statuæ, per quarũ crura & genua serpens flexuosis voluminibus implicatur, locorum vbiq; Romæ, ac in toto terrarum orbe conspiciuntur. Inesse quidem angui remedia multa, experimento compertum est, neq; vllum esse aiunt apud Medicos volumen, quod anguium in ægritudinibus beneficia non latissimè demonstret: vt minùs miremur serpentis effigiem ex ære in contum surrectam à Mose, in quam populus oculos intendens, ab incommodis, quæ se in itinere tam longo oggerere potuissent, diuino aspirante præsidio liberarentur: de quo loco suo plura diximus. Quinetiam, vt ad remedia reuertamur, inuentum est ab Antonio Musa Augusti medico, in vlceribus insanabilibus viperas edendas dare, miraq; ita celeritate persanare. Et
B quamuis perniciosa multa sint ex anguibus exempla, non ita tamen alienum à ratione est eorum genus, si modò quæ bruta honestè atq; prudenter facere videntur, ratione ea fieri concedamus, vt non aliquando magna & amicitiæ & fidei documenta præstiterint, & eam iustitiæ partem exercuerint, quæ in homine raro admodum inuenta perhibetur.

HOSPITALITATIS IVRA.

SCribit Plutarchus, aspidem ab Ægyptiaco viro quodam patriæ religionis superstitione tam familiariter alitam, vt ad mensam assiduè ventitaret: quæ cùm catulos enixa esset, quorũ vnus hospitis filiũ enecauit, regressa parẽs, intellecto facinore, filiũ & ipsa suũ morte multauit, ac voluntariũ exiliũ sibi in perpetuum delegit. Apud Philostratũ legere est, Aiaci Locrensi draconẽ mansuetum in deliciis fuisse, cui cibũ de mensa cõmuni ministrabat, quemq; perinde ac canẽ secum comitem adducebat: addit, eum quinq; cubitorũ magnitudinẽ explesse. Neq; illud prætermittendum, quantũ ad salutis significatũ pertinet, publicatum esse, Neronẽ à percussoribus, quos in eũ Messalina immiserat, serpentis ope seruatum, cùm è puluino, vbi ipse quiescebat, se proferens, eos absterruisset, siue ea
C fabula fuerit, siue serpentis exuuiæ, quas ex voluntate matris dextero brachio adalligatas aliquandiu gestauit, ac tædio tandẽ maternæ memoriæ abiecit, rursusq; vti alio Cõmentario diximus, extremis suis rebus frustra requisiuit, quippe qui speraret aduersus infortunia, quæ vndiq; iam pertimescebat, amuletum id sibi profuturum.

SERVATOR.

QVinetiã ferunt Heleos aduersus Arcadas dimicaturos, serpentis ope victoriam consecutos, oblato sibi puero, dum in aciem descenderent, quem nudum ante omnes ordines statuerunt, Arcadibusq; irruentibus puer is in draconem mutari visus, cuius horrenda specie perturbati Arcades, disruptis ordinibus fugam turpiter arripuêre: in cuius rei monumentũ Helei sacello ibi erecto vbi condi serpens visus fuerat, Sosipolin inde Deum religiosissimè coluerunt.

SALVS.

MEritò verò salutis significatũ serpens sibi vindicasse videtur, à quo, vt initiò dicebamus, multa in humanum genus remedia procedunt. Apud Lactantium legas ictui viperino præsens admodum esse remediũ viperam ipsam exustã & in cinerem redactam. Citat hanc artis medicæ peritiam Adamantius,

vbi homilia XVII. super Numeros, sacrificiorum dæmonicorum virus per sacrificia, quę olim Deo offerebantur, depelli dicit, veluti serpentium venena medicamentis nihilominus ex serpentibus confectis depelluntur, vt perhibent. Apud Cebetem obserues, viperæ dēte semel tactum quempiā, nulla deinceps venena formidare. Tradunt alij, qui viperæ iecur conditum semel hauserit, nullius inde serpentis ictum pertimescere debere. Quid verò illud quod à Dioscoride traditum est, homines qui viperis conditis in cibum vti cōsuerint, longiora vitæ spatia producere, & ad summā senectutem incolumes peruenire? Isigonus Cirnos memorat Indorum genus, qui centenis quadragenis annis viuant, quia viperinis carnibus alantur: ad hæc, neq; capiti neq; vestibus eorum, noxia corpori inesse animalia. eamq; causam videtur Tertullianus afferre, cur tanta sit ceruo viuacitas, quippe quòd ipse ætatis suæ arbiter serpēte pastus, veneno augescit in iuuentutem: vel, veneno languido exit in iuuentutem, vt vulgata habent exemplaria. Et Nazianzenus, vbi Basilij rudimenta cōmendans, philosophiam & politiores alias literas à Christiano homine minimè contemnēdas esse differit, viperam in exemplum adducit, ex carne cuius singulare remediū grauioribus morbis excogitatū est: id ad hāc vsq; diem à maximè fera perniciosaq; bestia κατ' ἐξοχὴν Theriacum vocamus. Sunt qui tradant viperas in Arabia, vbi balsamū colligitur, innoxias ictu, quòd venenū balsami leniatur succo, quo illæ dicuntur ali. Addam & illud, tametsi ἐν παρέργῳ, quod apud Theophrastū legas, viperarū morsibus tibicinem qui moduletur adhibitū, efficacitatē habere medicinæ. Quæ quidem cōmemorare libuit, vt non immeritò numismata tot cusa existimemus, quæ serpentem habent cū inscriptione salutis: veluti ille est in spiram collectus cuius inscriptio, SALVS ANTONINI AVG. In alio eiusdem numo serpens est tractu sinuoso, tortilisq; obrepens virgæ, quā signum ibidem adiectū dextera humi applicat. Atq; in alio Dea ipsa læua virgam gerit, dextera poculū angui porrigit: inscriptio, SALVS AVG. COS. III. In aliis ipse sella sedens paterā porrigit angui suo de loculo exeunti, caputq; pateræ admouenti: inscriptio, SALVS AVG. In numo verò M. Aurelij Seueri Alex. sedenti simulachro paterāq; porrigenti assurgit anguis, cum inscriptione, SALVS PVBLICA. Sed ne singula cōmemorem, quæ quidem sunt innumera, Cōmodi, Crispinæ, & aliorū, per angues deniq; omnes salutem intellexere. Quòd autem ferunt Æsculapium sub anguis specie Romani legati nauem spontè ingressum, cùm ipsi Epidaurū aduersus pestilentiam opem imploraturi adnauigassent, scribunt Græci tale aliquid sibi etiam obtigisse, cùm ipse idem Deus draconis effigie à Nicagora Echetimi vxore ad Sicyonios mulorum bigis inuectus est. Neq; desunt qui super Æsculapio comminiscantur historiam: educatū quippe draconem ab eo, in Pelei montis loco, qui Pelethronius à florū vbertate nuncupatur: Throna enim flores vocant lingua Thessala: Addunt anguem eū fuisse nigrum, vtero subuiridi, figura pulchra, triplici dentium ordine, fronte & supercilio admodum pingui, cui præ pinguedine toruli veluti quidam sub mentum reducti, barbæ speciem reddebant, quæ lurido fellis colore intincta videretur. Ictus eius innocuus, illi quem sorices insigunt perquàm similis, etiam cùm vehementer lædere conabatur. Genus hoc serpentum assiduè cum aquila bellum gerere aiunt, sæpeq; in eius nidum prorepere, ouaq; depasci, ac illi semper insidias struere, cùm præsertim ad prædam abuolarit, quasi Iouem vlcisci velit, qui dominum suum fulmine sustulisset. Horū autem conflictum operęprecīu est apud Nican-

Numismata plurima cū serpentibus quare cusa.

A Nicandrũ legere. Sed vt apud Pausaniã est, dracones qui Æsculapio adpingebantur, colore erant subflauo, quales in Epidauria tellure tantùm inueniri tradit. Cùm verò Æsculapius Apollinis, hoc est, salubritatis filius fingatur, ideo nonnulli dixere, serpentis eum insignia gestare, quòd homines cùm in ægritudinibus, vt Homerus inquit, neque non Hesiodus, citò senescant, salubritate adueniente iterùm iuuenescere videãtur. Spectatur hoc idem in sole, dum ab hyemali senecta ad vernam sese proripit iuuentutem.

PRVDENTIA.

QVòd si medicinæ rationẽ habeamus, serpens hic prudentiã indicare videbitur: nam & Assertoris nostri dictũ est, nos esse debere prudentes, admonentis, sicuti sunt serpentes. Ideo ex Valentinianis quidam sophiam illam suam serpentem factam dicunt, quapropter & contrariam extitisse factori Adæ, & rerum cognitionem hominibus infudisse, eaque de causa serpentem omniũ sapientiorem habitum: de quo latius apud Irenæum. Nam cùm prudentia non præsentia tantùm examinet, verùm & lapsa & futura meditetur, & tanquam è specula

B prospectet, medicum exscribere videtur, quem oportet, inquit Hippocrates, pensitare diligenter,

Ὅττ᾽ ἤδη τά τ᾽ ἐόντα, τά τ᾽ ἐσσόμενα, πρό τ᾽ ἐόντα.

Quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

quod quidem hieroglyphicè per tricipitium in Apollinis etiã simulachro factũ inuenies, cuius pedibus ingentis vastitatis serpens triceps subiiciebatur. Capita ea, canis vnum, lupi alterum, tertium leonis: de quo alibi disseruimus, & prudentiæ signum id esse demonstrauimus.

PERNICIES.

VIsebatur autẽ in Delphis apud oraculum serpens, qui singulari certamine videretur Apollinem prouocare. obseruatum à Plutarcho. pernicies enim saluti semper aduersatur. Inter agalmata Pontificia, quæ Romæ in Pulchræ speculæ recessu, ob veterum quippe artificũ admirationem, visuntur, Iulius II. admirandæ illud vetustæ artis & ingenij signum restituit, Apollinem ἑκατηβελέτην, vbi vipera serpit ab imo laurini trunci, cui dextero innititur femore. Non temerè illa facta, sed tum hæc quæ modò retulimus, tum Pythonis, hoc est, ægri-

C tudinarij veneni cædem indicat, quem Apollo, vt Ouidius,

Mille quidem fodit telis & pluribus hydrum.

Statuæ verò huius facies osque ipsum Octauiani Augusti videtur esse, eiusque iunioris lineamenta quæ spectantur in numis, repræsentat. Sunt autem Pythones & dæmonum genus, cui, vt scribit Adamantius, dracones aliique serpentes ministrare perhibentur. Sed de iis alio commentario plura disseruimus.

GIGANTES.

DIodorus quoque per serpentem voluminibus implicatum, malum interpretatur, præcipuèque Gigantum genus qui terrarum orbem olim oppressere. Et Cõmodus Imperator, vti legere est apud Lampridiũ, homines obtortis pedibus, vtpote draconteis, Gigantas appellare solitus, cosque sagittis ex libidine configere. Et statuas giganteas penè omnes obtortis cruribus videas, vt anguipedes illos Terræ filios ostentent: nam & Naso anguincos habuisse pedes ait Gigantes, qui centum quisque brachiis cœlum capere conati sunt, eo versu:

Cum centum quisque parabat
Inicere anguipedum captiuo brachia cælo. Et Ætna Maro:

His natura sua est aluo tenus, ima per orbes D
Squammeus intortos sinuat vestigia serpens.

HORRIFICVM.

QVas verò colubras Eumenidũ crinibus obuolutas aiunt, ab Æschylo poëta tragico primùm excogitatũ Pausanias attestatur, cùm antea nihil neq; in his, neq; in alio quopiam ex infernis deis quicquã esse horrificũ existimaretur. Manifestißimũ est enim totum hoc terroris argumento confictũ, loca tamẽ ea terribilia esse ex Assertore nostro totiens audimus, vbi sit fletus & stridor dentium, & quæ paßim sacræ literæ de gehenna ponũt. Vt verò ad anguium terrificum hieroglyphicũ reuertamur, nõ temere Tib. Gracchus timuisse videt, cum in spatiosa galea, qua in bellis vti consueuerat, angues offendit oua peperisse, foetusq; iam formatos, paulò antequã multitudine Quiritũ oppressus interficeret.

VASTITAS.

IAm draconem, quem mali significatum habere dicũt, Crocodili nõnulli speciem esse putant, fortasse quia vastiore pingeretur corpore: nam alicubi mirificè crescũt. Maximus enim Tyrius tradit, apud Indos Alexandri tẽpore draconem fuisse quinq; iugerum magnitudine, cui boues & oues in cibum Indi ministrarent. Alij omne serpentum genus indifferenter accipiunt, cuiusmodi monstrum Annibal à tergo subsequi prospexisse fertur, belluam quippe vastã & immanem circumplicatam serpentibus, quæ quacunq; incederet, omnia arbusta, virgulta & tecta peruertebat, quod vastitatem Italię portendere diuinitùs intellexit. Neq; temere Faustina visa sibi in somnis serpentes părere, sed ex his vnum ferociorẽ, cùm Antoninum & Commodũ in vtero gestaret: quod vita deinde Cõmodi voluptuosa simul ac perniciosa, re ipsa comprobauit, non hominẽ, sed immanem hydrum ad humani generis internecionem emissum. Argiphontem Pausanias dictum ait Mercurium, quia ὀφιοκτόνος fuerit, serpentem quippe sustulerit, quem nonnulli ἀργὴν vocãt, vel quasi ἀργὴς, ἀπὸ τοῦ φονεύειν, quòd cęde abstineat: pacis enim Deus est Mercurius. quãuis Leutychidas Lacedæmonius Aristone patre nobilis, neq; sua obscurus virtute, portenta hæc atq; alia eludere consuerit: nam cùm propinquioris portæ claui Draco circumuolutus esset, monstrũq; id esse vates denunciaret: Minimè mihi quidem videtur, inquit, sed si clauis draconi circumuoluta esset, monstrum esse asseuerarem. F

VOLVMEN.

ALibi cur dracones Cereri vectandæ adhiberent, explicuimus: sed quoniã nihil prętereundum existimaui, quod in significationũ argumentum apud scriptores veteres comperissem, addendum quoq; fuit, scripta lucubrationesq; in anguium nomen deuenire: siquidẽ Zezes Hesiodi interpres, dracones quibus vecta Ceres Proserpinam quęritabat, significare ait volumina quę Triptolemus de agricultura conscripsit, eóq; loco δημήτηρα, Terram matrem interpretatur: consuesse enim Dores γ in δ vertere, ita quæ γῆ μήτηρ, δημήτηρ mox dicta.

TROPHONIVS.

SImulachra quædã iuxta Ercynam fluuium in specu quodam fuisse memorat Pausanias, quæ dicata erant cum sceptris, circa quę dracones obuoluti complicabantur, quæ nonnulli antiquarũ rerum ignari, Æsculapij & Hygiæ simulachra existimabãt, cùm tamẽ & Ercynę & Trophonij essent hieroglyphica, quibus etiam antiquitas dracones consecrauit, siue ob oraculorum prudentiam, siue ob rei quę in promptu erat similitudinẽ, quòd oracula Trophoniana subter-

raneo

A raneo in specu reddi solita, in specu aũt & subterraneis cauernis angues libẽtissi mè latitare, ignorat nemo. De Trophonio pleni sũt doctorũ ętatis nostræ libri.

BOREAS,

BOream quoq; ventum aiunt hieroglyphicè viperinis caudis, pedum loco, prǽditũ figurari: qua quidem specie insignis cum Orithyiæ raptu in Olympia visebatur in donario à Cypselidis dicato.

DE SCORPIO.

INTER serpentia Scorpius non habet locũ, sed quia venenosum est animal, hîc minimè prætereundus fuit: super eo tamen partem eam tractare prius instituimus, quæ cum crocodilo negotium habet.

HOSTIUM CÆDES MUTUA.

HOstes enim duos pari conditione inter se dimicantes, vicissim'q; in damna mutua concurrẽtes, ostendere si vellent Ægyptij sacerdotes, Scorpium &
B Crocodilum pingebant: nam ij genuino quodam inter se odio flagrantes, simul atq; alter alterum inspexerit, in mutua funera spontè rapiuntur, amboq; eadem dimicatione perimuntur. Quia verò & terrestris & marinus Scorpius inuenitur, de marino hîc dubio procul intelligendũ. Quòd si rem eo vestigio peractam indicare voluissent, crocodilum scorpio subiectũ pingere mos erat: ictus enim scorpij quamprimùm interimit crocodilum: sin distractam diutiùs pugnã, difficulterq; in necem deuentum ostenderent, superatum à crocodilo scorpium faciebant: is enim motu segnis longè diutius laborat antequam hostem assequatur, & interficere possit.

DOLI FALLACIÆ'QUE.

TErrestris verò scorpius doli atq; fallacię signũ habetur in primis: estq; apud Sophoclem, Captiuis, prouerbium in hanc sententiam, ἐν παντὶ γάρ τι σκορπίος φρουρεῖ λίθῳ, quippe sub omni lapide scorpiũ insidiari. Sic & Theriacis Nicander:

σκορπίος ἀπροϊδὴς ὀλίγῳ ὑπὸ λᾶϊ λοχήσας.

Scorpius insidias parua sub caute tetendit.

Apuleius acerbitatem morum per scorpium notat, vbi illa: Nosti quendã bar-
C barum nostræ ciuitatis Decurionem, quem Scorpionem præ morũ acritudine vulgus appellat. De insidiis verò quæ post aliquam felicitatẽ subsecutę fuerint, Sidonius de fortuna loquens ait: Quæ virum, vt scorpius, vltima sui parte percussit. Quin & mathematici, vel Ambrosio teste, percussorẽ, & ad inuadendum ex insidiis promptum eum futurum dicunt, quem Scorpius nascentẽ exceperit.

INNOCUA PRAVITAS.

IS in aquã mersus si figuretur, innocuam significat prauitatẽ: quandoquidem & ipse & serpentes alij qui præualent in sicco, si præcipitentur in aquã, vt Cyprianus ait, pręualere nõ possunt, innoxiiq; efficiuntur. Diuinæ verò literæ per scorpium indicãt & diabolum & eius sectatores, de quibus Euang. Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes et scorpiones. De serpente autem, quod ad hanc rem facit, satis superq; superius dictum est.

LIBIDO.

AD hęc libidinẽ & nequitiã scorpius pictus ostendit, eiq; ex humani corporis partibus pudenda sunt dedicata. Ei signo Mars dominat, adulteriorum semper infamia notatus. Et milites omnes mulierosos ait Aristot. Et supra fini-

torē prodeunte Scorpio ortos, Mathematici lasciuos esse dicunt, quare huc fortè spectat illud diui Hieronymi dictum de virgine ad Auitum: Cauendū, ne arcuato vulnere scorpij vulneretur. Cœlestem verò Scorpium, ob aculeū, qui est instar teli, sunt qui velint humani generis perditionē significari, cùm Libra Veneri dicata, inter Scorpij chelas posita, matrimonij concordiam ostendat. D

TERRA.

AB eisdem Mathematicis desumptum crediderim id Scorpij significatum, vt pro terra nonnunquam figuretur: aiunt siquidem illi necem à terrestribus animalibus iis obuenturam, quibus Mars in Scorpio certo quodam loco repertus fuerit. Ad hæc numus quidam est, in quo quadrigæ sunt cum Victoria & his literis, Q. EL. IVLI BVRSIO. ab cuius altera facie caput est cum laurea & alis, ab occipitio cuius fuscina est & Scorpius, quod victoriam terra mariq; partam significare videatur.

AFFRICA.

VTrum verò doli fallaciæq; Pœnorum, quæ tot bellis vniuerso terrarum orbi per tot annos innotuêre, an corporum color fuscus, an quid aliud argumentum dederit, vt Scorpius Africæ terræ symbolum haberet, diu multi quæsiuêre. E Id sanè constat, in Hadriani quibusdam numis Scorpium non aliter Africam significare, quàm cuniculus Hispaniam, equus Italiam ostentet. In quā sententiam vt adducar, facit ingens atq; adeò perniciosa Scorpionum multitudo, quam ea regio gignit, aduersus quos Strabo ait remedia ab indigenis excogitata, cùm dormitum eunt pedes allio, atq; etiam lectos ipsos illinere. Animaduertendū verò, si Scorpiū pingere cōtingat, ne quis Nicandri versu decipiatur, vbi autor ille dicit, à cuspide nouē compagibus spondylos contineri: τοῦ δ' ἤτοι κέντρῳ σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι ὑπὲρ τέρας σκοπιῆς. ἐννεάδεσμοι non est ibi simpliciter pro nouem nodis positum, vt Antigonus & Demetrius arbitrati sunt, sed pro multis, ait interpres: septē enim tantū cōpages habere caudā scorpij, manifestū est: sæpe verò nouem pro multitudinis numero ponitur. Quin etiā Nicander idem αἰνάκεντρον dixit, de eo qui duos tantùm aculeos haberet: quæ quidem opinio est Apollodori. Et de nobis numero septē, vnicuiq; cernere volenti facilè cōstabit.

DE SALAMANDRA. F

SAlamandra quoq; inter malefica venenosaq; animalia recensetur: quare illam quoque quanta poterimus dexteritate tractabimus. Est hæc crocodilo terrestri facie perquàm similis, licet non sit stellione maior, maioris quippe lacertæ magnitudine, quales ego in Bellunensis agri saltibus Castalioneo secessu meo magnis imbribus excitatas aspexi: & in fontis mei cuiusdam aquæductu, quem maceriè atq; cespitibus struxeram septimo pòst anno cùm eū reficerem, multas inueni ipsum fluentis aquæ marginem accolentes, paruo inter se distantes interuallo, ea ipsa figura coloribusq; præditas, qua pingitur ab autoribus.

AB IGNE CIRCVMFVSO NON OFFENSVS.

HOminem vndiq; ignibus impetitum, siue cladibus iis quę per ignem significātur, obiectū, minimè tamen vlla ex iis parte læsum significare si vellent Ægyptij sacerdotes, Salamandram pingere consueuerunt: ea siquidem per ardentes carbones inambulans, nullo ab his afficitur nocumento: tantus enim illi rigor

A gor, vt ignem tactu extinguat, non alio modo, quam glacies.

CONSTANTIA.

NAzianzenus pro constantia Salamandram ponit, dum animal id in igni medio, qui omnia domat, non solùm lætari dicit ac viuere, sed eum omnino etiam extinguere. Ita se cum Basilio, Athenis in igne perfidiæ Deum verum colendo incolumes versatos gloriatur, quinetiã eum professione sua atq; constantia suppressisse.

AMATOR.

SVnt qui per huiusmodi speciem, per Salamãdram quippe in igne positam, amatorem ostentent, quòd amorẽ ex igne significari apud omnes vulgatũ sit, vt in Facibus latiùs à nobis dictum, & ardere se amantes omnes profiteantur: cumq; ita vitam in æstu trahant, eruditè se fecisse putant, si figuram huiusmodi ardoris sui simulachrũ prætulerint. Sed enim hoc haudquaquam mihi probatur: quia si Salamandra ignem rigore extinguit suo, ea vtiq; non æstuat, quod in primis amator sentire se clamat, vtpote qui vel intimis medullis exuratur, vel
B lentis penitus ignibus maceretur: hunc vrat amor, hunc vrat proteruitas, cùm feruidus sit puer Veneris, Cupidoq; semper ardẽtes acuat sagittas, Ardeat Atrides medio in triumpho virgine rapta, & quæ plurima in hunc modum Poëtæ scribere consueuerunt: vti etiam apud Maronem, Cæco carpitur igni Dido, agnoscitq; eadem veteris vestigia flammæ: vritur infelix, ardet amans, traxitq; per ossa furorem, ac totam incensa per vrbem debacchatur. Mitto quòd fabulantur alij, Salamandram igne pasci, atq; ideo amantẽ referre, quòd ille sit huic veluti cibus, quo se oblectet assiduè.

AMORIS NVTRIMENTVM.

SIgnificãtius enim hoc exprimi potuisset, si bestiola illa posita esset paulò musca grandi maior, quæ in medio nata igne, per ignem salit atq; inambulat, id quod in Cypro insula videri autores tradunt ærariis fornacibus, vbi chalcites lapis ingestus diebus cõpluribus crematur: de qua quidem illud spectãdum maximè, quòd quamprimùm longiore paulò volatu à flammis abscesserit, emoritur. Hanc alij Pyralin, alij Pyraustam vocãt. Zenodotus in eius cognomine videtur hallucinari, cui de lãpade id attribuit, quod minutulo cuidã papilionum
C generi inesse videmus, æstiuis tẽporibus, vespertino crepusculo statim incipiente, quã Apuleius nouo, vti suus est mos, vocabulo Flammidem appellat, multi Nitedulam, certè Græci Lampyridem vocitarunt. Verùm hæc qua de loquimur Cypria, longè alia est. Quod verò dictum est Salamandram inambulatione sua ignem extinguere, autores grauissimi sunt qui cõtrà vnà cum Sextio sentiunt, ignemq; ab ea lædi omnino negant, idq; Plinianis adhuc temporibus Romæ incompertum erat, neq; adhuc aliquis se vidisse testabatur: nos verò eã non modò ardentes prunas non extinguere, verùm etiam euestigiò emori experimento comperimus, animali eo à Bernardino Pollano nobili Taruisino, hospite tunc meo, ab eodem fonte meo allato in domum. Alij verò qui rem vt exploratam & ipsi scribunt, causam etiã inuestigarunt cur id efficiat Salamandra: animal enim sine squamis & cute esse, corpus habere frigidum, & maximè humidum, quo singula quæcunq; contigerit humectet multò magis, quàm limaces faciant: humoremq; illum à corpore tam longè diffluentem, vim eam habere, vt ignem extinguat quem attigerit: λιπόῤῥινον ea de causa Nicander eam appellat, siue quòd cute careat, quæ ἄῤῥινος dicitũ, siue quòd à cute humor ille largius emanet.

HIRPI. D

NE verò adeò alienum à fide videatur, Salamandrã & aliquod aliud animal posse per medium ignem incolume transire, scimus familias quasdam in agro Faliscorum fuisse, qui super ambustam igni struem ambulantes non adurerentur, Hirpos illos vocauêre, & ob id perpetuò S. C. militiæ omniumq; aliorũ munerum vacationem habuisse. Sedenim ætate nostra vidimus Romæ Benedictum quendam Teutonicum arte speculorum fabrum, qui non temere profitebatur se per flammas medias incessurum citra vllum vel capilli vnius detrimentum, quem & plurimũ, & Teutonico ritu valde promissum habebat. Vidi ego hominem manus in liquefactũ plumbum immittere, idq; ex candenti patella in volam accipere, æquè ac si argentum viuum aut tepida fuisset aqua, introductus olim ad hoc spectaculum ab amplissimo viro Bernardo Vibienio, qui mox magni nominis sacerdos Cardinalis fuit, in cubiculum Ioannis Medicei tunc Cardinalis, in conspectu cuius hæc fiebant, cùm ego tanti præsulis manũ osculaturus accessissem, quadriennio antè quàm is ad summum Pontificatum ascendisset. Quòd verò aiebat Benedictus hoc se arte magistra facere, quippe qui vnguento quodam partes eas oblineret, quas ab igne saluas vellet, id in memoriã adducit quod Varro ait, Hirpinos eos, de quibus paulò antè dicebamus, solitos medicamento quodam pedum plantas tingere, atq; ita per ignem ambulantes multa, vt Virgilius, premere vestigia pruna. Inueni verò, quod ad hanc rem facit, apud Andream Græcæ nationis medicum, cui multum interpretes Nicandri tribuunt, hoc de Salamandra traditũ, vt si quis eius sanguine vel manus vel vestem obunxerit, quod oblitum fuerit, ab igne nihil quicquam lædi: quamuis Plinius hoc non facilè credat. Eiusmodi medicamini admiscẽt alij albumen oui. At iam minus admiremur quod in quadrigarij annalibus legitur, oblitam alumine materiam succendi non posse, idq; esse verum, Sylla in Archelaum bellante comprobatum. Sanè laricem inter arbores neq; flammam emittere, neq; nisi longa et vehementi exustione in carbones abire manifestũ est, quod in fornacibus exploratũ, reliquis lignis admixtũ longo temporis interuallo cõsumi. Hoc & Cæsari in expugnatione castelli cuiusdam, quod Larignũ nomine dixerunt, quia larice præmunitum fuit circa Alpes, non citra summã admirationẽ cognitum. Lino verò, quod nonnulli Carpasium appellant, de quo Pausanias, ardere id perpetuò ante Mineruæ illius simulachrum, quod cœlo, vt fama fuit, delapsum, in Acropoli visebat, Patauij ego pro ellychniis in lucernis aliquãdo vsus sum: materia enim integra & incolumi perdurãte, tãdiu ardet, quãdiu oleo intinctum fuerit. Nascitur id inter venas aluminis, ac veluti densior quædam cartilago interspergitur, cuiusmodi sunt granatorum malorum intersepimenta. F

CORRVPTOR OMNIVM.

SEd vt ad Salamandrã redeamus, nunquid corũ quoq; nobis arriserit significatum, qui damnosum hominem, omnes quibuscũ versetur, aliqua pernicie aut iniuria labefactãtem, & quacunq; incesserit calamitatis aliquid inuehentem, per Salamandram ostendi voluerunt: quippe cui sit perniciosa adeò vis, vt arboris quam irrepserit poma omnia inficiat veneno, & eos qui ederint, necet frigida vi nihil aconito distans, ait Plinius, atq; his quædam magis exitialia, quæ apud autorem ipsum latè recensentur. Illud sanè admiratione dignum quod traditur ab Æliano, sues Salamandra impunè vesci, verũ vbi quis eius suis, qui Salamandrã deuorarit, carnẽ ederit, præsentaneo eo veneno correptum interimi,

DE

A

DE DIPSADE.

A Frigidissimo animali ad ardentissimũ accedere, ad historiæ nõnunq̃ venustatem pertinet: quare incõmodis recitatis, quæ de Salamandræ gelu procedunt, iam quæ de Dipsadis ardore proueniãt, memorabimus. Animal id reptiliũ perniciosissimũ, corpore modico, ac viperino perquã simili, sed ad ictũ violentissimo: de quo ita Nicander, Theriacis, vbi

Ναὶ μὴν διψάδος εἶδος ὁμοιώσεται, αἰ χερ' ἐχίδνη
Παυροτέρη· θανάτου δὲ θοώτερος ἔρχεται αἶσα
οἷσιν ἐνισκίμψῃ βλοσυρὸν δάκος.

Dipsadis hanc speciem iuret quis, ni minor insit
Vipereo generi vis mortis, at ocior ijs qui
Affixi fuerint truculenti fulmine dentis.

Figurã eius Sostratus à reliquis colubris ita distinguit, vt eam dicat habere caudam duabus lineis nigricantibus distinctam, corpore reliquo albicante.

SITICVLOSITAS.

B Cernere olim erat in littore quod è regione maioris Sirtis inter Libyã & Ægyptũ porrigitur, columnã quandam in qua vir moribundus cælatus erat, cuius pedes serpens impactis dentibus affligebat, spirisq; volubiliter implicabat. Erant & mulieres aliquot, quarum aliæ aquatum ibant, aliæ aquam decumbenti propinabãt: adiacebant passim & struthiorum oua hinc inde strata temere. Quæ quidem species tota prorsus hieroglyphica hominẽ significabat bibacissimum, vel ardentissima confectum siti, vt Lucianus interpretatur: id quod etiam ad totius illius regionis naturam indicandam accõmodari potest, nam ea siti laborat in primis. Serpẽs verò ille circa pedem obuolutus & mordicùs inhærẽs, Dipsas erat. Veneno verò hæc est plurimo & immedicabili, quosq; momorderit, vsqueadeò inflãmat, vt propemodum exardescere videantur, ac igne veluti circumfuso concremari. Supremè verò sitiunt, quoq; magis potant, eò potandi auidiores fiunt, vt sitis ea nulla aquarũ vi sedari posse videatur, verùm eo magis sæuire quo magis alluitur & irrigatur, perinde ac si quis ignem oleo superfuso extinguere conaretur. Hinc non infacetè nomen confinxit Ouidius, cùm lenam quandam temulentam, Dipsadem appellauit:

C

Est quædam nomine Dipsas anus,
Ex re nomen habet, nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.

Neq; fortè importunum fuerit, Epigramma quod olim in Framarianum facetissimum æuo nostro scurrã lusimus, Ouidiano lusui subijcere. Id est huiusmodi:

Narrabat quidam vim Dipsados exitialem,
Perpetuam infundat quæ pede fixa sitim,
Nempe sitim, tria quam nequeant extinguere Nili
Ostia, vel magnis stagna perhausta cadis,
Interiore loco Libyæ, Garamantas ad ipsos,
Quà fouet arenti Struthius oua solo,
Quippe vbi quis misera spaciatus fortè per arua,
In pede fulminei vulnera dentis habet.
Ritè duæ dextra famulæ, totidémq; sinistra
Hæc gerit, hæc pleno vase propinat aquas,
Illa propinatis alias superingerit, illa

Nec mora, nec requies, pocula mille parat. D
Frammarianus ad hæc, hanc ô mihi quærite amici,
Figat vt illa meos officiosa pedes.

Sapienter itaq; vt reliqua, Moses Deuteronomio inter maximè perniciosa animalium genera Dipsadem posuit, vbi terrificã illam describit solitudinẽ, in qua erat serpens flatu adurens, quippe Basiliscus, & scorpio animal insidiosissimum omnium: mox adiecit, & Dipsas: quod vt atrocius redderet, subiecit, & nullę omnino aquæ, quæ scilicet opem essent aliquam allaturæ. Eadem de causa Apollonius poëta terram aridam Dipsadem vocat. Admiratur autem Aphrodisieus, cur illi quos animal hoc momorderit, sitim illam intolerabilem Theriaca epota sedent, cùm genus id medicaminis ex siccis & calidis rebus conficiatur: neq; adduci potest id alia ratione fieri, nisi mutuo consensu quodam, viperarum, quæ admiscẽtur, carnes antipathiam habere aduersus quodvis animal venenosum.

APPETENTIA.

NEq; verò sitis ipsa simpliciter passim intelligenda, sed nõnunquam pro effrænata rei cuiuspiam appetentia capitur: nam & sitibundum pro maximè E cupidum autores ponunt: & sitim Onirocritæ nihil aliud præ se ferre autumãt, quàm auidissimam cupiditatem. Ipsa porrò sitis hieroglyphicè sæpe ponitur in Diuinis literis, vt Ambrosius super hydropico in domo Pharisæi curato differit: nam sitire impium dicit, dum huius mundi bona concupiscit. Iam & sitire aurum, in huiusmodi significationem passim inuenias, non aliter quàm & auri sacra fames, Poëta dixit. Delitescit autem, vt ad Dipsadem reuertamur, anguis id genus in insidijs inter Struthiorũ oua, quæ Garamantes non ad cibum tantùm perquirunt, verumetiam ad vasculorum & poculorum vsum, quippe qui propter solum arenidum & exustum argilla carent, qua nos vasa nostra fictilia conformamus. Quin etiam eiusmodi ouis, quæ aliquanto grandiora fuerint, dissectis, elegantissimos sibi pileos faciunt, ex ouis singulis binos, quibus capita obtegant, eoq; gestamine plurimùm delectantur.

DE MEDVSA.

MEdusa quoq;, figmentum licet fabulosum, aliqua subministrauit hieroglyphica. F

TERROR.

ILla enim horrificis anguiũ hiatibus tremenda, terroris significatũ habuit. Pręsectum verò caput id à Perseo, terrorẽ summotũ ab eo patria procul indicat virtute duce, quæ per falcatũ ensem & interpositũ speculũ effingitur.

PRVDENTIA.

IN historijs Theognceti antiquitatũ scriptoris (nam alium poëtam Comicum memorat Athenæus) Medusa legitur ex tribus Phorci filijs magis astu pollens, quæ regnum à patre derelictum in magnã auxerit opulentiã, atq; eius prudentiæ causa serpentinũ caput illi confictũ à poëtis. Cæterùm Apollonius Rhodius ἐν τῇ τῆς ἀλεξανδρείας κτίσει, omnia quę morsu lædũt genita dicit ex guttis eius sanguinis qui ab obtruncato Gorgonis capite destillauit, quamuis Acusilaus nata hæc ex Typhonis sanguine asseueret. At Nicander Hesiodi testimonio τιτήνων ἀφ' αἵματος, quippe Titanum à sanguine nata hæc mauult, quod tamen apud Hesiodum, in ijs quæ extant operibus, nõ inuenitur. quare nõnulli scribunt Hesiodum à Nicandro falsò citatũ, qui poëtarũ morem & licentiã non examinãt, cùm etiã Oratorib. in declamãdi genere tã nomina quàm historias pro cõmodo suo commu-

A commutare, atq; etiam præter fas quædã in vsum suum extorquere cõcedatur.

STVPOR ET ADMIRATIO.

QVam verò Medusam Domitianus Imperator pro pectore est gestare solitus, vt in pulcherrimo eius sigillo spectauimus, omnino stuporem quem de se omnibus in negocijs quæcunq; tractaret concitatum volebat, significasse tradunt: quamuis nonnulli non alia causa factum putant, nisi vt patris gestamẽ vsurparet: nam in pulcherrimo Vespasiani signo apud Melinos Romæ, Gorgonem huic pro pectore adpositam aspexi. Alij factum à Domitiano in honorem Mineruæ volunt, quòd numi id sibi colendum præcipuè susceperat: nam clypeus huiusmodi serpentum horrore præmunitus, in primis Palladi dicatus erat. Eam Eustathius ideo Glaucopin appellatã censeri scribit, quòd ex Poëtis nonnulli dracones Glaucopas vocitarint, quamuis & à formidoloso aspectu dici posse non inficiatur, quòd leones illi qui præcipuè Regij nuncupantur, quosq; loco suo inter alia significata symbolum terroris esse ostendimus, glauci à colore nominentur. *Domitiani sigillum.* *Vespasiani signum.*

B

PRVDENTIA.

NEq; tamen desunt qui Gorgonis caput pro Mineruæ pectore statutũ, prudentiæ, vti id superius, signum esse contendant, quæ locum habeat in pectore, qua qui præditi sunt, facilè alios confundere, vel imperitiæ redarguere, saxeosq; quodammodo reddere, vbi adlibuerit, posśint. Apud Poëtas tamen Pallas Medusæ caput ad incitandum, vel ad terrorem incutiendum prætendit, vt tradit Ouidius loquente Perseo:

Nunc quoq; vt attonitos formidine terreat hostes,
Pectore in aduerso, quos fecit, sustinet angues.

Idq; præcipuè cernere est in scuto Herculis apud Hesiodum: quamuis non sum nescius, esse multos qui opus id Hesiodi illius celeberrimi, quippe vt Naso, Seruantis pecudes vallibus Ascra tuis, esse negent, alios qui ad CCL tantùm carmina Hesiodi, reliqua subiuncta ab Aristophane grammatico contendãt. Sanè Megacles Atheniensis legitimum agnoscit opus, sed Hesiodo succenset, quòd Vulcanũ finxerit matris inimicis arma fabricasse. Apollonius Rhodius & Stesichorus Hesiodi omnino esse volunt: ait igitur,

C

οὐ γὰρ σάκος μοῦνον ἔχε, θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη
αἰγίδ' ἀνασείουσα. Quem Statius ita secutus est:
Secta prætendens colla Medusæ
Ceu stimulis accendit equum.

DE HYDRA.

ERam me iam de his anguium voluminibus explicaturus, cùm maiori me obuolutum negocio conspexi: supererat enim Hydra, quæ me vltimo loco aggressa moraretur: quare ope Herculis implorata, ipsam quoq; ita confecimus.

SOPHISTÆ.

HYdræ significatum, cuius vno præciso anguineo capite, alia atq; alia euestigiò repullularent, multi alijs atq; alijs modis interpretati sunt: nos ea contenti esse possumus expositione quã Plato, Euthydemo, posuit, vbi per eam per inde ac per cancrum sophisticas ait nugas significari. Hydram Pausanias vno tantùm capite præditam scribit: sed enim Pisander Camireus multa illi capita

tribuit. Alcæus ἐννεακεφάλους eam vocat, πεντηκοντακέφαλον Simonides, quem Maro D noster sequitur, vbi dicit:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Sedenim hi numero vsi sunt multitudinẽ significante, more poëtico: numerus enim nouenarius, neq; non quinquagenarius, ex ijs sunt qui multa significant: vt illud apud eundem Maronem, Quinquaginta intus famulæ, pro plurimę. Ita ἐννεάγηρα κορώνη in Arati carmine, pro multæ viuacitatis, quod superius in cauda Scorpij tetigimus, & in Digiti cõmentario, vbi de numeris agitur, latius explicuimus: vbi passim numeri illi recensentur, qui tam apud Græcos quàm apud Latinos pro multitudine vsurpantur.

INVIDIA.

NOnnulli ex peritioribus inuidiam per Hydræ speciem significari tradunt, ideoq; in nullo alio monstro domitãdo Herculem magis laborasse, quam, vt Horatius ait, supremo tandem fine domari comperit. Ea verò palustris fingitur, & è sordido cœno pullulare, quòd non nisi in abiecto viliq; animo reperiatur: qua de causa Ouidius inuidiam in imis vallibus latitare cõfinxit: ita reliqua E quæ super ea conscribit, ad hydræ significatũ omnia quadrare comperies. Nam & Erichthoniũ, quem alij pedes anguineos habuisse, alij serpentem illi ad custodiam datum scribunt, inuidiam significare nonnulli arbitrati sunt: ea enim post res præclarè gestas suboriri solet, & in cordis penetralibus occultari, virulento ad custodiam adiecto spiritu. Atq; hoc illud odium est, quod Diodorus ex serpente picto significari tradit.

EDOMITVM À VIRTVTE VITIVM.

HAbet & pietas nostra heroas suos, quorũ è numero fortissimũ illum cœlo intulit, qui fatalem draconem ex vrbi subiecto lacu quotidie prosilientem, nunc longo voluminum tractu spatiosa per arua latè proserpentem, nunc spiris implicatũ collectumq; in insidijs per frutices & florulenta gramina latitantem, horrenda interdum letiferaq; die noctuq; sibila dispergentẽ, immani venenosarum fauciũ hiatu letum omnibus intentantẽ, nulloq; non die mortaliũ aliquẽ deuorare solitũ, interfecerit. Nõ temerè hæc literarũ monumẽtis tradita, tametsi rem vti gestàm Concilia maiorũ nostrorũ actis inferendam vetuerũt. Videtur F enim hæc picturæ species vnũquenq; admonere virtutis, cuius telo fretus illecebras amatorias, quę dubio procul per serpentẽ exprimi cõsuerũt, fœdasq; voluptates ex lacu, hoc est, ex infirma fluxaq; mollitie mẽtis emergentes, sinuosis voluminibus, hoc est, varijs delectamẽtorũ laqueis manusq; pedesq; hominũ implicantes, arctissimisq; vinculorũ nexibus obstringentes, nullo timore perculsus summouere contendat, simulq; odiũ & æstuãtia indignati cordis incitamenta, vnde rixæ, cõtumeliæ, calũniæ, pessimæq; persuasiones ortæ, magna semper rerũ humanarũ pernicie, vti sibila teterq; halitus per cogitatus auresq; nostras illabẽtes extinguere aggrediat̃: malos deniq; affectus, prauosq; mores omnes, q̃ grassatoris veluti quodam insultu animũ incautũ adoriunt̃, cuius puritatẽ, quæ per virgunculã intelligit̃, virulenta cõtagione turpiter labefactãt: letaliq; morsu in pedes affixo, vniuersum corpus cõtactu vitiãt, proserpẽteq; in dies magis pestilenti morbo fœdissimè interficiũt, firmo cõstantiq; ꝓposito perdomitet, animumq; incolumitati nitoriq; suo assertũ restituat patri. Operęprecium est videre, queadmodũ virgunculã puellã expositã adapertis faucib. rictuq; latè diducto, in parentũ ac totius vrbis conspectu iamiã inuadere tẽtaret ingluuiosus draco,

vtq;

A vtq; tam præstans animi iuuenis intrepidè eum aggressus, vibrato pilo, ferroq; per os medium adacto, pertransitaq; ceruice terga illa immania transfoderit, attollentemq; interim iras & cærula colla tumefactum, harena moribundum strauerit, frustraq; volumina illa terrifica quatientem replicantemq;, pluribus tandem ictibus ad saxum alliso capite cõfecerit, atq; ita verè fortitudinis coronam, & deorum illatus numero consecrationem etiam fuerit assecutus.

PIERIVS VALERIANVS AEGIDIO VITERBIENSI, CARD. S. P. D.

IMPIE me facturum existimo, nisi studiorũ meorum, qualiacunq; esse possunt, rationem omnem ad te deferam, quem humanissimum semper eorundem moderatorem habui. Nam durissimis etiã temporibus, cùm ea omnia deessent quæ vniuscuiusq; ingeniũ ad labores inuitare solent, rebusq; sæpius desperatis nõ Romam tantum, verùm etiam ipsa literarum studia deserere solicitarer, cùm
B *præsertim essem non semel in officij societatem à Bannisio, qui de Maximiliano suo tam multa, tam honorificè prædicabat, inuitatus, vna tamen autoritas tua in causa fuit, cur non vsqueadeò animũ desponderẽ: tu enim nunc hortando, nunc monendo, nunc opem auxiliumq; tuum pollicendo, bono me semper animo esse iussisti. Neq; per te stetit, dummodo æquiora fuissent tempora, quin aliquod studijs meis otium aliquando compararetur: quo vno ego grauitatis & beneuolentiæ tuæ præsidio sustentatus, angusta illa omnia ea constantia pertuli, quam in tot annos firmissimam perdurare, amici dubio procul omnes admirabantur. Quem verò non confirmassent frequentissimæ illæ adhortationes tuæ, cùm tanta me charitate cõplecterere? cùm me non priuatim modò, sed publicè etiam commendares? Poteró ne ego vnquam dememinisse præclarissimæ illius concionis tuæ, quam frequentissimo totius'ne Urbis, an orbis dicam, consessu, tantæ vir autoritatis habuisti, vbi cùm è re nata quædam ætatis nostræ lumina laudibus in cælum extulisses, quæ tua de me quoq; specula, quæ prædicatio fuerit, Roma (scimus quanta huic nomini vis) tunc nouit vniuersa: in quo licet illa pietati erga te meæ permiseris, non quòd merita postularent mea, id tamen de me iudicium testimoniumq; tuum multarum inde vigiliarum incitamentum*
C *fuit. Hinc factum vt lucubrationes aliquot alias, tum in primis Aegyptiaca illa commentaria de rerum significationibus, tot annorum vigilias, tot dierum atque noctium sudores, tot in reconditissimis rebus eruendis luciq; dandis conatus, in eam demum speciem informarim, vt conspici nullo iam meo, quamuis maximè verecundi, rubore posse confidam. Quod verò in huiusmodi negotio absoluendo reliquum est, cùm vniuersum opus insignire nunc speciosis literatorum hominũ nominibus constituerim, argumentaq; ipsa partiri, ne vno continenter libro complexa, odiosum ob rerum multitudinem volumen efficiant, amicos mihi quosdam designaui, quorum hortatu modò hoc, modò illud à me conscriptum esset (nosti hoc πλουταρχικὸν:) id enim maximè commodum visum est quod ambitioni prætexerem, amicorum scilicet impulsu me tam multa elaborasse: quando hodie id plurimùm vitio verti video, quòd laboriosa quis aut difficilia aggredi ausus sit, quòd honestam industriam turpi otio prætulerit. Inter hos autem eorum in primis rationem mihi habendam proposui, qui mihi talia meditanti suffragati sunt: cumq; tu omnium maximè non modò album adieceris calculum, sed autor penè fueris ne inchoatum hoc opus olim abijceretur, mihi præcipuè delectus es, cuius nomini lucubrationum huiusmodi partem nuncuparem. Quòd si meum hoc institutum non aspernatus fueris, fac ex te sciam, quod præcipuè animal tibi velis inscribi. Putes verò inuitatum te ad Coritianas cœnas, in quibus discumbent tecum Bembus, Sadoletus, Sanazarius, & plerique alij, quos à te summo*

opere diligi, & à quibus te plurimi fieri non ignoro: vbi tamen id tantùm honoris extra ordinem D
tibi habendum sit, vt eius animalis, quod tibi apponi iusseris, ferculum accipias. Obsecro verò te pro summo meo erga te cultu & incomparabili obseruantia, ne aliter huc descendere dedigneris, quàm vocatus olim ad Elegiacam Amorum meorum cœnam conferre te non erubuisti, & meam hanc qualemcunque grati animi declarationem eo vultu suscipias, quo me ad exhibēdum huiusmodi munus totiens accendere consuesti.

AEGIDIVS CARDINALIS PIERIO VALERIANO SVO.

S. P. D.

QVantùm me cōmouerint literæ tuæ, suauissime mortalium Pieri, vt sine incredibili voluptate cogitare, ita verbis satis assequi nunquā possem. Nam tametsi antiqua illa amicitia nostra, omnia quæ ab amicissimo expectari possunt, ab humanissimo isto ingenio tuo mihi expectanda esse pollicebatur, nō erat tamen vt vnquā aut præcipuè hoc tempore, diuinis illis tuis lucubrationibus, tot huius ætatis luminibus, posse me hominem admodum tenuem & obscurū inseri, sperare auderem. Sed E
vt nihil infelicius quàm in mala ingenia incidere, ita nihil felicius, quàm in bona. Mentis enim istius bonitas fecit, vt nec huius temporis absentia diuturna obfuèrit, nec mea superiorum temporum negligentia, ne culpam fortè aptius dixerim & peccatum. Dicis enim, cùm laborares rebus parum secundis, minùs arridente fortuna, persæpe te à me fuisse in bonā spem erectū, & ad melius sperandū confirmatū. Dispeream si quid vnquam occurrit mihi in vniuersa vita, vnde plus angar, erubescā, doleam, quàm quòd solis verbis isto tunc officio functus sum, cuius ego rei cùm recordor (recordor aūt frequentissimè) non modò facti, aut infecti potius me pœnitet, verumetiam mei supra quàm cogitare quis posset, & piget & pudet. Quòd verè & boni consulueris, & bene merentissimis istis clarissimisque viris annumerari me statueris, facis, vt cùm iurè illi quidem hæc à te recipiant, vnus ego, cui nullo ista iure tribuantur, grauissimo obstringar ære alieno, quo quidem non sum in cōtrahendo promptior, quàm futurus sim, si vnquā dabitur, in soluendo. Animal mihi peculiare est cœnis ineptum Ciconia, vbique non obscurū exemplum pietatis: nō ab Aristotele & sensilium studiosis modò memoriæ proditum, verùm à Theologia arcana Hebræorum tum culta, tum diuinis honoribus venerata. In arcanis enim eum habet locum ea auis, vt nihil F
possit aut reperiri sacratius, aut diuinius excogitari. Poteris, si videbitur, auem vt in hominibus pascendis ineptā, ita in alendis parentibus laudatā cōmendare. Quòd si id minùs ad rem quam tibi proposuisti, facit, dici posset, quādo Ciconiā ad dapes ferre nō est, columbā similem afferri licere. Sed iam sus nō vlterius Mineruā. Ego nō ad Corytianas cœnas, vbi quādoque quasi digladiatiū pugna plusquā Centaurea, sed velut in arcanū Corytiūm specum, qui, vt Pomponij verbis vtar, mirificus & pulcher, ac paulò pòst totus augustus & verè sacer, habitarique à Dijs & dignus et creditus. Nam si datores ἑάων Dij, quis neget antrū Musæ tuæ à dijs inhabitari, qui eodem tempore Aegypti gloriā instauras, quo Turca euertit? simulque illa sensit inde malum dæmonem militiā delentem, tyrannide prementē, signa, statuas, marmora, & quicquid antiqui splendoris erat, diripientem. Hinc te Dijs comitibus nō cæmenta, nō saxa, nō vanas pyramides, sed sapientiæ veteris, sed diuinæ eruditionis, sed arcanarum sacrarumque literarum sepulta monumēta reponere, ignota mortalibus arcana instaurare, lucē canæ doctrinæ, quam à Græcis abesse audiuit Solon, post tot secula ab inferis reuocare. O felicem Aegyptum: longè quidem illa felicior à te facta est cùm cecidit, quàm cùm staret: illa enim humi sita à Selym Turcarum principe occupari potuit, hæc vt sapiens Ciconia altum in cœlo nidum struens, in æuum tuta viuet sempiternū. Vale. Romæ, M. D. XXV. VII. Id. Aprilis.

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD AEGIDIVM VITERBIEN. CARD. DE IIS QVAE PER CICONIAM, MEROPEM, CVCVPHAM, IBIN ET GRVEM

A *significantur, ex sacris Aegyptiorum literis.*

ECCE tibi, Præstantisſime vir, Ciconia illa tua pietaticultrix, Sacerdoti omnium pientisſimo dedicata, quam tu ſcilicet non reliquis tantùm volucribus, verùm & vniuerſo animantium generi ſolitus es anteponere: quippe quòd adeò peculiaris & ingenita ſit illi pietas, vt & ipſum humanum genus, in huiuſmodi capienda adorca, longo poſt ſe interuallo reliquiſſe videatur. Hinc non in Aegyptiacis tantùm hieroglyphicis ſculpta, verùm etiam in Romanorum principum numis ſummo cultu cuſa reperitur.

PIETAS.

B VIdere enim eſt eam paſsim in Hadriani numis, inſcriptione etiam adiecta, PIETAS AVGVSTA. Significabat hæc hominem erga parentes pium, & veræ charitatis officijs inſignem, quippe quæ parentes nunquam deſerat, ſenectutem eorum curans, non modo ſeneſcentium, ſed quótieſcunque opus eſt vt alantur opera liberorum. Alites enim hæ nec patrem neque matrem errare huc illuc cibi cauſa patiuntur, ſed operam dant vt in cubili maneant, & eorum labore paſcantur, quos ipſi genuerũt, educaruntque. Vnde pientiſsimũ illud ἀντιπελαργεῖν, vſurpatum in adagijs. Et antiquiſsima lex Pelargica, honore nominis his auibus habito, de parentibus, vt ita dicamus, renutricandis. Sed quas nos, rogo, mortalium aut naturæ ipſius leges curioſiùs veſtigemus, cùm in ſacris literis, poſt tria illa de diuino cultu præcepta in Decalogo cõtenta, primum rerum humanarum decretum à ſummo Deo ſit, Parentes venerari? quæ doctrina apud Hebræos primùm popularibus literis mandata eſt, vt omnibus eſſet in promptu fugiendorũ expetendorumque notitia. Identidem verò nos admonent diuinæ literæ, vt ſi diuturniore vita frui cupimus, & patrem, & matrem cum primis honore proſequamur. Vnde ſenariolus ille dictitatus in ſcholis,

C ἱκανὰς βιώσεις γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς,

Diu viues, ſenectam ſi parentum nutrias.

Quam ſententiam Homerus ita ſibi ſurripuit: οὐδὲ τοκεῦσι

θρεπτὰ φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰών.

Et quoniam charis nunquam genitoribus æquum
Reddidit officium, immatura eſt morte peremptus.

Cæterùm Athenienſes eos tantùm filios huic legi addictos voluerunt, qui vel diſciplinis, vel honeſtis artibus fuiſſent à parentibus inſtituti: qui verò negligenter educati eſſent, nihil eos parentibus debere. In hanc ſententiam Boëtius hiſtoriam recitat minimè contemnendam, libro de Inſtitutione ſcholaſtica, de eo qui malè à patre inſtitutus, cùm poſt multa & enormia ſcelera per patris indulgentiam perpetrata traheretur ad crucẽ, accerſito ad ſe patre, quaſi pietatis officio, veniã actæ per flagitia vitæ petiturus, dum oſculũ ſe ferre ſimulat, ei naſum dentibus amputauit, memorabili nimirum omnibus exemplo futurus, educationem eſſe, quæ vniuſcuiuſque vitã inſtituat, & ſiue boni, ſiue mali euaſerimus, vni illi acceptum ferre nos debere. Neque obijciat quis, ingenium vnicuique ſuum in vtero matris ipſius attributum, cùm vel in brutis animalibus Lycurgus, con-

cione ſuper liberorum inſtitutione, rationeq́ legum ferendarum habita, oſten- D
derit ex duobus catulis, quos ab eiuſdem matris vberibus ſubductos, in ſyluis alterum, in culina alterum educandos curauerat, vbi aliquantulũ adoleuiſſent, in media concione ſimul emiſſos, ad patinam hunc in medio poſitam, ad leporẽ illum, qui ſtatim emiſſus erat, inſequendum accurriſſe. Atq́ hoc illud eſt quod apud Horatium legimus:

Venaticus ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula,
Militat in ſyluis catulus.

At quanto magis honorandum eſt ingenium Ciconiæ, eo magis damnandum eſt humanum genus, cùm ſatis olim celebres ciuitates eò impietatis ferantur irrupiſſe, vt ſenes quicunq́ ſexageſimum ætatis annum exceſsiſſent, de ponte in ſubiectum profluentem deijcerentur: aut ſi fabula eſt, tam perdito fuiſſe quenquam ingenio, qui rem vſqueadeò abominandã cõmentari ſit auſus. Vtcunq́, fabula inde anſam cepit, quòd aliquando ſenes eius ætatis Romæ in Senatum ad ferenda ſuffragia non admitterentur. In Comitia verò per pontem, qui colli- E
culos duos iungeret, tranſitus erat: qui verò prohiberẽtur eò aecedere, Depontani appellabantur. Sed vt manifeſtas fabulas, bona Feſti & Eraſmi venia omittamus, alij lege longè iniquiore ſanxerunt, ea ætate ſenes mortis inter ſe certamen inire, vt inutilis, quod illi cenſebant, ætas faceſſeret, victusq́ neceſſaria & iuuenibus & adultis viris largius ſuppeterent: quod moris in Iulide Co inſulæ vrbe Menander fuiſſe notat, vt apud Stephanum legitur. Menandri verò verſus qui ſuperant, ita legi debent:

καλὸν τὸ κίων νομιμόν ἐστι φανία,
ὁ δυνάμενος ζῆν καλῶς, ὁ ζῇ κακῶς.
Lex pulchra Ceæ ciuitatis Phania,
Cui læta non eſt vita, ne triſtis ſiet,
Ferro iubentur præſecare incommoda.

Vltimum hoc, quę legis ſanctio eſt, apud Stephanum non habetur, ſed ex hiſtoria omnino ſubiungendum.

IMPIETATI PRAELATA pietas.

IN piſcium Cõmentario cum Hippopotami ſignificata recenſeremus, memorabile illud Ægyptiorum documẽtum recitauimus, quo illi ſceptra regia in ſumma parte Ciconiæ capitibus inſignita faciebant, fluuialis equi vngulis in imum appenſis: ex eo innuere volentes, amplexandam, colendam, ſuſpiciendamq́ eſſe pietatem, gratumq́ animum ingrato præferendum: impietatem verò, cuius hieroglyphicum eſt Hippopotamus, peſſundandam. Amphibium enim animal hoc patrem ſolet de matris coitu, quem affectat, malè multare. Id ſceptri in ahenea Bẽbi tabula ita habetur. F

DE MEROPE.

SVnt qui Meropem etiam in hoc ſtatuent ſignificato, cui pietatẽ eandem in parentes Ariſtoteles attribuerit. Eam Ælianus omnino in Ciconiarum genere poſuit, eſſeq́ in parentes ea nutricandi pietate, vt eorum ſenium haudquaquã opperiatur, quibus pientiſsimã educandi cu-

A di curā impendat, sed quamprimum volare cœperit, sponte animum ad necessaria parentibus subministranda conuertat: quapropter eam auium iustissimam appellauit. Figuram eius apud Simeonem quendam Antiochenum, qui multa de animalium vi medica cōscripsit, ita traditam inueni. Meropi animali volatili pectus esse accipitrinum, ventrem albicare, tergum & apicem auro similem, genas candidas, rostrum magnum, indeq; nomen cōsecutam, quòd procliuis admodum sit ad contrahendam cum humano genere amicitiam. Homines enim μέροπας appellare præcipuè Homericum est. Sunt qui gangrenam eam vocent. Id verò insigne est in eius ingenio, vt paritura huc & illuc transmigret identidē, vt ita fallat, neq; facilè partus eius deprehendi possit. Verū enimuero diuersum hoc Merops habet à Ciconia, quòd cunabula in terra facit, corporis grauitate sublime petere prohibita: in specu itaq; nidificat, sex pedum defossa altitudine, quod & de Cassita fabulosè perhibetur. At Ciconia nidum in altissimarū abietum verticibus ponere comperitur, quamuis quónam è loco venirēt, quóve se referrent Plinianis adhuc temporibus incompertum erat. Sed quantum ad re-
B gium illud sceptrum pertinet, Plutarchus hoc de grue sentire videtur, opusculo cui titulus, Quæ'nam sint prudentiora animalia, terrestria an aquatica. Gruem enim facit fluuiali equo oppositam, ea qua de superius causa dictum est.

DE CVCVPHA.

Philippus ille, qui fragmenta quædā ex hieroglyphico literarū Ægyptiarum interprete, cui Horapollinem nomen faciunt, satis curiosè collegit, & Græco sermone scripta posteritati commendauit, Cucupham quandam nominat in huiusmodi pictatis significatū. Nomen mihi, vt ingenuè fatear, nondum cognitum vocabuli nouitate, siue potius ea Cicuma sit, quę & ipsa parentū curā suscipit, & à Latinis inter Ciconiarum genera recensetur. Sed enim in his facilè sum ijs, qui certiora compererint, acquieturus.

GRATVS ANIMVS.

Sed vtcunq; gratum animum is per eius alitis hieroglyphicū significari dicit apud Ægyptios, propterea quòd vnum hoc animal (ita enim illic habetur) ante alia omnia genitoribus senio confectis eo-
C dem modo gratiā rependit, quo ales ipsa fuerit educata: in eodem enim loco vbi fuerit à parētibus enutrita, eis nidum parat, pennas vellicat inutiles, eoq; cibum importat (πρόφας enim in manu scriptis codicibus antiquis, non πρὸ φας, legitur) idq; quoad resumptis pennis ipsi sibi sufficere queant. Atque hæc est, quam ait in sacris sceptris prerogatiuam habere.

Apud Suidam in Reciconiādi prouerbio, vt nouo vocabulo verbi Gręci proprietatem explicemus, nimirū legere est, in eiusmodi sceptris πέλαργον adsculpi, quæ dubio procul Ciconia est. Atq; ego animaduerti quibusdam in numis huiusmodi sceptri speciem Ciconiæ capite insignem esse.

VERNVM TEMPVS.

Habetur & tepidi temporis hieroglyphicū Ciconia, quippe quæ aduenientę hyeme in tepidiores regiones transmigrat, verno verò tempore nos inuisit: quare Petronius eam felici cōpositione exulyemen vocauit. Hinc in æstatis pictura Ciconiam nonnulli addidere, quando cōstat eam ex erraticis auibus æstatis aduenam esse.

MVNIMENTVM AB insidiis.

INuenio & munimẽtum ab insidijs atq; veneficijs per Ciconiã platani folium gestantem significari: ea siquidẽ huiusmodi folio nidis imposito, editis ouis ea ab noctuarũ iniuria defendit. Compertũ enim est, si noctua ea contigerit, fascinari: incubationem quippe omnem, ac si oua essent subuentanea, irritã fieri, quod obseruauit Ælianus. Nouit verò Ciconia amuletum id, vt eò nõ accedat noctua, vbi platani folium fuerit. Quid enim cõmune esse potest aliti letali cum arbore geniali? Vel eam inesse folio vim dicemus, vt ab eiusmodi fascinatione valeat oua liberare. D

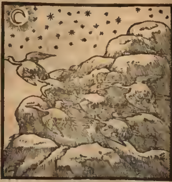
MEDICINA.

QVòd si Ciconiam ore tenentem origani ramusculum quis figurarit, hieroglyphico eo medicinam sibi comparatam indicabit: nam eius herbæ pastione Ciconiæ stomachi fastidium leuant. E

VIGILIÆ SPECVLATIONES'QVE.

IN augurali disciplina Ciconiæ vigiliarum custodumq; vrbium signa perhibentur, propterea quòd ædiũ fastigia & acroteria plurimùm inhabitãt. Hinc augurium Attilæ dederunt, futurũ vt Aquileiam, quam per triennium obsederat, multisq; oppugnationibus attriuerat, expugnaturus esset: visę siquidem Ciconiæ vno impetu ex vrbe migrare, fœtusq; suos sublatos rostris per rura foras asportare. vnde ille vrbem euestigiò perituram præsagiuit, ostensoq; militibus augurio, expugnatione perquamproperè parata, voti compos euasit. Et, si parua ponere cum magnis licet, Patauij sub Ezelini dura dominatione, cùm iniecta esset Iordano Bonzio viro strenuo tyrannicidij concepti calumnia, ob quam is damnatus est, domusq; eius disiecta, & à fundamentis euersa, obseruatum est paucis antè diebus Ciconiam, quæ in summa illarũ ædium turri nidum struxerat, paulatim nidum ipsum auellere cœpisse, moxq; eum in Manfredi Cuticelli turrim transtulisse, ibiq; oua posuisse: quod casu factum credere difficillimũ est. F

MILITARIS DISCIPLINA.

EST & militiæ hieroglyphicũ Ciconia, in ea siquidem frequenter illud agitatur, qua quis ratione locum ponendis castris præcipiat: vel si maior ingruat vis, quo pacto motis castris hostẽ fallat. Compertum verò est huius generis alites magno numero certo cõgregari loco, ex omniq; prouincia omnes in vnũ cogi, vt nulla sui generis relinquatur cui liberũ sequi fuerit, idq; prædicta veluti die: & siue discedant, siue adueniant, etiam obseruãtes fallunt, quòd nocturnis vtrunq; temporibus aggrediuntur. Quid quòd & concilia inter se in cõcionis morem agitare eas obseruatum est? vt in Come Pithonis patentibus Asiæ campis congregatæ inter se cõmurmurant, tamq; seuerè disciplinam

nam

A nam hanc exercent, vt eam quæ nouissimè aduenerit, lacerent, atque ita cæteris negligentiæ castigatę admonitis, castra subito volatu mouent, & vnanimi profectione commeant.

HOSTIS PROFLIGATVS.

PRimùm verò illud optimi est imperatoris munus, vt hostes longè à patrijs sedibus summoueat. Serpentem loco suo belli & ingruentis calamitatis esse signum, multis ostendimus argumentis: atqui nullum animal contra serpentes acrius, neqꝫ assiduè magis dimicat, quàm Ciconia: quare honos illi serpentium exitio habitus, capitaleqꝫ fuit plerisqꝫ gentibus, si quis Ciconiam occidisset, pœna eadem legibus statuta, quæ homicidis: quod Thessalos religiosè admodum obseruasse, tradit Plinius, & pleriqꝫ alij. Et apud Stephanum de vrbibus legas, Θετταλία οἱ ταύτῃ οὐκ ἔξεστι πελαργὸς κτείνειν, σὺν γὰρ τῇ χώρᾳ ὄφεις αἰμαροῦσιν. Id quod notatum volui, ne quis πελαρὲς legeret, vt in vulgatis habetur exemplaribus. Vnde fortè factum, vt dum illi vtili hac de causa parcitur, prohibitum sit eam mensis inferre, non aliter quàm bouem olim occidere atqꝫ ciuem, eidem subijciebatur suppli-
B cio. Sed veluti neqꝫ boui perpetua fuit immunitas, ita Ciconiæ in culinā & ipsæ raptæ: in quo tamen hoc illi accessit honoris, vt cùm delicati alij cibi plurimum ab hoc vel illo ganeone priuatim conquisiti laudatiqꝫ fuerint, vna Ciconia edicto Prætorio epulis inferri meruerit: de quo Flaccus in Gallonij gulam, qui acipenserem tantùm approbabat, ita scripsit:

Quid tum Rhombos minus æquora alebant,
Tutus erat Rhombus, tutóq; Ciconia nido,
Donec vos autor docuit Prætorius.

Nam Ruffus quidam vir Prætorius, vt apud Porphyrionem legimus, quidam Asellum dicunt, instituit vt Ciconiarum pulli manderentur: isqꝫ mox repulsam in Prætura passus, huiusmodi scazonte proscissus est:

Ciconiarum Ruffus iste conditor, Hic & duobus elegantior Plancis,
Suffragiorum puncta non tulit septem:
Ciconiarum populus vltus est mortem.

C Cornelius Nepos, qui principatu Augusti obijt, cùm scriberet de saginādis alitibus, turdosqꝫ paulò antè cœptos saginari monuisset, addidit, Ciconias magis placere quàm Grues, quamuis longè secus humanum mox palatum iudicauit: nam grues inter primas, Iouij etiam nostri iudicio, commendantur.

IRRISIO.

PRætereundus nō est Persianus locus, per quem Ciconiam illusionis & sugillationis signum haberi dicimus, vbi dicit:

O Iane, à tergo quem nulla Ciconia pinsit.

Ad id scilicet respiciēs, quòd petulciores homines cùm quempiam ludibrijs incessere aggrediuntur, soleāt digitis in vnum adstrictis exporrectisqꝫ, quasi ciconiani rostri speciem reddentes, identidem pinsando abeuntes eludere, qui mos in principum aulis frequentissimus.

DEVS.

ADdemus & illud, posse etiam hieroglyphico Dei Ciconiam ea ratione figurari, quòd his alitibus non inesse linguam obseruatū, ideoqꝫ earum vocem murmurationi potius esse similem quàm clangori. Nam & Crocodilum ea de causa Dei simulachrum Ægyptij statuebāt, de quo suo dictum Commentario:

elinguis enim omnino est crocodilus: idq; tam significat Deum tacito omnia si- D
lentio perficere, quàm non debere nos super eo loqui, quem nulla queat humani vis ingenij satis admirari.

ANIMVS DIVINIS INTENTVS.

NEq; verò minori obseruatione dignum illud, quòd purum animum, supra terrenas fæces elatum, & diuinarum tantùm rerum meditationi deditum, per Ciconiã hieroglyphicè significãt sacræ etiã nostrorũ literæ. Fastigia enim apicesq; rerum semper quæritat Ciconia: quiq; Hebraicã sequuntur lectionẽ apud Psalmographum, quod vulgò legitur, Herodij domus dux est eorũ, ij reddunt, Ciconiæ domiciliũ abies præbeat: vel, Ciconia nidum suum ponit in abiete, arbore scilicet supra reliquas verticem attollente. Quod quidem ex Hebræorum disciplinis memini te, Pater amplissime, pro concionibus declamitare, nidos scilicet eius alitis in excelsissimis abietibus positos ostendentem, multa super ea ex vndecimo Leuitici capite, octauo apud Hieremiã, quinto apud Zachariã, & tertio supra centesimum Psalmo memorantem, præcipuè verò XXXIX Iobis locum declarantem, qui non intellectus longè alienum habeat sensum, quàm plerique interpretes opinati sunt. Quædam enim ibi enumerantur animantes, præcipuè autem aues, in quibus multa, in primisq; manifesta atq; clarissima apparet prouidentia, inter quas Hasida ista tua est, quam nostram esse Ciconiam (id enim rectè memini) contendebas, de qua dictum ab Iobe: Num illa relinquit humi oua sua, vt quæ puluis excalfaciat, pes opprimat, fera calcet? Quem locũ interpres tuus enarrans, ait nequaquã ita esse, sed Hasidam auem vt clementissimam, ita & prudentissimã, eminentissimis in speculis arboribusq;, montiúmve aut ædificiorum apicibus nidificare, humo humilibus've locis minimè credere animalium accessum, omnesq; fortunæ casus inaccessæ altitudinis altissimo consilio cauere: quamuis Latinus interpres, oua eam humi relinquere tradiderit. Velle verò theologos, quos enumerabas, multa inesse Ciconiæ diuina lumina, omnium supremum, quo maximè dando clemens appareat Deus. Nasci præterea plerasq;, imò innumerabiles animas tantæ lucis fastigio ineptas, raras admodum aptas, propterea quòd corpore mortali obtectæ sunt, cuius si quando obliuiscantur, gradum illum eminentissimũ, vt astrum proprium, semper ante F oculos habituræ sunt, ita vt nidum illum antiquum agnoscant, quæq; inferiora illo sunt, contemnant & aspernentur.

VOLVPTATVM ET MALOrum affectuum dissipatio.

HAbet & hoc Ciconia commune cum superis, quòd, vti dicebamus, bellum illi assiduè cum serpentibus est: quod quidem animantium genus ita prorsus terrestre est, vt humi repat, humi semper vel adhærescat, vel in abditissimas se terræ latebras occultet. Ita animus qui mortalium delicias aucrscitur, terrenosq; affectus humi propèmodum obuolutos longè summoueat, & penitus amoliatur, per hieroglyphicum huius alitis, quæ serpentem dilaceret, aptè significabitur. Serpentem verò inter alia significata petulciorum voluptatũ, molliumq; illecebrarum symbolum esse, plerisq; locis toto hoc Opere declaratum est, suo verò Commentario plenissimè.

ANI-

A ANIMVS AD HVMILIA DEIECTVS.

AD hunc itaq; modum Ciconiæ nidulantur: sed si super ea vnquam mentio fit, quòd humi oua deponat, alterius significati gratia confictum, quasi rem ab ingenio suo alienissimam aggrediatur: eritq; Ciconiæ humi oua deponentis hieroglyphicũ, animus ad humilia deiectus. Aliqua est omnino anima talis, atq; vtinam non innumerabiles huiusmodi reperirentur, quæ, licet totæ in res diuinas vergant, totæ assurgant, totæ humanas res cõtemnant, totæ diuinis aspirẽt, quadam tamen vulgarium animarum labe contagioneq; fit, vt cum aliis mortalibus versentur, eorumq; curas inanissimas in necessariis parandis, in periculis vitandis, in familia, domo, agris, honoribus, aliisq; id genus sexcẽtis procurandis imitenť. Atq; ita auis cœli gratia nata, dum ad humana serpit, humi oua collocare dicta sit, & à sanctissimis naturæ suæ institutis aberrare. Memini verò et illud disputasse te, Latinorum aliquot per Hassidam Cassitam interpretatos, fabuloseq; Gelliũ fabulam cõmentum de nidificatione in agris & in segetibus: sed cum apologũ, non historiam scripsisse: dicebasq; Latinos nostros, vnà cum B Græcis, quippe qui sint ad diuinos sonos soli barbari, cùm sacris literis careant, aspirationem grauem in C literã mutare solitos, et pro filio Noa, Ham, scriptitare Cham: pro Ahab, Achab: pro Ohozia, Ochozia. Et Blondũ in asportãdo diui Marci corpore suum tergis operto, exclamatum scribere, Cancir Cancir, ab iis qui Alexandriæ custodes erant, cùm Hazir Arabum lingua enunciassent, quæ vox suem sonat: esse verò Arabum linguam Hebræorum linguæ non absimilem, & hos & illos æquè suillam abominari, manifestum est. Qui quidem error à quodam nostri temporis nouo interprete, omnibus diuinarũ institutionum ex historiæ tam veteris quàm nouæ libris, supraquã dici possit auctus est. Sed hæc alij viderint. Nos quæ ad alitis significata spectare videbanť, quæq; ad rem ipsam attinerent, ita vt vides, qua potuimus cura collegimus,

Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis,
Effluxisse meo forte putes animo.

Hæc demum est illa Ciconia quam per literas apponi tibi iusseras, Pater sapientissime, insipida illa quidem futura, nisi aromatibus ex Arabia illa tua petitis, largeq; superfusis, commendationem aliquam acquisierit. Sed iam reliqua huius C generis aggrediamur.

DE IBI.

DE Ibi nunc dicere consentaneum est, quæ quidem omnino est Ciconiæ species, excelsa ea quidem, rigidis cruribus, procero rostro, multò tamen alia quàm nostra. Atq; eædem in Ægypto duplici genere distinguunť: sunt enim aliæ candidæ, aliæ nigræ. Candidæ apud Pelusiũ tantùm non sunt, cùm in reliqua tota Ægypto habeanť: ideo verò cãdidæ appellatæ, quia capite sunt & collo penè candido, reliquo tamen corpore nigricante. Nigræ contrà apud Pelusium tantùm, in cætera Ægypto nullæ. Sunt verò hæ nigræ totæ cruribus gruinis, rostro maxima ex parte adunco. Sed quæ candidæ dicuntur, pedibus sunt humanis propè similibus, & graciliori capite.

ÆGYPTVS.

QVæ quidem geminæ species in Ægypto tantùm repertæ, argumentum dedere, vt Ibes geminæ pro Ægypto ipsa figurarentur, vtpote quæ ei tantùm

regioni familiares & propriæ essent. Eas in huiusmodi significatũ passim in obe- D
liscis videas. In numis verò Q. C. Mari, obseruauimus Ibes Elephanto adhibi-
to, earũ quippe regionũ hieroglyphica, quas ipsi ditioni Romanæ subiecissent,
aut in quibus æternæ memoriæ aliquid dignũ effecissent. Sunt verò aues hæ ita
Ægypti propriæ, vt extra eam regionẽ viuere nõ possint, asportatæq; ocyssimè
moriantur. Est & alia ratio cur Ægyptũ hieroglyphicè significarent Ibes: nem-
pe cùm ea regio Delton, à Δ Græcæ literæ figura nuncuparetur, eam cum Ibibus
similitudinem habet, quòd alites hæ literam eam incessu pedum, interstitio ad
æquales trianguli lineas diducto, figurare videantur: idemq; rostrũ patefactum
signat: ποιεῖ γὰρ τῇ τῶν ποδῶν διαστάσει πρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς τὸ ῥύγχος ἰσόπλευρον τρίγωνον.

COR.

QVoniã verò Ibis Mercurio in primis dedicata erat, qui totius cordis & ser-
mocinationis dominus habebatur, ales ea cordis hieroglyphicũ propone-
batur: nam et alibi cor in thuribulo positũ, Aegypti habere significatum ostẽdi-
mus. Verùm alia ibi ratio. Quod verò ad Ibin pertinet, auis ea simulac nata est,
si perpendatur, duas æquè drachmas ponderat, Plutarcho referente, quod vti- E
que põdus est par cordi nuper nati pueruli: τὴν γὰρ ἶβιν φασὶν ἐκκολαφθεῖσαν εὐθὺς ἕλκειν
δύο δραχμάς, ὅσον ἄρτι παιδίου γεγονότος καρδίαν. Medici verò causam aliam adducunt, quia
scilicet suapte natura Ibes cordi mirificè conferant, de quo apud eos locuple-
tius. Sed enim super hoc in Accipitre plura.

SALVBRITAS.

EAdem, quia medicamenti genus quod in maxi-
mo ad salubritatem vsu est, cõmonstrauit, rostri
aduncitate per eam partẽ se proluens, qua reddi ci-
borum onera maximè salubre, & in primis necessa-
rium est: eo illa gestu figurata, salubritatis apud Ae-
gyptios hieroglyphicũ fuit. Eo autem præsentaneo
remedio cùm vulgò vterentur Aegyptij, euenit, vt
postquam eius vtilitas vniuerso terrarum orbi com
municata est, dictitatum sit, in Aegypto omnes esse
Medicos: quod ab Homero sumptum multi postea
vsurparunt. Accessit huc ciborũ abstinentia, succo-
rum herbarumq; non incuriosa cognitio, de quibus licet alij multa, plurima ta- F
men Aegyptij deprehendêre: institutumq; apud eos, vt singulorũ morborum
singuli essent Medici, vnde Medicorum illic coaluerit multitudo. Alij eam affe-
runt causam, cur Ibes salutis simulachrum es-
sent, quòd ex Arabia in Aegyptum volent a-
latæ serpentes, quibuscum Ibes certamen in-
eunt, Ægyptiosq; ab earũ iniuria defendunt.
Earum verò serpentium alæ minimè pennatæ
perhibentur, sed vespertilionũ alis perquàm
similes, glabra subtiliq; membrana quadã in-
signes. Nota est historia, quemadmodũ Mo-
ses florente iam ætate, vt Iosephus memoriæ
prodidit, Ægyptiorũ copiis aduersus Æthio-

pas hostes infestissimos profecturis, dux à Pharaone, ita oraculo præmonen-
te, electus: quia is per loca magna vi serpentũ occupata ducturus erat, vim Ibi-
dum ingentem papyraceis instrumentis in arcarum speciem contextis incluse-
rit,

A rit, incolumemq; ita exercitũ earum alitum ope præsidioq; ad hostes traduxerit.

MALVM EX BONIS INItiis subsecutum.

PErniciem aliquam ex institutis optimis sanoq; consilio subsecutam Ægyptij significare si voluissent, Ibin & Basiliscum facere consueuerunt: siquidem ex Ibidis ouo Basiliscum nasci, plerique veterum tradiderunt. Causamq; insuper eam philosophi afferunt, quòd auis ea multiuora sit, & serpentum venenatorumq; genus omne abliguriat, quorũ virulenta putredine oua ipsa prædita, animal id perniciosum efficiant. Ægyptij sanè cùm Ibin alioquin egregiè colant, oua tamen eius, ne quid tale progeneretur, inuenta frangunt.

INEFFICACIA voti.

DEsidem ac adeò eneruatum hominẽ, vt nulla in re sibi sufficere possit, frustraq;
B omnia tentet & aggrediatur, neque vllius rei compos per summam ignauiam euadat, hieroglyphicè significare si vellent, Crocodilum Ibidis pennam in capite gestantẽ effingebãt: compertum enim est animal id ad rapinam & impetum alioqui promptissimũ, si penna Ibidis demulceatur, ita obtorpescere ac debilitari, vt immobilis reddatur, omnem pristinæ rapacitatis violentiam obliuiscatur, tanquam aliqua fascinatione sit repentè demutatus. Quinetiam serpentum genus omne reddi immobile penna huiusmodi ipsis iniecta, ex Democrito tradit Florentinus libro de re rustica.

VOCALIS PRIMA.

ERat & Ibis auis primæ literæ symbolum: siquidem Plutarchus ait Mercurium, qui primus literas Aegyptiis cõmunicauit, Ibim primam esse literam voluisse. Sed enim ipsa quoq; literarum elementa non apud Ægyptios tantùm,
C sed etiam apud Græcos Romanosq; hieroglyphicũ aliquid habuere: vt, A indicium erat absolutionis, C condemnationis, N verò & L, comperendinationis, per quam non liquere significabãt. Vniuersi enim iudices, vt Pedianus ait, in cistam tabellas simul coniiciebant suas, singularibus literis signatas. Interdum etiam sententiã suã cur quis damnaret, aut cur absolueret, perscribere consuerãt.

DE DAGNIDE.

INter Ægypti aues celebris est Dagnis, ab infesta mordacitate ita nuncupata: δάκνω enim mordeo est.

EBRIETAS.

PEr eam supra coronam aliquã statutã, ebrietas significabatur: eas enim volucres Ægyptij in symposiis, quibus redimiti essent coronis aduincire soliti sunt, vt assiduè morsiunculis vellicando cantitandoq;, potantes dormire non permitterent.

x ij

DE GRVE. D

GRuum significata in postremis minimè habēda sunt, quibus multa cum humana diligentia, rectéque regendæ familiæ ratione, communia sunt.

CVSTODIA.

SEd illud in primis referam, quo exercitus ducem ab hostium insidiis se custodientem significabant. Proponebant quippe Gruem vigilem, hoc est, lapillum pede sustinentem: illę enim excubias ordine suo tota nocte disponunt, lapillúmque ideo prensant, vt lassatis somno decidens indiligentiam coarguat. Cæteræ dormiunt capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes. Philippus ille, qui breuissima Hori Apollinis lemmata in Græcam linguam traduxit, loco hoc γρηγορῶσι κατ' ὄρθρους Romano vocabulo tunc à Græcia cum imperio recepto, vsus est. E Harum alitum vigilantiam imitatus Alexander Macedo, si quando peruigilandum esset, ne somni violentia opprimeretur, vas aheneum propè thorum adsistebat, supra quod brachiū exporrigebat, pilam, vt Ammianus Marcellinus ait; argenteam manu complexus, quæ si quando ipse somno vinceretur, elapsa, sonoro strepitu somnum abrumperet. Sed enim idem autor Iulianū Cęsarem absque pila, vel instrumento alio, quotiens & quantum voluisset, euigilasse profitetur.

DEMOCRATIA.

EX eo verò collegio quod Grues celebrant inter se nonnulli dicunt democratiā hieroglyphicè significari: cum pluribus enim cōsultandū, si quid rectè fecisse volucrimus, & felicē rebus nostris successum optauerimus. Æsymnio Megarensi honestissimo loco nato, dum super hoc consulta posceret, respondisse Apollinem Delphicum ait Pausanias, referret ad multos, si gerere quid feliciter vellet: F plurimorum enim sententiis auditis, facilè est quod optimum sit discernere. Ea de causa Megarenses, ne vllam interpretandi oraculi occasionem amitterent, vel quidpiam quod intelligi potuerit præterirent, comitia ad heroum sepulchra habere deinceps decreuere: nam plures esse mortuos manifestum. Sanè quidem apud nostros consensus vniusque partium in eandem sententiam aut rem, Latino vocabulo formā ab ipsis Gruibus videtur accepisse, vt inde CONGRVERE, pro conuenire dicamus.

PRVDENTIA.

SI aūt volantem Gruem cum lapillo pinxissent, hieroglyphicū id prudentiā significare dicebāt. Ex probatissimis enim autoribus didicimus, Grues, dū in sublime volant, lapillū ideo gestare, vt lapsu illius explorēt, supra terrā ne an mare

A mare volitent, quod intelligunt ex sono, ac proinde cõsidendũ'ne, an vlterius procedendum sit. Maximus Tyrius causam aliam memorat lapilli assumendi. Nam quoniã in volatu fluitare videnť instar nauis, quam agitēt impellantq́ vndę, suæ sibi consciæ imbecillitatis, anteaquàm volatui se credant, lapillum rostro suscipere, quo vnaquæq́ earum veluti firmamento vacillaturi volatus vtatur, eamq́ habeat salutis suæ custodiam. Atque hoc est quod apud Solinũ legas, Grues harenam deuorare sublatisq́ lapillis ad moderatam grauitatem saburrari. Quarum prudentiam cùm Deucalion nõ ignoraret, eum à diluuij clade seruatum aiunt Gruum beneficio: hunc enim Pausanias ait ad superuolantium Gruum clangorem enatasse, atq́ ideo montem, in quem demum euasisset, Geranium, in harum alitum honorem, appellasse.

B SVBLIMIVM RERVM INDAGATOR.

QVòd si absq́ lapillo volantem Gruem figurassent, hominem sublimiũ indagatorem, & eorum quæ terra procul, & à materia remota sunt studiosum, significari volebant. Ipsa enim præpes altißimè volat, vt longè lateq́ speculeť. Quòd si subsidere nubes infrà despexerit, nunquã ad terram se demittit, vsqueadeò tempestates & ventorũ procellarumq́ motus summo studio declinat, vtpote quæ sit quietis amantißima. Si verò acciderit vt in tempestate aliqua deprensa sit, confestim ad terrã se cõfert, atq́ humi potius quiescit. Quòd si quam in alitem Plotinus hominẽ transmutari dixerit, qui absq́ sapientia sublimia tractauerit improbiùs, cùm nullam ille speciẽ ponat sublimis huius volatus, nempe Gruem ipsam ex Plotini sententia commodè pinxerimus.

PERSEVERANTISSIMI MORES.

PVlcherrimum & illud est, quòd alij excogitarunt, hominem qui cum ætate mores minimè cõmutauerit, sed eodem semper ingenio perseuerauerit, per Gruis pennas indicare. Reliquarum enim auium pennæ per ætates ferè omnes mutantur, nigrescereq́ in senecta perspiciuntur, sed Gruum eodem semper colore perseuerant.

C

ORDINIS OBSERVATOR.

QVin etiam in moribus eadem propositi constantia cõsideratur, cùm Grues in volatu ordinem pertinacißimè seruent. Quare Palamedes apud Philostratũ Vlysi obiicienti literas, non ab eo, sed à Gruibus inuentas: respondet is, Grues quidem, quod ad literas attineat, nihil adinuenisse, verùm ad ordinem, quem nunquam Vlysses seruare didicisset, earum curam referri. Vlyssem enim aiunt quotiens in bello aut Hectori, aut Sarpedoni, aut Æneę obuiam fieret, ordinem deserere solitum, & ad imbecilliora declinasse.

LABORIS TOLERANTIA.

INdefatigatum verò laboribus hominem significãtes, alas vel pedes Gruum in manibus eius statuebant: ferunt siquidem non lassescere vllo labore, qui neruos ex alis aut cruribus Gruis habeat.

FERACITAS.

IN ostentis Grus biceps feracitatis indiciũ est. Appion enim tradit, Oenæo in Menide rerũ domino bicipitem Gruem apparuisse, vberrimãq́ eo anno an-

nonam in Ægypto fuisse. Ad hæc, auem sub alio Rege conspectã quatuor capitibus insignem, lætissimumq; frugum omnium prouentum subsecutum. D

VER ET HYEMS.

SVnt qui per venientem Gruem, tempus vernum, per abeuntem, hyemem significari tradant: quandoquidem ea ales omnino est veris & hyemis nuncius, modò veniens, modò recedens, propterea quòd calorem & frigus peregregiè præsentiat. Itaq; cùm frigus ingruit, altè sublata vastum quid inclamat: cùm verò clementius est nacta cœlum, per interualla vocem emittit, & taciturna propémodum allabitur. atq; ita vel ex accessu, vel recessu, & ex earum voce, nunc veris, nunc hyemis admonemur.

DE MILVIO. E

NE verò picturæ desint, ex quibus temporum qualitates indicentur, cùm æstatem cicada, autumnalem vindemiam epops, brumale tempus alcyone, ver cuculus, luscinia, & aliquot aliæ, aduolat huc Miluius, in huiusmodi ipse quoq; hieroglyphicorũ caueã includendus.

VERNVM TEMPVS.

ERat enim Miluius ipse quoq; verni tẽporis hieroglyphicũ, propterea quòd ales ea verno primùm tempore incipit apparere, certissimumq; sit eius nuncium. Vnde etiam prouerbiũ emanarit, Miluiis procumbere: quia scilicet pauperum sit mos, hyeme iam desæuiente, qua malè semper afficiuntur, aduentantibus Miluiis procumbere eo genuum cultu, quo Reges coli solent, vt apud Suidam legas. Aristophanes ait, eo apparente contrariũ autumno tempus ingruere, adesseq; tondendi opportunitatem. Nomen autem illi ἰκτῖνα apud Græcos ab aduentu, quòd tanto scilicet desiderio expectatus accedat. Hanc autem loci temporisq; cognitionem sacræ etiam nostræ literæ per Miluium ostendunt, in quibus habetur: Miluius in cœlo non ignorat tempus suum: Turdus & hirundo & ciconia, tempus ipsę quoq; aduentus sui obseruauère, populus autẽ meus iudicium Domini non cognouit. F

LOCVPLES.

SVnt qui locupletem hominem, latisq; agrorum possessionibus ditissimum, per Miluij volantis hieroglyphicũ significari tradant: siquidem is dum prędam enanciscitur, spatiosissima aeris interualla vno oberrat impetu, quasi latifundia descripturus. In huiusmodi significatum Iuuenalis Satyra nona:

Tot Miluis intra tua pascua lassis.

Et Persius prius dixerat:

Diues arat Curibus quantum non Miluus oberret.

RAPACITAS.

SEd enim Philosophi antiquiores illi q doctrinã ab Ægyptiis magna ex parte mutuati sunt, deq; hominum moribus per palingenesiæ figmenta disseruere, cuiusmodi est Plato, quiq; eum secuti sunt Plotinus & Harpocratiõ, Boethus & Numenius, rapacitatem per alitem huiusmodi intelligi tradidere, homines q;

A nesc eos qui auaritiæ studuissent, promptiq semper ac parati ad imbecilliorũ expilationes, & rapinas, & violentas tyrannides fuissent, in Miluios ac lupos conuerti, vt Socrates, Phædone, disputat, abireq omnia in ea genera opinati sunt, quorum in vita moribus similes fuissent. In diuinis quoq literis Miluus pro grassatore prædonéue ponitur, Psalmo, vbi secundum Hebræos haberi ait Eucherius, Milui abies domus est. Aristophanes ad hãc alludens rapacitatem, ἰκτῖνα dixit παντόφθαλμον ἅρπαγα τρέφων, aliturus omnituum ac rapacem Miluũ. Admiratur Plinius rapacissimam & famelicam semper auem, nihil rapere vnquam ex funerum ferculis, quæ veteres erant ad sepulchra afferre soliti: persuasi scilicet defunctorum animas eundem tenere sensum, & iisdem affici voluptatibus, quæ vnicuiq, dum viueret, placuissent. Addunt & aram Olympiæ, quam alites huiusmodi nunquã infestarint. Idem sacri sunt apud Britannos, non enim Miluium üs occidere licebat.

NAVIGATIO.

SVnt qui nauigationem, sunt qui gubernandi ratione ex Miluij volantis hie-
B roglyphico significari tradant, propterea quòd multorum sit opinio, ait Plinius, didicisse homines ex Miluiis temonem nauibus immittere, quippe cùm obseruassent Miluium cauda modò hac, modò illac flexa, vice claui volatus sui cursum dirigere, natura scilicet in liquido cœlo monstrãte, quod opus facto esset in humido profundo.

AD CORNELIVM MVSAEVM PRAESVLEM, BITONTINVM, DE IIS QVÆ per Vulturem significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

INterrogasti me, Præsul honoratissime, quanã illa sit Vultur mea, quam libris editis Germani quidam ex Horo Niliaco à me Latinam factam diuulgarunt. Sedenim scias me olim Romæ dedisse eam videndã clarissimo Alberto Pio Carporum principi eruditissimo, verùm ex eius scrinio, vnà cum aliquot aliis huius notæ scriptis à nescio quo laborum alienorum suppressore ablatam, & in Germaniam asportatam. Cuius
C *facti indicium est, quòd docti quidam viri, cùm opusculum id legissent, Hori esse arbitrati, scriptis prodidere, Horum Apollinem de sacris Aegyptiorũ literis à Io. Petro Valeriano Latinum factum. Ioannis autem Petri mihi est peculiare nomen (cur enim id inficiar?) priusquam M. Ant. Sabellicus præceptor meus id Venetiis in Pierium immutasset. Sed Horus Apollo à me non est conuersus, frequenter verò in scriptis huiusmodi citatus: argumenti enim huius alios etiam autores eosq multos habui. Vtcunq ea deperdita lucubratione, alteram reparaui: ablati enim illius reliquias archetypi toto pluteo dissipatis, hanc priori illi non absimilem informaui, quam tibi dono darem, qui aliquid ex hoc meo argumento lecturum te libenter significasti, quod quidem summæ tuæ erga me humanitati potiùs, quàm vlli studiorum meorum meritò attribuerim, & tamen in üs aliquid est, vnde huiusce generis lucubrationes tibi fortè minimè displicituras mihi confingam: siquidem ego libentissimè, hinc occasione qualibet arrepta, vt hac parte videre poteris, ad nostræ pietatis doctrinam, diuinarumq literarum interpretes me conferre soleo. Ex üs verò tam multa excerpsi, vt profiteri valeam, autorem alium neminem meo huic argumento, quod multis iam commentariis auctum est, plura suppeditasse. Neq enim ego vnquam impurum nonnullorum ingenium approbaui, qui dum politiores haberi volunt, sacras*

noſtrorum literas, vtpote ſquallorem, quod vnum obiiciunt, quendam præ ſe ferentes, attingere D
pertimeſcunt: ſed enim in ea ſemper ſententia fui, nullam eſſe lectionē quæ plus afferre poſsit eruditionis, quàm ſanctorum hominum, qui diuina tractant, inſtitutiones. Nam ſi artium ferè omnium liberalium finis deniq; eſt, vt veram edocti rationem, bene honeſtéq; viuere adlaboremus, fateor me, quantulumcunq; hoc ſtudiorum genere aſſequi licuit, non plura, neq; admirabiliora ex quibuſuis diſciplinarum quarumcunq; magiſtris exhauſiſſe, quàm ex myſteriorum, quæ ad pietatem noſtram faciunt, interpretibus, ſiue rerum naturam, ſiue morum ſynceritatem, ſiue quæ ad veritatem, & Dei Opt. Max. cognitionem pertinent, inſpexerimus. Sed ego imprudens, qui hæc tibi commemorem, qui tandiu, tam diligenter, tam aſsiduè in omnium doctrinarum lectione verſatus es, quiq; alios hæc per doctiſsimas conciones tuas, tam doctè, tam eleganter, tam copioſè doceas potiùs, quàm à quoquam doceri poſsis. Idcirco his omiſsis, ad rem ipſam, quam, qualiſcunq; ſit, recognoſcere cupis, accedamus.

DE VVLTVRE.

E VOLVCRVM genere nullam omnino Vulture magis admirandam inuenias, ſiue peculiares in eius vita, & ab omni vulgo ſemotos mores, ſiue conceptum, partum, educationemq; alitis, ſiue excellentes quaſdam ingenij dotes, ſiue ſignificata varia per eam in picturis, in portentis, in dicteriis poſita conſideres. Neq; illa quidem plebi obuia & vnicuiq; expoſita, ſed magnis regibus atque diis accommodata, ipſis etiam philoſophis, ac peritiſsimis theologis explorata: per huius nanq; ſimulachrum hieroglyphicúmue, annum, matrē, ſiue, vt apud Ammianum eſt, naturæ vocabulum, mundum, intuitum aut ſpeculationem, terminum, hæredi petam, ſtragem, præſagituram, miſerationem, iuſtitiam, liuorem, Pallada, Iunonem, & quædam alia, veteres ſignificabant. E

ANNVS.

QVoniam verò ex ea præcipuum erat anni ſignificatum, qua ratione ſit id receptum, operæprecium fuerit explicare. Vultur, vt apud Ægyptios habetur, trecentos eos quinq; & ſexaginta dies, quibus annuū conficitur tempus, ordine mirifico dipartitur. Nam cùm annum Ægyptij per tris tantùm qualitates metirentur, ver quippe, æſtatem, & hyemem, quæ ſingula tempora centum viginti diebus conſtare voluerūt, ac vti Theopompus ait, hyemē Saturnū, æſtatem Venerē, ver verò Proſerpinā appellabant: quinq; inſuper dies addiderant, quos intercalares vocitabant: Vultur verò ad eiuſmodi partitionē anni accommodata, cumprimùm concitata fuerit ad conceptū, qui fit à vento, quinq; continuos dies ſine cibo & potu conſumit in eiuſmodi initu, natura in ventum adaperta: mox centum & viginti dies prægnans manet, totidemq; diebus pullos educat: reliquos CXX dies immunis eſt, ſuarumq; tantùm rerum ſatagit, neq; prægnationi, neque educationi intenta. Summotis itaq; intercalaribus, ad antiquiorem illam rationem trahere poſſumus ſupputationem illam Xenophontis libro qui περὶ προσόδων inſcribitur, vbi ſex mancipiorum millia, ſi ſinguli ſingulis diebus obolū lucriſaciāt, vnoquoq; anno hos ſexaginta talenta vectigalis allaturos: ſic enim CCCLX dies in vnius anni tempus videtur enumeraſſe. Sed ne quid, quod vel vtile vel delectabile eſſe poſsit, prætereamus, ſuper horū quinq; dierum, qui anno ſuperant, argumento fabella fertur, quemadmodū Rhea cum Saturno clanculum rem habuerit, idq; vbi Sol exploraſſet, imprecationibus deuouerit

A uouerit, neue mense, neue anno pareret. Mercurium verò deę amore captū hoc inisse consilium, vt opem laboranti ferret: Lucinam quippe deam talorum ludo illectam detinuisse, atq; ita ab sexagesimo quoq; die lucem vnam interuertisse, donec dies sibi quinq; cōparasset, quos anno vertente certis illis temporibus elapsis, immunes, liberos, exemptosq;, cùm nusquā nomina dedissent, ad anni supplementum accōmodaret: factumq; ita est, vt per huiusmodi dies Rheæ facultas pariundi fuerit. Hos intercalares Aegyptij habent, Deorūq; suorum adscribunt genethliaco. Ferunt verò die primo Osirim, rerum dominū futurum, editum: secundo Aruerin, quem Apollona, & seniorem Horum nonnulli vocant: tertio Typhona, verùm hunc intempestiuè, neque proprio meatu egressum, sed ex disrupto latere: quarto Isim: quinto Nephthen, quam nōnulli finem, vel potiùs interitū, alij Venerem, alij Victoriā appellarūt. Satis hęc ad intercalares dies quinq;. Quid verò sibi de diis quinq; commentum velit apud Plutarchum quærere licebit. Neq; verò hic numerū illum CCCLXV. cœlorū, cuius principem Abraxan Basilidis deliramenta constituerunt, curiosiùs prosequar,
B ne rem tam seriam inanibus & ridiculis fabulis infarciā. Illud addam, quantū ad anni ratione pertinet, quod Vmbricio teste Plinius scribit, Vulturē oua XIII. parere: quod ad instar totidē Lunæ coitionū accipio, quę per vniuersum annū potissimum obseruantur. Porrò annus etiam apud Persas in dies CCCLXV. describebatur: eaq; de causa igni illi suo, quem sacrū & ęternū vocabant, totidē sacerdotes iuuenes instituerāt, qui canentes, ignem quaqua gestarēt, sequerent.

ANNORVM CENTENA.

ANnum itaq; per Vulturem apud Aegyptios significari non leui de causa, manifestum est. Ab hoc aliud sequitur hieroglyphicum, vt per eandem alitem vel senio confectam, vel demortuam, centū annos intelligamus: eam enim augures magna semper religione sunt obseruare soliti, ac per singulas vultures annorū centena totidem portendi tradiderūt: duodecimq; illas quas Romulus obseruauit, imperiū Romanū ad MCC. annos duraturū ostēdisse: quod obseruatū à Vectio tradit Varro: exceptum mox à Censorino, qui circiter millesimo ab vrbe cōdita anno claruit: quod ita postmodū euenisse, fœda ac miserabili totius Italię clade, quodq; acerbius est, totius literaturæ interitu, satis cōstat. Nam
C quo tēpore capta est vrbs Roma, et in ciues omnes occidione aut misera captiuitate sæuitū à Genserico, qui dolosē seruis impositis eā occupauit, anni circiter MCCVIII, ab ea cōdita numerant, vt Paulus Diaconus in iis quæ addidit Eutropio, neq; nōn Orosius recensent, peneq; tunc periit Romanū nomen. quare Vectij quadrat intepretatio, tametsi hanc Romani imperij ruinā nonnulli properātius annis aliquot accipiunt. Sub Athalarico tamē (ita in numis nomē eius inscribit, non Halaricus) qui Vrbē quatuor & XL. annis antea inuaserat, Imperatore Romano incolumi, non extinctū, sed valde attritū Imperiū est. Neq; sum nescius, Imperij speciē quæ ab Augusto inceperat, in Augustulo finitā, qui metu Odoacris, qui totā Italiam sibi armorū vi subdiderat, perterrefactus, purpuram Imperatoriam sponte abiecit, maiestatemq; illam deposuit, barbaro tyranno tota rerū concessa potestate, quod fuit anno ab Vrbe condita circiter MCCXXIX, à C. Cæsare DXVII, à salute nostra CCCCLXXV. Sanè dignitas hęc apud nostros, occidentales scilicet, ad CCCXXX annos non resumpsit purpuram, quam omniū primus Carolus Magnus ab interitu propemodum vēdicauit. Eò verò tunc miseriæ redacta est Rom. maiestas, vt Odoacer ipse de

Roma Odoacria vocanda cogitarit, quò nominis etiã Romani memoria abo- D
leretur: factumq; omnino fuisset, nisi qui meliùs aut piè magis sentiebãt, persua-
sissent Regi, maiorem illi apud omnes gloriã futuram, Romam domitã, quàm
Odoacriam instauratam. Neq; verò prætereundum est, in nostrarũ etiam mi-
seriarum memoriã, quod rerum scriptores prodidere, Octauiano etiam primo
Consulatu augurium captanti duodecim se Vultures, vt Romulo, ostendisse:
atq; iam ex eo tempore, anno quippe vitæ XX, ad monarchiam aspirabat, quæ
longa annorum serie ad nos vsq; permanauit, si non imperij viribus, saltem titu
lo tenus, & licet aliquando interrupta, in eundem tamen titulum postmodũ re-
stituta, prout temporum vicissitudines permisere. Quorum quidẽ temporum
historias si perpenderimus, ad annos circiter M C C. ab Augusto, inueniemus
Pontificũ totiusq; Senatus decretis magnũ id Imperij nomen abolitum, perq;
annos multos adulterinã fuisse Imperatoris nuncupationem. Quanquã ne tam
venerabili titulo defraudaremur, aliquot pòst annis, sanctissimo Gregorij V.
Pont. Max. decreto, noua quadam ratione ansa præbita est, vt ea maiestas per
Electores certos conseruaretur, cuiusmodi suffragiorũ ratione post Othonem, E
Othonis secundi filium, primus omniũ Henricus Imperator declaratus. Quo-
rum electio ita aliquando despicatui habita, vt Othocarus Bohemiæ Rex voca
tus ab iis ad Imperium capessendum, vltro contempserit, qui pluris Bohemiæ
Regem esse existimaret, quàm Romę Imperatorem: atq; illi tandem ad Rodol-
phum Habsburgi Comitem, qui Magister curiæ Othocari erat, deuenere. Sed
ne longiùs ab instituto nostro recedamus, qualiacunq; hæc fuerint, illud inter
hæc obseruatione dignum mihi videtur, ter iam hanc annorum M C C. suppu
tationem, tribus in maximis imperiis, æquo propémodum temporis sui curri-
culo, insignes admodum rerum mutationes adduxisse. Primam à Romulo ad
Gensericum, siue quis ad Odoacrem maluerit, secundam ab Octauiano Augu-
sto ad Fridericos, tertiam Constantinopolitanã à Fl. Constantino ad Constan-
tinum eum, qui oppressus ab Othomano Turcarũ duce, vitam & imperium fi-
niuit, qui etiam eiusdem nominis matrem habuit cum imperij conditore. Nam
inter duos hos Byzantij principes anni mille centum supra vnum & nonaginta
decurrerãt. Neq; obstat quod à Valente mathematico inspecto vrbis horosco-
po prædictum sit, imperiũ id ad annos D C X C V I. duraturũ, quia post eam an- F
norum summam qualescunq; fuerint Principes siue viri siue fœminę, à Maximi
tamẽ Constantini institutis pendêre videbãtur. Sub Turca verò longè alia im-
perij forma, longè aliæ leges, longè alij ritus superinducti. Itaq; cur annorũ cen-
tena per singulas Vultures significarentur, inde sumptũ, quòd eas ad centũ vsq;
annos viuere cõpertũ est apud antiquiores, quibus astipulatur Ambrosius. Nũc reliqua huius imaginis hieroglyphica aggrediamur.

MATER SIVE NATURÆ genius.

CVm ergo in genere Vulturum mas nusquam inueniatur, omnes autem fœminę sint, vtpote quæ ex vẽto concipiãt, manifestũ est cur Ægyptij sacerdotes pẽr eam alitẽ vropygio surrecto, atq; ad Aquilonem verso, matrem aut naturam ipsam intelligerent: mater siquidem fœmineũ est animal. Vultur enim, vti dictũ, tempore cõceptus appetente, quod

per

A per quinque dies illos quos suprà memorauimus, producitur, natura in Aquilonem, vt Ægyptij tradunt, in Eurũ, vt Plutarchus, exporrecta adapertáque ab eodem initur, non secus ac plantæ Zephyris genialibus iniri traduntur. Sedenim hic dissimulare non possum nonnullorum imprudentiam, qui Horum Apollinem citant nouo verbo ὀργύζω, conficto, vltimoque Hori capite appellato verba etiam infarciunt, ὅταν ὀργύζῃ πρὸς σύλληψιν ἡ γύψ, cùm in codicibus manu scriptis, iisque plerisque quos euolui, non ὀργύζῃ, sed ὀργάζῃ scriptum reperiatur: vti etiam aliquanto pòst de ceuente vacca, cap. πῶς ἀκούω. ἐπειδὰν γοῦν ἡ θήλεια ὀργῶσα πρὸς σύλληψιν ᾖ. ὀργᾷ δὲ οὐ πλεῖον ἢ ἐφ' ὥρας τρεῖς. Quæ porrò de Vulture apud Horum habentur, vndecimo in impressis capite sunt, non vltimo: Perdurat verò Vultur quinque eos dies pertinacissimo ieiunio macerata, tale est eius in concipienda prole studium atque cupiditas. Neque quidem negarim alia etiam esse volucrum genera (ὀρνίθας enim, non γυπῶνας, in castigatis Hori codicibus legitur) quæ vel inter se, si mas non adsit, fœminæ, æquè saliant, & mutua libidinis imaginatione cõcipiant, vel vt nonnulli arbitrati sunt, ipso puluere in naturam vi pruritus attracto, cuiusmodi sunt co-
B lumbæ, gallinæ, perdices, anseres, & vulpanseres, quarum tamen oua irrita, minimeque prolifica sunt, ad cibi tantùm vsum facientia, minora reliquis, ac minùs iucundi saporis, cæterùm magis humida. Tertullianus: Et gallina, ait, sortita est de suo párere, sed Vultures fœminas tantùm párere aiunt. Oua huiusmodi, quia vt plerique omnes asserũt, ex vento generantur, & zephyria, & hypenemia, quasi subuentanea dicere velint, appellantur. Eos verò nõ audiendos dicit Aristoteles, qui dicunt, vere tantùm hæc fieri, incubatione derelicta, cùm & iuuencæ expertes adhuc coitus ea pariant. Cæterùm idem autor, qui subuentanea omnia infœcunda esse vult, in quodam auiũ genere existere simile piscibus, spontina oua ad fœcunditatem progenerantibus, nõ inficiatur, quod nimirũ de Vulturibus in primis fertur. Eas porrò autor is quoque volare versus Austrũ, atque ita ab Aquilone iniri prægnantesque fieri tradit, perque tres annos párere: quod etiã apud agricultores Constantini legimus. Apud Hesiodũ οἰωνοὶ interpretes aiunt: Vultures, quarũ oua subuentanea sunt, absque maris copula, neque alia earum generatio reperitur. Neque desunt interpretes etymologici, qui dicant οἰωνὸς quasi οἰόνος, quòd οἶον ᾠὸν sibi sit, quippe qui sine maris auxilio ex vento concipiat. In cu-
C ius quidem fœcunditatis commendationẽ illud addere nõ incongruũ est, quòd non intra suum tantum genus ea felicitas cõtinetur, sed proficua quadam vi ad aliorum etiam beneficium celebratur. Penna siquidem vulturina subiecta pedibus, adiuuat parturientes. Id verò quod de Vulturum huiusmodi conceptu fertur, ne quis fabulosum putet, inter quadrupedes etiam equas aliquot ex vento cõcipere, Probus ex comperto refert, quod & D. Augustinus, diuinarũ humanarumque rerũ peritissimus, affirmat: & velocissimos ex eo genere iugales apud Homerum comperies haudquaquã fabulosè dictum. Basilius Magnus ex hoc omnibus animaduersum cupit, vt eum nostrum arcanum nonnullos homines irridere conspexerimus, quasi fines naturę cancellosque egrediatur, quòd fieri nõ posse contendant, vt virgo pariat, virginitate ipsius integra, illæsa atque intemerata persistente: cõtemplari debere nos, Deum exempla pleraque iam inde ab initio præmisisse, ex ipsaque natura rerum semina quędam conspersisse, vnde posset vnusquisque, vbi quod alta iam mente conceperat, effecisset, talibus mirabilibus fidem adhibere, atque ita iis occurrere voluisse, quorũ stuporine dicã, an peruersitati, nihil quicquã aliud persuadere queas, quàm quod vel manibus attingũt,

vel oculis assequuntur. Hinc ait Ambrosius, neminẽ subuentaneo Vulturis audito conceptu, rerum naturalium scriptoribus refragari: cùm verò virginem diuino afflatam numine peperisse audierint, risum inceptare. Tangit hoc idem Adamantius, vbi Celso respondet, duplex Almę significatum ex Hebręorũ interpretatione obiectanti. Sed enim de intacta virgine, non autem de adolescentula (quod Theodotion Ephesius & Aquila Ponticus intelligendũ frustra conantur persuadere) prophetatũ est priusquàm in Babylona fieret populi trãsmigratio, hoc est, anteaquã Medi & Persę principatũ inuaderent. Reddita autẽ sunt hęc in sermonẽ Gręcũ ab ipsis Iudęis multùm ante tempora aduentus Domini nostri, vt nulla relinquatur suspicio, inquit Irenęus, ne fortè morẽ nobis gerentes Iudæi, hęc ita sint interpretati, qui quidem si cognouissent nos futuros, & his testimoniis vsuros quę sunt ex eorũ scriptis, nunq; & hęc & monumẽta prophetarũ reliqua comburere dubitassent. Venerunt igitur in Latinorũ manus Græco sermone translati Hebręorũ libri multò antequã Romani Iudæos in potestatem redegissent, Macedonibus quippe adhuc Asiã posidentibus. Ptolemęus enim Lagi cupiens bibliothecã, quã Alexandriæ struxerat, illustrib. scriptorũ omniũ monumentis implere, ab Hierosolymitanis petiit fieri sibi copiã vt eorũ libri in Gręcũ sermonẽ transferrentur. Illi, qui tũc Macedonibus parebant, Septuaginta viros ex primoribus, & vtriusq; linguæ cognitione præstantibus, ad Ptolemęũ miserũt: qui veritus ne, si inuicẽ cõsultarent, veritatẽ absconderẽt, eos omnes in singula contubernia separauit, iussitq; vt vnusquisq; pro se librũ eundem transferret, eoq; in libris singulis ordine seruato, opereq; perfecto, omnib. mox conuocatis, & per libros singulos interpretationem suam vnoquoq; eorũ proferente, ita omniũ sententiã eandẽ esse constitit, ac si ab vno tantũ traductiones omnes emanassent. Neq; tamẽ ignoro esse qui rem aliter gestã narrent, & Pentateuchũ tãtùm à LXX. traductũ contendant, & nõ separatos, sed vnanimi concordia sententiã vnoquoq; suã proferẽte. Sed ego & Irenęo, & antiquis aliis potiorem adhibeo fidem. Quare nõ est vt calumniatores, Almam, iam excogitent loco virginis legitimi nominis, & à tot eruditis agniti, substituere contendant. Plurimùm verò (vt ad Vulturem redeamus) indignatur Adamantius, plerosq; adhibere fidem historicis philosophisq; hęc de Vulture & aliis aliquot animantibus, quæ sine maris coniũctione concipiunt, indubitatò tradentibus, & Deũ negãt qui hæc in aliquot aliis animalibus facit, posse etiam in hominibus idem, vbi adhibuerit, facere. Et Græcorum plerique credunt homines primùm ex limo ꝓcreatos: nos nõ credemus ex dimidia humanæ substãtiæ parte, iussu Dei, imò eo de se ita statuẽte, fieri potuisse, vt IESVS ex eo filius nasceretur? Esto igitur Vultur documẽto nobis, ne mysteriũ illud sacrosanctũ, vnde vera salus, veraq; felicitas nobis obtigit, fabulosum fuisse vel minimũ quidẽ suspicari vnquã in animũ inducamus.

D E F

MISERATIO.

AD hęc Ægyptij sacerdotes miserationem per Vulturem femora sua rostro proscindentẽ exprimebãt: illa enim centum & viginti diebus, quib. in filiorũ educatione detinetur, nunquã ad prędã longius prouolat, vni illi curæ intenta, ne pullos deserat, deq; propinquo tantùm quæ fuerint in promptu conuenatur. Quòd nisi aliud quicquam suggeratur occur-

ra'tue

A ratue, quod filiis in alimentū paret, ipsa suis femoribus rostro vellicatis sanguinem ciet, quem filiis exugendū prębeat: tanta curat charitate, ne illi victus egestate deficiāt. Sanè verò factum hinc crediderim, vt maiores nostri, cum incomparabilem prorsus Assertoris nostri miseratione̅, qui pro salute nostra sanguinem suum profundere non dubitauit, alitem hanc, non autem Pelecanem, in sacrosanctæ crucis apicem, ea femorum vellicatione spectandam popularium omnium oculis erexerint. Nā quamuis omnino per Pelecanem incredibilis erga filios amor hieroglyphico longè alio significetur, nusquā tamē apud antiquissimos rerum scriptores, qui saxū hoc euoluerunt, legimus auem aliā, quàm Vulturem, femorū suorū vellicatu pullos suos pascere consueſſe. Phœnicem tamen & ipsum vellicare femora, sed, vt suo loco disputatur, non vt eo filios alat, quos nullos habet, sed vt ex eo fuso vermiculus ille oriatur, qui mox exeat in Phœnicem. Alia verò ratione mortem oppetere Pelecanē, vt filios sospitet suos, Ægyptij tradiderunt: de quo quid illi tradiderint, suo differuimus Commentario.

IVSTITIA.

B Herodotus Vulturē ab Hercule pro iustitiæ symbolo habitam tradit, quòd ea iustissima omnium auium, quę volatilibus vescantur, iudicetur: eaq; de causa semper apud eum magnæ æstimationis fuisse, lætariq; solitum cùm inter res agendas Vulturem aspexisset. Vultur enim nihil quod viuit attingit, nec animatum quicquā interficit, quod accipiter & aquilæ faciunt: cadaueribus verò contenta, nullius vnquā auis pastione pollui visa est, vt Ægyptij obseruauère. Eadē fructus nunquā lædit, nec vlla in re animali cuiquā mansueto nocet. Quare mirū videtur quod traditū est à Dionysio, aquilarū pullos, quorū nidus erat in Palma quę Tarquinij Superbi regiæ incūbebat, dum parentes absunt incursu subitò à Vulturibus discerptos. Sed id videtur ea pręcipuè de causa diri prodigij loco habitū, quòd cedes ea ab animātis genere profecta sit, quæ in animatum animal sæuire minimè cōsuerit. Vtcunq;, nō immeritò innocentes Vultures ait Hermodorus Ponticus apud Plutarchū: nam & ab iis quæ maximè nocere soleant animantibus, mortale genus liberāt: ex volucribus enim in auxilio contra serpentes primam aiunt esse Vulturem: corq; eius alitis habentē, tutum esse non solùm à serpentum impetu, sed etiam à ferarū & latronū periculis: & vt
C aliquid omnino dicant, à regum etiam indignationibus incolumem euadere.

DESIGNATIO.

Alia quędam ex Vulture hieroglyphica cōmenti sunt Ægyptij sacerdotes, ex iis quæ ab ea plurimùm fieri obseruarūt. Nam scopum, siue locum quò quis tendere designarit, per eam alitem altè volantē expressere, propterea quòd Vulturem supra reliqua omnia animātia acutissimo visu præditam asserebant: atque oriente Sole occasum versus aspicientem, decedente verò ad orientem spatiosissimis quantumlibet interuallis esculentum, quod vsui suo competit, prospectum enancisci, vnoq; ad id volatu quasi sagittam ad scopum ferri. Quin etiam, vt D. Hieronymus attestatur, trāsmarina cadauera sentiunt. Sunt autem qui visui, sunt qui odoratui, quo sagacissimè pollent, rem adscribant: sed vtcunque hoc ab ingeniis hominum disputetur, illud satis constat, Ægyptios intuitum ea loci designatione, in remotissimas quantumlibet partes, per Vulturis hieroglyphicum significasse.

TERMINVS.

Qvinetiam circumscriptū terminū per eiusdem alitis picturā intelligi vole-

bant, propterea quòd, si conflictus vsquam futurus est, locum ipsa præscribit, D vbi acies concursuræ sunt, & pugnam inituræ, quo septem antè diebus, vt Ægyptij tradunt, vt alij, triduo tantùm præuolant. Hinc illud apud Plautum, Truculento, de cœnipeta Dynarchus ait: Iam quasi Vulturij triduo prius prædiuinãt quo die esuri sint.

PRÆSAGITVRA.

AB hâc verò præsagiendi vi, quòd tot ante dies vbi strages futura sit præsentiũt, iidem sacerdotes Ægyptij præsagituram ex Vulturis simulachro significabãt: iidẽq; asserunt, consueſſe priscos Reges belli tempore exploratores dimittere, qui obseruarẽt in quãnam exercitus partem Vultures imminerent, inde cõmonefacti stragem ibi futuram, vbi earũ alitum grex frequentior incubuiſſet. Quæ quidem huiusmodi alitis prouidentia redigit in memoriam mihi, quòd Hermes astronomus eum qui Vulturis cœlestis afflatũ ab horoscopo sortitus fuerit, sapientẽ & prouidũ in negotiis obeundis futurũ asserit, imperiumq; suum, nam & Regem fore pollicetur, valido munimine, animoq;, consilio & prouidentia optimè valiturũ. E Quòd si priuatę vitę fuerit, pecuniosum omnino futurũ, multos eius auspiciis bene res gesturos, magnasq; diuitias comparaturos. Præter hæc etiam asserunt, futurũ cum militum ductorẽ, cui Vultur volans in horoscopo feliciter affulserit, eundemq; magnis semper negotiis deditum, honoratiſsima quæq; modò in hãc orbis partem, modò in illam appetiturũ, quo nomẽ in longinquas regiones extẽdat, populosq;, ciuitates & regna extera ditioni suę subiiciat, cui libenter omnes, tanquam Indi Augusto, inseruiant, & studiis omnibus obsequantur.

HAEREDIPETA.

IVniores hęredipetã, mortuorũ quippe bona captantem, per Vulturem significari tradunt: vnde mordax apud Senecã dictum: Si Vultur es, cadauer expecta. Huc etiam allusit Martialis epigrammatarius:

Cuius Vulturis hoc erit cadauer?

In primis verò diuinæ literæ neq; aquilã, neq; Vulturem mensis inferri volunt. F Hîc Adamantius illos in iis nominari putat, qui alienis mortibus incumbũt, qui arte fraudéue testamenta subiiciunt, velut mortuorũ cadaueribus inhiantes, propterea quòd his auibus semper mortuorũ, ait, corporum cibus est, & ex cadaueribus nutriuntur & viuunt. Ea verò de causa profanæ sunt in diuinis literis, vt ait Hierosolymitanus Hesychius, quòd per eas homines intelliguntur, qui rixis & bellis gaudent, vt cadaueribus, visceribus quippe miserorum & atro sanguine depascantur, cùm minimè oporteat hominem contemplationi deditum, aliorum casibus pasci & enutriri.

FVNVS.

SVnt, qui Marti Vulturẽ dedicatã asserãt, quòd diuerso ab aliis ingenio prędita omnem viuentiũ consuetudinẽ abhorreat, studiũq; omne suũ circa huiusmodi cædes intẽdat, atq; demũ funesta omnia hieroglyphicè significet. Sanè cùm natura omnia in sese recipiat, sitq; decidentiũ omniũ receptaculũ, Vulturq; vti

A vti ſępe dictum, naturam excribat, non mirum ſi quæ ſponte cadauera nanciſcatur, tam pro naturæ quàm funeris ſigno accepta eſt, à veteribus. Olim autem apud Iberos Vultures erant pro ſepulchro, ſicut apud Hyrcanos Canes, ob id dicti ſepulchrales. De Iberis ita Sillius XIII.

Tellure, vt perhibent, is mos antiquus Ibera,
Exanima obſcœnus conſumit corpora Vultur.

De his Virgilius dixit: Alitibus linquere feris. De his Homerus, οἰωνοῖσί τε πᾶσι. De his Octauianus Philippenſi prælio cuidam ſuppliciter ſepulturam precanti reſpondit, Iam iſtam in volucrum poteſtate fore.

PEREGRINVS.

SVnt qui peregrinũ hominem & ignotũ omnibus, hieroglyphicè per Vulturem aptè ſignificari dicant, propterea quòd multæ Vultures exercitum ſequentes repentè apparere ſoleant, volatu ſemper ob raritatem prodigioſo, & tamẽ vnde, cõſtet nemini: quapropter eos ex diuerſo orbe nobis incognito aduolare pleriq; putant, argumento, quòd nemo, vt Herodotus Bryſonis rhetoris pater aſſerebat, nidum Vulturis vidiſſet. Illæ ſanè in excelſiſsimis & inacceſſis rupibus nidificãt: & quanquam difficulter nidum aut pullos eius alitis videris, aliquando tamen viſos tradit Ariſtoteles.

B

CONCVPISCENTIA.

QVòd verò Poëtæ fingunt eam Tityi iecur abrodentem,

Per tota nouem cui iugera corpus, vt apud Maronem legere eſt,
Porrigitur, roſtróq; immanis Vultur obunco
Immortale iecur tundens, fœcundáq; pœnis
Viſcera, rimatúrq; epulis, habitátq; ſub alto
Pectore, nec fibris requies datur vlla renatis.

ab Ægyptiacis cõmentis haudquaquã diſsimile eſt. Anima enim, vt Philoſophi Poëtæq; veteres cõmentantur, in portionẽ rationis participem vnam, & rationis expertem alterã diſpertitur. Sedenim quæ rationi adglutinata eſt portio, ſupra ſenſum & ſenſibilia ſublata, quanto poteſt luctamine, tanquã Vulcani congreſſum effugiat Pallas, ſemetipſam ſibi aſſerere meditatur, quæ verò aliena eſt C à ratione brutis proxima, temerè omnia vel appetit, vel concitat. Appetentis autem vim totam in hepate Philoſophi pleriq; conſtituunt. Quare quòd concubitus illegitimos Tityus appetierit, iecur ab alite rodi fingitur, ſiue ea Vultur, ſiue, vt alij quidã, aquila ſit, quæ illud abrodat. Vtcunq;, noctu ait Heſiodus tantum accreſcere, quantum die fuerat abſumptũ, propterea quòd mentis agitatio noctu præcipuè vigeſcit, cogitationesq; & conſilia noctu vndiq; ſuggeruntur. Sedenim quia dictũ eſt ſuperius, Vulturẽ odoratu ſagaciſsimo ad putredinem deferri, cogitationis inquiunt nonnulli principiũ, motusq; omnis à corde profiſciſciẽ, qui quidẽ eſt voluntatis fons: vt ex Homero & Poëtis aliis tam Græcis quàm Latinis accepimus. A' corde igiẽ eſt quòd malè habet iecur: itaq; Tityus ratione hac à Vulture laceratur. Sedenim Triclinius apud Pindarum viſcera Tityi à ſerpentibus diſcerpi depaſciq; dicit, quæ quidem eſt Poetarũ licẽtia nõ in his fabulis tantùm, verùm etiã in hiſtoriis, ex cõmodo ſuo quæcunq; voluerint variare.

LIVOR.

NOnnulli liuorem ex hieroglyphico hoc interpretantur, eoq; ſpectare Tityanam Vulturem in appendicibus Virgilij,

Quæ ſemper lacerat, comeſtq; mentem,

Viuit pectore sub dolente vulnus, D
Quod Chironia nec manus leuarit,
Nec Phœbus, sobolésue clara Phœbi.

In quam sententiam alitis huius figmentum Petronius Arbiter, Nicagoras, & Aristoxenes accepere.

DIVINA PROVIDENTIA.

QVòd denicꝗ Vulturem nonnulli Promothei etiam cordi abrodendo appli cant, Ægyptiacæ eruditioni longè accõmodatius est: Vulturẽ enim in mundi modum considerant. Cui picturæ illa etiam applicatur causa, quòd mundus celeri quadam volubilitate versetur, & cadauerum nascentiũ occidentiumꝗ perennitate pascatur: cúmꝗ in corde sapientiæ sedem veterũ pleriꝗ posuerint, alitis huius cor depascentis hieroglyphicum, ali sustentaríꝗ mundum diuinæ sapientiæ prouidentia, quæ nec ipsa finiri nouit, nec mũdus cessare ab eius alimentis vel tantillum queat, manifestissimo significat argumento.

CONSVMMATIO.

NEcꝗ illud parui momenti mysterium est, quòd cùm perfectũ quid in rerum natura Ægyptij sacerdotes indicare vellent, Vulturem & scarabeũ ponere consuerunt, vtpote qui ex duobus his simulachris Palladem & Vulcanum, vt ipsi aiebant, intelligerent. Comprehendebant autem picturã hanc vno tantùm argumento, ex quo masculo fœmineum, vt ita dicam, sexum significari profitebantur. Ita tamen imagines disponebant, vt si Vulcanũ significare vellẽt, scarabeum primò inceptarent, mox in Vulturem desinerent: sin Mineruam intelligi vellent, à Vulture principium sumentes, in scarabeum desinebant. Cęterùm quia primo statim obtutu noua hæc fortè videbuntur, ea latiùs explicabimus pro eorum institutione, qui nondum rerum naturalium sacris initiati sunt. E

PALLAS ET IVNO.

ILlud autem in primis non ignorari velim, cœlo in superius & inferius hemisphærium diuiso, Ægyptios quod supra finitorẽ est Palladi consecrasse, quod verò infra ab oculis semper nostris summotum, Iunoni dedicasse. Et quoniam cœlum ipsum muliebri genere Vraniam, non οὐρανὸν, quod præcipuè etiam apud Arabes erat, vocitabant, vtpote quæ Solis, Lunæ, stellarumꝗ omniũ mater haberetur & Vulturem, vt sæpe dictum, omnino fœminam intelligerent, vtrunꝗ itidem hemisphæriũ, quo cœlum constat vniuersum, per Vulturis hieroglyphicum exprimebant, atꝗ ita tam Pallada quàm Iunonem, simulachro Vulturis significabant. Quinetiã vnicuiꝗ muliebri signo alitem hãc pro gestamine addidere, atꝗ ita demum vnamquanꝗ Deam vnius figuratione Vulturis intelligebant. Vt verò ad Vulcanum & Pallada reuertamur, mundum in vniuersum Ægyptij ex mare atꝗ fœmina constare profitebantur, solos verò deorũ Vulcanum & Pallada masculo fœminas asserebant, cùm tamen, vti castigatiores Hori codices habẽt, supra Vulcani caput scarabeũ, supra verò Mineruę, Vulturem statuere soliti essent. Atqui mundũ ex scarabeo, qui tantùm mas est, ab eisdẽ intelligi, suo ostendimus commẽtario: ex Vulture autẽ Pallada significari, quæ supremũ est hemispheriũ, ac muliebri sexu perhibetur, vt paulò antè dicebamus: atꝗ ita fieri vt Palladis & Vulcani opera, quicquid in rerũ natura cernere est, formã cõsequatur, & ad absolutã speciem redigat. Nam Pallas ingenio capacissimo freta, nihil nõ concipit, nihil nõ parturit: Vulcanus verò eo quo pollet artificio optimè peritus, ignis sui accedẽte beneficio, omnia quæ fuerint dissoluenda li- F

A da liquat, contrà verò alia cogit in duritiem, firmoq; concretu peruincit. Atque hoc illud est quod Maximus Tyrius principium artis Vulcanum ab Homero dictum autumat: nam & quem ignem Prometheus furatus dicitur, Hesiodiani interpretes vitam variis artibus implicatam exponunt. Neq; seciùs in iis quę ad sapientiam spectant, de quo pòst latiùs dicemus, operatur.

ARS ET INGENIVM.

EA verò de causa cōmenti sunt Ægyptij Vulturem adiūgere Scarabeo, qua itidem fabulæ Pallada Vulcano matrimonio collocatā fingunt. Vsurpatū aūt à veteribus maximè, quod in Orphicis etiam hymnis obseruatur, duas has vires in eadem substantia meditari, quarū altera cōtemplatur, quod munus est Palladis: altera præest corpori, quod ad Vulcanū spectat, easq; cognominibus maris & fœminæ nuncupare. Sedenim alij omniū hanc cœlestiū animorū prærogatiuā esse dicunt, vt vtrunq; obeāt munus, concipiendi quidem per cōtemplationē, quæ à superiori potestate eorū infundiṫ intelligentiæ: simulq; agendi in inferiorū corporum cura, quę sibi credita regant, instruantq; qua ratione per B afflatū datur, atq; etiā è periculis eximant, & sospite valetudine tueantur. Vnde etiam Empedocles cùm se Deum iam effectum asseueraret, puerum & puellam esse se dictitabat, cuius hæc circumferuntur carmina, quæ rem attestantur:

Χαίρετ' ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητὸς
Ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ γενόμην κούρη τε κόρος τε.

Immortalis ego, haudquaquam mortalis habendus,
Sumq́, valete omnes, puer ecce, puellaq́ factus:

Atqui etiam si rem vlterius scrutari voluerimus, hominē, de quo apud Philosophos consideratio, vtriusq; sexus esse cōperimus: vnde quantū pertinet ad intellectum, nullū discrimē Socrates inter marem & fœminā discernebat, eandemq; virtutem atq; docilitatem in vtroq; deprehēdebat: cœlestemq; illum nos etiam talē agnoscimus, cuius appellatione & angeli ipsi, & sæpe mali dæmones intelliguntur: cui nuncupationi nostrę etiā Sacræ literæ adstipulantur, frequentissimūq; hoc apud Prophetas de bonis angelis, ac de malo etiā dæmone, qui nihil natura differt ab illis. In Euangelio scriptū est: Inimicus homo hæc fecit. Deniq; apud antiquos, quamuis duos hos tantū Ægyptij masculo fœminas ducerēt, in C deos omnes vtriusq; sexus testimonia reperias. Quinetiā minimè cōmentitium est, vtriusq; naturæ homines inueniri, qui partē inter se vtranq; peragant, cuiusmodi sunt populi supra Nasamonas, confinesq; illis Maclias, Calliphanis testimonio satis cogniti, ac in reliqua etiā Europa deprehēsi, ne apud solos Lunēses hermaphroditū existimet annalium cōmentator Fenestella: seueraq; admodum lege cautū, vt quem mauelint sexū eligāt, altero si abutanṫ, capitali supplicio puniēdi. Qui verò hermaphroditi ex marmore facti passim reperiunṫ, facie quippe muliebri, māmisq; notabiliter tumētibus, aluo coxendicibusq; grandiorib. virilīq; natura procacius excitata, ad superiorē intellectū referri debent. Huius imaginis simulachrū pulcherrimū Romæ apud Petrum melinū vidi. Sed vt ad deos, de quibus agebamus, reuertamur, Ægyptij tum alia pleraq;, tum pręcipuè liberorū procreationem, sententia à Græcorū fabulis aliena, inuentū esse aiunt Palladis & Vulcani. Atqui Scarabeus natos ex materia putida conformat, humiq; fouendam condit. Vultur ex halitu superioris aëris prolem suscipit: iuncta hæc hominē efficiunt, in cuius dispositam materiā animus immittitur cœlitùs, dum scilicet embryon in matris vtero coalescit. Porrò quòd Vultur et matris &

Palladis symbolum est apud Ægyptios, id in memoriã adducit, quod in diuinis D
literis mater sepe hieroglyphicè pro sapientia ponitur, vt apud Solomonẽ Prouerbiis: Fili mi audi doctrinam patris, id est, Dei, & non discedas à lege matris tuæ, id est, sapientiæ. Quòd verò natã ex Iouis capite Pallada cõfinxere, sciendũ eam pro intellectu Iouis accipi, in eiusq; prouidentia consistere: quapropter in Mineruæ gratiam antiqua superstitione Sapientiæ templa, eaq; potissimùm in arcibus, dedicabantur. De capite autem veteres præcipuũ animæ regimẽ emanare iudicarũt, quod & alij postea multis experimẽtis cognitũ prodidere. Præterea veluti caput superior pars humani corporis est, ita æther, in quo regimen rerum, & totius prouidentiæ causa, vertexq; deorum, vt apud Euripidem est:

Lucidus hic terræ qui circumfunditur æther.

Nullo preterea matris beneficio genita Minerua, quo magis cum scarabeo sine compare genito, cõmercium inire posit. Virtutis siquidẽ generatio diuersa est ab eiusmodi rebus, quæ parium cõcubitu fiunt. Hinc Iouem nõnulli aiunt cõsilium (ita enim βουλὴ exponendũ) deglutisse, & mox Palladem edidisse: quippe qui consultor & sapiens sit habendus, nõ alia quàm cõsilij via ad prudéntiã deuenire potest. Alij fabulam aliter cõtexuere, dum Iouis caput à Vulcano cõminutum aiũnt, sitq; ita de patrio vertice nata dea. Ignis siquidẽ quo in operibus ad demonstrandã naturæ puritatẽ vtimur, humanæ est instrumentũ industrię. Ignis occulta omnia dat luci: quod verò quis exquirit, si fuerit inuentum, id is & parere, & tanquã fœtum edere videtur. Sanè vetustas (id enim sepe repetendũ) Mineruã omniũ operum inuentricem sapientissimã ponit: & omnia apud nos per Filiũ facta sunt. Orta illa ex Iouis capite confingitũ. Vera Minerua, sine qua factũ est nihil, noster quippe Ehieh, hoc est, artifex, quod nomen secundo loco literę sacræ ponunt, nutu consilioq; intimo summi Dei, nõ inferiorum operum more, sed ex Dei capite emanauit. De hoc, Prouerbiis: Et Ehieh secundum se artifex, & Ehieh deliciæ quotidianæ. Nostri: Cum eo eram cuncta componens, et delectabar per singulos dies. Ita semper diuina dubio procul dispẽsatione apud nationes omnes aliquis semper veritatis fulgor illuxit. Nam ignis quẽ Hebræi, vt Reuchlin obseruauit, Esth vocant, vnum est ex primoribus Dei nominibus. Ab eo nomine Græci ἑστίαν, Romani Vestam fecere, de qua Ouidius:

Nec tu aliud Vestam quàm puram intellige flammam. F

Quare triplex illa diuinorũ nominum obseruatio, quæ ad omniũ ferè gentium, quę disciplinis vsæ sunt, vsum faciunt, diligẽter animaduertẽda, ita enim habẽt:

Hebræi	Hu	Ehieh	Esth.
Græci	ζεὺς	αἰθὼν	ἀφροδίτη.
Latini	Iupiter	Minerua	Venus.
Theologi	Idem	Ens	Ignis.
Antiqui	Nox	Cœlum	Æther.

Deniq; Deus, inquit Apostolus, qui dixit in tenebris lucem splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris, ad illuminationem notitiæ claritatis Dei, in persona IESV Christi.

IGNIS DVPLEX.

Cum itaq; Pallas translucidus & purus ignis intelligatur, ne Græcorum figmenta huiusmodi prętereamus, meritò Vulcani nuptias auersatũ, vt in virginitatis suę puritate persistat: neq; quidẽ ea coniugem aspernatũ, sed ab eo cõtingi cõtaminariúe minimè patitur: siquidem is, quo vtimur, ignis, qui materię adhærescit, aere tamen cõmistus, Vulcanus est. Affectat is nuptias Palladis, quantoq;

A toto conatu potest sursum versus erigi, ac nisi perpetuis materiæ vinculis præpeditus quodammodo in ergastulis detineretur, nimitũ sponsæ thalamũ ascenderet. Iouis hic & Iunonis filius effingitur, Homero id asserente: quorundam verò commento, Iunonis tantùm, vt apud Hesiodum:

ἥρη δ' ἥφαιστον κλυτὸν οὐ φιλότητι μιγεῖσα γείνατο.

Illustrem Iuno nulli coniuncta marito Vulcanum genuit, propterea quòd densiori applicitus materiæ, atq; vti pauimẽto adglutinatus, ne ad sublimia sustolli possit, coërceat. Inferiora aũt hæc Iunoni adiudicata esse tunc ostendimus, cùm infernũ hemisphæriũ eam sortitam esse cõmemorauimus. Quare Varro dicere solebat, Vulcanũ intelligi de vehementiore, vtpote fabrili fornacaliq; igne, Vestam verò de domestico. Vtcũq; autem, flamma nihil aliud est quàm aer crassiusculus incẽsus: inferior verò aër hic Iuno, sic ea Vulcanũ generat. Claudus idem perhibetur, siue quòd ob densum materiæ meatũ, consensum habet cum iis quę vmbrã reddunt: vmbræ verò pleręq; omnes obliquæ sunt, neq; sine solido corpore esse queũt, inde etiam conficta claudicitate, quòd progredi nequeat absq; B aliquo quasi ligneo baculo: siue quia superioris mucronis motum diuersum & inæqualem ab inferiori, vbi depascitur, efficit, qui cùm sit omnino tardior, claudicare Deum ideo dixere. Verùm apud Homerum vtroq; pede claudicat, quia scilicet nunc in dexterã, nunc in læuã agitatur, dum aerem perrumpere contendit, cuius densitas, ne ascendat ad Palladem, obsistere videatur: inde cùm sit corpori adalligatus, dum se vinculis liberare nititur, modò hunc, modò illũ pedem tentat è compedibus extrahere, vnde motari quoquouersum, & vndequaq; distorqueri cogitur, atq; ita speciẽ hominis vtroq; pede claudicãtis exhibet. Proiectus ab Ioue de cœlo in terram fertur Vulcanus idem, nempe quia, vt nonnulli tradunt, qui primi ignis vsum adinuenere, in ardentem materiã aliquã fulmine tactam incidere, atq; ita mox vtilitate cognita, ad ignaria deuentũ: quam inter varias opiniones, vnde ignis datus mortalibus, primã ita Lucretius ponit:

Illud in his rebus, tacitus ne forte requiras,
Fulmen detulit in terras mortalibus ignem
Primitùs, inde omnis flammarum diditur ardor.

DRACHMAE DVAE, siue cor.

C HIs igitur notis Ægyptij tam in mysteriis suis edocendis, quàm in naturæ secretis aperiendis, & ciuilium morum pręceptis proponendis vtebãtur. Sed & in reliquis disciplinis ab codẽ scriptionis genere non recedebãt: vt si de mathematicis rebus locuturi, in numeris drachmas duas ostendere voluissent, Vulturẽ, ait Horus, ponebãt. Causam nonnulli cõmenti sunt, quia vnitas apud Ægyptios duarum drachmarũ instar æstimatur. Vnitas verò vnà cum binario, totius est numeri generatio. Meritò itaq; si drachmas duas indicare vellent, Vulturem pingebant, quandoquidem & matris & generationis pręrogatiua polleat, perinde ac vnitas ipsa vnà cũ binario, numeros omnes generãt. Quare cùm ita mater esse videatur, optimè Vulturi cõpetit. Vtcũq;, curta sunt hęc in exẽplaribus Hori, quod alij viderint, si castigatiora in exẽplaria inciderint. Cęterùm si ariolandũ sit in re vsqueadeò perplexa, putarim ego cor hinc significari, qui legerim apud eosdẽ sacer-

dotes, vel qui doctrinam eorum interpretati sunt, infantium anniculorum cor D
duabus drachmis ponderari, augeri autẽ per annos singulos drachmis itidem
duabus ad annos vsq; qnquaginta: inde per annos alios eodẽ decrescere Æqui
librio, quo ad id vsq; tempus auctũ fuerit, hominẽq; tũc deficere cùm ad drach-
mas iam duas cor ipsum redactũ fuerit: ita vitã humanã centum annis plurimũ
circunscribi, nisi aut negligenter, aut intemperanter acta, ipsa sibimet, vti turde-
la, incõmoda cõpararit, seq; parte aliqua fraudauerit: nam cor affectũ iniuria, &
trãquillitate sua defraudatũ, pro molestiarũ portione properantius efflaccescit
& deficit. Quæ quidẽ cùm admodũ insignia sint apud Ægyptios, nõ vno erunt
loco repetenda. Id autem annorũ spatium cùm vulturinæ cõgruat vitæ, sitq; vi-
tæ omnis vis in corde sita, facilè vnicuiq; cõstare puto, cur drachmę duę ex Vul
turis simulachro significentur. Sanè verò siue numus hic fuerit duabus drach-
mis imputatus, qui vulturis imagine signaretur, siue alia fuerit eius nota, illud
manifestũ est, didrachmam apud veteres numi pondus fuisse, quem suo nomi-
ne Siclum Hebræi vocabant, qui quidẽ XX. obolis imputabatur: frequentissi-
musq; est huius locutionis vsus in diuinis literis, vt alij siclum, alij didrachmam E
ponant. Nam Leuitici cap. VII, supra vigesimũ, vbi legislator precium ponit
quo se redimere possit is, qui honorem animę suæ Deo vouerit, legas, à quinto
anno ad vigesimum qui se Deo vouerit, siclis viginti posse redimi, Septuaginta
interpretes, viginti didrachmis reddidere. Ita illud preciũ masculi à vigesimo an
no vsq; ad sexagesimũ, quinquaginta sicli argenti ad mensum sanctuarij, idem
Septuaginta transtulerũt, quinquaginta didrachmæ. & multa passim huiusmo
di. Adeò verò illis arridebat didrachmę vocabulũ, vt si drachma vna esset enun
ciandũ, didrachmæ dimidiũ potius, quàm drachmã vnã, aut sicli dimidiũ pone-
rent: cuius facti rationem, & cur hoc pondus sanctum appellaretur, legas apud
Hierosolymitanum Hesychium, libro eius septimo in Leuiticum cap. XXVII.
Atq; vt huius monetæ pondus ad temporis nostri vsum deducamus, sciendum
obolum eius precij esse qui Romæ nũc literis aliquot immutatis Baliocus, qua-
si obolicus dicere velint, appellatur. Drachma verò pondus est eius numi, qui
Romæ Iulius hodie vocatur. Venetiis Marcellus argenteus eiusdem ferè pon-
deris est: vti etiã Ferrariæ atq; Mantuæ vulgò Buxoloti nomine. Aureus quo-
que numus drachmæ ferè pondus æquat: atq; ita siclus argenti vel didrachma, F
vno Mocenico Veneto imputatur, qui proximè accedit ad Iulios duos: non e-
nim hæc ad vnguem explanari possunt, propter locorum varietatem: quia Iulij
monetæ Romanæ precium, extra Romanæ Pontificiæ'ue ditionis loca, mino-
ris quàm Romæ æstimatur: contrà Mocenicus moneta Veneta, extra Vene-
torum ditionem preciosior est quàm apud ipsos, vel eorum socios. Aurei quo-
que tam precio variant, quàm varij sunt qui eos cudunt domini. Sed ponderis
in eodem genere parua admodum differentia. Atq; hęc sunt, eruditissime Præ
sul, quæ doctrinam Ægyptiorum secutus super Vulture conscripseram: nescio
an plura in eo archetypo fuerint, quem surreptum initio conquestus sum, puto
tamen hæc ad huiusmodi mysterij cognitionem factura satis. Multa verò de in-
dustria præterij, veritus ne nimia prolixitas delicatioribus fastidio esset: & otij,
quod mihi exiguum concedebatur, habenda ratio fuit, cùm multa alia, ac penè
innumera sint in huius generis commentaria, si per otium licuerit, redigenda, vt
amicis argumentũ hoc, vix vlli hactenus attentatum, deposcentibus, quantum
pro tenuitate mea præstare potero, satisfaciam.

A AD CLARISS. ABB. D. PAVLVM IVSTINIANVM PIERIVS VALERIANVS, de iis quæ per Aquilam significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

Summum ingenij tui acumen, suauissimi mores, incõparabilis benignitas & eximia in amicos omnes liberalitas effecerunt, Paule Iustiniane vir rarissimè, vt Aquilam tibi ex auiario meo Aegyptiaco dedicare cogitauerim, quippe quòd tu alitis huius plerasq; vt ita dicam, virtutes, aut excellentis naturæ dotes, præ te ferre mihi compertus es. Sed potior nimirũ causa fuit, quòd Iustinianæ familiæ gestamen est Aquila aurea, quia scilicet progeniem hanc ex Iustiniani Imp. sanguine deduci omnibus est exploratissimum, celeberrimi illius inquã Imperatoris, qui Byzantij præcipuè claruit, & vniuerso præfuit Orienti: illi siquidem Aquilam in signis auream præferebant, qui Orienti præerant: qui verò Occidenti, quod in hanc vsq; diem cõtinuatur, fuscam, bicipitẽ autem vtranq; sed vno tantũ corpore conspicuam: quod hieroglyphicum erat, administrationem atq; potentiam in duos diuisas, B vnius tamen esse consilij atq; voluntatis. Ex ea vos progenie progressi, in Venetamq; nobilitatem cooptati, regias virtutes inesse vobis per ætates singulas testatissimũ effecistis, Fabiorumq; Romanorum exemplo bello Hierosolymitano pro Christiana pietate cõtra barbaros fortiter dimicantes, in acie ad vnum cæsi, mox vno tantùm, qui Venetiis superer at, vitamq; cælibem Deo vouerat, rogatione Senatus ad maritalem copulam compulsõ, reparata familia, ex qua breui pòst tempore tot illustrium Senatorum effulsere lumina, Marcus Iustinianus, summæ vir probitatis: Beatus ille Laurentius, sacra literatura scriptisq; nobilis, sanctitate vitæ insignis, & primus Venetiarum Patriarcha: Leonardus Diui Marci procurator, Græcis Latinisq; literis ornatus: adde Bernardos, Vrsatos, procuratores ipsos quoq; & honoratissimis legationibus functos, vltimum hunc insuper vigilantissimũ classis Venetæ imperatorem: ætate verò nostra Sebastianum & Antonium literis & disciplinis eximios, qui legationibus ipsi etiam ad summos quosq; principes felicissimè administratis, patriæ charissimi, gentis huius splendorem offuscari minimè permiserunt. Tuam autem hæreditariam illam à maioribus tuis acceptam probitatem, & à te studiosissimè cultam appellarem, quam Venetiæ prædicant, admirata est Patauium, Gallia nouit vniuersa, & vbiubi literarum studia florent, omnes gestiunt celebrare: sed de re omnibus C manifesta, ne actum agam, néue modestiam offendam tuam, qui mauis probus esse, quàm videri, longior non ero. De te verò quid sentiam, quid reliqui summis laudibus efferant, non tibi, sed seculis spero me aliquando in propatulo positurum. Nunc ad Aquilam aggrediamur.

DE AQVILA.

AQVILA, vt hinc exordiar, non temerè cognomento Romana meruit appellari, cùm nulla ferè fuerit in vniuerso terrarum orbe pars, quà daretur accessus, quam auspicatissimo ductu Romanæ non subiecerit autoritati. Quamuis non sum nescius, Persas multò ante Romanos auream Aquilam pennas extendenti similem sacrasse. Huic autem vni aliti, ætatum & aruspicum omnium consensu, id honoris datum, vt magnarum rerum prosperi semper euentus significatione, auspicia faceret, Buteonem, Sanqualin, Immusculum ac Vulturium longè anteiret, reliquarum verò volucrum ostenta, quæcunque oblata essent interuẽtu suo aboleret, neq; per aërios tractus omnes, vlli cederet, quàm fulmi-

ni. Cùm verò auspicia portentaq́ omnia ferè similes quasdam habeant significationes cum Ægyptiorum hieroglyphicis, & manifesta inter se germanitate consentiant, non ab re fuerit in aquila primùm auguria, mox hieroglyphica percurrere, vt hoc honoris ei tribuatur cuius est in auguriis prærogatiua. D

RERVM PROSPERITAS.

PRæcipuum itaq́ eius significatum est, vt oblatam diuinitùs prosperitatem ostendat: quod iam inde initium sumpsit, quòd Anacreon autor antiquissimus scribit, Iouem aduersus Titanas profecturū, sacrificium Cœlo fecisse, Aquilæq́ volatū prospero ei auspicio victoriā portendisse: quæ cùm subsecuta esset, insigne bellicum auream inde Aquilam gestasse. In huiusmodi autem auguriis id veteres obseruabant, vt quo gestu Aquilā spectassent, magni dicerent interesse. Nam si volantem conspexissent, faustissimum & citra puluerem augurium putabant, vti Arexion Parrhasius indicauit Xenophonti expeditionem in Bithynos agitanti. Sin verò sedentem animaduertissent, magnum omnino esse augurium, præclaræq́ rei alicuius indicium, in qua tamen peragenda laboris plurimū esset adeundum, propterea quòd sedentē Aquilam aues reliquæ infestare consuessent: cuiusmodi augurium eidem Xenophonti tunc oblatum est, cùm Epheso ad Cyrum iter arriperet: dexterę enim Aquilæ, quæ sedebat, obuiam factus, futuræ celebritatis, magno tamen labore comparandę, vt postmodū probauit euentus, omen accepit. Nimirum autem illud in Aquila præcipua admiratione dignum est, quòd vna omnium animantium idem apud gentes nationesq́ omnes semper indicarit, cùm plæraq́ alia ita vel populorum vel gentium certarum propria fuerint, vt quanto huic vel illi feliciora portenderent, infausta aliis & ærumnosa magis minitarentur, quę locis quęq́ suis toto opere cōmonstrantur. Verùm Aquila cui non semper prospera felixq́ fuit? Quæ bella vnquam hominum memoria depugnata sunt, in quibus illa fuerit otiosa, siue quis Assyriorum, siue Medorum, siue Persarum historias percurrat, siue Græcorum, atque adeò Macedonum monumenta, resq́ præclarè gestas memorauerit, siue Romanorum, qui mox omnium excepēre gloriam, famam celebritatemq́, & sublimem felicitatis apicem, admiretur? Apud hos autem quid vnquā Aquila frequentius? quid honoratius? quid vnquam sacratius fuit? Sed vt ab externis ordiamur, quanta illud admiratione dignum, quòd Aquila currus Gordij pauperis alioqui viri iugo per totum diem insedit, vnde Phrygiæ regnū Midæ eius filio præmonstratum. Vel illud potiùs, quod cùm apud Argiuos Heraclidarum familia defecisset, ex qua Regē eligere mos illis antiquitus fuerat, quis Rex creari deberet per oraculum sciscitantes, responsum acceperūt, Aquilā id ostensuram: paucisq́ admodum pòst diebus, Aquila supernè delapsa super Ægonis domo cōsedit, atq́ ita omnium consensu Aegon Rex creatus. Hieroni quoq́ Siculo admodum adolescenti, priuatæ fortunæ homini, Aquila, quæ primo bello quod iniit, in eius clypeo resedit, Regemq́ eum aliquando futurum indicauit. Vulgatissima ea sunt quę de Tarquinio Prisco memorantur, cui Romam migranti Aquila pileum ex itinere abstulit, futuri, vt Tanaquil vxor interpretata est, principatus augurio. Quin & Diadumeno Macrini filio in agro ambulāti, aqui- E F

A la pileū abstulit, quē in capite cuiusdā regiæ statuę deposuit, id honoris aruspici bus adolescenti pollicentibus. Et quoniā in nostra deuenimus, C. Marius cùm nidū Aquilæ cum septē pullis puer adhuc in agro reperisset, eūq; gremio susceptum ad patrē detulisset, is admiratione motus, consultis aruspicibus, septies pe nes filiū rei summā futuram accepit, quòd in tot, quos gessit, consulatibus apparuit, quos eo numero primus omniū assecutus est. Quāuis Plutarchus, Romanarum quodāmodo hostis historiarū, rem ideo fabulosam existimat, quòd autores tradant Aquilā nō vltra duos parere, tametsi Musęus dixerit ab ea tris excludi, vnum ali, duos abdicari. Cui respōderi potest, id ostēto fecisse fidē, quod & patri admirationē incusserat, præter morē septem genitos: illi enim portētosi partus Varroni nostro sunt, qui longè morē excedunt, vti porca quę triginta capitum fœtus enixa, Æneæ auguriū dedit. Cęterū, quod ad numerū facit huiusmodi, Albino etiā septima postquā natus est hora, cōuiuio quod eius celebritati deputabatur, cùm ei fierēt nomina, septē Aquilę paruulæ de nidis allatę sunt, & quasi ad locū circa cunas pueri cōstitutæ: quod omē pater eo procliuius admisit, q rarissimū est in illis regionibus vbi Hadrumentū, huius natale solum,
B in Africa, videre Aquilas. In huiusmodi ostentū accepit Octauianus, quòd sibi ad quartū lapidem Campanæ viæ in nemore prandenti, Aquila ex improuiso panē de manu rapuerit, cùmq; altissimè volasset, rursus ex improuiso leniter delapsa reddiderit. Eadē nunquā antea Rhodi cōspecta, ante paucos dies q Tiberius inde reuocaretur, felici admodū auspicio in culmine domus eius assederat. Et Claudij, qui diu inter ludibria aulæ fuerat, sub Caio demum fratris filio consulatū adepti, quāprimum cum fascibus ingressus est forū, pręteruolās aquila dexteriore cōsedit humero, indicio futuri apud eum Imperij manifesto. Acie aūt Bebryacensi, priusquā cōcursum esset à militibus, Aquilæ duæ in conspectu omniū conflixere, victaq; altera tertia subuenit à solis ortu, quæ victricē abegit. Ita duob. inter se decertantibus Imperatoribus, Vespasianus, qui Orienti pręerat, rerū potitus est. Quin & maximo, qui turbulentissimis Reip. temporibus Imperator electus est à Senatu, vt Maximini ebuiā iret crudelitati, quamuis humillimo genere nato, patre quippe plebeio homine, arte ferrario, vt alij dicunt carpentario, auspiciū imperij dederat Aquila, cùm eo nato carnē bubulā & qui
C dem multā in eius cellā proiecisset, quæ angusto patebat impluuio: eam deniq; cùm iaceret, nec quisquā auderet attingere religionis timore, iterū sustulit, & in proximū sacellum, quod erat Iouis Præstitis, detulit. Eadem ostento huiusmodi infantē adhuc Aurelianū vinctum fasciola sine vlla noxa de cunis sustulit, & in aram quæ iuxta sacellum fortè sine ignibus erat, deposuit. Verùm hæc temere fortè accidere potuerunt, cùm nulla non die ignobilissimis etiā viris Aquilæ sese ostentent, & his etiam admirabiliora nonnunquam faciant, quorum tamen remo vllam assequitur celebritatem. Ostenta in illis obseruata, quòd eorum qui ad aliquā rerum amplitudinem euehuntur, dicta factaq; omnia quantumlibet leuia repetuntur, & oraculorum instar in acta referuntur. Sed demus hoc contentiosis. Illud puto non negabunt, alicuius esse momenti, quòd Aquilæ gerendis rebus tam sæpe se duces exhibuerint, & quasi diuinitùs missæ, vel quid agendum ostenderint, vel quò res euasuræ essent præmonuerint. Cùm natus esset Alexander Macedo, Aquilæ duæ tota ea die præpetes supra culmē domus insederunt, omen duplicis Imperij, Europæ Asiæq; præ se ferentes. Ea autē quę à casse in continentem progressa, ibiq; firmata, augurio fuit, Persas terra, non

mari debellandos esse, Alexandri ipsius interpretatione, secus quàm Parmeno D sentiret. Et difficillimo eo prælio, quod cùm Darianis apud Arbellã cõmissum est, quo nullum vnquã acrius inter eos fuit, Aquila paululum supra caput Alexandri placidè volitare visa, nec armorum sonitu, nec gemitu clamoréue vllo morientiũ territa, diuꝗ circa equum ipsius regis pendenti magis quàm volanti similis apparuit, præsagio, vel indicatione potiùs, quò res euasura esset, manifestissima. Augurium huiusmodi legas apud Tacitum Fabio Valenti oblatum. Cùm is exercitum in bellum ageret, ipso profectionis die Aquilam leni meatu, prout agmen incedebat, veluti ducem viæ prouolasse, longumꝗ per spatiũ, nullo gaudentium militum clamore, augurium accipientiũ, & alitem salutare iubentium, terrefactã, ita iter continuasse, vt haud dubiè magnę & prosperę rei omen acciperetur. Eiusmodi auspicij lætitia Vitellio fuit, copias aduersus Othonem præmittenti: siquidem à parte dextera repentè Aquila aduolauit, lustratisꝗ signis, ingressos viam sensim antecessit. Et memorabili ea pugna, qua Locrorum X V. millia tantùm, ducenta & viginti millia Crotonensium profligarũt, qua pugnabãt parte Locri, Aquila ab acie nunquã recessisse fertur, cosꝗ tãdiu quoad E vincerent circumuolasse. Quid, quæ Deiotaro Regi auguriũ dedit, ex itinere diuertendum? cui ille obsecuturus cùm esset, conclaue mox illud, vbi Rex mansurus erat, si ire perrexisset, proxima nocte corruit. Eadem Mario reditum cum summa gloria triumphabũdum pollicita est, cùm anguem arreptum vnguibus dilacerasset, et in aquas abiecisset, & occasum inde versus abuolasset: quæ Cicero luculentissimis carminibus in Mario decantauit.

IMPERATORIA MAIESTAS.

OMnibus igitur nationibus et gentibus Aquilam in ostẽtis Imperij magnitudinem portendisse multis exemplis apparuit. Cæterùm cùm multæ sint Aquilarum species, eam Ægyptij sacerdotes in regio hoc significato deligebãt, quæ à nigricanti colore fulua potest appellari: huic enim Rex deorum Iupiter, regnũ, vt Horatius ait, permisit in aues vagas: in ea regiæ virtutes omnes elucescunt, quippe quæ viribus omniũ præstantissima, vna foetus suos alit atꝗ educat, vna pernix, concinna, polita, apta, intrepida, strenua, liberalis, minimè inuida, minimè petulans, verùm quadam etiã modestia pręddita: ea non clangit, non lippit, nõ murmurat, sed regios deniꝗ mores, regiam prorsus maiestatem in o- F mnibus imitatur. Quinctiã inuenias homines eo naso præditos, cuiusmodi Aquilæ rostrũ est, pro regiis ęstimari solitos, quod Plato tradit, & Plutarchus receptũ asseruit: Persęꝗ hominũ id genus mirum in modũ cõmendabant: eiusmodiꝗ fuisse Cyrum, historiarum autores tradunt, atꝗ ea se specie factũ gloriari solitum. Sed quoniam rostri γρυπὸν, illud est quod isti regium existimant, animaduertendũ duplex esse τῦ γρυπῦ genus: vnum, cui à fronte statim nasus insurgit, id impudentis animi signum ponit Aristoteles, similitudinemꝗ eam ad coruum propius accedere: alterum, cui nasi curuatura separatur à fronte, circaꝗ medium intumescit, & in vnci speciem exit. Hoc esse magnanimitatis indiciũ, & ad Aquilam referri, Philosophus idem tradit. Meritò itaꝗ Pyrrhus quoꝗ multis à se rebus magnificè præclareꝗ gestis, Aquilę cognomento plurimũ gaudebat: quanquã ea erat modestia, vt non omnem sibi rerum gestarum gloriã vsurparet, sed bonam eius partem in milites transferret. Nam cùm aliquando rebus bene gestis domũ rediisset, illumꝗ milites Aquilam appellitarent: Per vos, inquit, Aquila sum, qui vestris armis veluti pennis subleuor. Vidimus eius nummum,

A mum, in quo Aquila cũ fulmine sub pedibus iacente, & ramis duobus quernis in coronã flexis, cum inscriptione Dorica, ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ. ab altera parte caput est, quod alij Iouis, alij Pyrrhi ipsius esse dicunt: nam inscriptio Epirotarum videtur ad Regem spectare. Querna verò corona, quæ apud Romanos hieroglyphicum eius est qui ciuem seruarit, in hoc numo glandes Chaonias & oracula Iouis Dodonæi significare potest. Apud Pindarum legas Aquilam ita volucrũ reginam ab Ioue declaratam, veluti Delphinũ piscium, vtriusq; pernicitate genus omne suum exuperante. Hinc idem ait, Aquilã in sceptro Iouis præfigi solitam. Necq; verò mirum, Pindarum vbiq; honoris tantum Aquilæ tribuisse, cùm Aquilæ apud Thebanos nõ aliter inter numina colerentur, quàm Cynocephali, Crocodili, & alia quædam bruta apud Ægyptios in cultu fuere, &, vt sumus passim totis his Commentarijs ostensuri, pro dijs habita.

APOTHEOSIS.

CVm igitur Imperatorem atq; regem Aquila describeret, eorũ etiã iustis dedicabatur, qui filijs superstitibus decedebant: eos enim in-
B ter diuos referre mos erat: cuiusmodi morẽ Herodianus in Seuerianis iustis latissimè prosequitur, ex quibus Aquila, simulac ignis pyræ subiectus esset, ex intimo suggestus tabernaculo emittebatur, quæ Principis animam in cœlum referre videret. eamq; in numismatis videre est, nonnunquam cum spolijs, nonnunquam cum fastigio: sic enim suggestum illum, in quo cadauera principum cremabantur, Cicero videtur appellasse, cuius formam apud Herodianum legimus, & in plerisq; numis conspicimus. Vsqueadeò verò sunt Imperatoribus Aquilę dedicatæ, vt ne in extremo quidem vitæ eos deseruerint, dẽq; cœlo, quibuscunq; modis possent signa dederint, si qua posset ad salutem via præmuniri. Nam eidem Imperatori Seuero signa mortis attulerunt Aquilæ quatuor, à quibus sibi visus est per no-
C cturnam imaginem in cœlum rapi. Et Octauianum Augustum, cùm lustrum in Campo Martio magna populi frequẽtia conderet, Aquila sæpius circumuolauit, transgressaq; in vicinam ædem, super nomen Agrippæ ad primam literã sedit: vnde aruspices interpretati sunt, eum paulo pòst moriturum: quod haud ita multò pòst euentus cõprobauit. Videre autem est in numo, cuius inscriptio est DIVI AVGVSTI PATRIS, Aquilã igni subiecto, quod ego ad iusta eius retulerim, quamuis nonnulli sacrũ esse putant, propterea quòd Imperatoria, quæ Greci Hecatomben appellant, ex centũ leonibus & centũ Aquilis celebrata fuerint ab aliquot Imperatoribus, & à Græcis etiã, quod tradit Iulius Capitolinus in vita Maximi & Balbini. Sed nihil hoc ad Augustum, de quo nihil tale memoriæ proditũ. In numo cuius inscriptio est, DIVVS PERT. PIVS PATER, Aquila est pilæ insidens, quasi eum supra cœli cõuexa sublatũ esse velit innuere: nã altera inscriptio est, CONSECRATIO. Atq; hæc in diui M. Antonini Pij numis multipliciter habetur, nonnunquã cum fulmine, nonnunq; etiã Antoninum ipsum inter alas gestans, nonnunq; verò cubicularem lectulũ in cœlũ tollens, cum inscriptione, CONSECRATIO. Qui Bellunensi in agro reperiunt argẽtei, ex vno latere pulcherrimũ ipsius Antonini caput habent cũ inscriptio-

nc, DIVVS ANTONINVS, ex altero Aquilam aræ rotundi ambitus insiden D
Vespasiani. tem: Inscriptio, CONSECRATIO. Verùm etiã in Vespasiani numo Aquila est quæ pilam gestat, atq; in eiusdem alis tabernaculum corymbis & sertis redi-
Hadriani. mitum. In Hadriani numis aliquot, Imperator ipse sceptrum ab Aquila recipere videtur, quasi illi ab Ioue delatũ esset Imperium, quod & inscriptio declarat,
Sabinæ Augustæ. PROVIDENTIA DEORVM. In numo diuæ Sabinæ Augustæ Aquila est cũ fulmine, & inscriptione, CONSECRATIO. quamuis in fœminarum iustis Pauo, non Aquila, est adhiberi solita, de quo in Pauonis commentario.

REX PIVS ET MISERICORS.

SEd iam nos appellant Aquilæ virtutes, illaq; in primis, quòd pium & misericordem Regem, qui scilicet victum & necessaria inopibus eroget, ostendere qui volunt, Aquilam eam proferunt, quam à vigore, quo egregiè prędita est, Ossifragã appellant: ea enim pullos, quos sub aquila, vel montana ciconia, inuida illa inquam & famelica, quã Græci γυπαιετὸν, nostri aliquot vulturinam Aquilam nuncupant, nido eijcit, parentis adhuc operam desiderantes, cùm volandi facultatem nondum adepti fuerint, ad se recipit, atq; educat, benigneq; tuetur, E dum quantum satis sit adoleuerint.

BENIGNITAS.

QVę quidẽ mansuetudo fecit, vt iuniores (nã apud Ægyptios cõmentũ huiusmodi nõ inueni) si benignitatẽ cõmodissimo hieroglyphico explicare vellẽt, Aquilã cum alia quauis alite ex eadẽ olla cibũ capientẽ fingerent. Sed qm̃ in Aquilæ benignitatẽ incidimus, missum illud facere nõ possum, quod admiratione dignũ apud Plutarchũ legi, vt si cui argumentũ placuerit, totius historiæ scenã sibi pingendam curet. Cùm pestis olim Lacedæmona exhauriret, oracula monuerũt mali vim cessaturã, si quotannis nobilẽ aliquã virginẽ immolassent. Obsecuti Lacedæmonij, oraculi fidẽ approbauerũt. Fortè verò euenit vt Helenæ sors obtigerit, quę cùm mactanda duceretur, Aquila deuolãs sacrificuli gladium abripuit, & ad armenta delatum super iuuencã demisit: cuius prodigij argumento παρθενοθυσία, id genus sacrificij sublatũ est, quod memoriæ prodidit Aristodemus. Idẽ olim euenisse Romæ in Valeria Luperca, & eadẽ de causa, tradit Aristides Italicarũ rerum volumine decimonono, quem idem Plutarchus citat. F

RELATA GRATIA.

CRates verò Pergamenus, quod & Stesichorus Poëta poëmate prosecutus est, historiã ab eiusmodi beneficentia nõ absimilẽ recitat. Nam cùm decẽ & sex messores quendã è socijs aquaũ misissent, reperit is apud fontẽ serpentẽ, qui cõplexus Aquilam arctissimis eam spiris implicitã suffocabat. Ille vt falce messoria armatus erat, audacter progressus, ferro serpẽtem dissecuit, Aquilã liberã abire permisit: cumq; hausta in vrnam aqua redijsset, socijs singulis poculũ ministrauit: mox cùm & ipse quoq; bibere vellet, præstò adfuit Aquila, quæ poculum ab ore dispulit eiectũ procul: dumq; messor factum miratur, & Aquilã, quam probè nouerat, increpat, eamq; apud socios ingrati animi ream agere meditatur, vi

A det eos & hic & illic concidentes vitam exhalare, vnde simul & aquam, quã illi biberant, veneno infectam, & se periculo subductum intellexit, beneficiumq́ in volucrem optimè collocatum, manifestissimè cognouit.

CONVICIORVM CONTEMPTOR.

QVantum verò illud est, & verè regium, quòd Aquila est cõuiciorum contemptrix? Vnde nõnulli cõmenti sunt Aquilã figurare statu immobili cõfidentem, nulla pennarũ asperitate terribilem, neq; hiatu rostri minacem: iuxta hanc cornicem summittere, eo gestu, vt & lacessere, & conuicia facere videatur, si conuiciorum contemptorem hieroglyphicè referre voluerint. Cornicẽ enim aiunt solere Aquilã lacessere, & in certamẽ quodammodo prouocare: illã verò non plus cornicis conuicia & importunitatem facere, quàm elephas culicem.

PATERNA DIFFICVLTAS.

SEdenim ab his diuersa ponere videntur Ægyptij sacerdotes, qui morosum patrem, & difficilem admodũ in filios, per eius generis Aquilã cui Pygargo nomen ab albicanti cauda est, significari voluerint, siue hęc γυπαιετὸς sit, de qua su-
B perius: ea enim maximè omnium animalium pullos fastidit suos: vt non immeritò Plotinus eos qui sine ratione modoq́; ciuitates atq; imperia gubernãda regendaq́; susceperint, post obitũ per παλιγγενεσίαν Aquilas fieri dixerit. Damnat & Basilius in hoc ingenium Aquilę, & in educãda prole sua iniquissimã appellat.

SOLITVDO REGNI.

QVòd verò per Aquilam regni solitudinẽ intelligimus, sunt qui factũ ea ratione defendant, quòd regium esse dicant, vnum è filijs hęredem instituere, vni rerum habenas commendare, quandoquidem, vt ait Ouidius,

Non bene cum socijs regna Venusq́ manent.

Et apud rerum scriptores quotidie legimus, potentissimas vrbes euersas, clarissima deleta regna, illustres familias extinctas, & in populos omnia malorũ genera debacchari cœpta, simulac potestas regia pluribus fuerit cõmunicata. Quinetiam Isocrates, quamuis de regimine multa quoquo versum disputet, & nunc huic, nunc illi rationi fauere, pro loco quem tractandum sumpserit, videatur, æquabiliorem tamẽ ciuibus monarchiam ostendit, propterea quòd illa ambitio-
C nes, omnium popularium dissensionum semen, extinguat: quod cùm Aristoteles quoq; mirum in modum approbaret, Homeri sententiã secutus, quòd disputationibus suis pondus adderet & autoritatem, versum eius citauit:

ὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, Εἷς βασιλεύς.

Multos esse duces haudquaquam proderit: esto
Rex vnus, princeps vnus, qui publica tractet.

Non indecenter igitur Aquila, vt vulgato per Aristotelem Musæi versu fertur,

Tris parit, atq; duos nido eijcit, educat vnum.

Sed, vti superius ostendimus, specierũ diuersitas in eo genere efficit, vt contraria super alitis natura autores scribere videantur. Vtcunq; verò, educationis huiusmodi ratione habita, per Aquilæ pullum solitudinem interpretabantur.

PERNICIOSA POTENTIA.

QVin etiã ijdem sacerdotes Ægyptij potentiã cuiuspiã, quæ socijs & amicis omnibus perniciosa esset, per Aquilæ pennas significabãt. Huiusmodi siquidẽ ea vis est, vt aliarũ auiũ plumas, si cõmisceantur, intertere, & quodãmodo deuorare videanẽ: quod & in tergoribus pantherę atq; hyænę identidẽ fieri cõpertũ est. Pantherinũ quippe tergus hyænæ cedere suo loco diximus. Eandẽ

inter iuglandē & quercū antipathiā esse, scribit Plinius, tanto quidē naturę dissi D
dio, vt si quercus iuxta nucē iuglandē sata sit, prorsus emoriat. Est & illud huic miraculo perq̃ simile, quod de cardamo fert. Olus id apud Persas vsitatissimū, cuius natura est humorē omnē terrę ad se ita attrahere, vt reliquæ circūpullulantes herbę cogātr exarescere: de quo prouerbiū est apud Aristophanē. Id alio vocabulo Scaphon vocāt, Iberis est Dioscoridi, Ægyptijs Semech, Nasturtiū Romanis. Causam verò super Aquilæ pennis Philosophi cōmentātur, q̃ cùm auis ipsa sit omnib. alijs insensa, deriuet vis ipsa animalis in res quoq; eius inanimes, per sympathiæ contagionem. Alij pestiferā malcolentiæ vim quandā inesse aliti deprehendêre, propter quā tacta ab ea facilè cōputrescāt: indicio esse reliquias eius hesternas neq; ab ea ipsa, neq; ab alio quopiā animaliū repeti. Permeare verò cōtagionē eam etiā in pennas, quę alienas iuxta se positas adurere propemodum pro cōperto tradunt. Ita eius qui rerū summa potiat maiestas, fulgore suo reliquos obscurat, & veluti micātissimum Solis iubar, vbi exortū fuerit, lucē omnibus stellis intercipit. Obijciunt alij hoc in multorū principū tyrannidē & rapacitatē, quibus nō sine rerū tuarū iactura possis adhęrescere. Quomodocunq; E aūt quispiā acceperit, natura hoc cōparatū, vt debiliora à validiorib. absumant.

ERVDITVS IMPVRVS.

IN Diuinis literis, quę rem hanc austerius tractāt, Aquila, gryphus, haliętus & miluius rapacitatē significāt, & à sacris vt immunda rejciunt: per quas alites, vt signat Hesychius, intelligimus eos, qui sublimia quidē perscrutari videantur, cœli quippe motus & rationē, stellarū situm atq; naturā, quæq; superioribus in elementis igne & aëre fiunt varietates, cōtemplationi vigilijsq; non sua tantùm causa, sed aliorū etiā institutionibus dediti, vita tamē & impuri sint & malefici, dum vel insidias alijs intendūt, vel sordida quæq; cōuenantur, suarū ita rerū satagentes, vt ad cōmoditates suas omnia cōtrahāt, inexplebiliq; auaritia æstuantes, nō suis tantū fruantur, sed imbecilliorū quoq; bona diripiāt, qualē Hieronymus notat lib. de Viuendi forma ad Rusticū monachum, super eremita quodā, qui publicas priuatasq; eleemosynas in suum & suorū tantū vsum verterat. Ita enim scribit: Vidimus & planximus Crœsi opes vnius morte deprehensas, vrbisq; stipes quasi in vsum pauperum congregatas, stirpi & posteris derelictas. F

MALVS DÆMON.

NOn imperitè igit Aquila diuo Gregorio malignus est spiritus animarū raptor. Vt verò ea quæ de perniciosa dominatione dicta sunt, quę omnia ad mūdi huius principē accōmodari possunt, iam prætereamus, habet & hoc proprium Aquila quòd pisces ab alto aëre cōspicata, eos pręcipiti cursu delapsa rapit. Pisces verò animarum hieroglyphicum esse, dictum Commentario suo.

PRINCEPS SIBI TANTVM STVDENS.

ADiungunt ad hæc Ægyptij sacerdotes, Regem rerū tantū suarū satagentē, neq; aliorum incōmoda calamitatesve miserantem, per quā proposuissent Aquilā ostendi, eam quippe in astruendo nido solicitā: illa siquidē in solis excelsis, arduis & præcipitibus locis nidulatur, & omnino longè sublimius volat, q̃ volatilia reliqua. Hinc fit vt ab aliarū auiū consortio atq; consuetudine sese abducere videatur, qui quidē plerisq; Regibus mos est, qualem in Hadriano sexto Pont. Max. viro Batauo vidimus, qui humanā omnem consuetudinē ita auersabatur, vt nō nisi propria vel vtilitate vel necessitate cogente, sui vidēdi copiam faceret. Quòd si, quod raro admodū vidisses, spatiatum in subiectos Pontificio

palatio

A palatio campos obequitaret, nullis accitis comitib. nullo, vt Pontificū mos est, æris tinnuli signo dato, iter arripiebat: simulac principes, antistitesq; & cohors reliqua ex officio assecuti esset, equū ipse, nullius salutatione moratus, citatiore gressu perurgebat, conspectumq; omnem hominū, tanq; nihil ad se eorum ingeniū pertineret, effugere properabat, seq; in intimas palatij latebras occultabat.

PRÆ FAME MORIENS.

QVòd si hominē eo mortis genere peniturū, quod Homero Platoniq; omnium est miserrimū, iidem significare voluissent, hieroglyphicū habebant Aquilæ, cuius rostrū esset enormiter incuruatū: senescentibus enim Aquilis rostrum supernū accrescit adeò, incuruaturq; subinde magis ac magis, vt nulla demùm aperiendi data copia, inedia plerunq; deficiat & extinguat. Hinc illa in bibaces, Aquilę senectus, exprobratio: quippe quæ amissa edēdi facultate, humorem assiduè sorbillare cogitur, vitamq; aliquandiu pertenui ea ope protrahere. Ac, ne vsquam desint Græcorum fabulæ, commenti illi sunt fuisse olim hominē, qui hospitem affecisset iniuria, proindeq; deorum ira in Aquilam cōmutatum, B inq; sceleris pœnam eo affectum malo, vt fame consumeretur.

IVVENTVS RENOVATA.

ADdunt alia quædā iuniores, vt illud ex Psalmo interpretentur, Renouabitur vt Aquilæ iuuentus tua: quod nescio cur nōnulli legunt, Reuocabitur, cùm Græcè sit ἀνακαινισθήσεται. Diuus Hieronymus Aquilā ait, vbi cōsenuerit, pennis supra modū grauari, ideoq; fontem ab ea quæri, cuius aspergine pennas egerat, quibus leuata calorē intra se colligit, sanaturq; tum primùm oculos, mox ab immersatione in iuuentam redire. Eucherius Aquilas ait vi nimiæ senectæ implumes fieri, & nido relatas à pullis suis vicissim ministrātibus pasci, donec deterso senij veterno, cū pennis volandi etiā vsum recipiāt. D. Augustinus Aquilam ait senio grauatā rostri immodicè crescentis aduncitate eò redigi, quod paulo antè dicebamus, vt nec os aperire, nec cibum vllo pacto capere possit: impulsam itaq; naturę vi collidere rostrum ad petrā, cuius attritu excussa ea parte quę redundabat, ad cibū redire, atq; ita ex eo senio reparari, vt omnino iuuenescere videatur. Nostri petrā loco hoc Christum intelligūt: proq; rostro obunco, prauitatis peruersitatisq; opera, q; Physiognomici eius figuræ nasum, vti superius C dictum, iracundię & rapacitatis indiciū esse volunt: huiusmodiq; homines auaros plurimū alieni appetētes, & vltionis studiosos inueniri. Vitia verò hæc nō alia excuti ratione, quàm per Christi disciplinā queūt, atq; ita pro iuuentutis renouatione animi depurationē intelligunt. Corpus enim nostrū ab adolescentia pergit in seniū, verū anima sapientis, pij probatiq; viri, à senecta in adolescentia trāsmittit, atq; ita homo hic exterior flaccescit, & deficit indies, interior verò eo magis vigescit ac renouatur, quo diutius in iusti honestiq; meditatione exercitioq; vitā degit. Tale aliquid apud Platonē inuenias, dicente Socrate: Tunc sanæ mentis oculus acutè cernere incipit, cùm corporis oculus incipit hebescere.

APOSTOLI.

QVod verò legitur Euangelio Matthæi, Vbi fuerit cadauer, illic & Aquilę cōgregabunt: per cadauer Adamantius Dominicę passionis mysteriū interpretatur, per Aquilas Apostolos, de quibus etiā dixerit Esaias: Assumēt pennas sicut Aquilę, & current, & nō lassabunt, & ibunt, & nō esurient: siue vt alibi legitur, Currēt & nō laborabūt, iter faciēt, & non lassabunt. Huic interpretationi adstipulatur etiā Eucherius, qui loco hoc Euāgelico pro Aquilis sanctas ani-

mas accipi tradit: & Salomonicũ illud, Via Aquilæ in cœlum, de Christi ascen- D
su intelligi debere cõtendit. Quòd si ad eruditionem hanc profana etiam adiun
gere liceat, Antipatri memorabile fertur epigramma, siue illud Speusippi fuerit,
in Platonis sepulchrum, quem vt diuinũ antiquitas vniuersa venerata est, cuius
ille animam ad sepulchrum è cœlo allapsam in Aquilæ speciem agnoscit:

Αἰετέ, τίπτε βέβηκας ὑπὲρ τάφον, ἢ τίνος, εἰπὲ
　Ἀστερόεντα θεῶν οἶκον ἀποσκοπέεις;
Ψυχῆς εἰμὶ Πλάτωνος, ἀποπταμένης ἐς ὄλυμπον
　Εἰκών, σῶμα δὲ γῆ γηγενὲς ἀτθὶς ἔχει.

Cur Aquila ad tumulum hunc volitas dic: nuncquid ab astris
　Hic habitare Deum fortè aliquem intuita es?
Imò anima extincti sum diua Platonis, Olympum
　Quæ colo, sed corpus terrigenum Attica habet.

INGENIVM VELOX.

PIndarus & aliis plerisque locis, tum præcipuè Nemeis, ingenii promptitudinẽ & velocitatem per Aquilam ostendit, sumpta ab eo cõparatione, quòd prædam E etiam valde procul distantem mira pernicitate nanciscatur, visuque ita polleat, vt profundissima quæque prospectet: quæ omnia ingeniorum acumini sunt accommodata. Idem cùm Bacchilidis & æmulorũ suorũ gloriã eleuat, coruos illos, se vnũ Aquilam iactat, quòd promptissimo ingenio nihil non concipiat quantumlibet arduũ, & à terra marique remotũ, mox & styli velocitate quæcunque cõceperit assequatur. Ad huiusmodi rerum amplitudinem alludere mihi videtur Aristophanes, Auibus, cùm Atheniensibus aut adulaturus, aut eorum spes inanes elusurus ait, αἰετὸς ἐν νεφέλαισι γενήσεαι. Nimirum enim oraculum acceperant Atheniẽses, fore vt tãto vrbes reliquas post se interuallo relinquerẽt, quãto Aquila reliquas aues volatu superat. Et Sosithei dictum illud celebre super vi eius impetuosa:

Εἷς μυρίους ὄρνιθας αἰετὸς σοβεῖ.

Vna Aquila innumeras exagitabit aues.

NILVS.

ATque Aquila hac quidem de causa Nili fluminis hieroglyphicum in sacris Ægyptiorum literis habita: quoniã enim Nilum perniciter currere, tantaque F profunditate insurgere obseruatum est primùm Promethei tempore, eam enim fuisse Aquilam nonnulli tradunt, quæ Promethei cor discerperet, quippe cùm causas incrementi peruestigare non posset, ab Hercule demùm Aquilam cohibitam, qui fluminis impetum partim aggeribus, partim fossarum deriuio coërcuerit, Prometheaque omnes exundationis causas edocuerit. Inter autem vetusta Nili cognomenta AQVILÆ nomen inuenias, quod nomen à colore nonnulli dictum putant, vtpote qui, vt Maro ait, viridem Ægyptum nigra fœcundat harena: & æquora ab eo colorari Catullus inquit, nomenque illi à limo, quem trahit, factum aiunt Etymologici, nam mare in longa inficit spacia, eaque de causa Melas olim, & mox Melon appellatus Ennio, Ausonio, & aliis: idque etymon in nomine à nigrore Festus & Seruius agnouere.

ALTA COGITATIO.

NOn defuere tamen qui Aquilam huiusmodi Promethei cor adrodentẽ, ad mores trahere conarentur, ac profundæ cogitationis principem significare contenderent. Sed ne diutius in Prometheo hæsitemus, quæ nostri super Aquila senserint, potius aperiamus.

A DIVVS IOANNES.

SAnè homines cùm solam auium omniū Aquilam esse diuinam autument, & antiquitas eam Ioui tela gestare crediderit, inde persuasi sunt, quòd eam omnium maximè oculo valere conspexerant, longissimoq́ intervallo minutissima quæq; discernere, Homeri ad hoc accedente testimonio, ita dicentis:

ὥς τ' αἰετὸς ὅν ῥά τε φασὶν
ὀξύτατον δέρκεσθαι ὑπουρανίων πετεηνῶν.

Vt Iouis ales,
Cuius acutam aciem perhibent præstare volucres
Ante alias, quotquot cœlo spatiantur aperto.

Et hymno Mercurij, vbi Apollo de Mercurij occultatione loquitur, qui ita latitaret, ait, vt neq; ipsum vel Aquila, quæ tam acutè videt, inspexisset. Hinc Theologi nostri D. Ioannem Euangelij scriptorem per Aquilę hieroglyphicū à diuinis illis vatibus præmonstratū deprehendêre. Sanè Aquilam (vt nomen etiam interpretemur) ab acutè videndo dictam nonnulli ex veteribus asserunt, vt pote
B qui Aquilam quasi aculam ab acumine dictam velint: quamuis, vt paulo antè dicebamus, alij ab aquilo colore vocem ducant: est enim aquilus color fuscus & subniger, ab aqua denominatus. Vtcunq; autē, acutissimi visus Aquila est Ioannes, qui oculi acie in altissimæ diuinitatis recessum directa, præ omnibus maximè superioris naturæ secreta reuelauit: cuius facies Ezechieli visa supremum ex quatuor locum obtinere: qui ad abolendam Abionitarum hæresim, quæ Christum hominem tantùm, non Deum etiā asseuerabat, ad altissima remotissimaq́ rerum principia præpetibus euolauit pennis, deq; penitissimo diuinitatis nido nitidissimas ac maximè pellucidas illas gemmas surripuit, quæ postmodum intuentium oculis quantumlibet conniuentibus hallucinantibusq́ micantissimi luminis claritatem attulere. Illic enim erat lux vera, quæ sola lumen mortalibus elargitur. Hic ille deprehendit humanarum diuinarumq́ rerum omnium λόγους initio fuisse, atq; penes Deum, ipsum deniq; Deum, ipsam esse rationem, quæ apud nos sub Verbi nomine recepta est: vt reliqua missa faciam, tam multis diuinæ sapientiæ luminibus illustrata. Hęc est deniq; illa Aquilę volitantis effigies,
C diceret Irenæus, quam sacri præuidere vates, quæ Ioannis nostri beneficio, spiritus in Ecclesia aduolitantis gratiam manifestat. Nam hic altè exorsus principium, quod à patre est, effigiem Verbi, quæ refertur in filio, & præclarā eius generationem enarrat, tanta cum fiducia rem tam arduā aggressus, vt Aquilæ symbolo meritò figuretur: Ioannes inquam ille altiloquus, q Aquilæ referatur hieroglyphico, ipsa susceptæ lucubrationis materia sublimis, ait Eucherius, & ab ipso rerum principio repetita, in causa fuit. Proinde cùm volatu sublimi in ipsam Dei omnipotentis aulam elatus sit, & oculorum aciem visu præpollens in admirandæ diuinitatis faciem infixerit, doctrinam nullo antea mortaliū ingenio conceptam ab alto detulit, cuius initium, In principio erat Verbum.

STATVTA FIRMITER SEDES.

HOc quoq; sacerdotū Ægyptiorum hieroglyphicum fuit, per Aquilam, quę saxum gestaret, hominem significare, qui firmam stabilemq́ in ciuitate, loco ve aliquo, sedem sibi posuisset: illa enim simulac nidum sibi comparauit, quò possit firma & inconcussa rem suam procurare, lapidem quempiam exquirit, quem in nido pro libramento collocet: neq; aliā huius rei causam sacerdotes illi tradidere, satis habentes constructi nidi firmitatem per huiusmodi argumen-

tum indicasse. Nam & firmandis nauibus, priusquam anchoræ vsus repertus esset, id opis saxa contulêre, id quod Apollonius Argonautas fecisse scribit: vt minimè mirum sit, saxum, etiam in Aquilæ nido positū, inseruire stabilitati. Cæterùm lapidem hunc eum esse credere possumus, qui ἀετίτης appellatur, Aquilinū Latini dicunt, ad multa remedia vtilem: adq; id præcipuè, quòd partum contra omnes abortuum insidias custodit. Idem muliebribus feminibus adalligatus, quotidiano experimento mirificè prodesse, pariundiq; facilitatem inducere cōperitur. Eo incenso morbum Herculanū, hoc est, furorem qui plerunq; ex atra bili accidit, qua potissimū Herculem laborasse tradunt, explorari putant. Inædificari nido asserunt autores nostri, nihil igne deperdere, prægnantem esse, alio velut in vtero sonante. Sed vim illam medicam non nisi in nido direptis pollere, magorum tradit superstitio: neq; tamen in omnium generum nidis inueniri, sed in Melęnaëti tantùm, Pygargi, Morphni, siue vt Homerus, Percni, atq; Gnesij. Duas verò Aëtitis species agnoscit Zoroastres: vnum densum & solidum, alterum rarum & inanem: inesseq; solido vim illam perficiendi fœtum, & vsque ad partus debita tempora continendi. Occurrebant hîc multa super lapide significata, quandoquidem ex eo ab Aquila in nidum collocato, rerū stabilimentum Ægyptij significare commenti fuerant: eaq; firmitas ad Capitolij immobile saxum referenda videbatur: quæq; veteres passim de cultu lapidis sanxissent: vtq; vel nomen ipsum magni instar numinis aliquando habitum: quæq; hîc pietas nostra de petra sentiret: sed quoniam nobis cum Aquila res erat, quę lapidis essent, in commentario quod est super ædificiorum partibus, transferre, ibiq; commodius de argumento huiusmodi differere cōstituimus, cùm multa adhuc ad Aquilam pertinentia superessent.

TERRARVM DOMINATIO.

ET vt longo circumuecti circuitu rursus ad imperij significatū reuertamur, nostræ etiam sacræ literę per Aquilam terrarū dominationem intellexerūt, vbi apud Ezechielem legimus, Aquilam visendæ magnitudinis, quę latè passis alis, immaniq; membrorū ductu, oppleta plumis, varietate insignis, vnguibus ferox & minabunda, prępeti volatu ad Libanum applicuerit, Cedriq; inde medullam, tenellosq; surculos euulserit, tota altiorū frondiū summitate decerpta, adhæc succisis etiamnū vitium seminibus, quæ omnia Babylona translata sunt, ibiq; sata. Neq; huic absimilem alteram adiecêre, quæ vitium earū palmites deprædaretur. Per priorem illam nostri aiunt Nabuchodonosora Babyloniæ Regem interpretari: per alteram hanc Ægypti tyrannum, quorum prior Hierosolymam cepit, & populū cum Rege ipso Sedechia principibusq; alijs in captiuitatem abduxit: alter verò, cùm bellum aduersus Assyrios mouisset, Israëliticū populum seruitutis affectum tædio ad se traduxit. In vtroq; Rege Aquilæ hieroglyphicum proponitur, sed longè latior interpretatio est in ea quæ Nabuchodonosora describit. Alæ siquidem diffusæ, numerosos indicant exercitus, quos ille secum traxerat. Membrorum exporrecta longitudo, regni eius diuturnitatem. Plumæ nihil aliud sibi volunt quàm diuitias, quibus locupletissimus esset. Varietas plumarū, rerum ab eo gestarum gloriam indicat. Armorū horrorem, vngues. Libanus Iudææ claritatem atq; celsitudinem longa annorum serie conspicuam, vnde ille medullam Cedri auulserit, quippe nobilitatem extirparit, & summas quasq; frondes decerpserit, hoc est, ne tenerrimæ quidem Regum proli, ætati scilicet infirmæ, pepercerit. Sedenim totam oraculi ænigmatici seriem inter-

A interpretatur Adamantius in eundem Ezechielem homilia vndecima.

AQVILARVM INSIGNIA QVÆDAM.

QVòd verò initio dicebamus Iustinianam familiam aurea insignem Aquila, alios huc trahit ex antiquis, quorum claritas gestaminibus huiusmodi innotuerit. Sed illud priùs dicam, quod dissimulandum in huiusmodi narratione minimè videatur.

TERRARVM VMBILICVS.

APud Delphos scilicet duas fuisse Aquilas ex auro, quod monumentū erat terrarum vmbilicū apud eos esse, quem Iupiter ea ratione explorauerit, vt Aquilas duas, vnam ab Oriente, alteram ab Occidēte dimiserit, quæ pernici volatu in aduersum allapsæ, supra Pythona factæ obuiā sunt: quo loco designato, declaratū est ibi terræ habitabilis medium esse, isq; honos geminis Aquilis habitus, vt in templo ibidem excitato, aureæ constituerentur. Atq; hinc illud innotescit, quod in Maronianis appendicibus legitur:

Pallas Cecropias tuetur arces,
B *Delphos Pythius orbis vmbilicum.*

Ab Apolline autem ad Respub. & milites transire ipso narrationis ordine inuitamur: ad eorum igitur insignia quædam ostendenda calamum conuertemus: gentilem enim scutorum vsum, variasq; in eis imagines, aut picturas, quæ familiarum indicant stemmata, cognationesq;, tametsi viri haudquaquam contemnendi, esse hæc recentioris ætatis inuenta existimarint, nos antiquissimi moris esse, & hic & alibi toto Opere disseruimus.

LACEDÆMONII.

NAnq; Aquila, quæ draconem arreptum gestet, Lacedæmoniorum rempublicam ostendit: huiusmodi enim signo literas illi publicè obsignabant. Tradit hoc Iosephus, vbi literas Lacedæmoniorum recitat Arij eorum Regis ad Hebræos Onia Pontifice datas, quarum sentētia ea erat, vt profiterentur Lacedæmonij se per Abrahamum Iudæorum esse cōsanguineos, proinde gentem ipsam hortabantur, vt quæ Lacedæmoniorum essent pro veteri necessitudine communia ducerent. Epistolam eam Iosephus ait complicatam figura quadran
C gula fuisse, eoq; obsignatam argumento, quod suprà posuimus. Quòd verò designarit epistolam fuisse quadrangulam, alios atq; alios indicat complicandarū epistolarū modos apud hos vel illos extitisse: alij enim paginis, alij tabellis, voluminibus alij in vmbilicos complicatis scribere consuerunt.

CLEARCHVS.

CLearcho autem Heracliensium Tyranno, qui Iouis se filium dixit, in publicum prodeunti aurea Aquila velut argumentum generis præferebatur.

HERCVLIANI IVNIORES.

EIusmodi coloris Aquila, quippe lutea, trunco insidens in parma luti sapphirei, cuius marginē eodem colore, sed admodū dilutiore, circulus ambibat, Herculianorū iuniorū erat, qui sub Magistro militū Præsentiali militabāt, quod in antiquis quibusdam eius militiæ cōmentarijs inueni apud Maffæos Romæ.

HERCVLIANI SENIORES.

SEniores verò Herculiani cæruleā Aquilam alis vtrinq; passis habuêre in rubra parma, cuius latus ambitus in margine lutei coloris erat, quē nigra linea circunducta in partes duas æquidistātes dissecabat. Erant verò Iouiniani, siue, vt apud Vegetium est, Iouiani, atq; Herculiani, Illyricæ legiones duæ, quæ sena

millia militũ habebant, quos Diocletianus, qui se Iouẽ Latinè vocitabat, & Maximianus, qui pro Hercule se gerebat, cùm ad Imperium peruenissent, pro merito virtutis ita nominibus à se inditis, appellandos censuere, eosq; cunctis legionibus prætulerunt. Tela verò illis erant plumbatæ, quos Manobarbulos vocabãt, eosq; portabãt scutis insertos, ĳsq; opportunè iactis, hostes equosq; priusquàm nõ modo ad manũ, sed ad ictum missiliũ peruenirent, graui admodũ percussione cõsauciabant, Imperatoresq; illi horũ opera bella plurima cõfecerunt. D

IOVINIANI IVNIORES ET SENIORES.

IOuinianorum autem qui Iuniores vocabãtur, insigne erat Aquilæ apotheosis, redimiculo supra caput imposito. Ales ipsa natiui coloris in parma lutea, quæ rubro primùm circulo claudebatur, inde altero sapphirei coloris toto margine complectebatur. E' pectore autem Aquilæ aureus extabat vmbilicus. Seniores verò purpuream gestabant Aquilam in parma cærulea, duoq; erant pro margine circuli, ruber interior, exterior luteus.

QVARTODECIMANI.

CÆrulei coloris aliquanto diluti Aquilam gestabant Quartodecimani, qui sub Magistro militum per Thracas militabant. Ea verò ales in alba parma insidebat orbi ceruleo densioris luti, intra quem circulus ruber erat, à cuius medio aureus extabat vmbilicus. Verùm hæc satis fuerit attigisse, ne opusculum vniuersum insignibus & gestaminibus farciamus. Hæc atq; alia pleraq; huiusmodi scriptores rerum memoriæ prodiderunt, quæ si prosequi velim, nullus vnquam futurus sit modus: quare manum de tabula, sitq; iam super Aquila satis superq; declamatum. E

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLVNEN. AD CLARIS. ACTIVM SYNCERVM, DE IIS QVÆ PER PHOENICEM, PELECANVM, ET QVASDAM alias aues significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

TIBI verò SYNCERE ACTI carissime, Phœnicem & Pelecanũ, quiq; in ipsam historiæ seriem quibusdã veluti laqueis detenti sese inuicem implicuerunt, sociatiq; in hunc locum aptissimè conuenerunt, Noctuam, Cornicem & Passerem, dedicare cõsilium fuit. Ac Phœnicem quidem ea de causa, quòd veluti ille admirabili quadã insignis pulchritudine, visu rarissimus post longissima temporis interualla conspicitur, ita Latinæ linguæ nitor, & eloquentiæ cultus ornatúsq; per tria fermè Phœnicis secula desiderati, ætate demum nostra, beneficio, opera, & labore plurimũ tuo suscitati, spectãdos sese theatris iam omnibus exhibuere. Pelecanum ob eã, qua præcipuè commendaris, in amicos omnes charitatem atq; beneficentiã, vt nemo vnus hodie magis amico amicus, quàm Syncerus Actius esse prædicetur. Noctuã, quæ tuarum indicium sit lucubrationũ, quas Minerua haudquaquã inuita elegãtissimas elaborasti. Cornicem ob diuturnitatem, quæ scriptis debetur tuis, non modo vno plus seculo, sed perpetuò summa omnium commẽdatione victuris. Passerem ob orationis tuæ Veneres Cupidinésq;, qua nihil suauius neq; iucundius excogitari potest. Sed enim quæ multa atq; præclara de ingenij tui sublimitate dici possent, ea cõsultò prætereo, quia tu lõgè maior es quàm mea te capere possit cõmendatio: quis enim Solis lumẽ afferre, nisi fatuus quispiã, aggrediatur? Igitur cùm tuo ipse sis splẽdore clarus, principatũ hũc in literaturæ F

A *raturæ candore tuum suo se præsidio tuentem missum faciemus, quodq; nostrum est institutum,*
ad animalium quæ interpretanda suscepimus, significationes conuertemur: quæ quidem quales
& cuiusmodi sint, quamuis tu eas tum ex Græcis Latinisq; scriptoribus non ignoras, tum ex ad-
mirabili illa venerabilis antiquitatis tabula ænea, quam simul apud Bembum inspeximus, po-
tes edoceri, quæ omnem Aegyptiorũ historiam antiquiorẽ, argento atq; auro delineatam osten-
tat. Quid tamen & nos super his compererimus, ex ipso Phœnice indicare iam incipiemus.

INSTAVRATIO.

AEGYPTII sanè sacerdotes, cùm
longa quid annorum serie inter-
missum, & iam antiquatum esset,
quippe ludi, sacra, ceremoniæ,
supplicationes, mores, ritusve ali-
qui, triumphorum splendores, vel quid huius-
B modi, euenissetq; postmodũ vt eadem instau-
rari contigisset, Phœnicem in huius rei signifi-
catum sculpere consuerunt. Vnicum eum pleri-
que omnes autores tradunt orientales habitare solitudines, ab omni hominum
commercio visuq; separatum. Nomen illi Plinius inditum ait à phœnice arbo-
re, quæ palma Romanis est, ob id, quòd ex Syagrorum genere vna quæ in Cho
ra est intermoritur, ac ex seipsa renascitur. Phœnix quoq; noster vbi moriendi
tempus ipsemet aduentare præsensit, post annos, quos viuere perhibetur, circi-
ter quingentos, in Ægyptum fertur, vbi ad humum demissus (ita enim Ægyptij
rem memoriæ prodiderunt) rostro semetipsum vellicat, acceptoq; ex eo velli-
catu vulnere cruorem emittit, ex quo primùm ceu vermiculus nascitur, mox
pullus fit alter, forma priori similis, qui quamprimum pennas indeptus est, con
fert se vnà cum patre in Heliopolin, quę in Ægypto est, vbi primum Phœnicem
ortum ait Athenæus, quò simulac venerit, oriente mox Sole moritur, nouo pul
lo in regna sua transmigrante. Vnde minimè mirum est, duos aliquando Phœ-
C nices simul visos proditum ab historijs. Alij scribunt defunctum parentem à
Phœnice pullo in eandem Soli dicatam vrbem gestari Smyrnea sphæra recon-
ditum, quod nõ inficiatur Adamantius: sed enim cuius textoris manu obrotun-
da illa cistula contexatur, maximè velim edoceri. Ouidius hoc prius dixerat
XV. Metamorph. vnam esse alitem quę sese ipsa reparet atq; reseminet: nam vbi
vitæ suæ secula compleuit, structo in palmæ alicuius vertice, ex casia, nardo, cin
namo & myrrha nido, se superimponit, finitq; in odoribus æuum: inde Phœni-
cem alterũ renasci de patris corpore, qui cùm satis virium per ætatem indeptus
fuerit, vt oneri ferundo sufficiat, nidum è ramis auellat, suaq; incunabula & se-
pulchrum patris in Heliopolin deferat, atq; vt ipse dicit, reponat ante ipsius So
lis fores: res quippe ingeniosissimo quouis Poëta digna. Horus nihil amplius
ait, quàm ab Ægyptijs sacerdotibus alterum defunctum illum summo cultu su-
scipi, cui mystæ iusta ea ritè redderent, quæcunque in reliquis alijs sacris anima-
libus facere mos erat. Quæ verò de nido eius Manilius senator togatorum, vt
aiunt, diligentissimus, tradidit, quæq; inde nouis adiectis ad fabulam com-
mentis posteri licentiosius ampliarunt, cùm maximis ille nobilis doctrinis,
doctore, quod asserit Plinius, nullo fuerit, hi verò nullo veterum autorum

testimonio fabulentur, quæ sit adhibenda fides, aliorum fuerit iudicium. Obijciet aliquis Lactantium, summũ, non inficior, virum: sed is, vt etiã Ouidius, poëma scribit, non historiam. Ego sanè super Phœnice atque Pelecane, de quo paulo pòst, superque nõnullis alijs, maiorem his adhibeo fidem, qui eadẽ in regione locisque vbi animalia hæc reperiuntur, & geniti & educati sunt, ac ea perinde cõspicere aliquando potuerunt, quàm ijs qui auditu tantùm eorũ naturas excepere. D

Quamuis verò de moriẽdi modo, deque funerandi ratione super Phœnice scriptores diuersi abeant, in eam tamen omnes concordiam deueniunt atque consensum, vt Phœnicẽ nouũ ex præmortui corpore fieri nequaquã inficientur: esseque hoc plenißimũ atque firmißimum futuræ resurrectionis specimen, Tertullianus asseuerat, quippe qui de Phœnice loquens ait: Ille semetipsum libenter funerãs renouat, natali fine decedens, atque succedens iterum Phœnix: vbi iam nemo, iterum ipse, qui nõ iam alius idem. Quid expreßius in hanc scilicet resurrectionis causam? aut cui alij rei tale documẽtum? (de resurrectione quippe loquit.) Addit & hęc etiã scriptis suis: Et florebis, inquit Deus, velut Phœnix: id est, de morte, de funere, vti credas de ignibus quoque substantiã corporis exigi posse. Prosequitur mox rationes suas. Multis passeribus anteştare nos Dominus pronunciauit: si nõ & Phœnicibus, nihil magnũ. Inde subijcit ironiam: Sed homines semel interibunt, auibus Arabię de resurrectione securis. Ita ille paßim acerrimus Christiani nominis propugnator, labentem hanc aciem restituere cõtendit, cui veluti sacræ innixus anchoræ, vxorẽ quoque vna eius cõmemoratione ad vidualis pudicitiæ obseruationem adhortatur. Probè enim vxor, inquit, quæ maritũ in pace præmisit, pro anima eius orat, & refrigeriũ interim postulat ei, & in prima resurrectione consortium, offertque annuis diebus dormitionis eius: & quæ plurima omnium lectione digna prosequitur. E

ABSENTIA DIVTVRNA.

VTcunque autem de morte Phœnicis traditũ sit, Ægyptij sacerdotes tam diuturnæ migrationis ergò, eum qui peregrè profectus diutißimè domo procul abfuisset, per hanc alitem significabant: propter viuacitatem autem, animam hîc diuturno tẽpore versatã. Nam animi patriam nõ esse corpus, sed nos hîc, quandiu viuimus, peregrinari, non Ægyptij tantùm, sed Græcorum Latinorumque autores præstantißimi, nostraque in primis pietas, paßim admonuere. F

SOL.

CVm verò Phœnix vnicus omnino esse perhibeatur, & pulchritudine volatilium genus omne longo post se relinquat interuallo, quippe qui sit aureo circa colla fulgore rubicundus, cætero corpore purpureo cæruleam caudam roseis pennis distinguentibus, cristis faciẽ caputque plumeo apice, vt Plinius diceret, honestatus, simulachrũ Solis ab Ægyptijs ferebatur, cui, quòd solus sit, à raritate nomen: quo quidẽ nihil admirabile magis intuemur, dum lumen ille suum longè lateque per ima etiam penetralia exiguo quouis aditu veluti suprema quadã inundatione diffundit, eaque de causa Polys cognominabatur: id enim est apud Philippũ Ægyptij vocabuli significatũ voce Græcanica inductum, à multarũ scilicet dotum opulentia magnitudineve, quia omnia sibi collata latißimè superat & excellit.

PRÆ-

A PRÆSTARE.

Aegyptij deniq; cùm Sole magis quàm reliqui homines gaudeant, eiusq; beneficio perfruantur, quo maximè feruet tempore, prouincijs reliquis quantumlibet remotis & in Septentrionẽ declinantibus grauis, Ægyptijs solis est cõmodus, Nilo tunc scilicet exundante. Cùm verò per Phœnicẽ Solem intelligerent, per eundem exundationem identidem significabant. Neq; tamen simplex erat apud eos exundationis vocabulũ, sed id PRÆSTARE ET EXCELLERE etiam indicabat: atq; vti cuiusquam esset in aliqua vel ingenij, vel corporis, vel opum dote claritas, ita eum exundare dicebãt. Nos quoq; rarissimos doctrina virtuteq; viros, qui longè reliquos antecellũt, Phœnices appellare cõsueuimus. Opposito verò modo multitudo, pro vilitate ponitur: vt, vnus è multis, apud Pliniũ Epistolis, ex vulgaribus quippe & ignobilibus hominib. Et apud Ciceronem, multi sępe eodẽ sensu. In sacris literis Psal. LXX. Quasi prodigium factus sum multis, hoc est, imprudentibus, insipientibus & ignobilibus.

B

DE PELECANO.

Ex eadem solitudine Pelecanus occurrit, quã Latini Plateam, vt putat Gaza, vocauere. Nam sunt qui Plataleam eam apud Plinium vocandam existiment, voce hac ex Ciceronis de Natura Deorũ lib. secundo desumpta. Idem nomen apud Hebręos Quat, à nonnullis Pelecas, ab alijs onocrotalus interpretatur. Pelecanũ sanè auem paruam esse, quæ solitudine delectetur, Eucherius scribit. Esse tamẽ aliud Pelecanorum genus in Nilo, non inficiatur, passimq; in stagnis & lacustribus locis habitare, penè cygnis simile, nisi quòd paulò maiores sunt. Atq; hi forsan onocrotali, quos Veneti syllabis aliquot ademptis crotos vocant. Deuorãt hi cõchas auidissimè, multitudinemq; laxo admodum ingestã gutturi euomũt, atq; ita mox quod apud cibo quasi coctum absumunt, crustas negligũt. De q; genere hoc dubio procul quæ dicturi sumus hieroglyphica desumuntur.

INSIPIENTIA.

C Insipientem hominẽ, quippe qui nullam rerũ rationẽ examinet, per Pelecani hieroglyphicum significari tradunt Ægyptij, propterea quòd auis ea cùm possit in editioribus locis nidificare, veluti prudentiora faciunt volatilia, quæ ita se à multorum iniuria subducunt, ea satis cum imprudentia spatiosas areas perquirat, in quibus terra defossa oua ibi edita deponat: quod simulac animaduersum est à pastoribus, vel ab ijs qui id genus alites aucupãtur, vbi primùm pulli exclusi sunt, eò properant, & vel aridis boum excrementis, vel alio quopiam fomite locum sepiũt, mox ignem inijciunt: (ὑποβάλλουσι enim in manu scriptis codicibus, non ὑπερβάλλουσι) Pelecanus autẽ quamprimùm conspexit fumum, ocyus aduolat, & longè maiore imprudentia quàm nidificauerat, ignem alarum quassatione quærit extinguere, cæterùm ignis ventilati[illegible]gitatus, vehementius incenditur: perstat illa nihilo secius flammas alis v[illegible]are, rata se opem ita filijs allaturam: sed enim contrà accidit quàm sperarat, quia pennis omnibus ita exustis, euolandi facultate priuatur, at-

que ita minimo negotio capitur. Animaduerte verò in antiquis Hori codicibus D
esse, [illegible] non vt in vulgatis, [illegible]. Hinc Ægyptij reliqui, qui sacris initiati non erant, alite hac nulla religione vescebantur: pietatem autem in filios huiusmodi, vitio dabant insipientię. Dicebant enim Pelecanum non consulto, vti Vulpanseres faciunt, ad id certamen ferri, sed per imprudentiam, & mentis alienationem quandam ([illegible] enim, nō [illegible], in manu scriptis Hori codicibus habetur) quare tanquam auem inauspicatò genitam, ac malè feriatam contemnebant, nullo eam honore prosequentes. Hebræi nomen id huius alitis, quo de superius mentio facta est, punctis ijs præsignant, quæ profanam eam, & à mensis reiectam indicant. Sanè Leuitico Pelecanū, quem Septuaginta interpretes cum ibide, porphyrione, cygno, herodio, & charadrio nominant, ideo cum his omnibus profanū decreuere, quòd longiguttures sunt, si nouum liceat proferre vocabulum: quæ autem alites sunt huiusmodi, cibum nō ex aëre, aut ex arboribus aucupantur, sed vel à terra, vel ex mari, fluminibus've aut stagnis: vt ibis serpentes venatur, porphyrion vermes, pelecanus & cygnus pisces: ex earum figura hominem scilicet intelligentes, qui cibo posthabito cœlesti, terreno pascatur, aut marino, hoc est, mentem ad inferiora deijciat, diuinoq; E
neglecto cultu, humana quæq;, atq; ea & sordida & parum vtilia perquirat. Sordidi enim vermes, sordida reptilia. Pisces verò parum conferunt ad nutrimentum, de quibus loco suo disputabimus.

PIETAS ET AMOR IN FILIOS.

SAcerdotes tamen Ægyptij alitem hanc cum primis sacrā venerabantur, eiq; parcendum existimabāt, & honoris causa nullo pacto vt mensis inferretur, æquum arbitrabātur, cùm factum id, quòd pro filiorum salute neci se tam atroci dederet, non imperitiæ stupori've aut imprudentiæ imputarent, sed incomparabili paterni affectus charitati, supremæq; miserationi, qua erga filios maximè omnium afficiatur. Fallere enim venatores, eosq; transuersos seducere, non sine spe fugæ, quod vulpanser agit, parui omnino momenti est. Femora etiam, quod vultur facere perhibetur, vellicare, vt excusso sanguine filij pascantur aliquandiu, non magni admodum est cruciatus. Sed enim in adeò penetrabiles furentis ignis ardores inijcere se, eaq; perseuerantia tam cruciabili tormento torreri, suprà quàm excogitari possit admirandum. Quod'nam enim animal tam F
fatuum, tam stupefacto sensu inueniemus, quod ad vnius prunæ tactum non euestigiò resiliat? quod adeò robustum atq; impauidum, vt accensam non expauescat flammam? Animosi atq; imperterriti ante omnia animantia leones: illi tamen tam feroces, tam indomiti, tanto animi corporisq; vigore prædìti, consternantur statim ad vnius prætentæ faculæ conspectum, præq; timore propemodum exanimascunt. Videt Pelecanus ignem, cuius non ignorat vehementiam, audacter accedit, ardorem in membra singula intolerabili cruciatu penetrātem sentit, neq; loco dimouetur: exuritur penè tota, neq; tantillum quidem consternatur, patientissimaq; constantia vigens, saluti filiorum intenta potius, quàm suæ mortis genere omnium atrocissimo conficitur: tanta in eo charitas, tantus amor, tanta vis pietatis elucescit: & quispiam audebit eam stuporis insimulare, & malè feriatam auem appellare? Subit ad hanc sententiam [illegible]inoës recordatio, quæ à Ptolemæo fratre insidijs & fraude decepta, cùm [illegible]issores in duos filios impuberes immissos à fratre cōspicata esset, complex[illegible]ad se fugientes, ea parte qua vulnera filijs intendebantur diu corpus suum cædēdum opposuit, multisq;

multisq; ita vulneribus saucia, eorum tamen saluti consulere non potuit, illi e-
A nim in matris gremio inter oscula ipsa truculentissimè trucidati sunt. Quòd si Pelecanum simili casu sese morti obijcientem, insipientem appellauerimus, longè quidem insipientiorem Arsinoem dicemus, quæ ita pro filijs trucidari pateretur, cùm præsertim ipsa non ad mortem, non ad vincula, sed ad nuptias & regni successionem à Ptolemæo deposceretur. Sed tantum abest vt vel Arsinoe, vel Pelecanus sint imprudentiæ damnandi, vt omnium cōsensu merita, hoc est, ingenti laude, ob incomparabilem, quam omnes admirentur, charitatem, minimè fraudandi esse iudicentur.

MISERATIO.

SEdenim nostri quoq; cum Ægyptijs sacerdotibus in hoc pingendi genere consentientes, Pelecanū pro miseratione ponunt, & Assertoris nostri hieroglyphicū in summa cruce statuūt, qui nos sospitaturus, atrocissima torqueri morte voluerit. Agnoscit & Eucherius Pelecanum pro Christi symbolo. quamuis Hierony-
B mus tradit eam pullos suos rostri percussu interficere, pœnitentem mox factum, nido in ipso per triduum lugere, postremò seipsam grauiter vulnerare, & sanguinē suū super filios effundere, quo illi perfusi reuiuiscant: quod alij viderint. Sed quòd eam alitem, vt etiam alijs plerisq; persuasum est, rostro pectus dissecantē pingunt, vt ita fuso sanguine filios alat suos, ab Ægyptiorum historia valde alienū est: illi enim vulturem tantùm, vti suo diximus Commentario, id facere tradiderunt, neq; non, vt paulo antè dicebamus, Phœnicem: sed hunc non pietate adductum, vti vultur, sed fato ita coactum suæ consulere posteritati. Sunt & mutua filiorum officia, qui parentibus vicem reddunt, & escā famescentibus subministrant, verùm ijs quæ à parentibus in eos proficiscuntur, haudquaquā paria. Quod verò Celsus persuasum facere nititur, eos humanū genus superare pietate, Adamantius hæc ab ijs geri natura tantùm duce profitetur.

C

SOLITVDO.

NOstræ autem sacræ literæ per hieroglyphicum Pelecani, solitudinem interpretantur, cuius factum se esse similem Dauides canit, quia scilicet errabundus tunc per solitaria diffugiebat loca, qui Saulis Regis indignationē euitaret: quod vt apertius explicaret, nycticoracis etiā similitudinem adiecit, qui quidē non luce, sed tenebris in comparandis vitæ suæ necessarijs plurimùm fruitur.

DE VVLPANSERE.

SEd ne longius ab hac in filios charitate discedamus, insigne illud quoque exemplū incōparabilis amoris est, quòd à Vulpansere præstatur.

FILIVS.

FIlium, vt inquit Horus, vt alij, affectum in filios, scribere si vellent Ægyptij sacerdotes, Vulpanseris hieroglyphicum faciebant. Ales hæc ex anserum genere, qua lautiores epulas non norat olim Britannia, tanto filios amore prosequitur, vt si vnquam accidat, vt cum filijs in venatores incidat, simulatq; conspecti sunt illi, pater & mater sponte accurrunt, seq; ipsos venatoribus dedunt,

vt ita eos à filijs aliorsum auertant: θεσῶσι enim, non θῶσι, in antiquis manu scri- D
ptis codicibus habetur. Cuius pietatis ergò visum est Ægyptijs animal huiusmodi magna prosequi veneratione. In iisdem enim manu scriptis exemplarib. est, αἰγύπτιοι δὲ σέβονται τὸ ζῷον, non autem συμβιῶνες, vt habetur in impressis. Porrò Britanni, qui, vt diximus, Vulpanserem in delicijs habebāt, nostrum anserem religiosum opinabantur, eóque abstinebant. Nam cùm de moribus eorum Cæsar loqueretur, eos dixit anserum cibo non vesci, perinde ac etiam neque gallina, neque lepore. Verùm istud, olim.

DE NOCTVA.

RElìquum est vt & Noctuæ, & aliarum auium quas promisi significata prosequamur, quæ cùm nostrates sint, Latinis & Græcis plurimum innotuere, quare de his longè certiora sumus allaturi.

MINERVA.

PRimarium Noctuæ significatum est, vt Minerua per hieroglyphicū eius intelligatur, B de qua ipsa Glaucopidis etiam cognomentum sumpsit, siue propter cæsium oculi colorem, quo qui præditi sunt, præstantioris & acutioris ingenij feruntur esse, siue propter lucubrandi contemplandíque munus, quòd animi vis nocturni potissimùm temporis silentio vegetatur. Qua de causa dracones etiam, Gorgoneum quippe caput, ægidi adsculpebantur. Acutissimum enim esse draconi visum, ex eo potissimū apparet, quòd ab intuendo illi nomen, vt in Serpentis commentario copiosius. Addunt alij tertiam quandam causam, quia nusquam Noctuarum vis maior quàm Athenis, vbi dea ipsa præcipuè colebatur, vnde prouerbium illud emanarit, γλαῦκας Athenas ferre, siue id ob Noctuarum copiam, siue ob numorum multitudinem, qui Noctuæ signum habebant. Acerbè verò Demosthenes in huiusmodi Noctuæ cultum lusit, cùm è carcere populi Atheniensis elapsus fu- F
geret: nam ad Palladis arcem subinde respectans, sublatis manibus: O' Pallas, inquit, vrbium domina, cur tribus infaustissimis bestijs delectaris, Noctua, dracone, & populo? ex vna fortè cæcitatem, ex dracone liuorem animorum, ex populo instabilitatem & inconstantiam intelligens.

SAPIENTIA.

SAnè verò cùm Minerua consilij prudētiæq; Dea diceretur, aliquot in ostentis Noctua sapientiæ signum fuit: vt quæ in Hieronis priuati adhuc hominis hasta consedisse conspecta est primo bello quod iniit: nam aruspices hinc eum cautum in consilio futurum prædixere, id quod sapientissimum totius eius vitæ regimen comprobauit.

VANÆ SAPIENTIÆ STVDIVM.

SEd quantum pertinet ad doctrinæ studium lucubrationesq; ipsas, interpretationem eiusmodi non respuit Basilius, sed eos intelligi vult, qui vanæ sapientiæ studijs incumbūt. Nam vt illius aspectus noctu quidem valet, Sole autem illucescente nō mediocriter obfuscatur, ita istorum hominū mens acutissima quidem ad inanium rerum cognitionem esse videtur, hebetissima verò ca-

liginéque

A ligine'cp oppleta ad veram lucem hallucinatur, necp liquidò quicquã intueri potest. In hanc ferè sententiam Hierosolymitanus Hesychius Noctuã comedi prohibitum ait, quia lucis beneficiò noctc polleat, interdiu cæcutiat, ex quo illi debeant intelligi, qui legis contemplatione & scientia plurimùm gloriantur, Euangelicam autem claritatem ferre non possunt.

NOCTVARVM NVMISMATA QVÆDAM.

IN numis aliquot videas Palladis ipsius simulachrum cum ingenti vmbone, dextera ad oram vmbonis adiecta, virga à pectore ad solum applicata, cui videtur inniti: nam virga, vt in caduceo disputatum, disciplinã ostendit. Sub vmbone noctua est: inscriptio, ΒΡΕΤΤΙΩΝ. Ab altero latere caput galeatum, cum Pegaso in plano galeæ. Sunt verò Brettij, quos nos Bruttios vocamus, vt Hermolao Byzantio, qui Stephanum deflorauit, placet, à Bretto Tyrrhenorũ ciuitate, quam Brettus Herculis filius condidisse fertur: quin & regio ipsa Brettia nuncupata, necp non & Lingua. Aristophanes, μὴ 'ναντια δαυνὶ γλῶσσα Βρεττία παρῆν. Antiochus autem Italiam vocatam olim Bruttiam dicit, mox Oenotriam. Alibi ve-
B rò videre est in numis caput Palladis galeatum, ab cuius altera parte noctua est prostrato innitens carchesio, iuxtaq́ quadrigæ cum Victoria, laurea circunducta cum baccis. Huiusmodi autem numos argenteos magno numero cõperies. Literæ in nonnullis quæ legi poßint, Α Θ Ε. à tergo caput ipsius Palladis galeatæ. varij'cp admodum sunt hi Noctuarum numi.

VICTORIA.

POrrò Noctua Atheniensibus indicium victoriæ fuit, cuius etiam volatus in adagium ceßit, γλαὺξ ἵπταται, cùm profligatos hostes, & subsecutam victoriam innuerẽt. Id verò sibi proponebant, propterea quòd auis hæc, vti dictum, Mineruæ sacra crederetur, quæ quidem dicta est etiam malè consulta Atheniensium fortunare. Atcp hac de causa Demosthenes oratione περὶ παραπρεσβείας, Solonis versus citat:

ἡμετέρα δὲ πόλις κατὰ μὲν Διὸς οὔποτ' ὀλεῖται,
αἶσαν καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων.
Τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
Παλλὰς Ἀθηναίη, χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.

C

Nostra quidem ciuitas nunquam fato Iouis necp Deorum immortalium arbitrio peritura est. Talis illi contigit custos, magnanima scilicet potentißimo patre genita Pallas Athenęa, quę manus supra caput eius habet. In adagijs autem, rebus quibuscuncp feliciter & ex animi sententia succedentibus, dici consueuit vsitatißimum apud eos illud, Noctua volat.

PECVNIÆ.

APud eosdem Noctuæ cesserunt in pecuniarum nomen: hinc apud Plutarchum in vita Lysandri à Gylippi seruo dictũ, multas sub domini sui tegulis Noctuas cubitare. Gylippus enim cùm ex ingenti pecunia, quam Lacedæmonem asportare iussus erat, partem interuertisset, eam sub ædium suarum tegulis occultauerat: cumq́ seruorum testimonia contra dominos non admitterentur ex lege, & irritum facerent iudicium, callidè admodum ille commentus est rem aperire sub eo verborum inuolucro, vt indicio pecuniarum facto, necp ille accusasse dominum videretur, necp ius vllum violasse, Atheniensis tamen reipub. commodo consuluisse. Alibi Noctuas Laurioticas pro pecunijs appellatas inuenias, non, vt nõnulli putant, à circunducta in numis laurea, quę admodũ con

ſpicua eſt, ſed à Laurio Atticæ regione auriuenifera. Obſerues tamen in huiuſ D modi numis non modò laureas circa Noctuas, ſed eas laureo etiam ramo inſidentes cudi, eius dubio procul hieroglyphico victoriæ, qua de ſuperius meminimus. In aliquot procumbentem leonem ſuperuolat, cum inſcriptione, ΑΝΤΙΟΧΟΥ, quod nimirum hoſtis ferocitatem Atheníenſium prudentiæ ſuccubuiſſe ſignificat. Sunt aliquot numi in quibus Noctua cum Iouis facie cuſa eſt, eos diobolares fuiſſe tradũt: quibus verò Noctuæ duæ impreſſæ ſunt, quatuor obolis expendebantur.

MORS.

Apud Ægyptios verò Noctua mortis erat hieroglyphicũ, vulgatiſsimo iam etiam apud nos & Oratorum & Poëtarum teſtimonio, Noctuam letale aliquid, aut inauſpicatiſsimum infortunium afferre. Cauſam huiuſmodi ſignificationis duplicem inuenio: vnam, quòd cùm cornix vitæ longioris ſymbolum habeatur, compertum eſt Noctuam quadam naturæ diſcordia, eius nidis magis quàm aliarum auium inſidiari, repere eam clanculum, noctis tenebris fretam, & vel pullos, vel oua cornicis inuadere atq; deperdere. Nam & in manu ſcriptis B Hori codicibus legas, ἄπρω γὰρ ἰσπέρχεται τοῖς νεοσσοῖς τῶν κορωνῶν. quę vltima locutio in impreſsis exemplaribus deſideratur. Altera conſideratio eſt, quòd mors furtim irrepit, & nox pro morte ponitur, vt illud:

In æternam clauduntur lumina noctem. & alibi:

Sed nox atra caput triſti circumuolat vmbra.

& ſimilia paſsim. Eucherius lumẽ in Diuinis literis pro die, iuſticia, fide, proſperisq; cunctis poni autumat: contrà tenebras pro nocte, iniquitate, infidelitate, aduerſisq; omnibus, ac perinde pro errore, & ignorationis cæcitate, atq; etiam mortis acerbitate. Deniq; diuinæ literæ mortem ſæpe pro vniuerſa calamitatũ ſtrue ponũt: ſicuti etiam viuificare, pro liberare à periculis & ærumnis: ita enim interpretes exponunt illud Pſal. LXXI, Et conuerſus viuificaſti me. Demum Noctua noctis domina perhibetur, vnde illi apud Latinos nomen. Quòd verò nocturno cantu ſuo infortunium ſemper aliquod minitetur, Pyrrhi tantùm Epirotarum Regis exemplum ponam, qui cùm Argos expugnatũ duceret, infeliciſsimæ atq; ignominioſiſsimæ mortis ſignũ accepiſſe fertur à Noctua, quæ F haſtæ illius ex itinere inſediſſet. Nam cùm is detracto inſigni à galea, ne internoſceretur, in Argiuos oppidanos cædem inceptaſſet, aniculæ cuiuſdã filius eum haſta leuiter vulnerauit. At cùm Pyrrhus impetum in percuſſorem feciſſet, Argiui mater, quæ ſupernè ſpectabat, periculum intuita, tegulam ambabus manibus arreptam ſuper regis galeam effudit: quo ictu cùm exanimatus concidiſſet, Zopyrus quidam, qui ſub Antigono militabat, Rege cognito accurrit, detractaq; galea ferrũ gutturi admouit, ſed toruis Pyrrhi oculis attonitus, os & mentum eius proiugulo recidit. Hoc igitur mortis ſignum illud eſſe crediderim, quod ab lictore ferebatur ad damnatũ publico iudicio, prę ſertim apud Æthiopas, à quibus Ægyptios aiunt multa rituum id genus mutuatos: nam pios eos ante omnes extitiſſe, familiaritates eorum cõmerciaq; cum dijs, & inuicem agitata conuiuia, de quibus & Homerus & alij ſcripſerunt, facilè indicant ita fuiſſe tunc hominibus perſuaſum. Eo verò ſigno viſo reus ſpontè ſibi mortem conſciſcebat, magno & ſibi & patriæ dedecori futurus, niſi feciſſet: adeò illi Regem ſuum vt numen venerabantur, vulgòq; adorabant. Atqui ferunt quendam per hæc morti deſtinatum, cùm de fuga cœpiſſet agitare, priuſquàm periculo ſe abſtra-

A abstraheret, zona à matre strangulatum: adeò persuasum fuit genti, non licere mortem magistratuum pronunciatione decretam, exilio vel subterfugio quopiam alio cõmutare: vt iam seuera Lacænarum exempla in desertores filios edita mirari desinamus. Quamuis verò Regem illi suum tanto cultu & obedientia prosequerentur, supra Regem tamen, qui Meroën incolebant, Memphitici sacerdotes erant, quibus memoriæ proditum ius olim fuisse mortis Regi per internuncium imperandæ, alteriusq; in demortui locum, cùm libitum esset, constituendi. Sed nos ad hieroglyphica, quæ tractanda suscepimus, reuertamur.

MVTVA HOSTIVM DETRIMENTA.

SI verò hostes duos capitali odio detrimenta & insidias alterũ alteri sempiternis indignationibus molientes, manusq; mutuarum cædium sanguine commaculantes, notare vellent Ægyptij sacerdotes, Noctuam & cornicem proponere consuerunt, quarum vsqueadeò immortales sunt inimicitiæ, vt & hæc & illa in mutua semper damna odium exerceant: cornix enim interdiu oua Noctuę rapit, absumitq;, sibi conscia Noctuam interdiu cęcutire. At Noctua contrà, vti B dicebamus, noctu in oua cornicis inuadit, quę subfuretur ac edat: sicq; altera interdiu, altera noctu potentior. Quinetiam, quod ad earum inter se temperaturã nullo modo congruentem, facit, sunt qui exploratũ se habere dicant, confusum vtriusq; sanguinem coire non posse.

ABSTEMIVS.

LOngè salubrius est significatum illud, quo hominem sibi ab ebrietate cauentem significare volentes, Noctuam oua sua desugentem effingebant: quandò memorant oua Noctuæ ea vi pollere, vt si per triduum ebriosis in vino dentur, tædium eius adducãt, & abstemios homines reddãt: quod etiam apud Philostratum assertum comperij, qui abstemium scribit ita reddi puerum, vt donec vixerit vini odio teneatur, si priusquam vllum vini gustum nouerit, Noctuina oua leuiter cocta, illi sorbillanda propinentur: vini enim odium inde suboriri, quia temperatior hic fiat naturalis calor.

PATROCINIVM FRVSTRA IMPLORATVM.

ADdit his Horus, vt si hominem ad alicuius misericordiam, patrocinij vel sa C lutis causa euentu irrito confugientem significare vellent, passerem & Noctuam soliti essent figurare: siquidem ille, vel alia quæpiam auicula, vbi aucupis infestas artes declinare studuerit, ad Noctuam confugiat, cuius patrocinio speret se periculum euitare posse: sedenim ibidem intercipiuntur, vbi sibi perfugiũ adesse proposuerant.

TYRANNVS.

HVius quodammodo generis est Nycticorax, quæ tyrannidem significat, ob occultationem scilicet consiliorũ, quæ dissimulare potentiores pro magno habent negotio. Huic significato Callimachus ansam dedit, qui tyrannos loqui veluti σκῶπας ait: σκῶπες verò αἱ νυκτικόρακες dictæ, quasi σκίοπες, quòd scilicet eorum sermones nocturni plurimi sint, & in arcanis habeantur, vti Nycticoraces noctu plurimũ obstrepunt. Et quoniam ales hæc mihi inter lucubrandũ obstrepuit, minimè prætereunda fuit, vt omen eius eluderemus.

HYPOCRITA. D

EAm diuinæ literæ inferri mensis non permittunt, quoddam hominum genus hieroglyphicè innuentes, qui palàm strepitum nullum, tumultum nullum, insidias nullas mouent, sed hypocritæ tristes, omnem mansuetudinis, modestiæ, benignitatisq; colorem præ se ferunt, dùm verò fornicationes, immunditias, crapulas, ebrietates, & multa humani generis opprobria consectantur: latet enim interdiu Nycticorax, noctu verò prodit ad infausta negotia, deq; culminibus ædium letalia quæq; meditatur, & inuisum quiescentibus tumultum excitat inauspicatissima.

CHRISTI HVMILITAS.

EAdem verò causa, qua Christi humilitatem agnoscimus in humana forma suscipienda, quem scilicet modò vermem, modò scarabeum, modò quid huiusmodi aliud in diuinis literis appellatum comperimus, Nycticoracem quoq; nuncupatũ Theologi veteres obseruauere, & ipsum inquam, & vnumquenq; ex ijs qui eum tempore hallucinationis sectabãtur, nempe quòd tam Christus, quàm Christiani, despectui ludibrioq; fuerint apud Gentes. vnde Paulus: Nos E Christum prędicamus crucifixum, Gentibus quidem stultitiam, Iudæis scandalum. Eoq; spectare aiunt Psalmi dictum: Factus sum sicut Nycticorax in domicilio: de quo apud Eucherium. Sunt qui Noctuam & Nycticoracem eandem alitem putent, & qui hanc bubonem esse contendant: neque tamen desunt, qui Orientalem esse auem autument, nostris parum cognitam, apud quos nominis tantùm interpretatio manifesta sit, nocturnus quippe coruus.

DE CORNICE.

COrnicem ea potissimũ de causa noctuæ subiunximus, vt qui summã ex vtraq; discordiã intelligi ostenderamus, ex altera tantùm, quippe Cornice, concordiã significari comprobemus, si tamen cur Martem & Venerem per Cornices duas Ægyptij significarent, ostendi prius curauerimus. Ex aliis huius foetu duo tantùm oua oriri compertũ est, inde autem & marem & foeminã pariter excludi. Quòd si, quod rarò accidit, geminos vel mares, vel vtranq; foeminã gigni contigerit, coelibem vtrunq; vitam agere: F coniugatorũ verò si alterum moriatur, marem eum nulla vnquam alia Cornice copulari: neq; etiam semel viduata foemina, marem vnquam amplius quęrit vsquedum viuit, sed, vt apud Maronẽ est, sola in sicca secum spatiatur arena. Vnde fit ex Ægyptiorum disciplina, vt in Cornicem vnam tantùm incidentes, inauspicatum esse mortales putent: quod Ælianus etiam tradit, viduato scilicet animali obuiam facti, ac perinde coelibem solitariamq;, hoc est, tristem, ac necessarijs destitutam adminiculis, vitam degendam esse. Hinc etiam Zezes apud Hesiodum, vbi poëta vxorem auspicatò ducendam monet, si, ait interpres is, Cornices duas obseruaueris. Sunt qui auem hanc inauspicatæ omnino putent garrulitatis, à quibusdam autem impendiò laudatur.

MARITALIS COPVLA.

ET eodem quidem argumento, ijsdemq; Cornicibus geminis, congressum maritalis copulæ legitimũ indicabant, quòd aiunt eas ita inuicem copulari, quemadmodũ homines naturali more coniunguntur. Hinc illud, quòd ore eas coire vulgus arbitratur. Præterea omnia quæ coruinam speciem habent, rarò coire solent, identidemq; sacrũ matrimonij foedus nulla labefactari petulantia,

A vel improbioris lasciuiæ nequitia debet, vti multos legimus non nisi liberorum quærendorum causa coniungi solitos, à conceptu sibi temperasse: qui quidem modus & tenor sobriè ac honestè seruatus in causa fuit, vt per Cornices duas nuptiarum fieret hieroglyphicum.

CONCORDIA.

CÆterùm quia in nullo vnquam vitæ colore ac statu concordia magis expetitur quàm in maritali cõmercio, Cornix hinc ipsa concordiæ symbolũ habetur: ideoq; vulgò Græci, vt Hori interpres Philippus obseruauit, nuptialibus festis ἐκκορεκορώνη clamitare cõsueuerant, cùm tamen ignorarent, ex instituto veteri Cornicem in nuptijs omine auspicatissimo nominari solitũ. Animaduertendum autem in Græcanica illa succlamatione aliquid desiderari, videndumq; apud Æschylum, Danaidibus, ita scribi, ζῶν κόρεισί τε, καὶ κόραις, καὶ τῶν βίῳ ἐκκορεῖ, pro κόρεις κορώνας. Nonnulli verò dicunt hortandi modo enunciãdum, ἐκκορεῖ κόρης κορώνας, quod nescio quid esse volebant, quod cantillatum verecundiã ijs, qui liberis operam dabant, auferret: quæ si quis vberius sibi declarari cupiat, ad cõmentaria

B Pindari se conferat, Pythijs, ode tertia. Sed vt ad cõcordiæ hieroglyphicum reuertamur, alitis huius simulachrum sæpe vidimus in Faustinę Augustæ numis, cum inscriptione, CONCORDIA. Eoq; nimirum Iuuenalis respexit, cùm veterem concordiam dixit nido increpitare. quamuis superiore ætate fuerunt, qui ciconiam ad hoc signari arbitrati sunt: sedenim quam in numis cõspeximus, nihil habet quod ad ciconiæ effigiem referri possit.

CORONA VRBS.

COrnix verò in manu Palladis, cuius simulachrum aheneum sub dio Coronæ visebatur, ciuitatis ipsius & nomen, & nominis causam significabat. ait enim Pausanias, Coronem ciuitatem ideo eo nomine nuncupatam fuisse, quòd in fundamentis, dum vrbs ea in Peloponneso cõderetur, ahenea Cornix inuenta fuerit: ea verò κορώνη Græcè nimirum est.

GARRVLITAS.

SEd esto, fuerit Cornicis simulachrum in manu Palladis in clara admodũ Peloponnesi ciuitate, longè secus Athenis, vbi Cornices ad arcem Palladis nõ

C aduolabant, de quo Lucretij sunt carmina in hunc modum:

Est & Athenæis in montibus, arcis in ipso
Vertice, Palladis ad templum Tritonidis almæ,
Quò nunquam pennis appellunt corpora raucæ
Cornices, non cùm fumant altaria donis.
Vsqueadeò fugitant, non iras Palladis acres
Peruigili causa Graiũm vt cecinere poetæ,
Sed natura loci hoc opus efficit ipsa suapte.

Ex Græcorum igitur ipsorum sententia, abiecta repulsaq; Cornix à Pallade est, vtpote quæ meditationum peruigilio infesta sit, & mentis agitationem interpellet obturbetq; garrulitate sua, cuius est hieroglyphicum. Inde autem & Cornicari verbum, quo vtitur Persius:

Nescio quid tecum graue cornicaris inepte.

Id Græcè κρώζεις, de garrientibus.

TABELLARII FIDES.

SEdenim ea quæ ad Crocodilorũ vrbem supra sepulchrũ quoddam Cornix in columna sublata erat, fidelem operam in tabellario munere præstitã indi-

cabat: huiusmodi enim honos & sepulchri & columnæ habitus est olim Cornici à Marrhe Ægyptiorum rege, quòd munus id diligenter obiuisset, quò volandum, aut vbi sistēdum, summa docilitate perdocta. Sepulchrum id visebatur ad paludem Myridis appellatum. D

PROSPERITAS VITÆ.

IVstum vitæ spatium ab homine feliciter decursum Ægyptij sacerdotes hieroglyphicè tunc intelligendum proponebāt, cùm Cornicem vita functum figurassent. Viuere enim Cornices multos dicuntur in annos: & Lucretius Cornicum secla vetusta dixit. Compertum verò est ex alitis huius viuacitate, carnes etiam eius in cibum sumptas, nō tantùm ad diuturniorē vitam conferre, verum etiam in longissimis morbis, & carnes esse, & nidum contritum illinere vtilissimum. Quòd autem tradiderunt Ægyptij centū eas annos superare, animaduertendum est, annos de quibus sacerdotes illi mentionem faciūt, quadriennes esse singulos, ratione à Sotheos ortu supputata, quatenus scilicet superātibus vnoquoque anno solari horis sex, integer demū dies vnus, qui apud nos intercalaris habetur, apud illos integrum & perfectū annum absoluit. Quare qui annos eas ferè quingentos viuere dixerunt, haud ita multùm diuersi abeunt ab Ægyptijs. E Neque me præterit, Aristotelem arbitratū, nullum animal homine diutius viuere præter Elephātum: quod si ad huius ætatis spatia referamus, breuissima admodum erit viuaciorū animalium vita. Cæterùm Ægyptiorum traditioni subscribunt plerique autores minimè contemnendi: acceptissimumque illud apud omnes dictum, Cornice viuacior: vt non temerè mihi videatur Hesiodus scripsisse,

ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
ἀνδρῶν ἡβώντων. Et reliqua de animalium ætatibus ex grauissimis autoribus exploratissima. Quem secutus Plutarchus eo opusculo, quo bruta etiā ratione vti differit, ὧν ἑκάστης φασὶ αὖ ἀρρενὸς ἀπόλω, οὐκ ὀλίγον χρόνον, ἀλλ' ἐννέα χηρεύσει γενεὰς ἀνθρώπων: quarum vniuscuiusque vir si occubuerit, nō breue temporis spatium, sed nouem hominum ætates vidua permaneat. Theon tamē in Arati carmine ἐννεάγηρα κορώνη, non pro nouem ætatibus, sed pro multis accipiendum censet, esseque tantundem ac si πολύγηρα κορώνη dixisset: eam enim esse nouenarij numeri vim, vt pro multitudine accipiatur: de quo etiam in caudam scorpij disputatū à nobis est super Nicandri versu. F Quinque itidem ætates hominū Cornicem viuere legas apud Aristophanem. Psalmographus autem intra octoginta annos plurimū ætatem hominis conclusit, quæ summa in Cornice esset quadringentorū annorum. Atqui receptū est apud nostros ex diuinis Hebræorū literis, aliquos noningentos circiter annos peruixisse, qui vt etiā ad veterē Ægyptiorū rationem supputentur, quadrimestribus annis ad calculum reductis, vt nōnulli accipiunt, erunt omnino anni rationis nostræ multò plures, quàm nunc viuitur. Sed vt sacra missa faciamus, quorum fides à Theologis absque cōtrouersia est accipiēda, nónne Seras adhuc populos supra CCC annos viuere prædicant? Quare si fides rerum scriptoribus adhibeatur, nihil hîc diuersum ab alijs allatū ab Aristotele fatendum erit, si modò is nullū animal homine diutius viuere professus est. Sed fuerit varia annorum ratio pro locorum & gentium institutis, dummodo vno autorum omnium consensu Cornix viuacissima reperiatur.

IVVENILIS SAGACITAS SENILI EXPERIENTIAE PRAEPOSITA.

ILlud ad hanc materiam facit, quod huius viuacitatis ergò prouerbiū factum aiunt,

A aiunt, Cornici oculos configere, quo Cicero, Macrobius, & D. etiam Hieronymus vsi sunt, volentes antiquitati vel sublatam, vel diminutam autoritatem nouo iuniorum inuento commonstrare. Porrò Ciceronianum illud pro L. Murena, Inuentus est scriba quidam Gn. Flauius, qui Cornicum oculos confixerit, eò spectat, vt aduenisse eum rationem ostendat, qua legum sacrorumque interpretibus autoritatem & existimationem imminueret, cùm eo præcipuè nomine colerentur à rudi populo, quòd fasti diebus penè singulis ab eis petendi essent, vt ex eius arcani peritia cognitioneque crescerent, suamque illam scientiam magis ac magis populo venditarent: is verò cùm singulis diebus ediscendos fastos populo publicasset, re iam diuulgata peruicit, vt in minori deinceps precio sacrorum interpretes haberentur, atque ita consilia eorum de tuenda existimatione prorsus euertit, Corniciumque demum oculos confixit, fama per magnam inuidiam sibi comparata. Quod verò ad mentis prauitatem pertinet, ibi Propertius tangit, vbi de lenæ cuiusdam ingenio & sagacitate disserit, pluribusque eius vaframentis & imposturis enarratis, vt vno omnia verbo claudat, ait:

B *Posset & attentos astu cæcare maritos,*
Cornicum immeritas eruit vngue genas.

Sumptum ex historia, quòd Areopagitæ puerum damnauerunt, propterea quòd is Cornicum oculos studiosius erueret, perniciosissimæ mentis id signū esse iudicantes, quæ multis malo futura esset, si adolcuisset.

INQVIETVDO.

HOrus hominem in assiduo motu mentisque agitatione ita versatū, vt neque dum cibum capit interquiescat, per Cornicis pullos significari tradit. At rectius per Cornicem & duos illos pullos suos dixerimus: hæc enim volans, volātes identidem pullos aliquandiu pascit. Nihil verò magis negotiosum hominem indicat, quàm & rerum sata gere, & nihilo secius interim aliquid esitare.

C HYEMS.

APud Hesiodum Cornix est hyemis symbolum, vt eius interpres eo versu tradit:

μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη. quòd ita Maro transtulit:

Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce,
Et sola in sicca secum spatiatur arena.

Apertius Euphorion: ἢ μαίνῃς ὅτι κρώζει κορώνη.

DE PASSERE.

LOngè diuersum à cornice Passeris est ingenium, ac perinde vitæ breuitas angustissima: Passerū enim mares anno diutius durare nō posse, cōpertū est: cuius rei causa salacitas incōtinentissima, quæ tot hominū etiam ante diem effœtos exhaustosque viribus tradit senectuti.

ANNVVM VITÆ TEMPVS.

SEdenim & Ægyptij, & aliæ quoque nationes, tempus annuū per Passeris hieroglyphicū intellexere. Nam & Calchas in artificioso augurandi genere ce-

lebberrimus, ex Passerũ numero, quot serpens deuorasset, belli Troiani tempus D
auguratus est, qui pro Passeribus annos, pro angue tẽpus intelligeret, vt in Serpente Saturnum significari ex huius animalis gestamine demonstratum. Solum enim Tempus edax rerũ, tuq́ꝫ inuidiosa vetustas Omnia destruitis. Quare iam taceat Epicurus, neq́ꝫ amplius portenta derideat, neq́ꝫ vlterius asseueret Passerem nihil simile habere cum annis, cùm & Græcorum disciplinæ, & hæc Ægyptiorum oracula testatissimum relinquant, tempus annuum ex figura Passeris non temerè ab Homero & alijs positum.

PROLIFICA SALACITAS.

Idem Ægyptij sacerdotes si prolificum hominem & petulantiæ intemperantius deditum significare vellent, Passerem pingebãt πυῤῥὸν, fuluum quippe & æris instar rubicundum, nõ autem pyrgetem, quod nonnulli turricolam interpretati sunt, cùm exemplaria Hori manu scripta πυῤῥὸν legendum indicent. Passer enim titillatione immodica & seminis vbertate concitatus, vel septies vna hora fœminam salit, nunquam egens genituræ. Eiusmodi porrò salacitatis obseruatio effecit, vt ad languescentem venerem excitandam Passeres in cibo, vel E
eorum oua Medici propinarent; ideoq́ꝫ eos Veneris currum trahere mythologi confinxerunt. Iam & Thersicles ait Passerum esitationem rem veneream plurimùm adiuuare.

SIRENES,

QVin & Sirenas quæ suauitate cantus & mollibus quibusdam illecebris illectos homines apud se ad mortem vsq́ꝫ feruntur detinuisse, Passeris effigiem à pectore suprà, fœmineam verò infrà habuisse tradunt quædam Græcorum fabulæ, vt in Suidæ Collectaneis habetur: quamuis alij, aues eas fœminea tantùm facie fuisse prodiderint. Has verò Veneris illicium significare vsitatissimo hieroglyphico, negat nemo.

PETVLANTIA PERNICIOSA.

ADdunt & perniciem, quæ subsequitur ex nequitia, per Sirenis imaginẽ significari: eoq́ꝫ trahunt nautas illos apud Homerũ cantilenis illectos, exitij sibi causam comparasse. Sapientissimumq́ꝫ ideo Vlyssem fingunt, quòd sociorũ auribus cera oblitis, pereundi periculũ sustulerit, sibiq́ꝫ cauerit, ne illi quicquã, F
quod imperaret, aut nutu significaret, facerẽt, ad mâlum se vinculis alligari passus, neq́ꝫ prius dissolui, quàm in tuta superato periculo euasissent.

ELOQVENTIA.

SApientiores tamen, Sirenas pro hieroglyphico eloquẽtię, felicissimaq́ꝫ persuadendi vi posuerunt: vnde dictum illud de Catone Grammatico:

Cato Grammaticus Latina Siren.

Et Apollonius Tyaneus apud Philostratum, in Apollinis templo suspensas etiam aureas Sirenum illecebras memorat, in huiusmodi significatum. Atq́ꝫ vt ad Passerem reuertamur, diuinæ etiam literæ alitis huius hieroglyphicũ nonnunquam pro anima ponũt, quæ voluptatibus & sensui dedita facilè seducatur, nequitiæq́ꝫ laqueis identidem irretiatur. Vnde Psalmographus ille fatidicus plurimùm exultat, animam suam ereptam esse, veluti Passer, de venantiũ laqueis. Et Psal. 81. Inuenit sibi Passer domum: qui scilicet prius erat erraticus & vagabundus, modò his, modò illis illecebris auocatus. At vbi sacras cœpit ædes frequentare incolereq́ꝫ, domum est sibi visus inuenisse.

A IO. PIERIVS VALERIANVS AD IACOBVM SADOLETVM VIRVM PRÆSTANTISS. de iis quæ per Accipitrem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

Commentaria de sacris Aegyptiorũ literis, quæ aliquot abhinc annis inter varias occupationes, quæ studiorum meorum cursum sæpius interrupere, conscripseram, prout ab amicis, modò hoc, modò illo poscebantur, ita sua singulis distribuere consueui: tota enim hæc lucubratio ad eorum fuit obsequium accommodata. Inter hæc tamen cùm Accipitrem plerią; à me extorquere contenderent, impetrare minimè potuerunt, quòd eum, honoratissime Pater, præcipuum mei erga te cultus & obseruantiæ argumentum esse constitueram. Memor enim tuorum erga me meritorum, neque non humanitatis ac beneficentiæ, qua me totiens duro meo tempore liberalissimè prosecutus es, id semper in animum induxi meum, vt quando nullam tot beneficijs gratiam referre possem, quantum saltem tibi deberem, apud omnes ingenuè profiterer. Accipitri
B *itaque meo id præcipue mandaui, vt quaqua iter arriperet, quáq; expatiaretur, si modo probante Deo volatum auspicatus esset, Sadoleti merita locorum vbique meo nomine prædicaret: neque tamen magni se effecisse aliquid arbitraretur, si doctrinam hominis in vnoquoque disciplinarum genere absolutissimam, si summum ingenium, si beatissimam eiusdem eloquentiam attestaretur (non enim nostra hæc indigent prædicatione, quæ sua se vi per vniuersum iam terrarum orbem immortali cum laude diuulgarunt, nomenq; nullo vnquam tempore intermoriturum sibi ipsa peperere) sed ijs quædam admirabiliora patefaceret, nulli quippe parem in eruditione tanta humanitatem, nulli in tam varijs aulæ nostræ conflictibus castiores mores, nulli manus ad promerendum promptiores, nulli ad amicorum quorumcunq; res iuuandas officia præsentiora. Natos è literatis hominibus plerosque sibi, natos alios patriæ, domesticisve suis, alios ita huic vel illi, vt per factiones etiam reliquos insectentur: Sadoletum vnum ad totius humani generis commoditatem huic seculo ab immortali Deo datum. Hæc secum allaturus est Accipiter noster, quem pro testimonio opera ipsa tua omnibus cognitissima subsequentur, neq; non omnium, quotquot ætate nostra viri probi sunt, succlamatio con-*
C *sensu mirifico repetita. Sed enim tu, qui vt literatissimus es, ita etiam humanissimus, cùm hæc leges, puta te Pygmæorum agmen intueri, quod dormienti Herculi negocium facessere conetur, armaq; eius omnia sibi asserere meditetur, qui tametsi nihil proficere videantur, de ridiculo tamen conatu delectabile possunt spectaculum exhibere. Interim quid Accipiter ex Aegypto attulerit, explicare incipiam.*

DE ACCIPITRE.

ACCIPITRIS quidem significata multa & admodũ varia sunt, cùm ex eo victoria, celeritas, aër, sacerdotium, Sol, Deus, Animus, Mars & Venus, & pleraque alia hieroglyphico schemate ostendantur, quorum causas sigillatim explicare nostri fuerit instituti.

SOL.

PRæstantissima autem omnium apud Ægyptios consideratio super Accipitre fuit, vt Soli cum æquipararent, solarisq; vigoris symbolum hieroglyphicumq; inter volucres omnes cõstituerent, propterea quòd animal esset geni

turæ, vt compererant, fœcundissimæ, eaq; de causa in eo genere τριόρχην recensebant, quē Latini Butionem appellarunt, siue quòd re ipsa tris habeat testes, siue quòd duos tantæ salacitati sufficere nō posse crediderint. Ea nūcupatione Agathoclem Siciliæ tyrannum à Timæo historiarū scriptore notatū obseruauimus, quem tota pueritia κοινὸν πόρνον fuisse tradit, nec minus petulanter reliquum ętatis tempus in nequitia peregisse. Cæterū Accipiter præter id quòd egregiè est prolifica vi prędítus, id etiam commune habet cum Sole, quòd & viuacissimus esse perhibetur, & iubaris ipsius radios firmiter intuetur. Vnde etiam fit vt Medici ad oculorū morbos Accipitrinæ herbæ vtantur beneficio. Qui quidem rerum consensus etiam transit ad metalla: siquidem ferūt ossa ex eius tibiis admota auro, ita id attrahere, quemadmodū Magnes ferrum sibi cogit adhærescere: nimirum enim Chymici aurum solare metallum ponunt. Porrò autem Accipitrem Apollinis nuncium dici, legas apud Adamantiū. Plutarchus, qui eundem Osirim & Solem interpretatur, omnino propter eximiā videndi facultatē hoc asser tum putat. Habet & aliam cum Sole similitudinē Accipiter, quòd, vt perhibēt, tricesimo quoq; die soleat fœminæ consortium appetere, vti Sol eo circiter tem E poris interuallo superato, Lunæ coniungitur. Ea verò fuit mortaliū religio, Medicinæ inuentum Apollini adscribentiū, vt in desperatis à clinica medicina morbis, cuiusmodi quartanæ sunt, in quibus parum illa, aut nihil pollet, persitasum sit, vel puluerē, in quo se volutauerit Accipiter, lino rutilo in linteolo adalligari decumbentis collo, remedio, vt aiunt, efficacissimo.

DEVS.

SEd cur ego dissimulē quod ab Eusebio refertur super aliis huius præstantia, vt inquit ille, à Zoroastre traditū, Deū accipitris habere caput? quippe qui inter omnia ea quæ labem nullā aut corruptionē sentiant, primus ingenitus, neq; interiturus vnquam, partium expers, sibiq; ipse simillimus, bonorum omnium auriga atq; autor, rerum pater omniū optimus ac prudentissimus, sacrum iustitiæ lumen, absolutissima naturæ perfectio, eiusq; inuentor, & sapientia: quas dotes cum Soli plerique attri- F buant, quanto magis eius autori summo conueniunt, qui tabernaculum suum in eo, vti apud scriptores diuinos legitur, collocauit.

SVBLIMITAS.

MOtum ad hæc philosophantis cuiuspiā, qui rectà feratur in sublime, nulla prauę rationis fallacia perplexitatéve labefactatus, sed quicquid hic cōspexerit, statim surrigat ad Deum, iidem ipsi sacerdotes ostendere si vellent, Accipitrem sursum versus aëra captantem pingere consuerunt. Cætera enim volatilia si cursum arripuerint in sublime, obliquo ferri tractu, curuatisq; spatijs agi coguntur, neq; rectà cursum possunt intendere. Solus autem Accipiter sublimipeta recto meatu volat.

HVMILITAS.

COntrà verò si à sublimium consideratione sese ad hæc inferiora demiserit, quasq; ibi ideas cōspexerat in cētro hoc recognoscat, neq; ab recto quicq; aberrarit itinere, volētes indicare, Accipitrē idētidē sese ad terrā dimittentē faciebāt: nam volucres reliquę veluti sursum versus volaturæ, per circuitus ascēdūt: ita

A ita cùm descendunt, transuerso tortuosoq́ue volatu id facere coguntur. Verùm Accipiter vti sursum versus efferendus rectà fertur: ita si supernè delapsus ad terram humipeta fiat, recto ad nos tramite defertur.

ANIMVS.

CVm itaq; potiores volandi partes Accipitri datæ sint, animusq́ue sit Platoni alatus, sint volatilia etiam in Paradisum deliciarum, quippe in animã ad hominem adducta, quod varios ipsius cogitatus ostendit, nõ immeritò Accipiter tam ob hoc, quàm etiam ob ea quæ superius dicta sunt, animi simulachrũ habetur Apud Ægyptios: hicq; duo quos ponunt motus, totidem in animo affectus indicant, qui tunc Accipiter sublimipeta est, cùm cogitationem in Deum & in cœlestia surrigit: humipeta verò, cùm se ad ea quæ terræ beneficia sunt, examinanda applicauerit. Accipitrem igitur sursum versus tendentem si quis pingat, animum qui ad diuina sustollatur intelligemus, quem si ad inferna delabentem effinxerit, philosophum præcipuè Peripateticũ, cuius scilicet omnis contemplatio circa materiam versatur, delineatum intuebimur. In vniuersum autẽ, vt Hesychius ait, volatilia in sacris literis homines ostendunt qui contemplationi vacant, terrenis se negociis haudquaquã immiscentes: quòd si necesse fuerit ab ea se deiicere, statim reuolant in sublime. Nam et Eucherius sanctum virum hieroglyphicè poni tradit per Accipitrem in Diuinis literis, siue ea de causa quam superius attigimus, siue quia volucris hæc præcipuè, mutata veteri penna, insigniter renouatur. Ita vir qui se Deo dedicat, inueterata prioris vitæ studia proiiciens, simplicem bene viuendi regulam assumit, ad quam omnem vitæ suæ rationem dirigat: eoq́ue spectare Iobis dictum, Nunquid in sapientia tua plumescit Accipiter?

B

MARS ET VENVS.

ERat & illud apud sacerdotes Ægyptios memorabile commentum, quòd Martem & Venerem per duos vtriusq; sexus Accipitres intelligebãt, quorum marem Marti, fœminam Veneri dedicabant. Causam figmenti eam memorant, quòd reliqua fœminei sexus animalia maribus concubitum assiduum deposcentibus minimè morigera sint, quod vna præstat Accipiter: trigesies enim vno die requisita, quantumlibet fecesserit, appellata à mare iterum atq; iterũ obsequitur. Fœminas verò maribus morigeras, siue, vt in aliquot Hori codicibus habetur, in Venerem procliuiter pronas, elogio Veneris Ægyptij honestabãt: difficiles autem rusticas & morosas, ab huiusmodi cognomento repellebant. Alia itẽ causa est cur Martis vocabulo Accipiter accipiatur, quia scilicet ex traditione quadam astronomica sanguinem à Marte regi nouerant, cuius Accipiter est egregiè sitibundus, est autem animal omnino violentum, imperiosum, cædis cruorisq; auidum, hinc apud Platonem, Phœdone, legas eorum animas qui dominationem per violentiam & iniuriam & rapinas exercuerint, post obitum in Accipitres & miluios abire.

C

RAPINA.

HVnc quoq; sacræ literæ, Leuitico, mensis inferri prohibẽt, propterea quòd rapax alioquin animal, ad impietatis quidem disciplinam, vt diceret Hesychius, cicuratur, & imperata facere assuescit: vsus tamen eius ad simplicium auium exitium expetitur. Hi sunt, qui sacerdotalem huius vel illius familiæ vitam professi, meliora secuti videbantur, vt nihil iam his ad hominis verè Christiani tranquillitatem abesse videretur, principum tamen aulas affectantes, ad

rapacitatem, ad pristinos reuersi mores, & suis & aliorum libidinibus inseruientes, diuina profanaq́ꝫ omnia commiscent: hinc hæresum fauor, atq; fomentum: hinc bellorum adhortationes, impulsionesq́ꝫ: hinc bonorum pressuræ vexationesq́ꝫ, populorum cædes, vrbium incendia, regnorum euersiones, terrarumq́ꝫ desolationes oboriunt. Sic olim Basilius, sic Athanasius, sic Chrysostomus, sic magno numero alij malè habiti: sic nunc armorum sonitum totus ferè Christianus orbis exciuit, quæ tragœdia quā sit habitura catastrophen, nemo cõiectare potest, calamitatē tamen in Christianū nomen facilè omnes præsagire possunt. D

FILIORVM ABDICATIO.

SImile quid aquilæ in Accipitre accidere tradūt Ægyptij, cùm scilicet tria pariat, vnum tantùm ouum seligere, fouere, ac alere, reliqua verò duo confringere. Quapropter iidem ipsi sacerdotes, si quem filios domo exactos ablegantē exprimere voluissent, Accipitrem fœtam vel incubantem pingere soliti erant: ita tamen rem accipiebant, vt qui abdicaret, vel à se reiiceret, propter egestatem & inopiam id facere cogeretur. Nam eadem in Accipitre causa fertur, cu'm in aquila non indigentia, sed fastidium in causa' sit, vt vnum tantùm alat. Ferunt autem incubationis tempore vngues Accipitri decidere, quorum adminiculo destituta, fit vt vix ad alimenta, quæ vni sufficiant conquirenda, idonea sit: quare, ne qui reliquus est vnus pereat, omne in eum studium & diligentiam impendi. E

VITA VITALIS.

SEd illud interim obliuisci nolim, alitem hanc indicium esse vitalis vitæ, siue id propter sanguinem, cuius est auidissimus, siue propter Solis imaginē, quā exeribit, siue, quod receptum erat apud Aegyptios, circa centesimum ætatis annum, vti supra dictum est Vulturis Commentario, hominem ex defectu cordis deficere, vt Plinius etiam attestatur: nam, vt Varro tradit, hominis anniculi cor, quod sæpe in his Commentariis repetendum erit, duarum est drachmarū, atq; ita singulis annis vsq; ad quinquagesimum, accedunt binæ, constatq́ꝫ hominis quinquagenarij cor centum drachmis: ab eo tempore, annis singulis totidem imminuitur drachmis, quot excreuerat: creditūq́ꝫ inde, ex defectu humani cordis non vltra centesimum annum posse homines viuere: cuiusmodi vitæ terminum in homine statuisse videtur etiā Dioscorides (Astrologū illum Dioscoridem intelligo, ex cuius dictatis ea excerpsit Varro) ille enim hac ipsa ratione cõpertum se habere scripsit Alexandriç inter libitinarios, quorū ibi cura mortuos exenteratos & aromatibus delibutos diutissimè conseruare hominem plus centum annis viuere nõ posse: eaq́ꝫ de causa Empedocles, quem in hoc Aristoteles secutus est, ante omnia cor iudicauit increscere, quòd hominis vitā maximè contineat. Quāuis Hippon, Democritus, Anaxagoras, Diogenes, atq; alij nõnulli aliter, quorū bona pars cerebro principatum formationis attribuunt. Quod tamen pertinet ad annorum centena, Mathematici & diuinæ nostrorum literæ viginti insuper addūt, neq; amplius cuiquā esse concessum asserūt, atq; hoc terrarum orbe iam mortalibus expleto, & vitæ nostrę decreto quasi quodam diuinitùs promulgato. Illud etiam adiiciunt, Mosem solum, Dei (vt Iudæorū libri loquuntur) familiarē, centū vigintiquinq; annos vixisse, qui cùm quererēt quòd iuuenis interierit, responsum ei ferunt à numine, neminem plus esse victurū. hęc Pollio. Plurimùm verò octoginta & vnū à natura & à syderibus cõcessum aiūt, quod vitæ spacium his potissimū cõdonatur, qui & corpore & animo valeant, vt Platoni, Dionysio, Heracleotæ, Diogeni Cynico, Eratostheni & Xenocrati F

Pla-

A Platonico liberaliter concessum. Qui verò centesimum attigerint, Carneades, à quo tertia Academia est, quæ dicit̃ Noua, necq; non Cleanthes & Xenophanes Colophonius, Democritus Abderita, Isocrates rhetor, & Gorgias Leontinus, cum aliis plerisq; memorantur.

ÆGRITVDINE CONFLICTATVS.

QVòd autem dictum est imminui cor in seniũ vergentibus, sunt qui cor dentibus amb esum pro homine ponãt qui ægritudinibus afflictetur. Nam Homerus frequenter admodum iis & exedi & consumi cor ait, qui vehemẽtiori aliqua animi ægritudine conflictãtur, quòd ipse vnà cum Hesiodo facilè homines in anxietatibus & ærumnis in seniũ ire pessum asseuerat, fatalemq; necq; non naturalem ætatem ita vitio vel imprudentia nostra comminui. Pythagoras quoq; volens nos admonere, vnicuiq; vitæ suæ curã minimè negligendam esse, eruditè simul ac sapienter imperauit, μὴ ἐσθίειν τὴν καρδίαν, hoc est, adhibendã esse diligentiam, ne nosmetipsos ægritudinibus subiicere contendamus: quæ potissimùm in causa plerisq; sunt, vt dono diuûm concessus vitæ cursus interrumpatur.

B

ANIMA.

QVoniam verò Latini sermonis autores, animum quo sapimus, animã qua viuimus esse dicunt, nos eorũ secuti distinctionẽ, cùm superius de iis quę ad animũ pertinent ex proposito argumento disseruerimus, nunc quę ad animã faciant exequemur: quanquã differentiã eam nõ vsquequaq; receptã video, vnde necesse sit interdum, vel in eodem vtrunq; significato ponere, vel alterutrũ vsurpare. Animam igitur quæ nostræ sit vitæ fundamentũ & sedes, Ægyptij sacerdotes per Accipitrẽ intelligi voluêre, quandoquidẽ BAIETH apud eos is est, qui apud Gręcos ἱέραξ, apud nos Accipiter: Ægyptiaca verò elemẽta illa si per syllabas diuidantur, BAI per se animam, ETH verò cor significat. Vtebant̃ enim illi libenter ex huiusmodi compositione vocibus, ex quibus ipsa rei natura, vel originatio, vel aliqua vis appareret: quod & apud Hebræos frequentissimum est, vt vnà cum locutione ipsa, res etiam qualis, cuiusmodiu'e sit, intelligatur: vt quo vocabulo cœlum nominant, constare id ex aqua & aëre doceant: cùm Adã dicunt, & crassam qua compacti sumus terræ materiam, & insitã simul mentem C ostendunt: mentem enim terræ applicitam, id nominis significare tradit Philo. Sed iam quid cõmercij anima cum ipso corde habeat, videamus. Ægyptiorum opinio fuit, cor esse animę receptaculum: quasi igitur nominis coagmentatio significetur, & inesse animam cordi constet, per Accipitris ipsius dicturã animæ reminiscebantur. Neq; quidem Ægyptij tantùm, verùm & Stoici animã in corde potissimũ statuerunt: sentiendi enim vires omnes ad sensum, quem ex re ipsa cõmunem vocamus, vti flumina ad mare, confluunt: hic autẽ, si Aristotelẽ sequimur, in corde est. Neq; absurdè dixerimus, ab eo mari quinq; corporis sensus, visum, auditũ, gustatum, odoratũ, tactũ, quasi quinq; maria mediterranea, diffusos intrare corporis continentẽ, quæ manifesta Platonis in Theæteto sententia fuit. Quòd verò super animo paulò antè dicebamus eum Accipitri comparatũ, imò alitẽ ipsam pictam congruũ huius esse symbolum, redigit in memoriã mihi Zoroastris dictum: alatũ quippe esse animũ, quod apud Platonẽ latissimè disseritur, decidentibusq; alis pręcipitẽ eum in corpus ferri, illisq; mox succrescentibus ad superos reuolare. Sed percontantib. eum discipulis, quo pacto alis bene plumantib. animos volucres sortiri possent: Irrigetis, inquit, alas aquis vitę. Iterum sciscitantibus, vnde has aquas peterent, sic per parabolã, qui erat hominis

mos,respondit:Quatuor amnibus Paradisus Dei alluitur & irrigatᷓ, indidē vobis salutares aquas hauriatis. Quæsierit verò aliquis, qui'nam hi fluuņ sint, vt si Accipitrē mersare suū ibi velit,eos nanciscatᷓ. D. Ambrosius flumina Zoroastris quatuor, virtutes totidē, in quas diuiditᷓ sapiētia, prudentiā quippe, temperantiā, fortitudinē, & iustitiā intelligit: fontemq̃ esse sapientiam, ex quo flumina hęc quantacūq; sunt deriuentᷓ: nam in Diuinis literis fons passim accipitur pro sapientia, ad quē accedere sitiētes admonemur, de quo plura in Cœlo aquis irriguo. Vbi verò Plato in alarum, quas animę tribuit, mentionem incidit, per alas naturalem eā intelligentiā capit, quę, vt inquit Alcinous, est intellectio quędam in anima quæ corpori sit applicita, non ea quę animo à corpore soluto cōuenit: ea igitur, cùm labem à corpore contraxit, nunquā sese tollere humo poterit, nisi fluminibus, quæ posita sunt, infectum eluerit scelus. Quoniā verò sunt qui duram metaphorā contendant, Gangem, Nilum, Tigrin, & Euphratē, ea enim iis amnibus nomina faciunt, pro quatuor illis virtutibus poni, quæ omnē in hominum vita principatū obtinēt, minimè fuerit importunū hæc latius interpretari. D

PRVDENTIA. E

EX amnibus his Gangem primum enumerant, qui pro prudentia ponatur. Trahit hic ramenta auri, carbunculum, prasinū lapillū, quem alio nomine Smaragdum vocamus. Aurum pro inuentis prudentiū sæpius accipimus: vnde diuinū numen per Prophetam ait, Odi illius aurū et argentū: de quo quidem alio loco cōmodius. Deuoluit & splendidū carbunculum, in quo scilicet animę nostræ viuit igniculus, qui si tempore suscitetur, neq; apta fomenta deficiāt, micantissimū ignis fulgorē totis sit ędibus exhibiturus, vt in anima corpori insita, pennarū radices actæ altius inhærescāt, quæ si prorūpere semel cœperint, breui sint omnē corporis molem per sublimē aëra libraturæ. Per Smaragdū verò virorem intelligas: porrò autē quæ virent, viuacitatē præ se ferunt. Ostendit prętereа viror, pręteriti seminis vitam. Aurū fulgore suo pręsentiū rerū precia proponit. Carbunculus excitato lumine, quid futurum sit, quidu'e aduentet, aperit. quæ tria sunt prudētiæ munera. Ganges ad hęc Phison est Hebręis vocabulum significare tradunt oris mutationē, siue dicere velimus, sermonis varietatē: non enim Ganges vnam tantùm gentem circuit, sed, vt aiūt, omnem terrarū orbem ambit, & vt nōnulli opinati sunt, vel mysticè rem intelligentes confinxere, in Libyam vsq; prolabitᷓ: manifestè enim accipiendū, mythologū nō ad historiā, sed ad mysticū aquarū sensum animū adiecisse. Atqui prudentię munus est prodesse quāplurimis, neq; vllam tam remotā, tam efferā gentē prętermittere, quā beneficio non demereatᷓ: ideoq; in omnem terrā exiuit sonus eorū qui nos piè sanctèq; instituerunt. F

TEMPERANTIA.

GAngi mox Nilum adiungunt, per quē temperantiā intelligi volunt. Alluit Nilus planitiem Ægypti: Ægyptus in Diuinis literis voluptatem & deliciarū illecebras significat, vt de ferociente equo, suo dictum Cōmentario, qui latos Ægypti campos gaudet insultare. Lex igitur Israeliticis data est, in Ægypti captiuitate detentis, hoc est, nequitię ac effœminationibus impurissimè deditis, vt ex Ægypto quamocyssimè recederent, succinctiq; lumbos agnum ederent, quod est temperantię signū: castos enim oportet, & viuo ablutos flumine, sacra Deo ferre, supremiq; numinis Pascha celebrare. Gæon hic amnis Hebræis est, à quo terram etiam Æthiopicam perlui dicunt, nempe vt despicatissimum corpus abluat, & libidinis ardorem extinguat. Æthiopia enim, vt nonnulli diuinarum

A rum literarum interpretes exponũt, abiecta, vilis, & despicata sonat, cuiusmodi nostrum est corpus Æthiopiæ perquàm simile, quod scelerum infectæ maculæ deturpant, & adusque nigri coloris ferrugine inficiunt.

FORTITVDO.

TErtius amnis Tigris est, qui fluuiorum omniũ velocissimus perhibetur, nomenque illi tam animali omniũ rapacissimo, quàm fluuio velocissimo, à sagitta est, Armeniorũ lingua: qua enim parte ex Armenia in Mesopotamiã labitur, ibi propter rapidissimã velocitatem Tigres sagitta dicitur. Per hunc fortitudinem interpretantur, quòd fortitudo cursu quodam pernici concita, obstantia quæque demoliri atque prosternere videatur, nullisque obicibus oppositisque molibus aut obstaculis impediri, quin quò ferri destinarit, eò victrix prorumpat.

IVSTITIA.

QVartus est Euphrates, per quem fœcunditatem & fructuum exuberantiam intelligi volunt, ac perinde iustitię symbolum esse. Ex nulla siquidem virtute opimiores lętioresque fructus colligi feruntur, quàm ex ęquitate. Hinc Ceres,
B quod sępe diximus, legifera Poëtis, eademque Astrea. Hinc tellus ipsa iustissima, ac ipsius iustitiæ simulachrũ perhibet. Putãt verò plerique Euphratẽ ἀπὸ τοῦ εὐφραίνειν appellatũ, quòd nulla res magis quam æquitas ac iustitia, humanũ genus lætitia perfundat, & hilaritate repleat affluentius. Ex his igitur manifestum est, quibus aquis implumis Accipiter noster lustrari possit, atque identidem ita plumescere easque alas emittere, vt non supra nubes tantùm, quod faciũt grues, sese attollere, verùm super omnes cœlorum orbes efferri valeat, parique cum Aquila honore acceptus, in ipsius Iouis gremium audeat volitare.

SANGVIS.

HAbet præterea similitudinem Accipiter cum anima, vt aquã omnino non bibat, sed solo sanguinis suctu sitim leuet, quo vno & anima ipsa nutriri quodamodo videtur. Ideo veteri illo instituto, libaminibus quæ pro anima parabantur, sanguis apponebatur. Et Deut. XII, sanguinẽ hostiarũ pro anima esse monet Moses, idcircoque non debere nos animam comedere cum carnibus. Passim verò Leuitico monemur, sanguinem nõ esse comedendum, quia vniuscuiusque carnis anima sit in sanguine. Sed pręcipuè cap. XVII. intermina Deus
C exitium cuilibet, tam ex domo progenieque Israelis, quàm etiam hospitibus & peregrinis, qui apud eos diuertissent habitarentue, si sanguine vesci ausi fuerint. quem ea de causa datum eis asseuerat, vt super altari per eum animas suas expiarent, essetque ita sanguis animæ litatio, dum funderetur per altaris circuitum, & quod residuum esset, terra operiretur. Quòd verò dictum, vniuscuiusque animã in sanguine eius esse, nequaquã intelligendum est, substantiã animæ esse sanguinem, ait Hesychius, sed quòd societatem cum carne per sanguinem habeat. Vnde quidam sanguinem animæ vehiculum appellarunt: emissus enim vbi frigere cœperit, à carne dissoluitur, auolatque anima. Eaque de causa Ægyptij, si sanguinẽ significare voluissent, Accipitris imaginem faciebãt. Multorũ sanè opinio fuit, animam esse sanguinem, siue, vt Empedocles arbitrabatur, in sanguine. Hinc illud apud poetas: Purpureã vomit ille animã. Et: Vitam cum sanguine fudit. & alia huiusmodi. Et apud Ouidiũ, Pythagorico monitu exturbare quorumcũque animaliũ cognatas nobis animas nefanda cæde ideo prohibemur, ne sanguine sanguis alatur. & in hanc sententiam tum apud Græcos, tum apud Latinos plurima. Quamuis alio significato accipi purpuream animam, alio de Piscibus cõ-

mentario docuimus, vbi agitur de purpura vno ictu collidenda, si sanguinē ad tinctum comparare voluerimus. Sed quantū ad eos pertinet qui sanguinē animæ cōmiscent, ego non ita fuerim impius vt non profitear, de brutorum animis hoc tantùm intelligi, de quibus cap. IX Geneseos scriptum est, Anima illius in sanguine est, cùm in homine tantùm ex animalibus, anima per se vitalis sit, suaq; se contineat immortalitate. Et quamuis Salomon pro concione tertia, vnū eundemq; interitū hominis & iumentorū, & æquā vtrorunq; conditionem, ex impiorum opinione posuerit, ex sua tamen sententia, puluerem ad terram reuerti, spiritum ad eum qui dederat, asseuerat. Basilius ad hęc, vbi concione octaua die quinto locum exponit, Educat terra animā viuentem, brutorū tantùm animam esse sanguinem disputat. Alit verò sanguinem coactum in carnem suapte natura verti: carnem autem corruptā in terrā redire, vnicuiq; manifestū: itaq; iumentorū animā terreā quandam esse naturā. Eos verò valere iubet, quos nihil quicquam pudet animas suas, & equorū, & canum, in eadem specie collocare: quiq; seipsos etiam, & mulieres, & frutices, & æquoreos pisces olim fuisse reminiscantur, idq; asserere nō erubescant: quos quidem pisces fuisse nemo sanæ mentis dixerit: quo verò tempore isthæc literarū monumentis mandauere, expertes magis rationis quàm pisces fuisse, quisquis mente iudicioq; polleat, dubio procul asseuerarit. Illud verò cōmercij cordi est cum sanguine, vt ex Philosophorum obseruatione compertū sit, cor iis omnibus esse, quibus & sanguis: id quod etiā de iecinore proditur. Neq; tamen infirma est eorum opinio, qui nōnihil sanguinis ab iecinore procedere iudicarunt. Sed enim potior eorū, qui sanguinis principatum cordi dedicarunt, à quo, tanquam à fonte perenni, in venarū cōceptacula diffundatur: nusquā enim nisi in corde sanguinem concrescere, ex Medicorum & Aristotelis traditione didicimus, in quo quidem primū oritur, etiam antequam totum corpus informetur, quæ idem latius libro de Animalibus tertio pertractat. Ac ne interim nos plura de anima, de corde, de sanguine disseramus, ea consulto pręteribimus quæ dici possent, si quid cordi, quid iecinori, quid arteriis, quid venis inseruiat, & vnde triplex animæ potestas originem & fundamentum cōsequatur, repetere voluissemus: sed enim hæc ita breuiter tacta sufficere visa sunt pro redditione causę, cur talia sacerdotes Ægyptij pingere cōmenti essent. Illud addam, sanguinem religiosissimo Hebręorū ritu in summo cultu semper habitū, quem ex alite qualibet effusum simulac ostēderint, insperso puluere sepelire pro magno negotio habēt, quòd persuasum illis ex Prophetarū dictatis, sanguinem ad contractæ labis abolitionem, & animorū depurationē facere: sed nō intelligūt, mysteriū id ad preciosissimū CHRISTI sanguinē spectare, cuius aspergine maculæ omnes nostræ, cùm expiari voluerimus, abluuntur.

VICTORIA GLORIA'VE.

Deniq; propter eas dotes, quas huic aliti natura supra volatiliū aliorum conditionem elargita est, factū vt in vniuersum Accipiter esset excellentię hieroglyphicum, præcipueq; victoriā significaret: nam reliquas omnino volucres volatu antecellit. Neq; frustra Theoclymenus apud Homerū, obseruato Accipitris auspicio, Telemachū bene sperare iubet, eiusq; genus in Ithaca supra reliquorū omniū gloriā potens, celebre & illustre futurū pollicetur. Ea sanè Accipitris pręrogatiua est, vt agilitatis in volando principatū obtineat, ab eoq; desumantur pręclara illa alarum insignia, quæcunq; in huiusmodi deueniant glorię significatum. Hinc Victoriæ hieroglyphicum passim in numis & monumentis

aliis

A aliis alatum, quia victoriæ partæ fama sese statim humo tollit, amplexaq́ gloriã per summũ æthera latè volat, perq́ immensos terrarũ tractus expatiatur, offensiones impedimentaq́ omnia agilitate sua declinans. Hinc ipsi numi Victoriati dicti, quibus Drusus in Tribunatu plebis octauam partem æris argento miscuit. Hinc Musis coronæ ex pennis quas ex Sirenum alis euulsere, postquã eas in certamen impulsu Iunonis cõgressas facilè superauerãt, vt Eustathius & Pausanias meminere: quamuis alij Sirenas indignatas spõtè alas deposuisse dicant, reiq́ monumentum esse Apteram ciuitatem, ea de causa cognominatã. Vtcunq́ verò, ad id Homerũ allusisse ait Eustathius, cùm ἔπεα πτερόεντα protulit: quem Horatius noster secutus, volare verba dixit. Et nostri per pennas columbæ deargentatas in Psalmo, sermones Dei interpretãtur, vt ait Adamãtius, quod merũ est hieroglyphicũ. Philosophi ad dissectionem aëris, quæ verborum tanquã alarum illapsu fiunt, id referendũ autumãt. Sed enim de Musis alibi locus erit suus.

VICTORIA PERPETVA.

B QVamuis autem & in Olympia, & vulgò esset alatum Victoriæ simulachrũ, apud Athenienses tamen exarmatum alis cernebatur, vt & Pausanias & Heliodorus Periergeta meminere: Mineruæq́ id fuisse signũ dedicatũ, in cuius dextera manu malum Punicum esset, in læua galea, de quo ita Harpocration: λυκοῦργος ἐν τῷ περὶ ἱερείας, ὅτι νίκης ἀθλωτῆς ξόανον ἄπτερον, ἔχον ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ ῥοιὰν, ἐν δὲ τῇ εὐωνύμῳ κράνος ἐτιμᾶτο. Id ea de causa factũ Pausanias tradit, ne Victoria discederet Athenis, ac aliò quopiam abuolaret. Ita numen apud se perpetuò detineri posse arbitrati sunt Athenienses, dum alarum omen, veluti quoddam instabilitatis signũ, reformidabant. Nam quæ Amori alæ attribuuntur, ad frequentissimas in eo rerũ vicissitudines referuntur, vt Propertius de eo qui figuram eius pinxerat libro II.

Idem non frustra ventosas addidit alas,
Fecit & humano corde volare deum:
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Nostráq; non vllis permanet aura locis.

Alæ autem à Cyro visæ, quę Darij humeris inhęrentes, vna Asiam, altera Europam inumbrabant, nimirum victorię signum portendêre. Solitus verò est Da-

C rius, qui sibi totius orbis victorias proponebat, pallam gestare auro distinctã, quã aurei Accipitres tres, velut rostris inter se concurrerent, adornabãt, literis ΝΙΚΗ ΤΙΚΩΤΑΤΟΣ, inter alas & singulorum caudas dispositis. Et Antiochus magnarũ sibi conscius expeditionum, quia multa strenuè fecerat, gentes plurimas debellauerat, vrbes innumeras subegerat, longa victoriarũ continuatione illustris, Accipitris cognomine vocari gestiebat. Septem autem Accipitres qui Vulturẽ insectabantur, victorię eius signum hieroglyphicè constituti fuere, quam viri septem in Smerdis Magi exitium cõiurati, asse cuti sunt, votiq́ compotes facti, patriam ab

illegitimo Rege liberauerunt. Ille siquidem regnum sibi nullis natalibus comparauerat, veluti vultur non ex legitimo conceptu, sed sine patre generatur ex

vento. Est & illud victoriæ significatum hieroglyphicum, quod in antiqua columna Viterbij spectatur, duos scilicet Accipitres ex diuerso aduolantes, per quos, vt nonnulli tradunt, Herculis ab Alpibus, et Osiridis à Brundusio motus in Gigantes, necp non victoria describitur. Necp verò ea solùm de causa, quòd Accipiter volatu præstet, quodcp alæ victoriæ attribuũtur, ales ea victoriæ symbolum est, verùm ob id etiã quòd eius pugna tam artificiosa est, eocp astu patratur, vt necesse sit hostem qui cum congressus fuerit, omnino vinci. Nam si cum fortiori res agatur, tum sese in aëre resupinat, vngues sursum versus intendens dimicat, alas verò caudamcp inferius expandit, quibus vice soli fungatur. Vnde fit vt cùm aduersarius voti cõpos fieri minimè possit, vel re infecta abire cogatur, vel omnino superetur. Quæ quidem solers dimicatio cùm sit etiam noctuarum propria, quæ maiore circundante multitudine resupinæ pedibus repugnant, collectæcp in altum rostro & vnguibus totę teguntur, Accipiter simulac pugnam animaduerterit, aduolat noctuis opem allaturus, atcp ita quodam naturæ consensu eis auxiliatur. Nam & noctua apud Athenienses victoriæ hieroglyphicum fuit, de qua suo loco, quæ ad rem spectant, diximus. D

Sed minimè ἐν παρόδῳ puto ponere quod in quodam Canone Imperialium militiarum apud Maffæos Romæ vidi, militarē ordinem fuisse qui Accipitrem luteum in parma identidem lutea gestabant. Erant hi, qui Sagittarij Venatores nuncupabantur, qui sub Magistro peditum stipendia faciebant. Sed & alius ordo LAVNI nuncupati, insigne idem Accipitris lutei in parma identidem lutea gestabant, & sub eodem Magistro peditum merebant, eo tamen discrimine, quod sagittariorum Accipiter caput in alam læuam vertebat, Launorum in dexteram. Iam de DIVITENSIBVS, Gallicana legione, quorum insigne erat cæruleus Accipiter, colore tamen dilutiore, vnà cum tauro, in ipsius Tauri commentario dictum. E

CELERITAS.

Diodorus per Accipitrem volantem, per quem alij victoriam interpretantur, celeritatē ipse significari tradit, propterea quòd in volatu sit omnium volucrum velocissima: vultcp significatum ad res domesticas transferri, quæ citò fiant. Leges & pterophoros apud Plutarchum, Othonis vita, qua locutione tabellarios intelligendum, quorum insignia forent surrectæ pennæ, ad celeritatem indicandam. Inde Iuuenalis: F

Anxia præcipiti venisset epistola penna.

AER.

ACcipiter ad hæc passis alis figuratus, elementum aëris indicat apud Ægyptios sacerdotes. Atque adeò alæ pennatorũ singulæ aërem significant, vtpote solum auibus propriũ, perinde ac aqua piscibus, terra aliis atcp aliis solum est. Animaduertēdum verò, locum de pennis alis'ue corruptũ esse in impressis Hori codicibus, legićp debere vt in manu scriptis exemplaribus antiquis, πτερὸν τὸν ἀέρα. Inde quędã desiderari, quæ ad aliud pertinent significatũ. Sunt qui ventos ex ea specie significari tradant. Ventus autem nihil aliud est, quàm incitatus & fluēs aēr. Triclinius apud Pindarũ Pelopis ἵππους ἀκαμαντόποδας, velocissimos exponit. Sunt qui cœlestiũ corporũ ortum hinc interpretentur. Nam quæ sidera super horizontem attolluntur, volucriũ in morem surgere, & per immensum inane ferri videntur. Pennata verò apud Mercuriũ talaria, nimirũ Homericũ illud innuũt, quòd verba ipse volucria nuncupauit. Eadem ratione Irin et aëripedem & pro-

A & procellipedem vocant, quæ deorũ sit internuncia, vt apud Maronẽ legimus:
Irin de cœlo misit Saturnia Iuno.

ANIMVS.

SEdenim cùm etiam animi signũ sit Accipiter, facilè identidem celeritatis indicium esse potest, cùm animi celeritas omnem exuperet velocitatẽ. Sedenim siue victoriã, siue hanc quam alij ponunt alacritatem, ex Accipitre significari dixerimus, tantundem esse videtur.

SACERDOTIVM.

NEq; quidem tabellarij tãtùm alas gestare iussi, verùm etiam sacerdotes Ægyptij capita habuerunt alis insignia: quod quidem gestamen ideo suscepe runt, quòd Accipitri ex eo honorem habitum voluerunt, quem dictitabant librum olim puniceis literis perscriptum, Thebas ad sacerdotes detulisse, in quo quidem libro, qui cultus, quiq; honos diis deberetur, quaq; ratione sacra plurima procuranda essent, notatum erat. Hinc eos sacerdotes à Poëtis nostris Cristatos appellari comperias, vt apud Martialem:

B *Linigeri fugiunt calui cristatáq; turba,*
Inter adorantes cùm stetit Hermogenes.

Habes honoratissime vir Accipitris hieroglyphica, lectionẽ non quidem tuo sublimi ingenio dignam, neq; multiplici eruditioni tuæ necessariam, sed cultus & obseruantiæ in te meæ pignus. Neq; enim is ego sum qui putem te ex dedicatione hac mea vel minimum crescere, sed si illi locus apud te in angulo aliquo concedatur, sciam me laudis plurimum comparaturum. Vale.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLVNENSIS AD ILLVSTRISS. HEROInam Victoriam Daualam Piscariæ principem, de ijs quæ per Columbam, Turturem, & Hirundinem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

C *MAgni omnino ponderis est Pindari Lyricorum principis dictum illud, alio quamuis numero, in hanc certè sententiam:*

Carmine res viuunt, carmina rebus egent. Nam scriptor quantumlibet elegans & eximius, si vana & inania mandare literis aggrediatur, puta purpura simiam vestiat, nihil aliud assequatur, nisi vt omnibus sit derisui atq; ludibrio. Si verò facta inclyta præclaráq; ab inepto imperitóque scriptore celebrentur, neglecta statim turpiter exolescent. Hæc dum mecum reputo, honoratissima VICTORIA, tuámque erga desideratissimum coniugem pietatem considero, illiúsque res præclarè gestas Musarum tuarum elegantia decorari conspicio, fortunatissimum Principem appello, qui cùm tot ante annos è vita migrarit, per te quotidie reuiuiscat, clarioráq; & illustrior euadat. Te autem non minus beatam, quæ materiam susceperis tam insignem, tam celebrari dignam, quæ immortalem gloriam tam illi sit quàm tibi sine dubio paritura: ideóque vestræ plurimum gratulor felicitati. An non ille egregiè felix, qui virtutibus omnibus heroicis ornatissimus, rebus tot tantisq; sapientissimè procuratis, gloriosissiméq; confectis, post opima illa spolia tam præclara ad Ticinum parta, quasi splendidius nihil in posterum expectare posset, è vita migrans, vxorem te reliquerit tam piam, tam pudicam, tam doctam, tali præstantem ingenio, eáq; facundia & arte scribendi præditam? vt quantum ille rerum gestarum splen-

A

DE COLVMBA.

PERSEVERANTIS CONTINENTIÆ VIDVA.

QVAMVIS multa essent apud Ægyptios & nationes alias Columbæ significata, illud tamen in primis continentissimis illis sacerdotibus admiratione dignum habebatur, quòd cùm animal alioqui procacissimę salacitatis esset, lasciuiæq; notam apud omnes ferè gentes contraxisset, incomparabile tamẽ exemplum continentiæ, summamq; pudicitiam in ea deprehendebant, quòd marito fidem seruaret inuiolatam. Quare mulierem quæ vidua perstaret significare illi cùm instituissent, Columbam nigram pingere commenti sunt. Pudicitia siquidem Columbis prima, & neutri nota adulteria: coniugij fidem non violant, communemq; seruant domum, quam nisi cœlebs aut vidua non relinquit, & quandiu marito priori viduata est, alij non copulatur. Si verò iussa sit à domino transire
B ad secundas nuptias, fidem eandem seruat secundo, qua se priori obstrinxerat, vt Propertius:

Exemplo iunctæ tibi sint in amore Columbæ,
Masculus & totum fœmina coniugium.

Idcirco Tertullianus in sua illa Monogamia hanc in exemplum trahit, nos ad simplicitatem eius prouocatos ea de causa differens, quòd ea auis non innocua tantùm sit, verùm etiã pudica, quam vnã vnus masculus nouit. Nigram autem illam Aegyptij faciebant, id scilicet indicantes, quòd ad secundas nuptias non transisset, sed atrata viri prioris desiderium præ se ferret: in luctu enim pullo vti colore, multarum gentium mos est: quamuis apud Romanos in Imperatorũ funeribus vestibus albis, vt Plutarchus & Herodianus asserũt, vtebantur. Venetos autẽ Padanosq; omnes atratis vti vestibus, quòd Phaëthontis casum adhuc lugent, fabulosus idem Plutarchus ait: siue, quia niger color firmitatis & perseuerantiæ signum. Colores enim alij ex vno in alium transeunt, obscuriorisq; corporis admistione densiores fiunt: sed vbi ad nigrorem peruentũ est, ibi consistitur. Aiunt verò nonnulli, non omnium hanc Columbarum naturam esse,
C vt pudicitiam ita custodiant suam, at earum tantùm quas Gręci φάττας vocant, paruis gallinaceis haud multò minores, quas ferunt trigesimum sæpius & quadragesimum etiam vitæ annum excedere. Cœlibatum verò quem alterutro eorum extincto coniux alter fideliter seruat, & coruis & cornicibus & graculis cõmunem esse perhibent. Columbarum autem oblationem in sacris Theologi ita accipiunt, vt coniugij tam firmi ratione habita, nos quoq; mentem stabili firmitate perseueraturam Deo, vti vero coniugi, sociemus.

CORRECTIO.

SEd & ille Columbarum pullos, aut par turturũ obtulisse dicitur apud Adamantium, qui aliquem absterruerit à vitiis & sceleribus, hortandoq; monendoq; ad animæ simplicitatem traduxerit. Tangit hoc etiã Cyprianus, qui emissam ab Noë Columbam lapsorum imaginem præ se ferre commentatur. Sed his iam aliquantulum insistamus, cùm nequaquam diuinæ literæ sint ab hoc argumento dissimiles, in quibus Columbam multipliciter figurari comperimus, ac perinde significata etiã variari. Sed hîc series exigit vt prius de fusca loquamur, de aurea atq; argẽtea suo mox loco dicturi. Nam quæ ad Noam olææ

virentis ramum ore gestat, fusca ponitur à Prophetis, esseq; indicium perhibe- D
tur mentis, quæ à perperam factis iam abstineat, seq; quieti dedat, hoc est, tran-
quillitati, quæ non nisi inde purgato à vitiis animo locum habet. Sub vesperam
hæc reuertitur, deficiente quippe luce, quod tantundem est, ac si momentaneæ,
aut breui temporis curriculo duraturæ felicitatis diceremus. Sub vesperam, in-
quã, aduolat, ne occupetur à nocte, quippe ne intercipiatũ à morte, priusquàm
infectũ eluerit scelus, atq; ita perpetui carceris supplicio afficiatur. Promissam
enim esse veniam ei, qui paratus sit in posterum bene, piè & honestè viuere, & à
quibus emerserit vitiis & voraginibus abhorrere, alio loco indicat vropygium
auri fulgore illitum: de quo tamen apertius disputatur inferius. De olea quoq;,
quæ sit misericordiæ signum, suo loco dictum.

ILLECEBRÆ AMATORIÆ.

QVòd verò sacerdotes Ægyptij per volucris huius simulachrũ illecebras
amatorias significarent, duabus vtriusq; sexus Columbis sese inuicẽ exo-
sculantibus adpictis, ea de causa factum, quòd illæ non prius ad Veneris copu-
lam, quàm ad osculationem deueniunt. Hinc legas apud Senecam Mœcenatis E
dictum illud, Columbatim labra inserens labris. Extant & Gallieni Imp. carmi-
na satis luculenta, quibus lasciuiam huiusmodi per amatorium etiam murmur
ab eis exprimi declarat eo in epithalamio quod ipse lusit, cùm fratrum suorum
filios iungeret:

Ite, ait, ô pueri, pariter sudate medullis
Omnibus inter vos, non murmura vestra Columbæ, Brachia non hederæ, non vin-
cant oscula conchæ. Ea autem de causa, quòd osculorum blanditias Columbæ
norunt, dedicatas eas Veneri, Græcorum plerique tradidere. Cæterùm Athe-
næus ob id factum putat, quòd in Cypro Columbæ primùm repertæ indeq; ad
gentes alias transmissæ. Veneri enim sacrã esse Cyprum, omnes norũt. Propter
verò salacitatem eam quæ notissima est in Columbis, Albertus non ineptè no-
men iis inditum ideo putat, quòd lumbos colãt: in venerem quippe se vltrò in-
citent, ingenita nequitia stimulatæ, cuius sedẽ in lumbis esse, alibi differuimus.
Apollodorus quoq; in iis quę de Dis conscripsit, columbam Veneri sacram la
sciuiæ ergò dicit, nomenq; illi Græcè περιστερὰ, παρὰ τὸ περισσῶς ἐρᾶν, quòd supra mo- F
dum amori det operam, arbitratur. Sanè Siculi olim persuasum habuere Vene-
rem ab Erycis monte digressam, per dies nouem stato singulis annis tempore
secessum colere, interimq; nullas toto eo tractu Columbas apparere, abire enim
illas Deæ suæ comites, nonam verò post diem aduentare vnam reditus præ-
nunciam, quæ Veneris templum ingrediebatur, reliquas mox vno turmatim
agmine reuerti, atque hinc gaudio exultantes Venerem adesse profitebantur,
diemq; eum hilarem, cantibus & iocis festiuum atq; iucundum celebrabant.

CHARITAS.

SAnè quòd mutuis sese osculis Columbæ suauiẽt, ansam dedit vt charitatẽ,
amoris quippe pij virtutem, hieroglyphicè per Columbam nonnulli inter-
pretentur. Et Apostolum citat Origenes, qui de charitate locutus Columbam
protulerit. Eruditissimus etiã Cyprianus tã vitæ sanctitate quàm facundia cla-
rus, in iis quæ aduersus Nouatianum pro vnitate cõcordiaq; piorũ omniũ scri-
psit: Idcirco, ait, & in Columba venit spiritus sanctus: simplex animal & lętũ, nõ
felle amarum, nõ morsibus sæuum, non vnguium laceratione violentum, cuius
inge-

A ingenium est hospitia humana diligere, vnius domus consortiū nosse, cùm generant simul filios educare (ita enim legendum est, non edere) cùm commeant volatibus inuicem cohærere, communi conuersatione vitam suam degere, oris osculo concordiā pacis agnoscere, circa omnia demum humanitatis omnē implere legem. Noti sunt humanissimi Gallorū omnium mores, qui passim oscula tanto studio colunt, vt honori sibi ducant, quòd aduenïens hospes vxorem, sorores, filias etiamnum virgines osculo adhibito salutauerit, & in amplexū acceperit, & in gremiū sibi assidere iusserit. Nam & apud Romanos olim licebat obuias quasque mulieres excipere osculo: quod ideo Cato institutū tradit, vt explorarent an mulieres temetum olerent: capitale enim erat Romanis fœminis gustare vinum: ideoque ferunt fœminam quæ sub Romulo vinum biberat, à marito impunè occisam. Apud Lacedæmonios oscula non concessa modò, sed etiā instituti Ludi, propositaque præmia iis, qui seniores lepidius suauiarent. Nisæorum id inuentum, & à Megarensibus etiam in honorem Dioclis obseruatum. Nam & illæ Romanorū exosculationes, vt fœmineo generi honos haberetur,
B sancitæ sunt, vt apud Plutarchū legitur libro de claris Mulieribus: nempe quòd Aboriginibus in Tyberim inuectis, Roma quædā nomine inter mulieres quas secum adduxerant nobilis, autor fuit vt classis absumeretur incendio, vnde coacti sint ibi sedem figere: quod cùm illis feliciter successisset, eius generis præmia mulieribus detulerunt, quæ auspicatissimi facti memoriam prorogarent. Ad hæc Nomadum asperrima rusticitas incessitur, quorum tanta fuit seueritas, vt ne filios quidem suos oscularentur. In Diuinis nostræ pietatis monumentis ipsum Assertorem nostrum legimus charitatem, vt ita dicam, frigidam in Simone hospite, quòd osculo non fuerit ab eo exceptus, exprobrasse. Et sacris Pontificiis Romæ ritu solenni per mutuas exosculationes pacis auguriū celebratur:

Ipse etenim casta dum operatur mente sacerdos,
Oscula dat, quæ dent ille vel ille aliis.

AER.

Credidere nonnulli Columbam ab Assyriis coli in Semiramidis gratiā: sed autores Græci, in Rheæ potius memoriam, vtpote qui asserant, aerem &
C aquam potiores esse partes, in quibus ostentet se natura rerū, parique ratione abstinere eos à piscibus. Cùm verò volatile vnumquodque animal sit aeris indiciū, Columbam præcipuè nuncupatione hac hieroglyphicove veteres honestarūt, quòd domesticis alitibus nulla neque lōgius domo neque diutius abuolet, tecti tamen lariumque memor summa fide reuertatur, & mansuetissima nobiscum consuetudine diuersetur. Obiectabunt hirundinem alij, quæ trans mare etiam migret, ad sibi domesticam tamen sedem redeat: sed illæ nunquam cicurantur, neque vlla nobiscum consuetudine sociantur: siue ea potius fuerit huius honoris causa, quòd illi tanta sit cū aere familiaritas, vt ibi tutius quàm humi versari videatur, tantaque sit eius volatus facilitas, vt Maro dicat,

Radit iter liquidum, celeres neque commouet alas.

pernicissimus enim est eius volatus. Vnde Hesychius Columbam neque nō turturem hieroglyphica ponit hominis qui mente sublimia quæque facillimè penetret, & cōtemplationi sit egregiè deditus. Meritò itaque Syri qui aērē vsqueadeò colunt, tanta religione Columbæ pepercere, quod ita tangit Tibullus:

Quid referam vt volitet crebras intacta per vrbes

Alba Palæstino sancta Columba Syro?

In numo sanè Cibyratico Columba cusa, hanc loci religionem mihi videtur indicare. De vrbe hac Horatius: D

Ne Cibyratica, ne Bithinna negotia perdas.

In Cilicia ea est, quãuis & alia sit minoris Phrygiæ. In numo autem inscriptio est ΚΥΒΙΡΑ. Signũ, Columba volans. Fuit & puella Phthia nomine, quam Iupiter fertur adamasse, eiusq; formã in Columbæ speciem cõmutasse, traditũ ab Æliano. Sed hoc nihil facit ad Ægyptiaca. Quod verò de Semirami dicebamus, addemus & illud ab ea deriuatũ, vt Persæ matrum filiarumq; suarũ coniugia non abhorreant, vtpote quæ filium ad stupri vsq; consuetudinem adamasse fertur.

IMPIVS INGRATVSQVE.

QVin hæc inusta est Columbarum generi nota, quòd eorum mas iam validior factus, patrẽ rostro impetit, & à matris consortio tentat abigere, eiusq; cõiugij locum occupare. Quapropter Ægyptij sacerdotes impium ingratumq; hominẽ, ac in eos qui de se bene meriti fuerint, perduellem significare si vellent, Columbũ, inquit Horus, aut pullũ eius qui matrẽ solicitaret, facere consuerunt. E

CASTITAS.

SEd esto lasciuũ animal columbinũ genus, contrà palumbes parcissimi coitus sunt, ideoq; quòd parcant lumbis, Albertus existimat appellatos. Nam & qui frequentiori vsu eos in cibum sumptitare consuerint, in venerem hebetiores redduntur: quare non inscitè illud de alitibus huiusmodi dictum:

Inguina Torquati tardant, hebetantq; palumbes:
Non edat hanc volucrem qui cupit esse salax.

SEMIRAMIA PROCACITAS.

QVoniam verò, vti dictum, fama est Semiramin sub effigie Colũbæ ab Assyrijs coli, Gnidius scribit eam à Columbis enutritam: & in Columbam inde conuersam, qua specie colebatur apud Assyrios: id quod de petulca eius improbitate intelligendum est, tametsi quos Diodorus citat, eam & modestam, & nota admodum integritate præditam fuisse prædicant: neq; eam ignobiliter natam inficiantur, vtpote quæ circa stagnum quoddam in parte Syriæ in crepidinem aquis prominentem proiecta, aliquãdiu fuerit ab aquarilibus volucribus, quæ apricatum eò se recipiebant, miro propemodum studio educata, quippe quæ non solùm alimenta congererẽt iacenti, sed perinde eam fouẽdo, ac implumes pullos ab omni aëris iniuria protegerẽt, quoad pastores creberrimo volucrum cõcursu, insolitaq; trepidatione moti, ex proximis insulis eò conuenientes iacentem extulerunt, alitamq; apud se diligenter Menoni, Regis Nini familiari, in vxorem cõcessere. Sedenim de famosa eius fœminæ procacitate Scaurobates Indorum Rex apud historicos ita in eam inuehitur, vt pastorale scortũ, vt Assyrij Regis concubinã fuisse proclamet, vt nullum egerit diem in castris sine adulterio, raroq; vllus ad eam adulter bis admissus fuerit. Satis verò cõstat tam immoderatæ libidinis fuisse, vt equum abominabili probro turpitudineq; adamauerit, autore Iuba. Eam sanè ob libidinis feruorẽ Euphorion θυμβρὼ, hoc est, ardentem appellauit, epitheto admodum proprio, perinde ac Callimachus Venerem eo versu θυμβρῆς κύπριδος ἁρμονίην, id est, ardentem Cypridis harmoniam. Hanc Hieremias quoq; Columbæ notauit elogio, cùm Babylonios Hebræorum excidio venturos vaticinaretur: Fugite, inquiens, ab occursu gladij, quem Columba vibrabit: per Columbam Babylonis cõditricem & eius populi autorem F

A rem innuens. Quòd autem vates hic fatidicus eam gladio insignẽ inducit, de feroci & impigro eius ingenio multa rerum scriptores tradidere: sed illud præcipuè facinus memorandum, quòd Nino Bactrianos obsidente, Menon hanc, vxorem quippe suam, accersiuit: quę vbi primùm in castra venit, mulier acri ingenio Bactrianæ arcis situm contemplata, confestim viro rationem ostendit loci modico negotio occupandi. Erat arx ab vna parte præceps, atq; in profundam vallem insigniter abrupta, quã hostes velut inaccessam, nullo pręsidio custodiebant. Huc audax mulier cum paucis, quos sibi ad id facinus delegerat, per loca ab hostium oculis maximè auersa, atq; eadem aspera & confragosa, pręter spem omnium obrepsit: vnde cùm sese veluti cœlo delapsa hostibus (quorum oculos Assyrius, dum negotium conficeretur, subita oppugnatione ab omni sensu eorum quæ fierent longè auerterat) ex improuiso obtulisset, Bactriani omni spe retinendæ vlterius vrbis abiecta, alij aliò præcipiti fuga dilapsi, vrbem in regis arbitrio reliquere.

REGIVM AVSPICIVM.

B ADnumerantur verò Columbæ inter eas alites, quæ Regibus auspicia faciant. Hinc Maroniano Æneæ, Columbæ geminæ à matre in auspiciũ missæ. Et Cæsari originem inde trahenti prospero fuerunt ostento, cùm palmam eam nidis frequentare cœpissent, quam ipse castris locum capiens, inter syluas quas cædebat repertam, conseruari vt omen victoriæ iusserat: ea enim de causa mirum & inusitatum videbatur, quòd id auium genus duram & asperam frondem studiose soleat euitare. Et eadem die qua natus est Diadumenus Macrini filius, Aquila ei palumbum regium paruulum attulit, & in cunis posuit dormienti, recessitq; sine noxa: quod dubio procul eũ ab ineunte ætate Imperatorem futurum indicauit. Quinetiam aruspices dixerunt Alexandrum Seuerum futurum Imperatorem, consulti quid haberet auspicij, quòd anicula quædam, quo die natus est, matri eius huius generis aues obtulerit. Apud Hebræos legas, prædiuitum ac potentiorum hominum morem fuisse, Columbarum alas gypso illitas in summæ felicitatis signũ summis tectis affigere. Hoc Euthymius.

À SE MINIMÈ IRACVNDVS.

C QVod verò de bilis defectu in Columba paulò antè dicebamus, Ægyptij sacerdotes hominem natura ipsa nequaquã iracundũ, qui tamen aliorum peruersitate commoueri posset, ostendere cùm volebant, Columbam pingebãt vropygio surrecto, propterea quòd eam, vti dictũ, vel non habere bilem, vel si habeat, in vropygio esse tradunt autores veteres. Vnde Græci cùm mansuetudinem exprimere vellent, ἠμέρα πελειάς, hoc est, quieta Columba dicere consueuerant: & πραότροπος πελειάς, eodem significato. Quæ cùm porrò sit gregaliũ omniũ mansuetissima, iudicata est à Mose purissima, vt inquit Philo, veluti ex solitarijs sola turtur delecta, quæ in eo auium genere, tali omnes antecellit ingenio. Neque temerè Dauides abuolandi desiderio succensus, vt sese periculis eximeret, pennas sibi dari cupit, vt instar Columbæ volare possit. Psalmo LV Columbam ponit, non Aquilam, non Accipitrem, longè fortiores impetuosioresq; alites, nempe quia eadem prædita est mansuetudine, tractabilitateq; & simplicitate, qua Rex ipse insigniter pollebat. Puritatis huius meminere etiam autores Græci: quin & osculorum, propter quæ sit Veneri dedicata: & quòd ea de causa Dis adoleretur, quòd fel in interioribus haudquaquam habeat.

TREPIDATIO. D

ILlud autem vulgatissimũ est hieroglyphicum, Columbam pro trepidatione ponere: nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem significat: à τρέω enim deducitur, quod trepidare est. Et poëtæ tam Græci quàm Latini passim in paui dis hanc vsurpant comparationem: vt Homerus,

αἱ δὲ βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι.

Hæ pauidis gressu similes abiere columbis.

Quam similitudinem Maro ita transtulit:

Præcipites atra ceu tempestate columbæ.

Etymologici enim τρήρων paronymon, non epitheton Columbæ ponunt.

SALVBRITAS.

CÆterùm quãuis aliqua det impietatis exempla, nihilo secius inter animalia maximè pura recensetur, propterea quòd persuasum est eã carere bile, vti dictum: morbosaq́ue & pestilenti quantumlibet tempestate sæuiente, qui non alia quàm earum carne vescatur, contagio eiusmodi non contaminari. Quare si pestis vnquam debacchari cœpisset, nihil aliud in obsonium Regibus compa- B rabatur, quàm ex Columba: quamuis Diodorus vitulum alioqui & anserẽ simplicem tãtùm, eorũ regum cibũ fuisse contendit. Sanè Florentinus lib. de re Rustica pullos columbarumq́ue necessarios esse dicit ijs, qui vires à morbo recolligũt.

MEDICINA PETITA A' DIS.

CVm verò aliquẽ, medicina ab aliquo Deorũ præmonstrata, à morbo cõualuisse ostendere voluissent, Columbã, vel vt scribũt alij, Palumbem (nam hęc etiam in auguriis aliquando confundũtur) lauri ramusculum rostro gestantem exprimebãt. Ales enim ea quotiens ægrotare cœperit, lauri folio decerpto sibi ipsa medetur. Neq; verò palumbes tãtùm, sed & graculæ merulæq́ue & perdices lauri folio annuũ fastidiũ purgãt. Coruus quoq; occiso chamæleonte, qui etiã victori nocet, lauro infestum virus extinguit. Vnde dicterium frequentissimum est apud Græcos, scipionem laureum gestare, de ijs qui in aliquas insidias lapsi, vitæ periculum feliciter euaserint. Medicinã autem multifariam ab oraculis petere antiquorum mos fuit, & suis quoq; temporibus petitã memorat Plinius: ille enim quotiens grauiori aliquo morbo correpti essent, soliti erãt in triuijs aut sacris locis deponi, operientes vel oracula, vel somnia, quibus quid ad F sanitatem faceret, edocerentur. Præterea non contemnenda fuit veterũ opinio, quam Homerus sequitur, morbos ad deorum immortalium iram referri, meritoq́ue ab eisdem opem poscere necessariũ esse. Philon medicus pharmaca quædã summæ efficaciæ, quæ ipsemet cõcinnare solitus erat, θεῶν χεῖρας appellabat, quòd nõ aliter ad salubritatem conferrẽt, quàm si dij ipsi manus suas ad curationẽ apposuissent. Et Astrologi quosdam homines à genesi eo fato nasci prædicant, vt votorum potius ope, quàm medicinis, ab ægritudinibus & morbis liberentur. Notum est Alexandri Macedonis exemplum, cuius milites pleriq;, & cum his Ptolemæus, cui postea Ægypti regnum obtigit, sagittis veneno intinctis ad Sami regnum, vel, vt alij scribunt, in Musicanis, cùm vulnerati essent, neque remedium vllum ad salutem inueniretur, draconem in somniis, qui herbã quandam ore gestaret, oblatum Regi, qui remedium sibi ex illa imagine commonstratum ratus, exquisita inuentaq́ue herba ea vulneribus adhibita, vel, vt nõnulli tradũt, potionibus instillata, cunctos sanauerit. Solitum enim esse Deum Opt. Max. hac etiam ratione mortalium rebus ferre opem, & vt à dæmonibus quoq; ferretur

A tur permittere, vt nostra nunc missa faciamus, ex multis veterum memoriis & poëtarum testimoniis confirmatur. Nam quod pertinet ad Æsculapium, quem ægritudinum causa consulebant, in agro Bellunensi Læbactiorum vico memoria est huiusmodi:

A S C L E P
I O. P. X E-
L I V S P O-
L I O M O-
N I T V S P O-
S V I T.

Et Pannoniam è Norico à Bellunensi territorio proficiscẽtibus, Albæ Iuliȩ monumentum offertur in hunc modum:

I. O. M. S T A T.
C. V A L E R I V S
V A L E R I A N V S
E X V I S V P.

Multaq; huiusmodi pasim reperiuntur. Quod verò traditũ est à Poëtis, Homerus, qui somniũ ab Ioue esse ait, Agamemnonem excitari facit ad præliandũ, somno ab Ioue misso: Nausicaam à Pallade, vt in agrũ progrediaẽ, quò susciperet Vlyssem. & multa pasim eodẽ modo. Virgilius quoq; hanc ipsam rẽ lausimè

B & hîc & illic prosecutus, nusquam tamen plenius, quàm vbi de Latino loquiẽ:

At rex solicitus monstris oracula Fauni
Fatidici genitoris adit, lucosq; sub alta
Consulit Albunea, nemorum quæ maxima sacro
Fonte sonat, sæuamq; exhalat opaca Mephitim.
Hinc Italæ gentes, omnisq; Oenotria tellus
In dubijs responsa ferunt, huc dona sacerdos
Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.
Multa modis simulachra videt volitantia miris,
Et varias audit voces, fruiturq; deorum
Colloquio, atq; imis Acheronta affatur auernis.
Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras mactabat ritè bidentes,
Atq; harum effultus tergo, stratisq; iacebat
Velleribus. subita ex alto vox reddita luco est.

C

ANIMORVM FVTVRA FELICITAS.

SEd quoniam incidimus in oracula, nusquã ego plura notis hieroglyphicis similia comperio, quàm in diuinis nostrorũ literis: ita omnia sensu mystico conscripta quæcunq; Moses, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui diuino afflati spiritu protulere. Talis est argentea Columba illa, cui aurum in dorso, posteriorem partem versus inductum. Significat quidem hoc, vt Theologi nostri interpretantur, instare à tergo aurum perpetuæ felicitatis. Nam quam quis quietem in humanis assequatur quæ præ manibus sit, & ante oculos sita, eã per argentũ, quo anteriores Columbæ istius partes bracteatæ sunt, accipiunt. Longè autem preciosiorem illam, quȩ subsecutura est post obitum, per aurum à tergo illitum, intelligunt, si modò, vti superius monuimus, ante noctis tempus ad arcam cum oleæ surculo reuertamur. Nam & apud aruspices profanos, feliciora tempora subsecutura indicatũ est, ex aureo gibbo, quẽ sibi accesisse in tergus Domitianus Imp. paulò antè quàm interficeretur, per nocturnã imaginẽ visus erat se videre. Eucherius Columbã illam argento illitã, cuius posteriora in specie splen-

dentis auri radiabant, significasse ait, prima quæque in diuinis literis argento fulgere, occultiorem verò sensum longè preciosiorē veluti aurum rutilare: longaque admodum disceptatione rectè procuratum ostēdit, vt illa sermonum, qui de diuinis haberentur, castitas intemeranda à promiscuis cunctorū oculis, in abdito seposita, suo quasi quodam velamine pudicitiæ cōtegeretur cœlestibus obumbrata mysterijs, sicut secreto ipsa suo diuinitas operiebatur. Nam quid aliud sibi vult, Aperiā in parabolis os meū, & in ænigmate antiqua loquar, quàm hieroglyphicè sermonem faciam, & allegoricè vetusta rerum proferam monumenta? Et illud: Iesus in parabolis loquebatur ad turbas: nisi, sermones suos mystico sensu conuelabat? Ita Prophetæ, ita Apostoli ab vsitato loquendi more recesserunt, facilia in promptu habētes, magna in recessu cōtinentes. Quod ea de causa congruum fuit, vt sacra de Deo dicta à cæteris scriptis, sicut merito, ita & specie discernerentur, ne illa cœlestium arcanorū dignitas passim & indiscretè pateficeret, sanctumque canibus, & margarita porcis exponerentur. Ita cōsecrata vasa templi, inuoluta promiscuus populus ferret, nec tamē conspicerentur. Addam & illud, quod ab eodem Eucherio traditum in ijs quę de formula spiritalis intelligentię scripsit, Posteriora in diuinis incarnationē (admisere enim vocabulum Theologi) filij Dei, quæ subsecutura esset, indicare: eoque spectare quę per angelum Moysi dicta sunt, Posteriora mea videbis, faciem autem meam videre non poteris, quia scilicet Patrem nouit nemo nisi filius, et cui voluerit filius reuelare. Atque hæc quidem de Columbæ hieroglyphicis Theologi veteres tradidere: & argenteā eam, purissimo scilicet candore spectabilem fuisse dicunt, quę supra caput astiterit Assertori nostro, dum sanctissimæ illi aspergini in Iordano tinctus initiaretur. Columbæ autem oculos habere, vt Canticorū cantico, ea intelligitur anima, vt tradit Adamantius, quę diuinas literas non in superficie primoribusque, vt aiunt, labris, sed ad intimū vsque sensum exquirit. Duabus hæc dum sedet, alis tegitur: ijsdem nixa fertur in sublime. Volamus, cùm philosophica quadam morte separati à corpore, rapimur ad diuina: sedemus, cùm in amicorū cōuentu atque cōsortio, de sobrietate, de temperantia, de modestia sermones varios cōmiscemus: cuiusmodi illi sunt qui nos quotidie monēt, vt eum Columba pro cantu gemitum edamus, cùm scilicet quę perperàm à nobis facta sunt expendimus: id procuremus, vt veluti Columba felle careamus, hoc est, iracundię amaritudinem à nobis amoueamus, vt Columba osculis inhiemus, quippe pacem ipsam vndecunque perquiramus: vt columbæ gregatim volitemus, piorū scilicet cōuentus candida simplicitate prędit os frequētemus: vt Columba ex rapto viuere abhorreamus, nempe nulli esse iniurij, nulli detrahere, neminem offendere caueamus: vt Columba, cùm cibum sumimus, meliora grana secernamus, dicta quidem præceptaque ad institutionē & bonos mores facię̄tia, à turpibus seligentes, ea gustare properemus: vt Columba cadaueribus vesci abominemur, affectus scilicet qui corpori sunt insiti, qui sensibus adblandiunt, auersemur: vt Columba in petræ foraminibus nidulemur. Petram Christū diuinæ lectionis Magistri interpretantur, in cuius vulneribus & plagis nidum nostrū imponere debeamus, vt Columbæ iuxta riuos & fluenta resideamus, vt vmbra accipitris inspecta, si fortè impetū in nos fecerit, possimus eū commodius & expeditius declinare. Fluenta, riuos, aquam cœlitùs stillantē pro disciplina poni, alibi dictum: hinc igitur lectionibus incumbendū admonemur, vt à mali dęmonis fraudibus ita nos facilius subducamus. Vt Columba geminos pullos enutrianmus. Columbam

A lumbam amorem superius significare dictum. Geminos igitur amores educemus, vnum quo Deum piè colamus, alterū quo mortales alios ardenti quadam charitate prosequamur: quæ quidem si præstiterimus, nihil nobis ad bene beatéq; viuendum est in posterum defuturum.

DE TVRTVRE.

PArum Ægyptijs cognita Turtur fuit, nisi plura super ea tradiderunt, quàm legatur apud Horum. Sedenim minimè verisimile est, sacerdotes eos in vniuersa rerum natura toto vitæ tempore versatos, non longè plura ac penè innumera intellexisse, quàm ea paucissima, quæ, vt Plautus diceret, frustillatim hîc & illic conspiciuntur. Sed quoniam doctrina hæc prorsus extincta est, satis nobis fuerit, si quando corpus ipsum ab inferis reuocare non possumus, aliquam tamen rei vmbram ob oculos exhibere, siue ab Ægyptijs, siue ab Hebræis, siue à Græ-
B cis aut Latinis ea tradita reperiantur.

CONTINENTISSIMA VIDVITAS.

PLerique igitur continentissimam viduitatem exprimere cùm volunt, Turturem in aliquo ramo insidentem pingunt: ea enim coniuge vita functo, ita se ab aliarum volucrum consortio separat, tantiq; mœroris exempla exhibet, vt nunquam inde societatem inire cum alio quopiam patiatur, sed quod reliquum est vitæ, absque coniuge in perpetuo cœlibatu degat, sola volet, neq; in frondescenti ramo vnquam insideat, eaq; omnia faciat, quæ ad luctum spectare, & ad viduitatis ac solitudinis mœrorem exprimendum aptissima vel in homine videantur. Eiusdem est etiam mas continentiæ, qui nulli amplius fœminæ copulatur, sed in eodem comparis desiderio perseuerat. quinetiam dum viui sunt, mas nullam aliam adit, quàm eam vnam, qua cum semel coniunctus fuerit, & identidem fœmina suum ipsa marem vnum tantùm agnoscit. Quod quidem ex eo maiorem affert admirationem, quòd nullus adhuc hominum, neque quidem ipse Paulus, ausus est legem viduitatis præscribere: & tamen vna inueniatur auicula, quæ nos sponte in continentię moribus antecellat. Audiant, inquit
C Basilius, mulieres ipsæ, vt animalia rationis expertia viduitatis honestatem indecoro iterati connubij anteponant, si hæc auicula, recordatione consortis, coniugium alterius abnuit, sua contenta solitudine.

PVDICITIA.

APud Hebræos ipsos omnino reperias Turturū par pudicitiam significare: siquidem, vt apud eundem Basiliū habetur, in circuncisione par Turturum aut duos pullos columbarū offerre mos erat, quod indicium esset pudicitiæ, ac vitæ cōtinentis exemplū. Origenes porrò, siue ea Cyrilli fuerint, quæ in eādem prorsus sententiam plerisq; locis & huic & illi inscripta reperiuntur, tunc offerre nos Deo muneri par Turturum inquit, cùm mentem nostram Dei verbo velut vero coniugi sociauerimus, sicut hoc genus auium vnū atq; illud idem castum seruare coniugiū dicitur. Addit alibi, Apostolos, cùm de castitate sermonem habent, eam per Turturem, quam memorauerint, intelligi. Diuinæ siquidē literæ per Turturem vnamquamq; animam castitate prędditam intelligunt, de qua Psalmo LXXXII dictum volunt, Inuenisse eam nidum, vbi poneret pullos suos, hoc est, Ecclesiam, piorum scilicet cœtum, vbi virtutum genus omne appareret.

Turturis enim pulli pro virtutibus accipiuntur. Alibi diximus pudicitiã à Romanis velata facie pingi ſculpiq; ſolitam, & apud alios teſtudini æquiparatam, quòd pudicarum eſt ſeſe domi continere, & frequentia loca omnia declinare. Atqui Turtur in ſecretioribus & remotis à multitudine locis vitam tranſigit, aut deſerta montium deligens, aut ſecreta ſyluarum à frequentiore auium aliarum cœtu ſequeſtrata. D

PROVIDENTIA.

OBlatio verò Turturis & columbæ in ſacris literis ſignificat, vt Heſychius exponit, hominem contemplationi deditum, qui munus offerat ſuum in ſcientia & manſuetudine ſpiritali: hîc enim opus eſt prudentia, vt nõ excedat legis conſideratio circa res vanas occupata. Turturem quidem ponit, quia cognitionem atque prudentiam habet rerum, quas ſibi neceſſarias fore viderit, ita vt eius exemplo exprobraretur populus Iudæorum, Hieremia dicente: Turtur & hirundo & ciconia cuſtodierunt tempus aduentus ſui, populus autẽ meus non cognouit iudicium Domini. Columba autem munda eſt & ſimplex, præſentiæ ſancti ſpiritus index, quales eſſe oportet eos, qui diuinarũ literarum contemplationi ſeſe dedicarũt: quam quidem ſimplicitatẽ IESVS Aſſertor noſter Apoſtolis ita cõmendauit, vt eos ſimplices eſſe debere ſicut columba identidẽ admoneret, & beatos mũdo corde plurimũ affirmaret. Ideoq; Ezechias cùm neq; altũ ſapere vellet, neq; maiora ſe quęrere paratus eſſet, Meditabor, inquit, vt columba. E

SALTATIO.

APud Philippum illum qui ſacerdotum Ægyptiorum lemmata quædã Gręcè ſcripta poſteritati tradidit, ſaltatorẽ hominem & tibiis deditũ, per Turturem ſignificari comperio, neq; quicquam aliud: nam eã omnino tibiis mirum in modum affici compertũ eſt, quarum etiam audita modulatione, dare eã motus incompoſitos, & ſaltationem imitari dicunt: quinetiam eo cantu in inſidias allici atq; capi. Ad huiuſmodi ſaltationem addemus, quòd Theocritus Idyllio cui Συρακούσιαι titulus eſt, loquaciores quaſdam fœminas Turtures vocat: illę enim non ore tantùm garrulitatem oſtentant, verùm etiam caudæ motu, qua propémodum obſtrepere videntur.

INTELLECTVS ÆTHEREVS.

AT in diuinis literis Turtur intelligentiã, quæ à diuino ſpiritu eſt, ſignificat, ait Eucherius, eo Cantici Canticorũ loco: Vox Turturis audita eſt in terra noſtra: neq; inficiatur idem de columba dici. Sed ſpiritum ſanctum ex columba tunc intelligi vult, quando, quæ de ſacris literis diſputatio commentatioq; profertur, ea manifeſta eſt & adaperta: tunc verò ex Turture, cùm res altis obſcuriſq; myſteriis agitatur. F

DE HIRVNDINE.

ET quoniam Hirundo, quam Hieremias dicit turturi comitem itineris additam, in manus incidit, eaq; non minus garrula quàm turtur notetur à Theocrito, naturæ puritatem quandam ſecuti, ſignificata eius ſuperioribus duobus, priuſquam abuolet, excipiemus, quæ ſunt huiuſmodi.

ÆQVALITAS.

AEgyptij per Hirundinẽ in primis, quæ filijs ſuis cibum ſubminiſtraret, hominem intelligebant qui liberis ęquas hęreditatis portiones diſtribueret.

Neq;

A Neq; nō principem, qui se ciuibus æquaret suis, neq; vllo vellet ornatu vel apparatu magis quàm reliqui, sumptuosiore accipi. Hirundo siquidem mira filios alit æquitate, singulis cibum parem impartiens, ea adhibita diligentia, ne qui semel acceperit, bis accipiat, atq; ita, vt par sit omnium sportula, procuret. Æqualitatis istiusmodi adeò studiosus fuit Hadrianus Imp. vt in victu familiari Homericum illud obseruari voluerit, ne quis δαιτὸς ἐΐσης indigeret: quoq; obsonatoribus nullum relinqueret peccandi locum, sæpe fercula de mensis aliorum etiam infimorum apponi sibi iubebat. Nihil enim ad conciliandos sibi populorũ animos æquè principibus prodest, quàm æqualitatis ostentatio. Nam cùm potentia suapte natura odiosa sit, per moderationem maximè omniũ euadit amabilis.

INSTITVTIO.

SVnt qui calathum cum pullis hirundineis in aliquot veterum monumentis obseruatum, hieroglyphicum institutionis esse contendant, argumentumq; eiusmodi ad Osiridis & Cereris beneficia in mortales collata, referant, quòd scilicet ab iis & viuendi leges, & agri colendi præcepta recepimus, & æquo cum B reliquis iure vitam degere didicerimus. Legifera enim Ceres est Poëtis, de qua plura alibi. Et apud Diodorum in sacris Ægyptiorum literis, Osiris Iupiter, iustus, pater, dux, & consultor omnium habetur: quæ siue ad institutionem, siue ad æquitatem accommodes, omnia quadrabunt.

ARCHITECTVRA.

STudiosum ædificationis hominē, quiq; ampla ædificia, vel etiā oppida condiderit, per Hirundinem, quæ nidum astruat, intelligi nonnulli volunt: ab Hirundinibus enim aggeres fluminibus opponere, muros construere, domos cæmentitias ædificare didicisse nos, qui de architectura scripserũt autores optimi tradidere. Operæprecium verò est spectare alitis artem & ingenium. Cùm nidum luto construit, stramento roborat ad lutariæ paleationis normam: ac si quando euenerit vt luti copia non suppeditetur, ipsa se totam aqua madefacit, mox volutat in puluere omnibus pennis, lutum ita contrahens, ne omnino illi materia desit ad fabricandum. Manifestum autē industriæ huius argumentum in Heracleotico Ægypti ostio præstant vsqueadeò tenellæ auiculæ, molem continuatione nidorum ita vagāti Nilo inexpugnabilem opponentes stadij vnius C spatio, vt id humano opere perfici vix posse credatur: vnde mortalium primi, qui casulas ædificare cœperunt, exemplar non tantùm ad ædes, verùm etiam ad aggeres & munitiones construendas acceperunt.

PATRIMONIVM.

HÆreditarium patrimoniũ ex asse filiis relictum, per nidum hirundineum apud sacerdotes Ægyptios significare tradit Horus, hieroglyphico inde desumpto, quòd ab auiũ nulla nidus tanto labore, tanto studio, tam diuturnus, & posteris quoq; vsui futurus ædificetur: nam si parentes intereant, eam adeũt hæreditatem filij, vel eam artem à parentibus edocti, vnde sibi necessaria cōparare possint, norunt. Agnoscit hoc Basilius, vbi ait: Nemo paupertatē deploret suam, neq; is de sua vita desperet, actumq; iam esse de ipsa putet, cui nihil est de patrimonio relictũ: non enim desunt artes & industriæ, quibus si nos exercere voluerimus, neq; Hirundinibus deteriores esse, vitā cōmodè agere valeamus. Huius verò hieroglyphici argumentũ ex eo desumptũ scribit Horus, quòd, vti superius dictum, Hirundo vsqueadeò filiorum cōmodis studet, vt vel peritura, dum aqua perfusa, & puluere volutata capturæ periculum adit euidentissimũ,

nihilo secius sedem filiis paratura opus perficere conatur. D

IMPLORATIO AVXILII.

INuenias apud Xenophontem (quisquis ille fuerit) eo libello qui titulo de
æquiuocis circumfertur, per aues has in nido ore patente pictas, populos au-
xilium implorantes hieroglyphicè significari: nidus enim patriam, os verò ada-
pertum clamorem & implorationem ostendit. Hinc illud Ezechiæ cantico: Si-
cut pullus hirundinis, sic clamabo. Vnde admodum eruditè Plautus Hirundi-
nes obiicit in somniũ Demonæ, quas Simia sollicitabat, qui sit filium statim pe-
nes lares suos in phano Veneris opem implorantẽ inuenturus: illa enim Hirun
dinum more quodammodo transfretauerat, & ad consuetas sibi sedes, domum
quidem paternam, delata erat.

AMICVS INVTILIS.

APud aliquos Hirundinem pro amico poni tum inutili, tum ingrato & per-
difficili, comperias, quippe qui moribus nostris, & familiaris vitæ rationi
difficulter assuescat. Hirundo siquidẽ nostro magis quàm vlla alia volucris con
tubernio freta, diu nobiscũ versata, nostra omniũ maximè familiaris atque dome E
stica, nullã tamen nobis vtilitatẽ affert, nunquã mansuescit cicuraturve. Proin-
de verno, hoc est, tranquillo aduentante tempore, nos inuisit, & quasi in officio
futura præstò est: hyeme verò, hoc est, turbido cœlo instante, aduersaque fortuna
ingruente profugit: qua similitudine vtitur ad infidam amicitiã notandam, au-
tor Rhetoricorum ad Herennium. Eaque de causa Pythagoras eas à tectis ablega
uit, id scilicet innuere volens, huiusmodi notæ homines euitandos, ac nullo pa-
cto consuetudinem & amicitiã cum illis ineundam esse. Id quod & Plutarchus
Symposiacôn octaua decade latius explicauit, quæ ne tam multa congeramus,
breuitatis causa præterimus.

VERNVM TEMPVS.

ILlud verò nulli nõ innotuit, Hirundines plures cõuolantes à mari verni tem
poris indiciũ esse, cùm vulgatum sit adagium, Vnam tantũ Hirundinem ver
nõ facere. Accedit huc Ciceronianũ scomma in C. Verrẽ, vbi dicit: Satísne vo-
bis magnam pecuniã Venerius homo, qui è chelidonis sinu in prouinciã pro-
fectus est, Veneris nomine quæsisse videtur? Alludit, inquit Asconius, ad no- F
mẽ, quod Hirundo, quam chelidona Græci vocant, Veris, id est, temporis ver-
ni sit amica: illa enim adulto semper vere prẹstò est, totamque apud nos æstatem
agit. Atque hoc illud est quod Horatius ait, Cum Zephyris & hirundine prima.
Et apud Aristophanẽ, Equitibus, παῖδες οὐχ ὁρᾶτ', ὤρα, νέα χελιδών. apud Athenæum
legas Rhodiis prẹcipuum fuisse morem sub tempus vernũ Hirundinẽ inuitare,
idque χελιδονίζειν dicebant. Apud Aristophanem Hirũdo chlænã vendere, theri-
strum emere suadet: præteriisse quippe hyemem admonuit, adesse verò æstatẽ.

GARRVLITAS.

CÆterùm D. Hieronymus et Cyrillus cum Aristotele cõsentientes, per prẹ-
ceptum illud Pythagoricum, ὁμωροφίας χελιδόνας μὴ ἔχειν, abstinendum à cõmer-
cio garrulorum & susurronum intelligunt: quam quidem sententiam corrobo-
rat Alexandri historia, quem cùm quiescentem Hirundo quædam magno gar-
ritu supra Regis caput importunè volitans interturbaret, Aristander Thelmi-
seus pro domesticis accipiendum, qui Alexãdro insidias pararet, interpretatus
est, quas tamẽ facilè deprehenderet, idque garritum indicare: quod euentus post-
modum comprobauit, Alexandri Aeropi, quem ex amicorũ numero Thessalis
equitibus

A equitibus præfecerat, consilio patefacto. Sanè κωτίλη ἡ χελιδὼν Hesiodo, propter garrulitatem, vnde poëta is κωτίλλουσα formauit: κωτίλλειν enim garrire est: eoq́ cognomento ales hæc apud Anacreontem & Simonidem appellatur. Et Aristophanes, Ranis, musæa hirundinũ vocat nugationem nihili, & quæ folijs leuior sit. Sunt qui super hoc D. Hieronymum impugnent, sed ij fabulose potius, rhetoriceq́ lasciuiunt, quàm quicquã sani afferant, præter ea quæ desumunt ex Plutarcho. Nos ex Nicostrato garrulitatem hanc notatam his iambis afferemus:

Εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν,
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγονται ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ.

Loqui si indesinenter, multaq́ & velociter,
Prudentiam indicaret, vtiq́ hirundines
Fortasse quàm nos sapere dicantur magis.

LVCTVS ET QVERIMONIA.

B ALij Pythagoricum idem symbolum interpretantes referũt ad tragœdiam, quasi triste omen, lugubreq́ argumentum secum afferat Hirundo, quæ, vt apud Ioannẽ Grãmaticũ in Hesiodi Cõmentarijs legimus, cùm prius Philomela Pandionis esset, nũc Hirundo auis Τηρεὺς, φησὶ, μ' ἐβιάζετο: Tereus, inquit, mihi vim intulit. Nam quod nonnulli tradiderunt Philomelã in lusciniã abijsse, idem autor Procnæ, nõ Philomelæ id obtigisse dicit: καὶ πρόκνη ἀηδὼν γεγονυῖα τὸν Ἴτυν ὀδύρεται: Et Procne in lusciniam commutata Ityn deplorat. Idem apud Ouidium habemus:

Sola virum non vlta prius mæstissima mater,
Concinit Ismarium Daulias ales Ityn.

Ita & Horatius Flaccus de Procne loquens, quamuis nõ expresso nomine, lusciniæ tamen similem dicit:

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix auis & Cecropiæ domus
Aeternum opprobrium, quòd malè barbaras
Regum est vlta libidines. Et Catullus eodem modo:
Qualia sub densis ramorum concinit vmbris
C *Daulias absumpti fata gemens Ityli.*

Sentit idem doctissimus Probus in Bucolicis. Sed hinc alia oboritur quæstio, quoniam super eadem hirundine dixerit Hesiodus,

Τόνδε μετ' ὀρθογόη πανδιονὶς ὦρτο χελιδών.

Quem manè gemens Pandionis excit hirundo.

ὀρθογόη exponunt interpretes, clamosa, non autem diluculò flens, cùm Hirundo tota calamitet die, non autem manè tantùm aut vesperi, veluti facit luscinia. Sed hîc quoq́ quantum pertinet ad cantus querimoniã & fletum, quæstionem mouet Proclus, Platonis nixus testimonio, nullã alitem dicens dolore affectã canere: quare quod Hesiodus de Hirundine ὀρθογόη scripsit, is ὀρθροβόη legendum censet, quæ scilicet matutinò clamet. Atqui nullo etiam teste scimus auem nullam afflictam canere. Sed enim haudquaquã leuiter, sed ex arte Poëta dixit Hirundinis loquacitatẽ lamentationẽ esse, fabulæ ratione habita, quæ de Pandionis filia fertur, cuius lamentationẽ paulo antè ex Io. Grammatico retulimus. Sed quonam modo Proclus lugere negat Hirundinẽ, cùm eam Pãdionis filiã agnoscat? quóve modo ὀρθροβόη scribendũ contendit, cùm nõ matutinò tantùm, sed toto vocife-

D

retur die, diluculo verò haudquaquam magis? Sed vt ad Platonis sententiam D conuertamur, ille nimirum de auibus, quatenus aues sunt, afflictas eas nō canere dixit: qui verò flebili quid Pandionis filijs attribuũt, ad eam, quæ de ijs fabula vulgata est, respiciunt. Verùm operæpretium est fabulam, quemadmodum apud Sophoclem digesta est, poëmate de Tereo, subtexere. Pandiona quidem, ait is, Atheniensem filias habuisse Procnen & Philomelam, quarum Procnen Tereo Thraci in matrimonium collocarit, qui Ityn ex ea filium suscepit. Aliquo verò pòst tempore accidit vt Tereus Athenas repetierit, Philomelã ad Procnen vxorem deducturus in Thraciã, quam in Aulide Bœotię deflorauit, linguamq́ eius abscidit, ne quid ad sororem deferre posset. Cùm verò hæc in Thraciam appulisset, historiã vt acta fuerat, acu pingit, remq́ ita omnem manifestat. Procne re cognita Ityn filium discerpit, patriq́ Tereo epulãdum apponit. Hic verò vbi se filium absumpsisse cognouit, eas erat districto iam gladio interfecturus, quas Dei miserti, vt aiunt, in aues transmutarũt, & Procne quidem luscinia facta, Ityn absumptum lamentatur, Philomela Hirundo, Tereus mihi vim intulit, assiduè clamat. Ille verò in epopem mutatus, πῦ πῦ gemens dicere videtur. Hæ cùm filiũ E meum discerpsissent, eum mihi in epulas apposuerunt. Quare Proclus veniam antiquissimo poëtę dare potest, qui sorores infelicissimas, etiam aues factas, sortem quanq́ suam, quasi permanente præteritæ calamitatis memoria, ita lamentari confinxerit.

PEREGRINATIO.

IN coniecturis alioqui, habere se Hirundinis caput imaginari, peregrinationẽ significat: id enim earum auium præcipuè proprium, vtpote quæ neq́ quidẽ apud parentes degere soleãt. Hinc Hirundo quæ in Pyrrhi tabernaculo nidum posuit, rerũ quæ peregrè instituerat, irritum euentũ ostendit. Indicauit id ipsum Cyro, quæ in tectis eius nidificauit. Quamuis Dionysio priori arcem relinquenti, cùm ibi nidularentur, reditum portendêre.

RESIPISCENTIA.

SVnt qui resipiscentiam per Hirundinem acu transfossam oculos indicent: ea siquidem si vulneratis oculis obcæcata fuerit, oculos tamen & lucem recuperare fertur. Cuius rei causam commentantur, imperfectionem quandã qua prędita sit, natura quippe nondum vires omnes subministrante: in pullis enim tantùm hoc euenire, quare si punctu læsi eorum oculi fuerint, superesse vigorẽ adhuc luminis, quem natura ipsa subministrat. Lumen autem pro sapientia & cognitione poni, perinde ac pro imperitia & insipientia tenebras, vnicuiq́ manifestum crediderim. Tertullianus addit, vti eam ad hoc chelidoniæ suæ beneficio, cuius scilicet herbæ succo pullorum oculos oblinat, atq́ ita visum restituat. Ne tamen nullus sit nobis ex Hirundine vsus, Cecinnam Volaterranum equestris ordinis virum, legimus comprehensas Hirundines in vrbe, secum in expeditionibus afferre solitum, quas postmodum victoriæ nuncias amicis mittebat in eundem nidum remeantes illito victoriæ colore. Vt minus iam illud admiremur, quod à Fab. Pictore traditum aiunt, cùm obsideretur præsidium Romanũ à Iugurthinis, Hirundinem ablatam à pullis ad se mox cum epistola redijsse, vt lino ad pedes eius alligato, nobis significaret quoto die adueniente auxilio, eruptio fieri deberet.

PIERIVS VALERIANVS AD ANGELVM
A COLOTIVM BASSVM, DE IIS QVÆ PER OLOREM, LVSCINIAM, PSITTACVM, ET ALIAS ALIQVOT aues significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

Optimè quidem, doctissime Coloti, vt totius es antiquitatis studiosissimus, bonarumq; disciplinarũ egregiè peritus, mecũ sæpe de nõ cõtemnendis veterũ scriptorum inuentis, quocunq; scripta fuerint argumẽto, disseruisti, etiam si nõ vsquequaq; eorum enitescat eloquentia: quæq; ex diuturna & varia tam Græcorum quàm Latinorũ lectione, & eorũ etiã qui remotiora quædã literis mandauere, de prodigijs, de somnijs, de sacrificijs, deq; multis antiquorũ ritibus & institutis collegeras, mecum cõmunicasti, quæ licet ex vsu iam recesserint, delectãt tamen, & veterum scripta reddunt ad intelligẽdum faciliora. Præcipuè verò ea mihi placuere, quæ de ponderibus & mensuris comperisti, quæ paucissimi hactenus perspexere, licet idem saxum voluere pleriq; ætate nostra conati
B *sint. Hæc, inquam, mecum ingenuè conferre, meaq; vicissim qualiacunq; esse auscultare dignatus es. Quia verò videbas cogitationes meas ad materiam hodie, dicere possumus, intactam, vel parcissimè à nonnullis traditam, intentas esse, ad Aegyptiorum scilicet hieroglyphica studiosius anhelare, longamq; istiusmodi rei seriem iam instructam, non tamen absolutam, quam tamen quanta poteram festinatione vrgebam, vt quod angustia temporis inuidebat, industria & vigilantia suppleret, subinnuere visus es mihi, cupere te quamplurimum, quæ super Olore cõscripsissem inspicere: nimirum enim quod senio tuo tam iucundo, tam facili, tam vrbano atq; festiuo cõueniebat, poposcisti. Quare ego tuo huiusmodi studio delectationeq; perspecta, nihil cunctatus Olorem ad te misi: poëticam quippe alitem optimo Poëtæ cantatricem in senectute sua, suauissimã seni lepidissimo, qui ætatem iam grãdiorem pari cum Cygnis harmonia traducit, Sophocleamq; secutus diligentiam, Musas cursu nunquam intermisso prosequi perseuerat. Subsecutæ autem sunt Olorem aliæ quoq; eiusdem ingenij volucres, Luscinia, Psittacus: quinetiam nonnullæ earũ æmulæ, sed præ raucitate sua mimæ illarum potius quàm cantatrices, Pica, Larus, Miluius, Gryphus, & Coruus demum. His omnibus necesse est caueam pares vnicuiq; suam, quia tua indigent saginatione: quæ quidem tibi haudquaquam grauis futura est, viro eorum, quibus alites*
C *meæ pasci queãt, opulentissimo. Sed vt iocari desinamus, tu vale, & quantulumcunq; id est quod exhibere potuimus, boni, vti solitus es, consulito. quod enim ab amicissimo profectum est, id & ames, & charum habeas necesse est.*

SENEX MVSICVS.

Aegyptii sacerdotes senem Musicæ studiosum per hieroglyphicam Cygni effigiem significare consueuerunt, quippe quem omnes eo suauius modulari ferunt, quo magis in senium vergit. Musicæ verò illi symbolo (vt hoc obiter interpretemur) compositissimos mores intelligebant, veluti in senibus mores ipsos compositiores, & sibi maximè consonos esse par est: de ijs loquor, qui Colotio similes, sanctius instituti, vitam integerrimam, & à turpitudinibus alienam peragẽre. Socrates porrò apud Platonem, Cygnos tum magis dulciusq; canere affirmat, cùm se breui præsentiunt morituros, quasi lætantes Deo gratias agere videantur, quòd ad eum, cuius ministri sunt, migrationem parent. Addit, homines quosdam, cùm ipsi mortem expauescant, Cygnos quoque falso criminari, cantusq; huiusmodi dicere doloris argumentum esse, quem ex aduentan-

te morte conceperint: sed enim haudquaquam animaduertunt, in omni volati- D lium genere nullam esse auem, quæ vel in esuritione, vel in rigore, aut alio quopiam incommodo, quo se affectam sentiat, emoduletur, cantillet've, non lusciniam quidem ipsam, non hirundinem, nõ epopem: quarum cantum, & luctum & querimoniam esse fabulantur. Sibi verò videri neq; quidem aues has, neque Cygnos præ dolore canere, sed quia Phœbo sacræ sunt, eaq; lætitia concitatæ, forsan & diuinatione præditæ, alterius vitæ bona præsagiunt. Hinc M. Tullius Tusculanis quæstionibus Cygnos ait non sine causa Apollini dedicatos esse, sed quòd ab eo diuinationem habere videantur, quia præuidentes quid in morte boni sit, cum cantu & voluptate moriantur. Omnino autem quod de morte narratur, falsis aliquot experimentis compertum est: tametsi Lucretius poëta peruulgatam tangit opinionem, cùm eos nece detortos, ac anxiè cruciatos, liquidam lugubri voce querelam attollere ait ex vallibus Heliconis. In quo illud etiam animaduertendum, ad hoc & Horatium & alios respexisse, cùm poëtas Cygni symbolo nuncuparunt.

POETA. E

NAm veluti Cygni senio confecti argutioribus, ob gutturis exilitatem, organis effectis suauiorem simul & vocaliorem emittũt vocem, ita etiam boni poëtæ, quo per ætatem magis profecerunt, scribere itidem solent & elegantius & sapientius. Sic Oedipus Coloneus ea conscriptus ætate, qua propter senium autor desipere videbatur, à filio etiamnum rei familiaris male curatæ actus insaniæ reus, omnium quæ antea conscripserat operum cultissimum iudicatum est. Et Isocrates (vt Oratores etiam huc admittamus, nam & id dicendi genus musicum est, & certis constat numeris) Panathenaicam orationem, omnium quas antea scripsisset luculentissimam, post octogesimũ vitæ annum elucubrauit. Sic Pontanus & Vraniam & Meteorica, Syncerus Actius poëmata pleraq;, Aurelius Augurellus Chrysopœiam, & alij pleriq; ætate nostra bene literati viri eo suauius cygneum hoc melos emodulati sunt, quo magis visi consenescere. Sic tu Musas affectaris, quæ salis & lepóris plurimum præ se ferunt: deniq; omnia quæ ad eruditionem spectant, non ignauiter peruestigas. An verò Platonem dissimulare poterimus, quem annum circiter octogesimum agentem scribendo vita functum aiunt? Vt fabulosum minimè videatur, quòd Socratem F perhibent per quietem existimasse nouellum se Cygni pullum inter genua tenere, qui plumis repentè sumptis euolauerit in sublime, æthera'q; omnem suauissimo clangore cõpleuerit: postridie'q; Platonem ab Aristone patre ei commendatum in institutionem: visoq; statim puero dixisse Socratem se runt, eam esse auiculam, cuius imago nocte proxima sibi per somnum fuerat obuersata.

MVNICIPIBVS INiurius fuis.

SEd, vt etiam attingamus poëtarum fabulas, Cygnum aiunt hominem municipibus suis iniurium hieroglyphicè significare. Siquidem Olores in volucrum genere id habent peculiare, vt alter alterum depascatur, atq; inter se morsus conuertant, vnde illum crediderim Pindaro inhospitalem appellatum: id quod nescio qua æmulatione præstãtiæ, in poëtis præcipuè,

&

A & nunc esse, & fuisse semper, exploratissimum est. Nam vt ipsi aiunt,

Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

Adde quòd Melistus Euboicus auem hanc ita conuicijs plenam esse dicit, vt ea clamante, reliquæ aues quæ præstò sunt conticescere cogantur.

ANIMI CANDOR.

SEd fuerint hæc improborum exempla, cùm ego benè literatos viros eo benigniores can didioresq́ semper expertus sim, quo magis & ingenio & eruditione pollerent. Pontanum aiunt omnium ingenia fouisse, de nullo vnquã etiam cum familiarissimis obloqui solitum. M. Antonium Sabellicũ, quem ego per quinquen nium audiui, tanto candore præditum agno ui, vt quia nulli vnquam detraheret, neminem carperet, neq; manifestos quidem hostes inces seret, quos professionis initio, molestissimos
B inuidia homini compararat, & quòd omnes alba, quod aiunt, linea notaret, non emuncti satis iudicij plerunque retulerit notam. Talem fuisse Romæ Pomponium Lætum aiunt, qui licet à multis iniuria lacesseretur, nunquã tamen ipse maledicendo calumnias propulsare curauerit. Talis apud nos Nicolaus Leonicus, talis tu, talis Iacobus Sadoletus, cuius nomen ætate nostra in Modestiæ appellationẽ abijt. Sunt itaq; Cygni, qui verè literati sunt, qui benigni, qui nulla syncerum animum macula labefactarunt. Nimirum enim candoris est indicium Cygnus, quem omnes insignem memorant albedinis epitheto, ne λευκότητα albitudinem, vt Plautus, dicam. Ita apud Ouidium:

Ad vada Mæandri concinit albus Olor.

Et, candidior Cygnis, apud Virgilium. Theocritus ea de causa ἠλυκύκνον dixit, quòd fœmineus color plurimùm à cãdore cõmendari soleat. Albos autem esse à natiuitate Cygnos, ait Hellanicus.

GLORIÆ CALCAR.

IIdem verò poëtæ hoc commune cum Cygnis habent, quòd gloriæ studio tra
C huntur, fauorisq́ & laudationis omnino sunt auidiusculi,

Nec petitur sacris nisi tantùm fama poetis.

Cygni quoq; tunc suauius canũt, cùm Fauonius eos ad cantum visus fuerit inuitare: ζεφυρῷ γὰρ χρῶνται πρὸς τὴν ᾠδὴν ἐλαφρῷ ὄντι, ait Philostratus, Phaëthonte. Sed longè venustius & plenius id recenset, vbi palustria & aquatica loca verbis pingere conatur. Ælianus quoq; non canere eos ait, nisi flante Zephyro.

MVSICA.

QVod quidem ideo repetẽdum duxi, quia si quis Musicã ipsam aptissimè describere voluerit, nõ aliam libentius speciem imitabitur quàm quæ in hunc modum ab eo autore oculis subijcit. Ex Oloribus verò qui vocaliores sunt, in ripæ margine, circulo quodam facto, sidunt vbi argutum nescio quid certandi studio videntur emodulari. Cantilenæ verò signum videas puerulum alatum, qui ventus Zephyrus est, is enim cantũ Oloribus inspirat, & elargitur. Pingitur verò is delicatus, mollis, cuiusmodi est au

ra eius, quam libenter adeò captamus. Olorum verò plumæ identidem afflatu D
eo surriguntur, quippe quæ repercussu venti commouentur.

APOLLO FIDICEN.

APud Card. Hippolytum Medicen alumnum meum, signum ex marmore pulcherrimè ductum habemus, qui nimirum Apollo Fidicen est: læuam enim manum admouet ad lyræ iugum: ea Cygni dorso sustinetur: Cygnus ipse collo suauiter reflexo, rostroq; ad chordas verso, parē cum lyra videtur harmoniam emodulari. Dextera dei dextro innititur genu, eaq; plectrū continet: adiacet ibidem humi pharetra, vtpote signum, deum ipsum non semper arcum tendere, sed aliquando tacentem Musam cithara suscitare. Et hæc quoq; faciunt ad Musicæ significatum.

ORPHEVS.

SAnè Plato Ægyptiacæ doctrinæ nunquam immemor, cùm felicem illam ciuitatem conderet, illic fermè ait Orpheum Calliopes filium, cùm à mulieribus fœdè discerptus excessisset è vita, homine, quod erat, derelicto, in Cygnum E
emigrasse mutata specie, vt qui insignis Musicus fuerat, Musicam itidem perfectiùs exerceret. Hinc locum mutuatus est Horatius noster, cùm in Cygnum abire se scribit ad Mecænatem:

Iamiam residunt cruribus asperæ
Pelles, & album mutor in alitem
Supernè, nascunturq; leues
Per digitos humerosq; plumæ.

Et cùm piscium silentio vocalissimam opponeret harmoniam, ita de lyra canit:

O mutis quoq; piscibus
Donatura Cygni, si libeat, sonum.

Platoni ea super Orpheo scribenti adsentitur Æneas philosophus, qui quidem vbi ex Chaldæorum, Ægyptiorum & Græcorum opinione defunctorum animas euocari posse docet, Orphea Cygni specie euocandū ait. Quòd si quis Homerum euocare voluerit, oportere eum Lusciniæ formam indutum apparere: F
de qua paulo pòst.

NAVIGATIO SECVNDA.

CVm verò Cygni & aquis & Fauonio plurimùm gaudeant, in ὀρνιθογονίᾳ solis nautis, veluti aquila tempestati, columbæ Regibus dedicantur. Hinc illud apud Virgilium:

Ni frustra augurium vani docuere parentes,
Aspice bissenos lætantes agmine Cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cælo, nunc terras ordine longo
Aut capere, aut captas iam despectare videntur.
Vt reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantusq; dedere:
Haud aliter puppesq; tuæ, pubesq; tuorum,
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia velo.

DE

A DE LVSCINIA.

VEluti post Orphea, ex antiquorũ traditione, meritò succedit Homerus, ita post cygnũ Luscinia locum tenet, quando, vt paulo antè dicebamus, Cygnus Orphei, Luscinia Homeri simulachrum est.

MVSICA.

NOn immeritò autem Musicam, atq; omnibus eam numeris absolutam, per alitis huius hieroglyphicum significari tradiderũt, siue multiplicem vocis varietatem, siue delectabilem suauitatem, siue pertinacem in ea cõtinuationem admiremur, vt vna deniq; perfecta Musicæ scientia sonum moduletur, quem nunc continuo spiritu in longũ trahat, nunc inflexo variet, nunc conciso distinguat, intorto copulet, promittat, reuocet, & ex inopinato insuscet. Quid cùm secum ipsa murmurat, quàm plena, quàm grauis, quàm acuta, quàm crebra, quàm extenta modulatio? atq; vbi visum est, vt sonus ipse vibrans, vt summus, vt medius, vt imus exauditur? omniaq; tam paruulis in faucibus, quæ tot exquisitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit. quibus Musicæ leporibus enarrandis cum Luscinia Plinius ipse contendere videtur. Vt iam Luscinias taceamus Græco & Latino sermone dociles Druso & Britãnico Claudij filijs fuisse. Huic autem aui tam genuina, tam voluptaria est modulatio, vt, si Aristoteli credendũ est, obseruatũ sit eam pullos erudire. quòd si procul à matribus alantur, non ita suauiter, neq; ita peritè canant. id quod tamen nõ mercedis neq; gloriæ spe faciunt, quæ duo mortalibus ad augendam industriam calcaria potissimum adhibẽtur, sed vnius delectationis gratia qua sese oblectat. Quòd si qua vnquã auis fuit, ex cuius cantilenis homines Musicam excogitauerint, vt Chamæleon Ponticus arbitratur, nimirũ Luscinia est, quam habuisse magistrã neminem pudere debeat, dummodo vim in hac re alitis non ignauiter assequatur.

B

GERMINATIO.

GErminationis tempus nonnulli per Lusciniam indicant, propterea quòd auis ea cùm primùm sylua frondibus incipit opacare, diebus ac noctibus quindecim assiduè canat, lætitiam testata, quam ex verni temporis aduẽtu persentit. ab eo verò tempore canit quidem, sed non assiduè.

C LVCVBRATIONES.

QVare factũ, vt qui eam vernis mensibus per totã ferè noctem dulci eo modulamine delectari obseruarunt, vigilantiã ex eius hieroglyphico, nocturnasq; lucubrationes significari dixerint. Nam nisi literarũ studijs summa inesset delectatio, mirificusq; cõcentus, pro vniuscuiusq; ingenij captu, haud facilè reperias qui laboriosis vigilijs temerè velit insenescere, atq; assidua mentis agitatione consumi. Cui quidem sententię fauet, quod Hesiodus ea similitudine quã de Luscinia ab accipitre in altum rapta, miserabiliterq; cõquerente, posuit. Per Lusciniam, vt interpretes addunt, Poëtam causa modulationis intelligit, semetipsum scilicet, qui fuerat à iudicibus vexatus: per accipitrem verò iudices, ob rapacitatem, qui Persæ fratris largitionibus corrupti iniquè iudicauerant.

DE PSITTACO.

PSittacum apud Ægyptios, de quibus aliquid habuerim, nõ inueni: sed autores, nationesq; reliquæ, auem in humani sermonis imitatione omnium maximè admirabilem, indictam minimè reliquêre.

ELOQVENTIA. D

PEr cius enim effigiem eloquẽtem hominem, qualem ſe negat Tullius reperiſſe, ſignificabant, cùm nullum ex animalibus rationis expertibus articulatius humanas explicet voces: id quod ideo præſtat, quòd linguam habeat latiorem carnoſioremq́;, & humanæ propemodum ſimilem: nam quæ anguſtam habent, literas proferre non poſſunt. Atq; hanc veriſimile eſt inter eas, quas Pſaphon Libycus enutriuit & inſtituit, principatũ obtinuiſſe: ille enim cùm alioquin vir eſſet perditiſsimus, & omni ſcelerum obſcœnitate contaminatus, viam excogitauit, qua nõ modò ſe purgaret infamia, ſed diuinos etiam honores poſt mortem aſſequeretur. Aues enim magno numero in ſeductũ penetrale clauſit, quas cicuratas, nemine conſcio, docuit cancre, μέγας θεὸς ψάφων, magnus deus Pſaphon: mandauitq́; moriens, vt penetrale illud nulla interpoſita mora diſiectis feneſtris patefieret, atq; ita prouolantibus per vrbem totam, totumq́; agrum auibus, & magnus deus Pſaphon, vbiq; Græcè concinentibus, factum vt ſit creditus deus, & templa ſacraq́; illi fuerint inſtituta. E

DE PICA.

ESt & Picæ docilitas ad humana verba, ſed quoniã nõ ita liquidè nec concinnè loquitur vt pſittacus, et quadam omnino raucitate ſermonem obfuſcat, pręfractoq́; ſono ſyllabas enunciat, eſtq́; memoria minimè tenaci, vt niſi quæ didicit frequentius replicari audierit, facilè obliuiſcatur, ideo non meruit, vt Pſittacus, eloquentiæ titulum ſibi vendicare.

GARRVLITAS.

SEd pro garrulæ potius loquacitatis hieroglyphico poſita eſt, quod & in rudis plebeculæ ore quotidie verſatur, garrulos Picæ cognomento vocitãtis: ea enim & loquacitate plurima, & aſsidua vocum mutatione inſignis eſt, vtpote quæ diebus ferè ſingulis diuerſam emittit vocem. Cuius quidem garrulitatis ergò Baccho dedicatur, vt Plutarchus affirmat: dicacitate enim plurimùm ebrij valent, & arcanum demens detegit ebrietas, atq; vt apud Horatium eſt, F

Fœcundi calices quem non fecere diſertum?

Sedenim ſuper hoc plurima apud Platonem in Legibus, vbi nullum tormentũ, ad veritatem eliciendam, vino efficacius adhiberi poſſe diſſerit. Mira ſunt quæ de Pica Plutarchus refert, quæ alioquin loquaciſsima, auditis Romæ buccinatoribus obſtupefacta ſiluerit eueſtigiò, tantoq́; ita ſilentio dies aliquot meditata, repentè quaſi expergefacta omnem eum buccinarũ ſonum, harmoniã & numeros ſumma omnium admiratione reddiderit. In portentis quoq; Pica ſermonis ſignificationem habet, vt ea quæ Ezelino in Feltrinos mouenti facta obuiã, & in eius humeros delapſa, indicium fuit, populum cui plurimum in loquendo ſtudium, ad eius autoritatem ſe nullo negotio collaturum: pauloq́; pòſt, anteaquàm mœnibus appropinquaret, affuerunt ab ea vrbe legati, qui ſe duci dederent, pacataq́; ad eius arbitrium omnia nunciarent. Nonnulli verò ſcribunt huiuſmodi Picam militari ſigno inſediſſe, quam manu captam, & in augurij omen acceptam, Tyrannus ipſe expeditionibus omnibus ſeriò circuntulerit.

SIMVLATIO.

ESt & mendacij ſiue ſimulationis hieroglyphicũ Pica, vtpote quæ anteriore

A re parte candida sit, posteriore autem nigricet, amicum scilicet purum atque syncerum affatu primo simulet, mox vel decipiat, vel eludat. De his Pythagoræ dictum aiunt, τῶν μελανούρων μὴ γεύεσθαι, minimè gustandum ex ijs, quibus est nigra cauda: non admittendos in amicitiam homines simulatores & dissimulatores hypocritas. Quod verò facit ad mendacium, Tryphon Grammaticus ait, τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μελαίνεται, mendacium quippe in extrema parte nigrescere.

DE LARO.

ET quoniam à Musicis elegantibusque volucribus in clamosas incidimus & importunas, Larum quoque nescio quid obstrepentem audiamus.

EXPECTATIONEM FRVSTRATVS.

HOminem, de quo magna aliqua fuerit expectatio, quam tamen ignauiter sit frustratus, ostendere si vellent, Larum figurabant: illa siquidem clamore arguto admodum cùm parturit vociferatur, partusque edit plumosos vtique ac apprimè pennatos, cæterùm carne admodum exigua. Sunt qui hâc auem eandem cum Ceppho esse putent, prouerbio decepti quod circumfertur, λάρος κέπφος. Sed enim diuersam esse Larum alitem à ceppho, inde mihi suspicio est, quòd Laro longè aliud est ingenium quàm ceppho sit: cepphus enim ad cibum tenuia quæque sectatur, vt etiam marina sit spuma contentus: Larus verò inter voracissimas numeratur, omniuorumque animal esse fertur, vnde sit à veteribus Herculi dicatus, quem helluonem maximum fuisse prædicant. Neque temerè Aristophanes, Ranis, Cleonem rempub. omnem deuorantem, Laron vocarit. Præterea Hesychius Hierosolymitanus, Larum ait esse auem quæ tam in mari quàm in terra versetur, & vtriusque partis cibo, quem plurimum & vndecunque perquisitũ deuoret, enutriatur: perque eam piorum mensis Leuitico prohibitã, eos à Theologis accipi, qui circumcisionem simul venerabantur, & baptismũ minus aspernabantur, de quo Paulus, ipso diuinarum institutionum primordio, restitit in faciem Petro, licet ipse Timotheum, vtpote vno ex parentibus Iudæo genitum, circuncidisset. Eos demum homines alitis huius hieroglyphico indicari posse

C manifestum, qui vitam suæ libidinis arbitrio degendã instituêre, modò Iudæorum rigorem in diuinis literis æstimantes, modò in ijs tantùm quæ ad voluptatem suam faciũt, excusso legis iugo, omnia sibi licentius permittentes, Christianumque dogma in eo tantùm sectantes, quòd de summi Dei clemẽtia, plus quàm audere debeant, sibi pollicentur, mox perfractis vtriusque agonis carceribus, effusissimo cursu in Mahumetiam, aut si quid hoc perditius, libertatem, & vitiorum omnium campum effunduntur. Quod verò ad Lari vocabulum pertinet, cùm adolescens adhuc essem, Luciani opusculum De ijs qui mercede conducti aliena quadra degunt, vt ea ferebat ætas, Latinum feci. In eo locus est, ὑπερχαίρων τῇ ἄγρᾳ, ἐσθίει, καθάπερ ὁ λάρος ὅλον τοῦ ἰχθύος τὸ δέλεαρ. Illud, καθάπερ ὁ λάρος, veluti gauia feceram, secutus Gazam, qui Laron gauiam reddit ex Eucherio, qui vbi de Laro mentio est in Pentateucho, eam gauiam esse dicit. Et ita reliqui, vulgaris Luciani codicibus in quibus λάρος habetur, decepti, modò gauiam, modò mergum traduxere. Ita & ego, cùm alia non extaret lectio, quam præ manibus habebam, profitebar: sed postea quàm Romæ in vetustum Palatinæ bibliothecæ codicem incidi, reperi loco hoc, καθάπερ λάβραξ, lectione longè castiore scriptum esse. Piscis hic est edacissimus, quem lupum Latini vocant. De pisce autem & hami esca eo

Luciani loco agitur, non de alitibus. Sed vt ad Larum nostrũ reuertamur, versus Homeri est, ῥαψ. ε τῆς ὀδυσσείας, D

Σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς.

vbi Mercurij ornatus omnis scribitur: quem locũ Maro Æneid. quarto totum sibi desumpsit. Vbi verò de mutatione in hanc alitem agendũ est, ita eloquitur:

Hinc toto præceps se corpore in vndas
Misit, aui similis quæ circum littora, circum
Piscosos scopulos humilis volat, æquora iuxta.

Hîc Seruius: Incongruum, inquit, heroo credidit carmini, si mergum diceret, vt alibi ciconiam per periphrasin posuit:

Candida venit auis longis inuisa colubris.

DE CEPPHO.

Sed quoniam & Cepphus ipse suam habet significationem, quem is in hieroglyphicis locum teneat, videamus.

FATVVS. E

Cepphus vbiq; hieroglyphicũ est fatuitatis & stuporis, quo animal id egregiè laborat. Ferunt siquidẽ eum spuma marina victitare, cuius rei nõ ignari piscatores, spumas è littore collectas eminus proiectant, ita volucres ad escam allectantes, mox cominus, inde etiam manu porrigentes, facillimo eas negotio capiunt. Theodorus hanc Fulicam interpretari videtur, ea, vt arbitror, ratione adductus, quòd Arati carmina quædam Virgilius ad verbum ferè Georgicis expresserit, atq; vbi ille κέπφον, hic fulicam posuerit. Arati carmina ita habent:

Καί ποτε καὶ κέπφοι, ὁπότ' εὔδιοι ποτέωνται,
Ἀντία μελλόντων ἀνέμων ἐιλαδὰ φέρονται.
πολλάκι δ' ἀγριάδες νῆσσαι, ἢ εἰναλίδιναι
αἴθυιαι χερσαῖα τινάσσονται πτερύγεσσιν. Virgilius ita reddidit:

Cùm medio celeres volitant ex æquore mergi,
Clamoremq; ferunt ad littora, cumq; marinæ
In sicco ludunt fulicæ.

Quòd verò vnà iungatur λάρος κέπφος in adagijs, geminatum esse opprobrium dixerim, vt lapis caudex apud Terentium, & quod ad mergum & fulicam nostros facit, scortatores nebulones, & alia huiusmodi apud Horatium. F

DE GRYPHE.

Exigere videtur rerum series, vt qui ab olore Phœbea alite exorsi sumus, Gryphes identidem Apollineos subiungamus, tametsi quid hi sibi vellẽt, nunquã compererim apud Ægyptiorũ hieroglyphicorũ interpretes. Ægyptiũ tamen esse cõmentum Bembæa ostendit tabula, in qua Gryphes multis varijsq; formis cælati, & ea etiam quam fabulantur effigie conspiciuntur, passimq; in terra Græcia, & Italia vniuersa, quaq; Romanũ olim imperium extendebatur, in mysticæ huius philosophiæ vsum figurati.

APOLLO.

Hi siquidem auritũ animalis genus, qui capita habent aquilæ, cætera leonis, vt plerīq; tradidere, & vt in ahenea Bembi mensa cernitur, cum alis ingentis admodum magnitudinis, Apollinem indicabant, veteresq; eos Apollineo currui succedere finxerunt, Grypheneumq; Phœbum hac de causa vocitatum à nonnul-

A nonnullis manifestum est, quod ita tangit Claudianus:

At si Phœbus adest, & frenis Grypha iugalem
Riphæo tripodas repetens detorsit ab axe.

Et in Gallieni numis Gryphes cusos inspicias, cum inscriptione, APOLLINI CONS. AVG. Duo verò animalia in suo quæque genere reliquis imperantia complectuntur, veluti Sol reliquis in cœlo micantibus ignibus imperitare, & luminis sui magnitudine vbertateque reliquos omnes alere & illustrare videtur: meritò itaque sacris profanisque rebus omnibus, aris, sepulchris, vrnis, tẽplis, publicis priuatisque ædibus custodes passim adhibiti. Sunt tamen qui Gryphis figuram non, vt vulgò creditur, leonina in inferioribus specie esse dicant, sed equis haud absimilem, verùm quæ capita cum incuruis rostris aquilarũ more, sed ea aurita habeant: ita enim ab Aristæo Proconesio memoriæ super his proditum tradit Pausanias.

NASONES.

INuenies aliquando Nasones, id enim nomen à nasi magnitudine est, Gry-
B phos nuncupatos, quo quidem cognomento Syriæ Rex Gryphus Cleopatræ filius appellatus est: fuit enim is visenda nasi magnitudine præditus. Sed quid ego vlterius de Gryphis commentari pergam, cùm rerum scriptores dubitent, an huius imaginis animal inueniatur? Capite enim nono supra quadragesimũ libri decimi Plinius sententiam attestatus suam ait: Pegasos equino capite volucres, & Gryphas auritos aduncitate rostri, illos in Scythia, hos in Æthiopia, fabulosos reor. Idem tamẽ quarto libri XXXIII cap. apud Scythas ait aurũ à formicis aut Gryphibus erutum. Sed hoc ait ex vulgatæ historiæ opinione. Nam illud Virgilianũ, Iungentur iam Gryphes equis, nihil aliud sibi vult, quàm euenturum vt ea quæ minimè fieri possunt, protinus fiant: aeria quippe animalia cum terrestribus eidem iugo summittantur, quod natura minimè patitur. Sed, bone Deus, quorsum Hydra multiceps? quorsum triceps Geryon? quorsum tribus compacta feris Chimæra? quorsum Sphinges, & monstra alia? nisi vt partium complexum ostendant, veluti ex verbo & diuersis nominibus oratio constituitur. Quare qui simplicium significationes rectè perceperit, facilè ad mixtorum
C interpretationem accedet, quæ cùm tibi, mi Coloti, cognitissima esse non ignorem, superuacuum duxi plura super his inculcare.

DE CORVO.

FInem eram his nugis facturus, qui mihi videbar plus nimio tibi obstrepuisse, cumque coronidem ducere pararem, visus mihi sum crocitantem audire Coruum, quasi se quoque Phœbeam alitem vẽditaret, & in harum consortium admitti se quoque postularet. Non ineptum iudicaui, qui orsus essem à candidissima, desinerem in nigerrimã, à vocalissima in raucissimam, quòd sciebã antipathiam istiusmodi in naturæ rebus cõsiderandis suã habere voluptatẽ. Tu igitur necesse est summittas auriculas, & quicquid crocitauerit, & quicquid contra aliarum auium morem fecerit, boni consulas.

FILIORVM EXHÆREDATOR.

COrui autem figura hieroglyphicũ erat hominis qui liberos suos exhæredaret, abdicaret've, aut domo quoquo eijceret modo: aiunt enim cum pullos suos, simulac volãdi potestatem assecuti fuerint, nido expellere, mox & regione

D

tota interdicere, quòd vsqueadeò sit amans solitudinis. Faciunt hoc & subaquilæ, quarũ greges vsquã difficulter inuenias. Autores nostri, qui rerum naturalium historiam conquirunt, magna ex parte scribunt, Coruum pullos quidem párere, sed eos non alere, mœstitia scilicet affectũ, quòd eos, simulac exclusi sunt, pennis candicãtibus præditos aspiciat, ac perinde vix à se genitos arbitretur. Vtcunq; pro maximè laborantibus inopia, Psalmographus ait: Et pullis Coruorũ inuocantibus eum alimenta subministrat Deus. Cùm enim ita fuerint tanquam adulterini, à parentibus destituti, vel rore cœlitùs destillante, vel minutissimis quibusdam animalibus, quę nidos eos circumuolant, nutriuntur, in supremę benignitatis summæq; prouidentię diuini numinis argumentũ. Eucherius hinc filios fideles doctrina cœlesti imbutos, ex infidelibus tamen parentibus genitos, indicari ex veterum Theologorum traditione commonuit. E

I M B R E S.

IN augurijs Coruus, perinde ac cornix, de qua dictum alibi, imbrium significationem habet. quare Nicander ita de Coruo: κόραξ τ' ὀμβρήια κρώζοις, vbi ait interpres, ὅτι χειμῶνα δηλοῦσι οἱ κόρακες καὶ φῦλα κολοιῶν ὕδατος ἐρχομένοιο Διὸς πάρα σῆμ' ἐγένοντο. Quē Virgilius secutus, de pluuiæ portentis ait:

Et è pastu decedens agmine magno
Coruorum increpuit densis exercitus alis.

DISCORDIA MILITARIS.

F

LOngè autem diuerso à cornice significato Coruus accipitur, quippe cùm ea, vt suo loco dictum, sit concordiæ signũ, vt pleraq; poëtarum elogia indicio sunt. Corui contrà futurã quandoq; inter collegas discordiã ostenderũt, aquilam, quæ Augusti tentorio supersederat, duo numero insectantes, à qua & afflicti, & ad terram deiecti sunt, cùm is ad Bononiã Triumvirorũ copias traduxisset, Philippo rerum exitum, qualis inde subsecutus est, præsagiẽte. Fuerunt & Alexandro Babylona iter intendenti, infausti ominis signum, Corui sublimi volatu se mutuò incessentes, quorum afflicti quidam, ac penè discerpti, in illius conspectu ad terram decidêre.

E M A N S O R.

ET quoniam in milites incidimus, est cur apud eos aliquantulum immoremur. Emansorem ex Coruo figurato significari, tam diuinæ quàm profanæ literæ docuerũt: quippe eum qui officiũ suum deserat, veluti miles ignauus, qui ad constitutũ diem adesse iussus domi desederit. Secundo Fastorum habemus, Phœbum, cùm Ioui sacrum facere instituisset, Coruum qui aquam de viuo fonte afferret, præmisisse: qui cùm insedisset fico quæ acerbos adhuc fructus habebat, tandiu moratus est, quoad maturi fierent: inde pastus anguem corripit, quẽ ad Apollinem defert, eum aduersariũ causatus morã iniecisse, ne aquam haurire potuerit: quem Phœbus cùm mẽdacij redarguisset, Coruum inde damnauit, vt quandiu ficus lacteus esset, aquam de nullo fonte biberet. Atqui multis antè

seculis

A seculis Coruus in Diuinis literis contumaciæ huiusmodi nota inustus est: præmissus ille siquidē ab Noë ipsa ex arca, vt pacatæ'ne res essent exploraret, circa sordes desinentis diluuij desedit: quod quidē, vt Hierosolymitanus Hesychius philosophatur, signū fuit futuros homines, qui admissi ad sacra, sublimisq; sciētiæ mysterijs initiati, animo postmodū inconstāti, qui sub fuscarum pennarum veste delitescebat, præclara incœpta ignauiter frustraturi essent, institutionis probę sanctæq; cōsortia derelinquētes: vt inter Domini discipulos Iscariotis filius Iudas tā turpiter quàm flagitiose defecit à Dño. Sanè Cyprianus ad Nouatianū, Coruum hūc emissum à Noë, neq; reuersum, q; ad cadauerū pastum se cōuerterit, hæreticos indicare ait, qui secedentes ab Ecclesia, ad meliora, ad membra quippe sua redire minimè curāt, sed cum immundo grege perpetuis sordib. voluntur. Has volucres Abraham frumenta depascentes abegisse dicitur, vnde nomen meruit Abactoris, nimirum indicaturus futurū, vt is Assertoris liberatorisq; nomen assequeretur, qui prauorū hominū collegia summoueret, qui impios tolleret, qui de sacris literis, quæ animorū pastus sunt, malè sentiētes oppri
B meret. Ita Samson, vt Hieron. quintis supra vigesimis castris Hebręorū ait, à fructibus suis aues abegit, vulpes quæ vineas exterminabāt in vincula cōpegit, interfectoq; leone illo rugiente, in eius mox cadaueris ore fauum mellis inuenit.

IGNOMINIOSA REPULSA.

PEr hominem Coruis obiectū destinatum've, aut quid aliud ita expositū, id hieroglyphico manifesto intelligimus, quod ignominiose repulsum fuerit, è conspectuq; summotū. Et quoniā dæmone malo nihil magis abominabile, nihil contēptius neq; abiectius, Eucherius monet eum ipsum in diuinis literis per Coruū intelligi, eo apud Solomonē loco: Effodiant eum Corui de torrēte. atq; hinc prouerbiū apud Græcos Comicos vsitatissimū, ἐς κόρακας. Sed eruditè atq; copiose alij de prouerbio. In ijsdē diuinis literis Psal. XXVI. legitur apud Græcos, μὴ ἀποσκορακίσῃς με, quod nonnulli ad huiusmodi prouerbiū trahunt, verbumq; ἀποσκορακίζομαι, Suidæ agnitum dicunt, eo ipso Dauidico citato versu: & ignominiosæ repulsę mentione facta, Latini simpliciter, ne repellas me, reddidere. Sed enim Euthymius innuit posse id verbi ex metaphora scoriæ desumi: nam scoria
C spurcitia illa est, in omni metallo, quę tanquam fæx, nulli vtilis operi, proijcitur: indeq; fieri ἀποσκορακίζειν, contemnere: & nomen ἀποσκορακισμός, contemptus.

RHETOR.

SVmuntur etiā hieroglyphica de celebris alicuius viri nomine, veluti à Corace rhetore, qui post Hieronis obitū primus Rhetoricā Syracusis docuit: propter cuius celebritatē Metellus Diodorū rhetorem, quo magistro vsus fuerat, iam defunctū honoraturus, Coruū lapideū eius sepulchro imposuit, quasi antiquissimo illi Coraci similē indicare vellet. Cæterùm Cicero rem salse detorsit cauillatus in Metellum, rectè eum fecisse, propterea quòd discipulum non dicere, sed volare docuisset, inconstantiam scilicet Metelli, qua malè audiebat, eo scommate perstringens.

APOLLO.

QVòd verò Coruus hieroglyphicū Apollinis haberetur, nōnulli ea de causa factū existimant, qua caper Baccho, Sileno asinus datur, & eadē ratione

in antipharmacum aliis alia. Inauspicatissimũ, aiunt, animal, auspicatissimo oraculorum autori meruit immolari. Sedenim aliud est, hostia hac vel illa deo cuipiam facere, aliud specie sua deum ipsum explicare: nam hoc modo dicimus animalium figuras esse huius vel illius hieroglyphica, quorum figura posita deus statim suus intelligatur. Igitur alii dicunt, propterea quòd mediis æstiui temporis feruoribus, Solis beneficio fretus, pullos excludat suos, quod præter aliorum animalium naturam Coruo datum, peculiare aliquid sibi cum Sole intercedere significat. Inde legere est apud Petronium: D

Si contra rerum natura munera nota,

Coruus maturis frugibus oua refert.

Sedenim cùm Porphyrius dicat libro De abstinẽtia carnium, colorem nigrum Soli dedicatũ, quòd eius calore humana etiam corpora fusciora nigrioraq; reddantur, sitq; Coruus inter aues maximè niger, manifesta est causa cur is Apollini sacer habeatur. Porrò Brachmanę colorem atrum in primis venerantur, propter Solem omnia denigrantem. Iam & Salomon rem egregiè nigram ostensurus Canticorum cantico, Crines, ait, eius vt abietes, nigri sicut Corui. Auem autem eam Apollini prius familiarem fuisse, neq; non insigni candore præditam, Apollinis mox indignatione, quòd ad se dilectę Coronidis crimen detulisset, in eam nigritiam demutatam fabularũ scriptores Hesiodum secuti meminère. Sed Artemo Pindarum cõmendat, qui, Pythiis, dissimulata quę de Coruo fertur historia, Apollinem ipsum scripserit per se Ischios & Coronidis furtum deprehendisse. Anaximãder in Horoscopicis libris Apollini sacrum ideo Coruum facit, q; solus inter omnes aues vocum significationes, quas accuratè admodũ augures obseruarint, habeat. Addam & illud, nigrorem ita Coruo ingenitum esse, vt ad intinguendũ capillum, nihil eius ouo dicatur efficacius: & nisi inter tinguendum ore oleũ cõtineatur, dentes quoq; ita nigros effici, vt mox vix possint elui. E

SITIS. F

Coruum superius siti damnatũ ab Apolline dicebamus, ideoq; hieroglyphicũ esse incõmodi eiusmodi, eaq; de causa Nicandrũ scripsisse, frequentiores eius alitis crocitatus ventura pluuiæ indiciũ esse. Sedenim Corui natura ipsa siticulosi sunt per sexagenos pręcipuè æstatis dies, quibus ventris profluuio laborant, vtroq; potu abstinent, vt incõmodo illi obuiam eant, aluumq; sistant. Quare si cõsilium eius animalis pensitemus, sobrietatem conuenientius quàm sitim hanc vocitabimus.

IMPOSTVRA.

Non possum loco hoc dissimulare, quàm aptè quispiã impostorẽ p Coruũ ore saxũ tenentẽ, & vrnã appositã, significarit. In Libya siquidem siticulosa admodũ regione, viri aquã, quã de remotis admodũ fontibus aut fluuiis attulerint, in fictilia vasa ad hoc cõparata distribuũt, quæ alioquin ventre sunt admodum capaci, ore tantũ patẽt quantũ satis est ad gallinaceũ ouũ recipiendũ, eaq;

minus

A minus obturata, ad captandum nocturni aëris beneficium, per summa domorũ tecta disponunt. Corui rem intelligentes, non data alterius aquæ copia cò conuolant, immissisq́ in vrnas capitibus humorem sorbillant, qui simulac deficere cœperit, lapillos conquirunt (quod Plutarchus se vidisse affirmat) quos afferentes in aquam subinde deijciunt, atq; ita surgente in dies humore, siti consulant suæ. Idem scribit de cane, qui lapillos in amphoram olcariam conijciebat, donec oleo redundante lambere arbitrio posset suo. Dicet aliquis, philosophũ hinc aut geometram significari potius, quàm sycophantam: quia rerum plenitudinem, mutuamq́ corporum inter se repugnantiam atq; cessionem cognoscāt, natura ipsa docente, & coruus & canis, & qui maiora etiam de intellectu suo miracula profitētur: in hoc autem probè norunt necesse futurum, vt in corporum conflictu alterum alteri cedat, eam quippe intelligant rationem, qua coronæ illius sacoma deprehenderit Archimedes, quam Hieron Syracusanorum rex faciundam locauerat, de quo latè apud Vitruuium. Ego verò ipsa edoctus re, impostorem potius ostendi ex huiusmodi hieroglyphico dixerim. Fuit siquidem B mihi Romæ famulus natione Gallus, patria, vt ipse aiebat, Virdunensis, Rolandinus ille, quem probè noueras Coloti facetulum, & morionem non sanè illepidum, & cumprimis officij memorem sui, cuius opera vtebar plurimum in scribendo. Allatus ad me Venetijs fuerat vini Cretici cadus generosi admodũ atq; suauissimi: iussi, vti mos est talia non credere famulis, diligentius asseruari, amicis aduenientibus potius quàm mihi vsui futurum: interdum tamen vnciatim minimum quid hauriebatur: intermonebat subinde famulus, nectar (sic enim ipse vinum id appellitabat) facilè, si parcere ita pergerem, in massam obdurari posse, atq; etiam lapidescere. Putabā ego de firmitate dici, quam vinum in dies veterascens acquirebat, atq; Bene sanè, respondebā. Quid autem? venit æstas, visumq́ est cadum, ne conciperet æstum, loco dimouere: cumq́ in commodiorem cuppam transferre vellem, vix duobus inde sextarijs effusis, nihil amplius effluebat, ipso tamen pondere permanente. Quid sit miror, operculum supernè tollo, introspicio, rem immisso intrò digito peruestigo: atq; ecce ibi vim glareæ ingentem quanta nux iuglandis est magnitudine, ad summum vsq; cadum ag- C gestam, quam non in cuppam, sed in vimineam corbem transfundere necesse fuit. Ita astutulus ille veterator quotidie aliquid subducebat, & ne tubulus, qui paulò infra cadi medium immissus erat, aliquando rem proderet, ad exhausti vini modum lapillos eos, amoto supernè operculo, qua liquor infundi solet, immitebat, oppletoq́ ita calculis cado, vt nullum amplius infarcire posset, satis iam colluctatus, non expectato vt res propalàm fieret, domo emigrauerat. Atq; hæc certò mihi videtur, quæ verissimè dici possit impostura, tot per tris continuos menses lapillis subducti liquoris loco fraudulenter impositis. Sed agnosco, mi Coloti, Parioniam loquacitatem, quam tamē ita auribus tuis familiarem scio, vt post tot auium clangores eam imitari non erubuerim, tua quippe fretus beneuolentia, quę dictionem meam longius protraxit, quàm tuæ postularent occupationes: itaq; omnia boni consules, & vt tuus est mos, næuo etiam in amici articulo delectaberis.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD NICOLAVM CORDATVM NEPOTEM IVRISCONS. DE IIS QVAE PER PAVONEM, GALLVM, GALLINAMQVE, Gallinaginem, anserem, perdicem & coturnicem significantur ex sacris Ægyptiorum literis. D

PErquirēti mihi, cui magis cogitationes meas, quas de Pauone, Gallo, Gallinaq́, Gallinagine, Ansere non nostri generis Perdice & Coturnice ex sacris Aegyptiorū literis in hasce nostras misissem, dono darem, Cordatißime Nepos, ex meis te potißimùm delegi, cui hæc familiariora gustu ex clientū nostratiū, & præcipue externorum muneribus, qui his vel quotidie ædes tuas frequentāt, & veluti superpondia ad te deferunt pro tuis responsis in personarum & fortunarū suarum tutelā, vt grauioribus illis veræ (ni fallor) philosophiæ studijs delassatus, te ad harū lectionē quandoq; transferas, moxq́ tibi & amicis tuis lautiores mensas pares, exhibeas, qui his opimè saturati, ex earū indicijs seu significationibus te referente secunda veluti cœna animū pariter pascant & oblectet, conferantq́ quantum hæ his salsamentis sapidiores epulæ, & quotiens ad huiusmodi discubuerint, & palato & animo simul faciāt satis: quas etiā Petrulo nostro propinabis, quem iam videre videor discumbentem, & supra ætatem maiora satis audentem, cui Dij tutelam fortunent. Reliquum est, vt & tu de tuarum reliquijs mihi cōmunices: sin minus (quando plures non flagitem quàm præstare possis) præscriptū verbū tecum experiar. Vale. E

IVNO.

IVNONI Pauo præcipuè dedicatus erat, deamq́; ipsam nonnulli solo Pauonis hieroglyphico intelligebant. In Iuliæ Piæ Felicis numo signum Iunonis est cum hasta, & patera Pauone iuxtà apposito, cum inscriptione, IVNONEM, casu quarto, quod lecturarum est. In Faustinæ verò numis idolum identidem est cum lancea & patera, à cuius pedibus Pauo inscriptio est, IVNONI LVCINÆ. Iunonis autem auem esse hanc, eiusq́; currui F succedere nonnulli ideo cōfingunt, quòd Iuno dubio procul opulentiam significat: ea verò cùm exponitur spectanda, omnium in se oculos contrahit. Verùm ideo Pauones Iunoni consecratos putat Athenæus, quòd huiusmodi aues in Samo insula prius repertæ fuerint, indeq́; ad gētes alias delatæ: sacra enim apud veteres fuit Iunoni Samos, & in Samiorum pecunia impressus Pauo, vt idem Athenæus autor est. Spectabatur & Mycenis Pauo pulchritudinis admirandæ, in æde Iunonis, quam Hadrianus dedicauerat.

DIVITIARVM TVRPITVDO.

CÆterùm plerunq́; diuitiarum finis in turpitudine consistit, talesq́; sunt Pauonis pedes: quare Theophrastus super hoc sapienter dixit, τ' ἄλλα περιγνῶθι, cùm admonere vellet, in speciosa rerum ostentatione etiam alia circumspiciēda perscrutandaq́; esse, quasi multa turpia & fœda visu dictuq́; sub tam formosa specie delitescant. quod Theophrasti dictum ita Horatius expressit:

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.

Huius-

A Huiuſmodi ſunt apud Lucianum tragœdiarum libri, cocco, purpura, auro, argento've foris amplificè decorati, intrò verò ſimulac inſpexeris, nihil lætabile, nihil delicioſum deprehendas, ſed adulteria infanda, inceſtus, ſacrilegia, turpiſsimas cædes, & omne ſcelerum & impietatis genus: ὑψαυχεῖ enim, vt antiquus Phocylides ait, ὁ πολὺς πλοῦτος, καὶ δ' ὕβριας αἴξει: Diuitiæ elatū faciunt, ſcelera impia adaugent. Argumentum autem huiuſmodi ὑψηλαυχίας exprimere qui voluerit, aptè Pauonem cauda paſſa, vnóq; elato pede oſtentatóq; figurabit.

DIVITIAE VICISSITVDINARIAE.

ASt hominem qui modò diuitijs afflueret, modò rerum inopía premeretur, varióq; euentu fortunæ volubilitatem iacturis & donis experiretur, ſignificare qui vellent, pro hieroglyphico Pauonis tantùm caudam facere conſueuerunt: caudam is ſiquidem ſingulis annis cum primis arborum frondibus amittit, cumq; earundem germine recipit. Ab elaboratarum autem diuitiarū ſimilitudine factum crediderim, vt Homerū Platonici dixerint in Pauonem abijſſe, qui tantam rerum varietatem poëticis coloribus ornatam explicuerit.

B NOX.

NOctem verò ſignificantes, Pauonem ſurrecta in orbem cauda figurabant. Nam cùm Pauonem Argum interpretarentur, tot luminibus inſignitum, neq; aliud quidpiā per Argū quàm cœlū nocturno tempore, ſi detur dicere, oculatiſsimum intelligerent, atq; illi nomen à ſplendore atq; velocitate inditū profiterentur, vtrunq; enim ἀργὸς ſignificat, neq; alio tempore micantiſsimi ſtellarū radij coruſcarēt ſplendeſcerētq; quàm nocturno, datus eſt fictioni locus, vt per oculatā eius alitis caudā nox ipſa ſenſu myſtico hieroglyphicóq; ſignificaretur.

DIES.

QVòd ſi diem innuere voluiſſent, eandem ipſam volucrem demiſſa cauda pinxiſſent, quaſi tunc nox ſtellas occulere videatur, cùm dies ipſe cœperit aduentare, tamq; diu latitent ſtellæ, quandiu Sol ſupra terram eſt.

GLORIOSVS.

VErùm eadem ſpecies quæ noctem ſignificabat, hominem etiam gloriæ plenum exprimebat. Pauo enim precioſam eam caudæ ſupellectilem tum plu-
C rimùm oſtentat, cùm plurimos ad ſe ſpectandum aduenìſſe conſpexerit: quòd ſi nullum admirari, adeſſe've cognouerit, eam recondit veluti indignatus. Hinc Ouidius, Laudata Pauone ſuperbior, de valde ſibi placente dixit. Quoniā verò fœminarū eſt proprium, qualibet in re ſibi applauſum quærere, glorioſasq; eſſe, inter Pauonem & fœminam mirus quidam naturę conſenſus eſt: vt minimè mirum ſit virginem in Leucadia vſqueadeò adamatam à Pauone, quem ipſa aluerat, vt ea defuncta ipſa etiam commori voluerit.

PRODIGVS.

NOn ineptè autem nōnulli, perdito luxu prodigos, Pauonis imagine deſcribunt, in quibus quidem cauda miræ conſpicitur pulchritudinis: verùm ea neq; ad volatum, neq; ad motum vtilis, cùm pleriſq; alijs omnibus volatilibus cauda vel ad volatum dirigendum loco temonis cuiuſdam attributa ſit, aut etiā vt motum iuuet, vicemq; remorū ſubminiſtret, Pauoni verò ea tam ampla, tam ſui prodiga, ad ſolam colorum oſtentationem data.

CONCORDIA.

IN numo DOMITIÆ AVGVSTÆ IMP. DOMIT. altera facie Pauonis effigies cū inſcriptione, CONCORDIA AVGVST. Hæc ea Domitia eſt,

quam Domitianus Augustam salutauit, posteaquã ex ea filium susceperat, mox D
eam repudiauit, repudiatã ob instabilitatem ingenij cœpit iterum deperire, iterumq́ eam duxit, quasi populi precibus coactus. atq; huc spectare crediderim Concordiæ, quæ scilicet maximè omniũ in connubijs expetitur, inscriptionem. Pronuba enim Iuno, cuius Pauo, vel ex Pauone imperium, cui fuerat restituta: siue quòd cùm se Domitianus Iouem appellitari pateretur, vxorem etiam Iunonis honore voluerit decorari.

FOEMINARVM CONsecratio.

Sed enim in Faustinæ numo, quem argenteum vidi, Pauo habetur cum inscriptione, CONSECRATIO. In numo etiam cuius inscriptio hęc, DIVA PAVLINA, caput grandioris natu mulieris ab occipitio velatæ, à tergo Pauo, qui eandem effigiem insidentem dorso inter alas sustollit, eadem quę in superiori est inscriptio, quippe CONSECRATIO. obseruatũ enim est in fœminarum cõsecrationibus, Pauonem, auem quippe Iunoniam, è fastigio emitti, B
prout in marium apotheosi aquila Iouis ales emittebatur: quamuis in Diuæ Sabinæ Augustæ numo aquila non Pauo sit. Videmus etiamnum Faustinæ Piæ numum, in quo aquila imagunculã cum radio gestat, cuius inscriptio est eadem, CONSECRATIO. Sed minimè mirum Faustinæ aquilam ritu virorum datam, quæ viro ipsa dederit imperium, quod etiã iure suo plerisq; in rebus administrabat, non sine Marci Antonini coniugis viri vndecunque probatissimi nota, cui cum amici suaderent, principis sui ignominia offensi, repudiandam esse Faustinam, si nollet eam occidere, quę vt fama erat Cõmodum ex adulterio cõcepisset, & apud Caietam conditiones sibi & nauticas & gladiatorias elegisset: Atqui, respondit ille, fieri hoc minimè potest, nisi dotem etiam reddiderimus: dos autem erat Imperium, quod ille à socero, volente Hadriano, adoptatus acceperat. In numo tamen cuius inscriptio est, DIVÆ MAXIMINÆ, cum muliebri capite, quod Lunæ insidet cornibus sursum versis, ab altera facie solus Pauo est, cauda in rotã passa: inscriptio, CONSECRATIO. Horum numorum vis magna, dum hęc scribe- F
bam, eruta est in agro Bellunensi, vico Plauterio, cum ingenti Gallienorum copia. Ad huius similitudinem factus & numus ille quem Romę apud Colotium, alterumq́ apud Georgium Anselmum Parmæ vidi, in quo scilicet Pauo est cauda in rotam effusa, à cuius pedibus hinc inde S. C. notæ singulæ conspiciuntur: circumcirca, CONSECRATIO. ab altera facie muliebre caput occipitio velato: literæ, DIVÆ MARINIANÆ. Inferiorum ea Augustorũ aut mater, aut coniux, quod ex operis ruditate conijcimus: nam quo tempore, non reperi.

DE GALLINA.

Gallinæ significata, quę Pauoni subtexere visum est, in hũc modũ habẽt.

TRIBAS.

Mulierem tribadem, vel quæ maris officium aggredi nõ erubescat, vel etiã quæ viro dominari affectet, per Gallinã quę cristam erexerit, caudamq́ sustulerit, cuiq; etiã parua quædam calcaria promineant, intelligi veteres tradiderunt: ea siquidẽ vbi marẽ, quod nõnullæ faciũt, pugnãdo vicerit, cucurire incipit, & exemplo mariũ tentat coitu superuenire, Gallinasq; reliquas perinde ac

si

A si rem peragere posit, solicitat, & saliendo defatigat, cristã caudamq; erigit, atq; ea incedit specie, vt non facile inde sit, vtrum mas an fœmina sit, internoscere.

DIVINARVM FLAGELLATOR.

VIrum verò qui opulentisimas diuitias prodegerit, &, vt apud Horatiũ est, res maternas atq; paternas fortiter absumpserit, significare qui volũt, Gallinam aureos numos depascentem pingunt: de qua miraculum id proditur, vt si auro liquescenti Gallinarũ membra misceantur, illud in carnes eas consumi deprehendatur: atq; ita fit vt Gallina sit auri venenũ. Tradit hoc Aristoteles, atque eum secutus Plinius. Coniectores tamen autumant eum, qui per somnium Gallinarum gregem ad se venientem, & domũ ingredientem inspexerit, & diuitijs & honoribus auctum iri. quinetiam addunt, si Gallinæ ita per quietem visæ, pusillæ admodum apparuerint, lucelli identidem tenuitatem præsagiri.

PERDITIO RERVM.

QVi fabulas delectabili philosophãdi genere cõmenti sunt, Sirenas confinxere, quæ blanditijs amatorijs & voluptuosa nequitia homines ad se tra-
B herent, illecebrisq; irretirẽt, apud quas mollitudinis omnifariæ luto inhæsitantes fœdè computrescerent. Harũ pedes Gallinaceos fuisse tradũt, intellectu à superiore non disimili. Scribũt enim huiusmodi fabularũ interpretes, significari ex hoc hominem libidinibus deditũ, fortunas suas perseueranti studio dispergere, inutiliterq; prodigere, cuiusmodi esse Gallinarum morem, cùm pleno aceruo pascũtur, aspicimus.

FOECVNDITAS.

SVnt qui ratione habita quotidiani fœtus, & geminorum aliquãdo pullorũ, qui ouo ex vnico excluduntur: ouorũ etiam, quæ nonnullæ gemina singulis diebus edunt, cuius generis Gallinas Patauij vidimus, tertio etiam nonnunquã addito, verùm eo abortiuo, sola quippe cartilagine cõspicuo, fœcunditatem per Gallinã & ouum significari velint. Sanè de Gallinarũ fœcũditate Albertus multa. Illud mihi satis fuerit adnotasse, q; apud Macedones Gallinã repertam aiunt,
C quæ oua duodeuiginti semel ediderit, & in cubitu binos pullos ex ouis singulis excluserit. Sed à mirifica omnino alitis fœcunditate factũ, vt Theologi veteres Gallinã pro piorum cõuentu poni tradiderint, ideoq; dictum in Euangelio ait Hesychius: Sicut Gallina congregat pullos suos sub alis.

SALVBRITAS.

QVę verò Gallina apud veteres Æsculapio est immolari solita, salubritatis indiciũ erat, ꝓpterea q; id sacrificij genus ideo ferũt institutũ, q; earũ caro leuisimę sit digestionis, ac perinde languentib. cõmoda. Huius rei locupletisimũ testimoniũ apud Angelũ Colotiũ deprehẽdimus: magnã quippe pedũ Gallinaceorũ copiã proximis dieb. defosã iuxta cippũ, in quo Romę Æsculapij statua erecta erat, loco qui hodie Viuariũ appellat: quis enim tanto numero pedes eiusmodi eò congesisset, nisi sacrificiorũ reliquias ibidẽ relinquere mos fuisset?

SECVRITAS.

ATqui veluti per lauri surculum in ore columbæ, & per platani folium in ciconiæ nido securitatem significari prodidimus, cur non etiam per Gallinã, ad alam cuius rutæ ramusculus applicitus sit, securitatẽ eodem modo pingi, hieroglyphicũq; sapere fateamur? Siquidẽ Africanus in ijs, quæ de re agraria Con-

ſtantinus Cæſar colligi mandauit, ait Gallinas à fele tutas fore, ſi rutæ ſylueſtris D ramuſculus ſub eius alam applicetur. Quin Democritus etiam tradit, eo præſidio munitas, neq; à vulpibus, neq; ab infeſto quopiam alio animali contingi.

DE GALLO.

GAllinacei Galli ſignificata quædã diſsimulare noſtræ fuerit verecundiæ, vtpote quæ vix ſaluo verborũ pudore ſcribi queant. Id tantũ dicamus, Gallũ alitem, eiuſdem nominis gentem interpretari. Scimus Gallinaceũ aliquando gentem ipſam Gallicam prodigio Vitellij demonſtraſſe, cui Viennæ pro tribunali iura reddenti, Gallinaceus ſupra humerũ ac deinde capiti ſuperaſtitit, quod ipſum venturũ in alicuius Gallicani hominis poteſtatem portendit, vt Tranquillus etiam interpretatur. Is mox ab Antonio, primo aduerſariarũ partium duce, oppreſſus eſt, cui Toloſę nato cognomen in pueritia Beccho fuit: ea verò voce Gallinacei roſtrũ & olim appellabãt, & nunc vniuſcuiuſq; alitis nuncupant: quam locutionem à Scythis omnium antiquiſsimis emanaſſe alibi diximus, quòd illi cibum Bech dicunt vocabulo genuino. Et B orto Galliarum aduerſus Neronem tumultu, Romæ paſsim columnis adſcriptum eſt, GALLI TE CANTANDO EXCITARVNT, aptè ſcilicet ad eiuſdem nominis gentem nuncupatione deflexa.

TI. IMP. NEQVITIA.

QVantum verò ad alitis petulantiã pertinet, crediderim ego pullum illum Gallinaceũ, qui excluſus eſt in manu Liuiæ, Tiberium adhuc in vtero geſtantis, cùm ipſa exploratura, an eſſet marem paritura, ouũ incubanti gallinæ ſubduxiſſet, idq; nunc ſua, nunc miniſtrarũ manu adeò vſq; fouiſſet, vt pullus excluderetur, nõ tantùm ſexum in Tiberio portendiſſe, quàm ſalacitatem et procacitatem eam, qua ille mox famoſiſsimus fuit.

PVRITAS ANIMI.

SEd quanto ſanctius fuerit hieroglyphica illa referre, per quæ animi diuinitatem ex Galli ſimulachro apud veteres intelligi ſolitam comprobemus? Pythagoræ præceptum eſt, Gallum nutrire: quod nihil aliud ſibi vult, niſi vt diui- F nam animi noſtri partem, diuinarũ rerum cognitione, quaſi cibo ſolido, & cœleſti propémodum ambroſia paſcamus. Quare Socrates moriens cùm animi ſui diuinitatem, maioris mundi diuinitati ſperaret ſe copulaturũ, Gallum Æſculapio, id eſt, animorum Medico, iam extra omne morbi diſcrimen poſitus, debere ſe dixit: cùm enim de corpore migrandum intelligeret, conualuiſſe prorſus arbitrabatur. Vt verò interpretãtur alij, ea de cauſa dictum hoc à Socrate, quòd letali eo ſumpto pharmaco, ſanitatis beneficium iam ſentiret, cùm exiret à corpore, à quo omnes animi morbi ſcatere pullulareq; ſentiuntur. Lactantius Firmianus Septimius Florens Apologetico, neq; non illi omnes qui cum Ariſtotele Platonis verba, non ſenſa, cauillis inceſſunt, hoc diſsimularunt, in quo ſummæ ſapientiæ veritas deliteſcebat. Sed vt animi Medicum cum his diſsimulemus, non deſunt Platonis interpretes, qui Galli huiuſmodi ſacrificium eò trahunt, vt animas in cœlum migrantes Phœbo pæana canere comminiſcantur.

APOL-

A APOLLO.

INter ea quę Apollini dicata sunt, quippe arietem, crocodilum, scarabeum, accipitrem, Iconem, Gallus etiam à Chæremone Stoico & à Porphyrio recensetur. Insitum autem est Gallis, inquit Proclus, numen Apollinis aduocare, & veluti proprijs canticis assurgēti applaudere: & vt lib. de Diuinatione ait Cicero, animal hoc admodum canorum est sponte sua, nos verò sacris hymnis canimus gallicinio Luciferum venturæ lucis prænunciū excitari, obductum caligine cœlum aperiri, dari copiam vt patefacta iam via, errores ambagesq; omnes declinemus, canente Gallo valetudinarijs aliquam salutis, aut saltem alleuationis spem affulgere, meticulosos trepidatione liberari, & multa quæ per insidias parabantur dissipari: quæ omnia aduenientis lucis beneficia sunt. Neq; verò Soli tantū, verùm etiam Lunæ dicatum eum esse Pythagoras aiebat. Pausanias vbi statuas eorum qui cum Hectore singulari certamine congredi, cōiectis in vrnam sortibus, minimè recusassent, ab eo ꝓuocati, ab Achiuis in Olympia dicatas ait. Idomenei clypeum Gallo gallinaceo insignitū fuisse tradit, propterea quòd is à Mi-
B noë & Pasiphaë duceret originē, quæ Solis filia fuerit, cui Gallum dedicari constat, quia ortum eius præsentiat, & cantu indicet mortalibus.

EXCVBIAE.

QVia verò Gallus à prima medię noctis inclinatione explaudentibus, vt Lucretius ait, alis

Auroram clara consuetus voce vocare,

matutino crepusculo, matutinis astris Deum itidem laudantibus quotidie cōmodulatur, excubiarum & vigiliarum signum apud antiquos fuit, eaq; de causa Mercurio dicatus ferebatur. Ac vt nostra quoque attingamus, eo multò ante lucem canente aberrans resipiscit Petrus, & vt Ambrosius ait, expergefactus facti culpam incessit sui, amaroq; fletu crimen rebellionis expurgat, ne mirum adeò sit quòd datam aliti huic intelligentiam apud Iobem legimus.

PROPHETÆ DOCTORES'VE.

C SVnt qui super hoc Iobis dicto intelligi velint Prophetas, & sacræ disciplinæ doctores hieroglyphicè per Gallū accipi, propterea quòd illi inter vitæ pręsentis tenebras venturā lucem quasi cantando prenunciarunt: vnde illud in eorum ore frequentius, Nox præcessit, dies autem appropinquat. Est & illud congruum doctoris munus, vt quibus, quid, quando, & quomodo sit quidpiā indicandum, inserendumq; animis, debeat veluti diuinitùs cognouisse: nō enim, inquit Eucherius, vna eademq; cunctis exhortatio cōuenit, quia nec cunctos par morum qualitas deuincit atq; cōstringit. Itaq; Gallus certa per interualla modò hos, modò illos excitat, & antelucanū tēpus discrimine veluti quodā dipartit.

PVGNACITAS.

IN Eleorū arce Pallados simulachrū ex auro & ebore, Phidiæ opus, erat cum Gallo in galea surrecto, quod pugnacitatis hieroglyphicum esse Pausanias arbitratur, cùm tamen nō inficietur Gallum Mineruæ cognomento Operatrici sacrum esse. Sanè Sybaritę, gens ad omnes mollitudinis numeros nata, Gallum in vrbe esse prohibuerunt, ne nocturni somni quietē interpellaret: ideoq; & fabriles oēs artes ablegauerāt, vt memorię prodidit Athenęus, ne quid esset, quod voluptates suas interturbaret. Quod autem pertinet ad pugnacitatē, Nicander

Alexipharmacis, αἰχμήτῃσι νεοσσοῖς inquit, pugnacib. quippe pullis Gallinaceis ex- D
ponit interpres, qui vt inter se dimicēt assiduè nati videantur, cùm præsertim pugnam semel cœptã identidem repetant, nescij cedere: vnde Græcũ illud adagiũ, ἀλεκτρύονας ἐπιθοπᾶς, insultat Gallus, de redintegrantib. certamen: & Martis pullum eum vocat Aristophanes Auibus. Non est illud dissimulandum, quòd licet sint animalia ad pugnam nata, inuentũ tamen est incitari eos ad pugnacitatem allio in cibum dato, quod Græci σκοροδίζειν dicunt. Quod verò ait Salomon, Gallus ambulans inter gallinas lætus, Eucherius imperij esse dicit significationem. Quòd si in numum incideris Gallinaceorũ conflictu signatum, scias eum fuisse Dardanorum pecuniã, Polluce teste: nam illi magnum pugnacitatis decus sibi antiquitùs vsurpauere. Hinc honoratum semper apud Maronem Dardaniæ nomen, cùm secus Phryges ferè semper velut imbelles notarentur. Iam & Chrysippus Gallorum æmulatione nobis adijci stimulos ad fortitudinẽ, atque inde quodammodo calcaria subijci scribit, libro de iustitia. Themistocles quoque Gallorũ exẽplo, in quos acriter pugnantes inciderat, exercitũ confirmauit, cùm ostenderet eos nõ pro patria, neque pro penatibus, neque pro maiorũ sepulchris, vxoribus ve E
aut liberis id incõmodi aggressos, sed ea tantùm de causa, ne vincerentur, nolle alterũ alteri cedere. Omnium verò pugnacissimos Gallos habuisse fertur Rhodos insula, neque quidem adhuc ibi degenerauit ea volucrũ huiusmodi ferocitas, & visenda proceritas, vt in quibusdã, inde Romam allatis, ipsi conspeximus. A Galli verò pugnacitate factum vt gemma Alectoria, quã in Galli ventriculo inueniri tradunt, victoriã dicatur eam gestantibus cõparare, qua Milo Crotoniates vsus, inuictus in certaminibus fuerit: de quo Plinius lib. XXVII. cap. X.

PERSÆ MILITES.

PErsarum porrò milites Galli nuncupabantur à Caribus, ob conos, quibus galeas ornatas habebant: eaque de causa Artoxerxes hominẽ è Caria, qui Cyrum iaculo vulnerasse creditus est, eo honestauit præmio, vt Gallum aureum in lancea præfixũ ante aciem ferret. autor Plutarchus. Sedenim Athenæus Gallos in Perside primùm ortos ait, vnde fortasse cognomentũ id Persæ potuerint habuisse. Aristophanes, vt suus est mos omnibus illudere, Gallum ait olim Persis imperasse, vnde adhuc cristatos in cassidibus. Quæ verò simulachra tria totidẽ F
Gallis adblandientia spectãtur in Antonini Pij Augusti numo, crediderim ego ad mansuetissimum eius ingenium spectare, vt qui pugnacitatem commitigare procuraret, qui omnem belli ferociam quãto potuit studio emolliuerit, vtpote qui mallet vnũ ciuem seruare, quàm mille hostes occidere, solusque omniũ Principum sine ciuili sanguine, & hostili etiam, quantum ad se pertineret, vixerit.

SVESANI.

Suesanorum pecunia. VNus autẽ Gallus toto surrectus corpore, cum phosphoro à tergo stella addita, vt inscriptio indicat, Suesanorum pecunia fuit.

VICTORIA.

IN augurali verò disciplina Gallus est victoriæ signũ, propterea quòd auis illa victa silere soleat, canere si vicisset. Hinc Lacedæmonij, vt apud Plutarchũ est, cùm hostem viribus profligassent, Gallum immolabant: qui bouem tunc sacrificare soliti essent, cùm sine cæde victoria obtigisset. Ferũt Socratẽ Iphicrati duci animos adiecisse, cùm Gallinaceos corã Callia pennis & rostro dimicantes ei præmõstrasset: quod & Themistocles, vti diximus, ad suos animandos fecerat. Quod verò de cantu dicebamus, refert Tullius historiã ex Callisthene Leuctri-

A cæ calamitatis tempore, quæ Lacedæmonios propemodũ oppresit, cùm apud Thebaidem Trophonio res diuina fieret, Gallos gallinaceos in eo loco sic assiduè canere cœpisse, vt nihil intermitterent: tum augures dixisse, Thebanorum esse victoriam. Pergami omnibus annis spectaculum Gallorum edi solitum scribit Plinius: idq; Athenis etiã institutũ à Themistocle superatis Persis, ait Ælianus: quanquam ea & ludicro fieri apud Lucianum & Herodianum legas.

VINEARVM INCOlumitas.

MEthona ciuitas est in Trœzeniorum agro, cuius incolæ Gallum pro vinearum incolumitate mactare soliti sunt, vt Africi venti, qui eas plurimum infestat, incursionem vel auerterẽt, vel saltem emollirent: cùm enim flare instituerunt, vitium oculos exurunt, spemq; vindemiæ fallunt. Moniti igitur ab aruspicibus, sacri genus hoc instituère, vt viri duo Gallum vnum, & eum album, manu vterq; sua apprehenderẽt, & in diuersa abeuntes trahẽdo dis-B cerperent, partemq; vterq; suam manu præferentes vineta loci omnia perlustrarent, donec ita omnibus expiatis in eundem cõuenirent locum vbi Gallum dissecuissent, ibiq; partibus vtriusq; humi defossis, nullum eius anni incommodum se passuros persuasum habebant: iuuitq; fors, vt quandiu sacrum id celebrauere, res illis ex voto succederet. Quid verò sit in causa, cur tanta vigeat in Gallo vis,

Vt nequeant rabidi contrà constare Leones,
Inq; tueri, ita continuò meminere fugai:

nempe cùm vtrunque animal solare sit, ex magorum obseruatione inesse maiorem solaris virtutis vim Gallo quàm Leoni, idcirco Leonem potentiori cedere, satis superq; in Leonis commentario disputatum à nobis, Proclíq; super hoc opinio recitata.

IMPIETAS.

NEq; prætereundũ est illud, quòd ex imagine Gallinacei impietas ipsa hiero-C glyphicè figuratur: is enim matrẽ salit, vt hippopotamus, & patrem etiã immaniter incessit: eaq; de causa sapientissimi legumlatores Gallũ vnà cum vipera & cane in parricidæ culeum includendum censuerunt, vt qui eiusdem criminis rei sunt, eodem supplicio simul afficerentur, & pœnas pares luerent. Notum illud apud Aristophanem, quòd Philippides, qui patrem verberauerat, exemplo Galli factum tuetur suum: patrem enim ille malè multat.

DE GALLINAGINE.

ATtrahit ad se nominis similitudo, vt Gallinaginem huic adnumeremus gregi, quamuis super ea nihil Ægyptij.

BENEVOLVS.

SVnt qui beneuolum hominem per Ascolopaca, quam Gallinaginem Latini vocant, pictam intelligãt, quòd auium nullam maiore erga hominem studio affici compertum sit. Magnitudo volucri quanta Gallinæ est, rostrum longum, attagenæ color.

DE ANSERE. D

Sed vt ad chortales redeamus, de Ansere dicendum, de qua tamen nulla apud Horum mentio: quãvis libellus ille qui superest, valde curtus sit.

CVSTODIA.

Sunt qui per anserem pictum, custodiam interpretentur, idq; ex Romana potius historia desumptum, quàm ab Ægyptijs traditum. Neq; tamen ab huiusmodi significato physica abest ratio, quippe qui naturæ admodum pauidę cùm sit, peruigili cura, vt acutissimus est ad ea sentienda quæ latent, facilè excitatur, & minimo quoq; strepitu expergiscitur, vt ita olim Vrbem ipsam, sedem ac domicilium Imperij, defenderit ac conseruarit, vnde illi honores apud Romanos instituti: quanquam Heliogabalus totius humani ordinis inuersor, omniumq; bonorum morum illusor, eos ita sit vltus, vt canes iecinoribus anserum pascendos instituerit. Illud verò iuniorum commentum est, per anserem alligatum ad anchoram, firmam custodiam intelligere. Anchora porrò firmitudinis indiciũ est, vt loco suo dictum.

SILENTIVM OPportunum. E

Neq; hoc ab Ægyptijs obseruatum, vt silentium in tempore seruatũ, per Anserem qui lapillum rostro apprenderit, significetur. Auis enim hæc quæ clamore grauiter obstrepenti ferè semper clangit, vt etiam inter pascendum silere nequeat, exemplo est humano generi taciturnitatis etiam, vbi res exigit, obseruandæ, quippe quæ salutem suã alto interdum silentio tueri soleat. Illæ siquidem, vt Ammianus autor est, ab orientali calore inualescente, in occiduam plagam transmeare consueuerunt, cumq; Taurum montem aquilis abundantem penetrare cœperint, fortissimarum volucrum vim pertimescentes, rostra

sua lapillis occludũt, ne vlla vel extrema necessitate clangor elici possit: ijsdēq; collibus agiliore volatu transcursis, tutum iam iter nactæ, calculos proijciunt. Neq; me præterit, eruditissimum virum de disciplinis omnibus & politioribus etiam literis optimè meritũ, hæc quæ Ammianus de Anseribus scribit, gruum F esse asseuerare, quod alij viderint. Res hæc mihi suggerit in memoriam non imprudens Aristotelis cõsilium, quod Callistheni sectatori & propinquo suo dedit, cùm eum ad Regem Alexandrum mitteret: admonuit enim hominem, vt quam rarissimè, & id iucundè, apud eum loqueretur, qui vitę potestatem & necis in acie linguæ gestaret.

IMPROBITAS.

Alioquin Anser in vaticinijs, & rerum aliarum elogijs, improbitatem quandam præ se ferre videtur. Hinc Homerus in somnij præsagitione, procos per anseres innuit: eiusq; inauspicata garrulitas & à Virgilio, & à Propertio quibusdam vitio data est. Auersum enim adeò est à poëticis studijs Anseris ingenium, vt Phœbeam arborem laurum, quam sibi exitialem, si eius folia vescatur, intelligit, pertinacissimè fugiat. Nam cùm natura sit admodum calidus, liquidis & frigidis delectatur cibis, lauationesq; amat, & ea declinat quæ perniciem afferre possint. Laurum verò

A igneam esse suo loco diximus. Non dissimulabo, quod ad procos attinet, inuenta aliquando in Anseribus amoris erga homines exempla, vt proditum de eo qui puerum Amphilochum Olenium genere deperierit, quod & Clearchus & Theophrastus testatũ reliquêre. Et Glaucen Ptolemæi Regis citharistriam memorat Plinius, quam Anser, & eodem tempore Aries etiam adamarint. Alius Lacydi Philosopho comes perpetuò dicitur adhæsisse, vt nusquam ab eo, nõ in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digrederetur.

DETRIMENTVM.

Est & detrimenti hieroglyphicum Anser pascens, propterea quòd quacunque ille oletum suum sparserit, adurere omnia soleat: neque quicquam magis vel satis vel pratis officere, quàm si eò pabulatum Anseres immittãtur. Quinetiam eorũ stercus, si muria dissoluatur, & oleribus inspergatur, omnia vitiabit. Tum Anser ille poetarum perditissimus, qui inter olores satis cum impudentia strepere notatur à Marone, à Cicerone quoque carpitur, quòd illi Falernum fundum Antonius dono dedisset: quòd nisi & improbus & perditorum morum fuisset, B cõiectura est Antonium id minimè facturum. eòque spectat Ciceronianum illud in Antonium, Anseres de Falerno depellendi sunt.

ACCVSATOR INANIS.

Et ne longius ab eo digrediamur, apud eundem oratione pro Sex. Roscio, Anserem inuenias pro eo accusatore positum, qui obstrepat tãtùm, noceat tamen nihil, cùm canis non tantùm allatret, sed etiam mordeat. Eius verba sunt non importunè repetenda. Anseribus cibaria publicè locantur, & canes aluntur in Capitolio, vt significent, si fures venerint: at fures internoscere non possunt, significant tamen si qui noctu in Capitolium venerint: & quia id est suspiciosum, tametsi bestiæ sunt, in eam partẽ potius peccant, quæ est cautior. Quòd si luce quoque canes latrent cùm Deos salutatum aliqui venerint, opinor his crura suffringantur, quòd acres sint etiam tum, cùm suspicio nulla sit. Simillima est accusatorum ratio: alij vestrûm Anseres sunt, qui tantummodo clamant, & nocere non possunt: alij canes, qui & latrant & nocere possunt.

SVOS TANTVM CVRANS.

C Neque illud dissimulabimus, quòd hominem qui suæ tantùm familiæ curam suscipiat, aut rerum tantùm suarum satagat, quid rei gerant alij securus, ac minimè curiosus, per Anserem ouis incubantem apto admodum hieroglyphico indicare possumus. Anserẽ siquidem, vt Quintilij, qui de agricultura quam diligentissimè scripserunt, tradidere, aliena oua in suo etiã genere fouere nequaquam solent: quare curatores eorũ, dum oua pariũt, certis characteribus vniuscuiusque fœtum signare debent, atque ita vnicuique sua ad nouem supponere.

DE PERDICE.

Dissimulanda fuerat & Perdix, ne pudendum super ea significatum propalàm proponeremus: sed quoniam suscepti operis ordo nos compellat, nihil est supprimendum quod inter hieroglyphica à veteribus adnumeratum inuenerim. Habere verò potest Perdix cum chortalibus locum, quòd ea quoque domi alitur, saginatur, & cicuratur. Sed enim vitia ideo ponuntur, vt reprehendi possint, quodque abominabile videatur, mortales audientes ipsi absterreantur.

AMOR TVRPISSIMVS. D

IMpudicissimum hominem, tamq́ efferata nequitia perditum, vt in cōsanguineis quoq́ nullo pudore sit petulans, significare si vellēt Ægyptij sacerdotes, Perdices duas pingere sunt soliti: ipsæ enim coniuge viduatæ, sese inuicem abutuntur. Mares quippe, vt cernere est ex ijs qui domi aluntur, inter se tumultuāt, clamitant, pugnamq́ de coitu cōserunt, quos cœlibes vocant: qui autem victus in pugna fuerit, sequitur victoris venerem, neq́ aliud pugnæ præmium, nisi victum à victore pollui. Verùm hoc nō fieri semper, sed certo anni tēpore, obseruatum ait Aristoteles. Illud ferè semper, vt cùm primùm pullus exire cœperit, à mare subigatur. ne tibi mirū adeò videatur, quòd Marcellus Perdicē ex auibus virili genere appellandū dicat, Varronis autoritate nisus. Romani sanè pro huiusmodi notæ puero, pullum dicere soliti sunt: vnde Q. Fabiū, cui Eburno propter candorem cognomen fuit, pullum Iouis appellarūt, quòd natis eius fulmine icta fuerit, quasi eam Iupiter appetisset, cùm potius interpretari debuerint, et eum, & eius amatores omnes igne perdendos esse. Apud Ausoniū quoq́ Marcum quendā impudicissimū fellem pullariā dictum reperias. In fabulis fertur à E quibusdam, Perdicē venatorem matris amore deflagrasse: vt eadē improbitas sit filiorum in matres, quæ in eo alitum genere parentis est in filios. Sunt qui figmento historiam, sunt qui philosophicum sensum applicent, sed ipsa volucris impudica procacitas, argumentū fabulæ proculdubio suppeditauit. Quare mihi non deliciarum tantùm causa videtur Heliogabulus Perdicum plumulis in stratis, in puluinaribus, ac etiam accubitis passim vsus, quantum naturæ similitudine, cùm portentosus ille, vir'ne dicam an brutū potius, nullum nequitiæ genus intactum reliquerit, pudore prorsus omni perdito atq́ profligato.

IMMODERATA NEQVITIA.

SEd vt semel dicam, nihil ad eneruatissimam libidinem & impotentissimam salacitatem exprimendam Perdice commodius, quæ plerunq́ de coitu tanta efferatur rabie, tantaq́ æstuat libidinis intemperantia, vt mas oua interdum frangat, ne cubando detineantur fœminæ, quocirca illæ, vt fœtus sospitēt suos, oua modò huc, modò illuc, quò mares fallant, transferre coguntur.

POtest & celer profectus ex Perdicis pullo, verùm eo oui adhuc corticis parte aliqua vestito, significari. Perdix siquidem moræ velut impatiens, minimè expectat vt ouum incubatione ad tempus aperiatur, sed occupatis spatijs spontè erumpit, pertusoq́ ouo vbi primùm caput exeruit, pedesq́ protulit, reliquo adhuc adhærescente cortice, procurrit, sibiq́ cibum enanciscitur. F

PRAECOX PROFECTVS.

REDITVS IN VIAM.

ABerrantem hominē aliquandiu, falsaq́ ductum opinione, sed viæ demum redditum & recta sentientiē ostendere qui volunt, Perdices duas grandiores faciūt, pullis aliquot inter vtranq́ pictis. Si enim eueniat vt Perdix oua sua fracta compererit, tanto incubationis studio afficitur, vt aliena surripiat, nidoq́ insoueat suo: verū illud euenit quod D D. Hieronymus & Ambrosius ex Hieremia tradunt, vt cùm pullos eduxerit, illos amittat: hi siquidem audita illius voce quæ oua pepere-

A pepererat, naturæ vegetatione perculsi, hac veluti nutrice deserta, ad eã se conferunt, quæ oua illa vnde exclusi essent, ediderat. Clamasse, inquit vates, Perdicem, pullosq; quos minimè pepererat, congregasse, familiamq; ita suam imprudenter auxisse, interimq; pullis ad matris vocem procurrentibus, derelictã hanc insipientiæ suæ demum admoneri. Nostri tamen Theologi historiam hanc aliter interpretati sunt: alij enim per Perdicem malum dæmonẽ accipiunt, qui Dei fœtus in prauitatis nido adulterina educatione sibi sperat enutrire. Per oua spem, quam de subigendis eis, & sub imperio suo detinendis concipit: per eam verò auem quæ vera mater est, quæ oua illa ediderit, piorum conuentum interpretantur, ad quem, vti legitimam & naturalem matrem, simulac vocem eius audierimus, deserta falsa, procurrimus. Adamantius per Perdicẽ aliena oua confouentem, intelligit hæreticos, genus quippe hominum Perdicis instar malignũ, fraudulentum, callidum, quodq; decipiendis venatoribus multũ insumit operæ: vbi tamẽ veræ matris, sanctioris quippe institutionis, vox audita fuerit, eos deseri, atq; ita pœnas suæ insipientiæ luere.

B REI FAMILIARIS CONCORDIA.

NEq; tamen aues hæ ita semper in libidinem efferascunt, vt nõ interdum ardor ille deferueat, & vnanimi concordia mas & fœmina rem familiarẽ curent, quippe bina ouorum faciant receptacula, in quorum altero mas, in altero fœmina incubet, oua inter sese partiti, excludatq; vterq; sua, atque educet. quod quidem ansam dedit, vt rei familiaris concordiam in cõsortibus, per duas Perdices incubãtes exprimere plerique voluerint. cui rei aduersari videtur, quod superius de perdita earum incontinentia dictum, vbi marem oua frãgere indicatum libidinis impatientia, ne fœminæ incubatione detineantur. Sed id nõ semper, sed interdum accidere positum.

ASTVTIA IN EVITANDIS PERICVLIS VAFERRIMA.

QVinetiam vaferrimum in periculis euitandis hominem, astuq; maximè pollentem significantes, Perdicem & venatorem pingũt: quę quo pacto sectantem eludat, & Aristoteles, & ab eo Plutarchus, accuratissima narratione perscripserunt, quę scilicet pullos adhuc inuolucres supinos prosterni, seq; stramentis
C & paleis obtegi, aduentante venatore, ad sibili significationem assuefaciat: ipsa verò ante aucupis pedes prouolãs, sui spem capiũdi faciat, mox abuolet, ac subinde redeat, donec ita illudẽs abducat eum à pullis procul, repetitoq; mox sibilo, vt Aristophanis interpres ait, abuolandũ iam admoneat. Eoq; spectare crediderim prouerbium, πέρδιξ σκέλος, & πέρδιξ πούς. Interpretes claudum quendam Perdicem nomine apud Aristophanẽ inueniunt, & ab eo adagiũ in claudicantium aliorum ludibrium emanasse. Sed esto aliquid in significato claudicationis, natura tamen Perdicis efficit, vt ad dolos & vafritiẽ spectare prouerbiũ opinemur, cùm scilicet subdolo quempiam ingenio hac progressurum speras, ille tamen e vestigiò illac se proripit, atq; ita vacillatione spectantiũ spem eludit, vt iter eius, aut rerum progressus euentumq; nunquam certa possis coniectura deprehendere. Nam qui versus apud Athenæum citatur, ἔγχει πιεῖν μοι καὶ τὸ πέρδικος σκέλος, ad huiusmodi pedum inconstantiã, titubationemq; eam quæ oritur ex nimio potu, facere videtur: pedes enim tentat vinũ luctator dolosus, vt apud Comicum est. Nullũ autẽ inter aues animal Perdice dolosius neq; astutius: vnde illud Aristophanicũ, ἐκπερδικίσαι, quippe Perdicis more periculũ euadere: ait enim

eius interpres, αἱ γὰρ λαμβάνοντες κάρφη τοῖς ποσὶ ὑπτίους ἑαυτοὺς ῥίπτουσι, καὶ οὕτως ὑποκαλύπτουσαι καὶ ἐκκλίνουσι. Stramenta enim pedibus contrahentes, supinas se prosternunt, atque ita occultantur, & periculum declinant. Atq; hæc latius apud Plutarchum, libro quo disputat, vtra prudentiora sint animalia, terrestria'ne an marina. D

CONTVMELIOSVS.

ADdunt & contumeliosum hominem per alitem hãc significari, quòd in suo genere maximè hæ tumultuari, dissidere, & altercari vicissim assiduè consueuerint. Sunt verò Perdices aliæ nobiles, aliæ rusticæ. Nobiles longè grãdiores sunt, syluasq; & saltus plurimùm incolunt: rusticæ arua et segetes peruagantur. Grandiores illæ sunt etiam picturatiores, & plerisq; Italiæ locis nomen retinent incolume. Romę tamen Starnas vocant, de quibus fortè Plinius dixerit: Misit Hispania externas aues. Rusticæ longè minores, fusciore pluma, & quodammodo cineritia. Idem vtrisq; ingenium, sed dolosiores, pugnacioresq; rusticæ, quas nunc Italia à sono vocis Qualeas ferè vbiq; vocat.

ASTVTIA PRAVA.

HIeroglyphicum etiam sapit Gręcorum mythologorum fabula, qua fingũt Dædali nepotem ob inuenta artis suæ arma quędam admodum vtilia, per inuidiam ab Athenarum arce summa præcipitem datum, qui terra vix tacta mutatus sit in Perdicem. Cuius figmenti talis fertur interpretatio: Impuri homines cùm à sapientiæ arce deciderint, à rectis honestisq; studijs alieni facti, tametsi astutia freti aliqua suis in rebus excellere videantur, hisq; tractandis super alios attolli, sordidis tamen & improbis negotiationibus impliciti, sublime nihil sapiunt, sed humi volitantes, dolisq; & fraudibus omnibus freti, rem quocunque modo facere tantùm student, libidinum & cupiditatum suarum laqueis & retibus impliciti obuolutiq;, eo Perdice deteriores, quòd illis vaferrima est ars ad elabendum, capturamq; declinandum, quod Græci dicunt ἀποδιδράσκειν: hi neque capti fugam moliuntur, neq; si euadere possint, studium adhibent vllum, vt salui fiant. Astutiæ huiusmodi causa factum puto, vt Eucherius cacodæmonem ex Perdicis imagine significari dixerit, eo loco: Clamauit Perdix, congregauit quæ non peperit. E

DE COTVRNICE. F

IN Coturnice multa sunt quæ cum perdice conueniunt: pugnacitas quippe eadem, quo in ludo illa præcipuè celebratur, quam omnium victricem mirata est Alexandria, vrbe quippe tota in alitis huius pręconijs occupata. Hãc Erotes Ægypti procurator morositate nescio qua impotens, in ludibriũ emit, atq; assam deuorauit, quo facto iussus est ab Octauiano Augusto malo nauis affigi. Est & par improbitas naturæ, neq; odiosa minus, eo verò magis detestanda, quòd ad hãc impietas insuper accedit & deorum contemptus, religionisq; odium, & quantum illa ferocire potest execratio.

IMPVRITAS.

PEr eius enim hieroglyphicum sacerdotes Ægyptij impuritatem indicabãt. vbi vulgati codicis Gręci mẽdũ animaduertas, in quo oryx quadrupes animal pro Coturnice positũ, et ita traductũ: neq; enim hic quicquã de oryge apud Horum, apud quem in vetustis codicibus manu scriptis ὄρτυγα, non ὄρυγα, legas. Et eodem cap. vulgati etiam codices habent τὸ μόνον τῶν ἄλλων, quod satis manifestum facit, de aue, non de quadrupede hæc dici. Ea verò de causa impura Coturnix

A turnix habebatur, quòd quotiescunque Luna oritur, inauspicatos clangores excitat aduersus eã, non quæ Deum saluere iubeat, aut laudatione prosequatur, vt Solem gallinacei, sed manifestissima det indignationis aduersus eã signa, quod apud ipsos magnę dabatur impietati, cum summo Lunam cultu prosequerentur. Ante omnia autem terram fodicat (ita intelligẽdum, ὅτι γοῦν ἐμπροσθίοις αὐτοῦ σκέλεσιν ἀνορύσσει τὴν γῆν) pupillasque sibi identidem conscribillat, vtpote quæ indignè ferat Lunam apparere, quam neque quidẽ intueri patitur, atque eadem facit in ipsius Solis tam diuini astri exortu: qui mos nonnullis Æthiopum nationibus in Solis ortu, quem velut hostem maximè reformidant, & ne spectent, in loca palustria fugientes, vbi non alia fruticum aut syluarum copia fuerit, ibi delitescunt, Deum omni execratione prosequentes. Antiqui verò reges (nanque non nisi sa-
B pientes eligi solitos tum temporis, satis constat) cognita Coturnicis natura, quę verũ horoscopi signaret emersum, animalis istius opera tanquã gnomone quodam vtebantur: nõ ociose in id intenti, certũ exortus ipsius punctum deprehendebant. Quapropter sacerdotes solum hoc animal ex volatilibus quæ ciborum vsum præbent, nullo tamen mactationis honore illi habito, comedebant, vtpote quòd contentionem quandam (desideratur enim ἀντιδικίαν vulgatis in codicibus) præ se ferre videretur aduersus præcipuum Deum suum.

PERDITISSIMA MALIGNITAS.

EAdem auis in solis, vbi libenter habitat, locis, si quem limpidulæ aquæ fontem adinuenerit, simulac biberit, aquam reliquã rostro pedibusque corrumpere, lutosamque reddere, puluere etiã in eam ingesto, nititur, ne cuipiã alteri animali ad potũ appetatur: quę quidem maligna, improba inuidaque Coturnicis natura Ægyptijs argumentum dedit, vt malignum hominem per eius hieroglyphicum notarent. Eiusmodi verò morum impuritatem eodem modo damnat Ezechiel quarto supra trigesimum capite, dicens: Et cùm purissimam aquam bi-
C beretis, reliquam pedibus vestris turbabatis. Sed enim Ægyptios non tam maligni in alios mouere mores, quos in turbãda Coturnix aqua profiteatur, quàm ipsa aduersus Lunam impietas, et ingrati animi significatio, cùm tot à Luna sint animãtibus omnibus beneficia, de qua generatio, & alimenta rerum, quotquot & hominum & brutorum vsui necessariæ sunt. Nam quantum ad turbationem aquæ pertinet, animalia quædam sunt, quæ turbulentam & crassam suauius bibunt, vt Cameli, qui nec ex fluuio quidem prius hauriũt, quàm pede protrita terra aquã spissiorem effecerint. Neque aliter potu gaudent Elephanti quoque, sed ij ne imaginis suæ toruitate terreãtur, turbidam bibunt. Verè autem Coturnix Alcibiadis magistra fuit, qui dato Pericli consilio de ratione potius non reddenda, trãquillam ciuium suorum quietem perturbaturus esset. Nam cùm iam primas in republica partes occupasset admodum adolescens, forteque sententiã in Senatu de re seria diceret, ex eius sinu Coturnix euolauit: quæ tamen totius Senatus cursitatione capta, Alcibiadi, non sine venatoris ambitione, fortè etiam præmio, reddita est. Quantum verò pertinet ad alitis huius esitationem (vt hoc pro corollario subijciamus) non defuere Medici qui eas à mensis summouerẽt, tum quia veneni semen illis gratissimus cibus, cùm propter comitialem mor-

bum, quem, vt Plinius tradit, ſolę animalium ſentiunt præter hominem, eaq; de caúſa veratrum appetere feruntur. Ariſtoteles tamen hominem tantùm comitiali morbo tentari ex omnium animantium genere aſſeuerat, Problematis. Sed enim Plutarchus capellas quoq; comitialem ſentire profitetur. Quod verò de veratro dicebamus, ita apud Lucretium legas: D

Præterea nobis veratrum eſt acre venenum,
At capris adipes, & coturnicibus auget.

Et Ouidius ad venenum ſpectans:

Ecce coturnices inter ſua prandia viuunt,
Forſitan & fiunt inde frequenter anus.

Nam vt in Serpente dictum, excogitatum eſt in morbis deſperatiſsimis viperas edendas dare, vnde nõ modò ſalus, ſed vitæ etiam ſubſecuta ſit longitudo. Cur verò Phœnices Coturnicẽ Herculi ſacrificarent, cauſa eſt, quòd in fabulis eũ ab hac alite ſeruatum aiunt: hunc enim Iouis & Aſtreæ filium in Libyam profectũ, à Typhone occiſum eſſe autumãt, Iolaumq; Coturnicem eius naribus admouiſſe, cuius odore fuerit in vitam reſtitutus: & ne mendacio locuples abeſſet teſtis, E vulgatum eſt etiam dicterium, ὄρτυξ ἔσωσεν ἡρακλῆ τὸν καρτερόν, Fortem Coturnix ſoſpitauit Herculem. Alij cum dicũt eius alitis eſu à comitiali morbo, quo inſigniter laborauit, liberatũ eſſe: quo ſi tentantur & Coturnices, facilè fieri potuit vt ſympathiæ vi aliqua, tacitáve atq; incognita naturæ potentia, vel nidore viuæ, vt nonnulli ponunt, alitis vſtulatæ, uel eſu potius, morbi genus id fugaretur, atq; ita Hercules vitæ redditus fuiſſe videretur, quod eſt vero ſimilius. Sed ne, Vir clariſsime, te magnis & aſsiduis Reipublicæ negocijs detentum vlterius demorer, mira hæc minimè videntur eſſe, quia varijs medicina modis prodeſt, noxia modò per ſimilitudinẽ cognationemq; naturæ deducendo, modò per diſſenſionem cõtrariamq; vim expellendo, modò ſenſim abrodendo, modò per diſſolutionem mitigando, alijs atq; alijs inuentis, quæ ſalutaria quis nouit, adhibendo, vt tam contraria quàm cõſentanea pro morbi qualitate prodeſſe comperiãtur.

PIERIVS VALERIANVS AD THOMAM MILIARIVM BELLVNEN. DE IIS QVÆ PER Struthiocamelum & minutiores aliquot aues ſignificantur ex ſacris Ægyptiorum literis. F

Contenderam ſuperioribus diebus ab Leonardo patre tuo, ne te aſsiduitate tam pertinaci, tandiu literarum ſtudijs inſeneſcere permitteret: id enim è re tua fore, & ad ſalutem tuam facere plurimum arbitrabar, ſi feruor ille adoleſcentiæ tuæ aliqua ocij interpoſitione cohiberetur: proinde aliquid comminiſceretur, quo tu Venetijs apud nos per geniales hos dies, quibus vindemia celebratur, aliquam laboribus tuis quietem interponere cogereris, vt aliquando nobiſcum amœniori cuipiam tete concederes hilaritati, paulo pòſt ad lucubrationes tuas alacrior rediturus. Non enim animus ſine fultura corporis ſuſtineri poteſt. Neque mihi ſatis placet, quòd Platonem illum tuum aiunt ſponte atque ex animi ſententia Academiæ locum minimè ſalubrem delegiſſe, vbi philoſophantium apud ſe corpora macerarentur, debilioráq; fierent: ſiue mea hæc ſemper fuit imbecillitas, & ad hanc vſque ætatem natura ſponte valetudinaria: ſiue perſuaſum habeam incommoda corporis ſtudiorum profectui plurimùm officere. Quantam enim

A *enim ego hinc iacturam fecerim, sum mihimet ipse conscius, Et quantum cœli huius patrij benignitas mihi contulerit, ipsa iam minus cadauerosa facies, quam attuleram Roma, facile poterit indicare: è tristi quippe quodam senio in prosperā, nitidam firmámq; virilitatem transmutata. Sanè hinc ad vigiliarum perseuerantiam, & legendi scribendiq; labores tolerandos longè alacriorem factum me sentio. Tu quod magis probes, quidq; tibi magis conferre soleat, ipse videris, dummodo valetudinis atq; firmitatis ratio in primis habeatur. Fecit autem ille, vt omnibus in rebus festiuissimus est, quod depoposceram: tu verò respondisti, venturum te libenter, si modo per dies hos, quos in patria consumpturus esses, vellem ego tecum quotidie vel venatione, vel aucupio exerceri. Accepi conditionem, quantum ad aucupia pertinet: ac ne me imparatum deprehenderes, ne've vlla nos tempestas, aut casus, ne minus res cum auibus esse posset, interturbaret, auiarium varijs alituum generibus instructum comparaui, idq; totum tibi, ludóq; tuo destinaui. Tu cùm veneris, quid facturus sis vide, simulac conuiuium ex eis instruere constitueris, vtrum simplices has carnes, sine vlla peregrinæ iucunditatis aspergine, sine Apitiano vllo artificio sis appositurus: an, quia nonnullæ forsitan fatuæ, & sine succo videbuntur, hîc condimenta illa aromataria Venetijs allata sis adhibiturus, ea verò quàm suauia, quàm odorata, quàm preciosa. Pro-*
B *pera igitur, vt quando per Aegyptum aucupia nostra sumus exerciturі, apud Cleopatram facias nos cœnitare. Ego enim macellum depeculabor, & patinarum strues apparabo, tu corollaria & secundas mensas addere collatitio illo, vti consueueramus, more non grauaberis.*

DE STRVTHIOCAMELO.

FACILE quidem meminisse potes, optime Thoma, quo die Carolus V. Imp. à Clemente VII. P. M. Bononiæ coronam accepit, sacrificij genus quoddam à Germano milite media platea procuratum: interfuisti enim rei gestæ, cùm bouem mactauerunt, cuius vterum exenteratum, varijs alituū generibus, aliorumq; esculentorum farciminibus compleuere, lætum hilaremq; diem ex his omnibus vnà tostis celebraturi. Ita nos nunc facturi videmur, qui Struthiocamelum, visendæ magnitudinis alitem, minutioribus plerisq; auiculis in eius aluum ingestis confarciuimus. In collatitijs verò nostris cœnis illis, quas post relictam Romam patriæ redditus, teq; sodali iucundissimo reperto proposueramus, singula tātùm
C singulis ciborum genera per sortem educebantur. Nosti multa eius multiplicitatis esculenta à conuiuis excogitata, vt legi fraus fieret sumptuariæ, quæ inter nos sancita fuerat: res enim variæ sub vno vel farinaceo integumento, vel omasi cuticula delitescebant, sed non id ganeæ, verùm hilaritatis causa. Quare cùm hæc fieri solerent in ludum, nos quoque ludum boni ominis causa prosecuti, ingenti illi minores alias aues ingessimus. Maxima ea omnino auium, si modò auis appellanda est, cui plumæ tantùm sunt, non tamen volatus: cui crura pedesq; atq; vngulæ non forma tantùm, verumetiā magnitudine propemodum bubuli. Sed hæc alij disputabunt, nos plumatum alatumq; animal in volucrum ordinem interim admittemus.

IVSTITIA.

HVius sanè pennæ, quoniam præter aliarum auium morem æquales omnes inter se sunt, iustitiam & æqualitatem erga omnes significant, vt apud Horum habetur. Plurimus verò earum vsus ad conos bellicos, & galeas adornandas, tam apud veteres, quàm apud nostros: cuiusmodi illæ sunt quæ in eo numo habentur cuius inscriptio, TI. CÆSAR DIVI AVG. F. AVG. P. M.

TR. POT. XXIIII. Ibi enim pinnæ huiusmodi in quodam serto sitæ sunt supra frontem sigilli, cui subiecta est inscriptio, IVSTITIA. Numũ Boniæ vidi apud Io. Achillinum. Ibidem apud Alexandrum Calcinium solum Iustitiæ caput in numo est, cum eodem pinnarum æqualium gestamine, ijsdem literis, quippe, IVSTITIA. Sed enim vt ad alitem reuertamur, quoniam Struthiocameli stolidi adeò sunt, vt cùm colla fruticibus occultauerint, latêre sese existiment, succurrit Carneadis disceptatio, qui Iustitiam nihil aliud esse quàm meram insaniam profitebatur. D

PINNÆ IN MOENIBVS.

AD eiusdem speciei similitudinem murorum summa fabricari solita, causam dedere vt pinnę vocarentur, ab ijs, vt Varro ait, quas insigniti milites habere in galeis solent, & in gladiatoribus Samnites. Hinc intelliges de armatura Samnitium, quæ alibi apud Varronem & Plinium legeris.

ELEMENTORVM concordia.

SAnè si quis Ægyptiorũ more elementorum concordiam indicare voluerit, nõ imperitè picturam eam proponet, quam ipse rerum opifex per animalia id præ se ferentia, cõsiderandã proposuit, lutram scilicet, vel eius loco marinũ vitulum, Struthiocamelum, & hominem, vno vinculo religatos. Lutra siquidẽ, & vitulus marinus, media sunt animalia inter terrestria & aquatica, vinculumq; illud ostendunt, quo terrę applicitæ sunt aquæ, suisq; coërcentur finibus: quia diuina prouidentia cùm arenã terminum maris posuisset, leges etiã imposuit aquis, ne fines transgrederẽtur suos. Struthiocamelus autem ambiguus est inter terrestria & aëria: verè enim volucris non est, quæ nequaquam à terra, vt volucris, attolli potest: pennæ autem alæq; illi ob id tantùm à natura datæ, vt cursum adiuuent. Crura verò, vti dictũ, bouilla propemodum, vngulasq; bisulcas habet. Deniq; inter elementa omnia, & cœlũ ipsum, homo intermedius est constitutus. Ita per huiusmodi picturam tota ipsa rerum machina describitur. E

MVLTIVOLVS.

DIuinæ literæ Struthiocamelum pro multiuolo homine, & certi nihil sibi adsciscente ponunt, videlicet qui sacrę adscriptus militiæ, prosanis tamen negotiis implicetur, ijsq; tantùm tractandis occupetur. Nam quòd alatum est, contemplationem refert & exscribit: sed propter vasti corporis magnitudinem tollere se humo nequit, alis tamẽ, vti dicebamus, ad cursum vtitur. Quòd pedes bouillos habet, terræq; semper adhæreścit, quę terræ sunt significata suscipit: ita enim videtur Hesychius interpretari. Quod verò ad animalis huius ingressum attinet, tametsi volare nequit, pernicissimè tamen currit. Struthiocamelos, ait Xenophon, quos apud Euphratem Cyri milites offenderunt, à nemine capi potuisse: tam longè enim modò pedum pernicitate, modò alarũ quasi velificatione procurrebant, vt statim equites desperata præda insequi desisterent. F

HÆRETICVS.

QVod verò superius diximus ex Hesychio, Eucherius quoq; per animal huiusmodi hæreticum hominem significari tradit, qui habere quasi videtur sapientiæ pennas, volare tamen non potest.

HYPO-

A HYPOCRITA.

EVcherius idem ait de hypocritis dictum ab Esaia: Erit cubile draconum, & pascua Struthionũ. Parit siquidem oua Struthio, verùm, vt alibi diximus, nec illa incubatu souet, neque pullos nutrit. Ita hypocrita, quamuis rectè alios admoneat, & rectè faciendi viam addoceat, nullos tamen filios per vllum bene actæ vitæ exemplum generat. Hinc Iobes clamat: Struthio in terra relinquit oua sua, & obliuiscitur quòd pes ea sit conculcaturus.

INSIPIENTIA.

AD hæc, vti paulò antè dicebamus, genuina illa animalis stoliditas effecit, vt imago Struthionis caput intra frutices abscondentis, insipientię hieroglyphicum haberetur, vt pote qui cùm auium sit grandissima, ita vt altitudinem equitis equo insidentis excedat, si tamen colla tantùm frutice occultauerit, latére se totam existimet, cùm reliqua magna admodum corporis moles in aperto relinquatur. Ita dum in capite secura est, diceret Tertullianus, nuda, qua maior est, tota cum capite capitur. Diodorus tamen id à Struthiocamelo non ex stu-

B pore fieri contendit, sed quia sit sibi conscius habere se caput admodum debile, occultare id quamprimùm studeat.

DE VESPERTILIONE.

MOnstrosa quoq; est Vespertilionis effigies, multaq; in se mystica continet hieroglyphica.

AB EXILI FORTVNA IN ALTVM EVECTVS.

PRæcipuũq; illud apud Ægyptios fuit, vt per animal huiusmodi significarẽt hominem qui debilibus & exiguis viribus siue nobilitatis, siue fortunę, siue etiã ingenij præditus, ita tamen repentè emerserit, vt non se tantùm humo sustulisse, sed subito volatu elatus in sublime ferri videatur: cuiusmodi exemplorum plena Roma semper fuit. Vespertilio siquidem licet pennas non habeat, sola tamen membranula fretus volat, ita vt difficulter distinguas, sit'ne auis, an mus. Quare apud mythologos argutè vafré que duas eludit mustelas, dum se alteri auem, alteri se murem venditat, atq; ita capitis periculum euadit.

OFFICIA MVTVA.

C MIrum verò illud inter hoc tam brutum genus, quòd tanta se humanitate complectuntur, vt nulla conuenientius specie figuráve officia mutua describas quàm per Vespertiliones alterum ab altero catenatim dependentes. Habet enim id genus mutuã inter se quandam beneuolentiam, sæpeq; veluti catena quadam contexta, si qua vlli vis inferatur, mutuò sibi cohærent, imbecillitati suæ opem sibi inuicem afferentes, visæq; sunt alia ab alia alarum hamis vnius ad alterum porrectis pendẽtes, longum veluti funem produxisse.

NVTRICATIONIS FACVLTAS.

MVlierem ijdem sacerdotes lactis vbertate fœcundam & bene nutrieãtem significare si vellent, eandem ipsam alitem pingebant, quippe quæ sola volucrum & dentes & mamillas humanis similes habet, lacteq; nutrit pullos, v-

beribus mulierum in modum admotis. Nam Ægyptij ab ijs quæ in vnoquoq; genere reliquorũ naturam aut mores excederent, significationũ suarũ argumenta desumebant. Quod verò ad mammas pertinet, Græci hanc alendi felicitatem indicaturi Dianæ simulachrũ mãmosum effingebãt, cuiusmodi illud fuit quod Ephesi tandiu tanto cõcursu visitatum, eamq; Latini ea de causa multimammiã appellarũt, cuius exempli multa hodie Romæ vetusta signa conspiciuntur. Minimè verò prętereundũ est, hoc loco in impressis exemplaribus Hori perperàm legi, γυναῖκα θηλάζουσαν καὶ καλῶς ἀνατρέφουσαν βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, τρυγόνα ζωγραφοῦσι, cũ ex manu scriptis codicibus antiquis & historia ipsa legendũ sit, βουλόμενοι ζωγραφεῖν, νυκτερίδα πάλιν ἔχουσαν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ζωγραφοῦσι: hoc est, Volentes pingere, Vespertilionem identidem dentibus & mammis pręditã pingunt. Inde sequitur pro redditione causæ, αὕτη γὰρ μόνη τῶν ἄλλων πτηνῶν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ἔχει, siquidẽ sola ea ex omni volucrum genere, & dentes simul & mammas habet. Quorsum enim dentes & mammæ ad turturem alitem minimè monstrosam? D

LVCIFVGA.

Quòd si hominem latebris & occulto secessu gaudentem, vel qui rei cuiuspiam metu perculsus in apertum minimè prodire audeat, significare vellẽt, formicam & Vespertilionis alam adpingere consueuerunt. Aiunt siquidem eam esse inter Vespertilionem & formicas naturæ discordiam, vt si ala tantùm Vespertilionis formicarum cauo admota fuerit, nulla earum foras progrediatur. E

MORA.

Qvin etiam sunt, qui tradãt credi solitum, formicam eò nunquam exire quò Vespertilio vel semel accesserit: atq; ideo formicã sub Vespertilionis ala positam, & moræ & tarditatis aut impedimenti significatum habere. Transit & ad columbas huiusmodi sympathia, quia vt Florentinus libro de re Rustica ait, colũbę stationẽ minimè deserunt, si Vespertilionis caput supra turrim posueris.

INSCITIA.

Cognitionem alibi per lumen significari diximus, vnde etiam dare luci, pro declarare & edocere, sæpe legimus: contrà verò inscitiã per tenebras intelligimus, vnde hallucinari pro decipi per ignorantiam. Quoniam verò Vespertilionis ea natura est vt tenebris gaudeat, neq; lucem ferre possit, diuinæ literæ dum Vespertilionem à sacris summouent, ἰδιώτην eum intelligunt virum, in quo nullum disciplinarum, aut veræ institutionis lumen effulgeat, explodi debere. Alioqui apud Eucherium Vespertiliones in diuinis literis idolorum monstra sunt. Propheta: Vt adoretis talpas & Vespertiliones. Sunt etiam cogitationes immundæ, quas improbi dæmones ingerunt, vt idem sentit. F

SECVRITAS.

Neq; desunt qui securitatem indicaturi, Vespertilionem inuerso capite pingãt: is enim circumlatus domui viuus, & super fenestrã vel in hyperthyro, aut ipsis in valuis inuerso capite affixus, maleficiorum amuletũ creditur, Plinio etiã id tradente, quod ad hæc vsq; tempora plerisq; locis factitari videmus. Contrà verò, si quis eam amoliri arcereq; ab ędibus velit suis, platani folia suspẽdat. Africanus enim in his quæ de agricultura conscripsit, Vespertilionem eò non ingredi tradit, vbi arboris huiusmodi folia suspensa cõspexerit. Pro corollario addam, occidi eas hedera suffumigata. Nam eas qui sustulisse se profiteri signo aliquo velit hieroglyphico, Vespertilionem faciet hederæ folio insidentẽ. Nam Alcithoë Leucothoëq; sorores apud Ouidiũ, spreuisse Bacchi sacra finguntur,

eaq;

A eaq; de causa in Vespertiliones mutatæ, vnde suffitum hederæ ita exhorrent, vt eo etiam necentur.

IMPVRÆ MENTIS HOMO.

HEsychius ait eam hieroglyphicum esse hominis, qui serò & parcè fidei documenta susceperit, inq; illis mente nõ satis firma versetur, sed in ambiguo omnia reponat, neq; sciat de terra sua exire, sed in quibus genitus est latebris libentissimè delitescat: Christianus demum sit, sed parum fidelis: serò enim Vespertilio prodit, sub ipsum quippe crepusculum vespertinũ, atq; vbi tribus aut quatuor spatiolis volatũ exercuerit, à noctis tenebris occupatur: neq; longè fertur, sed supra circũq; tecta semper volitat, cùm Abrahamò Dominus peregrinationem indixerit, terra in qua alitus erat, quam'q; inhabitabat, derelicta, pristinam scilicet imbecillitatem & crassam originem nobis posthabendam admonens, perinde ac etiã separari nos à parentibus, & sequi Dominũ doctrina moneat Euangelica. Vespertilio demũ vtrũ ales an musculus sit, extat in ambiguo, cùm, vti paulò antè diximus, ipsemet in fabulis persuadeat gallo se esse murem,
B catto verò alitem. Volat quidem, non tamen pennis, sed membranulis innixus: neq; pluma, sed pilo, atq; eo quidem murino, vestitur. Ita homines plerıq; volatu qualicunque prædıti, baptismatis tantùm tinctum assecuti, apud catholicos Christum fatentur Petrum Ecclesiæ specificè præposuisse, apud hæreticos impudenter delirant atq; prævaricantur: apud Iudæos Christum rident, apud Mahumetanos tam Iudæos quàm Christianos incessunt, impurissimũ hominũ genus, non modò Vespertilionibus perquàm simile, sed cui meritò ἀπὸ τοῦ μιαρίας nomen inditum sit, abominabile id quidem, & omnibus abhorrendum.

DE OTIDE.

Οτίδας Græci dicunt, quas aues Tardas Hispania, damnatas in cibis, propterea quòd ossibus eius effractis teter odor ex medulla ad tædiũ vsq; extemplò sequitur. Sed enim Xenophon earum carnem ait multò suauissimam. De tarditate idem tradit, & faciles captu asserit, quòd nihilo quàm perdices longius prouolent, celerrimeq; fatigentur. Ægyptij sacerdotes hanc quoque hieroglyphicis adnumerarunt.

IMBECILLVS FORTIORI assurgens.

C QVippe si hominem imbecillum, qui ferociori potentioriq; assurgeret, ac in rebus gerendis sententijsq; dicundis primas illi partes cederet, significare si vellent, aut ita faciendum admonere, Otidem auem, & equum adpingebant: illa siquidem simulac equũ aliquem in conspectu habuerit, nihil quicquam contata, illum quadam veluti venerationis ostentatione excipit, circumq; volitando & subsequendo deducendoq;, officium facere quodammodo videtur.

NIL ALTVM SAPIENS.

CVm verò Otis omnino auis sit, animi est identidem signũ: alatus enim animus passim apud Platonem. Sed hæc animũ indicat ignauũ ac stupidum, quippe quæ tarda est, corpulẽtiaq; adeò grauis, vt vix sese terra attollat: ita ter-

reni etiam affectus, quo quiſpiam detineatur, indiciũ eſt, quippe qui nihil ſubli- D
me ſapiat aut meditetur.

CONTVMAX.

AT ſi quis contumacem aliquem & monitoribus aſperum, ab omniq; bono
opere alienum, hieroglyphico referre voluerit, aptè Otidem & canem pin-
get: nulla enim auis canem exhorreſcit præter Otidem, quæ ſuæ ſibi conſcia tar-
ditatis, ſimulac canem conſpexerit, aut latrantem audierit, ſtatim arrepta fuga ſe
condit in latebras. Per canem autẽ ſuo cõmentario ſacerdotem pręcipuè ſigni-
ficari diximus in templis concionantem, de diuinis, de pietate, reliquiſq; bonis
moribus diſſerentem cõtra impios ſcilicet & improbos oblatrantẽ. Eum igitur
qui ſubfugit & ſacerdotęs, ingenio plurimùm cõtumaci eſſe conſentaneum eſt.

DE ALCEDONE.

ALcedonem, quod hactenus viderim, Ægyptij non poſuerunt: ea ve-
rò apud Italos ſua habet ſignificata.

TRANQVILLITAS. E

QVorum vulgatũ illud eſt, per Alcedonis nidum rerũ quarumli-
bet tranquillitatẽ indicari: mare ſiquidem per dies circiter quatuordecim, qui-
bus auiculæ illę nidificant in littoribus incubantq;, mira pacari ſerenitate com-
pertum eſt. Eſt verò nidus ille miro artificio ex piſciculorum oſsiculis & ſpinu-
lis contextus, ad gladij cuiuslibet ictum incolumis, figura cucurbitæ, præter v-
num perexiguum cauum, qua ingrediendi & exeundi ſit parentibus aditus, cæ-
terà concluſis.

IVSTITIVM.

TRanſit & ad res ciuiles figurę huiuſmodi ſignificatũ: nam hę ad maris varie-
tates accõmodantur, eſt enim iuſtitij monumentũ: ideóq; à Plauto dictum,
Alcedones eſſe iuxta forum. Ad ſuſpenſas enim fori procellas, fluctuationeſq;
& turbines, hoc aptiſsimè refertur. Nam & Horatius merſari ſe ait, ſi quando
res agere adhibuerit, ciuilibus vndis. Ita dies Alcyoniæ dicuntur, quibus fora
conticeſcunt. Sunt verò dies Alcyoniæ, vt luculentiſsimo carmine Simonides
tradidit, ſeptem ante brumam, dum ſcilicet incubat: & ſeptem à bruma, poſtea-
quam pulli excluſi fuerint: quibus quidem diebus ea tranquillitas non ſemper F
noſtris locis, in Adriatico quippe ſinu, contingit, neq; etiam Tyrrhena ora, at in
Siculo mari ferè ſemper. Fit verò bruma, vt Heſiodi interpretes ſcripſere, menſe
Ianuario, quem in honorem Bacchi Lenæum ipſi vocant: & eo menſe à Latinis
Brumalia celebrari dicũt, quòd Bromus Bacchus appelletur. Sed enim Traiani
tẽporibus, quod de ætate ſua Plinius profitetur, ad VIII. calend. Ianuarias fuit,
quo die natus eſt noſtræ ſalutis Aſſertor. Accidit autem bruma, treſq; cardines
reliqui, in octaua ſingulorũ, Capricorni, Arietis, Cancri & Libræ, quæ diutur-
nitate temporis ob minutorũ aliquot neglectã intercalationẽ, minimè nunc re-
ſpondere cõperias: nam octaua Capricorni, circa vigeſimã eſt nunc Decembris
diem. Sed enim hæc perpendere Aſtronomorum diligentiæ dimittamus.

CONSVETVDINIS RARÆ HOMO.

ALcedonem præterea pingebant quotieſcunq; vellent hominem raro pro-
deuntem, & minimo temporis momento cum hominibus verſatum ſigni-
ficare. Alcedonem ſiquidem videre eſt omniũ rariſsimè: ferè enim circa Vergi-
liarum occultationem, brumamq; ipſam apparet, & vbi primùm per portũ non
plus

A plus quàm nauem circumuolauerit, statim abit, vt nusquã præterea conspiciat: de quo apud Stesichorũ latius. Causam huius nidulationis hybernę quærit Albertus, eam esse suspicatus, quòd auicula ea rara adeò sit textura, vt æstate ꝓpter nimiam corporis ariditatem progenerare nequeat, hyeme verò obturatis præ frigore poris, humidioreq́ue effecto corpore, fiat ad conceptũ idonea. Nõ dissimularim hoc loco quod Antigonus ait, Alcedones vbi senescunt, Cerulos vocari. Verùm Aristoteles discernit inter se diuersas, Alcedonẽ, Cerulũ, & Cornicem. Sunt qui harũ marẽ Cerulũ vocent, idq́ue verũ esse tradũt interpretes Theocriti.

DE CVRVCA.

SVnt pleraq́ue de quibus Ægyptij parum, alij multum locuti sunt, quæ tamen quoniam Ægyptiacis commentis non dissimilia sunt, in Struthiocamelum hunc infarcienda videntur, atq́ue in his Curuca, & Cuculus.

ALIENI FILII PRO SVIS EDVCATI.

DE quibus vulgatissimum apud omnes scomma, hominem per eam significari, qui filios adulterinos pro suis pascat. Cuculus enim Curucæ absum-
B ptis ouis, in eius nido sua potissimũ oua ponit, vtpote qui se ignauũ minimeq́ue idoneum agnoscat, qui possit pullis necessaria comparare. Suæ igitur sibi conscius imbecillitatis, eam init rationem ad prolis suæ tutelam, quippe qui omniũ auicularũ iniurijs sit expositus, vereaturq́ue ne si nidum struat, minimo inde negocio depellatur, idcirco ad alienas cõfugere opes pergit. Curuca itaq́ue oua illa fouet & excludit, atq́ue educat pro suis. Aristoteles, si modò legitimum est id opusculum, De mirabilibus auscultationibus, accidere hoc in Helice tradit: addit & in palumbium aut turturum nidis oua ea deponi.

DE CVCVLO.

MINIMA QVAQVE DE RE TIMIDVS.

CVculus quia timiditate maximè omniũ auium excedit, adeò vt à minimis quibusq́ue auiculis conuellatur, easq́ue præ metu fugitet, cõmenti nonnulli sunt, hominem minima quæq́ue expauescentem, per alitis huiusmodi picturam significari. Vnde conuicia illa, siue quempiam
C adulteræ vxoris maritum dicere volumus, siue ignauum, siue stupidum, aut nullo animo præditum hominem notare, Cuculum appellamus, vt apud Horatium Sermonibus:

Tum Prænestinus salso multumq́ue fluenti
Expressa arbusto regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus cui sæpe viator
Cessisset, magna compellens voce Cucullum.

Solent, inquit Porphyrio, Icuia rustici circa viam arbusta vindemiantes à viatoribus Cuculi appellari: tum illi prouocati, tantã verborum amaritudinem in eos effundunt, vt viatores illis cedant, contenti eos Cuculos iterum atq́ue iterum appellasse. Ego cùm Octobri mense Roma Neapolim proficiscerer, in eiusmodi iocos incidi, per continuũ diem conuicijs huiusmodi delectatus. Quare cum Acrone dicere possumus, hoc autem ipsa re nouimus, quemadmodũ viatores quos in itinere vindemiatores per agros cõspexerint, cõuicijs agitare gaudeãt, illiq́ue ita respondere, vt Cuculum eum appellent quasi pigrum, ignauum scilicet ac nihili hominem. Sed hoc parum est, & quod à Porphyrione dicitur, subfrigidum: hodie siquidem res agitur calumnijs etiam vehementioribus: viatores

G

enim eos nunc Pulterónes, nunc Cornutos, nunc alijs atq; alijs conuicijs incessunt: illi contrà, siue ciuis, siue magistratus, siue rex ipse occentare cœperit, omne opprobrij genus regerunt, tegendisq; retectis turpissima quæq; minitantur, præsertim si celsissimis, quæ frequentes tota regione sunt arboribus insederint: quamuis id impunè toto agro Campano Neapolitanoq;, tempore vindemiæ licet, ne quid Liberi libertati detrahatur. Atq; hoc illud est quod Flaccus ait, Durus vindemiator & inuictus, cui sæpe viator cessisset. Quoniã verò species Cuculi certo anni tempore non multum differt ab accipitre, locus fabulæ datus, quã in Arati vita Plutarchus refert. Ipsa enim inducitur minores auiculas percontari, quare fugerent se conspecta, quæ nullam præ se ferat ferocitatem: quoniam, responderunt, suspicamur te aliquando futuram accipitrem. D

TRANSMVTATVS.

POssumus igitur hominẽ qui vel mores, vel effigiem ita commutarit, vt alius penè videatur, per eandem hanc auem significare. Ea enim figurã immutare creditur, & in aliud transire genus, cùm inter accipitres omnino numeretur, licet vnguibus sit haudquaquam aduncis, neq; capite accipitri similis, sed colore tantùm, rostro quoq; magnitudineq; columbino potius quàm accipitrino. E

PVLICVM DEFECTVS.

ALij porrò quoniam Ægyptios animaduerterant de pulicum defectu describendo solicitos fuisse, quippe origanum in eo significato proposuerãt, addidere ipsi Cuculum & humanũ vestigium, qua specie pulicum exterminationem indicarent. Ferunt enim, quo quis loco primùm audiat alitem illam, si dexter pes circumscribatur, ac vestigium id defodiatur, nõ gigni pulices vbicunq; puluis eo vestigio compressus, sparsus fuerit. Hæc obseruarunt Magi. Pulicum verò nuncupatione, humiles sordidæq; curæ sunt intelligendæ, quibus impliciti vitam agimus anxiam & inquietam. Multa enim, licet ea pingere aut sculpere insanientis vaniq; sit ingenij, ob exiguitatẽ, quæ minus repræsentari potest, vsu tamen loquendi frequenter vsurpantur.

IVNO.

PAusanias vbi opera ea recenset quæ Mycenis spectatu digna viderentur, in sceptro, quod in Iunonis manu erat, Cuculũ insedisse dicit, eaq; de causa signum ita fieri solitum q Iunonis desiderio Iupiter aliquãdo in eam auiculam se cõuerterit: tam inania illi de dijs suis cõminiscebantur. Quinetiã locum Coccygiũ appellatũ autores celebrant, in quo Iupiter in Cuculũ sit mutatus. Apud interpretes Theocriti ita leges, Iouẽ Iunonis cõgressum appetijsse, rẽ tamen occultare voluisse: mutatũ itaq; in Cuculũ, abijsse in montẽ qui tũc Thronax, postea verò Coccyx appellatus est, eoq; & Iunonẽ concessisse, quæ simulac assedit, Iupiter in eius auis effigie ad eã aduolauit, seq; in eius genua proiecit: repulit hunc Iuno excusso peplo, at ille statim mutata facie acceptus ab ea est. Hinc apud Argiuos Iunonis simulachrũ in throno collocari, in manu verò sceptrum poni, suprà quod Cuculus. O lepidos & otiosos deos, qui puerilibus his nænijs delectarentur: sed longè magis ineptos, qui talia scriptis mandare non erubuerunt. F

NVPTIÆ.

CVm verò vincula iugalia curæ sint Iunoni, putarim ego boni ominis causa Cuculum deæ dedicari solitũ: boni est enim augurij Cuculus, nostriq; solent ex eius cantu ducendæ vxoris tempus percontari. Caro autem eius si in cibum autumnali tempore veniat, cæteros sapores exuperat.

VER-

A

VERNVM TEMPVS.

EST & verni temporis ſignum Cuculus, id quod vel imperitæ innotuit plebeculæ. Porrò nuncium cum veris ponit Heſiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι·

Ut cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

Tunc enim exulare hominem dicit, quia verum eo nuncio veris aduentum intelligant. Piſtotherus apud Ariſtophanem, Auibus, vbi Cuculum Ægyptijs imperaſſe dicit, tam eos ait quàm Phœnices ad cantum huius auiculę, tanquam ad imperium triticum & hordeum demetere ſolitos: tempeſtiuior enim apud eos meſsis, quàm in Græcia & in Italia fit.

DE CAPRICIPITE.

AGELASTOS.

HOminem qui nulla iucundiore conſuetudine poſſet ad riſum allici, quòd eius expers eſſet, veluti Socrates fuiſſe fertur, oſtendere ſi vellent, Capricipitem auem pingebant, quam liene omnino carere tra- B duntːin liene verò ſedes eſt riſus, veluti amoris in iecinore, libidinis in lumbis, iracundiæ in felle. Eaq; de cauſa dictum, columbam ſummam ſignificare manſuetudinem, quòd bile careat.

DE VPVPA.

FERACITATIS PRÆCOGNITIO.

VPupam Ægyptij cùm pinxiſſent, præcognitã vindemiæ feracitatem, ſiue lætum ac plenum vindemiæ prouentum indicabant, lætitiam ſcilicet aliquam affuturam, vt in Vite latius explicatur. Quia ſi ante vindemiæ tempus valde clangere audita fuerit, nimirum vini redundantiam prænunciare creditur.

EBRIETATIS REMEDIVM.

HOminem verò ebrietate laborantẽ, ac ſibi remediũ cõminiſcentem, ſignificare cùm vellent, Vpupã & Capillũ Veneris herbam pingebant: Vpupa ſiquidẽ vuis veſcitur immodicè, ita vt plerũq; inde ebria fiat, ac ſimulac ſe tẽtari C ſenſit, Capillo Veneris decerpto efficaciſsimè ſibi medicatur. Herbã hãc ἀδίαντον Græci vocant, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc eſt, eo quòd minimè marceſcat, neq; quidem ſi aqua perfundatur, immergatúrve, neq; bruma putreſit, vt herbę reliquæ. Summouent autem Vpupam diuinæ literæ, quam piorũ menſis inferri nolunt, querulam quippe volucrem, lugubrẽ atq; luctuoſam, quæ nihil vnquã niſi mœſtum & triſte meditatur. Vnde per alitis huius hieroglyphicum, hominẽ vitijs deditum intelligunt Theologi, propterea quòd nemo magis querulus, magisq; mœſtus aſsiduè eſt, q̃ vnuſquiſq; vir improbus atq; flagitioſus: ſolicitat hũc admiſſorũ ſcelerũ cõſcientia, vel inquietũ exercet admittendorũ cupiditas & impotẽtia. Nam ſi tumore ſuperbiæ turgeſcat, quæ illi vnquã hilaritas arridebit? Faſtu cruciatur aſsiduè, neque vllos tantos putat honores, qui quod affectat explere poſsint. Repulſam paſſus eſt, infeliciſsimũ ſe mortaliũ putat. Auarus eſt, ſi iactura quantulacunq; fiat, vicem deplorat ſuam: ſi prædam cui inhiabat elapſam videt, miſerè cruciatur. Quid iracundus? an non ſtatim vt incenſus eſt pœnas vitij dat ſui? Vnde Salomon ei luctum mandat, cui iræ, cui rixæ, cui ſine cauſa manus ſanguinariæ. Quid inuidus? nónne ſuimet carnifex indefeſſus? Quid libidinoſus? mentita eſt amica, æſtuat immenſum: expleuit cupiditatem ſuam, lan-

guet & erubescit. Quid vorax? distentus est, ægrè habet: famescit, extorquetur. D
Quid ebriosus? aret guttur, pulmo inflammatur: potauit, mẽte capitur, titubat, semianimis deficit: atq; vt semel cum Flacco dicam,

An'ne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci,

quàm eius animus qui sit improbitati, facinoribusq; addictus flagitiosis? Contrà verò probus modestusq; vir, ruat cœlum, nulla re commouebitur, gaudebit semper, æquanimis erit semper, gaudẽtem hilaremq; scit à Deo vocari, exultantem sacris admoueri. Repulsam patitur, modestè fert: iactura afficitur, paruo cõtentus est: denunciantur inimicitiæ, pacem meditatur: solicitatur à maligno, resistit audacter, lætumq; tunc triumphũ agere sibi videtur, cùm semetipsum edomuerit. Cibum & potum ita moderatè sumit, vt neq; mentem offuscet, neq; debilitet corpus: nullaq; demum animi tranquillitas, nulla lætitia, hilaritas nulla huic comparari potest, quæ in rectè factorum cõscientia requiescit, cùm se pium cogitet, cùm se vitam puriter egisse reminiscitur.

DE FLORO.

LOngè diuersum ab Otide est ingenium Flori: nam quantum illa ve- E nerationis in equũ ostendit, tantum hæc exercet odij & ignominiæ.

FEROX A' MANSVETO superatus.

FErocem hominem ab humiliore mansuetioreq; superatũ, per Florum auiculã, quam ἀνθὸν Græci vocãt, significabant. Palustris auis ea est, coloris pulchri, oculorum acie nõ satis valens, quæ cum equo semper pabuli gratia dimicat: herba enim vterq; pascitur. Illa vocem eius interdum imitatur, insiliensq; aduersus equũ, dorsum occupat, quãq; maximo potest morsu colla armosq; vellicat, hisq; auxilijs freta eum plerunq; fugat.

DE SALO.

QVando verò in has incidimus inimicitias, nõn dissimiles ab his recensebimus, quæ inter Salum & asinum habentur ingentes. F

INIVRIARVM VLTIO.

AEgythum Ægyptij, quem Latini Salum vocãt, asini vlcera rostro excauantem pingunt, si hominem illatas filijs iniurias vlciscentẽ significare volunt. Nidulatur hæc plurimùm in spinis, acciditq; vt asinus pruritu vlcerum excitatus, scabendi causa se conferat ad spineta, atq; ita atterat vlcera, nidosq; dissipet: quod quidem illa adeò pauet, vt cùm etiam vocem rudẽtis audierit, oua abigat per abortum, pulli etiam metu labantur in terram: itaq; Salus ob eam iniuriam in Asinum inuolat, vlceraq; eius rostro impetit, affixaq; pertinacius quanto maximo potest conatu excauat. Deniq; atrox vsqueadeo odium inter eos esse autumant, vt si vtriusq; sanguinem commiscueris, sponte se vterq; subducat ac separetur, antipathia, ne coeat, pertinacissimè repugnante.

NECESSITVDINIS AVERSATOR.

SI verò Florum vnà cum Salo pingerent, hominem qui alterius necessitudinẽ pertinaciter auersaretur, significabant: quare aues illæ aut auersæ inuicem, aut capitibus saltem obtortis in diuersa, pingendę sunt. Commenti causa ea est, quòd implacabiles inter vtranq; inimicitiæ intercedunt, neq; vllo pacto fieri po test

A teſt vt harum quoq; ſanguis exhauſtus cōmiſceatur: confuſum enim non aliter alter hinc, alter inde cōtrahitur, quàm oleum ab aqua ſubducitur, vſqueadeò natura ipſa diſsident. Quare tibi tria ſunt obſeruanda eiuſdem generis exempla, quorum natura inter ſe minimè congruat, ſitq; pertinacißimæ diſcordiæ, Salus & Florus, Salus & Aſinus, &, de quibus ſuo loco dictum, Cornix atq; Noctua. Nanq; vt nihil eſt appetentius, nihil rapacius ſimilium ſui, quàm natura, ita etiã diſsimilium nihil auerſum magis, ac magis abominabile.

DE ARDEA.

EXANGVIS DE NEQVITIA REDDITVS.

HOminem ita libidinis vſu confectum exhauſtúmq; vt propèmodum exanguis ſit effectus, oſtendere qui vellent, Ardeolã illam pelam pingebant, quæ Græcè ἐρωδιός dicitur: ea de coitu ita angitur, vt ſanguinẽ ex oculis emittat, remq; ſummo cum dolore peragat, clamore vaſto atq; admodum inſuaui difficultatem atteſtante. Nomen illi apud Græcos inditum aiunt, ὅτι ἔαρ ἰδίει: nam ἔαρ quandoq; ſanguinẽ ſignificat. In collectaneis Sudæ
B Grãmatici dictã volunt παρὰ τὸ ἐν ἕλεσι διατρίβειν, quòd in paludoſis & humidis locis verſetur, quaſi helodium dicas. Sunt qui eas inter grues recenſeãt: ſunt qui ſimilem grui dicant: & diuinarũ literarum interpretes de aue hac, vbi vulgata Pſalmorum editio habet, Herodij domus dux eſt eorum, varia tradiderunt.

TEMPESTAS.

SEd enim D. Auguſtinus, qui herodium fulicam arbitratur, tempeſtatis eam impendentis ſignum autumat. Sedenim apud Maronem Ardea & fulica diuerſæ ſunt volucres, tametſi vtraq; ſit indicium tempeſtatis: ait enim,

Cumq; marinæ In ſicco ludunt fulicæ, notasq; paludes
Deſerit, atq; altam ſupra volat Ardea nubem.

Sed ſuper hac ſatis eſt à nobis in Ciconiæ commentario diſputatum.

DE CINNAMO.

AROMATARIVS.

HOminem ex aromatum mercimonijs diteſcentem ſignificantes, Cin-
C namum auem pingunt. Auis ea in Arabia verſatur, quæ ſurculos cinnami congerit, ex quibus nidum ſibi conficiat, quocirca indigenæ plumbatis eum ſagittis decutiunt, mercis gratia: neque aliud mihi ſuper ea compertum eſt.

DE VELIA.

STVDIOSVS OTII.

STudioſum otij & commodorum hominem indicare qui volunt, Veliam auem pingunt: ea enim in vmbra & aura æſtatem agit, hyemem in apricis: nam & potentes, cùm in eos qui otio literario dediti ſunt, cauillantur, genus hominum ignauum appellant, quod, vt apud Iuuenalem eſt, tecto gaudet & vmbra.

DE ASIONE.

IGNOBILITAS.

IGnobilem hominem, atq; vti dici ſolet, Terræ filiũ, notare ſi vellent, Aſionem illum pingebãt, qui diuerſus à perenni eſt, corpore pingui & minimè vocali. Nihil enim habetur exploratum de generatione eius, cuiuſmodi, qualiſq; ſit: cæterùm Fauonijs tantùm flantibus

eum apparere cõſtat, veluti etiã plerique homines ignobiles, potentiorũ tantùm D
fauore aliquo, tali quippe adſpirante Fauonio, nullis alioqui natalibus, nulla probitate, nulla virtute, nulla muniti diſciplina, ad clariſsimas interdum dignitates euehuntur, omnibus, vnde hi prodierunt, admirantibus. Noctuarum hoc eſt genus maximũ, quibus pluma aurium modò ſurrigitur, vnde & nomen illi: otus enim Græcis eſt, de qua quidem apud Athenæum plura comperies.

MIMVS.

PEr hanc auem plerique mimum atque paraſitum exprimunt: non enim à mimica multum diſtat ars paraſitandi, quam ita deſcribit Horatius:

Alter in obſequium plus æquo pronus, & imi
Deriſor lecti, ſic nutum diuitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
Vt puerum credas ſæuo dictata magiſtro
Reddere, vel partes mimum tractare ſecundas.

Eſt enim hæc auis omnium maximè imitatrix, & vt Plinius ait, paraſita, & quodam genere ſaltatrix. E

CORNVTI.

HÆc in clypeo atque inſigni militum Romanorum, qui recentiori tempore, paulo antè quàm declinaret Imperium, ſub Magiſtro peditum merebant, ordinis eius ſignum fuit qui CORNVTI appellabantur: eratque ales praſini coloris in orbiculo luteo, quem cæruleus ambitus latè ductus circumplectebatur, à quo mox arctior & ipſe luteus, & circa marginem extremus ruber.

DE IYNGE.

IYnx inter lingua nobiles enumeratur, pro quo nomine Lyncẽ compluſculis in locis apud Pliniũ corruptè ſcriptũ offendes, indice etiã illo tam copioſo, eodem errore perplexè notato, quippe qui volucre animal quadrupedibus adnumerarint, Lyncem eam, quę noſtra hęc Iynx eſt, arbitrati. Fringillã hanc vulgo dicunt, vt Gaza putat. Græci plerique Romani ſermonis non vocem, ſed ſignificationem ſecuti, σεισοπυγίδα, Latini à caudæ cõtinuo motu, motacillam dici tradidere, Torquillam alij, à torque quo collum F
inſignita eſt: alij turbinem, alij aliter nominarunt: ſed nos Pliniani codicis macula iam eluta, ad ſignificata noſtra reuertamur.

DICACITAS.

PEr eam pictam nõnulli dicacem hominem intelligunt, propter inſignem linguæ longitudinem: linguam enim habet ſerpentibus ſimilem, quam in longum menſura quatuor digitorum exporrigit, rurſumque contrahit intra roſtrum non complicatã, ſed terreni lumbrici more collectam, & in ſeſe reductam. Communis autem ſermo verboſos garruloſque homines ab inſtrumento ipſo linguaces appellare ſolet. Sed ad linguam id etiã addemus, quòd pedes habet Iynx binis vtrinque digitis inſignes: illi tamen hæc de Lynce dicta credidere.

INCANTATIO.

PAſsim verò pręcipuum ales hæc fuit incantationũ ſignum, propterea quòd ei amatoriũ quid natura ineſſe perſuaſum eſt. Quinetiam quæcunque ad rem amatoriam veneficia, pharmaca, incantationeſque comparantur, vno vocabulo Iyngas Gręci vocauere. Hinc apud Theocritũ intercalare illud, Pharmaceutria:

ἶυγξ ἕλκε τυ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Scri-

A Scribit Pindarus Venerē Iynga cœlitùs attulisse, quam Iasoni daret: carmenq́ue docuisse, quibus Medeam in amorem alliceret.

VEHEMENS CVPIDITAS.

IDem Pindarus hieroglyphicè locutus ἴυγγα δ' ἐλκύμεν ἦτορ dixit, vehementē cupiditatem significare volens, vt eius interpretes exponūt. Iynx enim, vt interpretantur illi, vis illa dicitur, quæ cogitationē nostrā ad cupiditatē & amorē trahit. Tradunt nōnulli Pithûs eam filiā fuisse, propter persuadēdi vim: maxima enim persuadendi vis inest amori, nihilq́ue tā incredibile dici potest, quod amanti non persuadeas. Vnde rectè Ouidius: Credula res amor est. Addunt, eam amatorijs veneficijs incitasse Iouem in amorem Iûs. Sed enim Callimachus Echûs filiā dicit, & Iouem (tanta eorum temporum vanitas fuit, ne imperitia dicam) ab ea veneficijs coactum, vt secum rem haberet: vtcunq́ue, mox ab irata Iunone in eiusmodi auiculam transmutatam, veneficijsq́ue amatorijs construendis damnatam.

DE CAPRIMVLGO.

PERNICIOSA CONSVETVDO.

B PErniciosæ consuetudinis hominem indicaturus quispiā, Caprimulgum auē pingat: ea enim inter capras familiariter versatur, appetitq́ue earum vbera sugere quod cùm fecerit, vber extinguitur: capra, vt aiunt, excæcatur.

DE TVRDO.

SVIS ARTIBVS ELVSVS.

HOminem qui technis & cōmentis, consilijs've aut artibus proprijs elusus malè perierit, &, vti dicitur, in laqueos quos tetenderat, inciderit, ostendere qui volunt, Turdum viscatæ implicitum virgulæ pingunt: quandoquidem, vt inquit Plautus, ipsa sibi auis mortem cacat: viscum enim nō prouenit, ait Plinius, nisi maturatum in ventre ac redditum per auium aluum, maximè palumbium & Turdorum. Apud Irenæum legas quid huic rei simile, de ijs qui in eligendo sibi malo sunt procliuiores & aduersa mox quæ in se ipsi contrahunt, Deo imputant, cùm nihil aliud sit, indurare cor Pharaonis, & Excæcare oculos populi, apud Deum, quàm gratiam suam quæ se largè volentibus infundit, à prauè & iniquè agentibus auertere. Nam simulac quis
C Deum dereliquit, quæ bona sunt aspernatus, amissa spiritus gratia, omnibus inde afficitur incōmodis, viam rectam non videt, & contumacem se opponit ad admonitiones, nullo polleat animæ sensu, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum. Ita dicimus eum à Deo excæcari, & obdurari, quemadmodū Solem occidentem recessu à nobis noctem facere, cùm alioqui nihil à Deo nisi bonum emanet, quemadmodum à Sole semper lumen & calor.

SVRDITAS.

ALioqui Turdus surditatis indicium est, cùm omnium auium eo plurimùm incommodo laborare Turdum, manifestum habeatur. Accedit huc & prouerbium κίχλης κωφότερος, de loquacibus, qui loquentes alios pati nequeant.

DE ERYTHACO.

SOLITVDINARIVS.

SOlitudinarium hominem qui significant, Erythacum auem pingunt, quæ quidem ita secessu ac solitudine gaudeat, vt raró duas vel in eodem saltu reperire possis. Eam Theodorus modò Syluiam, modò Rubeculam appellat, alterum à syluarum desertis,

alterum à ruboris indicio, quod ex Græca dictione colligitur. D

DE CINCLO.

PAVPERRIMVS.

INueniebam extremæ paupertatis hominem per Cinclum auem pictam significari. Causam Ælianus affatim explicauit, qui Cinclū auē esse dicit imbecillam, inualidamq́ adeò, vt nidum sibi ipsa parare nō possit, alienisq́ ideo nidis ouifœtare. Est & apud Sudam aliqua de Cinclo mentio, cui nomen à caudæ motatione sit σεισοπυγίς· ea nimirum lynx est, de qua nunc agebamus. Hanc sanè vulgus plerisq́ locis, Græcum vocabulum exprimendo, Codaquassulam dicit. Interpretes Theocriti hoc ipsum agnoscūt, & κιγκλίζειν lumbos motare dicunt, quod Latini fluctuante lumbo reddidere.

CINGANI.

CVm itaq́ Cinclus inops adeò sit, neq́ certo vsquā lare vtatur, nōnulli errones illos qui nunc totum terrarū orbem mendicabundi cum chiromāticis vxoribus & liberis peragrant, nusquā certas domos habentes, quos vulgo Cinganos vocamus, Cinclos ab auis huius similitudine appellatos arbitrantur. E

ADVENA.

QVanquā in vniuersum omne genus auiū apud aruspices pro peregrinis, aduenis & cōuenis accipitur, vt ostenti eius declaratione patuit quod Alexandro oblatum est, dum condendæ vrbis Alexandrinæ in Ægypto modulum ab architectis deposcebat, fortéq́ euenisset vt neq́ gypsus, neq́ alba terra vspiā inueniretur, quo situm & magnitudinem cupido Regi describerēt, architecti ad farinæ opem se contulerunt, eaq́ disseminata quaqua vrbis mœnia ducenda erant, accidit vt aues ad eam depascendā auidius aduolarent, quo quidem ostento territus est Alexāder: sed aruspices respondere, prospera vrbi ex hoc portendi, quòd futura esset omnium & nutrix & alumna, soliq́ vbertatem esset alienis quoq́ gentibus largissimè communicatura.

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM PETRVM MELINVM ROM. SENATVS CANCELLARIVM, DE IIS QVAE PER APEM, ET AD GENVS cætera significantur, ex sacris Ægyptiorum literis. F

VOlatilium significationes, quas in aliquot digeßimus cōmentaria, legisse te scribis, Petre Meline Romanorum ingeniorum præsens decus & ornamentum: in quibus & Apem habere voluisses, quæ, quòd mellifica est, ad domus tuæ gentile nomen cognationem quandā habere videatur. Proinde si quam, vt superiori anno fecisti, ædium tuarū partem picturis ornare pares, habiturū te speras tui generis argumentū, quo literatorū oculos poßis non inaniter oblectare. Feci non inuitus, quod tibi fore gratum intellexerā. Sed quod à melle te maiorū tuorū nuncupatione vocari putas, dixerim ego te id nominis à morū potius tuorū suauitate cōparasse, siue id summa humanitas meretur tua, siue affabilitas iucundißima, cuius lepôre omnes ad te trahis tibiq́ deuincis, vt de te verè dici poßit, fauum mellis in ore tuo sedem posuisse: siue per elegās ille scribendi tenor tuus, vbi solutā orationem aut carmen facis, amœnißima quadā dulcedine legentem afficiunt, euenit vt vndecunq́ merum mel & sis, & habearis. Ac plenus rimarum sum, neq́ me cohibere poßum quin epigram-

A *epigramma illud cœnis nostris sodalitijs olim decantatum erumpat. Quid enim prohibet apud ingenium Poëticæ studiosissimum, aliquando poëtam agere?*

Romulei certant lepido certamine vates,
Nominis ecqua viget congrua causa tui.
Nam qui ex te norunt manare poëtica mella,
Mellinum à merito nomen id esse volunt.
Atq; alij malunt correpta parte Melinum
Dicere, Pegaseum quòd melos ore canis.
Sis quodcunq; velis, nullo discrimine amandus,
Seu mihi Mellinus, siue Melinus eris:
Omnia congruerint, tanta dulcedine carmen
Pangis, & oranti spargis ab ore melos.

Id quod eò tibi gloriosius accidit, quòd horũ infelicitas temporum pauca admodũ nunc ostendunt ingenia, quæ bonarum artium amore eruditionis've felicitate capiantur: eoq; alieniores pleriq; à doctrinæ studijs euadunt, quo sunt magis natalium splendore aliquo illustrati. Tu verò cùm ex
B *ea sis domo ortus, in qua summi pleriq; viri gentiles tui, & veteri & recenti etiam memoria ad patriæ ornamentum geniti, insignia rerum à se gestarum monumenta reliquerunt, Cardinalia decora, primos in Urbe honores, titulosq; foris arma pro salute patriæ victricia, diuitias honestissimis artibus comparatas, nihil rerũ harum amplitudine contentus, à teipso splendorem excitare quæsiuisti, vt clarissima ea familia dignus euaderes, patreq; in primis tuo senatore semper optimo, apud quem tanta educatus es sanctitate. Accessere mox bonæ artes, & egregiæ disciplinæ, Latinæq; & Græcæ literæ, quas eo conatu successuq; assecutus es, vt paucissimi omnino sint inter Romanam hanc nobilitatem, qui parem tecũ gradum hodie conferre possint. Sed quoniam non de literis tantùm, sed de totius vitæ tuæ integritate, atq; animi magnitudine, si quis de te loqui cœperit, sermo faciendus esset, parentumq; tuorũ benignitas omnis explicãda, qui me omnibus humanitatis officijs prosecuti, quam in filios exercere par est, beneuolentiam, charitatem, & studium in me omne præstiterunt, his in commodius tempus dilatis, quod nunc agendum instat, Apem ipsam, quam tibi meritò deberi iudicauimus, exhibendam curauimus. Ecce verò tibi eam, in cuius comitatũ, he Fucus etiam, helluo ille satis impudens, & molestissimi Culex & Ve-*
C *spa sese intruderent, repellere nunquã potui: ac ne vllus & molestiæ & importunitati finis esset, Musca etiã, Cicada & Araneus se his admiscuere. Tu quidem strenuè nimirum & ex prudentia tua feceris, si, ne ab eorũ aliquo lædare, caueris. Uerùm agè quid Apes sibi velint videamus.*

POPVLVS REGI SVO OBSEQVENS.

POPVLVM Ægyptij sacerdotes obsequentissimũ Regi suo significare si vellent, Apem faciebãt illam vtiq; breuem, variã, & in rotunditatem cõpactilem, quæ sola ex animalibus Regem more hominum habet, quem vniuersum Apum agmen cõsectatur, æquè atq; homines Regi obtemperãtes. Rex verò vel aculeo caret, vel ad offensionem minimè exerit: quæ quidem præcipua est in Rege virtus, qui in obeundis vitæ officijs, nõ magis iustitiæ aculeum, quàm dulcem mellis clementiam ostentare debeat. Ac de populo quidem agnoscit hoc idem Plotinus libro De suo cuiusq; genio, qui ciuilem hominem, popularibus vtiq; studijs deditũ, sed qui perfectã virtutem consequi minimè potuerit, ab obitu in Apem regenerari fabulatur: qui verò ciuilem virtutem ad amussim assecutus fuerit, eundem iterum hominem fieri contendit, & ad eadem munera rediturum.

R E X. D

MEritò itaque Regem, qui populos vnanimi beneuolentia sibi deuinxerit, ostendere qui vellent, examen Apum proponere cõsuerunt: siquidem is foras non procedit, nisi migraturo examine: cumque procedit, totum examen circa eum conglobatur, cingit, protegit, cerni non patitur reliquo tempore. Cùm populus in labore est, ipse, inquit Plinius, opera intus circuit similis exhortanti, solus immunis: circa eum satellites quidam lictoresque assidua custodientes autoritate. Cùm processere, se quæque proximã illi cupit esse, & in officio conspici gaudet. Vbicunque consedit, ibi cunctarum castra sunt. Missam facio miram carũ circa Regem obedientiã, vt fessum humeris subleuant, validius fatigatum ex toto portãt, multaque huiusmodi, in quibus enarrandis tanta vtitur suauitate Plinius, vt eas ipsas Apes in eius ore mellificare dicas, vnde lepor ille tam dulcis eloquẽtiæ demanarit. Adamantius ait, Apes hæc nullo animi cõceptu facere, vt plerique contendunt, sed naturæ ipsius diuinæ beneficio, quæ vel bruta eousque prouexerit, vt plerisque in rebus ratione præditos imitentur. Nos verò vult admonitos, vt vbi Apum mores cognouerimus, ducibus parêre non recusemus, negotiaque E ad Reipublicæ ciuitatumque salutem opportuna alacri animo suscipiamus. Non enim amat id genus hominum Adamantius, qui sub pietatis specie suam obtegunt ignauiam, suoque tantùm otio & commodis consulentes, negotia subfugiant, & veluti genus humanum oderint, humanas etiam consuetudines auersantur. Adeò verò est Apes, vt Musonius obseruat, conuersationis & vitæ sociæ amatrix, vt si sola relinquatur, desiderio tabescat & moriatur: quod ad popularis hominis naturam & similitudinem referri potest. Atque huc spectat Plutarchi illud super exilio dictum, nos quasi formicæ, vel Apes, si ex vna vel cauerna vel alueario exciderimus, hospites externique esse videmur. Hoc ipsum examinis significatum in aruspicina etiã reperitur, cuiusmodi signum Dionysio, paulo antè quàm regnare cœpit oblatum est, qui cùm equũ è voraginibus, in quas demersus erat, nulla prorsus cõtẽtione extrahere potuisset, discesserat, vt Philistus ait, ægrè ferens: cùm aũt aliquantulum progressus esset, subitò exaudiuit hinnitum, ad quem conuersus equum alacrem lætus aspexit, cuius in iuba examen Apum consederat imperij quod occupauit indiciũ. Nam equum subiugationi frenoque F aptum esse, suo diximus commentario.

R E G N V M.

AC ne ab Sicilia tam subitò discedamus, Hieroni quoque iam iussu patris exposito, propterea quòd ex ancilla natus esset, ne nobilitati paternæ dedecori foret, tamen ita humanæ opis indigenti Apes in os mella congessere: quo ostento pater ab aruspicibus admonitus, filium recolligendum duxit, moribus & disciplinis ijs erudiendum curauit, per quas postmodum ad præmonstratam Regni maiestatem facilè peruenit. Ita verò nomini regio fauorabiles sunt Apes, vt in causa fuerint, ne Onesili Regis Cyprij caput, quod in ludibrium Amathusij supra portam vrbis suspenderant, insepultum diutius maneret: in id enim iam exanimatum, examen Apum mella contulerunt, fauisque referserunt. Hinc loci incolæ oraculi super hoc requisiti responso moniti, caput honorificè sepelierunt, Onesiloque quotannis, vt Heroi, sacra instituerunt.

GRATA

A

GRATA ELOQVENTIA.

ADdunt nonnulli, suauem eloquentiam per hieroglyphicũ Apis significari. Quanquam Diogenes suæ morem gesturus mordacitati, orationem blandam, vtpote ad fallendum vel ad gratiam paratã, mellitum laqueum vocitabat. Irridebat is Platonem perlibenter, cui paruulo in cunis dormienti Apes in labellis consedissent: ex quo responsum est, singulari illum suauitate orationis futurum. Ita præuisa eloquentia est in infante per Apem. Et huiusmodi tale D. Ambrosio è nostris contigisse, memoriæ proditum est. Idem & Pindaro poëtæ accidisse Pausanias tradit, cùm is puer adhuc Thebis digressus æstiuo tẽpore Thespias proficisceretur, calore exuperante aliquantulũ à via declinauit, & sub vmbra nonnihil acquieuit, cui in somnum soluto Apes in os mel congessere. Et ita demum quemcunque veteres ab eloquẽtiæ suauitate cõmendarent, eum ab Apibus nutritum dictitabant. Sic & Theocritus Comatã beatissimũ ait, cui huiusmodi nutricatio contigisset. Apud Hesiodum, Theogonia, Musæ amicorũ linguis rorem instillant. in castigatis enim exẽplaribus, non ἀοιδὴν, sed ἐέρσην legitur:

B τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην·

vbi interpretes [illegible]ν δρόσους interpretantur, ac perinde mel intelligi debere, inde verò eloquentiæ suauitatem. Sanè Pindarus amabile mel Isthmijs posuit, οἱ δ' ἐρατεινῷ μέλιτι, pro felici successu, quem Iupiter propinat: vbi commentatores gaudium intelligi volunt, quod ex commendatione & laudibus percipitur, si præsertim illę ab eloquenti & erudito viro optimè prædicentur: qua quidem voce, teste Themistocle, nulla suauior exaudiri potest.

POETICÆ AMOENITAS.

OMnium autem consensu receptum est, per Apis hieroglyphicũ poëticam intelligere amœnitatem, vt apud Horatiũ: Fidis enim manare poëtica mella: & vt ait doctissimus vndecunque Varro, Apes causa Musarum esse dicuntur volucres: quòd si quando displicatæ sunt, cymbalis & plausibus & numeris reducuntur in vnum locum. Pindarus hymnorũ suauitatem & elegantiã, per mel candido lacte cõmixtum intelligendum dedit, vbi Nemeis dicit: ἐγὼ τόδε τοι πέμπω μεμιγμένον μέλι λευκῷ σὺν γάλακτι. Lac ponit Pindarus, quod à natura est, ac perinde genium & venam indicat. Mel verò, propterea quòd magno Apum labore cõficitur, artem & diligentiam significat. Hinc clamat Horatius:

C

Vos ô Quintilius sanguis carmen reprendite, quod non
Multa dies & multa litura coërcuit, & quod
Perfectum decies non castigauit ad vnguem.

Et ipse de se, quantum pertinet ad laborem & diligẽtiam, quam scribundis versibus adhiberet, ait:

Ego Apis Matinæ more modoque.

Non enim temerè vsqueadeò assurgit Pindaro tam honorificè, cuius hymnum agnoscat & vena diuite copiosum, & magno studio & arte simul elaboratum. Quin & suam fert super hoc loco sententiam:

Natura fieret laudabile carmen an arte,
Quæsitum est. Ego quid studium, sine diuite vena,
Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè.

FVTVRI SECVLI BEATITVDO.

QVæsierit hîc sanè aliquis, cur polliceatur Dominus ducturum se populum

suum in terram lacte ac melle fluentem: passim enim hieroglyphicum aliquid sa D
pit diuinarum literarum sermo. Igitur Theologi nostri, referente Hesychio, hoc ad futuri seculi delicias beatitudinemq́ transferunt, quòd ex cibis, quibus hîc vtimur, nihil his suauius neq; dulcius inuenitur: tum quia sine labore comparantur, & nulla indigent præparatione. Nam bona illa absq; vlla solicitudine, sine dolore, studio nullo, apparatu nullo, conditura nullius egentia, tanquã effuso copiæ cornu suggeruntur.

DVLCIVM APPETITVS.

Apes autem quia dulcia tantùm gustant, si pascentes pingantur, hominẽ hieroglyphicè significãt qui dulcibus tantùm rebus delectetur, dulciaq; omni cura studioq; perquirat. Horatius cùm dulcedinẽ & suauitatem, quodq; maximè placeret, exprimere vellet, Si iuuat, & melli est, inquit. Plutarchus libello De coniugalibus præceptis, Mulier, ait, quæ viri primo congressu territa coniugalem inde copulam subfugitat, similis est ijs qui Apicularum aculeis patienter se offerunt, mella ipsa reformidãt. Ad eandem respiciens iucunditatem Catullus, suum illum Passerem, Lesbiæ suæ delicias, cùm maximè lepidum indicare velit, E
mellitũ fuisse dicit. Deniq; Virgilianus Damœtas cùm Pollionis amicis optat mella fluere, nihil aliud sibi vult, nisi vt copiosissima rerum omniũ, quę suauissimæ iudicẽtur, vbertate ditescãt. Egregiè verò Pindaricũ est, mel pro suaui, tranquillo, & maximè expetẽdo amabiliq; bono ponere: quare de Olympijs victoribus ait, ὁ νικῶν δὲ λοιπὸν ἀμφὶ βίοτον ἔχει μελιτόεσσαν εὐδίαν: quod exponunt interpretes, victores vitæ reliquũ agere in terra melliflua, hoc est, tranquilla deinceps suauiq; perfrui quiete. Idem cùm κόρον ἔχει καὶ μέλι dixit, mel etiam satietatem habet, nihil aliud voluit exprimere, nisi supremam quandam suauitatem atque dulcedinem inesse melli, quę tametsi supremè delectabilis est, satietatem tamen afferat: quam sententiam παροιμιακῶς protulit. Paulò secius Horatius sensum eundem attigit, vbi dixit, Dulcia se in bilem vertũt: quod tamen ex physica disciplina est ab eo sumptum: aiunt enim medici, cibaria dulcia confestim in bilem abire.

DIVTVRNÆ VALETVDINIS PROSPERITAS.

INuenio vitæ prosperitatẽ ac inoffensam valetudinem in lõga æui spatia productam, per hieroglyphicũ Apum in fœcundo oleæ ramo considentiũ significari: id quod mihi Democriti responsum in memoriã adducit, qui olim interrogatus, qua ratione quis longiorem vitã assequi posset: Interiora, respondit, melle irriganda, exteriora verò oleo perungenda: quod hieroglyphicè acceptum ostendit, animũ quantacunq; fieri potest suauitate permulcendũ, hilaritateq; vndecunq; captandã, omni prorsus amaritudine atq; acerbitate procul ablegata, neq; quicquã quod exulceret, intromittendũ: corpus verò exercitio consolidandum, quod quidem in otio torpescere necesse sit. Nam vt cõmentario suo dictũ, oleum inter alia significata, exercitiũ quoq; denotat. Sed enim Aristoxenus Pythagoricos plurimũ melle vsos tradit. Neq; tantũ calidi panis suffitu Democritus vitã dies aliquot in amicorũ obsequiũ produxisse fertur, verũ & vapore mellis naribus admoto. Omnino aũt ferunt, quibus mellis vsus frequentior fuerit, vitã diutius producere. Contrà verò qui cibis acidis delectenẽ, breuioris esse vitę. Sanè Cyrnios populos, qui scilicet Corsicã insulã incolebãt, longęuos vixisse tradit Athenæus, q̃ assiduè mellis vterenẽ cibo. Nam & Diophanes, qui de re rustica libros conscripsit, longæuos euadere dicit qui mellis esitatione delectati fuerint. Præstat verò in senecta ipsa plurimùm pane & melle pasci: neq; enim solùm

A lum, vt is afferit, viuacitatẽ adiuuat, sed & sensus omnes sanos & integros custodit. Quãvis, quod ad Athenæũ spectat, nostri mel Corsicũ dicãt habere aliquid in se, quod amaritudinẽ sapiat: vnde dixerit Ouidius de nefasta & exitiali cera:

Ite hinc difficiles funebria ligna tabellæ,
Tuq́, negaturis cera referta notis,
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ,
Melle sub infami Corsica misit Apis. Et,
Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos, Maro prius dixerat.

Insaniosum mel apud Macronas memorat Xenophon, quod qui copiosius edissent, & vomere & excernere cogebant, necq; quidem omnino stare poterãt.

MERETRIX.

SEd quoniã trahente rerum fluxu impegimus in mellis vitia, minimè dissimulandum quòd quadragesimis Hebręorũ castris Hieronymus putat Ionathã cõtra detestationẽ patris gustaſſe mel intellectu mystico, quod scilicet destillat à labijs mulieris meretricis, & forte deprehẽsum, vix populi precib. liberatũ. Porrò B mel nõ offerrĩ in sacrificijs Dei: & cera quę dulcia cõtinet, nõ lucebat in tabernaculo, sed oleũ purissimũ, quod de oliuarũ exprimirĩ amaritudine. Quòd verò sit verisimilis Hieronymi cõiectura supęr Ionatha, Aristoteles tũ milites plerósque omnes mulierosos esse, tũ scriptores rerũ, qui recẽsent Hebręorũ mores, gẽtem eam esse ponũt salacissimã. Sed Ionathã pro innocentia sua dicentẽ mihi videor audire: Cur igirĩ ego conquestus palàm sum, satis imprudenter fecisse patrem meũ qui populũ tam longę addixerit esuritioni, vt vel modico cibo, quem fors obtulisset, suorum vires vetuerit instaurari? Quorsum vlla hîc impudicitia? Nam quomodo ego, qui à sole exoriente hostes vno tãtũ comitatus famulo, cũ per inaccessas crepidines ad eos irrepsissem, quotquot obuiam habui aggressus cecidi, & in fugã verti, et mox accitis meis, ad vesperã vsq; perseuerãtissima occidione persecutus sum, quo pacto deliciis & genio vacare potuissem, q pro summo Dei nostri honore, populiq; totius incolumitate, ad extremã vsq; delassationem cõfectus erã? quare illa obsecro adultcrina, cõficta, subdititia, nequaq; à tã probo, tã pio, tã acri veritatis propugnaculo, tã immeritò de me vnquã cogitata crediderítis.

EXOTICÆ DISCIPLINÆ.

C VT verò nos mellis damna prosequamur, id etiã addemus, quòd Hierosolymitanus Hesychius nõ Poëticã tantùm, verùm omnẽ Gentiũ doctrinã per mellis Apúmue hieroglyphicum significari tradit, quòd in suauitate verborum & eloquij dulcedine tota consistit, rerũ autẽ inanis est. Eóq; trahũt Solomonis illud ex Prouerbijs: Nõ respicies ad mulierẽ meretricẽ: fauus enim destillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouissima aũt illius amara quasi absinthiũ. Quo minus miremur, si qui longo pòst tempore successit, Plato quoq; Musas sui temporis meretriculas appellauit. Præceptũ verò, vti paulò antè dicebamus, diuinis literis, ne quicquam mellis in sacrificium Domino adoleatur, sed in munus primitiæ eius offerri possint. Præcipit enim ex parte, illius sapientiæ primitias offerri, non autem plenius ea vti, quippe vt fides nostra non in sapientia hominum consistere videatur, sed in virtute Dei, vt Paulus in priore ad Corinth. epist. Ea verò de causa mel, vt ait Eucherius, in sacrificijs offerri prohibebatur, quia resoluti blandimẽtis deliciarum, aut dulcedine voluptatum, non possunt mysteriorum Dei esse participes. Hinc pascha Domini comedi cũ amaritudine iubetur, quia sit semper austera districtio veritatis.

DE VITÆ DVLCEDINE AMARITIES. D

ATtingemus ea quoque, quæ complexu rerum possint in orationem absolutam coalescere: ut si quis amaritudinem aliquam, aut infortunium, quod anteactæ vitæ suauissimum ocium & tranquillitatem exasperet, per huius generis hieroglyphica explicare voluerit, nō alia congruentius pictura signo've vtetur, quàm figurato mellis fauo, de summo cuius absinthiū pullulet, herba nimirum amarissima: quod quidem Lucretianum illud sapere videtur, quod in nostræ vitæ conditione frequenter occurrit:

Medio de fonte leporum
Surgit amari aliquid, quod in ipsis faucibus angat.

POPVLARIS FVGA.

COmmenti sunt nonnulli popularē fugam per examē Apum & subiectū fumum indicare: quandoquidem Apes nulla re magis consternantur, in fugamque vertuntur, quàm fumo supposito. Atque hac similitudine vtitur Apollonius Argonautis, in describenda Bebryciorum fuga, simul atque interemptum Amycum conspexere.

OBORTVS IN MOESTITIA LEPOS.

E

SEd longè suauius illud est, quod per Apes ex cadauerosi leonis ore prodeūtes innuitur. Pingi potest hoc, vbi quis aut à detractoribus malè habitus, insigniorē fuerit existimationem assecutus, aut inimicorū contumeliis affectus clarior euaserit, aut ex illatis iniuriis creuerit. Mordacissimus est enim leo, violentus, & ferox. Apes verò in eius faucibus mellificantes, prospera & suauia quæ subsequuntur indicant. Verùm historia vetus ansam huic hieroglyphico subministrauit: quippe Samson Dauidanus tribulis cùm in ferocissimi leonis occursum illapsus esset, vltrò belluam adortus eam strangulauit, peremptamque ex publica via in syluam proximā pertraxit, eamque ibi in abscondito reliquit. Paucis verò pòst diebus proiectæ belluæ cadauer inuisurus eò rediit, vbi mira res oculis obiecta est: nam frequens Apum examen in tabidis eius faucibus fauos fabricare occœperant. Vnde illi postea quæstionis argumentum fuit, quā Palæstinæ iuuentuti dissoluendam proposuit, Qui fieri posset, vt truculenta immanisque res, eademque voracissima, suauissimum ex ore cibum erogaret. Cuius quidem quæstionis historiā solius vxoris silentio crediderat, eius fidem & taciturnitatem exploraturus. Hinc illa mox medio conuiuio, ob rem ab vxore proditā, exclamatio Samsonis plena acerbitatis exaudita, Nihil esse fœmina fallacius. F

PROPHETARVN ORACVLA.

MInimè verò prætereunda sunt etiam alia, quæ sacris nostrorum literis traduntur: Quàm dulcia faucibus nostris eloquia tua super mel & fauum ori meo. Et alibi: Iudicia Dei dulciora super mel & fauum. Omnis enim prophetia suaues cœlestis doctrinæ fauos, & dulcia diuini eloquii mella cōponit. Et Debbora libro Iudicū prophetię particeps facta, Apis interpretatur, vt ait Adamantius. Et omnes denique Prophetæ sub Apis nomine comprehundunt, eorūque faui ea sunt oracula quæ literis mandauere. Atque hoc est bonū illud mel, quod comesse iubemur. Quicūque enim oracula ea diuina meditatione cōplectit, scriptis vatū nostrorū sermonib. alitur & recreat, is mandatum illud diuinū exequitur,

quo

A quo pręceptũ eſt, Comede mel fili: bonũq́ id eſſe re ipſa protinus experiẽ. Quod autẽ de Aſſertore noſtro prædictũ eſt, mel comedet: mel hic Adamãtius noſtra de virtute colloquia ſignificare profitetur. Quotieſcunq; enim de abſtinendo à voluptatibus, de domitanda nequitia, de iuſtitia, de prudentia ex animo diſſerimus, ſermonis iſtiuſmodi ſuauitatẽ libentiſsimè paſcit Deus, hosq́ liquores aſſiduè ſitibundus inquirit: cui ſi nequitiæ, ſi puſillanimitatis, ſi ſcelerũ & ſtultitiæ amarulẽta pocula propinauerimus, guſtũ vt offenſus refugit, & vt fel odioſum auerſatur.

CONCORDIA.

ET quia moris erat infãtes à lauacro ſuſceptos lactis & mellis guſtu primùm imbuere, nõnulli hoc ad cõcordię ſignificationẽ factũ autumant, Tertulliano ita dicente: Inde ſuſcepti lactis & mellis concordiã pręguſtamus. D. etiã Hieronymus aduerſus Luciferarios de hac ipſa re in hũc modũ: Nam & multa alia quæ per traditionem in Eccleſiis obſeruantur, autoritatẽ ſibi ſcriptæ legis vſurparunt, vt in lauacro ter caput mergitare, deinde egreſſos lactis & mellis pręguſtare concordiã. Id tametſi faciunt iam adulti, quandã tamẽ infantiæ ſignificationem
B præ ſe ferunt. Fuit verò aliquibus mos, vt loco mellis, vinũ cum lacte propinaretur. Nam apud Occidentis populos diu obſeruatũ eſt, vt tinctis ſacro lauacro ad eiuſmodi innocentiæ, quæ pręcipua eſt in parua ea ætatula ſimilitudinem quandam, vinum & lac tribueretur. Eoq́ Tertullianus Eſaiæ dictum trahit: Venite, emite abſq; argento, & abſq; commutatione, vinum & lac.

CASTITAS.

INcorruptã ad hæc virginitatem, & caſtum animi propoſitũ, per Apem ſignificari id argumento eſt, quòd ipſæ homines à coitu olidos acriter oderunt, & vt Plutarchus Coniugalibus pręceptis ait, Apes eos malè accipiunt, qui recentes à muliebri copula ſuperueniant: ſed mulieres quæ Veneri operam dederint, acrius inuadunt, quiq; vel vinum potum, vel vnguenta oleãt. Nam & Maro eas ignorare venerem his verſibus atteſtatur:

Illum adeò placuiſſe Apibus mirabere morem,
Quòd nec concubitu indulgent, nec corpora ſegnes
In venerem ſoluunt, aut fœtus nixibus edunt,
C *Verùm ipſæ foliis natos, & ſuauibus herbis*
Ore legũt. Hinc Pythiis ait Pindarus, οἱ δ' αἱ τῶ τῷ λόγῳ χρησμὸς ὄρθαισι μελίσσας. quo loco interpres ſubiicit: Propriè quidẽ Apes ſacras Cereris miniſtras appellauit, impropriè verò omnes alias, propter animalis puritatem. Nam & alibi ſacris eã Apibus delectari dicit. Alii Nymphas ſacrificiorũ pręſides appellari tradiderũt. In diuinis quoq; literis Apẽ virginitatis imaginẽ eſſe dicit Eucherius, nulla tamen cauſa reddita, quia ſcilicet eam ſatis ex Marone cognitã arbitrarẽ.

ADVLATOR.

VErùm aliud ex Ape hieroglyphicum idem ponit Eucherius, nempe ſimulachrum eã eſſe adulatoris, vtpote quæ mel in ore habeat, in occulto caudæ ſpiculum: atq; ita homines qui lingua blandiuntur, latenter verò feriunt, ſignificare; loquendo enim mellis dulcedinẽ proponũt, re verò ipſa vulnus inferunt.

VLTIO.

NEq; defuerunt veteres Theologi, qui Apem vltionis & iracundiæ ſignum in diuinis literis eſſe dicerent, citatis ex Propheta locis: Et Apis quæ eſt in Aſſur. Et: Circundederunt me ſicut Apes.

ARTIFICIVM. D

NAm illud quod Solomō ait, Vade ad Apem, & disce ab ea quàm laboriosa sit operatrix, vnicuiq; manifestum est artificij sedulitatisq; illam esse hieroglyphicum, Virgilio præsertim naturā eius tam luculenter explicante, vt versus eos & decies & centies memoria repetisse neminem vnum pœnitere posſit:

Nanq; aliæ victu inuigilant, & fœdere pacto
Exercentur agris: pars intra septa domorum
Narcissi lachrymam, & lentum de cortice gluten
Prima fauis ponunt fundamina, deinde tenaces
Suspendunt ceras: aliæ spem gentis adultos
Educunt fœtus, aliæ purissima mella
Stipant, & liquido distendunt nectare cellas.
Sunt quibus ad portas cécidit custodia sorti,
Inq; vicem speculantur aquas & nubila cœli,
Aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto, E
Ignauum fucos pecus à præsepibus arcent.
Feruet opus, redolentq; thymo fragrantia mella.

Democritus tamen dicacitate (vt idem identidem repetā) libertateq; illa fretus sua, diligentiam hanc & assiduam in re facienda curā improbaturus, parcos aiebat Apibus esse similes, quæ vti semper victuræ laborarent. In quam sententiam Virgilianum illud potius detorquerem:

Sic vos non vobis mellificatis Apes.

SOLSTITIVM.

EST & solstitij æstiui hieroglyphicum Apes, quòd suo ad labores egressu, vt apud Aristotelem habetur, solstitiū id denunciat, eo quippe tempore, quasi ferias quasdam celebrent quiescentes. Sed iam tempus est, vt & nos quoq; tandem aliquando quiescamus ab intenta adeò Apum harū inquisitione, si modò vnum, quod haudquaquā prætereundum est, subiunxerimus, quod ab Mnasea Pataræo de Apibus scriptum tradunt: eas humanum genus ab esu carnium ad arborum fructus & hortensia olim auocasse, condimento scilicet subministrato, per quod vniuscuiusq; cibi, subacidi etiam & amari, sapor commendaretur: F cuius etiam inuentionis huiusmodi recitat historiam. Peloponnesi, ait ille, Melissa quędam cùm fauum Apum inuenisset, prima omniū gustauit, mox & aqua dilutum bibit, remq; alijs indicauit, animaliaq; ipsa de se Melissas appellari, & ab hominibus summa cura & diligentia curari obseruariq; mandauit.

DE CVLICE.

DE suauitate dulcedineq; hactenus locuti, melissæ tēperamentū secuti, quod ipsa non insulse, oppositis iuxta se simulq; positis, excogitauit, de acore iam dicere aggrediemur, cuius hieroglyphicū est culex.

ACORIS AVIDVS.

EA verò de causa cœptū est proposito Culice hominē acidis illectū indicare, quòd Culices obseruassent nō admodum cupidè appetere dulcia, sed acida quàm auidiſsimè. Leuia hęc fortè videanē, si quis simpliciter acceperit. Sed enim veluti per mel omnē rerū iucunditatē intelligebamus, ita per acorē quicquid est amœnitati contrariū, nobis fuerit proponendū. Esse enim homines qui iucunditatem omnē auersentur, veriſsimū est: & ne longius exempla quæramus, erat mihi

A mihi nepos natura adeò tristi, vt si quem hilarius ridentem audiuisset, vltro stomacheretur & excandesceret, in reliquis vitę muneribus quantivis precij, & bonus & prudens. Erat & alter ita risui hilaritatiq; deditus, vt ad obnūciatas quorumcunq; hominum calamitates risu difflueret: quinetiā ad patris & matris incōmoda vel ærumnas, etiam suas effusissimè cachinnaretur. Præterea qui principum vitas scribunt, hæc etiam quamvis humilia consectantur: vt, indifferentem in victu Iulium Cęsarem, & qui conditum oleum pro viridi appositum minimè fuerit aspernatus: aut Octauianum Augustum minimi fuisse cibi, atq; ferè vulgaris, secundario pane, pisciculis minutis, caseo bubulo manu presso delectatū, atq; alios huiusmodi alijs. Quod verò ad rem, quæ præ manibus est, pertinet, Tacitum Augustum Vopiscus tradit amariores cibos appetiuisse: quare minimè mirum, si Virgiliani carminis dulcedine, & Ciceronianæ orationis suauitate, ad insectationem vsq; offensus est.

ANIMI AFFLICTIO.

Sed enim cadit & in sacra nōnulla ciborū amaritudo, vbi iubet Deus azymis
B vesci amarulentis, in quæ scilicet πικρία sit immixta: quippe animam affligendam, nullamq; illi corporis dulcedinē per certos dies indulgendam. Festū enim illud nihil remissum, nihil voluptuosum, nihil luxuriosum, nihil lautum sibi deposcit, sed sola animi afflictatione, & amaritudine, atq; humilitate celebrat̄. Huiusmodi est propitiationis dies: cùm enim afflicta fuerit anima, & humiliata in conspectu Domini, tunc ei condonat errata repropitiatus Deus.

DIALECTICA.

Est genus Culicum minutū admodum in volatiliū insectorum genere, quod animal in aëre suspensum, oculi visum inter volitandum fallit, nisi aciem intenderis validissimā: corpus tamen cùm insederit, acutissimo maximeq; tenui stimulo terebrat: ita quē volitantē cernere nequiueras, lęsus stimulantē sentias. Puto eum esse, quem Eucherius in Culicū genere aculeis permolestum ait in diuinis literis, cyniphem appellatum: cuiusmodi atrocitatis illud est, quā Serapiacam vulgò Romæ vocant. Per hoc animal Ægyptiorum plagis adnumeratum, dialecticam artem intelligi putat Adamantius, quæ minutis & subtilibus verborum stimulis animos terebrat, & tanta calliditate circumvenit, vt deceptus nec
C videat, nec intelligat vnde decipiatur. Ab hoc autem pungendi munere Hieronymus quoq; doctrinæ Aristotelicæ spineta attribuit, contra Heluidium.

DE COSSIS.

AGMEN.

Ingruentem quidem Culicum multitudinem Ægyptij significare si vellent, Cossos vermiculos si non pingebant, certè loquendo nominabant. Hieroglyphicè enim modò loquimur, modò scribimus. Idq; ea de causa, quòd ex huiusmodi vermiculis Culices generantur. Sed ex Culicū multitudine infestū aliquod agmen intelligebant. Vti enim Culices quaquà feruntur sunt incolis omnibus molestissimi, ita exercitus quantumlibet amicus quaquà iter fecerit, & molestus & damnosus est. Quod si vllo vnquā tempore experimento compertū fuit, infelicissima hac ætate nostra per tot continuos annos magna cum totius Italiæ clade perspeximus. Longè enim grauiora damna nunc ab armatis amicis inferuntur, quàm olim ab hostibus, qui vi rerū potiti essent: cuius mali causa est militum improbitas, summam disciplinæ militaris gloriam in sola rapacitate reponentium.

DE FVCO. D

ADiungendus fuerat api Fucus, vtpote qui non digrediatur ab aluearijs, quibus semper insidiatur: sed quoniã dulcedinis antitheton ad culicem traxit, nunc ad Fucum conuertemur.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

HOminem ex alienis laboribus vtilitatẽ, delicias, gloriam sibi comparantem significare si vellent, Fucũ pingebant. Sunt hi grandissimi inter Apes. Sed enim Fucos furesq́ apud nostros cõfundi video. Plinius Fures inter illas grandissimos esse dicit. Aristoteles fures maiores quidẽ Apibus, sed minores Fucis agnoscit. Vtcunq;, mellificandi nullam Fucus habet curam, sed otiosus intus desidet, vel cùm exit effert sese fusim in sublime, gyrosq́ volitat cum eiusdem generis animalibus, qui exercitũ quasi faciunt, quod vbi satis iam fecerint, quasi se velut in campo exercuerint, redeunt domum, & epulis perfruuntur labore partis alieno. Contra illos Apes acerrimè dimicant, & vt Virgilius ait,

Ignauum fucos genus à præsepibus arcent.

B

DE VESPA.

APud Horum legas Vespã ex corrupto crocodili sanguine, vel ex eius cadauere procreari. Nostri ex equino eam cadauere nasci volunt.

PERNICIES SVMMOTA.

VTcunq;, Vespa cùm apud Ægyptios corruptũ ostenderet crocodilum, eadem ratione perniciem summotam extinctamq́ significabat, quando, vti suo commentario dictum est ex Diodoro, Crocodilus & mala & ærumnosa mortalibus illata commonstrat.

PVGNACITAS.

CÆterùm philosophi vetustiores pugnacitatẽ per hanc innuere videbãtur. Nam & equus, ex cuius corrupto sanguine Vespa oritur, belli est indicium, vt suo cõmentario probatũ. Et quod ad hanc facit pugnacitatem, Demosthenes, vt apud Stobæũ περὶ δοχεῖς ἐγκρατείας, Antisthenẽ ait aliquando à Diogene correptũ, vt qui exili admodũ voce homines castigaret, respondisse: Vespas itidem sonum haud magnum alis excitare, aculeum tamen acerrimũ habere. Quare apud Æneã philosophũ Platonicum, Euxitheus dum Theophrasti dicta diluit, Si quę ille opinabatur vera essent, Vespæ, inquit, item Hector colligabitur: ambo enim caput varia galea redimiti sunt, ac perinde pugnacissimi. De galea ad id alludit quòd Homerus Hectora subinde κορυθαίολον vocat. Et mulierum chorus apud Aristophanem, Lysistrate, quieturũ se dicit, nisi accesserit aliquis, qui tanquam Vesparum examen fodicare se, vel irritare aggrediatur. Atq; hæc omnia nostra sunt. Sapientiæ enim XII. habemus: Misisti antecessores exercitus tui Vespas, vt illos paulatim exterminarent. Importunũ fortè cuipiã videatur, si κατὰ πάρεργον remediũ subiecero contra hanc Vesparũ pugnacitatem: sed enim quod vtile vel cõmodum plerisq; futurum est, nunquã ego iudicauerim importunũ. Bellicoso mollis opponitur. Malua oleris genus, à mollitie, vt pleriq; tradũt, dicta, Vespis aduersatur, pręcipuè syluestris: cuius succo, vt Demageron & Pexamus scribunt, F

bunt,

A bunt, qui sese illeuerit, à Vespis non impetitur, neq; pungitur. Quinetiam si quis punctus iam fuerit, eius herbæ succo, aut cõtusis et impositis folijs sanatur: apertissimo nobis documento, vt cùm res nobis cum furioso fuerit, lenitatẽ amplectamur, quoq; acerbioribus ille verbis excanduerit, nos mitioribus responsis ignẽ extinguere procuremus, illius dicti memores, μέγιστον ἐστὶν ὀργῆς φάρμακον λόγος.

IMPERFECTI MORES CIVILES.

PLato, Phædone, eos qui popularem ciuilemq; virtutem, quam temperantiã aut iustitiam nuncupant, exercuissent, non eam quidem ex doctrina philosophorum, atq; ex eorũ sententia descriptam, sed ex consuetudine quadam exercitationeq; ad aliorum exemplum acquisitam, post obitum in Vesparũ, apúmve, aut formicarum genus migrare contendit: his enim omnino aliquid natura dedit, quod ciuilis gubernationis similitudinem quandam præ se ferat: nam & ipsę collegia celebrant, tribusq; & centurias distinguunt, habitationesq; sibi construunt magnificentissimas, in quibus cellę fauorum in morem sexangulæ omnes. Sed Apum texta metarũ quasdam propemodum formas imitantur. Vespa B rum castra potius sunt, & Mausolea, orbiculari ambitu, tabulatis super altera alteris aggestis. Huiusmodi fabrica mirificè cõstructa, cùm Belluni essem, ad me allata est ex cuiusdam syluæ solitudine. Septem sunt concamerationũ orbes, alter super alterũ duorum digitorũ interuallo impositi, pilarum columellarumq; interstitio distincti, vt vnicuiq; commodum sit spacium ad eundum & redeundum ad domos suas. Diameter orbium ad quintum vsq; duodecim circiter digitorũ: à quinto reliqui fastigiatim coarctantur, vt vltimus ad quinos senósve digitos porrigatur. Maior orbis, primum quidem tabulatum, antiquæ arboris ramo appensus erat, crusta supernè ad omnes ventorum & pluuiarum iniurias contemnendas solidata munitaq;. Infrà hexagonales cellæ cõfertissimæ: ita reliqua tabulata eadem crusta cellisq; eisdẽ fabrefacta, suisq; columellis singula sustentata. E superioribus verò stationibus bestiolę omnes abuolauerãt: medias concamerationes innumerabilis multitudo compleuerat, folliculo quodam tenuissimo, pro tegumento vniuscuiusq; loculi superinducto, quorũ aliquot cùm sustulissem, animaduerti Vespas capitibus in imum adactis, domos eas omnes compleuisse. Quę verò in inferioribus erant tabulatis, tanquã embrya videban C tur vermiculorũ instar imperfecta: ipsa quoq; eo tegumento, tãquam hybernæ cochleæ, sed admodũ tenui præmunita, in benigniorem verni temporis horam asseruabantur: quæ tamen omnes, siquidem grauis hyems fuit, ibidem extinctæ sunt, neq; tamen computruit quicquam, & tot iam annos eadem forma statuq; spectantur. Expectabam quidem veris temperiem, vt quid acturæ essent exploratum haberem, sed nihil vlterius processit. Fabrica apud me remansit, non sine magna omnium, qui eam conspiciunt, admiratione, tantum artis & ingenij, tantumq; in construendo ædificio tam operoso, perseuerantiæ bestiolis his inesse obstupescentiũ. Sed quoniam in aculeata hæc incidimus, libet obiter Plinij locum perpendere, vbi lib. XI. cap. octauo supra vigesimũ, Aculeus, inquit, in ore vt asilo, siue tabanum dici placet. Vereor ne illud, SIVE TABANVM DICI PLACET, adulterinum sit & subdititium, vt pleraq; adhuc alia apud autorem eundem addita, quæ nisi peritorum hominũ diligentia vetentur, indiligentię illi nomen inurant. Asilus enim diuersus à tabano est, Græcè οἶστρος, vel Marone interprete, *Cui nomen Asilo Romanum est, æstrum Graij dixere vocantes.*

Tabanus verò musca est lenta, cineritia, quæ Græcè μύωψ dicitur. Rarus præte-

rea est asilus, tabanus numerosissimus. Asilũ, inquit Aristoteles, latiusculis quibusdam bestiolis, quæ in fluuijs supernatant, enasci: quamobrem magna asilorum copia circa aquas, vbi id genus bestiolarũ est: tabanos verò ex ligno. Item Sostratus de animalibus quarto, œstrum è fluuiali materia nasci tradit, μύωπα verò ex lignis. Idem Aristoteles alibi sanguinea dicit animalia tabanos & asilos, & passim demùm de singulis separatim meminit. D

PERTVRBATOR.

PEruulgatum verò illud est, vt per hieroglyphicũ asili significetur is qui aliorum otia perturbat, quietisque rebus tumultum aut molestiam affert: est enim is, vt Maro cecinit,

Asper, acerba sonans, quo tota exterrita syluis
Diffugiunt armenta, furit mugitibus æther
Concussus, syluæq́ & sicci ripa Tanagri.
Hoc quondam monstro horribiles exercuit iras
Inachiæ Iuno pestem meditata iuuencæ.

Maronianus autem versus de asilo Romana voce dicto nimirum, ostendit verba illa apud Tranquillũ ab Othone Galbæ manibus deturbato, identidem obmurmurata in damno esse, si, vt vulgata habẽt exemplaria, legamus, τί χαρ μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς. quare castior omnino lectio substituenda. Nam illud quoque quod magna eruditione viri commenti sunt de longis tibijs, adhuc non liquet. E

DE MVSCA.

INstat demùm, nobisque negotium facessit importunissima bestiola, quæ licet ab omnibus solita sit abigi, pertinacia tamen sua peruicit, vt de se multi multa scribere cogerentur: nos ea tantùm quæ ad hieroglyphica faciunt, memorabimus.

IMPORTVNITAS AC IMPVDENTIA.

IMportunitatem sanè atque impudentiam Ægyptij sacerdotes notare si vellent, Muscam haud indecenter faciebant: eã enim vt sæpius & assiduè expellas & à te summouere contendas, tanta tamen impudentia prædita est, vt identidem redire, & infestare te minimè vereatur, nullam tuorum commodorum rationem habeat, siue loquare, siue dormias, siue bibas, siue cibum capias, siue legas, scribas, parata semper adstat, vt in faciem insiliat tuam, infesta, importuna, incommoda, nulli rei nisi fastidio de se concitando idonea. Hinc apud Ciceronem secundo de Oratore, ridiculè dictum de molestissimo iuuene, Abige Muscas puer. Hinc Platonicus vir Æneas summæ philosophus integritatis, dum Euxitheum introducit Theophrasti commenta deludentem, qui dictitabat animas relicto humano corpore id genus bruta sectari, eisque inhærere, quorum opera visæ fuerint imitari, vt Hyperbolum quendam impudentiæ notaret, inquit: Musca item Hyperbolum trahet, quippe par fuit vtriusque impudentia. F

PERTINACIA.

EA tamen improbitas pertinacissima, qua nunquã rebus quietem esse sinit, tanti fuit, vt inter prælia deorum, grauissimasque res poëtarũ principem Homerum illexerit ad eius pertinaciæ perseuerantiã memoriæ demandandam, hieroglyphicumque proponendũ, quo ferox hostis insultat hosti, neque moram neque

requiem

A requiem dat ullam, donec vulnus inflixerit, & audaciæ confidentissimæ munus executus fuerit. Ita enim apud eum legitur:

Καί οἱ μυίης θάρσος ἐνὶ στήθεσσιν ἐνῆκεν,
Ἥ τε καὶ ἐργομένη μάλα περ χροὸς ἀνδρομέοιο Ἰσχανάᾳ δακέειν.

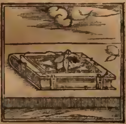
Vnde etiam Hebræis Beelzebub dæmonis nomen, quem aliorum longè principem prędicant, cuius Musca est hieroglyphicum, quod D. Hieronymus agnoscit: nunquam enim cessat ille humanū genus modis omnibus infestare, & modò hos, modò illos ad perniciem laqueos tēdere, ac omnes, quibus nos perdat, vias intentare. Obseruauerat etiam Eucherius, Muscam in diuinis literis modò pro cacodęmone, modò pro impuro atq; malefico homine, modò pro idololatriæ spurcitia poni, eo Solomonis citato loco: Muscæ morituræ exterminant olei suauitatem: hoc est, adeò malignum est Muscarū genus, ac perinde Beelzebub, vt vel si moriendū sit, dū aliqua noceat, quippe vel bonos alicuius mores corrumpat, vel virtutē aliquā infringat, se quoq; simul perdi pro nihilo habeat.

RES GESTA COMINVS.

B MVsca etiam aliquando in Laconū clypeis insigne fuit: quam cùm quidam non omnino vera maiorem in parma figurasset, obijcienti quòd latitandi causa id fecisset: Imò, respondit, signum est, me tam proximè ad hostes accedere, vt Musca ab eis internosci possit.

INDOCILITAS.

QVinetiā indocilitatis hieroglyphicū est Musca: nullum siquidem omnium animantium minus docile existimatur, neq; minoris intellectus. In qua sententia est Plutarchus Symposiacōn octaua decade, duo tantū domestica animalia esse dicens, quę nunquam humano conuictu mansuescant, neq; tactum admittāt, neq; consuetudinem, neq; vllius rei aut disciplinæ cōmunionem, quippe hirundinem & Muscam, quam semper & indocilem, & feram permanere, vti omnibus patet, asseuerat. Videre etiam est in hominibus, eos egregiè temerarios & impuden-

C tes esse, omniaq; audere, qui nulla elegātiori doctrina præditi sunt: contrà alios quo peritiores fuerint, eo modestiores verecundioresq; esse. Hinc apud Horatium hominē notari videas, qui cùm Athenis per annos aliquot libris insenuisset, Romam reuersus statua taciturnior ingrederetur, quippe id cōtra vulgus sentiens: nam sensus ille ex imperiti vulgi opinione desumptus, cùm nimirū intelligat Horatius, probum doctumq; virum, esse malle eruditū, quàm videri, popularemq; aurā illam protinus aspernari. Deniq; verum illud est quod Plinius Nepos ait Epistolis, recta ingenia debilitari verecundia, peruersa cōfirmari audacia. atq; ita quo quis imperitior, eo impudentior atq; iactantior euadit, quod Gręco etiam axiomate confirmatur, ἀμαθία μὲν θάρσος, λογισμὸς δ' ὄκνον φέρει: Imperitia quidem audaciā, eruditum verò rerū examen timiditatem affert. Meritò itaq; viro forti odiosa Musca, & sapienti temeritas. Ideoq; Hercules eas suo de sacello abegisse dicit̄, Myodem quem vocabant earum deum imprecatus. In Olympiæ sacro fortium carmine, tauro, deo eidem, vt aiunt, immolato, nubes earum toto eo agro abire cogebatur. Hunc superius Beelzebuben diximus ex Hieronymo.

CYNICI. D

IN sacris nostrorum literis habetur Cynomyiæ mentio nõ cõtemnenda, quippe inter Ægypti flagella enumerata. Muscam eam caninã pleriq; dicunt, adiecta scilicet ad importunitatem canis etiam impudentia. Cynicorũ sectam animali huic persimilem dicit Adamãtius, qui ad reliquas improbitatis suæ deceptiones, voluptatem etiam et libidinem inter bona summa commemorabant. Nam quòd molesti essent contra ciuiles omnes mores, omnia deridendo, multorũ est testimonio manifestũ. quòd verò & impudentes, vel vnius Diogenis improbũ facinus indicat, qui vel medio in foro spectante populo, hominem, vt ipse iactabat, plantare non erubescebat. Ita pleriq; hodie, dum leuia quædam publicè reprehendunt, grauissima quæq; ipsi sibi permittunt. Apud Eucherium locus animaduertendus est de Cynomyia, quæ nõ Musca canina, vt quidam putant, Psalmo sit accipienda, sed Musca potius omnimoda. quod si admittatur, non per y Græcam literam scribi debet prima syllaba, sed per œ diphthongũ: atq; ita dicendum esset pro Cœnomyia, Muscarum genus omne.

DE EPHEMERO. E

APud Cimmeriũ Bosphorũ Hypani fluuio veluti folliculos acinis maiores ferẽte, gignitur Ephemerus, animal quadrupes volatile, quod nos Diarium appellare possumus.

VNIVS DIEI VITA.

PEr hieroglyphicum eius infantem aliquem, qui nõ vltra vnius diei spatium vitam produxerit, nonnulli significandum censent. Id enim animalis genus vt eruperit è folliculo, in pomeridianũ vsq; diei tempus viuit, & volat, mox descendente sole macrescit & languet, deinde occidente moritur, vita nõ vltra diẽ vnum prorogata. Eiusdem imbecillitatis est papilio, in grandissimæ muscę speciem, colore albido, qui ex folliculo bombycis intra suam araneam cõditi transformatiq; erumpit, candidoq; exceptus velo, oua haud ita multò pòst papauerum seminibus paulò maiora, edit plura numero, mox intra paucissimarum horarum spatium ab ouis editis emoritur: ex quo formari posset hieroglyphicum, quod indicaret, re bene gesta vitam exhalatam, vt Epaminondam Thebanũ, & Leonidam Spartanum fecisse legimus. Ac ne quis commentitiũ ac fabulosum censeat quod super Ephemero autores tradunt, vt bombycem prætereamus, F quem tota iam Italia domi vnusquisq; contueri potest, in Britannijs fluuius est, vel, vt nonnulli tradunt, euripus potius, qui totam fermè insulam diuidit: vtrinque in ripæ marginibus arbores sunt, quæ folliculos ad oui anserini magnitudinem ferunt: hi certo anni tempore in subiectam aquam decidentes, simulac molliti fuerint, aperiuntur, deq; singulis singulæ exclusæ aues abuolant, pipionibus paulò minores, candore insigni, alisq; adeò plumatis, vt altè statim auferantur, neq; quò migrent vlli adhuc compertum aiunt.

DE CICADA.

VT verò bestiolis his finẽ imponamus, admonet Cicada, quę cõtinuati soni raucitate molesta, nos omnino videtur edocere, vt eius exemplo tædio esse caueamus, tam multa congerentes. Eius igitur hieroglyphica prosecuti, aues iam & volatilia reliqua valere iubebimus.

INITIATVS SACRIS.

AEgyptij sacerdotes hominem sacris initiatũ, & mysticæ disciplinæ peritiam assecu-

A assecutum, per cicadam significabant, in eam scilicet admirationem adducti, quòd animal tam exiguum, nullo oris cõmodo, non faucibus, non lingua prędi tum, tam argutè caneret tamen, tamq́ altum insonaret. Esse huius instar doctrinam mysticam, & suas præsertim literas, quæ nullo syllabarum complexu, nulla partium orationis textura constructæ, sed sola animalis cuiuspiã, vel alterius rei repræsentatione, absolutæ significationis orationem facere videantur, quę sese longè diuerso ab alijs literis modo legendam exhibeat. Putabant verò Ægyptij Cicadam, vt apud Horum legere est, per aculeum emodulari, quòd motu suo stridorem cieret veluti plectrũ quo citharæ pulsantur: ore quippe caret Cicada, eademq́ cæca est, prolixum tamen quiddam, compactum indiuisumq́ gerit, simile ei quod linguæ speciem refert in ijs, quibus aculeus in ore est, eoq́ ipso rorem haurit, quod vnũm illi & peculiare est alimentum. Vnde apud Maronem:

Dum cytiso pascentur apes, dum rore cicadæ.

Cęterùm de sono diuersa est aliorum sententia, quippe qui attritus sit interioris spiritus. Quinetiam experimẽto compertum est, Cicadam non canere per oris B aculeum, sed colliso, attrito agitatoq́ frequenter cauo vtero, quod pueri digitorum stimulatione non semel explorauimus.

DICACITATIS CASTIGATIO.

CVm verò sonus ipsius animalis argutus quidam stridor potius sit, quàm cantus vllus, & strepitu aures offendat, natum inde prouerbiũ, Cicadę vterum ne scabito, quotiens reprimenda est cuiuspiam dicacitas aut petulãtia, vt si pergat dicere quod vult, scurriliq́ aut maledico morsu impatientiorẽ aliquem tetigerit, ipse postea repercussus, quæ nollet audiens erubescat. Et quod in hanc sententiam ait Hesiodus:

Εἰ δὲ κακὸν τ' εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.

Et huiusmodi apud Sophoclem, Euripidem & Plutarchũ plura. Proclus Diadochus putat Cicadę cantum ex alarum, qualescunq́ sunt, attritu prouenire: ait enim, ὁ τέττιξ ᾄδει ὑπὸ ταῖς πτέρυξι τρίβων ἑαυτὸν, καὶ ἦχον ἐκπέμπων: Cicada canit alarum freta ministerio, semetipsam applodens, & strepitum ita ciens. Quod & Hesiodus agnoscit, πυκινὸν ὑπὸ πτέρυγας.

VANA GARRVLITAS.

C CVr autem nonnulli vanã & inanem garrulitatem per Cicadam significari dixerint, ex Aristotele, quem non intellexerunt, desumptum crediderim, qui Platonis ideas à materia disseparatas, prioribus analyticis τερετίσματα esse dixerit, quippe vt nonnulli aiunt interpretes, nihil nisi inanem cantilenæ cuiusdam garrulitatem præ se ferentes. Quem Cicadarum cantum vt importunũ & impudentem, ita Demetrius philosophus notat, cùm à Domitiano pulsus Italia cum Apollonio quereretur: Cicadis, inquit, impunè licet obstrepere, nobis ne quidem mutire fas est. Apud Aristophanem, τέττιγας, quę iustus sermo commendauerat, iniustus ait Cicadarũ plena esse. Sedenim quantũ ad Aristotelis τερετίσματα pertinet, piè magis fecerimus, si dixerimus discipulum longè honestius, quàm alij putent, de præceptore suo loqui, sanctiusq́ sentire super ideis, quàm interpretes, nostri præsertim temporis opinentur: quippe cùm Aristoteles de ijs tractaret quæ fa-

cerent ad demonſtrationẽ per ea quæ ipſe conſtituit artis elementa, nõ obiicien D das huc ait ideas Platonis, quia τορευτίσματα ſunt, hoc eſt, myſticum quiddam ſapiunt, atq; ideo nihil ad demonſtrationem qua de nos hic agimus, conferũt: ingenij illud, atq; animi ſupra ſenſum elati negotiũ eſt, hoc quod præ manibus eſt nobis, vni applicitum eſt ſenſui. Vocabulum enim τορευτίσματα, inter alia ſignificata myſteriũ etiam ſignificat: & ſuperius Cicadam myſtici hominis hieroglyphicum Ægyptijs eſſe commonſtrauimus. Sanè verò Propertius in garrulitatis ſignificatum acanthidem lenam vocat, à ſermonis tædio & loquacitate, auriũq; offenſione: nam acanthias Cicadæ epitheton eſt, quin & Cicadæ ſpecies Heſychio. Aiunt porrò, ex eo animaliũ genere fœminas ſemper taciturnas eſſe, quod nonnulli ad frigiditatem referunt, qua ſint egregiè præditæ.

NOBILITAS GENERIS.

ILlud minimè prætereundum, Cicadam apud Athenienſes generis nobilitatem ſignificaſſe, quod apud Thucydidem in liminari pagina comperies, qui τεττιγοφόρους, hoc eſt, Cicadigeros eos appellat, quòd apud Atheniẽſes inſtitutum erat, cicadas ex auro capitis ornamento geſtare, quæ indigenas & ingenuos ab E aduenis & ſeruis diſtinguerent. Cauſam nonnulli cõminiſcuntur, quòd Cicadę maximè omniũ animalium indigenæ videantur: in ea ſiquidem regione qua genitę, viuunt moriunturq;, cùm reliqua ferè omnia animalia aliquò migrẽt, neq; ſedem vllam firmam habere perſeuerẽt. In vnaquaq; verò ciuitate & municipio eos nobiliores dicimus, quorũ maiores pluribus antè annis in patria ſua claruerint: obiectatumq; ideo Ciceroni totiens in opprobrium, quòd vir nouus eſſet, quia plurimùm odioſa ſolet eſſe nouorum hominum ambitio, cùm Rempub. in quam recèns adſciti fuerint, adminiſtrare contendunt.

MVSICA.

QVamvis autem alij aliter Cicadarum cantum acceperint, plures illi fuere qui Muſicen hinc intelligi cenſuerint: ideoq; Cicada in citharœdi ſtatua citharæ inſidens, hieroglyphicũ dedicabatur: quem morem Strabo latius interpretatur: quanquã nuſquã deſunt Græcorũ ſabulę, Eunomi citharœdi ſtatuam celebrantium cum cithara, cui Cicada inſideret, propterea quòd is cum Ariſtone Rhegino, Pithijs, muſico certamine deſtitutus eſt, F chorda vna fracta: verùm aiunt Cicadam adfuiſſe ſuperuolantem, quæ ſuppleuerit vocis illius vicem. Et apud Theocritum paſtor, qui Thyrſin commendare vult à carminis ſuauitate, melius eum canere quàm Cicadas, ruſtica & paſtorali ſimplicitate dixit. Deq; hac Plotinus mihi videt intellexiſſe potiſsimùm, cùm homines muſicis modulis affectos ac delinitos, in animalia muſica renaſci diſſerit. Quin & fabella recitatur à Platone, fuiſſe olim quoſdam muſicos homines qui cantu adeò allicerentur, vt præ modulatione cibumq; potumq; negligerent, eoq; demum macilentiæ redactos, vt in Cicadas abierint, qui famem adhuc nullo alio cibo quàm cantu leuent. Videre verò eſt homines eos qui ſermocinationibus & loquacitati prolixius æquo dediti ſunt, corpore eſſe maiori ex parte graciliori: corpora enim extenuari ſermone nimio, philoſophi profitentur, quorum è numero Lucretius noſter ita philoſophatur:

Nec

A *Nec te fallat item quid corporis auferat, & quid*
Detrahat ex hominum neruis ac viribus ipſis
Perpetuus ſermo, nigrai noctis ad vmbram
Auroræ productus ab exoriente nitore,
Præſertim ſi cum ſummo eſt clamore profuſus.

Sed ſatis iam obſtrepere cum Cicada viſi ſumus, quare ſit iam nugandi modus.

DE ARANEO.

IMportunū fortè videatur inſectis his, atq; iiſdem volatilibus, Araneum aggregare: ſed traxit me beſtiolæ leuitas propémodū volatilis, vt inter hæc locum ei conſtituerem. Præterea, veluti nullus eſt illi angulus imperuius, haudquaquã vlla erit inuidia, ſi huius quoque commentarij angulum occuparit.

INANE OPVS.

EX carmine quidem Catulliano, per Araneum inane opus, nulliusq; precij
B aut momenti rem ſignificari didicimus, vbi de ſe ipſe iocatus ait:

Nam tui Catulli Plenus ſacculus eſt aranearum.

Quod ſibi deſumpſit Lucianus in Pſeudologiſta: εὐρῶτος καὶ ἀραχνίων μεστὰ, carie & araneis oppleta. Verùm & ex hiſtoriæ ſacræ ſcriptoribus, ſignificatū idem Præſulibus noſtris nō improbatū accipimus. Eo ſiquidē tēpore atq; hora, qua Gregorius Patriarcha Conſtantinopolitanus, & Macarius, & Pyrrhus & ſocij, qui vnam in Domino noſtro IESV Chriſto naturã & voluntatem aſſerebant, centum & quinquaginta Præſulum ſententia damnati ſunt, plurimæ Araneorū telæ, maxima omnium admiratione, in medium populum cecidere: ex quo ſignificatū eſt, eas hæreticorū ſordes Aranearum inſtar inanes fuiſſe, eoq; conuentu ſolennīq; iudicio diſiectas eſſe. Nonageſimo ſanè pſalmo de infirmitate huiuſmodi legas: Anni noſtri quaſi Aranea reputantur: nam ea magna cura & ingenti labore contexitur, ob tenuitatem verò minimo quolibet occurſu diſſipatur. Alio pſalmo: Tabeſcere feciſti velut araneam animam meam, ſuper eadem imbecillitate humana dictū volunt. Et earum telæ, vt Eucherius, concupiſcentiæ noſtræ
C opera ſunt, quæ nulla denſantur ſoliditate, venti cuiuſlibet humani iniuriæ expoſita. Apud alios ita interpretatum inuenias: Exile admodum animal eſt Aranea, & anima flagellis & amaritudine conſcientiæ perculſa macerataq;, attenuari videtur: cōtrà cùm genio dat operam, pingueſcere dicitur, & opiparè ſaginari. Sunt qui ex Hebraico non Araneam, ſed tineam hìc ponant.

PLVVIA.

ALioqui tela huiuſmodi futuræ indicium eſt pluuiæ, quòd animal id ſereno texere quodammodo vereatur, non ignarum ſerenitatibus tenuem magis ac perflatibus obnoxium eſſe aërem, quibus ambobus opera ſua diſſipari contingit: nubilum verò, vtpote craſſiorem glutinoſioremq;, eius operis tenuitati commodiorem experitur.

LEGVM INÆQVALITAS.

VVlgus verò non ineptè per Aranearum telas & retia, apto admodum hieroglyphico legum notat inæqualitatem, propterea quòd veluti muſcæ & volatilia alia puſilla, ſi in eas inciderint, capiuntur & pereunt, fortiora verò animalia perrupto texto facilè quoquò libuerit elabuntur: ita leges imbecillam & tenuem plebeculam cohibent atq; caſtigāt, potentioribus verò nihil aduerſan-

tur, qui eas ex arbitrio tollunt, ſcindunt, abrogant, & refigunt. At non ita Antiochus tertius, qui ciuitatibus ſibi ſubditis ſcripſerat, vt ſi quid vnquam per literas mandaſſet quod legibus aduerſaretur, ne curarent, tanquam illud eſſet ſe neſciente ſcriptum. D

DIALECTICA.

PEr Araneas Ariſton Chius Dialecticorum ſermones intelligebat, quæ quidem artificioſe admodum elaboratæ eſſent, nulli verò inſeruirent vſui. Eandem idem diſciplinā cœno in vijs iacenti aſsimilabat, nulli quippe vtilitati eſſe, ingredientibus autē & impedimento & moleſtiæ. Idem eos qui diſciplinæ huic operam curioſius darent, ijs qui cancros largè veſcerentur ſimiles eſſe dictitabat, exigui enim cibi cauſa circa magnum teſtarū cumulum occupari. Dialecticam verò omnem Zeno Philoſophus iuſtis quidem mēſuris comparabat, quibus tamen eius artis periti non triticum aut vtile quidpiam metirentur, ſed paleas, aut quiſquilias alias id genus.

DE TIPPVLA. E

VErùm ecce tibi Tippulam, mihi nihil tale cogitanti, necꝫ ſentienti, ex improuiſo huc irrupiſſe: quare quid ea quocꝫ ſibi velit, videamus, etiamſi nihil ab Ægyptijs, quod meminerim, ſuper ea traditum habeatur.

LEVITAS.

SVnt qui ſummā leuitatem, vtputa quam Maro de Camilla canit, per Tippulam aptè ſignificari poſſe dicant. Beſtiolæ quippe genus id ſex pedibus præditum, ſed tantæ leuitatis, vt ſuper aquam currens non deſideat. Hinc Plautus: Necꝫ Tippula leuius eſt pondus, quàm fides lenonia.

PIERIVS VALERIANVS AD NOBILISS. MAXIME'QVE REVERENDVM IOANNEM GRIMANVM PATRIARCHAM AQVILEGIENSEM, DE IIS QVAE PER Delphinum & Polypum ſignificantur, ex ſacris Ægyptiorum literis. F

LVſtricis diebus, qui proximè præterierunt, cùm Pientiſsime Præſul purificationis ergò puluinaria ſeptem te ſecuti inuiſiſſemus, eſſemq́ vnà tecū eruditiſsimi viri Angelus Colotius, Baptiſta Caſalius, Pinpinelus, Antonius Maroſticanus, & Petrus Aleander, quibus candidius nil terra tulit, quorum cōmendatione tuam ego amicitiā recens indeptus eram, multaq́ inter equitandū de ambitioſiſsimo monimentorū ſtudio, quod veteribus illis adeò placuiſſet, vltro citroq́ dicerentur: ſuggerebant enim argumentū tot diſiectorū paſsim ædificiorū moles tam immanes, quæ tota geſtatione noſtra occurrebant: magnamq́ dicendi materiā ſumminiſtrabat arcana illa pingendi cælandiq́ ratio, quæ apud eos fuiſſet, qui mutam quandā orationem per rerū imagines mente concipiendam, non vllo vocis ſono, literarum'ue complexu enunciandā excogitaſſent, autoribus dubio procul Aegypti ſacerdotibus, quos vniuerſæ mox nationes, vbi vbi vlla rerū diſciplina vigeat, tacito conſenſu cunctis in operibus imitari ſtuduiſſent. Sub hoc ſermone Quirinale prætervecti, ad Altæ ſemitæ latus deflexeramus, in hortos tuos, vbi antiquiſsimi operis templum olim fuit, in quo ruinis obruto ſigna etiamnum pleraq́ vetuſtiſsima ſub ruderibus ſubterranei eius templi reperta à vobis fuerant, ad quæ ſpectanda magna ingenuorum multitudo confluebat. inter ea

autem

A *autem opera præcipuum erat Veneris simulachrum, quæ Cupidinem manu regebat, ipse verò
*Delphinum cauda apprehensum surrigebat, ille Polypum iuxta Cupidinis pedes hærentem solo
*mordicùs apprenderat. Hîc tu, qui veterum operibus adeò delectaris, quærebas, quid id sibi vel-
*let argumentum. Neq; aberant ex loci curatoribus, qui visitantium opiniones exceperant innu-
*meras, plurimùm verò qui rem temerè factam arbitrabantur, animaliáq; illa ad ornatum tan-
*tùm apposita putarent: vel si quod in ea re consilium fuisset, certè non vllum aliud, nisi vt statuæ
*penè nudæ aliquo firmarentur fulcimento, facile lapsuræ nisi adminiculis huiusmodi veluti ad-
*glutinatæ præsepitæq; sustentarētur, neq; alterius cuiuspiam rei significationem præ se ferre: nisi
*fortè quis diceret, Venerem mari ortam, maternisq; pecoribus Cupidinem adblandiri. Tuq;, mi
*Domine, ad me conuersus, quid super hoc mihi videretur postulasti. Ego autem argumentum id
*omne ad Aegyptiorum traxi disciplinam: tuq; Vir amplissime libenter auscultare me visus es,
*meamq; dictionem amici reliqui non improbarunt. Proinde rogasti me, vt quæ super Delphino
*& Polypo huiusmodi disseruissem, ea scriptis explicata tibi darem, velle te per otium rem diligen
*tius examinare. Feci quod petieras, idq; libenter admodum, quòd magnopere gaudebam datam
B *mihi occasionem, qua possem tibi tam studioso, tam pio, tam planè probo Principi in ea re mo-
*rem gerere, in qua per dies aliquot industriam ego meam, quantulacunq; esse poterat, exercuis-
*sem. Misi igitur ad te pisces eos duos quos poposceras, atq; ea simul òmnia, quæ illis capiundis in
*verriculo deprensa sunt. Nam multa Delphinus dum mare cauda verrit in sagenam immisit:
*& Polypus cirris, & quibus exasperantur cotyledonibus fretus, plurima secum attraxit, nullo di
*scrimine congesta. Ea vtiliáne essent, an invtilia, nolui meum esse iudicium, sed ipsum rete provt
*eductum erat, cum tota præda protinus afferendum ad te curaui. Tuum erit quæ vsui fore vide-
*buntur, verriculo in siccum attracto, seligere: quæ minus ad rem faciēt, eijcere. Sed antea quàm
*ad complexum figurarum, quas explicaturi sumus, aggrediamur, necessarium esse visum alter-
*vtrius simplicia significata percurrere, vt habita singulorum cognitione, faciliùs coagmentatio-
nem ipsam conficere possimus.

DE DELPHINO.

INCOLVMITAS.

INCIPIENTES igitur à Delphino, id in primis referre libet
quod totiens in humani generis beneficium cessit, quippe pleris-
C que mortalium extremo vitæ periculo laborantibus, ab animali
hoc sponte auxilium allatum. Neque enim temerè frænatus Del-
phinus pictus, incolumitatis indicium fuit, quod dubio procul
ob multos ab vndis eius opera seruatos factum opinamur. In Neptuni siquidē
templo, quod apud Isthmon erat, visebatur Palæmon puer super Delphine &
auro & ebore confectus, quem Herodes Atheniensis dicauerat. Nam & Palæ-
moni nautæ pro incolumi nauigatione vota faciunt. Idem enim & Melicerta &
Portunus est, cui, vt apud Virgilium habetur, seruati votum soluunt in littore
nautæ, vt Glauco, & Panopeæ.

TARAS.

QVod verò signum in argēteo numo Delphino vehitur, TARAS is est, vt etiam indicat inscriptio, de quo Aristoteles meminit Tarentinorum politia, apud quos numisma numum dicit appellari, in qua Taras Herculis Delphino vectus. quanquam apud Asiaticos quoq; puerum Delphino insidentem fuisse in numis, tradit Strabo. Sed Phalantum Lacedæmonem memorat Pausanias, qui Tarentum coloniam duxit, priusquàm Italiam attingeret naufragium in Crisæo mari fecisse, cui Delphinus opem tulerit, sublatumq; dorso in littus incolumem exposuerit. Stesichorus historiam huic similem Crithei testimo-

nio recenset, Telemachũ Vlyssis filium cùm adhuc puer in alto maris littore lusitaret, in subiectas aquas corruisse, mox Delphinorum beneficio receptum, qui puerum surrexerint, & exposuerint, idcirco patrem Delphinorum insigne postmodum studiosius adamasse, eamq́ue sculpturam & in ense & scutis habuisse, & in annulo vsum pro sigillo. Quare apud Lycophronem eum ἁλοιφόμορον appellari comperias: quod ea etiam de causa fortè dictum existimes, quòd Philostratus eum subsimum fuisse dicit. Delphini verò & simo admodum rostro sunt, vnde animal repandirostrum, Pacuuio. Et Simonis nomine gaudent appellari, quasi vocem intelligant. Vt verò interim omittamus Arionem Delphini opera & vectatione, de latronum nautarum manibus liberatũ: cuius rei testimoniũ diutissimè in Tænaro habitum donarium, ex ære Delphinus cum insidente Arione: quod argumentum in numis etiam cusum vidi, eum quippe nudum Delphino vectum, dextera victoriã prætendere, læua lyram sustinere. Prætereamusq́ue Hesiodi poëtæ per errorem in templo Nemeæi Iouis ab incolis trucidati cadauer, quod in mare fuerat à percussoribus abiectum, à Delphino inter Locridem & Eubœam expositum. Et Melicertæ corpus, quod in Isthmo Delphinus expo- E suerat, inuentum à Sysipho. Virginem quandam Lesbiam vetusti autores tradidere cum amatore suo demersos in aquam, Delphinorum auxilio incolumes euasisse. Veteres deniq́ue Delphinum tanta veneratione prosequebãtur, vt eum neq́ue venarentur, neq́ue vllo pacto lædere fas iudicarent: quæ quidem religio in ætatem vsq́ue nostram propagata est, cùm multos reperias qui Delphinum vel interficere, vel vesci ea de causa scelus putent, quòd quædam illi sint cum humano genere commercia, promptuariumq́ue sit nauigantibus auxilium.

BACCHVS.

QVòd verò Delphinũ Baccho adpingunt, nõ solùm ad fabulã spectat, sed etiam ad historiã, quòd vinum marina aqua mixtum facilius cõseruatur, vt Columella scribit se ab agricola patruo didicisse. Et Dionysius hac de causa ad mare fugisse fingitur, quod apud Athenęum habemus. Cur verò aqua maris adeò vino conferat, rationem & Plinius & Dioscorides & alij tradidere.

APOLLO DELPHICVS.

ATqui non Neptuno & Baccho solùm, verùm etiam Apollini Delphines F dedicantur, multasq́ue eius aras apud Græcos Delphinis insculptas fuisse, Plutarchus attestatur. Ad hæc nõnulli addunt, Apollinem Delphini specie adnasse ad Delphos, apud quos præcipuè colitur: quanquam & Delphi antea fuerant Neptuno sacri, vti Calauria Trœzeniorum insula Apollini, quæ loca mox dij ipsi inuicem permutarint, vt apud Pausaniam est. De Calauria tamen nescio quid diuersum tradit Stephanus, cuius opus De gentibus, Hermolaus Byzantius in compẽdium redegit. Quantum verò pertinet ad Apollinem in Delphinum transmutatum, Creticum commẽtum aiunt: illi enim Apollinem totius salutis autorem celebrabant, neq́ue quenquam vllum euadere infortunium arbitrabantur, nisi Apollinis ope sospitaretur. ad quod fortè tacitè respexit Horatius, Sermonibus, vbi se garruli cuiusdam importunitatem, qui hominem necabat, euasisse gauisus ait, Sic me seruauit Apollo: quamvis de foro loquatur, quò nugator ille in ius tractus fuerat: ibi enim erat Apollinis templum. Cretes denique ab vnoquoq́ue malo liberationem Apollini ferebant acceptam. Nam & quòd fabulæ fabulantur homines in Delphinos transmutatos, ea de causa confictum aiunt, quòd Delphinis ducibus nautæ seruati fuerint.

PERI-

A PERICVLORVM FVGA.

APud nostros etiam vulgò Delphini sunt tuti receptus indicia, quippe qui quotiens futuram tempestatem præsentiunt, in portus accurrere, déque vndis exilire cernuntur, quasi velint reliquos inuitare, vt in stationes properè se recipiant, neque nauigia alto credant. D. etiam Thomas Delphinum ait futuræ tempestatis prognosticũ esse minimè cõtemnendũ, vbi visus fuerit in maris superficie frequentius se vibrare, aut plures quodammodo lasciuire inter se colludentes. Causam philosophi deprehendêre, quòd hyemali procella ingruente, cõsurgunt exhalationes ab imo mari, quæ hyemis fomenta suggerunt, calórque tunc in Delphinis excitatur: caloris verò cùm propria sit agitatio, euenit vt idem animal sæpius emergat, séque frequentius ostentet. Vnde illud apud Pliniũ, Delphinos tranquillo mari lasciuientes, flatum ex qua veniunt parte præsagire.

IMPERIVM MARIS.

ITa verò Delphinus maris regem significat, vt pro aqua marique ipso passim in numis excudatur. Præcipuè autem Sunij Neptunus sub Delphinis imagine B colebatur. Neptuno verò aquarũ domino nullo non in signo eius adsculpebatur. Pulcherrimus extat numus, cuius inscriptio est, NERO CLAVDIVS CÆSAR AVG. GER. P. M. TRI. P. IMP. PP. vbi Neptunũ ipsum videas in portu sedentem, id enim quietis indiciũ: dextera temonem terræ adprimentẽ, quod signum nauigationis est in portum fossilem: læua verò Delphinũ amplectentem, quod maris blanditias & tranquillitatem ostendit, irámque & cõmotionem fluctuũ omnem ibi demolitã. Ibidem celeberrima illius ædificij forma est, cum inscriptione, POR. OST. In qua quidem portus illius effigie naues diuersi generis minutissima figura elaboratas, nõ sine magna artificis cõmendatione conspicias. Atque vt hinc hieroglyphicum, quo de agitur, interpretari aggrediamur, epigramma Græcum extat, cur Cupidinis signum vna manu Delphinum, altera flores contineat, in hunc modum interpretatione facta:

Οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος,
Τῇ γὰρ μὲν γαῖαν, τῇ δὲ θάλασσαν ἔχει.

Non temerè quippe illum vna manu Delphinum, altera flores cõtinere, vtpote C qui sit hinc terræ dominus, inde maris. Est & in numo M. Agrippæ L. F. COS. III. Neptuno reduci signum S. C. cusum, in quo Neptunus læua tridenti altè innititur, dextera verò Delphinũ exporrigit. In Q. Nasidij numo nauis est cum stella & velo pleno, ab altera parte caput, tridente ab occipitio posito: infrà Delphinus est: inscriptio, NEPTVNI. quod tutam Q. Nasidij nauigationem Neptuni beneficio peractam indicat. Tam igitur ex ijs quæ dicta sunt, Delphinum ante omnia maritima Neptuno sacrum intelleximus, quàm reliquarum etiam aquarum symbolum, ex celebri Corinthiorũ signo, apud quos fons fuit, in quo Neptunus æneus situs erat, sub cuius pedibus Delphinus aquam effundebat. Sed enim cùm hæc multa sint, hæc de Neptuno dicta sufficiant, si modò id addidero, quòd per Neptunum vice versa, vnusquisque etiam piscis accipitur, vt apud Næuium: Coquus edit Neptunum, Venerem, Cererem: hoc est, pisces, olera, panem. vbi aduertendum Venerem hortis præfici.

VELOCITAS.

ESt & illud præcipuum ex Delphino significatum, vt sit velocitatis indiciũ, aut mirificæ agilitatis. Constat enim vnicuique maris accolæ, quanta se velocitate Delphini iaculẽtur, quæ cùm refertur, incredibilis habetur ijs qui nõ spe-

ctarint. Est autem dubio procul velocissimũ omnium animalium tum aquatiliũ D tum terrestrium, quippe qui malos etiam nauigiorum maiorũ supersiliant, perinde ac sagitta pernices, vt apud Aristotelem habetur, ἁπάντων δοκεῖ εἶναι ζῴων τάχυστον καὶ τῶν ἐνύδρων καὶ τῶν χερσαίων, καὶ ὑπεράλλονται πλοίων μεγάλων ἱστούς. De agilitate verò, qua maximè præditus est, prouerbium emanauit, Delphinum nare doces, si quis imperitus peritissimũ instituere aggrediatur: perinde ac illud, Sus Mineruã: quod eruditissime Præsul, in me forsitan nõ immeritò retorseris, q̃ de ijs ad te scribere cœperim, quæ tu longè me plenius & melius alios docere possis. Nam & illud nosti, Nemeis, Milesiam saltu pernicissimũ Delphino assimilatum à Pindaro.

CITA NAVIGATIO.

IN nauigatione autem cùm celeritas in primis expetatur, non incongruè Delphinus est nauigandi signum, siue quòd ipsi naues obuiã factas comitantur, & quodam gratulationis affectu choreas circumducãt. Ab ea verò sulcandi maris facilitate qua Tyrrheni plurimùm olim claruere, qui piraticã exercentes vniuerso ferè orbi terrori erant, Delphinorum cognomentum in Græcorum fabulis adepti sunt, cùm præsertim Pelasgi, referente Myrsilo, Crotone occupata Tyrrhenam etiam regionem inuasissent, in qua diutius cohabitantes nauticam didicere. Habiti verò inter piratas etiam Pelasgi, vnde nationibus reliquis inuidiæ plenum erat eorũ nomen, idq; apud Maronẽ semper ad contumeliam ponitur. E

MATVRITAS.

PEruulgatum verò illud est, quod maturè agendum significat, si Delphinus anchoræ vel alligetur, vel, vt veteres fecerunt, obuoluatur, vno contationẽ, altero celeritatem significante, quæ simul iuncta, inuicemq; temperata, maturitatem faciunt, & quod Horatius ait, & properare loco & cessare indicãt: id Græci σπεῦδε βραδέως enunciarunt. Sunt qui hieroglyphici huius inuentum Augusto tribuant, quòd & adagium & signum huiusmodi solitus sit identidem repetere. Habetur ea species, qua Delphinus anchoræ se circumuoluit, in Titi Vespasiani numis. Sed fortè non displiceat in huiusmodi significatũ trahere, quod in numo quodam æreo apud Maffæos inspexi Romæ, bouem humana facie personatum, supra quem Delphinus imminet: per hunc enim celeritatem, per bouem tarditatem intelligimus, quæ illius animalis propria est. Actionem verò ex humana facie colligimus, quòd hominum proprium in primis sit res gerere. quanquam de boue laruato alibi. F

AMOR IN SIMPLICIOREM ÆTATEM.

INuenio etiã ex Delphini simulachro amorem in simpliciorem ætatem significari, quem puerilis ætatis amasium non vno exploratum est exemplo, qualia ab vtroq; Plinio referuntur: vt non immeritò tot in numis Delphinum cernere sit ab alato Cupidine frænatum. Et Veneris statuas plerasq; vidimus, quibus adsculptus est Cupido, qui vel Delphino insideat, vel alio quoquo modo regat eum apprehensum.

GRATVS ANIMVS.

NEq; tamen ea pro fabulis habenda quæ recitat Pausanias, qui grati animi signũ in hoc animali se vidisse in Poroselene Ioniæ vrbe testatur: inclamatus enim à puero, properare ad eũ solebat, subiectoq; dorso ei, si adlibuisset, ad vecturam sese accommodabat, propterea quòd ab eo redemptus piscatorũ manus euaserat, curato etiam vulnere quod illi fecerant. Ab Egeside proditum ait Plinius, in Ialyso Rhodiorum vrbe Hermiam puerum Delphino longa consue

tudine

A tudine vectari solitũ per fluctus, sed subita mox procella superueniente demersum. Idemq́ Naupacti etiam accidisse, à Theophrasto est literarum monumentis datus. Admiratur Plutarchus tantam animalis istius humanitatẽ, siquidem non educatione, veluti canes & equi, non vlla alia necessitate, velut elephanti pantheræq́ & leones ab hominibus liberati, sed genuino quodã affectu spontè sint humani generis amatores: ideoq́ crocodilorum hostes infensissimi, propterea quòd crocodilus humano semper generi insidiatur, atq; ita ipsa naturæ repugnantia inimicitias generat.

NEQVITIA.

PHysiognomici sanè lasciuos & petulantes eos in primis iudicãt, qui simum, vt Delphini, nasum habeant: propterea q́ Socrati nequitia, quam ex ipsa facie præ se ferret, vitio data est, quod ita se natura affectum inficias non iuit: cæterùm se naturam cõtinentia domuisse: id quod etiam Plato in Symposij fine multis argumentis testatum facere est aggressus.

ADVLATORVM INFIDELITAS.

B NOn prætèribo hîc, quod Socion philosophus ait Delphinum adulatorem esse, qui ciborũ reliquijs, quæ à nauigãtibus affatim in mare proijciuntur, allecti comiterq́ accepti saturatiq́, natãtes quandiu affatim vnda subest ac suppetit officiose comitantur, in siccum verò littus nunquam excedunt. Sic adulatores, quandiu tranquillitas affulget, permanent, amicos in hoc vitæ cursu dum plana faciliaq́ & prospera omnia sunt, adeunt, deducunt, colunt: cùm verò scrupea difficiliaq́ acciderint, statim abscedunt: de quibus Horatius noster:

At vulgus infidum & meretrix retro
Periura cedit, diffugiunt cadis
Cum fæce siccatis amici
Ferre iugum pariter dolosi.

GIBBEROSI.

VVlgò verò vsurpatum, vt gibberosos Delphini cognomento notemus. Et antiquissimus autor Pacuuius, animalia hæc incuruiceruicũ pecus appellauit. Sed & gibba suum habet significatũ, vtpote quę futurorum indicium sit, vt apud Tranquillum aruspices Domitiani gibbam per somniũ sibi accessisse visam interpretati sunt. Et quoniam pars est prudentiæ, futura præuidere, gibbe-
C rosos aiunt omnes astutos esse, multaq́ pollere sagacitate.

IMPVRI AMORIS SATIETAS.

MAximè verò mihi natura ipsa per Delphinũ philosophari videtur, quem terra procul, adeò violentum, pernicem atq; agilem esse iusserit, eundem autem simulatq́ terram attigerit, vix in arenam exceptũ confestim emori: vnde dixerit Horatius de re maximè absurda, contraria, & sibi valde repugnanti, Pingit Delphinum in syluis. Ita impatiens est animal hoc terreni soli. Adagiũ verò est in eos qui magnum aliquid polliciti, minimũ præstiterint, ἀλλ' ὁ δελφὶν ἐν χέρσῳ βία. Quæ quidem eò spectãt, vt cùm amorem ex Delphino significari ostẽderimus, eatenus amorem omnia virtutis experimenta pręstare admoneamur, quatenus terra procul in alto sese exercet, & in sublime sæpius sese cœlum versus, marinæ vndæ purificatione expiatus, ac sereni tantùm aëris affectator eiaculatur. Terra autem & animalia terræ addicta, vti serpentes, sues, & alia quædam, voluptariæ mollitudinis indicia sunt, tum ipsam rei venereæ spurcitiam innuũt, quò simulatq; Delphinis accesserit, statim expirat. Huiusmodi enim est impuri amoris cõditio, vt cùm quis id, quod longo temporis interuallo appetierit studiosiusq́ ambiuerit, assecutus est, in amando deinceps flaccescere ac refrigerari videatur,

plerunque etiam vel fastidio, vel odio succedente, tam alienus ab amata re fiat, vt nihil magis auersetur. Hinc illæ deceptorum querelæ: D

Cui mea virginitas auibus libata sinistris?

Hinc apud Maronem exclamat Dido:

Te propter Libycæ gentes Nomadumque tyranni
Odere, infensi Tyrij, te propter eundem
Extinctus pudor, & qua sola sydera adibam
Fama prior: cui me moribundam deseris hospes?

Quare Lysias apud Platonem, amantes ait, cumprimũ libidinem expleuerint, collati beneficij pœnitere: id quod in eo accidit amore, qui turpitudini sit emancipatus. In eo verò quem neque Plato, neque alius quispiam pro dignitate satis vnquam laudauit, longè aliter euenire manifestum est.

DE POLYPO.

ENumeratis quæ apud autores, quos legere licuit, habentur, Delphini significationibus, ad Polypum res ipsa, quæ præ manibus est tra- E ducit, vt demùm quid sibi velit Delphinus qui Polypum mordicùs apprehenderit, conijcere valeamus.

REI FAMILIARIS ACCVMVLATOR.

AEgyptij sacerdotes hominẽ qui rem familiarem ex quibuscunque rebus, vtilibus simul ac invtilibus, nullo discrimine, nulliusque rei ratione habita, congereret augeretque, significare si vellent, Polypũ pingere soliti sunt. Ille enim cùm prodigè admodũ multa deuoret, prudens tamẽ rei familiaris omnia temerè colligit & conuenatur, & in cubili suo recondit, selectisque vtilibus atque cõsumptis, invtilia mox, quippe testas, & cancrorum crustas, & putamina conchularum, & spinas pisciculorum abigit. Eos Ælianus vehementes ait esse ad vorandũ quæcunque oblata fuerint, esseque adeò impotentes, vt ne pastu quidẽ mutuo abstinere deprehendantur, quique in retibus minores inclusi fuerint, maiorum escam esse.

OMNIVM ABLIGVRITOR.

QVin etiã eum qui aliena abligurierit, & sua mox absumat, notare cùm vellent, Polypum flagella curtum & detruncatum effingebãt. Asserunt enim F autores Ægyptij, Polypum ita famis impatientẽ esse, vt si alius cibus non suggeratur quem deuoret, proprijs flagellis vesci. Vnde dixerit Alcæus ἔδω δ' ἐμαυτὸν ὡς πολύπους, (quem versum citat Athenæus) Ipsum me comedo vt Polypus. Hesiodus quoque ἐν ἔργοις cũ Ægyptijs sentiens de Polypo ait: ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει, quique suo exossis pede vescitur. Præterea Oppianus Halieuticis: ἀλλ' οὐχ ἐλαφυρῇσιν, ἀεὶ ζῴουσι θαλάμῃσι πήξαντες δαινύνται ἑοὺς πόδας ἥντε σαρκὸς ἀλλοτρίας. Idipsum Ælianus asserit, venatione deficiẽte suis eum vesci cirris, alijs mox pro ijs qui absumpti fuerint succrescentibus. Heledonem autem πλεονασμῷ τοῦ λ, ἀπὸ ἑαυτὴν ἔδειν, quòd semetipsam edat, appellatam, Polypi speciem etymologici Grammatici contendunt. Nam & Pherecratem summæ autoritatis virum, hæc eadem de Polypo sensisse tradunt. Quin & Carneadem id ipsum agnouisse manifestum, cùm dialecticam Polypi similẽ esse dictitaret, qui præ fame suamet flagella pasceretur. Eos verò aucta iam doctrina peritiores factos, in suasmet opiniones mox grassari, easque destruere: quæ quidem curiosius à me cõquirenda fuerunt, quia Plinius Aristotelem secutus id fieri negat: quique reperti sint corrosa habere brachia, id eis à murænis vel congris euenisse asserit, cum quibus assiduum certamen habent. Plu-

tarchus

A tarchus tametsi in Aristotelis sententiã super hoc nonnunquam illabatur, cum Ægyptijs tamen hoc idem tradit, qui tam præstantiũ autorũ scripta arguere mendacij vereatur: quasi verò non & alia sint animalia, quæ suamet membra in cibum absumãt, cùm cercopithecos videamus totas interdũ sibimet caudas abrodere: quare cautio est, ne qui animalibus huiusce modi delectãtur, carnes eos attingere permittãt, quia simulatque carnibus assueti fuerint, eius facti auidiores, morsus in semetipsos vltrò cõuertunt. Id ego cùm hæc scriberẽ, apud Mediceos proceres domi fieri à quodã efferatioris naturæ cynocephalo quotidie conspiciebam.

VICTORIA VTI NESCIVS.

HOminem victoria potitum, vti tamen victoria nescientem, intelligere cùm vellent, sacerdotes ijdem congrum & subiectum Polypum pingebant. Qua specie potuisset Annibal figurari, cùm strage ea Romanorum ad Cannas edita, Romam oppugnatum ire neglexisset. Aiunt verò, quotiens Polypi cum congris certamen ineunt, à congris facilè superari: cæterùm nullam esse congris facultatem vt Polypos depascere valeant, quòd ij læuore atque lubricitate corpo-
B ris, qua sunt egregiè præditi, morsus hostium effugiant, & mutilatis tantùm aliquando flagellis elabantur.

TYRANNVS.

QVòd si hominem Ægyptij municipij sui longè principem, sed tyrãnica in ciues dominatione vtentem, notare vellent, Polypum & locustam adpingebant: locustæ siquidẽ dominationẽ videntur in Polypos exercere, primasque inter eos obtinere partis, vt apud Horum legitur. Cæterùm Aristoteles priores Polypo tribuit, tantoque eum terrori formidinique esse scribit, vt si locusta Polypũ in ijsdem retibus esse senserit, præ metu exanimetur quamprimùm extincta. Habet hæc Gammari fluuialis similitudinem, longè tamẽ maior atque vastior est, & albicantior, cùm Gammari subnigricent: quanquam & nigricantes admodum locustas in Ligustico mari esse cõspexi. Pedes huic vtroque ex latere quini, ijs adnumeratis qui in forcipem exeunt denticulatum: octoni verò Gammaris. Sed est suus de locusta locus in crustaceorum commentario.

MORIBVS ALIORVM ACCOMMODATVS.

C PEruulgatũ verò illud est, vt homo qui se varijs hominum moribus accõmodet, sitque omnium, vt Latini dicunt, horarum, per Polypum saxis adhærentem exprimatur, quẽ maximè omniũ colorẽ mutare constat, ijsque similẽ reddere quibus appropinquauerit saxis. Huic autem similes esse homines dicimus, qui pro loco & tempore viuendi rationẽ aucupantur, séque eorũ, apud quos degunt, voluntati atque sententijs in omne obsequium proni dedunt, omni posthabita ingenuitate. Causam demutationis istiusmodi multi reddere conati sunt, camque alij voluntariam, alij naturalem, alij coactam tradidere. Voluntariam, quòd id astu quodam faciat. Naturalem, quòd translucidum sit eius corpus. Necessariã, quòd præ metu ita transmutetur, vt homo etiam pro varia cordis concitatione hoc vel illo colore genas perfunditur. Voluntariã sanè reprehendit D. Ambrosius, propterea quòd Polypus dolo malo hoc faciat, vt incautos ad se pisces trahat, eosque deuoret. Theophrastus id in genuinã quandã animalis ignauiã reijcit, quòd vbi consternatus sit, tumultu aliquo colorem mutet, vt hominẽ facere dicebamus: vnde prouerbium illud emanarit, τοῦ κακοῦ τρέπεται χρώς, mutatur color ignaui. Formidolosi enim omnino sunt Polypi, propterea quòd admodum frigidi, eaque cumprimis demutationis causa perhibetur: id quod apertius Phocy-

lides damnat. quòd si ea sit mutationis causa, reprehensioni omnino obnoxius videatur. Sed enim plerique veterũ ingenium huiusmodi vsqueadeò approbauerunt, vt etiam proponerent ad imitãdum, ea de causa potissimùm Vlyssem esse habitum sapientem asseuerantes, quòd versuto esset ingenio præditus: vnde ei apud Homerum πολυτρόπῳ cognomentum. Et suauidicus ita suadet Pindarus: D

Ποντίου θηρὸς χρωτὶ   μάλιστα νόον προφέρων   πάσαις πολίεσσι ὁμιλεῖ.

quam sententiam ita ex commodo transtulimus:

Age age colore Polypi   Mentem apparatus optimè   In vrbe qua velis mane.

Suadet hoc ipsum Theognis, cuius sententia eadem cum Pindarica:

Mentem habeas quam multicolor dum cautibus hæret   Polypus.

Est enim vbi Theognidianus versus ita legitur:

Πουλύποδος νόον ἴσχε πολυπλόκου, ὃς ποτὶ πέτρῃ
Τῇ προσομιλήσεις, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

Sed enim improbat hoc Basilius Magnus, adulatoremque vocat Polypum libro De gentilium lectione, quòd veluti ille colorem ad subiecti soli speciem demutat, ita parasitus ad audientium voluptatem sententiã studeat variare. Sed quod Pindarus & Theognis tradunt, eò spectat, vt studium omne in calliditate dexteritateque viuendi reponamus, vt simulare, necnon dissimulare, pro loco, pro re, pro tempore, quod obfuturum videatur, apud eos quibus adhæsimus, euitare sciamus: quod si virtute incolumi fiat, neque animi integritatem flagellauerimus, euenire omnino necesse est vt faciliorẽ & minus inuidiosam vitam peragamus. Libet verò demutationis istius causas altius repetere, atque ipsam rei naturam, quantũ ad hoc pertinet, oculis scribendo subijcere, tam probabilia mihi videntur, quæ super hoc veteres ex Empedoclis opinione tradiderunt. Porositates quippe exhalabiles inesse rebus omnibus, quas vel cernere, vel attrectare liceat: neque enim animalibus, neque plantis, neque terræ & mari tantum, verùm etiam lapidibus manifestè insunt spiramenta quamplurima: quinetiam in ære & ferro: omnia enim spontè vitiantur, cùm aliquid exhalet assiduè, parique ratione diffletur, atque interteratur: per porositates enim exiliunt & excluduntur particulæ illæ interclusæ, quæ ad elementi sui purissimi simplicitatem redire festinãt, fæxque corpori adhærescit, quæ rubigo est in ijs quę rubigini sunt obnoxia, putredo in ijs quę putrefieri apta sunt, atque hinc omnia tendunt ad interniciem. Eam porositatum exhalationumque naturã nonnulli arbitrio suo ἐμπλοκάς dixere, πληγὰς alij, alij verò ὥσπερ πνοάς, καὶ πιλώσεις. Maximè verò maritimis in petris, quę salsuginosa maris aspergine alluuntur refrigeranturque, par est partes has, & meatus huiusmodi deprehendi, cùm hæ tenuissimo quodam halitu corrumpantur: licet id in solidioribus oculata fide minimè possis explorare, propter materię densitatem, & pororum cõstipationem. Cæterùm si Polypi carnem intueare, sine vlla prorsus contatione porosissimam, & transmeatibus aptissimam iudicabis: exossis enim ea est, vt Hesiodi dictum vsurpem, & mira quadã raritate perspicua. Cùm itaque pauore aliquo perturbatur, tota ferè vi sensibili sese colligente, quemadmodum in homine gelidus in formidine circa cor sanguis coit, corpus reliquũ per se quidem satis translucidum, tum maximè rarefit, & transmeabilis apparet: vnde veluti vitrum nitidum, colorem quemvis, albo excepto, propter aliquam omnino crassitiem, quæ suppositum inumbrat corpus, facillimè contrahere potest, atque ita transmutari. E F

DE

A DE CHAMAELEONTE.

INuitat rei similitudo, priusquàm reliqua Polypi significata recenseamus, loco hoc de Chamæleonte, deq́ue Taranda dicere, quorum alter colores corporis uti Polypus, pro corporis cui adhæserit, ratione, mutat: alter vicinarum rerum colores nullo attactu, sed sola tantùm attrahit exhalatione.

VERSIPELLIS.

PEr Chamæleonta versipellem hominē significari volunt: sed quod nonnunquam polypo virtuti datur, in Chamæleonte vitiosum semper autumāt, quod mutationem huiusmodi non nisi in timore faciat: quanquā in eo & diverso vitę tempore colores mutari tradit Aristoteles. Sanè Chamæleon paucas in corde tantùm sanguinis habet guttas: quæq́ue sanguine sunt exiguo animalia, omnia frigidiora sunt: quæ frigida, identidem & timida. Utcunque verò accipiatur Chamæleontis natura, sive id ingenita vigoris debilitate faciat, sive quòd corpus, uti apud Leonem X. P. M. Romæ vidimus, vitreum propémodum atque translu-
B cidum habeat, uno omnium consensu versipellis, puta Ulysses quispiā, aut Lysander, aut Alcibiades, per Chamæleontem figurari potest. Hunc, ut Tertullianus ait, pellicula ambit, corpori nullus inest succus, pectus vix à terra suspendit, gradum magis demonstrat, quàm explicat, ieiunus semper & indefectus, oscitans vescitur, follicans ruminat, de vento cibus. Hoc soli Chamæleonti datum, quod vulgò dictum est, de corio suo ludere. Quod verò apud Plinium legitur de portentosa eius magnitudine, quæ par sit crocodilo, viderint alij: nam quem nos apud Leonem X. vidimus, vix palmum excedebat.

DE TARANDA.

SEd enim si Taranda innotuisset Ægyptijs, inde potius quàm ex Polypo aut chamæleonte versutiæ huiusmodi significatum desumpsissent. Fera ea est apud Sarmatas inuctu rara, captuq́ue difficilis, de qua Aristoteles philosophus eo libello, quem de admirāda historia conscripsit, hæc memoriæ prodidit, ut ex Nicolao Leonico, dum is Patavij Aristo-
C telem ipsum nobis ea qua scripsit lingua interpretaretur, audivi: illam quippe apud Gelonos Scythię populos reperiri, bovis magnitudine, capite cervino, admirandæ admodum & singularis naturæ, siquidem ad omnem locorum & fruticum apparentias, setarū colores, quibus totum corpus hirtum convestitumq́ue habet, illicò permutare. Quòd si super hoc philosophari liceat animali nondum nobis viso, dixerim ego, quemadmodum in polypo τὸ διάφανον, quo corpus eius translucidum est, & in chamęleonte etiam transmeabile dicebamus, ita setas Tarandæ pari modo perspicuas esse, ut facilè coloris cuiuslibet aura in eas transiliat, diffluentesq́ue ad se ita colores repræsentet.

MENTIS ATTONITÆ CONSTERNATIO.

HOminem ad hæc, ut ad polypum revertamur subito aliquo pavore ita consternatum attonitumq́ue, ut neque periculum neque damnum quod urgeat sentire videatur, per polypum significare mos erat: siquidem is ita meticulosus est, quod Athenæus attestatur, ut vel strepitu audito, vel piscatore viso, minimè cedat, aut fuga sibi consulat, ut reliqui faciunt pisces, sed aut saxis quæ in promptu fuerint sese applicat, aut captantis manum apprehendit, cruribus've se alligat: neque alia ferè est eorum captura.

POESIS. D

ADdunt & hoc hieroglyphicũ inueniri, vt si sacerdotes ijdem Ægyptij poësin exoticam significare vellent (nam de sua sanctius sentiebant) polypi caput figurarent, quod quidem esculentis appositum suauissimi saporis, ganeæq; iucundissimum esse perhibetur, cęterùm horrenda prodigiosaq; somnia parere deprehensum est. Quocirca si quis futura de insomnijs consulturus esset, ab esu Polypi abstinere præmonebat, perinde ac etiã ne fabas ederet. Persimilem autẽ huic esse poëticen dictitabãt, quę fabulas amatoriasq; illecebras sectaretur, ipso quidẽ dicẽdi lepôre delectabiles, sed bonis morib. & honestiori disciplinę maximè perniciosas: cuiusmodi genus meretriculas appellauit Plato, & ab inculpabili ciuitate sua iussit exulare. Nolim tamen in hoc albo diuinã illam poni, quę sanctiorib. est moribus accõmodata, quã nõnihil habere diuinitatis nõ inficiat Aristoteles, quã cœlitùs afflari cõfirmat Plato, quæ apud omnes gentes nationesq; omnes in summo semper cultu habita, ipso etiã sanctitatis nomine celebratur.

DISCESSIO SVBITA.

AEgyptij ad hæc, si quem ita pertinaci animo amantem, vt amata relinquere minimè posse videatur, subito tamẽ euentu aliquo abalienatum significare si vellent, Polypum & pulicariam herbam adpingebant. Polypi enim ita escis adhærescunt, vt auelli inde non possint, & quancunq; rem apprehẽderint, tam firmiter tenent, vt adglutinati videantur: quod ab Homero sumptum Ouidius ita luculenter expressit, Metamorph. quarto: E

Vtq; sub æquoribus deprensum polypus hostem
Continet, ex omni demissis parte flagellis.

Eos enim potius detrunces, q; possis vllo conatu petris, aut quicquid apprehẽderint, auellere: & vt Nazianzenus ait, si quis eum de cubilibus trahere per vim velit, aut è petris aliquid euellet, aut certè è carne ipsius petris affixũ aliquid relinquat. Admota tamen cunila herba resilire protinus dicunt, q; odorẽ eius ferre nõ possint. Quæ verò sit cunila siue pulicaria, quamq; varijs nominib. ab autoribus appelletur, suo cõmentario inter sagminca significata disseruimus. Aiũt & aquã dulcẽ superinfusam eadem pollere vi, quòd natura ipsa Polypus dulcia omnia auersetur, & omni gaudeat amaritudine, eaq; de causa non inueniri Polypos in Ponto, quia mare id multis aquarum dulcium corriuijs supra aliorũ marium saporem dulcescere quodammodo videatur. Alij mare id à Polypo vitari putant, quia sit animal ob imbecillitatem suam frigoris impatiens: mare verò illud ad Boreã quippe vergens, assiduis penè frigoribus obnoxiũ esse, manifestũ. F

AMORIS FIRMITAS.

VT verò demum ad eam Veneris statuã deueniamus, quæ causa fuit vt tam multa super Delphino & Polypo conquireremus, superfluum quidem est super Delphino dubitare, cur Cupidini adijciatur, cũ amoris in eo signa tot deprehenderimus. Quod aũt pertinet ad Polypum, erant qui amoris firmitatẽ ex Polypo ita delphini morsu detento intelligendum cõtenderent, id quod ex ipsa sese applicandi pertinacia, qua insignis est Polypus, conijciebant. Ego verò tris argumenti huius interpretationes excogitaui. Vel enim pauorem & ignauiam, quę vitia Theophrastus in Polypo præcipua deprehendit, deuoranda esse amatori homini dicendum, Delphini in eorum locum promptitudine atq; agilitate adsumpta: quandoquidẽ, vt ait Ouidius, Ingenij est experientis amor: atq; vbi multa in hanc sententiam disputauit, concludit demum, vt

Qui

A *Qui non vult fieri desidiosus, amet.*

Vel, quoniam diligentissimus est rerum cumulator Polypus, intelligi posse arbitror, facultates omni quantumlibet cura & diligentia cõgestas, cito, vbi amore capti fuerimus, prodigi, inutiliterque dissipari. Quàm extemplo enim, ait Lysiteles Plautinus, sæuis sagittis percussus est, illicò res foras labitur, liquitur, & quæ sequuntur. Vel qui Delphinum amoris indicium esse ostendimus, Polypũ versutię, dicere possemus, admoneri nos eo signo versutiam amanti cumprimis apprehendendam, &, quod fieri solere Plato dicit, in amatæ rei mores transmigrandum, vti quippe Polypus in colorum mutationibus, prout vnicuique rei adhæserit, facit. Sed enim ea potius de causa Veneri Polypum adsculpi existimandum, quòd inter pisces sit omniũ salacissimus, adeoque libidini deditus, vt nimio veneris vsu omnibus defectus viribus debilitetur, neque iam ad cibum sibi conquirendum idoneus effectus, minimo negocio ab alijs capiatur, & à paruulis quibusque pisciculis cancellis & cancris exedatur, obseruatum ab Æliano. Quin etiam aiunt eos ob huiusmodi nequitiam non amplius anno viuere, id quod eadem
B dem de causa passeribus etiam accidere tradit Aristoteles. Quin & Polypos etiam fœminas, propter crebros partus, ocyssimè deficere. Quanquam aliquando repertus sit Polypus cetacei generis magnitudinem excreuisse, qualem illum Græci prædicant, qui Puteolis per subterraneum cauum ingressus noctu apothecam salsamentorum plenam depopulabatur: eius enim amaritudinis auidissimos eos esse paulo antè ostendimus, donec re demum patefacta, vix à magno hominum numero confectus est.

HYEMALE SOLSTITIVM.

ADdemus & illud, in manu scriptis Hori codicibus legi, δύο πολυπόδας ζωγρομένοι καὶ βιβηκότας δρόμον ἡλίου τὸν ἐν ταῖς χειμερίαις τροπαῖς σημαίνουσι· quod est, duos Polypos vinculis coërcitos, & progredientes tamẽ, cursum Solis quem in brumali conuersione peragit, significare. Quanquã impressorum codicum lectio, quæ est δύο πόδας, nequaquam displicet: sed si progressum exprimere volueris, videndum est, si pedes illigatos pinxeris, qua id ratione tuearis. At de hyemali conuersione sermo est, quæ, vt in sphæræ consideratione manifestè licet inspicere, pro-
C gressum Solis omnino contatiorem ostendere videtur, in vltimis enim Sagittarij & primis Capricorni gradibus Sol ad horizontem vix loco dimoueri, aut quamlentissimè diurnos parallelos conficere videtur. Ad cuius rei tarditatem accedit & eorundem parallelorum ijsdem fermè diebus repetitio, dum conuersio peragitur vt stare loco potius Sol, quàm quoquam motu suo progredi videatur. Quare siue pedes, siue Polypos colligatos accipere malueris, non sum admodum laboraturus: mihi satis fuerit, & codicum super hoc varietatem, & ipsam rei quæ significatur, historiam declarasse. Tu verò, quanquã cogitationes has nostras sublimi illa doctrina tua longè inferiores intelligas, pro summa tamen humanitate, qua pręcipuè commendaris, despicere haudquaquam velis. Nihil enim in rerum natura temerè à Deo factum, quique Deo, vt tu facis, propinquius adhærescunt, nihil quicquam aspernari debent, quod eodem, vnde originem traxerit, periodo quodam suo redire animaduerterint.

PIERIVS VALERIANVS AD AMPLISS. PATREM LIVIVM PODOCATHARVM CYPRI ARCHIEPISCOPVM, DE IIS QVAE PER TESTVDINEM, COCHLEAM, Cancrum & id genus testacea significantur, ex sacris Ægyptiorum literis. D

PRoximis hisce diebus, Amplissime pater, cùm mihi agalmatū tuorū supellectilem aperires, antiquissimiq; operis, ex ære, auro, argēto ducta, & marmore cælata signa, numismatáq; plurima veterū illa ingeniorū atq; artiū monumenta minimè cōtemnēda delectabili spectaculo mihi proposuisses, habere te opera hæc in delicijs ea plurimùm de causa dicebas, quòd à summæ claritatis viro Ludouico Podocatharo Cardinali Capitaquensi patruo tuo cōparata cōgestáq; fuissent. Quē virū generosis natalibus insignē, Medicina celebrē, Philosophia clarū, vitæ integritate laudatissimū, virtutes ipsæ in omni vitæ colore eximiæ, ad amplitudinē eā extulerūt. Proinde quidvis esset apud te quod illius memoriā renouaret, siue vestis, siue vas, siue libri, siue quæ tam multa extāt doctrinæ eius cōmentaria, tanquā sacra omnia à te custodiri, & in honore etiam haberi: dignū quidē E *eius hominis institutū, qui optima quæq; sibi ad imitandum proposuerit. Quæ quidem cùm tibi acciderent iucundissima, eo quoq; non parum delectari videbaris, quòd ego multa in veterū monumentis illis, & mystica & in doctrinæ alicuius recessu delitescentia inter spectandū explicabam, interpretabarq́; cuiusmodi illud fuisse memini, quid sibi vellet Testudo Veneris subiecta pedi quid altera ex ære cupróve Damasceni operis in vsum, vt coniectura erat, bullæ facta, cauda quippe replicata, qua lorum aut licium transmitti posset, atq; ita gestari: quid in nummis aliquot Testudo alia. Quæ tibi cùm exposuissem, postulasti ea tibi scripto credita exhiberi, quod quidem libentissimè feci, cùm id semper studuerim, vt quacunq; possem ratione meum erga te animum aperire, id sedulò facerē, quod incomparabilis probitas tuáq;, benignissimáq; comitas, & egregia quædam mentis tuæ synceritas exigere videbantur. Accedebant & beneficia in me promptissima vultus alacritate collata, & quod literatos omnes quacunq; posses occasione demereri, semper appetijsti. Sed quoniam parum me tibi præstitisse videbar, si Testudinis tantùm significata conscripsissem, addidi ad eam quædam alia ex eodem testaceorum genere, quæ nō minoris mihi visa sunt eruditionis, quàm quæ Testudine super efferebantur. Multa enim hieroglyphica Aegyptij sacerdotes ex Cancro, Locusta, Pinnis, & huiusmodi alijs desumpsēre: quæ omnia quantum me-* F *moriæ succurrerunt, vno commentario enarrata conscriptáq; tibi dedicaui. Tu quotiens ea in agalmatis illis tuis vel cusa vel sculpta incisáq; videris, aut mensis illata cōspexeris, Pierij tui memineris velim, qui te summo cultu, summáq; semper est obseruantia prosecutus.*

DE TESTVDINE.

TESTVDO igitur inter crustacea primum occupabit locum, quoniā ipsa narrationis istius argumentum præbuit, & pictura eius in hoc symbolorum genere est admodum speciosa.

IN POTENTIORIS DITIONEM REDACTVS.

HOminem in potentioris cuiusquam potestatem adeò redactum, vt nullum iam speret effugium, ostendere qui volunt, Testudinem solari percussam radio, ac supernatantem in aquæ summo pingunt: ipsa enim vehementioribus Solis radijs impetita ita exsiccatur, vt in gurgitē deferri nequeat, idq; præcipuè mari Indico, vbi & multæ & magnæ sunt, & Solis vis acrior: vnde fit vt vel facillimè capiatur, vel cùm in prædam mergi non possit, inedia extinguatur.

A FORTVNARVM CONTEMPTVS.

FVerunt ætate nostra ingenia perelegantia, quæ cùm varijs fortunæ ictibus impeterentur, quos cõtra mira adniterentur alacritate, fortunæ aduersę contemptos impetus per hominem naufragũ in Testudinis huiusmodi agitatæ fluctibus tergus insilientem effingerent, solari addito radio, cuius beneficio ne absorberentur accideret.

VIRGINVM CVSTODIA.

CVr verò Phidias cùm Veneris simulachrum Eleis ex auro & ebore conficeret, testudinẽ altero eius pede pressam apposuerit, multi quæsiuere, præsertim cùm Pausanias rei significatum alijs relinquat interpretandum. Sed enim illud potissimùm ex interpretatione prudentem fertur Phidiã innuere voluisse, virgines custodiendas esse, coniugatas verò domus curam gerere, ac taciturnas esse debere: vtrunque enim id primum omnium decere, quod Plutarchus in Coniugalibus preceptis exponit, qui oportere ait mulieres à Luna diuersas esse, quę cùm iam à Sole abscesit, lucida claráque cernitur: eadem cùm Soli successit, euanescit: contrà verò debet vxor modesta præsente tantum viro à cæteris conspici,
B eodem verò absente domi agitare ac sese occulere. Nam & Salomon septimo cap. Sapientiæ, inter reliqua meretriciæ procacitatis signa id etiam notat, quòd domi se cohibere non possit, sed publica loca, fora, plateasque celebret. Et Paulus ad Timotheum viduas damnat adolescentiores, quæ ociosæ discunt alienas domos perambulare. Consuesse verò mulieres testudineas secum imagines gestare, quas Veneri dedicarent, ex eo manifestum, quòd Thessalæ matronæ Laida meretricem illam inclytam ligneis testudinibus zelotypia concitatæ interemerunt in templo Veneris, magno populi conuentu: ob quod facinus erexere postea templum Veneris profanatæ, quæ nefandam cædem in templo admiserãt, vt confesione sceleris veniã petentes deam sibi placarent. Et id gestaminis fuisse testudinem tuã facilè crediderim, cùm ita concinnata sit, vt licio suspendi possit. Apud Ægyptios autem tanta erat pudoris cura, vt mulieribus interdictum esset calceorum vsu, quò prodire palàm verecundarentur, ac veluti testudines intra sua se tecta cohiberẽt. Hinc Antisthenes ansam nactus eludendi Atheniensium vanitatem, se nunquã solo in quo nati essent excessisse gloriantium: Com-
C mune hoc, inquit, habetis cum testudine & cochlea.

MVNIMENTVM.

ALij per testudinis corticem munimentum intellexere, quòd ita eam natura munierit, vt cõtra tela posit ipsa per se sufficere, & iniurias propulsare. Hic itaque receptus, & ad omnes incursus oppositum propugnaculum, ansam dedit adagio, vt quotiens aliquid valde tutum velimus innuere, in primisque securum esse, dicamus, ὅσον μέλει τῇ χελώνῃ μυιῶν, quantũ muscarũ solicita est testudo. Cuius omnis felicitatem secuta Cæsariana familia, domesticũ eum morem habuit, vt paruuli domus eius in testudineos alueos excepti lauarentur. Quapropter Ceionius Posthumius nato iam Albino filio, cùm ingentem testudinem à piscatore muneri accepisset, vir literatus iam inde magnam spem cõcepit de futura filij nobilitate: curari itaque testudinem iusit, & infantuli ministerijs dicari. Exemplaria Hori quæ impressa circunferuntur, in huiusmodi significatũ ὄρτυγος ὀστέον habent, interpretesque coturnicis os reddidere. Sed in manu scriptis codicibus ὄρυγος legi, quod facit ad hãc sententiã: testudines enim orygas appellatas, παρὰ τὸ ὀρύττειν, quod fodere est, vel excauare, apud Vitruuiũ legas: à quarũ similitudine bellica etiam

machina ad fodiendos excauandosq́ muros cōparata, testudinis nomē habet: D nam & Horus significati istiusmodi causam redditurus ait, διὰ δὲ τὸ ὀστρακῶδες εἶναι τὸ τοῦ ζώου δέρμα, ppterea q̀ os animalis huiusmodi difficulter admodū frangi dissolui've potest: quod in munimēti significato q̄d sibi velit coturnicis os, haudquaq̄ video.

MORS DIFFICILIS.

HOminem letalibus vulneribus quantumvis altè acceptis difficillimè morientem, per testudinis abscissum caput aptè pinxeris: quandoquidem tanta inest eius carni viuacitas, vt earum caput, præsertimq́ marinarum, auulsum busto conniuentes aliquandiu oculos ostentet, connitentq́ ad admotam manum: quinetiam si ad os eam admoueas, mordere etiam adnitatur.

SEGNITIES.

ALiàs pigrum segnemq́ hominem, aut rei cuiuspiam tarditatem atq́ contationem significare qui vellent, Testudinem gradientē pingere consueuerunt, quam Pacuuius feliciter tardigradam appellauit: lento enim adeò gradu mouetur, vt in prouerbiū emanarit in segnes & pigros. Hinc Plautinus Ægio, Testudineum hunc tibi grandibo gradum, inquit, si fustem sumpsero. Et apud Am- E mianum lepidissimum distichon legas de Testudinis tarditate:

Θᾶττον κ' ἴω λευκὰς κόρακας, πτηνάς τε χελώνας
εὑρεῖν, ἢ δόκιμον ῥήτορα Καππαδόκην.

Promptius esse albos coruos, volucresq́ chelonas,
Quàm quenquam esse probum rhetora Cappadocem.

Quinetiam asserunt animal hoc contagiosa adeò pollere segnitie, vt si pes eius dexter inferatur nauigio, id ire tardius credatur: quod obseruarunt magi.

MORDACITAS.

SVnt qui mordacissimum hominem atq́ egregiè maledicum, per testudineū caput exertis dentibus intelligi velint: nam Testudo ore omnino est omniū robustissimo, quippe quæ quicquid dentibus apprehenderit, vel lapidem etiā, perfringit ac deuorat.

PELOPONNESII.

IN Peloponnensium numis Testudo cudebatur, vnde, vt legere est apud Pollucem, dicteriū illud emanarit, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν σοφίαν νικῶσι χελῶναι· quod in adolescentiæ nostræ præludijs nescio quibus ita transtulimus: F

Quando chelonis vincitur sapientia,
Atq́ ipsa virtus, Atticum vt prouerbium est.

Vnde obolum Eupolis καὶ μὴ χελώνην dixit. Ad id verò quod Peloponnesiaca erat moneta, lepidè T. Quintius cùm Achæi expeditionem aduersus Zacynthios meditarentur, eos admonuit, vt cauerent ne more Testudinū caput extra Peloponnesum proferentes, in periculum aliquod inciderent.

DE CANCRO.

TEstudo in numis obseruata, alterius numi reminisci facit, in quo Paguri forma cusa est, quare hinc ad eius generis significata transimus.

COI.

CAncer in numis, compactile scilicet genus id quod corpore est obrotundiore, cuiusmodi pleriq́ cœleste signum figurāt in Zodiaco, Chiorum indicat rempub. Tradunt id & Pollux, & alij: sed enim nisi quispiam autor esset, numus argenteus id satis indicaret, in quo Pagurus is est cum inscriptione supernè ΚΩΙΩΝ, infernè ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ.

A SPEI FRVSTRATOR.

PLeriq; hominem à pulchris inceptis desistentem, & spem omniū ignauiter frustrantem, intelligi cùm vellent, Gammarum nostrum fluuialem pingere soliti sunt, manu ad os eius iniecta: nam is, cùm à te capi facillimè posse putes, retrouersum velocissimo sese cursu eiaculatur: vnde vulgò etiam in aliqua re falsis, quam se nactos arbitrarentur, Gammarorū venationem obijcimus. Hęc verò recessus obliquatio adeò Cancris propria est, vt Aristoph. Pace, dixerit,

οὔποτε ποιήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν: *Rectum iter vt carpat cancer non viceris vnquam.*

Atq; fortè non deerit qui dicterio huiusmodi mihi sæpe negotium facessant, si vnum aut alterum nostri huius argumenti interpretamētum meo probabilius, quod facilè poterit euenire, comprerint. Neq; mihi profuerit, rem Latinis ingenijs hactenus intactā, excogitasse, primumq; in lucem efferre: me scilicet omnia non vidisse clamitent, eorum quę ex paucis didicerint obliti, cùm tamen omnia ea quæ ad hoc negotium accōmodari possunt, non vna hominum vita, sed neq; multa etiam secula sint indagini suffectura.

B INCONSTANTIA.

SCitè admodum Ioannes ille cognomento Scholasticus, scalarum anaccphalæosi, hominē qui modò risui indulgeat, modò luctui, modò austeritati atq; temperantiæ se reddat, modò delicijs diffluat, & voluptatibus implicetur, Cancro æquiparauit, nunc antè, nunc retrò, nunc in transuersum gradienti, miraq; vitā suam inconstātia traducēti: virq; is sapiētissimus, de ingenij eiusmodi profectu nihil sibi quicq; pollicetur, quod ad vllam sit vnquā frugem peruenturū.

SOPHISTA.

EIusdem subterfugij causa sophistā significare qui volunt, Cancrum pingūt: eos enim huic animali persimiles Plato dicit, Euthydemo, quos vbi validiori aliqua ratione deuictos comprehensosq; putes, tunc retro fugaci cursu elapsi per diuerticula atq; subterfugia, maiorē priore tibi laborem intentant, si vilem ac inanem prorsus curam eos consectandi susceperis. Sed enim non in sophistas tantùm, sed in ipsam etiam Dialecticā obortū est à Cancro cauillum. Nam Ariston philosophus vt eam eluderet, dicere solebat, eos qui Dialecticā enixiori conatu sectarentur, ijs assimilari qui Cancris vescerentur: cibi enim admodum exigui gratia, circa ossa tam multa numero, tantùm laboris insumi. C

SOPHISTARVM OPPRESSIO.

SPecies demum illa picturę, qua Hercules tot immaniū monstrorū domitor, in opprimendo etiam cancello laborasse porticibus penè omnibus ostentatur, nihil aliud sibi vult, vt veteres interpretantur, quàm sophisticas eas nugas huius obtritas disciplina. Fabulosè verò iocatur Plato, cùm Herculem aduersus Cancrum desudasse dicit. Quòd verò Cancer sit inter sydera collocatus, nonnulli ea de causa confictum volunt, quia conuersione regressuq; tam peculiari eo in animali animaduerso, per eius imaginem ostendere voluerint Solis cursum, qui cùm eò progressus fuerit, retrorsum auferri, ac tantundem aufugere videatur. Veluti Caper opposita ratione confictus, quia Sol ab eo signo, toto poli nostri tractu, altiora petere cōtendat: caper enim dum pascitur, accliuiora editioraq; loca perquirit. Huiusmodi verò cōmentum nō ex orbis totius cōditione, sed ex cœli nostri situ sphæraq; ipsa ad arcticum obliquata excogitatum est: nam ad æquinoctialem circulum appropinquantibus Cancer deprimi videretur, æquinoctij signa attolli: ad id tamē faceret, quòd Solis progressus & regres-

ſus omnino à Capricorno ad Cancrum, mox à Cancro ad Capricornum, ſecto D duobus locis æquinoctiali conſideratur.

ARCANA REVELATA.

SI quid verò abditum & arcanum luci proditum ac reuelatum oſtēdere quis vellet, pagurum & eius generis piſces, qui latebris gaudent, face appoſita figurabāt: conſtat enim eos nocturno tempore, admoto lumine, de penitiſsimis etiam cauernis euocari. Ea verò de cauſa Cancri ad nocturni luminis ſplendorē accurrunt, quòd id omne genus teſtacea noctu plurimùm paſci ſolent: compertumq; eſt plenilunio ea magis pingueſcere, propterea quòd liceat his tota tunc nocte pabulari, copioſioribusq; tunc eſcis enutriri, vnde pinguiores fiant, vt ij exiſtimāt qui plenilunio nullam ineſſe vim cœlitùs hæc in cruſtaceis efficiendi, remq; ita ad cōmodiorem naturæ rationem deducunt: quamvis vnà cum Baſilio Magno, magna philoſophorum pars ſentiat.

INQVILINVS.

INquilinum autem hominem oſtendere qui vellent, cancellum illum qui vulgo Gammaruſius dicitur, pingebant: is enim ſemper eſt concharum hoſpes, B perq; vacuas cōchulas modò has, modò illas, prout excreſcit, mutat domicilia, atq; ita ſemper ædes alienas inhabitat.

MAGNA INCOEPTA IRRITA.

RIdiculum fortè illud videatur, quòd commenti ſunt nonnulli elephantum cum Gammari cauda pingere, ſi magna incœpta fruſtra & inaniter ceſsiſſe notare vellent, non ſecus ac illud Horatianum eſt, ex montium fœtura murem ridiculum enaſci. Sed enim cùm res ipſa det ridendi materiam, non ineptè mihi videntur excogitaſſe huiuſmodi ſpeciem, quę non tam ſignificato, quàm pictura ipſa riſum poſſet excitare.

DE PINNA.

QVæ Pinnæ cōmercia cum cancellis habent, depoſcere videntur vt eas cancro ſubiungamus. Nam vt Theophraſtus ait, vita fortaſſe conchis ſeruari non poſſet, niſi ope cancri. Pinnæ aūt in concharū genere ſunt. F

ALIENÆ OPIS INDIGVS.

VIrum qui ſe atq; ſua negligēter curet, neq; ſine alterius ope conſilio've poſſit conſulere rebus ſuis, oſtendere ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, Pinnam & cancellum paruum pingere cōſueuerunt: nam is in Pinna conditus in vtriuſq; ſatagit vſum: cōchula enim præ fame patefacta, piſciculi veluti ad eſcam alliciuntur, quos vbi cancellus inhærentes animaduerterit, Pinnæ ſtatim labra morſu vellicat, illa eo ſigno admonita concham occludit, atq; ita eſculentis potitur: eo verò cuſtode priuata, breui, vt Ariſtoteles aſſerit, tempore deficit. Hoc idem habemus apud Ciceronē, cuius verba repetere non fuerit importunū. Pinna duabus grandibus patula conchis cum parua ſquilla ſocietatē coit cōparandi cibi: itaq; cùm piſciculi parui in concham innatauerint, tum admonitu ſquillæ Pinna morſu comprimit conchas, ſic diſsimilibus beſtiolis cōmuniter cibus quæritur. Cancellum verò huiuſmodi tum à venatione, tum à cuſtodia, Græci pinnotherē & pinnophylaca nuncupauerunt. Eſt hæc ſquilla parua admodum, quam nonnulli paraſitum piſcem vocāt, vtpote qui ſit dapis aſſectator: colore albido eſt, corpore perpuſillo, cauda ferè ſemper ſubter vterum, vbi coactus fuerit, incuruata.

A AB INEVNTE ÆTATE LIBIDINOSVS.

EVm verò qui ab ineunte ætate cœperit in petulantiam lasciuire, & munera Veneris exercere, per Pinnam fœtus ostentantem suos intelligebant: conchulæ enim huiusmodi in concha genitæ, antequam excludatur, inter se quamprimùm coire dicuntur, vt non immeritò concha ipsa sit Veneri dedicata, atque eam ex concha genitam veteres fabulentur. Concha itidem Cyprum deuectam canunt, quod nonnulli ad salacitatem referunt, quæ concitetur ex earum cibo: non secus enim ac ostrea, libidinosa esse perhibentur.

DE OSTREIS.

ILla enim Hellespontiaco ludibrio, ne deo dicam, ita dedicantur, vti concha Veneri, putarim ob earũ copiam, quæ Lampsaceno littore, totoq; Hellesponto ingens est; vnde Ityphallico veteris Poëtæ ipsi Priapo dicto, ita legitur:

Nam te præcipuè in tuis vrbibus colit ora
B *Hellespontia, cæteris ostreosior oris.*

qui versus apud Terentianum reperiuntur.

HVMANVM GENVS.

PEr ea verò picta sculptave humanum genus significari, philosophorum antiquissimi tradiderunt. Hinc diuinus Plato humanum genus ostreorũ simile esse dixit: nulla enim potuit similitudine nostræ imbecillitatis naturam significantius explicare, cùm ostrea indiciũ esse dixit animi in corporis carcerem & tenebras coniecti: ita enim Deus corpori animam adglutinauit, vt necessarium sit hominem corporis affectibus tangi vel inuitum. Quid verò aliud illa vel diuinæ vel stellaris essentiæ scintilla hìc patitur, nisi quòd dum corpori adhæresit, & vinculis se coërceri sentit, & in quodam obscuritatis carcere detineri? vnde fit vt suæ plerunq; immemor originis, modò sensui se, modò appetentiæ subijciat, & alieni facta iuris, cum materia, cui adglutinata est, rapiatur in præceps. Piscatore igitur Petro opus est, qui nos aut scopulis auulsos, aut de imo maris fundo erutos, Assertori nostro littora reuisenti, pœnitẽtiæ prunis assos in escam apponat, vt ita absumpti in ipsius diuinitatis amplexu, ad sublimioris vitæ consortia C transeamus. Quòd verò testam ostrea pro pelle habent, quæ sine eorũ interitu auferri non potest, eorum sunt hieroglyphicũ, qui nec squamas ignorantiæ deponere possunt diuinis admonitionibus quantumlibet instituti, nec cultrũ spiritus suscipere patiuntur, qui quidem, vt Hierosolymitanus Hesychius ait, etsi in mari baptismatis inueniantur, etsi in fluminibus pœnitentiæ, abominabiles tamen sunt: cumq; vitam sortiti sint in sacri lauacri tinctura, vocationem tamẽ regenerationemq; corruperunt, dum neq; pinnulas neq; squamas inducere procurarunt, sublimem videlicet vitam, cognitionemq; diuinorũ, quę cœlestis est, sed obcæcato corde in ignorantiæ voraginibus detinentur, & propterea in his qui squamas habent nequaquam adnumerantur. Quare Paulus fornicatorem, auarum, idolis seruientem, maledicum, ebriosum, detractorem, legum bonorumq; morum corruptorem, à fratrum commercio submouet: ostrea enim hæc sunt, & id genus reliqua, quæ sine squamis & pinnulis esse deprehenduntur.

DE LOCVSTA.

LOcusta quid iuncta polypo significaret, eo loco declaratum, vbi polypi significata recensuimus. Quid verò ipsa per se significet, nunc dicendũ.

SEDITIOSVS. D

POpularis seditionis studiosum hominem significare qui volunt, Locustas duas marinas sese inuicē incursantes pingunt: videre enim est sæpe vniuersas, tanquā gregis collegium celebrare, dimicare interim inter se cornibus arietum modo, ac mutua flagellatione inuicem sæuire: & genuinum est ciuibus, inquit Pindarus, inuicem inuidere.

TEMPERANTIA.

QVoniam verò incidimus in Locustā, nominis adducti similitudine, quid per terrestrem etiam significaretur, explicabimus. Ophiomachum, quem alij stellionem interpretantur, nos terrestrem Locustam esse comperimus. Per hanc Ægyptij modestiam, temperantiam, atque continentiam intelligebant, quippe quæ nequitiæ virtutes oppositæ sunt: ea siquidem serpētem oppugnat, voluptatem quippe terræ prorepentem allidit. Ipsa autem crura habet, quæ corpusculum altè tollant humo, à terraq; interim eorum innixu resiliat, & feratur in sublime, collisoq; serpentis capite intellectui proximior fiat, qui quidem terrenis obrepere nescius, ab ijs disiungi abalienariq; assiduè meditetur. Non dissi- E mulabo hic sacræ lectionis locum, de Præcursoris victu, quem constans fama est Locustis vesci solitum, ἤσθιε δ' ἀκρίδας ὁ πρόδρομος, καὶ μέλι ἄγριον Sunt qui ab Locustarum campestrium intellectu abhorreāt, cauliculosq; herbarum nescio quos quòd eodem illi nomine nuncupentur, pro animali comminiscuntur, quibus noster ille veritatis præcursor vesceretur. Atqui Diodorus, & alij autores grauissimi, populos in Æthiopia quosdam agnoscunt, qui non alio quoquam cibo vtantur quàm Locustis, ob id Acridophagos appellatos. In India quoque gentem quibus Mandrorum nomen Clytarchus & Megasthenes dederunt, Locustis ali Agatharchides & alij prodiderunt, trecentosq; eorū vicos annumerant. Est autem hæc viridis, & prioribus pedibus longissima, ijsq; admodum gracilibus, quos motat assiduè. Manifestissimè verò in hoc præcursoris cibo Locustam animal agnoscit Adamātius, dum vndecima in Lucam homilia dicit: Non habuit domesticum mel, & humana diligentia percolatum, sed syluestre, minus quippe iucundi saporis, vtpote qui eo ad vitæ tantùm vsum & necessitatem, nō ad delicias vteretur, ex alitibus verò non grande præpingue've vllum, quo se li F berius inuitare posset: non aëriuolam, quæ cibum præberet delicatiorem: sed exiguum admodū volucre, quod vix à terra esurgeret, saltitaretq; potius quàm volaret. Quid plura queritamus, constanter asseritur, Locustas eius fuisse cibū, paruulum animal, & illi satis mundum.

FAMES.

SVnt qui per huiusmodi Locustam, famem intelligant, propterea quòd magnam satis inferunt calamitatem, cùm agminatim innumerabili aliquando multitudine congregatæ segetes inuaserint, magna clade radices abrodentes, quare diuinatrix apud Theocritū dicitur. Cùm enim apparuerit, famis est prænuncia. Multa Locustę huius significata ponit Eucherius, sed quoniam nullam super illis causam adducit, in quo nos præcipuè versamur, ea prætermittēda iudicaui: vnum illud tantùm tangam, quòd per cōparationem resurrectionis Dominicæ similitudo quædam sit, cùm assultum Philo dicat per Locustam significari: nullum enim è terrestribus animal tanta se pernicitate proripit in saltum, si corpusculi rationem habeamus. Sed hæc alij viderint.

A PEDES.

INuenies in diuinis literis aliud Locustæ huius hieroglyphicum, vt apud Salomonem, Ecclesiaste, pro pedibus poni, eò quòd animal id pedum longitudine pro corporis modulo omnia excedit animantia. Scriptum igitur: Florebit amygdalum, & impinguabitur Locusta: hoc est, superuenient cani, & pedum accedet tumor, podagra scilicet, quæ plurimùm ætatem grandiorem infestat, quod nos à sexto supra quinquagesimum quatuor iam annis non sine cruciabili dolore acerbißimaq; studiorum iactura cogimur experiri, hæreditate hac ab auunculo relicta, & vnà cum accepto ab eo sacerdotio miserabiliter alita. Alibi tamen Salomonis verba ex Hebraico codice diligentius examinauimus, quòd super his varia est multorum interpretatio.

DE COCHLEA.

B ADdetur his Cochlea, inter esculenta piscium vice pauperibus accepta, quæ tamen olim altilis effecta, illataq; mensis, Romanas delicias auxit.

TERRENIS ADDICTVS.

PEr eam diuinæ lectionis interpretes ferè omnes animum terrenis affectibus mancipatum intelligunt, inde similitudine libenter sumpta, si quem sensui deditum, vt voluptatibus brutorum instar inhæsitantem ostendere voluerunt. Hesiodus eam felici compositione φερέοικον appellauit, quam domipartam dicere possemus, quòd ita sit domui suæ applicita, vt eam secum assiduè portet.

DE SEPIA.

SEpiam quidem inter crustacea recensere minimè congruum videbatur: quia tamen dorsum osseo illo integumento instar clypei munitum habet, huc ipsa etiam transferetur.

PVLCHRA INCOEPTA TVRPITER CEDENTIA.

ID verò præcipuũ super Sepia significatum apud Ægyptios sacerdotes erat, vt per eam significarent hominem, qui multa, pulchra & magna pollicitus, da
C turus omnino speciosa virtutis exempla videbatur, & per summam inde ignominiam fœdè lapsus, omnium fefellerit expectationem: ea enim cùm spectandã se venatoribus præbuerit, simulatq; in se aciem instrui conspexerit, & classicum cani, atramentum in aquas euomit, quibus infectis, demptaq; ita venatoribus congrediendi copia, elabitur. Quòd si inter fugiendum acciderit vt aperto iterum campo deprehendatur, statim in effusam atramenti nubem se recipit, atq; ita sæpius ac identidem frustratur venatoris spem, nulla sui facta copia, vt deprehendi poßit, idq; non in congressu tantùm facit, sed plerunq; etiam ludendi studio quodam, atq; etiam insidiandi. Effundunt verò suum id atramentum & polypus & lolligo, quam vulgò piscem atramentarium vocant: verùm ij non nisi metu perculsi: Sepia verò non modò cùm metuit, verùm, vti dicebamus, animi interdum gratia. Ei verò atramẽto tanta vis inest fuliginis, vt si in lucernam addatur, summotis reliquis luminibus, adstantes omnes fœdo liuore coloratos ostendet, vt Æthiopes videantur.

THETIS, ET SIMVLATIONVM INVOLVCRIS OBTECTVS.

HViusmodi verò occultationis causa confictum à Græcis crediderim, Thetim in Sepiam cõmutari solitã, dum vel eluderet, vel seriò fugitaret Pelea il

lam

lam insequentē. Nam & promontorio cuidam in Iolco Sepiadi nomen inditū, D
vbi factum hoc perhibent. Ita deniq; hominem qui multis simulationum inuo-
lucris tegeretur, esletq; occultæ multiplicisq; naturæ, per pictā Sepiā notabant.

MENDACIVM.

ALij mendaciū ex hoc figmento intelligi volunt, propterea quòd, vt Grāmaticus Tryphō ait, οἱ τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι μελαίνεται καὶ ἀμαυροῦται: in extremis quippe partibus nigrescit, & obscuratur. Callidi enim impostores, mendaciorumq; confictores, solent semper aliqua præijcere, quæ vera, clara & aperta videantur, quibus inspectādis dum oculi sunt intentiores, astutè mox mendacij nubem offundunt. Quoniā verò atramentū id, quo sese occulit effuso, in cauda est, ea de causa Melanuros appellatur. Atq; hoc Pythagoram intellexisse volunt cùm præcipit, μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων, de ijs quæ nigra sunt cauda gustandū non esse. In hanc verò sententiam præclarè Cicero ad Q. fratrem: Multis enim simulationū inuolucris tegitur, & quasi velis quibusdam obtenditur vniuscuiusq; natura: frons, oculi, vultus persæpe mentiuntur, oratio verò sæpissimè.

IMPROBITAS. E

QVod tamen symbolū Plutarchus libro De liberis educandis ita interpretatur, vt subostendere dicat, cōmercium cum improbis nō habendū, eos scilicet qui à virtute ad turpitudinem se recipiant, fugiendos. Nam & apud Romanos, nigrū vel atrum pro moribus infamibus & perniciosis accipitur. Hinc illud diuulgatū: Hic niger est, hunc tu Romane caueto. Porrò dies atri, qui sunt infausti, inauspicati, lugubres, & infelices appellantur: quāuis nostri vulgò dies atros intelligant, qui ieiunijs destinati sunt, quibus quidem & corpus macerandum, & à carnium delicijs præcipitur abstinendum.

LITERÆ.

AEgyptij sanè cùm literas significare vellent, iuncum, cribrum, & Sepiam ponebant, de quibus sigillatim disputare alterius loci est: nam eorum omniū, quæ literas & disciplinas indicarent, certum conscripsimus cōmentariū. Quod verò ad Sepiam attinet, quæ pro theca atramentaria poni solita sit, ac perinde literas scripturamq; ipsam significet, nō apud Ægyptios tantùm habetur, verùm & apud nostros, vti Persianum illud ostendit: F

Tum queritur, crassus calamo quòd pendeat humor,
Nigra quòd infusa vanescat sepia lympha.

Atramentum sanè Græci σηπίας appellant. Tholos verò est Aristoteli, qui Sepiæ inest. Hesychius ex eo vocabulo turbamentum interpretatur: id enim ταραγμώδης ostendit.

VIRI AMOR IN MVLIEREM INFIDAM.

SVnt qui amorem coniugalem in viro firmum, in fœmina lubricum, significare si velint, Sepiam tridente confossam pro istiusmodi rei hieroglyphico faciant, propterea quòd in eo genere si fœmina percussa fuerit, accurrit mas opem allaturus, fœminæq; quacunq; potest ope auxiliari contendit: quòd si mas ictus fuerit, fœmina sui tantùm solicita, quamprimùm fuga sibi salutem quærit.

TEMPESTAS.

SVnt & tempestatis argumentum Sepiæ: nam pictæ ita vt in aquæ summum exiliant, magnas procellas paulo pòst erupturas indicāt. Causam reddit Plutarchus: quia cùm mollia omnia frigus impendiò caueant, hæc vna præcipuè cùm sit ea carnis nuditate mollitieq;, neq; testa, neq; pelle, neq; squamis munita,

A sed vnum tantùm tegumentum osseum in dorso sortita, tempestatem facillime præsentit: igitur veluti frigus euasura, neque non agitationes, quæ in imo mari fiunt, exilire, & incõmodum illud videntur euitare. Quare polypus etiam pari propémodum mollitie præditus, ad terram properat, seq; petris alligat, ventorum iamiam aduentantium portentum.

DE PVRPVRA.

IN hunc gregem veniet & Purpura, suis & ipsa significationibus insignis: de animali quidem, non de colore, qui loco alio tractandus est, præsens erit examinatio.

MALEDICVS.

MAledicum hominem probos improbosq; æquè carpẽtem significare qui volunt, Purpuram exerta pingunt lingua, quæ quidem illi tam acuta & valida est, vt ea & conchulas, & quascunq; sui generis testas perforare possit: quæ cùm ita sint omniuoræ, frequens illud in edaces dictum emanauit, Purpura voracior: de quo apud Athenæum plura comperies.
B

DE GVLA MVLTATVS.

ATq; inde fortè prouerbium, quòd Purpuræ plurimùm per linguã escas inquirentem capiuntur. Et qui hominem qui de ganea pœnas dederit, significare volunt, conchylium huiusmodi nassæ per linguam applicitum pingunt, siquidem eius captura in hunc sæpius efficitur modum: paruæ densæq; admodũ nassæ strombus piscis includitur, hunc auidissimè captat Purpura, quę simulac illuc occlusum olfecerit, inserta per nassæ iuncos lingua eum assequi contendit, dumq; ille volutatione luctatur, ea magis ac magis linguã protendit: accidit verò vt in eo conatu tumefiat, vt nulla eam extrahendi copia relinquatur, atq; ita detenta per linguã captiua fiat. Verùm hoc picturæ genus in huiusmodi significatum aliter etiam figuratur: conchulam quippe pingunt, quæ Purpuræ linguã morsu comprehenderit. Piscatores siquidem cùm Purpurã norint concharum pastionem auidius appetere, has in nassas magno numero cõiectas in mare demittunt, oblongo fune ad nassas alligato: sentiunt optatã escam Purpuræ, porC
rectisq; intra nassarũ iuncos linguis, eas infestãt: at illæ aculeo extimulatæ incolumitati suæ consulturæ contrahunt sese, corticibusq; clausis morsu perquàm acri linguã infestam comprimunt, pertinacissimeq; detentã haudquaquã amittunt, atq; ita pendentes sua captæ auiditate Purpuræ tolluntur.

VNO EXANIMATVS ICTV.

HOminem verò interemptum ictu ostendere qui volunt, Purpurã saxo elisam pingunt: siquidem insectores aiunt, quas Purpuras in artis suæ vsum parant, saxo vno ictu collidendas, vnde subitarius ille sanguis ad tinctum optimus emanat: q; si ictu fefellerit, neq; Purpura statim exanimata fuerit, frustra repeti, quia prę dolore sanguis in vniuersum corpus diffusus euanescat. Hinc aiũt Homerũ totiẽs de ijs qui valido aliquo vulnere perempti fuerint, Purpurea eos morte sublatos dicere: quem imitatus Maro, nunc Purpureã vomit ille animã, nunc quid huiusmodi sæpe protulerit. quamvis ad sanguinẽ, in quo anima sedẽ habeat, Seruius hoc referri putat, de quo satis in Accipitris cõmentario dictũ.

SECESSVS.

SVnt qui secessum per Purpuram ostendant, propterea quòd Purpura non nisi in imo reperiatur pelago: vnde verbum apud Apollonium Argonauti-

côn primo, πορφύρειν, quod purpurascere dicere possumus, vbi profundum esse D interpres exponit, ea quam memorauimus Purpuræ natura repetita. Hinc mare purpureum, pro profundum, poëtæ sæpius posuere.

DE ECHINO.

MArinus huc Echinus obuoluitur, lenticulari propemodũ figura, cochleari crusta, scabritie varia, crebris lineamẽtis rectilineis, quatenus in sphærica figura fieri potest, picturata, iisdem quibus terrestris armatus spinis, verùm iis micãtioribus, & nunc cocco, nunc purpura, nunc puniceo colore splendescentibus: qua parte rostrum à medio ventre exerit, reductior, à tergo gibbosior. atque is est de quo Martialis ait,

Cortice deposito mollis echinus erit.

DIFFICILIS ATQVE MOROSVS.

ATque vt ad eius significata iam aggrediamur, hominem qui cum difficulter, vel nulla vnquam ratione consuetudinem inire possis, ex hieroglyphico eius commonstrabant, quippe quem quaqua tractare volueris, asperitate re- E nitentiaque horridum experiare. atque itidem ex hoc asperitatem eam, quam Horatius damnat, agrestem, inconcinnam, atque grauem, per hoc animal notabant: nam & nomen illi παρὰ τὸ ἔχειν κατ' ἀντίφρασιν plerique impositum asseuerant, quia scilicet haberi non possit propter spinas, quasi Latinè velis intractabilem dicere. quamuis sunt qui de nomine id sentiant, vt echinum dictum velint ἀπὸ τοῦ ἔχειν ἐντὸς ἀφανῶν τῶν σαρκῶν ὄψεις, quòd scilicet ita sese cohibeat, vt nulla carnium appareant vestigia neque signa.

IVDICIORVM SEVERITAS.

ERant autem apud veteres vasa Echini nomine nuncupata, quæ scilicet animalis istius imaginem referebant, quorum in iudiciis vsus erat. Sanè iudices, de quibus Pollux meminit vbi de diætetis & dicastis agit, Echinum ahenecũ aut opere fictili factum habere consueuerunt, in quem testium dicta scriptaque iudicia coniicerentur: ex quo significabatur, nõ licere cuipiam impunè illis manus admouere, neque inuertere, aut immutare quicquam, sine graui supplicio.

NAVIGATIO TVTA. F

SVnt etiam qui per Echinum tutam nauigationem intelligant: ille siquidem imminente tempestate, quam non secus ac terrestris ventos præsentit, attractis lapillis sese munit, arenaque nauium instar saburrat, ne vi fluctuum vlla versari iactari've possit: id enim maximè cauet ne aculeis exarmet. Basilius Magnus audisse se profitetur à quodam rerum maritimarũ peritissimo, qui diceret, habere se pro comperto, Echinum cùm ventorũ perturbationem sæuitiamque maris præsensisset, calculum correptum haud exiguum subiisse, seque sub ipso tanquam anchora stabiliuisse. Sanè quidem nautæ simulac eos id factitare conspiciunt, futuram hoc indicio ventorũ agitationem tempestatemque præsagiunt, nauigiaque cõtinuò pluribus anchoris infrenant. Admiratur Ambrosius Hexaëmero, quo ingenio is ista collegerit, quo doctore perceperit, quis ei fuerit auguriorum interpres. Falli sæpe homines aëre perturbato, quòd plerunque res sine tempestate succedat: non falli Echinũ, & homini rationis participi documento esse. Vnde animali tam exiguo tanta scientia, vt non modò quod futurum est infortunium antè præuideat, verumetiã qua ratione impendenti periculo sit obuiã eundum, nõ verbis, nõ sophismatis, non ambagibus oratoriis, sed re ipsa commonstret.

A

MACILENTIA.

AD hæc macilentissimum hominem per idem animal intelligebant, cui quidem sit hoc peculiare, vt nullam intus carnem contineat, foris & spinulas, & crustam, vti dictum, cochleariam tantum habeat: inueniuntur in eo tamen nigra quædam vice carnis, quæ vtcunque sint, à ganeonibus tamen expetuntur. Quod verò ad macilentiam facit, eum ad annum integrum aiunt abstinere cibo. Non relinquã intactum quod apud Eustathium legi, interna ventris Echinum appellata: vnde Callimachus,

ὅντε μάλιστα βοῶν ποθέουσιν ἐχῖνον.

De boue quem cupide magis affectantur echinum.

Idq; ea de causa, quòd intra se cibũ contineat, quod præcipuũ est vẽtris munus.

INSTAVRATIO.

EXercitum, aut quid huiusmodi ex dissipatis reliquijs instauratum, si quis pingendo significare voluerit, non imperitè Echini marini dilaniationem quandã figurabit: ille enim in frusta discerptus, si proijciatur in mare, confluen-

B tibus spontè in vnum partibus iterum committitur, & efficacissimè solidescit.

DE CONCHYLIO.

COnchylium quoq; aliquid habet quod ἰσοθρηνωδικῶς accipi potest, tametsi animal ipsum huc nõ admittaĩ, sed quos generat vniones.

LACHRYMÆ.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putẽt, quòd scilicet eam maximè comptam esse deceat, & delicijs omnibus affluentem. Gemmæ tamen aliquot sua quædam habent significata, veluti vniones, quos lachrymarum symbolum esse pleriq; prodidere, sumptum scilicet à coniectoribus, qui lachrymarum profluuium per visas in somnis margaritas ostendi tradunt: nam & apud Sudam legas, μαργαρῖται δηλοῦσι δακρύων ῥόον.

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM VIRVM MATTHÆVM MACINGVM VENETUM, de ijs quæ per Crocodilum & aliquot Amphibia significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

C

POterit, & meritò quidem, eruditissime Macinge, aliquis qui non æquo fortè erga nos animo fuerit, vtrunq; nostrum ad Christianæ pietatis vindices deferre, qui sanctissimum amicitiæ tam mutuæ tam antiquæ numen tanto sub silentio, Aegyptiorum quodammodo secuti religionem, coluerimus. Aegyptiaca enim prorsus est hæc superstitio, Deum sub silentio colere. Sed enim qui de pietate aliter quàm Euangelia doceant, & sacri canones imperent, vel sentit, vel sibi sequendum credendúmve proposuerit, is dubio procul impietatis crimine condemnandus, acriterq; puniendus est. Manifestum autem est, Aegyptios olim Crocodilum adorasse, quod nos non modo abhorremus, sed & Poëtæ veteres, qui mores hominum facilè tolerãt, modo satyricè derident, dum eorum aliquis dicit eos portenta colere, modo vt rem magis exacerbent, addunt, Crocodilum adorant. Causam tamen eam Aegyptij allegare soliti sunt, quòd Crocodilus silentij sit hieroglyphicum, quandoquidem animal id lingua careat, & ita silentij significatum præ se ferat: quod

vterque nostrûm per tot annos nimium superstitiosè coluimus. Ne igitur cauillandi cui- D
piam ansam demus, existimaui silentio huic nuncium remittendum, atque ita in viam re-
deundum, id quod vt tu quoque facias adhortor. Misi itaque ad te sequestrem Crocodilum
ipsum, qui quoniam Aegyptiacè loquitur, quippe per rerum figuras & signa, causam omnem
tibi liquidius explicabit. Quoniam verò Crocodilus hic ab intima vsque Aegypto istuc Vene-
tias traducendus fuit, exenterare eum oportuit, & accuratissimè salire: loco verò fæcis exem-
ptæ, infarciuimus in vterum eius eadem diligentia fluuialem Equum, Phocam, Muraenam,
Anguillam, & Aegyptiacam quandam ranam. Animalia inquam hæc vtcunque adduci
potuerint, ad te misi, ruptóq; ita silentio me piorum consortio aggregaui. Tu si qua in ijs quæ ad
rem tuam faciant inueneris, arbitrio vtaris tuo: reliqua quæ nullius apud te momenti vide-
buntur, ὡς κόρακας, vt dicitur, proijcias licet.

DE CROCODILO.

QVONIAM à poëtis nostris, atque etiam à plerisque alijs Ægy-
pto ea est obiecta infamia, quòd & monstra colerent, & Croco- B
dilum præcipuè adorarent, cur hoc animal inter reliqua apud
ipsam nationem sacra, locũ haberet, differendum: ita fiet vt quid
imperiti colerent, quid sapientes intelligerent, manifestum fiat,
atque inde minus eorum succenseamus philosophiæ.

DEVS.

COlebant siquidem Ægyptij Deum sub Crocodili, quod non inficiamur,
imagine, propterea quòd solus inter animalia elinguis esse deprehensus
est, quod diuinitatis munus esse perhibent. Nam & in Pythagoræ symbolis ha-
betur, linguam in primis esse coërcendam, vt Deum imitemur. Proximè accedit
ad hanc sententiam sapiens ille neq; illiteratus vir qui opusculum de moribus,
carminibus scriptum edidit, dum eum Deo proximum esse ait, qui vbi ratio po
stulat, tacere norit. Deus enim sub alto profundóq; silentio mortalium facta
omnia diligenter examinat, omniúmq; merita inspicit, proq; re, loco & tempo-
re singula moderatur. Quod verò de dijs silentium apud eos esset, vel Harpo-
crates indicarit, cuius effigiem presso obsignatóq; ore ideo dedicarũt, quòd cæ F
remonias ritúsq; suos qua ratione instituti essent, in vulgus propalari nolebãt,
atq; ita sacra inuolui silentio procurabãt. Quin & Mercuriũ illum suum, quem
Nilo prognatum patre prædicabant, tanto silentij cultu prosequebantur, vt ne
nominare quidem eum fas arbitrabantur. Nam quem Θεὺθ appellabant, qui Pla-
toni Theu, Propertio nostro Theutates est, alium fuisse dicunt, qui scilicet Ar-
gum interfecit, quíq; leges illis atq; literas tradidit, à quo & Septembrem men-
sem eo nomine vocitarunt. Et Cabalistæ Dei ministros aiunt propitios nobis
fieri, vel si tantùm nominis eorum meminerimus, aut eorum notas præ oculis
habuerimus, signatásve gestauerimus, etiam si ore nunquam enunciemus: præ-
cipuéq; TETRAGRAMMATON diuinitùs datum nomen ineffabi-
le, nostræ cum Deo reconciliationis signum, propterea quòd literarum, qui-
bus notatur, satis est reminisci. Meritò itaq; Helias sacerdotes Baalis ridet III
Regum XVIII, dum eos adhortatur maiore vti voce, quòd eorũ Deus in
diuersorio forsan esset, aut in itinere, aut certè obdormisceret, ita fieri posse vt
excitaretur. Sed quid nos tot gentiliũ fabulas euoluimus, cùm sacræ institutio-
nis nostræ literæ in templis quotidie canant: Te decet silentium Deus in Sion.

Æquum

A Æquum est quippe vt tacito verecundoq; silentio trepidationem quam ex tantæ maiestatis consideratione concepimus, profiteamur. Et: Sileat omnis terra Deo. In quam sententiam Petrus apud Clementem: Quæ summo sunt silentio honoranda. Deus enim, vt Cyprianus ait, nō vocis, sed cordis auditor est. Nam & Anna Samuelis mater, quę typum Ecclesiæ præ se tulit, ante conceptum cùm sterilitatem deploraret, Dominum non clamosa petitione, sed tacitè & modestè intra ipsas pectoris latebras precabatur. Loquebatur quidem ea prece occulta, sed manifesta fide: loquebatur non voce, sed corde, quia sic sciebat Deum audire: ideoq; quod petebat efficaciter impetrauit, quia fideliter postulauit. Et publicanus quem Dominus probat, nō erectis impudenter ad cœlum oculis, neque sublatis indecenter manibus, pectus suum tundens, & peccata sua contestans, diuinæ misericordiæ auxilium implorabat. Habet insuper Crocodilus eam cum Deo similitudinem, quòd eius solius oculi pellicula tenui translucidaq; à fronte demissa obteguntur, atq; ita cernat, cùm alijs ita minus cernere videatur. Ita oculū Dei perlustrare, intuericq; omnia, res ipsa indicat, cùm nos eum
B nequaquā cernere, aut nostratia hæc explorare, plurimùm opinemur. Sed quantum pertinet ad sermonem, nostra in primis est pietas defendenda, apud quos totiens legitur, HÆC DICIT DOMINVS, cùm simplex sit Dei substantia, neq; membris vllis neq; cōpagibus composita: non igitur os neq; linguam habet Deus qui loqui possit. Id verò sic accipiendum, vt tunc Deus loqui videatur, cùm aliquid inspirat in sanctorū fatidicorumq; vatum corda, vel etiam vocis sonum afflatu suo facit ad eorum aures pervenire. Nam si vox humana aër ictus dicitur, potest & vox Dei dici aër ictus vel vi, vel voluntate diuina. Itaque illuminata mens per Dei spiritum formatur in verba, vnde locutus Deus homini dicatur, quoniam humana fragilitas aliter audire de Deo non potest. Præterea, vti Adamantius inquit, veteres Deo sermonē attribuêre: quia cùm norint homines hoc ministerio voluntatē alterius alteri innotescere, agnoscant ea quę sibi per Prophetas deferuntur, diuinæ indicia esse voluntatis. Mortales enim haudquaquam intelligerent in hac vel illa re Dei contineri voluntatem, nisi ea locutus diceretur, cùm eorum sensus nequaquam percipere possit, voluntatem cuiuspiam per silentium inter homines indicare posse.

C

ORTVS.

ORtum ad hæc pingere si voluissent, geminos Crocodili oculos faciebant, quos habet instar suis, verùm ex toto feri corpore prominentes, & emissitios. Atq; ita pars ea, quæ lucis conceptaculum tā insigniter extet, exortui videtur assimilari. Est tamē & alia ratio istius significati, quòd animal hoc suapte vi, nullo parentum incubitu fomentóve, formam & lucem acquirit, veluti Sol per semetipsum exoritur. Crocodili enim tā fluuiales quàm terrestres cùm in sicco partum ediderint, oua sua terræ cōmittunt gremio, quibus tamen semper assident, dum catuli animentur, & excludantur. Locum verò eligunt, ad quem summo auctu eo anno egressurus sit Nilus, quasi diuinatione quadā oua transferentes. In numis verò aliquot simulachrū Orientis radiato fingitur capite, dextera in altum sublata, eaq; passa, quod in Gallieni plerisq; numis habetur, inscriptione addita, ORIENS AVG. quam quidem manum patefactam, & radios ipsos, Mare non vno loco videtur explicasse:

Vbi primos crastinus ortus
Extulerit Titan, radijsq; retexerit orbem.

OCCASVS.

D

QVòd ſi occaſum identidem pingere procuraſſent, Crocodilum humi toto profuſum corpore deliniabant, quippe quadam incubantis ſpecie, ſponte enim ad ima quæque ferri gaudent, immerſiq; fluuijs humi libenter obrepunt, ſoloq; adhæreſcunt, delphinorum & aliorum hoſtium metu, quòd norūt quàm molli tenuiq; cute in ventre ſint. Dies præterea maxima ex parte agunt in terra, noctes in aqua, teporis vtrunque ratione: noctu enim tepidiorem aquam experiuntur. Ita Solem imitari videntur, qui nobis emergere matutino tempore, veſpertino immergi videtur. Ad hęc Crocodilo viſus in aqua hebes, extrà acerrimus: ita illi præcipuè accidit, Solis occaſu obſcura omnia, exortu clara atque perſpicua redduntur.

TENEBRÆ FVNESTVM'VE.

TEnebras autem (quo vocabulo tam funus, atratumq; pomparū apparatū, quàm mortem ipſam, quæ lumina claudit decedentiū, intelligebant) ſignificare cùm adlibuiſſet, Crocodili caudam faciebant: is enim ſimulac animal aliquod ceperit, caudę opera vtitur ad exanimandum, ea enim captiuum vincit, ac E
mox plectendo conficit. Vis itaquidem omnis, ac omne Crocodili robur, in cauda ſitum. Id verò commodè figurabitur, ſi abditus in ſpecu ſola exporrecta cauda pictus fuerit: nam & illi proprium eſt ſpelæa ſubire, in quibus quatuor interdum menſes hyemis inedia pertinaci deliteſcit, vnde forte tenebrarū deductum eſt ſignificatum. Sed enim hęc etiam ad eam facere opinionē poſſunt, quòd ideo Crocodilum colerent, quia hinc etiā diuina quædam ſpecularentur. Nam quòd Dei ipſius & caput & ſubſtantia imperſcrutabilia ſint, cum Crocodilo faciunt in ſpecu latitante: quare Seraphim faciem atq; pedes Dei velare ad arcā Domini dicuntur, quòd diuinæ maieſtatis principium atq; finem verbis nemo valeat explicare, neq; picturatione vlla declarare: definire verò nulla prorſus circumſcriptione quiſpiam aggrediatur. Quam verò de Deo cognitionē profitemur, eam ex operibus perpendimus, quod à poſterioribus diceret Ariſtoteles. Quare Gentes admonebat IESVS Deus noſter, Si nolitis mihi credere, credite operibus quæ ego facio. Ita igitur ſapientes illi Crocodilum imaginati ſunt in ſpecu, cauda tantū exerta, abſconditū. Nam Pſalmo etiam XVII dicitur Deus poſuiſſe tenebras latibulum ſuum, vt planè ſignificetur, obſcura multis & incognita eſſe, quæ de Deo pijs tantùm innotuerunt, vtpote quæ Deus ipſe occulat in F
tenebris: & vt Origenes Adamantius ait, manifeſtū eſt rarò admodum perveniſſe ad homines Dei cognitionem, idq; paucisſimis contigiſſe, ſiue quòd ob mentis hebetudinem ad eius micantisſimæ lucis radios cæcutimus: ſiue quòd inquinata mens eius non recipit puritatem: ſiue quòd humanum hoc corpus adeò fæculentum animum etiam obturat, ne poſsit ſpiritum eius admittere: ſiue quòd intellectus noſtri virtus ſit adeò imbecilla, vt immenſitatem eam nulla capere poſsit coniectura. Nam & de Moyſe legimus, eū vbi Deus eſſet caliginem ſubijſſe, Deiq; iudicia prophetæ abyſſum vocare conſuerunt. Quin & IESVS ipſe, Nemo, inquit, cognouit filiū niſi Pater, nec Patrem niſi filius, & cui filius reuelauit. & in hanc ſententiam paſsim à noſtris plurima. Eaq; de cauſa Ioannes filium lucem ponit, quia is & ſeipſum illuminat, & Patrem in conſpicuo ponit, qui adhuc latêret in tenebris, niſi per filij manifeſtationem innoteſceret. Nobis verò niſi lux illa orta eſſet, adhuc in vmbroſa mortis regione ſederemus, diceret Eſaias. Vnde aūt, niſi diuino diſpēſante ſpiritu, imaginatus eſt Orpheus dicere,

Nox

A Nox quæ lucem emittis? Quod & Psalmographus: Emitte lucem tuam & veritatem tuã. Tabernacula enim Dei tenebræ & latibulum, vti diuinæ literæ passim memorãt. Sed plura super hoc dicturi sumus in Ignis commentario, vbi Faces.

PERNICIES.

IN vniuersum autem per id animal sculptũ, malum, damnum'ue aut pernicies alijs illata, si Diodoro credimus, apud Ægyptios significabat, omninoq́; inex plebilis rapacitatis hieroglyphicum habebatur: animal enim est multæ rapinæ, vnguibus ad discerpendum promptissimis, morsu aspero tetroq́; vt quod dentibus lacerat, nunquam sanetur. Impunè verò inter eos enatat, qui se adipe eius feri perunxerit. Quod factitasse Firmum Ægypti tyrannum, qui oppressus est ab Aureliano, testimonio Aurelij Festiui, Vopiscus tradit.

SALACITAS.

ERat & salacitatis indicium, vt ipsi dicunt Ægyptij, propterea quòd abundanti fœtura prolifici sunt Crocodili, libidinisq́; vsqueadeò contagiosæ, vt è dextera eorum maxilla dentes lacerto dextero alligati, nequitiam credãtur sti-
B mulare. Terrestris porrò Crocodili, quem Scincum, vt alij, Scingum appellant, rostrum & pedes in albo vino poti, lasciuiæ cupiditates accendere apud magiæ scriptores legas, & huiusmodi quædam apud Dioscoridem & Plinium.

FVROR.

FVrorem ad hæc Ægyptij, & quæ inde calamitas aut clades accepta esset, per Crocodilũ semetipsum verberantẽ indicabãt, propterea quòd is irrita prædæ cuiuspiã spe frustratus, in semetipsum furit, supra modum indignabundus.

LATROCINIVM.

NEgotiorum impedimenta, insidiasq́; & latrocinia, quę cõtra viatores exercentur, per idem animal etiam ostentabant. Et Typhonem, quem βέβαιον dicunt, in Crocodilum abijsse asseuerabant, tametsi nonnulli Typhonis comitem ponant. Crocodilus autem assiduè negotiatoribus insidiatur, quo genere latrocinij Typhonem infamem tradunt. Quapropter cùm illi honores omnino decreti essent, ex mansuetis animalibus asinum illi nutriebant: ex feris verò Crocodilum & fluuialem equum. Institutum enim erat apud eos, quibusdam Dis, ne nocerent tantùm, sacra facere: atque ita quo magis illos sibi conciliarent, ani-
C malia eiusdem ingenij, quo illos fuisse persuasum habebant, colere consuerant. In Apollinis verò ciuitate, quò iniurias à Typhone Osiridi illatas vlciscerentur, de Crocodilo vesci lege singuli tenebantur. Certo igitur die conuenari solebãt, & quotquot caperent, interfectos eos ante templum, rei à se bene gestæ monumentum testimoniumq́; prosternebant.

HELLVO.

IIdem sacerdotes helluonem significantes Crocodilum hianti ore pingebant: is enim cibo satur, quem immodicè sumit, somno sopitus in littore se prosternit esculento semper ore, ad quem auiculæ trochili, quæ senatores & reguli dicuntur, pabuli se gratia conferunt, inuolãtesq́; dentes depurgant, atq; ita magis & magis ad patentiorem hiatum scabendi dulcedine prouocant: quod ichneumon perpetuus eius hostis si quando fuerit conspicatus, saltu se in guttur eius immittit, introq́; progressus donec feri cor morsu lancinet, moribundam mox feram derelinquens abit incolumis. Alij crapulam ideo significari per Crocodilum tradunt, propterea quòd is meatu careat, per quem ciborum excrementa deijci soleant: quare eadem mox digesta & indigesta per os reiectare necesse

habet, quæ mox aues aduolantes depaſcantur, perinde ac qui præter ſatietatem nimio farciuntur cibo, cùm digerere ipſi non poſſunt, euomere coguntͬ. Qui verò cultui habiti à ſacerdotibus nutriebantͬ, tanta erant manſuetudine, vt nō modò vocem accerſentiū agnoſcerent, & attrectari paterentͬ, verùm etiā fauces adapertas porrigerent, denteſq; manib. depurgari, abſtergiq; linteo permitterētͬ. D

AB IGNOBILI GENERE AD CLARITATEM EVECTVS.

COmmenti ſunt nōnulli, hominem qui nulla ſanguinis claritate, minimíſq; principijs ad ampliſsimas celeberrimaſq; dignitates, ad opes, ad honores euectus eſſet, per Crocodilum & ouum eius pingere. Illud enim de Crocodilo fertur, nullum animal à tam paruis initijs in tantam excreſcere magnitudinem. Ouum enim nō multò maius edit quàm anſeris, & fœtus inde excluſus pro portione eſt, attamen ad cubita vſq; quindecim, vel etiam ſexdecim creſcendo porrigitur. Sunt qui eos tandiu augeri aſſerant, quandiu viuunt. Facit ad hoc Æſopia fabella non illepida de Crocodilo, generis nobilitatem, & ſua & antiquorū præclara facinora apud vulpem extollente: cui argutè illa reſponderit, ex cute E vetus eius ac diuturnum exercitium, vel eo tacente, prodi.

INVICTVS.

ADdunt nonnulli, laceſsitum iniurijs hominem, neq; tamen ſuccumbentem aut victū, per Crocodili tergus ſignificari, propterea quòd id supernè corticoſum adeò ſit, vt contra omnem ictum, inuictum habeaturͬ. De vigore verò eius elangueſcente, ſi quis eum penna ibidis demulceat mitigetq;, in Ibidis commentario dictum eſt loco ſuo. Apud Horū inuenias veſpam ſuperuolitantem Crocodilo indiciū eſſe, vel ipſius animalis ſanguinem corruptū, vel Crocodilum mortuum: veſpa enim ex putrefactis oritur cadaueribus. Verùm id quoq; myſticè, cùm mala ea quæ per Crocodilum ſignificantur, indicare vellent facta iam mitiora vel omnino ſublata: aliter frigida & inanis ea eſſet interpretatio.

ÆGYPTVS.

CRocodilus catena religatus ad palmam, in æreis pleriſq; numis habetͬ, cum inſcriptione, COL. ÆG. Colonia Ægyptus. Ab altera facie duo ſunt humana capita, quorum alterum ad Orientem ſpectat nauali corona inſigne: literę ſupernè ſunt, IMP. vbi nimirum per Crocodilum ipſa ſignificatur Ægyptus. F Quòd verò ſit religatus ad palmam, Auguſti omnino victoriā oſtendit, quam etiam in obeliſco campi Martij notari iuſsit, Ægypto in ditionem redacta. Duo illa capita, Auguſti vnum alterum Agrippæ eſſe crediderim, de quo Virgilius: Tempora nauali fulgent roſtrata corona. In alio Auguſti numo argenteo Crocodilus eſt, ſupra quem ſcriptū, ÆGYPTO. infrà CAPTA. ab altera facie Auguſti caput, cū circunductis literis, CÆSAR DIVI F. COS. VI. Et pictor Nealces, cuius meminit Plinius, cùm prælium nauale Ægyptiorum et Perſarum pinxiſſet, quod in Nilo, cuius aqua eſt mari ſimilis, factum volebat intelligi, hieroglyphico apertiſsimo hoc declarauit, quod arte non poterat: aſellū enim in littore bibentem κατὰ πάρεργον pinxit, & Crocodilum inſidiantem. Eſt & numus L. ÆL. AVREL. COMMOD. vbi Commodus ipſe ſub Herculis imagine pede dextero Crocodilum calcat, læua clauem ſuſtentat, dextera Ægypto ſiſtrum prętendenti ſpicas porrigit. Inſcriptio rem declarat, INDVLGENTIÆ AVG. Atq; hæc de Crocodilo dicta ſufficiant.

A DE FLVVIALI EQVO.

PLurimum verò secum affert impietatis improbus ingratusq; Hippopotami animus, qui nulla genitorem reuerentia prosequitur, & alienis bonis diripiendis natura promptissimus existit.

IMPIETAS.

MEritò enim Ægyptij sacerdotes cùm impium, cùm ingratũ, cùm iniustum quempiam notare vellent, Hippopotamũ proponebant. Admonituri verò mortales omnes vitia ea omnino esse declinanda, totáq; animi fortitudine supprimenda, duas eius animalis vngulas deorsum inuersas facere consueuerunt: siquidem is ab ineunte statim adolescentia patri incipit infestus esse, tentatq; si possit cum decertando superare, quem sæpe in pugnam prouocat: quòd si acciderit vt victor euadat, matris coitum affectat, vita patri cõdonata: sin victus aut cohibitus à patre fuerit, neq; tam scelerati voti compos fieri potuerit, perdurante tamen prauitate tãtisper conatum differt, donec adolescat, factusq; iam robu-
B stior atq; validior, deteriorem ætate factum patrem inuadit, fœdissiméq; necatum petulantissimè dilaniat. Inuersas igitur vngulas eas ideo statuebant, vt qui rem spectarẽt, quid illæ sibi vellent cõmonefacti, propensiores fierẽt ad pietatẽ.

ID quod tantæ apud eos curæ fuit, vt principũ sceptra, & huiusmodi pleraq; insignia, atq; gestamina & monumenta, armáq; aliquot quorum quotidianus esset vsus, ita insignirent, vt in summa potiorèq; parte ciconiam præfigerent ex ære, vel ex auro argentóve factã, infernè verò vngulam Hippopotami subijcerent, quòd impietati præferendam esse pietatem indicaret. Species verò vngularum ijs est, quales bubus, licet dorsum, iuba, & hinnitus equi sit, vnde illi nomen. Inest prætereà talus bisulcorum modo, dentes vt aprorum exerti, leuiter tamen: rostrum resimum, apri cauda etiam, magnitudo & interiora asini, tergoris crassitudo tanta, vt ex eo ve-
C nabula fiant, & scuta galeæq; impenetrabiles, nisi humore madeant, munire possit.

PIETAS IMPIETATI præferenda

IMPROBITAS EDOMITA.

CElebratissima verò est species illa, quæ visebatur olim Hermopoli. ea scilicet pictura, vt Hippopotamus esset, supra quẽ sculptus erat accipiter cũ serpente dimicans. Cuius argumenti significatũ id esse tradunt Ægyptiarum literarum periti, vt Typhonem ab Osiride vi domitũ, cùm de principatu certamen conseruissent, intelligendum autument: per fluuialem equũ Typhonem ab Osiride vi domitum, per anguem principatum interpretantes: atq; ita improbitatem potiores sibi partes asserere conantem, virtuti demùm cedere subinnuant. Eadem de causa cùm sacra faceret eo die, quo Isidis aduẽtus è Phœnicia celebratur, fluuialem equũ religatum libis incessere per ludibriũ consuerant. Non dissimularim hic Aureoli tyranni tumulũ ad pontẽ Aureolum Insubriæ superesse, à Claudio Cæsare sex elegorum versuum epitaphio nobilitatum, in cuius conditorij parte prima Hippopotamus sit incisus, quem serpens cauda mordicus apprehensa complectitur. Id puto significare, tyrannidem tãdem temporis spa-

Huius symboli iconem vides proxima pagina.

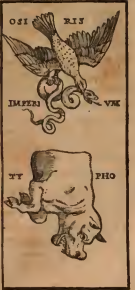
tio domitam. De Aureolo enim qui Gallieni tēpore cum plerisque aliis tyrannidem arripuit, plura legas apud Trebellium Pollionem, & Iulium Capitolinum. Epigramma tumulo inscriptum à Claudio Imp. ita fertur:

Κλαύδιος Αὐρεολῷ μετὰ δήϊον Ἄρεα καῖσαρ
Τὰ κτέρεα δῶκεν τῇδ᾽ ὡς θέμις οἰδηθείς.
Τῷ γε καὶ ζωῶν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐθέλησε φόνημα
πάσης ἰθυφρίτοις τῶν στρατῶν ἀντιβίας.
Κεῖνος δ᾽ οἰκτείρμονος καὶ σώματος ἔσχατ᾽ ὀπίζων
Αὐρεόλῳ, γέφυραν ἄστυ τὸ τλῶδε τεῖχεν.

H O R Æ.

HOras etiam Ægyptii sacerdotes per fluuialem equum significare soliti sunt: qua verò de causa id facerent, neque Horus scripsit, neq; nos apud quempiam traditum inuenimus: si quid tamen ariolari liceat, dixerim ego, quia depascit segetes, destinatione, vt ferunt, antè determinatas in diem: non enim vti boues & pecora reliqua, hac illac errabundi modò hîc modò illic aliquid earpunt, sed tāquam messores ad opus certum conducti, suam vnoquoque die partem pabulantur. Horæ verò nomen plerunq; pro tempore cuiuscunq; maturitatis accipitur, cuius apud Græcos apertissimum est significatum. Cùm verò ita pabulatū prodit, ea vtitur astutia, vt velut ex agro ferentibus vestigiis progrediatur auersus, ne quæ reuertenti insidiæ comparentur. Vel ea fortè de causa horas indicare dictus, quòd diem & noctem duplici natura dimetitur: siquidem interdiu in imis aquis latet, noctu in terram egreditur. Apud Ægyptios autem nox cū die pari propemodum horarum numero assiduè dispescitur.

VIRTVTI CEDIT improbitas. D

E

DE PHOCA.

PHoca fluuiali addetur equo, cui similiter vita in aqua & in terra communis: eam nos vitulum marinum à specie tergoris instar boum villosi nuncupamus. F

SOMNICVLOSVS.

SVperfluum verò esse videtur rationem afferre, cur somniculosus homo per simulachrū eius exprimeretur, cùm de profundo eius somno diuturnaq; veternositate tam multa passim à Græcis Latinisq; autoribus memoriæ prodita reperiantur, quo scilicet pacto sternunt se somno diuerso in littore Phocæ.

INFORTVNII MAGNI TVTELA.

ID potius referam, quòd hominem ita res suas procurantem, & aduersus pericula auxilia disponentem, vt à quocunq; vel maximo infortunio tutus habeatur, significare qui volunt, eum Phocæ corium indutum pingunt. Vitulum siquidem marinum ex aquatilibus fulmine non ici obseruatū est, tantaq; mortalium id persuasione receptum, vt vulgò cingula ex eiusmodi corio comparentur, quæ infortuniorum istiusmodi amuletum esse creduntur. Veteres autem

cala-

A calamitates à potentioribus illatas, fulminum iactibus æquiparare soliti sunt. Et fulminare dicuntur Reges, cùm quid in alicuius perditionem moliuntur. Sic, Cæsar ad altum fulminat Euphratem, apud Maronem legas: apud Ouidium verò, se totiens Augusti fulmine petitum.

VRINATOR.

VRinatorem etiam hominem per animal huiusmodi significare mos fuit, quando in sicco genitum nullum hoc magis vndis ex disciplina soleat assuefieri. Pariunt enim in continenti Phocæ, pauloq́ pòst catulos educunt, vt mari assuescant, & evestigio reducunt, idq́ sæpius factitant, vsquequò paulatim ita consuescant maris contubernium non aspernari.

DE MVRAENA.

MVræna quoq́ in siccum exit, & terrestrium commercio delectatur. Quid verò hinc significetur, videamus.

ALIENIGENARVM PROCVS.

B PEr hanc pictam Ægyptij sacerdotes hominem alienigenarũ concubitum appetentem, externisve matrimonio copulatũ intelligebãt: siquidem hæc, vt Licinius Macer tradit, fœminei tantùm sexus est, ideoq́ de mari egressa serpentibus copulatur, atq́ inde concipit: ob id sibilo à piscatoribus tanquã serpentibus euocari & capi. Aristoteles tamen, vtpote qui Murum marem agnoscit, vti suus in plerisq́ huiusmodi mos est, hoc negat, tametsi in terram prodire, atq́ ibi sæpe capi, non inficiatur. quãvis Andreas Physicus, qui Nicandro glossemata quædam subiecit, totum id mendacium esse profitetur, & neq́ Murænas in continentem prodire, neq́ viperis per littora cõmisceri contendit. Attamen cum Ægyptijs Archelaus id asserit pro cõperto, neq́ dissimulat Nicander, qui piscatores ait, quamprimùm Murænas in continentem exire conspexerint, metu perculsos in mare statim se demergere, quò se ab viperarum ictu tueantur. Hoc idem D. Ambrosius, Hexaëmero, Basilium Magnum secutus affirmat.

MORES CONIVGIS FERENDI.

AViperis enim ait sibilo Murænas euocari, idq́ perinde ac si hieroglyphicũ esset interpretatur, id scilicet ex hoc innui, vt mulieres admoneantur, feren-
C dos esse mariti mores, si licet fallax vir, asper, inconditus, temulentus, lubricus, multaq́ in hanc sententiam.

ADVLTERIVM.

BAsilius ex hoc congressu anguis & Murænæ adulterium interpretari videtur: admonet enim eos qui nuptijs insidiantur alienis, discant, cuinam feræ, cui reptili sint similes, cùm naturæ quoddam adulterium viperæ Murænæq́ cõiunctio videatur. atq́ huc potius respicit Ægyptiorum hieroglyphicum. Quare minimè mirum si Crassus, vir satis impurus, Murænam miræ docilitatis exanimatam luctu prosecutus est, qui vxores tris absque luctu sepelierat, quod illi à Domitio obiectatum legimus.

SÆVITIA OCCVLTA.

NEq́ incongruum erit hieroglyphicũ, si occultam quandam sæuitiam significaturi, sanguinariam quippe crudelitatẽ in molli alioqui atq́ effœminato homine, per irritatã Murænam expresserimus, immani Romanorũ procerum exemplo, qui seruitia olim Murænis exponebant excarnificanda, cùm ea alioqui bestia exedentula sit, vt diceret Tertullianus, atq́ etiã exanguis, & excornis.

DE ANGVILLA. D

INuitare videtur similitudo quædam, vt Anguillā murænæ subiungamus, nō quòd hęc inter amphibia sit, sed quòd erratica, quadā́q; cognatione murænam attingat, quippe cùm hæc fluuialis, illa marítima sit anguilla. Nam quæ in mari reperiuntur anguillæ, à fluminibus omnes inferuntur, suntq; ibi omnes peregrinæ: in alienā tamen adscitæ patriam, alienos etiam mores imitantur, & labem magna ex parte eluunt, quam ex terrena fæce secum attulerunt. Eius verò significata rara admodum apud Ægyptios fuerunt. Nostri multa hieroglyphicis Ægyptiorum similia, quæ per eius imaginem intelligenda essent, excogitarunt.

SIBI SOLI NATVS.

VNum enim id tantùm super Anguillæ nota traditum ab Ægyptijs inueni, vt hominem omnes alios auersantem, & seorsum ab aliorum consortio sibi viuentem, per simulachrum eius significarent, propterea quòd eam nūquam cum vllo alio piscium versari, neq; quidem coniugali inter se vsu misceri deprehendissent. Sunt qui velint eas spontè in luto humescenteq; humo provenire. E Sunt qui eas scopulis se atterere dicant, ea strigmenta viuescere, neq; aliam earum esse generationem. Basilius Anguillas non alio vllo modo, nisi ex fęculenta materia limoq; procreari tradit, quarum neq; ouum, neq; vllum alium ad successionem modum constare compertum est. Aristoteles porrò neq; marem neque fœminam in illis esse testatur, neq; prolem ex se aliquam creare posse, cùm neq; ouum, neq; semen sortitæ sint. Ouum in nulla vnquā Anguilla visum, neque fœtum in vtero deprehensum, vt in ijs quæ animal gignunt: capillamentis tamen & lumbricis quædā similia in ventriculo reperiri, non tamen ea vnquam animascere, neque eo loco gigni aut immorari, quæ sint in fœtum euasura, quia non secus ac cibus concoquerentur. Quòd verò alij dicant meliores esse fœminas, quas à capitis forma secernunt, quippe repandiore his, maribus verò oblongiore, atque ita eas quæ à cæteris discreparent, fœminas appellarint, philosophus idem non maris aut fœminæ, sed generis differentiam agnoscit.

MEMORIA POST OBITVM EXTINCTA.

COmmenti sunt alij hominem, de quo nulla post obitum memoria superſit, F per Anguillam mortuam significari: illa siquidem mortua nō superfluitat, nec sursum fertur, vt maxima ex parte pisces cæteri faciunt, sed pessum in profundum rapta, in eodem quo genita est limo cōputrescit. Id ea de causa fit, quòd ventre sunt admodum exiguo, atq; ideo minus inanes. Totū verò corpus cum ferè solidum sit, neq; ferè quicquam aëris admittat, & caro ipsa glutinosa admodum, nec quid peruium relinquat, fit vt simulatq; expirarint suomet pondere grauatæ pessum ferantur.

PROFANVS.

IN diuinis Hebræorum literis eædem profanæ sensu mystico dicuntur: neque enim squamosæ sunt, quicq; huiusmodi sunt pisces, in aquæ profundū immersari, & in cœno libenter volutari conspiciuntur. Ad horū similitudinem, animi qui terrena tantùm sapiunt, idonei non sunt vt ad sacra proponantur.

IMPATIENS ALIENI COELI.

AD hæc, hominem in alieno cœlo difficulter habentē intelligentes, Anguillam in hydrijs duabus pingebant, capite scilcet in vnam, cauda in alteram demer-

A demersis. Anguilla siquidem nullam vehementem tolerat mutationẽ, & si æstate de lacu in piscinam transferatur, viuere nequit, etiamsi frigida aqua fuerit.

FVGIENTIA SINE SPE SEQVI.

HOminem insuper qui fugitiuam rem aliquam nulla consequendi spe sectaretur, indicare si vellent, Anguillam pingebant, quam manus à cauda prehenderet: tanta enim est lubricitate prædita, vt de prensantium manibus elabatur quamfacillimè, difficulterq; cõtineri posit. Subterfugij istiusmodi similitudinẽ sibi desumpsit Athanasius, vbi epistola ad Ægypti episcopos dicit: Tametsi elabi millies tanquam Anguillæ conentur.

SPES CERTA RE SVPER AMBIGVA.

QVòd si certam esse spem de ambigua re quapiã ostendere voluissent, obuolutam eam ficulneo folio pinxissent, quòd scabritie sua prensanti sit admini culo nequaquam irrito. Vnde prouerbium, Θρίῳ τὴν ἐγχέλυν.

PER DISCORDIAS CIVIVM LOCVPLETATVS.

B HOminem verò ex ciuilibus seditionibus & tumultuosis discordijs crescentem, reiq; auctum significãtes, eum in Anguillarum venatione occupatum effingebant. Aqua siquidem quieta limpidaq;, earum captura nulla propemodum, magna verò si perturbetur. Quare piscatores tempestates obseruant, lacuúmve aut fluminum turbationes, vnde aqua limosa fiat, magnas inde capturas paruo negotio consequentes. Rem tradit Aristoteles & pleriq; alij, tum Aristophanes, Equitibus, historiam luculenter admodum explicat, Allantopola dicente: Eadem quidem tu fecisti, quę venatores Anguillarũ faciunt. Sed cur non Aristophanem ipsum sua lingua loquentem audiamus?

ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν·
ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν
αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς·
Fecisti vt is qui captat anguillas facit,
Quieta cùm sunt stagna venatur nihil:
Sed cœnum vbi omne illac & hac subuerterit,
C *Captura magna est. Tu quoq;, vbi perturbaueris*
Hinc ciuitatem & inde, plurimum capis.

Quam sententiam Cicero sibi desumpsit, oratione in Catilinam secunda: Honores quos quieta Republica desperant, turbata consequi se posse arbitrantur.

DE RANA.

RAna verò ita in hoc album admittenda est, vt hieroglyphica tota videatur: nam anteaquàm facta sit, in huiusmodi materiam dare incipit argumentum.

IMPERFECTVS.

MVlta esse in humanis operibus imperfecta, indignè, vt mihi videtur, plurimi conqueruntur. Quis enim vndecunq; perfectum opus vllum pręstare posit, si mortalium nemo omnibus absolutus numeris reperitur? Quin ipsa rerum natura multa nobis ostendit, quæ inchoata reliquerit: neq; tamen ob hoc eius quisquam indiligentiam reprehendat: id quod spectare est in Rana præcipuè, per cuius effigiem non immeritò sacerdotes Ægyptij rei cuiuspiam imper-

fectionem intelligebant. Videre siquidem est plerunque huius generis animalia in limo, vbi procreantur, altera parte Ranam, altera verò terram ipsam indistinctam, viuentique portiunculæ applicitam. Sæpe enim flumine, aut lacuna, lamáve aliqua, vel sponte, vel deriuatione aliqua decedente animal id imperfectum destituitur, quod tum primùm informari cœperat & coalescere. Omnibus his fidem Nili facit inundatio, quæ rerum istiusmodi miracula omnia prorsus excedit: eo quippe deturgente, musculi & varij generis animalia reperiũtur, inchoato opere aquæ terræque in parte corporis viuente, nouissima effigie etiamnum terrena. In Ranis verò qualibet maturitate genitis, natura semper imperfecta: quod in ipsa præcipuè lingua exploratum est, quam applicitam & cohærentem habent, cùm tenax sit earum materia, neque distincta satis compositione. prima verò cohæret, intima absoluta à gutture, vnde genus illud vlulatus intra aquas reddũt, quàm ὀλολύγονα φωνὴν vocant, quæ vti Plutarchus ait, amatoria & coniugalis est. D

INVERECVNDVS.

IIdem ipsi sacerdotes si hominem inuerecundum notare voluissent, Ranã describebant: ferunt enim eam sanguinem nõ nisi in oculis habere: qui verò subsanguineos habent oculos, ex Aristotelis & Adamantij physiognomici sententia, inuerecundi audacesque sunt: iracundiam, vbi sicci: vbi humidi, ebriositatem: subrubescentes si latè pateant, intemperantis oris hominem, mulierosum, stolidum, & aleonem indicant. In grandioribus rubor, neque libidini neque gulæ modum poni vllum ostendit. Quod si glauci sanguineique fuerint, hinc calliditatem, inde vesaniæ proximiorem audaciam coarguent. Quia verò canes plurimùm oculos sanguine suffusos habẽt, hinc apud Homerum Achilles caninos oculos ob impudentiam obijcit Agamemnoni: de quo satis in Cane. E

CVRIOSITAS.

PArit impudentia curiositatem, vnde alterum elicitur hieroglyphicũ. Nam hominem in alienis negotijs explorandis plus æquo solicitum, quique dicta factaque singulorum assiduè percontetur, & impudenter arcanorũ omnium spectator esse concupiscat, per Ranam identidem significabant: oculi enim animali huic prominentes sunt & emissitij, vt facilè spectandi contuendique omnia curiositatem præ se ferant. Et qui homines eiusmodi sunt oculis præditi, dolosi, stolidi, inepti que simul & importuni plurimùm reperiuntur. Hoc tamẽ significatum in Rana nõ ab oculorum specie tantũ, verùm ab occultiore doctrina quadam desumptum videri potest. Tradunt enim Magi, Ranæ oculos cum lusciniæ carnibus in ceruino loro alligatos, præstare vigilantiam somnolentia fugata. Vnde spectandi promptitudo nõ indecenter excogitata. Sanè vulgatum id tum apud Græcos tum apud Latinos, inesse oculis pudorem, quibus tamen nisi modus imponatur, procliuiter eosdem in oppositũ huic virtuti vitium prolabi. Alioqui Rana tanta prędita est verecundia, tamque pudoris ingenui studiosa, vt in propatulo nunquam admisceatur: sed enim cùm in aqua coire nequeat, noctu exeunt, atque ita noctem quàm longa est complexu mutuo cohærent. F

LONGO POST TEMPORE PROGREDIENS.

APud Horum legas, hominem qui diuturniori tempore pedes æger sese mouere nequiuerit, si tamen aliquando ingrediendi beneficium consecutus, per Ranã posticos tantùm pedes habentem significare: ea enim posteaquàm nata & informata est, sine pedibus aliquandiu viuit, adolescensque posticos primùm pedes profert.

SOPHI-

A SOPHISTA.

Est & in sacris nostrorum literis mystica de Ranis Aegyptiacis mentio perquàm frequens, quæ iugiter in Aegypto pluerint. Sophistarũ nugas, & dialecticorum garrulitatem, per eas doctores quidam intelligunt, siue ob nullius significantię vocem tam argutã, tamq; pertinacem, siue quòd in luto voluptuosa sit earum habitatio: quorum vtrunq; Sophistis attribuitur. Ab excellentia autem Sophistam Aegyptium vno doctorum omnium consensu dicere mos est, quod ad Protea nonnulli referunt, qui se omnia in rerum miracula transformaret. Sunt qui Ranæ hieroglyphico hæreticos notent, qui, vt Eucherius ait, in cœno vilissimorum sensuum commorantes, vana tantùm garrulitate oblatrare non desinunt. Aeneas vir Platonicus, Theophrasto, Ranę vtitur exemplo, dum Cleonta garrulitate nobilem taxat: Necessariũ, si vera sit opinio Theophrasti, quòd animæ post obitum brutis applicarentur, quorum vitam viuere visi fuerint, vt Ranæ & Cleo vnà semper futuri essent. A' vocis autem asperitate Ranæ nomen apud Græcos βάτραχοι, quasi βοάτραχοι dicas, quod apud interpretes

B Theocritianos Thalisijs inuenias. βοάτραχον verò, si nobis dicere liceat, asperisonum possumus interpretari. Vnde de maximè dissimilibus dicitur, Rana cum grillo: id enim locustarum genus valde musicum, & ob acutum molliter stridorem, conciliando somno à delicatis hominibus expetitur.

DÆMONES.

QVin etiam in diuinis literis Ranæ simulachra sunt cacodæmonum, quod libro Apocalypseos luculentè scriptum est: Et vidi de ore draconis spiritus tres immundos in Ranarum similitudinem.

POETÆ.

ADamantius tamen aspera quadam seueritate commotus, per Pharaonicæ plagæ Ranas mystico sensu poëtarũ carmina significari putat, quòd inani quadam & inflata modulatione, cuiusmodi est Ranarum sonus, siue ille cantus sit, mortale genus omne in fabularum ineptias illexerit. Nulli enim rei animal id idoneũ aut vtile, inquit ille, cõperitur, nisi quòd improbis & importunis clamoribus ad negociosorũ atq; ociosorũ simul fastidium vsq; obstrepat. Miror verò tantæ eruditionis virum hæc de poëtis sensisse, cùm præsertim vbiq; sit interio-

C ris, vt ipse dicere solet, literæ speculator: neq; animaduerterit, dũ poëtas carpit, Moysi, Hieremiæ, Esaiæ, & plerisq; omnibus Prophetis alijs se conuitia facere, qui vaticinia illa de diuinis humanisq; rebus cuncta luculentis carminũ numeris cõscripta elaborataq; libris demandauêre. Quòd si quos reprobare volebat, diceret saltem quæ carmina, quippe Ithyphallicáne, an Fescenina, an titrochaica Bacchi, quos Poëtas intelligeret, ne ob huius vel illius impuritatẽ sanctissimum hoc omnibus nomen profanaret, ipsumq; totius mundi conditorem Deũ, qui apud Gręciæ totius Christianos poëtę nomine sanctè colit, incessere videretur. Nam quẽ nos factorẽ cœli & terræ dicimus, Græci dicunt ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς.

SILENTIVM.

COntrà verò, vt vnde discessimus reuertamur, inuenias silentiũ significari etiã per Rubetam ranam illam grandissimã, quæ geminis veluti cornibus insignita est, propterea quòd obseruarũt magi, si ea in multitudinẽ vociferationib. obstrepentẽ inferatur, silentiũ fieri. Eoq; spectare nonnulli putant Ranam illam Mecœnatis celebratissimã, qua is literas & tabellas obsignare solitus erat, vtpote qui ea quę literis crederet, silentio inuoluenda esse cõmoneret. Sedenim

M

cùm Rana, non rubeta, in omnium ſermone, ego eò potius rem ſpectare dixerim, quaſi Mecœnas id in Auguſti gratiam factitarit, de quo etiamnum infantulo illud fertur, quòd in auito ſuburbano obſtrepentes fortè Ranas ſilere iuſſerit: cui quidem commento adeò fauit vetuſtas illa, vt ex eo negentur ibi Ranæ coaxare, quaſi etiam adhuc tanti Principis imperio obſequantur. Voluiſſe igitur Mecœnatem hieroglyphico eo ſchemate taciturnitatem polliceri, in ijs quæ Auguſtus eius fidei credidiſſet, non ſecus ac Ranæ ipſæ moroſa adeò garrulitate inſignes, illi adhuc infantulo paruere. Nam Sextus Aurelius & Eutropius ſcribunt Mecœnatem præcipuum amicorum Auguſto fuiſſe, ob taciturnitatem, quam tamen in eo nonnunquam deſideratam ab Auguſto Tranquillus ait. De Ranis id fertur, quòd in frigidiores coniectæ fontes obmuteſcant, translatæ in tepidiorem paludem vocales fiant. D

RVSTICITAS.

QVæ verò Rana in paruulo numo quodã Romæ apud Maffæos habetur, cùm ab altera numi illius facie Dianę pharetratæ ſimulachrũ dubio procul inſpiciamus, facilè in eam coniecturã ferimur, vt fabulam eam commõſtret, qua ruſtici & maligni homines aduerſus eius matrẽ Latonã vſi ſunt, atq; ideo diuæ illius imprecationibus omnes in Ranas cõmutati. Vel cùm dea ſit humoris domina, animal illi maximè omnium aquaticum dedicetur: nam & adagium eſt, aquam Ranæ, cùm quid cuiquam quod maximè placeat, & voluptati ſit, donatur. Sunt verò Ranæ conuitiatrices, & agreſtem illam aſperitatem egregiè præ ſe ferunt, tamq; olim importunæ, vt inito cum muribus fœdere, Abderitarũ regionem incolis inde expulſis deſolarint: in quorum ingentem multitudinẽ quæ cladem huiuſmodi fugiebat, Caſſander Antipatri cùm incidiſſet, eos in ſocios recepit, agrumq; illis in Macedoniæ finibus aſsignauit. E

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD PAVLVM IOVIVM NVCERINORVM EPISCOpum, de ijs quæ per aliquot piſcium genera ſignificantur, ex ſacris Ægyptiorum literis. F

ERam omnino commentariũ hoc de piſciculorum aliquot ſignificationibus, Paule Ioui doctiſsime deſerturus, quòd multa in eo piſcium genera continebantur, ex quibus neminẽ ætate noſtra frugem vllam colligere poſſe ſuſpicabar: ita quæ fuerãt olim piſcium nomina, vulgò hodie deſiderantur. Metuebam verò labores in horum ſignificationibus meos minimè gratos ideo futuros, quia in nonnullis non ſatis mihi conſtabat, qua ratione vel exemplo poſſent eorum imagines deſcribi, quarum bona pars eſſet mortalibus ignota. Naturas quidẽ & ſignificata prout apud veteres autores inueneram, facile poterã explicare: ſed quorundam nomina tam Græca quàm Latina, non videbar ita poſſe reddere, vt in foro cetario quis poſſet huius vel illius piſcis ſpeciem deprehendere. Quòd ſi ea de cauſa hieroglyphica hæc conſcripta ſunt, vt eorum quis vti poſſet imaginibus, irritus hic plerunq; futurus conatus videbatur, quoniam hoc præſtare me poſſe minimè confidebã. Videbam ad hæc multos qui prouinciam hanc ſuſcepiſſent, in tam multis hallucinari fallíq;, eamq; cõtrouerſiam de pleriſque piſcibus tot ab hinc annis agitatam, eruditorum penè omnium defatigatis ingenijs, adhuc ſub iudice pendére, neque liquere prorſus, per varias nõ incurioſorum hominum opinio-

A *opiniones, eorũ multa quæ vel quotidie in mensam apponuntur, quo fuerint apud Latinos aut Græcos nomine nuncupata. Postea verò quàm eam te suscepisse prouinciam intellexi, vt multa piscium genera, quo nomine apud veteres vocarentur, edoceres, in eã sum erectus spem, vt & tu, qua insignis es doctrina, solicitudine atq; diligentia, neq; non alij in tãta ætatis nostræ eruditione, quanta non aliàs vnquã millesimo ab hinc anno floruit, facile consequamini, vt vniuscuiusq; piscis nomen ex vulgo redimere possimus, & obliteratam penè huiusce rei scientiam per vos restitutam intueamur. Quare quod perdere destinaueram commentarium adseruaui, te vno fretus, qui bonã eorum partem tam accuratè cœperis indicare, idq; tibi dedicandum duxi, vt si quid in eo esset, quo quis vti vellet, te potiùs quàm me piscium magistrum agnosceret, & qua quisq; pictura faciendus esset edoceretur, atq; ita laboris huius particeps fieres, dum piscem ego interiorem, tu exteriorem condîre procurares. Sed iam, si quid ab historiarum, quas tanto cum lepôre, tanta cum fide scribis, occupationibus ocij tibi superest, nassam hanc nostram inspiciamus.*

DE TORPEDINE.

B MAXIMAM omnibus admirationem in primis afferre videtur magica propemodum vis in Torpedine considerata: sed nos ea super quid Ægyptij senserint, enarremus.

MVLTORVM ASSERTOR.

EVm qui multos seruasset, Ægyptij sacerdotes per Torpedinem pictam significari instituerant, siue quòd opem ferat pisciculis natandi et emergendi adhuc imperitis, eos ad se recipiens, quod præcipuè obseruatũ est in fœtu proprio, quem & emittit, & intra se recipit: visaq; interdum Torpedo est grandis, quæ fœtus intra se octoginta haberet: siue, vt ipsi Ægyptij tradidere, quòd vnà cum piscibus alijs in verriculo deprehensa, omnes plerunq; sospitet, cùm ne vis quidem hominum innumera possit verriculum educere, manibus & pedibus penitus obtorpescentibus: quia venenum quod effundit, per retia dilapsum in funes omnes quantumvis longos ad manus vsq; piscantium irrepit, & vniuersum mox occupat corpus. Quin autores sunt qui pro comperto tradãt, Torpedinem hamo captam malum illud suum in lineam transmittere, inde per arundinem, moxq; in piscatoris brachium diffundi, quo protinus obstupefacto, ve- C natio in irritum cedat. Si quando tamen piscibus alijs obuolutæ contrahuntur è mari, torporem experti sunt multi quamprimùm piscem virga tangere voluerint. quare in Anconitano mari maximè cauent ne rete in altum iaciant, piscatoribus ea incommoda sæpe subeuntibus. Quæ quidem vis torporem infundendi, cùm non in appropinquantium tantùm corpora, cominùsve eam attingentium, verùm è longinquo, vel si hasta, vel arundine tentetur, lacertos quantumlibet validos cogat obtorpescere, pedes ad cursum velocissimos alliget, & obstupefaciat, argumentum dedit vt hominem ignauia egregiè præditum, per hieroglyphicũ eius indicari commodissimè posse pleriq; dicerent. quodq; magis mirum est, pisces etiã quos attigerit, eodem torpore afficit: idq; non in pisces tantùm, sed in vnũquodq; animal præstare affirmat Plato, ita de Torpedine in Menone loquens: καὶ γὰρ αὕτη τὸν ἀεὶ πλησιάζοντα καὶ ἁπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ. Vehemens enim virus illud insuperabili frigore præditum, vbi duriorem aliquam materiam nactum fuerit, quippe vel vimen, vel funẽ, illi pertinacius & copiosius adhærescit, circumfusumq; aëra facilius contaminat, atq; ita perrepit, non secus ac flamma ipsa per incensum filum vehementius transmeat, quàm si cum torre iactetur. Sic

& aqua fluuialis capite vno in eam declinato sensim ascendit, & totum denique D
madefacit. quod tamen in crassiori elemento sensim atque contanter fit, in aerio quamocyssimè fieri contingit.

DE REMORA.

ADmirabilis est & Echeneis, qua nõnulli, vt indicat Aristoteles, vtuntur ad iudiciorum causas & amatoria veneficia, & quę non vt testudinis pes nauigijs importatus tarditatem nauigationis inferre dicitur, sed naues ipsas attactu solo sistere, ac veluti anchora infrænare: vnde moræ alicuius iniectæ nascitur hieroglyphicum.

IMPEDIMENTVM.

NAm ea de causa impedimentum & obiectam tardationem per eam significari prodiderũt, quòd pisciculus is non maioris ferè quàm pedalis magnitudinis, limacis magnæ similis, nauigia stare cogat, nullo suo labore, non retinendo, neque alio modo quàm adhærendo: infrà enim carinæ applicitus pin-
nis, quas etiam tenues admodum habet, in transuersum dilatatis, tanti robo- E
ris est, vt ruant venti licet, diceret Plinius, & sæuiant procellæ, imperet furori, ac vires tantas compescat, quosque non vlla interdum vincula, non anchoræ pondere irreuocabili factæ præstare queant, quantumlibet magnos ipse paruulus adeò infrænet impetus, & mundi rabiem domet. Echeneidi nomen à tenendis nauibus inditum: vnde etiam epigrammatarij quidam veteres anchoram Echeneida vocitarunt, Latini Remoram dixerunt. Huius habita impedimenti ratione Plautus ait: Nam quid illæ me tam diutius remorantur remeligenes? eo enim nomine Remoram appellat. Locum citat Festus ex Patina, Comœdia.

SALVS.

MVtianus muricem appellat, qui nauem à Periandro Cnidum missam cum mandatis, vt pueri nobiles ca-
strarentur, tandiu in medio mari re- F
tardarit, donec principẽ sceleris pœnituisset, ac alia quæ decretum abrogarent mandata præuenissent: remque eo probari testimonio, quòd eius piscis conchulæ Veneri Cnidiæ dicatę, facti memoriam diutissimè propagarint.

PARIVNDI FACILITAS.

SVnt qui ex pisciculo hoc pariundi facilitatem significari dicant, quòd exemptus aquis, saleque duratus, in eum vsum asseruetur, vt grauidis alligatus partus facilitate iuuet, vnde ὠδινολύοντα, quasi ὠδινας λύοντα eum appellauere Græci. Non ab re verò me facturum existimo, si calumniam obiectam Plinio, quòd Aristotelem arguerit imperitiæ, sustulero, simulque præstantes hos autores, quos librariorum imperitia cõmisit, conciliauero. Locus est apud Plinium de Remora: Pedes eum habere arbitratur Aristoteles, ita posita pinnarum similitudine. Sed enim apud Aristotelem, vnde locus hic de historia animalium lib. 2. cap. 14. desumptus est, non ita habetur: quin eorum is errorẽ arguit, qui pedes eum habere prodiderunt, quibus omnino caret:

sed

A sed quoniam pinnas habet pedibus similes, hinc fit vt pedibus instare videatur. Sed cur non ipsa Aristotelis verba ponamus: ἔστι δ' ἰχθύδιόν τι τῶν πετραίων ὃ καλοῦσί τινες ἐχενηΐδα. Paulo autem infrà: τοῦτον δ' ἔνιοί φασιν ἔχειν πόδας, οὐκ ἔχων, ἀλλὰ φαίνεται διὰ τὸ τὰς πτέρυγας ὁμοίας ἔχειν ποσί. Sed quoniam impium propemodū esset credere Plinium Aristotelis verba ad verbum penè transferentem, quod præ omnium oculis erat, inficiatum esse, aut autorem immeritò vellicasse, crediderim ego dictionem Aristotelis subdititiam & adulterinam esse, fuisse tamen in alicuius codicis margine notatam à quopiam, qui Pliniana verba Aristotelisq; eadem agnoscebat, vt ita lectores admoneret, Plinium ex Aristotele illa decerpsisse: postea verò librariorum imperitia intertextam eam locutionem, vt pleraq; id genus alia toto opere deprehenduntur. Legamus igitur cum Aristotele Plinium conciliantes: Pedes eum habere nonnulli arbitrantur, cùm minimè habeat, sed ita videri propter pinnas, quæ sunt pedibus similes. cui sententiæ meæ, spero, vnumquenque peritum virum procliuiter accessurum.

B DE ANTHIA.

Plutarchus eo libello quo disserit, vtrum aquatica an terrestria animalia magis prudentia præstent, quem piscem Homerus ἱερὸν, id est, sacrum appellauit, Anthiam esse videtur opinari. Eustathius tamen ἱερὸν, magnum interpretatur, vt ἱερὸν μένος, & ἱερὰ ὠδιλίξια, cui Athenæus etiam accedit. Alij ἄφετον καὶ ἱέμενον, hoc est, emeritum exponunt, veluti sacrum bouem dicimus, qui sit à iugo in posterum dimissus. Cæterùm Homerus eo versu qui legitur, Ιλιάδ. π.

ὡς ὅτε τις φὼς
Πέτρῃ ἔπι προβλῆτι καθήμενος ἱερὸν ἰχθὺν
Ἐκ πόντοιο θύραζε λίνῳ καὶ ἤνοπι χαλκῷ·

In procurrente vti quisquam
Caute sedens salso sacrum de gurgite piscem
Extrahit æratis hamis, linóq; prehensum:

sacrum ideo piscem appellasse videtur, quòd maritima omnia fuerint antiquitùs sacra, & piscari religiosum esset: veluti Vlysis socij nō nisi magna fame coa-
C cti ad piscationem confugiunt: ita enim Homerus:

Ἀλλ' ὅτε δὴ νηὸς ἐξέφθιτο ἤια πάντα
Καὶ δὴ ἄγρην ἐφέπεσκον ἀλητεύοντες ἀνάγκῃ
Ἰχθῦς ὄρνιθάς τε φίλας, ὅ, τι χεῖρας ἵκοιτο
Γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν, ἔτειρε δὲ γαστέρα λιμός·

Sed postquam in ratibus penus est exhausta, marino
Quærere venatu victum coguntur iniquum,
Pisceśq; volucreśq;, manus quò intendere possent
Incuruis captant hamis, vis nanq; adigebat
Imperiosa famis. Huc & Theocritum citant Berenice, Leucum piscem appellasse sacrum. Eratosthenes putat Chrysophryn potius sacrum appellari, & hoc aiunt sentire Galatea Callimachum. Theocritianus piscator aureum, quem cepisse somniauerat, piscem Neptuno charissimum esse religiosissimè veretur. Sed multi Elopem, nonnulli Pompilum dicunt. Et Delphinum etiā sacrum volunt. Plinius Planos omnes sacros existimari autumat. Vtcunq; tamen autores alijs atq; alijs faueant, bona eorum pars in Anthiam consentiunt, rarum inuentu piscem, frequentiorem tamen circa Pamphiliam, de

quo habita raritatis ratione dixerit Martialis Epigrammatarius: D

Ad palatinas acipensera mittite mensas,
Ambrosias ornent munera rara dapes.

Quem sanè inter selectiores cibos ponit M. Tullius Tusculanis, neque non libro De finibus bonorum & malorum. Neque sum nescius, qui reperitur in Arethusa fonte, alium forma esse, & alia de causa sacrum. Cur verò tam multa super Anthia quæsierimus, ea fuit causa, quòd hieroglyphicum eius significatum posituri, noluimus quempiam à nobis contendere, piscis eius formam & nomen nostro seculo cognitas, cùm omnis anteacti temporis curiositas in re pervestiganda defessa, nihil adhuc certi protulerit.

SECVRITAS PERICVLIS LIBERA.

ID autem nostri fuerit instituti, dicere quemadmodum per Anthiæ piscis figuram securitas à periculorũ omnium timore libera proponitur. Hieroglyphici causam afferũt, quòd quo is in loco sit, nullam ibi belluam reperiri cõfessum est: eum siquidem non aliter vitant belluę, quàm suem Elephanti, gallũ leones: quo iam indicio securi spongiatores vrinantur. Quod verò diximus Planos omnes E Plinio sacros esse, certissimã ait ille securitatem vidisse Planos pisces, quia nunquam sint vbi maleficæ bestiæ, qua de causa vrinantes sacros eos appellant.

SECVRITAS OTIOSA.

QVoniam verò perdifficile est certam piscis huiusmodi formam adinuenire, cùm ætate nostra vel ignotus mutato nomine inter alios obrepat, vel indignatus alios sibi præferri sponte solum verterit, neque maria nostra inuisere amplius dignetur, non ab re me facturum existimaui, si quandoquidem in securitatis hieroglyphicum incidimus, neque satis de pisce constat, alias quasdam eius species, quæ vsui cuipiam fortè futuræ sint, ex numis veterum substituissem. In numo enim Neronis dea est sella sedens, dextera manu ad aurem appressa, sinistra trophæum in virgula tenens, crure sinistro, quàm longum est, exporrecto, cuius inscriptio est, SECVRITAS. Et quantum pertinet ad dexteram eo modo sitam, Plinius Epistola quadam ad Romanum ait: Nihil quod in dexteram aurem fiducia mei dormias. Quod verò ad exporrectum crus pertinet, Lucianus libello De ijs qui salario conducti degunt: Vt illud quod in votis omnium est, extensis pedibus tandem accubare possis. Tale quiddam apud Aristophanem, Pluto. In altero Neronis eiusdem dea sedens, ara antè posita, radium læua F tenet, dextera caput ab occipitio sustentat. de quo gestu Terentius: Faciam in vtramvis aurem ociosus vt dormias. Basilius & Menander id de ocioso dici volunt, turpique qui sit desidiæ deditus. Inscriptio verò numi, SECVRITAS, vt in superiori. In numo verò Imp. M. Iul. Philippi Aug. dea sedet, dexteraque sagittam tenet, lęuam supra caput tollit innixã sellæ. Hieroglyphici inscriptio, SECVRIT. ORBIS. In numo Antonini Pij Aug. Brit. dea sedens cum radio in læua, dextera capiti & sellæ innititur. Inscriptio, SECVRITATI PERPETVÆ. In numo Lucillæ Augustæ nutrix est sedens, tribus infantibus appositis, quorum vnus lactens in gremio est, duo ante pedes vnà colludunt: inscriptio, SECVRITAS. In numo, circa quem literæ, IMP. M. OTHO CÆSAR AVG. TR. P. à læua dea stans, quæ lęua scipionem tenet, dextera aquilam: literæ, SECVRITAS P. R. Sed enim partim hæc in Sellæ commentario, atque vbi de Aquila saxum gestante disseruimus, neque non in Anchora, repetuntur.

A

DE CEPHALO.

IEIVNVS.

SVNT qui ieiunum hominem ostendere volentes, Cephalum ex mugilum genere translittoranum pingant: is enim non nisi mucore vescitur suo, quamobrem ipse semper ieiunus: atque hinc illa intestini ganeæ adeò expetita suauitas. κεστρεῦς à Grȩcis appellatur, à nonnullis Plotes. Atque insuper adagium circunfertur, κεστρεῦς κεστρεῦς, de ieiunis. Tantiq; stuporis is esse fertur, vt in metu occultato capite, delitescere corpus reliquum arbitretur: eoq; nonnulli non illepidè prouerbium trahunt.

VITANDI PERICVLI SOLERTIA.

PEr eundem Cestrea qui modò stuporem præ se ferebat, vitandi periculi solertiam significari comperio: siquidem is, vt luculentissimè scripsit Oppianus, cùm se retibus circumventum senserit, in sublime sese alacri iaculatur saltu, totoq; virium conatu in summam vndam affectat emicare, ac plerunq; accidit vt subera transiliat, quibus retia suspenduntur, atque ita capturam euadat.
B Secus tamen accidit in stagnis Venetis: noctu enim eos potissimum capiunt, incensa igne fornacula, quam in cymbulæ prora statuunt. Eam duæ, vel interdum plures cymbæ à dextera læuaq; adhærentes, leui tacitoq; lapsu comitantur. Cephali tum siue metu perculsi, vibrantibus in aquarum ima radijs, siue candicanti eo splendore allecti (nam cura est vt illustris admodum flamma succendatur) pernici saltu delphinorum in morem extra vndas sese quà flamma micat eiaculantur, atq; ita spontè in paratas ad id cymbas decidunt, captura ingenti ad satietatem plerunq; exuperante, spectaculo autem maximè delectabili.

DE SCARO.

PRVDENS CAPTIVITATIS DECLINATOR.

AT magna est prudentia Scarus, per quem callidum captiuitatis declinatorem significari tradunt. Is enim, inquit Ouidius eo volumine quod Halieuticon inscribitur, quod opus olim à Nigidio elucubra-
C tum aiunt, si nassis inclusus fuerit, non fronte erumpit, nec infestis viminibus caput inserit, sed auersus caudȩ ictibus crebris fores laxat, atq; ita retrorsum erumpit. Apud Ælianũ legas, eum simulac caudam extra nassam protulerit, à socijs mordicùs apprensa cauda foras extrahi: si verò protulerit caput, adesse qui cauda sua porrecta ansam effugiendi præbeat.

INGLVVIOSVS.

HOminem voracem & ingluuiosum, lamia quippe laborantem, ait Horus, per Scarum pictum intelligebant, tum quia solus in genȩre ruminat, quàm etiam, quia obuios quosq; pisciculos depascitur. Aristoteles quoq; solum hunc inter pisces quadrupedum ritu ruminare creditum autumat, diuersaq; omnino ab alijs specie ventris esse, cuius intestinum simplex etiã se replicat, & in vnum continuumq; resoluitur. Assimilatur is Auratis specie squamarum, sed colore atq; sapore præstat, vt qui Sapphiri gemmæ radiolos imitetur, tãtæ apud veteres existimationis, vt Ennius eum Iouis cerebrum appellarit. Eum autem ideo ruminare aiunt, quòd dentes neque serratos, neq; vtrinq; consertos habeat, sed altera tantùm oris partȩ planos. Nam & animalia reliqua quæ ruminant, parte

altera dentium carent: prouisumq́ʒ à natura, vt quod malè mansum est,ea repe- D
titione conteratur,atq́ʒ ita confici posſit.

DE MVLLO.

DIANA LVCINA.

ET Diana illa syluicultrix marino culta simulachro est: nam ea per Mullum piscem,quæ Græcis omnino Trigla est,exprimebatur,alienisſimo, vt multis videt̃,hieroglyphico. Causam ponit Eustathius, quòd piscis huiusmodi ter, vt poëta Cilix ait,anno pariat. Dianam verò leuandis partibus inuocari, Lucinæ nomen indicat: ea siquidem,vt apud Catullum, Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis. Meritò itaque cui sit ter anno soluendi partus facultas data,Dianæ gratum,& cumprimis familiare animal existimatur. Nam quòd tria sint virginis ora Dianæ, quid sibi velit, alibi declaratum. Athenæus Triglam Dianæ dicari propter venationem putat: illæ enim marinos lepores hominibus letales, perinde ac terrestres hos venatici ca- B
nes insectantur, neq́ʒ ab eorum viru mali quicquam patiuntur vel ob impedienda Veneris vim, quam ferunt inesse vino in quo suffocata fuerit, quod Therpsicles apud Athenæum ait epotum viro Veneris vsum adimere, mulieri concipiendi facultatem inuidere.

DE SARGO.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

HOminem ex aliorum laboribus sibi fructum & gloriam vsurpantem,& alienam,vt ita dicam, messem demetentem, significare qui volunt, Sargum & mullum pingũt: sequitur enim Sargi reliquias mullus, atq́ʒ vbi ille luto excitato abierit, fodere enim potest, mullus descendit,& pascitur. Nascitur Sargus in Ægyptio mari ferè: vnde Lucilius,

Quem præclarus Elops, quem Aegypto Sargus mouebit.

Sedenim Brundusinum maximè commendat Ennius. F

DE PASTINACA.

PARRICIDÆ SVPPLICIVM.

CVm qui parricidij pœnas dederit,significare si vellent Ægyptij,piscatorium hamum Pastinacã piscem attrahentem pingebant: ea siquidem venatu detenta, spinam quam in cauda gestat, in raptorem eiaculatur, ictu maximè letali,nisi coagulo leporis vel hœdi vel agni drachmæ ponderè ex vino succurratur,quod & huiusmodi,& aliorum marinorum ictibus præsentaneo est remedio. Hoc verò τὸ παρόδγεκς dictum ea de causa opportunum fuerit, quòd cuiuscunq́ʒ incommodi remedia, passa sunt, vt vulgus ait,palma vbique proferenda. Est verò Pastinaca, quem Græci τρυγόνα vocant. Eam aculeo vim inesse tradit Ælianus, vt si quis eo frondentem arborem pupugerit, haud ita multò pòst folia omnia decidant, arborq́ʒ veluti magnis solis ardoribus exiccata prorsus exarescat.

DE

A

DE NEBRIADE.

VORACITAS INSATIABILIS.

HOminem cibum immodicè ſumptum euomentem, ac nihilo ſecius inſatiabiliter mox crapulantem ſignificaturi, marinam muſtelam pingebant, quæ Nebrias eſt nonnullis: ea enim ore, vt Ægyptius interpres Horus ait, parit, innatansq́ue mox quæ pepererat conuenatur, atque depaſcitur. Sepias itidem ac lolligines ore parere ſunt qui velint: id redarguit Ariſtoteles, partus foueri ore dicens, & emitti, proptereaq́ue putari eas ore parere.

DE FVCA.

REI DOMESTICÆ STVDIOSVS.

DOmeſticæ rei ſtudioſum hominem qui ſignificarent, Fucam piſciculum, his ſimilem quas vulgò Tincas appellamus, ſed colore ſubuiridi, pingebant: ea enim ſola ex marinis piſcibus nidum ſibi conſtruit,
B & in ſtragula parit.

DE RAIA.

CAPTATOR.

CAptatorem hominem notare ſi vellent, Raiam pingebant: geſtat enim illa ante oculos ſuos gemina fila, in capilli ſpeciem, extrema quorum rotundis quibuſdam præpilantur quaſi eſcæ cauſa additis: his ea, vbi locis arenoſis aut fæculentis obturbato ſolo ſe abſconderit, piſcatur, attollens fila illa ſibi præpendentia. Dum enim piſciculi occurrunt, & capita machinamenti penſilis pulſant, ipſa ſenſim fila ſubducens eos allicit, donec ad os admoueat, atque ita repentè corripiat. Sepia quoque hoc eodem vtitur machinamento, in cancris alliciendis, quorum auidiſsima eſt.

DE SCOLOPENDRA.

ANIMVS A' VITIIS DEPVRGATVS.

C HOminem qui animum ſuum à vitijs affectibuſve cruciabilibus depurget, quæq́ue ſe lædant, eximat & expellat, ſignificare ſi vellent, Scolopendram effigiabant: eam nonnulli Centipedam vocant. Ea autem vbi hamo deprehenſa fuerit, quamlongiſsimè poteſt ſeſe exporrigens, hami lineam abrodit, quo deuorato, interiora ſua foras euomit, donec hamum eijciat, dein recipit intrò ac valet ea qua prius ſalubritate.

DE PHOLI.

PARTO FRVENS.

HOminem ijs quæ ſudore proprio compararit fruentem indicaturi, Pholim piſcem pingebant. Ea enim mucorem quem ipſa emittit ad altam craſsitiem ſibi obducit, vt tota viſco delibuta videatur, ita vt in eo quaſi cubili conquieſcat, vnde illi nomen: φωλεύειν enim nidificare eſt. Videndum verò, an hæc ſit Auſoniana Tinca ita paſsim hodie nuncupata, quam natura ipſa videtur in vulgi pauperiſq́ue plebeculæ ſolatium protuliſſe.

DE SQVATINA. D

FABER LIGNARIVS.

ET Squatina meruit inter huiusmodi significata recenseri, per quam fabrum lignarium intelligi volebant. Est enim piscis tam asperæ, scabræque ac validæ cutis, vt ebur eâ, neque non ligna quantumlibet dura, poliantur. Nam ex mari fabriles quoque vsus veniunt, vt omittamus fabrilia instrumenta omnia in huius piscis capite deprehensa. Quin & serram conficere didicimus ex huius piscis osse ita crebrò mucronato, qualis longa annorum serie suspensa fuit tholo ante D D. Petri & Pauli conditorium, priusquã à Iulio II. illa venerandæ antiquitatis monumenta solo æquarentur, iactis mox tam ingentis machinæ fundamentis, quam neque nati natorum, nec qui nascentur ab ipsis, vllo vnquam tempore conspecturi sunt.

DE CLVPEA.

LVNARE CORPVS. E

IN Arari Galliæ fluuio piscis est quem vocant Clupeam, Veneti Chieppam, Romani Lacciam. Sed quantum Romæ carnis & mollitudine & bonitate præstat, tantũ apud Venetos vilior, plebeiusque habetur, vt qui in eiusmodi stagnis minimè pinguescat, spinarum verò multitudine atque densitate fastidio sit. Sed vtcunque apud nos sit, in eo Galliæ fluuio ita Lunæ naturam imitatur, vt ea crescente candescat, decrescente verò nigrescat. Accidit verò ei, vt cùm corpus nimium auctum fuerit, spinæ quoque, quæ per vniuersam carnem continuatis quibusdam ordinibus porriguntur, & ipsæ quoque adcrescant, adeoque extendantur, vt animal id interimãt, quod in mirabilibus Italicis tradit Heliodorus. Qui quidem piscis si Ægyptijs innotuisset, nimirum Lunæ eum hieroglyphicum posuissent. Aiunt etiam in eius capite lapidem grano salis similem, qui faciat ad quartanas.

DE APVA. F

ESt pisciculorum genus quod ex sola pluuia procreatur, Apuam Latini vocant, aspiratione Græci vocabuli repudiata: ἀφύην enim illi τὰς ἀφύας eam dicunt. Ligustica Tyrrhenaque omnis ora, cum plurimùm p literam in ch vertat, vulgò Anchuam vocitat, n etiam litera ad incitatiorem primæ syllabæ sonum adiecta. Sunt qui has in halecularum genere connumerent.

FESTINANTIA.

ERat is pisciculus festinantiæ signum: nam vbi vel minimum concaluerit, coctus est: vnde adagium, Ad ignem Apua, cùm quid celerrimè factum, vel ipso temporis momento significamus, de quo in Augusto apud Tranquillum. Et prouerbio dictum ἴδε πῦρ ἀφύα, quasi satis sit ad eius cocturam spectasse tãtùm ignem. Hanc Veneri sacram ait Athenæus, quam Stilpon philosophus Megarensis Neptuno cùm immolasset, promeruit vt ea ciuitas magno Apuarum prouentu fuerit à Deo locupletata.

A

DE HIRVDINE.

HIrudo quoque aquatile animal, cuius plurimus in medendo vsus signi ficata quædam habet hieroglyphica.

SANGVINARIVS.

CRudelissimum siquidem hominem, & humani cruoris auidissimum, per eam significari notius est, quàm adnotare oporteat. Et Cimæta apud Theocritũ, Pharmaceutria, quam poëta transtulit ex Euphorionis Mimis, non aliter ab amore sibi sanguinem exuctum lamentatur, quàm si limosa Hirudo corpori suo applicita fuisset:

Αἰ αἶ ἔρως ἀνιαρὲ τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα
Ἐμφὺς, ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκ βδέλλα πέπωκας·
Heu crudelis amor nostro saturate cruore,
Summa affixa cuti velut hunc suxisset hirudo.

INSATIABILITAS.

B VErùm ea etiam insatiabilitatis est signum, quandoquidem ad suctum admota non prius ab opere desistit, quàm tota sit supra modum sanguine tumefacta: quod ita expressit Horatius:

Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.

DE LEPORE MARINO.

MINIMA DE CAVSA EXANIMATVS: vel, DAMNA MVTVA.

QVi marinum Leporem pingunt humano tactum digito, mihi videntur significare voluisse, vel hominem minima de causa exanimatum: quandoquidem ferunt eum qui non modò digito, verùm etiam virga Leporem marinum attigerit, quamprimùm eum exanimascere, & nisi promptuarium sit remedium, etiam mori. Vel mutua damna ex eadem pictura libet interpretari: nam hieroglyphicum hoc apud veteres non inueni: quia humanus attactus Lepori etiam est exitialis, in Indico præsertim mari, vt à Licinio Macro traditum ait Plinius. Ita nusquam non mollis Lepus. Nam & per ruricolam, mollitiem quandam effœminatam intelligi suo loco diximus inter quadru-
C pedes, tum ob timiditatem, tum ob pulpamenti copiam, quorum vtrunque fœminarum proprium, cùm audacia virilis omnino sit. Caro enim pars fœminea dicitur. Neque postremi nominis philosophi sunt, qui ossa à mare, carnem à fœmina procreari velint, & ad embryi coagmentationem vtriusque concurrere genituram. Facit præterea ad effœminationis significatũ, quòd Hippon Philosophus ex feminibus tenuibus magis fœminas, ex densioribus mares fieri contendit: quod tamen eorum dissertationi relinquimus, qui naturæ secreta altiùs rimantur. Nam cùm sint qui totam hanc fabricam ex mare constare dictitent, neque fœminam præter fomentum quicquam aliud conferre de suo, Anaxagoras tamen, Parmenides, Empedocles & Epicurus aliquid etiam ex parte matris ad generationem accedere asseruerunt, præcipuè verò Alcmæon: sed vt Censorinus ait, is non definitè se scire confessus est, ratus neminem posse perspicere.

SPONGIA. D

SEd cur Spongiam prætereamus, quæ & ipsa inter aquatica enumeratur animalia, vtpote quæ refugiat ad tactum, seq; in angustum colligat? Vtcunq; verò, sua hæc habet hieroglyphica.

BIBACISSIMVS.

VVlgatissimum enim est, naturæ bibacioris hominem per Spongiam significari, ea quæ omnibus in promptu est causa, attactu solo tantum humoris exugendi. Quo accedit festiuum vulgi dicterium in Vespasianum iactari solitum, quod dictitabat eum procuratoribus pro Spongijs vti, quòd quasi siccos madefaceret, & exprimeret humentes. Credebatur enim procuratorem rapacissimum quenq; ad ampliora officia ex industria promouere, quò locupletiores mox condemnaret, atq; ita ille eorũ rapto frueretur. Quòd verò scriptores hic siccos pro pauperes ponunt, cum Horatiana facit elocutione: vt Epistolis,

Sin prodesse tuis pauloq; benignius ipsum
Te tractare voles, accedes siccus ad vnctum. E

quippe, vt palàm est, pauper ad locupletem.

ABOLITVS.

AB Augusti tempore receptum est, vt pro abolitione Spongia capiatur, ex quo ille Aiacem suum, quam tragœdiã penitùs aboleuerat, in Spongiam incubuisse respondit, ad ensem alludens, in quem Aiax sponte sua incubuerat.

MOLLITIES.

ALij mollitiem etiã per Spongiam significari voluerunt: de quo Plutarchus opusculo eo, quo docet, qua ratione internoscere adulatorẽ ab amico possimus, Comici, cuius non ponit nomen, dictum citat: αὖ μὴ ποιήσω σπογγιᾶς μαλακώτερον τὸ πρόσωπον, Nisi corpus spongia mollius reddidero, de verberibus loquens, quibus eum cædendum interminabatur.

DE GLANI.

VErùm agè inter minutos hos proceriorem vnum aut alterum inferamus, vt ita pisciculorum, qui præmissi sunt, sordes emendentur.

PATERNA DILIGENTIA IN FILIIS EDVCANDIS. F

PAternam in filijs educandis diligentiam, eamq; accuratissimam exprimere si vellent, piscẽ Glanim pingere instituerãt. Oua enim is quæ fœmina destituerit, perseueranti custodia tutatur ad quadragesimũ & quinquagesimũ vsq; diem: ab ijs deniq; non abscedit, donec ita coalescat soboles, vt ab reliquorum piscium iniuria se tueri valeat. Tantumq; eius affectum esse ferunt, vt dum oua deserere minimè patitur, à piscatoribus ea trahentibus in vada facillimè capiatur, tam ardenti animo, tamq; pertinaci studio apud illa permanere contendit. Hæc Ælianus, qui Glanim etiam Siluri speciem similitudinemq; habere dicit.

DE SILVRO.

ESt verò Silurus, vt veteres omnes autores tradũt, bestia malefica, quæ, vt inquit Plinius, & homines & equos deuoret. Sed & Glanim Pausanias ait hominum esse deuoratorem. Nequaquam verò Sturio esse potest neq; Glanis, neq; Silurus, cùm minimè fera esse possit Sturionis nãtura, tam molli delicatoq; ore prædita, quæ siue ex porculetis in eam euadat magnitudinem

A nem, siue alterum sit genus, ἐπὶ τῷ ὕες pisci nomen ὗς apud Athenæum. atque is inter grandiores. Idem verò autor, & Porcos, & Siluros inter Nili pisces enumerat. Et Hispania omnis Sturionem Sulium vocat, literis trāspositis, quasi velint Suilum dicere, hoc est, Hycam. Sunt quidem in Danubio Siluri celebres, sed nō minus hyca, qua de re aliquid dicit Hermolaus: sed hæc alij viderint.

DE THVNNO.

DE Thunno, cuius vsus tam recentis, quàm sale durati, frequentissimus per vniuersum terrarū orbem est, cùm nullo nō in littore capiatur, nihil aliud inueni quod hieroglyphicis inseri posset, nisi vel strabonem, vel limis oculis prospectantem, ex eo significari.

LIMI OCVLI.

LÆuo enim ille oculo plus cernit, vtroque hebete: quare Byzantij frequentissima est eorum captura quo tempore transfretant, quia micantissimi lapidis, qui ab imo freti lucet, fulgore perculsi, in sinum qui ab læua est, numerosissimo diffugiunt cœtu. Apud Æschylum legas, sinistrum oculum intorquere Thynni more. Sed hoc pertinet ad prouerbia.
B

PIERIVS VALERIANVS AD MAXIME REVERENDVM COSMAM GERIVM, DE IIS QVÆ PER PISCEM IN VNIVERSVM SIGNIFICANTVR, DEQVE MARI mox copiose, ex sacris Ægyptiorum literis.

SVperiori anno cùm te & amicos alios Patauij philosophantes inuisissem, deque vestris & nostris studiis (si modo mea in vllo studiorum genere censeri possunt) multa contulissemus, quibus explicandis scripta ego nescio quæ mea vobis legenda proposuissem, animaduerti Cosma studiosissime, pro tuo erga me amore, magna te affectum lætitia, quòd eum quem sciebas per longa temporum interualla multis & inuisis occupationibus à literarum studijs auocatum, audentem tamen inspiceres de literis aliquid reminisci, proindeque veluti Entellum aliquem, cui iam gelidus tardante senecta sanguis hebesceret, in certamen accenderes & excitares, orare discedentē me cœpisti, vt istiusmodi generis scripta sæpius ad te legenda transmitterem. Ego tamen etsi te nostris nihil indigere existimabam, quem vniuscuiusque doctrinæ præceptis & institutis abundare oportere persuasum habebam, qui apud eruditissimum Romulum Amasæum tota educatus adolescentia, nunc Bonamicum, Lampridium, & alios istic habeas, à quibus veluti ab oraculo, tuis omnibus satisfieri cogitationibus potest, neque me quicquam tam reconditum, tam rarum de Musarum arcanis afferre posse, quod illis & tibi, qui eos audis, non longè sit exploratius, quàm ego per interrupta totiens literarum studia potuerim obseruare, constitui tamen aliquid ad te mittere, quod meæ in te obseruantiæ signum & monumentum esset, idque præcipuè delegi, quod si non doctrina, certè ipsa rerum varietate delectare posset. Nam cùm piscium quasdam species ex hieroglyphicis decerptas, & tui & mei amici quidam accepissent, supererat adhuc de piscibus in vniuersum, quid veteres illi sacerdotes Aegyptij sensissent, dicere. Id commentarium adhuc à nemine occupatum veluti παλιγκότης ὑός apud me diligentius asseruabatur, quod tibi dedicandum existimaui. Tu quicquid id fuerit, pro tua comitate hilariter suscipias velim. Vides verò hîc quantæ fuerit abominationis apud Aegyptios Piscis, quem nos tanto mox honore prosecuti sumus, quantum inter mortales super eo sit vniuscuiusque ferè nationis iudicio variatum. Sed ne tam longa morer epistola, rem ipsam hinc auspicabimur.
C

PROPHANVM. D

PRophanvm in primis atque abominabile per piscem apud Ægyptios sacerdotes significari proditum, quem & pollutum aiebant, & à mensis suis amouebant, in eo scilicet piscium genus damnantes, quòd hi plurimùm alter alteri grassatur cibi causa: praeterea quòd nullius sit nutrimenti, tanquam facilè computrescat, vt cùm minimè asseruari possit, prouerbium in sordidos emanarit, Piscis repositus. & apud Plautum dicterium vulgatum, Piscis nequam nisi recens. Quinetiā constat Æthiopas illos qui sola piscium alimonia victitarūt, breuioris omnino vitae quàm nos esse. Denique vt in Phaedone est, apud Platonē, nihil nasci in mari Ioue dignum existimabāt. Sanè Zoroaster vnà cum Magis, inter animalia quae bonis malisque genijs obnoxia sint, discrimen posuere, vt bonis dedicata opinentur, veluti canes, & volatilia, & testudines terrestres: malis verò, aquatica omnia: eumque beatum putant euasurum qui plura enecet.

DVAE MORTALIVM CONDITIONES.

ILlud ad hanc vsque diem à Iudaeis magna religione seruari manifestum, vt ex Mosaicae legis praecepto piscem non attingant, nisi qui pinnatus sit, & squamosus: lubricos verò laeuesque omnes auersentur: id quod ita interpretatur Adamantius, vt per aquas, mare vitae huius intelligat, in cuius fluctibus mortales assiduè volutamur: in hoc mari nostro pisces qui pinnulis iuuantur, & squamis muniuntur, ad superiora facilè sustolluntur, & aëri huic viciniores fiunt, veluti qui libertatem spiritus quaerant. Talis est ergo sanctioris vitae vir quisque, qui intra retia fidei conclusus, bonus piscis ab Assertore nostro nominatur, & in vas conseruationis immittitur. Squamosi verò quorsum? per hos intelligit idem autor homines qui parati sint vetera indumenta deponere, nouumque hominem induere, & vt Gregorius Nazianzenus diceret, ἐγκαινίζειν. Latini Graecam secuti locutionem, encaeniare dixerunt, vt ita omni mentis duritia deposita, animum Deo tractabiliorem offeramus. Qui verò neque pinnas neque squamas habent, ij in imis semper versantur vadis, & in coeno plurimùm volutantur, veluti sunt anguillae, rhombi, & huiusmodi reliqua, quae nequeunt ad aquae summitatem ascendere, ad superiora quippe peruenire: atque ij sunt qui luto, hoc est, turpitudini & vitijs inhaesitantes, ad vitales auras superioremque spiritum attolli nequeunt: adeò carne turgidi, & vndecunque oppleti consertique sunt, vt neque deponere facilè quicquam possint, neque se attollere, aut ab ea cui affixi sunt faece subleuare, hoc ita terrestrium affectu grauati, vt nullam coelestium curam suscipiant, crapulae tantùm, libidinibus, cupiditatibusque suis implicati: quibus quidem voraginibus hausti, simulatque ceciderint, nihil quicquam conantur emergere, sed ita recumbentes, in eodem quo haeserint luto volutari delectantur. Eodem inuoluuntur coeno philosophi qui naturae tantùm principijs insistunt, ad naturae verò ipsius autorem, cuius spiritus super aquas fertur, nunquam attolluntur. Eodem implicantur Iurisconsulti, qui leges non iustitiae studio, sed lucri tantùm cupiditate profitentur. Eodem volutantur sacerdotes, qui caeremonias ore tenus prosequuntur, quid verò per caeremonias intelligi fieri've debeat, aspernantur. Quin etiam Oratores, neque non Poëtae qui facundiae tantùm vbertatem, affluentissimosque verborum fluctus, ingentemque vocum strepitum, canorasque nugas admirantur, quae verò ad integrae vitae institutionem faciunt, nihili pendunt, vnà cum superioribus in imo huiusmodi fundo, quippe vbi liuidissima maximeque

A maximéque est profunda vorago, supini detinentur. Atque hoc est illud profanum, quod vetus illa pietas tantopere auersabatur. Gentes tamen aliquas inuenies (vt alienigenarum quoque instituta conquiramus) quibus pisces sacrificare mos fuerit, veluti Bœotij faciebant, qui selectiores quasdam anguillas ex eo genere quæ Capaides appellantur, præcipuæ commendationis in Eubœa, dis immolare consuerant. Passim verò piscatores Neptuno Thunnum, qui maximus esset, sacrificabant spe capturæ. Et Phaselitæ Lyciæ populi salsamenta Cylabræ cuidam heroi offerebant, eius conditura pisces ita puros arbitrati, vt deos etiā alios pisciculis huiusmodi salē conditis placari opinarētur. Sunt verò qui apud eos id ea de causa institutum scribant, quia regio illa ab origine prima salsamentis ex pisce factis empta fuerit.

PVRIFICATIO.

Quòd verò Ægyptij mare profanum arbitrabantur, alij longè secus existimarunt. Nam M. Tullius vbi rationes de parricidæ pœna commemorat, oratione pro Sex. Roscio Amerino, ea potissimùm de causa insui reos culeo di-
B cit, ne cùm in flumen abiecti delati essent in mare, ipsum polluerent, quo cætera, quæ violata sunt, expiari putantur. Ad hæc Proclus tradit, sulfur & maris aquā ad purificationem adhiberi. Et Euripides Platonem secutus in Ægyptum, cùm morbo quodam implicitus, sacerdotū suasu mari se expiasset, incolumitati redditus est: eáque de causa versum hunc ille istius rei memor suis poematibus inseruit, θάλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακά. Aristophanes quoque tale aliquid attigit, cùm dixit: πρῶτας μὲν αὐτοὺς ὧδε θαλάσσαις ἤγομεν, ἔπειτ' ἐλοῦμεν. Neque ritum ignorauit huiusmodi Catullus, vbi ita canit:

Ecquid scis quantum suscipiat sceleris?
Suscipit ô Gelli quantum non vltima Thetis,
Nec genitor Nympharum abluat Oceanus.

Neque temerè Clemens inducit Petrum, antequam cibum sumeret Tripoli lauisse in mari, alibíque libenter eum in eodem lauare. Et apud Homerū Telemachus Palladi supplicaturus, in æquore manus lauit: quę quidem purificatio omnium gentium consensu de mari sumpta, baptismum ab omnibus præuisum nationi-
C bus indicat, quæ sola vera est purificatio. Diuinæ enim literæ per mare vnitatis numero baptismum intelligūt, vt Theologi docuerunt. Nam & Michæas propheta mare baptismum appellasse visus, cùm dixit: Tu peccata nostra in profundum mare demerges. Mare verò lauacrum huiusmodi ea de causa nuncupatur, vt sentit Euthymius, quòd animarum sordes, quæ illic eluuntur, recipit, & quia purgat: omnia autem quantumlibet lutulenta flumina inuehuntur in mare, latéque ab eo admittuntur, sed tamen nihil intra se continet sordidi, fæcésque omnes ad littora, sed eas perpurgatas, continua reijcit alluuione.

DAMNVM ET VTILITAS.

Alunt verò qui sacerdotum Ægyptiorum cōmenta curiosius sectantur, Tritonem ideo biformem pingi solitum, superiori quidem parte hominem, inferiori verò piscem, vt ex humore nos & vtilitatem & damnum consequi mereremur, cùm illi ex humana natura bonū atque proficuum, ex pisce non nisi perniciem interpretarētur. Sed enim de Tritone alibi. Quamvis autem apud Ægyptios perniciem piscis significaret, in ostentis tamen boni ominis habitus est nonnunquam: vt qui Augusto pridie quàm Siciliensem pugnam classe committeret, in littore deambulanti exilijt è mari, & ad pedes procubuit, quasi nuncius

Neptuni, amicitiam eius sibi cōciliantis: tanta fuit eorum hominum in quos co- D
lebant deos vanitas & impudentia.

SILENTIVM.

SVnt verò qui Pythagoræ præceptū, quo edixit ipse, ἰχθύων μὴ γεύσασθαι, propter ἰχεμυθίαν quā religiose adeò præcipere cōsuerat, factū putent: piscium enim ta citurnitate nihil est quietius, prouerbio inde desumpto, Pisce taciturnior: quapropter visi fuerint pisces Pythagoræ quodammodo contubernales. Et Lucianus Alcyone, ἄφωνα γοῦν δὴ πάντα καὶ ὑδατο διαιτώμενα: muta, quæ aquā incolunt. Ita Lucretius mutas eos natātes appellauit. Ex piscibus autem, vno excepto boca, cui à boando, id est vocem emittēdo nomen inditum, reliqui omnes dubio procul taciturni sunt. Et quamvis, vt apud Ælianum est, quidam, vt lacerta, chromis, aper, grunnire videantur, sibilare chalcis, & cuculum imitari coccyx, tenuia tamen ita sunt ea vocis indicia, vt inter vocales recenseri minimè mercantur. Nisi verum illud est quod Pausanias Arcadiæ fluuiū memorat, in quo pisces nascantur quos Pæcilias vocant, qui turdorum auium voces edant, quodq; similes in Aorno fluuio Philostephanus Cyrenæus memorat, quosq; vocales in Clitore B fluuio ponit Mnascas Patrensis. Taciturnitatis verò huiusmodi quæ sit in piscibus, ita Flaccus meminit:

O mutis quoq; piscibus *Donatura cygni si libeat sonum.*

Quàm apposite autem & Claudianus silentiū hoc piscibus attribuit, dum Rhadamanthum ait loquacissimos viros, & qui ausi sunt arcana prodere, in pisces indui apud inferos iubere his versibus:

Qui iusto plus esse loquax, arcanáq; sueuit
Prodere, piscosas fertur victurus in vndas,
Vt nimiam pensent æterna silentia vocem.

Atqui Piscibus orientibus genitos, dicacissimos futuros ait Manilius quarto:

Néve sit vt primos animo præcedere pisces,
Garrulitas odiosa datur linguaq; venenum,
Verba maligna nouas mussantis semper ad aures,
Crimina per populum populi fert ore bilingui.

Sed vt ad Pythagoram redeamus, Plutarchus, Sylla, eum ait vesci solitū ijs quæ F dis immolata fuissent: cùm verò piscium nullus ad sacrificiū idoneus haberetur, ea quam ꝓfitebatur religione ab eis abstinendū censuisse. Sed quantū pertinet ad sacrificiū, non cōstare id multis docuimus exēplis. Idē Pythagoras mare Saturni lachrymas esse dictitabat, quasi vellet ex hoc eius impuritatem innuere.

HVMANÆ VITÆ CONDITIO.

AEgyptij sacerdotes igitur, vti propositum est, mare perniciem vocabant, ea præsertim de causa, quòd cùm totius alimenti sui beneficia ex Nilo consequerentur, corrumpi eum simulac mari commiscebatur animaduertebant: atq; ita mare dicebant quod in humano genere vitale est vitiare. Vt verò scripturæ hieroglyphicę speciem aliquam oculis subijciamus, in Sai pro vestibulo templi, quod Palladi dedicatum erat huiusmodi visebatur argumentum: Infans, senex, accipiter inde, mox piscis, postremoq; omnium fluuialis equus: quod humanæ fragilitatis conditionem indicat à pueritia vergentis in senium, ac iterum repuerascentis: accipiter verò Deum, ac perinde amorem, quodq; in nobis diuinū est, ac vitā ipsam vitalem ostendebat. Piscis, odium simul atq; mortē, propter mare, quod exitium atq; perniciem appellitabant. Equus verò fluuialis impudentem violen-

A violentiam notabat, vt qui nec patri quidem parcat suo, verùm eũ interficit, vt matris ipse connubio potiatur. atq; ita propémodum concors ea discordia, quæ corporum temperaturam constituit, cùm dissidere penitùs cœperit, atq; vnum in alterum violentius grassari, mors inde sequatur necesse est. Fluuialis enim equus ideo pro dissidio ponitur, q; in duobus cõtrarijs elementis viuit, aqua & terra: noctu enim egressus aquis segetes depascit: & binis est vngulis præditus, vti boues: de quarũ quidẽ vngularũ distinctione in Sue satis ex diuinis literis disputatũ.

A Nescimur
B Senescimus
C Viuimus
D Morimur
E Naturæ dissidio.

ODIVM.

ODium itaq; per piscem interpretabãtur, maritimaq; demum omnia tanta religione & horrore prosequebantur, vt ne nautas quidem alloquerentur, rati vel ex eorum sermone se contaminari: ita
B eos arbitrabantur à communi omnium aliorum victu & moribus dissentire, cùm ex mari, quod Homerus nullius frugis esse dicit, victum hi tamẽ & necessaria sibi compararent, quæ Theon grammaticus apud Plutarchũ disputat Symposiacis: cumq; elementum id ab humana natura non solùm alienissimum, verùm etiam illi inimicissimum asseuerarẽt, nullum cum ijs commercium habere voluerũt, quod vel in mari gigneretur aleretúrve, aut id inhabitaret. Neq; tamen ignarus sum Plutarchũ de mari præclarè sentire, vt eorundem Conuiuiorum habetur decade quarta: sed nos hoc loco Ægyptiorum dictata, quę interpretanda desumpsimus, in primis cõmemoranda censemus. Nam illi cùm tam pertinaciter mare abominarentur, mosq; esset in sacrificijs sal adhibere, ne marino vterentur, id ex Hammonis fonte deposcebant: as-
C ferebatur enim inde sal è palma contextis cistulis, quod purum arbitrabantur, quia ex ipso fonte, non ex mari proueniebat, cuiusmodi salis vis magna in Noricis Rhæticisq; iugis atq; conuallibus circa fontium margines concretum vulgò reperitur, neq; alterius ferè tota Germania salis habetur vsus.

DIVINORVM AB HVMANIS SEPARATIO.

FVerunt è veteribus, qui segregationes aquarũ ab aquis, apud Mosen, ita interpretati sunt, vt animos quosdam spiritu suo vegetos expertesq; corporis assererent significari per aquas, quæ supra cœlos in firmamento longè alijs prestantiores cõsedissent: infrà verò, in ipsis quidem terrenis locis deteriores malignosq; morã traxisse, atq; etiamnũ trahere: idcircoq; dicũt, eas aquas quę supra cœlos collocatæ sunt, Deum laudare: per aquas autem eas quæ sub cœlis sunt collocatæ genios interpretantur, quantum spiritu naturaq; sua conari possunt, improbissimos, ab ea nimirum altitudine, quæ ad probitatem secundum naturam accommodatur, in ipsum imum prauitatis fundum, vitijq; sentinam deturbatos. Eas verò aquas vt turbulentas, vt seditiosas, vt affectuum perturbationumq; procellis & turbinibus fluctuantes exæstuantesq;, maria nõ iniuria nuncupatas fuisse, propter mutationis facilitatem, & momentorum voluntatis ele-

ctionisq́ motuū instabilitatem. quam quidem interpretationē vt altè nimis repetitam, & paucissimorum ingeniorum intellectui peruiā, Basilius haudquaq́ magnifacere videtur. Ægyptijs tamen argumentū placuisse, indicium est, quòd cœlū rore pluuiū venerabantur, quòd humor huiusmodi à probis illis naturis defluere videretur, quæ propter mentis puritatem dignæ essent, quæ decentem accōmodatamq́ Deo creatori laudem redderēt, disciplinamq́ illā cœlestem in inferiora sparsim diffundere proseminareq́ viderenē. Minimè igitur mirū est si mare sacerdotes illi vsqueadò abominabile existimabant, q́ cœlestis roris puritatem cōtaminaret, & amaritudine sua dulcedinem eam omnem peracerbā redderet, eiusq́ indignationis ergò tantum in maritima omnia odium, vt etiā insulares vti profanos auersarentur. Et mox receptum apud scriptores, insulares omnes malos esse, Lerios autem pessimos: quod in Siculos haudquaquā meritò nōnulli detorsere, perinde ac in Leriorum locum Chios alij quidā substituerūt, nulla carminis habita ratione. Nam, vt hoc obiter explicemus, epigrāma est vetustum admodum, quod in vulgus prodijt, vulgatis in exemplaribus: D

καὶ τόδε δημοδόκου χῖοι κακοί, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ' οὔ, B
πάντες, πλὴν προκλέος, καὶ προκλέης δὲ χῖος.

Non sum nescius Chios hominū nequissimos olim habitos, quod vt credatur, satis est Theophrasti iudicium, qui eos ait oratorem quendam senem ad Lacedæmonios destinasse, qui quòd eum puderet senectutis, canitiem succis fucauerat, cumq́ is publicè dicere incœpisset, surrexit Archidamus in ea tum Repub. longè princeps, dixitq́: Quā obsecro sermonis incolumitatē habiturus est hic, qui mendacium non in anima solùm, verùm etiam in capite circumfert? Strabo tamen, decimo, carmen hoc Phocylidæ adscripsit, Leriosq́, nō Chios, ponit, vt legendum sit, λέριοι κακοί, & in fine, καὶ προκλέης λέριος: cui lectioni ego magis fauco, quo χῖος, pro χίος primam κατὰ συναίρεσιν producit. Quidam eruditissimus alioqui vir Patroclum pro Proclea reddidit. Carmen itaque in hunc modum vtrobiq́ restituendum:

καὶ τόδε φωκυλίδου, λέριοι κακοί, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ' οὔ,
πάντες πλὴν προκλέος, καὶ προκλέης λέριος.

Id nos ita Latinum fecimus: F

Hoc quoq; Phocylidæ dictum, Lerij mali, at illud
Non ita vti dicas, hic malus, ille minus.
Praui omnes inquam, Procleam si dempseris vnum,
Et tamen ipse etiamnum est Procleas Lerius.

In quam quidem poëtices amœnitatem quamvis κατὰ πάρεργον, ideo tamen deflectere collibuit, quia dum hæc commentarer venit in mentem mihi epigrammatis Cornelij Castalij Feltrensis, Iurisconsulti in foro Veneto clarissimi, quod neminem eruditum legisse pœniteat:

Afrani & Capito fratres, Neptunia proles,
Quorum iam tota est aurea facta domus:
Ambigitur multùm de vobis, peior vter sit:
Nam nemo id dubitat ne sit vterq; malus.
Iudice me Capito tu longè es pessimus omnium,
Et tamen est frater te quoq; deterior.

Quod quidem scomma desumptū est ex epistola Phalaris ad Adimantum, quā cōmodi tui causa libuit adscribere: ἀκούω σε διαφέρεσθαι πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὁπότερος ὑμῶν ἐστὶ χείρων, σὺ μὲν ἐκεῖνον λέγοντος, ἐκεῖνος δὲ τὸ ἔμπαλιν σέ. ἐγὼ δὲ οἴομαι, μᾶλλον δὲ καλῶς πέπεισμαι, τὴν μὲν ἄλλαν ἀπάντων

A ἐπάνω τῇ ἐκείνους εἶναι κακίω· σὺ δὲ, ὅτι ἐκεῖνον, ὅτι ἄλλους ἁπάντων ἐδοκία· Audio te cũ fratre tuo altercari, vter vestrûm peior sit, cùm tu quidẽ illũ dicas, contrà verò ille te: ego verò existimo, imò perbellè mihi cõpertũ est, illum vtiq; alijs omnibus, te verò vno, neq; illum neq; aliorum hominum quempiam esse peiorem. Addam illud vnum, si non satis nugarum est, quod ad Phocylidæ nomen epigrammati Græco insertum pertinet, videndum an eò spectet id falsè dictum à Cicerone epistola ad Atticum libri quarti nona, καὶ τόδε φωκυλίδου, vbi Pompeium perstringere videtur, qui licet egregiè de Repub. loqueretur, parum tamen aut nihil differret à cęteris. Vnde illud ad eundem Atticum lib. VII. Epist. Dionysius vir optimus, ego quos tu bonos esse dicas nõ intelligo, ipse nullos noui: id quod probando latissimè prosequitur. Sed nos iam satis.

NEQVITIA.

QVoniam verò mare ipsum in primis salsum est, & sal inde plurimum conficitur, totumq; illud elemẽtum si exiccari posset, in sal abiturũ est, Ægyptij ipsum quoq; sal ita auersabantur, vt ne pane quidem salito vescerentur: quippe
B cùm viuendi, vt sæpe dictum, puritatem in primis adamarent, id fixum immotumq; animo gerebant, vt omnia nequitiæ irritamenta summouerent: itaq; sal ipsum summo studio rejciebant, quod meram esse nequitiã intelligebant, cùm propter calorem sal irritare libidinem, seminalemq; vim expergefacere & acuere feratur: vnde salacitas petulantiæ nomen. Exemplo verò sint ostrea & cõchylia in hunc vsum à nepotibus summo studio conquisita. Quin etiã mures abroso sale prægnãtes fieri tradit Aristoteles: ἁλιγενὴς preterea Venus, illiq; salacitatis ergò fanum ad portum maris aruspices poni apud veteres iubebant. Et marini Dei omnes lasciuiores fœcundioresq; ponuntur à poëtis. Nimirum & illa Cœli virilia Saturni falce recisa, & in mare prolapsa, Venerem gignunt, quippe omnes fructuũ vires abscisæ, atq; in humores viscerum veluti in mare proiectæ, sicut illic Venerem, ita hic libidinem gignunt. Theologi nostri sensu longè sciore sal accipiũt pro doctrina Euãgelica, idq; sibi velle quod capite Leuitici secundo dicitur: Quicquid obtuleris sacrificij sale cõdies, nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo: in omni oblatione offeres sal. quasi dicere velit legislator,
C quodcunq; docueris, quodcunq; correxeris, in quacunque virtute versatus fueris, ad Apostolicam æmulationem atq; imitationem tete accommoda: sal enim terrę Apostoli, Domini ipsius testimonio. Nam sicut omnis cibus ad nutrimentum aptus, diceret Hesychius, omni modò sale conditur, ita omnis sermo vtilis ad iuuandum, Apostolicæ omni modo sapientiæ necessarium habet condimentum. Sed vt ad mare reuertamur, fluxum id atq; lubricum, non vti sal, solidum, & frugalibus vsibus commodum. Minimè prætereundus hic in diuinis literis locus, vbi legere est Iordanem fluuium retrorsum fontem versus cursum suum reflexisse, quod, vt D. Ambrosius opinari videtur, significat mollitudinem animi ad maris lasciuiam profluentem cursum tenuisse, & ad fontem, quippe ad originem, hoc est, Deum animi ipsius autorem cõuersum esse. Quoniam verò scriptum est partẽ aquæ Iordanicæ defluxisse in mare, partem verò conuersam substitisse, Adamantius qui per Iordanem baptismum intelligit, sententia priori non absimili figuram hanc esse dicit, vt per subsistentes aquas accipiamus eos, qui eo abluti lauacro in pietatis dulcedine perseuerãt: per eam verò partem quę defluat in mare, intelligamus eos, qui licet ad baptismũ venerint, in vitiorum tamen amaritudinẽ dilabuntur, eaq; salsugine corrupti, syncerę vitæ suauitate ca

rcant, cùm manifeſtum ſit in tota hominũ vita nihil dulcius innocentia reperiri, D
peccato verò nihil amarius, etiam ſi quædam aſpectu primo dulcia videantur.
Sic apud Salomonẽ legitur Eccleſiaſte: Nam in nouiſsimis, inquit, amarius felle
inuenies, quod initiò dulce videbatur. Faciũt ad hoc & Græcorũ fabulæ. Nam
Arrianus in Indiæ deſcriptione fuiſſe ait inſulam incultã in Erythræo mari, No-
ſolam nomine (ſed Noſorã apud Stephanũ legere eſt) centũ fermè ſtadijs à lit-
tore diſtantem, quam indigenæ Soli ſacram eſſe affirmarent, in quã nemo tranſi
ret, aut ſi tranſiſſet, nõ amplius appareret, quoniã eam vna Nercidum incoleret
obſcuro nomine, omnibus viris qui eò nauem appuliſſent, commiſceri ſolitã, ac
eos poſtea in piſces conuerſos in mare dimittere: quo ſcelere iratum ei Solem ex
inſula migrare iuſsiſſe, neq; eam renuiſſe, precatam tamen vt inſita ſibi volupta-
tis appetentia euaneſceret, Dcumq; optatis annuiſſe, ac omnes, quos illa veneſi
cijs mutarat in piſces, in homines rurſus ex piſcibus cõmutaſſe, vnde Ichthyo-
phagorum genus emanarit. Ouidius tamen ait eam in piſcem mutatã, eoq; mo-
do libidinis pruritus extingui potuit, ſi modò hæc eo loco intelligenda:

Nais, an vt cantu, nimiumq; potentibus herbis, E
Verterat in tacitos iuuenilia corpora piſces,
Donec idem paſſa eſt. IIII. Metamorph.

Atq; alibi apud eundem autorem piſce legas Venerem latuiſſe: fuſus enim fuga
tusq; Veneris ardor, quonam euadat niſi ad frigidam piſcium naturam, in qui-
bus nullus alimenti fomes, quo iterum ſuccendi queat. Hinc noſtris etiam ieiu-
nijs piſcis apponitur, vt eius cibo laſciuiæ calor tepeſiat, atq; hinc etiam occaſio
aliqua caſtimoniæ requiratũ. Neq; obſtant quæ ſuperius de maris & maritimo-
rum ſalacitate diſſeruimus, quia piſcium genus, vt nonnulli diſputant, tametſi
degat in mari, ἀτρύγετος tamẽ ea de cauſa mare ſæpius Homero dicitur, quòd fru
ctum nullum gignat, ſed fluuiorũ & imbrium dulcis humor per antiperiſtaſin
amaritudinis corruptus, atq; in ſeſe collectus, veluti calor in aëre frigidiore de-
prehenſus, per frigidioris venti colluctationem in fulmẽ abit, ita hîc frigida ma-
teria quæ nõnihil terreni ſecum traxerit, intra calidam comprehẽſa, varia piſciũ
genera producit, quorũ inſitum frigus tepore inde maris facilè cõſouetur. Non
enim omnia piſcium genera progenerant, argumento eſt, quòd ſimulac in mare F
pluuiæ deciderunt, Solq; flagrantius per ſudum irradiarit, extemplò videas ſu-
perficiem maris innumerabilibus piſciculorũ animulis pullulare, in quibus infi
nitus Apuarũ numerus, quę à Græcis ἀφύαι, quòd ex pluuia generantur, nomen
accepere: oſtrea tamen ac cõchylia, quæ libidinoſa diximus, plus aëris admittũt,
ac perinde ſpumoſiora ſunt, & ſalſugini coalita & applicita, quare minimè mirũ
ſi accidat hęc ſalaciora fieri. Atqui nõ hîc teſtacea neq; cruſtacea inter piſces aſſu
mimus, ſed duo illa tantũ genera quę initiò poſita ſunt, vel lubrica, vel ſquamo-
ſa: in his enim noſtra plurimũ dictio verſata eſt. quanq; Manilius eos qui Piſces
horoſcopum habuerint, libidinoſos futuros præſagit Aſtronomicôn IIII.

Scilicet in piſcem ſeſe Cytheræa nouauit,
Cum Babyloniacas ſummerſa profugit ad vndas,
Anguipedem alatos vngues Typhona ferentem,
Inſeruitq; ſuos ſquamoſis piſcibus ignes.

AMICITIA FIRMA.

Alioqui ſal amicitiæ ſymbolũ fuit, durationis gratia: corpora enim ſolidio-
ra facit, & diutiſsimè cõſeruat, vnde hoſpitibus ante alios cibos apponi ſo-
litum

A litum, quo amicitiæ firmitas ac perseuerantia significetur. quare plerique omninò sum habent, si sal in mensam profundi contigerit: contrà verò faustum, si vinum atque id merum effusum sit. Vel, quia velut ex aquis sal multis & fusilibus in vnũ quoddam & solidũ coit, ita ex diuerso conuenientes in vnum animi coalescant, fiatque Platonicum illud, μία ψυχή.

A' MVSIS ET GRATIIS ALIENVS.

SEd vt ad piscem reuertamur, cùm animalia reliqua tam terrestria quàm volatilia, multa dẽt & ingenij & docilitatis experimẽta, soli pisces indociles prorsus & stupidi sint, præter pauca admodũ, quæ vel in Delphino, vel in paucissimis aliquot admiramur, mos apud Ægyptios inoleuerat, vt cognomento piscis hominem à Musis & Gratijs alienum cauillantes appellarent. Sed qui piscium partes tuentur, multa etiam in eo animantium genere deprehendunt, quæ mentis aliqua vestigia præ se ferant, sed propter habitationis dissidentiã, ea hominibus minus cognita: terrestria siquidem & aëria domi propémodũ & in nostro ferè omnia municipio cõtemplamur, quare multa facilius licuit explorare: Ægy

B ptijs verò ea minus innotuisse quàm alijs, qui nullum cum piscibus cõmercium habere voluerint. Nam vt reliqua huiusmodi multa dissimulem, in Eloro Siciliæ fluuio, qui vrbem Eloram à se ita nuncupatã præterfluit, cicurũ genus piscium fuisse tradit Apollodorus: inclamati enim accedebant, & cibum è porrigentis manu placidissimè capiebant. Citat Stephanus Chronicon primum, vbi hęc ab Apollodoro memoriæ demandata fuerint. At veterum parsimonia nunquam satis laudari potest: nam apud Homerum nõ Græcos solùm, quo tempore circa Hellespontum militabant, piscibus abstinuisse comperias, sed & Phæacas, Horatij etiã nostri testimonio, helluones procosque ipsos Penelopes sola ganea nobiles, quamvis insulares essent, marinum obsonium nullum appetijsse. Vlyssis verò socios videas nõ nisi extrema necessitate coactos expiscari, quippe cõmeatu omni absumpto, ne Solis boues attingerent, nõ obsonij causa, sed vt famis ferociam, quę ob ingenitã importunitatem malesuada dicitur à poëtis, aliquo pabulo mitigarent. Videas apud Satyricos piscium esculenta, vtpote quæ tantùm ad luxũ & ingluuiem spectẽt, sæpius improbari. Neque lautiora aliter Romanis,

C vbi se delicijs dedere cœperunt, cõuiuia fuere, quàm opiparè piscibus instructa, eo inquã tempore quo illis omni turpitudinis genere lasciuire licentius sibi permittebant, pristina prorsus abolita disciplina, quod Satyricus poëta carpit:

Atque ita defecit nostrum mare, dum gula sæuit
Retibus assiduis penitus scrutante, macello
Proxima nec patitur Tyrrhenum crescere piscem.
Instruit ergo focum prouincia. Ne verò quæ Seneca in Romanorum luxuriam libro Quæstionum tertio refert, hîc stomachosius repetam, Catonẽ meritò admirari solitũ accepimus, quomodo ciuitas salua esse posset, in qua piscis pluris quàm bos venundaretur: quod in hac quoque temporum miseria passim fieri, manifestum est.

G A N E A.

NEque quidem satis fuit piscibus in escarum principatũ admitti, verùm eò improbitatis & petulantiæ processere, vt soli sibi obsonij nomen vsurparint: nam veteres ὀψοφάγους, hoc est, obsonatores, vt Latini vocabulũ à Grçcis mutuati dixerunt, eos appellabant, qui pisces vndecunque conquisitos studiosius compararent. Demosthenem aiunt cùm Philocratẽ cupediarię impudicitiæque crimi

naretur, cum ex auro proditorio & ſcorta & piſces cõmercatũ accuſaſſe. Quin- D
etiam pro Cteſiphonte, cùm quidam in comitijs eſſe iam comedendi horam cla mitaret, Nullo, inquit, pacto bone vir nos hodie piſcedulos reddes: quaſi lurcones & ganeones ex vno piſcis eſu notare vellet. Antagoram poëtam Antigonus Rex increpuit meritò, cùm eum deprehendiſſet in Congro piſce cõdiendo diligentius intentum, quamvis ipſe regis curioſitatem conuerſo cauillo illuſerit non infacetè: Antigonus enim dixerat, Putas'ne Antagora, Homerum cùm illa ſcriberet, in Congro condiendo vnquam occupatum fuiſſe? cui Antagoras: Putas'ne Antigone Agamemnonem cùm illa faceret, quo quis modo congrũ condiret, ſolicitum fuiſſe? Piſcem igitur pro ganea poni nõ ignarus Horatius, cùm Iccium ad frugalitatem hortaretur, eumq́ commendaret quòd tali eſſet animo præditus, vt neq́ rerũ opulentia moueretur, neq́ vilioris cibi frugalitatẽ aſpernaretur, quippe qui in medio poſitorum abſtemius herbis viueret, his tamen ita contentus eſſet, ita ſibi rerum omnium opulentiam redundare putaret, ac ſi eum liquidus fortunæ riuus inauraret, id mox adiungit:

Verùm ſeu piſces ſeu porrum & cæpe trucidas: E

hoc eſt, ſiue lautiore victu, ſeu parco delectaris: per piſces delicatiores, vti dictũ, epulas, per porrum & cæpe, frugalitatẽ intelligẽs. Omnis enim caro, inquit Heraclitus, corpus eſt, vel corporis pars: maritimorũ verò vis tanquã anima cõpacta, gratiã & voluptatẽ illis cõparauit. Sanè Plato, qui nihil ex Ægyptiorũ opinione in mari naſci Ioue dignum dixit, marina ipſe corpora Dis amiciſsima arbitratus eſt: quare nonnulli aſſerunt Ægyptios ſacerdotes nõ alia ratione maritimis abſtinuiſſe, niſi vt piè caſteq́ viuerẽt, veriti forſan, qui delicias omnes auerſarentur, ne piſcis & cibus eſſet ſimul & condimentũ. Beatos enim illos tantùm iudicabant, qui ſimplicem ac neceſſarium cibum delicijs quibuſcunq́ præferebant, quod & ſaluberrimum eſſe Plinius atteſtatur. Diodorus tamẽ primum ex radicibus, ſecundum ex piſce cibum apud Ægyptios fuiſſe contendit. Cęterùm nos de ſacerdotibus, nõ de prophanis loquimur: nam & Horus ipſe autor Ægyptius, alios omnes dicit piſce veſci ſolitos. Neq́ neſcimus ex lacu à Myride foſſo tantã fuiſſe piſcium capturã, vt argenti talentũ ſingulis diebus vectigalis nomine reginæ perſolueretur. Aliarum verò gentiũ ſacerdotes non modò piſcem F
non abhorruerũt, ſed & loca quædã Dis ſacra eſſe cõmenti ſunt, vt ſolis ipſis piſces inde capere liceret: cuiuſmodi erant Rhiti in Attica regione iuxta Eleuſinorum fines aluei quidem ipſi tantùm fluminũ, cùm aqua omnis, quæ illic flueret ac reflueret, marina eſſet, quæ loca Cereri & Proſerpinæ ſacra dictitabãt, ac perinde ſolis ſacerdotibus deberi. Quinetiã ætate noſtra, fluminum, ſtagnorum lacuumq́ plurimorũ expiſcationes ſacerdotũ tantùm ditioni addictę ſunt. Quoniam verò pleriſq́ locis mordet Eraſmus Chriſtianiſmi mores ſuper eſu piſciũ & ieiunijs, dum modò ita dicit: Cùm olim præcipuus gurgitũ luxus fuerit in piſcibus, mirum eſt hodie religionis cauſa vulgus piſcibus veſci. Alibi: Olim veſci piſcibus pro delicijs habebatũ, & infami vocabulo dicebantur opſophagi: nunc ea res magna eſt ſanctimonia. Alibi his mordaciora cõminiſcitur, quaſi velit oſtendere, adactos eſſe nos legibus, vt ieiuniorũ tempore piſcibus veſci cõpellamur. Reſpondemus ad hæc ex ſanctiſsimorũ patrum ſententia, piſces nõ ex edicto nobis oggeri, ſunt enim multa & frugum & olerũ genera, quibus nutriri valeamus: neq́, vt per argutos ſalſoſq́ iocos ritum perſtringit, ad ſanctimoniam vllius cuiuſpiam opinione ſpectare: ſed cùm Chriſtiano homini tum ſemper,
tum

A tum in ieiunio maximè lasciuiæ omnis abstinentia proponatur, cibiq; in primis affluentia luxusq; corrigatur, pisces tamen ad ieiuniorum consolationem indultos esse, qui quidem delectare aliquantulum, saginare verò aut obesum corpus reddere minimè possint: nullius enim, vt sæpe dicimus, aut parui sunt nutrimenti, ideoq; cibus est corporibus, quod non Platonica tantùm, sed nostra etiam sibi philosophia deposcit, debilitandis idoneus. Sed Gregoriū ipsum audiamus. Epistola eius est ad Augustinum Britanniarum præsulem, in qua quantum ad ieiunia pertinet, piscium esum ait ita homini Christiano indultum esse, vt hoc ei infirmitatis solatium, non luxuriæ pariat incendiū: monetq; insuper, vt qui carnibus sibi abstinendum constituêre, sumptuosiora marinarum belluarum conuiuia instruere haudquaquam velint. Decret. dist. IIII. c. deniq;. C. & post pauca. Atqui ganeam ex pisce nō ea tantum causa significari dicendū, quòd auidius à lurconibus expetatur, q̄ quòd ipse quoq; piscis natura vorax est, quā quidem Virgilius notat, Ciri, propterea quòd Thetis Scyllā Nisi eius opem implorantem in piscē vertere noluerit, verita scilicet ne actutū ab aliјs piscibus deuoraret:

B *Nam miseros mutauit virginis artus*
Cæruleo pollens coniux Neptunia regno:
Sed tamen externam squamis vestire puellam,
Infidosq; inter teneram committere pisces
Non statuit, nimium est auidum pecus Amphitrites.

ANIMÆ.

NOn ignorandum verò pisces eruditioribus animas esse, quòd ex puriore quodam constent elemento, neq; multum concretus aliorū morentur, primiq; animatorum à Deo creati, vt obseruat Philo, quodammodo animalia, & non animalia, vel vt ita dicam, mobilia inanimata, quibus ad solam corporis incolumitatem Deus animalem spiritum afflarit, veluti sal carnibus ne putrescat adhiberi solet. Apud Festum Pompeium legas genus pisciculorū maiorùm pro animis humanis Vulcano dari solitū, quotannisq; piscatorios ludos trans Tyberim in area Vulcani mense Iunio celebratos. In quo illud animaduertendum, vulgatos Festi codices in damno esse, cùm in antiquo manu scripto legerim, q̄

C id genus pisciculorum viuorum datur ei Deo pro animis humanis: non autem genus pisciculorum maiorum: nam si maiores, quomodo pisciculi? Est & alterū eodem loco mendum, quòd scriptum est eos ludos fieri solere à pop. Rom. cùm vetus codex habeat, à prætore Rom.

INNOCENTIA.

NEq; desunt qui piscem innocentiæ hieroglyphicum esse contendant, cùm omnino sint innocui, neq; elementū suum ad insidias aliјs inferēdas transgrediantur. eoq; spectare dicunt Pythagoræ præceptum, qui abstinendum esse piscibus edicto cauerit, ne persequerentur insontes.

DÆMONES IMPROBI.

ALiј per animalia quæ in aquis degūt, improbos dæmones significari tradiderunt, vt in sacris literis Ionethes Chaldæus interpretatur: & superius vbi segregatas aquas ab aquis exposuimus, aliorū quorundā sententiam idem sentientiū recitauimus. Sanè Magi dæmonas aqueos dicūt lasciuiæ libidinisq; præfectos: & marinos deos vetustas omnis pro hieroglyphico lasciuię posuit. Et pisces maris Euthymius ait positū pro dæmonibus, qui inter vitæ nostræ fluctuationes versantur, & in amara prauorum salsugine vitam ducunt.

GENTES.

D

IN Chriſtianę verò pietatis inſtitutionibus, gentes quę diuinum cultum nondum ſuſcepiſſent, per piſces indicabantur. Atqui gentes huiuſmodi dæmonũ cultui paſsim deditæ erant, quare piſcatoribus hæc a Deo prouincia demandata, vt piſces in ſacerdotum imperia redigerentur. Porrò Aſſertor noſter Euangelio piſces aſſos comeſt, quod indicat, ſacrificium quod offertur Deo, non elixum, ſed aſſum eſſe debere, fidem quippe veluti igni probatã, & ſancto feruentem ſpiritu offerẽdam. Eodem reſpicit, Ambroſio teſte, Seruatoris eiuſdem noſtri dictum Euangelio, ſimile eſſe cœli regnum reti miſſo in mare, quod piſcium genus omne congreget, quæq́ ibidem ſubſequuntur: vbi nimirũ de mortalium animis ſermo eſt, quæ ad ſanctioris vitæ inſtitutionem attrahant. Quin & Propheta cùm de piorum congregatione loqueretur, ſuper maria fundatam eam dixit. Apertiſsimè Eſaias: Ecce, inquit, gentes quaſi ſtillæ ſitulæ. LXX ſic reddidere, Sicut aquæ multæ, quod idem eſt.

IGNORANTIA.

SQuamatum quidem & pinnulatum piſcium genus ſatis expoſitũ eſt ex Origene, quæ ſcilicet eius hominis hieroglyphica ſint, qui veterem poſsit hominem exuere: idcoq́ omne quod habet ſquamas & pinnulas, tam in mari quàm in fluminibus & ſtagnis, electo populo comedere conceſſum eſt. Illud addendũ ex Heſychio, ſquamas ignorantiæ hieroglyphicum eſſe, quæ quidem opera beneficioq́ ſcientiæ excuti amoueriq́ poſſunt. Id in Paulo liquidò commonſtratum, qui cùm veritatem ignoraret, cæcus factus eſt: addita verò Chriſti doctrina, quã Ananias ei prędicauit, ceciderũt vt ſquamę ab oculis eius, & mox vidit. E

AQVÆ.

ASſyriorum verò religio fuit, vt piſcibus abſtinerent in Rheæ veneratione, quæ quidem ea illis dea erat, quæ pluuijs potiſsimùm dominatur: ῥέω enim fluo eſt: putabant enim illi ex aqua & aëre naturam rerum præcipuè conſtare, proq́ vnda piſces, pro aëre columbam venerabantur: de qua ſuo loco dictum.

FACELITIS.

QVamvis alij factum hoc in Facelitidis deæ, quæ Veneris fuiſſe filia perhibetur, cultum aſſerunt, eamq́ olim in piſcem cõmutatam, quam Syrij pro dea coluere, atq; in eius honorem Baſſo referente piſces argenteos in templa detulere. Chalon amnem in Syria ponit Xenophon, in quo magni & manſueti piſces, quos Syri veluti ſacroſanctos habent, eosq́ violari, æquè ac columbas, nefas putant. F

DERCETO.

QVin & Derceto, ſiue vt tradunt alij, Atargaten, muliebri effigie, quæ in piſcem ab vmbilico deſineret, ſummæ venerationis deam in templis apud Aſcalonem habuere. Et vt his finem imponamus, Oxyrynchitæ Ægypti populi piſcem vrbis ſuæ cognominem ſummo cultu pro dea coluerunt, hiq́ canem & mactare & eſſe ſoliti ſunt in Cynopolitarum ignominiam & opprobrium, quòd illi piſcem Oxyrynchum apud ſe pro deo habitum, comedere non verecundarentur. Cynopolitarum enim deus Anubis fuit, quem canino, vt ſuo loco dictum, capite faciebant.

HIEROGLYPHICORUM TOMI primi finis.

HIEROGLYPHICORVM

IOANNIS PIERII VALERIANI Bolzanii Bellunensis, Commentariorum, siue de sacris Aegyptiorum, aliarúmque Gentium literis,

TOMVS II.

In quo adiecti sunt à CAEL. AVGVSTINO CVRIONE duo libri, multa pulcherrima Hieroglyphica, quæ à Ioanne Pierio aut prætermissa, aut non satis explicata fuerant, continentes.

BASILEAE.

ILLVSTRI AC GENEROSO heroi D. Ioanni Iacobo Fuggero, Kirchbergæ, Vveissenhorni, &c. domino, literarum præsidi, ac studiosorum omnium Mecœnati, Ioannes Pierius Valerianus S. P. D.

*Cum ea munera, quibus humanum genus Deus liberalissimè honestatū voluit,
mecū ipse cōsidero, IO. IACOBE Fuggere heros ornatissime, in eam opinionē
adducor, vt existimē nullū maius reperiri posse, quàm literarū flagrans studiū,
vel discendi cognoscēdíve cupiditate potius, ex quibus & rerū bonarū volunta-
tem excitari, & verarū intelligentiā nasci perspicimus, nihilq; in rerū natura
existere, quod ita tum mores erudiat, tum viam quasi muniat ad summū splendorē consectan-
dum, quàm παιδείας humanitatē inquā atq; doctrinā. Idem planè te sentire video, qui cùm om-
nem semper excellentē in societate humana virtutē memorabilē extitisse cognoueris, tum inge-
nij, doctrinæ, sapientiæ honores præcipuā habuisse erga mortale genus famam ac cōmendationē
non ignoras. Hanc vt verā & expressam miniméq; adumbratā tibi cōparares, nihil prætermit-
B tendum putauisti quod ad verū ingenij cultū, animúmq; doctrina informandū pertineret. Lu-
strandam itaq; primò vnà cum fratribus Galliā eruditissimis hominibus & liberalibus studiis af
fluentē, mox Italiā omniū bonarū disciplinarū altricē censuisti: ac inde eam sapiētiæ morúmq;
laudē paulò pòst ad tuos reuersus vestræ Germaniæ ostendisti, vt iam omnes cognoscerēt te nō so-
lùm eximiā ad recta vitæ instituta progressionē fecisse, sed eos etiā aditus quasi adaperuisse, qui-
bus lætos vberésq; fructus ad genus humanū redundaturos et sperarēt, et iam etiā cernerēt: eámq;
spem et expectationē de præstanti cōsilio tuo, successus planè cōfirmauit et auxit. Videmus enim
admirabilē illam tuam virtutē non modò elegantissimarū artiū institutione, scientia ac iudicio
cōmendari, sed etiā animi magnitudine, clientelis, munificētia, liberalitatéq; mirū in modū illu-
strari, vt cōmoda, quæ ex tanta tua fortuna & amplitudine omnino maxima sperabamus, lon-
gè maiora nos iam cōsecutos fateamur. Quamobrē vt multa prætermittā, egregia quadā ac pla-
nè inuicta animi celsitudine te præditū declarasti, cùm maximas opes profunderes, vt bibliothe
cam magna librorū Latinorū, Græcorū, Hebraicorū, aliarumq; linguarū multitudine ex Ita-
lia, exterisq; prouinciis cōportata cōstrueres & exornares, vt quàm multorū hominū studia lau
C datissimo exēplo ad dignitatē, ad rectiorū disciplinarū cultū excitares. Tua enim semper laus e-
rit, tibiq; acceptū referre debebūt studiosi, quòd multis cōmodis fruūtur, et quòd animū optima-
rum artiū scientia disciplinarūq; studijs excolere possint. Verùm his in omnes collatis beneficijs,
quæ maxima sunt, acquiescendū tibi minimè iudicasti, quin potius maiora moliris, ac alterā il-
lam planè regiā benignitatē adhibendā, dum afflictos recreas, iacētibus dexterā istam tuā pieta
te præstantē porrigis, de bonorū cōmodis & ornamētis cogitas: dum omnes deniq; liberalitate im
mortalibusq; beneficijs tibi deuincis. Siquidem existimasti te pro tua fortuna posse, pro acerrimo
singulariq; iudicio debere, vt curares tenuiores, felicioribus tamē auspicijs natos adolescētes, tuis
sumptib. in Germania, Italia, & Gallia benignè tantisper fouendos & sustentandos, dum eos in
omni bonarū artiū genere progressus fecissent, vt docendi alios munus iam suscipere ac obire pos-
sint. Quo quidem instituto nullū illustrius, nullum ad cōmemorationē nominis tui cum omni po
steritate adæquandā aptius esse iudicamus: hac enim ratione declaras te maximo semper honore
dignū, teq; perstudiosè ea sequi, ex quibus vera, non adumbrata, laus nascitur, & nomen tuū tot
etiā & tam præclaris testimonijs virtutisq; monumentis ad omnē memoriam cōmendatū cele-
brabitur. Nam quæcunq; accuratius nunc scripta & expolita Germanorum opera sunt, ea ferè
omnia ad te missa, & tuæ felicitati credita leguntur: & si nō autorum cōmendatione, vel tuo saltē
nomine sunt in manibus. Tibi debetur (de alijs eruditissimorū virorū lucubrationibus, quæ satis*

multæ sunt, nihil dico) quòd Demosthenẽ, Aeschinem, Isocratem, Pausaniã, ad nostrorũ homi- D num cognitionẽ translatos habemus, dum eruditione præstãtem virũ Hieronymũ Uuolfium in clientelam suscipis, ac præmijs ornas. Hæc cùm sermone omniũ ad nos perferuntur, cùm in editis libris videmus et legimus, felices eos iudicamus, quib. Dei beneficio datum, vel vsu familiaritatis, vel officijs aliquib. tibi cõiungi, qui à tantis ornamentis cõmendationẽ ducis. Quapropter ego primus fortassis eorũ, qui ne de facie quidem te norint, accuratè operã dedi, vt aliqua in re animũ tibi atq; obseruantiã probarẽ meam. Nam Hieroglyphicorũ meorũ cõmentariorũ alterũ Tomũ ad te mittendũ censui, vt vnicum studiosorũ ornatorẽ, cunctarumq; artium bonarũ præsidem: adductus nõ solũ humanitate ac benignitate tua, plurimus quidẽ & amplissimus officijs perspecta studiosis omnib. verùm etiã, vt iã dixi, opinione quæ apud me est, de egregia tua erga literas promouẽdas volũtate. Cui quæso aptius ac cõuenẽtius huiuscemodi scripta mitti possunt, q̃ ei qui ita illa semper amauit & excoluit, vt in his ipsis vel tractãdis, vel iudicandis longe omnib. præstet, ac maximè insignis habeatur? Accessit huc et similitudo quædã, quã te habere video cũ ornatissimo Florentinorũ principe Cosmo, qui cùm familia Medicea ortus sit, hoc est, sapiẽtiæ stirpe, auita quadã benignitate solus hoc tempore in Italia inuentus, literarũ, venustatis, elegantiæ, atq; adeò E virtutũ omniũ vindex. Quamobrẽ cùm singulos ferè Commentarios amicis varijs inscripsissem, priorẽ Tomum in vniuersum huic optimo Principi tuendũ cõseruandumq; permisi. Pari ratione satis feliciter agi cum hoc altero Tomo iam existimaui, si eum in tuam clientelam de me absente, deditissimo certè, tanquã præsente susceperis, quod te facturum pro singulari tua humanitate minimè dubito, cùm iam Fuggerana domus in ipsa Germania nõ solùm singulos ac vniuersos debitis officijs cõplectatur, sed virtutis ipsius quasi seminariũ existat. Præterea si requirendus erat literarũ patronus, quis hoc tempore citius comparandus, apud quem tanquã portum, ipsæ contra barbariam opem et patrociniũ inueniant? Equidem quod ad me attinet, quotiescunq; ad ingenium, studia, & instituta, tua inquã et Cosmi Medicei cõsideranda animũ confero, non possum non cõfiteri me maximo cumulari gaudio, cùm propter multa, quæ et sapiẽter facitis, et optimè ratione temporũ habita statuitis, tũ quòd in tanta bonorũ Principũ orbitate, tãtaq; beneficorũ & liberaliũ hominũ inopia, qua hodie passim in orbe Christiano (quod pudet dicere) laboramus, pro humanitate, prudentia liberalitate prolixa, alijs libentissimè ea largimini, quæ magnis laboribus singulari industria consecuti estis: quodq; omnes intelligũt vos in beatis & omni copiarũ genere florentibus ciuitatibus principem locum tenere, in summa tamen vestra fortuna virtutis F laudem magis enitescere, quàm fortunæ gratiam. Quæ iam tuæ [illegible] adferimus, explicationẽ continẽt eorum quæ sacerdotes Aegyptij ἱερογλυφικῶς circa corporis humani fabricam commẽti sunt, auspicati à capite longè nobilissima parte: ne quis existimet hos ipsos Aegyptios ita brutorũ cultui deditos, vt non etiam hominẽ qua meretur veneratione susceptũ reliquis omnibus prætulerint, ac μικρόκοσμον agnouerint. Nam si multa eruditi viri admirati, quæ illi in eo animantiũ genere quod nos rationis expers ducimus, obseruassent, longè ea plura sunt, quæ solo ex homine sacrarũ apud eos literarũ materiã ad sua illa hieroglyphica suppeditarint, quippe cuius membra singula in huiusmodi mysteria receperunt. Hasce meas lucubrationes separatim eo nomine tibi deberi intelligebã, quo studiosi & boni omnes cõmuniter ingenij sui monumẽta tibi deberi profitentur. Et certè si iusti rerũ æstimatores esse volumus, literati, optimisq; studijs dediti, nulla alia ratione maiorẽ suorum laborũ commendationẽ sperare possunt, quàm si in eius Principis nomine illas apparere fecerint, in cuius autoritate et iudicio præcipua proborum doctorumq; pars acquiescit, & qui animi magnitudinem diligentia, integritate & consilio sustinet, atq; tum literarum gloria, tum etiam sapientiæ laude fruitur. Uale.

A IO. PIERII VALERIANI
HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM, AD IOANNEM IACOBVM FVGGERVM, DE IIS QVAE PER CAPVT SIGNIFICANTVR, EX *sacris Aegyptiorum literis.*

PRINCIPIVM.

PRAECIPVVM quidem Capitis hieroglyphicum apud omnes fuit, vt ex eo principium intelligeretur: id vel frequentissimus autorum vsus, vel nominis ipsius indicat originatio: siquidem ita vocatum ait Varro, quòd ab eo capiant initium & sensus, & nerui. Vel cotidianus sermo apertè declarat, dum aliquem esse huic vel illi rei caput dictitamus: dum à capite aliquid exordiri: dum in pro-
B uerbijs, piscem à capite primùm putere, Graeci dicunt, cùm malorum publicorum & priuatorum causam in reipublicae vel familiae cuiusquam principe consistere profitentur, ad id Platonicum scilicet innuentes, tales esse ciues, quales qui primatum inter eos obtinent. Et Cicero, caput esse ad beatè viuendum securitatem ait. Pro praecipuo verò, ad Appium epist. An tibi obviam non prodirem? primùm Appio Claudio, deinde Imperatori, deinde more maiorum, deinde, quod caput est, amico. Sed quid alienis adeò immoremur, cùm nostris abundè vti possimus? Ipso statim Bibliorum principio, Beresith, Aquila vertit, ἐν κεφαλίδι, in capitulo, quòd caput initium custosque rerum sit: vulgata editio fecit, In principio, quod hieroglyphici esset interpretamentum. Alij dixerunt, in capite, in Filio: nam mundus per ipsum factus est. Quod verò in Esaiae visione habetur de Seraphim duobus, qui senis singuli alis praediti, binis caput Dei velabant, binis alteris eiusdem pedes obtegebant, per adopertum caput, exordia Dei incomperta esse interpretatur Adamantius: per obtectos verò pedes, nouissima non comprehendi: sola media in conspicuo
C esse, opera quippe eius, diuinae indicia prouidentiae, coelorum motus varios, Solis, Lunae, stellarumque progressus, terrae, maris, & aëris vicissitudines, & quaecunque in rerum natura suo sunt ordine disposita: sed enim quae ante ista fuerint, nouit nemo. Ex ijs quae sunt, Deum intelligimus: post haec quae futura sunt, credere quidem possumus, sed scire nequimus. Vnde legas apud concionantem in diuinis literis Regem: Annunciate mihi priora, & nouissima quae erunt, & dicam vos esse Deos.

DIVINITAS.

IN Deo sanè Caput cùm ponimus, id quod in eo constat diuinitatis intelligimus, quae cuncta scilicet praecedit, & cui omnia subiecta sunt, diceret Eucherius. Idem & Hieronymus tradit eo libello, in quo, quid sit diuinitas, explicat. Tam insano verò cultu Aegyptij caput omne venerabantur, vt à capitibus & armis brutorum prorsus abstinerent, diuinitati iniuriam facere arbitrati, si quis illa esitasset. Platonici tradunt humanum caput ad mundani orbis similitudinem compactum, in eoque duos animae diuinos circuitus interlocatos, esseque membrum diuinissimum, ac reliquorum omnino princeps: reliqua, vt capiti seruiant adiuncta. Caput, ait Hierosolymitanus Hesychius, vt hoc obiter addamus,

vniuscuiusque animalis ratione pollentis mens dicitur, cuius sedes cerebrum: D
vnde caput, & cuncta quæ adhærent iecori, super altare in holocaustum pone-
re iubemur: nam & cor & iecur cōcupiscentiæ nostræ impetum, motumq; con-
tinēt. Hinc Paulus nobis bene precatus, Pax, inquit, Dei quæ exuperat omnem
sensum, custodiat corda vestra, & intelligentias vestras. Idem Hesychius huc
adnectit illud ex Esaia: Omne caput languidum, & omne cor mœrens, à planta
pedis vsq; ad verticem non est in eo sanitas: quod enim in nobis est rationis, vt
dictum, in vtroque habitat, & corde & cerebro. Non decet autem mentem so-
briam diuidi, sed esse veluti vinculum, quod affectus nostros ad sanam rationē
adiungat atq; deuinciat.

DOMINIVM.

ET quamvis per se caput principatus indicium sit, longè tamen significātius
hieroglyphicéq; magis id ostendit, si fascia redimatur, siue ea corona, siue,
vt apud Græcos, diadema vocetur. Nam & coniectores eo redimiculo caput
insignitum per somnium visum, dominij signum autumant. Sed enim diadema-
ti suus est locus inter vestimenta, vbi reliqua tractamus insignia: nunc de capite E
simpliciter verba facimus.

MVNDI MOLES.

SErapidis simulachrum apud veteres autores celeberrimum, cœlum habere
caput dicebatur. Vnde Eustathius eruditè primo Iliados, veteres ait cœlum
pro capite accepisse: atq; ita Pallas de cœlo descēdit, incitatiorem Achillis iram
compressura. Sed quoniam multa super eo toto opere dicēda sunt, quòd id sibi
numen Ægyptij pro rerum natura confinxere, nō importunum fuerit loco hoc
totam hieroglyphicam eius effigiem, per quam mundi totius moles indicatur,
semel eo modo describere, quo exhibita est ab oraculo, quod vt fertur ipse de se-
ipso in Nicocreontis Cyprij regis gratiam his carminibus enunciauit:

εἰμὶ θεὸς τοῖος δ᾽ ἤματι οἷος κἀγὼ εἴπω,
οὐράνιος κόσμος κεφαλὴ, γαστὴρ δὲ θάλασσα,
Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὰ δ᾽ οὔατ᾽ ἐν αἰθέρι κεῖται,
ὄμματα τηλαυγὲς λαμπροῦ φάος ἠελίοιο.

Sed quoniā in Macrobianis aliquot codicibus pro lectione quæ est, τοῖος δ᾽ ἤματι, F
legere est castigatiore versu, τοῖος δὲ μαθεῖν, si cui ea magis arrideat, dicamus:

Sum Deus, vt discas, talis, qualem ipse docebo,
Cælestis mundus caput est, mare venter opacum,
Terra pedes, aures versantur in æthere summo,
Lux, oculi, quam solis habet splendentis imago.

Vbi animaduertēdum, ventrem pro mari, & vice versa, mare pro ventre etiam
apud alios accipi, præsertimq; apud coniectores. Nam Hippocrates Cous ho-
rum sententiam secutus, eum ægrotum qui per nocturnā imaginem mare per-
turbatum viderit, morbo ventris tentari conijcit, idq; minimè contemptui ha-
bendum iudicat, qui adhibitis remedijs, quo nutricatu is curandus sit, statim do
cet. Quin apud nos etiam in sacris literis aliquid in hanc sententiam de Deo le-
gere est. Nam, vt Cyprianus ait, mali dæmones ita per fabulas ea deprauabant,
quæ manifestissimis passim verbis in diuinis literis explicantur: vt illud in hanc
sententiam apud Esaiam LXVI. Quam mihi sedem ædificabitis? aut quis lo-
cus ad requiem mihi? cœlum mihi thronus est, terra autem scabellum pedum
meorum, quod, quo sit intellectu accipiendum, videris apud Adamantium su-
per

A per Genesi, homilia prima. Apud Hieremiam XXIII. Non'ne cœlum & terram ego impleo? Et Prouerb. XV, In omni loco oculi Dei speculātur bonos & malos. Hinc Cyprianus idem, in abditis & secretis vel semotis locis, in cubiculis etiam ipsis, orandum monet, idque magis fidei conuenire, vt sciamus Deum vbique esse præsentem, audire omnes & videre, & maiestatis suæ plenitudine in abdita quæque & occulta penetrare. Cùm itaque veteres per Serapin vniuersam mundi molem, & ipsa rerum principia intelligerent, certatim eum templis magnificentissimis honestarunt: cuiusmodi ea fuerunt quæ in Memphi & in Alexandrea celebrabantur. Pausanias Athenis etiamnum templum Serapidis fuisse narrat Ptolemæi in gratiam structum. Inuaserat autem Ptolemæum Lagi superstitio ex dæmonis apparitione, qui iusserat, vt apud Eustathium est, mitti nauem, quæ appulit, Phocidi, & accepto inde oraculo Sinopen accessit, indeque Iouis Serapidis simulachrum transtulit, quod quidem cuiusnam esset materiæ discerni non poterat, nempe vt chaos ipsum, cuius symbolum erat, præ se ferret. Et quod illi simulachrum in templo Alexandreæ ita vastum erectum est, vt de-
B xtera vnum parietem, alterum læua perstringeret, ex omnibus metallorū lignorumque generibus compositum ferebatur, vt nihil non cōplecteretur quod terra vel proferat, vel intra viscera abditum occultarit.

LOCVPLETATIO.

EA autem potissimum de causa Serapis in cultu erat, quòd persuasum mortalibus fuit, inde locupletiores diuitias obuenire. Ait enim Psellus, dæmonas nobis sæpe diuitias polliceri. Porphyrius magnorum dæmonum principes Serapin & Proserpinam agnoscit. Nam omnino qui apud Ægyptios Serapis, apud Græcos Pluto est, & Pluto idem qui diuitiarū deus. Hinc auarissima meretrix apud Catullum solicita est vt ad Serapin deferatur, cui preces alleget, diuitias & opes petitura, quòd is dæmonum princeps locupletandis supplicibus dare operam, eius superstitionis errore crederetur, atque ideo gestare calathum, de quo paulo pòst plura, vnde bona hæc liberalissimè depromerētur: nunc pauca hæc pro re sufficiat attigisse.

C LVCRVM.

EST & lucri signum caput, verùm id apud cōiectores: illi enim capitis magnitudinem insolitam, per nocturnā imaginem oblatam, diuitiarum accessionem significare tradunt, propterea quòd vulgò numi, vt apud Artemidorum est, capita vocantur.

SALVS.

REceptum etiam est apud omnes, vt caput pro salutis hieroglyphico ponatur, idque in extremo discrimine cōmendare, id adiurare, id deuouere. Hinc totiens apud Homerum ea loquendi figura, ἐπ' ἐμῷ κάρη, ἐπ' ἐμοῖο κάρη. Hinc Tib. Gracchus cùm salutem suam populo commēdaret, manu capiti superposita ire perrexit in Capitolium, quod illi malè vertit, interpretantibus inimicis, eum eo signo diadema sibi depòscere. Tale aliquid apud Aristophanem Acharnanibus legas, dicente Dicæopoli: Et si non iusta profatus fuero manu supra caput imposita, quæque vniuersus approbet populus. Sed & portenta huic subscribunt significationi: tacta siquidem de cœlo Cæsarum æde, capita omnibus statuis simul deciderunt: quo quidem ostento præmōstratum est, Cæsarum progeniem vnà cum Nerone eius gentis vltimo defecturam.

DOCTRINA IMPERIO'VE PRÆSTANTES. D

ANtiquum autem fuit institutum, eos honore numismatũ decorare, qui vel doctrina vel imperio cæteris antecellerent. quare Mitylenæi Sapphûs imaginem numis impressere, Homerum Chij, autore Strabone. Horum exemplum secuti Mantuani principes, Maronis sui speciem in numis aliquandiu expressere, non immeritò sibi alumno eo applaudentes, qui Venetiam vniuersam sui nominis celebritate sempiternæ gloriæ commendarit. Plurimùm verò principum imagines posteritati per eiusmodi monumenta innotuêre, neq; numis tantùm, verum etiam gemmis expressæ: vt tot statuarum memoriam, quibus non suam tantùm similitudinem humano habitu insignem esse voluerunt, verùm etiam facies suas dijs adscribi, vtq; ipsi eorum nominibus vocitari se iusserint, prætereamus. Longè illud simplicius, quòd Octauianus Augustus numum cusit in quo singula ex vtraq; facie capita, atq; ea quidem pulcherrimè elaborata: eorum alterius inscriptio est, DIVOS IVLIVS. alterius AVGVSTVS DIVI F. quam quidem inscriptionem multis alijs in monumẽtis vsurpauit, vt in lapidibus qui ruinarum iniuriam effugerunt, passim Romæ legitur: cui vt adblandiretur Maro, Æneidos sexto, Diui eum genus appellauit: in antiquissimis enim Romanæ bibliothecæ codicibus habetur, AVGVSTVS CÆSAR DIVI GENVS. E Idem cùm Sphingem repudiasset, qua tabellas signare solitus erat, non sine multorum conuicijs, qui ænigmata illũ missitare cauillabantur, Alexandri aliquandiu imagine signauit, quoad sua demum vti collibuit, cùm autoritatis iam validissimè corroboratæ, clarissimusq; haberetur. Quin ea signare, qui quoq; subsecuti sunt principes, perseuerarunt.

PROSPERITAS.

QVod verò pertinet ad Alexandri imaginem, persuasum olim fuit, peruulgata inter homines opinione illi prosperè omnia successura, omnesq; eius actiones adiuuari, qui Alexandrum vel auro vel argento expressum gestitaret, adeò vt Macriana familia, quam suo tempore nobilissimam Romæ fuisse Trebellius attestatur, Alexandri effigiem cõsueuerit habere quasi familiarem, apud viros quidem in auro vel argento, apud mulieres in reticulis, & dextrocherijs, & in annulis, & in omni ornamentorum genere. Quin & Antoninus Seueri filius Alexandri studiosissimus fuit, cuius imagines cùm passim renouasset, mortales, vt huic eius studio adularentur, statuas aliquot erexere, quæ vno corpore facies duas gestarent, Alexãdri scilicet & Antonini. Quam quidem superstitionem Chrysostomus acerrima insectatur increpatione: nam & eo tempore abusus huiusmodi circumligandi aurea Alexãdri Macedonis numismata capiti vel pedibus, auferri nondum potuerat. F

DIVINA PROVIDENTIA.

IN Theodosij & aliorum qui eo seculo fuerunt Imperatorum insignibus, in atrio præsidis Thebaidos nuncupati, argumentum hoc pictum spectabatur, cuius exemplum in quodam eius militiæ ordinum officiorumq; canone descriptum Romæ apud Maffæos inspexi. Tabula est libris quodam ordine dispositis onusta, quorum nonnulli syllabarijs quibusdam notis inscripti sunt, quibus per compendium contentæ in eis rationes indicabantur: alij nihil præscriptum habẽt. Supra tabulam fastigium attollitur, in media cuius facie genij duo latum sustentãt orbem, in quo caput instar humani, cuius ita inscriptio est, DIVINA PROVIDENTIA. In angulis verò tabulæ quæ descriptos, vti diximus, libros

continet,

A continet singulis capita singula sunt apposita, quorum superius à dextera inscriptionem circunductam ostendit, VIRTVS. alterum à læua, SCIENTIA. inferius à dextera, AVCTORITAS. quartum à læua, FELICITAS. Quod quidem, vt puto, innuit rerum omniũ gerendarũ summã à Deo primùm emanare, eumq́ conciliandũ in primis, vt nostra omnia fortunentur. Mox necessariã esse virtutem, quippe animosum, aptum, & idoneum esse debere hominem qui præclara sit facinora aggressurus. Verùm virtutem solam parum prodesse, nisi accesserit & disciplina, cuius scientia eruditi, & tempora & occasiones internoscamus. Sed enim & hæc & illa vix sufficient, nisi & autoritas adiuncta fuerit, qua milites populiq́ sub imperio contineantur, iussaq́ non cantanter exequantur. Vnde legas de Vespasiano, cùm esset iam à militibus salutatus Imperator, autoritatem & quasi maiestatem quandam inopinato scilicet & adhuc nouo principi defuisse, quæ nõ prius accesserit, quàm è plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure, sedentẽ pro tribunali pariter adijssent, orantes, vt Tranquillus ait, opem valetudinis demonstratã à Serapide per quietem, restituturũ B oculos, si inspuisset: confirmaturũ crus, si dignaretur calce cõtingere: cumq́ vix fides esset rem vllo modo successurã: ideoq́ ne experiri quidẽ auderet, extremò hortantibus amicis palàm pro cõcione vtrunq́ tentauit, nec euẽtus defuit, atq́ ita, quod primùm desiderabatur, autoritatẽ indeptus est. Sed & quarta necessaria est, felicitas quippe: licet enim animis valeas, experientia sis eruditus, autoritateq́ cõmunitus, nisi tibi res feliciter cedat, ruere plerunq́ omnia, & elabi in irritum experieris. Addita huic & altera tabula cum eisdem libris & librorum notis & genijs in fastigio orbem cum capite sustollentibus, sed angulares circuli affixi adscripta habent nomina singula singuli, VER, ÆSTAS, AVTVMNVS, HYEMS, vt scilicet admoneamur, diligenter nos animaduertere debere, vt suo quæq́ tempore agantur, procurentur've.

MVSA.

NVdum autem mulieris caput, quale Nympharum fingunt, nullis gestaminibus appositis, quæ hieroglyphici notitiam afferre solent, sed quod comã habeat nonnunquam ab occipitio nodo comprensam, nonnunquam in hume-C ros negligenter diffusam, Diodorus Musæ hieroglyphicum esse contendit, cuius dicto standum, cùm in huiusmodi rebus indagandis non incuriosus fuerit, tametsi nonnunquam sententiam ex vulgo mutuatur.

TERROR.

MVliebre simulachrum horrifica specie fabrefactum apud Corinthios, imago terroris erat, de quo Pausanias lib. II. Atq́ huc nonnulli trahunt Medusæ caput, quam Domitianus pro pectore gestare gauisus est, vt sui admirationem apud omnes incuteret. Quamvis non desint, qui factum id ab eo in gratiam Palladis, quam vnicè colere, interpretantur. Sed enim de Medusa plenius in Anguium commentario.

ADVERSARIVS.

APud mathematicos faciem inuenias collo, ore, oculis, & toto capitis gestu tortuosam, idq́ cõtradicentem aduersariũ significare: cuiusmodi simulachrũ in X. Scorpij gradũ intulere, eoq́ supra horizontem ascendente in lucẽ editũ,

ceruicis fore indomitæ, opinionisq́ue destinatæ, futurum esse præsagiunt. D

ROMA.

MVlieris verò caput galeatum in plerisq́ue numis Romam ostendit, non tantùm quia Romani nihil nō armis arrogarint, aut quia suam ad Martē originem referre voluerint, quàm vt arcanum illud suum de Romæ nomine publicari vetito, peritis quidem rerum patefacerent, vulgo verò tenebricosius obscurarent, re ad interpretationem aliam distracta. Gergithius enim autor minimè contemnendus, antiquum Romæ nomen Cephalon fuisse tradit, quæ quidem

Tantum alias inter caput elatura esset,

Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

Sed nos quid soliciti sumus, quibus rationibus Roma sit caput, cùm Dominus Deus noster Christus Petro prædixerit, nomen illi Cephas cōuenire, quem scilicet Romæ principatui destinasset. Aliàs verò cùm eum Petrū nominat, ad Capitolij immobile saxum alludit, ac perinde omnium, non Romanorum tantùm, sed quaqua tota terra habitabilis extēderetur, caput futurus esset. quòd dictum volui, vt Oecolampadij cōuersio diligentius expenderetur, qui cùm Theophylactum Latinum faceret, verba illa, πάσης τῆς οἰκουμένης, videtur prætermisisse. E

DE BICIPITIO.

CVSTODIA.

DVo verò humana capita, quorum alterum maris, quod intrò aspiceret, alterum fœminæ, quod extrà prospectaret, custodiam significare Ægyptij tradiderunt, propterea quòd hieroglyphici huiusmodi beneficio sese à nullo dæmonum infestari posse persuasum habebant: & vt Horus ait, figura hæc satis superq́ue ad tutelam sufficere credebatur, nullis vel literis, vel imprecationibus appositis, quæ infortunium amolirentur.

DI MANES.

INuenias plerunq́ue in veterum monumentis capita duo, duabus additis infernè literis D. M. quod DIS MANIBVS, hoc est, defunctorum tutelaribus sacrum vel cōmendatum intelligas. Cæterùm, vti dicebamus, Ægyptij id ipsum F innuere volentes, & tutelam significantes, nullas addebant literas. Manes verò & superos & inferos, augures dicebāt, inuocabantq́ue eos ita nuncupatos, quòd per omnia ætheria terrenaq́ue manare arbitrabantur.

ANIMADVERSIO SEVERA.

TEnedium numum memorat Pollux, ab vna cuius parte duo essent capita, ab altera securis, cusa. Seuerissimæ hoc animaduersionis signum, vt in Armis alibi diximus, habebatur, qua Tenediorum Rex filium percuti iussit adulterij conuictum, lata prius ab eo lege, vt in adulterio deprehensi mas & fœmina eodem supplicio securi subijcerentur. Quo iudicio cùm neq́ue filio pepercisset, rem eo monumento iussit insigniri. Meminit huius legis etiam Aristoteles in Tenediorum republica. Et prouerbium in acerbos iudices inde factum, Tenedia securis.

PRVDENTIA.

QVòd verò bicipitium Iani apud Romanos celeberrimū fuit, sunt qui prudentiam solertiamq́ue regis præ se ferre autument: prudentis enim hominis est præterita noscere, futura verò multò antè præuidere. Hinc illa apud Persium

excla-

A exclamatio, cùm hominis nescio cuius prudentiam desideraret:

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit.

Eodem fermè significato Anteuorta Postuortáq; diuinitatis assumptitiæ comites colebantur.

ANNVS INIENS.

NEque tamen desunt, qui bicipitium hoc ad munus occludendi aperiendiq; anni referant: nam & Cyprianus bifrontem eum exprimi scribit, quòd in medio cōstitutus, annum incipientem pariter & recedentem spectare videatur. Quæ verò super hoc Ouidius latè describit, apud eum videnda prætereo. Imberbe Iani bicipitiū in numo quodam est, ab cuius altera parte quadrigæ sunt, cum Ioue fulminante: inscriptio literis fossilibus, ROMA, quod nimirum ipsius Reip. sigillum fuerit. Geminus verò Ianus vtraq; facie barbatus in argenteo numo est, in quo literæ, L. F. M. F. O. V. R. I. Ab altera parte trophæum est cum flagello & sceptro, cuius apex serpentinus: Roma iuxtà, quę coronam ciuicam trophæo superimponit.

B SATVRNI BENEFICIA.

IAnicolos plerosque numos videas capitibus geminis vna ceruice contentis, vna parte signatos, altera naui. Sunt qui ex hieroglyphicis huiusmodi Saturni beneficia significari tradant, Ianumq; eo monumento Saturno gratiam relatam voluisse, qui naui ex Ægypto in Italiam vectus agriculturam commonstrarit: nam à satu illi nomen apud Latinos fuit. De ratico verò huiusmodi numo ita Ouidius:

At bona posteritas puppim signauit in ære,
Hospitis aduentum testificata Dei.

BENE CONSVLTORVM stabilitas.

Hunc verò fuisse primum numum cusum, & à Iano ipso signandi æris morem inuentum, pleriq; memoriæ prodidere. Sed & Cecropis effigies biceps facta, quòd linguas duas calleret, Græcā & Ægyptiacam. Porrò fama est Athenienses Ægyptiorum colonos fuisse, è Sacensi ciuitate duce Cecrope dedu-
C ctos, vt Nazianzenus in Monodia Basilij.

INCONSTANTIA.

ALioqui Mathematici bicipitium inconstantiæ hieroglyphicum posuere. Nam tertio supra vigesimū Leonis gradu bicipitis hominis simulachrū oriri confinxere, quòd eo ascendente gradu natum, inconstantis ac leuiter mutabilis voluntatis atq; sententiæ fore præsagiunt.

COntrà verò quos Ianos huiusmodi bicipitio insignes plerisque locis videas, sed sine manibus ac sine pedibus, quadrangulari quodam scapo ita præciso, vt ab humeris vbi in quadrum abire incipit, deorsum versus magis ac magis angustetur, per hieroglyphicum hoc sunt qui firmitudinem & stabilitatem eorum denotari dicant, quæ sapienter & maturo consilio gerantur. Quòd verò manibus & pedibus careant, vim diuinam ostendit, cui nihil

horum opus vt quod facere destinarit efficiat: Deus enim simul & annuit, & totum nutu tremefecit Olympum. Et alter, Dicto citius tumida æquora placat. Illa præterea dilatatio quæ fit à basi sursum versus ascendendo, ostendit humana omnia, quo diuinitati propius accedunt, eo augustiora ampliora'que fieri. Vnde apud Maronē Dido apotheosin sibi, ob res à se præclarè gestas pollicita, dicit: D

Et nunc magna mei sub terras ibit imago. de quo alibi latius.

DE TRICIPITIO.

GERYONES.

PEr tricipitium verò Geryonem in primis significari passim inuenias. Quid autem sibi Geryones velit, & vtrum historicū an fabulosum fuerit cōmentum, vt adhuc in ambiguo sit, scriptorum varietas efficit: vulgatior tamen ea est opinio, tris in Hispania fratres vnanimi concordia imperiū obtinuisse, quos Hercules oppresserit. Græci, vt ingenio sunt ad comminiscendum noua promptissimo, alia atque alia super Geryone tradiderunt: sed inter eos Hecatæus Geryonem affirmat loca circa Ambraciam & Amphilochos tenuisse, indeque abactas boues, quæ specie mira reperiantur in ea regione valde herbida, & pascuis lætissima. Alij in Euxino ponto vrbem τειχαςίωνα memorant, cuius principem Geryonem Hercules sustulerit, cumque boues speciosissimas eius abigeret, interroganti cuius illæ fuissent, responsum, Geryonæ Tricareni, quod tricipitis sonat, inde datum locum fabulæ. E

HISPANIA.

SAnè vt Hispania, quę tripartitò diuisa est, per hieroglyphicum Geryonis intelligatur, tum autores plerique, tum Imp. Hadriani tertium Consulis numus ostēdit, in quo simulachrum triceps hastæ innixū, quod dubio procul factum ob Hispaniam peragratā, siue vt originationem suam ostenderet, quòd Gaditana esset matre genitus, vt apud Spartianum est.

LVNA MENSIS'VE.

INterpretes Hesiodi τετράφαλον μηνὸς Lunam significari contendunt: alij tempus præsens, præteritum & futurum: alij triplicem mensis diuisionem, quæ ternis apud Græcos denarijs dispescitur, apud Latinos in Nonas, Idus, & Calendas diuiditur. Græcorum nuncupationes sunt, ἱσαμένου, μεσοῦντος, φθίνοντος, quarum nuncupationū vltima, dierum numeri Romano more retrocedunt. F

AVXILIARES.

NEque me præterit Plutarchū in libro De ciuilibus institutionibus ad Traianum, asserere Geryonē multis oculis, multis manibus & pedibus præditū ea de causa vulgò dictitatum, quòd in negotijs obeundis consilio vno, multorū opera vti cōsuerit, quod in principe vel alio quopiam, cui reipub. summa credita sit, cōmendabile plurimū habetur. Non enim omnia possumus omnes. Idcirco'que Pelopides laudatur, qui legationē initurus, cùm se ad dicendū parum idoneum intelligeret, adiutorē sibi sociumque muneris Epaminondā cooptauit. Sic Nicias cū ad labores tolerandos imbecillo admodū corpore & inexperto esset, Lamachū sibi & robustū & industriū sociū accepit. Quòd verò ait Plutarchus Geryonē pluribus oculis manibusque præditū, eundē & quadricipitē legas apud Ari-

A Ariſtophanem, vbi de Lamacho loquitur, βῦλει διαμάχεσθαι γηρυόνῃ τετραπτίλῳ.

SOL.

TRriceps quoq; Serapidis imago in numiſmatis quid ſibi velit, in brutorũ commentarijs ſparſim attigimus: ſed id nunc locupletius explicandum eſt. Tricipitiũ eſt ex tribus animalibus, quorũ in medio eſt leonis caput vaſtũ admodũ, dextra parte canis applaudibũdi blandientisq;, læua lupi: supernè calathus inſidet: quæ ſpecies vniuerſa anguis ambitu complexa eſt. Qui Solẽm hinc interpretanť, ex capite Leonis tempus præſens indicari volunt, quòd eius conditio inter præteritum futurumq; actu præſenti valida feruensq; ſit. Præteritum ex lupi capite coniĳciunt, quod animal eſt admodum obliuioſum: obliuio autem de præterito eſt. Futurũ ex adblandientis canis effigie, quod eſt indicium ſpei, quæ nobis ſemper adblanditur: ſpes verò ſemper
B de futuro eſt. Competit verò Soli temporis cõſideratio. Quid verò ſibi velit ſerpens, vt Deus ſit, vt temporis autor, alio cõmentario ſatis explicatũ eſt: alibiq; oſtendimus huiuſmodi tricipitium prudentiæ conuenire. Calathum verò loco hoc aiunt altitudinem ſideris commonſtrare, vimq; refertiſsimam ac opulentiſsimam, quia in eum omnia terrena redeunt, dum immiſſo calore rapiuntur.

IVPITER ÆQVVS.

QVamuis qui Serapin Iouem eſſe dicunt, modium eius capiti ſuperpoſitum ea de cauſa figurari autumãt, ꝙ omnia ſint æquis diſtributionibus ab ipſo rerũ omniũ arbitro moderata. Nã vt optimè Maro, Rex Iupiter omnib. idem.

DIANA.

ET Dianæ ſimulachrũ tribus inſigne capitibus celebratur, quorũ vnum equinum, caninum alterum, tertium humanum, ſed facie admodum ruſticana. Vnde Maro,

Tergeminámq; Hecaten tria virginis ora Dianæ,

dixit. Apud Æginetas tamen vna tantùm facie & vnico corpore fingi Hecatẽ, talemq; apud eos
C ſtatuam ſe obſeruaſſe Pauſanias tradit, Alcamenemq; primum tria illa ſimulachra inuicem connexa excogitaſſe. Quid verò ſibi velit equus, canis & ruſticana illa facies, in eo ſimulachro alibi docuimus.

QVADRIFRONS.

QVATVOR ANNI QVALITATES.

CVr verò Ianus quadrifrons pleriſq; locis informari ſolitus ſit, ea fuit cauſa, quòd illi rerum omnium principia fineſq;, introitus exituſq;, dedicati eſſent: quin & quæ illi templa erigebantur, quadrata ſpecie fiebant. Et mercatorum ſtationes trapezitarumq; menſæ, in eiuſmodi Ianis habebantur, de quibus apud Horatium:

Hæc Ianus ſummus ab imo perdocet.

Ad id etiã ſpectabat ea effigies, vt quatuor anni qualitates indicaret, quas Græci Latiniq; horas vſitatiſsimo vocabulo appellarunt. Horatius de Ioue: Varĳsq;

mundũ temperat horis. Et quoniã in horas incidimus, erat apud Megarenſes Iouis ſimulachrũ, ſupra cuius caput & Parcæ & Horæ ſtatutæ erãt ea de cauſa, inquit Pauſanias, quòd fata in Iouis omnino poteſtate conſiſtãt: Horas verò, quippe quæ nos anni tempora dicimus, arbitrio ſuo diſponat. Cæterũ quod ad Parcas attinet, Æſchylus Iouem quoque ipſum fato ſubiectum eſſe dicit, ita ſuper eo locutus: οὔκουν ἂν ἐκφύγοι γε τὴν πεπρωμένην. Atque hinc fortè Parcę illi ſupra caput inſident. D

IANI FILIÆ IIII.

CRitolaus tertio τῶν φαινομένων, Iani ſimulachrum ideo quadrifrontem figurari dicit, quòd filię eius quatuor laqueo gulam fregerint, Iani patris deſiderio, quem agricolæ lapidibus obruiſſent: vbi de Iano illo loqui videtur, qui Saturni filius perhibetur, qui vino finitimis agricolis cõmunicato, cùm ij ſuauitate illecti plus æquo hauſiſſent, in ſomnumque prolapſi diu iacuiſſent, experrecti demùm, venenumque ſibi propinatum arbitrati, conſurrexerunt in Ianum, eumque lapidibus oppreſſerunt. Hæc eadem à Plutarcho referuntur.

QVINCVCEPS. MANASSES.

QVinis verò frontibus neminem præter Manaſſem formatum legi, qui Rex Hebręorum poſteaquàm prophetam Eſaiam ſuſtulit, quincuplici facie ſtatuam ſibi poſuit, vt longè plura ſe perſpicere indicaret, quàm Prophetę, qui Videntes appellabantur. B

SEPTICEPS.

MVLTISCIVS.

MAthematici, ſi Petri Aponenſis inuenta ſumus admiſſuri, quæ vnde deſumpta ſint, quamque antiquum ſit argumentum illud, alibi declarauimus, hieroglyphicum ſeptem capitibus inſigne, quintodecimo Geminorum gradu ſtatuêre, inde ſignificantes, ſub eo graduum numero in lucem editum multiſcium fore: quippe nullum doctrinæ genus, artem nullam, nullam denique linguam eſſe celebrem, quam is non ſit optimè conſecuturus: eundem tam publicis quàm priuatis rebus agendis aptiſsimum, & inter mortales admirabilem omnino fore pollicentes. F

DE COMA.

CApilli verò cùm ad caput pertineant, hieroglyphicis eius poſtulant adſcribi, qui nimirum in diuinis literis cogitationes quibus ornatur anima, mensque contegitur, ſignificare ferunt à venerandæ antiquitatis theologis: anima enim ipſa cogitationes generat, perinde ac caput ſibi capillos profert, quibus ornetur & obtegat. Hinc illud, Capillos capitis noſtri numeratos eſſe, cogitatus quippe noſtros omnes Deo pateſcere. Tondere aũt, ſuperfluas & inutiles cogitationes ſummouere ſignificat, quæ niſi tondeantur, vel obcęcant, vel aliquod aliud afferunt impedimentum. Eucherius pilos veterũ cogitationum indices eſſe dicit: ideoque imperatũ à Moyſe, vt Leuitæ abradant omnes corporis ſui pilos. In Nazaręis autem non tondere, neque quidem pati vt eorum caput à nouacula tangatur, indicium eſt, eos cogitatus ſuos, atque omnem vitæ rationem, ita Deo dedicaſſe, vt nihil in eis ſuperfluum appareat. Nam & qui ſacerdotibus mandauerunt vt barbã nutrirent, quod in Nazaræorum quandam ſimilitudinem olim Concilia pleraque ſtatuerunt, fieri hoc intellexerunt,

A tellexerunt, vt hi dum barbam capillo'sve vel viderent vel attrectarent suos, sui identidem officij recordarentur, cogitatus quippe suos in Deum dirigendos, totum esse sanctum debere sacerdotem, bono semper vti consilio, & in se nihil admittere, quod vel mutare vel summouere sit opus. Quis est hic, dicet aliquis, vt laudem Deo demus? Esto vel nullus, vel quamrarissimus, admonitio tamen hæc sub oculos assiduè obuersata, proficere aliquid potest, veluti reliqua quoque sacerdotis ornamenta gestaminaque aliquid præ se ferunt singula, quę per hieroglyphicũ quæque suũ, hominem integritatis admoneãt. At decies in die vel iustum cadere clamitabunt, ideoque tondendum identidem, vt auellendarum cogitationum prauarũ memores identidem simus: seducere enim seipsum hominem, qui se sine peccato esse professus fuerit. Atqui sanctius est longeque laudabilius, in eo mentem cogitationemque omnem collocare, ne potius peccemus, quàm quotidie peccare, vt emendationis admoneamur. Sedenim quantũ ad comam attinet, modum his moribus Gregorius sapientissimè præscripsit, qui quarta & vigesima libri primi epistola, capillos ipse quoque in capite ait exteriores cogita-
B tiones indicare, & præsentis vitæ curas exprimere, quæ quidem ex negligẽti atque torpescente sensu coortę, quia minus opportunè prodeũt, nobis quasi non sentientibus pullulant. Igitur alijs qui prępicitur sacerdos, neque prorsus debet sollicitudines exteriores à se proijcere, neque illis multum inhærere. Coma itaque nequaquam deglabretur, sed ne immoderatius excrescat, diligenter attondeatur. Quod verò de non abradenda in rotundum facie capillorum, lege prohibitum est, vel vt LXX reddidere σισόην, facere more barbarico, quod nonnulli densioris capilli tædio factitant, ob paganorum instituta nonnulli vetitum putant, apud quos voueri comas, & puerorum capita dæmonibus offerre mos fuit.

SERVITVS.

CÆterùm rasitatio capitis apud Græcos pariter & Latinos diu seruitutis indiciũ fuit. Ideoque Agrippæ Posthumi seruus nomine Clemens magna ausurus, vt pro Agrippa iam necato, cui nonnihil omnino similis erat, sese ferret, & res nouas in repub. concitaret, furatus domini cineres, Coram Hetruriæ promontorium
C vectus ignotis sese abdidit locis, donec (inquit Tacitus) crinem barbamque promitteret: nam serui caput rasitabãt. Apud Aristoph. Auibus, Pistotherus admiratur poëtam, qui se Musarum seruum dixerat, comatũ esse. Et apud Latinum Comicum, tanquam mirum de se futurum dicit Amphitryone seruus Sosia,

Ut hodie abraso capite caluus accipiam pileum.

LIBERTAS.

ONirocritæ frontem capillis glabram imaginari, indicium esse autumant liberationis à molestijs & impedimentis. Quin & caluitium ipsum, accersitis in iudiciũ, aut supplicium timentibus, effugium ostendit. Idcirco verò Lacedæmonij frontes abradi, capillum à tergo demitti iusserunt, vt longè tutiores in bello essent, adimereturque hosti facultas in pugna capillum apprehendendi. Nam & barbam etiã ea de causa, pręter Græcorũ aliorum morem, rasitare consuerunt. Quòd si fugam meditarentur, instabat à tergo vinculum atque ansa, quo capi possent: atque ita præ capturæ metu destinatiore animo consistebant,

aduersiq; dimicabant. Pollux Euboicos opisthocomas vocatos ait: & Hecto- D
rem Timæus ea per terga susa coma insignem describit, id quod Abantes primos omnium excogitasse Homerus tradit. Idem Homerus καρηκομόωντας Græcos ea de causa vocat, vt antiqui eius interpretes tradunt, quòd moris esset apud Grecos comas nutrire, in signum fortitudinis: Theseaq; primum aiunt anteriorem capitis comam Apollini Deliaco dedisse.

MOLLES.

ALioqui coma tam apud Græcos, quàm apud Latinos, mollitiei semper signum fuit: comatum enim puerum Græci probri causa dicunt. Et Cicero passim, capillum nunc compositum & delibutum, nunc comptum & madentem, nunc calamistratam in vnguentato Consule comam incessit. Vituperat & Maro madentem crinem Mæonia suffultum mitra.

DE SEMICRINITO CAPITE.

OSiris nõ semel dicẽdus est nobis, tót & tanta fuerũt ea quæ super hominis celebritate veteres memorię prodiderũt, dum commentũ alij, historiam alij consectant, veluti de semicrinito eius capite varia traduntur. E

OSIRIDIS PEREGRINATIO.

NAm eam effigiem in Osiridis memoriam fieri, autor est Xenophon, quisquis ille fuit qui scripsit Æquiuoca, quod nonnulli peregrinationem eius ostendere interpretantur. Ita verò habebat simulachrum huiusmodi, vt qua parte crines & barba promittebantur, ita prolixi sinerentur, vt alteram oris partem omnino cooperirent. Causam hanc afferunt: quòd toto expeditionis tempore quo Gigantas bello persecutus est (id decennium in Italia fuisse ferũt) capillum & barbam nutrierit, quam mox in Ægyptũ reversus deposuerit. Vnde mos inoleuit apud Ægyptios, vt peregrinantes barbam & comam nutrirẽt. Superioribus annis facies huiusmodi dextera parte capitis crinita, læua abrasa, Viterbij antiquo lapide visebatur: egoq; apud Petrum Melinum virum Rom. nobilitate & literarum peritia insignem marmoreum capitulum vidi à sinistra parte capillatum, à dimidia altera glabellum.

MARIVM INTERITVS.

COniectores (nam libenter hos in comitatum accipimus, quòd eorum dicta magnum cum Ægyptiacis hieroglyphicis similitudinem habẽt) rem aliter interpretantur. Nam dexteram capitis partem capillis denudatam imaginari, ostendere aiunt mares consanguineos extingui debere: quòd si nullos habuerit, damnum nihilo secius aliquod extimescendum. F

FOEMINARVM INTERITVS.

SI verò læua capitis pars sine capillis esse visa fuerit, cui hoc acciderit, fœminas, si quas habet consanguinitate iunctas, interituras ostendit. Si non habeat, alicunde damnum omnino obuenturum: cognatorum enim hi significatiuum caput constituũt. Dexteras verò partes mares, sinistras fœminas, in Tauri commentario non ex coniectorum tantùm opinione, sed & medicorum & philosophorum & astronomorum etiam traditionibus indicauimus.

SOLIS VIÆ.

QVi demum Osiridis rem curiosius interpretantur, Solem aiunt apud Ægyptios Osiridis nomine acceptum, & manifesto naturas ipsius argumento læuas partes abrasas ostentare, dexteras verò hispidas. Nam quo tempore dexteras,

A dexteras, hoc eſt, ſeptentrionales mundi partes inambulat, virent omnia, herbis, fruticibus, arboribusq́ tum pubeſcentia, tum hiſpida: quo in læuam vertente, abradi omnia videntur.

SENECTVS MISERA.

OCcipitium verò caluum, vt ijdem coniectores opinantur, ſenectutem indicat inopem & infelicem.

IACTVRA.

QVòd ſi toto capite caluitium eſſe viſum fuerit, amiſsionem eorum quæ ad vitæ ornamenta pertinent, præmonſtrari tradunt. Quin & abradi caput, niſi ſacerdotes ſint, aut ſcurræ, aut quòd id facere conſuerint, malum portendit, bona quippe eorum vi auferenda: nauigantibus naufragium, morbo affectis periculum extremum, citra mortem tamen, quòd moris ſit naufragio facto capillum deponere, neq́ non à morbo conualeſcentibus.

SVPERFLVA SVMMOTA.

B QVòd verò ſacerdotes Ægyptij quotidie raſitabant, neq́ vllum capillorũ veſtigium toto capite cerni patiebantur, hieroglyphicè ſignificare volebant, ſuperflua omnia ſummouenda, cuiuſmodi ſignificatum habetur XXI Deuteronomij, vbi ſi mulierem quis ex hoſtico viderit approbaueritq́, ita vt eam vxorem ducere concupiſcat, iubetur inter alia caput eius detondere, vnguesq́ præcidere: hoc eſt, vt Cyrillus interpretatur, ſi quid in profanis diſciplinis deprehenderimus, quod approbemus, idq́ in vſum noſtrum transferre cupiamus, dandam operam vt ex his quæ ſuperflua fuerint, amputentur.

VIRTVTIS DECOR.

IN diuinis deniq́ literis multa leguntur de Samſonis coma, quam ſtudioſiſſimè nutriuerit, propterea quòd dum ea capiti eſſet applicita, quo diffuſior erat, eo ipſe viribus valentior, & ad iniecta quælibet vincula diſrumpenda robuſtior efficiebatur: ea verò detonſa, deficiebat viribus, & toto robore deſtituebatur. Intelligitur verò Samſon Nazaræus, vir aliquis Deo dicatus: comam enim is ordo religioſiſsimè, vti dictum, nutribat: per quam ampliſsimæ virtutis ornamentum accipimus, quæ caput, hoc eſt intellectum noſtrũ decoret, quæ quo magis excreſcit, eo fortiores aduerſus aduerſarios motus efficimur. Per alienigenas qui vincula contendunt inijcere, humanos affectus & cõcupiſcentię vim C intelligimus: id enim innuunt preces ſacræ, dum parci nobis ab alienis ſupplicamus. Quòd ſi eueniat vt humana victi fragilitate mulieris Dalidę, hoc eſt corrupti ſenſus amore corripiamur, declinamus in ſomnum, & in eius gremiũ obdormiſcimus, obliti ſcilicet eorum quæ rationis lumine irradiati vigilantes operabamur, iam facti deſides ignauiq́, bona opera intermittimus: ita mulieris dolo tondemur, hoc eſt, voluptatis inſidijs illecti ſpiritus fortitudinẽ amittimus, & in hoſtium ita poteſtatem incidimus, qui nos vexent, exagitent, & ludibrio habeant. Nulla enim re magis cruciatur homo, quàm rerum humanarum cura: aut enim ſimulac huic deditus fuerit, auaritia, aut amore, aut odio, aut inuidia, aut alia quapiam lue moleſtationeq́ malè affectus aſsiduè laborat. Vbi verò reſipiat (id enim eſt vbi expergefactus fuerit) errorem agnoſcit ſuum, pœnitentiamq́ adductus amiſſam ſtudet comam reparare, paulatimq́ vires ita reſumere, donec priſtino recuperato robore, peccato iam moriturus, cum vniuerſo inimicorum conuentu exitialem in ſe ruinam trahat, extinctaq́ omni cupiditatum & vitiorum manu, mundo etiam ipſe moriatur.

DE CANICIE.

SENECTVS.

SVperuacuum videtur per canos ſenectutem locorũ vbiq; ſignificatam dicere, ſed illud cõmemoratione non iniucundum fuerit, quod in hanc ſententiam oſtenta olim prę monſtrauere. Galbæ ſiquidem, cùm is prouinciam Hiſpaniam Tarraconenſem ingreſſus ſacrificaret intra ædem publicam, accidit vt puero è miniſtris acerram tenenti capillus repentè toto capite caneſceret: quod rerum mutationem ſignificare aruſpices reſpondere, ſucceſſurumq; iuueni ſenem. Nam is Neroni Claudio ſuccesſit, qui alterum & XXX natus annum ſublatus eſt, ipſe tertio & ſeptuageſimo ætatis anno Imperium adeptus. Sed enim coniectores ominoſum habent, ſi vel puer vel adoleſcens in ſenem mutari ſibi viſus fuerit: mortis enim propediem aſſuturæ ſignum hoc volunt. Neq; lætum eſſe, ſi contrà ſenex fieri ſe puerum imaginatus fuerit, portendere enim hoc imprudenter eum aliquid facturum, quod ei nocumentum afferat, propterea quòd, vt Homerus ait, D

αἰεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται. E

DEVS PATER.

INuenies in diuinis literis Deum viſenda canicie figuratum, vt apud Danielem: Capilli capitis eius quaſi lana munda. Angelos hinc Eucherius, & albatorum multitudinem ſignificari tradit. Alij ad humanæ naturæ ſimilitudinem transferentes, ideo fieri autumant, vt dierum antiquitas inde ſubinnuatur: Deo enim nihil antiquius. Quod ea de cauſa libentius adnotaui, quia ſcio eſſe pleroſque etiam quantiuis precij viros, qui Deum patrem ea canicie inſignem pingi nequaquam approbent.

DE BARBA.

DE barba verò alijs atq; alijs temporibus, apud alias & alias gentes varia ſemper fuit inſtitutio, neq; conſtans vnquam vſus. Verùm de ritibus nũc dicere ſuperſedebimus, quòd materiam huiuſmodi perpetua nuper declamatione percurrimus, vbi rationes explicuimus, cur ſacerdotibus comam nutrire vetitum ſit, barbam verò abradere non concedatur. Verùm hic ſignificata tantùm proſecuturi ſumus. F

VIR.

VNum ergo atq; id præcipuum eſt barbæ hieroglyphicũ, vt virilitatis indicium ſit. Nam etſi alia ſunt ſigna quæ marem à fœmina ſecernunt, quia tamen pleriq; viri dicuntur effœminaſcere, mulieresq; identidem virum induere, barba viri illius ſignum apud veteres habitũ, qui non ſexu, ſed virtute ipſa longè alius à fœmina reperitur. Nam & mulieres, ſi quæ virtutem hanc conſecutæ ſint, viriliter agere dicunť. Vnde Horatius de Cleopatrę animis ait: Nec muliebriter expauit enſem. Quòd verò virum barba ſignificet, multa ſapientũ dicta teſtantur. Nam barbam ſe ideo geſtare Diogenes reſpondebat, vt ſe virum eſſe ſubinde recordaretur. Haliabas & plerique philoſophi admodũ clari, barbam dixere viris à natura ornamenti dignitatisq; cauſa contributam. Inde Artemidorus, filios tantũ ornamenti patribus afferre dicit, quantũ ori barba decoris addit. Cynicus apud Lucianũ tam deforme putat eſſe ornatum barbæ auferre viris, quàm leoni iubas attondere. Theſea perhibent tondere barbam nunquã voluiſſe, vt virtutem ipſe ſuam eo profiteretur indicio, qui tamen omnium primus ante-

A Anteriorem capitis comã Apollini Deliaco dedicauit. Sed hæc tam multa sunt, vt si omnia complecti velim, nunquam habitura sint finem. Ad nostra igitur reuertamur. Sed nec radetis barbam, inquit qui Dominus est: vel, vt LXX, Non corrumpetis barbæ faciem, quia perfectionis nostræ signum est barba, Hierosolymitanus ait Hesychius. Neq; enim est congruũ, virtutes, quarum barba symbolum gerit, corrumpere, agentes nos nõ sub vero, sed sub falso & ficto habitu. Theologi veteres, quos imitatur Eucherius, eo loco Regũ, vbi Hanno Ammonita nuncijs Dauidicis, qui de patris obitu Regem consolaturi aduenerãt, barbas abstulit ad ignominiã, historiam ad mysticum sensum deducentes, Hannonem iniuriosum diabolum esse dicunt, qui subinde bene facere volentibus barbam abradit, hoc est, fortitudinem adimit. Ita apud eos barba erat fortitudinis hieroglyphicum, quia scilicet virum indicat. Atq; vbi Dominus XXI Leuitici cap. repetit ad sacerdotes filios Aaron: Non radent caput, neq; barbam, inquit, caput & barba, ait Hesychius, sapientiæ est & perfectionis nostræ signum.

ORTA SENESCERE.

B CVr verò intonsa semper barba sit Æsculapio, cùm tamen pater eius Apollo impubis passim ostentetur, capillo eius tantummodo luxuriante hieroglyphicum philosophi sic explicuerunt. Nimirum ille rerum autor viridi semper fruitur iuuenta: verùm omnia quæcunq; generantur, in seniũ ocyus aut serius vergunt. Sed quamvis ita passim barbatus Æsculapius figuraretur, apud Sicyonios tamen simulachrũ eius imberbe ex auro & ebore confectum fuisse, Pausanias tradit.

IMPERITIA.

FAcere mihi videtur ad institutum negotium (vt id etiã addamus) quòd sacerdotes illi imperitum hominem, cumq; præsertim qui vniuersum vitæ tempus domi sessitarit, nec aliorum mores hominum peregrinásve vrbes inspexerit, vt ita rerum ignarus sit, ne
C rei cuiuspiam rationem norit, non amicitiæ, nõ hospitalitatis iura susceperit, ipse quis sit, vtrum sit, an non sit, id quoque nesciat, per asininum caput humano appositum trunco significabant. Asinum enim esse imperitiæ hieroglyphicum, suo satis commentario declaratũ est. Solitos verò Ægyptios humana corpora brutorum capitibus insignire, provt hoc vel illud animal alia atque alia præ se ferebat significata, testimonio ea multa sunt, quæ in gemmis, in marmoribus, in æs, ad hanc vsq; diem monumenta superauerunt, quorum intellectus ad simplicium significationes referendus est. Hæc enim hoc loco persequi, infiniti laboris esset, & reliquis commentarijs de animalium significationibus deriperet argumentum.

DE CERVICE.

ADiuncta capiti ceruix est, ita vt caput rarò sine ceruice proponatur. Ea autem vel sola aliquod habet hieroglyphicum. Nos igitur & naturã &

hominum mores ſecuti, aliquid etiam ſuper ea referemus. Neque enim fruſtra D
illa modò mollis atque ſummiſſa, modò rigida erectáq; , ſed veluti ex habitu geſtuq; aliquid præ ſe fert quod omnibus manifeſtum videatur, ita non indiligenter veteres ſua inde ſignificata deſumpſere.

SVPERBIA.

IN diuinis ſanè literis pro arrogãtia atq; ſuperbia ceruix accipitur: quare Pſalmo trigeſimo ſupra centeſimum, impiorum conciſas ceruices legas, pro edomita ſuperbia. Quamvis eo loco non deſunt qui funes, hoc eſt, vincula legendum aſſeuerant, quæ ſcilicet inſolentes iniecturos ſe minitabantur. Pro elati verò animi ſigno: Filiæ Sion ambulauerunt extento collo.

FEROCITAS.

NOſtri ferocitatem per ceruicis hieroglyphicum exprimere maluerunt: vnde Horatius Epiſtolis:

At vos Seu calidus ſanguis ſeu rerum inſcitia vexat Indomita ceruice feros.

Et elatæ rigidǽq; ceruicis homines phyſiognomici ſuperbos eſſe dicũt. Et apud Eſaiam cap. XV, contumax huiuſmodi vitula, ſternax, & indomita, pro ingenij E
noſtri documento notatur. Et Pſalmo XXVIII ſupra centeſimum: Dominus iuſtus concidet ceruices peccatorum.

AVDACIA.

PRo audacia, multa apud Ciceronem, vt illud in Verrem: Tamen ſi qui erũt tantis ceruicibus recuperatores, qui audeant in prouincia, cùm prætor adſit, contra voluntatem eius iudicare: & huiuſmodi pleraq;.

SVMMISSIO.

COntrà verò ſummiſſum animum appoſito iugo ſignificat, eſtq; hieroglyphici huiuſmodi metaphora apud ſcriptores vſitatiſſima. Cic. in Ant. Dandæ ceruices erunt crudelitati nefariæ; legiones ad vrbem adducere, & eas in ceruicibus noſtris collocare cogitat. Et de natura Deorum, Itaq; impoſuiſtis in ceruicibus noſtris ſempiternum dominium. Abſque iugi verò ſigno in obſequij ſignificatum vitula eſt Oſeæ X. quæ trituram amare docta, ſuper Ephraimei colli pulchritudinem tranſitura ſit.

DE DORSO. F

CEruici ſubijcitur dorſum. In dorſo gibber eſſe ſolet. Gibberoſus homo hieroglyphicum eius eſt, qui, vt in diuinis literis habetur, reijcitur à ſacris, eumq; ſignificat qui flagitiorum ſarcina oneratus eſt, neque tamen errorem aut delictum intelligat ſuum, vtpote qui non videat manticæ quod in tergo eſt. Vide verò illud, Quid operatur gibberoſus quaſi rectus? ab Rege Iſraël dictum in Regem Syriæ.

FVGA.

DOrſum autem fugæ manifeſtum eſt hieroglyphicum. Vnde primo Regum, vbi de Dagonis idoli caſu ſcribitur, Arca Domini iuxtà locata, nocturnu fractum diſsilijſſe, manéq; dorſum eius tantùm inuentum: quod indicium fuit, veri numinis aduentu falſum eiectum, & in fugam actum. Nam qui fugiunt, perſequentibus dorſum dant. Eadem ſententia Pſalmo ſcriptum: Quoniam pones eos dorſum: hoc eſt, coges eos arrepta fuga dorſum obvertere. Id noſtri dixere, terga dare.

DE

A

DE HVMERIS. VIRES.

HVmeri dubio procul vires & fortitudinem, vt Eucherius ait, in sacris literis indicant. Vnde propheta cùm magni arcani onus crucem ipsam gestandam prædiuinaret, Potestas, inquit, super humerũ eius. Cic. de Senectute: Cùm humeris bouem sustineret viuũ. Et orat. pro Flacco: Respub. quam vos vniuersam in hoc iudicio vestris humeris, vestris inquam humeris, Iudices, sustinetis. & ita sæpius.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS, AD VRBANVM BOLZANIVM PATRVVM, DE IIS QVÆ PER Oculos, Aures, Nasum, Os, & in eo partes significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

B *FAcile meminisse potes, honoratissime Patrue, quarto ab hinc mense cùm Venetijs essem, teq́ viri illi clarissimi, Daniel Ranerius, Nicolaus Leonicenus, & Leonicus Thomaeus adijssent, Græcas adhuc literas ætate tam confecta docentem inspecturi, quænam illa fuerint, quæ super oculis ex totius antiquitatis eruditione repetisti, quæq́ illi ad propositum argumentum addidere, quid super auribus, quid super ore & eius partibus examinarint. Nam eum tu diem, ob eorum amicorũ conventum, & tam variam rerum eruditionem inspectam, quæ hinc inde emicuit, inter totius vitæ tuæ iucundissimos recensuisti. Comperimus verò te in honestissimo studiosorum cœtu Pindari oracula interpretantem, fortéq́ locum illum explicabas, Nemeis, Diniæ,* μασθέισι δὲ καὶ τέρψις οἰ ὄμματι δήσει πίστις· *hîc tu horum aduentu plurimùm exhilaratus, opportunè de lætitia, quæ statuerit in oculis fidem, disseruisti. Cestit enim, interpretabaris, voluptas ex oculis fidem facere: lætitiam scilicet oculi patentioris figura hieroglyphicè apud Aegyptios significari, in ijsq́ iucunditatis præcipuam esse sedem, quia gaudium se primùm ab oculis prodat. Eorùm enim tum intentione, tum remissione, tum coniectu, tum hilaritate, motus animorum explicari, atque vt nostri aiunt, eos nimis argutos, quemadmodum animo affecti sumus, loqui. Polemonis dictum haberi, oculos esse tanquam fores animi: per oculos quidem animum emicare, indidémque animum introspici: ex quo nonnulli oculum verum cordis nuncium dictitarunt.* C *Usqueadeò verò totã corporis vim in oculis incumbere, vt Zamolxis & Abaris philosophi totius corporis curatione opus esse dixerint, si quis oculis mederi vellet, quòd si corpus curare quis affectaret, animum in primis depurgandum. Subiecisti mox: Essent autem multa ex Aegyptiorum doctrina in oculorũ hieroglyphicis: sed ne vos* κατὰ πάρεργον *importunè demorer, reliqua Pindarica prosequar. Imò, respondit Ranerius, peropportunè, Vrbane pater, in hunc sermonem incidisti, vt de literis Aegyptiacis loquerere. Nam per totum hesternum atque hodiernum diem hospites hosce meos Leonicenum atque Leonicum fatigaui, super huiusmodi generis doctrina eos percontatus, qui quidem multa eruditissimè, tanquam sacra Cereris aperuerunt. Sed quod ad singulorum partes faceret, hærere se aqua in plerisque ingenuè professi sunt. Causa autem huius inquisitionis erat, quòd tabulæ cuiusdam ob antiquitatem admirabilis exemplum ad me Roma misit Bembus meus, obeliscorum etiam plurimas notas, quæ illic reperiuntur, quas quia ex Aegypto olim aduectas manifestum est, tuq́ Aegyptum peragrasti, vbi magna est inscriptionum huiusmodi copia, & quæ tua semper fuit in antiquitate omni cognoscenda cura, studium, & diligentia, putamus te rerum huiusmodi non ignarum. Ad hæc Horum Aegyptium à Philippo quodam Græcè redditum accepimus, qui materiam hanc*

tractauit: sed codicem huiusmodi, quamvis ab Aldo nostro publicatum, plurimis locis mutilum & imperfectum inuenimus, non vtique Aldi, viri diligentissimi, negligentia, sed exemplarium vitio, quæ rarissima reperiuntur, atque ea in damno omnia. Eáque de causa nunc ad te conueneramus, si quid horum nosti, à te libenter audituri. Et quoniam oculi iam hieroglyphica commemorare cœpisti, ea rogamus (vt etiam pro amicis his meis loquar) ne nobis inuideas. Hic tu: Grauissimum viri optimi onus ceruicibus meis imponitis, cùm pauca admodum ea sint, quæ præstare possim, vt vestro respondeam desiderio: siquidem argumentum hoc in tot pyramidum & inscriptionum antiquarum memorijs, quas non in Aegypto tantùm, verùm & Romæ, & plerisq; alijs in locis aspexi, me quoq; diu multumq; torsit, cùm rerum harum obseruationes apud scriptores diligentissimè conquisierim, interpretationes autem, præter leuia quædam, nusquam repererim, eásq; tantùm nutu veluti quodam indicatas, vt asseritis: Niliaciq; opusculum, in quo talia promittuntur, lemmata summatim quædam attigerit: atque ea, qualiacunq; sint, in manus nostras corruptissima peruenerint: quare, vti dicebam, quid super hac re polliceri possim, quod satis vobis faciat, non habeo: pudórq; non minimus me absterret, de secretioribus literis apud eos loqui, quos nihil, quod sciri possit, ignorare, compertissimum habeam. Ne tamen rusticitatem vllam induisse videar, quæ paucissima mihi cognita sunt, proferam, ea spe, vt à vobis & meliora & reconditiora sim magno meo cum fœnore recepturus. Et ne tempus in excusationibus quantumvis honestis conteram, quæ de oculorum hieroglyphicis recitare possum, quando ita vos iubetis, vt vt in memoriam venerint, explicabo. quod eo libentius facio, quia dum vos charissimas animas conspicio, succurrit illud Euripidis: D E

ὄμματ' εὔνου φωτὸς βλέπειν γλυκύ·
Suaue est viri beneuoli oculos intueri.

IVSTITIA.

APVD Ægyptios sacerdotes primùm omnium iustitiæ seruatorem per oculi patentis hieroglyphicum significari compertum est: frequensq; dicterium apud Græcos, quod minimè ignoratis, δίκης ὀφθαλμός. Tum Plato Legum nono, iustitiam speculatricem atque vindicem appellat. Chrysippus oculos iustitiæ acres, rectos, atque immotos facit, quòd eum, qui rectè iudicaturus sit, non oporteat huc aut illuc oculos ab honesto deflectere. Illud etiam nostis ex Diphili Comœdia: F

ἔστιν δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ· quod Nepos meus ita reddidit:
Est qui tuetur cuncta iustitiæ oculus.

Apud epigrammatarios, qui temporis iniuriam peruicere, pulcherrimum habemus pentametrum:

ὄμμα δίκης καθορᾷ πάντα τὰ γιγνόμενα· quod Nepos idem:
Cernunt omnia quæ fiunt lumina iustitiæ.

Hinc aliqui in facienda dictis fide, iustitiæ oculum attestantur. Orphei quoque id de Sole dictum, ὄμμα δικαιοσύνης, cui iustitiam in primis veteres dedicassent. Vnde Bithynni, quod scribit Arrianus, iudicia ex aduerso Solis sedentes exercere consueuerant. Et veteres Theologi iustitiam prodidere, vt Proclus ait, è medio Solis throno per cuncta propagari, omniáq;, veluti Sol ipse omnium moderator est, dirigere.

MODE-

A MODERATOR.

MArcus Tullius vester Solem mundi mentem & temperationem appellat, Scipionis somnio. Et vetustissimi illi sacerdotes moderatorem hieroglyphicè significaturi, oculum & sceptrum facere soliti sunt: nonnunquã in sceptro ipso ramusculos complicare, vt in complexum coëuntes oculi speciem in medio spectandam informarent; eaq; specie Osirin, quasi multoculum dicere vellent, intelligebant. Nam OS Ægyptiaca lingua, multum: IRI verò oculum significat: cuius interpretationis & Plutarchus lib. de Iside & Osiride, neq; non Eusebius meminere.

SOLIS VIS.

IMaginẽ enim Osiridis apud Plutarchũ fulgenti admodũ amiculo vestitam habemus, ex quo Solis vis intelligebatũ. Apud Eusebium εἶναι μὲν τὸν ὄπεσι πολυόφθαλμον ἐικότως. Hinc Homericum illud:

ἠέλιός θ' ὃς πάντ' ἐφορᾷ, καὶ πάντ' ἐπακούει.

Quem secutus Maro dixerit:

B *Sol qui terrarum flammis opera omnia lustras.*

Illud verò non ignoratis, eundem esse Osirin & Dionysium: vnde Eumolpus,

ἀστροφαῆ διόνυσον ἐν ἀκτίνεσι πυρωπόν.

CVSTOS.

QVin etiam ab officio in vniuersum corpus præstito, custodem ex oculo hieroglyphicè significari comperimus. Vnde oculos nonnunquam geminos totidem capitibus incumbentes aspeximus, quod DIS MANIBVS interpretantur. Capita enim Manes apud Ægyptios, oculos verò diuinitatem præ se ferre manifestum est. Maximè verò admirandam esse custodiam, quam oculus pupillæ præstat, ex Euthymio didicimus: siquidem Psalmo XVII philosophatur, Tunica super tunicam, & alia quædam integumenta eam muniunt, quorum alia tenuia & translucida sunt, ne vllam pupillæ, quæ suapte natura humida est, ac perinde mollis, inferant asperitatem: alia verò exterius crassiora, vt palpebrarum tunica, quæ duobus est semicirculis distincta, vt pulueris atq; aëris incursum, & paruula quæque animalia in oculos inuolare solita, repellat C atq; summoueat. Quin pilis etiam vallatæ sunt, vt sudorem propè fluentem aliò auertãt, neq; in oculum influere permittant. Acutũ enim et salsum sudorem esse, ac perinde molestum & cruciabilem, si oculum attigerit, futurum.

DEVS.

PRęclara autẽ illa sunt, quæ de Deo ipso per figuram nuncupationémve oculi cõmonstrato, intelligebant: veluti scilicet in minori mundo oculi sunt articulorum omniũ præstantissimi pulcherrimiq;, ac omnium actuum moderatores, ita Deum illum optimũ maximũ, mundi oculum, patrem luminum à Iacobo nuncupatum, omnia formositate transcendere, omniaq; gubernare, atq;, vt ait Apostolus, nihil eum latêre, cuius oculis omnia nuda & aperta sint, atq; ita bonos & malos speculetur: & vt quæ pro facie sunt homo videt, ita quæ delitescunt in imo corde prospicit Deus, & perscrutatur. Hinc eruditorũ opinio est, θεὸν ἀπὸ τοῦ θεάσασθαι dictum, quippe quòd omnia prospiciat, vt inquit Eucherius: quiq; oculi in diuinis literis Deo attribuuntur, eius sunt signum intelligentiæ, cui porrò nihil occultum sit. Cyrillus libro nono Apologiæ, qua Iuliani Apostatæ maledicta cauillationésque in pietatem nostram refellere aggressus est,

vbi ille Moseos ænigmata reprehendit, qui verbis, non occultis rerum inuolucris, humanum genus erudire debuisset, is omnes qui antiquitùs habiti sunt sapientes, huiusmodi institutionis genere vsos indicat: cumq; Ægyptios memorat, eos dicit per oculum, & adiectum scipionem, vt paulò antè diximus, Deum intelligere voluisse, quippe summam super omnia naturam, quæ scilicet omnia conspiceret, ac omnium dominaretur. per sceptrum enim passim Regiam intelligi dignitatem. Quinctiam absque oculi pictura plerosq; veterum reperimus Deum per stantem baculum figurasse. Cur verò ex humanis membris oculum illi pro Dei signo desumpsissent, eam afferunt rationem, oculum humanum mistura suæ materiæ aliquid lucis possidere, quod in nonnullis tam efficaciter exploratum est, vt per medias noctis tenebras, oculis repentè patefactis clarè cernant: id quod præcipuè Tiberio imperatori contigisse prædicant. Et ætate nostra M. Antonium Sabellicum, dum apud nos Græcè disceret, de se affirmãtem audiui, quotiescunq; noctu excitaretur, aliquandiu & libros & instrumentum cubiculi vniuersum liquidissimè discernere solitum. Quo constituto, cõgruum identidem erit, vnicum ac primarium illud lumen, quod omnem supereminet lucem, cùm sit seditione fulgentissimi splendoris potens, eiusq; omnino dominus, pro luce meritò nominari, eum mundi lucem profiteri, ac per oculum, lucis receptaculum figurari. D E

ANGELI.

QVatenus verò noster oculus, licet alicuius sit particeps lucis, alterius tamen luminis indiget, si videre velit, eum Diuos, siue Angelos, siue vt veteres plurimùm dicebant, genios referre autumant, qui quidem sine superioris luminis, hoc est, Dei ipsius irradiatione, obire per se proprium munus intelligentię nequeant: intellectum enim quasi oculum videri, qui non ex se, sed lucis participatione videt. Oculum porrò, hoc est, ipsum intellectus vigorem, non omnino esse simplicem, alioqui aduentantis lucis compositionem concretumq; minimè pateretur. Hinc communis est autorũ sententia, constare angelos ex actu & potentia: quod altiori quadam inquisitione elucidari deberet, nisi solam hieroglyphicorum commentationem mihi demandassetis.

SERMO. F

VT cceptum igitur prosequamur argumentum, eundem Oculum inuenimus esse sermonis hieroglyphicum apud Ægyptios, sermonemq; ipsum dupliciter considerari. Vno modo, quatenus loquendi facultatẽ à natura consecuti sumus: altero, quo in hoc vel illud idioma linguã inflectimus, & in proprio artem & elocutionem adhibemus. Simplicem itaq; sermonem illum per linguã tantùm figurari: sed si cultum & elegantiam accessisse innuere vellent, linguæ oculum subsanguineũ subijciendum. Vigorem enim in eo quendam ita ostendebant, aut animæ principatum, cuius in sanguine sedes esse fertur. Sic autem perfectos animæ sermones effinxisse visi, similitudine à nobilitate sumpta, quæ vt præcipuè oculis inest, ita etiam sermoni congruit, casuum quippe multiplici desinentia, pronunciationis varietate, accentuum tenore, alio atq; alio oris, ac totius demum corporis motu, vel ab arte, vel à natura concurrentibus.

CONTEMPTOR DIVŨM.

ALicubi videmus in solea insculptum oculum, quod iuniores pro animo Deo subiecto, & ad eius obsequia parato, posuerunt, quod ego aliorũ iudicio reliquerim. Scimus nos soleam simpliciter calcandi supprimendiq; indicium

A cium esse,ipso vno,quod satis est,Virgilio dicente:
Atq; metus omnes,strepitumq́, Acherontis auari
Subiecit pedibus. Ideoq; diuũm contemptorem,impium & perditum hominem intelligi,videri conuenientius.

F A V O R.

NEq; desunt qui oculũ fauoris & beneficentiæ signũ dicant:& in sacris verbum Aspicere,significare se propitium & benignũ ostendere. Videmus enim apud Maronem,vbi Iupiter Libyæ defixit lumina regnis, reginã ritè quietum accipere in Teucros animum,mentemq; benignã. Contrà verò de Pallade acriter irata,Diua solo fixos oculos auersa tenebat. Hunc verò fauorem,qui per oculum indicatur,theologi nostri gratiam vocãt. Vnde quos Deus aspicit,fortunari:quos auersari videtur,derelinqui,& infelices esse profitemur. Et quoniã nutus plurimũ in palpebris cõsistit,sunt qui palpebras attributas Deo,locutionis eius quæ in diuinis literis habetur,hieroglyphicum esse dicant. Vnde de incõprehensibilibus eius sacramentis atq; iudicijs,diceret Eucherius, Psalmo,di-
B ctum:Palpebræ eius interrogant filios hominũ. Hieronymus quoq; ijsdem verbis palpebras ait incomprehensibilia iudicia Dei esse eodem citato versu.

CASSVS LVMINE.

IN diuinis literis,vt hoc subijciamus,obcæcatus pro eo ponitur,qui Dei nullam habet cognitionẽ,neq; vllã veritatis lucem intueri potest. Quod verò Assertor noster ait de oculo,qui mentem infestet atq; seducat,eruendo,ineptè quidam,imò impiè atq; Iudaicè carneũ oculum re ipsa effodiendum abijciẽdúmq; intelligunt:vnde nonnulli,nacta hinc calumniandi ansa, in Christiani iugi suauitatem,onerisq; leuitatem,dura nimis præcepta Christi vocauerũt. Cæterùm si tam stupidi sunt vt Euangelicæ lectionis sensum nõ intelligant,sciant Chrysostomum,Cyprianum,& Hilarium,doctos probosq; alios plerosq; omnes de amicis illis declinandis intelligere,quorum nobis perniciosa sit cõsuetudo, dum vel exemplo,vel etiã adhortationibus abducere nos à bonis moribus & à vitæ integritate cõnitunẽ. Omnia enim fatemur amico deberi,sed vsq; ad aras. Atq; hîc subticuisti mi Patrue,profatus tantùm,ne reliqua prosequerere,honorẽ ha-
C bere te auribus grauissimorum hominum,cùm lepidè THOMÆVS coniectari se professus est,cur tibi tacendum imperasses, addens in explicanda rerum natura,obscurioribusq; scriptorum locis in lucem eruendis, sibi,vtpote viro philosophiæ studijs dedito,nullam esse debere verecundiã. Nam tu, inquit,oculũ amoris lasciui etiã esse signũ ideo dicere noluisti, ne Venerẽ ex obscœno carmine lumine esse pæto probare cogereris. Atqui poteras Venereũ huiusmodi oculum ex Hesiodi Theogonia proferre : hunc enim,vt nosti, poëta vetustissimus ἑλικοβλέφαρον appellat,quasi lasciuiæ amorisq; plenum, & mobilitate lubrica quoquo se facilè vertentẽ,hominisq; mentem,in quem inspexerit,tenacissimè complicantem,sumpta Hesiodiani vocabuli à clauiculis vitiũ metaphora,quasi aspicientes laqueis & vinculis deuinciãt atq; constringãt. Hîc tu Patrue : Scio quid me deceat. Sed ea potius de causa finẽ feci,quòd nuper prælegendo,& nunc dicendo,lassulus mihi videbar: quare nisi vobis graue est, vos reliqua ꝓsequimini,οἱ μὲν φέρτεροι εἰσὶ κείνοις καὶ λέγειν. Hic Thomæus multa de te honorificè locutus,admittendã lassitudinis excusationẽ dixit. Vt verò dictionẽ tuam prosequererẽ lepidus senex,multa super amore ex Musæo & Platone disseruit, queẽadmodũ is ex pætis amati corporis oculis in amãtis pupillas inuolet,ibiq; aperta sibi via in

mediũ vſq; cor penetret atq; tranſiliat, ſiue ſpiritus, ſiue ſanguis ſit tenuiſsimus, D
qui corpus in alienum tam lubricus illabatur, idcirco'q; ſignatè admodum inuerecundi, ac maxime petulantis hominis hieroglyphicũ fieri ex oculo ſubſanguineo, obſeruatum ab ijs, qui phyſiognomiæ ſcientiam tradidere: quare apud Lucianum de laſciuo & admodum improbo adoleſcente dictum, habuiſſe eum ὕφαιμον ὀφθαλμόν. Neq; temerè Ouidiũ inter laſciuiæ ſigna poſuiſſe, purpureas genas pollice tangendas, cuius hæc ſunt carmina:

Cùm tibi ſuccurret Veneris laſciuia noſtræ,
Purpureas tenero pollice tange genas.

LIBIDINOSVS.

ITaq; ſi hominem Veneris vſui intemperãter deditum ſignificare quis voluerit, eius aiebat oculos glabris ex toto palpebris effingẽdos, quarum pili tunc defluere incipiãt, cùm res venerea cœperit exerceri, eo'q; magis decidunt, quo amplior accidat eius rei vſus.

PRAESTANTIA.

E

ADdebat deniq; ad ea quę de amore aut pulchritudine, aut alia quapiã charitate quę affectum excitet, diſſeruerat, oculũ eſſe vbiq; hieroglyphicum rei quæ maximè præſtet, quæ'q; chariſsima omniũ habeatͬ: Catulliana'q; illa tot exempla, quę toto paſsim opere comperiuntur, rei locupletiſsimũ facere teſtimoniũ. Sed quòd inſularum peninſularum'q; omnium ocellum dicit, ex Pindaro deſumptũ, qui Agrigentũ Sicilię oculum vocet, Olympijs, ode ſecunda, σικελίας τ' ἔσαν ὀφθαλμός. Atq; in hanc ſententiã Tullius: Hi duos oculos terræ maritimæ effoderunt.

VITA MORSQVE.

F

PEr adapertũ autem oculũ hieroglyphicè vitam ſignificari, veluti per eum clauſum, mortem. Hinc apud Homerũ totiens, intueri ſolem, pro viuere: hinc claudi lumina, apud eundem, neq; non apud noſtros vbiq;, pro mori. Oculos enim morientibus operire, rurſus'q; in rogo patefacere, Quiritum magno ritu ſacrum fuiſſe legimus, ita more condito, vt neq; ab homine ſuprem ùm eos ſpectari fas eſſet, & cœlo nõ oſtendi nefas, autore Plinio.

METEORA.

IAm & monoculos Cyclopas hieroglyphicè cõfictos ea de cauſa, quòd eorum officiũ circa fulgurationes, & fulmina, & huiuſmodi alia verſari cõmentum fuit, quæ quidem in aëre fieri manifeſtum. Aër autẽ cùm in medio ſit ſitus, datus eſt locus fabulæ, vt oculo vnuſquiſque vno tantùm in media frõte ſito præditus haberetͬ. Ita interpretes Heſiodi Theogonia cõmentati ſunt.

IOVIS PROVIDENTIA.

STatuam demum Iouis in ſubdiali ara, ad quam Priamum Troia capta incenſa'q;

A sacq; confugisse proditum, tribus insignem oculis fuisse ex Pausania cognitum: idq; simulachrum à Sthenelo Capanei filio Argos translatum. Hieroglyphicè verò indicasse triplicem eius prouidentiā, qua cœlestia, maritima, & inferna curat: ætherium enim cum passim, & ab omnibus appellari. Quòd maris imperium gerat, & nostri sæpius, & Æschylus atq; alij apud Græcos ostenderunt. Quòd infernus etiam sit, Homerus κατα χθονιος eum vocat. Atq; idem de Iunone apud Maronē: Iunoni infernæ dictus sacer. Atq; hic cùm Leonicus & screatu

& pituitę abstersione paulùm substitisset, RANERIVS excepit: Quantū ex ijs quæ hactenus allata sunt obseruaui, pauca admodū & ieiuna propemodū ea esse conspexi, quæ veterum traditione ad hieroglyphicorū explicationem extare cōperimus. Animaduerti verò te Thomæe cautè admodum ad Græcorum &
B Latinorum eruditionem cōfugisse, vt rem ipsam locupletares, abundātioremq; redderes: quod & Vrbanus egregiè fecerat, cùm ad sacras pręcipuè literas deflexisset. Nam quamvis rerum effigies pro verbis positæ sint ab Ægyptijs, in ijs tamen, vti video, philosophorum, poëtarum, historiarum, & diuinarū etiam disciplinarum sententiæ delitescunt: quæq; illi angustis oculorum spatijs inclusere, reliqui ea per latissimos eloquentiæ campos produxere: vnde ansa datur cōmodissima, rem amplificandi, & quaqua libuerit, cum simile nusquā desit argumentum, peruagandi. Rectè quidem Raneri doctissime iudicas, respondit LEONICENVS, Ægyptiorum argumentum hoc latissimè diffundi posse. Nam & Hetruscorū doctrinam de prodigijs, & ipsa Onirocritarum cōmenta, cùm physica magna sui parte sint, ab Ægyptijs emanasse crediderim, qui pręsertim videā ipsum Hippocratem nostrum tantæ claritatis medicum, decumbentiū suorum somnia vsqueadeò magnifacere, vt ad hanc vel illam imaginem, quę videri visa fuerit, morborum, quibus affligerentur, naturam explorauerit, seduloq; his animaduersis, opportuna remedia singulis adhibuerit: quę quoniam ab eo diligen
C tissimè descripta sunt, superfluum fuerit commemorare. Tum RANERIVS: Habendæ mihi sunt tibi Leonicene gratiæ non vulgares, qui coniectores mihi chariores esse facis, dum eos Ægyptiacum quid sapere docueris, quibus sum ab ineunte ætate mirificè delectatus. Dumq; Vrbanus, atq; mox Thomæus loquerentur, titillabat me cupiditas quædam, vt ad ea quæ dicebant, de somnijs quædam nō incongrua subijcerem: sed verebar sermonis tam iucundi cursum interturbare. Atqui, inquit LEONICENVS, opportunè vir clarissime partē hanc de somnijs tractasses, nobisq;, si horū ego animos perspectos habeo, rem gratissimam fecisses: quare omnes te obsecramus, vt quæ dicturus eras, iamiam incipias explicare. Subsecutus est RANERIVS. Cum oculo, de quo hactenus multa sunt dicta, cilia cōponenda mihi videntur, neq; non supercilia. De cilijs Leonicus, dum palpebrarum tangeret nuditatem, optimè.

SEVERITAS.

SVperciliū ego pro seueritatis hieroglyphico positū video, cuius vos eam affertis rationē, senibus peculiarē esse seueritatē, eosq; passim ita habitos. His verò superciliū maximè nutriri, & plerūq; ita hirsutū haberi, vt tondendū sit, vnicuiq; manifestum: quod propterea euenit, vt vester tradit Aristot. quia super-

cilia compagini ſunt appoſita oſsium, quæ ſeneſcente ætate laxantur, & ita plus D
humoris tranſmitti patiuntur, vnde ſupercilijs alimentum affatim impendatur.

HILARITAS.

SEd longè ſecus inuenimus Onirocritas ſentire, qui ſupercilium hilaritatis indicium eſſe poſuerunt, boniq́ alicuius aduentantis præſagium, ſi & denſum & bene coloratum apparuerit: maximè verò ſi mulier ea fuerit, quæ per ſomniū id ſe videre imaginata ſit: fœmellis enim id ſtudium accuratius, vt etiam intinguant, ad venuſtatem augendam. Solere nos præterea & ſerenitatem frontis, & animi iucunditatem, ex ſupercilij relaxatione interpretari.

LVCTVS.

GLabellum verò ſupercilium ſomniare, luctus eſſe ſignificationem, ijdem Onirocritæ commenti ſunt: cuius ſigni cauſam afferunt, quòd veterū mos eſſet ſupercilium in luctu vellicare.

IVNO.

ID quoq; mihi videtur obſeruatione dignum, quod apud Sex. Pompeium habetur. Oculi ſuperius integumentū in tutela Iunonis eſſe, quòd eo protegantur oculi, per quos luce fruimur, quam ab Iunone tribui putabant, atq; inde Lucinam eam dictam. Et partem eam capitis illi dicatam tradit Varro. B

NVMEROSA PROLES.

APud eoſdem cōiectores, eum qui tris oculos habere ſe vel plures imaginatus ſit, ſi ducturus vxorem ſit, bene illi euenturum portenditur: filios enim quos quæſierit, breui ſuſcipiendos. Indicium enim filiorum eſſe oculos, Artemidorus tradit, ſomniorū oraculis explicandis, propterea quòd & amabiles ſunt, & inſtar oculorum chari, neq; non ſeneſcentibus parentibus duces, miniſtriq́ agendorum. Quod enim ad amorem facit, in promptu eſt dictitare nos, ferre in oculis eos, quos charos habemus, & vnicè diligimus. Præterea dixiſſe Ciceronem ad Atticum: Oderat, nunc fert in oculis. Et apud Catullum, nil charius eſſe oculis: Ni te plus oculis meis amarem, & huiuſmodi multa.

ORBITAS.

SI verò quiſpiam vtroq; oculo per nocturnā imaginem obcæcari ſe viſus fuerit, eum aut filijs orbandum, aut fratres, aut parentes amiſſurum aiunt. Fratres quidem, propterea quòd oculi inter ſe germanitate quadam coniuncti cenſeantur. Parentes, quoniam lucem præ ſe ferunt, in quam nos eorum beneficio prodierimus. Quin etiam filios, ea quæ ſuperius allata eſt cauſa. F

CÆterùm ſi quis compeditus ſit, aut alia quapiam calamitate circunſeptus, bene illi euenturum, ſi obcæcari ſibi videatur: ſecuritatis enim id eſſe indicium, propterea quòd mala quæ circunſtent, minimè ſit inſpecturus.

SECVRITAS.

CÆCITAS.

NEq; diſsimulandum id quod ab eodem Artemidoro traditum eſt: Oculum in aure ſitum in ſomnijs videri viſum, cæcitatis indicium eſſe, quippe quod oſtendit, auriū tantùm beneficio percipi, quæ oculis legi conſueuerunt. Idemq́ ſignificari, ſi per ſingulos manuū digitos oculos quis diſpoſitos inſpexerit, propterea quòd cæci tentabundi, manibus oculorū

vice

A vice vtantur. Quæ quidem commenta cùm mecum, iam à Leoniceno monitus, reputare cœpi, Ægyptiorum inuentis tam similia esse conspicio, vt inter hieroglyphica non immeritò locũ habere posse videantur, quòd & pictura commodè possunt exprimi, & certam rei rationem suscipiunt. Ad hæc THOMÆVS: Vera quidem, & nulli nõ approbanda sunt hæc, ornatissime Raneri, quę dicere commentus es: atq; ego in ea sum sentẽtia, vt nihil ferè differre putem, vtrum talia quæ recitasti, an vetusta ea hieroglyphica pręponi debeant. Sed quoniam in aures incidisti, venit in memoriam mihi, in ijs etiam esse multa, quæ doctrinam sapiant Ægyptiacam: qualia quæ sint, si permittant socij, libenter enumerem. At quid (responderunt omnes) acceptius & iucundius sit nobis futurũ, hoc præsertim sermone suscepto, polyhistor noster Thomçe Leonice, cùm quanta qualisq; sit eruditio tua ignoret nemo? Tum ILLE: Vestræ hoc est benignitatis dictũ, nam nostra quàm pedestria sint satis intelligo: sed qualiacunq;, dicã tamẽ.

ÆQVVM DOMINIVM.

B Apud Græcos in Creta simulachrum Iouis absq; auribus fuisse fertur, argumento, vt qui cæteris iura daturus est, neminem vllum priuatim auscultare debeat, sed omnibus publicè consulere. Eaq; de causa sapienter Alexander verè Magnus, alteram præbere aurem accusatori, alteram reo reseruare solitus erat. Quòd si quis eum, aut iudicem aliquem, aurem vnam vel auertentem, vel manu appressa obturantem effinxerit, ad huiusmodi significatum non inconcinnum, vt puto, fecerit hieroglyphicum.

SAPIENTIA.

Quatuor verò aures, manusq; totidem, quibus Lacedæmonij simulachrum Apollinis præditum esse voluerunt, verò nimirum hieroglyphico, nihil aliud significabant, nisi sapientiã, cuius Deus ille symbolum esset. Eam autem & multarũ rerum auscultatione, & operibus identidem agendis cõparari. Non enim dignè sapientem eum dixeris, qui se rerum cognitioni tantùm emanciparit, nisi & facta, quæ probes, inspicias,
C quæq; is & diligẽter & probè examinarit, in vtile aliquod vel sibi vel alijs opus promulgarit. Res enim gerere, & captos ostendere ciuibus hostes, attingit solium Iouis, noster ait Horatius. Neq; me fugit alios esse qui hieroglyphicum hoc Lacedæmoniorum summo Deo attribuunt, quia summa rerum sit Pythagorica τετρακτύς, de qua multa dicenda essent, sed enim non sunt hìc ad cõmemorandum necessaria.

DE NASO.

SAGACITAS.

Quoniam verò Nasus est inter aures, interq; oculos medius, non est hìc prætereundus. Eius autem hieroglyphicum præcipuum est, sagacitatem indicare. Nasutiq; vocabulum Festo sagacem notat, quòd vniuscuiusq; rei odorẽ statim explorat, & prius scilicet sentiat quàm inspexerit. Sic auritum, ab audiendi curiositate dictum. Sic oculatum, qui exprompto oculi vtitur beneficio. Sic cordatum, qui corde præstet. Tu verò VRBANE pater, quia sacræ literæ odoratum sæpe Deo Opt. Max. attribuunt, quo sensu sit nobis accipiendum, explicare ne graueris precor. Tum tu Patrue?

De Naso quidem vnum tantùm nũc succurrit, quod ad hanc rem facere videa- D tur. Nares quippe in Deo perscrutationẽ eam significare, qua ipse corda hominum odoratur: eoq; spectare illud ex lib. Regũ: Ascendit fumus de naribus eius. Alibiq; in sacris literis, odorari, cuius & indicium & instrumẽtum est nasus, placere significat. Ita Noe sacrificante odoratus est Dominus Deus odorem suauitatis: hoc est, placuerunt illi sacra, quæ vir ille probus obtulerat. Idcirco Lex hominem qui vel paruo, vel magno nimis, vel obtorto naso fuerit, ab altari sancto summouet, ne scilicet accedat ad ministerium eius. Tales sunt, quibus vel pauca admodum habentur in diuinis institutionibus quæ ipsi probent, vel quibus omnia nullo discrimine tam bona quàm mala placẽt, vel illi, quibus mala prauaq; tantùm placent, diceret Hesychius. Deinde ad Ranerium conuersus: Scio verò coniectores hac parte super multa commentos, quæ tu recensere potes Raneri, qui partem hanc tibi agendã suscepisti. Libentissimè, respondit RANERIVS. Et quando incidimus in nasum, vt ordinem sequar tuum, apud Onirocritas Vrbane pater, eum qui se magno naso per somnium viderit, magna in rebus agendis sagacitate prudentiaq; fore promittitur. Hinc etiam emunctæ naris viros di- E ci eos vsitatum, qui acri sunt iudicio conspicui.

MORS.

SI verò aliquis morbo decumbat, & absq; naso se imaginetur, futurã illi mortem inde præsagiunt, quòd ea pars actutùm abit à cranio.

SERVITVS.

VT verò ad aures redeamus, id in primis iocosum est quod apud eosdem Onirocritas habetur de auribus asininis, quas qui se habere per somnium imaginatus fuerit, seruitutem ij atque ærumnas ingruere homini præsagiunt, nisi fuerit is philosophus, cui tantùm eam speciem prospera ominari tradũt, ob tardiorem aurium motum, quæ cõtanter in huiusmodi animali mouentur, quemadmodum firmam esse debere philosophorum auscultationem volunt.

LONGA SERVITVS. F

QVin etiam humanæ aures apud eosdem coniectores si seruo homini plures accessisse visæ fuerint, longæ sunt seruitutis indiciũ: multa enim ostendunt extare imperia, quæ somniator is sit auditurus.

AMPLITVDO FAMILIÆ.

COntrà verò si paterfamiliàs is fuerit qui plures habere se aures imaginetur, familiæ huic aiunt amplitudinem significari, propterea quòd plures filios & seruos dicto parentes sit habiturus.

LVCRVM.

OPificibus autem insomnium idem lucrum apportat: audiet enim multorũ voces opera locantium. Verùm hæc & huiusmodi pleraq;, vt ingenuè fatear quid ego sentiam, ingenij humani argutias potius ostendũt, quàm solidiorem vllam sapiant disciplinam. His dictis ad te Patrue conuersus addidit: Nunc tu autem Vrbane pater, si quid sacratius habes super auribus, in medium afferre potes. Tum tu nihil cõtatus:

CONTEMPLATIO.

DVm de supercilio disputatum est, vnum mihi videtur esse præteritum, per quod

A quod homo intelligitur sublimium diuinarumque rerum contemplatione detentus, propterea quòd supercilia eminētiori sunt loco sita, circaque organa quæ sensum contineant, qui mentis agitatione moueatur. Is verò nimirum sedem habet in cerebro. Neque negarim apud profanos superciliū pro fastu poni, fastuososque superciliosos dici.

OBEDIENTIA.

SEd ad aurem potius transeamus, quę iisdem in sacris literis hieroglyphicum est obedientiæ, vbi præcipuè Moyses secundo immolato ariete, sacrificio quod Explicationis LXX dixerunt, alij Consummationis, vel vt vulgata habet editio, in consecratione sacerdotū. Is alijs ritè factis, insuper de hostiæ huiusmodi sanguine extremum dexteræ auriculę tum Aaronis, tum filiorum eius tetigit: quod, vt interpretantur Theologi, ad obedientiam refertur, quam præstare debemus Domino, memores scilicet Adamum propter relictam abiectamque obedientiam paradiso eiectum, & solum vertere coactum. Agnouere hieroglyphicum hoc nostri etiam poëtæ, vt Horatius:

B *Nemo adeò ferus est, vt non mitescere posit,*
Si modo culturæ patientem accommodet aurem.

Atque illud etiam Sermonibus:

Demitto auriculas vt iniquæ mentis asellus.

CONTVMAX.

COntrà verò veluti auris adaperta obedientiæ signū est, ita & obturata hieroglyphicum est cōtumaciæ, hominisque mandata detrectātis, idque sibi velle, quod apud Esaiam legimus: Surdi clamātem audite. Abscissam eam, sunt qui idem significare asserant, summoto quippe obedientiæ ministerio.

CALVMNIATOR.

AD hæc, præter huiusmodi contumaciam Theologi per amputatam aurem accipiunt eum quoque qui detractionibus & calumnijs in alios oggestis delectantur, & turpium impudicorumque sermonū lasciuia capiuntur: proba verò consilia, & admonitiones de honesta & homine digna ratione viuendi, cane peius & angue protinus auersantur. Carpocrates porrò hæreticorum sceleratissimus, qui mala & bona omnia, non natura mala neque bona, sed opinione hominum ita vocari disputabat, vt quodcunque adlibuisset, id identidem licere persuaderet, meritò discipulos summa dexteræ auris inusta particula pręsignabat. Nā eodem modo, sed stygmate longè grauiori, eorum omnium non aures tantùm, sed oculi etiam, & nasus, & os, atque lingua inuri deberent, qui delirijs huiusmodi audiendis tempus insumunt. Hîc, cùm aliquantulum incensus esse videreris, LEONICVS commotiunculam eam sedaturus ita sermonem excepit. Dum de extrema auris particula loquereris Vrbane, venit in mentem mihi Recordationis hieroglyphicum, quod per pollicem & indicem ad infimā aurem appressos figuratur. Nam inter agalmata Ferdinandi secundi Neapolitani Regis numus erat, in quo auris manu apprendebatur. Commentum literæ ab altera parte declarabant, ΜΝΗΣΘΗ, vltima tamen litera parum conspicua: quod cum Maroniano quadrat carmine,

Cynthius aurem vellit, & admonuit. Consecrata enim auris est Memoriæ. Hinc illud apud Plinium: Est in aure ima memoriæ locus, quē tangentes attestamur. Est post aurem æquè dexteram Nemeseos, quę dea Latinum nomen ne in Capitolio quidem inuenit, quo referimus tacto ore proximū à minimo digitū, veniā

sermonis à Dijs exposcentes, ne scilicet eius memores nos vlcisci velint. Obseruaui verò aurem in gemma quadam incisam, cuius extremã partem expassa manus pollice atq; indice tantum leuiter comprehendebat, literis identidem, quæ rei facerẽt interpretationẽ, adsculptis, ΜΝΗΜΟΝΕΥΣΩΝ. Id nonnulli alijs gemmis imitari conati, cũ literas nescirẽt, Ε Υ diphthongi charactêres inuertêre. Sed quòd vltima syllaba ⁂ Σ per M Latinam literã expressere, sæpe in quibusdam numis eam pro Σ positã inspeximus, & ⁂ Σ vice versa loco M Latinæ. In numis autem multæ aliæ literæ deiectæ cõspiciunt, vt ⅏ pro B. ⅏ pro E. & similia: quod ideo dictum volui, ne fallant impostores, qui noua interdum opera, atq; ea quidem deprauata, pro veteribus venditare non erubescunt. Vt verò Fuscus frater meus referebat, apud Angelum Colotiũ Bassum antiquarium Latinè Græceq; eruditissimũ Romæ viderat gemmam eodem sculptam signo, cuius inscriptio erat, ΜΝΗΜΟΝΕΥΕ, vti etiam superior. Ad huius hieroglyphici figmentum respexisse mihi videtur Ouidius eodem loco, quem suprà citauimus: D

Si quid erit de me tacita quod voce loquaris,
Pendeat extrema mollis ab aure manus. E

FVTVRVM OPVS, VEL QVID AGENDVM.

EST & futuri operis indiciũ auris ad audiendũ intenta, ab eius dubio procul officio, in quo est rei quędam formula. Auscultatio enim initiũ est & imago quædã operis quod aggressuri sumus: eoq; spectãt numismata tot cũ inscriptione, ADLOCVTIO, in quibus milites obuersis intentisq; adstare auribus conspiciuntur.

DOCILITAS.

ILla verò quæ de figura aurium à physiognomicis traduntur, docilitatem, benignitatem, mansuetudinem ex auribus extantibus significare, faciũt quidem ad eorum doctrinam, sed ad negotium nostrum parum afferunt vtilitatis.

INDOCILITAS.

PErinde ac etiam pressas aures, & simiarum instar temporibus adhærescentes, stuporis & imperitiæ, quæ doctrinam nullam admittant, signũ esse perhibent: quæ si quis in hieroglyphicorum vsum trahere voluerit, integrum vnicuiq; dicimus, suo iure ludere. F

DE LINGVA.

SEd vt ad linguam conuertar, iam res exigit: quandoquidem quod superius Vrbanus de oculo linguæ subiecto ad perfectam sermonis rationem indicandam dixit, alterius ab eo non alieni admonet hieroglyphici. Lingua hæc est manu prætenta. Nam qui per linguã sermonem articulari voce coagmentatum intelligebant, adiecta manu quæ illam comprehenderet, eloquentiam significabant. Sanè quidem Hebræi per Lason, quæ lingua est, sermonem intelligunt, vnde fortè λαλεῖν Gręcis. A' Dico verbo nimirum Latini Dinguam olim appellauere: inde D litera in L mutata, Æolum more, linguam fecimus: vt etiam Sellam, quæ prius à sedeo, sedda dicebatur. Aiunt tamẽ Grammatici veteres, Pompeium Magnum dinguam semper scribere solitum. Esto igitur sermo lingua: verùm ꝓnunciatio manu, hoc est, artificij ope indiget, vt in vsum deducatur, & appareat eloquentia. Nam manum operis esse symbolum vnicuiq; manifestũ est. Quicquid verò vel in iudicando, vel in demonstrando, vel in deliberando cõtingit, nequaquã solo cogitationis termino cõtinetur, sed actione ipsa perficitur. Opus autem facere cùm sit proprium manus, et ab ea prærog

A prærogatiua poteſtatem etiam indicet, non abſurdè linguam manu rectam effinxere, in eloquentiæ ſignificatum, quæ quidem, vt Maro canit, regat dictis animos, & temperet iras. Speciem eam in aliquot obeliſcis obſerues: priuatim verò manum quæ linguam comprehenſam tenet, ex marmore vetuſtiſsimo, ex aliqua ſtatua nimirum auulſam, apud Viuem Hiſpanum Pontificium medicum Romæ Fuſcus frater conſpexiſſe fatebatur. Sed vt ea quæ ad hanc rem pertinẽt proſequamur, non improprio quorundam inuento excogitatum eſt, hanc dicendi vim per linguam perforatam, à qua catenulæ quamplurimæ religatæ ad aures ſubſequentis multitudinis applicarentur, ſignificare. Nam Herculem Galli ſenem admodum, corpore tamen prævalido, crudo, viridiq́ꝫ faciebant, leonis ſpolio, claua, pharetra, & arcu intento præditum, armatumq́ꝫ eo geſtu vt ingredi videretur, facie tamen in humerum conuerſa ad numeroſam multitudinem, quæ greſſum eius ſubſequeretur, ad quorum omnium aures catenæ ſingulæ aureæ adiunctæ eſſent, quæ mox in vnum quaſi nodum collectæ, in perforatam Herculis linguam immittebantur. Contemplari verò erat in ea pictura vultum
B Herois blando manſuetoq́ꝫ geſtu hilarem, ipſosq́ꝫ cœtus hominum ita catenis tractos ſponte properare, quaſi alius alium præuenire concertarent. Quod quidem ſiue Gallorum fuit inuentum, ſiue Lucianus ipſe, qui rem conſcripſit, qua erat ingenij felicitate, fabulam ex ſe cõmentus eſt, nihil meo iudicio ad eloquentiæ vim exprimendam ſignificantius excogitari potuit, neque magis hieroglyphicum. Nam quod ad Gallicanum figmentum ſpectat, Cornelius Tacitus Gallos ait duas ſemper artes ſtudioſius exercuiſſe, militarem quippe, & diſceptandi rationem. Reliqua ad hanc rem pertinentia, quid ſingula ſibi velint, apud Lucianum ipſum inſpicienda. Et quoniam eloquentia tam boni quàm mali cauſa fuit, eſtq́ꝫ quotidie, meritò Anacharſis quid eſſet in homine peſsimum, quidq́ꝫ optimum, interrogatus, Lingua reſpondit.

MERCVRIVS.

Lingua porrò Mercurio ſacra, quam ab eo regi ſidere Mathematici tradunt, velut ſplenem à Saturno, hepar à Ioue, à Marte ſanguinem, cerebrum & cor à Sole, à Venere renes & genituram, ſtomachum à Luna. Sermonis itaq; præſes
C Mercurius, vnde apud Homerum Deus hic ad fluuij Xanthi ripam, Deorum inter ſe orto certamine, Latonæ committitur, ſermo quidem rerumq́ꝫ memoria aduerſus obliuionem. Quid enim magis inter ſe contrarium, quàm orationis uis, & obliuio? Aiunt verò Ægyptij, Mercurium primùm omnium verba in ordinem redegiſſe, multisq́ꝫ rebus indidiſſe nomina: literas eius inuentum fuiſſe, Deorumq́ꝫ cultum inſtituiſſe, quæ ſine magna vi eloquentiæ mortalium mentibus inſinuari minimè potuerint. Apud alias quoq; gentes in honorem Mercurij, qui Deorum præco fingitur, lingua in ſacris diſſecta præconi tradebatur. Facit ad hoc nominis ipſius interpretatio: nam Hermen ἀπὸ τοῦ ἐρεῖν καὶ μήσασθαι, quod omnino loqui ſignificat, deductum aiunt. Quiq; veterum figmentorum rationem explicant, per Mercurium nihil aliud intelligi volunt, quàm ſermonem ipſum, quo ſolus homo ex terreſtribus animalibus honeſtatus eſt. Vel Hermes nuncupatus eſt ἀπὸ τοῦ ἔρυμα εἶναι, quòd humano generi ſermo ſit veluti præſidium quoddam & munimentum, vnde διάκτορος initiò παρὰ τὸ διαλέγειν fuerit appellatus: eaq; de cauſa linguas illi dedicarint, quòd ea corporis noſtri pars, intelligentiæ noſtræ conceptus apud propinquas animas differendo explicet. Eſt etiam illi cognomentum ἐριούνιος, quòd magnę cuiuſdã ſit vtilitatis, ſummaq;

ope eos adiuuet, penes quos sit illius facultas. Vnde etiam ἄκακος dictus: nõ enim D
sermo in perniciem aut detrimentum, damnum've vllum, mortalibus datus, sed vt hominem sospitet atq; tueatur. Quocirca salutem, id est, canis imaginem ad custodiam adhibitam Mercurij simulachro semper adijciebant: atq; illi ædem in foro, vbi eloquentiæ vsus plurimùm viget, statui monet Vitruuius ex aruspicum disciplina.

DISCIPLINÆ.

NEq; verò mirum, si omnia Mercurio scripta, inuenta, meditationumq; suarum argumenta, Ægyptij soliti sunt inscribere, solumq; illum & sapientiæ & eloquentiæ arbitrum iudicarunt, quando is, autore Seleuco, tota rerum vniuersalia, siue principia malimus dicere, viginti millibus voluminũ (quæ reperimus, quæ accepimus, damus) explicauit: vt verò Manethus asseuerat, triginta millibus: quibus etiam addidit sex millia quingenta, & vigintiquinq;, in quibus libros de dijs empyreis centum, de æthereis totidem, mille de cœlestibus elucubrauit, quæ si membranæ tot cõuolutæ essent, vix fidem facerent: facit tamẽ horum mentionem Iamblichus, magnæ vir apud Græcos autoritatis. E

SOMNVS.

ERat & lingua in ara posita, quæ somnũ significabat, quod Apollonius Argonauticõn primo indicat, vbi dicit:

> πίος ἐπί τε γλώσσῃσι χέοντο
> Αἰθομένῃς, ὕπνοιο δ' ἀνὰ κνέφας ἐμνώοντο·

quæ tuus Vrbane nepos ita Latinè reddidit:

> *Interea exustis libamina linguis*
> *Spargebant, nigra captantes nocte soporem.*

Quoniam inquit interpres, antiquis mos erat somnum captantibus victimarũ linguas adolere Mercurio, propinatisq; crateribus vinum superlibare, idq; ex antiqua philosophia, quandoquidem sermo esse Mercurius perhibetur, cuius instrumentũ est lingua, quæ quidem somno incidente quiescit tacita. Atq; hinc repertũ est eam adolere Mercurio, quod & Homerus ipse tetigit, γλώσσας δ' ἐν πυρὶ βάλλον, Linguas imponit in ignem. Qui verò fabulas consectantur, historiam huiusmodi à Direchida in Megaricis traditam recitare solent. Alcathum Pelopis F
ob Chrysippi cædem in exiliũ actum, peregrè profectum, vt alibi verso solo degeret. Accidisse verò vt leoni fieret obuiam, qui Megara deuastabat, in quem & alij complures à Megarensium Rege missi fuerant: sed Alcathus aggressus feram, eã cõficit, linguaq; eius in ara posita, Megara e uestigiò reuersus est: cumq; ij qui à Rege missi fuerant nunciassent se monstrum debellasse, Alcathus feram elinguem ostendens, mendacij eos redarguit. Atq; hinc apud Megarenses instituturn aiunt, vt sacrificijs quæ fierent in posterum, linguæ aris imponerentur. Philochorus libro de sacrificijs ea de causa linguas Mercurio adoleri dicit, quoniam in corpore pars optima sit, quæq; sibi rerum vendicat principatum.

SILENTIVM.

ADdemus & illud ex Homero, præcisas linguas indicium esse silentij: ille enim, vt nostis, ait, ἀλλ' ἄγε τάμνετε γλώσσας, iamdudum incidite linguas, pro, silentium capessite, vt interpretes exponunt. Quo quidem admisso omine, cùm iam satis superq; nugatus fuerim, opportunè mihi silẽtium imperabo. Tu verò
IMPVRVS. mi Patrue, hominis suscepto ioco, At nolim, respondisti, virum tam probum, tam modestum, tam eruditum, in abscissæ linguæ turpissimam ignominiam

inci-

A incidere: siquidem ea præcisa in diuinis literis, impurum indicat hominem, qui
sordidam, nefariam ac profligatissimam vitam viuat, atque ideo repellatur à sa-
cris, ab omni piorum moderatorumque hominum conuentu turpiter & ignomi
niose reiectus: de quo Dauid: Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iu-
stitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu verò odisti disci-
plinam, & quæ sequuntur. Quòd verò coniectas in ignem linguas apud Ho-
merum citasti, nostras cuperem ego in flammam eam inijceremus, quam Asser-
tor noster accendit, cùm XII comites ab eo electi, afflati sunt, igneis linguis ab
vniuscuiusque vertice promicantibus. Huiusmodi enim linguæ splendore tan-
to conspicuæ, omnino significarunt eam orationis vehementiã, ardorem illum,
illamque fandi vim cœlitus illis affuturã, vt quæ à diuino Magistro præcepta ac-
ceperant, per vniuersum mox terrarũ orbem persuasibili (penetrat enim ignis)
sermone disseminarent, sanctissimisque monitis mortale genus incenderent, ab-
errantesque latè mentes, & inscitiæ torpore frigescentes, pietatis ardore succẽsas,
ad hostiæ puræ atque immaculatæ sacrum incitarent, essetque eorum fulgurum
B sonitus in omnem terram exiturus: sonitus inquam fulgentium earum lingua-
rum, quas ad incudinem fabricatas diceret Pindarus, qui linguam ferream, Py-
thijs, veritatis indicium ponit: ἀψευδεῖ δὲ πρὸς ἄκμονι χάλκευε γλῶσσαν. Nam dubio pro-
cul lingua si fabricata fuerit ad incudinem, ferrea erit: si ferrea, solidissimæ firmi-
tatis. Mendacia enim imbecilla sunt, quia tempus veritatem in lucem adducit,
atque ita mendacium euanescit. Sanè quidem hodie vel vulgò dicitur veritatem
ad malleum durare, quod idem ferè est, quod Pindarus ad incudinem dixit. Pos
sent autem alia multa sermone super hoc examinari, atque hinc ad Apollinis ple
ctra, & multiplices Musarum choros sterni via, si præcipuè dentes ad linguam
socij conferantur: sed quoniam ego iam edentulus nullam eis amplius gratiam
debeo, cur mihi sit pro eis laborandum nusquã video. Præter hæc cùm reliqua
linguæ disputatio de gustu nos appellet, eaque sit potius physica quàm historica,
ad Leonicenum hæc meo calculo transtulerim. Consensere reliqui, neque inui-
tus ille ita loqui cœpit.

C
DE GVSTV.

Empe, vt susceptum prosequar argumentum, si de oculis, de auribus, de
naribus, quid præstare queant, disseruimus, gustatus quoque his accedit,
seque tractari postulat, ne per ignominiam præteritus videatur. Est autẽ
hic duplex apud Ægyptios, quorum sacerdotes si delibatum aliquid leuiter, ne-
que tamen plenius gustatum significare vellent, hieroglyphicum linguæ inter
primores dentes nonnihil exporrectæ proponebant. Sed si absolutam gustus
plenitudinem ostendere curassent, primores gutturis partes, quæ intimæ adhæ
rent linguæ, figurabant. Asserebant enim illi, quod Medici nostri etiam nonnul
li prodiderunt, perfectum gustum in linguę radice consistere: inde enim neruos
quosdam, & sentiendi vim illam prouenire. Neque tamen sum ignarus, esse mul-
tos, qui gustatus prærogatiuam attribuunt palato. Sanè Diogenes explorari sa
porem aiebat propter fungositatem mollitiemque linguæ, perque commissas illi
corporis venas, perfundi sapores ad sensum elicitos, nõ aliter atque spongia exu-
ctos. Huiusmodi verò sensum in anima sedem suam posuisse. Quamvis verò di-
cat Alcmæon, humore teporeque, atque adeò mollitie linguæ sapores internosci,
Ægyptij nequaquam cognoscendi saporis instrumentũ solam linguam esse con

ſenſerunt, ſed cum multis alijs, palatũ præcipuè participem agnouere: & in nõ- D
nullis, quæ gutture carent, ſimile quidpiam linguæ eſſe, vt in quodam piſcium
genere qui ventrem habent ori propinquum, ineſſe intus ſentiendi facultatem.
Sunt & alij rerum naturalium ſcriptores, qui linguã aiunt ſapores quidem ſen-
tire & iudicare: eorũ verò ſuauitatem amaritudinemq́ in deſcenſu, vnde deglu-
tiuntur, exploratò ſentiri. Quare Philoxenus magis fortè quàm philoſophi ga-
neæ peritus, gruis gulam optabat, vt voluptas illa longius deglutiendo produ
ceretur. Quãtum verò ad palatũ pertinet, ſcimus Catonem guſtus ſedem in eo
eſſe credidiſſe. Nam cùm lurconi cuidam ambienti, vt inter eius familiares reci-
peretur, negare vellet, ei dixit, nõ poſſe ſe cum eo viuere, qui plus palato quàm
corde ſaperet. Aduerſus tamen Ægyptiorum, & horum omnium opinionem
inſurgit Ariſtoteles, qui linguam in primore ſui parte vim perfectius ſentiendi
ſaporem, obtinere contendit: nam interiore ſi tangat, minus illam ſentire: quod
in catapotijs ex aloë, vel amariore aliquo ſucco paſtillo've deuorandis, manife
ſtius experimur. Nam cùm illa intra duorum digitorũ ſummitatem contenta in
imas fauces immiſerimus, vix tantillũ ſentimus amaritudinis, quę ſi quis lingua E
vel ſumma lambat, vix ferre poſſet. Videtur verò natura ipſa, vti rectè reliqua,
ita hoc ſapientiſsimè cõſtituiſſe, vt hæc ſentiendi vis iuxta labia, & in prima con
ſiſteret lingua, quò ſapores omnes admittendos exigendos've, anteaquàm ori
demandarentur, exploraremus. Quòd verò quiſpiam dicat eo vehementiorem
eſſe ſaporis guſtatum, quo magis cibus ingeſtus ori opulentius & contantius
mandatur: reſpondent periti homines, non ideo maiorem guſtandi vim in radi
ce linguæ inſitam eſſe, ſed propter diuturniorem moram, & affluentiorem ſapo
ris copiam vehemẽtius ſentiri. Hæc atq́ alia multa priſci philoſophi inter ſe diſ-
ſidentes prodidere, vt minimè mirum ſit eos de rerum principijs, & alijs à ſenſu
remotis diſſentire, ſi re ſuper omnibus tam explorata diuerſi abeunt, nec certi
quicquam conſtituere potuerunt.

DE ORE ET DENTIBVS.

SEdenim vt iam ad totius oris fabricam conuertamur, Ariſtandri Tel-
meſij ſententia eſt, os & eius partes eſſe quaſi hieroglyphicum quod- F
dam domus, dentes cumprimis incolas oſtendere. Hoc verò duplici-
ter accipi: aut enim domeſticos eſſe, aut alienigenas. Itaq́ ſuperiores dentes do-
meſticorum incolarum ſigna eſſe, propterea quòd pars illa ſuperior toto ferè ca
piti adglutinata eſt atq́ cognata. Inferiores verò alienos ideo commonſtrare,
quòd maxilla ea, quæ illos ſuſtinet, tota ſit mobilis, atq́ ita aduentitiam neſcio
quid præ ſe ferre videatur.

DETRIMENTVM.

SVnt autem qui detrimentum per dentes putent ſignificari, in ijs quæ in ſer-
mone vel voce cõſiſtunt, eiuſq́ famam dilacerari, obtrectantium calumnijs
obiectã. Nam & poëtæ oratoreſq́ omnes hinc mordere, carpere, rodereq́ me-
taphoricè dixerunt, quoties cuiuſquam nomen ſcurriliter traductum, aut hoſti-
liter infamatum innuere volunt. Sed quòd planos tantùm in huiuſmodi ſignifi
catum coniectores ponunt, Satyrici noſtri ad acriorem vim amplificandam ge-
nuinum adhibuere, & alij caninos etiam immiſcuerunt.

VERECVNDIA.

APud philologos hieroglyphicũ verecundiæ os videtur eſſe: vnde de impu-
den-

A dentibus dici solet, eos os non habere. Hinc Cato Maior Lentulo, qui sputũ in eius faciem eiaculatus fuerat, absterſa tantùm facie dixit: Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negant os habere, argutè vulgatam hominis impudentiam notando, quamvis de sputi copia dicere videretur.

AMOLITIO.

NEq́ nescius sum pro amolitione, vt ita nunc dicam, veteres expuendi gestũ vsurpasse: vt Theocritus, ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον. & multa apud alios huiusmodi, quæ recitare superfluum esset. Nam quæ maximè abhorrebant, quæq́ opprobrio habebant, ea ignominia designabant. Quin & veteribus Christianis mos fuit, estq́ adhuc, ad immunda verba expuere, quodam veluti expiationis modo. Ita illud apud Tertullianum lib. ad vxorem altero, accipiendum: Cùm aliquid immundum flatu expuis.

HOROSCOPVS.

SEd vt os tandem comprimam, vno adhuc hieroglyphico illud obturabo, quod apud Horũ Niliacũ habetur, vt cibo super aliquid attingamus. Nam B illic per hominem qui horas comedat, hieroglyphicum explicari tradunt horoscopum intelligendo: nõ quia horas comedat homo, quod fieri minimè potest, sed quia ab horis alia atq́ alia humano generi alimẽta subministrãtur. Huiusmodi verò horarum pastum commodè fortè exprimere poterimus, si ex vniuscuiusq́ horæ prouẽtibus aliquid decerpserimus, puta, rosas, spicam, & pomum aliquod, quæ in vnum fasciculum colligata, ori adaperto admoueantur. Horas porrò hic intelligendum tris eas anni partitiones, quæ suo quæq́ tempore singula maturant, ver quippe, æstatem, autumnũq́: quæ tempora Ægyptij, quatuor vnumquodq́ mensibus nostris complexi sunt, ex Hori regis partitione, à quo his etiamnum nomen horis inditum, vt quadrimestris esset vnusquisq́ eorum annus; de quo diffusius alibi. Quin Persę atq́ Assyrij, quos nos annales, horas vocitarunt, & Græci horographos eorum scriptores. Apud Lucianũ enim legimus, ὁ μὲν κύκλος παλαιὸς τῶν περσῶν βασιλέως, ὡς δηλοῦσι οἱ περσῶν καὶ ἀσσυρίων ὧροι. Cùm verò Horus ab Ægyptijs Apollo esse prędicetur, nostri vnà cum Gręcis nomen idem ad quatuor & viginti horas transtulere, quas Solis esse filias Homerus dicit: de quibus, vt hoc κατὰ πάρεργον ponã, veterem habemus fabulam, Horomazen, C cùm in mundi fabrica, reliqua digessisset, quatuor & viginti deos in ouum inclusisse. Id cùm Arimanij gnati ludo perforassent, bona malis immixta prodijsse, atq́ ita quantacunq́ fruamur iucunditate, quocunq́ simus gaudio exhilarati, serus quid vesper vehat, nos nescire. Hic cum finem facere visus esset Leonicenus, ad inclinatum iam solem aspectans Ranerius: At nos, inquit, quid serus vesper aduexerit probè scimus, qui bonam huius diei partem tam iucundis sermonibus exegerimus. Vtinam verò sæpe daretur occasio istiusmodi conuentus celebrandi: & cum dicto, salute dicta surrexit: quod & alij fecere, die prius constituto, quo iterum essent conuenturi: illi domum, ego in nauim abij, mox Florentiam, quò fueram, vt scis, per Iulij Card. domini mei literas accersitus, atque ibi primo quoq́ tempore, tam ea quæ ex te audierã, quàm quæ viri illi eruditissimi disseruissent, quæq́ convenire mihi visa sunt, in commentaria mea Ægyptiaca transtuli, vestra ope fretus & latius et plenius explicandi multa, quę curta & angusta nimiũ compererã apud autores posita: neq́ verò siuit me temporis breuitas quæ quisq́ disputasset ad amussim dirigere, & ipsa quę audissem verba repræsentare, quod nonnulli ex amicis à me postulabant: id enim nego-

tium multũ mihi temporis abstulisset, nec meæ me occupationes id facere permisissent. Satis igitur à me factum puto, si res ipsæ breuiter, quantum memoria complecti potui, recitatæ sint. Verùm agè benignissime Patrue, Aristarchum indue, atq; hunc castigandi laborem minimè grauem ducas: quęq; me rectè meminisse compereris, asterisco insignias: quæ segniter & oscitanter excepta, obelo desodices, vt ego hæc alijs communicaturus, iudicio adiutus tuo, audentius id facere confidam. Vale. D

AD SEBASTIANVM CORRADVM DE IIS QVÆ PER HVMANVM COR, ET GENITURÆ VASCULA SIGNIFICANTUR, EX SACRIS ÆGYPTIORUM LITERIS.

ECce tibi Cor meum, Corrade iucundissime, cui etiam addidimus genituræ vascula, eáq; mundissima pudicissimáq;. Cor quidem à meo desumptum, qui summā eruditionem tuam, frugalissimũ studium, acutum deniq;, quo polles, iudiciũ, et multum admiror, et plurimũ diligo. Genituræ verò vascula, causa tua, à quo fruges tot proficiscuntur, quibus studiosi omnes auidissimè pascuntur: quémq; hactenus cibum vel putridũ vel adulterinum sæpe mandere coacti sunt, tua nũc cultura, tuo studio diligentiáq; valeant iam recenti, maturo, legitimóq; frui. E *Neq; fructus huiusmodi ex Ciceronianis tantùm hortis electi, sed ex totius Latini nominis possessionibus agrísq; decerpti, quorum hactenus arbores vel teredinibus, vel erucis, vel visco, vel vlceribus, conductorũ plurimùm negligentia, nescio qua, vitiatæ fuerant, per te nunc perpurgatæ, cultæ, sarritæq;, in pristinam rediere viriditatem, vberrimam incoluméмq; feracitatem. Sed quod etiam pertinet ad vascula tam in diuinis nostrorum literis, quàm in sacris Aegyptiorum, neq; non apud Græcos, præter ea quæ à corde desumuntur significata sermonis ipsa quoque indicia sunt. Qui cum igitur ego libentius sermocinarer, quàm tecum, qui spontè me in tam vtilium sermonum tuorum partitionem admisisti, qui clarissimo Egnatio collegam consularem me in Quæsturæ tuæ cognitione creari procurasti? Quare mihi videbor non sine magna voluptatis sensu loqui tecum, quotiescunq; memor ero scriptorũ meorum, qualiacunq; sint, aliquid à te legi, non id fortasse ingenio & eruditioni tuæ responsurum, aliquod tamen daturum mei erga te animi testimonium.* F

DE CORDE.

VIRI PROBI SERMO.

VT verò à corde exordiamur, per id ita concinnatum vt loro catenulàve suspensum à gutture propenderet in pectus, probi hominis orationem indicabant, vt qui mentiri aut fallere nesciret, sed vti vulgò dici solet, ea ex ore proferret, quæ corde concepisset: ea scilicet loqueretur, quæ ipse sentiret, omni fuco mendacióq; procul. Hoc ipsum Cicero, toto pectore, de synceritate loquens, dicit. In pectore enim sedē habere cor, manifestum. atq; illud, Aperto pectore, frequentissimo eorum vsu, qui citra fucũ loqui se profitent. A' quo loquendi candore Mercurius fuerit ἀργυφόντης appellatus, candidũ enim veteres ἀργὸν dicebant.

A cebāt. Præterea pectus pro recessu quodam accipitͤ sapientiæ. Vnde Horatius:
Non tu corpus eras sine pectore.
Et in hanc sententiam accipit Ambrosius, quòd Apostolus ille, qui ante alios diuina sapientia donatus est, ad CHRISTI pectus reclinet in cœna caput.

CONSILIVM.

ATque hæc illa est bulla, quæ puerilis ingenuitatis insigne fuit, de qua multa suo diximus commentario. Quoniam verò cordis erat eius figura, admonitos inde pueros volebant, vt frugalia semper consilia secuti, corde præstare conarentur: corculum enim veteres pro solerti & acuto dicebant. Et animæ partem rationis participem, cor appellari solere dicit Adamantius. In huiusmodi significatum accipi locum illum Pauli, epistola ad Rom. Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. Quis enim putet, quòd dicit, in cordibus, in membro corporis quod cor appellatur, tanquam in membrana aliqua legem scriptam intelligi? vnde enim caro tantos prudentiæ sensus concipere vel ostentare posset? aut tanta memoriæ receptacula continere? Nam & quòd diuinæ literæ cor Dei sæpe nominant, intelligendum ex eo arcanum illud diuinæ sapientiæ, quæ à patre est: vt Psalmo, Eructauit cor meum verbum bonum, innuens filium IESVM Christum altæ illius sapientiæ mysterio genitum. ita Eucherius.

B

VITA.

ITa verò in consilij significatum accipi cor plerunque solet, vt humanæ etiā vitæ rationem præ se ferat, quod ex pernicioso auspicio Cæsaris exploratum. Ille enim quo primùm die in sella aurea sedit, & cum purpurea veste processit, valde consternatus est cum Spurina aruspice suo, corde in extis bouis optimi non inuento: aiebat enim ille, vereri se, ne consiliū & vita Cæsari deficeret, quorum vtrunque à corde proficiscitur. Nam philosophorū omnium consensu, nullum animal sanguine præditum, sine corde & iecinore inuenitur: qua de re quæstio magna inter eos fuit qui diuinationis præcognitionē eiusmodi profitebantur, potuerit'ne hostia sine corde viuere, an ad tempus amiserit? quanquam Cæsar id elusisse fertur, audacioriq́ue animo respondisse lætiora quædam, neque pro ostento ducendum, si pecudi cor defuisset: quod quidem non semel, sed bis ei sacrificanti, quod meminit Plinius, accidit, vt cor in extis non inueniretur. Neque
C Cæsari tantùm non inuentum in hostijs, peractum vitæ tempus ostendit, sed & Heluio Pertinaci eo die, quo occisus est, sacrificanti, negatur in hostia cor repertum, & cùm id vellet procurare, caput extorum non deprehendit. Et Theologi nostri secuti Prophetarum dictata, consilium in corde residere dicunt, in eoque agendorum omnium radicem statuunt, docente Domino, in corde esse quod coinquinat hominem: & vbi mundo corde sacræ literæ habent, synceras intelligunt cogitationes. Quaq́ue ratione consilij symbolum est, eadem pro illa intellectus parte, à qua regimur, figuratur: vt illud: Quare cogitationes ascendunt in corda vestra? ascendunt, dominantur, primum ita locum asciscunt sibi, vt vestra omnia consilia conculcent. Ita verò facit cor ad animam, quæ vitæ nostræ materia est, vt prisci vates illi animæ receptaculum esse cor significaturi, id hieroglyphicè animæ ventrem appellarint: atque ita intelligendum esse illud apud Hieremiam: Ventrem meum, ventrem meum doleo. Hesychius ait: Nam quem ventrem? Ipse subinfert: Et sensus cordis mei conturbati sunt: ideoq́ue intestina huiusmodi aqua lota offerre admonemur in holocaustum, hoc est, abditas latentesq́ue cogitationes eluere, & diligenter abstergere.

NILI DILVVIVM. D

SAcerdotes Ægyptij cœlum & terrā diluuio liquescentes, exundationē quippe Nili, quę tam à terra quàm à cœlo esset, vti alibi disputatum, ostendere cùm vellent, cordis simulachrū proponebant, cui lingua esset applicita: ex corde quidem Nilum ipsum intelligentes, qui sua potens vi affluentissimā humoris copiam è terræ visceribus educeret, vti motus omnis à corde principiū habet. Sanè illi, cordi totius corporis principatum, præfecturam, arbitriumq́ tribuunt, ac perinde Nilum Ægypti dominum agnoscūt, neq; quicquā aliud eam esse, quàm Niliacæ alluuionis vliginem profitentur. Per linguam verò confluentes vndecūq; imbrium eluuies, quas eo quo plurimum inturgescit tēpore in Æthiopia maximas fieri compertissimum habebant, quibus in Nilum collabentibus cataclysmo facto Ægyptum vniuersam sub aquis mersari, veluti lingua humore vndecūq; ad ipsam confluente, semper in vdo est, & aliquo semper corriuio irrigatur alluiturq́. Quoniam verò illis fertilissima rerum omnium vbertas à Nilo est, rerum itidem causas omnium originemq́ in humorem referebant, omniumq́ parentē, omni reiecta controuersia, celebrabant. Quorū opinionē Thales Milesius secutus, ex aqua omnia sensit esse, & in aquam vicissim reditura: principium quippe animantiū omnium esse genituram, eandemq́ humidam: ex quo simile esse veri iudicabat, ex humore oriri omnia: quæ ratio fuit vt maritum Græci potionis nomine nuncuparent: πόσις enim vtrunq; horū significat. Præterea stirpes omnes humido aluntur, humido ad fruges euadunt, humoris autē penuria interim exarescunt. Solis ad hęc ignis, siderumq́ omnium aquarum exhalationibus alitur: quinimò & mundus ipse, vt præstantissimi philosophorum asseuerant: quod quidem apud Aegyptios tam persuabiliter receptum erat, vt Solem & Lunam non curru, sed nauigio vti dicerent, ad nutrimentum scilicet & generationem eorum hoc referentes. E

AEGYPTVS.

PRæcipuam autem Aegypti effigiem ex imagine cordis in ardenti ara thuribulóve cōsidentis, ostēdere consuerūt: calida enim ac humida est Aegyptus, in Australibus pręsertim locis, quemadmodum & cor: idemq́ in sinistram hominis partem toto declinat turbine. Alibi verò Antarcticas regiones, sinistras ab eis appellari docuimus: in illis autē oriri Nilum, in quo summa eorū religio, & à quo paulò antè omnia proficisci, ex eorundem institutis dicebamus. Quod verò pertinet ad thuribulum, Hippon philosophus, vt ex Cratete didicimus, fabula cui titulus πανόπται, cœlum veluti præfurnium esse dixit, homines verò carbones. Sed hæc melius ex Homero declarabuntur: ait is, nullius disciplinæ quantumlibet remotæ nescius, Iouem cum reliquis dijs, Solē quippe stellasq́ omnes ad Æthiopū epulas inuitatos accedere, quasi velit id, quod paulò antè dicebamus, innuere, hauriri ex vdo nutrimenta sideribus. Accumbunt verò apud Aethiopas, quia circa Oceani oram non nisi Aethiopes habitāt, quos vicinia Solis, vel diuturna parallelorum mora vsq; ad F

nigri

A nigri coloris speciem exurit. Oceanũ autem quemnã alium hic intelligamus, nisi Nilum, cui antiquissimũ id cognomentũ fuit, propterea quòd Nilum illi, vti dictũ, totius humoris fontem arbitrarentur, Ægyptumq; ipsam suapte vi tãtam aquarum redundantiã euomere? Erit itaq; cor Ægypti instar, hoc vti sanguinis, ita hęc primariũ totius humoris receptaculũ: thuribulum verò conuiuas ipsos, vtpote sacrificulos, indicabit hostiarũ super ignẽ positarũ nidore exhilaratos.

ARDENS ORATIO.

Sed cur nõ potius dicamus, cor ita in thuribulo positũ significare orationes, preces've, quæ puro ex corde proferuntur ad Deũ? idq; esse thus illud mundum, quod sibi Deus offerri mandat in diuinis literis, ex quo scilicet odorem capiat suauitatis. In Euangelio Matthęi, vbi Dominus perperàm agere Pharisęos inquit, qui nõ obligare iuramentũ, quod per altare fieret, arbitrabant̃, sed quod per donum altari illatum: Adamãtius cor hominis inter alia significata idem & altare intelligit: per votum verò, recti alicuius operis deliberationem, quod faciundum simulac insederit animo, oblatũ, vti votum, interpretatur. Nam & La

B tini vota alia cõcepta, alia nuncupata vocãt. Priora illa sunt de quibus hic intelligit Adamantius. Quoniã verò multi palàm dona hæc eleemosynarũ, precum, ieiuniorũ, offerunt corde, tamẽ sunt alieni à Deo, hi Pharisæi sunt cęcorũ duces, qui quæ exterius perpendunt, quæ verò interius sunt minimè contuent̃: ita per dona iurandũ censent, non per altare, à quo donis ipsis accidit sanctitas. Monet igitur Dominus vt cõsideremus cuiusmodinam ex corde eleemosynæ, vel psalmi, vel preces, vel ieiunia offerant̃: atq; ita qui teste altare, hoc est, cor & cõscientiã appellat, per altare iurat, ac perinde omnia quæ continent̃ in eo, cõplectitur.

COELVM.

Plutarchus hanc cordis effigiem subiecto in foco succensam, cœlũ indicare contẽdit, animumq; illum, qui propter ęternitatẽ nulli vnquã senectuti obnoxius est. Et Apuleianus Trismegistus ab Hippone nõ admodũ diuersus, Ægyptũ cœli agnoscit imaginẽ, ijsq; omnibus ęquiparari, quę in cœlo gubernant̃, exercenturq;: et si dicendũ sit verius, terrã eam totius mundi templũ esse. Quinetiã inuenias apud nõnullos, vniuersum terrarũ orbẽ in diuinis literis nõnunq̃ Ægypti nomine nũcupatũ: vt eo Psalmi loco, Veniẽt legati ex Ægypto: ꝓpter-

C ea q; vniuersam terrã eodem, quo Ægyptus, modo coagmentatã imaginentur.

CLIBANVS.

CONSCIENTIA IGNE EXAMINATA.

Facit verò ad hanc cordis significationẽ Clibanus in diuinis literis passim propositus, cui cor hominis aptissima cõfertur similitudine, de quo tam frequens in Mosaicis libris, et Prophetarum aliorum oraculis mentio reperitur, siue per similitudinem, siue sit pro instrumento sacrorum positus. Clibanus enim pręfurnium est apud Latinos: per eius figurã interpretes cor hominis, vti dictũ superius, intelligunt. Nam quædã Deus apud maiores nostros, veteres inquam Prophetas apponi sibi vult Clibano cocta, hoc est, tacita mẽtis agitatione examinata, cũ scilicet nos erroris pœnitet, et cõscientia nostra ardore quodam occulto intra se succendit̃, vitiũq; ipsa suũ paulatim exurere contendit.

SACRORVM ARCANA.

Adamantius putat ex Clibani forma, quæcũq; in diuinis literis profundiora vel inenarrabilia sunt, significari, quippe quæ recondita delitescunt in

ſenſu mētis, neq; facilè ad imperitum vulgus proferri poſſunt: ſunt enim multa D
huiuſmodi, ſicuti de Camelo, & Sue, altero quidem ruminante, ſed qui pedem integrum habeat: altero verò bifidam pręſe ferēte vngulam, ſed qui minimè ruminet. Ita etiam de Adamo per Euam aſtu ſerpentis deceptā, in præuaricationē adducto, quarum hiſtoriarū myſticum ſignificatū locis ſuis expoſuimus ex Philone. Apud Ezechielem, vt ad Adamantium reuertamur, quæ de Cherubino vel de Deo media ſui parte ſuccēſo, vel de admirabili illa viſione, ſunt literis demandata, niſi coquantur in Clibano, neq; quidem mandi, neq; deuorari, ita vt ſunt cruda, poterūt: hoc eſt, vt cruditatem hanc interpretemur, niſi qui latet interius ſenſus diuini calore ignis molliat, excoctusq; ita cibus fiat vt mandi poſſit, & ad nutrimentum aſſumi, aliquid ſemper occurſabit, aſperitate ſua difficile, quod ab eorum guſtu mortales auertat. Oſeæ dictum eſt: Corda eorū ſicut Clibanus incaluerunt: quod longè ſeciore à ſuperioribus ſenſu tunc fieri intelligendum eſt, cùm vitiorum ardor cor ipſum interius exurit, quippe cùm mortales flagranti cupidine incenſi, ſuam ipſimet perniciem affectantur: in medio enim hæc poſita ſunt, vtrum res ad ſacrificiū coquere, an exurere potius inutiliter velimus. Atq; ita Clibanus varia interioris affectus habet ſignificata, proq; ſenſu myſtico figurat. Minimè verò prætereundū videtur, quod Hieroſolymitanus Heſychius hieroglyphicè ſupèr Clibano philoſophatur eo Leuitici loco: Cùm autem obtuleris ſacrificiū coctum in Clibano de ſimila. Nam per Clibanū Mariæ virginis vterum ſignificari tradit: Clibano enim ignis ſuperponit, qui ſupponitur in craticulæ miniſterio. Veluti enim Clibanus & ignem & panem coquendum deſuper accipit, ita Dei genitrix ſpiritum ſanctum, & Dei verbum in vtero ſuo conficiendum maturandumq; ſuſcepit: & quæ multa in hanc ſententiam proſequit. Eſt verò Clibanus, tum furnus, tum ſartago, aut teſta quædam grandior, operculo vel ferreo, vel ex ære pręmunita, ſupra quod ardētes prunæ ingeruntur, vt quod intrà poſitum eſt, coquatur, cōdiatúrve. alicubi totum hoc opere figulino conficitur. Ad huius autem ſimilitudinem formata eſt pectoris concauitas, per quam ſpiritus vltro citroq; commeat. Columella ſcrobem Clibano ſimilem fieri monet, vt imus quàm ſummus ſit patētior, quo radices latius euagari poſsint. Ex hac itaq; forma nonnulli Prophetarum ſcripta Clibano ſimilia dicunt, quæ plus habeant in receſſu, quàm ore ſummo polliceantur. E

DE SARTAGINE.

EST & Sartago ab hieroglyphicis huiuſmodi non abſimilis: nam eodem penè ſignificato, ſacrificium Deo facturi, quædam in ſartagine frigere iubemur.

RESIPISCENTIA.

EA tamen differentia, quòd in Clibano tacitæ conſcientię ſtimulus adurit, in ſartagine culpam agnoſcimus, eáq; noſmetipſos incuſando ream facimus, quasq; mereri nobis videmur pœnas vltrò depoſcimus, & modò hūc modò illum errorem ſolicita repetitione verſantes animo, quæ ſatisfaciendi ratio nobis reliqua ſit, agitamus. Alij rem eò trahunt, vt prophetarum oracula toto mentis ardore verſanda ſubmoneāt: inde enim fieri, vt repetita ſæpius, & inter ſe cōglobata, facilè intelligi & explicari poſsint, vt hinc eam ſaltē quæ ad mores pertinet doctrinam aſſequamur. Alio verò modo ſartago apud Heſychium accipitur pro cruce Chriſti: ſiquidem cibus, qui prius ineptus erat ad mandendum, ſimulatq;

A mulatq́ꝫ sartagini fuerit incoctus, mandi potest: ita corpus Christi antequã pateretur si foret esui exponendum, vt ipse de se sæpe futurũ aiebat, abominabantur humanæ aures, respondebantq́ꝫ omnes, durus est hic sermo: quomodo potest hic corpus suum apponere vt manducetur? post crucem verò patefactũ est, id diuino munere dispensationeq́ꝫ fieri posse: nam totũ illud mysterium in Christi passi commemorationem institutum est.

DE CRATICVLA.

Craticula tota prorsus Hebræorũ esse videtur, sed enim Cyrillus hieroglyphicum in ea agnoscit Ægyptiacum.

IRA.

Ait enim eam subiecto igni, & corde superimposito, furoris & indignationis apud sacerdotes illos indicium fuisse, vt ex eo scilicet cordis bile succensi excandescentiam ostenderent.

POENITENTIA.

B Nostri hoc sanctius intellexere, qui Craticulam pœnitentiæ signum posuere (liceat verò mihi Theologorum dictata sectanti, eorum interdum vocabula vsurpare) non tamen hinc tacitam mentis exulcerationem intelligentes, sed amaritudinem conscientiæ minimè simulatam, manifestissimis verò conspicuam argumentis: quippe vbi luctu, lachrymis & lamentatione conficimur ob ea, quę nequiter, improbè atq́ꝫ iniquè patrauerimus, vnde mox fletus ex intimo cordis fonte prorumpens carnem maceret, ieiunia debilitent, abstinentia comminuat, atq́ꝫ arefaciat. Hæc enim est illa in propatulo posita sui conflictatio, quę succensos diuini amoris igne carbones omnibus ostẽdit, exemplumq́ꝫ alijs prębet, qua se quis ratione possit abnegare. Hinc nonnulli quos ardens inuitat ad æthera virtus, non flagrantem modò animum præ se ferunt, verùm & corpus ipsum tormentis obiectare non dubitant. Talis olim pientissimus Laurentius fuit, qui dum edaci corpus igne torreretur, longè magis animo in ipsius Christi amorem accendebatur, sacrificiumq́ꝫ Deo sanctum & immaculatum, interius cor, exterius corpus, in vera craticula vstulatus offerebat. Nec tamen sum nescius Adamantium hæc, quæ de craticula dicta sunt, ad diuinæ lectionis in-
C quisitionem adducere, cùm ea scilicet ardenti studio consectamur, quæ nullo obtecta velamine vnicuiq́ꝫ sunt intellectui peruia, cuiusmodi scilicet est sensus, quem historicum Theologi nominarunt. Qua verò ratione craticula Christi mortem & resurrectionem significare possit, apud Hesychium videndum, Leuit. 11. eo loco: Si autem in craticula fuerit sacrificium.

CONDITORIVM.

Ex eo autem quòd cor in abscessu pectoris latitat, & intra pręcordia se reducit, diuinæ literæ cor plerunq́ꝫ non tam pro ijs quæ in abdito profundoq́ꝫ mentis recessu conduntur, quàm pro quarumcunq́ꝫ rerũ receptaculo, vbi hæc in diuturnum tempus asseruandæ reponuntur in occulto, per cordis effigiem exprimere consuerunt. Vnde in sepulchri etiam significatum cor accipiunt. Christus enim Euangelio manifestè sepulchrum cor terræ nuncupauit: Sic erit, inquiens, filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus.

CONCORDIA.

Neq́ꝫ verò me pigeat iuniorum etiam inuentum antiquis his subtexere, qui cõmenti sunt in concordiæ significatum duo corda vinculo colligata figu-

rare, quod à corde vocabulum, non à citharæ chordis deductum existimarunt. D

DE SPINA DORSI.

Ossa quin etiam & neruos aliquot Aegyptij inter hieroglyphica retulere: cuiusmodi os illud est, quod à summa ceruice multis distinctum internodijs per vniuersum dorsum excurrit.

TITILLATIO.

PEr eius enim picturam, nequitiam petulciorem, concitatamque titillationem significabãt: siquidem humanam genituram à cerebro delabi, perque id ossis defluere, non Aegyptiorum modò, sed multorum etiã aliorum opinio fuit, Alcmæonis verò præcipua, quam vnà cum Hippocrate poëtarum aliquot autoritas confirmauit. Sentire hoc ipsum Plato videtur, dum seminij vim vertebralis ossis defluuium esse tradit. Hinc Maro:

Exoriare aliquis nostris ex ossibus vltor.

quod ad Anaxagoræ ὁμοιομέρειαν nonnulli referunt, cuius opinionem Lucretius acriter incessit, quòd putarat is,

Ossa videlicet ex pauxillis atque minutis
Ossibus, & sic de pauxillis atque minutis E
Visceribus viscus gigni, sanguenque creari,
Sanguinis inter se multis coeuntibus guttis.

Democritus eam ex totis prodire corporibus, præcipuisque eorũ partibus, veluti carnosis, fibris, & ossibus, arbitratus est. Cæterùm philosophorum & medicorum plurium diligentia secus rem inuenit, qui genituram minimè esse ossis vllius medullam, sed sanguinem potius asserunt: quibus Pythagoras etiam adstipulatur, dum eam probatissimi sanguinis spumam esse contendit, ac alimenti nutrimentũ. Huiusmodi porrò sanguis ab hepate ad renes immittitur, per meatus inde ad id aptos flexuoso quodam tramite ad testes dilabitur, quod in dissectionibus apertissimè compertum est. Vnde Anchises apud Maronem paterna impulsus charitate clamat:

Proice tela manu sanguis meus.

Quod ad imitationẽ Pindari dixisse videt̃, qui Nemeis ita, πλαγχθὲν ἄορι φέγγος αἰχμᾷ δ' αὐτόθεν ζῶ, πὸτ χειρ' αἷμα. Quidam philosophorũ rerum venerearum libidines in iecinore contineri arbitrati sunt, quod à Lactantio quoque memoratur lib. de F Artificio. Et Mathematici iecur à Venere regi autumant, in eoque amoris sedem poëtæ omnes agnoscunt, dum Cupidinem iecur sagittis appetere vlcerareque cõqueruntur. atque ita VII. Prouerb. Salomon: Donec trãsfigat sagitta iecur eius. Verùm aliud est concupiscere, aliud cõmoueri ad procacitatem: alterum enim mentis, alterum corporeæ munus est viuacitatis. Quæ verò ad iecur pertinent, in Vulture satis examinata sunt. Sedenim cùm renes ossi, quod suprà posuimus, adhærescant, non imperitè figmentum hoc suum Aegyptij cõmenti sunt: nam & Astronomi renes & genituram in Veneris potestate cõstituunt. Renes ait Varro ita dictos, quasi riui ab his obsceni humoris oriantur. Quòd verò & lumbi eidem ossi adiacent, Aegyptij per lumbos Venerẽ innuebant: hinc apud Comicos & epigrãmatarios poëtas vbi quid lasciuius enunciandum fuerit, frequens adeò de lumbis mentio, dum fluctuantes eos alij, alij exporrectos, alij aliter dicunt. Tangit & Persius hoc, vbi lasciuorum poëmatum recitationem incessit, dicens: Cùm carmina lumbum intrant. & inferius: Summa delumbe saliua. Habemus & in sacris cõcentibus, vsque ad noctem renes increpuisse, et impletos

A tos illusionibus lumbos. Et Gen. XXXV. Reges de lumbis tuis egredient. Præterea vbi Paulus de Leui ad Hebræos scribit: Adhuc enim, ait, in lumbis patris erat, quādo obuius ei factus est Melchisedech. Neq; tamē inficias ierim, aliquot diuinarū literarū locis lumbos poni pro virtute, vt XII. cap. Regum tertij, qui tamē apud Hebręos primus inscribitur, vbi Roboam seniorū spreto consilio salutari, adolescētiorū, in quorū adulatione fuerat educatus, animos prætulit, qui ferociores erant: suaserunt enim illi vt rex iuuenis & imperitus rerū, fortē se atq; terribilem populo ostentaret, & ita loquerētur ad eos: Minimus digitus meus cōpactior est lumbis patris mei. quo responso amaritudinis pleno factū est, vt statim à tribubus decē desertus fuerit, regno quod pater auxerat, ad duas tantū tribus imminuto. Quamvis verò diuinæ literæ lumbis plurimū tribuāt, vbi de genitura mentio sit facienda, nō illæ tamē ossa ipsa ex Ægyptiaca disciplina reijciunt. Nam vbi Laban accipit hospitio Iacoben sororis suæ filiū agnitū, significare volens etiā ex patris consanguinitate eū sibi coniunctū esse, Os, ait, meū es, & caro mea: quasi ad id respiceret, quod veteres pleriq; philosophi tradidere

B ossa ex virili semine in embryone gigni, ex materna verò genitura virili circūfusa, carnē ipsam fieri. Sed quòd alicubi Lūbos, in vulgatis habetur editionibus, Symmachus vertit latera: sed eodem vtrunq; significato, concupiscibilis animę pars, signatur: iuxta enim latera renes sunt. In lumbis sanè maxima, aiunt interpretes, esse solet incitatio ad concupiscentiam, aduersus quam renes nostros & cor nostrū aduri, in sacris adorationibus suppliciter imploramus, quippe vt & naturali appetitui, & voluntati simul obsistere valeamus. Hac de causa dicebat Apostolus: State pręcincti lūbos vestros, vero tamen cingulo, hoc est, voluptate ea, quę vera sit, quę scilicet à castitate & cōtinentia oritur: quod dubio procul est à Domino desumptum, vbi præcinctis nos iubet esse lumbis. Nam & apud Romanos cinctus armatū strenuūq; significat, vt discinctus contrà imbellem & effœminatū. Iam & hostiæ renes ignibus traditi, dubio procul significant genitalium partiū ardores extinctos esse: quicq; omne quod pingue est de renibus & omnibus interioribus obtulerit, tūc verè purgatus omni libidinis vitio, pro delicto hostiā iugulauerit. Sed quoniā hęc in diuinis literis & sępe & multipliciter habentur, non importunū fuerit, quod ad hanc sententiā facit, locū ex Leuitico

C repetere, vbi de pacificorū sacrificijs agitur: vbi sanè legislator iubet duos renes cum adipe quo teguntur ilia & reticulum, siue, vt alij edūt, fibras iecinoris cum renunculis, adoleri super altare in holocaustum: ex his, vt ait Hierosolymitanus Hesychius, legislator vult nuptiarū desiderium offerri Deo, vt prolis causa, non fornicationis, proueniat, & honorabile sit coniugiū, & torus immaculatus. Iungit verò iecur renibus, quia delectatio sine concupiscentia in eo sedem habere fertur: hepate verò in renes vim operationis suæ ministrante, quod per desiderium quam Græci ἐπιθυμίαν vocant, motum fuerat, ad desiderium effectus concitatur, quæ duo simul adolenda sunt, vt scilicet neq; praua nobis proponamus, & si quo modo suggerātur, abolere festinemus: & vt verbis vtar Hesychij, quia in hepate concupiscentiæ requiescere putantur, propterea pinnā, hoc enim ex LXX desumit, hoc est, summitatem cum renibus auferri præcipit, & offerri ad altare, vt ab omni mala delectatione mundemur, scientes quòd primitiua cogitationum nostrarum Deo necesse habemus auferre. Demū vt à gentibus quoque arma nobis mutuemur, Poeta venustus in hanc sententiam ait:

Principijs obsta, serò medicina paratur, Cùm mala per longas inualuere moras.

TEMPERANTIA. D

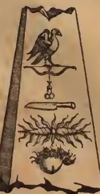
NImirum in sacris nostrorum literis id erat temperantiæ signum, quod in salutari victima lumbos eximi mos erat, tanquã impuros, ait Philo, propter concitandæ libidinis titillatum, semine per eos irriguo. Diuino autẽ præcepto lumbos præcingi iubemur, cùm sacra illa solennia ferimus, quæ tunc temporis instituta sunt, cùm exeuntes ex Ægypti captiuitate, hoc est, ex voluptatũ & deliciarum illecebris, agnum, hoc est, puritatẽ edere admonemur, & in castimoniæ conuictu discumbere. Apud Nilum autem huiusmodi lex de temperantia lata est, qui, vt Ambrosius, Geon est, vnus ex quatuor Paradisi fluuijs, qui virtutem hanc significare dicit, de quo satis in Accipitris cõmentario disseruimus. Quod verò de vasculorũ perplexitate dicebamus, admittit id etiã Aristoteles, qui testes libramenta quędam esse dicit, quorũ beneficio semen ad penem cõmodè labatur: neq; id semel asseruit, dum eorũ aduersatur opinioni, qui testes solos genituræ receptaculum putant. Innititur verò is exemplo tauri, qui iam exectus vaccam impleuerit. Quendam etiã ait Albertus Magnus euiratũ, prolificam in coitu operam nauasse: licet Galenus ab Aristotele diuersus eat, testesq; omnino seminis receptacula esse contendat. Quin etiam Auerroes in hoc à suo dissentit Aristotele. Quibus responsum fieri posset, sit testes in hũc vsum à natura tributi essent, animalibus vtiq; omnibus id officij subministrarent, neq; vlla esset absque illis propagatio: secus verò plerunq; repertũ, vt quæ recitauimus exempla testantũ. Cadunt igitur causa, qui solis, quos oggerunt, testibus innituntũ. Ab hac spina cauda exit: ea curta, in diuinis literis ostentat eos, quibus nulla de futuris cura, qui diem nouissimum, futurũq; Dei iudicium aspernanur, qui subinde dicunt Edamus & bibamus, pereat qui crastina curat: cras enim fortè moriemur, quia mors aurẽ vellens, viuite ait, venio. Est enim cauda pars corporis extrema. E

DE PVDENDIS.

PVdendorum significata his adiungere necessariũ est. Nam vetustas illa vt minus vitiosa fuit, ita simplicius apertiusq; de vnaquaq; re philosophata est: neq; erat tunc temporis in humano corpore quicquã, quod vel visu, vel nuncupatione sua, turpe iudicaretur. Prauis verò moribus succrescentibus, multa decernenda fuere tam factu esse quàm dictu turpia, vt qui rebus suis modũ præscribere nesciret, ipsius saltem turpitudinis infamia absterrerentur. De antiquissima igitur disciplina dicturus, quæ ad significationem figuræ illius, quæ tam visu quàm dictu obscœna iudicatur, pertineãt, veniam mihi dari postulo, ac in eam hæc accipi partem cupio, propter quam & prius excogitata à veteribus illis fuerunt, & à me nũc in communem vsum propalata, eo quidem consilio, vt hæc illis scriberentur, qui sanctius instituti, rerum viscera & intimas medullas, non verborum superficiem, examinarent. F

MAGNANIMITAS.

ESto igitũ prima pudendi virilis significatio, quæ tot columnis incisa, tot obeliscis notata, tot alijs veterũ monumẽtis insculpta, magnũ & erectũ viri fortis animũ ostẽtarint. Extant adhuc columnarũ frusta aliquot in Sesostreos memoriã erectarũ, quę literis Ægyptiacis incisę sunt, in quibus vtriusq; sexus naturę insculptæ conspiciuntũ. Sesostrẽ enim hunc Theopõpus lib. III appellat, quẽ Sesonchosin aliqui nominarunt, qui scilicet Ægypto regnauit vniuersæ, imperiũq; in Europã protulit, de quo apud Herodotũ multa. Vbi igitur in columnis

Vicit armis strenuos, vicit fama inertes.

A aut obeliscis ab eo positis virilia pudẽda conspexeris, bellicosos, strenuos, & magnanimos viros armis ab eo superatos intelligas. Nam & cõiectores, mulierem quæ virum & liberos habeat, si cõmutatam se in marem somniauerit, viduam breui futurã conijciunt, atq; ita viri muneribus functurã. quæ verò liberos non habeat, mares parituram. quæ virgo sit, futurum, vt primo quoq; tempore matrimonio elocet. Ita semper ea humani corporis pars aliquid semper indicat, quod ad negotia virilia pertineat.

FORMIDOLOSVS ET IMBELLIS.

VBi verò in monumentis ijsdem muliebria videris incisa, argumentum est, imbelles, molles, & inertes homines ab eo subiugatos, cuius nomẽ vel nota superposita fuerit. Ad quod dubio procul re-
B spexit Homerus, cùm Thersitem Græcorum pusillanimitatem increpantem his verbis inducit, κάκ' ἐλέγχε' ἀχαιΐδες, οὐκ ἔτ' ἀχαιοί. Id quod ad Numanum sese & sua gloriose iactantem non inuenustè transtulit Maro, dum eum, ô Phrygię (neq; enim Phryges) in obsessa Troianorũ castra dicentẽ inducit. Alibi virorum negotia ita pręscribit, vt hi bella pacemq; gerere deberẽt. Et Horatius virilẽ Cleopatræ animũ obstupescit, quæ generosius perire quęrens, ensem haudquaquã muliebriter minus expauerit. Apud eũdem Tyrtęus poëta non mulieres, sed mares potius animos in Martia bella versibus exacuit. Ouidius quoq; in Eunuchũ, cùm militem virũ esse debere assereret, Ista mares tractãt, dixit, tu spes depone viriles. Ad hęc Onirocritæ dicũt, si princeps quispiam in fœminã se degenerasse per nocturnã sit imaginẽ arbitratus, futurũ vt loco deijciatur, propterea q; mulieres plurimũ imperijs virorũ subijciuntur.

INNOCENTIA. CRIMEN.

C NOn est hoc loco prætereundus sacrificij veteris mos, vbi masculi vocabulum insontem, & nulla criminis macula notatũ intelligi debere autumant Theologi, per fœminam verò crimen. Cyrillus enim Leuitico, homilia prima, siue ea sit Origenis, vbi agitur de vitulo masculo sine macula offerendo, masculum ait intelligi, qui peccatũ ignorat, propterea quòd fœmina sit peccati symbolum. Labilis enim, mollis, & ad delinquendũ procliuis admodũ est mulier. Masculum igitur sit munus quod Deo offers, hoc est, muliebre nil habeat, concupiscentia vacet, fragilitatem aufugiat, nihil molle, nihil dissolutum meditetur. Et masculi deniq; nuncupatio in diuinis literis virũ indicat virtutibus perfectum, qui præsenti fortiq; animo semper est, cùm mulier contrà tãtæ sit infirmitatis, vt Salomon Sapientia dixerit, Melior est iniquitas viri, quàm mulier benefaciẽs. Et mares tantũ stirpis Aroneæ iubet Dominus vesci sacrificato, quia scilicet nõ omniũ est de Deo disputare, sed eorũ tãtùm qui nihil fœmineũ, nil fluxũ in cogitationibus habeãt. Demũ, ne de Deo disputare præsumamus, quãdiu per quasdam declinationes diffluentes, vel domesticas curas, vel inania negotia, à masculorum dignitate vigoreq; exciderimus. Similiter in victima peccati, masculus tãtùm de genere sacerdotali vescetur carnibus eius: ad pœnitentiam enim forti

opus est sensu, ait Hesychius, & intentione virili. Cui Psalmographus ita succi- D
nit: Viriliter age, vigoréq; audacter amplectere, & in quãcũq; prouinciã te dele
gauerit Dominus, eã & alacriter suscipe, & non ignauiter administra. Porrò vir
qui testiculos auulsos habeat in diuinis literis, hieroglyphicũ est hominis qui vi
tam prius piè sanctéq; institutã habuerit, iuuentutémq; omnẽ bonis operibus
exercuerit, ingrauescente verò ætate ad nequitias & inquinamenta declinarit.
Nam cùm testes, vti superius ostensum est, virtutis indicia sint, euiratio molli-
tiem dubio procul effœminationẽq; significat, ipso se vocabulo prodente. Vel,
vt Hesychij sententia est, secuisse ille abstulisséq; sibi testiculos videt, cuius im-
pius animus sceleratáq; mens timorẽ Domini veráq; abiecerit pietatem, perin-
de ac si crudelis manus semetipsum absciderit, hoc est, sese à Dei coniunctione,
quę sita est in virtutibus, abstulerit, & bonę frugis prole fœtificationéq; priuaue
rit, ipso quippe abiecto signo, per quod vera virilitas in homine cognosci possit.

ERGA PARENTES ingrati.

ANtiquorum autem religione institutũ fuit Gallos, euiratos quippe sacerdotes, Deûm Matri ministrare, perpetuæ eius seruituti addictos, quòd qui patris, matrisve nomen violauerint, eo supplicio damnandi viderentur, ne possent ipsi vnquam fieri parentes: in qua sententia fuisse Lucretium, hæc eius carmina declarant: E

Gallos attribuunt, quia numen qui violarint
Matris, & ingrati genitoribus inuenti sunt,
Significare volunt indignos esse putandos,
Viuam progeniem qui in oras luminis edant.

COELI FOECVNDITAS.

QVæ verò de Cœli pudendis à Saturno falce abscisis et in mare deiectis vete
res fabulati sunt, sententiã prę se ferunt à diuinis literis non admodũ alienã,
Deũ quippe omniũ rerũ species cõformasse, moxq; pręcepisse, vt cõiugio quęq;
suo cresceret, repleretq; terras: id quod & pleriq; philosophi dixere, rerũ semina
cœlitùs delapsa tempore quæq; suo coaluisse, inde ad eas propagãdas naturam
vsum Veneris indicasse. Iam & Osirim Ægyptij suum, de quo sæpe alibi, huma
na effigie pudendis obscœnius excitatis faciebant, inde generis nostri causam F
(Sol enim Osiris) & per quem capite gestabat calathum, educationis beneficium significaturi.

MERCVRIVS, VEL efficax sermo.

SErmonis efficaciã persuadendíq; vim ostentare veteres si voluissent, Mercurij simulachrum grandiori iam ætate, barbatum, & effœto propemodum corpore, natura tamen obscœnius excitata, eáq; tantùm parte validissimum faciebant, cuiusmodi signum Cyllenis fuisse Pausanias tradit: atq; ego sigillum ea specie æneum apud Fabium Caluum Rauennatem Romæ vidi: cui quidem signo, præter hæc vestis erat suffarcinata, in cuius sinum poma, fœturæ scilicet indicium, condebantur, nempe quòd sermo cuius omnino symbolum est Mercurius, in grandiori, prouectioríq; ætate vim quandam propemodum generandi, transigendíq; aliquid habeat, vt quod in

consul-

A conſultatione propoſitum eſt, deliberet, perſuadeat, ac omnino conficiat. Artemidorus Onirocrita ſcribit, ſe quoq; Cyllenis vidiſſe Mercurij ſimulachrum, cuius ſpecies non alia erat, quàm pudendi virilis effigies: eaq; de cauſa coniectores ſuper ſermone diſſerunt, quæ quis per eius partis imaginem ſomniauerit.

INVETERATA NEQVITIA.

ADdi ſolita eſt Hermæis huiuſmodi veſtis longo ſyrmate tracta, quorũ quidem ſimilitudinem Theophraſtus Ereſius in homines nequam & intemperantes detorquebat, propterea quòd ſyrma, ventrem, pudenda, & barbam tantùm haberent: ita illi veſtem traherent fœminarũ more, ventri dediti eſſent, atq; libidini, nequitiam in ætatem etiam grandiorem producerent, cùm vitia quædam, vt Satyricus monet, cum prima ſint barba reſecanda.

SERMO INANIS.

INanem verò ſermonem oſtendere volẽtes, Mercurium eundem iuniori ſpecie ac prorſus impubi cùm effinxiſſent, attracta illi pudenda vel deſidentia faciebant: in his enim qui nondum ex ephebis exceſsiſſent, infœcundam & imper
B fectam eſſe orationem animaduerterant, vtpote quod ætas illa ad prudentiam nondum eſſet idonea. Huiuſmodi verò ſignum vidi Neapoli in magnificentiſſimis Maſtaleonum ædibus.

PROVENTVS.

IAm & Priapi ſimulachra in hortis ſtatui ab antiquis ſolita, ne multum in his immoremur, prouentus qui depoſceretur ſignificatum habebant. Ea verò de cauſa fieri conſueſſe ait Varro, quòd horti omnes in tutela ſunt Veneris, quę totius eſt generationis Dea.

CONTINENTIA.

FRænum libidinibus atq; nequitiæ impoſitũ & imponendum eſſe, admonere cùm vellent Ægyptij ſacerdotes, genitale viri manu cohibitum atq; coercitũ pingebãt, quippe hominis cõtinentiã eo geſtu deſcribentes. In appendicibus vtiq; ad Virgilianũ opus adiectis, cuiuſcunq; illi fuerint ioci, ſapienter quidem cõpedibus Vene
C rem cõſtringendam inuenies, quantumq; natis creandis ſeruiat adeundã, vt corruptũ ibi locum ex Lactantij Firmiani lectione corrigamus: ita enim apud eum legas:

Vina ſitim ſedent, natis Venus alma creandis
Seruiat, hos fines tranſiliſſe nocet.

Approbesq; interim eorũ fortitudinem, qui potius excaſtrari voluerint, quàm illicito coitu contaminari: cuius facti fidem apud Cyprianũ & Origenem quærito. Præcipuum autem illud in Chriſtianorũ inſtitutis præceptum ponit Euſebius, γαστρός τε καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα κρατεῖν, ventrẽ quippe, quæq; ſub ventre ſunt, coercẽda. Sanè Anacharſis Scytha cõuiuio acceptus apud Solonẽ, ita mox decubuit cõpoſitus, vt vna manu pudẽda, altera verò os obſignaret, palma ad id appreſſa, daturus quippe per huiuſmodi geſtum cõtinentiæ atq; ſilentij monimẽta. Eã verò toto vitæ tempore cõtinentiã à delicijs omnib. alienã ſecutus eſt Anacharſis, quare ſtatuis eius inſcriptum erat, ΓΛΩΣΣΗΣ, ΓΑΣΤΡΟΣ, ΑΙΔΟΙΩΝ ΚΡΑΤΕΙΝ. quippe, linguã, ventrem, mentulam cõpeſce. Nam ille nimirũ ante omnes probus eſt, qui tribus his egregiè ſibi tẽperarit. Neq; verò paruã huius cõtinen-

tiæ laudem meruisse videtur Alexander Macedo, cui adhuc iuueni cùm puella, D noctis bona parte peracta, deducta esset, vt cũ eo dormiret, quærenti regi tarditatis causam, respondit illa, expectasse se donec maritus cubitum iret: cõmotus Alexander ministros acriter obiurgauit, reducite, inquiẽs, hanc: parũ ẽm absuit quin vestra culpa factus fuerim adulter. Quin & captiuas Darij puellas quanta integritate seruauerit, ignorat nemo. Exẽpla hæc adolescens, ætate feruidus, delicijs affluens, adulatoribus vndiq; circũseptus, spontè præstitit, vt nos qui monitis dubio procul sanctioribus eruditi sumus, aliquando cogeret erubescere.

VENVS VERECVNDA.

NOn defuisse verò vnquã qui verecundiã adamarẽt, tot Veneris simulachra in antrũ abdita, de quibus alibi meminimus, indicio esse possunt. Adhęc iuxta Mantineã Nigræ Veneris sacellũ apud Meliastas fuit, ad verecundiã quippe, qua præditum esse debet humanum genus, indicandam. Reliqua enim animantia die plurimùm & in propatulo, homines verò & clàm & plurimũ noctu liberis dare operam solent. Simulachri huius meminit Pausanias lib. VIII.

EXTINCTA LIBIDO. E

APud Ægyptios genitalia à Titanibus desecta, & in fluuiũ demersa comperias, quòd libidinis ardorem extinctũ, aut extinguendũ esse, mystico eo sacro intelligendũ. Græci Herûs & Leandri fabulam cõmenti sunt, vt extincto lucernæ lumine, calore quippe naturali deficiente, iuuenilis quoq; concupiscentię ardorem extingui significarent, atq; ita tam marem quàm fœminam gelida senectutis procella exagitatos in aquas immergi, ac deniq; suffocari. In sacris nostrorum literis sententia huic fabulæ non absimilis de flore amygdalæ, de locusta & cappari habetur, quam loco suo satis explicauimus. Neq; tamẽ illud cõtemnendum, quòd Græci extinctos cõpressosq; nequitiæ stimulos à viro forti, hoc est, virtute prædito, indicare volentes, Anteum illum suum Terræ filium ab Hercule collisum fingunt: nihil enim aliud est Anteum à terra procul sublatum enecare, quàm a libidinoso tactu manus & mentem procul amouere.

COELESTE RERVM OMNIVM PROMPTVARIVM.

PAnos vrbs in Ægypto fuit, in qua huius etiam dei colossus visebatur inguine procaciter extento, qui flagellum in Lunam à dextra eius sitam attolleret. Pana enim illi ad Lunæ simulachrum addere voluerunt, quòd omnia mortalium vsui necessaria putarent à Luna suppeditari. Sed quid hoc sibi vellet argumentum, facilius ex Cabalisticæ disciplinæ significationibus eruemus. Aiunt enim eius mysterij sapientes, omnem siderum vim, quæ rerum procreationi cõparata sit, in lunare prius corpus infundi, tanquam in penum aliquã promptuariam, mox illam pro rei vniuscuiusq; materia formã vnicuiq; suam fideliter erogare: idq; sibi velle videtur in Panos manu flagellum, quasi accepta eo gestu doceat expendere. F

SOL.

IN Sudæ collectaneis legas Priapi simulachrũ, quẽ Horũ Ægyptij esse dicunt, læua penem arrectum continere, dextera sceptrum disco & pennis insignitũ, quę omnia Solis vim ostentẽt: ex genitali siquidem obscœnius attrectato significari aiunt, quę abdita sunt in visceribus terræ semina, vi solis erumpere: per sceptrũ verò imperiũ, quod in cœlestibus & terrestribus gerit, cuiusq; opera & terra & mari patefacta sese mortalibus exhibuere, vsusq; & cõmoditates rerũ omnium

A nium ſubminiſtrarunt. Diſcus orbem quo circunfertur indicat: pennæ verò velocitatem, totius cœli ambitu quatuor & viginti horarum ſpacio cotidie decurſo. Sic illis philoſophatum eſt temporibus, vt rem tam ſeriam, et omni modeſtia & verecundia tractandam, ad nequitiæ turpitudinisq; imaginationes traherẽt. Sic Iudæi quoq; Beelphegori nonnunquam initiati ſunt, ignominiæ quippe ſimulachro, quem Priapum Latini vocant, Moabitarum de more ferentes ſacra, grauiſsima contra ſe numinis omnipotentis iracundia concitata. Sic Athenarũ eruditio arcanaq; myſteria vniuerſum orbem eluſere. Atq; huc demùm in Eleuſinæ Cereris ſacris tormentum illud cæremoniarum, ad occluſas portas diuturnior mora, linguæ obſignatio, & tot habituum & ornatuũ, quot Apuleius enumerat, varietas tendebat, vt poſteaquam per quinquennium anxij anhelabundiq; magni alicuius oraculi cognitionem expectarant, & rei cuiuſpiam diuinæ maieſtatem quandam, diceret Tertullianus, ſe viſuros concepiſſent, ſub naturæ ſignificatione ſimulachrum virilis membri tot faſcijs, tot integumentis tandiu coopertum, reuelatum tandem intuerentur, quodq; quotidie ad naturę requiſi-
B ta non ſemel tangere cogerentur, vidiſſe ſe pictum aut ſculptum, ſub religioſiſsimi iuſiurandi prohibitione profiteri vetarentur. quodq; longè magis ignominioſum eſt, huc philoſophi, huc principes, huc ipſi Romanarum rerum domini Auguſti, leuitate neſcio qua pellecti perhibentur.

DE VMBILICO.

Quoniam verò vmbilicus quædam communia habet cum genitalibus, exigit locus ipſe, vt quæ partis eius ſignificata ſunt, explicentur.

PATRIA.

Vmbilici ſignificata alij alio modo acceperũt: ſunt enim qui Iouem, ſunt qui mediũ, ſunt qui finem per ſimulachrũ eius intelligãt. Iouem quidem ex vmbilico ſignificare videas apud Curtiũ lib. IIII, cuius effigies ſmaragdo & gemmis alijs coagmẽtata erat. Et hoc idem indicat numus quem apud clariſs. patritium Venetum Stephanum Tepolum vidi, cuius inſcriptio eſt, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΕΙΕΡΙΑΣ ΖΕΥΣ. ibi enim quædam huiuſmodi ſpecies habetur. Medium ve-
C rò, vt qui dixit Delon orbis vmbilicum. Finem Martialis, cùm ſcripſit:

Iam peruenimus vſq; ad vmbilicum.

Sed eo loco intelligendus eſt voluminis terminus, qui cùm volumẽ explicatur, in fine omnino eſt: cùm verò idem obuoluitur in ſpiram collectum, medium tenet locum. Sed enim Onirocritæ per vmbilicum dubio procul patriam intelligunt, vnde ſcilicet educationis auſpicia ſuſcipiuntur: & per ea quæ vmbilico accidant in ſomnijs videri viſa, de patria vaticinari ſolent.

MEDIVM.

Videtur verò patria vnicuiq; homini orbis medium eſſe, cùm ab eo loco, vbi quiſq; lucem auſpicatus eſt, & terrarum ſitum, & mundi ſpatia metiri incipiat, et quoquo verſum iter arripuerit, patriam ſemper quaſi centrũ ſtatuat. Sed apertiſsimè Cicero vmbilicũ pro medio poni oſtendit in Verrẽ actione VI. Et raptam eſſe Liberã, quã eandem Proſerpinã vocãt, ex Ennenſiũ nemore, qui locus, quòd in media eſt inſula ſitus, vmbilicus Siciliæ nominat̃. In homine quoq; vmbilicus medio totius corporis loco cõſtituitur, ſiue circulũ circunduxeris laxatis manibusq; exporrectis, ſiue ad quadræ figuram factum eum imagineris. quanq; de medio hominis diuerſa eſt & Vitruuij & Varronis opinio: hic enim

inguen in homine masculino medium agnoscit, vmbilicũ ille. Apud Martialem D medios lambere comperias, quod ad Varronis sententiã accedit: nam fœminæ inguen esse medium, idem quoq; Vitruuius confitetur.

F I N I S.

CVm autem & finem significet vmbilicus, ostendendum quid vmbilicus in libro sit, de libro enim loquitur Martialis, cùm se peruenisse dicit ad vmbilicum vsq;, vti paulo antè dicebamus. In quo quidem multi hallucinantur, dum alij vmbilicos esse putant, desensacula ea ænea quibus librorum anguli ornãtur simul & muniuntur: quandoquidem cornua etiã eodem errore vocari crediderint à poëtis, præcipuè verò bullam in libri medio affixã. Alij signa esse quędam arbitrantur, quibus antiqui librorum fines concludere soliti essent: ideoq; Porphyrionem citant, qui ad vmbilicum, ad finem interpretetur, apud Horatium:

Deus deus nam me vetat

Inceptum celeres promissum carmen iambos

Ad vmbilicum ducere. Alij clauos ad similitudinem bullæ, qui pro ornamento affigi soleant tabulis quibus libri cõglutinantur, intelligunt. Alij, vt ex errore E vno in aliũ trahantur, rati se apertè rem indicasse, locum Ciceronis ex tertio de Oratore citant: Sed tum ita solet narrare Scæuola, conchas eos & vmbilicos ad Caietam & Lucrinum legere cõsuesse: ibi per vmbilicos, lapillos intelligunt lotos & politos, ita enim scriptis prodidere, cùm hæ buccinorũ quorundam testulæ sint, quæ turbinatim cõuoluuntur, in fastigiũ acuminatæ vmbilici forma, qui ex lapide olim fieri consueuit, ad vmbilici nostri similitudinem. Vt verò & Martialem & Horatiũ idem dicentes, neq; non Catullum & Ouidium etiam intelligamus, qui vmbilicũ hunc eodem omnes significato posuere, sciendum libros olim fieri solitos ductu plurimùm perpetuo, vna quippe pagina, nõ vt nos illis dissectis, & in quaterniones quos dicimus consertis: & quia complicabantur ad instar spiræ conuoluti, inde volumina dicta sunt à voluendo. In extrema autem pagina firmitudinis ergò paruus admodũ bacillus, ex cedro quippe, aut buxo, cupresso' ve, vel ex ebeno, vel ex ebore adglutinabatur, ad latitudinis modum, quà membrana præcisa erat, hunc vmbilicũ appellabant, cuius quidẽ capita volumine complicato hinc & inde prostarent: solebantq; ea ex argento, vel auro, F vel etiamnum gemmis ad ornatum præmuniri: atq; ea sunt quæ cornua nõnulli vocitarunt, vt Ouidius ad librum Epistola Tristium prima:

Candida, nec nigra cornua fronte geras,

hoc est, neq; ebore, neq; argento, aut nitida vlla gemma vmbilici præmuniãtur, cuius facies atrata luctum præ se ferat. Martialis XI.

Explicitum nobis vsq; ad sua cornua librum.

Sic apud eundem, vti superius dictum, quod & apud Horatium, vmbilicus pro fine ponitur: quia principiũ libri est vbi à titulo incipit explicari: finis, vbi tota reuoluta pagina peruentum est ad vmbilicũ. Huius ego generis volumina multa vidi, eaq; vetustissima, alia ex membranis, alia ex Nilotica papyro, alia Gręcis, alia Hebraicis, alia etiam Arabicis literis perscripta. Non prætéribo papyracea illa monumenta, quæ in arcis Æliæ thesauris Romæ asseruantur, in quibus archetypa est Constantini Imperatoris donatio, papyraceum esse textum, glutine quodam delibutum, mox aut aprina sana, vel vitro exæquatum ac perpolitum, vt & scripturæ patiens fuerit, neq; vlla calamũ asperitate offenderit, miro quippe læuore complanatum.

A CASTIMONIA E' CONCVPISCENTIA.

EXcisus vmbilicus apud Diuinarum literarum interpretes castimoniam significat: eo enim modo quo præcisum præputium circuncisionis illius est signum qua libidinem atq; nequitiam à corde resecare debemus, ita in fœminis vmbilici amputatio castimoniam indicat: virtus enim eius in vmbilico est. Hinc de profanatis prostitutisq; Hierosolymis Ezechiel ita lamentatur: In qua die nata es, non est excisus vmbilicus tuus, vuluæ igitur matris adhærescit: hoc est, nihil quicquam anima ab originatione separatur, sed patriæ coalita est, & applicita mollitudini, vt minimè mox mirum sit eam, quæ omnia subsequuntur, turpia perpetrare. Nam quod ex Iobe dicebamus, virtus eius est in vmbilico. sub vmbilico ventris legere videtur Eucherius, vt per hoc fœminæ significet genitalia, sicut in viro lumbos dicimus. Nam vmbilicus dubio procul est concupiscentiæ signum.

DE VENTRE.

B NAm Venter quoq; sua continet hieroglyphica, caq; ab vmbilico, de quo nunc dicebamus, non admodum aliena: quare nusquã de eo quàm post vmbilicum, possumus commodius meminisse.

PRINCIPIVM.

ABsolutũ perfectumq; opus significat, vti diximus, vmbilicus. Contrà venter, in sacris præcipuè literis, nunc principij, nũc originis indicium est, cum scilicet quis vel à natiuitate, vel ab eo quo sapere cœpit tempore, factum incœptum've aliquid ostendere voluerit, ex vtero, ventre've dicet. Ita Iobes: Si non ex ventre matris meæ dux illis fui: de misericordia loquens, qua pauperes ab ætatis initio prosequi cœpisset.

M A R E.

IN Serapidis descriptione figuráve, de qua plenius alibi, γαστὴρ δὲ θάλασσα legitur: venter quippe mare est. &, vti superius notauimus, Hippocrates decumbentem quempiam, qui mare conturbatum in somnijs sibi sit videre visus, morbo
C eum ventris tentari conijcit, similitudine puto à mari sumpta, quòd veluti flumina fontesq; omnes in se recipit, ita venter omnia consumat.

INSATIABILITAS.

VNde poëtæ ventrẽ pro ganea, & insatiabilitate, vorationeq; parasitica ponunt, vt apud Horatium Epistolis:

Quicquid quæsierat ventri donabat auaro. Sed ibi apertius:
Scilicet vt ventres lamna candente nepotum
Diceret vrendos. Epimenidis in Cretenses obiurgationem Paulus Apostolus repetit, qui γαστέρας ἀργὰς, ventres quippe ignauos eos appellat. Versus verò ille ita in codicibus aliquot antiquis habetur:

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ κέρδεα, γαστέρες ἀργοί·

Semper mendaces Cretes, cõmercia pessima, ventres ignaui. Iam &, Viuite ventres, Lucilius dixit. Et quod apud Terentium legitur, Pugnos in ventrem ingere, Donatus de toto parasito ventrem intelligi posse dicit. Apud Sudam, & in alijs prouerbiorum collectaneis parasiti cuiusdam responsum habetur, qui ventris opprobrium obiectum sibi ita refellit, vt probrum id omnium pulcherrimũ existimare se dicat: præstare enim eo ventrem alijs rebus, quòd plenus, leuis agilisq; sit, atq; strenuus: inanis verò, grauis, & inutilis. De adipali sanè lautitia ga-

neq; verbum apud Græcos γαστρίζεσθαι. In Diuinis literis Psal. XVI, impletum ventrem legas, pro insatiabilitate atq; ingluuie. Quiq; gulæ & nequitiæ imperandum præcipit philosophus, ventri, vti superius dictum, temperãdum, & his quæ sub ventre sunt, inquit. Sanè quidem Ægyptij mortuorum ventres eximere, & in Sole discindere soliti sunt, vt qui scelerum omnium causa essent, atq; ita vel expiarẽt, veluti de impulsore pœnas sumere viderentur. Verùm hæc pleriq; dictu quidem speciosa dicant, non tamen imitanda sibi proponent, lepidumq; orationis Catonianæ principium in dissuadenda lege agraria ita exordientis obijcient: Arduum esse ad ventrem verba facere, qui careat auribus: nam & in hanc sententiam Græcum est prouerbium, γαστὴρ οὐκ ἔχει ὦτα. D

HVMANA DELICTA.

SAnè ventres, Leuitico, modò aqua eluendi, modò extra castra exportandi, apto admodũ hieroglyphico, reatus, maculas quippe nostras indicant: quia Fimus in Diuinis literis pro delictis accipitur: ea verò vel corrigi possunt, atq; ideo elui: vel expiabilia sunt, eaq; procul deportanda, ne contagione vlla pars, quæ syncera est, contaminetur. Qui verò Deo venter in Diuinis literis attribuitur, secretam substantię eius originem indicat: vnde illud Psalmo, Ex vtero ante lucem genui te. Significat alibi iudicia eius incomprehensibilia, diceret Eucherius, quæ rimari nulli datũ est, de quo Iobes: De cuius vtero egressa est glacies? & gelu de cœlo quis genuit? Idem Eucherius, qđ apud Abacuntã legitur, Venter meus turbatus est in me, ita interpretatur, vt per ventrem hieroglyphicè rationis vas & receptaculum intelligat. Apud Hieremiam, vbi, Ventrem meũ doleo, pro mente accipit. Quòd autem de spiritali, nõ de corporeo loqueretur, indicium est quod sequitur, Sensus cordis mei conturbati sunt. Manifestè autem Euangelio: Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Contrà verò de ventriloquis inuenias in ijsdem Diuinis literis: nam vbi Leuitico legitur, Ne declines ad magos, LXX reddiderunt, Ne sequimini ventriloquos: per hos Theologi falsos Prophetas intelligunt, qui Deum professi, à Deo aliena quæq; docent, falsasq; doctrinas & prophetias comminiscuntur, cõtra quos dixerit Ezechiel: Væ prophetis insipientibus, qui spiritum non diuinum, sed suũ sequũtur. Maxima est enim omnino, inquit Hesychius, diabolici erroris & fraudis species, ventriloquorum inuentum, & quæ multa super hoc exequitur. E F

DE PELLE.

TRahit ad se venter pellem, quadã propémodum similitudine, qua super in Diuinis literis aliquot inuenias hieroglyphica, cuiusmodi sunt hæc:

VEXATIO.

PElles hieroglyphicè in Sacris literis vexationes sunt, quæ hominem ad mortem vsq; commacerant, imbecillumq; reddunt: distractæ enim illæ in vsus varios, in vasa, in opera multa, patiendo probatæ laudem à Domino consequuntur. Nam, vt Paulus ait, afflictio patientiam generat, patientia probationem, probatio spem, spes virtutis firmamentum, & inconcussam in operibus bonis stabilitatem.

MORS.

SVnt qui locum ex Genesi, Et fecit eis tunicas pelliceas, eo interpretentur hieroglyphico, vt mortalitate conuestitos esse eos intelligi velint. Nam cutis omnino eos indicat, qui solis exterioribus intenti, interius emarcescunt. Apud Plutar-

A Plutarchum lib. de Iside & Osiride, tympanum humanam sapit naturam, atque ideo mortalitatis hieroglyphicum est. Conficitur verò tympanum ex pelle plano, latoq; circulo circumducta.

SCORTA.

INuenies & pro meretrice pelles positas Leuitici XV, Vestem & pellem quā habuerit, lauabit aqua. quem locum citat Hierosolymitanus Hesychius, sententiæ huius interpres. Iam & apud Romanos meretrices scorta dicūtur, à scorteis pellibus, quibus pro strato vtebantur. Idem pellem pro diuitijs poni dicit, & pro cognatione alicubi.

CASTRA, VEL BELLICVS APPARATVS.

ALio significato pellis pro tentorio & castris ipsis ponitur, propterea quòd vetusti moris fuit, tentoria ex consutis pellibus cōfigere. In Abacuntis cantico: Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian: hoc est, Madianitarum castra vertentur in fugam & dissipabuntur.

B PIERIVS VALERIANVS AD IO. MANARDVM FERRARIENSEM, DE IIS QVÆ PER MANVS ET PEDES SIGNIFICANTVR, EX SACRIS Ægyptiorum literis.

SUmma quidem ingenij amœnitas tui, raraq; admodum eruditio, iudiciumq; in omni disciplinarum genere exactissimū acerrimumq;, quibus te præditum superioribus diebus animaduerti, cùm apud Cælium Calcagninū cœnaremus, effecere vt doctissimæ illius cœnæ nunquam immemor sim euasurus. Sed quoniam parum est gratum animi affectum in corde tacitum fouere, nisi vbi facultas datur, eum palàm feceris & in propatulum exposueris, cùm nihil mihi commodius nunc ad meum erga te amorem explicandum occurrat, quàm earum rerum commentarium, de quibus plurimus ea cœna sermo fuit, id quamprimùm ad te curaui transmittendū: ibi enim tu per abditissima philosophorum arcana medicorumq; sapientiam ingressus, nihil obscurū reliquisti, quod super pulsu, venis & arterijs quæri posset: quamq; necessarium esset, medici non modò cor, verùm
C *etiam manus ipsas eruditas esse, manifestissimè docuisti: frustra enim esse mentis disciplinam, & scientiam, nisi eam manus opere facto comprobarēt. Cumq; medicamina plurima, quæ manibus tuis ipsemet confeceras, recensuisses, opportunè Vincentius Caprilis conuiua noster lepidissimus acclamauit, Manardum te deniq; esse à manuum ardore diuinitùs appellatum: itaq; tunc manum Cælius, & alij, qui accumbebant omnes, suis quisq; laudationibus in cœlum extulere. Ego verò aliam ingressus semitam, nihil à re, quæ præ manibus erat, abscedens, eadem hæc, quæ nunc descripta ad te legenda misi, ad verbum propémodum manu super declamaui: quæ quidem silegenti tantum placuerint, quantum audienti probare videbantur, minimè putabo me oleum & operam perdidisse, sperans scilicet inde aliquid futurum, quod initam hanc ex literis amicitiam apud posteros faciat testatissimā. Neq; tu illa supprimes, si rectè diligentiam tuam perpendi, quæ ad humani generu vtilitatem paucissimis antea cognita reserasti. Facit hoc idem Cælius noster, qui quotidie aliquid de Musarum penetralibus eruit, & in promiscuū vsum exponit, inde perpetuam sibi laudem, & amicu nomen comparaturus. Nostra verò hæc qualiacunq; sint, si non vtilia, vti vestratia, certè aliqua ex parte spero fore delectabilia. Tu igitur quod auribus libenter haurire visus es, oculis nunc & mente perfruere.*

DE MANV. D

QVę fuerint manu super hieroglyphica apud Ægyptios significata, quisq; honos ei habitus ab eius nationis sacerdotibus, Manarde mi, dicebamus: ea nunc in hunc modum, vti dicta fuerant, repetemus.

OPVS.

MAnus apud Ægyptios sacerdotes operis in primis hieroglyphicum fuit, eaq; picta sculpta've, hominē ædificationis studiosum significabat, quippe qua in operibus faciundis plurimùm vtimur, cuiusq; beneficio rerū artificia constant, & conceptæ in animo excogitationum imagines oculis subijciuntur. Vt verò ait Hippocrates, in vnaquaq; arte manus vnusquisq; ad opus, quod facere destinarit, accommodat: natura enim, vt ait Cic. dedit homini manus multarum artium ministras. Artemidorus coniector artes ex manu significari ea de causa dicit, quòd earum opera artes exerceātur. Iam & oblatę in somnijs manus si pulchræ formosæq; sint, felicem rerū agendarū successum indicant, & ijs præcipuè, qui manibus opus faciūt, vt idem tradit Artemidorus. Et Pindaricū illud Olympijs celebratur ode IIII, χέρσι δὲ καὶ ἦτορ ἴσον. vbi per manus opera, per cor E
audaciā intelligendā interpres Triclinius obseruat. In sacris quoq; nostrę pietatis libris, manus operis hieroglyphicum habentur, eo præsertim loco vbi Deus Moysi mādat, vt serpētis caudā apprehēdat manu. Actionē hîc per manū significari tradit Philo: siquidē nullo fieri modo potest, vt voluptates, quas per serpentē significari alio cōmentario diximus, coërceri, opprimi've valeāt, nisi prius manus, hoc est, synceros animi affectus, vtpote rectorū operum ministros expediamus, & in omne pietatis ministeriū promptissimas habeamus, atq; ita demū arreptus intrepidè serpens virga fiat, hoc est, voluptas in disciplinā, quę per virgā figuratur, vt in Caduceo declaratū est, quamprimùm abeat, atq; ita absolutā veritatis cognitionē partim intelligēdo, partim experiūdo, cōsequatur. Apertius verò manus opus est eo loco, Exod. XIIII, Et viderūt Ægyptios mortuos super littus maris, & manū magnā quā exercuerat Dominus cōtra eos. Huiusmodi significationem etiam Græci veteres admisere. Nā Lacedęmonij sic inuocandos deos existimabāt, vt manū etiā admoueremus, nostrā scilicet operā addentes: neq; enim eos aliter exaudire. In quā sententiā Salustianus Cato: Nō votis, F
neq; supplicijs muliebribus auxilia deorū parantur: vigilādo, agēdo, bene cōsulendo, prosperè omnia cedūt: vbi socordiæ te & ignauiæ tradideris, nequicquā deos implores, irati infestiq; sunt. Sed vt ad nostra redeamus, Psal. LXXVIII, Deum exquisiui manibus meis nocte corā eo: quamvis apud eos qui Hebræos sequuntur, nulla hîc de manibus mentio. Verùm alij exponunt, manibus, id est, bonis operibus, quæ tamē nocte, hoc est, occultè, & in Dei tantùm cōspectu fierent. Nam & Assertor, Nesciat, inquit, lęua, quid dextera agat tua. Dum attollit Moyses manus suas, vincitur Amaleches: hoc est, vt interpretatur Adamātius, opera & actus sustollit ad Deū, nō humi iacēs, obrepēsq; reptiliū instar terrę applicitus, sed ad Deū porrectos, inq; cœlum surrectos. Quodq; Leuitico præcipitur, Manus eius offerāt hostiā Domino, Theologi per manus opera interpretantur. κατ' ἐξοχὴν verò quandā, manus Dei pro ipso accipitur Filio, per quem facta sunt omnia, vt Eucherius & alij pleriq; interpretanē illud Esaiæ: Omnia hæc manus mea fecit. Sed longè manifestius alibi vates idem clamat: Brachiū Domini cui reuelatū est? vbi Theologi, vt apud Hesychiū est, Filiū dubio procul intelligi debere profitentur, Patri scilicet ὁμοούσιον. quod ne cui ambiguū relinqueretur,

A labores eius pro nobis susceptos statim subijcit, vir extra omniũ aleam diuinissimus: ait enim: Labores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, ipse aũt vulneratus est propter iniquitates nostras, afflictusq; est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus. Psalmo sanè LXX, Donec annunciem brachium tuum generationi omni, quæ ventura est. Theologi subiectam antiquitùs interpretationem huic versui memorãt, potentiam tuam, & iustitiã tuam, id esse brachium. Vbi verò hostiæ salutaris brachiũ dextrũ separari, dariq; muneri sacerdoti pręceptũ est, Cyrillus, vel Adamantius potius, per huiusmodi brachiũ à vulgo separatũ significari ait, pontificẽ debere dextera quæq;, hoc est, proba & honesta facere, vt qui tanquã lampas illucescit in atrio, exemplo reliquis esse possit, nõ opinione tantùm, verùm etiã operibus, quam quisq; viam ad virtutem & pietatem ingrédiatur: cõtrà verò sinistra, hoc est, praua & turpia non attingat, vitaq; sit omnino integra & inculpabili.

INNOCENTIA.

EVthymius vbi de manuũ puritate sermo fit in diuinis literis, per manus actiones operationesq;
B inquit significari, eò quòd per eas opera fieri soleant. Earũ autem puritas dubio procul insontẽ ostendit: vnde etiã abluendarũ manuum gestus innocentiæ signũ est, quasi illas non contaminatas habere profiteamur. Antiqui enim quando cõtestari volebant se alicuius innoxios esse sceleris, neque impuris se facinoribus immiscuisse, assensum've præbuisse, in multitudinis conspectu manus abluebant, vt scilicet ex illa manuum munditia animæ identidem puritatem indicarent. Inde Deut. cap. XXI. vbi cadauer in agro cæsum quis repererit ignorato cædis autore, seniores ciuitatis quæ loco ita polluto proxima fuerit, accersiri iubentur, & in deserta sterilique conualle vitula facere, super quam lauent manus, vt ita expientur & ipsi & ciuitas, populusq; omnis absoluatur. Sic circundaturum se altare Domini Psalmographus vates profitetur, cùm vnà cum innocẽtibus manus suas ablueril. Et Pi-
C latus cùm iniquæ sententiæ crimen in Hebræos reijceret, innocentiã suã attestaturus, manus publicè lauit. Datas aũt homini manus ideo ait Athanasius, vt ad rerũ necessariarũ vsum inseruiãt, & ad preces Deo porrigendas attollãtur: atq; vti palàm est, manus est quæ cibũ & alimenta omnia legit, condit, instruit, & ori admouet: manus est, quæ præclara facinora in pugnæ vel discriminũ cõflictu facit: ab ea est scribẽdi cõmoditas & elegãtia, quã Propheta honestauit, de Deo dicens, Calamus scribæ velociter scribẽtis, quo scilicet diuinę vocis oracula exprimuntur. Manus sacra infert altaribus, & pietatis omne munus peragit, sacramẽta cœlestia nobis subministrat, & mysteria reliqua ritè perficit & operatur: eam dignatus est Dei filius cõmendare, cùm dixit: Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltauit me. Manus deniq; est, quæ omnia cõfecit, omnipotẽtis Dei testimonio, per prophetã dicẽtis: Nõnne manus mea fecit hæc? Manus est totius corporis propugnaculũ: quæ dum illud totũ oberrat, totũ defendit, totũ comit, totũ vestit, totum ornat, vniuersę eius molis dominã se re ipsa profitetur.

AVTORITAS.

HInc manus autoritatemq; & potestatẽ signatissimè indicat, vt in sacris pietatis nostræ canimus, in manu Dei esse omnium potestates, & iura regnorũ

omniũ. quo significato dictũ à Psalmographo, Exaltetẽ manus tua, vt Theologi D sunt interpretati. Iam apud Hieremiã: Sicut lutũ in manu figuli, sic vos in manu mea domus Israel: de summa Dei potentia. Et illud minimè dissimulandũ, quod poëta Cæcilius ait: Deũ quis nõ summũ putet, cui in manu sit quẽ esse dementẽ velit, quem sapere, quem insanire, quem in morbũ inijci, quẽ contrà amari, quẽ auersari, quem expeti? Sic ad Terentiã Cic. Verùm hęc nõ sunt in nostra manu. Et aruspices, nulla quamvis sanctiore imbuti disciplina, cùm prãdenti Vespasia no humana manus triclinio illata fuisset, & sub ter mensam subiecta, præsagium fuisse respondere, rerum potestatẽ ad Vespasianũ aliquãdo peruenturã. In Dei verò manu esse omnes fines terræ, sacra piorum vatum oracula testãtur, quî fieri posset admirantium, vt aqua longè altior terra, ita suspenderetur, ne continen tem omnem obrueret, quoquo versum circunfusa. Tametsi non defuerunt antiquorum ingenia, quæ natura fieri hoc cõmentarentur. Ptolemæus quippe Almagesto, triginta se nescio quas stellas Arctico polo affixas deprẽdisse profitetẽ, quę cùm siccæ frigidęq; naturæ sint, vi sua repellant aquas: terram autem ea par te, qua illę micant, vt sibi natura similem, & temperatura quãdã à Saturni sidere E copulatam exerant, & suspensam teneant. Alij Magneti hoc attribuũt, quo lapide tota illa pars, quæ ad Arcticum versa est, incrustata quodãmodo cõperitur: tantamq; illi vim dum se ad polum erigit esse dicũt, vt vniuersum terræ corpus eodẽ trahat, atq; ita bonam eius partẽ vndis extare faciat. Alij alias atq; alias super hoc rationes cõminiscũtur, cõcauitates subterraneas, oualem figurã, protuberationes, & cõmenta alia ingeniose magis quàm verè excogitata, quæ omnia si suscepti operis ratio pateretur, facilè refelli possent, vtpote quæ tam validissimis naturæ rationibus, quàm hodiernæ nauigationis exploratione, falsa deprehenduntur. Sed hęc illi viderint. Basilius Magnus totum hoc ad architecti summi Dei sapientiã refert, admirationemq; omnem dirigere nos ad eius prouidentiam adhortatur. Nam & apud Hieremiam Prophetã ipse rerum opifex clamat: Vos igitur non timebitis me, qui posui arenã terminum maris? quasi nulla alia in re magis potentiam viresq; suas ostentarit. Ille enim cùm abyssos circumuallaret, legem imposuit aquis, ne datos transiliant fines, signatisq; terminis coerceantur. F

IGNAVIA.

EXpedita autẽ manus, & in propatulum prolata, ita opus, autoritatem, atq; potestatẽ indicabat: contrà verò, nihili hominem, ignauum & ocio desidiaq; torpescentem significare si vellent, manus eius in sinum consertas effingebant: qui porrò status ignauissimi nebulonis est, cùm præsertim Anaxagoras ideo sapientissimũ omniũ animantiũ videri hominem dixerit, quia manibus instructus foret. Quod dictũ Plutarchus in Moralib. repetit, neq; dissimulat Aristoteles.

FVRACITAS.

APud autores aliquot inuenias læuã manum pro furacitate positã. Nam Plautus, Persa, vbi Sophoclidisca lena Pechnij pueri manũ de-

poſceret,

A poſceret,atq; ille dexterã porrexiſſet,reſpondit ea: Vbi illa altera eſt furtifica læua? Ita & Catullianum illud intelligitur de Marrucino,qui manu ſiniſtra nõ bene vtebatur,ſed in ioco atq; vino tollebat lintea negligentiorum.

PLAVSVS.

PLauſum autem,lætitiæq; & gratulationis ſignum, manibus in eum geſtum figuratis vt ſeſe complodere viderentur,ſignificare,theatra Romana,et poëtarum pulpita ſæpius oſtenderũt.Id autem in Sardanapali ſtatua,quæ Tharſi erat,exprimebatꝰ,cũ inſcriptione,quę modis omnib.laſciuiendũ eſſe cõmoneret.

IMPEDIMENTVM.

COmplicatas verò manus digitis pectinatim inſertis, adeò vetus illa religio impedimenti ſignum eſſe credidit,vt parturientiũ nixibus obſtare,ne partum edere poſſent, quandiu manus eo geſtu tenerentur, perdita admodum ſuperſtitione perſuaſum habuerint.

LIBERTAS.

B QVemadmodũ verò per manus ita complexas impedimentũ ſignificabãt, ſic per eas explicatas libertatem innuebant. Numus eſt Tib.Claudij Cæſ. in quo videre eſt ſigillum,quod dextera pileum tenet, læuam quàm latè poteſt diſcapedinatã exporrigit,cum inſcriptione, LIBERTAS AVGVSTA. quamuis verò pileus per ſe ſit libertatis ſignũ,manus ea tamen ita paſſa ſignificatũ adauget.Sedenim vt de parturiẽtiũ faſcinatione per implexas manus dicebamus, ita contrarium eſt in numo Iuliæ Piæ,vbi partus felicitas explicatur,in quo Venus læua haſtæ innititur, dexteram expanſam oſtendit, cum inſcriptione, VENVS GENETRIX.Romani enim genus à Venere, propter Æneam eius filium,ſe ducere aſſeuerabant,maximè verò gens Iulia.

VENVS GENETRIX.

QVæ quidẽ cõdente & dicãte Iulio Cæſare, templũ erexit Veneri Genetrici, cuius rei Plinius,Tranquillus & alij meminere.Legimus & Cæſaris teſſeram fuiſſe, Venus Genetrix: vt Syllæ,Apollo Delphicus: Marij,Lardeus. Obſeruandũ autem in numo ſcriptum eſſe GENE-
C TRIX per E media ſyllaba,prout veteres grammatici ſcribendum monent, cùm tamen genitor per I notandum agnoſcant.

LIBERALITAS.

EST & illud frequentiſsimo latinitatis vſu dictitatũ,Manus remittere,liberalitatis et donationis ſignificato,quo loquendi modo luſores præcipuè vtunturꝰ:nam remittere manus, eſt cõdonare colluſori iactum,quem ſua ipſe manu damnoſum feciſſet, debueritq; ob id numos exſoluere.Hinc legere eſt in epiſtola Octauiani Auguſti ad Tiberiũ: Ego perdidi viginti millia numûm,ſed cùm effuſè in luſu liberalis fuiſſem, vt ſoleo plerunque: nam ſi quas manus remiſi,cuiq; exegiſſem, aut retinuiſſem quod cuiq; donaui, viciſſem vel quinquaginta millia:ſed hoc malo,benignitas em̃ mea me ad cœleſtem gloriã efferet. Præcipuè verò dextrã liberalitatis & erogationis indiciũ eſſe voluerunt,vtpote quæ,vti prompta eſt,& ad capiendũ expeditiſsima, ita & ad porrigendũ erogandumq; vſitatiſsima. Vnde Græci δῶρον illud ſuũ menſuræ de manu ſumptæ vocabulũ,de quo alibi locus ſuus, deductũ volunt, quòd ſcilicet inde dona porrigant. Sed quoniã tã liberalitatis q̃ libertatis ſignificatũ in dextera

tera ponunt, huiusmodi disciplinam longè melius sacræ nostrorum literæ prodiderunt: veteres enim Theologi qui diuinorum nominum significata perscrutantur, eam inesse vim in Dei dextera intellexere, vnde pulchra, grata, læta'que omnia prouenirent, proprioque nomine Michaelem vocari. at Græcorũ Theologia Michaelis vim in Deo eam esse dicunt, quam Mathematici Veneri dedicarunt. Psal. decimo supra centesimũ iubetur Christus sedere à dextera Dei patris, vbi Theologi per sessum requiem, & fruitionem diuini imperij, & patri & filio propriam, & honore parem intelligũt: per Dei verò dexterã effusissimã eius benignitatem interpretantur. Læuam demũ Aramei eam in Deo vim esse dicunt, vnde fortia, dura, & castigantia procedãt: idque numinis Gabrielem appellatum, quod Astronomi ex Græcorum Theologia Martem esse dixerunt. D

VER. HYEMS. SOL.

APud Græcos Latinos'que poëtas plerunque reperimus centimanũ Briareũ, centimanum'que Gygẽ: quin & Homerus Solem ἑκατόγχειρα nuncupauit: quorũ significata cum hieroglyphicôn instar interpretẽtur, nõ importunum fuerit hîc explicasse. Interpretes Hesiodi, per Briareũ vernũ tempus dici tradunt, ob herbarũ, florum, & frondium copiã, quam affluẽter adeò subministrat. per Gygem verò hyemẽ, & ipsum centimanũ, ob ea multa, quæ iamdudũ collecta cõgesta'que in varios mox vsus distribuit, & negocijs quæque suis accommodat. Quòd verò & Sol centimanus Homero sit, multa & innumerabilia eius officia, quę magis aperta cognita'que sunt, quàm recensere oporteat, effecerũt. E

OFFICIA MVTVA.

CEssit & in prouerbiũ mutui beneficij, officij'que ab officio prouocati, Manus manũ scabit, ex Epicharmi Comici versiculo, quẽ in ore fuisse semp. Prodico Sophistę, Socrates apud Platonẽ memorat, Axiocho. Erat verò huiusmodi:

ἁ δὲ χεὶρ τὴν χεῖρα κνίζει, δός τι καὶ λάβοις τι·

Ne manus manum fricabit, Da quid, auferes quid.

Sedenim illud vulgatum magis: χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλοι δὲ δακτύλους· F

sic enim manu scripti codices habẽt, quod alij suo freti ingenio corrigere voluerunt, quæ trimetri esset ratio minus animaduertentes:

Manus manum, digiti interim digitos lauant.

OPEM FERRE.

EAdem dextera, quæ pullaria Plauto dicitur, passis digitis opis ferendæ fuit hieroglyphicum, cuiusmodi species in Opis deæ simulachro aliquot in numis obseruatur, quasi ea opem omnibus velle se ferre polliceatur. Quinetiam & nunc vulgò, & apud veteres vsurpatũ illud τὴν χεῖρα ὑποβάλλειν, manum admouere, quotiens operam nostrã alicui negocio adiutricẽ adijcimus. Hinc apud Maronem Palinurus ad Æneã clamat: *Da dextram misero, & tecum me tolle per vndas.* Sanè illud sumptũ à sacris, in quibus quispiã adueniens admota victimæ manu, fiat & ipse particeps sacrificij. Sed hoc frequentius apud nostros, cum infantes ab originali labe per sanctas aquas expiãtur, lustricus'que eorũ dies celebrãt: quicunque enim manus admouerint ad infantẽ, dum sacrũ id peragitur, paternis sese obligant officijs, & arctissima pietatis necessitudine & nato & parentibus coniunguntur, propemodum'que affines fiunt. Quod verò de manibus sacrificio admotis

A motis dicebamus, quod theologi nostri interpretanẽ eo Leuitici loco, Quicũq; illa attigerit, sanctificabitur, id dicũt ostendere, q; in disputationib. quæ de Deo sunt, theologicisq; mysterijs, sufficit nobis tantũmodo tãgere, queadmodũ qui vult igne calefieri: nam is si interius manũ immittat, pro eo quòd poterat et satis erat calefieri, cõburitur: sic qui ꝓfundius, vel altius de Deo disputare præsumit, pro eo q; gloriosius aliquid ostentare affectat, in blasphemiam cadit, dum diuinorum dogmatũ nequit sublimitatẽ assequi. Ea de causa populus Israeliticus nõ ascendebat in mõtem Domini, sed iuxta radices corona ducta desidebat: quod vtinã superioris seculi tẽpora animaduertissent, nõ cũ sanctissima hęc doctrina tot ineptorũ hominũ, ne ignauorũ dicã, nugis atq; cœno implicata esset & cõtaminata. Sed Deo Max. gratia, qui nostra demũ ætate tot autorũ veterũ thesauros aperuit, vt in vnaquaq; disciplina proficere volentibus, verã, facilẽ breuẽq; viam patefacere dignatus est. Quod verò ad hãc rem facit, monet Paulus, haud facilè cuiquã manũ imponendã, de ordinibus nimirũ cõmunicandis, quorũ vis & ratio in spiritus sancti cõtributione cõsistit, iuxta ritũ, quo impositis supra ca-
B put manibus sacerdos dicit, Accipe spiritũ sanctũ. Id vero diligẽtius examinandum imperat Paulus, ne indigno, vel improbo, vel imperito talia conferantur.

FLAGELLVM.

Significat etiã flagellum manus in diuinis literis, vt apud Sophoniam: Extendam manũ meam super Iudam, & super habitantes Israël, & disperdam de loco hoc reliquias Baalis. Et beatus Iobes de calamitatibus, plagis, & infortunijs suis loquẽs, Manus Domini, inquit, tetigit me. Et illud, Tradentur in manũ gladij, castigabũtur gladio significat, vtpote qui occidione occidẽdi sint. Iam quod alibi legitur, Firmasti super me manum tuam, de castigatione intelligendum est.

PIETAS.

IN Antonini numo pietas ipsa dexterã exporrigit expansam, læua donarium in subiectam aram porricit. In L. Ælij Cæsaris numo aureo, dextera sigilli eodem est gestu, lęua donũ tenet, cum inscriptione, PIETAS. Quod verò dictum est in Cynocephalo, passas in cœlum manus adorationẽ significare, videas id in Gordiani Pij numo, in quo sigillum est passas hinc inde manus ad cœlum attollens cuius inscriptio est, PIETAS AVGVST. Et Iarbas apud Maronẽ dicitur
C *Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.*
Iam & Salomõ Trecensis nõ ignobilis sacræ Scripturæ commentator, sacerdotes, inquit, cùm sanctum BENEDICTVM pronunciant, nomen inquam id sanctum XII. literarum, extendunt manus suas.

SVPPLEX.

APud nationes aliquot inuenias, reiectas post tergũ manus, easq; connexas, supplicẽ hominẽ significare. Eam formã in huiusmodi significato peculiarem apud Assyrios fuisse tradit Ammianus, vbi lib. XVIII. Antonius ab Vrsicino agnitus in hostili acie, obiurgatorio sono vocis increpitus, proditor & nefarius appellatus, sublata tiara, quã capiti summo ferebat honoris insigne, desilijt equo, curuatisq; membris humũ vultu penè contingens, eum salutauit, patronũ appellans & dominũ, manũ post tergum cõnectens, Ignosce mihi, inquit: & quæ pro criminis depulsione subsequuntur.

T

CAPTIVITAS. D

SEdenim apud Romanos huiusmodi species manuũ post terga reuinctarũ, captiuitatis nimirum indicia sunt, & Virgiliano confirmatur carmine,

Ecce manus iuuenem interea post terga reuinctum
Pastores magno ad regem clamore trahebant.

& multis vbiq; terrarum monumentis, ex ære & marmore dedicatis, passim intueri licet. Ita lib. de Amicitia Cic. de eo qui litigare se simulãs blandiat, atq; ad extremũ dat manus, vinciq; se patitur, vt is qui illusus sit, plus vicisse videatur. Talem Astronomi figurare solent, vbi ostendere volunt eum ab inimicis superandum, & in eorum potestatem redigendum, qui XIII. Sagittarij gradu lucem auspicatus fuerit.

PACIFICATOR.

QVæ verò species in M. Catonis Proprætoris numo cernitur, vbi victoria est sedens, manu exporrecta, pollice summisso, quod puto victoriam consilio partam significare, vt illud, quod alibi explicatum est, Romanos sedendo vicisse, huc accommodetur. Ille porrò gestus in manu res compositas ostendit, qui habitus in statuis pacificatorum exprimi solet: vt in equestri colossea ex ære M. Aurelius, in area Lateranensis basilicæ visitur, de qua in Digitis. E

RESTITVTOR.

IN alio IMP. SEV. ALEXANDRI AVG. numo simulachrũ est læua hastæ innixũ, dexteram porrigens, vola & digitis demissis, pollice pendente, in quo literas eas tãtùm inspexi quæ RESTITVTOR dicerẽt, reliquas discernere non potui. Verùm apertius in Gratiano numo porrigitur manus mulieri altero genuflexæ genu, cum inscriptione, REPARATIO REIPVB.

SALVTATIO.

ERat & salutationis indiciũ, dextera iuncta dextræ, quod apud Varronẽ, atq; etiã apud Callimachũ Ætijs habetur. Vnde Virgilius in eandẽ sententiam Æneam inducit eum patre in Elysijs loquentem ita queri: Cur dextræ iungere dexterã non datur. In hunc sanè diem mos hic perdurat, vt hospites & peregrinos, & quoscunq; notos peregrè venientes, dexterarũ coniunctione salutemus.

ADORATIO.

NEq; verò tantũ porrectis in cœlum manibus adoratio fieri solita, sed et auersa manus ad osculum exposita, adorationis indiciũ est. Hinc illud apud Plinium, quandã esse in dextera religionẽ, quæ osculis auersa appetiť. Qui adorãt, inquit Hieronymus in Ruffinũ, solent manũ deosculari. Vnde Hebræi deosculationẽ pro veneratione vsurpant: eiusmodiq; loquendi forma per totã iam Italiã, ex quo Hispanos in dominationẽ admisimus, inoleuit, cùm prius id honoris nõ nisi Pontificibus deberẽť. Et nõnulli Catuli somniũ de Augusto referunt, quasi Iupiter cõpluribus prætextatis tutorẽ à se poscentibus, vnũ ex eis demonstrasset, ad quem omnia desideria sua referrent, eiusq; osculũ delibatũ digitis ad os suum retulisset. Alioqui, vt in Cynocephalo dictũ, sublatæ in cœlũ manus adorationis indiciũ sunt. Apud Ciceronẽ Quæstionib. Academicis admirationis id signũ est, vbi diciť: Hortensius autẽ vehementer admirãs, quod quidẽ perpetuò Lucullo loquente fecerat, vt etiã manus sæpe tolleret: nec mirũ, nam nunq̃ arbitror contra Academiã dictũ esse subtilius. Peruulgatũ verò est Catullianũ illud in hanc sententiã: Admirans, ait, hæc manusq; tollens, Dij boni, & quæ sequunť. F

CONSENSVS.

IN militaribus verò allocutionibus sublata manus, cõsensus et approbationis

hiero-

A hieroglyphicũ eſt. Vnde totiens apud Xenophontem, ſi, quod propoſitũ eſſet, ſcitum facere ſe profiterentur, manus tollere iubebantur. Sed enim hoc ritu Hebræorũ prius inſtitutũ fuit, quod pleriſq; locis habetur: & Aaron Leuitico, tollens manum, populo bene precatus eſt. Ita nobis quoq; faciundum imperauit Paulus: Orate, inquiẽs, in omni loco attollentes puras manus. Et Tertullianus, vbi de oratione pro ſalute Imperatoris agit: Illuc ſuſcipiẽtes (ait) Chriſtiani, manibus expanſis, quia innocuis: capite nudo, quia non erubeſcimus: deniq; ſine monitore, quia de pectore oramus: & quæ ſequuntur in hanc ſententiam.

FOEDVS.

SEd neq; Pythagoricũ illud prętereundum, μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν, non vnicuiq; dexterã porrigendam: quippe non temerè eſſe quempiã in amicitiæ familiaritatiſq; fœdus admittendum. Citat hoc ſymbolum in hanc ſententiam Plutarchus eo commentario, quod de multorum amicitia conſcripſit: & Solonis dictum illud in primis fertur, φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὓς δ' ἂν κτήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε: Amicos ne citò cõpares: quos autem acquiſieris, ne reijcias, contemnáſve. Mos verò adhuc
B eſt noſtris prę ſulibus, in admittendis in clientelam amicis manũ porrigere exoſculandam, quod firmũ quaſi fœderis & conciliationis ſignum habetur. Obſerues etiã apud Amianum, rerum geſtarũ lib. I. ſuprà XX, Nebridium, qui cõtra Conſtãtium vnus omniũ iurare noluerat, metu militũ, qui ferrum in hominem ſtrinxerant, ad Iulianum profugiſſe, ſuppliciterq; oraſſe, vt timoris leuandi cauſa ei dexteram porrigeret. cui Iulianus: Ecquid, ait, præcipuũ amicis ſeruabitur, ſi tu dexterã attigeris meã? Plutarchus in Catone Vticenſi morem tangit oſculandi manus Imperatoris apud Romanos: neq; id quidem omnibus, ſed paucis admodum honoris gratia conceſſum. Vnde etiam in diuinis literis legitur: Tua dextera me ſuſcepit. quod ita interpretantur Theologi: Mos eorũ eſt qui opem alicui ſint allaturi, dexterã porrigere, in qua & vis, & aptitudo, agilitaſq; magis promptuaria, quàm in læua. Et Pſal. LXIII, Tenuiſti manum dexterã meam: id eſt, optimi Aſſertoris inſtar manũ meam apprehendiſti, meq; de terra & ſeruitute Babylonica eduxiſti. Alij ſic exponunt, vt per dexteram manũ à Deo tentam, meliora ac laudabiliora opera intelligantur, quæ benigno Deus animo ſuſceperit. In ſacrificijs demum manuum impoſitio nũc benedictionem miniſtra-
C bat, nunc peccatorum remiſsionem, nunc Sancti ſpiritus aduentum, nũc expiationes, quas ſolo percipimus intellectu, ait Heſychius.

FIDES.

QVia verò fides in fœderibus primũ expetitur, Numa Romanorũ Rex conſtituit, vt manus eæ quæ fidei ſacra facerent, ad digitos vſq; inuoluerentur, quod fidei tutandæ indicium eſſet, cuius prę cipuè ſedem in dextera eſſe docuit: vel, vt arcana in abdito habeantur. Porrò fidem in manibus Arabes adeò colebant, vt fœdus nunquam facerent, niſi ſanguine ex vola iuxta maiores digitos eorum qui fœdus inirent, lapide quodam eliſo, intinctóq; inde flocco ac lapidibus ſeptem, qui forent in hunc vſum cõparati, illitis, ſuis interim Oratal & Alilat numinibus vnicis inuocatis. Agnoſcit & Maro fidem per dexteram ſignificari, quare Dido apud eum exclamat:

En dextra, fidéſq;, Quem ſecum patrios aiunt portare penates.

Atq; hoc eſt quod Achemenidi Anchiſes

Dat dextram, atq; animum præſenti pignore firmat.

Velamen verò illud, quo fidei ſimulachrũ, vel manus ipſę obtegerentur, album

fuisse cõstat. Vnde Maro canam fidem appellauit, vt nonnullorum est opinio: D
quamvis & literatissimi viri sunt, qui canam ideo fidem à Virgilio dictam putant, quòd primum omniũ templum Fidei fuerit à Roma Æneæ filia conditum, vt in fragmentis Pompeij, diuino illo numine rerum opifice iam tum Romanæ originis initio, quod futurum olim erat, præmonstrante, vt quod imperium ibi sine fine permãsurum parabatur, fundamentũ pietatis in fide iecisse tot antè seculis constaret. Horatius tamẽ velaminis albi mentionẽ facit, vbi dicit: Et albo Rara fides colit velata panno. Id enim ad sinceritatẽ, quæ requiritur in fide, indicandã excogitatũ: à fide enim fucus omnis abesse debet, neq; vllo subterfugij colore candor eius violari. Quapropter iustè magnanimiterq; Romani fidem hostibus etiã seruandam rati, Cannensi clade accepta, cùm Hãnibal quibusdam captiuis redimendi se potestatẽ fecisset, fide ab eis accepta redeundi, nisi res con fici posset ea quam proposuerat conditione dolose illi vnius diei iter progresi, simulato negotio, in castra hostica redierunt: inde quasi sacramento soluti, tanquam liberi essent, securi cõfidentesq; Romã se contulerunt. Indignatus Hanni bal, dum cos sibi dedi postularet, ipse etiã S. P. Q. R. factum ægerrimè tulerũt, E
neq; vllis ciuium suorum precibus aut lachrymis vinci potuerunt, quin publicè ad Hannibalem remitterentur. Sed quid vetustiorum malè prauèq; facta cõqui rimus, si recentioribus seculis dolosa huiusmodi fide deceptum Adelbertũ Bauemburgi Regulum legimus, turpi nostrorum principum ignominia, quẽ Atto Maguntiæ archiepiscopus blanditijs pellectum, ad Ludouicum Regẽ capitalem eius hostem attraxit, iuramento pollicitus se procuraturũ, vt quemadmo dum eum saluum de munitissimo, vbi erat, loco educebat, incolumẽ identidem reduceret. Cùm itaque paulùm extra portas prodijsset, Atto coniectis in Solem oculis, iter longum & horam iam tardam causatus, satius fore dixit redire, commodùm vt corpus aliquo cibo curarent, itineris lassitudinem ita leuaturi. Cui Adelbertus, nihil suspicatus mali, non difficulter assensit. Reuersi igit, sumptoq; ientaculo, dant se iterum in viam, ac simulatq; in Ludouici conspectu con stitere, Adelbertus in manus Regis deditur: quo proditionis Attonẽ audacter incusante, iuramento, inquit Atto, tũc planè satisfactũ, cùm te impransum eductum, intrò vt prãderes reduxi. Sed hęc improba barbari hominis facta pręter- F
eamus, & ad fidem reuersi, haberi eam dicamus in Hadriani numo quodam, lęua tenentẽ orbem planum: id nonnulli speculum esse contendunt, nam id quoq; significatũ habet fidei, additaq; est erecta columella, ob fidei quippe tum rectitudinem, tum firmitatẽ. Multò verò manifestius duæ manus iunctæ, fidei sunt hieroglyphicum, quod in plerisq; numis antiquorum obserues, inscriptionibus etiã additis, modò FIDES EXERCITVVM, modò FIDES ROMANORVM. Sed huiusmodi manus iunctæ ad alia etiam extenduntur significata.

FELICITAS.

QVandoquidẽ alicubi simulachra duo dexteras iungẽtia felicitatis hieroglyphica sunt, caduceo pręsertim apposito: rebus enim pacificè cõpositis, congruum est publicã priuatamq; subsequi tranquillitatẽ. In Hadriani numo tenet ipsa dea caduceum manu vna, altera Imperatorẽ apprehendit: inscriptio est, FELICIT. AVGVSTI. Vbi verò idẽ Imp. genibus quendã procumbentẽ subleuare videtur, quid sibi velint iunctæ dexteræ, declarat inscriptio, RESTITVTORI GALLIÆ. Quod verò superius dexteram salutationis signũ esse diximus, in numo quì TRAIANVS HADRIANVS inscribit, Imperatorẽ ipsum

vidcas

A videas dexteram Dei ſedentis dexteræ iungentem, cum inſcriptione ſub baſi poſita, ADVENTVS AVG.

IVDEX.

SEd & abſciſæ manus ipſę hieroglyphicum ſuum habuere, quod minimè fuit prętereundum. Spectari enim ſolitas Thebis iudicũ ſtatuas abſq; manibus, Plutarchus ait: & eam quæ Principem referret auerſis eſſe oculis, vt iuſtitiam & à donis alienam eſſe debere, & nulla mulceri facundia oportere ſignificarent. Nam Stratoclem & Dromoclidem quis iniquo animo nõ ferat, quorum ſermo omnis cùm de Reipublicæ negotio aliquo capeſſendo, deq; tribunalibus collo querentur, erat, vt ſe inuicem ad auream meſſem inuitarent.

DEI VIS.

SAnè Ianum, de quo plura alibi, veteres bicipitem, ſed abſq; manibus & pedibus effingebant, quadrato lapide ab exili baſi in latum exurgente. Indicabat id Dei vim, cui neq; pedibus neq; manibus opus eſt, ad ea quæ iuſſerit efficienda, vtpote qui nutu ſolo totum poteſt mundum tremefacere, & vt apud Poë-
B tam, dicto citius tumida æquora placare. De ſtatua verò Iani, quæ numerum CCCLXV dierum digitorum geſtu indicaret, ſuo loco dicetur.

PROVENTVS.

QVamuis verò ita veteres iuſtitiam informarint, apud cõiectores tamen reperias virum agendis cauſis nobilem, iudiciaq; & leges ſama optima conſectantem, qui plures ſe habere manus ſomniauerit, proſpera expectare, q; id portendat & clientum, & amicorum, atq; etiam pecuniarũ prouentum exuberantẽ,

VINCVLA.

IMperitis tamen, maleficis & ſceleratis hominibus, id ſomnij vincula minitatur, multas ſcilicet manus ad eorum coërcitionem expediri. Sed quoniam incidimus in prouentũ, ſuccurrit id ex Pſalmo CXVII, Labores manuũ tuarũ comedes, apud Græcos τῶν καρπῶν ſcriptum eſſe: quare bene periti quidam, fructuum potius quàm manuum reddidere: καρπὸς enim tametſi nõ quidem manum, non palmam, ſed iuncturam palmę cum
C brachio ſignificat, vt apud Homerũ legas Venerem à Diomede vulneratam ὡδὶ καρπῷ, vbi non pars pro toto, ſed locus letalis, & conuulſioni obuius de induſtria deſignatur, ad criminis atrocitatem augendam: pro fructu tamen paſsim ponitur, & multa inde in huiuſmodi ſignificatũ vocabula. Erit itaq; ſenſus, fructibus ſuis veſcetur is qui timet Dominum, nec impius hæc tam culta noualia miles habebit.

SPES IRRITA.

INuenias & operum inefficaciam per præciſas manus ſignificari, quæ vanas nonnunquam irritasq; cogitationes, ſpesq; hominum inanes indicant, quòd ita ſcilicet opus ad finem qui fuerat inſtitutus, perduci minimè poſsit. Et mathematici, nullius vtilitatis & haudquaquã frugi hominem in lucem edi ſub XVII Geminorum gradu oſtendere cùm vellent, hominem eo loco vtraq; manu mutilum pingunt, atq; eum ignauiter conſiſtentem.

MINISTERIVM.

SEd lõgè alia de cauſa Mycerinus Ægyptiorũ Rex viginti coloſſos ancillarũ circa filiæ cadauer circunſtãtium, truncis manibus, ijsq; humi ante pedes ia-

centibus erexerat: iis enim vxor manus absciderat, quòd adulterij tam nefarij ministræ fuissent, vti scilicet pater sceleratissimo exemplo cõplexu filiæ abuteretur. D
Quod verò in diuinis literis primo Regũ habetur, vbi Arcã Domini Palæstini prędam abduxerãt, & in Dagonis idoli sui templo posuerãt, manè repertus Dagon prolapsus cõfractusq́; abscissis manibus: interpretes loco hoc, abscisis manibus, intelligũt, fore tunc præmonstratũ, vt cùm Domini nostri doctrina ad gentes peruenisset, idolorũ manus absciderenť, hoc est, præstigiæ quibus mortales omnes eludebãt, desiturę essent, neq; vlla vlterius decipiendi potestas dęmonibus relinqueretur. In huiusmodi ferè significatum Leuitico legas, vbi de victimis agitur: Si nõ poterit manus eius inuenire, hoc est, si propter egestatẽ emere non poterit, si precium erogare nequiuerit. Alioqui, sideratæ, attritæ, vel etiam abscisæ manus, neq; non pedes, actiones indicãt deprauatas: studiosum quippe hominem eorum tantùm quæ vel ab auaritiæ, vel superbiæ spiritu suggerũtur. Quare Dauid ita deprecatur: Non veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me, diripientis scilicet aut violantis: superbi enim hoc est, auari illud. Eodem & brachia significato accipiuntur. Nam vbi Psal. XXVI. delinquentis hominis brachium cõteri legitur, impurorũ hominũ brachia debilitata significari ait Origenes, quandoquidẽ ad nullum misericordię aut beneficentię opus exerceanť. Nã manus & brachiũ, inquit is, operis est indiciũ. Sed eo loco Euthymius adimi perperã agendi autoritatem, viresq́; confringi interpretatur. E

AVARITIA.

SVnt tamẽ qui hoc ad auaritiã pertinere censeant, interpretamentũq́; huiusmodi ex Theocritiano carmine mutuentur, κεινὰ δ' ὑπὸ κερδίων, πῶς δ' ὑπὸ κόλπω χεῖρας ἔχων, & quæ sequuntur in hanc sententiam. Neq; desunt qui manum tãtùm sinistram digitis cõpressis pro tenacitate & auaritia pingant: nam & coniectores læuam lucri, & augendæ rei signum ponunt, quippe quæ ad custodiendum magis idonea sit, vtpote segnior, & tenacitati accõmodatior. Ad hoc facit quod Diogenes, vt nonnulli tradunt, dicere solebat, nõ esse tradendas amicis manus complicatas: quod interpretantur, benignitatẽ addendam comitati. Auaritiam & ille gestus in manu significat, cùm exporrecta capedunculam assimilat, quo gestu Philemonis Romæ signum vidi, cùm in altera volumen complicatum haberet, idq́; tenaciter restrictum, vt qui precium sibi deposceret, nõ nisi eo numerato librum exhibiturus. Ferunt enim eum Comœdiarum scriptorem, ære graui solitum lucubrationes suas venundare. Inscriptio sanè erat ΦΙΛΗΜΩΝ. Apud Aristophanem iocus est Cõcionatricibus, vbi Phidolus deos exemplo ponit, quibus cùm supplicamus boni alicuius gratia, stare eos supinã manũ porrigentes, non vt quid dent, sed aliquid accipiãt. Hinc quoq; Atheniensium in aucupãdis lucris auiditas dicterio carpiť, ἀτεχνῶς ὑπέχει τὴν χεῖρα κ' ἀποθνήσκων, manum etiã dum moritur Atheniensis porrigit. F

SERMO.

POrrò aũt orationem vnamquãq; tradunt ex manu significari, quamvis alio loco prensam manu linguã id facere dixerimus. Ea tamen differentia habetur, quòd species illa non orationem tantùm, sed eloquentiã indicabat. Manus verò vnumquenq; sermonẽ per se ipsa significat, quòd vnà cũ sermone manuũ etiã motũ expetimus, vt

A ait Artemidorus: histriones enim vel celebres inuenias soloecismi redargutos, quòd gestu manuũ aliquando peccassent: de quo alibi. Contrà verò erant Hermea signa quadrata sine manibus & brachijs, solo quippe insignita capite, eaq; precipuè apud Athenienses, sed in quorũ medio virilia etiã adsculpebãtur. Sermonis hæc erant indicia, vt in Pudendis etiã ostensum, Mercurij quippe ipsius vim ostendebant. Nam is & Cyllenius ideo vocatur, quòd κύλλους Græci vocant eos, qui sine manibus sunt. Ostẽdit verò hoc, sermonem suapte vi pollere, & sine manibus omnia conficere. Cur verò signa illa quadrata fierẽt, in quadra iugeris dictũ. Sed enim cùm Aristoteles duplicẽ sermonis ponat intellectum, vnum scilicet primæ intentionis, alterum secundę, vt nostri interpretantur, sermonem illum qui per Hermea figurãt virilibus arrectis, primæ dixerim intẽtionis quasi mente conceptum: secundæ verò, qui per manus significatur: is enim per vocis instrumenta expressus, opus quodammodo conficere videtur. Hic verò sermo plurimùm apud eruditos aut per dialecticã in angustias intruditur, aut per eloquentiã in latiores campos explicatur: vnde Zeno Stoicæ disciplinæ princeps
B commentus est, per manũ vtrunq; diuerso gestu porrectã significare: quod quidem inuentũ cùm manifestũ sit hieroglyphicũ, minimè fuerat dissimulandum.

DIALECTICA.

DIalecticam enim ostendere cùm vellet, manum pingere solitus est digitis in pugnũ compressis, angustias hinc scilicet & argumentorũ breuitatem, quibus illa cohibetur, ostendens, quòd simplex vniuscuiusq; rei qualitas tribus plurimùm propositionibus comprehendatur, axiomate, assumpto, & illatione, vel partibus his etiam breuioribus.

ELOQVENTIA.

ELoquentia verò latè diffusa patenti decurrens planitie, quaq; libuerit peruagata, per diductos digitos dilatatamq; manum ab eodem exponebatur. Reprehendit sanè Quintilianus eos, qui orantes vlla in causa manũ sub pallio cõtinent, quasi res ignauiter agatur: nostri tamen instituti est, cùm apud Pontifices inter sacra sermonẽ habemus, manus intra palliũ cohibere, frugaliq; tantùm pronunciatione vti. Quoniã verò Theologi finiunt aliud orare esse, aliud adorare, status ad cultum, manus ita surrectæ ad adorationem facere videbuntur.

C PRECES.

IN Hetruscis quoq; institutis hoc gestu manuum ad preces vtebantur, neque non in deuouendis ciuitatibus, euocandisq; dijs: cumq; Iouem dicebant, manus ad cœlum sustollebant, vt eo etiam loco apud Virgilium est:

Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.

Sanè, quod ad hãc rem facit, Polemonem sophistam legimus Olympicis ludis, qui Smyrnæ olim celebrabantur, inepti cuiusdam actoris soloecismum manu factum reprehendisse, cùm in exclamatione, ὦ ζεῦ, manus ad terram protendisset. Cùm verò ὦ γᾶ pronunciaret, faciem ad cœlum erexisset. Sed quantum ad Iouem pertinet, eundem morem vetustissimo ritu apud nostrę pietatis Pontifices obseruari videmus: quotiens enim vel DEVM, vel DOMINVM enunciant, gentem sanctã bonis verbis expiaturi, prosperaq; & felicia mortalibus precaturi, manus sub eam locutionẽ supinas in cœlũ tollũt. Quin etiã ὀργιάζειν, quod sacrificare est, etymologici grãmatici nõnulli dictũ putant, quod qui sacrificant, precanturve Deos, ὀρέγουσι τὼ χεῖρε, manus quippe protendunt. In numo Gordiani Pij simulachrum est, quod passas hinc inde manus ad cœlum tollit, cum inscriptione

ad rem accommodata PIETAS AVGVST. Illud addam, antiquum precandi modum noctu sub dio Pindarũ posuisse, Olympijs, ode secunda, apud quem νυκτὸς ἱκέτευ ob hanc causam inscribitur. D

DE PEDIBVS.

HÆc quidem manu super memini, Manarde, tibi disseruisse: sed quoniã Caprilis velle se de pedibus audire similia dictitabat, quæ super his à me tunc dicta fuerunt, visum est subiungere.

IRRITVM.

FIeri minimè posse aliquid, aut inconstans irritúmve futurũ, quod cœptum actúmve fuisset, ostẽdere si vellent Ægyptij sacerdotes, pedes in aquę superficie inambulãtes pro hieroglyphico faciebãt. Nemo enim est qui nesciat, nulla id humana ope ingeniόve fieri posse: nihil enim magis irritũ cedit, quàm si quis plantas super aquę superficiem firmare sibi persuaserit. Ad hoc respexit Cicero, cùm libro Officiorũ tertio, fluxas, labiles & inconstantes Epicuri rationes esse dissereret, quippe quæ minus in solido consistant, quòd aqua hærent, vt aiunt. E Sunt qui elocutionẽ hãc, In hac causa mihi aqua hęret, rem nondũ peractã significare contendãt, dubiumq́ aliquod superesse, quod nondũ fuerit explicatũ, aut sibi re super adhuc dicendũ esse, sumpto à clepsydris, in quibus aqua, temporis dati index, per tot horas stillatura statuebaẽ argumẽto. Et hoc esse quod ad Q. Fr. Cicero ita scribit alterius libri epistola v. Quod idibus & postridie fuerat dictum de agro Campano, nõ est actum, in hac causa mihi aqua hęret. Vbi tamen damnat Epicurum, cũ Ægyptiorũ hieroglyphico videtur cõvenire, vtpote qui argumentorum eius infirmitatẽ omnino redarguit. Nam ingredienti vnicuiq; animali, vt palàm est, solo opus est, diceret Aristoteles, cui firmiter innitaẽ: id aũt homini, vtpote grauiori animali, neq; in aëre, neq; in aqua cõcedĩ, et ea de causa pedes suam habent nuncupationem, quòd τὸ πέδον, id est, solum sibi deposcunt.

VACILLATIO.

CVM Ægyptiaco consentit hieroglyphico quod Psalmo LXXIII legitur, Mei penè moti sunt pedes. Gręca lectio habet ἐσαλεύθησαν, quippe vacillarũt, siue potius fluctuarũt: maris enim turbatio, fluctuũq; cõmotio, σάλος. Hic verò pedes pro cogitatione ponunẽ quę scilicet animi nostri pietatẽ pedum instar regit, & sustinet. Penè igiẽ, inquit, cogitatione peruersus, ac penè lapsus sum, vt crederem Deo nullã inesse prouidentiã, incertoq́ casu mortalia defluere, aut quid huiusmodi. Ita ibi legiẽ psal. XXXVIII, ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας μου. vbi si verbi maritimi & fluctuantis ratio est habenda, Latinè dicemus, cùm fluctuare cœpissent pedes mei. F

FVNDAMENTVM.

COntrà verò pedes in solido constituti, iactũ ostendunt fundamentũ. Hinc apud Iuriscõsultos legas, ponere pedẽ, pro fundamentũ iácere. Hinc illud apud Tulliũ De finibus IIII. Quid enimẽ sapientia vbi pedẽ poneret nõ habebat, sublatis officijs omnibus. Alibi pedem ponere significat occupare. In Deo aũt pedes virtutis eius firmitatẽ ostendũt, & solidi fundamenti stabilitatẽ, Esaia dicente: Cœlũ mihi sedes est, terra aũt scabellũ pedum meorũ. Alibi pedes Dei hieroglyphicè accepti, humanitas Christi est: nam sicut caput Pater, ita pedes Filius, qui eò quòd terreno mixtus est, diuinitate ipsa inferior est. Quod verò scriptum est Deuteronomio, Qui appropinquãt pedibus eius, de doctrina illius aliquid assequẽtur: sunt qui ex mysticis hisce pedibus abeundos intelligãt sanctos interpre-

A interpretes, & qui diuinā prędicant sapientiam. At φ Psal. stantes pedes hieroglyphicè ponuntur, mentis atque fidei stabilitatē significāt. Nam contrà de maleficis Propheta, Cur claudicatis vtroque pede? Et Psalmographus psal. XVII, Claudicauerūt aberrātes à semita. Porrò vitiatus pes, aut mutilus, aut intortus, in diuinis literis hominem significat qui à recta diuinæ institutionis semita declinat: quandoquidem pedes pro actionum, vt dictum est, progressu sæpe ponuntur: Theologique omnes hunc vitę nostræ cursum viā appellare consueuerūt, de qua Dauid psal. 118, Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini: hoc est, qui dum hanc viuunt vitam, ea faciunt quæ lex Domini præcipit atque mandat.

PVRIFICATOR.

SI verò pedes altius in aquam mersos effinxissent, purificatorem significabāt. Nam et alibi aqua & ignis in desecationis significatum accipiuntur, φ rebus his labes omnis eluatur & eximatur. Hic verò de ijs sermo est, quæ leui sint macula contaminata, quibus vnda satis superque sit ad depurandum. Apud Horum legas fullonem hic significari, quod tantundem est: nam id est fullonis officium,
B vt res depurget, & munditiem vestibus inducat. Alij commenti sunt γραφία pro γναφία apud Horum legere, vt scribam ex hac pictura cōmentarentur, propterea quòd hoc à Mercurij similitudine descriptum apud Horum vulgatum legerant: sed non animaduerterūt eo loco non ὄψιν, sed ἔργον legi, quod exponi debet, ab operæ videlicet similitudine, vt scilicet gestus ille describeretur, figurareturque, qui fullonis est vestimenta pedibus in aqua pressantis.

DIVES AVARVS.

TAntali verò species in aquam demersi ramis fructiferis ad frontem vsque, & ob oculos dependentibus, quos frustra carpere, & hāc haurire irrito caucē euentu, quanā meliori patescat interpretatione, q̄ luculētis his Petronij versibus:

Nec bibit inter aquas, nec poma patentia carpit
Tantalus, infelix quem sua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & sicco concoquit ore famem.

SERVITVS.

C APud Onirocritas pedes seruorum indicia sunt, vtpote qui totius corporis pondus sustineāt, vti opera domi rurique facienda seruis incumbunt, & quæ perperā egerint compedum supplicio puniuntur.

TRIVMPHATOR.

QVoniam verò Regum triumphantiū mos erat captiuorū corpora pedibus cōculcare, subiectionis signum: triumphabundū hominē per ita positū pedem Romana pleraque signa significāt. eoque spectat versiculus ex Psal. LXVI, Imposuisti homines supra capita nostra, hoc est, de nobis triumphū alijs cōcessisti.

VIA.

AB officio quoque pedes in diuinis literis vię profectionisque significatū habēt. Vnde plerunque videas vetustis in imaginibus Deum pingi pedibus intra nubes absconditis, quod fatidici vates nostri volentes carnis à Deo assumptæ viam (eam Theologi nostri aduentū dicūt) arcanā, obscurā & incogniā fore significare, eam pręferebant speciē. Hinc Dauides offusam ad diuinos pedes caliginem canit Psal. XVIII. Sed quod idē alibi canit, Pes meus stetit in via recta, dictū volunt veteres Theologi propterea, φ nō solùm manus, sed etiam pedes

pro actione, progressuq; negotioru accipiunt. Et Leuitico, vbi sacrificiu fertur D
pro sacerdotu consecratione, pollices manuum & dexteroru pedum, hostiç sanguine oblinuntur: dexteras quidem partes obunctas ponut, quia bonorum hæ sunt operum indices, cùm sinistræ pro prauis accipiant. Nam & Maro, dextera ait esse iter ad Elysium, At læua maloru Exercet pœnas, & ad impia tartara mittit. Quòd verò vnctionis mentio facta est, ea sanè vigoris, conseruationis, & salutis assecutionem significat. Vnde etiã apud Gentes athletæ non nisi oleo delibuti certamen inibant. Non vngi verò, in diuinis ijsdem literis desolatione, ruinam, & perditione indicat. Sic in Ægypto sublati sunt vna nocte omnes, quotquot limina postesq; intinctos agni sanguine non habuere, vt Hesychius.

SOLSTITIVM HYEMALE.

SOlis cursum in hyemali solstitio significare si vellent Ægyptij sacerdotes, pedes duos compedibus implicitos, atq; ita progredientes (nisi codex impressus mendosus est) effingebant, quòd Sol tùc lentius, & quasi pedicis coërcitus ingredi videatur. Sed enim huius rei longè aliam picturam esse diximus in commentario Polypi, vbi manu scriptos Hori codices, duos Polypos inuicem colligatos, non pedes duos, habere monuimus. E

VOLVPTARII AFFECTVS.

PHilosophi antiquiores, quiq; doctrinã eorum secuti sunt, pedes pro cõtemptissima parte ponunt: esseq; in anima pedes aiunt voluptarios affectus, venereæ mollitudini mancipatos. Quiq; Achillis figmentum interpretantur, fuisse illum inuiolabilem præter talos, qui Stygis aqua illini nequiuerint, quòd ea parte manu matris tẽtus fuerit, cùm ab ea est fatalibus vndis immersus, ea autẽ parte saucium perijsse, id sibi velle fabulam dicũt, quòd fortis alioqui homo aduersis casibus omnibus animosus, nullaq; fortunæ iniuria deiectus, libidini tamen ita interdum succumbere deprehendatur, vt inde sibimet exitium paret. Nam & Orpheus principem libidinis locũ talum ait, sed idem mysticè, vti suus est mos. In cœna Domini discipulorum lauantur pedes, vt scilicet ablutis animorum sordibus, ad Eucharistiæ donum mundi nitidiq; procederent. In Iacobis & Esaus partu philosophatur Philon, firmissimæq; mentis, quippe optimi luctatoris esse opus ait, tenere calcaneum: nam id animum indicat qui vitio dominetur. Calcaneum enim, vt alibi sæpe, infirmæ vitiosæq; naturç indicium est. F

FINIS.

EST etiam pes absoluti operis indiciũ: ad calcem enim dicimus, cùm ad finem peruentũ esse vel operis, vel negocij, volumus indicare. Et Adamantius, vt alibi dictum, nouissimum in Deo nobis incognitum esse, apud Esaiam ostendi eo argumẽto dicit, quòd Seraphin duo alis inferioribus Dei pedes obtegebãt.

INIQVITAS.

ANguineos alibi diximus Gigantum pedes effingi, cruraq; obtorta, & quodammodo deluxata, propterea quòd tota aberrãt via, qui cœlo bellum inferre parant. Pedes igitur ita malè affecti, iniquorum operum indicia sunt. Nam vti recti pedes quatuor animaliũ in diuinis literis apud Ezechielem memorantur, ob eorum quæ in Euãgelijs habentur veritatem, ita retorti pedes de prauis dicitur ingenijs atq; maleficis: non enim rectè pedes dirigunt, diceret Ambrosius, qui postea quàm semel in viam rediere, ad scelera mox & iniquitatem reuertuntur, & tanquam sus lota primo quoq; tempore repetunt luti volutabrum, & vt Lucretius ait, *Insatiabiliter toti voluuntur ibidem.*

A Sanè apud Psalmographum, impiorum ambulationes obtortas esse, ambagibusq; circumactas, inuenies.

AGGRESSIO.

IN statuis verò pes læuus antè porrectus, aggressionis indicium est, quo ita firmato, gestum aiunt ad inuadendum aptũ, quòd dexteri pedis agilitas ictum, quoquouersum quis incubuerit, iuuet. Sinister enim sua quadã peculiari tarditate, totius est veluti corporis firmamentũ, ac quasi centrũ, circa quod alterius pedis alacritas & prõptitudo versetur exerceaturq;, & quasi rotæ curuatura axi per radios innixa circumagatur, parti vnicuiq; laboranti opẽ allatura, quod nõ ignorauit Maro noster, vbi X. Lucagus Æneã ferire parat: proiecto nam pede læuo aptat se pugnæ. Hoc etiam in numis, vbi Martis vltoris inscriptio est, sæpe cõperias: nam & philosophi consentiũt, motũ à dexteris partibus oriri. Atq; ego Romæ in Mediceis ædibus pulcherrimi operis statuam obseruaui, quę speciem hanc in aliquem inuadendi, læuo proiecto pede, præ se ferebat. Militaris præterea disciplinæ Magistri commonent, si missilibus agatur, sinistros pedes

B antè haberi à peditibus, ita enim vibrandis spiculis vehementiorem esse ictum. At si res, inquiunt, agatur gladio, dexter pes proferendus, vt propinquior dextera sit ad vulnus inferendum. Sed vtcunq; illi, apud Maronem tamen eodem ipso congressu, quem paulò antè dicebamus, strictũ rotat acer Lucagus ensem.

REGRESSVS.

NOn ierim tamẽ inficias, regressum dextero porrecto pede figurari: quia qui loco se moueat necesse habet à dextero pede motum auspicari. Ita signari videas numos FORTVNÆ REDVCI cusos.

IGNAVIA, VEL REQVIES.

ET quoniã gestus ab histrionibus in primis obseruabantur, inde factũ vt hieroglyphica nõnulla inde desumpta sint: quale illud pro otio et desidia, pedẽ supra pedem statuere: qui gestus in aliquot sepulchrorum imaginibus, sed pro quiete habetur. Sanè Aristophanes cùm ociantem meditabundũq; Euripidem describeret Acharnanibus, famulus eius interrogante Diceopoli an intus esset Euripides, respondit, Ipse intus pede supra pedem posito tragœdiã meditatur. Et Pluto, Mercurius: Nunc aũt esuriẽs pede supra pedem posito altũ requiesco.

C

DE CALCANEO.

CAlcaneum quamvis sit pedis pars, à pede tamen, quantum ad hieroglyphica pertinet, separatur.

SENTENTIA PRÆPOSTERA.

CAlcaneum quidam hieroglyphicè accipere videntur pro infirma, falsa, atq; prępostera illa ratione, qua nos vitia nostra excusamus, et nimiũ plus ęquo nosmetipsi nobis indulgemus. Vnde Deus Genesi ad serpentem, qui voluptatis est signum: Homo ipse tuum obseruabit caput, & tu illius calcaneũ, imbecillitatem scilicet mentis, quæ facilè seducatur, & quicquid adlibuerit sibi permittat. Siue, vt alibi diximus ex Philone, calcaneum ea pars animæ est, quę terrenæ adhærescit naturæ, in sensum voluptatesq; prona & labilis. Ideoq; Assertor nostrer discipulorũ pedes lauisse dicitur, vt signum esset, dilutum esse maledictum illud calcanei, quò ab ipso rerum primordio serpentis morsibus patebat aditus. Nam alibi dictum inuenias, Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, in hanc sententiam,

TERMINVS. D

INterdũ accipitur pro actionis termino, sumpto à saltatoribus more, in quorum saltu extrema pars vestigij, quam calcaneũ presserit, signat. hinc Psalmo: Ipsi calcaneum meum obseruabunt. quod proximè accedit ad id, quod inquit Ouidius, *Sed scilicet vltima semper*
Expectanda dies homini est, dicią beatus
Ante obitum nemo supremáq funera debet.

Latinus quoq; sermo calcem accipit pro termino. Sic videt Cicero calcem, ad quem decursum est. & ad calcem peruenire, & similia passim habentur.

DE GENIBVS.

ADdam & Genua, sine quorum auxilio parum aut nihil agerẽt pedes, alterius sic altera poscit opem res, & coniurat amicè.

IMPEDIMENTVN.

EST in his quoq; significatũ impedimenti, si poplites alternis genibus impositi figurarentur, qui quidem gestus nullo magico susurro simpliciter inter veneficia recensentur: eo enim partus detineri, & omnem actum impediri, maiorũ religio, decretis etiam inhibitorijs, vt perhibet Plinius, testata est. B

MISERICORDIA.

CÆterùm genu misericordiæ sedem esse, antiqua omnis superstitio cõfitetur, vt memorię auris, irrisionis nasus habetur: quamvis Thebanus Crates religionem eam, vti reliqua facere solebat, cluserit. Nam cùm pro quodam Gymnasij principem supplicaret, procumbens coxam illius pro genibus attigit, principeq; præ fastu indignante, Quid, inquit, an non hæc tua sunt, ac genua? Apud Ciceronem legas oratione post reditum, vbi L. Pisonem acerbissimè compellat: Tu meum generũ, propinquum tuũ, tu affinem tuam, filiam meam, superbissimis & crudelissimis verbis à genibus tuis repulisti. Iam verò illa, Ad pedes iacere, & accidere ad pedes, eodem significato notissima sunt. F

HVMILITAS.

DEpositum genu humilitatis & superiorem agnoscentis indicium esse, nulli non innotuit. Hinc apud Horatium:
Ius, imperiúmq Phraotes
Cæsaris accepit genibus minor.

In diuinis literis, Reliqua mihi sunt septẽ millia virorũ, qui ante Baalem genua nõ curuauerũt. & alibi, Flecto genua cordis mei, & huiusmodi pleraq;, id vno verbo dicitur procidere. atq; ita etiã nostri Psalmo LXXII reddidere: Coram illo procident Æthiopes. Multò verò plus procumbere, & terram lingere, vt ibidem: Inimici eius terram lingent.

PROCLIVIS AD VITIA.

NEq; negarim alicubi flectere genua esse hieroglyphicũ ad terrã, hoc est, ad vitia declinantiũ, & humanæ cedentium fragilitati, impurisq; affectibus inseruientium, aduersus quos nisi steterimus, nullam ex hoste victoriam sperare possumus.

A LEVATI PARIENTIVM LABORES.

Visebantur olim in Capitolio ante Mineruæ cellam signa tria Nixidia nũcupata, quæ genibus nitebantur, sed ea de causa ita dicta, quòd parientium nixibus præsiderent: quod eo libentius retulimus, quòd vulgata exemplaria Festi corrupta sunt, in quibus scilicet pro Nixidia, Noxij dij scriptum inuenias. Sunt qui signa hæc Antiocho Rege Syriæ superato, à M. Attilio subtracta prodiderint, ab eoq; Romam apportata: alij capta Corintho aduecta, quę ibi mẽsæ subiecta fuerint. Sed iam de manu, deq; pedibus, & genu, hæc dicta sufficiant. Videor enim mihi nullam neq; tui, neq; publici commodi rationem habuisse: tui, quia philosophum scio nolle desidibus & superuacaneis lectionibus detineri, eaq; tantùm lectitare, quæ ad sanam doctrinam facere videantur. In publica verò commoda me peccasse vereor, quia dũ te his detinui nugis, boni aliquid ad alicuius ægroti salutem excogitasses. Quicquid tamen in hoc erratum est, totũ id tua culpa factum, qui cicadæ, vt dicitur, vterum scabere non dubitasti.

B PIERIVS VALERIANVS ERVDITISSIMO VIRO FRANCISCO ROBORTELLO, IN ACADEMIA PATAVINA BONARVM LITERARVM PVBLICO PROFESSORI, de digitis & mensuris ad Aegyptiorum Hieroglyphica.

Cum nuper scripta tua omnifariæ doctrinæ plenißima, & vtriusq; linguæ ornatißima, summa cum voluptate legerem, incidissemq; in obseruationes eas quas doctißimo viro Ioanni Sico inscripseras, duplici sum dolore affectus: ob amici memoriam, qui tam miserabiliter nobis ereptus est, noctu in habitatione sua clàm trucidatus: deinde commentario eo amisso, quod amicitiæ nostræ pignus paulo antè illi recognoscendum dederam, sed adhuc absq; titulo: ita duplici hac iactura & amici & libelli facta summopere dolere cogor, quòd potuisses doni eius hæres esse. Ne verò amplius hoc accideret, cœpi ante omnia commentarijs omnibus titulum inscribere: & cùm magni nominis philosopho Bernardino Tomitano de digitorum numeris libellum inscripsissem, superesse vidi alterum de digitorum mensura, eumq; ne amicos nimium obtunderem, tibi Francisce Robortelle doctißime commendaui: quamvis partem hanc præteriturus eram, quòd ea parum suauis videbatur, verebarq; ne imago ferè eadem toties repetita, satiaret potius quàm oblectaret. Partem tamen hanc omni iure tuam nõ modo legendam, verùm etiam examinandam tibi commendabo, quòd id in animum induxi meum, euenturum, vt quemadmodum ego doctrinam tuam mihi laudi fore persuadeo, tu quoq; pro animi tui candore putes ad rem tuam facere, vt quicquid ego scribere sim aggressus, id tum tua, tum aliorum amicorum opera politius fiat. Veræ enim necessitudinis ea lex est, vt amicorum existimationem non secus ac si eadem nobiscum inueheatur nauí, nobiscum identidem & seruari, & omne periculum adire iudicemus.

C (margin)

DE DIGITO COMMVNITER.

Debuerant quidem digiti in Manuum commentarium inseri: sed quoniam tam varia tamq; multiplex est eorum materia quam cõprehenderunt, vt ijdem ipsi vno nequiuerint commentario coarctari, necesse fuit eorum argumenta diuidere: quorum alter liber circa numeros versaretur: cumq; numeri quoq; ipsi sua gerant hieroglyphica, separatim de numeris per digitorum gesticulationem significatis,

& quorundam etiam numerorum intellectu mystico, differēdum fuit. Alter hic D
de digito communiter, ad mera pertinet hieroglyphica. Demūm, quia digitus idem dimensionem præcipuè significat, eamq́ creat, addenda erunt dimensionū & species, & significata, cùm quæ peculiariter quisq́ sibi digitus comparauerit, ad calculum examinauerimus.

ALMVS SPIRITVS.

VT verò rem auspicatius exordiamur, ad almum conuersi spiritum, qui nos afflet, eum dicimus in diuinis literis per digiti hieroglyphicum & intelligi, & nominari. Euāgelio autem, omni summota dubitatione, vt cùm Assertor noster dicit: Si in digito Dei eijcio dæmonia, profectò venit in vos regnum Dei. Quo loco diuus Gregorius ex eo manifestum esse ait digitum pro sancto spiritu accipi, quòd cùm Marcus posuerit, Si in digito Dei, alius Euāgelista dixerit, Si ego in spiritu Dei. Porrò in precibus, quas certo anni tempore almo huic spiritui allegamus, dexteræ Dei digitum eum appellamus. Præterea D. Hieron. eo opusculo cui de Diuinitatis essentia titulus est, digitum vnitatis numero, pro almo eo diuinoq́ spiritu accipi debere profiteī, quo lex in duabus tabulis in mon E
te Sina scripta fuerit: Ipse enim, vt idem ait, scripsit, qui & dictauit.

PROPHETÆ.

NVmero verò multitudinis digiti sunt Prophetæ, per quos spiritus idem almus libros Legis afflatu suo cōscripsit. vnde Dauides: Videbo coelos tuos, opera digitorum tuorum: vbi per coelos ipsam Prophetarum incitationem accipiunt, qua correpti admirāda tot oracula de diuinis humanisq́ rebus in posteros consparsere. Sunt qui Psalmographum dicant ad historicum sensum simpliciter respexisse, per digitum tamen virtutem Dei exponant. Vnde Magi Pharaonis cùm Moseos miraculis cederent, digitus Dei est, dicebant, vbi pars pro toto, digitus pro manu: nam omnino manus, vt loco suo dictum, cōfecti operis hieroglyphicum est. In mundi verò totius fabrica, nihil coelo ipso admirabilius.

MEDITATIO, VEL vitio.

QVòd si hominem digitos aut vngues suos commordentem pictum sculptum've inspexeris, scias eo gestu, aliàs quidem meditationem, profundumq́; ad ecstasin vsq́ cogitatū intelligendum: aliàs verò poenitentiam facti, vlciscendi've minas. Illud significatū apud Persium F
& Horatium habes, quorum alter dicit:

Nec pluteum cedit, nec demorsos sapit vngues.

alter & in versu faciendo,

Sæpe caput scaberet, viuos & roderet vngues.

vltimum apud Propertium habes:

Vngue meam morso sæpe querere fidem.

sed hæc omnibus notissima præteribimus.

LASCIVA MOLLITIES.

ASpicies fortè statuam saltatorio gestu positam, ritu barbarico adornatam, digitis supra caput veluti argutum aliquid crepitantibus: ea hieroglyphicè lasciuas mollities, & eneruatę nequitiæ delicias indicat. Et vno digito caput scalpere, delicatæ admodum mollitiei signum est: quod Gn. Pompeio vitio datum, vsq́ ad inimicorum publicum cauillum, ait Plutarchus. quo super gestu Iuuenalis etiam mordaciter iocatus, cùm dixit: Qui digito scalpunt vno caput. Pluribus

A ribus verò modis hæc in digitis mollities notata, gesticulatione, munditia nimia, ornatu gemmarum anulorumq́ sumptuoso, motuq́ ad mimicum propius accedente. Quare Chilonis Lacedæmonij dictum est, inter loquendum manū moueri non debere. Et Hebraico prouerbio dicitur, stultum digito loqui.

SOCIETAS.

LIcet in duabus cōsertis manibus fidei fœderumq́ hieroglyphicum locupletius habeatur, non est tamē illud dissimulandum, quod de pollicibus est à Cornelio Tacito traditum: morem quippe fuisse Regibus quorundam barbarorum, quotiens in societatem coirent, applicare dexteras, pollicesq́ inter se vincire, nodoq́ perstringere, & vbi mox sanguis in artus extremos peruenisset, leui vulnere cruorem eliciebant, atq́ inuicem lambebant: idq́ fœdus arcanū, quasi mutuo cruore

B sacratum haberi solitum.

FVRIÆ ORESTEÆ.

QVi verò digitus lapideus paruo olim tumulo superpositus erat inter Megapolim & Messeniam, in regione Mania nuncupata, à quo quidem digito tumulo nomē fuit, non alia de causa erectus fertur, autore Pausania, nisi quia Orestes furijs agitatus vnum ipsemet sibi à manu digitum abroserit, remq́ eo monumento notare voluerit.

PACIFICATIO.

SEd quoniam ad pollicem reuersi sumus, qui aliorum dux est & dominator, super eo quædam, quæ hieroglyphicum sapiunt, apponemus. Hic inter alia significata compositæ pacis hieroglyphicum apud Romanos habitus, eo quippe gestu, vt manui porrectæ subijceretur. Rem tangit Quintilianus Rhetor, vbi ait: Qui gestus in statuis pacificatorum esse solet, qui inclinato in humerum dextrum capite, brachio ab aure prætenso, manum inflexo pollice extendit: quod perperàm in codicibus aliquot impressis legitur, infesto pollice, quod nihil est.

C Atq́ hinc locus apud Papiniū Sylua prima intelligitur, Dextera vetat pugnas: vbi de gestu hoc dubio procul accipiendū: de quo quia multa alij, rem ego breuiter substrinxi. Hunc gestum periti antiquitatum agnoscunt in Marci Aurelij statua, quæ nunc ante Lateranas ædes, ex ære, magnitudine colossea, equo insidens visitur: dexteram enim porrigit resupinam, & aliquantulum inclinatam, digitis disiunctis, pollice deorsum verso.

FAVOR.

FAuor autem assensusq́ alienæ victoriæ præstitus, aut cùm aliquem strenuè facientem laudare vellent, per sublatum pollicem exprimebatur. Hinc illud apud Horatium:

Fautor vtroq; tuum laudabit pollice ludum,

hoc est, maximè tibi fauebit. Quippe si pollicum alter satis est ad fauorem indicandum, vterque in eum gestum adhibitus quammaximè fauere profitebitur. Nam & qui certabāt, cùm succumbere se, & hosti victoriam cedere fatebantur, pollicem sustollebāt. Vnde illa in victos apud Græcos imperitatio, αἴρε δάκτυλον, quod alio de more nostri herbam dare dicere maluerunt. Nostro verò tempore cum vniuersa Italia, & tota etiam Europa altervtri ex duabus factionibus dam-

nata sit, moris est, his pollicem, illis indicem attollere, si cui faueant factioni, atte D
stari voluerint: idque vtinam studio nō tam perdito fieret: non enim Italia omnis
sibimet aduersaria, omnium hinc prædæ exposita, tot clades, direptiones, incen
dia, desolationesque suarum iam omnium vrbium tam continenti per tot annos
bello pateretur, seque mox ob solam suorum pertinaciam, implacabileque dissidi-
um, ruituram miserabiliter deploraret.

TRVCVLENTIA.

QVem verò versum pollicem apud Iuuenalem & aliquot alios legas, nihil
habentem cum fauore simile, sciendum est id tyrannorum quorundam si-
gnum fuisse temporarium, vt eo scilicet tempore sicarij percussoresque in cædem
trucidationemque populi debacchari inciperent, cùm signum id versi pollicis ab
Imperatore datū obseruassent. Qua de re, scholis omnibus nota, & nihil ad hie-
roglyphica pertinente, plura dicere non puto necessarium.

ROBVR.

ID potius referemus, robur validasque vires per pollicem significari, si surriga-
tur, quatuor reliquis ad volam appressis. Nam ea de causa ἀντίχειρ à Græcis di- E
citur, quòd pari cum reliqua tota manu robore cōtendat, alteriusque manus vice
fungatur, vt Galenus interpretatur. Apud Latinos autem, quòd præcipuè pol-
leat, nomen habet: is enim dominatur in manu, nec in sinistra cessat, quamvis ea
tota sit ignaua, neque minus quàm tota manus semper in officio est. Quin & vete-
res hunc præstare alijs intelligentes, hallum eum appellabant, quòd in reliquo-
rum dorsa vnus omnium insiliret: aspirationem enim locò S literæ positam nō-
nunquam ab antiquis inuenias, & vice versa, S pro H. Sed longè simplicius est
hallum ab ἅλλω vel ἅλλομαι deducere, id enim salire est.

INVTILIS BELLO.

HOminem bello invtilem ostendere qui volunt, manum abscisso pollice fa-
ciant: digitus enim hic summotus, hominem actionibus & præsertim bello
invtilē reddit. Eaque de causa legas grauiter animaduersum in nonnullos qui bel
lum detrectādi causa spontè sibi pollices amputassent, vt à Senatu in C. Voctie-
num, vel vt alibi legitur, Votienū. A' Cæsare etiam Augusto in quendam equi-
tem Rom. qui duobus filijs adolescentibus, causa detrectandi sacramenti polli- F
ces amputauerat. Marcellinus cùm Gallos militiæ semper obuios & expositos
ostendere conetur, nostrā verò ignauiam, quod Græcanici vir ingenij libenter
admodum facit, incessere, reprehensionique obiectare, neminem vnquam apud
eos ait, quod in Italia plerunque accidit, munus Martium pertimescentem polli-
cem sibi præcidere. Sanè verò Athenienses, crudeli admodū atque immani exem
plo, Æginetarum iuuētuti pollices præciderunt, ne populus qui classe valebat,
descendere secum posset in virium maritimarum certamen.

DE INDICE.

POllici proximus est index, ita dictus, quòd eum porrigere solemus indican-
do. Sunt qui eum Salutatorium etiam appellent, sunt qui Medicū, neque de-
sunt qui Lichanon esse velint: sed horum prosequi controuersias, nostri non est
instituti, qui ad hieroglyphica festinamus. Satis igitur fuerit eum indicem Ro-
mano nomine nuncupare.

SILENTIVM.

PRæcipuum igitur digiti huius hieroglyphicum est, silentium indicare, si ori
appressus figuretur: quo gestu Titi Liuij Patauini imago supra fores præto-

A rij in eius vrbe patria dicata, nempe quòd is scribendo adeò multa complexus, scriptoribus alijs silentium indixisse videatur. Hinc apud Apuleium libro primo Metamorph. legas: At ille digitum à pollice proximum ori suo admouens, & in stuporē attonitus, Tace, tace, inquit. Et Pontianus Pontifex epistola quadam: Si est tibi intellectus, responde proximo: sin autem hæsitas, sit manus tua super os tuum. Ita & Eutychianus, quæ verba sunt ex Salomonis dictis. Et Damasus epistola de coëpiscopis: Digitum ori imponite: hoc est, nihil vlterius loquamini. Ita & apud Ioben: Principes cessabant loqui, & ori suo digitum superponebant. In omnibus verò templis, vbi colebatur Isis & Serapis, simulachrum erat, digito labris impresso, quod multi interpretantur, tacendum esse, illos itidem mortales fuisse. Sed quę fuerit Harpocratis effigies apud Ægyptios, literarijs ludis omnibus innotuit. Figmentum hoc porro totum Ægyptiacum fuit, quod digito labijs impresso, silentium significaret de dijs immortalibus habendum: in quos ne licentiosi loquendo simus, à Platone etiã monemur, Legibus. Aliàs Harpocratis sigillum in anulis gestari solitum à veteribus ea de causa tra-
B dit Plinius, vt silentium de agendis rebus indicarent. Angeronæ autem effigies obligato obsignatoq; ore fuit apud Romanos, vt silentio prętereundum innueret, in cuius tutela numinis Vrbs Roma esset, quodq; proprium illi nomen, ob eam scilicet superstitionem, ne tutelares dij sacris quibusdam auocarentur, deuouerentur've. Hinc Valerium Soranum neci traditum constat, quòd arcanum hoc propalare ausus esset. Eaq; de causa Plinius de Roma loquẽs ait: Cuius nomen alterum dicere arcanis cæremoniarum nefas habetur. Quod verò ad obsignatum os facit, Alexander Macedo cùm matris epistolam accusationis in Antipatrum plenam, vnà cum Hephæstione legisset, detractum è digito signatoriũ anulum ori illius appressit, silentij monumentum.

EX PATIENTIA VOLVPTAS.

SEd nihil ferè tam creditè traditum à quopiam est, vt non ingenia inuenta sint, quæ aliorum commentationes euertere conarentur. Inuentus est siquidem scriptor Masurius nomine, qui Angeronæ simulachrum, quod Romæ in sacello Volupiæ obligato, vti superius, obsignatoq; ore visebatur, propterea
C confictum ait, quòd qui suos dolores anxietatesq; dissimulat, patientiæ beneficio ad maximam perueniat voluptatem. Nam & Verrius Flaccus Angeronam dici ait, quòd angores ac animorũ solicitudines propitiata depellat. Sed quamvis alia atq; alia etiam super Harpocrate commẽtati sint ingeniosi viri, illud ego minimè dissimularim, quod summæ eruditionis autores approbasse videntur, summum Deum ex eo figmento silentio coli debere, quod & in Pisce, & in Crocodilo, & alibi ex Iamblichi monitis aperuimus. Et in pietatis Christianæ sacris preces pleræq; sunt, quas ad Optimum Maximumq; Deum nulla emissa voce dirigere iubemur. Super Harpocrate demum Plutarchus multa, quæ quoniam multorum commentarijs vulgata sunt, ea non existimaui hic ad commemorandum necessaria. Illud vnum minimè prætéribo, traditum ab Ægyptijs Oron & Harpocratem digito ad labia appresso coalitoq; in lucem editos, eodemq; modo & Heraiscum, magnæ apud eos celebritatis viros. Iam apud Romanos silentij nota fuit S, prima eius nominis litera, quæ triclinijs, & diætarum foribus superponi consueuerat, vt inde silentium conuiuis indiceretur, quando multa inter bibendum dici soleant licentius atq; liberius, quæ palàm efferre nefas. Vnde Flaccus Torquato ad cœnam inuitato cauturũ se pollicetur, ne fidos inter ami-

eos sit, qui dicta foras eliminet. Et cõuiuas memores odio habendos esse, Græ- D
co, quod Martialis ponit, adagio monemur, μισῶ μνάμονα συμπόταν Procille. Vino enim libertas, vnde Lyæi nomen, attributa. Apud Comicos nonnunquã inuenias ad S literam, T quoq; adiectam, vt Phormione Terentius, S T.

DE MEDIO.

MEdius à situ ipso nomen accepit, ab officio Medicus, à loquendi vsu infamis & impudicus. Sunt qui hunc nõ hallum, sed Lichanon velint, ἀπὸ τοῦ λιχάζειν, quod nos lãbere dicimus, vt ita exploratis vniuscuiusq; rei saporibus, quid ad stomachũ faciat, quid've ab eo repudietur, intelligamus. Apud Procopiũ legimus, summo quid digito gustatũ, cùm tamen in digito nulla gustandi vis esse possit: intellexit tamen ille, sublita digiti extremitate ori aliquid admotum.

STOMACHVS.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes, vt apud Horum habetur, ex digiti pictura stomachum hieroglyphicè intelligebant: sed neq; certus illic digitus, neq; cur id fecerint, explicatur. Dici fortè posset ab officio, quia solent qui grauantur ex crapula, auxiliũ alleuationemq; ab eo plurimùm deposcere, quo scilicet in sum- E
mum gutturis immisso, incitata nausea euomere cõpellantur, atq; ita sibi incommodi eius remedium comparant. Vel quia Medici stomachum totius corporis regem appellant, quippe qui omnibus portiones suas certa quadam dimensione impartiri videatur. Digiti verò præcipuum hieroglyphicũ est, mensurã præ se ferre, de qua multa paulo pòst loco suo. Ea verò à medio potius, quàm ab alio quopiam desumitur, vtpote perfectiore. Primùm enim is ab internodio medio ad extremum vnguis, & ad radicem suam, æqua dimensione diuisus, alterutra pollicẽ & auricularem æquat, circino ad interiores cutis angulos appresso: mox frontem, nasum, aures, & plerasq; alias humani corporis partes dimetitur, cuius quidem rei studiũ ad pictores & statuarios delegabo. Neq; me latet, esse qui Lichani nuncupationem in anularem transferant, sed ipsi sententiã suam probent. Quem nos medium & medicum dicimus, hic nimirum est, qui etiã impudicus.

INFAMIA.

EXporrectus enim medius, reliquis in pugnum attractis, virilis pudendi species quædam ostenditur: eoq; gestu infamiæ est hieroglyphicum, de quo F
Satyricus:

Cum fortunæ ipse minaci Mandaret laqueum, mediumq; ostenderet vnguem,

de Diogene dictum, qui hospitibus quibusdam Demosthenem videre cognoscereq; anxiè quæritãtibus, cum ostendit, medio digito, pro indice, porrecto, vt scilicet illum impudicitiæ aut ignominiæ cuiuspiam notaret. Mitto illa nota nimis: Et impudicum ostendis digitum.

DE ANVLARI.

ANulari, qui minimo proximus est, nomen dubio procul inditum ab anulo, quo digitus is insigniri solitus. Cur id institutum, variæ sunt autorum opiniones, ex quibus nos, pluribus alijs omissis, quas in Gemmarum commẽtario recensuimus, eas quæ potiores videbuntur afferemus.

COR.

ILlud autem primum omnium manifestum est, anularem digitum cordis esse hieroglyphicum: eaq; de causa institutum ab Ægyptijs, vt ijs anulo tanquam corona honestaretur. Eundẽ sacerdotes cùm circa deorum suorum aras operabantur, confectis odoribus illinebãt: eiusmodiq; honores illi ea de causa haberi solitos

A solitos aiunt, quòd dissectionum periti neruulum quendam à corde natum, per dorsum ad cor tendere, & in eo desinere compertum habuere. Sanè solebant in eiusmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorum memoriam colerent atque obseruarent ij, qui eas gerebant, ita nos sibi præcipuè esse cordi, cum quadam etiam ambitione, omnibus ostentantes. Vnde Cicero libro De finibus, Epicuri studiosos memorans, Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, sed etiam in poculis & in anellis habebant.

CONIVGIVM.

HIc porrò digitus anulo insignis, coniugij est hieroglyphicum, eaque de causa sunt qui eum pronubum appellent. Hinc Maro vincla iugalia posuit pro connubio. Et in diuinis literis inditum sponsalitijs anulum, arrhabonis indiciũ, nuptiarum causa legimus: eumque morem & institutum omnes Christianorum cõuentus semper obtinuerunt. Vnde Septimius Florens digitum hunc & pronubum appellauit, & anulum quoque pronubum, eo loco: Nam & mulieres, parcissima patrum sobrietate aurum minimè nouerant, vno excepto digito, quem B anulo pronubo sponsus oppignerasset.

VINCVLVM.

IVgalia illa vincla monet, vt qua de causa anulus inter alia significata, vinculi etiam fuerit hieroglyphicum, aperiamus. Ea sic fertur: Promethea olim Saturni lege perpetuis vinculis ab Ioue damnatum, ea mox conditione liberatum, vt inde anulum lapide & ferro compactum gestaret, ne omnino exolutus pœna videretur, indeque anulorum vsum propagatum. Indignationem autem Iouis inde ortam aiunt, quòd Prometheus Parcarũ sortem de Thetidis filio, qui patre maior & clarior futurus esset, patefecisset, atque ita Iouẽ ab eius congressu deterruisset, ne se præstantior filius nasceretur. Sed enim cùm eiusmodi legis silentium in Iouis perniciem euasurum esset, fabulatorũ desidero prudentiã, qui velint Iouẽ pro imperio & autoritate sibi conseruata, Promethea ita malè multare voluisse.

SERVITVS.

QVòd verò anulus sit seruitutis hieroglyphicum, tam maritale signum attestatur, quod addictam esse viro sponsam indicat, quàm Pythagoræ symC bolum exponit, dum nos arctum anulum gestare vetat, quod ex diui Hieronymi interpretatione, non esse anxiè viuendum admonet: quippe cauendũ, ne nos in eam seruitutem conijciamus, quæ dura sit, & incommoda. Habet verò secum vinculi significatum anulus, quòd tota eius nominis originatio, quantũ ad etymon attinet, ab AN particula desumitur, quæ circum significat, atque ideo vinculum, aut compedum manicarum've oppresionem. Essent verò super anulo plura commentanda, sed hîc de anulari digito, non gestamine vel ornamento, scribere institutum est meum: quare longe plura in cõmentarium id reijcimus, quo insignia pleraque ordine locoque suo interpretati sumus.

VENIA.

PEtitam à dijs sermonis veniã, cum obsecratione, ne nostri memores delicti, vlcisci cogitarent, eo exprimebant hieroglyphico, vt proximum à minimo digitum ad aurem dexterã referrẽt, quod tacto prius ore fieri institutũ. Est enim locus ille Nemeseos, quam gestu hoc, vt in aure ostensum, cõciliari crediderũt.

DE AVRICVLARI.

SVper auriculari nullum hactenus hieroglyphicum inueni: id tantùm apud chiromanticos deprehendi, eum qui breuiorẽ hunc habeat quàm legitima

mensura deposcat, id est, ad tertium anularis nodum non perueniat, indicium D esse eum illegitimo concubitu susceptum: sed quoniam ex diuinatricibus, coniecturalibusque disciplinis, si modò disciplina est talia profiteri, nulla est hac magis fallax, his omissis, ne digitus prætereatur indictus, ad ea me conuertam, quæ de numero cuius is præcipuum est hieroglyphicum, superius fuerant examinanda, nisi præ voluminis magnitudine morositatis notam declinare visum esset. Is igitur cùm, vti sequenti commentario explicabitur, & vnitatem & quaternarium alio atque alio gestu præ se ferat, septenarium, quantum fieri potest, in extremam volam exporrectus ostentat. Numeri autem huius hieroglyphicum est, vt præter ea quæ loco suo commemorata sunt, multiplicitatem, aut frequentem significet iterationem.

FREQVENS ITERATIO.

HEbræi autem in primis, vt Ægyptiacæ linguæ discipuli, SEPTEM de re pluries repetita ponere consueuerunt. Vnde argentum septies purgatum, pro sæpius, Psalmo vndecimo dictū: hoc est, vt Euthymius explicat, donec quicquid in eo terreni fuerat igne abstersum exhalarit. Et Psalmo nono supra septuagesimum, Redde vicinis nostris septuplum: interpretes aiunt, septuplum Hebræorum more positum pro multiplici, quemadmodū & septem, sæpe pro multis. Nam & Regum primo Theologi ponunt illud, Sterilis septem peperit: itidē & ecclesias septē, pro multitudine. Iam Chrysostomus actione in Iudæos quinta, septenarium numerum ait in diuinis literis infinitæ multitudinis signum habere. Et ita fortè Virgilianum illud accipiendum: B

Septem illum totos perhibent ex ordine menses
Rupe sub aëria deserti ad Strimonis vndam
Fleuisse. & alibi, *Immania septem Terga boum.*

& eodem modo pleraque.

SANCTVS SPIRITVS.

EST & sancti Spiritus prærogatiua septenarius: de quo, vt infinita alia prætereamus, Esaias: Et requiescet super eo spiritus Domini. dein dona eius VII enumerat: spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis. Et replebit eum spiritus timoris Domini. F

PERFECTIO.

QVæ verò plurima & Philon, & Hierocles, & alij super septenarij perfectione disputāt, nunc missa faciemus: illud quod nostri temporis inuentū est, minimè dissimulabo, multarū rerū, ne de argento solo dictum hoc existimemus, quæ per ignis iterationē depurgantur, perfectionem in septima decoctione consistere, veluti quotidie cernere est in sacchraro purgando: nam vbi septies igne id examinaueris percoxerisque, nihil quicquam vlterius proficit, sed lapidescit penitus, ne vlterius eliquari possit. Vnde prouerbium vulgò vsurpatum de re, quæ summam adepta sit perfectionem, Septimæ decoctionis saccharum, vbi sagacissimum quempiam atque vaferrimum hominem designamus.

HVMANÆ VITÆ CVRSVS.

ADdemus & illud, septenarium numerū totius humanæ vitæ cursum significare, vt theologi declarant eo Leuitici loco: Septem diebus comedetis azyma. de quo Paulus: Epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, & nequitiæ, sed in azymis synceritatis & veritatis: & nō ad tempus, sed omni nostra vita ab huiusmodi prauitatis fermento mundi esse debemus. Nam si septem diebus

A diebus holocaustomata, vt LXX reddunt, offerre debemus, necesse est diebus septem nos puros permanere, quia non debent qui sacra ferunt celebrantq́; criminis cuiuspiam sibi esse conscij.

DIMENSIO.

NOn eram autẽ super digito quicquã vlterius philosophaturus, nisi mihi venisset in mentem, in mensuris quoq; multa delitescere hieroglyphica, eaq́; plurimùm de diuinis. Mensurã verò ipsam digitorum esse filiam. Nam Ægyptij mensurã ex digito posito ideo significabant, q̃ tota metiendi ratio à digito principium capiat. Mẽsura enim, vt apud Aristotelẽ, à minimis oriri debet: atqui digiti sunt omniũ membrorũ minimi. Neq; me præterit, nouissimos quosdã mensuræ principiũ, perinde ac etiã ponderũ, à grano tritici desumpsisse, vt scilicet cohærẽtia grana quatuor, digiti spatiũ expleãt, cuius ratione reliqua mox ad mensum veniant. Cæterùm cùm veteres ab humanis membris mensurã inchoarint, satis cõstat ex eorũ traditione, digitum omnium mensurarum esse minimam. Ita apud M. Iunium Nypsum legas, qui de limitib. agrorũ luculentũ reliquit opus, B cuius de digito verba sunt: Minima pars earum mensurarum est digitus. quod & Iulij Frontini sententiç consonat: si quid enim infra digitum metiamur, partibus respondemus, vt dimidiã aut tertiã partẽ digiti. Hinc illud apud oẽs vsurpatissimum, Latum vnguem, aut transuersum digitum non secedere, cùm minimũ quodq; spatiolum intelligi volũt. & illud, Leonẽ ex vnguibus æstimare, cùm ex minimo quoq; vel indicio, vel argumento, vel causa, rei totius summã intelligimus. Id inde sumptum, quòd memoriç proditũ est Phidiã ex viso Leonis vngui totã feri faciem magnitudinemq́;, magna artis suç cõmendatione repræsentasse. Qua verò ratione certa digiti dimensio nationib. omnibus præscribi possit, adhuc incõpertum est mihi. Nam apud autores digitus, & quç inde mensurç desumunt, proportionis potius regulã, modum've quendã, quàm certũ vllum mensuræ terminũ ostendere videntur. Quæq; Romæ atq; alibi vel in æs, vel in antiquis marmoribus mensurarũ exemplaria signata reperiũtur, nationibus omnibus non inseruiunt. Ad hæc, hominũ facies pro locorũ & regionũ situ, perinde ac aliorum etiam animalium corpora, tum exilitate, tum proceritate, tum crassi- C tudine diuersa dissimiliaq́; nasci manifestum est, id quod Basilius Magnus à veteribus traditum, à se verò diligenter obseruatũ asseuerat. Tritici quoq;, si mensuram inde quis maluerit exordiri, & pondere & magnitudine, non prouinciæ tantũ, sed regiones singulæ, & vel modico inter se distãtes interuallo, ac plerũq; etiam cõtigui agri variant. Perq; ætates, & secula singula, corpora nostra imminui, Homerus, & ab eo Virgilius & Horatius vnà cum philosophis tradidere: id quod & maiorum nostrorũ ossa passim eruta testatissimum relinquunt. Rari enim, qualia nunc hominum producit corpora tellus, vt apud Poëtã est, vel Plinij testimonio, patribus proceriores fiunt cõsumente vbertatẽ seminũ exustione, in cuius vices nunc vergat æuum. Quare certa exactaq; digiti dimensio, quç pari sit apud omnes mẽsura, nusquã potest reperiri. Quoniã tamen veteres in eã cõueniunt sententiã, vt digitus sit mensuræ principiũ, quç inde mox distribuuntur mensurarũ nomina loco hoc recensere libet, argumentum quidem ab Ægyptiorum sacerdotum inuentis non alienum: siquidem in mensuris etiam hieroglyphica quædam inueniuntur, quæ suo se loco prodent. Mensuræ autem his præcipuè capitibus discernuntur, vt loco primo sit digitus, secundo vncia, mox sextans, inde palmus, doron, dochme, spithama, pes, cubitus, gradus, passus,

orgyia, vlna, hexapus, decempeda, plethrum, actus, iugerum, stadium, hexaple- D
thron, diaulus, hippicum, milliarium, dolichus, parasanga, schœnus, funiculus, stathmus: quorum omnium rationes afferre perdifficile fuerit in multa scriptorum dissensione. Ne tamen Chrysippi Medeam penitùs exscribam, ea tantùm colligam, quæ à probatioribus tradita videbuntur.

DIGITVS.

ESto igit digitus vel ex granis tritici quatuor cohærentib. spatiũ collectũ, vel mẽsura omniũ minima, vnde rerumpublicarũ decreto reliquas astruere necesse sit. Quæ verò super eo sint hieroglyphica, longa iam narratione suprà disseruimus.

VNCIA.

CErto autem dato spatiolo, quod digito attribuatur, vncia sesquidigito constat: ea verò octaua palmi portio, ita tamen vt palmum hîc accipiamus pro mensura ea, quæ σπιθαμὴ Græcè dicitur. Sedenim ex dimensione Nypsi, vncia supra digitum nihil plus occupat, quàm tertiam alterius digiti partem, dum palmum ait quatuor constare digitis, easq; esse vncias tris: & ita Frontinus etiã tradit: quare vncia pars erit pedis duodecima, vt rectè mensores ponunt. Quòd si E vncia sesquidigito fieret, pes in digitos decem & octo produceretur. De quo verò palmo & hîc & illic intelligendum, paulò inferius explicabimus.

SEXTANS.

SExtans sexta pars assis omnino est, vnciæ quippe duæ, vt pondera ad mensuras accõmodantur: quæ quidẽ vnciæ, vti ꝓpositũ ex nonnullorũ traditione, in triũ digitorũ spatiũ porrigunt: quanq;, vti dicebamus, Nypsi nonnihil variet mẽsura. Nimirũ verò loco hoc assem pro pede, vt inferius patebit, intelligendũ.

PALMVS.

PAlmus ex Vitruuij descriptione quatuor cõstat digitis: ex aliorũ verò sententia digitos continet XII. Nypsus hunc mensuræ modũ sextã appellat, & dodrãtẽ etiã vocitari asserit, quæ scilicet palmos tris cõtineat, vncias quippe nouẽ, qui sunt digiti XII. Causam verò cur ita diuersi autores ierint in assignanda palmi dimensione, eam esse crediderim, quòd Latini appellatione palmi tria dimẽsionũ genera cõplectũtur, quæ suis apud Græcos nominib. discernunt. Ea sunt, δῶρον, δοχμή, σπιθαμή.

ΔΩΡΟΝ. F

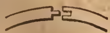
ESt verò δῶρον, siue δώρα fœm. gen. (vtrunq; enim dicitur) mensura, quam alio nomine παλαιστὴν appellant, vt interpretes Hesiodi versu illo enarrant:

τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ, *Inde apsin curru decadoro cæde tripalmum.*

Sedenim hoc Hesiodi loco quædã oboritur difficultas, quã anteaq; vlterius ꝓgrediamur, ne quod nobis negotiũ facessat, fortè nõ importunũ fuerit explicasse. Quatuor apsidibus currulis rota cõficitur. Ad huius verò rotæ diametrũ Hesiodus pro modulo decadorũ currũ vocat, vt vnaquæq; apsis triũ sit spithamarum: atq; ita necesse est vniuscuiusq; rotæ circumferentiã, siue curuaturã dicere malimus, duodecim esse spithamarum. Hæ verò doræ sunt XXXVI. spithama enim doras, quippe palæstas tris cõtinet: & palæsta, vti dictũ, quatuor est digitorũ: si ergo, vt ostensum est, circumferentia circuli qui rotã ambit, XXXVI doris constat, & diametrũ vnũquodq; tertia pars est circumferentiæ, cur nõ dodecadorum diametrũ posuit potius, q decadorũ? ne geometriæ terminos excederet, veritatiq; ipsi videret aduersari. Cui difficultati respõdetur, decẽ illas diametri doras ab interiore circuli parte desumendas, de quib. hîc intelligit. Duæ verò doræ computãtur ab interiore parte rotæ, vsq; ad circumferentiã exteriorẽ: vna

quip-

A quippe dora ab vtraque rotæ parte. Alij ita soluūt, vt digitos octo, qui doræ sunt duæ, expensos intelligant in ea quæ ligularia dicuntur, siue compages dicere velimus, quibus vnaquæque apsis inuicem adacta conseratur, hoc modo:

Præcipuè verò παλαιστὴν mensurā esse quatuor digitorum, inde colligimus, vbi Nicander basilisci corporaturā describit: quē enim Plinius duodecim nō excedere digitos affirmat, Nicander eo super τρία δῶρα φέρων μῆκος τε καὶ ἴσων. Interpres eius, τρία δῶρα, inquit, ἤγουν παλαιστάς, δῶρον γὰρ ἡ παλαιστή. Tria itaque dora duodecim explebunt digitos, & Plinij basiliscum.

VITÆ BREVITAS.

IN diuinis literis, vt multorum theologorū est interpretatio, παλαιστὴ vitæ breuis est quasi hieroglyphicum. Nam Psalmo nono supra trigesimum, qui apud aliquos trigesimus octauus est, in Græco canitur, ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου. Traductione, quam Ruffinus citat, scriptum est: Ecce veteres posuisti dies meos. Illi enim qui ita reddiderūt, visi mihi sunt, aduerbij πάλαι, quod antiquitùs apud La-
B tinos est, significatū ex vocis similitudine sequi. Ita & Romanorū exemplar habet, quod & Cassiodorus agnoscit, & in ea locutione plurimū immoratur. Qui Hebræos sequunť, alij breues, alij positos à Deo dies in mensura digitorū IIII aiunt: alij palmi longitudine cōstitutos dies, alij pugillares dies datos, atque ij minimæ etiā mensuræ mentionem faciunt. Paraphrastici: Veluti in digitis numeratos habere paucissimos dies meos. Sed illud, velut in digitis numeratos, nihil ad rem: de mensura enim hîc est sermo. quare vulgata traductio, cōmēsurabiles habet, sed sensum non exprimit integrū τῆς παλαιστῆς. quare id fortè melius quod ex Adamantio cōijcere possumus, si legamus, Ecce quàm breues admodū posuisti dies meos: quippe cùm quatuor digitorū mensura breuis admodum sit, ac perinde vitæ nostræ breuitatem significet. Hinc clamat Iobes: Nihil enim sunt dies mei. Vt missum faciamus Hippocratem, vitam quidem breuem, artem verò longam esse cōquerentem: & quæ multa in hanc sententiā dici possent. Euthymius quoque palæstā quatuor digitorū coniunctione fieri, spithamæque tertiā esse partē dicit, ac perinde minimā omnino mēsuram, eoque nomine paucitatē dierū, quos
C viuimus, intelligi. Sed quoniam id nomen ἀπὸ τῆς πάλης deduci possit, interpretari etiam posse dicit contentiosos, seu laboriosos dies, hoc est, luctæ pugnæque plenos: in lucta enim labore ac contentione multa vtimur. Ideo verò dori nomine mensurā eam appellari dicūt, quòd eorum plurima quæ donantur (id enim est vocabuli significatū) ab eodem digitorū loco amittantur, quo παλαιστὴ constat, à quatuor quippe digitis. Plinius antiquos ait Græcos vocasse δῶρον, quem nos palmum. Vitruuius quoque, quem nos palmum, δῶρον ait à Græcis dici, quòd munerum datio Græcè δῶρον appellatur. Id autem semper per manus geri.

ΔΟΧΜΗ.

DOchme dimensio est decem digitorū. Sunt tamen qui δοχμὴν mensurā eandem esse putent cum doro, quatuor quippe digitorum in exporrecta manu cohærentiū, ita vt δοχμαὶ tres, σπιθαμὴν efficiant. Atqui apud aliquos inuenias σπιθαμὴν δοχμὴν etiam appellari, atque id apud Hesiodi commentatores.

ΣΠΙΘΑΜΗ.

ΣPιθάμη omnino duodecim est digitorū, quippe quòd à digiti auricularis vngue ad extremū vsque pollicē occupamus. Plinius libro VII. cap. altero, vbi de Pygmæorum statura loquitur, ternas eos spithamas longitudine, hoc est, ter-

nos dodrantes nõ excedere dicit. Dodrãtem posuit Plinius ratione pedis habita, ex quo si dematur quadrãs, reliqui erunt digiti XII. eaq́ pars quę tribus constat quadrantibus, dodrans nimirũ appellatur. Frontinus spithamã etiã sextantem dici scribit, habereq́ palmos tres, vncias nouem, digitos duodecim. D

DEVS.

ADducit hæc rerum series in memoriam id, quod Prophetæ, qui plurimùm hieroglyphico, si nõ charactère, idiomate certè hieroglyphicis perquàm simili vtuntur, Deum appellatione Spithamæ vocitarunt, penes quem scilicet sit rerum omnium facultas, supremaq́ autoritas, manu passa propemodum occupata, qua singula ordine tenoreq́ certo temperat ac moderatur, neq́ non fines æquis terminis distributos, dimensionesq́ omnibus, quæ in vniuerso mundo sunt rebus lege sua dipartitur. Moris enim est oblatarum rerum magnitudinem spithamis, quę nobis promptuaria est mensura, dimetiri. Quod verò dictum de omnipotentia Dei, sufficiat vnus ex quadragesimo cap. Esaiæ locus: Quis mensus est pugillo aquas, & cœlum palmo ponderauit? & quæ sequuntur. Vbi Hieronymus: Quod autem pugillum vocat & palmum, humanæ cõsuetudinis verbis vtitur, atq́ mensuris, vt Dei potentiam per nostra verba discamus. Et paulo pòst: σπιθαμὴ autem, hoc est, palmus, extensam significat manum à pollice vsq́ ad extremum digitum. Quę verò ibidem posita sunt de lichano gustatore, vt idem interpretatur, digito, ac perinde minimo, alij viderint. E

VITA BREVIS.

IN Spithama autem, vti superius dictũ, vitæ breuis hieroglyphicon habetur: quod à Græcis autoribus positum est, vt minimum vitæ spatiolum mensuræ eiusmodi paruitate significaretur: vsurpaturq́ plurimùm ad vniuscuiusq́ rei breuitatem indicandam, præsertim vbi in pumiliones cauillum vertitur, vti de Pygmæis dictum, quos in derisum trispithamos scurræ vocant.

PES.

PEs nemine discrepante digitis constat sexdecim: quare qui scribunt eum palmis quatuor confici, palmum accipiunt vt Vitruuius τὸ δῶρον. Diuiditur verò huiusmodi dimensio in vncias XII. & est sexta pars altitudinis in humano corpore. Frontinus pedem ita describit, vt eum dicat habere palmos quatuor, vncias XII, digitos XVI. F

CVBITVS.

CVbiti quoq́ ratio ideo varia est, quia palmus variè accipitur. Nã qui duobus eum constare palmis dicunt, digitos omnino quatuor & viginti cõmemorant, dum cubiti spatium id esse dicunt, quod ab extremis vnguibus in medium brachij angulum protenditur. Id nimirum sesquipedale est, & Græcis pygon dicitur, vnde Pygmæi Eustathio. Ita palmi illi duo pro totidem dodrantibus accipiuntur. Neq́ diuersus erit à Nypso & alijs Vitruuius, qui cubitum senis, more suo, palmis dimetitur, cùm dubio procul palmos quatuor quenq́ digitis porrexerit. Cubitum pictores quartam corporis nostri partem esse volũt. Apud Herodotum cubitum inuenias viginti digitorum tantùm, differreq́ ab eo qui dicitur πῆχυς: de quo videris apud Suidam. Est etiam cubitus regius, qui maior est cõmuni tribus digitis, de quo idem Herodotus primo. Est & cubitus geometricus, qui dimensione vna sex cubitos è nostris æquat, vt Origenes & Augustinus retulerunt.

TEM-

A **TEMPERANTIA.**

Hieroglyphicum verò cubiti vnà cum fræno manu prætento, temperātiam præ se fert: vnde Nemeseos simulachrum insignibus his conspicuum habebant, cuius hæc erat inscriptio:

Ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
Μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν·
Vna manus cubitum ostentat, gerit altera frænum:
Illa, modum serua: hæc admonet, os cohibe.

DELICIOSVS.

SVnt qui deliciosum molliculumq́ hominē, ne hieroglyphica hæc elabantur, ex cubito ceruicali innixo notēt. Signum, inquit Adamantius, mihi videtur voluptatis carneq́ sub cubito manuum ceruical assutum: sumptum id ex Ezechiele, qui dicit: Væ ijs qui assuūt ceruicalia sub omni cubito manuum: nimirum eos intelligēs, qui propter animi corporisq́ mollitiem à virili
B recedunt fortitudine, & nequiter effœminātur. Forsitan autem, addit Adamantius, sermo diuinus per istiusmodi figuram & argumētum cos culpat magistros, qui per vaniloquentiam, & falsæ beatitudinis promissiones (quod nostro, quippe corrupto tempore, supra modum inualuit) multitudinē audientium libidini, vitijs, voluptatiq́ summittunt. Addit etiam Propheta de capitis velamine quædam, quæ quoniā his præcipuè temporibus valde suspecta sunt, consulto præteribimus, quæ si quis curiosius appetierit, eiusdem Origenis homiliam legat in Ezechielem tertiam, deq́ temporum nostrorum proceribus dicta omnia interpretabitur.

GRADVS.

GRadus, quem alij gressum dicere malunt, quem scilicet Græci τὸ βῆμα, vno constat cubito & pede, quod spatium tantundem est ac pedes duo ac semis, vel digiti quadraginta.

PASSVS.

PAssus à passis manibus dici videtur. Alij passum quinis tātùm pedibus con
C stare putant, quo spacio gressus duo recenseantur, sintq́ digiti octoginta. Nam spatium quod passis manibus occupamus, in sex & nonaginta digitos exporrigitur, quæ integra est quadrati corporis proceritas.

ORGYIA.

ORgyia Herodoto sex pedum est. Mēsura eadem à pedū numero hexapus dicit. Orgyiæ spatiū Sudas inter expansas manus capit, quæ quidem mensura cùm par sit proceritati humani corporis, nulli dubiū & Sudam & Herodotum idem sentire. Lib. Pandect. x. tit. Fin. reg. cap. vlt. fodienti puteū passum à vicino limite abesse oportere, interpres Latinus posuit. Lex ea Solonis à Caio recitata, Grecè scripta est in codice Pisano, qui Florentiæ asseruatur, & ὀργυιὰν hic habet, quæ quidem mensura vna plus pede crescit, & aliàs, vti ostensum, ἑξάπους vocatur. Theodorus ex Aristotele interdum passum vertit. Sed cùm orgyia, vti dictū, vno plus pede supra passum porrigatur, non satis rectè videtur expositū, vt passus à passis manibus dicatur: id autē si admittatur, rectè Theodorus. Sed enim omnino variat ipsa passuum mensura, pro regionum ritu & institutis.

V L N A.

D

VLnam Seruius & pleriq; alij eandem cum ea quam memorauimus orgyia videtur interpretari: neq; tamen inficiatur, longè minori spatio ab alijs describi. Sunt verò qui vlnam orgyiæ dimidium esse velint, nomenq; id, atq; ea ferè trium pedum mensura in plerisq; Italiæ locis permansere. Quare quod apud Plinium legitur lib. XVI, cap. XLI, de abiete, cuius crassitudo quatuor hominum vlnas complectentiũ implebat, hominibus quatuor admotis arboris ambitum vlnis octo complexum intelligendum. Si verò vlnas altero modo malue rit quis intelligere, nihil laborauerim. Sanè huiusmodi amplitudo mihi non est miraculo, qui & abietes & larices & arbores alias vastitatis incredibilis inspexerim in Noricis Alpibus enatas.

D E C E M P E D A.

DEcempeda, quę Gręcè ἄκαινα, suo se prodit nomine. Ea verò & Acęna est, Thessalorum quidem inuentum, vt apud interpretem Apollonij Argonauticis legimus. Porrigitur nimirum ea in digitos centum sexaginta, qui duo passus essent, non tamen orgyiæ. Eo dimensionis nomine sæpe vtitur Cicero, & decempedatorem, metatorem appellat. Eo ferè spacio à vicino abesse lege XII. tabularum iubetur is, qui ficum aut oleam in agro plantauerit: nam si quid aliud seuerit, satis est quinque abesse pedes. Quanquam super huiusmodi limitatione lib. Pandectarum X, tit. fin. reg. Solonis lex à Caio recitata, non satis ex fide Latinis reddita. Nam quod interpres reddidit, Oliuam autem aut ficum nouem pedes ab extremá regione plantet, alia autem ligna quinque pedes: in Pandectis quæ tanta veneratione Florentiæ custodiuntur, ita Græcè scriptum reperi: ἐλαίαν δὲ ἢ συκῆν ἐννέα πόδας ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου φυτεύειν, τὰ δ᾽ ἄλλα δύο πόδας. Ex quibus verbis manifestum, oliuam quidem vel ficum pedes nouem procul ab alieno solo plantandas, cæteras autem arbores duos tantùm pedes abesse posse. Sunt & alia eadem lege, quæ aliter habent in Pisano codice ipso, quàm passim in impressis voluminibus præstitum, de quibus alibi differendum: nunc nostrum sequamur institutum. E

A C T V S.

ACtus pedibus cõstat centũ & viginti, qui passus essent quatuor & viginti. F

I V G E R V M.

IVgerum, vt Varro finit, constat ex actibus duobus quadratis. Vnde Quintilianus ducentos & quadraginta pedes ponit in longitudinem, dimidium in latitudinem, quod vno iugo boum in die arari potest: de quo, quia pleni sunt omnes Grammaticorum libri, non est vt plura inculcem.

S T A D I V M.

STadium dupliciter consideratur: alibi pro spatio cursoribus in agone destinato, alibi certum est mensuræ genus limitibus agrorũ metandis comparatum. Atq; hoc plurimũ centum vigintiquinq; passibus nostris terminatur, qui pedes essent DCXXV. Ea summa octies cõputata mille facit: quæ dimẽsio proximè accedit ad eam, quã ponit Herodotus II, vbi de labyrintho, αἱ δ᾽ ἑκατὸν ὀργυίαι δίκαιαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον, Orgyiæ centum iustæ stadium conficiunt hexaplethrũ. Quod verò ad agones pertinet, Græci stadium suum ducentis pedibus metiun tur. Sed Herculeũ ducentis quantumlibet pedibus dimensum ab Hercule, alijs omnino maius. Vnde mathematum periti herois staturam ex eo stadio, quod ipse suis pedibus metitus est, prodidere. Italicũ porro pedes continet CXXV.

auto-

A autore Cenſorino. Erat & ſtadium Pythicum, quod pedibus mille conſtitiſſe tradunt: at Olympiacum, quadringentis tantùm. Sic colligimus ex his, ſtadium non fuiſſe certæ menſuræ ſpatium, ſed partis illius, quæ alicubi breuior, alicubi longior fuerit, agonibus deſtinata.

PLETHRVM.

PLethrum verò menſura eſt centum pedum, ſexta quippe ſtadij pars, vt apud autores Græcos paſsim habetur, πλέθρα ἓξ στάδιον ἑξακοσίων ποδῶν ποιοῦσι. Tantundem verò eſt, centum id conſtare orgyüs dicere, cùm, vti ſuperius dictum, orgyia ſex occupet pedes.

DIAVLVS.

DIaulus menſura eſt duorum ſtadiorum. Cæterùm varietas ſtadiorum effecit, vt diaulum nonnulli ducentis conſtare cubitis tradiderint. Quin & cubitus ipſe, vt ſuo loco dictum, plurimum habet varietatis.

HIPPICVM.

B HIppicum, quo ſcilicet equi ad curſum admittebantur, duplo maius diaulo fuit: nam quatuor id ſtadia comprehendiſſe, Plutarchus autor eſt.

MILLIARIVM.

MIlliarium, vt Iunius Nypſus, octo ſtadijs conſtat: vt Vitruuius, pedibus quinquies mille: atq; ita ſtadium id aſſumitur, quod CXXV paſsibus noſtris terminatur, quos pedes eſſe diximus ſexcentos quinque & viginti, quinis vnicuiq; paſſui pedibus adnumeratis.

DOLICHVS.

DOlichus, vt nonnulli ponũt, ſtadia continet duodecim, vnum quippe milliarium & ſemis. Qui verò quatuor & viginti aut vno minus ponunt, quę tria eſſent milliaria, recurſus rationem habuiſſe mihi videntur: erat enim locus, vbi equi ſunt curſu exerceri ſoliti, curſu ſepties iterato, quare à flexu locus ita nuncupatus. Apud Pindarum inuenies, & octies & duodecies iterationem eiuſmodi fieri ſolitam, pro equorum, qui iungebantur, modo: de quo in commentario de Metis diximus. Ita patet illud apud Chryſoſtomum in epiſtola ad

C Philippenſes homilia prima: Etenim qui poſtquam decem dolichos cucurrit, ſi pòſt deficiat, omnem amiſit laudem: dictum, quia ſcilicet duo adhuc dolichi erant decurrendi.

PARASANGA.

PArasanga, menſura Perſica, in ſtadia triginta porrigitur. Herodoto ea eſſent tria milliaria & ſemis, qua dimenſione in itineribus tranſalpinæ nationes plurimùm vtuntur, vulgò Leuguam appellantes. quanquam & Leuguæ ſpatium, pro locorum regionumq; ſitu plurimùm varient, quippe quæ inter Alpes, breuiores, in Germaniæ verò atque Galliarum campis longius protrahuntur. Deniq; eam mihi videntur rationem habuiſſe, vt quantum itineris vna hora obequitando confici poſſet, id ea nuncupatione appellarint: ideoq; cùm difficilior ac perinde tardior ſit ingreſſus per Alpes, Leuguas identidem breuiores conſtituerunt.

SCHOENVS.

SChœnus duas occupat paraſangas, quæ ſeptem eſſent milliaria. Hæc inter Ægyptiacas menſuras adnumeratur ab Herodoto. Nõnulli ſtadia cũ quin-

quaginta continere tradunt. Plinius ex Eratoſthenis ratione quadraginta tan- D
tùm, qui paſſus eſſent quinquies millia. Aliqui ſtadia XXII ſingulis ſchœnis attribuere. Atque ita menſurarum huiuſmodi inconſtantiam diuerſitas autorum facit, ſiue loca, ſiue tempora rationem hanc omnem variarint, quemadmodum in ponderibus tanta ſcriptorum diſſenſione omnia conturbata.

HÆREDITARIA PORTIO, SORS'VE.

INuitat verò me nominis ſimilitudo, vt quid ſchœni vocabulo ſibi velint diuinæ literæ, aperiamus. Apud Hebræos enim menſuræ genus erat ſub funiculi nomine nuncupata, per quem portionem eam indicabant, quæ in agrorum diuiſione huic & illi obueniſſet, tranſibatque vocabulum ad hæreditates & patrimonia. Vnde Moſeos cantico, Deuter. Funiculus hæreditatis ſuæ Iſraël, & Pſal. 77. Et ſorte diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis. Et 47. Ezechielis: Ioſeph duplicem funiculum habet: & paſsim multa huiuſmodi. Ægyptijs porrò mos, ait Prodicus, vt apud Max. Tyrium eſt, terram metiri funibus: quod & Hieronymus agnoſcit tertio Ioëlis cap. vbi Septuaginta ait tranſtuliſſe, χείμαῤῥον E
τῶν σχοίνων, quod alij torrentem ſpinarum fecerant, funiculum ait σχοίνους, aut iuxta Ægyptios menſuram certi itineris. Vnde in Pſalmis: Semitam meam & funiculum meum inueſtigaſti. In Nilo enim, ſubijcit, flumine, ſiue in riuis eius ſolent naues funibus trahere, certa habentes ſpacia, quæ appellant funiculos, vt labori defeſſorum recentia trahentium colla ſuccedant.

VITÆ PROGRESSVS.

QVia verò verſiculum obiter ex triceſimonono ſupra centeſimum Pſalmo citauimus, τὴν τρίβόν μου καὶ τὴν σχοῖνόν μου σὺ ἐξιχνίασας, Semitam meam & funiculum meum tu inueſtigaſti: tranſtulerunt quidam, examinaſti, à veſtigio tamen eſt ἐξιχνιάζω. quamvis qui Hebraicam ſequuntur lectionem, grabatum ex iunco factum, non funiculum, intelligere videantur, dum τὴν σχοῖνόν μου ἐξιχνίασας, accubitum meum euentilaſti, reddunt. Quinetiam Chaldææ Arabicæque lectionis traductio in hanc ipſam ſententiã habet. Sed &. quando ambulauero in via, aut quando accubuero ad ſtudendum, legi. Sed quoniam Græca lectio iam recepta eſt, quam, vt pleriſque locis apud Hieronymum video, eam eſſe arbitror quam LXX tranſtulere, eam ſecuti, quid in ea hieroglyphici contineretur, expoſuimus. Quã F
verò ſchœni funiculive menſuram apud Ægyptios & Perſas eſſe Euthymius tradit, eandem ait noſtri propemodum ſtadij longitudinem æquare.

STATHMVS.

STathmus, quod itineris diurni ſpacium eſt, produci fertur ſtadijs centum et quinquaginta, quæ milliaria eſſent vndeviginti, quadrante minus. Nam & Iuriſconſultorum tabulę viginti milliaria diurnis itineribus conceſſerunt. Ioco-ſe verò Lucianus ὑπὲρ νεφέλας ludit, οὐκοῦν τρισχίλιοι μὲν ἦσαν ἀπὸ γῆς στάδιοι πρὸς τὴν σελήνην, ὃ πρῶτος ἡμῖν σταθμός; Nũquid tria millia ſtadiorũ ſunt à terra, ad Lunã vſque, qui primus nobis ſtathmus, id eſt, quod itineris ſpacium vno die peregimus? Sed vt fabulas omittamus, ſatius fuerit, tot decurſis ſpacijs cõmodùm quieſcere: quamvis adhuc digiti quoquouerſum accepti quaſdam habẽt dimenſiones, quarum norma modoque reliquum totius humani corporis dimetimur, menſura in hoc vel illo membro nunc parte pari, nũc geminata, in pluribus triplici: quippe pollex expeditus, vt ſuprà innuimus, eiuſdem menſuræ eſt cum infamis dimidio, aure, cum naſo, cum fronte & ore, cum infima brachij latitudine, & partibus pleriſque

A risque aliis. Verùm cùm hęc ad pingendi sculpendique artem potius, quàm ad suscepti operis negotium pertineant, eam artificibus operam relinquentes, imaginum significata, non artem pingendi, exponere prosequemur.

CLARISSIMO BERNARDINO TOMITANO, PVBLICO BONARVM ARTIVM IN ACAdemia Patauina professori, de Digitorum numeris & significatis, ex sacris Ægyptiorum literis, per Pierium Valerianum.

Micare tecum digitis libet, TOMITANE *honoratissime. Micare mecum? inquies. Nempe quantacunque sis grauitate praeditus, micare tamen libet. Quid enim aliud is, qui per digitorum motus varios, numerorum significationes explicare aggressus fuerit, facere videatur, quàm ridiculis propemodum articulorum omnium gesticulationibus, modo eos porrigendo, modo contrahendo, colludere ne dicam, an pueriliter ineptire? & tamen ipsa rei cognitio aliquid habet, quod eruditi quantumlibet viri minimè sint aspernaturi.* B *Quare ausim dicere, aliquid omnino in digitis meis vel ipso Tomitano non indignum, quodque forsitan emunctissimam eius narem ad libri totius lectionem possit allicere. Multa enim ex eo tempore sunt, quae temporibus illis beatioribus, quibus industria & ingenium in precio fuerunt, minimè contemnenda videbantur. Sed enim vt quid de huiusmodi argumento sentiam, ingenuè fatear, habet omnino aliquam rerum copiam, & varietatem: Sed exactissimam diligentiam illam, omnia perquirendi, quae in huiusmodi sententiam dici possint, neque me praestaturum polliceor, cui pleniorem esse, per otium, & tam frequenter infestam podagram, minimè licuerit. Neque tu, qui omnem vitae meae rationem optimè nosti, id ab occupationibus meis efflagitabis, eo vno contentus, quòd hoc, qualecunque sit, mei erga te amoris & obseruantiae argumentum esse voluerim. Cognosco autem ingenium philosophi, qui tam multa quae minimè oculis conspicua sunt, ita spectare videatur, ac si rerum suarum imaginibus conformata, suisque coloribus picta proponerentur. Animam nemo vidit, quam philosophus ita intuetur, & ad amussim factam agnoscit, ac si colossus ingens aliquis aut fabrica quaevis admirabili membrorum artificio elaborata esset.*

C

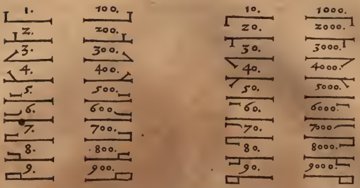
DIGITORVM DIVISIO.

RATIONI consentaneum videtur digitos primùm diuidere, & quod illi munus singuli suscipiant explicare, vt ita mox quae in illis significata reperiuntur aperiamus. Illi enim alio atque alio gestu dispositi, nunc contracti, nunc porrecti, vti profati sumus, modò hac, modò illa manu varias habent significationes, ac omnem ferè numerorum rationem explent, cuiusmodi plurima in antiquorum statuis reperiuntur, & apud scriptores passim offeruntur, quae non paruam inferant haesitationem, nisi aliqua eorum ratio, quod facere proposuimus, expendatur. Tota igitur supputationis ratio in tris partes diuisa est, quarum prima digitus, articulus altera, tertia compositus numerus appellatur. Digitus est quicunque numerus sub denario profertur: & huiusmodi puncta vsque nouem, praerogatiua quadam, etiam sub numeri nomine singula continentur. Articulus, qui nullo redundante diuiditur in decadas, è quorum vtroque compositus.

numerus resultat, quotienscunque scilicet articuli, siue denarij numerum aut hunc D
aut illum sibi assumunt. Numeri sedem in inferioribus tribus digitis habent. Articuli coniunctim in indice, polliceque. Compositi & hos & illos, provt vsui venit, aut explicant, aut inflectunt socialiter. His ita constitutis, operæprecium est, quos quisque digitus, quos cuiusque digiti gestus, numeros ostendat, aperire. Primum autem omnium illud constat, læuam manum omnia indicare puncta ab vnitate, vsque nouem & nonaginta: dexteram verò à centenario, vt ita dicam, vsque noningenta. Sed quibus digitis millenarium à centenario distinguatur, magna est inter eruditos controuersia, dum alij Bedam, virum quidem non ineruditum, sequuntur, alij probabiliorem quandam rationem amplectūtur. Bedas enim, si modò ille ita scripsit, centenarium à læua in dexteram ita transferri tradit, vt quo gestu, quibusque digitis X in læua numerauimus, eo centum in dextera designemus: inde ad millenaria descendamus, & quibus gesticulationibus in læua numeros vsque nouem ostenderimus, ijsdem in dextera totidem millenaria proferamus. Alij naturæ ordinem secuti, vti minores numeri maioribus subiiciuntur in læua, ita minores summas maioribus in dexteras subditas agnoscunt: ea enim proportio est numerorū ad decadas, quæ centenariorū ad chiliadas. Congruum igitur est eorum quoque hieroglyphicorū figuras ad eorum regulam accōmodari. Quare perplexitate, quæ in ijs quæ Bedæ attribuuntur mentes implicat & obturbat, euitata, ita manus statuendæ, vt veluti in læua cœptum est ab auriculari pro vnitate & sociis, ita in dextera ab eodem digito centenariū exordiamur, vsque noningenta. Millenaria verò per pollicem & indicē exprimamus. Atque vt in læua à numeris per inferiores tris digitos ascensum est ad articulos, ita in dextera per eosdem inferiores à centenariis surrigamur ad millenaria, quo scilicet gestu quibusque digitis in læua X ostendimus, per eosdem in dextera millenaria explicare incipiamus, quæ circa pollicem & indicem longè cōmodius & conuenientius hospitantur. Cuius rei testem appello summæ multiplicisque doctrinæ virum Irenæum Theologum ex antiquioribus, qui aliquot ætatibus ante Bedam claruit: apertè enim hic scribit, VNIVS numerum, quo gestu significabatur in sinistra, translatum in dexteram centena conficere. Sed ponam eius verba super hoc gestu, in Valent. libro primo, capite decimotertio: A' numero nonagesimonono, qui fuit in læua per VNIVS significationem, transferri F
in dexteram, & ibi centena constitui. Huius sententiam Græci, & vniuersus recentiorum vsus admisit, quos inter egregiè princeps Lucas Minoritanus, qui Arithmeticam & partes eius absolutissimè consummauit, eiusque opus vno omnium ore probatissimum, multis abhinc annis venit in manus hominum, & habetur in primis. Fuerunt & alij, qui manibus ad hanc seriem, quam ponit Irenæus figuratis, libellos ad mortalium institutionē edidere. Præterea tota huius hieroglyphici ratio cum Chaldæis ad amussim congruit, mirificeque respondet. Illi enim totam hanc computandi diligentiam per lineas expressere, ita inter se distinctas, vt apicibus solùm quibusdam additis, situ tantùm numerorum varietatem indicarent, quaternæ tamen ita positæ, vt prima digitos, secunda articulos, tertia centena, quarta millenaria commonstrarēt, eo quidem ordine, vt qui apex surrectus læuorsum vnitatem ostenderat, dextrorsum versus centena præ se ferret: iidem, sed infernè vergentes, læuorsum X, dextrorsum mille signarent, in eum, quem sequenti vides pagina modum:

Ad

A

Ad Chaldęorum igitur normam, manuum digitorumq́ supputationes accom
B modabimus, earum volis altera alterius è regione paſsis, vt vnitates cētenariis, decades millenariis, ad ſuperiorum hieroglyphicorum inſtar, opponantur.

C

Quòd verò Orontes Regis Artaxerxis gener, qui ob eius indignationē quandam & honoribus amotus, & a dignominiam redactus eſſet, dixerit: Quemadmodum ſupputatorum digiti nunc myriadas, nunc vnitates præ ſe ferunt, ita Regum amici nunc plurimum, nunc minimum præſtare poſſunt: non eſt vt quiſpiā hoc ad Bedæ rationes trahat, quaſi Orontes intellexerit de dexteræ læ-

uæq; auricularibus, in quibus hinc vnitates, inde millenaria constitui debeant: D insulsa enim est imaginatio, cùm Orontes myriadas hic confusim ad amplificationem oratorio more dixerit, non quòd myriadum hieroglyphica vnitati sigillatim opponere cogitarit, sed in vniuersum hinc læuæ digitos, illinc dexteræ designauit. Obstaret Chaldæis & Persis, Irenæo & alijs, Quintilianus, quem nõnulli ex libro vndecimo citant, eo loco: Gestus poculum poscentis, aut verbera minantis, aut numerum quingentorũ pollice flexo efficientis. Quæ sunt à quibusdam scriptoribus notata, ne in rusticis quidem vidi. Sed ijdem ipsi, qui quingentorum positum volunt, inficiari non possunt, quin eo loco eruditi plerìq; viri quinquagenarium potius agnoscant. Non sum verò nescius nonnullos esse, qui lectionẽ apud Bedam defendere aggrediantur, quippe quæ in læua denaria sunt, ijsdem digitis in dextera centena significare, atq; ita per eosdem pollicem & indicẽ per decadum aggregationem ad noningenta vsq; procedẽdum: mox cùm millenaria fuerint indicanda, ad eiusdem dexteræ inferiores digitos descendamus, quod vel natura ipsa videtur abhorrere. Sanè Hieronymi verba sunt: Porrò centesimus numerus (diligenter quæso Lector attende) de sinistra E transfertur ad dexterã, & ijsdem quidem digitis, sed nõ eadem manu, quibus in læua nuptæ significantur & viduę, circulũ faciens exprimit virginitatis coronã. Ego, ni fallor, ex his verbis Hieronymum puto eadem tradere, quæ docuit Irenæus, dum modò loco suo sentẽtia cõmatis adlitis distinguatˀ. Sententia quidẽ Hieronymi est, diligenter attendendũ. Quid attendamus? Centesimũ numerũ de sinistra transferri ad dexterã, & ijsdem quidem digitis, nõ eadem manu circulum faciente exprimere virginitatis coronã. At explicauit se aptius, inquiunt, dicens, quibus in lęua nuptæ significantur & viduæ. Scimus quidem in læua vnguem pollicis, ad vnguẽ indicis, quasi ad osculum molliter applicatũ, maritalis coniũctionis hieroglyphicũ ab eo viro doctissimo positum, quod loco suo plenius cõmentati sumus. Viduas aũt per sexagesimũ ostendi, qui numerus per indicem eiusdem læuæ, qui extremũ pollicis articulum arctè complectatur, exprimitur. Idem fatentur omnes. Sed Hieronymus, ne fallamur, admonet, transferri numerum centesimũ ab læua in dexteram, per digitum & gestũ scilicet, qui vnitatem in læua constituit, in dextera centena cõficiat. atq; ita de cæteris. Atq; hoc est quod ait, Sed non eadem manu. quam manũ? eam intelligit qua non vtimur F in centenis, cuius scilicet digitis nuptæ significantur & viduę, quarum manuum hieroglyphica superius & explicauerat, et ingeniose interpretatus erat. Sed quo modo corona hæc, dicet aliquis, circumflectetur in auriculari? Respõdemus: si digitum cum ita inflexeris, vt digiti eius vnguis mediæ palmæ tuberculũ appetere videatur: id ita coronæ plexũ imitabitur, ac si arboris cuiusvis ramulum ita flexeris, vt cacumen eius ad locũ vnde germinare cœperat, inflexeris. Nã gestus hic, vt quod necesse est identidem repetamus, in læua vnum significat, cẽtum in dextera, vt singula copiosius suis quęq; locis enarrabũtur. Nunc quoniã lectorem aspera & morosa forsitã disceptatione delassauimus, libet in huius gesticulationis sententiã lepido Nicarchi epigrãmate aures animum've aliquãtulũ deli nire. Iocatˀ enim is in Cotyttarin annosam vetulã, quæ pręcano cùm esset capite, multæq; dicacitatis, ac Nestori comparata, nondũ eum ita grandæuũ esse fineret, quæ ceruos annis superasset, ea ætatẽ suam læua manu verã dissimulans inciperet numerare, tamen & viueret, & luminis beneficio frueretur, & firmis ingre derẽ pedibus, ęquè ac si esset adolescẽtula. Quare maximè verendũ ne Plutoni

sinistri

A sinistri aliquid acciderit. Sed Nicarchum ipsum audiamus, quem falsò quidam Nicandrum vocant:

Ἡ πολιὴ κροτάφοισι κοττυτάρις ἡ πολύμυθος
γραῖα, δι᾽ ἣν Νέστωρ οὐκ ἔτι πρεσβύτατος,
ἡ φάος ἀθρήσασ᾽ ἐλάφου πλέον, ἡ χερὶ λαιῇ
γῆρας ἀριθμεῖσθαι δεύτερον ἀρξαμένη,
ζῇ, καὶ λεύσσουσα, καὶ ἀρτίπος οἷά τι νύμφη
ὥστε με διστάζειν μή τι πέπονθ᾽ ἀΐδης.

Quòd si quis epigrāma ipsum Latinè sibi cani postularit, id huius est sententiæ:

Multùm garrula anus, caput omne Cotyttaris alba,
Propter quam Nestor non sit adhuc senior,
Quæ ceruos annis superarit, quæq́; sinistra
Vitæ iterum cœptet connumerare dies:
Viuit adhuc, cernit, pede firma est, virginis instar,
Plutonem vt dubitem passum aliquid grauius.

Et quoniā in Nestoris ætatem incidimus, synepeia postulat, vt quatuor etiam Iuuenalis carmina subiungamus:

B
Rex Pylius, magno si quicquam credis Homero,
Exemplum vitæ fuit à cornice secundæ.
Felix nimirum, qui tot per secula vitam
Distulit, atq; suos iam dextera computat annos.

VNITAS.

Sed iam strato itinere, sopitisq; controuersiis, ad ea quæ liquida manifestaq; sunt procedamus, digitosq; ipsos erumpere gestientes è carceribus emittamus, primiq; spacia corripiant auriculares, alter & alter: quorum qui in læua est, vno omnium consensu vnitatis indicium est, si vnguiculum ad medium volæ tuberculum aduertat, quasi coronam quandam flectere meditetur. Itaq; si fasces à dextera alicuius statuæ fuerint, læua verò eo gestu prætendatur, primi Consulatus hieroglyphicum apparebit: vel si alia fuerint insignia alicuius honoris indices, primùm eo potitum ostendet, atq; ita de reliquis.

CENTVM.

Ab hoc læuæ digito ad eundem dexteræ conuersi, codem gestu quo illic vnum, hic centum, vt iam constare potest, significari profitemur. Ne-
C que id prætereundum, quòd centenarius numerus virginalis, vt sacrarum literarum interpretes tradunt, appellatur: de quo apud Matthæum habetur cap. XIII. Quandoquidem ijs qui vitam rectè, piè, sanctéque instituerunt, tria sunt proposita præmia, vel fructuum prouentus, alijs tricenarius, alijs sexagenarius, alijs centenarius. Tricenarius quidem ijs qui maritalem secuti vitam, eam coniugio minimè contaminato peregere: nam numerus ille, vt loco suo dicetur, aptus nuptijs. Sexagenarius ijs, qui viduitatem aut cœlibatum incorruptè atque integrè custodierunt. Et sexagenarium annorum numerum viduitatis esse identidem ostendimus. Centenarius demum ijs, qui virginitatem intaminatam incolumemq; ad vltimum vsq; vitæ terminum seruauere. Eucherius centenarium hoc præmium non tantùm ad virginum merita, verumetiam ad martyrum mercedes præmiaq; proposita contendit. Hierosolymitanus Hesychius, perfectissimum, ait, centesimum ideo concipimus, quia quinquagesimus, quæ spiritus sunt, amplectit, vnde Pentecoste spiritui sacra. Bonorum verò operū fructus, qui messem omnem excellit, in Euangelica lectione ad

centesimũ vsq; cumulatur. Adamantius quoq; numerũ hunc plenum in omnibus atq; perfectum autumat, aitq; totius rationabilis creaturæ sacramentũ intra se continere. D

DVO.

AD læuam autem, vnde digressi sumus, reuertentes, si, vti de vnitate diecebamus, aut Consul, aut Imperator, aut Dictator, vel quid huiusmodi fuerit, qui dignitatem eandem sibi accessisse indicare voluerit, non insulse statuam ponet, in cuius manu læua anularis digitus eodem inflectatur modo, atque eodem loco cum ipso minimo applicetur. Duo enim vel bis, vel iterum, eo gestu exprimi manifestum.

CORPVS, VEL IMMVNDITIA.

IPse verò dualis numerus mystico significato corpoream indicat naturam, & pro immundis accipitur in sacris, quòd is numerus sociandis generandisq; corporibus aptari solet: de quo videndus Adamantius lib. tertio in epistolam Pauli ad Romanos, vbi de propitiatorio loquitur. Summonet D. Hieron. in hanc sententiam aduersus Iouinianum, animaduertendum esse iuxta Hebraicam veritatem, in primo, & tertio, & quarto, & quinto, & sexto die, expletis operibus singulorum, subiectum esse, Et vidit Deus quòd esset bonum: in secundo verò die hoc omnino subtractum, vt admoneremur non esse bonum duplicem numerum, quòd ab vnione diuidat: nam vnitas tota Dei est, dualitas verò significet hieroglyphicè fœdera nuptiarum, quibus vbique Hieronymus paulò se infensiorem ostentat. E

DVCENTA.

EOdem verò ipso gestu quo in sinistra DVO, in dextera digitus idem DVCENTA significat.

III.

MEdius autem, quem nonnulli Medicum, plures infamem & impudicum appellant, ita penes duos inferiores adcuruatus, ac si citharæ cuiuspiam filo vna serie gestuq; apprimendi essent, ternarium effingunt numerum. Quódque superius de titulis & honoribus attigimus, vbi tergemini cuiusquam notandi essent, hoc assumi potest hieroglyphicum.

ANIMA, DEVS'VE.

SEd ipse etiam numerus suum habet significatum, quippe qui incorporeæ naturæ consecratus, nunc animæ, nunc Dei simulachrum, hieroglyphicumq; est: de quo multa Pythagorici, multa etiam veteres Theologi disputarunt, quæ breuitatis causa sunt prætereunda. Illud tamen non omittam, Propitiatorium in diuinis institutionibus longitudine duorum cubitorum & semis fieri demandatum, vt id Christum hominem significaret, quod & apud Paulum epistola ad Romanos habetur: qui quidem licet verus esset homo quem proposuit Deus propitiatorium per fidem in sanguine eius, aliquid tamen habuit quod humanam excederet naturam, tria tamen non exæquaret: nam pater eo maior est. Sed si quis hæc apertius declarari sibi voluerit, ad eius epistolæ interpretes accedat. Quòd verò paulò antè binarium malum esse dicebamus, sacerdos Heli, cap. III primi Regum, dualem numerum pessimi spiritus esse suspicatur, vti Dei ternariũ. Nam cùm angelus Domini Samuelem bis vocasset, tertiam vocationem expectandam duxit, vt vocem diuinam esse cognosceret. F

CCC.

EOdem gestu digitoq; quo tria in sinistra, CCC in dextera significant. Sed & vocabulũ ipsum suas habet significationes. Trecenta siquidē pro magno admo-

A admodum numero ponũtur: vt apud Catullum: Expecta hendecasyllabos trecentos, Quos simul complexa tenet trecentos. & multa huiusmodi, etiam apud alios: Et tercentenas erroribus impleat vrbes. Tercentũ niuei tondent dumeta iuuenci. Tercentum tonat ore deos. Sanè cùm superius centenarium plenũ atq; perfectum numerum esse ostenderimus ex Adamantio, eundem triplicatum supremum quid significare nulli dubiũ relinquitur. Sed tercenteni in arcæ longitudine cubiti, ostendunt hominem qui sit à centenario lapsus, hoc est, qui à tota rationis summa per ignorantiam deciderit, facilè posse per Patris, & Filij, Sanctiq; spiritus cognitionem in trecenta restitui. Hic autem animaduertendũ est, posse nos gestuum conformationibus illud coniectari quòd ait Plininius libro XXXIIII, ca. VII, Ianũ à Numa rege dicatũ digitis ita figuratis, vt CCCLXV dierum nota, per significationem anni, temporis, & æui se Deum indicaret.

CCCLXV.

CVm itaq; Plinius dicat digitis ita figuratis, verisimile non est, quod nõnulli putant, in dextera insculptã fuisse literam T, quæ apud Græcos trecenta B significat: in læua vero Ξ & E, quæ sexagintaquinq; supputant. Dicamus igitur eius statuę dexteram eo gestu figuratam, vt ea exporrecta tris inferiores digitos graduum in morem incuruatos haberet, qui gestus, vti dictum, trecenta signat: læuam autem, vt paulò inferius patebit, ita conformatam, vt index pollicis vngui circunductus, arctissima eum circulatione complecteretur, infamis verò mediam palmam versus adcuruaretur, duobus reliquis extantibus quantulum cũque porrigi potuerint: ita enim quinq; & sexaginta describi: annum enim ad huiusmodi dierum numerum intelligi debere ciuiliter Pandect. vltimo Paulus ait. Et intercalarem, quo scilicet bis sexto calendas Martias dicimus, quarto quoq; anno nihilo secius eodem dierum numero supputari, manifestum: quia duo illi dies vnius vice habentur: nec interesse ait Celsus, vtrum priore an posteriore die quid actum sit.

IIII.

TRium igitur numerorum gestibus ita positis, insequentium aliorum trium ridicula propemodum sese offert gesticulatio. Nã quatuor exprimere cùm volumus, minimum sustollimus, reliquis in incuruatione sua permanentibus. C Ita quartùm Cos. Imp. Dict. & reliqua.

CCCC.

EAdem ratione modoq; in dextera ijdem compositi digiti, CCCC constituunt. Nec super hoc aliud ad negotium.

V.

QVinq; autem, aut quinquies ostendere qui volunt, anularem & minimum exporrigunt, impudicum palmam versus incuruant, vti in Iani statua dicebamus. Neq; quidem hoc tantùm signo quinarium significabant Ægyptij, verùm etiam per sculptæ Stellæ hieroglyphicum, propterea quòd, vt Horus ait, ex innumerabili stellarum multitudine quinq; tantùm sunt ea prærogatiua præditæ, vt mundi, quòd illi aiebant, curam gererent, humanis rebus omnibus consulerent, nihilq; apud mortales fieret, quod ab earum arbitrio non penderet. Ego, si mihi dicere liceat, desumptum puto à radiorum numero, quo Stella piscis insignita est, quod & Naturalis historiæ scriptores tradunt, & ego in Anconitanum littus eiectas magno numero conspexi, & manibus meis attrectaui. Sedenim de hac plura loco suo in Cœlestibus enarrabuntur.

SENSVS. D

Sed & ipse quinarius numerus quomodocunq; descriptus figuratusve, suam habet hieroglyphicam in sacris significationẽ: pro quinq; enim sensibus accipitur. Vnde illud Ambrosij peruulgatum de quinq; virginibus prudentibus, & totidem fatuis. In antiquioribus verò Mosaicæ legis præceptis, qui peccasset in sanctis, tantundem reddere iubebatur, & ad illud quintas adijcere, quod in exemplaribus Græcis ἐπιπέμπτον legitur, vt scilicet ita intelligamus: Si quis de sacris vel oblationibus vel muneribus in vsum pauperum erogatis, aut pro templi ædificatione, alteriusve voti operis designatione datis, quinq; intervertisset, oportere eum quinque sarta tecta reddere, mox peccati veniam imploraturum ἐπιπέμπτον adijcere, hoc est, & altera quinq;, & aliquid insuper auctarij. Quã sententiam Cyrillus examinans ita meditatur: Si quis, inquiens, quinq; sensuum opus perverterit, & debito honestoq; vnumquenq; officio defraudauerit, oportere eum synceros illos, & integros Deo restituere, mox alios quinq; interiores adijcere, & horum omnium deniq; summam & solidationem quandam superaddere, firmũ scilicet bene agendi propositum, si Deo satis ex asse facere voluẽrit. E Eodem facere videbitur, quòd ab vno mense ad quintum vsq; annum didrachmæ quinque, hoc est, vt Hierosolymitanus Hesychius interpretatur, quinq; sensuum perfectio, sit oblatio, quæ ideo per geminatum numerum exprimitur, vt intelligamus, ea quæ puer sensibiliter audit, videt, gustat, odoratur, & tangit, ea etiam conduplicet, dum ad intellectum ea accommodare fuerit institutus.

QVINGENTA.

Idem gestus ex ijsdem digitis in manu dextera, quingenta supputat.

VI.

Anularis verò in læua solus incuruatus, auriculari & alijs exporrectis, senarium ostendet: de quo multa apud Macrobium libro sexto.

SEXCENTA.

In dextera verò eodem depositus modo sexcenta colligit: qui numerus apud Latinos pro maximè ingenti copia, numerosissimaq; multitudine, ac propemodum infinita, hieroglyphycè proferri solet. Ad Atticum Cicero: Venio ad epistolas tuas, quas ego sexcentas vno tempore accepi. Ad eundem idem: In F quo multa molesta, discessus noster, belli periculum, militum improbitas, sexcenta præterea alia. Lepideq; Plautus, Captiuis, Sexcentoplago nomen fecit illi, cui plagæ innumeræ nunciabantur. Sed ne sexcenta eiusmodi proferam, ad reliqua enarranda progrediar.

VII. DCC.

Bis iam trium digitorum spatijs decursis, tertium iterabimus, quod palmam moueat. Facta igitur ad auricularem repetitione, eum dicimus, quantulumcunq; porrigi potest, ad imum vsq; palmæ tuberculum appressus, septenarij numeri signum esse. Et in dextera, septies centeni. Eo verò gestu componendo medius quoque adflecti cogitur, ac veluti gnomon horarius supra anularem prominere, vt ea sit eius digiti figura, quam trapezitæ nunc in septenario notando delineant, in hoc scilicet signum 7.

CENTVRIO.

Ac, ne leue quid attigisse videamur, eadem trapezitarum nota in plerisq; veterum monumẽtis adsculpta, centurionis signũ habebatur. Ostendit mihi

A Romæ vetustũ admodum monumentum ex marmore Thomas Petrosanctius, vir antiquitatum huiusmodi studiosissimus, in quo & signum id incisum erat, & verba rem interpretantia, in hunc modum addita.

SIGNVM CENTVRIONIS, 7.

ET Bononiæ inscriptionem vidimus ad D. Petronij ædem, in qua signum idem eodem significato incisum spectatur. Romæ etiam apud Paulum Cæsium Cardinalem inscriptionem vidi eius notæ, quæ sic incipit:

M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO 7 LEG. XV.
APOLLINAR. 7 COH. III.

& quæ multa ibidem insculpta sunt militaria, de quibus in Armorum commentario abundè meminimus.

DEVS.

NOn erat autem otiosum septenarij nomen, quod hieroglyphicum esse Dei Philolaus asseuerat, quippe quòd ea sit eius numeri prærogatiua, vt ipse sibi similis, alter ab alijs sit, veluti Deus dux & princeps vniuersorum solus semper, B singularis & immobilis. Inter enim ea quæ intellectu percipiuntur, septenarius sine motu est, neq; quicquam patitur. Nam alij numeri partim generant nõ geniti: partim generantur, cùm minimè generent: alij vtrunq; obeunt munus: solus verò septenarius vtriusq; conditionis immunis. Vnitas quippe à nullo prorsus genita, numeros omnes quotquot habentur, generat. Octo verò generãtur à bis quatuor, nullum autem generant. Nam numeri hic infra denarium intelliguntur. At quaternarius eorundem & partũm & liberorum ius obtinet, octonarium quippe gignit, à bis duobus ipse genitus.

PALLAS.

QVorum cùm nihil accidat septenario, quòd sine matre sit, quodq; virgo Palladi assimilatur, & quorũdam symbolico hoc vtentium idiomate mos fuit summi Dei sapientiam vocabulo signoq; Palladis interpretari, quanquam vbi figuras mathematicas aliquot hoc commentandi genere declarauimus, ternarium & æquilaterum triangulum præcipuè Palladi dicatos ostendimus. Sed quoniã alibi, quæ septenarius significata habeat in Diuinis literis, dicenda sunt, C hic satis fuerit pauca hæc attigisse.

OCTO. OCTINGENTA.

MEdius itaq; auriculari adiectus, ita vt vnà cum eo extremam volæ partem apprimat, octonarij numeri hieroglyphicum erit in læua: in dextera octies centena recensita indicabit.

IX. CM.

MEdius demũ ad extremã palmæ volã vnà cũ duobus inferioribus applicatus, ita vt totã obtegãt, nouẽ in sinistra cõstituit, in dextra nouies centena.

MVLTITVDO.

ESt etiam nouenarius ipse numerus hieroglyphicus, quippe qui se non intra cutem contineat, sed effusus plurimos significet: quod Theon obseruat in Arati carmine, ἐννεαγήρα κορώνη: nõ quòd nouem, inquit, ætates viuat, sed quòd perquandiu, vt Tibullus, *Viuere cornices multos dicuntur in annos.*

Apud Nicandrum ἐννεάκεντρον legas, pro, aliquot præditum aculeis. Idem ἐννεάδεσμους σφονδύλους in Scorpij cauda ponit, cùm septem tantùm in ea compages enumerentur. Pro multis igitur nouem posita interpretes agnoscũt, de quo satis in Scorpij cõmentario. Quin & Alcæus hydrã ἐννεακέφαλον eadẽ ratione dixit, cum

Simonides eam πεντηκοντακέφαλον tradat. Quem imitatus Maro, ita super ea: D

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra. Ad hoc etiam facit, quòd Hesiodus nouem inquit noctes Iouem cum Mnemosyne iacuisse, vnde Musarũ prolem susceperit. Oportere enim, aiunt interpretes, cum diu studijs incũbere, qui sit mox aliquod ingenij atque doctrinæ memorabile testimonium relicturus:

Nam decem bos luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitensque
Dentis ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

D E N A.

POstquam igitur digiti tres inferiores triplici decursu ludi sui partes peregere, athletas nunc spectabimus, pollices quippe, indici vnumquenque suo cõmissos, varia quorum colluctatio à læua theatri parte per decadum campũ, altera verò ad dexteram lucta per numerosissimas chiliadum arenas exercebitur. Erit igitur cõflictus primus, læuæ index in primam pollicis sui suffraginem vnguem affigens, quem attractus pollex ita vrgeat, vt colluctatorem strangulatione quadam elidere videatur. Hieroglyphicum hoc denarium, alterum verò par ad dexteram millenarium recensebit. De denario locus patescit apud Apuleiũ, E Apologia: Si triginta annos pro decem dixisses, posses videri pro computationis gestu errasse, quos circulare debueras digitos aperuisse. Quo verò pacto digiti in tricenario aperiantur, loco suo dicemus. Apud Horũ Niliacum inuenias lineam vnam surrectam cum alia supernè deiecta, vel incumbente, decem linearum quæ in plano ducendæ essent, hieroglyphicum esse. Puto ego hunc exprimere voluisse denarium numerum, cuius scilicet denę vnitates per lineas totidẽ significari, tanquã per puncta, solitæ essent, quæ apud Ægyptios eiusmodi tantùm figura comprehenderentur: compendiosam enim rationem aliquam in numerorum notis nationes omnes, quæque suam, excogitarũt. Omnino enim codices quos inspexi, omnes eo loco mendosi sunt, prȩsertim impressi, qui sic habẽt: γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκαμμένῃ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδους σημαίνει. Sed & in manu scriptis aliquid desideratur, quorũ minus corrupti ita habent, γραμμὴ δὲ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκλιμένῃ, ἢ (hic vacuum relictum) ἢ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδους σημαίνει· quorũ hæc est sententia: Linea vna recta, vnà cum altera supernè sibi adiecta linea, vel F (hic vacuum) vel decem lineas planas significãt. Puto autẽ lineas illas ita ducendas Ī. Nam aliquid simile apud nos est, cùm linea plana supernè ducta, cui puncta numeralia subijciantur, quæ singula vnitates ostendãt, duplicatum numeri tantundẽ significat, quot sunt signa, quæ planæ illi lineæ subdita conspiciunt, vt I I̅I̅ I VIR. aut I. I̅I̅I̅ I. VIR. pro Sex. vir, & Decemuir. In Ægyptiaco verò signo, superior illa linea producta ostendere videtur, licet vna tantũ signata sit, X. tamen sibi vnitates adsciscere. Quod verò de duplicãdis pũctis dicebamus, multis potest veterum inscriptionibus confirmari, sed vnã tantũ exẽpli loco ponam, quã Venetijs apud clarissimum virum Danielem Ranerium senatorem, antiquo lapide ita notatam inspexi. I I̅I̅ I VIR. quod tantundem est, ac si DECEMVIR scriptum esset. Intelligendũ enim est pũcta illa quatuor, linea illa supernè ducta, duplicari. Quod verò ad Horum attinet, id ideo apposui, vt castigatiorẽ codicẽ quærendũ admonerẽ. Nec me latet Probũ de notis antiquorũ, eius lineę supernè ductæ signum, ad millenariũ vsque prouehere, sed in eo libro multa sunt multorũ arbitrio, atque etiã errore, inculcata: neque rei cuiuspiã sana intelligẽtia magis nostro tẽpore desideratur, quàm inscriptionum eiusmodi vera cognitio. Ad id

verò

A verò quod suprà læuæ pollicem indici, quippe decadas chiliadibus, responde-re asserebamus, Romani quoq; ad Ægyptiorũ, Chaldæorũ, Persarumq; imitatione, cùm decẽ signarent, per X duplicẽ literã suam, quòd decussatio, qua insignis est, locutionem denarij saperet: Mille facturi, litera eadem in suo iure cõseruata, capita tantum à dextera læuaq; oppositis semicirculis, cuiusmodi alij apóstrophos, alij, vt Victorinus, sicilicos appellauerũt (est enim sicilicus ponderis certi mensura, quæ signo hoc Ↄ figuratur) coniunxere. At ita ex X litera, vt dictũ est, sua ∞ millenarium hieroglyphicum formauere, vti quo gestu læuę digiti decem ostendunt, eodem dexteræ mille proferunt. Quamvis Priscianus, qui nihil non arrogat græcitati, id secundum Atticos, quibus χίλια mille sunt, factum velit: atq; ideo, veluti illi ad hunc numerum prima tantùm nominis litera vsi sunt, quippe X ita nos M pro mille posuerimus. Sed hoc nõ vincit, quin notam eam, quam suprà posuimus, à sua potius litera quàm à græcanica Romani desumpserint. Non est autem hic prætereundus Ciceronis locus, epistola ad Tironem, quæ incipit: Quid igitur? nõ sic oportet? vbi in vulgatis codicibus scriptũ, Hel-

B luo nequissimus sestertia C C dabat, nullo aprico horto, nullo emissario, nulla maceria, nulla casa. In venerandæ antiquitatis codice bibliothecæ Mediceæ, ita Florentiæ scriptum obseruaui: Helico nequissimus HS.∞ dabat: id, sestertia mille dabat, indicat. Idem hieroglyphicum in multis antiquorum memorijs animaduerti, notumq; est Rauennæ marmor vetus ita inscriptum:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII. COLLEGII FABR. M. R. HS.∞.N. LIBERALITATE DONAVIT. & quæ sequuntur: hoc est, Decurionibus septimi collegij fabrum municipij Rauennatis sestertia mille numûm. Hæc verò etiam apud antiquarum inscriptionũ impressores ineptissimè corruptissimeq; edita sunt. Idem in antiquis inscriptionibus indicant Ꟈ. & ↀ. de quibus loco suo, vbi quinquagenarij numeri hieroglyphicum prosequemur. Sunt qui millenarium numerum, per miliariæ spicæ hieroglyphicum indicent: neq; quidem autores absunt, qui genus id segetis nomẽ à maximo granorum numero, mille scilicet, accepisse tradant, vt in spica dictum.

XI. XII. & reliqua.

C HIs igitur eo gestu constitutis, vbi accidisset vt denarijs reliqui etiam numeri infra X adiungendi essent, trium illi, vt ostensum est, inferiorum digitorum flexionibus porrectionibus've significabantur: Vndenarius quippe, indice ac pollice pro decem circulatis, auriculari mox eo loco, vbi vnũ significat, adflexo: Duodenarius, firma denarij circulatione permanente, annulari ad auricularem adiecto. Ita reliqui numeri vsq; ad vnum de viginti, prout per inferiores digitos ostendi, satis explicatum.

XVI.

QVoniam verò sextodecimus numerus inter hos collocatus est, eiusq; significatio magni apud Ægyptios momenti fuit, & iam constat numerum eum per medium molliter inflexum, & indicem & pollicem circulatos significari, nunc quid ipse sibi velit numerus, videamus.

VOLVPTAS.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes per eiusmodi numerũ eo, vti verisimile est, gestu signatum, voluptatem, prçcipuè venereã indicabant. Ab eo siquidem annorum numero adolescentuli ad muliebres consuetudines, & oblectamenta nequitię incœptant animum applicare: licet ad ter septimum vsq; annum semen

infœcundum esse dicit Aristoteles. Quod si prolificũ sit, vel exigua, vel imperfe- D
cta generari autumat. A' bis septimo autem anno pruritu Veneris incitari vult: à quo etiam tempore pubescere primùm incipit, stirpesq́ imitari, vt Alcmæon Crotoniata ait, quæ semen laturæ florescũt prius. Atq; hic ille est ætatis flos, de quo sæpius apud autores: vt apud Terentium: Anni~ sexdecim, ætatis flos ipse. Et Ouid. philosophię istiusmodi non ignarus, cùm Narcissum ostendere vellet eius esse iam ætatis, vt amoribus dare operam posset, ait:

Iamq́ ter ad quinos vnum Cephisius annum Addiderat.

Indicium autem incœpti coitus est vox crassior & inæquabilis, quæ secũda ferè omnibus hebdomade, vel saltem incipiente tertia, euenit, & subalaris odor. Aristoteles id τραγίζειν appellat. Antiqui nostri, vt Censorinus ait, hirquitillare dixerunt, & quibus corpus olere incipiat, hirquitallos. Nam annorũ quatuordecim vel παῖδας, vel φίλον appellabant, ad sexdecim verò ἐφήβους, vt Terentianũ illud obiter interpretemur, Postquam is excessit ex ephebis. quanquã ἔφηβος quoq; vnica locutione Græcis dicitur de grandiore iam adolescentia. Adstipulantur huic Ægyptiorum cõmento Astronomorũ traditiones super ætatum affectibus: illi E
enim Lunam ad quintum vsq; annum infantem propémodum ductare dicunt: decenniũ inde Mercurio adscribunt, vnde illud eius ætatis studium rerum plurimarũ, & mutabilitas, & inconstantia, vt modò hoc, modò illud appetant: hinc gestiunt paribus colludere, temereq́ iras colligunt atq; ponunt, &, vt Horatius ait, mutantur in horas. Mox hominem sextodecimo ætatis anno in Veneris ditionem deuenire afferunt. Ad hunc vsque annorũ numerum & Seruius Tul. & Terentius Varro pueritiam protraxere. Nam Rex in Institutionibus suis pueros ad sextumdecimũ vsq; ætatis annũ appellauit, ad quintumdecimum Varro. Iuniores ille à sextodecimo ad sextum & quadragesimũ vsq; dicit, adolescentes hic ad trigesimum vsq;. Quod reliquũ est ætatis apud illum seniores habentur. Apud Varronem à tricesimo ad quintũ & quadragesimũ, iuniores, inde seniores, ac demùm senes appellantur. Diuersa hæc aliquantulum ætatis descriptio apud Pythagoram, qui vitam hominis quatuor ætatibus dispescit, viginti vnicuiq; annos impertiens, pueritiæ quippe, adolescentiæ, iuuentuti, quam Latini virilitatem potius appellarunt, ac senectæ demum: quas totidem anni temporibus æquiparauit, vt suo loco singula tractauimus. F

EXCESSVS.

PRæterea sciendum est, hunc quoq; numerum ex eorum esse classe, qui multitudinem excessum've significant. Cùm enim dicimus sedecim pedibus superare, intelligimus maximo excedere interuallo. Vsurpatum ab Aristide, qui Periclē dixit ἑκκαίδεκα ποδῶν αἰεὶ ὑπερέχειν τοῖς λόγοις. Ab Eupoli, vt Bruto ostendit Tullius.

XX.

CVm verò XX significare vellent, pollicarem vnguẽ infimæ indicis suffragini (vt hoc pro re vtar vocabulo) adprimebãt, vbi scilicet index ab infami incipit separari. Bedas verò, cuius codicem in damno esse suspicor, nõ enim adduci possum virum tam eruditum ita scripsisse, vt infamem hieroglyphico eiusmodi admisceret, quippe qui apud eum scriptũ legerim, impudici summitatem inter nodos indicis & pollicis arctè figẽdam esse: quod si quis facere meditetur, id subsequetur incõmodũ, vt neq; quo pacto possis tria & viginti commõstrare, neq; vnum de triginta repræsentare, & alia multa eiusmodi, cùm in XXIII osten-

A oſtendendis tres illi inferiores digiti arctius contracti, lineæ, quæ palmæ eiuſdē flexu media fit, ita applicandi ſint, vt trium graduū ſpeciem præ ſe ferant. In nouem verò & viginti notandis, ijdem digiti quantū exporrigi poſſunt, ad palmæ vſq; radicem apprimantur. Quare neceſſe eſt decadas omnes, indicis & pollicis tantùm geſticulationibus explicari, nullo eorum in ſocietatem admiſſo digito, qui partem eam quæ numerus vocatur, indicent. Ac ne quis autoritate cuiuſpiā decipiatur, Eraſmus ille multiſcius, qui ſcholijs in Hieronymū ad Iouinianum, vbi de virginitatis agitur hieroglyphico per coronam expreſſo, inepta quædā ſomniauerat, quæ nemo vnquam eruditorum cogitaſſet: cùm errorem mox recognouiſſet, dum cognitiora, vt ipſe dicit, traditurum ſe profitetur, loco hoc impegit in Bedam, imò in vitiatum Bedæ codicem. Eandem iacturam fecit in quinquagenarij nota cùm apud Bedam ſcriptum ſit corruptiſsimè de ϛ Græcæ literę ſimilitudine, quod loco ſuo ſuæ dabitur luci.

VOT. XX.

CVræ precium mihi videtur, anteaquā vicena hæc amittam, quid ſibi velint B notæ VOT. XX. in numis & aris, vel vt vulgus ait, triūphalibus arcubus, explicemus. Dicimus itaq; fieri ſolitum id in ſalutis augurium, cùm ſcilicet S. P. Q. R. voueb at hæc vel illa ſacrificia ſe laturos, ludos've celebraturos, aut ædes dedicaturos, ſi præſcripto annorum ſpatio Reſpub. in eodem ſtatu permanſiſſet, quo tunc florebat cùm vota ſuſcipiebant. Hinc apud Cornelium Tacitū legas, ſalutis augurium quinq; & viginti annis omiſſum repeti, ac deinde continuari placuiſſe Claudio Imperatori. Fuiſſe verò ſalutis augurium in hunc modum, ait Dion, vt ſi Deus permittat, ſalutem populo poſceret: quaſi ne ſalutem quidem à dijs petere fas ſit, niſi prius hoc ipſum dij conceſſerint. Obſeruabatur autem quotannis dies vna, in qua nullus ad bellum exercitus proficiſceretur, nemo contra hoſtem ſe pararet, nemo pugnaret, quod in bellis ciuilibus haudquaquam obſeruari poterat: hoc ſalutis auguriū, cum alijs cæremonijs iam abolitis, reſtituit & Auguſtus Cæſar. Apud Liuium ſæpe reperias vota eiuſmodi facta. In ara ſiue arcu Conſtantini Romæ VOT. XX. ſcriptum, aſpicias. In numo Maximiani Pœni VOT. XX. in media laurea poſitum. Ita pleriſq; alijs locis & C numis, VOT. X. alibi, VOT. XXX. votis quippe decennalibus, votis vicenalibus, tricenalibus, reatum ſcilicet voti ſolutum, quod ita poſtea poſteritati commendabant, factis aut ex ære aut marmore monumentis.

MVLTITVDO.

ILlud autem ſcitu non indignū, quòd vicenalis numerus multitudinis ſignificatum habet, de quo apud Theocritum legas:

οὔθ᾽ ἕκτωρ ἑκάβας ὁ γεραίτερος εἴκατι παίδων·

Viginti natorum Hecuba neq; maximus Hector.

vbi poëtam numero abuſum aiunt interpretes, pro multorum, propterea quòd ſit numerus multitudini maximè congruus, quod etiam apud Simonidem obſeruarunt. Homerus in eiuſmodi ſignificatum vndeuiginti poſuit, quod Latini vno minus viginti dicere conſuerunt.

DVO MILLIA.

VIgena ſuperius eo geſto figurari oſtendimus, cùm pollicis læui vnguem in eum indicis & infamis infimū locum, vbi digiti illi duo diuaricari incipiūt, affixerimus. Idem geſtus iiſdem digitis in dextera duorum millium eſt hieroglyphicum. Neq; vltra repetemus, quæ ſuper hoc geſtu perperàm à quibuſdā alijs

excogitata sunt: sed ad calcem festinantes, triginta iam & ter millia proferemus. D

X X X.

TRiginta, vti ex Apuleio dicebamus, in denario indicabātur, indice & pollice adapertis, ita tamen vt vtriusque vngues ad osculum quodammodo coirent blando inquit amplexu Bedas: Hieronymus, eorum digitorum coniunctione molli.

NVPTIÆ.

ESt verò numerus tricenarius nuptiarum hieroglyphicū, vt sacri Euangeliorum interpretes, Matthæo, affirmant, quod non multum abest ab eo numero per quem Ægyptij maritalem copulam, siue, vt apud Horum est, maris & fœminæ congressum significabant, geminæ quippe voluptatis interuentu. Nam cùm numerus, vt paulo antè dictum est, X V I voluptatis signum haberetur, illi mox duo atque triginta nuptiarum hieroglyphicū esse constituerunt. Nuptiæ verò coniugalisque coniunctio eodem hîc significato accipiuntur. Qui quidem congressus vtrique voluptuosus, cùm, vt Ouidius diceret, vtrinque resoluat, geminari identidem poscit ipsum voluptatis signum. Atque hoc illud est in diuinis quoque literis, quòd trigesimus annorū numerus pro maritali copula ponitur. Vnde fructus ille trigesimus, qui offertur Deo, cùm coniugalis vita castè puriterque, & nulla alterutrius partis iniuria cum fide peragitur. Cõmodè verò fecerimus, si rem huiusmodi sculpturi, eam non ex duplicatis X V I, vel ex integro X X X I I fecerimus, at manum ipsam ea specie composuerimus, vt X X X I I repræsentet, vnguibus, vti dictum est, læuæ manus duobus illis ad osculum coëuntibus, anularique & auriculari in flexum palmæ appresſis, vt duo significent addita tricenis. E

TERNA MILLIA.

IDem gestus in dextera, qui X X X in læua commonstrarat, tria millia significat. Quæ fuerint verò apud Romanos millenariorum notæ, quæ paucissimis ætate nostra patuerunt, quæ earum ratio, in quinquageno & quingenteno numero copiosius explicabimus.

X L.

QVòd si pollicis eiusdem suffragio lateri vel dorso in læua eiusdē indicis superinducta sit, ita vt signo ✢ facto digiti ambo quantū fieri potest extendantur, indice tanquā horologij cuiuspiam gnomone prominente, quadraginta significabant. Atque hoc illud est quod apud Apuleiū habetur: Cùm verò X L quæ facilius cæteris porrecta palma significantur, ea X L tu dimidio auges, non potes digitorum è gestu errasse, nisi fortè triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiusque anni Consules numerasti. Hæc ille disputat oratione secunda pro seipso, vbi Pudentillā quadragesimū annum non excedere contendit, quā Æmilianus iam sexagenariam deposuerat, ideoque nefas esset eam ad nuptias solicitare: quando, vt sacri etiam interpretes aiunt, sexagenarius numerus viduitati sacer est, vt paulo infrà loco suo plenius. Facit & ad virum hic annorū numerus. Nam Philon problemate proposito, Quare Isaac quadragenarius Rebeccā duxit? tempus id congruū maritali copulæ ait sapienti viro: idque fieri boni ominis causa, quia semen in vulua reconditum quadragenis diebus in masculum figuratur. Esaus quoque quadragenarius Iudithen vxorem accepit. F

IGNOMINIA.

APud Hebræos verò in flagris quadragenarium numerum vel vno excedere infame habitum, & pro ignominię nota accipiebatur. Vnde illa in Actis

V,

A V, Illi autem ibant gaudentes à conspectu Concilij, quòd digni habiti essent qui
pro nomine IESV contumeliā paterentur. Verbum autem Græcum illud ἀτιμα-
σθῆναι, habet in se aliquid, quod infamia notatum indicet, sed & intestabilis sit, &
ad honores non amplius idoneus haberi possit. Apud Hebræos enim lege cau-
tum erat, vt si quis vel vnam plagam supra quadragenas accepisset, ad honores
& dignitates consequendas nō amplius idoneus haberetur. Hinc locus ille cap.
XI. secundæ ad Corinthios epistolæ patescit: A' Iudæis quinquies, quadrage-
nas, vna minus, accepi. Cur, vna minus, quærit Theophylactus: atq; ea citata le-
ge iussisse ait Iudæos tot numero plagas, vnā minus, infligi, ne illi cederet ad
ignominiam, si fortè percussor vltra constitutum numerū prouectus esset. quod
si errore, vel casu aliquo accidisset, eam esse voluerant quadragenam: cupiebant
enim eum per eiusmodi castigationes ad se trahere: quod si facere potuissent,
par erat, vt hominis doctrina, ingenium, & fandi vis, honores sibi deposcerent,
quos nequaquam deferre recusassent. Cauebant verò ne ad repulsam locus esse
posset ignominiæ. Sunt qui simpliciter rem accipiant, quia Iudæi literæ tantùm
B addicti, habebant in lege, non excedendum in flagris numerum quadragenæ.
Sed nos illud, vna minus, pensitamus. Neq; nescimus Moysem illum plagarum
numerum ideo non excedendum instituisse, ne fortè qui castigandus tantùm es-
set, nimia flagrorum repetitione exanimaretur. Cuius verba sunt Deut. XXV,
Sin autem eum qui peccauit dignum viderint plagis, prosternēt eum, & coram
se facient verberari. Pro mensura peccati erit & plagarum modus, ita duntaxat
vt quadragenarium numerū non excedant, ne fœdè laceratus ante oculos tuos
obeat frater tuus.

REDEMPTIO.

EST & ea quadragenarij numeri cōsideratio in diuinis literis, quòd à V anno
vsq; ad vigesimū, qui se Deo vouerit, redimere sese potest fructu quadrage-
nario, siclis quippe XX, siue vt Septuaginta reddidere, didrachmis. Siclus enī,
vt sæpe dictum, duabus æstimatur drachmis. Illæ igitur drachmæ sunt XL. Cu-
iusce rei hieroglyphicū significatum est, vt præter sensuum castigationem, pos-
sit ea ætas ieiunijs interim & orationibus vacare, donec eò perueniat, vt opulen
C tioris doctrinæ fiat idonea. Ad operis cuius quandam similitudinem Moyses
per XL dies ieiunus orationi operam dedit.

QVATERNA MILLIA.

AC ne idem sępius repetendo morosus fiam, qui gestus, quæ've digitorū col
locatio in læua fuit, cùm IIII notaremus, eadē figura statusq; idem in de-
xtera quatuor millia cōputabit. Quia verò polliciti sumus loco hoc rationē red
dere, cur Romani millia hęc per rectā lineolā, & sicilicos (ea est certi pōderis no
ta, ad apostrophi, quo nūc plurimū vtimur, similitudinē) hinc inde adalligatos
figurarint, ostendendū est. Manifestū est millenarij numeri notam, quę tot anti-
quis in marmorib. inspicit, hac fuisse figura, ↀ. duo millia verò sicilicis ad rectā
lineolā duplicatis ↀ: tria millia, triplicatis ↀ: quaterna millia quadruplica-
tis ↀ. Pręteribo millenariū, quòd id signū & à Prisciano & alijs agnitū ple
risq; locis in cōspicuo est. Duo millia, Mediolani videas in hortis q olim Zichi
Simonetę fuerūt, porta Comēsi, ea inscriptiōe, cuius initiū est, C. VALERIVS
C. F. O. V. F. & q̄ sequuntur. Cai fil. ob votū fecit. Deniq; HS. ↀ. ARBITRA-
TV VALERIÆ C. F. SORORIS. & Rauennæ apud Petrinū Suessanū, MO
NVMENTVM HS ↀ EX TESTAMENTO. Sed impressores nōnulli

ſignum vitiarunt, vtpote qui HS. C. C. T. Ɔ. Ɔ. imperitiſsimè fecerunt. Terna ve D rò millia hac ratione ſignata conſpiciuntur in antiquiſsimo codice Mediceæ bibliothecæ Florentiæ nunc, ad D. Laurentij dicatæ per Clementem VII. P. M. epiſtola ad Caninium Salluſtiū, quæ libro II. incipit: Literas à te mihi Stator. eo loco: Quod ſcribis ad me de drachmis CCCLIII. notatū eſt. De drachmis [sign], quod cõputat tribus millibus. Ac ne in quatuor millibus ſimiliter ſignandis immorer, ſcilicet [sign], hæc vt ſemel dicam, demū erit regula, vt quotienſcunq; ſiue apud Plinium, ſiue Liuium, & alios, præcipuè verò in Verrinis, L. vnum inueneris duobus CC præpoſitis, totidem verò II ſubiectis, CCLII, interdum etiam hoc modo per X. denariam notam, CCLXX, tu [sign] facito, nulla dubitatione impeditus. Vbi CCCLIII. vel CCCLXXX, tu [sign]. Vbi CCCCLIIII, vel CCCCLXXXX, tu [sign]. & millena tot firmiter credas.

QVINQVAGINTA.

QVinquaginta verò hieroglyphicè per digitos indicandis, læuæ pollicem, palma tota paſſa, deorſum inflectes, & Γ tertiæ apud Græcos literæ ſimilitudinem effinges: non autem, vt Eraſmus ex deprauato Bedæ codice ſcripſit, cū E quinquaginta pollicem exteriore arcu inſtar Græcæ literæ ε incuruatum ad palmam inclinabis. Sed iam ad huius numeri hieroglyphica veniamus.

REMISSIO, VEL INDVLGENTIA.

ERat autem hic numerus remiſsioni & indulgentiæ conſecratus. In veteri enim lege quinquageſimo anno cuiuſq; obligationis remiſsio cõdonabatur: quippe ſi quis poſſeſsionem diſtraxiſſet, recipiebat: ſi liber in ſeruitutem incidiſſet, libertatē aſſequebatur: indulgentiā debitor accipiebat, exul in patriā redibat.

EFFOETVS.

PEr eos qui alterum à quinquageſimo vitæ annum exceſsiſſent, cur nonnulli effœto iam corpore, mentis quoque & ingenij debilitatem ſignificari dixerint, non ſat ſcio: niſi Ariſtotelis dicto freti ſint, qui Politicis ait, poſt annos LII ingenij vigorem euaneſcere. Vnde etiam Euripides Bacchis dixerit:

> τὸ γῆρας ὑμῶν ἐσορῶ, νοῦν οὐκ ἔχει
> *Cerno, ſenecta veſtra mentem non habet.*

Atq; alius non minus dicax, ait: F

> πολιὰ χρόνου μηνύτις, οὐ φρονήσεως·
> *Cani indicant ætatem, haud prudentiam.*

Sed enim ad hæc ampliſsimus erit alibi reſpondendi locus.

PLVRIMI.

ET hic quoq; numerus multitudinem ſignificat, quo libenter vtitur Maro:

> *Quinquaginta intus famulæ.*
> *Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.*

Quam tamen & Simonides πεντηκοντακέφαλον appellauit, cùm Alcæus ἐννεακέφαλον dixerit, vti ſuperius meminimus. Vtcunque autem quinquagenarius numerus deſcribatur, ſpiritalis vitæ hieroglyphicum eſt, & animi eius qui diuinis intentus, ſublimia quæq; mente concipiat & contempletur, perinde ac duplicatus in cētenarium, negotioſam ſignificat. Quinquageſimo enim poſt reſurrectionem die Sancti ſpiritus afflatus aduenit. Et operum noſtrorum fructus vberrimi atq; pinguiſsimi, ad centenarium vſque numerum cumulantur, eorum inquam, qui vitæ integri, ſcelerumq; puri peregrinationis noſtræ curſum piè ſanctèq; peregerunt. Hic verò numerus centenarius non ſine myſterio per quinquagin-

ta

A ta potius didrachmas, quàm per drachmas centum exprimitur in significato huiusmodi: sed quinquaginta bis ideo complectitur, quia nullum bonum, integrum & perfectum opus esse potest, absque ipsius Sancti spiritus ope auxilioque. Ad similitudinem autem quandam gestus eiusmodi, qui quinquaginta præ se fert, factum putarim, vt Latini eius numeri notam L esse voluerint: quanquam non desint ingenia, quæ re super ca sic philosophētur, aut ratiocinentur potius. Numeri à punctis prius originem traxerunt, sed quia erant adeò exilia, puncta ipsa aliquantulum producere cœperunt ad instar vocalis mediæ, · : ⋮ :: ⁙ I. II. III. IIII. Sed si ita processissent, vt vsque ad nouē lineolis totidem vnumquenque numerum notarent, molestam & inconcinnam rationem fore suspicati sunt: ad compendia igitur animum verterunt, & pro quinario, ne quinque lineas facerent, vna signata, reliquas quatuor per obliquā vnam à tergo ductam, V, fecerunt. Mox vsui placuit, vt expeditior esset scribendi ratio, pro nota ea V vocalem quintam statuere, moxque vsque nouem vnitates eas addere, prout numerus quisque postulabat. Ad denariū cùm venissent, quinque duplicarunt, ita tamen vt secundum inuerterent, & subijcerent priori, vnamque facerent notam per
B decussationem. Tribus his notis processum est vsque ad quadraginta & nouem. Visum est inde facere ad commoditatem, quam ex compendio aucupabantur, quinquaginta notandis, signū illud ex vna obliqua linea pro quatuor rectis & quinta adalligata surrigere, vt staret quæ pendebat in latus, quæ stabat in planum deijceretur. Ita ex L notata sunt quinquaginta. Ventum mox ad centena, quæ per primam eius nominis literam intelligi voluêre. Ad quingenta cùm venissent, rectam lineolam quæ iacebat in quinquaginta, in semicirculum adcuruatam surrexere in hunc modum, Ɒ. quam notam imperiti superiori capiti coniunxere, quartam Alphabeti literam arbitrati. Atque hoc illud sicilicū est, de quo facta mentio in millenarijs, quod à tergo quingentorum Ɒ ita applicitum CIƆ, mille facit, & ita reliqua, vti suprà dictum.

QVINA MILLIA.

QVina verò millia, quo gestu L in læua, eodem in dextera composito figurantur.

C

SEXAGINTA.

SI verò pollicem eo gestu inclinatum, quo quinquaginta per se significat, totó indice circunducto diligenter à fronte præcingamus, sexaginta constituemus. Hinc errore fieri non potuisse dicit Apuleius, vt Æmilianus, contra cuius accusationem causam suam agit, sexaginta pro quadraginta protulerit, quia longè diuersus est vtriusque numeri gestus.

VIDVITAS.

PErnumerum sanè sexagenarium, vti dicebamus, viduitatem veteres significabant, quòd mulier id ætatis nata haudquaquā amplius idonea est ad conceptum, propterea quòd ab eo annorum numero claudi vuluam philosophi naturæ contemplatores tradunt: ideoque vlterius illi nubere nō licebat. cui legi plurimùm nititur Æmilianus contra L. Apuleium. Si qua verò, quod aliquando accidisse ferunt, natu tam grandis concepisset, ostenti loco habitum. Quare Helisabetis conceptus grandæua ea ætate pro miraculo adducitur à diuino nuncio, vt virgini Deiparæ fidem faceret, posse Deum quæcunque naturæ vim excedunt efficere. Sara etiam cùm à summo numine sibi iam nonagenariæ promitti conceptum audisset, risit, vtpote quæ id naturæ lege fieri minimè posse cogno-

scebat. Paulus quoque, qui sexagenarium numerum viduitati dicatum agnosce- D
bat, illi inquam viduitati, quæ viduitas est, casta'que, syncera & intaminata in solitudine perseuerat, vbi probatã mulierem eligi mandat, quæ iunioribus præsit, Vidua, inquit, eligatur non minor L X annorum: ad eum vsque numerum scilicet perfectionem in muliere designans. & quia est viro infirmior, non nisi sexagesimum fructum colligit in diuinis literis. Ideo si se redemptura sit mulier, Leuitico, didrachmas X X X offert, id est, fructum sexagenarium. Eruditeque admodũ D. Hieronymus causam, cur sexagenarius numerus ad viduas referatur, explicare volens, ad numeri ipsius hieroglyphicum se confert, in quo scilicet pollex à superiore digito deprimatur, arcteque cinctus ab eo, in quantis affligatur angustijs ipsa viduitas, ostentet, quæ ita sit vndecunque cohibita. Mox illud addit ad consolationem: Quanto scilicet maior est difficultas expertæ quondã voluptatis illecebris abstinere, tanto maius propositum esse præmium.

LXX. ET SEPTENA MILLIA.

VT verò & reliquas tris decadas attingamus, septuaginta exprimebantur, vt Bedas tradit, indice vt suprà circumducto, pollice verò ita exporrecto, E
vt in medium indicis artum affigatur. Nec aliud super hoc numero mysticum adinueni. Idem gestus in dextera, sed non ex Bedæ sententia, septena millia computabat.

OCTOGINTA, ET OCTONA MILLIA.

INdex identidem circumflexus, pollexque protentus, ita tamen vt eius vnguis extra medium indicis articulum prominens appareat, octogenarij numeri est hieroglyphicum in læua, in dextera octona millia signat.

ADORATIO.

QVi quidem gestus ad os admotus, adorationis hieroglyphicum est: de quo Apuleius IIII. Metamorph. Et admouentes oribus suis dexteram, priore digito in erectum pollicem residente, vt ipsam prorsus deam Venerem religiosis adorationibus venerabantur.

NONAGINTA, ET NOVEM MILLIA. F

PEr inflexum autem læuæ indicem, ita vt eius vnguis ad radicem pollicis applicetur, pollex liber extet, qui superiore numero, toto extremo articulo oppressus erat ab indice, nonagenarius exprimitur. In dextera gestus idem, millia nouem. Ita cùm ad nouem & nonaginta peruentum est, manus omnis ita clauditur, vt pugnum faciat, pollice superextante, & ad medium infamis dorsum exporrecto. Qui si pugno ita includatur, vt cum vngue suo totus occultetur articulus, sexaginta nouem adstruet.

TACITVRNITAS.

SVperesset de myriadibus dicere, quæ per manum varijs gestibus modò ad pectus, modò ad femur applicatam indicantur, de quo apud Plautum:

Pectus digitis pultat, cor credo euocaturus foras.
Ecce autem auortit nixus læua in fæmore habet manum,
Dextera digitis rationem computat feriens femur.

Sed quoniam intentio nostra fuit hieroglyphica cõquirere, non artem omnem numerandi tradere, & argumentum id non indiligenter à Beda explicatum, & iam

A iam in omnium manibus versatur, finem huic dictioni facturus, quo numero taciturnitatem Ægyptij soliti sint indicare, non est animus præterire. Erat is vtiq; M X C V: mille scilicet & nonaginta quinq;, qui partim dextera, partim læua designabatur. Mille, vti superius ostensum, dexteræ manus indice, ad primam sui pollicis suffraginem appresso, summoq; eiusdem articulo super indicis vngue inclinato. Quinq; verò & nonaginta, in læuę tribus inferioribus digitis, inflexo infami, anulari & auriculari porrectis, indicis autem vngue ad infimam pollicis suffraginem affixo. Causam verò cur eo numero taciturnitatem Aegyptij significarent, eam afferunt, quòd compertum est eo dierum numero, qui annos tris complectitur, nisi cœperit puer effari, linguam eius præpeditam esse, neq; vllam superesse spem vt amplius loquatur. Sunt qui Pythagoram triennale silentium dicāt hinc instituisse, vt naturæ species exprimeretur in discipulis, quos, vt tunc primùm natos, alendos educandosq; animi cibo suscepisset. Sed nos in taciturnitatis mentionem illapsi, eius demùm memores, ne hominem grauioribus occupatū studijs & disciplinis, in leues adeò nugas auocare videamur, dicti illius
B sapientissimi, MANVM DE TABVLA, non frustra vulgati, memores, nihil vlterius super digito loquemur.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. DN. D. HERCVLEM GONZAGAM CARD. MANTVANVM, QVA RATIONE LITERAE ET DIsciplinæ Hieroglyphicè significentur, ex sacris Ægyptiorum literis.

FUrnius tuus, Antistes illustrissime, vir planè probus, & disciplinis optimis pereruditus, cuius tu opera non solùm ad doctrinam, sed ad rerum tuarum etiam administrationem vteris, proximis hisce diebus cùm Romam aduenisset negocia tua curaturus, impendiò me rogauit, Leonem meum illum Aegyptiacum, quem olim Amplitudini tuæ dedicare cogitassem, sibi videndum traderem. Re-
C *spondi, fuisse quidem olim id consilij, sed pro re nata captum, quia scilicet clarissimus adolescens discipulus meus, Hippolytus Medices, quo tempore Florentiæ in honore erat, leæna fætū qui expectabatur in dies, ad Illustriss. Principem Fridericum fratrem germanum tuum mittere decreuerat, marem & fæminam orituros. Id enim frater ipse tuus propagandi seminij causa, maximè cupiebat. Ita volebam ego, dum leunculorū illud par splendidissimo fratri tuo oblatum in propatulo spectaretur, haberes & tu Leonem alterum interiorem, quem vnà cum eruditissimis, quos domi alis, amicis attrectares: multa enim insunt Leoni, quæ studiosorū omnium ingenia semper exercuerūt. Verùm accidit vt spem falleret leæna, quia vtranq; fæminam edidit, quare sublata mihi quoq; est mittendi Leonem meū occasio, quia neq; fætura illa iam erat transmittenda, sine qua si meus venisset Leo, importunè accedere visus esset. Cœperam tamē cogitare, nunquid aliud inuenire possem, quod ad ingenij tui sublimitatē videretur accōmodatius, cùm opportunè de studijs tuis ex ipso eodē Furnio, quæ mihi mirificè placuerūt, intellexi. Aiebat enim te philosophiæ & diuinarū literarum lectionibus incumbere, maximè verò pietatis nostræ ignibus incensum, cogitationes omnes tuas ad eiusmodi disciplinā conuertisse: qui quidem nuncius mihi accidit iucundissimus: quandoquidē, si quid ego huiusmodi scribere instituissem, quod ad hoc ipsum, quod tibi adeò cordi est, argumentū facere videretur, sperabam me tibi rem longè iucundiorē effecturum. Erat verò mihi tunc præ manibus, De literis & disciplinis commentarium, quod ad expli-*

canda Aegyptiorum, atqueadeò maiorum etiam nostrorum quædam super his mysteria conficiebam, quibus scilicet imaginibus, per hieroglyphica sacerdotes Aegyptij, per mystica mox verba veteres Hebræorum patres literas essent indicare soliti, quibus disciplinas, quibus demùm sapientiam ipsam figurassent. Interrogaui Furnium, an commentarium hoc, pro Leone missum, vlla tibi esset in parte placiturum. Legit, & vt animo est egregiè candido, approbauit, suasitq; vt omni summota contatione, libellum omnino mitterem. Cuius ego iudicio fretus, nam eum palati tui optimè callentem arbitrabar, quamprimùm per occupationes licuit commentarium absolui, tibiq; statim, quicquid id esset, dedicaui. Videbis igitur Antistes honoratißime, quæ de literarum studijs, deq; humana diuinaq; disciplina vetustas illa sub rerum verborúmve quorundam inuolucris occultauerat, quòd peritißimi quiq; inter se hoc velut ænigmatum genere vti consueuerunt. Et nisi me suscepti operis fallit amor, spero te consensum hunc multorum eruditorum, qui per huiusmodi sculpturas Aegyptiorum inuenta secuti sunt, aliqua cum voluptate suscepturum: tuumq; tibi institutum tunc longè magis placiturum, cùm ex ijs, quæ sumus allaturi, nationum penè omnium sententiam, in eam quam sequeris studiorum rationem conuenire perspexeris. Sed anteaquàm ad illam deueniamus, de literis quædam simpliciter prius dicere necessarium est.

Apud Aegyptios sacerdotes librorum bibliothecarúmve facies iuncorum fasciculo, cui appensa esset sepia cribrumq; illi subditum, hieroglyphicè signabantur. Et literatorum hominum memoriæ, vel marmore, vel ære conspicuæ, his ijsdem figuris insculpebantur: & quicquid ad eruditionis monumentum faceret, hoc elaboratum erat ornamento.

LITERAE AEGYPTIACAE.

EA verò species literas, præsertim Ægyptiacas, vt apud Horum est, significabat, propterea quòd & iunco illi, & atramento huiusmodi de sepia exempto scriptitabant, necq; ad hunc vsum alio vtebantur instrumento. Quod autem ad sepiam attinet, quæ pro theca atramentaria poni solita sit, ac perinde literas significet, non apud Ægyptios tantùm, verùm & apud nostros quoq; habetur. Persius:

Tum queritur crassus calamo quòd pendeat humor,
Nigra quòd infusa vanescat sepia lympha.

Atramentum sanè Græci σηπωνίας appellant. Sunt & alia pleraque sepiæ significata, sed ea inter pisces conuenientiori loco memorauimus. Cribrum verò sub sepia ponere ideo commenti sunt, quia ea prima sunt arma, quibus in pane conficiundo vtimur, atque id apud Ægyptios ex iunco contexi solitum: nam ὁλόσχοινος, quem soloiuncum appellare possumus, vtilissimus ad nassas marinas, vitiliumq; nexus elegantium. In Ægypto verò, vti Plinius tradit, cribrorum longitudinem implet. Admonebat autem ea cribri cælatura, ita iunco & sepiæ subiecta, eum qui victui necessaria comparasset, literis dare operam posse. Cui verò desit prouisæ frugis in annum copia, alij dedatur arti, aliam've sequatur industriam necesse esse. In hanc Ægyptiorum sententiam Simonides interrogatus, vtrum diuitiæ, an sapientia prius optari deberet, nescire se, respondit: id verò exploratum omnibus esse, sapientes diuitum fores frequentare. Opinionem tamen hanc interpretatione callida elusit Aristippus, qui à Dionysio illo suo interrogatus, vnde fieret, quòd philosophi diuitum limina tererent, non illi philosophorum: respondit, Quia philosophi norunt,

quibus

A quibus egeant, illi autẽ minimè. Sed vt ad Ægypti mores reuertamur, illud constat, anteaquàm pollutionum contage contaminarentur, & à pristina caderent disciplina, primariã apud eos nobilitatem dignationemq́ue eorum fuisse, qui literas callerent, cùm literis non nisi locupletes operam darent. Nam & Athenienses morem hunc ab Ægyptijs acceptũ aliquandiu seruauere, vt is primas in Republica partis obtineret, qui & eruditione & sapientia maximè præstaret. Et quantum ad institutionẽ attinet, Romani artes honestiores omnes, & quæ literarum ope comparantur, Liberales appellauerunt, quòd earum doctrina ad ingenuos spectaret. Hinc illud apud Terentiũ: Fac periculum in literis, fac in palæstra, in musicis. Quæ liberum scire æquum est, solertem dabo.

INSTITVTIO.

SAnè apud Ægyptios institutio, si quos habuimus codices, in dãno nõ sunt, SBO nuncupabatur, cuius interpretationem plerique ponunt, victus opulentus, vel ad necessitatem idoneus: id scilicet innuentes, literarum studia rem paratam sibi deposcere. Qua in sententia fuisse etiam Aristotelem ex eo manifestum est, quòd cum nullius rei egenum esse cupit, qui philosophiæ sit operam B daturus. Et Zachariæ Chimios inter Hebræos nominatissimi dictum circumfertur: Si farinam habueris, legem capessere poteris: si legem assecutus fueris, farinæ non egebis. Legis enim appellatione, literas intelligũt Hebræi, & farinam pro frumento annonaq́ue omni ponunt. Quod quidem cum eo quadrat, quòd Isidem, siue Cererem malis dicere, legum inuentricem fuisse memorant, cùm eadem fruges etiam humano generi commonstrarit, de qua loco suo plenius. Ad huiusmodi rem Aristotelis scomma est, quo reprehendere solitus est Athenienses, qui iam à pristinis moribus & studijs deciderent, cùm tamẽ se frumenti perinde ac legum inuentores fuisse gloriarentur, frumento quidem plurimùm, legibus verò minimùm vterentur. Sed enim magis facere ad Ægyptiorum sapientiam videtur, si quæ alij de corporis cibo, deq́ue rerum opulentia intellexerũt, ad animi pastum, & doctrinæ fœcunditatem referamus, cum dubio procul illi per cribri signum ἰδιολογικῶς institutionem interpretarentur. Nam & azymorum calathus, qui Leuitico ab Aarone & filijs eius offerendus erat, linguam, hoc est, C sermonem, vel eloquentiam potius diuini numinis significasse fertur. Sicut enim panis nutrimentum est corporis, sic & lex, & doctrina Dei, nutrimentum est animi. Cùm verò sæpe cibus pro doctrina positus sit, non apud Ægyptios solùm, sed apud nationes omnes quæ literis & disciplinis claræ habentur, cuiusnam sermo vel eloquẽtia pleniorem perfectioremve doctrinam induxit, quàm is qui copiæ totius & perfectionis autor est? Ille ille cibus animi verus, ille pastus suauissimus, ille ferculum & lautissima doctrinæ totius mensa, super mel & fauum optatissima. Et huiusmodi sensu panes illi duo primitiarũ dicti, ex duabus decimis similæ fermẽtatæ, quos XXIII Leuit. offerri sibi iubet Dominus, nouo sacrificio legem & Euangelium indicant. Panes enim hi sunt fidelium animarum cibus. Quòd verò ex duabus similæ decimis conficiantur, admonet hęc geminata perfecti numeri designatio, condi eos ex doctrina, quæ perfectam in Christo diuinitatem, perfectamq́ue humanitatem tradit: nec aliter coqui, nisi per huiusmodi doctrinam possunt. Sed ipse demum Dominus Assertor noster, hieroglyphicum hoc explicauit, cùm astuto dæmoni respondit, hominem non ali pane solo, verùm etiam quocunq́ue verbo, quod ex diuini numinis ore procederet. Animaduertendum verò in diuinis literis per cibum ipsum modò pecuniã,

modò rem domesticam, modò annonam genus omne intelligi: atque omnes has D
locutiones identidem accipi pro doctrina: vt cùm præcipit Deus, simulac in terram Canaam ingressi fuerimus, eaque & expiata, & ritè perpurgata fuerit, ne veteres incolas expellamus, sed cohabitare nobiscum permittamus, quin & pecunia nostra eos subleuemus. Hierosolymitanus Hesychius pecuniam hîc hieroglyphicè pro doctrina nostra positam intelligit. LXX hîc Cibos ponunt, quod idem est cum fructibus & annona. Nam cùm aliquem à sceleribus ad virtutem & bonos mores, ab impietate ad Dei cultum atque timorem adductum, & in ditionem nostram redactum inspexerimus, eum, quia perditus fuerit, nequaquam abominabimur, sed doctrina subleuabimus, & honesti commercij, laudabilisque consuetudinis exemplo pascere, educare, confirmareque pernitemur. Missum facio fermentum in farinę sata tria absconditum, vbi Eucherius farinam pro scientia positam tradit. Quinetiam missos facio non modò panes, verùm & totam messem, & patentes campos in diuinis literis pro sacrę doctrinæ hieroglyphico positos, de quibus idem Eucherius dictum ait: Et campi tui replebuntur vbertate, atque de pascuis idem. Vnum illud minimè prætererierim, quod vtili admodũ E
documento apud Maximum Tyrium habetur, sermones similitudinem ciborum gerere, sicuti concentus odorum, cùm ea sit ciborum natura plurimùm, vt fœcundissimè nutriant: odor aër sit vaporatus, vt sonus aër ictus, quorum vterque cùm in re tenuissima consistat, aut nullam, aut minimam habeant pascendi vim. Appetendas itaque monet epulas nutrientes, sermones quippe de virtute, atque adeò diuina in primis philosophia: paruique ideo faciendam eloquentiam, eam inquam quæ præter aurium oblectamentum, nullam aliam afferat vtilitatem: sermonesque illos esse potiores, qui animum rebus optimis cibi instar enutriant. Apud Abacuncta Prophetam legas boues non adsistere ad præsepia. Boues Euthymius Iudæos intelligit hieroglyphicè positos, qui olim virtutis cultores fuerint: per præsepia, sacros & diuinos libros, qui pabuli nihil eis in posterum allaturi essent. Et Psalmo LXIII, Super oues pascuæ tuæ. Interpretes per pascuæ vocabulum sacram intelligunt lectionem, qua illi animum opiparè nutrire sibi videntur, qui ex diuina lege viuunt. Ita nonnulli Psalmo LXIX, Fiat mensa eorum in laqueum. Mensam esse volunt diuinę inspirationis scripta, quę F
Iudæis implicationem mentis afferunt, non doctrinam. Idque sibi velle laqueum, in quem Propheta mensam huiusmodi transmutari poscit. Mox & tormentum addit, & multam, qua castigati sunt ob destinationem suam: inde scandalum, propter pristini status diuisionem, totiusque gentis dissipationem. Denique vt à mensa demum saturi recedamus, Simandius Ægypti Rex bibliothecam inscripsit, ANIMI ALIMENTVM, cùm id, quod cibus corpori, studium literarum animo subministret. Et noster Tullius, Tusculanis, vbi de Archimede loquitur: Eius mens, ait, rationibus agitandis exquirendisque alebatur, cum oblectatione solertię, qui est vnus suauissimus pastus animorum. Idem pasci se Fausti bibliotheca alibi dicit. Alibi contemplationem, animi pabulum vocat. Alibi se vorare literas profitetur.

SACER SCRIBA.

VT verò cribrum etiam expediamus, ex eius hieroglyphico Ægyptij sacrũ etiam scribam intelligi volebant: ea enim nuncupatione eos, qui futura præsagirent, appellabant, vti Prophetam Hebræi Videntem. Nam veluti cribrum

A brum vtilia ab invtilibus disiungit, ita per signa quędam sacerdotes illi mortem à vita discernebant. Et τὸ τὴ κοσκίνῳ dici solitum de ijs, quæ vera compertaq́ue viderentur. Sanè librum Horus apud Ægyptios fuisse tradit, qui Ambres nuncupabatur diuinationum plęnus, ex quo præcipuè decumbentem ægrotum, vtrum victurus nec ne, an moriturus esset augurabantur: idq́ue ex ægrotantis decubitu præcognoscebant. Nam & alij plura id genus obseruarūt, vti fimbriarum in lodice complicationes, aduenientes molestè ferre, eorum cōspectum auersari, obtutus solito toruiores, & alia, non tamen cum arcanis illis conferenda. In antiquis Hebræorum scriptis mentionē inuenias de libro quodam arcano, in quo scripta designataq́ue essent omnia, quæ vniuerso mortaliū generi euentura sunt: adduntq́ue eum & Adamo diuinitùs ostensum, atq́ue etiā Moysi: sed hæc illi supremi numinis aspiratione accidisse crediderim, oraculumq́ue huiusmodi ob quandam docendi similitudinem, librum appellatum. Hinc sapientissimi viri Maronem volunt ad huius quasi libri formulam dixisse illa super posteritatis Æneiæ futuro successu:

B *At pater Anchises penitus conualle virenti*
Inclusas animas, superumq́ue ad lumen ituras
Lustrabat, studio recolens, omnemq́ue suorum
Fortè recensebat numerum, charosq́ue nepotes,
Fataq́ue fortunasq́ue virûm, moresq́ue, manusq́ue.

Nam & Romani, dum à fando fatum dicunt, edicta decretaq́ue huiusmodi, veluti relata in deorum acta, intelligere visi sunt.

PERFECTÆ VIR SAPIENTIÆ.

ALij dicunt per cribrum consummatum virum significari, sapientem quippe, qui de diuinis humanisq́ue rebus sciat appositè disputare, quòd veluti eius instrumenti munus est apludas à frumento secernere, ita doctrina, rerumq́ue vsus & experiētia faciat, vt bonum à malo, rectum à curuo discernamus: vt meritò à Marone dictum sit, Mystica vannus Iacchi. Huc nonnulli trahunt Antisthenis dicterium, absurdum esse lolium à tritico non repurgare: hoc est, invti-
C les ciues non secernere ab vtilibus, milites ignauos à strenuis: quod dictum alibi latius interpretati sumus. Apud Galenum prouerbiū est, Stulti ad cribrum, cùm illi notantur, qui rem, aut negocium, quod vires exuperat, aggrediuntur. Nō enim stultorum est naturæ secreta inuestigare. Quamvis alij putant id ideo dictum, quia si Thessali velit errores omnes corrigere, vel dictione prosequi, numero superatus in scomma prouerbij decidat, quod est, Stulti ad cribrum: hoc est, Stultorū conatum esse velle singula totius cribri foramina obturare. Apud nostros D. Ioannes Præcursor, doctrinam cœlestem summam sapientiam in Christo præmonstraturus, in hanc sententiam clamat: Ventilabrum in eius est manu (sunt qui cribrū, eadem omnino sententia transtulerint) aream itaq́ue suam purgabit, vt quæ nullius sunt fructus, à fructuoso discernat, triticumq́ue in horreum condet, paleas verò igni exuret inextinguibili. Cuius mysterij significatum, ne nos morosi simus, latè explicatur ab Adamantio, capite in Lucam tertio, homilia XXVI.

TERMINVS, META'VE.

PEr idem quod superius posuimus hieroglyphicū, terminū etiam metam've significari proditum, propterea quòd is qui strenuè decurso spatio profece-

rit in literis, ad tranquillum iam vitæ portum applicuerit, cumq́ꝫ scias posse de- D
mùm habere suæ vitæ modum, neqꝫ hallucinari amplius in ijs, quæ mortalium generi accidunt mala. Ita is omnium quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur, cognitionem assecutus est, vt vndecunque prudentissimus effectus, neqꝫ secundis intumescat insolenter, neque aduersis perturbetur: in vtranqꝫ verò fortunam ita se compararit, vt æquum & insuperabilem ad omnes casus animum præ se ferat.

HVMANÆ DISCIPLINÆ.

A Cribro ad panificia deuenire, non admodum importunum fuerit. In panificijs autem fermentum non vltimum habet locum. Id in sacris literis multa significat: sed nos id quod ad rem, quæ præ manibus est, facit, interim desumemus. Aiunt verò fermentum inter alia symbola humanas etiam disciplinas indicare. Scientiarum siquidem, vt plerique diuidunt, nonnullæ humanæ, nonnullæ diuinæ perhibentur. Humanæ sunt, quæ sermonis variationi subijciuntur: vnde vulgò etiam humanitatis studia dicuntur. Diuinæ, quæ perpetuo constantiq́ꝫ tenore quodam perseuerant, eodemq́ꝫ semper habent modo, E atqꝫ parte hac ipsam referunt diuinitatem. Quod enim semel iustum est (de perfecto loquor) semper iustum est. Qui semel calefacit ignis, calefacere nunquam desinit, dum ignis est. Neque diuina deficit prouidentia, neqꝫ perpetua mundi gubernatio. Ita Moralis, Physica, & Theologia, cum diuinitate consentiunt. Humanas autem disciplinas appellabant, Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam. Atque hoc illud est, vt sentit Origenes, quòd fermentum in sacrificia non admittitur. Per fermentum enim, vti dicebamus, Theologi humanas has intelligũt disciplinas, quarum quidem vis & materia in locutionibus ipsis omnino consistit. Accedunt tamen ad ministerium, quia sermo purus, quem docet Grammatica, eloquentiæ splendor, vis atque copia, quam per Rhetoricam assequimur, & disputandi ratio, quam indicat Dialectica, ministri sunt omnium scientiarum.

DIVINÆ DISCIPLINÆ.

QVo igitur hieròglyphico humaniora studia significentur, expositũ est: superest de diuinis, quibus ea signis hieroglyphicisq́ꝫ figurarentur, explica- F
re. Diuina verò quod primum sibi signum poscant, nisi quod ipsam indicat diuinitatem? cuius circulus est hieroglyphicum, vti latius in figurarum mathematicarum commentario differuimus: nempe quòd in ea figura neqꝫ principium, neqꝫ finem inuenire sit, quod æternitatis est propriũ. Cuiusce rei ratione habita, Ægyptij Deum ex circuli figura intelligebant. Persæ verò cùm Iouem cœli circulum dicerent, sacrificia illi se facere putabant, vbi celsissimam speculam conscendissent, Iouemq́ꝫ cœli circulum nuncupassent: & quæ multa eo loco tractauimus, hîc ad repetendum minimè necessaria.

ENCYCLOPÆDIA.

NOn temerè igitur Ægypti sapientes, Græciq́ꝫ antiquiores, qui priusquam sophismata mortalium mentes implicuissent, simplicius ac fortè melius philosophabãtur, quarundam disciplinarum complexum Encyclopædiam vocauerunt, nempe quòd per circulorum quorundam colligationem inter se copulatæ, ab ampliori quodam circulo complecterentur, cuius nomen est Theologia, intra quem tres alij circuli centris & circumferentijs adeò inuicem com-

pliciti

A pliciti designabantur, vt vnius centrum alterius principium & circumferētia esset, in hunc scilicet modum: per illos quidem interius ductos, alia quadam ratione quàm superius dictum sit ex Origene, humanas disciplinas indicantes, quæ moribus, ratione rerum, quæ naturæ vi, instituta, considerata, examinataq́, mortalium mentibus insedere: per illum verò qui latiori ambitu expatiatus, reliquorum centra & circumferentias in semetipsum amplectitur, diuinam ostendebant. Verùm eadem hæc Leuitico intelliguntur ex orna-
B tu Pontificio, qui totus est hieroglyphicus: ibi enim Pontifex humeros primùm præcingi iubetur, hoc est, moribus optimis atque castigatissimis ornari, praua scilicet opera cohibendo: mox logium assumere, quod dubio procul rationis intelligentiam suscipiendam indicat: inde quam vocant manifestationem, quæ quidem rerum est disciplina videlicet philosophia, per quam naturæ secreta omnia peruestigamus, & veluti cerberum quendam ex imis penetralibus extractum in lucem exponimus: quarto loco veritatem, quæ dubio procul ipsa est Theologia. Obseruat verò Cyrillus ordinem in ornamentis his assignandis: quoniam non prius de ratione verborum disputare debemus, quàm mores composuerimus, ne nos malè imbuti animi prauitas à recto diuertat, & vero cognoscendo minus idoneos reddat: neque rerum cognitionem prius aggrediendam, quàm sermonum rationem prius intellexerimus: neq; Deum & cœlestia contemplari posse nos manifestum, priusquàm per mores, per rationem, per rerum cognitionem, quosdam veluti gradus, per quos ad veritatem in sublimi confidentem erigi possi-
C mus, nobis præparauerimus. Vt verò alij rem copiosius tradidere, moralem in primis discere debemus, quæ in humanę degendæ vitæ ratione modoq́ occupata est, effrænis quippe excursionibus iræ, animisq́ contundendis, sordibusq́ omnibus excutiendis, quando memorabile illud in diuinis literis dictum, in malignum animum non intrare spiritum sapientiæ. Neque enim polluti, qui scilicet morali disciplina minus instituti essent, in tabernaculum admittebantur apud Mosem, sed cum plebe sub dio habitabant, sese interim expiantes. Præcipuè verò hoc præstare possunt oratoria & poëtica facultates, cùm Oratoris sit proprium, bonum esse virum, & Poëtica omnis laus & exemplar virtutis habeatur, vt Magnus Basilius inquit. Sed hæc dicimus ad eos, qui sunt adeò imbecilli, vt diuinorum voluminum pondera sustinere nequeant, ideoq́ validiorem cibum omnem auersantur, quare modò per fabulas, modò per historiarum exempla deducendi sunt. Quòd si eueniat vt tandem ablactati firmitatem à Deo, & à fide consequantur, tunc ordeacei quinque panes, quinque scilicet Mosaicæ, diceret Cyrillus, institutionis libri gustu asperiores, & pisces duo pro pulmentario, hoc est, Euangelica & Apostolica disciplina, pabuli longè suauioris, satis superque futuri sunt ad omne bene instituti animi

robur confirmandum. Quamvis non desint, vt varia sunt mortalium ingenia, D qui partem hanc de moribus (hoc κατὰ πάρεργον afferemus) è disciplinarũ choro summoueant, tum quòd mores ad cuiusque populi libitum cõponantur, exemploq; potius & vsu ipso, quàm ratione vigescant: tum quòd non eadẽ apud omnes iustitia, neq; fortitudo, neque vllum ferè virtutis genus, quod non alibi vitium, alibi virtus existimetur, constareq; prorsus id in opinionibus incolarum. Nam quòd apud Athenienses iustißima omnium est lex Pelargica, de parentum senecta renutriẽda, qua etiam apud Lacedæmonios nihil sanctius: apud Chios honestißimum atq; sanctißimum habitum est, eos qui sexagesimum ætatis annum implessent, trucidandos inter se publicè committere: quod moris in Iulide Co insulæ vrbe Menander fuisse notat, vt apud Stephanum, de quo plenius in Ciconiæ cõmentario. Quodq; in huiusmodi dissimilitudinis sentẽtiam in Institutis Theophili Græcè legi, Athenienses aduenas & hospites omni officij genere prosequebantur, apud se permanere adhortabantur, ciuitate donabant, ad honores & Reipublicæ participatum cooptabant. Lacedæmonij contrà aduenas non admittebant, hospites vnius tantum noctis mora receptos, vrbe mox eijciebant. Vnde quod Paulus Iurisconsultus ait de candelabro argenteo in argento relatum, ideoq; pro argento, nõ autem pro supellectili habitum, E indicat nihil aliud esse quàm humanum placitum, totamq; Iurisprudentiam in sola deniq; hominum voluntate consistere roborariq;.

DIALECTICA.

SEd rem nos nostram prosequamur. Addiscenda statim à morali postmodũ est rationalis disciplina, quam ipsam Dialecticen, hoc est, sermocinatricem vocant, quæ rationis turbas inter orationis pugnacitates captionesq; anxiè tumultuantes pacificè componat, & clara nitidaq; syllogismi serenitate tranquillet. Nam etsi mores Mosaici composuerant, essentq; in sanctuarium recepti, sacra tamen nondum attrectabant, nisi prius dialectico famulatu seduli Leuitæ sacris ministrarent.

NATVRALIS PHILOSOPHIA.

NAturalem inde philosophiam aggrediebantur, quæ de mundo, aut de ijs F quæ sunt in mundo, quærit. Hæc autem disciplina opiniones, lites & dissidia, quæ inquietum hinc inde animum vexant, distrahunt, lacerantq;, molliter sopit atque componit, vt ita demùm ad sacra admißi, nunc superioris regiæ multicolorem, id est, sidereum aureum ornatum, nunc cœleste candelabrum septem luminibus distinctum, nunc pellicea elementa in philosophiæ sacerdotio contemplemur.

THEOLOGIA.

POstremò Theologia est amplectenda, quę, vti dictũ est, omnes amplectitur disciplinas, cuius munus est solidam præstare pacem, quam neq; mores humanę fragilitatis sanctißimè quantumlibet instituti, neq; colloquiorum curiosa cognitio, neq; naturæ totius peruestigatio præstare potuerunt. Tunc verò pax hæc firmißimo nobiscũ est fœdere sancita, cùm motus omnino nullus aduersus rationis imperium disceßionem vllam meditatur, cùm omnia cogitationũ nostrarum dissidia composita sunt, sopiti sensuum impetus, discussa oppressaq; penitùs cupiditatum coniuratio. Hæc illa est Pythagoreorum amicitia, quã totius philosophiæ finem autumant. Hæc nos in templi adyta & adducit & recipit, vbi

A vbi nullo imaginis intercedente velo, diuinitatis gloria perfruamur. Per scalarũ itaq; gradus philosophantes, à centro ad centrum omnia peruadentes, & quæcunq; sunt in vnum contrahentes, nunc vnum quasi Osirin, admirandus diceret Picus, in frusta plurima vi Titanica discerpẽtes, ire pergamus, donec in sinu patris, qui supra scalas est, tandem quiescentes, Theologica felicitate consummemur, indiuiduaq; mox copula complexu've non modò Deo conciliemur, sed admirabili quodam modo vnum penitùs euadamus. Vt verò quædam à Pici sententia non aliena subiungamus, à quatuor his doctrinæ partibus circumdari Deum, Maximus Tyrius mihi videtur intelligere. Circundatur autem is, qui coràm, retrò, ad dexteram, atq; ad sinistram, aliquos habet circumfusos. Eorum verò qui Deum circundare videntur, illi retrò esse dicuntur, qui per virtutem illam, quæ ad actiones pertinet, Deum sequi persistunt. Ea verò plurimum in moribus sita est. Dedit autem is exemplum nobis, vt quæ ipse egerit imitemur. Ad sinistram illi constitui videntur, qui naturalem secuti philosophiam, vsum eius in spiritualem dirigunt intellectum, perq; inferiorem indaginem, ad superiorũ
B cognitionem peruenire conniuntur. Ad dexteram illi esse intelliguntur, qui sublimium, & à materia separatarum, humanumq; visum excedentium, rerum scientiam perscrutãtur. Coram deniq; Deo eos esse dicimus, qui ob immensum diuinæ pulchritudinis amorem digni effecti sunt, vt Dei ipsius conspectu perpetuo perfruantur, facieq; quodammodo in faciem intenta, veræ felicitatis participes facti, dij quoq; & ipsi fieri mereantur. Ea enim perfecti tetrade, vt Pythagoræ vocabulum interim vsurpem, riteq; instituti, animam vndecunq; puram, sanctam & immaculatam Deo videntur afferere: atq; ita mente optima, manifestissima scientia, opinione firmissima, sensuq; absolutissimo præditi, soli hominum super hominem euecti, terq; quaterq; beati efficiuntur.

TRIAS.

QVatuor itaq; circulis huiusmodi describitur institutio, in quatuor ipsa diuisa partis. Sed enim Salomon, qui diuino afflante spiritu disciplinarum ordinem primus excogitauit, quem plerique Græcorum sapientes, qui eius inuenta sibi vendicant, non temerè secuti sunt, tris tantummodo totius disci-
C plinæ partes agnoscit, moralem, naturalem, & contemplatiuam: quas per tria identidem volumina pertractauit, Prouerbia, Ecclesiastem, & Canticorum canticum: mores vtique per Prouerbiorum præcepta docens, naturam rerum per Ecclesiastem, per Canticum autem speculationem. Neque enim Logicen distinctam ab his portionem arbitratus est, quæ in vnaquaque disciplina per se ipsa conseritur, & instar staminis ad firmitatem contexta, cuiuscunque subtegminis laborem admittit, siue pexum, siue plumatile, siue beluatum opus intexere volueris. Nam cùm institutio omnis per sermonem fiat, quomodo quispiam probabilem sermonem suum efficiat, nisi ita loquatur, vt ipsius rei quæ in promptu est ratio, verisimilitudo, ipsa denique veritas deposcere videatur? Vnumquemq; igitur sermonem dirigit Dialectica. His similia videntur quæ de Deo Abraham, Deo Isaac, & Deo Iacob habentur in sacris literis. Nam quod Abraham vbiq; locorum se morigerum & obsequentem Deo prębuerit, moralem innuit. Isaac dum scientiæ puteos fodit, profundaq; & abdita quæq; rimatur, naturæ indicat philosophiam. Cõtemplationis verò munus Iacob ostendit, tum ex ipso nomine, quòd Israël ob diuinorum contemplationem appellatus fuit: nam mentem quæ Deum intueatur, nomen id significat: tum ob inspe-

cta cœli castra Dei sedes, & angelorũ vias, scalas quippe à terris in cœlum vsq; D
surrectas, de quibus in hanc omnes sententiam tam Hebræi, quàm Græci, Latiniq; Theologi plurima disputarũt. Quinetiam ipsa elementorum natura quandam istiusmodi institutionis figuram ostendere videtur, terra scilicet vnà cum aqua, inde aër & æther, quorum mutuus complexus certos in disciplinis gradus cõstituere perhibetur: terra quippe, & illi applicitus humor, magistram morum historiam, in his enim mundi partibus res gestæ continentur: atq; illę vel priuatæ, vel publicæ, vnde œconomia, atq; politica, ex eorum qui sapientiores habiti sunt, exemplo describuntur. Facit verò historia hæc ad institutionem, quoniam exempla ipsa per euentus varios aut hortantur ad imitandum, si præclara sint: aut absterrent à perperàm factis, si malè tractata malè ceciderint. Hoc verò amplius, aquæ varijs ventorum flatibus agitatæ, mores in humana natura varios & inconstantes indicant. Quo igitur pacto cogitationum procellis, & consiliorum tempestatibus obuiam ituri simus, per orationis fluxum institutio moralis edocebit: atq; pars hæc illa est, quam Ethicen Græci dicunt, quam vnusquisque hominum debet secum diligenter examinare, inde sibi, & suis, & patriæ, & vni- E
uerso demùm mortalium generi profuturus. Terræ pariter atq; humori vndequaq; circunfusus est aër, atq; vnà cum duabus quę simul adhærescũt partibus, nascentium omnium atq; morientium naturas amplectitur: atq; ita aër naturalis indicium est scientiæ. Extra hæc omnia quæ variationi sunt obnoxia, æthereus ille ardor igneus est, in empyreum vsq; cœlum, vt multorum sapientium est opinio, diffusus, quæ quidem est naturæ diuinæ cõtemplatio, quam Græci theologiam nominant, vltra quam nullus procedit intellectus. In qua quidem diuisione Dialectica non immeritò prætерita est, cùm ea minimè particularis scientia esse videatur, sed tanquã spiritus harum vniuscuiq; partium insita, coalita've: per eam enim historiã scribimus verisimilem, per eam morum rationes varias edocemus, per eam naturę vim perscrutamur, per eam demùm ipsam diuinarum rerum imaginem intelligimus. Quare, vti superius dictum, etiam illi qui disciplinas ad elementorum similitudines diuiserunt, dialecticam, vtpote quæ cuiuslibet institutionis ministra sit, in partem non admisere.

F

DE IIS QVÆ PER COELVM RORE PLVVIVM *& aliquot aquarum genera significantur.*

AEgyptij quidem de disciplinis hoc modo in vniuersum differere consueuerunt. Quatuor verò illas, Arithmeticã per surrectos digitos, Geometriam per arundinem, Musicam per dentes IIII lingua percussos, Astrologiam per maculosam hinnuli pellem, & figuras alias indicatas, nunc omittimus, quòd alijs ea cõmentarijs sunt à nobis explicata. Atq; vt susceptum semel negotiũ peragamus, quamvis alia nunc circumacti via, eandem tamen metam contingere procurabimus. Theologi siquidem nostri cùm antiqua Ægyptiorũ dictata conspexissent, qui cœlum imbre rorulento liquidum in doctrinæ significatum pingere instituissent, Mosemq; ex ea quam adolescens in Ægypto didicerat lingua, figuris huiusmodi passim vsum animaduerterent, ea multa quæ de pluuijs, de fontibus, de fluminibus, de mari, deq; aquis reliquis passim in diuinis literis reperiuntur, ad huiusmodi vetustatis exemplum interpretati sunt: quorum ego commentationes prosequutus, aquarum de doctrina significationes post Ægyptiacas illas explicare congruum existimaui.

INSTITVTIO.

A VTi igitur profati sumus, coelum Ægyptij rore pluuium cùm pinxissent, disciplinam institutionisq; laborem & operam intelligebant: mira etenim est vtriusq; rei similitudo. Nam veluti ros in herbas, frutices, plantasq; omnes decidens, ea omnia quæcunq; molliri apta sunt, humectat, pascit, & liberaliter educat: contrà verò in ijs quæ natura proprietateq; sua obturata, dura, solida atque repugnantia fuerint, proficere nihil quicquam potest: ita in hominibus erudiendis instituendisq; euenit, quorum ij qui prompto, acuto, & docili sunt ingenio, minimo negotio erudiuntur: cōtrà verò si plumbeum & obtusum, atq; honestis artibus & disciplinis auersum, instituere aggrediaris, nihil prorsus efficias: inuita siquidem Minerua nihil rectè fieri, dici've potest, vt apud Horatium. Ita demum disciplina contumacem nacta naturam, frustra omnino laborabit: sed idonei fundi compos, lætissimæ frugis opulentia lętabitur. Sanè Pindarus eius rei, quæ plurimùm ad foecunditatem faciat, ratione habita, irrigationi similem esse laudationem dixit. Nam quemadmodum illa plantarum vim auget, & vt lætius
B prouenient efficit, ita virtus dignis poëtarum scriptis commendata mirificū suscipit incrementum: laudatam enim virtutem gliscere vulgò etiam dictitatum: contrà verò loca quæ aquarum beneficia non suscipiunt, plurimùm infoecunda sunt. Et diuinæ literæ vbi agri cuiuspiam sterilitatem, desertaq; & inhospita tesqua notare volunt, inaquosum dicunt, vt Psalmo LXXVII, Exacerbauerūt altissimum in inaquoso. eodemq; modo sæpius. Quod verò facit ad doctrinæ sapientiæ've significatum, in ijsdem literis cùm Psalmographus desiturum in aduentu Christi promptuariū illud vaticinationis donum præuideret, neq; diuinationem ipsam quicquam amplius producturam, Psal. CVI, terram frugiferā in salsuginem vertendam oraculo haudquaquam vano præsagiuit. Marina autem aqua ἀτρυγετος Homero dicitur, quòd nullum ex ea fructū possis decerpere, propterea quòd adeò est salsuginosa.

DOCTRINA GENTIVM.

EIusdem salsedinis atq; amaritudinis causa, marina aqua doctrinam gentium significabat, propterea quòd sine fructu esset, & propter rerum quæ sacris eiusmodi adhibebantur amaritudinem, intractabilis, dum neq; quidem huma-
C nis hostijs abstinebant, & alia dictu foeda faciebant, sceleraq; ac turpitudinem omnem dijs etiam suis adscribebāt, quorum exemplo lasciuire, & mollia quæq; sectari mortales sibi permitterent. Tot pręterea deorum marinorum lusus nihil aliud sunt, quàm mera lasciuia, profanis quippe & impuris ea dulcis & delectabilis, pijs verò syncerisq; inuisa & amarissima. Fortè autem Herculis columnæ in habitabilis terræ finibus erectæ, virtuti documento sunt, nō esse à duris terræ laboribus ad vndarum mollitiem atq; lasciuiam dilabendū. In has autem aquas Abacus Propheta armentum à Deo inducendum canit, accessurum quippe cultum, & polituram: hoc est, Apostolos per omnem terrarū orbem profecturos, qui omnia commitigarent, mansuefacerent, & habitabilia frugiferaq; redderēt, amaritudine omni dulcium aquarum corriuio delinita.

DOCTRINA COELESTIS.

PIndarus plerisq; locis hieroglyphico vtitur hoc dicēdi genere, vt cùm canit, χαρίτων ἀρδοντι καλλίστα δρόσω, hoc est, optimo pulcherrimo've Gratiarum rore irrigant: id quod odarum luculenta lepiditate dictum interpretes exponunt, vt deniq; per rorem eloquentiæ lepórem intelligamus. Sed quid egemus Pindaro, cùm Mosem audimus coelum ad audienda quæ loquitur, ac terram etiam ip-

ſam inuitantem, doctrinamq́ ſuam vti pluuiam concreſcere augurantem, eloquium vti rorem pluere meditantem, effecq́ quaſi imbrem & ſtillicidia ſuper herbam & gramina, quæ manifeſta ſunt doctrinæ cœleſtis ſymbola? Quin & Angelici chori aquæ vocabulo deſignantur, vt Pſalmo: Et aquæ quæ ſuper cœlos ſunt laudent nomen Domini. Vnuſquiſq́ autem Prophetarum ſimulac os adaperuit, terram irrigat vniuerſam, hoc eſt, vt interpretatur Adamantius, diſciplinam in aures & in corda hominũ infundit. Dauides autem noſter per lignũ propter aquarum fluenta plantatum, fœtiferum & opportuno prouentu lętum reddi hominem intelligit, qui diuina præcepta ſuſceperit, quibus ingenia non aliter quàm plantæ aquis irrigantur. Sanè Moyſi diuinitùs ab aqua nomẽ inditum facilè crediderim, qui vberrima diuinarum humanarumq́ rerum omnium doctrina mortale genus in æterna eſſet ſecula inſtituturus: moys enim Ægyptijs aqua dicitur: quamvis euentus nomini cauſam dederit, quòd à Thamura Pharaonis filia ex profluente, in quem à parentibus acerbiſsimi edicti regij metu proiectus erat, diuinæ ita prouidentiæ commendatus, in ciſtula iacens exemptus eſſet. Antiquitas demùm tota diſciplinam aquis cõparauit: hine Pegaſeus, E
hinc Caſtalius fons, hinc vndæ Cephiſides, hinc Permeſſus, Iliſſus, Termeſſusq́ fluuij, totaq́, vt ſemel dicam, Aonia aquis irrigua: vnde, vt fit in fabulis, non tamen inanibus,

Vatum Pierijs ora rigantur aquis.

Apud Virgilium cùm Damœtas & Menalcas ingenij & artis doctrinæq́ ſuæ periculum alternis cantando feciſſent, Palæmon vtriuſq́ virtute commendata, demum ait:

Claudite iam riuos pueri, ſat prata biberunt.

Muſicam porrò Pindari cõmentatores ex aqua fieri autumãt. Et Varro tris Muſas ponit, vnam quæ mera tantum voce conſiſtat: alteram, quam aëris icti ſonus efficit: tertiam, quæ ex aquæ motu naſcitur. Hinc percuſſa iuuant fluctu littora: hinc dulce etiam petra riuus qui ſtillat ab alta, vt Theocritianũ illud imitemur: ἅδιον ὦ ποιμὰν τὸ τίον μέλος, ἢ τὸ καταχὲς τῆν' ἀπὸ τᾶς πέτρας καταλέιβεται ὑψόθεν ὕδωρ. Cùm verò tam noſtri quàm Ægyptij pluuias plurimùm in doctrinæ cœleſtis ſignificatum acceperint, cauſa ea eſſe videatur, quòd imbres longè fœcundiores aquis alijs F
eſſe, magiſq́ nutrire, & celerius confici experimento compertum eſt. Hinc Heſiodus, Theogonia, fœcundũ cœlum dixit, propterea quòd, vt interpretes eius aiunt, & Virgilius affirmat, Plurimus vt cœlo deſcendit Iuppiter imbri, omnia terra naſcentia fœcundantur. Hinc Menander:

ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα, *Amore tellus imbrium peruritur.*

Eodem modo doctrina ea quæ cœlitùs inſtillatur, longè fœcundior eſt, quàm quæ ab hominũ opinionibus emanauit. Huiuſmodi autem imbribus affluenter omnes alluimur, quicunq́ Chriſtianã ſequimur inſtitutionem, ex quo tempore ſuper Hebræos decidere olim deſiere: quod non temerè præmonſtratũ libro Iudicum eo loco legimus, vbi Gedeon Ephraimita, qui & Hierobaal, Madianitarum Amalechitarumq́ & Arabũ viribus Iſraëlitas omnes opprimẽtibus, ſignũ petijt à cœleſti numine, quo ſe populũq́ adhortaretur ad virile aliquod facinus aggrediendum, & ſe ſuoſq́ de montiũ ſolitudine liberaret, in quibus, patrijs expulſi finibus, extorrẽ vitã rerum omniũ inopia laborantes agitabant: excitatus itaq́ Gedeon oraculo minimè cõtemnẽdo, cui tamẽ haud facilè fidẽ adhibuerat, ob ita accifas res, vt facile eſſet omnia deſperare; Sequar te, inquit, ſanctiſsime,

tuæ

A tuæ erga nos propēsæ voluntatis signū id assecutus, si ros scilicet ceciderit super lanę vellus in area stratum, & terra circùm arida perstiterit: id quod vti petierat, factum est. Subiecit mox Gedeon attestatum: Si ros, inquiens, super terram deciderit, eaq; tantū aspersa, stratū vellus minimè madefecerit: cui petitioni Deus cùm iterum annuisset, plenus animis negotium aggressus victoriam est felicissimam consecutus. Hic, vt interpretantur sapientes, vellus lanæ populum indicat Israëliticum, terra verò Gentes reliquas eius eo tempore pietatis ignaras. Qui verò ros cœlitùs décidit, Dei doctrinam ostendit, quæ prius Israëlitis diuinitùs indulta est: hos enim solos ros diuinæ legis prius irrigabat: reliquus autem terrarum orbis nulla istiusmodi humoris gutta madefactus, arida prorsus siccitate laborabat. Postea verò quàm secundum accidit postulatum, aruit vellus, terra irrorata est: Hebræis quippe adempta est Prophetarum pluuia, nobis verò per Christi doctrinam diuini eloquij fontes adaperti. Tale aliquid tangit Chrysostomus Psalmo LXXI: sed rem copiose tradit Adamantius. Eodem modo Tertullianus etiam interpretatur locum illum, Et mandatum est nubibus ne plue-
B rent imbrem super vineam Soreth, hoc est, cœlestibus beneficijs ne prouenirēt in Israëlis domum: subtractis enim charismatum roribus, lex & Prophetæ cessauerunt, neq; vltra Ioannem processerunt. Quod verò ad gentes facit, assentitur huic sententiæ Cyprianus, qui prænunciasse Deum per Prophetam ait, apud gentes in locis quæ inaquosa prius fuissent, flumina postmodum redundatura: & Christum ait, vt doceret, ostenderetq; futurum vt populus gentium succederet, & in locum quem Iudæi perdidissent, merito fidei perueniret, de aqua vinū fecisse, vt ad Christi quippe & Ecclesiæ nuptias Iudæis, qui fuerant inuitati, venire cessantibus, euenturum ostenderet, qualiter non temerè, neque contanter plebs gentium è plateis & triuijs, vt se quisq; obtulerat, conuocata conflueret & conueniret: vinea enim Domini sabaoth domus erat Israel. In eandem significationem aquam vino instillare institutum sacrificio nostro, quæ modico temporis momento vinum fiat, vt receptos ad nos populos sentire & facere nobiscum intelligamus. Quamvis longè sublimiore significato, preces quę huiusmodi mysterio adhibentur, humanam naturam indicent aggregari ad diuinam, vti diui-
C na humanam ad se traxit. Hinc Irenęus de Ebionitis loquens, qui vnionem Dei & hominis non recipiebāt: Reprobant, inquit, hi commistionem vini cœlestis, & sola aqua secularis esse volunt. Alio tamen modo sententiaq; longè seciore aquam vino mixtam aiunt ab Esaia, Caupones tui miscent vinum aqua, vt id scilicet innueret, quòd austero amariorīq; Dei præcepto iam tum Iudæi illi seniores aquæ dilutionem immiscere cœpissent, multaq; laxare, & in commodum suum indulgere sibi, legem adulterantes, cùm alioquin legem obseruare fingerent, & quæ minimi momenti essent, religiosissimè custodirent, quod eis pluribus locis obiectum est à Domino: vt de menthæ decimatione, & cameli deuoratu. tum illud apertissimè: Quare vos transgredimini præceptum Dei propter traditionem vestram? Nam, vt inquit Irenæus, nō solùm per præuaricationem frustrati sunt legem Dei, miscentes vinum aqua, sed & suam legem contrariam statuerunt, quæ Pharisaica vocabatur, in qua quædam quidem auferebāt, quædam verò addebant, & ex libidine sua interpretabantur, & vt ait Esaias, & Psalmographus subscribit, labijs Deum honorabant, cor autem eorum à Deo procul aberat, eumq; frustra colebant, cùm doctrinas & præcepta hominum edocerent.

AQVÆ RELIQVÆ. D

QVoniam verò varia admodum est aquarum cōsideratio, operæpreciū videtur, priusquàm huic cōmentario finem imponamus, aquas distinguere, singularumq́; mox specierum significata pertractare. Primæ autem omnium videntur esse pluuię, de quibus abundè est à nobis disputatum. His nubes necessariò coniunguntur: harum igitur significationes statim subijciemus. Subsequentur inde fontes, mox fluuij, in quos naturæ ipsius impulsu torrentes inferentur: dein construenda erit cataracta: Hinc se offeret mare vastum & magnum, cuius pars nobis erit persulcanda: ijsq́; demùm quę in conspicuo sunt enumeratis, descensus erit in abditam puteorum profunditatem. In vniuersum autem aquę singulæ vel limpidæ tranquillæq́; reperientur, vel turbidæ atq; procellosæ: quo cōstituto, singularum hieroglyphica commodius exequemur.

NVBES. PROPHETÆ.

NVbes in diuinis literis Prophetarū significato passim positæ, in quas scilicet Dei veritas extenditur: atq; hæ dicuntur mandatum Domini audire, & quo tempore quo ve loco pluuiæ sint effundendæ, cognoscere, & a quibus etiā E eas suspendere ipsa res exigat. De quibus, vti superius habetur, Esaias: Et mandabo nubibus meis ne pluant super eam imbrem. Domū enim Israël vineam appellat vates diuinissimus, mandatumq́; ait nubibus ne super eam pluerent, hoc est, ne Prophetæ oracula sua vlterius in Israëliticum populum conspergerent. Quod autem ad nubem facit, manifestum est eam fuisse multa obscuritatis caligine circumfusam: arcanumq́; illud de Christo mysterium, vnde nostra omnis doctrina defluxit, per tenebrosas aquas, densissimis quippe nubibus collectas, Psal. XVII. indicari theologi monuerūt. Nam vbi, Et nebulæ puluis pedū eius, Eucherius nebulas pro mysteriorū velamēto hieroglyphicè positas ait. Nam & caligo in id accipitur significatū, vtpote quæ diuinorū secretorum operimentū intelligatur, vt Psal. Caligo sub pedibus eius. atq; alibi, Posuit tenebras latibulū suum. Est & vbi significant perperàm admissorum abolitionem: vt apud Esaiā: Deleui vt nubem iniquitatē tuam, & quasi nebulā peccata tua. Eucherius idem, vbi legitur, Velut nubes pertransiuit salus mea, iniquorū ait tempora significari. Quinetiā propter eandem prophetiæ duritiē atq; difficultatem, doctrinamq́; F solido velut quodam corpore concretā, ac minimè diffluentem, ex grādinis metaphora signatam Psal. VII, viri ijdem diuina mente præditi tradidere. Alioqui nix, glacies, & grando, in diuinis literis plurimùm ponunť pro duritia atq; rigore delinquentiū. Et quod ait Dominus, Orate ne fuga vestra fiat hyeme vel sabbato: sunt qui per hyemē, sordidum quippe & ignauū tempus, intelligant hieroglyphicè humanā vitam in peccatorū immunditijs occupatā, scelerumq́; voraginibus immersam atq; detentā: per Sabbatū autem cessationis diem: innui verò dicant, cauendū identidem ne cùm dies illa ingruerit, desides & à bonis operibus cessantes deprehendamur. Non enim sufficit non peccare, nisi bona etiam opera faciamus: quia tam rebellis est vetita cōsectari, quàm contumacis facienda relinquere. Ac de niue, & omni glacie, sentit idem Eucherius: de pruina verò secus, quippe quam abstinentiæ symbolū esse tradit, propterea quòd ea sit in causa vt calor corporis ad salubritatē refrigescat: eaq; de causa dictū, Factus sum sicut vter in pruina. Et quoniā huc incidimus, LXVII Psal. vbi legitur, Et virtus eius in nubibus, Theologi Apostolos identidem per nubes interpretanť, veluti procul extantes, & supra terrena omnia negotia in altū euectos, diuiniq́; in-

super

A super spiritus aqua plenos, qua mox arua, campos, & vniuersam terram inundarent, vnde fœcundissimos bonorum fructuum prouentus obveniret. Huiusmodi enim pluuiam decidere, & rorulentū imbrem terram irrigare, nostra pietas per preces poscere consueuit.

FONTES. LIBRI.

SEquuntur fontes, de quibus Psalmo sexagesimo septimo legimus, Ex fontibus Israël Dei laudes in Ecclesiis emanare: quod ita Theologi accipiunt, vt intelligamus, ex Legis & Prophetarum libris, veluti ex quibusdā fontibus perennibus, Israelitico olim populo Dei doctrinam atq; cognitionem affluxisse: ex quibus fontibus viri illi sanctissimi ac Deo pleni multa haurientes, hymnos in Dei laudem componebant. Apostolos etiā, primos Christianæ pietatis doctores à Christo electos, per aquarū fontes qui repētè apparuerint, interpretes plerīq; designarūt, vbi Euthymius vnanimē veterū sententiā secutus, sæpenumero ait per aquā euangelicę prædicationis doctrinā significari. Iam quod Dauid ait, Inter montes transibunt aquæ, potabūt eas omnes bestiæ agri: ostēdere voluit, B nulla tā alpestria, tamq; inaccessibilia loca fore, in quę doctrina diuinæ legis nō sit penetratura: nam per bestias plerisq; sacræ Scripturæ locis impij ponunt, & qui nullam adhuc rerū diuinarū doctrinā audierunt. Et quòd Leuitico legislator vasa omnia pollui dicit, in quę pollutorum morticinium inciderit, exceptis, inquit, fontibus aquarū, per fontes quippe & cisternas, & castella, & collectiones aquarū, doctrinā intelligens, & Magistros, qui cp prauis nonnunquā moribus polluti sunt, non tamen prorsus abominandi: de quibus scilicet Matthæus: Omnia quęcunq; dicunt vobis, facite & custodite, secundū autē opera eorū no lite facere. Ad hęc sextis Hebręorū castris per XII aquæ dulcis fontes ad Elim repertos, Hieronymus Apostolos XII interpretatur, de quorū fontibus deriuatæ aquæ, totius terrarū orbis siccitatē rigant. Cōmuni verò scriptorū omniū cōsensu, dulcedo aquis præcipuè fontanis attribuitur, quamvis in optima aqua neq; sapor neq; odor vllus à Physicis requiratur. Quia tamen sitientibus, cùm scilicet sicco spuit ore viator, aquæ potus suauissimus accidit, factum vt poëtæ dulcis aquæ saliente sitim restinguere riuo, inter oblectamenta ingentia posuerint. Ita illud Deuteronomij cantico expressit, mel de petra dictum super Mose, C hoc est, tam suauē tamq; dulcem & amabilem aquā, vt melli similis esse videretur. Chrysostomus quoq; aquæ suauitatem pro melle ex petra prosiliente intelligit, cùm nusquam legatur mel à Mose de petra vnquam eductum. Apud Dauidem verò Psalmo LXXX, Educto de petra melle saturauit eos, interpretes ita dicūt: Pauit Christus IIII millia hominum septem panibus, quia potauit eos mellita doctrina sua vsq; ad saturitatem. Res enim omnes ab eo gestæ, præter historiam, mysticum etiam sensum secum trahunt. Quàm dulcia (canit pietas) faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Petra igitur illa vnde fluebat aqua, vt Apostolus ait, erat Christus. Atque hic fons ille fertur de quo cecinerit Dauid: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Esaias, patentem fontem dixerit appariturum. Hieremias, fontem aquæ viuæ derelinquendum conqueratur.

FLVVII. CHRISTVS.

SEd enim in fluuiorū metaphoris longè frequētius est in diuinis literis Christi significatum: vt eo loco, Fluminis impetus lætificat ciuitatem quam incolit Deus: vbi nostri Theologi flumen Christum esse dicunt, propter dulcissima eius fluenta, de quibus Psalmo primo multa disseruēre. Hinc apud Prophe-

tas legas: Ecce ego ad eos delabor quaſi tranquillũ flumen. Et Eccleſiaſtici 24. D
Ego ſapiẽtia effudi flumina: ego quaſi trames aquę immẽſæ de fluuio: ego quaſi fluuius Dorix, & ſicut aquæductus exiui de Paradiſo: & quæ ſequunt̃ in hanc ſententiam. Quinetiam ait Dominus, flumina aquę viuæ de ventre eius qui crediderit emanatura: quo ſapientiam & facundiam intelligi voluit, Ambroſio interprete, quam aſſecuti erant ij qui diuino afflari ſpiritu meruiſſent. Itaq; Apoſtolorum doctrinã et inſtitutionẽ prçuiſam à Pſalmographo, Theologi eo loco volunt, ybi Extulerunt flumina Domine, extulerunt flumina voces ſuas, habetur. Et per amnes qui per eoſdem alueos decurſuri erãt, ſubſecutos doctores accipiunt. Non negarim verò quod tradit Eucherius, flumina nõnunquã pro populo accipi qui nondum in fidem receptus eſſet: in quam ſententiam corriuat ille flumina Babylonis. Iam & Apoc.17. Aquæ quas vidiſti, ſuper quas meretrix illa ſedet, populi & turbæ & gentes ſunt, & linguæ. Eòdem tendit Eſaiæ dictũ, cùm beatos appellauit eos, qui ſuper omnes aquas ſeminarent. Apud Abacũtã prophetã legas, fluminũ terra ſcindetur, quod de Hieroſolymis dictum Græci tradũt, quæ ſcilicet fuerit Prophetarũ patria, qui fluminũ inſtar eam irrigabant, E
ſed ad IESV Chriſti aduentũ hiatura eſſet, & rimis aperienda, omniſq; humor alueo ita fatiſcente defluxurus, penituſq; defecturus, futurũ ſcilicet vt priſtina exareſceret vaticinatio, quod euentus cõprobauit. Quod verò ſexto ſupra centeſimũ Pſalmo legitur, Deſerta reddidit flumina, et aquarũ fluxus in ſitim tranſmutauit, flumina ſcilicet exiccauit, & quæ terra prius erat irrigua vliginoſaq;, ita deſertam reddidit, vt prorſus ſterilſceret, & aquarum venas abundantes ita obturauit, ne vlla inde potio, ſed ſitis potius proſiliret, Euthymius Græcus ipſe ad Græcos philoſophos referri dicit, qui ſcilicet cùm eloquentiæ quaſi fluminibus & diſciplinarum varietate & copia redundarent, omni demùm ſapientia deſtitui viſi ſunt, cùm illiterati ac piſcatores homines eos repreſſerunt.

TORRENS.

Accedit huc torrens, cuius ſignificatũ ita refertur ad eloquentiã, vt torrens facundia veterũ ſcriptorũ ſententia dicta ſit ea dicendi vis, quæ magno dictionis impetu decurrit, quã in Pindari cõmendationem ita deſcribit Horatius:

Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem ſuper notas aluere ripas, F
Feruet, immenſuſq; ruit profundo
Pindarus ore.

In diuinis verò literis mentio fit de quodã deliciarũ torrente, Pſal. ſupra XXX quinto, pro quo pleniſsima Chriſtianæ doctrinæ fluenta intelliguntur. Torrentem autem dixit Pſalmographus, ob tempeſtiuã doctrinam, quæ à Chriſti ore loco & tempore diffluebat, propterq; eius in ſuadendo & arguendo vehementiam, affluentiſsimãq; vim. Quin & propterea ea multa, quæ de propheticis ſermonibus collecta in vnũ adducebat: fluit enim ad tempus torrens, & vehemẽs eſt ac violentus, & ex multiplici aquarũ cõcurſu corriuatur: vnde ait Eucherius, per torrentes inſignium prædicatorũ eloquentiam ſignificari. Alioqui torrens in iiſdem diuinis literis pro concupiſcentiæ ſtimulo ponitur, quæ vel difficulter ſuperetur, vel in profundum trahat, de quo plura inferius. Nam hic præterire nõ eſt animus locum in Pſalmo, Sicut torrens in Auſtro, quã exultantis eſſe vocem, inquit Eucherius, & ex vitiorum vinculis ad libertatem, conuerſionemq; redeuntis, qua poſtulat vt diuinę aſpirationis auxilio atq; ope, ex peccatorũ captiui-

A ptiuitate soluatur, sicut constricti glacie torrentes, Austri tepore soluuntur.

CATARACTA.

EST & diuinarũ literarũ proprium, vehementiã vel in sermone, vel in opere, aut alia quapiam vi, per cataractã significare: atq; hęc ea est cataractarũ vox, cuius mentio habetur Psal. LXI. Est verò cataracta, aquatici cuiusdã aluei coarctatio, vbi aqua in angustum vel natura, vel arte collecta, aut spõtè, aut artificis arbitrio, magno inde impetu atq; etiam fragore prorumpit. Sed enim quæ à natura est cataracta, nihil aliud quàm strepitum & impetum præ se fert: eaq; est naturalis eloquentia sermonisve copia, nullo studio, spontè profluens. Quæ verò arte construitur, & vim & efficacem operum vtilitatem suggerit: atq; huiusmodi est dicẽdi facultas, arte, labore, diligentia, iudicio atq; exercitatione cõparata.

MARE.

QVemadmodũ autem fontesq; fluuijq; omnes in mare decurrunt, ita nos dictionis ordo deuexit in pelagus. Vt verò loco hoc ea prætereamus, quæ multa super mari ex Ægyptiorum doctrina in Pisce disseruimus, contenti nunc erimus aliquot tantùm locis, quos ex diuinis literis eruemus.

B

PERDITIO.

ID verò cum primis proprium est maris significatũ, vt perditionis indiciũ sit, ob ipsam quippe profunditatẽ, vtpote quę idonea admodũ sit ad suffocandũ. quanquã alia de causa mare apud Ægyptios pro pernicie ponebat̃, vt suo loco docuimus. Quod ad perditionẽ attinet, eo significato Theologi Prophetã aiũt Psal. XVII canere, se de aquis multis eductum. Passim verò interpretes, exundantes fluctus pro calamitatum excessu accipiunt: & per turbulentas aquas suprema quędã doloris ostendit̃ vehementia, quæ omnem respirandi facultatem exuperat: vt Psal. LXVIII affixum se clamat in profundo luto, vnde nulla se vi possit expedire: rapidissimis demum vorticibus deuoratum, in imam maris sedem deiectum esse, in quem vsq; locum tẽpestas etiã accedat, quę arenas omnes æstu cõmisceat atq; perturbet: qua quidem nulla maior describi potest inquietudo: primò enim aquarum, in quas deciderit, ponit altitudinem: mox limũ, cui affixus inhęrescat: inde maris amaritudinem, & immensas vndas: postremò eas sæuis tempestatibus agitatas: meritò itaq; paulò pòst se de profundo huiusmodi liberari supplicat, ne tanta rerum vexatus perturbatione deficiat.

C

HOSTILIS IMPETVS.

APud eundẽ hostilis impetus, & subitaria quędã oppressio, per aquã indicatur, Psal. CXXIII, Cùm exacerbatus eorũ furor in nos debacchare᷑, sanè aqua demersisset nos. quod vt magis exasperaret, addidit: Torrentẽ pertrãsiuit anima nostra: vbi impetuosos inexpectatosq; hostiũ insultus incursu repẽtino proruentes, torrenti turgido cõparauit, quem tamẽ auxilio Dei fretus tutò pertransierit. et quasi parũ adhuc dixisset, superaddidit: Sanè pertransiuit anima nostra aquam intolerabilem, ingentes quippe rerum difficultates atq; pericula. Tale aliquid apud Maronem legas: *Diluuio ex illo tot vasta per æquora vecti.*
Idemq; alibi nubem belli dixit, vtrunq; desumptum ex Pindaro. Isthmijs enim ἐν πολυφθόρῳ σαλαμὶς διὸς ὄμβρῳ. & alibi: ὅστις ἐν ταύτᾳ νεφέλᾳ. Adud oratores historicosq; turbines & procellas sæpe pro bello positas inuenias. Causa verò cur aqua vehementiores indicet ærumnas, ea est, quòd pericula casusq; reliqui corpus soleant ex vna aliqua parte labefactare: aqua verò vniuerso statim corpori circũfusa, omnibus e vestigiò membris impedimento est, atq; vndiq; oggerit difficultatem atq; molestiam.

ÆRVMNÆ. D

HInc Psal. LXXXVII, vbi legitur, Omnes fluctus tuos induxisti super me: interpretes per fluctus, perturbationes & ærumnas omnes intelligũt, quæcunque affligere possunt humanũ genus, quibus omnibus Christi esset humanitas obnoxia: in eius enim persona dictum id autumãt. Fluctuare autem verbum sæpe pro perturbari ponitur. Sed enim aliquando pro timore posita fluctuatio, vt Psal. LXI, Ecce enim ipse Deus meus assertor meus, & adiutor meus est, quare non amplius fluctuabo: id est, nihil est quod vlterius pertimescam.

DILVVIVM.

ACcedit huc diluuium, de quo Psalmo XXVIII, Dominus diluuiũ inhabitare facit: siue vt alij reddidere, Diluuiũ sedat: vel, Tempore diluuij regnũ obtinuit. Vtcunque, significatum ad humanam pertinet salutem: quoniã hic gentes intelliguntur quæ in suarum inundatione cupiditatũ, in vitiorum pelago & humanorũ affectuũ voraginibus demersæ detinebantur, quæ mox à Domino exemptæ seruatæque sint. Alio verò loco, psalmo quippe XXXI habetur, Diluuium aquarum multarum proximè ad eum non accedet: per huiusmodi aquas E supra modum exundantes, cùm scilicet excrescentia ripas flumina prætereunt, vel mare turgidum per littora spatiatur, quas suprà memorauimus calamitates intelligi volunt. Ita Euthymius, & plerique alij sentiunt.

ABYSSVS.

EOdem modo vbi fit de abysso mentio, vastũ calamitatis pelagus figuratur: vt Psal. XLI, Abyssus abyssum inuocat: quod ita accipiunt, profunda atque vasta calamitas vastiorem aliam semper vocat calamitatem, quod alij dixerunt malorum hydram, cùm scilicet aduersæ res cladesque continenter ingruunt, ac velut vnda supervenit vndæ, aliæ post aliam succedunt. Sunt qui dictum ita interpretantur, vt vniuscuiuspiam rei magnitudo alterius inuocet magnitudinẽ: vtpote, peccatorũ cumulo necessarium esse ingentem cumulum misericordiæ. Alij per abyssos hos nouam & veterem diuinarũ institutionum doctrinam intelligunt, profundissima enim vtraque est, & altera alterius indiget auxilio: ita enim Eucherius, psalmi dictum huiusmodi citans, profunditatem inquit Scripturarum inde colligi. Neque illud non probat, vt vetus Testamentũ noui egeat auxilio, & veteris nouum. Quin & humanam mentem vnicuique abyssum esse dicit, quia nequeat semetipsam ipsa cõprehendere, nisi superioris abyssi ope subleuetur, vnde scilicet affulgeat lumen quo alti profundi tenebras discutiat. F

LACVNA FOSSA'QVE.

AB abysso haud multum dissimilis est alia aquarũ species lacunosa, eaque plurimùm turbida, cœnosa atque fæculenta, quæ nimirũ pro cladibus & ærumnis accipi solet. Ita dictũ Ezechielis interpretantur, vbi Dominus ad Hebræos: Aperiam sepulturas vestras, & educã vos de Babylone. frequenter enim in diuinis literis pro vna eademque re ponũtur, sepultura, vorago, infernũ, abyssus, fossa, lacus, & similia. Psalmo XXVII, Similis descendẽtibus in lacũ, nõnulli profundissimas fossarum altitudines intelligunt, vnde non detur emersus: nõnulli sepulchra foueis excauata. Sed enim Psal. XXIX, Seruasti me ne deciderẽ in lacum, quod foueam alij, alij puteũ vertẽre: Euthymius ineuitabile periculum exponit, quippe voraginẽ, in quam qui fortè inciderit, suis ipse viribus nequaquã possit euadere. Alibi exauditum se ait Propheta, vt de lacu profundissimo sordidissimoque extraheretur, quod maxima vitæ discrimina, quæ diuinitùs euaserat,

A rat, declarat. Et quod ibidem dicitur de luto limi, liuidissimam loci putredinem ostendit: ea verò est quæ animas nostras eò demersas tenaci velvti cœno implicatas detinet. Hinc Dauides orat se de luto eripi, ne affixus in palude putoreq́ue illo perpetuò recumbere adigatur. atq; hæc de turbidis.

LIMPIDÆ.

AQuæ verò limpidæ perspicuæq́ue omnes, dubio procul pro doctrinæ symbolo, vti ostensum est, accipiuntur. Doctrina autem omnis vel in cõspicuo est, in ore quippe ipso, vel in mentis recessu. Hinc ea quæ manifestè patent, perspicuis & nitidis, neque admodum altis profluentibus comparamus: quæ verò in arcanis habentur, aut solo concipiuntur intellectu, ea vel nubium, vti superius, densitati, vel puteis, vel altioribus vndis similia sunt. Transfertur autem commodissimè hæc aquæ claritudo atq; obscuritas ad humanum animum: eáque metaphorâ, quod syncerum, apertum, manifestumq́ue & perspicuum est, candidum appellamus: propterea quòd huiusmodi propemodum est aquę puræ conditio, vt superficiem habeat claram atq; perspicuam. Hinc Pindarus Py-
B thijs, Arcesilao candida præcordia dixit, λευκαῖς πιθήσαντα φρένας. Contrà verò quæ abdita, incognita, & in intima mentis penetralia recondita, ab eiusdem aquæ similitudine, obscura, nigra, vel alta nuncupamus: vt quæque enim in aquis profundiora sunt, eo videntur obscuriora. Ita Homerus nigra inquit præcordia, φρένας quippe μέλαινας, ob taciturnitatem, & consiliorum occultationem. Et Virgilianus Æneas premit altum corde dolorem, quem nullo scilicet signo manifestabat.

PVTEI.

ET in huiusmodi significatum diuinæ literæ puteos plurimũ ponere consueuerunt. Hinc Isaac puteos tot fodit, tot purgare aggreditur, tot nouo labore aperit, quæ omnia mystico sensu vitæ, quam sequi debemus, doctrinam indicant. Nam & Philo eo loco, Quę foderant pueri patris eius, ingesto rudere obstruunt Palæstini, fossuras puteorum auspicia esse disciplinarum ait. Eæ verò in pacatissimo contemplatiuæ philosophiæ recessu commorantur, vbi tranquillę, placidæ, leniterq́ue fluentes aquæ castissimè lasciuiũt. Non negarim autẽ puteum in diuinis literis esse etiam vxoris hieroglyphicũ: nam eò Theologi nostri tra-
C hunt Salomonis præceptum, Bibe aquam de vasis tuis, & de puteorũ tuorum fontibus. Iam Bersabee nomen septimus puteus interpretatur, quæ septima fuerit Dauidis vxor. Propter aquas educatum se Dauides plurimum gloriatur, sed perspicuas, viuas, dulces, & placidè prolabentes aquas: quæ nobis quoque sunt identidem adeundæ, si modò illos adeamus puteos in quos Palæstini terram non ingesserint, in quos scilicet, vt hoc obiter interpretemur, inuida ac peruiqua hæreticorum factio suæ turpitudinis cœnum nõ admiscuerunt: quicunque enim suam vberrimis his limpidissimisq́ue vndis sitim expleuerit, aut cœlestem exceperit rorem, fontes melle fluentes hauserit, nubium harum imbrem collegerit, inq; auctos ijsdem imbribus fluuios demersus lauet & volutetur, æstuosos is cupiditatum ardores extinguet, membris morbos qui sensum obstupefaciunt, expellet, animiq́ue podagram, bonorum quippe operum impedimentum, elidet, omniq́ue demum labe perpurgatus, nulla corporis fęce sordidus, situ obsitus nullo, nulla deniq; labe contaminatus, ipsam æthereæ puritatis claritatem induet, & superis par effectus, immortalitatis etiam conditionem diuinæ decreto liberalitatis assequetur.

PRINCIPIVM. D

OSiridis verò tæniæ nulla fucabantur vmbra, ſed vndecunq; micantiſsimę ſplendorem nitidum præ ſe ferebant. Nam cum illæ principij ſymbolum eſſent, idq; virtute ſua purū nitidumq; ſit, neq; vllius rei admiſtione labefacte-tur, nihil præter candorem oſtentare par erat. Sacerdotes autem illi cùm has ſe-mel in manus ſuſcepiſſent, eas eueſtigiò recondebant, nō amplius videndas at-trectandáſve: Iſiacis verò ſæpius vtebantur. Tænias autem Græcam vocem ſic interpretatur Verrius, vt dicat ornamentum eſſe laneum capitis honorati. Hinc Ennius Alexandro:

Volans de cœlo cum corona & tæniis.

Sed vt rei philoſophiā in albis hiſce tænijs explicemus, manifeſtū eſt rerum o-mnium principium ab omnibus ſanæ mentis hominibus ad Deum referri. Al-bum autem eſt prima veluti materia quædam, in quam colores, quotquot vo-lueris, perinde ac in vniuerſalem illam poſsis omnes ſpecies inducere. Hinc ad Dei cultum alba plurimùm indumenta omnium penè nationum conſenſu ad-hiberi ſolent, ſemperq; albus color ſacris accommodatus. Atq; ideo ait Perſius: E Quamvis albata rogarit. Sed quid indigemus Perſio, ſi Aſſertoris noſtri indu-menta, cùm gloriam ſuam vellet diſcipulis pateſacere, alba ſicut nix apparuère? Apud Ciceronem II. de Legibus: Color albus pręcipuè decorus Deo eſt, tum in cæteris, tum maximè in textili. Et noſtra pictas canit, vt linteas, eaſq; puriſsi-mas induti tunicas, ſacra Deo caneremus. Sed quoniam pręcipua annorū, men ſium, & dierum hieroglyphica tam ſignificata quàm ſignificantia, deſumuntur à vario cœli motu, præteritis multis, quæ per figuras varias indicabantur, nec vulgo tamen, ſed ſolis ſacerdotibus Ægyptijs innoteſcebant, ad cœlorum per-indeq; circulorum conſiderationem progreſsi, reliqua quæ de temporibus ſi-gnificantur, per horum figuras explicabimus.

DE CIRCVLO.

CIrculi ſignificata non apud Ægyptios tantùm in vſu fuère, ſed & apud nationes alias multiſariam accepta: quare ſeparatim ſuum, hoc eſt, hūc locum ſibi depoſcere viſi ſunt.

ÆTERNVM PERPETVVM'QVE. F

NAm quod modò in Oſiridis tænijs dicebamus, has vtpote albas principiū indicare, vnus quippe circulus deſcriptus, aut ſimpliciter, aut alteri cuipiā picturæ ſigno've circumductus, nunc ſemper, nunc perpetuum & æternū, nunc omnia, quippe τὸ πᾶν ſignificabat, nempe quòd in ea figura neq; principium ne-que finem inveniri ſit, quod æternitatis eſt proprium: & quia omnium eſt figu-rarum capax, vniuerſitatem ipſam intra ſe complecti videtur. Ab huiuſmodi au tem circulari ambitu exactè peracto, videlicet cùm Sol à matutino horizonte digreſſus, eòdem redierit vnde ferri cœperat, diuinæ literæ tota die pro perpe-tuo poſuerunt: vt Pſalmo LXXI, Vt cantem gloriam tuam tota die: vbi Sym-machus, pro lectione quæ eſt, Tota die, Perpetuò reddidit.

DEVS.

CVius etiam principij finiſq; nuſquam apparentis ratione habita, Ægyptij Deum ex hieroglyphico circuli intelligebant. Perſæ verò (quod non ab-ſurdum eſt repetere) cùm Iouem cœli dominū dicerent, ſacrificia illi ſe facere pu tabant, vbi celſiſsimā ſpeculam conſcendiſſent, Iouemq; cœli circulum nuncu-paſſent.

A passent. Transiit idem mos ad Turcas. Hinc ab alta quaq; turri matutinales illæ acclamationes, quarum sensus est, Deum fuisse semper, futurumq; semper: neq; quicquam aliud, nisi quòd suum etiam salutant Mahometum. Sarraceni quoq;, & pleræque aliæ nationes Deum circulum appellabant: atq; hinc sempiternum exprimi contendebant.

ADORATIO.

EA de causa Pythagoras circumactu corporis adorandum iubet, his verbis, προσκυνῶν περιφέρου, &c. quod Plutarchus ad imitationē cœli perpetua vertigine circumacti fieri putat: quanquam nōnulli dictum ad rerum humanarum varietatem, assiduamq; mutationem, in quibus nihil stabile, perpetuumq; sit, arbitrantur. Sed enim quod ad corporis conuersionem pertinet, multarum is gentium mos fuit, idq; Propertiani loci aperit intellectum, libro primo:

Ante tuos quotiens verti me perfida postes, Debitáq; occultis vota tuli manibus?

Quod dubio procul adorationē ritè factā innuit. Tale aliquid apud Suetoniū invenias, vbi de Lucio ait, de Vitellij progenitoribus loquēs: Idem miri in adu-
B lando ingenij, primus Caium Cæsarem adorari vt Deū instituit, cùm reversus ex Syria nō aliter adire ausus esset, quàm capite velato, circū vertensq; se, deinde procumbens. Fuit verò Numæ institutum, vt adorantes Deos, in orbem sese verterēt, deinde verò sederēt. Præterea cōuersio illa, & totius corporis circumactio, nobis documento est, nihil ex humanis rebus firmum esse & stabile, & vtcunq; vertat Deus, reuoluatq; vitam nostram, id iucundè ac libenter admitti oportere. De sessu autem in Cynocephali commentario dictum, situ huiusmodi ad diuina pertinere. Id verò minimè prætereundum, fieri solitam eam corporis conuersionem à sinistra in dexteram, ad ipsius mundi imitationem, cuius ortus, vt & Plinius & nonnulli alij tradidêre, ab læua parte est in dexteram præceps. Quare iocat Plautus, Gurgulione, dicente Phædromo: Quò me vertā nescio. subiungit Palinurus seruus: Si Deos salutas, dextrouorsum censeo. De Camillo memoriæ proditum est, cùm se ad dexteram conuertisset, vt mos erat Romanis adorantibus, subito eum lapsu cecidisse, quod omen ad damnationem, qua postea oppressus est, pertinuisse creditū, omnia eo populo superstitiosius æquo perpendente. Quodq; ad huiusmodi circuitum in adoratione pertinet, notū ex
C historijs est, quàm prudenter Marcellus ad Capidium Cisalpinæ Galliæ vicum se gesserit. Nam cùm impetū in Gallos faceret, retroactus ab equo ob hostium clamorem perterrefacto, circuitum eum adorato Sole, vt Romanis in pugnæ principio facere mos erat, de industria fecisse simulauit, ne apud suos mali ominis religionem excitaret. Econtrariò Galli sinistrorsum, & in læuam partem religiosius fieri ab adorantibus conuersionem corporis arbitrabantur, de quo ita Plinius: In adorando dexteram ad osculum referimus, totumq; corpus circumagimus, quod in læuum fecisse Galliæ religiosius credunt.

PERFECTIO.

DEniq; apud veteres obseruabatur, vt facto sacrificio, circulum in ara illinerent ex hostiarū sanguine, quē phiala religiosissimè collegissent. Idq; erat sacrum illud verbum πλέωσαι, quod perfectionis indicium esse dicebant, quòd figurarum ea sit vndecunq; perfecta.

ANNVS.

QVi verò per circuli designationem annum intelligi volunt, vt manifestiora prætereamus, eius potissimū aurei circuli ratione inniti videntur, quē de Si-

mandrij sepulchro & Cambyses & Persæ sustulerũt: erat enim ille trecentorũ & D
sexaginta quinq; cubitorũ ambitu, cubiti vnius latitudine, singulis anni diebus in singulis cubitis exculptis, per astrorũ ortus occasusq́;, quidq; ea secundũ Astrologos obseruata significarent: cuiusce rei quędam propemodum vmbra habetur Patauij in Palatini palatij aula, vbi corona supernè circũcirca ducta, Zodiaci primùm totius figuris insignis, mox gradibus suis distincta, quorum vnicuiq; adpictæ sunt certæ rerũ imagines, quæ pueri gradus eius emersu nati, modò ingenium, modò sortem indicent: quarũ ego testimonijs sæpe vti soleo hieroglyphicis meis fide facienda: nam Ægyptium quid omnino sapere videntur.

POEMATIS GENVS.

AD anni autem similitudinem poëmatis etiã genus Circulus appellatur, cuius Aristoteles Analyticis meminit. Id alij alio exposuerunt modo. Sed nimirũ poema illud Circulus appellat, cuius finis idem est cũ principio: cuiusmodi est Catullianũ epigramma in annales Volusij, & alterũ in Noniũ Strumã, & vnum etiam in Mamurrã & Cæsarem. Euthymius sanè circulares eos psalmos vocat, qui eodem finiunt versu quo cœperãt, cuiusmodi est decimusoctauus supra centesimũ: Cõfitemini Domino quoniam bonus, quoniam sempiterna est E
eius misericordia. Fieriq; solet, vbi sententiã aliquam insigniorem quærimus in audientis animo quasi aculeum quendam è repetitione productum affigere, vtq; tenacius memoriæ inhærescat, affixum ita relinquere.

CONTRARIETAS.

MOtus verò qui est in circulis natura considerata, in causa fuit vt periti Mathematicarũ, contrarietatem hieroglyphicè significare volentes, duos iuxtà sese contingentes circulos describerent, quales in quibusdam machinis fieri videmus propter vnius incursationem aduerso motu alterum circumagi, atque ita manifestam discordiam apparere: quam in adolescentiæ nostræ delictis, amore in indignationem conuerso, ita ex Aristotele descripsimus:

Non aliter motas concurrere ad oscula vidi,
Hinc atq; hinc geminæ si coiere rotæ,
Quæ simulac primus sese tetigere labellis,
Pars ea quamprimùm, quæ veniebat, abit:
Fitq; ex concursu facies contraria primæ, F
Machina versa meo qualis in igne fuit.

SVMPTVS PVBLICI PRIVATI'QVE.

ORbiculi quidam numismatũ speciem referẽtes, quos in aliquot pyramidibus & obeliscis excisos videas, pecuniã indicãt in opere construendo erogatam: qui si fuerint in orbem dispositi, sumptũ eius operis significare aiunt publicum fuisse: sin parallelari quodam ordine sculpti, priuatam impensam significare contendunt: quę tamen interpretamenta iuniorum quorundam esse nõ inficior: nã apud veteres nihil tale interpretatum inveni. Exigeret hic locus, vt de circulis quibusdã mutua cõplicatione cõiunctis, qui disciplinarũ hieroglyphicũ constituunt, rationẽ subiungerem: sed quoniam argumentũ illud alio cõmentario, quod Illustrissimo reuerendissimoq; Herculi Mant. inscripsimus, latè satis explicatũ est, ad sphęrã nunc, & figuras aliquot istius cogitationis cõuertemur.

DE SPHÆRICA FIGVRA.

PEr circulum superius Deũ à nonnullis intelligi docuimus. Cæterùm si qua

Deo

A Deo forma similitudóve adscribi posſit,longè cōvenientius sphęrica illi figura accommodabitur.Meritò itaq; Xenophanes mundum illum archetypum sphęram appellauit:veteresq́; pleriq; veræ theologiæ ſcientiam nondum aſſecuti,nihil eſſe aliud Deum, niſi cœlum ipſum,& cœleſtia iſta arbitrabantur.Sed & Salomon ad Deum conuerſus,Exaudi ô cœlum,dixit.Deos tamen,vt noſtrorum interim oracula miſſa faciamus,neq; menſura,neq; forma vlla cōprehendi poſſe dicit Iamblichus, & omnes qui aliquo veræ doctrinæ lumine irradiati fuerunt.

ÆTERNITAS.

ITaq; rectè cùm per hieroglyphicum ſphęræ Deum intelligerent,ęternitatem quoq; eadem figura deſcripſerunt. In numo enim Fauſtinæ, quam retulerant inter diuos ſuos, ſigillū eſt cū ſceptro ſuper ſphærā ſedens, dextera exporrecta, cum inſcriptione, ÆTERNITAS. Eadem inſcriptio in numo altero,vbi dea ſummis læuæ digitis pallam tollit, dextera ſphęrulam porrigit.Cùm verò mundi ipſius figura in orbem conglobata perhibeatur,pleriq; veterū eo ſigno credidêre,mundum identidem principio caruiſſe: quodq́; in diuinis Græci reddiderunt ἀπ᾽ ἀρχῆ,ab æterno hi ſunt interpretati. Quibus Magnus Baſilius egregiè reſpondet,atq; inter alia, figuræ huiuſmodi principium,quod incompertū illi putant,& ſcholis omnib.declamitant,à centro is eſſe demōſtrat. Apud Romanos quoq; perpetuitas eſt per ſphęram indicata: vt in ſphæra illa quæ cū caduceo & pharetra tranſuerſis,virgaq; cui palliolum appenſum eſt,dexteræq; conſertę,in numo quem Cęſari cudit L. Buca, in cuius altera facie inſcriptio eſt his literis, CÆSAR DICT. PERPETVO. Sanè perpetuitas ex ſphęra, autoritas verò Dictatoria quæ illi conſenſu atq; concordia ciuium demandata fuerat, per inſignia reliqua ſignificantur,de quibus ſigillatim dicere non eſt hîc locus.

B (margin at "runt")

COELVM.

EAdem pila Solis & Lunæ ſignis cōſpicua, cœlū ſignificabat. Alij per huiuſmodi ſpeciē, CVNCTA, veluti etiam in circulo, interpretabanť:ſiquidem circumflexu cœli,quē alio nomine mundum appellamus,cuncta tegi cōprehendiq; manifeſtū eſt, quippe qui totus in toto ſit,imò verò ipſe totū, extra intraq; in ſe cuncta cōplexus. Quin non modò pila,ſed ſimplex rotæ curuatura cœlum apud Ægyptios indicabat.Ita enim apud Cyrillū legas libro nono contra Iulianum,quod præcipiti quidā ingenio pro apſide aſpidem tranſtulerunt. Huius picturæ eam Ægyptij tradebant cauſam, quòd cœlum in circuitum aſsiduè ferať.

C (margin at "num")

FORTVNA.

VVlgatiſsimum illud inter hieroglyphica, Fortunā nunc rotulæ, vt vulgus, nunc ſphęræ alicui,vt Cebes,inſiſtentē pingere:ſiue vt eam rerū dominam oſtentent,qua etiam de cauſa Apelles eam in ſedem collocauit:ſiue vt eius inſtabilitatem inde coarguant.Quin à volubilitate nomen etiam illi:nam quæ prius Vortuna à vorto dicebatur,digammi mox mutatione in F affinem literā, quod in pleriſq; factū eſt locutionibus,in Fortunā abijt.Cuius pręcipuū opus eſt,ima ſummis,& ſumma imis commiſcere,rerūq; omniū viciſsitudinē inducere:cuius quidem vertiginis ergò φερέπολις τύχη Pindaro nuncupata.Nam ſi Fortuna proprium hoc habet vt viciſsitudinum autor ſit, quos modò claros effecerat,mox obſcuret, foueréq; deſinat: quos verò premebat, iam erigat,& illuſtres efficiat: quęq; antiquiſsimus Heſiodus ſuper his de Ioue dixit,iure ipſa ſuo propemodū adminiſtret, quid in rerū natura mutabilitati huic & apertiſsimæ rerū viciſsitudini magis ſimile reperiatur, quàm circuli rotæ've motus? conſtant enim hæc

primùm, simulac fiũt, ex re ipsa, contrarijs simul manentibus, & integris, curuo D scilicet & conçauo, ex stante & moto, centro scilicet & circumferẽtia: ac simulac impelli cœperint, vna eademq; linea, vti superius dicebamus, abit et redit, ascendit atq; descendit, eodemq; motu, quod primum erat, vltimũ, quod vltimũ, primum euadit, vt nihil deniq; in vna re quapiã variantius excogitare possis. Vnde meritò dixerit Aristoteles, circulum miraculorũ omnium esse principium. Id verò minimè prætereundum, Ægyrenses eiusdem mutabilitatis ergò Amorem atq; Fortunam eodem in delubro venerari consueuisse. Constat igitur pilam atq; rotam volubilitatis hieroglyphicum esse, & luculento apud Græcos epigrammate Posidippi de Occasione, quæ idem ferè cum Fortuna officiũ exercet. Ea enim cur rotulæ insistat interrogata, Stare loco nequeo, respondet. Auguralis autem disciplinę obseruatione proditũ est, sphæram æream de Cæsaris Maximini statua, quæ in vestibulo Regiæ locata erat Antiochiæ, excussam repentè Iouiano Imperatore vrbem eam ingrediente, turbarum quæ subsecutæ sunt in eius perniciem, portentum habitam, quòd aruspices rerũ volubilitatem id significare asseuerarent. Et Constãtius Imp. paulò antè quàm moreretur imaginari per quietem visus est, cernere se patris effigiem quæ pulchrũ infantem of E ferebat, quem vbi gremio suscepisset, proiecit is longius sphærã de manu ipsius Imperatoris excussam, quod temporũ permutationem portendere, euentu minimè irrito ab aruspicibus responsum est. Quod verò dicebamus, Fortunam sphęrę insistentem pingi solitam, apud plerosq; variat huius argumenti species: vt in numo P. Septimij Getæ Cæs. sigillum ab altera parte est cum radio in læua, cum sphęrula in dextera, quam exporrigit, vti colossea quædam manus ahenea in Capitolio habetur. Vidi etiam Fortunæ simulachrum pilæ insistens cum nouacula, cum nauali clauo, & cornu copiæ: in qua, nouacula felicitatis indicat amputationem: pila facilem eius volubilitatem, vt passim: clauus, vitæ nostræ sub eius ditione cursum: cornu copię, bonorum largitionem. Sanè Plutarchus commentario de Fortuna Romanorum, Fortunam ait traiecto Tybri, positis alis, exutis talaribus, abiecta instabili & vestigia fallente pila, ita Romam ingressam: quod indicium esset eam ibi constanter permansurã, neq; aliò in posterum abuolaturam: illud scilicet Maronianum secutus, quod de Romanus ait:

His ego nec metas rerum, nec tempora ponam, Imperium sine fine dedi. F

TERRARVM ORBIS.

QVo pacto autem terrarũ orbem pila descripta significent, rudi etiam innotuit plebeculæ. Orbem enim linea quadã, veluti finitore circulo dissectũ, alterũ quoq; ex hemisphærijs, quippe superiorẽ, quasi meridiano circulo producto diuidunt: à meridiano autem quasi coluri partem ad occidentem Solem vertunt, atq; inde Asiam, hinc Africã & Europã intelligunt, cùm tamen poëtę terrã ἀπείρονα dicant. Cuius vocabuli si vim simpliciter interpretemur, infinitã exponemus. At Ioan. Grãmaticus Aristotelis interpres accuratissimus, σφαιροειδῆ mauult interpretari: omnino enim neq; sphęra, neq; circulus finem principiúmve vllum prę se ferũt. De figura verò terræ quàm varia alijs atq; alijs credatur, videndum apud Plutarchũ libro de Philosophorũ placitis altero. Sed nos in hoc antiquis feliciores sumus, q̃ non vniuscuiusquã testimonio, sed iam innumerabilium de visu referentiũ, vniuersum hunc orbis globũ terra mariq; & habitabilem & permeabilem accepimus, & quotidiana in hanc & illam partẽ suprà & infrà nauigatione, manifestior fit in dies. Sed quod ad orbem nostrum attinet, videre est in

A Faustinæ numo quodam sphæram pro terrarum orbe positam: ibi enim Cybele leoninæ insidet sellæ, sphæramq́ inter manum atq; genu continet: inscriptio, quæ ad hanc rem facit, est, MATRI MAGNÆ. In numo Germanici Imp. Cæsaris Aug. Victoria sphæram mouere videtur, in qua literæ, S. P. Q. R. quasi terrarum orbem Senatui populoq́ Romano adiudicatum iam esse significare velit. Sanè autem Imp. Neruæ Cæs. Aug. sphæra S. C. adcusa est, cũ adiecto temone, quod orbis gubernationem dubio procul indicat. Et eodem significato Imperatori Vespasiano Aug. P. M. P. P. P. COS. VI. Vtrunq; numo æreo signum idem dedicatum. Grati verò Imperatores qui Dis acceptum referrent quòd regnarent, id deorum prouidentię adscribentes, rem numismatũ monumentis testati sunt. Nam in M. Antonini Pij numo simulachrum muliebre videas, quod stans læua contum tenet, dextera radium, quo præiacentem pilam verset. Inscriptio, PROVIDENTIÆ DEORVM. In altero eiusdem simulachrum idem læua manu baculo innititur, cuius apex in lituum flectitur, læua pilam radio attingit, quasi eam versaturo, aut leges illi cõsistendi præscripturo. Inscriptio, PRO-
B VIDENTIA. Eadem pila in manu dextera exporrecta in numo L. Veri Aug. cum inscriptione, PROV. DEOR. TR. P. III. COS. At in Maximini, simulachrum cum cornu copiæ, radioq́ in eius manu dextera pilam à pedibus versante, cum inscriptione, PROVIDENTIA AVG. In Antonini verò Pij numo sphęra cum cornu copię, FELICITATIS adscriptionem habet. Dicata etiam est cum iaculo, Philippi filio. Inscriptio, PRINCIPI IVVENTVTIS.

MVTABILITAS.

QVod autem ad rerum mutabilitatem facit, non pila tantùm, verùm etiam rota in huiusmodi accipitur significatum. Psalmo enim LXXXIII legitː Deus meus pone eos vt rotam: hoc est, tam facilè felicem eorum statũ conuerte, quàm volubiliter rota ipsa conuertitur. Ita Euthymius, Eucherius, & alij.

DE ROTA.

ET quoniam res ipsa nos ad rotam iterum reduxit, cùm aliquot adhuc super ea reliqua sint significata, quæ distinctio sit in rotis primùm enarrabimus, mox quæ ad significatum attinent exequemur.
C

DEORVM ROTÆ.

SCiendum enim rotas plurifariam à radiorum numero distinctas esse. Nam quæ dijs attribuuntur, octo radijs insignes figurantur: propterea quòd rerũ cœlestium motus in octauam vsq; sphæram, quantum humani oculi vis porrigi potest, obseruantur.

HVMANÆ ROTÆ.

HOminum verò rotæ sex tantùm radijs compingi debent, tot enim sunt humanæ naturæ motus: in anticã, in posticã ingredi, vel retrocedere, in dexteram aut in læuam ferri, sursum aut deorsum ascendere, vel descendere.

INFERORVM ROTÆ.

QVæ verò Ixionis rota fertur, quatuor tantùm radijs cõpacta fingitur: vnde Pindarus dixerit, τετράκναμον τὸν δεσμόν. In ea verò ita districtus fingitur Ixion, vt manus singulę singulis radijs affixæ essent, totidemq́ alijs pedes singuli. Qua de re apud Pindarũ legas Pythijs, Ode ad Hieronem altera. Neruæ Traiani numus est, à cuius vna parte ipse pro suggestu populum alloquitur, toga-

tus verò populus sublatis in cœlum dextris applaudit: inde in extremo margi- D
ne meta est, iuxta cuius basim Nympha iacet humi fusa sinistro brachio supra rotam exporrecto. Sunt qui ex hoc Circum instauratum à Traiano interpretentur, quia rota circumagi videatur.

AQVA TRAIANA.

SVnt qui, vt mihi videtur, longè rationabilius aquam Traianam intelligant. Nympha enim humorem, humi præsertim fusa, dubio procul indicat: innixa verò rotæ, aquæ cursum nō incongruè significare possit. Alibi vidi Nympham ipsam in eiusdem Traiani numis cum rota supernè sita, & inscriptione, VIA TRAIANA. quorum vtrunq; artificiose, maximeq; propriè figuratum. Nam in via rota supernè voluitur: in aqua cursus ab imo est. Alius item numus eiusdem Traiani, in quo signum idem penè humi prosternitur, læua ramum frondibus vestitum, dextera currulem rotam iuxta genu tenens, sub basi cuius literæ sunt, VIA TRAIANA. S.C. circumcirca verò, S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI. In alio, in quo eædem literæ circumductæ, aquæ ductus habetur in semicirculum fornicatus, idemq; simulachrū humi fusum cum harundine infrà, & literis in hunc modum dispositis:

S. AQVA C.
TRAIANA. E

VITÆ NOSTRÆ PROGRESSVS.

SEd enim VIA etiam sua habet significata in diuinis literis, quippe quę vitam hanc quam viuimus indicat: vnde omnes à die natiuitatis ad extremū vsq;, viatores, hospites, & peregrini dicimur, vtpote qui solum hoc extra patriam incolimus, vbi nulla cōsistendi firmitas, perpetua verò semper agitatio animi, vbi demùm rerum aut sententiæ confidendum sit examinantis. Distinguūt insuper theologi viam à semita: per viam mandata ea peragenda intelligentes, quæ vniuerso mortalium generi data sunt: per semitam verò, quæ huic vel illi personæ, ordini, collegio, nationi've præcipiuntur.

THEOLOGIA.

SVnt qui per rotam currulem in diuinis literis Theologicæ doctrinæ hieroglyphicum intelligant, propterea quòd rota ea terram ima tantùm attingat superficie, reliquum in sublime tollatur, & aurigam animū semper terra procul F
surrigat. Idem præterea est officium rotæ, quod & Theologi, vt scilicet à terrenis imisq; rebus ad sublimium cœlestiumq; naturarum speculationem attollatur, inde mox à diuinis ad humana descēdat, quoq; inter se vinculo colligentur ostendat: qui quidem est rotæ motus. Sed quoniam proprio commentario multa de vniuerso curru diximus ex diuinis literis, deq; mysticis eius rotis, tūc cùm terrestre iter eamus, Traiana procedemus via.

IMPERITORVM PRÆCIPITIVM.

SEd cur id dissimulem, quod in diuinis literis imperitorum præcipitantiam per rotam significari comperimus? & in hanc sententiam à Psalmographo dictum citauerimus: Deus meus pone illos vt rotam. Rota quippe posteriore parte attollitur, anteriore cadit. Posteriora sunt bona fortunæ, quæ quia nostra nō sunt, ea nobiscum transportare non possumus, ideoq; à tergo relinquuntur. Anteriora sunt æterna, & quæ nos assiduè comitantur, imò nos præcedunt, seq; duces, quò progrediendum sit, exhibent. Impurus igitur & imperitus rerum, cùm fortunæ bonis augetur, auersus retrò faciem quæ æterna sunt obliuiscitur, atq; ita fit vt anteriore parte neglecta, præceps eat: nam posterioris, quæ attolli vide-

A videtur, admiratione captus, in quam rapiatur voraginem animaduertere nequaquam poteſt, atq; ita præcipitatur.

DE QVADRATO.

AB egregiè mobili figura ad maximè ſtabilem tranſire quodam veluti antipathiæ loco viſum eſt, quippe vt vario eo delaſſatus motu, firmitatis iſtius occaſione quietem aliquam aucuparer. De quadrangulari igitur figura diſſeremus, quę multipliciter deſcripta, multas identidem præ ſe fert ſignificationes.

ANNVS SOLARIS.

QVarum prima illa eſt, quam initio cōmentarij ſuper Iſide tetigimus, Ægyptios quippe duas anni rationes habuiſſe: vnā qua vertētem, CCCLXV diebus, & horis ſenis, agnoſcebāt: alterā, qua Sotheos ortū quarto quoq; anno quadrantibus illis diei quatuor in vnum cōtractis, obſeruabāt ſupputationi huiuſmodi reſpondere. Cùm verò iugerū centum cubitis dimetirentur, quartā iu
B geris, quæ ſcilicet cubitis XXV claudebatur, pro ſex horis quę vnoquoq; anno ſuperabant, accipere cōſueuerunt, ac perinde vertentem annū intelligebant, cui quarta illa diei pars addita, quarto quoq; abſoluto, dies etiam vnus intercalaris ex quartis illis adauctus adijciebatur. Sed quoniā & hæc & alia multa ſuperius ſuper anni ratione diſſeruimus, ea repetere ſupervacaneum eſſet & importunū.

SAPIENTIA.

VEluti verò Fortunam rotundo lapidi inſidentem pingere veteres inſtituerunt, ita Sapientiam in quadrato ſtatuebant: ex hoc hieroglyphico volubilem illam, vti paulo antè diximus, huius verò ſedem firmam & inconcuſſam indicantes. Et noſtri quadrata ligna quæ ad arcæ Noes fabricam parari diuinum iuſsit numen, doctores & magiſtros in Eccleſia ſignificare dicunt, quorū ſapientia incluſi intus populi conſeruantur, & ab incurſantibus hæreticorum procellis muniuntur. Ex quadratis enim lignis conſtruere debere nos Bibliothecam admonet Adamantius, non ex agreſtibus, rudibus, & impolitis: quippe ex Propheticis & Apoſtolicis voluminibus, in quibus ſolis vera continetur ſapientia,
C vtpote qui vitijs omnibus reſectis exciſisq;, quadratum vitæ iuſtioris tenorem, & ex omni parte libratum præ ſe ferant.

MERCVRIVS.

CVm'q; apud veteres Mercurius ſapiētiæ Deus haberet̄, Hermæa illa apud Athenienſes fieri ſolita, quadrati quippe lapides, quos tum in priuatarum, tum in ſacrarum ædium veſtibulis ponere conſuerant, vt ſignificaretur, rationē & veritatem perinde vt forma quadrata rectam ſemper ſtare. Nam rationis & veritatis Deus Mercurius antiquis erat.

IVPITER.

APud Arcadas nō Mercurij tantùm, ſed & Iouis, & aliorū deorū ſimulachra quadrantalia fieri ſolita, Pauſanias autor eſt, nempe vt eorū inde ſtabilitas ſignificaret̄. Iupiter enim ipſe manēs ſtabilis, dat cuncta moueri, vt veteres poetæ canūt. Nam & Hermæis à firmitudine nomen, quòd hermia fundamentū ſit.

VIR PROBVS.

QVantum verò pertinet ad virtutes, quadrata forma virū ea de cauſa probum dicimus, quòd cubicę figuræ ſpecies quoquo verſum iacta verſataq; fuerit, recta ſemper conſiſtit, quatuor lineis, & totidem angulis ſemper inſignis.

Hinc illud, ἀγαθὸς ἀληθῶς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. Quadrangulus reuerà probus, nulliꝗ obnoxius vituperationi, quod tangit Aristotel. Ethic. primo. Et ad Theodectem III, quadratum simpliciter virum per translationem dictum autumat, & perfectum significare. Sanè quidem cùm tres in corporibus staturæ considerentur, rotunda, quadrata, teres, humanum corpus quod à pictoribus & statuarijs commendetur, sex & sexaginta digitos excedere non debet, quippe quod quatuor cubitorũ altitudinem æquet: & quatuor & viginti digitos cubito adscribi, suo commentario probatum est. A quatuor igitur cubitis quadratũ corpus denominatum, quod laudatissimæ staturæ sit. Infra horum digitorum numerum, quos fortè ab vniuscuiusꝗ corporis proportione accipimus, quo quis magis contrahi, ac propémodum desidère videtur, eo magis ad rotundam speciem accedit: & corpus illud rotundum appellari potest, quod digitis aliquot est quadrato breuius, vel cuius altitudo extremos brachiorum quammaximè porrectorum digitos non exequat. Teres verò, cuius proceritas supra sex & nonaginta digitos ascendit, altior ve sit eo mensuræ modo, quem vti dictũ, exporrecta brachia designant. Staturam hanc alij oblongam, alij gracilem appellauere, & rotundiorem illam obesam dixere. Cornelius Celsus corpus illud habilissimum dicit, quod quadratum est, neꝗ gracile scilicet, neꝗ obesum. Nam longa statura vt in iuuenta decora est, sic maturiore conficitur senectute: solere enim homines huiusmodi supra modum mox incuruari, tam philosophorum rationes, quàm historiarum exempla ostendunt, si quæ cotidie oculis offeruntur minus animaduertimus. Et Antoninum Pium eiusmodi fuisse tradit Iulius Capitolinus, vsumꝗ eum ad emendandum vitium tabellis ex tilia, quibus pectus ad sustinendum pondus adstrictum fascijs obligaret.

D

B

CLARI VIRI.

QVod tamen de certa hominis altitudine dictũ est, non negarim procerio res statuas ijs erigi solitas, qui vel victoria aliqua, vel præclaris alijs facinoribus supra reliquorum mortalium gloriam euecti sunt: vt Diagoræ Rhodio Olympionicę statua decreta est quinꝗ supra quaterna cubita digitis. At Damageto eius filio paterna minor vno, cæteris maior digitis quatuor. Sunt qui habitam in his rationem putent, vt recta proportio oculis repræsentaretur, quoniam huiusmodi statuæ in columnas sublatæ, dum suspiciuntur, nisi naturæ longitudinem excedant, in monstrosam quandam obesitatis speciem declinare videantur, spatio fallente oculum. Sed vt hoc non negarim, ita etiam plures statuarum ordines fuisse, non ignorãdum dixerim: pariles quippe, magnas, maiores, atꝗ maximas: alias benemeritis & sapientibus viris, alias Regibus, Imperatoribusꝗ, alias heroibus, Dijs alias fieri solitas. Sed in ijsdem ipsis statuis nõ ea mensuræ consideratio, qua de nos agimus, perpenditur, cùm in illis sua cuique proportio adiudicata esset, qua opus perfectissimum redderetur. In ratione verò nostra cùm obesum, quadratum, aut procerũ corpus dicimus, rationem eam inspicimus, quæ ad digitorum & numerum & proportionem quadret, vt hæc ab illa distinguatur. Hinc illud apud Tranquillum intelligi potest de Flauij Vespasiani habitudine quadrata: & quod apud Palladium est, Sint boues nouelli, quadratis & grandibus membris.

F

MVLIEBRIS STATVRA.

QVoniã verò decet muliebrẽ habitudinẽ graciliorẽ esse, atꝗ ea de causa matronales virginalesꝗ colũnæ, quarũ ratio ad hũani corporis similitudinẽ

primùm

A primùm excogitata fuit, proceriores quàm Doricæ, quæ viriles nuncupantur. Hinc fit, vt quę virum decet quadrata facies & habitudo, dedeceat mulierem: & qui virum probum quadratum dicimus, mulierem quadrantem, & quadrantariam. Alia tamen ratione prostitutam intelligimus, de quo apud Plutarchum in M. Tullij vita, & apud Tullium oratione pro M. Cælio: quod nō à corporis dimēsione desumptum, sed ab exigua ea stipe, qua parabilis habetur. Sed enim Siculi ad hæc vsq; tempora meretrices vulgò quadratas dicunt: easdē Itali reliqui, vel ab obsequio, vel ironicè, bonas fœminas appellitare consueuerunt.

ROMA VETVS.

ET Roma olim quadrata, eaq; specie primùm ædificata, diuq; permansit vt quadrata Roma diceretur, præcipuè locus in palatio ante tēplū Apollinis, vbi reposita erant quæ boni ominis causa in vrbe condenda adhiberi solita. Saxo autē munitus erat in speciem quadratā. Eius loci meminit Ennius eo versu,

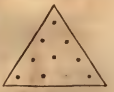
Est nunc, & quis erat Romæ regnare quadrata.

B DE META.

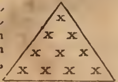
IAm metarum pyramidumq; ratio nos appellat, quarum significata referamus: & quoniam & quadrangulares & triangulares metæ reperiuntur, de quadrangularibus prius dicere incipiemus, argumento eo, quod præ manibus erat, inuitati.

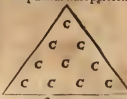
FINIS.

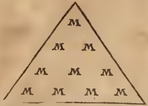
FInem hęc, aut operis cōsummationem, absolutumq; modum ostendit: siquidem myrias, qui decem millium numerus est, metam astruit. Numerus verò is ab vnitatibus multiplicatus, & maximus, & perfectißimus est, adeò vt sumpto ab vnitate principio, fit in myriadem finis. Pyramidis enim basis, vt apud Philonem est, longitudine pedum centum, ac totidem latitudine constituitur, quibus iuxta quadrati naturam multiplicatis, in quem diximus numerum resultat: quem quia perfectißimum esse dictum

C est, finem itidem & exactum opus meta, ex ter multiplicato denario constituta, significare dicitur. Decadis autem vis est quaternarius numerus: secundum enim compositionem à monade ad quaternariū punctis in vnum contractis ac supputatis, decas fit. Decies autem decem, centum: decies cētum, mille: millia decies, summa perfectißima. Adstipulatur huic perfectioni architectorum etiam commēsus, qui perfectionem in denario, quem antiqui τελείας appellant, collocauerunt. Et Romulus, nō ille quidem inter pastores, vt putat vulgus educatus, sed Stabijs oppido non incelebri literis institutus, & vt Plutarchus attestatur, liberalibus artibus & disciplinis eruditus, ad eam quę subsecuta

eſt felicitatem auſu minimè temerario via ſibi adaperta, confirmatis iam rebus, regnoq́ iam conſtituto, quæcunq; fecit & inſtituit, denario finiuit numero: vt puta ſenatores in X decurias, vrbem in curias X X X, in totidem decurias equites. Principes haſtatas & peilanos denario finiuit. Annumq́; demum in menſes X terminauit, quod ad noſtram vſq; diem tributo militibus erogando perdurauit. Addunt nonnulli, non temerè eſſe denarium numerum tam pedum quàm manuum digitis attributum, & os capitis à mento ad frontem ſummam, & manus palmam ad medij vſq; digiti ſummum, menſura decies repetita, perfectam cuiuſq; hominis altitudinem dimetiri. Quòd verò Mathematici, qui altius philoſophantur, numeri perfectionem alij in ſenario, alij in ſeptenario poſuerunt, alterius eſt cōſiderationis, quam in Digitorum commentario delibauimus: ſed ad hos numeros illa nihil attinent. Huiuſce perfectionis ergò Ægyptij, reges ſuos, qui mortales reliquos gloria præceſsiſſent, honorare metis & pyramidibus, quæ ſepulchris eorum ſuperponerentur, conſuerunt, de quibus cùm pleni ſint hiſtoricorū libri, neq; plura ſuper Ægypti rebus miracula celebrētur, quàm molium huiuſmodi amplitudines, aliquot etiam ad hanc vſq; diem perdurantibus, rem adeò notam verboſius proſequi ſuperfluum exiſtimaui, ſi vnum illud addidero, Nazianzenum minimè reſpuere eorum opinionem, qui pyramides cas in Ægypto celebriores ab Ioſippo Hebræo exædificatas putant, vt frumenti conditoria eſſent: & nomen rei conſentire dicit, quod πυρὸυς triticum vocant. Nam & apud Stephanum, in ijs quę Hermolaus Byzantinus compilauit, legas, dictas eas ἀπὸ τῶν πυρῶν. Sed fabulam ſubiungit, ὡς ἐκεῖ συναγαγόντος ὁ βασιλέως, οἷ δ᾽ ἐν ἐπίμω σῖτον, κατὰ τὴν αἴγυπτον, à tritico ſcilicet quod vndiq; congeſtum Rex eò contulerit, penuriaq́; Ægyptum affecerit, cùm Ioſippi conſilium ſalutare fuerit, ne mortales fame, quę per tot annos futura erat, abſumerētur. Illas porrò vulgus adhuc granaria Pharaonis vocat.

DE TRINO.

INter hieroglyphicas has imagines, & trinum, triangularemq́; pyramidem nonnulli adnumerant, cuiuſmodi obeliſci baſes aliquot Romæ vidi: quod myſterium enodare, etſi profundioris ingenij, altioriſq; diſciplinæ opus eſſe non ignoro, in quo omnia ad hoc vſq; tempus ingenia præſtantiſsima defatigata ſunt, nō abſurdè tamen me facturum exiſtimo, ſi modicum quid vmbræ ad cōmenti huius rationem ex philoſophorum Theologorumq́; vetuſtiorum dictatis pro re nata breuiter tetigero.

TRINITAS RERVM.

TRes aiunt hi in rebus vnitates conſiderari, ita tamen mutuò connexas, vt ab vnitatis ſimplicitate minimè diſcedant. Eſt enim primùm ea in rebus vnitas, qua vnumquodq; ſibi eſt vnū, ſibiq́; conſtat atq; cohæret: cui quidam ex veteribus adeò fauere viſi ſunt, vt numerum ex natura rerum amouere cogitarint. Eſt ea ſecundò, per quam altera alteri res vnitur, & per quam demùm omnes mundi partes vnus ſunt mundus. Tertia atq; omnium princeps, eſt, qua totū vniuerſum cum ſuo opifice, quaſi exercitus cum ſuo duce, eſt vnum. Adeſt tripartitò conſiderata vnio hęc vnicuiq; rei per ſuam vnam ſimplicē vnitatem, deriuatā ab vno illo, quod & primū vnum, & trinū ſimul, atq; vnū eſt, à Patre inquā, Filio, & almo Spiritu. Nam & Patris poteſtas omnia producēs, ſuā omnibus largitur vnitatē. Et ſapiētia Filij ritè omnia diſponēs, omnia inuicē vnit & copulat. Mox

Spiritus

A Spiritus amoris sui vinculo ad Deum omnia conuertens, totū opus opifici nexu charitatis adiungit. Hinc illud Deo inditum amoris cognomentū, quo mortales affecti, primò Deum ipsum supra nos, supraq; omnia diligere debemus: secundo loco nos ipsos: tertio proximum, sicut nos ipsos.

CVBVS.

Accedit huc Cubus ex trigonalibus figuris, quatuor compactus triangulis, cuius hieroglyphicum est SVPREMVM NVMEN. Nam cùm in Mathematicorum datis punctum referatur ad monadem, linea ad dyadem, vtpote quæ ab aliquo tendat ad aliquid: superficies verò sit ternarius, qui figuras inter rectilineas principium habetur, ac quoddam veluti elementum, inde si corpus solidum conficiatur, cubus erit, triangulis quippe quatuor rectilineis in corpus vnum coagmentatis atq; compactis: ita prima pyramis inter solida emicat, cuius basis tres ostentat angulos. Quartus in ipsius figuræ summitate positus, vt numinis formam, ita & nomen apud Pythagoricos accepit. Addunt Ma-
B gi, simplex quoq; triangulum æquilaterum diuinitatis indicium esse, siue rerum cœlestium effigiem, vtpote quod sit sibi ipsi æquale, difficulter moueatur, & ad malum declinare non possit.

IVSTITIA.

Vt verò trini prosequamur significata, ternariū veteres, vt alibi etiam ostendimus, iustitiæ dedicarunt, vt de Pythagoricis disciplinis Plutarchus ait. Iniuria siquidem afficere, neq; non affici, cùm extrema sint, & idcirco vitiosa, iustum æqualiter vtrinque reductum in medio residet. Sanè Pythagorici non numeros tantùm, verùm etiam figuras deorum nominibus dedicarunt: quippe qui triangulum æquilaterum Mineruā appellabant: Verticigenam & Tritogeniam propterea, quòd tribus perpendicularibus lineis ab angulis tribus dissecetur.

MINERVA.

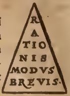
C Qvod verò pertinet ad Mineruam, trigeminā eam nōnulli faciunt, propter anni tempora, quæ vt sæpe dictum, apud Ægyptios tria tantùm fuere, quippe, ver, æstas, & hyems. Huic etiam tertium vniuscuiusq; mensis diem dedicarant, cùm à Lunæ coitu mensem auspicarentur, vt Sthenis autor est. Pallas enim, vt in eorum est theologia, die tertia orta est. Et eandem & Pallada & Lunā pleriq; interpretantur. Hæc verò nō prius quàm tertio à coitu die se videndam exhibet. Quanquam non desunt qui Tritogeniam ea de causa dictam asserant, quòd è Iouis capite orta prædicetur: Tritò enim Bœotiorū lingua caput appellatur. Sanè Diodorus Pallada aërem esse dicit, eumq; incorruptibilem, eaq; de causa & virginem deam; & Iouis è vertice editam, confictum esse. Ad hoc facit Horatianum illud:

Proximos illi tamen occupauit Pallas honores.

Nam cùm aer tertium ex elementis locum obtineat, Æthræ, quæ pro Ioue accipitur, omnino proxima est, & ternarius illi numerus rectè datur. Missa facio quæ multa & varia de palude Tritone Græci fabulantur. Sed illud minimè dissimularim, quod Democritus dixisse fertur, Pallada Tritoniam ea de causa nuncupatam, quòd præcepta tria ad humanam vitam bene beateq; degendam necessaria proposuerit: bene quidem consulendum, rectè iudicandum, iustè

deniq; agendum. In quem terminum omnis disciplinæ sanctioris finis dirigitur. D
Meritò igitur ternarius, & triangularis figura ea, quę lineis æqualibus describitur, & Palladi est, & iustitiæ dicata.

HVMANITAS.

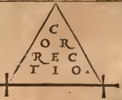
SVnt & alia figurarum triangularium significata, quæ Psellus libello De dæmonibus interpretatur. Ea libenter apponã, quia cæteris hieroglyphicis videntur minimè dissimilia. Æquicrurem enim humanitatis symbolum aiunt: quod quidem vna breuiori linea descriptum, indicat rationis modulum contractiorem esse, ac perinde multa effugere, quæ percipi non possint.

MORVM DISSOLVTIO.

VEl si vna sit linea latiore productiorec;, aberrare significat ab institutis, & à recta via, & plus æquo indulgeri quædam cupiditatibus.

CORRECTIO.

QVæ tamen lineæ si notentur cõtractæ ad aliarum normam, ostendit, ex perperàm actorum pœnitentia vitæq; solutioris correctione, fieri nos posse longè meliores quàm anteacta vita fuerimus. E

DÆMONIACA NATVRA.

SCalenus autem dæmonum & malarum potestatum figura dicitur, vsqueadeò inæqualis est, & à bono & æquo remotus. Componitur autem ex senario numero, sed imperfecto, qui corporeis, & mundi huius inferioris rebus obnoxius est, quòd in eo circumscriptiones corporeæ sitæ sunt: per eumq; mundus hic inferior compositus esse imperito eo seculo putabatur. Ideoq; aiunt sex genera dæmonum infra lunarem globum inueniri: quorum primũ per sublimiorẽ aëra vagari tradũt, LELIVRON appellatum, quasi velint igneum significare. Secundũ aëreum, quòd in crassiori nebulosaq; regione sedem habeat. Tertium terrenũ. Quartum aquatile vel marinum, à locis & regionibus in quibus oberrant, & quarũ curam gerunt. Quintum verò subterraneum, quod vel noctu, vel in puteis, & antris, & huiusmodi locis frequẽter apparet: ne antrum Nursiæ fabulosum esse credamus, aut quem Diui Patricij puteum in Hybernia memorant. Nam & Cumis & alijs plerisq; locis responsa in antris dari solita, totius antiquitatis testimonio persuasum est. Sextum & vltimum est lucifugum, imperscrutabile ac tenebricosum penitùs, algoriq; perpetuo damnatum. Id verò dæmonum genus modis omnibus mortales infestare creditur, Stygiosq; latices haustos spargere, vnde calamitates, pestes & fames consequantur. Adduntq; huiusmodi rerũ periti nomina, Actæum, Megalesium, Ormenon, Lycum, Nicona, Mimona, Alastoras alios, alios Palamnæos appellatos, à quibus omnia in homines incommoda cõgerantur. Sed hæc fortè plus nimio homini sublimium rerum cupidissimo, cùm πάρεργα futura sint omnia quę de dæmonibus loco hoc afferre voluerimus. Multiplices tamen eorum figuras & apparitiones, varijs rerum & animalium imaginibus conspicuas, toto opere, vbi hieroglyphicum tale aliquid deposcat, minimè dissimulauimus. F

PIE-

A PIERIVS VALERIANVS AD IANVM VITALEM PANORMITANVM, DE IIS quæ per vestes aliquot significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

Non parua quidem de causa, Iane mi iucundissime, Leo X. Pont. Max. quamprimùm tuum de Trinitate poëma legit, ingenio & eruditione tua delectatus, pietateq; in primis commendata, præclara tibi munera dari iussit, in quibus fuit & Palatinæ vestis ornatus, vt inter amicos admissum esse te, virtutis & optimarum artium ergò, omnibus innotesceret, tuq; ad disciplinarum studia in dies magis incitarere. Quæ mihi tam iucunda acciderunt, ac si omnia & ijs longè maiora in me collata essent, qui tot annos amorem erga me tuum habuerim exploratissimum, quemq; ego semper ob summum ingenium, suauissimos mores, singularem animi tui integritatem, fratris loco dilexerim. Itaque cùm ex remuneratione huiusmodi, quæ tibi obtigisset, magnam ego lætitiam concepissem, incensus ego quoque sum tanti Principis æmulatione, vt ipse quoque gra-
B *to erga te animo essem, pro voluptate ea, qua me tuo de commodo, addam etiam honore, affectum sentio. Qualescunque igitur essent opes meæ, ex ijs aliquid ad te mittere decreui. Atque vbi horrea aperuissem, vestes aliquot hinc tibi deprompsi, non eas quidem Lucullliano sumptu magnificentiaq; comparatas, neque Mileti textas, neque vt Pontificiæ illæ vestes erant, Tyria purpura saturata, sed quales ex Aegypto me attulisse non ignoras, in quibus scilicet mira conspicitur parsimonia. Sunt enim vestes hæ labore omnino curaq; aliqua contextæ, sed materia admodum parca, iunco quippe omnes papyraceo, vt facile contemni possint ab ijs qui nostri temporis luxum deliciasq; consectantur, quibus nil facere videtur ad cultum, nisi quod carissime venierit. Vtcunque tamen, habendæ tibi sunt qualesquales fuerint: quas si foris in conspicuo vti verecundabere: certè, quæ tua est moderatio, domi tibi vsui esse poterunt. Non enim puto te ita repentè superbum euasisse, vt quamuis Pontificia in purpura tibi meritò placeas, si quid tamen manibus meis elaboratum acceperis, id sis aspernaturus. Sed iam quid hoc sit supellectilis, explicemus,*

C

DE PILEO.

QVEMADMODVM in vtraquaq; re nihil est capite prius, ita vestium aliquot significationes dicturi, à pileo, quod præcipuum est capitis integumentum, conuenienter incipiemus.

Nimirum verò is apud Græcos nobilitatis indicium fuit, hicq; ea de causa Vlysis caput pileatum fieri solitũ autumãt, quòd magna scilicet ab vtroq; parente nobilitas illi obtigisset. Nam apud Ouidiũ eam ita in Aiacem oggerit:

NOBILITAS.

Nam genus & proauos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco: sed enim quia retulit Aiax,
Esse Iouis pronepos, nostri quoq; sanguinis autor
Iuppiter est, totidemq; gradus distamus ab illo,
Nam mihi Laërtes pater est, Acrisius illi,

Iuppiter huic: neq; in his quisquam damnatus & exul.
Est quoq; per matrem Cyllenius addita nobis D
Altera nobilitas: deus est in vtroq; parente.

Quòd verò Castorum quoque capita pileata pingerentur, nil aliud sibi velle tradunt, nisi vt indicio esset, eos fuisse Lacones. Hos verò pileatos pugnare mos fuit, quò indomitum animum aduersus barbaros Reges & tyrannos significatione libertatis ostentarent. Quique aliquot abhinc annis Venetias confugerunt Greci, extorres à Turca facti, nobilitatem suam & ingenuam libertatem vnanimiter pilei illius sui gestatione profitentur.

LIBERTAS.

PAssim enim in numis videas pileum ipsum cum inscriptione LIBERTATIS, vt in numo TIB. CLAVDII, in quo simulachrum est dextera pileum gestans, læuam expassam habens, cuius inscriptio est, LIBERTAS AVGVSTA. In Antonini item numo pileus à manu dextera pendet, læua hastam tenet, inscriptio, LIBERTAS COS. IIII. Sed in Caracallæ numo libertas ipsa pręter virgam & pileum, stellam etiam habet antè sitam. Aliter Libertatis argumentum figurabant per sigilla quatuor, expeditis pedibus gradientia, quorum secundum & quartum fasces & secures alligatas gestarent, cum inscriptione, BRVTVS. Vnde apud Virgilium legas, E

Animámq; superbam Vltoris Bruti fascésq; videre receptos.

Ab altera parte fœmineum caput est, cum inscriptione, LIBERTAS. Sed hoc nimirum in historiæ memoriam, quòd exactis Regibus, partaque libertate, Consularis magistratus annuus autore præcipuè Bruto sit constitutus.

LIBERATORES PATRIÆ.

QVòd verò in alterius Bruti numismatis cernere est pugiones duos adiecto pileo, Dion ex hoc Brutum & Cassium patriæ liberatores indicari dicit. Nam pugio cædem patratam omnino significat, pileus verò libertatem. In F numo quodam argenteo venerandæ antiquitatis obseruaui fœminea capita ab vtroque latere singula, simplici quodã modo capillos collecta, in quo nihil aliud scriptum quàm LIBERTAS. In numo Ser. Galbæ simulachrum est cum iaculo & pileo, cuius inscriptio est, LIBERTAS PVBLICA. Eadem in Neruæ numis aliquot habentur. Apud historicos legas seruos nonnunquam ad pileum vocatos, vt apud Liuiũ XXXIIII. Postero die serui ad pileum vocati: hoc est, promissa concessa've seruis libertas.

SERVILIS IMPROBITAS.

SEcus verò intelligendum de seruo pileato. Nam cùm imposito pileo venundabantur, nequã & improbum esse seruum innuebat: significabat enim venditorem dominum nihil super eo polliceri velle, quod postmodum ad præstandum cogi posset, exoluebatque ita se ab omni vinculo, quod posset ad redhibitionem trahere: de quo vide apud Cælium Sabinum, & alios.

THEO-

A THEODOSIANI.

SPectandum etiam erat trium ordinum Theodosianorum insigne, sub militum Præsentiali merentium, qui dimidium quisque simulachrum humanum in clypeo gestabant, idque manibus ab vtraque parte porrectis, quorum dextera vinculum, sinistra pileum prætendebat, quasi vellent innuere, contumacibus se vincula iniecturos, obsequiosis libertatem donaturos. Sedenim de primis in Vulpis commentario diximus.

SECVNDI THEODOSIANI.

IN eodem Canone, quæ apud insignes Massæos Romæ vidi, gestamen erat luteus taurus ad viridantis monticuli radices pictus: in summo verò collis vertice dimidius Æthiops dextera manu lorum, læua pileum prętendebat, passis hinc & inde manibus: id ipsi quoque indicantes, in sua esse manu captiuos facere, & libertatem indulgere. Gestabant insigne hoc secundi Theodosiani. Ipsa verò parmæ facies hyacinthina, quasi cœli colorem præ se ferebat.

TERTII THEODOSIANI.

B ERant & tertij eiusdem nominis, eiusdemque ductoris, quorum parma in hũc modum facta præferebatur. Margo hyacinthini coloris circulo aliquantulum lato circumductus, sub quo alter contiguus angustioris spatij: inde facies media rubra, ab ima cuius parte albus erigebatur cippus in angustum supernè desinens, qui Lunæ speciem cornibus sursum versis sustentabat. In medio parmæ insidebat Lunæ albus identidem circulus, cuius centrũ latè fusum nigri coloris erat. Supra circulum hunc album ostentabatur à medio sursum Æthiops eodem modo quo superior manibus exporrectis, eadem dextera loro, sinistra pileo munitis. Illud addam, eos imperatoris triumphãtis currum pileatos sequi solitos, qui fuerant è seruitute manumissi.

TRIPLEX LIBERTAS.

ANimaduertendus apud Ausonium locus, eo versu,

Triplex libertas, capitisque minutio triplex:

quod nonnulli legendum arbitrantur, capitis minutio triplex, pro tribus pilei speciebus, vel triplici eorum cõditione, qui pileum assequerentur. Sedenim minutio, vt inferius ostendemus, longè castior est lectio. Quod verò attinet ad li-
C bertates, tris manumittendi rationes erãt. Prima, qua maiorem & iustam libertatem consequebantur, ita vt etiam ciues Romani fierent. Altera, qua Latini fiebant, ex lege Iulia Norbana. Postrema, qua in ordinẽ dedititiorũ ex lege Ælia Sentia adscribebant. Tris has manumittendi species tangit Boëtius primo Topicorum commentario. Apud Tacitum duas tantùm institutas reperias. Quas verò Boëtius enumerat, sunt, census, vindicta, testamentum, de quibus apud Iurisconsultos copiosius. de his Plautus, Casina: Tribus, inquit, cõduci non possum libertatibus, quin ego hodie illis comparem magnum malum.

FLAMINES.

SAnè pileus apud Romanos sacerdotij symbolum semper fuit. Nam Flamines à Numa cõstituti, quasi pileamines dicti: quamvis nonnulli arbitrentur à flammeo, quod est capitis tegumentum, appellatos. Nam & insulæ, & mitræ, & amictus alij atque alij sacrificulis attributi. Sedenim vt in sacerdotio pileũ præstare fateamur, Fabij Pictoris autoritas facit, qui Flaminem ait nõ posse esse sub dio sine pileo, sub tecto autem, vt libebat: quem quidem morem [illegible] etiam nostro seruari nemo non videt. Domo enim prouehi pontificem sine pileo, nefas habetur.

HIPPOCRATES. D

ANte alias autem antiquorũ statuas Hippocratis imago pileata celebratur, eoq́ habitu multis locis erecta. Ex eo nonnulli hieroglyphicè interpretati sunt partem eam custodiẽdam, in qua, tanquam in domicilio, princeps animus resideret, totaq́ intelligendi vis collocata esset. Alij ex Græcis solã hominis nobilitatem inde intelligi volunt, vtpote qui cognationem ab Apolline & ab Hercule traheret. Nam eum ab Æsculapio oriundum senatus Atheniensis testatus est publicis etiam monumẽtis. Id verò si ad libertatem referamus, cui potius Liberatoris nomen accommodare debeamus, quàm illi, qui tot mortalium corpora morbis tot obnoxia liberauit, & bonæ restituit valetudini, sitq́ humanæ incolumitatis autor appellandus, si merito eum titulo honestare voluerimus? Nõ defuêre tamen qui rem malignè admodum interpretarentur, & quod illi honoris causa datum erat, modò caluitium, modò imbecillitatem capitis, modò quid ijs inanius tradiderint inde significari. Quod quidem de Pericle memoriæ proditum est, qui ea de causa pileo vti consueuerit, quia capite esset supra modum acutiore, vnde ab æmulis σχινοκέφαλος appellabatur. Hinc etiã, vt alibi diximus, E statua eius cum cassìde posita. Formam tamen hanc, quæ dedecori nõnullis adscribitur, Genuenses honorificam, & adeò ingenuam ducunt, vt obstetrices statim nato puero nihil diligentius curent, quàm infantuli caput tenerum, palmis, digitorum complexu complicatis, adstrictum producere, & fascijs colligatum, donec solidius fiat, conseruare.

FORMA PILEI.

ANtiqua verò forma pilei est, quam Lucianus in Dipsade describit, dimidiũ quippe corticis alicuius oui. Nam apud Garamantas ex struthiorum ouis singulis in æquas partes dissectis, bini fiunt pilei. Tanta ibi est eius oui magnitudo, eoq́ capitis tegumento populi illi sibi plurimùm applaudunt. Ea porrò pilei figura est in numo, quem Imper. Gordianus Pius Fel. Aug. cusit, cum signo ab altera parte, cuius læua hastæ toto cubito surrecto innititur, dextera pileum ea qua dictum est forma prætendit: inscriptio, LIBERTAS AVG. Non negarim tamen in aliquot monumentis, vbi signa maiora sunt, extremum pilei marginem paululum sursum versus inflecti, vt in statuis aliquot obseruauimus, prę- F sertimq́ Mercurij. Sed & numismata pleraq; eam penè speciem ostendunt. Variatum autem apud has & illas nationes, vt alij marginẽ dilatarint, tam pluuijs amoliendis, quàm sereno vmbris captandis: alij cauã partem presserint, alij altè sustulerint, eamq́ acuminatã alij produxerint, alij planam esse maluerint. Neq; tamen nescius sum pilea apud Romanos ex lacernis cæsis consui solita, quod & apud Papinium & Martialem habetur: quem morem longo antiquatum tempore, nostra ætas reuocauit, pileaq́ elegantissima ex consutis panni frustulis quatuor, tam ad ornatum capitis, quàm etiam ad vmbellæ vsum fecit: non ea tamen oui singula dimidij speciem referẽtia, sed quatuor veluti costis ad quatuor instar mundi cardinum assurgentibus diuisa, ita tamen vt quarta desideat in plicam, quasi polum describat, quem

Sub pedibus Styx atra videt manesq́ profundi:

argumento, nos cœli semper memores esse debere, cuius figura quadam capita contegamus. Sacerdotes verò hoc plurimùm vtuntur capitis tegumento.

A

DE INDVMENTIS.

QVantum verò ad reliqua pertinet indumenta, cùm multi materiam eam pertractarint, nobis non est consilium singula recensere, sed pauca admodum quæ vel remotiora, vel ab alijs diuersa videbuntur, & aliquid sapiant hieroglyphicum.

ROMANVS.

MIssam itaque faciemus togam, cuius figuram Quintilianus satis explicauit, cùm nulli non innotuerit per eam ita Romanum ciuem indicari, quemadmodum per pallium Græcum hominem. Vnde Latinæ Comœdiæ, in quas scilicet Latinæ personæ inducuntur, togatæ vocitantur: palliatæ verò, quæ per Græcas personas aguntur. Sed hoc Virgilius explicauit, cùm dixit:

Romanos rerum dominos, gentémque togatam.

CIVILIS.

B AT eum quidem Romanum per togam intelligebant, qui ciuilia negotia tractaret: siue, vt diceret Horatius, ciuilibus vndis mergeretur. Vnde Martialis: Toga rara, mens quieta. Nam Marcellus vestimentum eam esse tradit, quo amicimur in foro negotiaturi. Cæterùm toga non solùm viri, sed etiam fœminæ vtebantur. Varro de vita populi Romani, vt apud eundem citatur, de togis loquens: Antè enim olim fuit commune vestimentum, & diurnum, & nocturnum, & muliebre, & virile. Hinc apud Propertium legas:

Siue togis illam fulgentem incedere Cois.

Tertullianus cùm notaretur, quòd indumenta Romana fastidiret, pallióque potius vir tantus vteretur homo minimè ambitiosus, causam tuetur suam, euitaréque se eo habitu & impensam & incommodum respondet, cùm toga vestis sit admodum onerosa. ait enim: Conscientiam denique tuam perrogabo, quid te prius in toga sentias, indutum, an'ne onustum? habere vestem, an baiulare?

PAX.

QVoniam verò ea quæ domi fieret reipublicæ administratio, vel ciuilis vitæ negotiatio, longè diuersa videretur à bellicis negotijs, inde factum vt pro pace nonnunquam toga acciperetur, quippe cùm de ea vitæ ratione dicatur, quæ pertinet ad forensia.

C

BELLVM.

SEd sagum cùm militare omnino sit indumentum, cuius scilicet vsus expeditiorem ad itinera & negotia hominem reddit, pro bello poni solitum. Ita arma togæ opponuntur, de quo celebre illud Ciceronis dictum: Cedant arma togæ. Nam ad hunc vsque diem nationes pleræque, præsertim Galli, viros militiæ deditos breuis indumenti vocabulo designant, cùm sacerdotes, legum professores, ac negotijs ciuilibus deditos, longæ vestis nuncupatione describant, ita duplex hominum genus distinguentes, quemadmodum veteres per togam & sagum varia hominum studia significabant. Facit ad hoc Tullianū illud ad Cæsarem iuniorem lib. Epistolarū primo: Pridie nonas Febr. cùm ad te literas manè dedissem, descendi ad forum togatus, cùm reliqui consulares sagati vellent descendere. In Canone autem illo, vt hoc τὸ πάρεργον, non importunè tamen inseramus, qui apud Maffæos Romæ habetur, De Militum Romanorum ordinibus, nūcupationibus, vexillis, & gestaminibus, ad Theodosium & Valentinianum inscripto, lata de thoracomacho indumento laneo Libycis pellibus coo-

perto mentio eſt. Sed vſitatiſsimus ſemper fuit corij vſus in militaribus tegu- D mentis. Hinc apud Maronem nonnulli

Lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti: veſtigia nuda ſiniſtri
Inſtituere pedis, crudus tegit altera pero.

PLEBECVLA.

TVnica autem, plebeculæ ſignum erat, eaq́ etiam ſerui vtebantur. Vulgatiſſimum enim eſt, per tunicatum, aliquem ex Romana plebe ſignificari. Vnde Horatius:

Vilia vendentem tunicato ſcruta popello.

Quæ verò eſſet tunicæ ſpecies, Nonius explicauit, cùm ſine manicis eam eſſe dixit: & plurimùm talarem ſine manicis eſſe oſtendit, indumentum aptum ad opera facienda: eaq́ gens otij propemodum neſcia erat. Hinc Virgilius vulgo gratulaturus, manicatos irridet, vtpote minus idoneos qui bella, negotia've, aut artes vllas tractent. Numanum enim Latinum hominem ſui generis ſtrenuitatem iactantem, & imbelliam Phrygibus obiectantem, ita loquentem inducit:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ. E

ILITHYIA.

SEd vt antiquiora repetamus, Athenienſium inſtitutum fuiſſe Pauſanias tradit, vt Ilithyiæ ſimulachra ad imos vſq́ pedes contegerentur. In diuinis verò literis tum tunica, tum color eius hieroglyphicè conſideratur. Pontifex enim præter interiorem tunicam, quæ fit ex lino, materia quippe terreſtri, podere etiam vel hypodyti dicamus hyacinthino induebatur. Cœleſtis enim color, dubio procul eſt hyacinthinus, monimentoq́ eſt cœleſtia demùm meditanda, cœleſtia tractanda, cœleſtia diſcutienda, totamq́ mentis agitationem circa ea quæ cœli ſunt exercendam. Sunt verò interpretes qui non hypodytin, ſed epandytin edidere, quod indumentum ſignat quod ſuperinducitur: nimirum enim hypodytis interior eſt tunica, quæ primã noſtram indicat generationem, vt apud Hieroſolymitanũ Heſychium. Alij exponunt, quia hominem oſtendit interiorem: alij tunicam huiuſmodi Iuſtitiam interpretantur.

DE PODERE.

EST autem poderes, vt Eucherius, ſacerdotalis lintea corpori penitus adſtri- F cta, eademq́ talaris, ἀπὸ τῶν ποδῶν appellata ποδήρης, quæ & ſubucula dicitũ. Per hanc igitur, quippe quæ veſtimentis alijs ſubiiciebatur, doctrinam ſacratiorem intelligi veteres theologi tradiderunt. Exodo: Et fecerunt veſtimentum poderem ſub vmbone, opus textile, totum hyacinthinum.

PVDICITIA.

QVòd verò in numis & monumentis aliis antiquis velatæ nonnunquam facies obſeruantur cum inſcriptione PVDICITIÆ, non tam ob flammeũ, quo nouæ nuptę faciẽ obnubere ſolitę ſunt, cùm ad virũ traducerentur, vnde illis nuptarũ nomẽ, q̃ ob hiſtoriã inſtitutũ crediderim vt ita fieret. Ab Icario enim Penelopes patre ſimulachrũ eiuſmodi dedicatũ Pudori ferunt, Gręciq́ hiſtoriã ſuper hac re huiuſmodi cõſcripſere. Cùm Icarius ab Vlyſſe fruſtra contendiſſet, vt Lacedæmone habitare mallet, id demum filiæ perſuadere conatus eſt, cumq́ acrius inſtaret, ne ſe deſereret, Vlyſſes iuſsit vt ea ſponte ſequereĩ, aut cũ patre, ſi grauaretur, Lacedęmona rediret: Penelope obtecta facie, nihil quicquã reſpondebat: quare pater intellecta filiæ ſententia, eam dimiſit, & in facti monumentũ,

co

A co loco Pudoris simulachrum erexit, quod in Laconia spectabatur. In numo, cuius inscriptio est, SABINA AVGVSTA HADRIANI AVG. ab altera parte dea sedens velo faciem cooperta, digito dexteræ indice ad iugulum admoto, conspicitur: cuius inscriptio est, PVDICITIA. In alio Herenniæ muliebre sigillum sedens cum conto in læuam vlnam iacente, dextera velum ante faciem obducit: inscriptio est, PVDICITIA AVG. In eo quoque, cuius literæ ab vna parte sunt, MARCIA OTACIL. SEVERA AVG. ab altera sigillum est, quod velum in faciem prætendit, cũ simili inscriptione, PVDICITIA AVG. In altero eiusdem Otacillæ cũ eadem inscriptione & specie, quæ velum eodem modo prætendit, læua radium tenet: sed nomen ita scriptum est, MARTIA OTACIL. SEVER. AVG. cùm in altero MARCIA per C literam in ordine quarta, habeatur: quod quidem ostendit, eo quoque tempore eandem fuisse pronunciationem literæ T, quæ nunc est, cùm post I vocalis altera subsequitur. Quamvis ætate nostra fuerint publici non postremi nominis professores, qui longè aliter sentirent, blesitatemque eam in T litera suapte vi sonora, peruicaciter abhorruerint. Sedenim puto ego variatum in numis, quia alij Marciæ nomen à Marco, alij à Marte deductum existimarint. Sed vt ad flammeum redeamus, quo noua nupta olim cooperta ducebatur ad virum, crocei coloris id plurimùm fuisse comperio, vt apud Maronem, Cyri:

B

Ut tibi Corycio glomerarem flammea luto.

Idem alibi pro maximo negocio habet, venerabile matronalis ornatus donum celebrare,

Circumtextum (quippe) croceo velamen acantho:
Ornatus Argiuæ Helenæ, quos illa Mycenis
Pergama cùm peteret: inconcessosque hymenæos
Extulerat, matris Ledæ venerabile donum.

Neque satis semel hoc dixisse, sed paulò pòst mirari Tyrios ait,

Pallámque & pictum croceo velamen acantho.

Hoc illud est quod Cyprianus ait, continentiam & pudicitiam non in sola carnis integritate consistere, sed etiam in cultus & ornatus honore pariter & pudore. Solicitus admodum in hac re Tertullianus mihi videtur, qui non solùm velamen huiusmodi armaturam pudoris vocat, verecundiæ vallum, sexus fœminei murum, qui nec suos emittat oculos, nec admittat alienos, verùm etiam modum præscribit, ad quem velaminis istius forma produci debeat: Quantum, inquit, resoluti crines occupare possunt, tanta est velaminis regio, vt ceruices quoque ambiantur. Ipsæ enim sunt quas subiectas esse oportet, propter quas potestas supra caput haberi debet. Velamen iugum illarum est. Denique bonum esse ait, vt mulier vsque ad lumbos à capite veletur. Iudicabunt nos, addit, Arabiæ fœminæ ethnicæ, quæ non caput, sed faciem quoque ita totam tegunt, vt vno oculo liberato contentæ sint dimidiam frui lucem, quàm totam faciem prostituere: mauult enim fœmina videre quàm videri. Nam & qui flammeum describunt, vestem alij, tegmen alij esse dicunt, quo matronæ capita tegebant: dictumque volunt à Flaminica, quæ vxor Flaminis erat, boni ominis causa, quippe cui vsqueadeò iniuncta erat pudicitia, vt vni illi diuortium facere non liceret. Sanctissimúmque præceptum est apud Christianos fœminis, ait Adamantius ex Paulo, vt cùm orant, habeant velamen supra caput, pro-

C

pter angelos, qui ſanctis aſsiſtunt, & in Eccleſiis verſari delectantur: quos quidem nos, qui ſumus peccatorũ ſordibus inquinati, vidcre nequaquã poſſumus. D

ALBATÆ.

IPſi verò colores etiam hieroglyphicum quid ſapere videntur. Nam flamen, vt Varro tradit, cùm Ioui ſacra ferebat, totus albatus erat, & pileum etiam geſtabat album. Magi ſanè in Perſide dicebant, Deum ipſum non delectari niſi in albis veſtibus: quod ego ex Salomone deſumptũ crediderim, qui dum morum candorem, & animi puritatem perſuadere intendit, In omni tempore, inquit, candida ſint veſtimenta tua, vtpote qui ætatem nullam, officiũ nullum, nullum otium & negotium toto vitæ tempore ſynceritate & innocentia vacuũ eſſe debere præcipiat: ita enim ſacræ literæ veſtimenta accipere conſuerunt: ita veterem hominem exuere admonemur: ita qui nuptiali veſte nõ ornatus, conuiuio nuptiali Regis diſcumbere auſus erat, ad cruciatum in vincula coniicitur.

VESTALES VIRGINES.

QVæ verò ſuffibulo amictæ ſacrificabant, virgines Veſtales erant. Fuit verò ſuffibulum veſtimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod illæ in capite ſacrificantes habebant, idq; ſub mento fibula comprehendi ſolebat, vnde nomen. Eadem penè ſpecie qua ſuffibulum erat, Romanæ matronæ nunc vtuntur, cùm domo exeunt, pudicitiæ ſimul & pietatis, quæ duo in illis egregiè vigent, indicia & vera & manifeſta. E

LIBERTAS.

LIbertos manumiſsione accepta, alba veſte decorari ſolitos id oſtẽdit, quod apud Tertullianum legitur de famulo libertate mutato. Atqui & veſtis albæ nitore, & aurei anuli honore, & patroni nomine ac tribu menſáq; honoratur. & alibi talia, vt aduerſus Marcionem libro quinto: Et ſacræ tincturæ candidatis mos fuit albam veſtem induere, de quibus eleganter Pontius Paulinus:

Inde parens ſacro ducit de fonte ſacerdos
Infantes niueos corpore, corde, habitu.

Neq; minus luculenter Fortunatus:

Candidus egreditur nitidis exercitus vndis,
Atq; vetus vitium purgat in amne nouo.
Fulgentes animas veſtis quoq; candida ſignat, F
Et grege de niueo gaudia paſtor habet.

Et quoniã per hebdomadã Paſchatis vnà tingi plures conſuerũt, ea de cauſa feriæ illæ, quæ ad hoc omnes inſtitutę ſunt, & quę ſubſequitur hebdomada, In albis adhuc appellatur. Erat verò ſignum quoddam manumiſsionis, de quo ſuprà dictum.

MODESTIA.

ERat & modeſtiæ ſignum alba veſtis, animiq; qui præſentibus æquus, nihil vlterius tentare videatur: vti purpura ambitionis, animiq; ſublimis & vaſti, amplitudinis, magiſtratusq; ſummi. Sanè cùm apud Alexandrum quidam Antipatri parſimoniam atq; modeſtiam commendaret: Foris, inquit Alexander, albo vtitur pallio, intus verò totus eſt purpureus: fictam notans in homine ambitioſiſsimo, qui maxima quæq; appeteret, parſimoniam.

LEGES, VETVS ET NOVA.

SEd vt ad noſtra redeamus, Canticorũ cantico legitur, Fratruelis meus albus & rubicundus: quo loco diuinarũ literarum interpretes, per colorem albũ, legem veterem intelligũt, per rubicundum, prædicationem Euangelij: vtrunq; autem

A autem in Christo: ipsius est enim Lex, ipsius Euangelium. Sanè vbi Leuitico de cicatricibus agitur, albam aiunt cicatricem Legis transgressionem significare. Ita illa omnia hieroglyphicè sunt intelligenda.

DE STOLA.

STolam apud veteres inuenias matronalis pudicitiæ signum: de qua Tertullianus plura. Ouidius amoris & impudicitiæ præcepta daturus, quò se tamen verecundum assimularet, ait:

Este procul vittæ tenues, insigne pudoris,
Quæq; tegis medios instita longa pedes.

BAPTISMVS.

EVangelij verò locum, Citò proferte stolam primam pro iuuene perdito, qui redierat in viam: veteres aliquot Theologi accipiunt pro baptismo, vt apud Eucherium. Suprà verò exeuntibus à baptismatis tinctura, vestem albam parari ostendimus.

DE ATRATIS.

B

SACERDOTES ÆGYPTII.

COntra verò nostrorū mores, sacerdotes Ægyptij, cùm supplicabāt, nigris vtebantur vestibus: neq; alias quàm nigras vestes eum decere arbitrabantur, qui diis preces allegaret: quippe vt terram ipsam supplicare significarent, ex qua mortales conformati sumus. Ea verò apud ipsos nigra figurabatur.

CERES ET FALACRALIS FLAMEN.

ET Cereri nigra vestis apud Arcadas induebatur. Et Falacralis flamen nigro vtebatur pileo: erat enim Plutonis, cui cùm immolabant, vestibus vtebātur nigris, quem colorem aiunt inferis diis dedicatum. Et lugentium vestis maximè nigra erat, vnde eas Varro anthracinas vocat, quasi carbonarias velit dicere. ἄνθρακες enim Græcè, Latinè carbones appellantur.

ÆRVMNOSVS.

APud Hebræos luctus supremaq; mœstitiæ indicium vestis erat saccus, & saccium appellata, humilis illa quidem, abiectæ vilitatis, & informis: quæ quidem induta calamitatem, qua quis oppressus esset, indicabat: conscissa verò

C lætitiam. Genesi: ὁ Ἰακὼβ σακκίοις ἐζωσμένος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς ἐκάθιζε· Iacob autem saccium indutus, magnitudineq; mœroris oppressus, humi assedit. Sunt qui cilicium interpretentur. Sed & Græci sacci vocabulum vsurpant. Vtcunque, vestem huiusmodi induere consuerant, cùm in ærumnas, quæ omnem superarent consolationem, incidissent, qua demum leuati saccum discindebant. Vnde Psalmo XXXV legas: Ego autem cùm mihi molesti essent induebar sacco, & macerabam ieiunio animam meam. Eodem autem significato color niger luctum, & quam Theologi nostri facti pœnitentiam vocant, indicare plerisq; locis manifestum. Nam atratas in luctu vestire, à rerum primordio ad hoc vsq; tempus vnanimi omnium consensu factum. Tum illud Leuitico celebratur, Si non capillus niger fuerit: quod exponunt, si nullum pœnitentiæ signum per lachrymas dederit, aut aliquem omnino mœrorem præ se tulerit.

MAPPA.

ET mappa veli genus, quod mensis insternimus, quoq; abstergendis manibus vtimur, hieroglyphicum suum adepta est: siquidem ea signum erat in

ludis, quo equi de carceribus excitati cursum arripiebant: mittebat enim prętor eam cùm signum daret, quod nũc clangore tubarum significatur: de quo apud Martialem habes: D

Cretatam prętor cùm vellet mittere mappam.

Nero libertos suos id facere voluit, quod tãto apud veteres honori ducebatur. Nam apud Liuiũ legas VIII ab Vrbe cond. L. Plautio prætore graui morbo detento, Dictatorem creatũ fuisse, qui ludis Romanis signum daret quadrigis emittendis: qui eo ministerio functus, Dictatura se abdicauit. Hodie quoq;, mi Iane, Romę munus id ad ornatissimos viros defertur. Nam, vt nõ ignoras, Angelus Cæsius Aduocatorũ facilè princeps, & Cardinalis pater, & nobilissimus vir Petrus Melinus, tam eruditione, quàm domestica celebritate insignis, duo S. P. Q. Romani Cancellarij (is enim titulus apud omnes Europæ Principes inter honoratiores hodie celebratur) inter alia præfecturæ tam præclaræ muncra, cursorum in stadio emittendorum etiam negocio præficiuntur.

PALVDAMENTVM.

Tribunum, vel præfectũ, aut præsidem aliquem ex habitu significare qui volebant, imaginem eius paludamento insignem faciebant. Erat enim paludamentum vestis militaris, quo Duces, Tribuniq;, & præfecti ad id munus electi, cùm in prouinciam proficiscebantur, vti consuerunt, indeq; Paludati dicebantur, quemadmodum milites præcincti. Paludamentum Nonius chlamydem mox appellatam dicit: sed id quoque antiquum nomen. Sed enim omnia militaria ornamenta, paludamenta dicebãtur. Vnde Verrio libris auguralibus, Paludati, armati ornatiq; sunt. E

RVBICVNDA.

Rubicunda vestis, tunica vel pallium deprompta, pugnæ acieíve committendæ hieroglyphicum apud Romanos habebatur: de quo in Marcello, & in Pompeio, & in M. Bruto, Plutarchus.

LÆNA.

Et læna vestimentum militare, quod supra omnia vestimenta inducebatur: de qua Maro:

Tyrióq; ardebat murice læna.

Id vocabuli à Græcis dubio procul mutuò sumptum, qui genus id indumenti χλαίνας, dicunt. F

VERSICOLORIS.

Versicoloris vestis adolescentiæ hieroglyphicum est. Eaq; de causa veteres Comici adolescentis personam versicolori veste indutam, in scenam inducebant, vt scilicet ingenij volubilitatem, cupiditatúmque varietatem, in ea ætate præcipuam commonstrarent. In Iosippo verò puero per versicolorem vestem, doctrinarum & virtutum copiam, quæ iam ex eius indole concipiebatur, intelligit Adamantius. Quòd verò lex nostra præcipit, vestem ex duobus textis non induendam, eò respicit, quòd minimè debeas Christum adorare simul & dæmonas: id enim est abominabile vestimentum. Non vult enim hominem semel Deo dicatum, diabolicis sese immiscere negocijs, neque simul orationibus incantationibúsque vacare, & huiusmodi alia quæ in spiritus contumeliam quotidie fiunt. Neque vetat hoc lex in textis tantùm, verùm etiam diuersi generis animalia commisceri prohibet, circuncisionem quippe, atque baptismum, vt ait Hesychius, non esse commiscendos.

A LINTEA.

LIntea vestis alba supra cæteras vestes inducta, puellaris ætatis indiciũ fuit, quòd eo genere amiculi apud veteres puellæ ante duodecimum annum vtebantur. Hinc illud apud Afranium citatur: Puella non sum, supparo si induta sum. Vult verò Nonius supparum linteum esse femorale, vsq; ad talos pendẽs, dictum q; subtus appareat. Sunt etiam puellares vestes ex Varronis iussu, chlamydes, encobomata, ac parnacides, quas iubet vt puellæ habeant, potius quàm togas. Vtcũq;, lõga vestis omnino fœminea est, aut citharœdica: de qua Maro,

Necnon Thraicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

Ita Propertius libro II: *Pythius in longa carmina veste sonat.*

FIDES LVBRICA.

NOnianũ verò supparũ adducit in memoriam mihi linteum alterũ, quo mulieres hodie passim vtunt̃ domi. Id infra thoracẽ accingit̃, & ad pedes vsq; propendet, anterioresq; tantùm partes velat: vulgò nõ impropriè gremialia vo-
B cantur. Habet hoc vestimenti genus hieroglyphicũ suum. Nam & proverbium est, Nec mulieri, nec gremio credi oportere, q; & illa incerti & leuis animi sit, & in gremio posita plerunq; cũ in obliuionẽ venêre, illis temerè surgentibus, procidunt.

FIDEI CREDITVM.

SInum hunc Latini mihi videntur appellasse, quamvis eius locutionis latè patet vsus, præsertimq; vbi potestatem aut quid fidei creditum significat, vt altero & vigesimo Pandect. lib. Tit. III. Scæuola: Titio c. do, lego, quæ mihi pertulit: quæ ideo ei non caui, quòd omnes fortunas, & substantiam, si quam à matre susceperat, in sinu meo habui, sine vlla cautione.

PRÆTEXTA.

PRætextam nonnulli putant togam fuisse, quæ ad talos vsq; produceretur, dictam quòd in ea purpura prætexeretur. Per eam honorem intelligebant, qui esset cuipiam habitus: honestorum enim prætexta erat, ait Pædianus, toga viliorum. Alij nomine hoc purpuream quandam fasciã valde latam intelligunt, quæ tamen multipliciter plicata in angustũ contraheretur, atq; ita supra alia vestimenta nunc ab humeris, nunc à pectore in fasciæ modũ circunduceretur, nũc
C eius capita vtrinq; ab humeris in pectus demitterentur: cuius generis amicula Romæ plerisq; antiquorum statuis inducta conspicias. Et in Veneta nobilitate qui togati incedunt, eo omnes amiculi genere vtuntur, eo excepto, quòd purpurea apud eos in vsu non est, sed ex nigro panno plurimũ. Purpura enim non nisi magistratibus conceditur, hisq; insignioribus. Nuptialibus quoq;, & cùm primi honores, quos procuratorios vocant, alicui deferuntur (sunt verò hi sacrarum largitionum præfecti) tunc consanguineis & cognatis & affinibus licet per aliquot dies vti purpura in lætitiæ gratulationisq; significatum. Sed admonet me color purpurę, vt quid in diuinis literis manus coccino præligata sibi velit, exponam: Zaræ manus inquã Iudæ filij, quæ se de matris vtero porrexit: nulli enim dubium, esse id hieroglyphicum, per quod theologi, vt apud Irenæũ est, Iudaicum populum simplicibus legis operibus & circuncisionis sanguine insignem, qui prius apparuerit, seq; mox retraxerit, loco alteri fratri, qui & ipse in vtero matris erat, dato interpretantur: & per Pharea Christianos, qui secundo loco cogniti hęreditatis primigeniæ messem abstulerint. Sed vt Romam repetamus, antiquissimũ apud Rom. quoq; fuit, vt magistratus pretexta vterentur.

Nonius quoque ait prętextam insigne Romanum esse, quod supra tunicas honorati quique sumerent. Et prætextatæ fabulæ dicebantur, vt apud Festum legas, quæ res gestas Romanorũ continebant, in quibus scilicet Imperatorum negotia agebantur, Regesque Romani vel Duces inducebantur. D

PALMATA, ET TOGA PICTA.

IOuis quoque imago toga prætexta insignis dedicabatur, cui & palmatam tunicam, & togam pictam adiiciebant, quo habitu triumphales etiam viri conspicui incedebant, vt apud Liuium legere est lib. X. Et apud Iuuenalem triumphantem vides in tunica Iouis superbire.

PVDOR.

QVantum verò pertinet ad pueros, præcipuum prætextæ significatum fuit, vt pudorem indicaret, quem scilicet ætas ea, quæ Prætextata dicebatur, sibi proponere deberet: eiusque rei indicium esse purpureum colorem, vnde admonerentur verecundiam in dictis factisque omnibus amandam. Quòd si nuptialibus, de quibus apud Catullum, ad aliqua petulantius dicenda adhiberentur, quò id facere liceret prætextæ iure minimè violato, eam in id tempus abijciebant. Hinc pro lasciuo sermone atque licentioso, aliqui prætextatum dixêre. Sunt verò hæc quæ tangit Seneca, Medea: E

Festa dicax fundat convitia Fescenninus. Ita Catullus:

Nec diu taceat procax Fescenina locutio.

Ea verò qualis sit, ad multos qui subsequuntur versus explicatur.

MANIPVLARIS.

CAliga quoque suum habuit hieroglyphicum, vt scilicet eius ordinis militem indicaret, qui manipularibus præfectus esset: eo enim calciamenti genere vtebantur. Subiecti erant hi centurionibus, & caligati dicebantur, vnde apud Tranquillum legas de Augusti facilitate, qui vallares muralesque coronas sæpe etiam Caligatis tribuerit. Inter hos infimæ notæ milites quia & enutritus, & assiduè versatus erat C. Cæsar, qui Tiberio successit in Imperio, ab eo calciamenti genere Caligula vocitatus est. Qui verò esset manipularis ordo, & quo militum numero constaret, quoque signo turma huiusmodi cognosceretur, minimè dissimulandum. Apud Liuium enim numerus XXX militum sub manipulo cogebatur, vno quippe vexillo. Manipulus verò præcipuè dicitur fasciculus alicuius rei, quia manu capitur. Romulum quippe aiunt manipulos fœni pro vexillis habuisse, quòd repentino tumultu excitatus id signi genus prætulerit, reque bene gesta, boni inde ominis causa manipulos instituisse. F

PENVLA.

PEnula militaris vestis, quam cœlo pluuio gestare consuerant, quam Horatius solstitio nihil prodesse dicit, Tribunitiæ potestatis insigne fuit. Hadriano autem Tribuno facto, Imperij omen fuisse penulas amissas, quas Tribuni gestare soliti pluuiæ tempore, Imperatores verò nunquam, ait Spartianus. Potestas verò Tribunitia, quia sacrosancta erat, ab Imperatoribus vsurpari solita, vt quæ maxima esset pars Regalis imperij, vt apud Vopiscum est.

ZONA.

VIrginitatem per zonam significare tam Gręcorũ & Latinorũ est, quàm etiã Hebręorũ. Trœzeniorũ autem virgines zonã Palladi Apaturiæ ante nuptias dedicabãt, sicuti crines Hippolyto, cui Diomedes templũ excitarat, quòd Aurigam in cœlo positum Hippolytum crederent, autor Pausanias. Sed nos ad zonam

A zonam. Deniq; plerisq; locis diuinæ literę zonam pro fortitudinis hieroglyphico ponunt, eaq; Pontificem sacra facturum præcingi iubent. Sed quòd variari cum opere plumatili pręcipitur, non rectè nonnulli pro plumatili topiario substituendum putant: multa enim adhuc huius antiquitatis vestigia extant, ab extremis præcipuè noui orbis nuper inventis partibus allata, vbi tam indumenta, quàm gestamina, scuta etiamnum, & diuersi generis vasa pleraq; omnia, psittacorum, & phœnicopterum, & aliarum pictarũ auium plumulis intexũtur, opere tam venustè variato, vt nihil delectabilius possit oculis offerri. Nam quod superius dicebamus hãc pro fortitudine poni, cinctus ipse apud Romanos strenuum significat, vti discinctus imbellem, & ignauum, ac nihili hominem notat. Tertulliano zona tormentum est. Hilario, efficax in omne opus bonum apparatus, vt ad omne ministerium Christi voluntatis cingulo simus accincti.

VINCVLA IVGALIA.

IVgalia verò vincula quæ sint, apud poëtas omnes vulgata sunt. Noua sanè nupta cingulo præcingebatur ex lana ouilla facto, quod vir prima nocte, in B Deæ virginalis honorem, sponsæ accubans in lecto soluebat. Vnde Homerus, λῦσε δὲ παρθενίην ζώνην. Et apud Ouidium:

Castáq; fallaci zona recincta manu.

Eoq; spectat Catullianum illud:

Qui zonam soluit diu ligatam.

Indicabat verò hieroglyphicum hoc, vt sicut illa in glomos sublata cõiuncta inter se est, sic vir suus secũ cinctus iunctusq; esset. Cingulumq; hoc Herculaneo nodo vinctum, vir ominis gratia soluebat, vt sic & ipse in libris suscipiendis felix esset, quemadmodũ Hercules fuit, qui liberos septuaginta reliquisse fertur.

PVERPERIVM.

QVin etiam zonæ solutio puerperij fuit hieroglyphicum: olim siquidem soluere zonam dicebantur, quæ primò pariebant: eaq; de causa leuatę partu mulieres, zonam Dianæ dicabant. Vnde fanum Soluizoniæ Dianę Athenis fuit, de quo apud Apollonium Argonauticis.

TEMPERANTIA.

HAbent & diuinæ literæ hieroglyphicum quod per zonam cingulúmve significent, C præcipuè verò temperantiam & moderationem, qua fluxæ animorum cupiditates coërcentur, luxuriantia compescuntur, et modus deniq; imponitur rebus, vt quinto supra quadragesimum Psalmo legas, Regis filiam in cingulis aureis conspicuam, quod alij in fimbriis transtulere. Apostolus tamen præcincti circa lumbos zonis aureis dixit, quod pro cordis munditia nonnulli interpretantur: alij vestem auro contextam simpliciter accepêre. Verùm Euthymius zonam agnoscit, & pro temperantia atq; modestia, quæ concupiscibilem animæ partem coërcet, interpretatur, non hoc dicturus, si vestem simpliciter agnouisset. quanquam & fimbriarum non respuit ornatum, & virtutum inde multiplicitatem non auersatur.

DE. PERA.

POsita zona, visum est τὴν πήραν & perã apponere: nam & zona ipsa sæpe pera est, vt apud Horatium:

Ibit eò quovis qui zonam perdidit.

Hęc tam apud Græcos quàm apud Hebræos hieroglyphicũ habet

id, quod pro cura & solicitudine victus accipitur: vnde theologi transferunt ad D
impedimenta humanæ vitæ, quæ animum alioqui paratum ad disciplinas interturbant. Græci super hoc dicunt, Diogenes cui pera penus, cui scilicet minima harum rerum cura. Euangelium quoque, Non peram in via, cùm nec quidem solicitos esse de crastino imperauerit Dominus. Eódem facit & sacculus, quem habere non licet: hoc est, in hac peregrinatione minimè thesaurizandum esse. Quod ibi apertius: Facite vobis sacculos qui non veterascunt.

HIEREMIÆ CINGVLVM.

Eiusmodi est & cinguli significatum, quod ex lino factum, eoq; cingere se iussus est Hieremias. Quod quidem vt manifestius intelligatur, exigit locus vt de lino quędam altius repetamus. Linum enim ex terra nascitur, satumq; prius in gramen pullulat, mox vt flore lasciuierit, vellitur, aqua immersum maceratur, exiccatum mox frangitur, & quoquoversum perdomatur, inde pectitur, atq; netur, neq; tamen prius, quàm seruenti mordaciq; subindè lixiuio perpurgatum sit, effectumq; candidum, texitur, vt vestes inde consuantur, quas induti ante faciem Domini preces allegemus. Hęc omnia nobis diligenter inspicienda sunt, huiusmodiq; segetis herbæ've cura ante oculos proponenda, quippe quæ probatioris castigatiorisq; vitæ scenam quandam pingere videatur. Si- E
quidem nos è terra geniti, luxuriare ineptiis statim incipimus: magistra igitur disciplina auellendi à terra sumus, & lachrymarum aqua macerãdi, ad sacerdotalem Solem mox exponendi, laboribus inde & perperam factorum pœnitentia domãdi, inde per omnes conscientię scrupulos quàm diligentißimè pectendi, vt ita sordes excutiantur omnes, nihilq; relinquatur, quod in filo vitæ producendo posßit officere: quod quidem filum longa bonorum operum continuatione nendum est, mordaciq; subinde lixiuio dealbandum, vt eluto ita tetro illo colore, quem à terrena contraxeramus origine, candidißimũ nobis amiculum, puta cingulum contexamus, quod tamen ad Euphratem minimè defodiamus, ne ibi computrescat, inutileq; reddatur, hoc est, Assyriorum & Babyloniorum moribus corrumpamur, sed eo & integro & nitido custodito, clericos, qui verè sint per sortem electi, profiteamur. Atq; hæc est super sacerdotum amictu ratio nulla non hora repetenda. In vniuersum autem linteas vestes sacerdotibus attributas habilitatem significare veteres pleriq; Theologi dixerũt. Inde lintea F
tunica iustitiam, femoralia identidem lintea castitatem ostendunt: nempe id innuentes, quòd veluti linum res est admodum parabilis, ita virtutes, modò eas appetierimus, minimo negotio comparantur.

PVRITAS.

Herodotus, vt Gentes quoq; nobiscum in puritate vitæ sentire cõmonstremus, nefas ait apud Ægyptios laneas vestes in ædes sacras inferre, proindeq; linteis vsos: de quibus ita Martialis,

Linigeri fugiunt calui, sistrataq; turba, Inter adorantes cùm stetit Hermogenes.

Vnde apud Tertullianũ de Christo: Cùm linteo circũstringitur, propria Osiridis veste. At Plutarchus libro de Iside & Osiride, cur eorũ sacerdotes linteis tantùm vestibus vterentur, vnicam eam esse causam existimat, quòd immortalibus diis omnia pura mundaq; conueniant: nõ enim esse fas, Platone teste, pura deorum numina impuris & contaminatis rebus coli: quare cùm linum iis quas superius recitauimus causis maximè purum fiat, sitq; ad eluendum expeditißimũ, sacrificis Deûm cultoribus ante omnia congruere censuerunt. De nigris verò vestibus

A vestibus, quas tunc induerent cùm Deos precibus placare instituissent, superius dictum est.

FATVM.

ADdemus & illud, receptissimũ apud poëtas esse lina pro fato ponere, quod nescio quid sapit hieroglyphicũ. Nam vt Parcarum stamina prætereamus, quæq; super his alibi dicenda sunt, cur linum pro fato poëtæ ponãt, causam afferunt interpretes Theocriti, quia scilicet terræ fœtus est linum, quemadmodum etiam mortales: idq; abruptum, significat hominem rursum ad terram redire.

CASTIMONIA.

SEd vt ad vitæ redeamus integritatem, moresq; castos, nihil aliud sibi diuina nostrorũ monumenta volunt, dum sacerdotalia memorant indumenta, quibus Campestre adnumerant, quod alij femoralia dixerũt, nisi vt hinc castitatem etiam nos assumere commonerent, indumentum quippé quo pudenda cooperiamus, & renes etiam constringamus: eo enim sacerdos præcingi iubetur, in holocausti faciendi lege, hoc est, vt Cyrillus interpretatur, fluxæ libidinis luxuriam castitatis cingulo coërcere. Sacerdos enim qui sacris assistit altaribus, id

B præcipuè curare debet, vt castus & intaminatus operetur.

PROFECTVS ORATIONIS.

TAmetsi Origenes sublimiore quadam cõtemplatione raptus, cùm octo ponantur, Exodo, sacerdotis indumenta, cur Leuitico septẽ tantũ recenseãtur, inquirit, hoc scilicet Campestri posthabito: eoq; rem deducit, vt veluti de Mercurio nationes reliquæ veteres intelligebant, per genitale nos quoq; sermonem accipiamus, qui quidem tunc exerceri debet, cùm spes profectus aliqua visa fuerit affulgere, fœturamq; minimè irritam futurã. Cùm verò nos nulla profectus spes inuitarit, sed auersas à bono aures, auersa hominũ ingenia perspexerimus, Campestria subliganda, orationi quippe nihil quicquam profuturæ frænũ imponendum. Sunt verò campestria, perizomata, vt Eucherius, quibus iuuenes qui nudi exercebantur in campo, vti cõsuerunt, pudendis cooperiendis. Iam & illud continentiæ significatum est maximè proprium, & admodum hieroglyphicum, nisi oculos verecundiorum offenderet, quo pudendum fibula cohibitum ostentatur. Vsitatissimum autem apud veteres fibulam apponere, præcipuè his, quos ad Musicam educarent, ne scilicet Veneri operam dantes raucedinem contraherent. Vnde & fibulare, & eius contrarium, refibulare, verba.

C

RERVM PROGRESSVS PER CALCEVM.

SEd neq; calceus est inter indumenta contemnendus, qui progressionis indicium est: pro viatoribus enim excogitata sunt calceamenta: proq; expeditionum auspiciis in diuinis literis calceamentum ponitur. Inde Psalmò LX dictum volunt: In Idumæam extendam calceamentum meũ: hoc est, in Idumæam progressus, eam mihi subiiciam. Sanè veteres Theologi, vt Eucherius tradit, veluti per pedes humanitatem Christi significari dicunt, ita eum aduenisse, & corpus nostrum induisse, per calceamentum ita porrectum interpretãtur: & quòd positum est, in Idumæam, in plebem gentilium hanc manifestatum iri pollicentur. Quod quidem dictum, Iane mi, Ægidius noster cùm tempora, quibus hæc futura sint, dinumerasset, rem multis diuinorum vatum oraculis comprobauit. Reliquũ est, vt quæ futura ille magnus omnino vir prædixit, nos assiduis precibus, ab Optimo Maximo fatorum Rege deposcamus, vt tu argumentum habeas ingenio tuo dignum, quod scriptis illustrare aggrediaris.

Pierii Val. Bulla.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNEN. AD ORNATISS. PATRITIVM VENETVM IO. CORNElium Fantini Clarissimi F. de iis quæ per Bullam, Anulum, insigniores aliquot gemmas, & gestamina quædam significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

*CVM primùm intellexi, Magnificentissime Ioannes, te præstantissimi viri
Aloisij Cornelij generum effectum, clarissima quippe Clara eius filia in vxorem accepta, statim Venetias aduolaui, de tam felici matrimonio tibi coràm
gratulaturus. Inueni verò domum totam exultantem gaudio, & auspicatissimu nuptijs bona commodáq; omnia ominantem, te verò cum institoribus agere de muliebri mundo, de bulla aliqua pereleganti, aureóq; torque, & anulo pronubo, in quo
non splendorem tantùm, sed et pulcherrimum aliquod signum quod antiquitatem saperet quæritabas: ideóq; adventu meo lætatus, super his multa interrogare cœpisti, quòd circa rerum huiusmodi cognitionem me diu versatum noras: de quibus cùm multa dicta fuissent, longéq; plurima dicenda essent, rogasti me, vt per otium ea scripta tibi traderem, vt hæc quietius examina- E
res. Bullam autem præcipuè petebas, anulúmq; cum gemma aliqua insigniori, præclaráq; antiquorum opera, quæ non temerè olim & magistratibus, & ijs qui fortiter aut sapienter se gessissent, honori fuerint condonata. Hæc igitur ego quoque per otium in vnum tibi congessi commentarium. Quid enim ego antiquissimus domus tuæ cliens negare potuissem, quod tu tam
honestè posceres, quódq; ad ingenij tui elegantiam facere mihi videretur? Antiquissima enim
est imaginum disciplina, & gentibus omnibus quæ ingeniis & eruditione claruere, in primo
semper honore habita. Idem de Regiis, de Romanorum fascibus, de sella, déq; ornamentis aliis
dici posset, cuius potissimùm rei ratio ab Aegyptiis primùm desumpta, reliquis mox nationibus communicata. Volui itaque vt pars hæc meum erga te studium, amorem, obseruantiámq;
declararet: eo enim consilio scripsi, vt hæc qualiacunque sint, istiusmodi mei erga te cultus testimonium essent manifestum. Ingrati siquidem animi esset, non assiduè esse memorem beneficiorum, quæ in me domúmque meam vniuersam, clarissimus patritius Fantinus pater tuus
summæ vir integritatis assiduè contulit, quæ quidem è memoria vitáque mea nunquam euellentur. Accedit ad hæc, quòd tu quoque iure quodam hæreditario eadem benignitate patrocinium erga nos idem suscepisti, méq; præcipuè vel à teneris vtriusque nostrûm vnguiculis in ami- F
citiam tuam acceptúmne dicam, an in domo tua compertum, fouere, ac omni officiorum genere prosequi nunquam destitisti, disciplinam liberalitatémq; eam quam à patre sapientissimo
atque optimo viro acceperas, egregiè consecutus. Auxerunt autem tot merita summum ingenium tuum, suauissimiq; mores, probitas dubio procul singularis, quæ vt te semper mirabiliter
& amarem & colerem, effecerunt: nam & tu aliquid dignum maiorum tuorum gloria cogitas, futurúmq; est, vt inde virtutis etiam tuæ lumen elucescat. Sed quoniam tam
claræ sunt laudes tuæ, vt meo non indigeant testimonio, eæq; suapte
vi omnibus innotescunt, ijs nunc dimissis ad negotium
quod explicari quæris, accingamur.*

A

DE BVLLA.

BVLLAM apud Romanos cordis effigiem habuisse, multi profitentur. Hetruscorum sanè gestamen illud ab Lucumone Hetrusco duce, quem Romulus tam condendæ quàm instituendæ vrbis socium habuit, acceptum. Eum verò Pythagoricum fuisse Ausonius ostendit, vbi Samij Lucumonis acumen celebrat. Sed enim Pythagoram Tyrrhenum fuisse, Aristoxenus, Aristarchus, & Theopompus asseuerant, quos Theodoritus id ipsum sentiens autores habet: quamvis vnus Neanthes eum Tyrium fuisse suspicetur. Multa verò huiusmodi excogitata sunt à Pythagora, quia non solùm originatione motus, quòd multæ olim in Hetruria ciuitates ab Ægyptijs fundatæ constitutæq; dicuntur, sed quòd ipsos etiam Ægyptios adierit, à quibus sacri sermonis rationem, obscuritatem in loquendo symbolicam, & disciplinas alias reportauit. Cur verò Samium nonnulli eum fuisse dixerint, alibi disputatum.

CORDE PRAESTANDUM.

B ERat verò apud Romanos gestaminis huius hieroglyphicum significatum, vt ingenui pueri figurã huiusmodi de collo suspensam ante pectus inspicientes, se tum demum homines futuros cogitarent, si corde præstarent. Idcoq; Tarquinij Prisci filium, quatuordecim non amplius annos natum, virili edito facinore, hoste quippe in acie cæso, Bulla primum omnium ea ætatula donatum aiunt. quamvis & Hersiliæ filiũ adhuc infantulum, quòd primus ex raptis coniugibus ortus esset, eo gestamine decoratum, proditum sit: puerumq; Papyrium ob tacendi simulandiq; peritiam, qua in eludenda matris importunitate, quæ senatus ab eo secreta perscrutabatur, vsus est, ea maximè nobilitatũ. Sunt autem qui vocis secuti significatum, ἀπὸ τῆς βουλῆς, id est, à consilio Bullam dici voluerint, ideoq; datam pueris gestandam, quòd ætas ea alterius sit cõsilio regenda. Puerile enim omnino gestamen fuisse, Persiani ad Cor-
C nutum versus ostendunt:

Cùm primùm pauido custos mihi purpura cessit,
Bullaq; succinctis laribus donata pependit.

Apertius verò Tullius Verrinis: Bulla in toga prætexta erat ornamentum pueritiæ, indicium atq; insigne fortunæ.

CONSILIVM.

ALij significare voluisse dicunt, consilium à pectore proficisci, ideoq; Bullæ hieroglyphicũ in eam partem residere. De consilio verò per figurã cordis à gutture pendentis expresso, in Cordis ipsius Commentario satis disputatum.

VERITAS.

AEgyptij sanè cùm veritatẽ ex humano corde gutturi appenso ἱερογλυφικῶς indicari dicunt, Bullã hanc intelligunt: insignemq; sanè hoc gestamine prædicant iudicem illum, quem in Simandij monumentis fuisse tradunt, cuius à collo suspensa veritas pendêret, oculisq; esset in sinum deiectis, octo legum libris circunstantibus: quod nos admonere dicũt, Iudices integros esse debere, & solam inspicere veritatem. Quòd verò esset compendiosum veritatis hieroglyphicum

nullum corde ipso commodius inuenimus. Adamãtius vbi Ezechielis dictum D illud interpretatur, Et catena circa collum tuum: Si me, inquit, posteaquam iusticię opus adimpleuero, intellectu ornauerit veritatis, tunc mihi ornamentum nuptiale, tunc catena collo decora circundatur. Nam & Platonici, qui iustitiam volunt actionem esse quandam animæ propriam, ei locum etiam circa pectus attribuunt. Nos verò cùm veritatem esse quid ingenuum, et mendaciũ seruile quiddam addidicerimus, ἐλευθέρου γὰρ αἰδῶς τ' ἀληθῆ λέγειν, Ingenui opus viri est vt vera proferat, eamq; Bullam ingenuos tantùm gestare solitos, quid illud fuerit gestaminis, quod veritatis indicium à collo penderet, præterquam Bullam hanc, suspicari nequimus. Sanè Diodorus signum id varijs ornatũ gemmis fuisse profitetur. Leuitico etiam, vbi de pontificis ornatu agitur, veritatis signum inuenias in pectus incubuisse: de quo alibi suo loco diximus. Sed & Salomonis dicterijs cap. III. veritatem gutturi circundare commonemur.

INVIDIÆ AMVletum.

ERat & triumphantium gestamen Bulla, quã in triumphis præ se gestabãt, inclusis in eam remedijs, quæ aduersus inuidiam pollere credebantur. E Illud adnotandum ex Asconio, Bullam suspẽdi in collo infantibus, ingenuis auream, inuenio etiam apud alios argenteam, libertinis verò scorteam, esse solitũ, vt illud apud Iuuenalem aperiatur, Signum de paupere loro. Sanè nostrę etiam ętatis mos est, vt si quis torquem aureum, catellam' ve gestare voluerit, neq; tamẽ equestri, vel, vt aiũt, militari, aut alia quapiam dignitate, cui gestamen illud competat, sit insignitus, ligulam ex loro gestamini eiusmodi alligare compellatur.

GLORIOSVS.

NEq; tamen vbiq; Bullæ nomen pro gestamine accipiendum, sed & pro baltheorum, & forium, & aliarum plurimarum rerum ornamentis: vnde pars hæc pro gloria fastuq; ponitur, vbi quis non aliter gloria turgescere videatur, quàm Bullæ ipsæ inturgescentis cuiusdam figuræ speciem præ se ferunt. Vnde F dixit Persius;

Non equidem hoc studeo bullatis vt mihi nugis Pagina turgescat.

Id quod alia metaphora alibi dixit, Ad populum phaleras. Bullæ autem in zonarum ornamentis tanquam claui affixæ, baltheis dedere nomen, quasi bullatei vocitentur. Et clauorum capita tumentiora, qualia templorum, & priuatarum aliquot ædium valuis ornamenti causa affigi solent, Bullæ nuncupantur, quas Cicero ait Verrẽ, quęcunq; aureæ essent, omnes auferre non dubitasse. Et apud Plautum, Asinaria, Leonida seruus in Atriani Sauriæ persona, Iussin', inquit, in splendorem dari Bullas has foribus nostris? Idq; nominis est similitudine inde sumpta, quòd perquàm similia sunt bullis, quas aqua in aquam decidua suscitat.

HVMANA FRAGILITAS.

QVoniam verò tumoreuli illi perexigui, qui stillicidijs in aqua fiunt, citò prætereunt, ad humanæ vitæ fragilitatem ostendendam hieroglyphicum factum est prouerbium, Homo bulla: cuius meminit Varro libro De re rustica primo: quamvis nonnulli de ijs tantùm dictum volunt, qui iam saturi annis propè casuri sunt, & morituri.

DE

A DE ANVLO.

FIDES.

PRæcipuum anuli significatũ hieroglyphicumq; verum est, ingenui hominis fidem indicare, quandoquidẽ anulum veteres nõ ornatus, sed signandi causa circumferebant, nec plus habere q̃ vnum licebat: quamuis laudatissimũ eiusmodi morẽ, succrescente postmodum luxu, & diuitiarum ostentatione, deliciosi populi labes violarit. Scimus enim inuidiosum Sergio cuidam, nobili alioqui viro, cognomẽ additũ, vt Orata dicerẽt, propterea quòd duobus anulis aureis & grãdibus vteretur: vulgus enim aurum, orum, vt nunc passim dicitur, enunciabat. Sed erat hoc ad gemmarũ etiam ostentationẽ, quarum mox luxus creuit in immensum. Nam signũ in vno tantũ habere permittebatur, nec cuiq; nisi libero, quos solos fides decerneret, quæ signaculo cõtineretur. In diuinis quoq; literis anulus est fidei signum: quo spectare Euangelicũ illud Theologi aiunt, Date anulũ in manũ eius. & quod Psal. legit: Signatũ est super nos lumen vultus tui Domine. Nam & Paulus vltimo Digestorũ, anulum B huiusmodi signatorium inter ornamenta recenseri negat. De hoc Cic. ad Q. fratrem: Sit, inquit, anulus tuus nõ minister alienæ voluntatis, sed testis tuæ. Sanè apud veteres testamentorũ tabulæ, septem testiũ signis anularibus muniebant, quæ facti testamẽti fidem facerẽt. Quòd verò seruis atq; libertis ius anulorũ negarẽt, quo tamẽ impetrato, ingenuitas simul impetrata intelligerẽt, XL Digestorũ lib. Papinianus, Neratius, Paulus, & Vlpianus ostendêre. Hic verò quæsiuisti à me, quid sibi vellet in scenis anuli aurei legatus vsus, quo non alibi, q̃ in scena liceret vti. Respondi, locũ cum ex Pandectis desumptũ esse, sed fœdissimè vitiatũ eorum imperitia qui literas nunq̃ attigerũt. Nam quòd vulgata habẽt exemplaria: Proinde etsi scenicæ vestis vlus fructus legetur, aut anuli aurei, vel alterius apparatus, alibi q̃ in scena non vtetur: legendũ ex antiquissimo Pisano codice qui Florẽtiæ custodiť: Proinde si scenicæ vestis vsus fructus legeť, vel aulæi, vel alterius apparatus, alibi q̃ in scena non vteť. Habes eñ vestem scenicã, habes aulæa, habes reliquũ apparatũ. Ac de aulæis huiusmodi apud Horatium legas, Auditoris egent aulæa manẽtis, in huiusmodi ornatus scenici significatũ.

C COR.

SEd hæc vtcunq; habeant, illud manifestum est, digito qui minimo læuæ proximus est, anuli gestandi munus demandatũ, eaq; de causa nomen illi inditũ anulari: erat enim is cordis indicium, ideoq; institutum ab Ægyptijs, vt anulo tanquam corona honestaretur. Eundem sacerdotes ad deorum aras operantes confectis odoribus illinebant: idq; propterea fieri solitũ aiunt, quòd dissectionum periti neruuulum quendam à corde natum per dorsum ad eum tendere, & in eo desinere compererint. Sanè solebant in huiusmodi anulis eorum etiã imagines fieri, quorum memoriã colerent & obseruarent, quòd eos sibi præcipuè cordi esse, qui eas gerebant, cum quadã etiam ambitione omnibus ostentarent. Vnde Cicero lib. de Finibus, Epicuri studiosos memorans: Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, sed etiam in poculis & in anellis habebant.

IGNAVIA HONORATA.

ALij putant anulum in hunc digitũ immissum, ne aurũ tam facilè obtererẽt. Ignauissimũ eñ esse eum inter omnes digitos, manifestũ est, ideoq; ad auri & gemmarum incolumitatẽ aptior videť. Non eñ exporrigi sine aliorũ comitatu potest, vnde minus attritui obnoxius est, Itaq; nõ desunt qui per eum digitũ

anulo honestatũ, honores ignauo cuipiã habitos interpretari velint. Sed quantum pertinet ad locũ, subsecuta ętas nihil interesse iudicauit, quo gestaret̃ articulo, sed vt quisq; vellet, quacũq; manu, quo've liberet digito, ferre permissum est. D

NOBILITAS.

SEd vtcunq; illi philosophentur, apud Romanos anulus omnino signum nobilitatis fuit: nam vt apud Liuiũ libro secundi belli Punici tertio, Mago, qui Cannensis victoriæ nuncius Carthaginem missus erat post rerum gestarum seriem enarratam, ad rerum tam lætarum fidem, effundi iussit in vestibulo Curiæ ingentem illum anulorum aureorum aceruum: deinde verbis adiecit, quò maioris cladis indicium esset, neminem nisi equitem, atq; ipsorum primores, insigne id gestare. Et in calce noni ab Vrbe condita: Tantum, inquit, Flauij comitia indignitatis habuêre, vt pleriq; nobilium anulos aureos & phaleras deponerent. Et vbi Cicero oratione quarta obijcit Verri, quòd indignissimos in concione anulis aureis donasset, Honori, ait Asconius, & lucro sunt, vt hastæ, vexilla, phaleræ, coronæ ciuicæ, item anuli aurei ingenuitatis signa.

DE DIADEMATE. E

AB anulis & gemmis, casu nescio quo, ad diadema progressum est: quo in sermone, quòd fasciam esse diadema dicerẽ, & in nůmis aliquot eam gemmatam ostenderem, admirari videbâre: cuius rei fidem afferebam, Ægyptios sacerdotes si principẽ hominem ostendere voluissent, hieroglyphicẽ canem solitos facere fascia velatum: de quo ad Florium loco suo plura.

REGIA POTESTAS.

IDem Regię potestatis significatum à fascia etiam apud Romanos acceptum, exemplis tibi plurimis confirmaui. Apud Ammianũ enim Pompeio legimus obiectũ ab obtrectatoribus, quòd esset rerũ nouarũ cupidus, & Regiæ maiestatis affectaret insignia, quia crus fasciola candida obligatũ, tegendi vlceris causa, gestâuerit aliquandiu: nihil enim interesse, iactitabant illi, quam quis partem corporis redimiret Regię maiestatis insigni. Nam et Fauonius, vt Valerius ait, dicere solebat, nihil referre, qua in parte corporis sit diadema, cùm ita Pompeiũ eundem carperet. Eoq; Senecæ sententia nimirũ spectat, vbi dicit: Fasciã solue, multum enim mali sub illa latet. Libro de Alexandri virtute Plutarchus ait, Tigranem Armeniũ candidam fasciam, quod insigne regni est, ad Pompeij pedes abiecisse, regnumq; fœdissimè depositum in prædam cõcessisse. Cuiusmodi verò esset ornamentum hoc in numis vidimus, in quibus eius Regis caput impressum est, cum inscriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ. ab cuius altera parte hostẽ ipse prostratum calcat, palmamq; dextera prætendens, hostis sceptrum sustollere videtur. Ibi verò diadema ita figuratum est, vt prealta fascia opere Phrygio, floribus et alitibus superadditis, elaborata, à fronte ad occipitium circundatur, duæq; à temporibus hinc inde tæniæ, ipsæ quoq; à medio deorsum scissæ in humeros vsq; dependeant, gemmis per omnẽ marginem bacchantibus. Et cidarin Regis Persarũ insigne, quod Darius capite gestabat, cærulea fascia albo distincta circumibat. Ad diadema verò facere fasciã, Antigoni dicteriũ indicat, vsurpatum à Seneca. Ille enim vetulæ cuidam felicitatem eius admiranti respondit, Si nosses, ô mater, quanta quo've mala panni frustũ hoc obtegat, diadema cõmonstrans, illud quidem vel è fimo tollere minimè dignareris. Sanè cùm Cæsaris imagini quidam ex adulatorũ numero, vt Appiani more loquar, coronam lauream candida fascia præligatam imposuisset, Tribuni Epidius Myrillus Cesetiusq; F

A setiusque Flauus, vt apud Tranquillum est, coronæ fasciam detrahi iusserunt, hominemque qui id fecerat, duci in vincula mandarunt, simulantes & in hoc Cæsari rem gratam facere, qui ad Regni mentionem subirasci consueuerat, atque iis qui aliquando cum circa portas regem salutassent, cùm populum vocem eam indignè ferre atque ingemiscere animaduertisset, respõderit, se Cæsarem esse, non Regem quasi illi ad nomen eius aberrassent: cùm tamen Myrilli factum adeò ægrè tulerit, vt in Senatu grauiter conquestus insidias sibi strui per Myrillum, qui calumniam affectatæ ab se tyrannidis astutè commentus esset, cùm eum morte dignum censeret, id demum obtinuit, vt magistratu priuaretur, senatuque summoueretur. Quòd si quis adhuc dubitet diadema fasciã fuisse, qua principatus insigni Reges vti soliti sunt, si quæ retulimus ambiguum quidpiam habent, illud apertè dilucidèque declararit, quod super Alexãdro Macedone fertur, olim eum diadema sibi dempsisse, causa vulneris alligandi, quo Lysimachus in fronte vulneratus fuerat: quod auspicium regalis potestatis Lysimacho fuisse rerum scriptores prodidêre. Tradunt verò Græci, fasciam huiusmodi candidam pro insi-
B gni Regum esse, & à Libero patre fuisse primùm institutum.

VICTORIA.

EAdem fascia in victoriæ significatum nonnunquam adhibita: vt quæ Corinnæ puellæ poëticis studiis clarissimæ, data capiti fascia traditur, quòd Pindarum Thebis melico certamine superauerit: eius enim picturam capite tænia vincto, hieroglyphicum dubio procul huiusmodi victoriæ argumentum, in Tanagræorum gymnasio fuisse Pausanias autor est. In quo tamen, vti illi victoriam, ita nos principatum interpretari possumus. Nimirum fuit hæc Corinna illa, de qua Propertius noster,

Et sua cum antiquæ committit scripta Corinnæ.

Et in vulgatis à Io. Lascari antiquorum epigrammatis:

καὶ σὲ κόριννα θοῦριν ἀθηναίης ἀσπίδα μελψαμέναν·

Vnde nos in nugis nostris puerilibus: *Inclytæ, quæ Mineruæ clypeũ canit, Corinnæ.*
Quòd verò gestaminis huius inuentũ Libero patri Græci adscribere voluerũt, manifestum est Ægyptios eo multò antè vsos, neque in Cane tantùm, sed in aliis
C quoque simulachris, vt in Isidis tæniis, alio Commentario latius declarauimus.

DE TITVLO.

ERat & amiculi, siue redimiculi species, cui nomẽ Tutulo prius, mox Titulo fecerunt: ornamentum quippe capitis in sublime surgens, purpurea vitta redimitum, instar coni, galeri' ve rosarum.

SACERDOS.

EO sacerdotiũ hieroglyphicè significabant. Quin & vxores & ministræ Flaminis, eo erant gestamine insignes. Petronius ait Titulum à Numa Rege factum, fuisseque palliolũ ex lino, quo sacerdotes in sacris vterentur. Alii per Titulũ mitras siue fascias accipiũt, quorũ vsus esset sacerdotibus ad ornamentũ, nõ illę tamẽ ociosæ, neque temerè appositę, cum sua præ se ferãt significata. Κίδαριν Eucherius pileum sacerdotalẽ ait ex bysso, quẽ Græci & nostri tiaram dicunt: quidam etiã mitrã vocãt: eamque incorruptã dicit Apollonius, cùm integrã & incolumẽ intelligit pudicitiã, propter fascias scilicet quib. id gestaminis præligat. Vtcũque, ornamẽtum hoc capitis, vt Hierosolymitanus Hesychius interpretat, sapientiæ signum est, propterea quòd in capite cerebrũ sapientię organũ. Sed antiquioris illius Tituli species hodie quoque in vsu est sub regni nomine, quo quidem Pont.

maximi caput, maximis quibusq; sacrorū solennitatibus insignitur: & vt summa D eius potestas eo gestamine significetur, triplici fascia, auro, gemmisq; ditissima, ornamentum illud redimitum conspicitur. Sed apud Hebræos nullum venerabilius gestamen erat, quàm Petalū, aurea lamina in fronte Pontificis, quæ Dei nomen illud, quod nulla lingua mortali enunciari potest, quatuor Hebræis literis scriptum præferebat, quod Tetragrammaton adhuc appellant.

REGIA CLARITAS.

IN antiquissimis Ægyptiorū monumentis cernere est mulierem quādam tribus regijs caput insignitam. Significare aiunt id, eam regis filiam, regis vxorem, ac regis matrem fuisse. Ea verò Simandrij clarissimi Regis mater fuit, de qua scriptores rerum plurima: quorum si nos diligētiam sequeremur, tale aliquid in Blancam Philippi magni Mediolanensiū Ducis filiam decerneremus, quæ Francisco Duci nupsit, quæ Galeatium Ducem genuit, de qua cultissimū extat Epitaphium à doctissimo eius temporis viro Bartholomæo E Lampridio Lyrici nostri clarissimi patruo editum. Id est huiusmodi:

Tres Italos proceres terris ego Blanca Latinis
Regnantes vidi, filia, nupta, parens.

In alijs Ægyptiorum Regijs varias gestaminum formas inspicias, quæ Regum capitibus imponerētur. Leonis quippe, aut Tauri, aut Lupi, aut alterius cuiusq; feræ priores partes, draconum etiam capita, insignia principatus, pro virtutis, aut operum conditione, quo quisq; in argumento clarum aliquod facinus edidisset, quo've rerum studio teneretur: quorū quidem significata de simplicibus eorum Commentarijs, quæ conscripsimus, requirenda sunt. Neq; verò sum nescius, coria serpentum plerisq; populis tegumentorum bellicorum vsum præstitisse, quibus plurimùm Amazones in Libya vti solitæ, vnde, quod nonnulli tradunt, Medusæ figmentum emanarit.

PALLAS.

SAnè Phidias dracone Palladi apposuisse perhibetur: quod cùm optimè callere Maro, dracones illos geminos à Tenedo in terram elapsos, post facinus F in Laocoonta & eius liberos perpetratum, ad summa Palladis delubra confugisse dicit, sub pedibusq; deę, clypeiq; sub orbe locū tutelæ sibi delegisse. Quod vt manifestius intelligatur, operæprecium est quę Pausanias de simulachro Palladis tradidit explicare. Ait enim simulachrum Mineruæ Athenis fuisse talari veste, Medusæ capite eburno pectus obtegente, cum victoria, cubitorum quatuor, & hasta in manu: ad pedes verò clypeus appositus erat: iuxta hastam draco obuolutus cernebatur, quem ipse Erichthoniū suspicabatur esse. In basi, quę statuam sustentabat, Pandoræ historia sculpta erat, quæ mulierum omnium prima fuisse traditur ab Hesiodo, & in vltionem surrepti ignis, in humani generis perditionem emissa.

PROTEVS.

INter insignia reliqua spectare est nōnunquam arborem, nonnunquā ignem flammulis promicantem, quandoq; flores, quādoq; plumas in varias cristarū species dispositas, quæ modò ad decorē, modò ad stuporē cōparabantur. Quibus cùm Proteus Ægypti Rex nominatissimus variè vteretur, datus est fabulæ locus

A locus, vt in tot se vultus cōmutaret. Quamvis non sum nescius Prothei figmentum in longè seciorem intellectum ab antiquis interpretibus acceptum.

VERITAS.

QVippe qui per eiusmodi fabulam, si quis hieroglyphici locutionē abhorreat, difficultatē eam ostendi dicant, quam in assequenda veritate rerum experimur, tot sunt quę nos eludunt species, sophistarum decipulæ, atq; subter fugia dialecticorum posita, quæ veritatis speciem præ se ferant, oratorum inductiones atque soritæ multis argumentorum accruis in immensum congestæ, vt multùm diuq; laborandum sit, antequàm Proteus ipse humana, hoc est, vera se facie spectandum exhibeat.

INSIGNIVM CAVSÆ.

AIunt verò nonnulli, insignia hæc ideo prius olim excogitata, vt Principis et ductoris sui ordinem milites in bello seruarent: quibus verò res prosperè successerat, animal consecrasse, cuius auspicijs victor euasisset, cùm animalia singula singulis genijs & cœlorum virtutibus credita, persuasum haberent, quos
B omni cultu sibi propitios reddere, & seruare curabant, cuius aliquando numen voti compotes explorassent. Quam opinionē magnus etiam Iamblichus, ac pleriq; alij Platonicæ factionis proceres enixissimè fouere contendunt, esse quandam in rebus inferioribus congruentiam, vt nunc ita dicam, cum superis asserētes, ideóq; ad sacrificiorū efficacitatē cōferre. Neq; animata tantùm id præstare, verùm etiam inanima, colores, figuras, numeros: veluti hexagonarius numerus cum Sole cōgruit in Crocodilo, in Cane rursus, & canicipite Simia. Quædam à natura profectæ rationes, & vires, pari cum Luna temperatura deprehendunt: ita demū colores, figuras, formasq; omnes, cuipiam superiorū cōuenire, vel animaliū membra singula, vt galli cor ad solares genios cōciliādos efficacissimū.

ANIMALIVM CVRANDORVM CAVSA.

ANimalia verò apud Ægyptios ideo, dicit Iamblichus, alebant, quia dum conseruarentur tenerenturq;, familiarem proprietatem ad deos augerent, vimq; cōmunionis inter homines deosq; conseruarent. Quare Mathematici super hoc multa tradiderunt: ac nostris quoq; temporibus pleriq; non postremæ
C eruditionis viri, certis quibusdā siderum momentis imagunculas huiusmodi signāt afflatu captato, vt astri genij' vel illius tutela, quib. se vel à genesi, vel à professione, vel etiā ab euentu aliquo cōmendatos credunt, fortunatiores simul ac beatiores fiant. Sedenim omnia hæc irrita fiunt, ac penitùs summouentur, cùm sanctissimū Christi nomē in omnes huiusmodi delusiones opponit: inde enim omne bonū, inde felicitas vera, & incasura beatitudo. Sed vt susceptū prosequamur negotiū, in honore plantæ etiā fuerunt, ne legumina tantū, ex ijs quæ terra nascerentur, cultu suscepta existimemus. Phœnices enim plantas diuinis honoribus coluêre, vt apud Eusebiū: & casu aliquo auulsas terra, aut alio quopiā euētu intermortuas, miseratione, luctu et deploratione, ex patrio sacrorū ritu prosecuti sunt. Ad horū ferè imitationē nō arborū tantùm, verùm herbarū atq; florū obseruationes alias alia de causa excogitauit terra Grecia: vti laureā pro triumphantibus, & ijs qui immortalitate dignū aliquid perpetrassent: quernā pro ijs qui ciuem seruassent: oleaginā & alia quædam pro Gymnicis, de quibus multa passim Greci tradidêre. Nanq; hi Pandorę primū caput ponūt coronatū à Charitibus. Saturnū Pherecydes ante omnes coronatū ait. Iouē Diodorus post cuictos Titanas. Idē Priapo tænias dat, et Ariadnę sertū. Iunoni vitē Callimachus,

de quo alibi ex Tertulliano. Hercules nunc populum, nunc oleastrum, nunc apium capite præfert. Suam Apollo laureã, post Delphicum draconem interfectum, de quo Pindarus, atq; Callimachus, Liber hederã: cuius rei causam loco suo, ex Harpocratione recitauimus: quamvis idem India triumphata lauream tulit: nanq; is, vt Saturninus, triumphorũ Deus habitus. Milites idem ait etiam myrto, quæ propria Veneris est, coronari solitos: quanquã & olea, quæ Mineruæ debetur in primis, redimiti aliquando processere. Præterea castrenses, murales, & nauales ex auro dari solitas, & quæ latè habentur apud Gelliũ, Suetonium, & alios, & quę vulgatissima sunt de insignioribus Græcię certaminibus, Olympijs, Isthmicis, Argiuis, & Pythijs, quorũ præmia oleaster, pinus, apium, & malum. Vnde illud apud Max. Tyrium: Minimè fas est oleastro malo've coronari, qui secum ipse decertet: vt victor præconio declareris, opus est æmulo. Sed ne videamur immemores Ægyptiorũ, Isis prima repertas spicas capite circuntulit, quod Leo scriptor Ægyptius tradit. Et vt nostrarum quoq; literarum monumenta prosequamur, Eua omnium prima, diceret Tertullianus, pudenda sua folijs coronauit. Sed qui plura super his petierit, Claudij Saturnini librum, quem de coronis edidit, inquirat, qui, Tertulliano teste, & origines, et causas, & species, & solennitates earum ita edisseruit, vt nullam gratiã floris, nullam lætitiam frondis, nullum cespitẽ aut palmitem nõ alicui capiti inuenias consecratũ. D E

L E G E S.

AD coronarũ demùm hieroglyphica reuersi, coronam dicimus legum indicium esse, propterea quòd certis est vinculis cõplicata, quibus vita nostra veluti religata coërcet. Atq; hęc diui Hieronymi sentẽtia est, qui στέφανον μὴ τίλλειν, Pythagorę symbolum interpretatur leges nõ esse dilacerandas, sed in vigore et incolumitate sua conseruandas. Et quoniam sepes complicatione quadam ambituq; certo coronis quodammodo similes habentur, eadem ratione factũ, vt in diuinis literis ipsæ quoq; sepes sint legum hieroglyphicum.

H I L A R I T A S.

ROseam tamen & florulentam præterire noluimus, quæ quidem corona hilaritatis erat indicium: veteres siquidem conuiuia celebrantes ornare se coronis consueuerunt, cuius rei principiũ à diademate simplici fuit, vt scilicet frontem fascia constringerent, quod institutum est salubritatis causa, vt tradit Athenæus, propterea quòd conuiuiorum mos sit, sese ad bibendum liberius inuitare. Ne igitur vinum æquo largius sumptum molestos ad caput vapores attolleret, experimento compererũt plurimùm prodesse frontem ita colligare. Posteritas verò salubri huic inuento decus & ornamentum adiecit, atq; ideo fascias illas floribus peruestire cœperũt, quæ res procliuiter admodum in effusissimum mox luxum euagata est. F

C O R N V A.

QVæ verò corona Regium est gestamen, eam à cornu dictam volunt: passimq; in diuinis literis cornu pro Rege positũ inuenias: cõueniuntq; similitudine quadã inter se, cornu, radius, et corona. Vnde Moses cornuta pingitur facie, quæ radiata esse deberet. Diuini enim Solis afflata lumine, radijs quibusdam igneis promicare videbatur: quem splendorẽ cùm Israëliticus populus ferre non posset, precibus ab eo contendit, vt velata ad eos facie loqueretur. Coronæ porrò Regiæ ex instituto veteri, radiorũ referunt similitudinẽ, vt non temerè olim institutum sit eas in Apollineo capite XII. preciosis lapillis confici, qui splen-

A splendore suo fulgentes caput vniuersum radijs illustrarent: atque, vt in Ceruo rem hanc totã latius explicauimus, vetusti numi, marmoreæ ahenceæq; Regum statuæ pleræq; duodecim conspicuę radijs ostenduntur. Hinc apud Virgilium Latinus rex fœdera certaminis inter Æneam & Turnum sancturus,

Quadriiugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radij fulgentia cingunt, *Solis aui specimen.*

M V R I.

ET frequentissimus autorũ vsus coronam pro muris vrbium vsurpauit. Pindarus Alcimedonti Olympijs, ὑψιστέφανον τεῖχω, metaphoricè aiunt interpretes mœnia: muri enim vrbium tanquam coronæ sunt. Hinc Anacreon:

Νῦν δ' ἀπὸ μὲν πόλεος στέφανος ὄλωλεν,
Nunc dißipatæ sunt coronæ ab oppido. Vel, *Vrbis at iamiam perijt corona.*

Quòd verò coronas Regias non esse discerpẽdas Pythagorã admonuisse dicebamus, sunt qui eodem argumento dictũ existimãt, quo ignem non esse gladio fodicandum edixit: quippe non esse vt quisquã principibus negotiũ facesseret.

B Quod verò de regno dicebamus, per cornu significari, cùm id passim in diuinis literis habeãt, superfluũ est ijs diutius immorari: vt, Exaltauit cornu Christi sui. & quę huiusmodi dicta sunt in Cerui commentario. Illud hieroglyphicum ante omnia videt, quod apud Ezechielẽ Cherubim humano primùm capite pingit, eoq; quatuor cornibus bubulis insigni: humeris inde alatis, & pectore leonino: qua in specie theologi nostri, vt apud Hierosolymitanũ Hesychium legere est, insigniores virtutes quatuor, per totidem vituli cornua intelligunt. Humana quippe facies sapientiam indicat, quã philosophi aliquot prudentiam dixerũt, sed sublimius atq; diuinius quid in sapientiæ nomine, Leonina nimirum fortitudinem. Per partem eam quæ vitulum exscribit, iustitiam interpretantur, de qua nõnulla in Bouis cõmentario. Aquilæ species castitatem præ se fert, quæ sublimi volatu in cœlum sese erigit: nam Ioannes, qui omnino aquila est, scriptorum omnium consensu intaminata fuisse castitate perhibetur. Animaduertendũ tamen est in Hesychiano codice vulgato desiderari quædã, & perperàm esse positum, In persona leonis sapientia, nulla de persona hominis facta mentione.

C V I R E S.

IAm quòd alibi per cornua vires significari diximus, antiquum insuper dicterium est, πρὸ τούτου σὲ ᾤμην κέρατ' ἔχειν, olim putassem te habuisse cornua, cùm quis fortis antea habitus, spem mox per ignauiã fefellisset. Et Horat. de Baccho: En addis cornua pauperi. Quem secutus Ouid. ait:

Tunc veniunt risus, tunc pauper cornua sumit.

Alibi verò super eodem dixerat, In prælia trudit inermem. Et Dialectici syllogismi speciem, dilemma dictum, quòd hinc & inde feriat, cornutum appellant.

DE SCEPTRO.

SCeptrum Regium diademati & coronæ addere res ipsamet postulat, de quo tamen toto opere, vti varijs imaginibus insigne apud hos vel illos haberi solitũ, pro loco, & signo, quod occurrebat, multa disserui: mus: nunc verò super eo quædam generatim edisserenda sunt.

R E G N V M.

APertissimè quidem sceptrum siue virgam, hieroglyphicum esse regni, illud in diuinis literis ostendit, quòd sceptrum de manu Iudæ non auferendum pollicetur Dominus, donec veniret qui mittendus erat. Regiũ quippe nomen

in Iudæis tandiu duraturũ, dum veniret Christus. Nam & Psal. virga regni tui habetur, & huiuſmodi multa paſsim. Ponunt verò Theologi differentiam inter virgam & baculũ, quòd virgula in diuinis literis pleriſq; locis ſit caſtigationis, correctionis, & diſciplinæ ſignum, vt virga æquitatis, baculus cõſolationis, auxilij, ſuſtẽtationisq;: vt eo loco, Virga tua & baculus tuus ipſa me cõſolata ſunt. Pro ſuſtentaculo, Thob. Baculum ſenectutis meæ. Latini in huiuſmodi ſignificatum ſcipionem protulere. Inuenitur & pro defenſione, vt de Cleomene Athenienſium duce fertur, qui cum propter omnium in ſe odium effectus eſſet inſanus, baculo ſe aduerſus inſultantes muniuerit.

DE TORQVIBVS ET PHALERIS.

SVbſecutus hinc ſermo eſt de torquibus, phaleris, armillis, quæ præmia fuiſſe militaris virtutis Plinius, Gellius, & quidã alij tradiderũt: quippe Siciniũ Dentatũ donatũ torquibus ter & ſexagies, phaleris vicies quinquies.

VIRTVS SOLIDA.

TOrquem aureum ſolidę virtutis præmium fuiſſe traditum à Vegetio, quem qui meruiſſet, præter laudem duplas conſequebatur annonas. Species torquium in marmore inciſas Brixiæ videris cum inſcriptione huiuſmodi: E

L. ANTONIVS L. F. FAB.
QVADRATVS DONATVS TORQVIBVS ET ARMILLIS AB T. CÆSARE.

 BIS

 LEG. XX.

Bini enim hinc, & inde alteri torques cum literis, quæ vigeſimæ eum legionis fuiſſe declarant: inde duo ſigna militaria quadrata, ad cognomentũ eius exprimendum, aut fortè legionis nomen. Et ſpecies quædam candelabri in tridentis modum figurati, in medio ſita, de quibus in Armis.

OPERA LAVDABILIA.

TOrquis quidem ſignificatũ aperuit Vegetius, de armillis nihil meminit: eas laudabilium operum præmium eſſe indicat Adamantius, dum in ea Ezechielis verba, Et impoſui tibi armillas circa manus tuas, paraphraſim huiuſmodi ſubiungit: Cùm mihi dederit Deus occaſionem bonorum operum, armillas circundat manibus meis. Diffundebantur ad poſteros geſtamina hæc, quò minores ad imitandas maiorum ſuorum virtutes inuitarentur. Hinc apud Tranquillum legas, C. Caligulam vetera familiarum inſignia nobiliſsimo cuiq; adempſiſſe, Torquato torquẽ, Cincinnato crinem, Gn. Pompeio Magni cognomẽ. F

ARMILLAE.

ARmillæ nõ humeris tantùm decus afferebant, verùm & brachia decorabant. Eas verò ita dictas volũt veteres etymologici, quòd antiqui humeros cũ brachijs armos vocabãt: inde arma, quæcunq; ab illis dependent vel ijs alligata ſuſtinent. De armillarũ donis habetur apud Liuium X ab Vrbe cond. poſt victoriã è Samnitibus ad Aquiloniã, à Papyrio quippe Sp. Nautiũ, Sp. Papyriũ fratris F. & quatuor centuriones manipulũq; haſtatorũ armillis aureiſq; coronis donatos. Idem ibi centuriones, militeſq;, atq; equites, corniculis armilliſq; argẽteis donat. Et Decius tribunus ob ſeruatũ ex obſidione præſidiũ Romanum, diſsipataq; Samnitiũ caſtra, aurea corona ab A. Cornelio Coſſo donatus. Aurea verò corona erat quæ caſtrenſis, ex auro quippe in valli ſpeciem fabrefacto, quæ dabatur ei qui hoſtium caſtra pugnando primus introiſſet.

DE

A

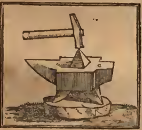
DE ADAMANTE.

Hinc sermonem transtulimus ad Adamantem, quo super multa vltrò ci troq; dicta sunt, dum tu ea quæ passim prædicantur, quæq; lectione la boreq; tuis super acquisieras, commemorares. Verùm ea quæ tu me/ministi, quæq; tuopte studio consecutus es, hîc repetere superfluum iudicaui: quare ea tantùm quæ paucissima illis ego addideram, recensebo.

FORTITVDO.

NOn temerè scilicet Adamantem pro fortitudine proponi, cui robur indo/mitũ, visq; insuperabilis, nomen meritò fecisset, quippe qui limæ, scalpro, & malleo duritia inenarrabili resistat: quodq; omnium maximè admirandũ est, cõtra etiam ignis violentiam incolumis lapillus euadat, neq; calore quidem ad/misso: vnde Græci ex ipso nomine à re imposito, gemmam indomitam intelligi voluêre. Per hanc verò ea fortitudinis virtus ostentatur, qua quis ea quæ aduer sa acciderint ferendo peruincat, secundis nihil quicquã immutetur, atq; vt apud Horatium est, rebus angustis animosus atq; fortis appareat, idemq; vento secun
B dissimo turgentia vela contrahere sapientia duce didicerit. Quin etiam id insitũ diuinitùs habere fertur Adamas, vt mentem animumq; gestantis vano metu li/beret, vt superbæ etiam fortunæ responsare suadeat.

INEXPVGNABILIS.

TRansit & in cõmunem locum significatũ hu/iusmodi, vt tã de animi fortitudine, quæ vir/tus sit, hoc est, honesti iustiq; causa concepta, q̃ etiam de obturata aliqua mentis destinatione, quæ nulla queat ratione loco dimoueri, possit intelligi: eaq; de causa Ditis pectora adamanti/na fingi, & apud inferos solido ex Adamãte por/tas & columnas esse, atq; ita demùm omnia dura & implacabilia, eius lapilli elogio significari. Adamanta quidem Plutonem Theocritus ma/nifestè nuncupauit, Pharmaceutria:

Τὶν δ' ἄρτεμι καὶ τὸν ἐν ἅδα Κινήσαις κ' ἀδάμαντα.

C Propterea enim dictũ hoc nomine aiunt interpretes, quòd durus sit & inexora bilis: aiunt enim loco hoc γε particulã intentionis esse, atq; ita Plutonẽ mirum in modum inexorabilem exponunt. Sed vt ad eam partem quæ virtutis est redea/mus, qua scilicet quis munitus ærumnosissima quæq; patiẽtissimè perferat, nul liq; calamitatũ generi succumbat, Adamantius vbi causam quærit, cur corpus etiam Iobis viri iusti piiq;, Deus in potestatẽ dæmoni concesserit affligendum, comparationẽ ab eo desumit, qui boni Adamantis dominus, eum cuivis pericu lis omnibus cõcedat explorandũ, dicatq;, tolle, proba, experire, tormentisq; o/mnibus examina: sic omniũ cognitor atq; præscius, qui optimè nosset Iobẽ Ada mantum inuiolabilem, poscenti diabolo cum dedit in potestatẽ, sibi quidem sa/tis cõscius Iobẽ verũ Adamantẽ esse. Mox illa de Christo subiecit: Sic nanq; & singularis ille et diuinus, cœlestis atq; incorruptibilis Adamas vnigenitus Deus à patre ad terras missus, de quo dicit Deus Pater: Ecce ego ponã Adamantẽ in medio populi mei, quẽ neq; ignis tentationũ in deserto cõminuet, quẽ ictus, ver bera plagæq; impiorũ in cruce nõ atterent cõminuéntve, quem neq; sepultura, neq; descensus ad inferos vel minimùm violare poterũt, sed enim omnia supera bit, seq; diuinũ et incorruptibilẽ probabit Adamantẽ. Et ne quis fabulosa putet

quę de hircino sanguine, cui rerũ vni cedat Adamas, memoriæ produnt, memo D ratu digna sunt quæ super hoc D. Cyprian. lib. de duplici martyrio differit, cùm efferas nationes quas Romani nunquam frãgere vel domare potuerint, Christi sanguine indicat emollitas. Qui naturę causas scrutantur, ait, narrãt Adamantẽ nulli chalybis duritiei cedẽtem, hircino sanguine maceratum, ictu mox malleorum dissilire. Nullus autem Adamas corde saxeo peccatorum durior. Hoc igitur cor ferreum, cor saxeum, cor plusquàm Adamantinum emollit sanguis Christi.

LITATIO.

IN Hebræorũ sacris Adamas litationis signum habebat: quia quæ foret summi numinis de mortaliũ reb. sentẽtia, manifestabat. Gestabat enim eorũ Pontifex ornamentũ quoddã ante pectus opere pulcherrimo elaboratũ ex auro, nõ vltra palmi magnitudinẽ, in cuius medio veluti stella quædã aurea elucescebat, duo vtrinque Smaragdi, quorũ vnus tribubus sex, totidem alter ex XII Israëliticis insigniti erant. Inter Smaragdos medius Adamas erat. Sacerdos igitur Deũ de re quapiã cõsulturus, precib. ritè prolatis, supinis in cœlũ manibus porrectis, oculos in id operis cõijciebat, deque proposita re Deũ interrogabat: qui si prospe- E ra secundaque polliceret, Adamas ardentissimo splendore promicabat, radijsque fulgẽtissimis coruscare quodãmodo videbat. Sin aũt ex voto nihil promitteba tur, lapillus nihil quicquam immutatus, sua se specie continebat. At si Deus populũ cædi destinasset, sanguineus apparebat. Si mors cuiquã impẽdebat, nigro obfuscari cõspiciebatur: idque gestaminis EPHVD illi appellitabãt, de quo tota sacra historia plurima. Sedenim & genus vestis sacerdotalis erat Ephud, quę aliter superindumentũ, vel superhumerale appellat: cuius vestimenti duo erant genera: vnum lineũ & simplex, quod sacerdotes habebant: alterũ diuersis coloribus, ex auro, purpura, & bysso, hyacintho gemmisque suprapositis ornatũ, quo soli Pontifices vtebantur. Logium quoque inter ornamenta Pontificia celebre, nostri Rationale appellitarũt, de cuius significato alio cõmentario diximus, contenti hîc formam eius ex Eucherio prodere. Erat verò pannus exiguus, ex gemmis & auro coloribusque varijs, qui superhumerali cõtra pectus Pontificis adnectebatur.

SAPPHIRVS.

IMPERIVM, AVT SVMMVM SACERDOTIVM. F

SApphirus & apud veteres & apud iuniores, omni ætate, magna semper in celebritate fuit: siquidem per eum imperium, aut summũ sacerdotium significari manifestum est. Causam nonnulli eam cõminiscuntur, quòd lapillus is cœlitùs à Ioue & à Saturno vim quandam contrahat, vt ad eiusmodi euenta viam præparet, & faciliora hæc affectantibus omnia reddat: ita ab Ioue regnũ, ab Saturno sacerdotium impetrari. Sedenim pietas nostra sanctiora patrum documẽta prosequẽs, Sapphirum in similitudine Throni figuratum apud Ezechielem agnoscit, idque Dei Opt. Max. sedem significare cõtendit. Eucherius hinc cœlestes formas, ipsosque angelos intelligit, ita per serenum cœlum electorũ cõuentus ostendi. Neque dissimilia Hesychius super tunica coloris hyacinthini.

COELVM DECIMVM.

SPecies tamẽ eius Sapphirei throni, vt ab Isaache philosopho explicat, decimũ cœlorũ orbẽ designat, empyreũ ab alijs vocitatũ: ex colore siquidẽ sapphiri nitorẽ intelligunt illius lucis, quàm omnẽ supereminet lucẽ. Throni verò similitudo immobilitatẽ eius indicat: siquidẽ orbis ille fixus manẽs, & quietus esse perhibet. In diuinis sanè literis legere est, Intuebũt pij quę sub pedib. Dei sunt, quasi opus lapidis

A lapidis sapphiri. Quinetiam profanæ religionis autores Iouem in throno statuebant, quod firmæ apud eum perennitatis indicium esset,

Qui stabilis cùm permaneat, dat cuncta moueri.

SMARAGDVS. VIRGINITAS.

SVnt qui perpetuo claroq; Smaragdi virore considerato, signum id esse virginitatis velint: idq; insuper argumento addunt, in patranda re venerea, quod experimento compertum est, si quis lapidem attingat, eum sponte frangi. Cæterùm Astronomi Smaragdum Veneri cœlesti dedicarunt, et ad impetrandũ eius numinis afflatum perquàm idoneum esse profitentur. Nihil autem cœlitùs non vndecunq; purum, honestum, & candidum, mortalium animis, si Platoni & veritati credimus, inspiratur.

IASPIS. GRATIA.

IAspidem pro gratia poni autores tradunt. Sumptum ab eius vi, quòd mortalibus persuasum est gemmam eam hominum gratiam B conciliare erga gestantẽ. Vnde non otiose dictũ à Virgilio volunt,

Illi stellatus Iaspide fulua Ensis erat:

quo præcipuè tempore Didûs gratia expetebatur, cuius amore detentus,

Carthaginis fundabat arces, ac tecta nouabat.

VENVSTAS.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quòd scilicet eam maximè comptam esse deceat, & deliciis omnibus affluentem. Operæpretium verò est apud Tertullianum legere, quæ de morosa gemmarum cura disserit, dum nostras miseratur ineptias, qui tam anxiè in re tam inani occupemur: Tardè (ait) teruntur vt niteant, subdolè substruuntur vt floreant, anxiè forantur vt pendeant: & alia in hanc sententiam. Vniones tamen cùm ad ornatũ præcipuè comparentur, venustatis significatum sibi ante alias vsurparunt: lapilli enim reliqui non de pulchritudine tantum, sed de dotibus etiam aliis censentur: in vnione nitor & læuor tantum expetitur. Quòd verò fuerint qui eos etiã deuorare magnificum existimarint, id improbitati potius, quàm vlli sit liberalitatis splendori tribuendum. Diuinæ literæ per hieroglyphicum margariti, præ- C mium ostentant quod rectè facientibus offertur. Euangelista: Inuento autem vno precioso margarito abiit, & vendidit omnia quæ habuit, vt id emeret.

VNIONES. LACHRYMÆ.

ILlud magis receptũ, vnionem esse lachrymarũ indicium, sumptum quidem à coniectoribus, qui visos in somnis vniones lachrymarum profluuiũ portendere tradiderũt: aiunt enim, διὰ τὸ π μαργαρίτου δακρύων ῥόον, vt apud Sudã est, Artemidorũ, & alios. cuiusmodi somniũ cùm nobis aliquando contigisset, resq; postmodum subsecuta esset, ita cecinimus:

Visus eram niueos manibus tractare lapillos,

Vnio in his, lætis gemma inimica viris.

AMETHYSTVS. SOBRIETAS.

NEq; desunt qui Amethystũ pro sobrietate poni dicãt, quòd eiusmodi lapidem cõtra ebrietatem stare compertũ est: non enim vino tentari, qui eum gestet: in quo præter nomen, quod eius est significatio-

nis, nihil certi habeo, plerisque tamen, qualecunque sit, commentum placet. D

DE PECTINE.

ERam hic finem facturus, cùm tu vt prosequerer ita hortatus es: Mulierem nobilem gemmis aliquot ornauimus, sed ea nisi caput cõspexerit, parum profecerimus: addamus igitur & pectinem, & speculum, vt si qua eo vti velit, non aliunde quæsitum eat. Subieci ego:

VENVS.

VEneri quidem pręcipuè sacer est pecten, eiusq; Deæ statua cum pectine aliquãdo Romæ dicata est, soluto quippe voto, quod mulieres Romanæ vouerant, comis propter insuperabilem pruriginis ardorem abrasis: quo quidem incommodo atq; cruciatu liberatæ, statuam huiusmodi Veneri erexêre, quæ comas restitueret. Eandem etiam barbatam statuerunt, quòd vtroq; sexu prædita sit Venus, quã à lumbis ad superiora, marem, ad inferiora fœminam esse dictitabant. Atq; huc spectat Maronianũ illud, Discedo, ac ducente Deo. quãvis non contemnendi autores vtrunq; sexum diis attribuant. Sed super hoc alibi. Sanè quod ad pectinem attinet, Naso eum Cytheriacum dixit: E

Sæpe Cytheriaco deducit pectine crines. Metamorph. vbi de Salmaci.

Ea enim propria est muliebris curæ vanitas, vt in comendo ornandoq; capillo, studium omne suum exerceant. Quare in numismatis videas Faustinæ caput multis & diuersis capillorum concinnitatibus sæpe variatum. Sanè Seleucus meritò duodecim eos versus sustulit, quibus Hesiodus inducit Palladem, Theogonia, Pandoræ satagentem, comendo eam & ornando: indignum ratus sapientiæ deam tanto studio circa muliebris ornatus curam occupari. Versus illi XII hi sunt:

Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη,
ἀργυφέῃ ἐσθῆτι, κατὰ κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχεθε, θαῦμα ἰδέσθαι·
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνους νεοθηλέας ἄνθεσι ποίης
Ἱμερτοὺς περίθηκε καρήατι Παλλὰς ἀθήνη:
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῆφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις
Ἀσκήσας παλάμῃσι, χαριζόμενος διὶ πατρί,
Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι, F
Κνώδαλα ὅσ' ἤπειρος τρέφει, ἠδὲ θάλασσα.
Τῶν ὅγε πόλλ' ἐνέθηκε, χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλὴ
Θαυμάσια, ζῴοισιν ἐοικότα φωνήεσσιν.

DE SPECVLO.

EXPLORATIO.

SVnt autem qui speculum explorationis signum esse velint, propterea quòd & næui & rugæ, & vniuscuiusq; color, & alia quæ forent incognita, indice speculo deprehenduntur.

FALSVM.

SEd enim sapientius illi rem expendisse mihi videntur, qui falsum ex speculo significari tradiderunt, in quo scilicet quamvis similitudo quędã appareat, eo tamen falsa est, quòd in speculo quæ læua sunt, dextera: quæ dextera, læua referantur, atq; ita veritati fucus fiat.

HYMNVS.

ALioqui speculum Pindaro est hymnus, in quo scilicet res pręclarè gestas, virtutesq; cuiuspiam celebres possimus intueri.

AD

AAD ILLVSTRISS. PRINCIPEM D. NICOLAVM RODIVILVM OLICÆ ET NESVESII DVcem, Palatinum Vilnensem, ac magni ducatus Lituaniæ summum Marescalcum & Archicancellarium, Bresfensem, Saulensem, Borissouiensemq́ Capitaneum, De iis quæ per arma significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS PIERIVS VALERIANVS.

CVM iam varios commentariolos diuersis misissem amicis, dedissemq́ operam vt argumenti ratio vnicuique non inconveniens esset, diligenter dispiciendum mihi putaui, cui nam hanc nostrã de Armis elucubratiunculam inscriberem. Verùm cùm arma acri mittenda viro non ignorarem, tu certè Nicolae Rodiuille Magnanime princeps, animo statim obversabare meo: téque vnum è multis delegi, in cuius patricinio ac tutela, noster qualis is cunq́ esset in hac re insumptus labor, conquiescere deberet. B *Nam cùm multæ sese offerrent causæ, quæ quemvis ad te vel amandum, vel suspiciendum allicere possint, vt animi tui celsitudo cum summa coniuncta clementia & moderatione, ingenium facile & apertum, nulla maleuolentia suffusum, nulláque auaritia inquinatum, bellicæ laudis militarísque gloriæ flagrans studium, tum illa in primis Caroli V. Imp. Sigismundiq́ Sarmatiæ regis (quos maiestatis causa nomino) de insigni tua virtute testimonia tot tantáque fuere, vt alter te Ducem renunciaret, ab altero multis maximísque Lituaniæ imperiis & administrationibus ornatus longè clarissimus esses, dignúsque habitus qui in fortium bellicosorúmq́ populorum vel flore vel robore summam potestatem haberes, & in quo omnes rebus secundũ animi æquabilitatem & religionis propagationem agnoscerent, aduersis invictum robur cernerent, & disciplinam militarem prudentiámque in administrandis disponendísque singulis sequerentur, & autoritatem amplissimam libenter retinerent. Hæc cùm in te sint dona, conerísque tam pulchro laudabilique exemplo ad eorundem lucem alios multos adducere, & quasi normam boni gubernatoris dirigere, meritò te omnes strenuium istic hominum florem, ditionum istarum firmamentum, bonique principis ornamentum existimant: meritò quoque nos T. Excellentiæ hosce nostros de Armis commentarios* C *nuncupamus & consecramus. Arma certè huiuscemodi mittimus ad bellum ita delectabilia, vt eadem vel domi sedens, in alto contrectare possis ocio, cùm in iis ipsis & disciplinarum cultum, & variæ eruditionis totiúsque antiquitatis imaginem honoratissimam sis agniturus. Hæc qualiacunq́ à me conscripta, meæ in te perpetuæ obseruantiæ testes, probata ad alios venire patieris: equidem nec dubito, quin tuo patrocinio defensa, gratiora omnibus futura sint. Faxit Deus Opt. Max. vt potestas & voluntas quas tibi dedit, eos exitus habeat, qui & illi maximè gloriæ sint, & Christianis vtilitati, & tibi dignitati. Vale.*

IVS IN ARMIS.

DEORVM, vt hinc exordiamur, simulachra armis ornata, autoritatem, vimq́ armorum indicant. Nam Græci præcipuè deos omnes in vniuersum ferro accinctos fingere consuerũt, ex eo scilicet innuere volentes, armis omnia parère, in armis ius esse: cùm tamen Phœnices, vtpote mercatores, & assiduis dediti negociationibus, deos cum loculis & crumenis bene pecuniosos omnes effingerent,

nempe quòd rerum omnium vim penes aurum & diuitias esse arbitrarentur. D

MVLIEBRIS VIRTVS.

QVòd verò Lacedæmonij Veneris armatæ simulachrũ dedicarint, virtutis id hieroglyphicum, quæ prœnituit in mulieribus. Nam cùm Lacedæmonij bello cum Messeniis congressi eorum impetum sustinere non possent, pedesq; sensim retroferrent, vxores eorum hoc animaduerso, repentè arma corripiunt, impetuq; in hostes facto non tantùm lapsam maritorum aciem restituêre, verùm & Messenios ipsos fugauerunt. Eas inde amplexi Lacedæmonij, prout erant armati, cum armatis promiscuè, vt Lactãtius ait, concubuêre. Atq; ita mox armatam Venerem colere cœperunt. Neque tamen Venerem tantùm, quam μορφὼ vocitabant, sed deos, deasq; omnes cum lancea figurabant, vt eas ita redderent honestiores. Nihil enim apud eos ignauia turpius, nihil bellica virtute præstantius habebatur. Alia verò ratione armatæ virgines in sacrificiis adhibentur: eas enim in numis aliquot, atque etiam in lapideis signis atq; memoriis videas lacinia toga in humerum reiecta figuratas. Hę sunt virgines quæ Armatæ dicebantur, quòd in armum ita vestes coniicere sacrificij ritus deposceret. Vnde etiam poma ex alieno in armum legere, legibus prohibemur, tanto scilicet numero asportare, quantum humerorum onus sit. Hoc quidem κατὰ πάρεργον fatemur, sed hoc loco necessarium. E

MARS VLTOR.

VIdere autem est plerisq; locis, atq; etiam in numis, signa Martis Vltoris cum scuto & hasta, quæ nimirum belli indicia sunt, cùm omnis eius ornatus in eo versetur, vt arceat à se cladem, & hostibus inferat calamitatem. Hinc prouerbiũ illud emanauit, σὺν δόρει, σὺν ἀσπίδι, cùm quid omni conatu aggrediendum innuimus. Huiusmodi verò statuã sibi Sesostris erigi curauit supra quatuor cubitorum magnitudinem, vt ita mortales reliquos superasse gestarum rerũ gloria testaretur. Nam eorum quæ præclara gesserit Rex hic Ægypti, pleni sunt omnes antiquitatis libri.

BELLVM INDICTVM. F

APud Romanos indicti belli signum erat hasta ferrata præusta'q;, fecialis manu prætenta, quam vbi primùm in hostium fines emisisset, tribus puberibus præsentibus, causa prius exposita, bellum iustum indictum, fieriq; cœptum intelligebatur. Hinc apud Maronem Turnus primus iaculatum intorquens emittit in auras Principium pugnæ.

TVMVLTVS.

ARCVS ET SAGITTAE.

AEgyptij sanè sacerdotes tumultum, aut belli principiũ esse factum, significare cùm vellent, armatũ hominem figurabant, qui telum arcu cõtenderet, & ad feriendũ paratus videretur. In diuinis tamen literis per arcum & sagittas ab improbis hominibus paratas, interpretes totũ belli apparatũ accipiũt: & huiusmodi significatione Psal.

A LIX. Dedisti metuentibus refugium, vt declinare valeant arcum. quamvis in Hebraicis codicibus LX longè alia lectio reperiatur. Ita tamen legit Euthymius, & hic arcum recipit Ecclesia.

SOLARES RADII.

IN Apollinis verò Dianęq; simulachris arcus & sagittæ vibratilem radiorum vim ostendunt. Vnde Lucretius hieroglyphicè ita eos expressit:

Non radij Solis, neq; lucida tela diei.

Eadem in Sagittario cœlesti signo, vim eius à remotissimis etiam locis in plantas & herbas permeare, quæ quidē vbivbi sunt, solari omnino vi viuidæ, & incolumes conseruantur. In Gallieni sanè numis Sagittarij signum est, quale cœleste illud fingitur, cum inscriptione, APOLLINI CONS. AVG.

DE PHARETRA.

MInimè verò prætermittendus est locus in carminibus diuinis Psalmo X, Siquidem impij arcum sæpius intenderunt, promptuariis sagittis pharetram impleuerunt, quas in quempiā probi cordis hominem immitterent. Non-
B nulli Paraphrastæ, dum nouitati forsan plus æquo student pro eo quod apud Græcos est, ἡτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν, sagittas ad neruum accommodarunt, ponere maluerunt, nempe quòd ita id exponendum codex Hebraicus admoneat.

COR, CONSILIVM'QVE.

ADamantius tamen Græcam secutus lectionem, ita pharetram agnoscit, vt quid habeat hieroglyphici, etiam interpretetur: per eam enim cor intelligit: per sagittas, consilia, & cogitationes: per arcum, os & labia. Nam & alibi dicitur, Cor impij repletum est veluti pharetra sagittis venenatis. Consilia enim cogitationesq; pessimæ, impiorum sagittæ sunt: arcus verò, os & labia: quo distento, quippe adaperto, virulēti cordis spicula depromūtur ad vulnera. Quòd verò dictum est è latebris, nō otiose appositū: siquidem hi cùm lucem odio prosequantur, in tenebris delitescunt, & in cæca malignitatis atq; ignorantiæ latibula sese abdunt. Iam verò apud Lucianū legas, παρὰ τὴν ὁδὸν μαθὼν ζωόντην, stare aliquem in insidijs incognitum, qui arcu semper intento speculetur, qua latus exeras, vt ea te quamprimùm parte conficiat. Vbi nimirum delatorum intelligas malignitatem, qui dicta factáq; explorant tua, ac simul aliquid exciderit impru-
C denti, collectum statim ad dominum deferunt, vt aliquod inde tibi detrimentum accedat. Olympiis quoq; Ode secunda, tela pro verbis, pharetram pro sententiis à Pindaro positas invenias, in hunc modum: πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶνος ὠκέα βέλη ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας φωνᾶντα συνετοῖσιν: Multa mihi tela velocia sub cubito in pharetra sonantia exaudiuntur, propter orationis acumen, & laudationum opportunitatem, inquiunt interpretes. Præclara enim esse debent, neque ab obtuso ignauóq; ingenio prolata, quæ dicuntur, sed ea opportuno etiam loco disposita. Alibi diximus, mysticæ philosophiæ interpretes Plutonis cor ab Herculea sagitta vulneratum, hieroglyphicè significare velle, nullum esse tam abditum in rerum natura locum, quò non peruenerit philosophia: eius enim scientię latebras multi memorant. Nam & Nazianzenus Basilium ait philosophiæ latebras omnes penetrasse.

VVLNERA AMORIS.

AMori verò arcus in primis dedicatur, propterea quòd eo vulnere saucij, semper eminus feriuntur, veluti sagitta quadam ab amatis oculis emissa, & in amantium oculos recepta. Sunt verò illi, vt philosophatur Plato, radij

quidam tenuissimi, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis sanguis dulcissimus calidissimusq; sedem habet, viaq; sibi, vt Musæus ait, per oculos patefacta, per amantis identidem oculos illapsi, ad intimum eius cor penetrant, accensoq; interim magis ac magis sanguine, bilis etiam inflammatur, vnde ille sequitur dolor, quem affixum esse cordi amantes omnes profitentur, quicunque illos euentus, aut durus, aut facilis sequatur. Hinc etiam adiectæ ad amorem faces, de quibus alio loco disseruimus. D

AMOR.

Apud coniectores sanè, si quis ętate florida vir aut fœmina pectus sibi transfixum imaginatus fuerit, amorem significat. Non æquè id in grandæuo, siquidem huic id somnij triste aliquid, & illætabile nuncium affert.

POENITERE.

IN diuinis verò literis sagittæ sæpissimè ponuntur pro doloribus, qui ex rerum perperàm actarum conscientia cor stimulant, compungunt, exulceràtq;. Ita Psalmo octauo supra XXX, Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi: Attigerunt me, transtulit Symmachus. E

COELVM.

SEdenim philosophi cùm amoris cognomento cœlum intelligant, non ociose commenti sunt & alas & sagittas velocitatis indicia figurare, simulq; faces, vt puta ignem, quo cœlum ipsum maximè spectabile est: ac puerum deniq;, cùm senium auferant à cœlo. Amorem insuper primum omnium genitum autumant, & cœlum initiò creatum à Deo sacræ testantur literæ.

VELOCITAS.

ESto igitur sagitta velocitatis etiã hieroglyphicum, cuius ergò Virgilius iuuenibus cursu pedum certaturis cùm equum primò præmiũ proposuisset, alteri Amazoniam pharetram, plenamq; sagittis pollicetur. Et Armenij sagittam Tigrin vocant, vnde & velocissimum animal Tigris, & fluuius rapidissimus, qui ex Armenia in Mesopotamiam labitur. Ibi enim sagitta Tigris dicitur. Et Psal. septimo, quòd minatur propheta futurũ vt Deus gladium suum expediat, & arcum intendat: interpretes per gladium acerbitatem, per arcum celeritatem mortis indicari tradunt. Ab hac sagittarum velocitate vulgus totius Italiæ hodie cùm quid properandum esse innuit, vocabulum formauit Affrezzare, ex quo sagittam frezam vocant. Sanè Abarin genere Hyperboreũ apud Scythas tantæ velocitatis hominem fuisse tradit Nazianzenus, vt cùm sagittam, vel uti fabulantur, accepisset ab Apolline, emissam eam pari cursus pernicitate consequeretur: quo signo populos circumiens responsa dabat, inde sibi fidem acquirens, quòd conatus ille longè supra humanas vires esse putabatur. Sed non fabulose apud nos dictum, Sicut sagittę in manu potentis, ita filij excussorũ: per quas Eucherius Apostolos hieroglyphicè significari tradit, qui orbem terrę volatu pernicissimo peragrantes, doctrina sua mortalium, qui nõdum Deum norant, corda penetrarunt. Filij verò excussorum, quia de prius excussis telis, hoc est, Prophetis, Apostoli geniti sunt. De iis Psalmographus ait: Misit sagittas suas, & alios aliò delegauit. Plerisq; enim locis sagittæ verba diuina sunt, quæ penetrabili charitate corda nostra cõfigunt. Hic arcus ille erat, quem tetẽderat, paratumq; ad feriendum asseruabat: quamvis hoc nonnulli ad minas referant, quòd arcus inter alia significata, minarum etiam signum sit. Vnde Horatius: F

Nec semper feriet quodcunq; minitabitur arcus.

CON-

A CONTRARIETAS.

VBi tamen sagittæ duę parallelari positu iacentes animaduersæ fuerint, quarum cuspides altera ad alterius pinnas vicissim conuertantur, præsentaneæ contrarietatis signum esse volunt.

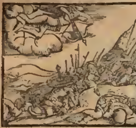
FRACTA BELLI FEROCIA.

QVemadmodum verò arcus intentus belli signum est, ita fractus sublatam belli ferociam ostendit. Et in ostentis eodem accipitur significato: veluti quod in recentiorum historiis legitur, ea nocte qua Rex Attila sanguinis eruptione, quæ profluuio effusissimo de naribus emissa est, suffocatus & extinctus est, supremum numen Martiano Imperatori apud Constantinopolim agenti apparuit in somnis, arcumq́ Regis defuncti relaxatum, vt alij, fractum, ostentare visus est, quod de bellica eius ferocia iam extincta signum fuit. Et in diuinis literis scriptum est, Deum eorum contercre arcum, & arma confringere, qui pietate posthabita spem omnem in ferocitate sua posuere.

PERSÆ.

B AB eo verò armorum genere, quo Persæ plurimùm vtuntur, sagittas numis Darius impressit, siue ita gentem suam significare voluerit, siue potentiam suam latè diffusam indicare. Nam & in Artoxerxe sagittarius miles cusus erat, eaq́ de causa numi illi Sagittarij vocitabãtur, vt Plutarchus Apophthegmatis. Vnde non infacetè dixerit Agesilaus, triginta se millibus Sagittariorum Asia pulsum, cùm ea summa Rex corruptis per Timocratem Atheniensibus effecisset, vt bello aduersus Lacedæmonios concitato is prouincia decederet. Quod quidem dicterium proximè accedit ad Gylippi Noctuas, de quibus loco suo.

PESTILENTIA.

SAgittas autem Apollinis in Græcos immissas, pestilentiam manifestissimè significasse nulli dubium: de quibus latè apud Homerũ. Hæ verò hieroglyphicè solares radios indicãt corrupto cœli tractu contagem illam dispergentes. Et Christiana pietas è diuorum numero Sebastianum sagittis impetitum, dum Christo fidei testimonium præstat, aduersus pestilentiam sibi tu-
C telarem proposuit.

DAMNATIO.

SVnt qui telum in sagittæ cuspidem ita ⟶ figuratũ, damnationis signum esse autumẽt, aut explodendum summouendumve aliquod ineptè dictũ in scriptis, id quod Aristarchi summi Grammatici iudicio inter hieroglyphica receptum est, quòd eo ille signo vsus sit in adulterinis apud Homerum carminibus summouendis.

DE HASTA. SAPIENTIÆ VIS.

QVòd Palladem armatam vbiq́ conspiciamus, indicat, arma parum proficere, nisi quæ per sapientiam administrantur. Nam stulto præcipitiq́ ingenio Imperatores, quot & quantas & sibi & Reipublicæ calamitates attraxerint, vt alia dissimulẽ, clades illę insignes ad Trebiam, ad Thrasimenum, ad Cannas acceptæ, facilè ostenderũt. Porrò autem hasta in manu Palladis, ingenij vim atq́ promptitudinem ostendit. Vnde apud Martianum legas: *Hasta etiam vibrans penetrabile monstrat acumen.*

FAMA. D

AD hæc lancea in quacunq; videatur imagine, præter militiam ipsam famæ etiam celebritatem indicat. Quare Lysippus, vt Plutarchus ait, eam in Alexandri manu posuit, fulmen quod alij fecerant, aspernatus, vtpote qui celebrem eum vna vix ætate existimaret, dummodo quis veritatis studiosus, ea tantũ quę re vera gesta fuissent ab Alexandro collegisset. Quod verò ad extensionem in longinquum facit, telum appellant quicquid à manu iacitur, quòd τηλε̃ & τηλόθι procul apud nos sonat. Quanquam apud Caium Iurisconsultum telum vulgò appellaretur, quod ab arcu tantùm mitteretur.

HOSTIS INFENSISSIMVS.

INfestissimum hostem, qui omnes, quò maximè lædat, vias exploret, nõnulli significare cùm volunt, iaculum terræ appressum cuspide in eius lęua statuũt, dexteram verò ori obiiciunt, eo gestu, vt in eam inspuat, nempe quòd persuasum sit, ictus aggrauari saliua in manum ante conatum ingesta. Id verò ea de causa fit, quia manus ita magis solidescit, & maior in vibrando vis accedit, non autem quòd ea quædam sit fascinatio, vt Magi putant. E

OFFENSIONIS ILLATÆ POENITENTIA.

NAm illud forsan pertineat ad Magiam, quòd à iactu, si quem inferendæ iam iniuriæ pœnituerit, in mediam expuendo manum, qua vibrauerit, leuari percussum à pœna prodiderunt. Alioqui pleraque alia expuere, contra omnes fascinationes & pericula amuletum esse creditur. Vnde apud Theocritum τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον, ter in sinum meum inspui. Meminêre huius rei & Plinius, & autores alij plerique.

SVMMVS HONOR.

SEdenim ne Lysippum adeò malignũ aut inuidum in Regem suum, vt paulò antè dictum, fuisse suspicemur, sciendum hastæ gestamen haudquaquam inter vulgares honores habitum, tantæq; apud veteres venerationis fuisse, vt loco diadematis pro insigni Regio haberetur. Neq; temerè Virgilianus Æneas,

Bina manu lato crispans hastilia ferro, Ingreditur. Et Regis filius Pallas apud eundem, telo rapto volat obuius ipse Æneæ. Neq; quidem ea solùm donari solitos tradunt qui fortiter in bello fecissent, verùm & Iunonẽ Curitin ab ea nuncupauerunt: Curis enim hasta Sabinis erat, quod iam apud omnes peruulgatum est. F

STRENVVS.

EOrum qui fortiter fecissent insignia, more quodam hieroglyphico apud veteres fuisse reperio hastas puras, quibus milites ab Imperatoribus donari soliti: eaq; de causa Sicinium Dentatum, Plinio referente, hastis puris duodeviginti donatum. Hastas verò puras, Donatus & Seruius interpretantur, sine ferro, eo præsertim Maroniano versu:

Ille, vides, pura iuuenis qui nititur hasta:

qui quidem futurus erat Rex, multorumq; Regum parens.

BELLVM.

APud Carthaginenses, genus intractabile bello, belli hasta erat indicium. Hinc cùm bellum velle se cum Romanis professuri essent, Romam ad eos hastam suæ voluntatis signum miserunt. Sedenim apud Macrones, dare accipereq; lanceam, sanciti fœderis signum fuit: cuius rei meminit Xenophon De reditu Græcorum IIII.

SVMMA IMPERII.

A EA verò de cauſa viros fortes haſta donari putat Feſtus Pompeius, quòd haſta ſumma armorum & Imperij eſſet, captiuosq; ſub ea vendi morem fuiſſe: proindeq; rei fortiter geſtæ ſignum erat. Et ſub iugum mittere, qui ſuperati eſſent, quiq; per vim ſub Imperium deueniſſent, apud hiſtoricos frequentiſsimũ. Conſtabat verò iugum ex haſtis tribus, duab. quidem fixis, et alia in tranſverſum ad eas alligata: ſub his enim diſcinctos tranſire cogebant, inquit Feſtus, vbi diſcinctos intelligendum, armis ſpoliatos. Hinc etiam mos apud Romanos fuit, vt nuptarũ capita cœlibari haſta comerentur, propterea quòd quæ nuberet, imperio viri ſubiiceretur. Cœlibarem autem haſtam vocabant, quæ in corpore gladiatoris abiecti occiſiq; ſtetiſſet.

CONIVNCTIO MARITALIS.

B Aiunt verò nonnulli coniunctionem maritalem hieroglyphicum id ſignificaſſe, vt quemadmodum haſta ipſa in corpore gladiatoris hæſiſſet, coniunctaq; fuiſſet, ita debere ſponſam viro coniungi, vt, quod noſtræ monent diuinæ literæ, duo ſint in carne vna. Alij boni tantùm ominis cauſa factum autumant, vt vota hinc oſtenderentur, fore vt viros fortes geniture eſſent.

DII.

PRæterea, vt Iuſtinus ex Trogo memorat, ab origine rerum pro dis immortalibus veteres haſtas coluêre, ob cuius religionis memoriam haſtæ adhuc, ait ille, Deorum ſimulachris adderentur. Quinetiam ſimplex baculus ſurrectus apud Ægyptios diuinitatis hieroglyphicum fuit. Atq; hoc illud eſt quod Pędianus ait in Diuinationum commentario, nõ placere ſibi eorum opinionem, qui delubra exiſtimant ligna delibrata, id eſt, decoriata, pro ſimulachris deorum more veterum poſita. Id fieri ſolitum à veteribus Cyrillus inquit, quòd natura diuina nullo modo neque deiici, neq; labeſactari poteſt, ſed inconcuſſa firmaq; ſuo ſe robore communiat, ſuſtineretq; omnia, & omnium fundamentũ eſſe perhibetur. Sed vt ea etiam quæ ad ineptias vſq; facta ſunt in hoc genere commemoremus, Alexander Phereus haſtam, qua Polyphronẽ auunculum interemerat,
C conſecrauit, additis etiam corollis, eiq; tanquam Deo rem diuinã fecit. Tantum verò haſtę à veteribus tributum eſt, vt ſceptrum illud Agamemnonis, multorum Regum ſucceſsione apud Homerum celebre, Chæronei Bœotiæ populi diuinos illi honores meditati, quò cultus eius fieret auguſtior, haſtã appellitarent. Colebant verò illud vti numen, ſingulis diebus hoſtiis à ſacrorum antiſtite immolatis. Cui etiã (tanta fuit hominum veſania) menſa variis inſtructa carnibus parabatur, omniformiumq; placentarum libis referta ſemper adſtabat. Iam & Cenea illum, quem ex fœmina in virum à Neptuno commutatum Græci fabulantur, primum omnium aiunt comites ſuos iuſsiſſe per haſtam ſuam iurare. Vnde mox proverbium, Haſta Cenei: de quo apud interpretem Apollonij, & alios, Argonauticis, plura reperias.

DII PENATES.

ET Penates, qui apud Romanos tanta religione colebantur, armatos, haſtatos quippe fuiſſe, memoriæ proditũ eſt. Dionyſius enim duos ait adoleſcentes fuiſſe militari habitu, & vetuſto opere, qui ſederẽt, & peila in manibus tene-

rent, cuius rei testimonium titulus subesset, DII PENATES. Eos Nigidius putat esse Apollinem & Neptunũ, quòd in Apolline calor & ariditudo, in Neptuno humor & frigus intelligatur, quæ nostræ cõpositionis principia perhibẽtur. Et quoniã Penatibus Magnorũ Deorũ cognomentum attributũ est, vnde Maronianum illud: D

Cum sociis natóque Penatibus & Magnis diis,

eruditiores particulam, &, ad expositionem positam volunt. Alij eos Iouem & Iunonem esse voluerunt. horum enim præcipuum esse munus, iuuare mortales, atque inde vtrique nomen. Alij Castorem & Pollucem Deos magnos vocari persuasum habuêre. Sed quoniam in nullo Deorum magis, quàm in dis Penatibus & poëtæ & historici occupantur, tum ipsa vetus Romanorum religio tam multa, tam sæpe de his in medium protulit, haudquaquam ab instituto negotio alienum fecero, si super his aliquid ex remotiore vetustate repetiero. Pallantis filiam legimus, cùm Dardano in Arcadia nuberet, dotis nomine munera Palladis attulisse, scutum quippe breue cœlo lapsum, quod Palladium appellarunt, cumque huiusmodi scuto Magnorum Deorum simulachra. Orta autem seditione in Peloponneso, Dardanum inde cũ vxore & magna Arcadum manu vertisse solum, atque in Samothraciam nauigasse, vbi dotalibus muneribus templum erexit, quibus occultas instituit cæremonias, vt sacra ea separaret à vulgi cognitione. Simulachra itaque in subterraneo specu condidit, quæ mox cùm inde in Asiam transmigraret, secum abvexit, & in Dardania à se nũcupata collocauit. Ilus cùm Ilion ædificasset, eò Deos ipsos transtulit. Æneas ex incendio Troiano ablatos in Italiam vexit, eosque Lauinij posuit. Ascanius in suam Albam traduxit, pulcherrimo illis templo ædificato. Verùm aiunt sequenti nocte Penates, nullo ferente, Lauinium rediisse, ostia clausa inuenta, parietes integros, & tectum nulla in parte violatum: quo miraculo motum Ascanium, aiunt sexcentos curatores Lauinium misisse, qui sacra custodirent, præfectumque his antistitem Egestum nomine. Iidem demùm Romã translati cùm vrbem approbassent, nequaquam abierunt. Cumque eos Romani in vrbis imperiique sui custodes admisissent, ne per vim aut dolum auferri possent, eos in subterraneo, vt Dardanus fecerat, specu, templo ibi dedicato, posuerunt. In quo quidem templo id præcipuè religionis obseruabatur, vt spuere nefas esset. Ad hoc specu, & pristinum Dardani institutum, Virgilius allusit, cùm scripsit: E F

Aeternúmque adytis effert penetralibus ignem.

Nam sacra Penatibus sine Vesta nunquam fieri solita, sed vnà cum Vesta semper illi colebantur. Quid verò Vesta foret, declarat Naso:

Nec tu aliud Vestam, quàm viuam intellige flammam.

Et Sinon apud Virgilium, vbi se Penatum offensam vereri simulat, si patriæ secreta hostibus prodat, cuius cura Penatibus credita:

Vos æterni ignes, & non violabile vestrum Testor numen, ait.

Sed quoniam de Vestali igne, & dis Penatibus, alibi etiam disseruimus, hæc pro loco commemorasse sufficiat.

A DII TVTELARES.

ID verò tutelares eos esse ostendebat, quòd sederent, quòd peila gestarent, quòd adolescentes essent. Nam sessio hieroglyphicè firmitatis & constitutæ rei consiliũve signum habetur. Peila propulsationem malorum, incommodorumq; significant. Adolescentia incrementum, quod Imperio esset in dies accessurum. Quod verò genus teli peilum sit, à Vegetio ita describitur: Missilia pedestris exercitus peila vocabant, ferro subtili præfixa trigono nouem vnciarũ, siue pedali, quæ scutis infixa nõ possent abscindi, & loricã facilè perrumperent.

DE FRAMEA.

FRameæ vocabulum, & id genus teli, Germanicum est, de quo Cornelius Tacitus in Germanorũ moribus in hunc modum scribit: Hastas, vel ipsorum vocabulo frameas, gerunt, angusto & breui ferro, sed ita acri, & ad vsum habili, vt eodem telo prout ratio poscit, vel cominus vel eminus pugnent. Ita eques scuto frameaq; contentus est.

B MORS.

IN diuinis literis Framea, vt & alia telorum genera, mortis hieroglyphicũ habetur. Ita Theologi eo Psalmi loco: Erue à framea Deus animam meam.

DE SCVTIS.

LOcus exigit vt hastis scuta etiam adiiciantur, quorũ varia sunt hieroglyphica, quia variæ sunt eorum species, varij etiam vsus, neq; facile est omnium rationes exquirere in tam varia tamq; frequenti armorum penè omnium mutatione, quæ vnaquaq; ætate facta est: eas tamen nos formas amplectemur, quas in numis, aut veterum monumentis figuratas obseruauimus.

STRENVVS II.

PAri honore cum hasta scutum fuit, quo inter præmia reliqua militaria donari soliti sunt qui strenuè fecissent, cuius rei exempla passim apud historicos. Et apud Virgilium Æneas clypeum efferri iussit, quo iuuenem egregium C Nisum præstanti munere donaret. Præcipuum verò honorificum apud Argiuos fuit scutum Enhippi, puero, qui tale aliquid meruisset, gestandum tradere, eoq; inserto pompam ducere. Argiui porrò primi omnium scutis ligneis vsi, eo prælio quod inter Prœtum & Acresium fratrem gestum est, pro tyrannide occupanda. Sed enim de honoribus inferius.

SALVS.

CVm Palladium superius cœlo lapsum, scutũ fuisse diceremus, significatum eius ad Imperij tutelam spectare interpretati sumus. At identidẽ obseruatũ est peltæ quoq; significatũ salutis esse, quod ab interpretatione Numæ desumptum est: is enim delapsam cœlo peltã salutẽ Vrbi immissam interpretatus est, cùm octauo eius anno pestilẽtia per vniuersam Italiã debacchata, Romã quoq; vrbem inuasisset. Vtrum verò grauis alioquin autor peltam propriè necne dixerit, quod scutum Numæ tempore cœlo delapsum fertur, & lapsa ancilia cœlo Maro dixerit, alij viderint. Legi tamẽ de Saliorum ornatu, consuesse illos capite gestare pileum instar coni, non obrotundum, vt vulgò: thoraca ahencum in-

ducere, dextera manu ancile, læua peltam ahencam circumtulisse: quamvis, vti D
dictum, & læua ancile gerebat, legamus.

PELTÆ FORMA.

QVoniam verò pelta Maroni lunata dicitur, operæprecium me facturũ crediderim, si figuram eius ex antiquis monumentis descripsero. Nam ea Romæ multis locis aspicitur, nusquam tamen speciosius quàm in marmoreo quodam conditorio, quod nũc in hortis Pontificio Palatio subiectis pro aquæ temporariæ alueo ab Leoniana porticu spectatur. Ibi pugna quędam Amazonum incisa mira quadem arte, siue ea Troiana sit, siue, quod potius reor, quæ ab id genus erraticis in Scythia commissa est. Ita viri mulieribus parcere, inuitiq; obuias sauciare videntur, cuperecq; eas potius captiuas facere, quàm lædere. Omnes illæ peltis armatæ sunt, quarum species in hunc modum describi potest, vt scilicet circulus descriptus linea diametrali dissecetur, pars altera quantum cubiti manusq; ministerio inseruiat, relinquatur, altera duobus à lateribus excauetur, E
ita vt in eorum medio spatium sit insertando brachio, cuius hoc sit propugnaculum. Extrema ad scuti marginem lunentur in cornua. Orbes illi duo hinc inde exempti, insertandæ si opus sit hastæ alter commodus, alter ad inspectandum inseruiat.

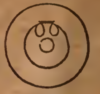
PRIMA ARMENICA.

VAriabat verò peltarum forma qua parte manus erat inferenda: vt in prima Armenica, incisura erat rectangularis.

SECVNDA ARMENICA.

QVæ in secũda, orbicularis fieri consuerat. Tum etiam coloribus, cùm pelta primæ cæruleo colore est, in alba parma: secundæ verò purpurea, in parma ipsa cærulea: in vtraq; verò pelta aureus vmbilicus.

MENAPII. F

MEnapiorum autẽ pelta rubra erat in alba parma. Sed infra in eo albo sub pelta canis lutei coloris, pedibus ad cursum quantum fieri posset, exporrectis, vtero ad peltam verso, dorso parmæ superficiem spectante.

VESONTES.

VEsontes, qui sub illustri viro Magistro peditum militabant, parmam habebant peltis quatuor cæruleis insignem, quadrangulari situ intra parmæ marginem & centrum dispositis: centrum autem in partis quatuor decussatum, quarum duę albæ, cæruleæ duæ. Circa centrum coloris rubri circulus, & in parmæ ambitu alter itidem ruber conspicitur.

ANCILIA.

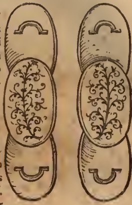
EIusdem omnino significati Ancile est, cuius figura, vt ex veterum numis habe-

A habetur, oualis eſt, ductu quidem oblongiore, quod, ne cui dubium relinquamus, ex Antonini Pij numo didicimus, ab cuius altera facie ſcuta tria vna ſerie diſpoſita, ea qua diximus figura conſpiciuntur, quibus inſcriptio ſubiecta eſt, ANCILIA.

In altero Antonini eiuſdem numo ſcuta ſex habentur anciliorum ſpecie, vt paria duo, vno ſuper alterum ſublato, partem interiorem oſtentent, qua ſcilicet brachium inſertatur: mox ſingula vtriq; pari appenſa, quæ vmbonem ſpectandum obijciant, in eum quem vides modum. Literæ nonnullæ in eo quem attrectaui numo detritæ ſunt, vna excepta locutione, SVPERATO. vbi etiã duo prima elementa ita curta ſunt, vt vix diſcerni ab oculatiſsimo quo

B que poſsint.

SAPIENTIA.

EA plurimùm forma ſcuta ſunt, quę Palladi dedicantur: quamvis non negarim orbiculari etiam ſpecie nonnunquam facta, cuiuſmodi eſt Argolicus clypeus, quem Maro cum Phœbea cõfert lampade. Hieroglyphicum verò id eſſe plerique volunt, vt orbem indicare videatur, qui ſub clypei ſpecie regatur à ſapientia. Quare Martianus Capella, qualiſqualis autor eſt, ita de Pallade:

Hinc tibi dat clypeum ſapientia, quod regat orbem.

PAVITATIO.

DE Meduſa verò, quæ ſit in vmbone medio figurata, idem ſentit, quod in Serpentis cõmentario diximus, vbi de Domitiano loqueremur, qui Meduſæ ſignum geſtare ſolitus eſt ad ſtuporem, quem affectabat de ſe intermortales concitari. Martiani verſus de Meduſa:

C *Quod pauidum ſtupitet ſapiens ſollertia vulgus.*

DEFENSIO.

ITa verò ſcutum pro defenſione ponitur, vt milites eos ignominioſe notari paſsim videas, qui plus ſalutis & ſpei in ſcuto ꝙ in gladio poſuiſſent, Scipionis præcipuè dicterio notum, cùm militi, qui clypeum elegantius ornauerat, dixit: Non miror quòd clypeum tanta ornaris cura, in quo plus præſidij ſtatuas, quàm in gladio. Scuto verò nos coronatos ait Pſalmographus, pro tuto circũſeptos munimine: munitiones enim plurimũ in orbem circunduci conſuerunt.

DEDITIO.

ESt & deditionis ſignum clypeus, ſi caput ei ſummittatur, quod apud Appianum legas, vbi Afranij & Petreij turmæ quædã à Cæſare circumuentæ, capita clypeis ſubiecêre deditionis indicio. Alibi ſcuta ſupra caput ſublata, & huiuſmodi iunctis vmbonibus progreſſus, oppugnationẽ oſtendit, qualia Romę paſsim in columnis & triumphalibus arcubus, aris, clypeisq; conſpiciuntur.

INITIVM PVGNÆ.

SCuta verò haſtis illiſa pugnæ initiũ ſignificabant: ſiquidem moris erat cum primùm hoſtes collatis ſignis in propinquũ ita proceſsiſſent, vt iamiam pu

gna esset ineunda, ad concitandos militum animos, vno eodemque tempore sub D
datum signum scuta percutere hastis, strepitu quammaximo possent excitato:
quem morem apud Marcellinum inuenias. Eundem morem hunc à Græcis ob-
seruatum tradit Xenophon, sed ad equos incitandos fieri solitum. Apud Philo-
stratum etiam, vbi de expiationibus ad Achillis tumulum agitur, legere est, mi-
lites qui ad tumulum succederent, post hymnum, quem cecinissent, scuta hastis
solitos incutere, quemadmodum in bello fieri soleret, cuius hæc sunt verba: πε-
ριελθόντι δὲ τῷ σήματι κατὰ τὸν ὕμνον, ἀσπὶς μὲν ὥσπερ ἐν πολέμῳ προσδουπεῖν.

PLAVSVS.

QVòd verò milites initio pugnæ facere consuerunt, togati, fabula vel con-
cione, quam spectatum vel auditum venissent, absoluta, scabellorum cre-
pitu faciebant, eo scilicet plausu actoribus gratulati. Hinc apud M. Tullium ora-
tione pro Cælio legas: Deinde scabella concrepant, aulæum tollitur. Dictumque
illud de Caligula apud Suetonium: Et quondam tres consulares secunda vigi-
lia in palatium accitos, multaque & extrema metuentes super pulpitum collocauit:
deinde repentè magno tibiarum & scabellorum crepitu, cum palla tunicaque ta- E
lari prosiliit, & decantato cantico abiit.

HONORES.

CLypeis, vnde nomen, incidi describi've facta pulchra moris fuit: vnde qui
nihil adhuc strenuè in bello gessissent, alba vtebantur parma, de quo Vir-
gilius: Parmaque inglorius alba. Donabantur ab Imperatoribus honori militi-
bus, atque etiam diis: quare sæpius apud Liuium legas, argentea clypea tem-
plis illata, ac diis dicata. Hinc nonnulli vocabulum à sculptura factum voluère,
re, quòd in his omnino imagines haberentur, in qua quidem sententia Plinius
est: scutis enim, ait ille, qualibus apud Troiam pugnatum est, continebantur
imagines, vnde & nomen habuerunt clypeorum, non, vt peruersa Grammati-
corum subtilitas voluit, à cluendo deduci. Sed quoniam in Grammaticos inci-
dimus, inter clipeum per I, & clupeum per V, differentiam ponit Cornelius Fron
to, clupeumque per V, quæ omnino Y psilon Græca est, imaginis esse dicit, per I
verò armorum. Apud Virgilium tamen, Mutemus clypeos legas, vbi de armis
dubio procul intelligendum. Sed & in iis imagines fuisse, Seruius attestatur, qui F
Græcorum in clypeis Neptunum, in Troianorum Mineruam pictam fuisse di-
cit. Sed nihil sit horum, quomodo se pro Troianis venditassent, nisi Troiano-
rum insignia in clypeis apparuissent? Sed enim alii sunt, qui genus, non scriptio-
nem, differentiam facere putarint: ait enim Labienus, clypeum neutro genere
imaginem significare, virili verò inter arma poni. A' quo diuersus est Pompo-
nius dubii sermonis libro secundo, vbi Clypeus & Clypeum indistincto gene-
re dici ait, sed litera differre, vt pugnatorium per I, clipeum dicamus, imaginem
verò per V, clupeum: vt etiam ex Cornelio dicebamus. Eam verò differentiam
improbat Charisius, qui clipeus per I, & clupeus per V, non alia ratione dici as-
sueuerat, quàm Maxumus & Maximus, Optimus & Optumus, propter commu
nionem I & V literarum. Sanè clypeum vtroque genere pro scuto Virgilium po-
suisse, agnoscit Nonius Marcellus, non malus autor: Ardentes quippe clypeos.
& ita alibi, & nono: Clypeum superintonat ingens. Clypeum ingens recto
casu indubitatò legit Nonius, cui Seruius assentitur, dum per hoc expressum
ait illud Homericum, ἀρχεῖοι δὲ τεῦχ' ἐπ' αὐτῷ. quod etiam alibi Virgil. expres-
sit, Sonitum super arma dedere. Sed vt has Grammaticorum altercationes
omit-

A omittamus, quamvis hæc tibi doctissime Nicolae, nunquã displicuere, de significato rei potius agamus. Dedicabatur sanè Clypeus ijs, qui graue aliquod periculum à Rep. propulsassent, sustulissentq́ penitùs, pugnationis defensionisq́ memoriam: isq́ rem gestam imaginibus explicabat. Deniq́ hoc non tantum de militaris clypei forma intelligendum est, quantum de quacunq́ dedicatione in alicuius præclari viri memoriam posita, & vel sculpta vel inscripta ad posterorũ memoriam: cuiusmodi marmoreæ æneæq́ tabulæ & Romæ & alibi adhuc superant, quæ omnia clypei cognomentum vsurparunt. Trahit verò me gestæ rei tam præclaræ magnitudo, vt τὸ παρέργον, sed forsitan non importunè dicam, qualia nam essent, quæ clypeos huiusmodi mererentur. In longa sanè tempora spectatus est clypeus aureus in Romana Curia collocatus, qui senatus totius iudicio in D. Claudij honorẽ affixus erat, quòd ille vt primùm Imperator salutatus est, tricena X X millia Barbarorũ, qui aduersus Imperium Romanũ arma sumpserant, nauiumq́, si Pollioni credimus, duo millia felicissimo successu deleuit, adeoq́ attriuit, vt paucos ad solum patriũ redire permiserit. Extat adhuc exem-
B plum eius epistolæ, quæ ita scribitur: Claudius Broccho: Deleuimus trecenta X X millia, duo millia nauium mersimus, & quæ sequuntur. Adducit hoc in memoriam quod duodecimo de bello Macedonico apud Liuium legitur: clypea ærata ab ÆDD. CVR. P. Claudio, & P. Sulpitio Galba posita. In codicib. vetustis manu scriptis clypea aurata legi. Quod verò ad arma pertinet, Pœni quoq́ clypeos ex auro factitauere, sculptis imaginibus, & secum in castris tulere.

LACONES.

ET literæ nõnunquam singulæ, hieroglyphicorum munus expleuere. Apud Romanos id frequentissimum, in omnibus ferè familijs appellandis. Sed enim de his dicere, tam longum quàm superfluum esset. Id vnum, quod ad arma pertinet, dicam, Λ literam in Lacedæmoniorum scutis notatam, populum eum significasse.

MESSENII.

AT in Messeniorum clypeis, qui & ipsi clarissimi olim extitére, τὸ M descriptum erat, sui & ipsum populi significatione.

C

MOROSITAS.

QVod ideo non sum referre grauatus, quia arrepta hinc occasio est in argutum Dionysij dictum illabendi. Erat in antiquorum sortibus M litera morositatis & stoliditatis signum, vnde prouerbiũ, ἔλαχες τὸ M, obuenit tibi M: obiectumq́ aliquando Dionysio cauilli vice, cui sors obuenerat M, μωρολογεῖς Διόνυσε. cui tamen & vafrè, & vero de se præsagio respondit ille, μοναρχήσω μὲν. Quanquã ex eo quòd res optimè successit Dionysio, prouerbium illud, Sortitus es M, de callidis, & longè maiora quàm in hominum spe aut opinione fuerint attentantibus, dici mox cœptum.

DE Σ ET K.

ADdemus illud, Σ signum in equos impressum apud Græcos curiosiores, indicasse eius generis equos, qui Samphoræ vocabantur. Imò quia Σ illis inustum fuerat, eo sunt nomine nuncupati, vocabulo ipso notæ huiusmodi signum præ se ferente: vti Koppatiæ, quibus K generis erat signum. Fuerunt enim, ait Eustathius, qui κόππα literam κόππα nominarent, vti nunc Theutones pleriq́ omnes Papa scribũt, & Popa enunciant. Ita Dorienses Σίγμα, Σὰν dicebãt, vt apud Athenæum. Samphora igitur à ferendo Σίγμα.

NEFASTVS. D

ET ne singulas literarum notas alieno loco cõmemorem, subsequentis in ordine literæ N significatum in Pontificum libris tantùm liceat addidisse: per eam siquidem nefasti dies notabantur. Notum illud, N. L. pro non liquere, positum in iudicijs. Et N. D. neci datum interpretari, quod mihi non satis constat. Verùm illud non importunè addiderim, neci datum intelligi, sine vulnere mortuum, vtputa veneno, aut fame: sed hæc tamen autores confudêre.

SALII.

DE Salijs, quorum insigne esset thorax aheneus, & ancile in dextera manu, in læua verò pelta, cùm historia sit scholis omnibus notissima, superuacaneum iudicaui plura repetere.

DE GLADIO.

POst arcum & sagittas, iacula, pilaque & scuta demùm, Gladius locum habeat, cuius plurimus ex omnibus armis vsus. E

CRVDELITAS.

ID verò præcipuum eius erat hieroglyphicum, vt pro crudelitate poneretur, cuiusmodi nuncupatione Ægyptij Ochum appellare soliti sunt, qui quidem Persarũ Rex omniũ crudelissimus, ac maximè formidabilis, cæde omnia fœdauit, quacunque per Ægyptum progrederetur: quodque apud eos inexpiabile facinus habebatur, Apin ipsum iugulauit, & amicis epulandum apposuit: atque ita vniuersam Ægyptũ vnius animalis cæde luctuosam fecit: tanto is odio gentem eam prosecutus est.

SCELVS.

PRæsectum gladio sinciput, scelestum indicabat facinus: ita enim ἀνοσιώτατα interpretabimur ex Hori Niliaci dictatis.

OCHVS PERSARVM REX.

QVare apud Ægyptios machæræ nomen imago've, in Regum nomenclatura pro nomine Ochi hieroglyphicè exponebatur, atque ita recensebatur, ab instrumento eo tam letali sumpta similitudine. In Asino sanè dictũ, quonam argumento Persarum Magi crudelitatem in eo ab initi Regni principio præsagiuerint: quia scilicet Artaxerxe patre defuncto, in ingressu regni lautiori, vt fit, mensa ex pluribus eduliorum cõdimentis apposita, Ochum animaduerterunt manus primùm ad cultrum iniecisse, mox ad panem, & carnes, quas auidè & immoderatè comedit. F

VERBA.

DIogenes verba gladio comparauit, cùm adolescẽtem formosum admodũ turpia quædam fabulantem audiuisset: Non te, inquit, pudet ex eburnea vagina plumbeum gladium exerere? Iuuenis verò passim de maledicis, verbis proscindere: & eloquentiam ipsam esse gladium: & gladium in ore aliquem gestare, qui, vt ait Horatius, sit

Quælibet in quemvis opprobria fingere sæuus.

Et sacræ nostrorũ literæ linguam gladio sæpe comparant, vt Psal. LVIII, Lingua eorum gladius acutus. & subsequenti: Exacuerunt vt gladios linguas suas. vbi quidem de calumnijs & insidijs sermo est, quę ab hostibus parabantur. Ali

ter

A ter apud Paulum, cum ait, viuum esse Dei sermonem, & efficacem, & omni gladio ancipiti acutiorem, penetrabilioremque.

PERICVLOSVS.

QVòd verò declinandum subterfugio acutũ gladium Pythagoras monuerit, dicens, ὀξέαν μάχαιραν ἀποστρέφειν, plerique symbolicum sensum secuti, à periculosis negocijs abstinendum interpretantur.

IVSTICIA.

IVniorum autem inuentum est, iusticiæ seueritatem atque rigorem, per exertũ ensem manu virginea prætentum significare: cui ad æquitatis indicium, trutinam etiam addidêre. Sedenim apud veteres aliter traditum inueni, qui iusticiam cum libratis omnino lancibus in læua figurabant, sed in dextera non ensem, sed fasces cum adalligata securi statuebant, merita æquaque ex huiusmodi hieroglyphico præmia merenti-
B bus impendi atque distribui, hinc scelerum conuictis castigationem impendêre significantes. Sedenim species hæc duas secum mulieres captiuas trahit, vnam quæ fractum ensem manu prætendit, alteram quæ conto innititur, duo ex hoc figmento vitia domita indicantes, vt ex vtriusque medio virtutem ipsam adstruerent, per fractum scilicet ensem seueritatem nimiam retusam cohibitámve intelligentes: per contum, lentitudinẽ ad ferulam reuocatam, qua iudicia plus æquo producebantur. Inde enim contatio, quæ retardationem significat. Lenti verò sunt, qui nullo atroci quantumlibet scelere concitantur, neque publicis neque priuatis iniurijs commouentur. Sunt tamen & alia iusticiæ hieroglyphica, quæ locis suis, prout res exigit, exponuntur. Apostolus tamen ait, iudicem esse Dei ministrum, ideoque non sine causa portare gladium, vindex enim in iram ei qui malè operatur. Et quoniam satis constat gladium seueritatis animaduersionisque indicium esse, prætereundum non est quòd in diuinis literis sæpe mentio fit ancipitis gladij, cuius hieroglyphicum est, quòd in iu-
C dicio corpus atque animam punire simul potest: vel, quòd & supplicio præsentis pœnæ, & futuræ metu puniat. Ita accipi ancipites gladios in sanctorum manibus. Nam vt & Eucherius ait, qui mundi peripsemata, quisquiliæ creduntur, de nationibus ac Regibus iudicabunt.

IRRITATIO.

IGnem verò gladio dissecare, quid sibi velit apud Pythagoram, non facilè fuerit augurari, cùm in eiusmodi symboli enarratione diuersi abeant præclari admodum viri. Nam D. Hieronymus, atque etiam Cyrillus, impudentem, ac ira percitum animum, asperitate verborum (is enim gladius est) non esse lacessendum exponunt. Diogenes, potentiorum iracundiam non incitandam interpretatur: cui sentẽtiæ subscribit etiam Plutarchus. Et Flaccus Horatius cùm in Sermonibus dixit, atque ignẽ gladio scrutare, nihil aliud prorsus sibi voluit, nisi admonere nos, ne magnorum hominum indignationem aduersus nos prouocaremus, lacesseremus've.

NVLLIVS FRVGIS OPVS.

REm quæ neque vsui, neque efficaciæ respondere posit, non solicitandam attendendam've, Lucianus, Basilius, & Plato, hinc significari arbitrati sunt: quo-

rum si qua est autoritas, aptè admodum, qui studium in nullius frugis opere in- D
sumptum significari voluerit, hominem pinget flammam gladio dissecantem. Cui simile dicteriũ illud, Aquam in mortario tundere: neq; nõ Laterem lauare.

CÆSAR.

QVòd verò fabulantur Cęsarem per cultrum significari, iuniorum inuentũ est, non infelix tamen. Nam cultrum pro dissoluendi, incidendi've significato poni apud Iamblichum reperias, in ijs quæ scripsit ad Porphyrium.

PONTIFEX.

IAm & inter insignia Pontificum Flaminum've, cultri species aspicitur oblonga, manubrio, quod ex ebore fieri solebat, & ex auro vel ex argento, rotundo, solido, ad capulum iuncto, fixo clauis æreis, ære Cyprio, vt apud Pompeium legitur, cui à secando secespita nomen fuit.

SPIRITVS SIBI REDDITVS.

QVin etiam Pontificis nostri IESV CHRISTI gladius celebratur, qui vt celebri pentametro fertur,

Non venit pacem mittere, sed gladium. E

quod apud Marcum præcipuè legitur. Apud Esaiam verò Dominus intentato gladio nos visitare fertur. Per hunc Adamantius dissectionem Spiritus à carne videtur intelligere. Carnis enim sunt, fornicatio, immunditia, adulteria, veneficia, idolorũ seruitus, & quæcunq; dictu factu've fœda perhibentur, quæ omnia Dominiq; Deiq; nostri secespita abscidit abstulitq;. Antea enim quàm ille nos inuiseret cœlo delapsus, non erat ensis hic inter mortales, neq; caro quicquam aduersus spiritum concupiscebat, neq; Spiritus aduersus carnem. Aduentu verò eius edocti sumus, quæ carnis essent propria, quæq; spiritus: doctrinaq; eius quasi gladius vibratus carnem à spiritu dissecuit, disseparauitq;, vt inde viueremus in spiritu, neq; rerum nostrarum summam in carne, sed in spiritu statueremus, non corruptionem à carne, sed beatorũ vitam à spiritu in lucro reposituri.

MORS.

APud Scythas, qui multa Ægyptiorum more confinxerunt, à quibus, vt veteres quidam autores tradunt, etiam instituti sunt, gladius mortis erat symbolum: fuitq; maximum omnium illis iuramentũ, ventum & acinacem attestari: F
(acinaces enim vt Medorum, ita eorum gladius est) per hunc quidem interitũ, aut salutem: in eo enim salutis suæ præsidia statuebant: per ventum autem animam, hoc est, vitam interpretantes, quòd scilicet tandiu viuamus, quoad vitales auras carpere permissum est. Pari modo in ostentis mali hominis & cædem minitantis habitus: vt Heluidio Pertinaci accidit, qui ante triduum quàm occideretur, in piscina sibi visus est videre hominem, à quo gladio infestaretur. Eodem significato formidabilis minabundusq; Galba, cognita Neronis nece, susceptaq; Cæsaris appellatione, iter ingressus est paludatus, pugione ante pectus à ceruicibus dependente, vsu togæ non prius recuperato, quàm omnes qui res nouas moliebantur oppresisset. Quid verò libelli duo, qui reperti sunt in secretis C. Caligulæ post eius necem, in quibus notæ nominaq; continebantur morti destinatorum? præscripti enim erant diuerso titulo, alteriq; Gladius, alteri Pugio nomen erat: per hunc eos qui clàm opprimendi essent, intelligebat; per gladium, quos palàm cædere destinasset. Moliebatur enim Princeps carnificinæ deditus, electissimum quenq; vtriusque ordinis interimere, mox Antium, inde Alexandream commigrare.

IM-

A IMPERIVM.

IAm & potestatem & imperium ex gladio significari, à nostræ pietatis fundatoribus accepimus. Nam quod responsum à pio discipulo est, Ecce duo gladij, sacræ Legis interpretes humanarum diuinarumq; rerum potestatem sub Christianæ Reipublicę principem peruenturam præmonstratum aiunt. Apud Chaldęos idem indicatum, cùm Darius vaginam acinacis, quam gestabat, Persico ornatu conspicuam haberet, longè antè quàm Alexander è Græcia moueret in Asiam, eam ornatu Græcanico cõmuniri iussit: quo facto Chaldęi responderunt, Imperium, quod Darius obtinebat, in eorum ius venturum, quorum arma imitatus esset.

DE SECVRI.

ESt & Securi à secando nomen: quare Demosthenes Phocionem orationum suarum securim appellabat: breui enim ille, sed acuta oratione, Demostheni plurimum aduersabatur. Et Hieremias, sermones Domi-
B ni sicut securim ait, quæ vel petras incidat.

LYDIÆ REX.

EA non Romanos tantùm Consules insignes faciebat, verùm & Lydiæ Reges, quorum gestamen erat. Inde Iouis Labradei simulachrum, quòd securis labrys Lydorum vocabulo dicebatur.

ROM. COSS.

ROmanarum verò securum significata cùm scholis sint omnibus admodum vulgata, plurimiq; vnà cum Plutarcho rem interpretati sint, eas ad scelus, quod emendationem non reciperet, excidendum comparatas, vlterius ego de his quicquam in medium afferre supersedebo.

ANIMADVERSIO.

NEq; enim apud Romanos tantùm, sed etiam apud aliquot Græcorum gentes securis seuerissimæ fuit animaduersionis hieroglyphicum, vt in Tenedio numo, de quo Pollux, cernere est. Tenediorum enim Rex cùm legem eam
C tulisset, vt in adulterio deprehensi mas & fœmina eodẽ supplicio securi subijcerentur, neq; filio pepercisset suo, rem eo monumento iussit insigniri, quo Tenedius numus signatus est: de quo Aristoteles in Tenediorum Rep. vna quippe parte securis est cusa, altera capita duo.

DVRATVRA MEMORIA.

IN antiquorum memorijs plerisq; securim & asciam, sed hanc frequentius, videas adsculptã, addito etiam elogio, Sub asciam dedi vetuit, quotiens defunctus non obliterandam de sepulchro memoriã cauet, auersaq; ideo scalpitur ferri acies. Sed in diuinis literis per asciam simpliciter prauorum hominum in insectandis abolendisq; proborum operibus studium & conatum intelligimus, vt Psalmo: In securi & ascia deiecerunt eam.

DE FALCE.

FAlx præcipuè in Saturni manu, temporis, quod vniuscuiusq; rei maturitatem attulerit, hieroglyphicum est, quod & nomen ipsum δρέπανον præ se fert. Nam apud Græcos δρέπειν vindemiare est, atque metere. Tempus autem edax rerum, omnia demetit.

AGRICVLTVRA. D

VT verò Cyprianus sentit, rei rusticæ, quam Saturnus docuisse fertur, signũ fuit. Nam finis eius industriæ est, metere, fructusq; colligere.

CASTIGATIO.

QVam verò falcem in custodis hortorum manu veteres posuerũt, ad fures arcendos, auesq; ne fructus læderẽt deterrendas, antiquum inuentum est, castigationis quippe hieroglyphicum. Apud Zachariam Prophetam siquidem legas cap. IIII, Falcem quam videre visus est, longitudinis cubitorum viginti, latitudinis decem, contra fures eam, & contra periuros exacutam, inferriq; eam in domum furis, atq; periuri.

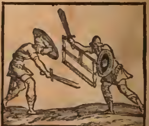
DE SERRA.

INter instrumenta secandi & Serra est, eadem militare vocabulum. Ea sanè in Ægyptiorum obeliscis frequens habetur: cęterùm apud eorum autores, quos viderim, quid ea sibi velit, traditum non inueni.

MALEDICENTIA. E

PLaciades maledicentiam, siue vt ipse scribit, maliloquiũ, per Serram significari obseruauit, siue id ob dentium seriem, quæ mordacitatem innuere videatur, siue ob inuisum stridorem, maximeq; auribus insensum, quem in nodos præsertim illapsa reddit, acerbo, vt inquit Lucretius, horrore concitato.

ANCEPS PVGNA.

ANcipitem verò pugnam, victoriam alternatim modò in hãc, modò in illam partem, vicissitudine sæpius variata, inclinantem, significare qui volunt, Serra pugnare dicũt, aut præliari. Id esse tunc, Festus ait, cùm frequens est cõsertæ pugnæ vicissitudo, cumq; assiduè acceditur & receditur, neque vllo consistitur tempore: quod quidem ab secandi gestu desumitur, serra quippe modò in hanc, modò in illam partem assiduè tracta.

SVBSIDIVM. F

IN militari disciplina serra subsidium significat, de qua apud Fl. Vegetium: Si ducenda sit serra, ex abundantibus ducendam esse, propterea quòd si de loco suo ordinatum militem transferre cœperis, vniuersa turbabis. Serra enim à strenuis directa, ante frontẽ hostibus opponitur, vt turbata acies reparetur: sitq; ad similitudinem A literæ, vel libellæ fabrilis. Fuit etiã Serra Germanici numi nota, de quo apud Tacitum legas, eaq; de causa Serratus dictus.

DE GALEA.

QVoniam de armis ad offensionem comparatis est dictum satis, nunc de galea & thorace, quæ ad defensionem accipiuntur, dicendum aliquid.

PRINCIPIA OCCVLTA.

GAlea, qua Plutonis caput in primis tegitur, significat occulta esse principia generationis. Plutonem autem Solem interpretantur, eo tempore quo per hyemem remotas à nobis mundi partes circuit: vnde etiam Proserpinam

A nam rapuisse confinxêre, de cuius rei significato passim habetur. Illud addam, sceptrum illi & breue & aduncum figurari, quod inferioris regni indicium habetur.

R O M A.

ROmæ quoque caput galeatum in numis passim, & aliis veterum monumentis. Id quanam alia de causa fieri dixerimus, nisi vt fuisse eam omnino Martiam intelligamus?

THELESILLA.

ET Thelesillæ Argiuæ poëticis studiis claræ statuã se vidisse Pausanias affirmat, quę vna manu galeam, altera velitarem hastam teneret, libris circa pedes appositis, ob præclarum scilicet facinus, quòd illa cæsis acie ad vnum Argiuis à Cleomene Spartano, senes & pueros armatos mœnia tueri iusserit, ipsa cum valida mulierum manu hostem ad vrbis direptionẽ incursantem
B exceperit, fuderit, fugaueritque.

PERICLES.

CVr verò Periclis statuę cassidे tegerentur, si quęsierit quis, sciendum id à sculptoribus ea de causa excogitatum, vt eo remedio capitis vitium emendaretur: capite enim is fuisse traditur oblongiore, nec cæteris partibus respondente, quod deformiorem hominẽ reddebat. Constat eum ab obtrectatoribus ea de causa σχινοκέφαλον appellatum, vtpote qui caput iunci instar acutum notarent. Quo vocabulo nonnulli decepti, κυνοκέφαλον apud Plutarchum legi credidêre, cõmenti etiam causam, sed ineptam & importunam, id ei nominis datum ob agẽdi fandique libertatẽ, quam is, vt iidem aiunt, ad impudentiam vsque vendicasset.

DE THORACE.

MVNIMENTVM.

C THorax porrò munimẽti signum ponebatur: vitalia enim defendit vniuerso pectori circumfusus. Deque hoc Antisthenes Philosophus dicere solebat, ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι τὴν ἀρετὴν, virtutem, quòd auferri minimè posset, munimentum esse. Nam & ensis & clypeus excuti, amittique possunt: sapientiæ arma, quæ quis accinctus fuerit, firma sunt & stabilia. In pectore autem ita habere sedem sapientiam, vt pro sapientia pectus ipsum aliquando ponatur, ostendit Horatius, vbi dicit Epistolis:

Non tu corpus eras sine pectore.

PVGIONES.

QVæsierit aliquis, quid in numis Bruti pugiones duo significent, adiecto pileo. Sed quoniam inter vestimenta vbi de pileo agitur explicatum est ex Dione, pugiones cædem, pileum verò libertatem significare, proindeque ex numo illo, Brutum & Cassium per cædem patratam patriæ liberatores indicari, non esse hæc duximus vlterius repetenda.

DE CASTRIS.

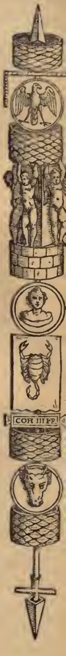
D

INter castrensia ornamenta honoresq́, inuenias plerisque locis non tantùm signa, verùm etiam & arcas pullarias, & castrorum ipsorum modulos, & signorum tum loculos & coronas: quæ quoniam obseruatione digna sunt, & eruditis iucunda, minimè grauatus sum quædam subtexere, qualia vno marmore apud Paulum Cardinalem Cæsium animaduerti.

Castra quidem huiusmodi quam adpinximus contignatione fabricata erant, tignis octo pro parte qualibet ita compactis, vt tribus quæque locis in transuersum conserta, clauis siue fibulis leonina capita præ se ferentibus coniungerentur: quorum quidem clauorum hieroglyphicum in primis erat, vt in Leone suo loco dictum, Vigilandum esse. Supra huiusmodi castrorum speciem capita duo adsculpta erant, velo quodam à dextero vsque in læuum protento, & superinsidente. Supra vtrunque caput singulæ laureæ. A' Castrorum angulis, inferiore parte, loculi duo, vnus hinc, inde alter, qui quadrata forma, intus vacui, in acutam cuspidem desinebant. Hi terræ impingebantur pro theca, mox signi pars ima in eum inserebatur. Ibidem erat & pullaria cauea cum duobus pullis pascentibus: inter quam & castra signum Aquilæ conto præfixum. Idque manifestè ostendit, qua ratione fieret, cùm exemptus loculo contus suspensus videatur, loculo vacuo apparente. A' lateribus longissimi conti duo, signis, præmijs, & gestaminibus militaribus instructi: in quorum summo cuspis ad loculorum formam: ima pars ferro præmunita, capulisq́ prædita, vt commodè sisti & audi li possent. Sed iam & inscriptionem harum rerum indicem, & faciem ipsam marmoris repræsentemus. E

M. POM-

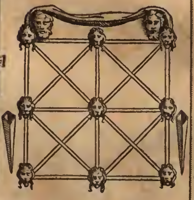
M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO ♀.
LEG. XV. APOLLINAR. ♀. COH. III. PR.
PRIMOP. LEG. III. CIREN. PRÆ F. CASTR.
LEG. XX. VICTR.

ATIMETVS LIB. PVLLARIVS
FECIT ET SIBI ET

M. POMPEIO M. F. ET CINCIAE
COL. ASPRO SATVRNINAE

FILIO SVO ET
M. POMPEIO.
ASPRO FIL.

VXORI SVAE
M. F. COL.
MINORI.

Apud Dionem leges de loculo paruo, in quo Aquila aurea collocaretur, eum longiſsimo conto præfixum in exercitu à ſigniferis geſtari, qui vt facilius impingi terrę poſſet, in acutam cuſpidem deſineret. De quo videndus etiam Cornelius Tacitus, in expeditione Germanici, vbi de hoc loculo, ſiue de ſiſtendis ſignis loquitur.

Sed quoniam superioris marmoris inscriptio quædam habet quæ interpretatione indigeant, vt Ꝯ. Centurionis signum apud veteres vsitatissimum, & alia in dictionibus concisa, operæprecium visum est, ne quid à quoquam desideretur, totam eam explicare. D

MARCO POMPEIO, MARCI FILIO, ANISIO ASPRO CEN-
TVRIONI LEGIONIS DECIMÆ QVINTÆ APOLLINARIS,
CENTVRIONI COHORTIS TERTIÆ PRÆTORIÆ, PRIMO
PILARI LEGIONIS TERTIÆ CYRENENSIS, PRÆFECTO
CASTRORVM LEGIONIS VIGESIMÆ
VICTRICIS,
ATIMETVS LIBERTVS PVLLARIVS FECIT
ET SIBI ET
MARCO POMPEIO MARCI FILIO, ET CINCIÆ
COLLIBERTÆ ASPRO SATVRNINAE FILIO E
SVO ET VXORI SVAE MARCO POMPEIO MAR-
CI FILIO COLLIBERTO ASPRO FI-
LIO MINORI.

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISS. PATREM NICOLAVM SCOMBERGVM CARD. CAMPANVM, DE IIS QVAE PER SELLAM, currum, & fulmen significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

MAximè vereor, sapientissime Pater, ne aliquando me tacito cogitationis conuicio verberaris, quòd tuæ erga me beneficentiæ tibi conscius, totq; insuper meritorum, quæ à te summa semper alacritate profecta sunt, nullum adhuc grati animi signum in me cōspexeris elucere. Scias tamen accidisse, non negligentia, non rusticitate, nō vlla tuorū erga me meritorū obliuione, sed ob eximiam commodorum, quæ abs te sum assiduè consecutus, magnitudinem. Ea quippe vel singula, pro quibus immortales tibi agere gratias debuissem, ingenium ita meum obruere videbantur, ne potuerim vlla vnquam meditatione parem verborū copiam excogitare, aut vlla mihi in parte satisfacere. Dicendū enim erat, quāta me semper humanitate vir tantus amplecti perseueraueris, vt mearum omniū rerum patronus extiteris officiosissimus: vt vitæ dignitatisq; meæ rationem omnem fauore præsidioq; tuo tuendam, iuuandam, sustentandā, ornandamq; etiā susceperis: deniq; autor fueris vt illustris adolescens Hippolytus, quem à summo Pontifice eius patruo mihi regendū, instituendumq; mandari procuraueras, me tandem egere vetuerit: vnde factum, vt aliquando me mihi asserere, & intermissa per tot annos studia repetere licuerit, quodq; parturiebam opus absoluere demùm sperem, quod omnium meritorū maximum semper appellabo. Nam etsi alia periucunda sæpe mihi fuerant, nullum tamen hoc neq; opportunius accidit, neq; cōmodius. Cuius quidē consilij mei maiorem in dies singulos fructū voluptatemq; percipio. Hinc enim euenit, vt multa in amicos, quos mihi paria literarū cōmercia cōciliauerant, nō obscura forsitan extarent officia, dareturq; interim occasio, vt meum summū erga te studiū inciperem omnino patefacere, F

quod

A *quod omnium maximè cupiebam. Parum enim existimabam talia mecum cogitasse, quæ mentis semper firmiter inhæserant, nisi res ipsa aliquo, vt vt fieri poterat, signo cæteris omnibus innotesceret. Visum itaq; est vnum è commentarijs, quæ per datum à te mihi otium conscripsi, de mysticis Aegyptiorum literis tibi, si quid hoc ad rem facit, dedicare. In eo continentur Currus, Sella, & Fulmen. Sella, vt quies demum aliqua laboribus detur tuis, quos vt rempub. Christianam plerisq; locis conuulsam firmares, bonam orbis partem ambiendo, quæq; vbiq; labefactata cerneres, prudentia consilioq; tuo resarciendo tolerasti. Currus, in quo doctrinæ sapientiæq; tuæ sublimitas prouehatur. Fulmen, quod tuæ sit indicium claritatis & famæ. Dicent aliqui, impudenter à me factum, qui de picturis, de signis, de artificum operibus instituerim cum eo fabulari, quem consiliarium, quem socium, vbi arduæ quæq; res inciderint deliberandæ, maximi quique principes sibi adsciscere contendant: agnosco quidem hanc culpam, & ineptè fecisse profiteor, qui te nugis his obtundere cogitarim: sed malui & à te & ab alijs desiderari prudentiam meam, quàm nisi hoc qualecunq; est, fecissem, memoriam, fidem, amorem, cultum & obseruantiam, officium denique ipsum forsitan exquiri.*

B

DE SEDE.

SVmmorum principum ornamenta, insigniáq; & multa & varia fuisse alibi recensuimus, sed nullum vnquam sella sublimius, neq; augustius, neq; venerabilius habitum. Reliqua enim ad humanæ tantùm amplitudinis decus facere videntur, hoc ad diuinæ propemodum maiestatis honores proximùm accedit. Quare minimè arbitror me operam elusurum, si multa quæ de sellæ dignitate tradita sunt à veteribus, in commentarium hoc collecta, si quis huiusmodi rerum cognitione delectetur, in promiscuo vsu fecero, measq; super his lucubrationes studiosis omnibus communicauero.

PERENNITAS.

POrrò perennitatis, æternæq; quietis hieroglyphicum esse sellam, plerisq; locis toto opere disputatum est ex Ægyptiorum sacerdotum institutis, coq; presertim loco, vbi sedentis Cynocephali significata percurrimus: sic enim cum statuebant, cùm æquinoctij quietem æqualitatemq; describebant: quæ quidem
C necesse est ibi sit, vbi nihil subsultat quod alterum inquietet, sed omnia firma stabiliáq; in æquilibrio conquiescant. Quin etiam veteres Deum infantili ætate, vtpote vnicum atq; perpetuum rerum omnium principium nullo conficiendũ senio, inter loti arboris ramos conquiescere profitebantur, vtpote qui diuinitatem ex ipso sedentis habitu internoscebant, quem nulla vnquam posset inquietatio solicitare. Numa Pompilius Ioui flaminem assiduũ sacerdotem instituit, cui præter alia ornamenta sellam etiam decreuit, & duos illi comites Martialem & Quirinalem. Quod verò ad firmitatem attinet, eiusdem Numæ præceptum fuit, vt post adorationem sederẽt, boni ominis causa, vt Plutarchus arbitratur, quò scilicet preces esse ratas augurarentur. Religionem hanc sella super, secuti plurimum sunt Romani principes. Hinc Macrinus Imp. cùm Bassianum Antoninum inter diuos referri procuraret, tum multa alia, tum præcipuè duas etiam statuas sedentes ciuili habitu illi decreuit, diuos eos, ex eo quòd sederent, interpretatus. Nasamones autem, quòd ab obitu ad Deos euolare se arbitrabantur, quò fierent dijs ipsis propiores, cùm morituri erant, inter expirandum sedere, ac sedentes etiam sepeliri volebant.

ÆTERNITAS. D

SEllam hanc æternitatis signum oculata fide perspicimus in numo quodam, in quo Romæ simulachrum est in sede cum ancili & inscriptione, ROMÆ ÆTERNITAS. cui scilicet Iupiter apud Virgilium fateatur nec metas rerum nec tempora posuisse, sed imperium sine fine decreuisse. Nam & ipsum Romæ vocabulum, nationes nonnullæ ex patriç linguæ significatione æternitatem interpretantur. In numo cujus inscriptio est, CLOD. SEPT. ALB. AVG. idem simulachrum est sedens, dextera genium porrigens, læua verò iaculum terrç affigens, cum eadem Æternitatis inscriptione.

VESTA.

EAdem æternitatis significatio effecit, vt & Vesta per sedem exprimeretur, vel sella illi ante omnia dedicaretur. Itaq; dijs reliquis apud Platonem, Phædro, duodecim ordinibus domo digressis, ac alatum Iouis currum subsequentibus, sola Vesta residet domi, eaq; vbiq; sedẽs sculpi & pingi solita. Nam in Caligulæ numo gemmata sella sedens, dextera pateram porrigit, sinistra contum terræ affigit, cum eadem inscriptione, VESTA. In alio Titi Vespasiani, ipsa eadem sedens cum conto, dextera genium sustentat: literç, VESTA. In numo hoc inscriptio infernè, in altero supernè posita est. E

DIVVS.

EAdem species, vti superius de Bassiano dictum, relatũ quempiam in Deorum numerum ostẽdit, quod ex inscriptione, quæ est, DIVVS, intelligitur. Numus est cuius inscriptio, DIVVS AVGVSTVS. ab altera facie, DIVA AVGVSTA, ipsa sella sedens conto innixa, dextera duas spicas porrigit. In Iuliæ Augustæ numo Dea signata est sella sedens, pinum dextera prætendens, leone accumbente: inscriptio, MATER DEVM. In diuæ Faustinæ Piæ simulachrum muliebre est sedens cum lancea, signis antè affixis, quod pilam cui aquila insidet porrigit: inscriptio, MATRI CASTRORVM. Nam M. Antonius eius maritus Faustinam subito morbo exanimatam, diuam à Senatu appellatã gratulatus est. Matrem verò castrorum ideo ipse vocitare solitus, quòd eam secum & in æstiuis habuerat.

SECVRITAS. F

CVm verò proprium Deorum sit perpetua frui quiete, neq; vllos humanæ vicissitudinis casus in posterum expauescere, securitatem inuenias hieroglyphicè plurimùm sella compositam. In M. Aurelij Antonini Brit. numo dea sedens caput manu suffulcit, dextera radium tenet: quæ verò manus caput sustentat, eadem sellæ innititur. Inscriptio est, SECVRITATI PERPETVÆ. In altero Imp. M. Iul. Philippi Augusti, dea sedens est, quæ dextera sagittam tenet, læuam supra caput tollit innixam sellæ. Inscriptio, SECVRIT. ORBIS. In numo quodam Imp. Neronis Cæsaris Aug. P. M. TR. P. P. P. dea sedens ara apposita, radium læua tenet, dextera caput ab occipitio sustentat, cum inscriptione, SECVRITAS AVGVSTI. quod mihi reducit in memoriam dictum illud, In vtranque aurem quiescere.

A CONGIARIVM.

IAm & congiarium dari solitum simulachris tribus pro tribunali sedentibus, in numo Clodij Pupieni cernitur. Et in numo Domitiani COS. XIII. congiarium ipse sedens populo elargitur, cum inscriptione, LVD. SAEC. Aedes verò iuxtà sita est, & in tribunalis facie literae appositae sunt, S. V. F. P. D. quarum sententiam ita reperi à nonnullis interpretatam: Sedem vouit firmam primo decennali.

AEDITVMVS.

AEditumum quoque significaturi sacerdotes ijdem Aegyptij, hominem pro templi foribus in sede statuebant, eo amictum indumento, ijsque gestaminibus ornatum, quae latè Eusebius libro vndecimo de praep. Euang. recenset, vbi templum Serapidis describit, & custodes hos ipsos pastophoros enumerat, ab sacerdotali scilicet habitu sic cognominatos, à Latinis aliàs aedituos quasi aedium intumos, aliàs aedituos à tuendis aedibus appellatos, vt apud Charisiũ est. Praeuidit Dauides principes sacerdotũ è Iudaeis futuros, qui aduersus Christum insurgerent, cùm dixit: Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta.
B Nam & idem mos pro templo sessitandi, apud Hebraeos etiam fuit. Sed cur ab Aegyptijs, à gentibus've alijs exempla quaerimus, cùm diuinae vbique literae de throno Dei tam multa protulerint? Vidit enim Michaeas Deum Israel sedẽtem in sede sua. & Esaias, Dominum sedentem super thronum excelsum atque sublimem. & apud Hieremiam, thronus gloriae, exaltatus ab initio locus, sanctificatio nostra, sustentatio Israel: quae quidem omnia firmum & stabile Dei significant imperium: & vt inquit Adamantius, siue de Christo volueris ista intelligere, non peccabis: siue de Patre, non impiè senseris: est enim thronus gloriae excelsus, & à principio, Assertor noster: propterea regnũ eius & sanctificatio nostra Christus est, quia & ille sanctificans, & nos sanctificati ex vno omnes sumus. Ideo verò eum sedere dicimus, ait Euthymius, quòd hinc Regiam eius dignitatem, stabilitatemque, & venerabilem iudicis autoritatem imaginamur. Ita sedere super sedem suam dicitur Deus, qui latè Dominus super omnes gentes regnat. Quin & malignus cùm Scythas, Turcas, & plerosque alios à Septentrione barba-
C ros, alios impios, alios haereticos sibi addicendos praesagisset, Ponam, inquit, thronum meum ad Aquilonem: inde enim mali genus omne, per tot aetates, per tot secula, in quietioris vitae prouincias continenter effluxit. Cùm verò super Cherubim sedere ponitur Deus, intelligitur de summa sciẽtiae plenitudine, quae tum angelis, tum viris insigni pietate praeditis superastitit, de qua Salomõ Prouerbijs: Anima eius sedes sapientiae. At scabellum à scamno sede deminutum, humilitatis & subiectionis, inquit Eucherius, indicium est: vt Psalmo, Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Accipitur & pro Christi humanitate: vt, Adorate scabellum pedum eius. Nam & pedes pro Filio ponũtur in diuinis, sicut caput Pater, de quo loco suo.

DOCTRINA.

PLerisque verò hieroglyphicis cathedra doctrinae significatũ habet: atque ita diuus Hieronymus & plerique omnes interpretantur locũ Euangelicũ: Super cathedram Moysi sederunt scribae & Pharisaei. Ita illud Psal. primo: Et in cathedra pestilentiae nõ sedit. quod pro doctrina non sana interpretatur Euthymius, haereticorũ ait Eucherius: beatique porrò illi habentur, qui pro sceleratis nõ steterint, & cũ impijs atque peruersis minimè sederint. Quãvis pro pestilentia nõnulli

accipiant, derisores, & pro cathedra, societatem ponant: vt sit, neque cōmercium D habuit cum ijs quorum ingenium & doctrina omnis eludendis decipiendisque mortaliū animis exercetur. Quòd verò Paraphrastæ nonnulli scripserint, neque socius fuit eorum qui studio faciunt malè, multò minus eò dementiæ peruenit, vt impostorum illi vita placuerit. Latinū est omnino, Assidere cuipiam, pro socium esse, vel similem, vel imitatorem. Hinc Horatius Epistolis:

Parcus ob hæredis curam, nimiumque seuerus

Assidet insano: hoc est, par, vel socius, aut similis est insano. Sunt qui cum superiore significato consentientes, per cathedram hoc loco perseuerantiā & firmitatem in malis operibus significare velint. Nam desidere, vnde deses & desidia, cunctationem indicat huiusmodi.

CONSVLTATIO.

QVin & consultationem per sessum ex Ægyptiaca doctrina significari manifestum. Vulgatumque apud nos illud de Romanis, sedendo eos vicisse: quod ad consilia referunt eruditi, vt apud Plautum is qui nimio plus sapere se sedentem asserit. & quod apud Maronē, Turnus sacrata valle sedebat, legitur, E exponit Seruius, sedere, est consilium capere. Multaque apud alios etiam in hanc sententiam. Non otiose positum est in sacris concentibus Psal. XLIX, Sedens aduersum fratrem tuum obloqueris: id enim καθήμενος indicat. Sedens, hoc est, consultò, non subita ira aliqua percitus, non dolore concitatus, non repentina aliqua re commotus, sed animo conquiescente, & sponte de calumnijs agitante, vel aliquid, quod obesse posset excogitante.

CESSATIO.

NEque desunt, qui sedere pro cessare ponunt, Horatium secuti, qui de pusillanimo dixit:

Sedet qui timuit, ne non succederet.

Vti stare, ad expeditionem paratum esse, interpretantur. Ita Maro:

Stat ferri acies mucrone corusco, Stricta, parata neci.

Ita pro deside sedentem, vel qui nihil attentet, intelligunt.

OPIS IMPLORATIO.

ILlud non omiserim, implorantium opem fuisse morem apud hospites, quos F adijssent, in foro sessitare: quod apud Alcinoū fecisse Vlyssem Homerus scribit, neque dissimulauit Apollonius. Et Martium Coriolanum patria profugum, Actij Tullij Volscorum principis supplicem factum, ad focum sedentem scribit Dionysius Halicarnasseus. De Themistocle quoque in exilium abacto, talia inuenies apud Græcos historicos.

ÆDILIS CVRVLIS.

ERat verò sella eburnea propriū Ædilium Curulium hieroglyphicū, quod quidem quoniam alijs aliquot magistratibus debebatur, animaduertendū apud Plutarchum, Mario, duos apud Romanos Ædilium ordines fuisse, quorum alter sella, quę curuos pedes haberet, vtebatur, in qua sedentes ius dicebāt, huicque honori aderat magistratus nomen. Inferiorem alterum popularem vocabant. Quòd si quis à maiori honore decidisset, rursus ad alterius petitionem accedere cōsuerat. Pauloque infrà, Marius cùm ad Herennium responderet, huiusmodi sellā ἀγκυλόποδα memorat, quæ cuiusmodi esset in numismatis intueri licet: duæ enim huiusmodi cusæ habentur super tribunali, in M. Plætorij Æd. Cur. numo, vt omnino inde qua fieri specie solerent sellæ illæ, cōspicuum fit. Magna autem

A autem ambitio Romanis fuit eburneis huiusmodi sellis ad clarissimos quosque Reges, quorum amicitiam sibi cōciliassent, dono missitandis. Inter ampla quippe donā, quæ Masinissæ Numidarum Regi missa sunt, sella etiam Curulis fuit. Ad Syphacem quoq; cum donis alijs sella missa, cùm is se Carthaginensibus inimicum, Romanis amicū per legatos professus esset. Et Ptolemęo Ægypti Regi cùm legati ad commemorandam renouandamq; amicitiam missi sunt, tulère dona, togam, & tunicam purpuream, cum sella eburnea. Et cōsules cùm magistratum inibant, in sella eburnea sedere solebant. Vnde apud Ouid. Fastis,

Et noua conspicuum pondera sentit ebur.

Sed hæc missa faciamus, quæ omnium sunt historijs peruulgata, in currumq; protinus à sella ipsa insiliamus.

DE CVRRV.

B Proximus ad sedem accedit currus, multis & ipse hieroglyphicis insignis, quę commemorare infiniti propémodum operis labor esset: sed enim ea tantùm recensebimus, quę vel in numis, vel autorum de vetustate libris comperiuntur, & si qua facient ad pietatem, ea nequaquam dissimulabimus.

TRIVMPHVS.

SAnè constat apud Romanos & gentes alias currum triumphi significatum habuisse, cuiusmodi victoriarum monumenta passim in numis, in aris, in arcubus conspiciuntur. Iis autem qui triumphassent, statuæ in curribus ponebantur, quæ ob id triumphales appellatæ sunt. Earum verò statuarum ornamenta erant, quæ Liuius enumerat, corona aurea, sella Curulis eburnea, eburneus scipio, toga picta, & palmata tunica. Sellam autem Curulem ea de causa dictā volunt, quòd curru honoris gratia soliti erant in Curiam vehi Senatores qui Curulem magistratum, hoc est, maiorem honorem gessissent, in quo curru sella esset, supra quam considerent.

AMPLIATOR IMPERII.

C TRiumphalis autem effigies Romę ijs omnibus decreta est, qui fines Imperij ampliassent. Augustus verò memorię ducum, qui populi Romani Imperiū ex minimo maximum reddidissent, proximum à dijs immortalibus honorem præstitit, itaq; & opera cuiusq; manentibus titulis restituit, & statuas omnium triumphali effigie in vtraq; fori sui porticu dedicauit, professus edicto, commētum id se, vt illorum veluti exemplar & ipse dum viueret, & insequentium ætatum principes exigerent à ciuibus.

MARITIMA VICTORIA.

IN numo M. AGRIPPÆ COS. III. ab altera facie Neptunus est, equos agens flagello sublato, ipse currui cymbæ speciē præ se ferenti insistens. Cymba inter vtrunq; equū sita. In puppi eius nauigij auis est alis surrectis, quę aquilæ speciem refert. Literæ, HIC OMNIPOTENS ÆCORIS. Vnde apud Horatium illud, Suspendisse potenti Vestimenta maris deo. Vbi animaduertendum est, C literam apud nos ordine tertiam, pro Q positam more maiorum, qui Q literam olim exclusere, vt Velius Longus attestatur, neq; à Nigidio Figulo in commentarijs suis vnquam posita est, teste Victorino. Numi verò huius species nimirum victoriam ab Agrippa contra Sex. Pompeium partam ostendit, quam Maro etiam celebrauit in Scuto:

Parte alia ventis & dijs Agrippa secundis D
Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum
Tempora nauali fulgent rostrata corona.

Sunt etiam numi alij in victoriæ huius memoriam cusi, in quibus triremes tridentalibus rostris præditæ conspiciuntur, vt tandem aliquãdo Virgilianum illud incolumitati suæ restituatur, Rostrisq; tridentibus: de quo in ijs quæ circa Virgilianæ lectionis castigationem olim elucubrauimus, pleriq; dubitant.

IMPERIVM.

IMperium autem, aut summam rerum, speciosioresq; magistratus, aruspicina quoq; per currum significauit. Nam Tarquinius cognomẽto Superbus, cùm adhuc Romæ regnaret, & Iouis Capitolini templum penè absoluisset, currum quendam fictilem Thuscis quibusdam ex Veiorum gente fingendum locauerat, quem cùm iam cõfectum figuli in fornacem intulissent, nõ vt reliqua fictilia humore expresso exilior euasit quàm impositus esset, sed fermẽtati panis instar intumuit, coq; magnitudinis concepto robore duritiaq; increuit, vt vix sublato fornacis culmine, parietibusq; disiectis, educi potuerit. Consulti super hoc aruspices responderunt, apud quos eiusmodi currus asseruaretur, felicitatem & imperium ijs portendi. E

NVPTIÆ.

EIusdem boni ominis causa, & aucupandæ felicitatis affectatione institutum apud veteres erat, vt noua nupta curru vecta traduceret, quod Hesiodus, siue is Aristophanes Grammaticus fuit, Scuto Herculis ita describit:

τοὶ μὲν γὰρ ἐϋσσώτρου ἐπ' ἀπήνης ἦγον
τ' ἀνδρὶ γυναῖκα, πολὺς δ' ὑμέναιος ὀρώρει·
Hi curru inuectam geniali virginem amanti
Traduxere viro, passimq; hymen hymenæus *Excitus cantu.*

Et ligneum spõsæ simulachrum Cithæronis cõsilio fabrefactum, pro Asopi filia suppositum, & in curru constitutum ab Ioue reperias, quò Iunonem, quę diuortium fecerat, illuderet. Eo verò nuptiali curru tris tantùm vectari solitos, sponsam quæ sederet in medio, sponsum & parochum, Pausanias tradit. Parochum eum nimirum intelligens, quẽ nos hodie anuli maritalis cõpatrem appellamus. F
πάροχοι γὰρ παραβάται παρανύμφοι, καὶ οἱ συμπρεσβεύοντες τῇ νύμφῃ ὡδὶ τοῦ ζεύγους καὶ παράνυμφοι.

TERRA.

QVòd verò Cybelem curru inuehi finxerunt, cùm eadem & tellus sit, terræ ipsius libramentum in aëre pendentis indicare Lucretius putat:

Hanc veteres Graium docti cecinere Poëtæ,
Sedibus in curru biiugos agitare Leones,
Aëris in spatio magnam pendere docentes *Tellurem.*

Illud addam, ex ijs quas rerum natura partes habet, vni illi veteres maternæ venerationis merito cognomen indidisse, quãdo ita hominũ illa mater, vt cœlum deorum, habita est. Hęc nos nascentes excipit, natos alit, semelq; editos sustinet semper, nouissimè complexa gremio iam à reliqua natura abdicatos, tum maximè vt mater operiens. Quòd si quis & causam quæsierit, cur turrito capite conspicua sit, eam Lucretius rationem in hunc modum expresit:

Muraliq; caput summum cinxere corona,
Eximijs munita locis quòd sustinet vrbes,

A *Quo nunc insignis per magnas prædita terras*
Horrificè fertur diuinæ matris imago.

In editis enim & excelsis locis vrbes ponere antiquis mos erat, non tam alterius diluuij metu, qui diu mortalium mentibus insedit, quàm vt difficilior hostibus accessus foret.

BATTI NAVIGATIO.

ERat Delphis Batti effigies in curru, quem Cyrenenses dedicarunt, posteaquàm is nauibus in Libyam traiecit. Auriga erat Cyrene: Libyæ verò capiti coronam imponebat. De Batto autem qui Thera insula pulsus, Apollinis oraculo in Libyam profectus, Cyrenaicis rebus originem auspicatissimè dederit, alio loco diximus copiosissimè.

CIRCENSES.

LVdos Circenses per bigas & quadrigas, quæ tot numis signatæ sunt, significari, satis omnibus innotuit, vniuersa Græcia cum Romanis eo spectaculorum genere per multa secula detentis. Id autem honoris habitum aurigarum B factionibus, vt in victoriarum eorum memoriã numi ipsi & bigati & quadrigati cuderentur, de quibus in vita Veri apud Iulium Capitolinum legas, postulatum interdum à populo Prasinianorum aureorum modium propter equum ex factione Prasina, cui Verus impotenter sauit. Vbi cauendum ne, vt aliquot habent codices, Parsimanorum legas, aut quid hac locutione corruptius: sed veluti Capitolinus à Veneto, Venetianum fecit, ita Prasinianum à Prasino deduxit.

AVRIGA COELESTIS QVIS.

IN cœlo quoq; Aurigę species ostenditur, de quo ita Theon in commentarijs Arati: Fabularum scriptores, inquit, Aurigam eum, qui cœlo adscriptus est, imaginem esse dicunt Bellerophontis, vel Trochili, qui Callitheæ filius fuit: solenniaq; huius rei sacra in Argis primũ instituta, quòd primus iunxerit currum. Sunt tamen qui putent Myrtili, sunt qui Cillantis qui Pelopis auriga fuit, sunt qui Oenomai figuram esse contendunt. Atq; ita Græcia demùm est in vnaquaque re contentiosa.

C

DIVINA MAIESTAS.

SEd enim cur nos mortaliũ fabulas æquo curiosius prosequamur, cùm Deus Opt. Max. sua se conspicuum autoritate nobis exhibeat? cuius summa maiestas, qualisq; videri cœlicolis & quanta solet, inuehitur curru, non eo inquam Platonico, in quo ὁ μὲν μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἐλαύνων ἅρμα πορεύεται, sed de currũ loquor quem Hetruscorum monumenta obseruanda nobis vetustate ostendêre, quem ex Arameorum arcanis profundissimæ doctrinę vir Ægidius Viterbiensis in Circum ætate nostra primus induxit. Verùm super hoc quędam altius repetenda sunt. Aramei vnum eundemq; librum duas esse leges dixerunt: alteram scriptam, alteram à Deo Moysi traditam: illam populis, hanc sapientibus: illam prouerbij rerum humanarum, hanc lucis rerum diuinarum formam gerentem: in illa historiam orbis conditi atq; administrandi, in hanc formulã adumbratæ atq; ad effigiem expressæ diuinitatis ostendi. Duo itidem Plato regna commemorat, Iouis & Saturni, regnumq; Saturni regno Iouis tanquam felicius anteponit: siquidem sub Ioue actio vitaq; humana, sub Saturno verò cõtemplatio diuinorũ significatur. De quorũ temporũ felicitate Platonicam ita sententiã Maro mihi videtur expressisse, vt cum Platone currum agitet ad palmam. Ait enim:

Ante Iouem nulli subigebant arua coloni, D
Nec signare quidem aut partiri limite campum
Fas erat, in medium quærebant, ipsaq; tellus
Omnia liberius nullo poscente ferebat. Mox de Ioue:
Ille malum virus serpentibus addidit atris,
Prædariq; lupos iussit, pontumq; moueri,
Mellaq; decussit folijs, ignémq; remouit,
Et passim riuis currentia vina repressit,
Ut varias vsus meditando extunderet artes
Paulatim, & sulcis frumenti quæreret herbam,
Et silicis venis abstrusum excuderet ignem.
Tunc alnos fluuij. & quæ plurima de humanis ferè omnibus negotijs subsequuntur. Hunc imitatus Naso, vtriusq; regnum ita describit:

Aurea prima sata est ætas, quæ vindice nullo,
Sponte sua sine lege fidem, rectúmq; colebat. E
Pœna, metúsq; aberant, nec verba minantia fixo
Aere ligabantur, nec supplex turba timebat
Iudicis ora sui, sed erant sine iudice tuti. & quæ multa prosequitur.

Sed vt ad rem nostram conuertamur, vtrunq; duobus nominibus appellat Hebræus, illud opus BRESCIT, ac creationis, hoc opus CVRRVS, & arcanę intellectionis. Legis igitur secundæ huius, quæ arcana est, per Messiã & suos aperienda, per speciem Currus apud eos conscribitur ἱεροθηλυφυκῶς. Currũ hunc Ezechiel quatuor ex imaginibus excogitauit: vidit enim in diuina luce tanq; ideas quatuor, atq; ijs veluti gemmis ac sigillis, formati à Deo sunt angeli quatuor, omnium cœlestium mentiũ & duces & principes. A' dextera Dei gemma ea prima est, vnde pulchra, grata, lætaq; omnia proueniũt: eam'q; vim Michaëlem vocant. A' læua gemma altera est, vnde fortia, dura, castigataq; manant: ea Gabriel nuncupata. Mixtum ex ijs medicina & temperamentũ Raphaël. Quarto deniq; loco Vriel terræ proximus, horum trium veluti dispensator. Ita Michaël & Gabriel pro duabus rotis, Raphaël pro sella quæ sit media inter rotas posita. Quarta Vriel pro axe, circa quẽ fabricæ huius est totius fundamentũ. Duo illa priora nonnulli brachia vocant: tertium & pectus & zonam: quartum tanquam vel pedes, vel pedum scabellum. Idcirco dictum aiunt de Imperio Romano Hierosolymæ euersore, Donec ponam inimicos tuos scabellũ pedum tuorum. Græca Theologia Michaelis vim in Deo vocat Venerem, Gabrielem Martẽ, Raphaëlem Iouem, cui sella propriè dicata est: & Solem quartum, fœminæ marisq; vim habẽtem, omnis planè generationis initiũ, & Vrielem nominat & Adonin Hebræus. Orpheus ea quatuor vno refert versu, quòd mas, quòd fœmina, quòd rerum genitura, quòd Adonis: F

Κύρη καὶ κόρε σὺ πᾶσι θάλος αἰεὶ ἄδων.

Vt non ita cõmentitia esse videantur ea quæ Plutarchus de Bacchi cultu apud Iudæos obseruauit, & Sympoſiacis latè disputauit. Eorum enim scenopegia in Bacchi celebritatem fieri putat, Adonim'q; & Bacchũ eundem esse. Rotis quatuor, siue gemmas, siue currus ipsius partes, aut membra libeat appellare, quinto adijciunt loco Nurielem tanquam temonem, cui alligatus trahitur currus. Atq; quinq; hæc diuini currus nomina alto mysterio vna locutione scribuntur

in

A in Canticis, eam nostri ascensum purpureum interpretati sunt. Salomon scribit currum hoc modo, ARGAMAN. Prima litera fit Vriel: per A enim illi scribũt. Sequẽti R, Raphaël. Tertia G, Gabriel. Quarta M, Michaël. Quinta N, Nuriel. Neq; sum nescius, Hebræorum quorundam iuniorum super angelis, Planetisq; & signis, quibus imperitent, commentationes longè diuersas esse, aliterq; tradi in diurnis illis supplicationibus, quæ secundum doctrinam Cabalisticam instituta dicuntur: cæterum Astrologos hi potius quàm Theologos secuti mihi videntur, qui Michaëlis in Deo vim ita interpretantur, vt numen incomparabile significare dicant. Vnde illud in Psal. citant: Deus quis est similis tibi? Mercurium è Planetis huic ministrum esse, fandi & agendi potentem, diuinæq; & humanæ naturæ totius interpretem: cuius lætiores receptus sint, siue vt Græci dicunt, οἰκοδεσπόται, è cœlestibus signis Gemini atq; Virgo: huiusmodiq; genio die quarta preces allegandas. Et nostri Michaëli munus illud attribuũt, quod Mercurio Græci veteres, qui scilicet animas cœlo inserat, atq; alias sub tristia Tartara mittat. Ad hæc trutinam in manu eius statuunt virgæ loco, vtpote qui merita

B inquirat, bona malaq; compenset, proindeq; vtvt quisq; apud superos vixerit, aut pœnis, aut præmijs afficiatur. Sed anteaquàm à Michaële discedamus, quamvis cuipiam κατὰ πάρεργον dictum videatur, præterire nolo id quod Rabi Tcdacus Leui lib. de duodecim numerationibus ait, Michaëlem occidentali vento præpositum, vt magna mihi de causa institutum à Gallorum pietate videatur, quod ad nostra tempora magno cultu perdurat, honoratissimum ordinem cohortis Regiæ diuo Michaëli dicatum esse. Sed vt reuertamur, Gabrielem isti Deum fortem interpretãtur, minoris tamen cuiusdam fortitudinis esse. Lunam è Planetis huic ministrare, cuius gratissimũ hospitium Cancer esse perhibetur, secundaq; illi die supplicandum. Ex Raphaëlis nomine atque vi, rerum aiunt omnium medicinam emanare. Esse hunc Solem ipsum, qui & Phœbus. Nam is apud Ouidium dicit: Inuentum medicina meum est. Leonis vnius domicilio gaudere: prima illi die vota concipienda, nuncupandaq;. Ac, ne Apollinis & Æsculapij fabulas irrideamus, Iouis filius Apollo censetur, huius verò Æsculapius: ipsa nimirum Theoretice, quæ intellectum illuminat, Apollo est,

C Æsculapius ars ipsa. Vnde Maro:

Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab vmbris
Mortalem infernis ad lumina surgere vitæ,
Ipse repertorem medicinæ talis & artis
Fulmine Phœbigenam Stygias detrusit ad vndas.

Ars igitur Æsculapio attributa, per quã bona cõparatur valetudo, vtpote quæ in curatione ipsa versetur. Est & Zamaël, cuius munus vlciscendi, venenaq; dispergendi esse perhibent, vberrimæ illi bonorũ omnium largitioni semper oppositus. Martem hunc esse Græci volunt, Arieti & Scorpio præfectum: tertia illi die preces faciendas. Nanaëlem mox enumerant, in nomineq; id esse significatum autumãt, vt Deum benignè nobis omnia respondere, ac omnia ipso horreo mortalibus clargiri interpretentur. Esse hunc Venerem, qui Tauro Libraq; delectetur: sexta illi die supplicãdum. Zadchielem inde deprchendère, qui Dei iustitiam, & quintæ diei sacrificia, precesq; procuraret: vnde nonnulli quinarium iustitiæ dedicarint. Esse hunc Iouem: nam vt Maro, Rex Iupiter omnibus idem. Isq;, vt illi commenti sunt, Sagittario atq; Piscibus præficitur. Caphzielem demum septimæ lucis curam gerere, eaq; mortalium preces sibi deposcere,

Ab eo vim frigidam emanare, qua scilicet singula in inferiori mundo concreta D cōdensentur. Nam vti calidi est dissoluere atq; rarefacere, ita frigoris est solidare coagulareq;. Saturnum hunc nostri vocant, qui Capricornum & Aquarium sedes habet. Sed enim vt in curru satis expatiati, metamq; ipsam ritè circumuecti, eòdem vnde cursum auspicati sumus reuertamur. Id aliqua egere videtͬ elocutione, quòd à Platone regna duo posita diximus. Is siquidem multo antè tempore præsagisse videtur, quæ nunc demum speramus euentura. Mundi circuitum is ab Oriente ad Occidentem Iouis esse, ac perinde fatalem dici. Apparatum verò olim alterū sub Saturno huic oppositum, ab Occidente scilicet Orientem versus, in quo spontè nascantur homines, & à senio in iuuentutē regrediantur. Id ita Platonici interpretantur, vt Iouem mundi animam intelligi velint, cuius lege fatali manifestus hic manifesti mundi ordo disponatur. Præterea animorum vitam in corporibus cōcretis ab Ioue esse, sensibusq; & rerum agendarum studio deditā. Saturnum verò supremum inter angelos intellectum, cuius radijs animi etiam vltra angelos illustrentur accendanturq;, & ad intellectu pollentem vitam continuè pro viribus erigantur. Quæ quoties ad vitam huiusmo E di cōuertuntur, sub regno Saturni agere creduntur. Sub Ioue verò, cùm rerum humanarum negotijs implicantur. Plotinusq; regnare nos ait sub hoc vel illo, prout secundum hunc vel illum egerimus. In hac autem vita spontè regenerari dicimur, rursumq; iuuenescere, ac in dies magis efflorescere, cùm sana bene institutæ mentis optione ad meliora contendimus, de quo Paulus Apostolus: Homo interior renouatur in dies. Atq; passim in diuinis literis de iuuētute nostra, quæ sit vt Aquilæ renouanda. Quòd si vllo vnquā tempore spes affulsit vt mortales hæc essent consecuturi, nunc sperandum maximè, cùm eorum omnium ingenia, quæ aliquem veræ lucis fulgorem consecuta sunt, maiorum nostrorū errores, qui tot annos vni tantū sensui adhæsere, deprehendere iam inceptarunt, omnemq; studiorū suorum conatum ad veritatem ipsam conuertere, sanctioresq; disciplinas adamare. Adiuuant insuper hanc proborum hominum voluntatem, sanctissimorum autorum scripta, lucubrationesq; & documenta, quæ de vetustatis eruta voraginibus cotidie prodeunt in lucem. Etiam ille minimè censetur eruditus, quantumlibet Græcè Latineq; sciat, qui Iouem scrutaturus cœle F stem non insiliat in currum, qui sacra non attigit, qui diuina non est imbutus disciplina, qui Christum, atque adeò Christianæ institutionis volumina non affectatur: quid mysteria sibi velint, non exquisierit, quaq; ratione Deo animum afferere possit, inspicere neglexerit. Verùm ille omnium optimè peritus, qui lutosas, fæceq; conglutinatas alas in profluente puriter abluerit, perpurgaueritq;, à terraq; sublatus cœlestium Circensium pompam comitatus eò peruenerit, vbi sparsas manu veri Iouis fruges donariaq; percipiat, opipareq; & ipse & iugales excepti, amœnissimi lautissimiq; diuersorij otio perfruantur: quod qui fecerit, dubio procul intelliget reliquas doctrinas omnes, studiaq; omnium reliqua, nihil aliud nisi summam esse vanitatem.

DE FVLMINE.

IOuem igitur in alta sede conspicuū alato inuectū curru cōsecuti sumus. Quo verò cum esse Iouem agnosceremus, nullū manifestius signū fuit, quam fulmen eius manu prætentū: quare cùm id gestaminis ad Iouem

præci-

A præcipuè pertineat, non secus ac sella, de fulmine dicere minimè alienum est ab instituto negocio futurum.

IVPITER.

OMnibus vtique vulgatum est hieroglyphicum illud, Fulmen supremi Iouis gestamen esse. Sed vt nunc fabulas dissimulemus, veram figmenti causam afferamus, siquidem hoc ipsius fulminis naturam exprimere videtur: quod quidem ita fit. Calor interdum per refrigeratum à ventis aëra conspersus, vbi contrariæ naturæ viribus solicitari cœpit, sese in globum colligit, & aduersus algorem validissimè reluctatur: vrget algor ventis ingruētibus, ille sese magis ac magis adstringit, quoque angustius premitur, eo validior euadit, ac simulac extremā intentari sibi vim intelligit, totis erumpit viribus, crassioreque aëre, qui circunfusus est, disrupto, viam sibi cum strepitu & incendio patefacit. Suprema verò illa pars elementorum, vnde calor emanat, cùm Ioui sit attributa, ideo illum vetustas fulgura & fulmina ciere confinxit. Signaque Iouis passim cum fulmine fieri cōsuerunt, cum vno quidem frequentissimè: sed & cum duobus fulminibus aliquando Ioui statua posita est, vt apud Elidem Olympiæ Iouis Horcij nuncupata: ea quidem seuera minacique effigie, vtraque intenta manu fulmina tenebat, iuxta quam pugiles in certamen descensuri super mactati porci exta iurabant, nihil se dolo malo facturos, aut secus quàm Olympiæ leges paterentur ausuros.

B

FAMA LONGE' LATE'QVE PROPAGATA.

ILlud verò præcipuum fulminis significatum est, vt vocem procul auditam, hoc est, famam rerum gestarum longè lateque per immensa terrarum spatia diffusam expatiatamque præ se ferat. Transit & illustrem præclari facinoris memoriam, in longam annorum seriem propagatam. Ægyptij enim sacerdotes huiusmodi gloriæ amplitudinem ostendere si vellent, vocem, vt ipsi dicunt, aëris quippe tonitrum, hoc est, ipsius fulminis imaginem describebant. Nihil enim magis, nihil validius nec terribilius tonitru sonare constat. Eaque de causa Apelles pictor, vti in Armorum commentario diximus, cùm Alexandri effigiem pingeret, fulmen in eius manu posuit, quo nominis eius amplitudinem ex rebus ab eo gestis longè lateque propagatam, & memoria nunquam intermoritura celebrem indicaret. Posita ea tabula, vt Plinius ait, in templo Dianæ Ephesiæ, XX talentis auri picta. Eo verò artificio fuit, vt digiti eminere viderentur, fulmen extra tabulam esse. Sedenim Lysippus statuarius factum vt adulationis plenum improbauit, quare hastam ipse in manu Regis posuit: qui quidem, si vera quis de Alexandro, non fabulas conscripsisset, famam eius ne vna quidem ætate superfuturam iudicaret, nedum id assequi meritus sit, vt diuini honores ei decernerentur, datis ad Græciæ ciuitates literis, vt se decreto publico Deum instituerent. Ea res cùm matrem Olympiam etiam offendisset magnę integritatis fœminam, Rex ipse vt inceptum excusaret, & institutum suum approbaret, insigne volumen ad matrem suam conscripsit, vt apud Cyprianum legi, quo rationes multas ostendit, Regibus suis Apotheosin decernere, atque hinc maiorum Regum memoriam seruari, indeque colendi & sacrificandi ritum inoleuisse. Sane quidem Athenienses ipsi, qui doctrina & sapientia semper insignes habiti sunt, cùm XII tantùm deos antea colerent, Alexandrum tertiumdecimum appellauêre, honoresque illi adhuc viuenti instituêre, qui tamen vulneribus sæpe confossus, morbisque tentatus, ac postremò vita functus, se

C

mortalem ostendit, qui deorum interim concilio adiectus erat. Quare Lacedæmonij literis acceptis, argutè libereq́ admodum more suo responderunt, ἐπειδὴ ἀλέξανδρος βούλεται θεὸς εἶναι, ἔστω θεός. Alexander quandoquidem vult esse Deus, esto Deus. quo decreto id declaratum voluêre, nullam aliam fuisse causam, neq; meritum aliud cur deificatio esset Alexandro decernenda, nisi quòd ipse ita vellet. Cæterùm is qui adhuc viuēs diuinis honoribus inhiabat, ne communibus quidem post obitum iustis honestabatur, ad grauissimam vsq; Olympiæ matris lamentationem. Peruulgatum tamen apud multos populos & nationes fuit, Reges suos, vt nuper dicebamus, pro dijs colere. Nam & Romani non tantùm Reges plerosq; suos, verum etiam eorum vxores diuinis honoribus honestarunt, & nonnullis templa, & sacra etiam instituerunt. Quantum verò pertinet ad fulmen, eo tolerabilius id Alexandro concedendum, quo insolentius Lysimachus ab Alexandri morte particulam eius regni sortitus, non quam armis virtutéve vlla sua subegisset, sed ex Regis tabulis adeptus esset, lancea cœlum tangere se iactabat: quod tantundem erat, ac si famā astris terminare se diceret. Qua de causa Pasiades Byzantinus hominis vanitatem irridens, ad suos conuersus ait: Cauendum ne is lanceæ mucrone cœlum medium pertundat. Quodq́ impatientius aliquis ferat, Clearchus Heracliæ tyrannus fulmen gèstauit, & ex liberis vnum Tonitrum appellauit. Quanta verò Cliti, quanta Demetrij fuit insolentia, quorum iste non magna admodū regni parte ab Alexandro accepta, Iouem se vocari passus est, responsa sua pro oraculis haberi gauisus: ille quatuor ad summum nauibus demersis, Neptunus vocitari voluit, tridētemq́ gestauit. Vt minus iam Salmonea miremur eò prouectū insaniæ, vt flammas Iouis, & Olympi sonitus imitaretur. Nam vt apud Maronem:

Quatuor is inuectus equis, & lampada quassans,
Per Graiûm populos, mediæq́ per Elidis vrbem
Ibat ouans, diuûmq́ sibi poscebat honores
Demens, qui nimbos, & non imitabile fulmen
Aere, & cornipedum cursu simularet equorum.

Longè verò felicius atq; tutius Numa Pompilius eliciendorum fulminum rationem inuenit. Nam cùm quædam occulta sacra ad fulmina expianda noscere cuperet, Egeriam consuluit, quæ respondisse fertur, vt Auentinum peteret, & fontem qui in antro quodam erat, melle & vino generosiore inficeret, quò solebant hora certa dæmones duo sitibundi conuenire. Hi erant Picus & Faunus. Curaret verò ille sibi latebras, in quas abditus ab aduenientibus illis non conspiceretur, ipse tamen fontem intueretur, disponeretq́ per fontis marginem retia, prout opportunum sibi videretur. His peractis dij venerunt, & potus allecti suauitate multum ebiberunt: tandem sopore grauati, ibidem, vbi constiterant, somno se prostrauêre, quos ita grauatos Numa implicuit in rete, qui videntes se captos, in varias se formas transformabant. Sed cùm nihil quicquam proficerent, ad veras tandem effigies rediere, Numamq́ vt retia solueret, orauerunt. Rex se non prius retia soluturum dixit, quàm de placando Ioue docerent. Illi & hoc docuerunt, qua scilicet ratione cœlo Iupiter eliceretur, quoq; modo fulmen expiaretur. Vnde Ioui Elicio nomen datum, cuius templum in Auentino positum, vbi res hæc contigerat. Scio fabulam importuno loco positam, sed quia non ita vulgata est, minimè fuit dissimulanda. Ne verò nos alienæ gloriæ detractoribus fauere videamur, Alexandro fulmen meritò attributū dixe-

A dixerim, ea de causa, quòd annos vix tres & triginta natus, celeritate mira Orientales ferè omnes nationes subegerat, & Oceanum ipsum enauigauerat, vt nō immeritò Cæsar, qui pari saltem animo ad eam rerum amplitudinem adspirabat, cùm Gades venisset, animaduersa apud Herculis templum Magni Alexandri imagine, ingemuerit, atque vt Tranquillus ait, pertæsus sit ignauiam suam, quòd nihil tum à se memorabile actum esset in ętate qua iam Alexander orbem terrarum subegisset.

CELERITAS.

EST enim fulmē ante omnia velocissimæ omnino celeritatis indicium, quam poëtæ cùm volunt exprimere, dicūt, fulminis ocyor alis. Idem ex antiquorū numis manifestum est: vt in eo cuius inscriptio est, Q. PILIPVS, equus habetur in pernicem cursum admissus, cauda exporrecta, fulmine subsequente, lancea protenta: quod innuere videtur, prouinciā susceptam summa celeritate peragratam, negociumq́ quamocyssimè confectum. Nam & Ptolemæus, vnus ex Ægypti regibus, promptitudinis & audaciæ causa κεραυνὸς appellatus, ait Pausa-
B nias. Facit huic rei fidem numus alius, in quo caput humanum est, capreæ coopertum spolio, sub cuius iugulo fulmen est, & arcus ab occipitio: ab altera verò parte Pegasus, cum sagitta subiacente, omnia, vti palàm est, velocitatis indicia, cùm præsertim inscriptio sit, L. PAPI. De quo quidem Papirio, qui ob mirificam in agendis rebus festinationem atq́ celeritatem, Cursoris cognomentum meruit, multa rerum scriptores memoriæ prodidère. Equorum porrò velocitatem in curruli certamine fulguri comparat Hesiodus Herculis scuto, vbi dicit:

ὧδ' ἱππεὺς δίφρα δίφευ ἴκελος ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο.

quem Statius secutus ait:

Ilicet igne Iouis lapsisq́ citatior astris.

Et inferius idem Hesiodus de equis in cursum à Pallade concitatis:

τοὶ δ' ἅμυδις προγένοντ' ἴκελοι πυρὶ ἢ θυέλλῃ.

quod proximè accedit ad Papinianam sententiam.

CELEBRITAS.

IN augurali disciplina fulmen tam in publica quàm in priuata opera vibratū, atq́ etiam per nocturnam imaginem in somniis visum, celebritatē nominis,
C & magnarum rerum auspicia facit. Nam Olympiæ Alexandri matri fulmen per somnium oblatum, futuræ in filio claritatis indicium fuit. Illa enim priori nocte qua se viro adiunxit, existimauit facto tonitru in vterum sibi fulmen illabi, ex cuius ictu magno excitato incendio, in flāmas inde latè diffusas abire visum. Quid verò hîc memorem Iuliæ filiæ Cæsaris monumentum ictum fulmine? quid Euripidis poëtæ Tragici, atq́ Lycurgi sepulchra de cœlo tacta? Quid Veliternum murum? quid Eutimi Pictę, aut Horatij Coclitis, aut Probi Imperatoris, aut Taciti & Floriani statuas eodem modo afflatas? quæq́ huiusmodi exempla plurima declamatione, quam olim de fulminū significationibus edidimus, explicata sunt, quorum significata in hanc nominis amplitudinem accepta, tam Aruspicum responsis, quàm euentis postea comprobata reperiuntur.

ELOQVENTIÆ VIS.

QVod verò de claris eloquentia viris dictum, vt de Pericle et aliis reperimus apud antiquos, eos ciere tonitrus, & fulgura dispergere solitos, cùm orarēt, tanta erat animorum perculsio & in dicentiū sententia motus, tanta verborum autoritas, de sacra dubio procul lectione metaphoram sumpsere. Psalmo enim

centesimo supra quartum & trigesimum canitur: Educit nubes ab extrema ter- D
ra, fulgura vertit in pluuiam. Vbi per nubes viri sancti intelliguntur, per fulgu-
ra verò persuadendi vis, per pluuiam eloquentia: de quo plura alibi. Et quòd
alibi Dauid, Vox, ait, tonitrui tui in rota, eo hieroglyphico significat Euange-
lij voces, quæ de cœlo diuinitùs intonaturæ essent, & vniuersum terrarum or-
bem (id enim rota est) commoturæ, attonitumq; redditurae. Eodem modo per
fulgura verba Christi signari tradit Eucherius: eoq; spectare psalmi dictum, Et
fulgura multiplicauit, & conturbauit eos, de Iudæorum confusione, qui ei nulla
in re vnquam resistere potuerunt. Et Hieronymus primis Hebræorum castris,
Ramesem, tonitrui gaudium interpretatus, diuina verba, & quæ voces sunt in
sacris literis, per tonitrum accipi docet, quòd cœlitùs editæ excipiantur. Ful-
minis verò radij descripti, quæ ipsæ coruscationes sunt, ad eiusdem Euangelij
pertinent claritatem & famam, de quibus Psalmo: Illuxerunt coruscationes tuæ
orbi terrarum.

CLEMENTIA.

IN Antonini Pij, atq; etiã in aliquot Neruæ numis cernere est fulmen in toro E
collocatum, quod manifestum & pulchrum admodum est clementię signum:
arguit enim offendendi potestatem penes ipsum Imperatorem esse, verùm ob
eius clementiam quiescere: quod perinde est atq; illud, quòd apum regem aiunt
aculeo quidem præditum esse, verùm eum in vulnus nunquam exeri. Primam
verò huius virtutis laudem ætate nostra tulit Iulius Medices princeps noster,
qui simulac bonorũ in eum studiis inclinatis Pont. Max. electus atq; salutatus
est, omnium statim, & earum quidem atrocissimarum iniuriarũ oblitus, ijs om-
nibus e vestigiò pepercit, quos aduersarios habuerat iniquissimos, quos hostes
totæ vitæ cursu perpessus erat infensissimos, quiq; non bonis tantùm & fortu-
nis eius, sed & vitæ modis omnibus insidiati sæpius fuerant. Quare Clementis
nomen, vt tantæ mansuetudinis pignus, perpetuumq; monumentũ, assumpsit:
ita summa totius vitæ moderatione conseruauit, req; probauit, vt Christianum
demum Pontificẽ mortales intueri se profiterentur. Sedenim cùm nobis de tan
ti principis laudibus loqui non liceat, qui eius auspiciis annos aliquot in homi-
num luce versati sumus, negocium aliis relinquemus, eam fuisse nostri principis
clementiam professi, vt vel hostes ad eam æternis literarum monumentis cele- F
brandam impulsura sit.

PIERIVS VALERIANVS AD IO. BAPTISTAM MONTANVM, DE IIS QVÆ PER SOLEM, Lunam & Stellas significantur, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS

SCribis, Clarissime vir, vidisse te lemmata quædam mea in breue admodum compendium redacta, de Hieroglyphicis quæ per Stellam apud Aegyptios sacerdotes in doctrinarum suarum arcanis habentur: quod vt ad se mitterem, Reuerendissimus Cardinalis vtriusq; nostrûm alumnus Hippolytus Medices, tantopere flagitauerat. Addis insuper, cognouisse te rei istiusmodi argumentum non in ea tantùm schedula contineri, sed à me longè copiosius conscriptum. Rogas itaque, vt rei totius Commentarium ad te mittam. Nam quicquid illud erat, ad figurarum tantummodo formam spectabat, quibus

pictor

A *pictor vteretur in Iulio illo sidere adornando, cuius celebritatem Hippolytus ipse tanto studio fouet. Nimirum video te, Montane eruditißime, leonem ex vnguibus æstimare voluisse: sed in re mea non leo, sed musculus continetur, qui se olim apud mythologos pro leone ausus est venditare. Quantulumcunq; tamen id sit quod ego præstare potuerim, officij mei fuit, omni posthabita contatione, obsequi viro tum à primis studiorum nostrorum annis amico, tum ætatis totius demùm cursu mihi semper admirando, tam in philosophia quàm artis Medicæ peritia, quàm etiam in cultioris eruditionis elegantia, seu Græca seu Latina quis poscat, politißimo. Accipies igitur Stellarum hieroglyphica prout à me fuerunt interpretata. Sed nosti stellas sine Luna desolatas quodammodo videri. Nam quò illæ rerum quæq; suarum semina conspergant, nisi in Lunaris orbis paratißimum, vt ita dicam, horreum condantur, quæ postmodum illa quasi sequestra terris demum indulgeat, aut potiùs vberrimè largiatur? Sed neq; Luna neq; stellæ sine Sole sui compotes esse possunt: quare Sol quoq; his adnumerandus, imò anteponendus. Ridebis, scio, non erubescere me, quòd ausus sim de Sole, de Luna, de stellis apud talem tantúmq; virum totius Encyclopædiæ decus & ornamentum verba facere: sed id me consolatur, quòd tu, vt hæc ad te darem, iusseris: quare si quid hæc attulerint tædij vel molestiæ, vni tibi qui crabrones irritaris imputato. Vtcunq;, si leges hæc quæ sunt per nos in vnum veluti corpus hinc inde collecta, opto non ea tantùm quæ me longè accuratius*
B *legeris, in memoriam tibi reducant, verùm etiã te Pierij tibi deditißimi memorem aßiduè faciant.*

DE SOLE.

COELESTIVM corporum quæ die nocteque micant significationes dicturi, rationi consentaneum esse duximus à Sole ipso dictionem auspicari: quando, nisi Sol esset, neq; Luna, neque stellæ vllæ conspicuæ essent, vt & doctrina est Astronomorum, & res ipsa indicat. Cùm itaq; Sol reliqua huiusmodi corpora lumine illustret suo, nostrisq; videnda oculis offerat, ab eo vtpote lucis arbitro, initium meritò faciemus.

DEVS OPT. MAX.

THeologi tã vetustæ religionis, quàm nostræ pietatis interpretes, Deũ Opt. Max. & vnum, & lumen, & bonum appellauerunt. Eaq; ratione Sol cùm sit vnus, vnde illi nomen, quippe à solitudine: sit lumen, vt sensu manifestum est: sit bonus, vt quotidiano cernitur experimento, Dei ipsius hieroglyphicum, nullo
C alio signo addito, perhibetur. E profano verò cultu ante omnes Persæ, reliqua deorum omniũ, quam gentes ipsæ venerabantur, caterua reiecta, Solem Deum esse vnicũ arbitrabantur, ita vt nulla diis templa condenda esse crederent, ea inducti ratione, quòd vni Soli, quem colerent, vix mundus ipse sufficeret. Pythagoras tanta eum veneratione prosecutus est, vt aduersus eum nefas esse dixerit lotium effundere, vtpote quem omni cultu dignum arbitraretur. Et Hesiodus præceptum hoc summa religione obseruandum adhortatur. Omnino autem Gregorius Theologus id esse Deum dicit inter intellectuales creaturas (his enim locutionibus vtuntur qui diuina tractant) quod Sol inter sensibiles. Quæ verò de Solis similitudine cum Deo referuntur ab Ioanne, à Paulo, ab Hierotheo, absolutißimè verò à Dionysio, qui horum documenta literarum monumentis quamdiligentißimè cõmendauit, cùm ea quotidie per templa scholasq; omnes cõmemorata recitentur, ea hic ego duxi prætereunda, Phœnicum interim & Ægyptiorum inuentis gratulatus, qui primi omnium, vt Eusebius memoriæ proditum ait, Solem & Lunam & stellas ita esse deos intellexêre, vt eos

tantùm gignendarum abolendarumq; rerum omniũ causam affirmarent: quod D
iis congruit, quæ Plato Legum XII, de Parcis philosophatur. Nam & Anaxagoras Solem μυδρὸν esse, hoc est, ferrum candefactum arbitratus est, atque ita omnia ex eo gigni conformariq; affirmabat. Ferrum enim ita dispositũ, in quod volueris opus informabis. Magnificentius Euripides Anaxagoræ discipulus, cũ eodem sentiens, Solem aureã glebam appellauit. At Socrates apud eruditissimum optimumq; Xenophontem eos reprehendit, qui Solem Deũ posuere, lumenq; eius & formã ad Deum Opt. Max. refert, quòd omnis eius potestas & magnitudo à Deo sit, à quo vnà cũ Luna fuerit creatus. Eaq; ratione reprehendit & Homerum, & cæteros omnes, qui Solem vnicum esse Deũ crediderunt.

VNITAS.

SI quid autem est in rebus, quæ nostris obiiciuntur oculis, quod vnitatem significare posset, nempe Sol is est: id quod, vti dicebamus, locutionis etiam etymon attestatur à solitudine deductum, siue potius à Sole ipso fiat solitudo. Sapienter itaq; Alexander Macedo Dario amicitiã petenti respondit, nec mundum duobus Solibus posse regi, nec duo summa regna saluo statu terrarum ha- E
beri posse. quam sententiã ex Aristoteleis Ethicis sibi desumpserat, qui discipulo adulaturus, tum hæc, tum illam præcipuè Homeri sententiam prætexerat:

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς.

Quòd verò Solem in rebus egregiè vnum esse dicebamus, extra res Deus quoque vnus, & τοῦ ἑνὸς cognomento ab Orpheo, à Platone, & à nostris agnoscitur.

VERITAS.

ET qua ratione Sol vnus est, eadem est veritatis hieroglyphicum: duplicia enim et multiplicia sunt veritati cõtraria. Simplex igitur sit necesse est, quod verum censeri debeat. Hinc nudum effingitur ipsius veritatis signum: & quia omnia habet in conspicuo, ex eo præcipuè veritas est. Hinc Pythagoras πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον quempiam loqui non debere monuit, facie scilicet cõtra Solem versa, quod non esse manifestis repugnandum significare contendunt: neq; hominem loqui ferè posse, quod vndecunq; verum sit, cùm omnem hominem diuinæ literæ mendacem esse dicant. Sanè de iis quæ liquidò patent, apertamq; in se continent veritatem, dici solet, Meridiana esse luce clariora.

CHRISTVS. F

AT sacræ passim literæ CHRISTVM per Solem imaginari tradunt: vt illud, In Sole posuit tabernaculum suum. Et: Exiit de tribu Iuda, cuius signũ est leo solare animal. Plato in Repub. vt solet mysteriis suis inhærescens, & Prophetarũ quos adiit, & audiuit, oracula depromens, Solem visibilem Dei filium appellat, quippe qui Deũ ipsum excribere non audeat, & à quoquã fieri posse diffidat. Atq; identidem intelligendum, quòd vbiq; Christus ipse profitetur hominem imaginem esse inuisibilis filij: qui si lux est vera, quæ mentem omnem illustrat, expressissimũ habet simulachrum hunc Solem, qui est lux imaginaria illuminans omne corpus. Hic patiente Christo aduersa Luna deficiens, consensum nobis suę naturæ perspicuè cõmonstrauit: nosq; iure optimo diem, qui Soli à Mathematicis adscribitur, eũ Domini vocitamus, & eius cultui sacrũ dedicamus, vel hinc ostendentes, nõ esse cur amplius corporeũ Solem, vt olim Gentes, colamus, quasi Regem cœli, & dominum, atq; moderatorem, posteaquàm Soli inuisibilis, coæternus Patri & coæqualis, per quem & cœlum & terra cõdita sunt, sitos in vmbra mortis homines illuminauit, estq;, vt cũ Simeone absol-

uam,

A uam lumẽ, quod è gentium oculis tenebras discutiat, & electo populo gloriam afferat nullo vnquam tempore defuturam. In aliquot antiquorũ numis cernere est humanum caput radiis circũquaq; diffusis, cuius inscriptio est, ORIENS. Siue igitur pro Sole, siue pro regione, vnde Sol oritur, imago ea recipiatũ, vtroq; hieroglyphico Christũ referre videbitur, de quo Zacharias Propheta: Ecce vir, ORIENS nomen eius, qui dominaturus esset super solio suo. Alter quoq; Zacharias antiquũ hoc dictũ attestaturus, In quibus nos visitauit, ait, Oriens ex alto, vt eos qui sedẽt in tenebris & in vmbra mortis, illuminaret. Ideoq; tam vox, quàm imago Orientis, Assertorem nostrũ significat, ait Eucherius. Exorientis autem Solis imago altera erat apud Ægyptios sacerdotes, Lotos quippe arbor aquatica, vbi infantem in ea considentẽ figurassent. Hinc vtiq; vapores illos matutinos, qui à Sole mouentur, strictiori quadã aura refrigerantes potius quàm advrentes intelligi volebant. Cęterùm ego significatũ hoc, vt exortũ lotos indicet, inde sumptum crediderim, quòd ea ante Solis emersum implicata folia habeat, quæ quidem ita sensim exsinuantur aperiunturq;, vti magis ac magis tolli-
B tur iubar Solis. Maximè verò panduntur, vbi mediũ is iter emensus est. Eodem verò decedente, folia ipsa vicissim contrahuntur, complicariq; incipiunt ac insinuari, veluti nulli patêre velint præterquàm numini quod venerantur: atq; ita quibus liceat modis, eo abeunte, sese intra claustra cohibeant. Quod, vt Proclus ait, obseruatum à Magis, vt sacram omnino eam Apollini crederẽt, effecit.

RESIPISCENS.

HAbet & Aurora suum hieroglyphicum, quod aperire non pigeat. Per eam siquidem vir ostenditur, qui de voraginibus emergens prauorũ operum, & erroris cæcitatem derelinquat, & ad iustitiã & lucis puritatem euehatur: quæ sententia eiusdem est, quem suprà citauimus, Eucherij.

CLARITAS.

A Solis verò claritate, viros omnes insignes, qui vel rebus pręclarè gestis patriam illustrarunt, siue sublimiori aliqua doctrina mortale genus (quod egregiè tu facis) instituerunt, aut vitæ sanctioris exemplo reliquis fuêre documento, quò veram possent assequi beatitudinem, LVMINA nuncupare mos est. D. Ambrosius Luminaria, sanctos inquam homines, inter mortales versa-
C tos ait. Illi enim verę participes lucis, eas animas quas erudiebant ab ignorationis tenebris educentes, luminaria nõ iniuria nuncupati sunt. Ita gentes reliquæ viros qui præclari nominis essent, nomine Luminis appellarũt, vt Latinus Rex apud Maronem queritur, Lumina tot cecidisse ducum.

IMPERII MAIESTAS SVMMA.

APud eosdem, quos paulò antè nominauimus, Persas, quorum quidem disciplina recentior omnino fuit, deducta ad res humanas similitudine, Sol eum, penes quem summa esset imperij maiestas, indicabat, Solemq; in eius sublimitatis homines signa dare persuasum habebant. Vnde etiam apud Maronem:

Ille etiam extincto miseratus Cæsare Romã Tunc caput obscura nitidum ferrugine texit.

Et vltimo Domitiani tempore corona quædã iridi similis Solem circundedit, quæ lumen eius ac radios obscurabat: quod portendebat, vt Arioli interpretabantur, fore vt is Imperator à Stephano iugularetur.

HVMANA VITA.

TAntus verò est Soli cum humana vita consensus, vt is claritate sua insignis, vitæ identidem nostræ tranquillitatẽ: obscurus autem obnubilatusq; rerũ

nostrarum perturbationem ostentet. Hinc apud coniectores inuenias, quod etiam vester Hippocrates Medicis non ociose obseruandum præcipit: Si visus Sol in somniis obscurari, occultari ve, aut nusquam apparere, periculum instare vt ægrotus vitam amittat. Si verò vim alicuius insequẽtis ipse Sol aufugiat, decumbentem in furorem agi præcipitem: mentis enim lumen eo signo labefactari, inquietari, ac loco exturbari suo. Quæ cùm quis imaginatus fuerit, solicitus admodum est Hippocrates, vt ægroto certa victus ratione obviam eatur. D Tantam verò Sol prærogatiuam in iis quæ ad nutriendi rationem spectant, habet, vt Physici omnes ex calore et humore nostrum constare incrementum asserant. Nam & Hesiodus posteaquàm fluuiorum quorundam nomenclaturam absoluit, subiecit mox, hos esse qui mortale genus enutrirent, vnà cum Sole. Interpres addit: Aquæ enim & Sol nutriendi vim habent, eorumq; beneficio res aluntur & gliscunt. Inde Catullus de flore quodam viuido:

Dum mulcent auræ, firmat Sol, educat imber.

ANNVS.

Apud aruspices Sol annorum significatum habet, quorum ipse Dominus est. Quodq; ad hanc rem facit, Cyri somnium memoratur, qui scilicet imaginatus per quietem sit Solem ter manibus apprehendere frustra appetiisse, siquidem convoluebat se Sol, & elapsus abire videbatur: hinc Magi dixerunt, eum triginta annos regnaturum, quo scilicet tempore Saturnus Solem eodem assequitur puncto, vnde simul deferri cœperat. Id vtcunq; interpretatum fuerit, tamen ipsis commentum placuit. E

GRÆCI.

AEgyptij vates per Solis imaginem Græcos in prodigiis intelligi tradidêre, cuiusmodi rei nota est historia. Cùm Alexander Macedo Tigrin fluuium superasset, paulò pòst Luna prima vigilia defecit, deinde sanguinis colore suffuso, lumen omne fœdare visa est: quod Macedones laborum pertæsi dirum arbitrabantur, resq; ad omniũ desperationem processisset, nisi vates Ægyptij, quorum doctrina omnis per rerũ imagines explicabatur, affirmassent, bene sperandum esse, quòd Sol Græcorum, Luna Persarum indicium esset, ideoq; ruinam stragemq; eo ostento illis gentibus portendi, quorum signum laborare visum esset, quod effectus postmodum comprobauit. Interserere autẽ hieroglyphicis prodigia, somnia & ostenta licet, quia manifesta inter se congruũt germanitate. F

PATER, MATER, LIBERI.

SEd vt ad hieroglyphica nostra redeamus, cùm Sol generationis arbiter existat, Luna veluti lac humorem sufficiat ad nutrimentum, liberi vitæ lumen à patre sortiantur, nõ temerè apud Hebræos Iosippus puer imaginatus est sopore pressus se à Sole Lunaq; & stellis vndecim adorari: nam quòd patrem simul & matrem, ac fratres totidem id olim facturos, tunc ostensum, euentu postea comprobatum, cùm illi annonæ præfecto, & maxima quæq; negocia Regis in Ægypto administranti, cùm nondum eum agnoscerent, procubuerunt.

PRÆGNANTIA.

SEd quod ad partus attinet, manifestissimo hieroglyphico id Ægyptij figurare consuerũt, apud quos, bipartitus Solis orbis, in media cuius scissura stella imposita esset, humanũ fœtum in prægnantis mulieris vtero significabat, non ea tãtùm de causa, quòd vterũ in corpore medio situm solari corpori ob rotunditatem æquipararent, sed quia Sol cõceptus omnes irradiatione sua viuificat, à quo

A quo vitalis virtus præcipuè demanat, quod quidem Aristoteles Physicę auscultationis secundo affirmat, gigni hominem ex homine & Sole professus. Veluti verò stella lumen à Sole mutuatur, ita fœtus in vtero alimentum à matre consequitur. Neq; huius eruditionis imperitus Lucretius, cùm Epicurũ illum suum mortalibus vitę tranquillæ initia dedisse conaretur ostẽdere, mortales reliquos stellas dixit, Epicurum verò Solem appellauit, his versibus:

Ipse Epicurus obit decurso lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio superauit, & omnes
Restinxit stellas, exortus vti aërius Sol.

At dicet aliquis: Si Sol exortu suo stellas omnes extinguit, quomodo illis lumẽ mutuatur? Quibus respõsum facio, accidere id ex oculi nostri imbecillitate, qui luce illa omnium maxima perstricti, minora nequeant lumina conspicari.

DE LVNA.

B ATque hæc de Sole dicta sufficiant: non enim omnia prosequi volui, quæ super eo dici potuissent ab instituto hoc non aliena, sed occupationum tuarum ratio mihi habenda fuit, publicæ quippe professionis, lucubrationũ tuarũ peculiariũ, solicitudinis quam pro laborantibus, quotquot opem implorãt tuam, benignissimè suscipis atq; accuratissimè: à quibus si longiore sermone auertere te voluissem, in alicuius omnino commodum peccassem. Ad Lunam igitur breuiter examinandam aggrediamur.

NATVRA HVMANA.

SOle pro sublimioris naturæ imagine constituto, fuere qui per Lunæ hieroglyphicum naturam humanã exprimi dicerent. Nam quòd hęc è limo terráve constat, terra etiam lunaris globus esse perhibetur. Pythagoras enim Lunam modò terrã cœlestem, modò terrestre cœlum appellabat: ac terræ similem eam dicit Aristoteles. Varia est præterea Lunæ facies, diebusq; singulis immutata conspicitur: neq; variantiæ quicquã magis obnoxium, quàm rerum humanarum conditio. Quinetiam si vniuscuiusq; hominis vultum intueamur, nunquam aut rarissimè hac & illa vice eundẽ esse conspiciemus, modò enim iratũ, modò lenem, modò tristem, modò hilarem, modò hoc, modò illo affectu per-
C turbatũ comperiemus, ac prout diuersæ rerum imagines animum perculerint, ita varias in vultu figuras conformabunt. Hinc inter magna naturæ miracula de Socrate fertur, eum eodem semper vultu conspectum. Ad hæc, vt quæ tam manifesta sunt missa faciamus, cupida lucis Luna, cupidum intelligẽdi (ea enim lux est) mortale genus. Eam modò Soli suo adiunctam, modò abeuntem, modò redeuntem aspicias. Animus quoq; noster nunc ipsius veritatis lumini copulatur, nunc longè recedit, nunc ad veræ rationis intellectum facta repetitione reuertitur. Aberrare enim hominum est, & septies in die vel iustus cadit. Luna ea semper parte clara, conspicua, & illustris est, qua Solem aspicit: obscura verò, ea ua & inanis parte ea qua diuertit à Sole. Homo qua se parte conuertit ad Solem suum, micãtissimis radiis velut alter Moses illustratur: ab eo verò auersus aliò, turbulentissimis omnium errorum tenebris obfuscatur. Hinc dies à Deo dictus Neomeniæ, nouę quippe Lunæ, quem festum celebrare debeamus. Quod eò spectat, vt intelligit Adamantius, quando lex vetus vmbra futurorum est, quod Apostolus Paulus ait, eandem ipsam memorans Neomeniam, vt intelligamus iustitiæ Solem Christũ esse, Lunam verò Ecclesiam, quæ lumine ipsius

repletur, ac cùm Soli suo iuncta fuerit, eiq; penitùs adhæserit, tum festum diem agit Neomeniæ. D

PIORVM COETVS.

IGitur Theologi, qui Christum Soli æquiparant, in quo sit sensibilis humanitas, & diuini luminis imago, iidem per Lunam piorum, vti dictum, vniuersitatem intelligunt, cùm nulla sit gens, nulla natio, nulla sectæ cuiuslibet congregatio illustrata lumine, nisi quæ vt in Sole Luna, Christi radio verberatur. Eucherius quoq; Lunam Ecclesiæ dicit hieroglyphicũ, nempe quòd in hac mundi nocte resplendeat. Et quoniã defectibus menstruis imminuitur, & faciem quotidie variat, nostræ sit etiam symbolum imbecillitatis, de qua superius.

ÆTERNITAS.

APud Gentes præcipuum erat Lunæ significatum, æternitatis hieroglyphicum haberi, propterea quòd, cùm defecisse videtur, noua iterũ fit, sæpiusq; anno toto iuuenescit. Quare scitè admodum Horatius, cùm breuem & imbecillam humanæ vitæ conditionem lamentatur, ait:

Damna tamen celeres reparant cœlestia Lunæ. E

In Faustinæ numis aliquot simulachrum est, quod læua pallam sustinet, dextera auiculam cum Luna superſidente porrigit: inscriptio, ÆTERNITAS. Alibi enim diximus eam in Marci adulationem relatam inter diuos à Senatu. In numis etiam aliquot Seueri Alexandri Aug. simulachrum videre est, quod dextera nouam Lunam attollit in sublime, inscriptione addita, PERPETVITATI AVG. Ægyptius autor Horus ad huius hieroglyphici supplementũ & Solem adiecit. Et Catullus noster, quæ de Luna dixit Horatius, ipse de Sole dixit:

Soles occidere & redire possunt.
Nobis cùm semel occidit breuis lux,
Nox est perpetuò vna dormienda.

Causa verò cur per hieroglyphicũ Solis & Lunę Ægyptij sacerdotes perpetuitatem significarent, ea perhibetur, quòd eos perpetua esse rerum elementa arbitrabant, quippe quæ virtute propria inferiora omnia generarent, conseruarẽt, & perennare facerent. Huius ergo perpetuitatis, quæ semper fuit, est, & futura est in Christo, Psalmographus memor, futurum scripsit, vt Christum populi omnes revereant per generationes omnes, quandiu Sol & Luna circuitu se conuoluerint. Et Cabalistæ vigesimam illam intelligentiã agnoscunt à perpetuitate desumptam, quæ per meatum Solis & Lunæ quotidie continuatur. Vita porrò nostra (vt id identidem repetamus) eorum regimine ducitur, cuius cùm duæ præcipuè partes sint, eęq; maximè propriæ, sentire, & crescere, quorum alterum Græci αἰσθητικὸν, alterum φυτικὸν dixère, sentiendi vim à Sole, crescendi à Lunari globo sortimur: atq; ita vtriusq; luminis beneficio hęc nobis constat vita qua fruimur. Deniq; humore vnius, & alterius calore sustentatæ rerum species prorogantur, æternæq; fiunt. Ad hoc faciunt pleriq; Corneliæ Saloninæ Augustę numi, cuius caput ex noua Luna prodire videtur, à quorum tergo modò FOECVNDITAS, ob id quod modò dicebamus: modò IVNO, quòd eadem Lucina est: modò PVDICITIA, quòd Iuno, Luna, Diana, & idem Proserpina numen. Horum omnium summam Catullus ita breuiter colligit: F

Tu Lucina dolentibus	*Dicta lumine Luna.*
Iuno dicta puerperis,	*Tu cursu dea menstruo*
Tu potens Triuia & notho	*Metiens iter annuum,*

Dicta Rusti-

A *Rustica agricolæ bonis* *Tecta frugibus exples.*

Quod verò ad huiusmodi fœcunditatem facit, pleriq; cœlum omnium terra nascentium patrem arbitrati sunt, terram verò matrem. Ipsum autem æthera propterea patrem, quòd aquarum lapsus inde cadentium seminis vicem præbeant: terrãq; matrẽ, quòd matris vice has excipiat, & inde pariat. Eadem de causa Lunam, quippe quę totius humoris domina perhibeatur, quasi virilem operam in eo sumministrando præstet, à multis Lunum virili genere vocitatum reperias, quod professus est etiam Tertullianus. Et Cornelius Seuerus, quem Charisius citat, Phœben epitheto generis masculini adiecto dixit:

Ignea iam cœlo lucebant sidera, Phœbe *Fraternis successor equis.*

Quamvis nõ desint Grãmatici, qui eruditionis fortè istius ignari, putent SVCCESSOR fœminino etiã sexu dictũ ab antiquis: vt, Autor ego audendi, de Iunone. Verùm illud probabilius est, quod aliquam sapit eruditionem. Sanè inueteratum esse cõstat apud Carrenos Mesopotamiæ populos, eum qui Lunã muliebri nomine ac sexu nuncupandam putasset, eo supplicij genere damnatum iri

B à Natura rerum omnium arbitro, vt is mulieribus addictus eis semper seruire cogeretur. Qui verò marem eam esse credidissent, futurum vt vxori semper suæ dominaretur, neq; vllas vnquam muliebres insidias pateretur. In Hebræorũ arcanis, quæ Cabalistica vocant, omnes siderum idearumq; cœlestium virtutes lunari corpore suscipiuntur, à quo postea, vti diximus, in inferiorem materiam vt genitale semen immittuntur, rerum species, fructus, animantia, nouatúsque omnes per elementa singula progeneraturæ. Alibi simulachrum Panis, quod Panopoli visebatur, attigimus, eo gestu factum, vt Lunam à dextera sitam flagello verberare videretur, quippe vt quæ apud eam quasi in penum quandam reposita essent, rerum semina loco & tempore depromi flagitaret.

MENSIS.

QVòd si Lunam Ægyptij deiectis infrà cornibus pinxissent, hieroglyphico eo mensem significari prędicabant, cùm palàm sit eam in ortu cornua surrigere sursum versus, eo pręcipuè tẽpore, quo signa Zodiaci vel recta cadunt, vel oriuntur, quòd pars inferior tãtùm, eaq; oculis nostris minima, propinquo occidente Sole cõspicua sit. Ad coitũ verò properantẽ, sub septimũ & vigesimum

C itineris decursi diem planè manè cõspectã deorsum cornua demittere: duobus enim reliquis, quos in assequendo Sole, eoq; mox prætercundo cõsumit, omnino latet, tertio sese incipit ostentare. Hoc eodẽ significato poëtæ quoq; mensem intelligunt, vt illud: Luna quater latuit. atq; eodem modo apud alios passim.

ÆGYPTVS.

IN T. Antonini Aug. Pij P P. numo, qua parte inscriptio est, ALEXANDRIA, videre est humanæ figurę signum, quod ambabus manibus Lunam affectet apprehẽdere, siue sit is adorationis gestus. Ea autem cornibus infrà deiectis sita est, tribus in conuexo tuberculis, duobus infernè, quæ veluti guttulæ pendẽtes sunt. A' pedibus postica parte spicę tres fructu pręgrauidę cõspiciuntur: ab antica crocodilus humi repit, capite in simulacrũ id reflexo. Quæ omnia, vt hæ partes alibi declaratæ sunt suis quæq; locis, Ægyptum ipsam significare, etiamsi non adesset inscriptio, Alexandriæ, nulli dubium relinquitur.

SOPHISTÆ.

VArietas autem Lunæ, mutatis quotidie faciebus, adeò cõspicua, ansam dedit, vt nonnulli sophistas per Lunę hieroglyphicum intellexerint: & Ægy-

ptij sophistæ, quando Luna Ægypti symbolum est, cuius prouinciæ Isis domina perhibetur, toto opere notantur. Alia tamen ratione Clitomachus, vt apud Stobæum legere est, Dialecticam Lunæ æquiparauit, quæ nunquam eadem facie sese mortalibus ostentet, nunc accretione, nūc diminutione luminis assiduè variante, nunquam interquiescat. D

INSIPIENTIA.

NOstri huiusmodi varietatis ergò insipientiam per Lunæ simulachrum indicarunt, quippe cùm propter vniformitatis effigiem, veritatem, & propter lumen in Solis corpore, ratione firma præditum intellectum innuerent. Contrà per Lunę varietatem, & nothum lumen, inconstantiam mentis accipiebant. Vnde Salomon, Sapientia: Sapiens sicut Sol permanet, insipiens autē sicut Luna mutatur. Et Matthæi locus de iuuene lunatico, qui nonnunquam in ignem, nonnunquam in aquam cadere consueuerat. Quod si trahas ad spiritum, animaduertas in talibus impetus quosdam quasi bonorum operum surrepentes, ita vt laudandi videantur, ab iis tamen qui dilucida in eis interualla non agnouerunt: rursus enim eos minui videas, quodꝙ videbatur in eis lumen, non est diurnum, sed nocturnum lumen, quod quidem vsqueadeò imminuitur, vt iam penitùs deficiat. E Atqꝫ ij nonnunquam in ignem cadunt, id est, in ardorem concupiscentiæ, in veteres exeandescentias, vlciscendiꝙ cupiditatem, in pecuniarum amorem, & vitia reliqua. Nonnunquam in aquam, hoc est, in lubricas mortalium curas, in perseuerandi desperationem, in ambitionis fluctus, ciuilesꝙ vndas perpetua instabilitate exagitatas. Humana enim vita, vt alibi ostensum, marinæ instabilitati plurimùm assimilatur.

PERSÆ.

QVod verò Luna Persarum hieroglyphicum esset, superius ex ostento dictum, & quid super eo senserint Ægyptiorum Magi.

NOBILITAS.

PErvulgatū & illud est, Lunæ gestamen apud Arcadas nobilitatis hieroglyphicum fuisse: qui quidem Proselenes ea de causa nuncupati sunt, quòd ab Deucalioneo diluuio primi ipsi Lunam inspexisse nascentē se credidêre: quodꝙ putarent vniuersum humanum genus aquis obrutum perisse, & à se rursus originem propagationis emanasse. Erat verò gestamen id, quo vti soliti Arcades, F fibula in Lunæ cornua porrigentis speciem, qua calceamenta connectebantur: de qua scommaticum Herodis dictum fertur in Bradeam vxoris fratrem, qui cùm generis sui nobilitatē æquo verbosius apud Romanos ostentaret: Næ tu, inquit Herodes, generis tui nobilitatem in astragalis gestitas. Quin & Romanis, qui nobilitate præstarent, gestandi lunulas morem fuisse Plutarchus tradit: nisi satis sit Martialis dictum, lunatam pellem appellantis calceum in hanc sententiam. Et de Quintiliano Rhetore apud Iuuenalem habetur:

Et nobilis, generosus
Appositam nigræ Lunam subtexit alutæ.

Sunt qui causam huius gestaminis eam commenti sunt, vt sic admonerentur considerandam esse rerum vicissitudinem, quæ præsertim in Luna spectabilis est, ne solo nobilitatis nomine nimium turgescerent.

A

DE STELLA.

SEd iam locus exigit, vt stellas tuas aggrediamur, quarum significata recensere, rationemq; reddere, nostræ potius fuerit indaginis, quàm alterius cuiuspiam inuentum, cùm præsertim in restituendo cõtextu paucissimorũ admodum verborum, quæ stella super apud Horum Ægyptium tradita inueniuntur, cura laborq; non defuerit. Sed est omnino in damno libellus ille tam in vulgatis Aldina impressione, quàm etiã in manu scriptis exemplaribus, quorum nobis copia fuerit. Sed iam ad rem ipsam.

VNIVERSI DEVS.

APud Horum igitur legas stellam hieroglyphicum esse Dei, neq; ferè quid amplius: quare necesse est rem ipsam, paucis his inclusam verbis, manifestius & latius aperire. Etenim cùm Ægyptij luctamen & concertationem, quam Deus Opt. Max. in cœlestibus orbibus, aduerso motu atq; eo etiam vario concitatis, instituit, contemplarentur, neque id alia quapiam ratione deprehendissent, quàm stellarum motu, earumq; præcipuè, quas vices assiduè variare B manifestum, rapiq; vniuersam mundi superioris machinã ab exortu occasum versus, vertigine supra mentis captum citatissima, ac nisi res ipsa quotidie fidem faceret, prorsus incredibili: obniti verò contrà ab occasu exortum versus sphęras octo ex iis, quæ nobis innotescere potuerunt, easq; prout magis minúsve à centro distant, pro ratione sua eo segnius aut velocius ad metam properare, nimirum fieri hæc absq; Deo minimè posse crediderunt. Quis enim tantarum molium rector constitueretur, qui certo temporum spacio omnia gubernare, nisi mens suprema omnium arbiter haberetur? Cùm igitur per stellas potissimum in Dei ipsius cognitionem pervenissent, ipsius vniuersi Deum, per signũ idem ipsum, quo rem deprehenderant, significare instituerunt. Ideóq; stellæ hieroglyphicum pro mundi totius Deo ponere voluerunt. Sententiam verò hanc Romanis etiam placuisse possumus ex eo coniicere, quòd in Pertinacis numo simulachrum est, manibus versus ingentem stellam ad cœlum sublatis, cum inscriptione, PROVID. DE OR. COS. II. Ita ille diis gratias agere professus, quorum prouidentia rerum potitus esset.

C

PAN.

ATq; ea potissimũ ratio est, cur Pana Deum ex hieroglyphico stellarum intelligi contendebant: quin & pectus eius variis insigne stellis effingebant, cùm omnino per Pana totam rerum naturam interpretarentur: qua de causa & fistulam septem calamis compactam, propter erronum totidem concentum, ori eius apprimebant: de quo apud Orpheum plura. Probo autem idem & Pan & Iupiter est, quòd πᾶν omne, vniuersam quippe, vt dictum est, naturam significet. Propterea verò & hinulcæ pellis varietate tegi solitum aiunt, vt ex maculis referri stellæ videantur, de quo in Serpentis commentario plura: quod quidem isti forsan de sacris nostrorum literis desumpsere, in quibus legitur, Extendit cœlum vt pellem: quamvis Adamantius dictũ de sapienti anima interpretatur. Nimirum illa extensio in modum pellis, tanquam literis inscriptę luminaribus & stellis, dicitur Rakia: & ῥακὸς Græcis corium est. Nos verò tentorium illud, firmamentum appellamus: & aulęa picturata vulgus etiam vbiq; hodie Racia nuncupat. Porrò cœlum propter micantes stellas à cælatura appellatũ Probus idem putat, vnde scilicet Luna bigis ferri incipit, in superiorem vsque cœ-

lestium orbium partem, quæcunque cõtinentur, ea Græcè ab ornatu κόσμος, à pu D
ritia Latinè mundus vocatur, ait Varro.

CELEBRITAS.

Non temerè itaque in somniis, vt apud Philistum legere est, Satyriscus est celebritatis hieroglyphicum. Nam Dionysij mater, eius qui Syracusanorum tyrannus fuit, cùm prægnans eum ipsum aluo contineret, per nocturnam imaginem visa sibi est Satyriscũ peperisse. Ex quo galeatæ Siculi coniectores interpretati sunt, eum quem illa peperisset, clarissimum Græciæ sidus, ad diuturnum cum Fortuna fore. Hinc Naso etiã sidus pro nobili claritate generis posuit, vbi Maximũ, ad quem de Ponto scribit, sidus Fabiæ gentis appellat. In diuinis quoque literis, doctorum & pietate insignium virorũ lumina per stellas significantur: vt apud Danielem, Docti tanquam stellæ fulgebunt. Et quæ progenies Abrahæ promissa diuinitùs est, tanquam stellæ, nõ tam ad numerum innumerabilem refertur, quàm etiam ad rerum, quibus posteri eius illustrandi essent, claritatem. Præcipuè verò Hyades in huiusmodi celebritatis hieroglyphicum delectæ, vt admonet Eucherius: siquidem ortu suo solent pluuiam inducere, atque E
ideo per id sidus sacræ disciplinæ doctores interpretantur. Cur verò pluuia diuinæ sit institutionis hieroglyphicum, suo commentario est abvnde disputatũ.

PROSPERITAS.

Aruspicum autem obseruationes stellam afferunt prosperitatis, ac læti alicuius euenti signum esse, ab Atteio Capitone traditum, quod, vt Festus ait, acceperat à P. Seruilio augure. Hinc locis inaugurandis stella ex lamella ærea, qua specie reliquæ spectantur in cœlo stellæ, præfigebatur. Disciplinam hanc secutus Virgilius, felicissimum Troianæ posteritatis successum Anchisæ ita præmonstratum ait:

Subitóque fragore Intonuit læuum, & de cælo lapsa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

Nec immeritò Cæsar Augustus crinitam stellam visendæ magnitudinis, quæ Iulio Cæsare sublato statim apparuit, cum paucis admodum sententiam suam professus, felicitatis, quæ se deposceret, ostentum interpretatus est. quamvis palàm Iulij Cæsaris animam in eam stellam commigrasse dictitare solitus esset, remque testatus sit numismatum monumentis, stella scilicet impressa in eo nu- F
mo, cuius inscriptio est, CÆSAR AVGVSTVS. Ab altera verò facie, DIVOS IVLIVS. Adiectum etiam est id insigne capiti statuæ eius in foro positæ. Et alij plerique numi Cæsaris caput stella supra frontem præfixa conspicuum ostendunt. Et Dionei Cæsaris astrum Virgilius hac de causa celebrauit. Veluti etiam Horatius micare dixit Iulium sidus, velut inter ignes Luna minores. In numis verò quos Metius Macer in honorem Cæsaris cusit, Cometa ab occipitio Cæsariani capitis apposita est, vt ab eius obitu signum id subsecutum innuat. Fuerunt autem ex iunioribus nonnulli, qui per stellam tantùm Iulium Cæsarem intelligi voluerint, picturis publicatis. Verùm hæc consignificat, non autem simpliciter significat.

FATVM.

Adiecere sacerdotes Ægyptij, Fatum per stellam significari, quoniam id ex siderali dispositione cõsistere vulgata doctorũ opinione creditur. Per motum enim stellarũ negotia transfiguntur, vt Hesiodi interpres ait super Asterie. Nã & Parcæ illæ, Clotho, Lachesis & Atropos, vt alibi ex XII. Legũ Platonis osten-

A ostendimus, nihil aliud sibi volunt, quàm tardum in primis Saturni motũ, quo singula maturantur: & multitudinem virtutum, quæ in firmamento sunt, per quas tanta rerum varietas in inferioribus generatur: ac reliquorum denicꝙ erronum motũ, quo suo quæcꝙ tempore perficiũtur. Quamvis enim à Solis & Lunæ beneficio vita constet qua fruimur, nostra tamẽ negotiatio tam ad ipsa duo lumina, quàm ad quincꝙ vagas stellas refertur, vt vulgus Astrologorum putat. Quinetiam nullum in cœlo sidus, lumen nullum, otiosum volunt. Et Cabalistę, nullam esse herbam plantámve in orbe hoc dicunt, quæ non ab aliqua firmamẽti stella irradietur, foueatur, & ad incrementum adiuuetur. Erronum verò varijs coniunctionibus & aspectibus, vt vocant, ea rerum vicissitudo in humanis rebus esse perhibetur, quæ fati cognomento à plerisꝙ nuncupatur. Tametsi clarissimi ætate nostra fuère viri, qui acriter in Mathematicos inuecti, huiusmodi veterum cõmentationes plurimas euertere conati sunt. Cæterùm vt diuos Augustinum & Ambrosium ac plerosꝙ è nostris alios missos faciam, qui lapidem hunc voluère, Plotinus è veteribus nihil vi & potestate siderũ hominibus eue-
B nire contendit, sed ea quę decreti necessitas, quam nostri prædestinationem vocant, in singulos sancit, ita per horum septem transitum, stationem, recessúmve monstrari: vt aues seu præteruolando, seu stando, futura pennis vel voce significare dicebantur, ipsæ tamen rerũ indociles, ac quid agant prorsus ignaræ: quarum volatus, aut status, aut garritus, provt fausta infausta've, commoda vel incommoda portendere existimabantur, ita salutares aut terribiles habitos, cùm à se ipsæ necꝙ salutem, necꝙ terrorem vllum afferant.

DE SIRIO.

QVam tamen præ se fert stella Sirius præsagiturã, non leui de causa, sed ex grauissimis philosophorum obseruationibus adinuenta est. Aiunt enim Æteos ortum Caniculæ diligenter quotannis obseruare solitos, cõiecturamcꝙ inde capere, salubris'ne, an pestilens annus futurus esset. Ea enim stella si obscurior ac caliginosa propémodum extitisset, pingue, ac concretum esse cœlum, ac perinde afflatum eius grauem & pestilentem futurum abominabantur: sin illustris atcꝙ pellucida apparuisset, cœlum identidem tenue purumcꝙ conijciebant,
C futuramcꝙ inde salubritatem præsagiebant.

COELESTES SPIRITVS.

CÆterùm nos cum piè simus instituti, cur nõ etiam piè loquamur? Sanè cõstat apud Theologos, & Dionysium præcipuè, tris angelorum esse hierarchias, quibus in firmamento sedes præcipuè constituta. Harum suprema soli contemplationi vacat, Deumcꝙ perenni sono, continuacꝙ assiduitate nullo vnquam tempore defutura collaudat. Medius autem ordo cùm sit cœlestibus officijs atcꝙ muneribus delegatus, per firmamentũ, quod ab excellentia Cœlum appellãt, significatur. Postrema verò hierarchia, etsi natura supra omne corpus est, supracꝙ cœlum, curat tamen ea quæ sub cœlo sunt. Et cùm diuidatur in principatus, archangelos et angelos, omnium horum munus circa ea tantùm versatur, quæ sub Luna sunt. Principatuum cura circa respublicas, principes, ac Reges, vt ex Dauide cognoscimus. Archangelorum circa mysteria, & sacras cæremonias. Angeli priuatis student rebus, & singuli singulis hominibus adhibentur. Euthymius porrò Iudæorũ fuisse custodem Michaelem nominat, vbi verba citat ex oratione Azariæ, libro Danielis: Angelus autem Domini descendit simul cum Azaria & socijs in fornacem: cùm tamen archangelus sit. Sedenim

fæpe admodum in quotidiano fermone omnes ordines Angeli nuncupatio- D
nem vfurpant. Cùm igitur tertius ordo huiufmodi res humanas tueatur, & ad incorruptibile fuperioris dominij decretum dirigat, cuinam potius quàm huic ordinij Fati cognomentum dabimus? Qui demum cùm octauæ fphæræ, hoc eft, ftellato infideat orbi, à foli eius excellentia ftellæ fignificatum Fato congruere meritò videtur. Neque tamen abfurdum eft Angelos per ftellas intelligi, qui ftellarum præfides habeantur: veluti cùm apud Salomonem pro cœlo Deum intelligimus. Scriptum eft enim hiftoria Regum, Exaudi ô cœlum: vbi non cœlum tamen, fed cœli, & terræ rectorem ac Dominum, ex Theologorum interpretatione, Deum appellat. In Mofeos etiam traditionibus, vt fummi viri locum interpretantur, per ftellas Angeli fignificantur. Demùm Angelorum munera cùm fint, purgare, illuminare, perfectum reddere: fi Paris hæc, vt fortè non incongruum videatur, adfcribere voluerimus, ne penitiora hæc documenta fublimius æquo perfcrutemur, Fatum id omnino effe conftabit. Cui quidem opinioni fubfcribit Chryfippus (hos enim autores citare compellor, propter noftrorum quorundam literatorum peruicaciam, qui pro- E
fanis autoribus maiorem adhibent fidem, quàm Chrifto, & à Chrifto patreq; eius omnipotente Deo illuminatis.) Igitur fi Græcis philofophis magis quàm Paulo vel Apoftolis alijs credunt, Chryfippum præcipuum ex antiquioribus audiant ita dicentem, Fatum effe potentiam fpiritalem, certa quadam ratione vniuerfi conftitutricem. Atq; alibi: Fatum, inquit, eft mundi ratio: vel, lex eorum quæ in mundo prouidentia conftituuntur: aut ratio ad quam omnia quæ fuere, facta funt. Quin & Pofsidonius, dum Deum Iouem primum appellat, fecundum Naturam, tertium Fatum, fi quæ de Angelis retulimus, & alia Theologorum fcripta confiderare voluerimus, idem hoc, aut non multùm difsimilia fentire deprehendetur.

TEMPVS.

AD hæc ftella temporis etiam eft hieroglyphicum, quia nihil in mundo toto ftatam temporis legem magis obferuat, quàm cœleftia corpora, quæ fua quadam lege iterũ ac fæpius mota, eodem femper temporis interuallo, certisq; periodis eò redeunt, vnde ferri cœperant. F

EXPLORATIO.

STella eadem apud Ægyptios circuitionis indicium habetur: quod fiue ad orbicularem motum, fiue ad cœli ipfius figuram, fiue ad ea quę de temporũ repetitionibus modò dicebamus, quis retulerit, omnia quadrabunt. Sed enim quam hi circuitionem ponunt, explorationem potius ego dixerim, propterea quòd ftellæ peruigiles facta confiliaq; noftra omnia videntur explorare. Vnde apud Catullum legas:

Aut quàm fidera multa cùm tacet nox,
Furtiuos hominum vident amores.

Apertifsimè verò apud Plautum exploratores per ftellas intelligunt, fi cui non fatis eft Chrifti ipfius teftimonium dicentis, vel puerulorum Angelos facta eorum omnia referre coram patre fuo. Nam ftellas paulò antè Angelorum hieroglyphicum agnofcebamus. Apud Plautum igitur Arcturo ftella in fcenam introducto, hæc, Rudente, recitantur:

Qui eft imperator diuûm atq; hominum Iupiter,
Is nos per gentes alios alia difparat,

Qui

A *Qui facta hominum, mores, pietatem, & fidem*
Noscamus, vt quenq; adiuuet opulentia,
Qui falsas lites falsis testimonijs
Petunt, quiq; in iure abiurant pecuniam,
Eorum referimus nomina excripta ad Iouem,
Cotidie ille scit quis hic quærat malum.

Romani enim veteres hæc de stellis opinabantur, quæ nos officia Angelis attributa noscimus, cùm animi illi, olim iam electi ad pietatem, & religionem, cultumq; Dei, in rerum diuinarum curam, qua poterant, ante omnes propensi essent: quare hi de stellis, quæ nos superius de Angelis ex sapientissimorum hominum sententia retulimus, intelligebant. Huiuscemodi autem explorationis ergò C. Caligula nouum quod excogitauit coronarum genus, Solis & Lunæ, siderumq; specie distinxit, casq; coronas nouo etiam nomine exploratorias appellauit, vtpote qui per Solem diurnos, per Lunam & stellas nocturnos exploratores intelligeret. Cur verò noctem sacerdotes ijdem ex stella picta significa-
B rent, manifestius est, quàm reddi causam vllam oporteat.

CVSTODIA.

VIdere est in numo quodam cuius inscriptio est, VRBS ROMA, specum in arcum productum, cùm lupa et geminis infantibus circum vbera in medio sitis. Ab vtroq; autem specus latere assurgũt pueri duo colludentes: supernè stellæ totidem, siue pro genijs illæ sint, quorum auspicijs infantes qui fuerãt in fluuium abiecti, sospitati sint, mox famelicam lupæ rabiem nõ effugerint modò, sed ab ea perhumaniter etiam fuerint educati: atque ita argumentum hoc omne CVSTODIÆ sit hieroglyphicum, quæ diuinitùs fuerit infantibus præparata. Nam & apud nos certæ sunt preces, quibus Angelum nobis custodem dari deposcimus. Siue celebritatis, neq; non apotheoseos, quæ subsecutæ sunt, stellæ illæ signa sint. Siquidem Romulus fratris nomẽ etiam post mortem eius publicis actis adscribebat. Vnde Virgilius dixit, Cum fratre Quirinus iura dabant, commentus quidem id Romulus, vt Remi fratris manes placaret, quibus terrificis imaginibus sæpius infestabatur.

C

ANIMA.

EST etiam id apud Ægyptios stellæ significatum, vt defuncti iam hominis animam ostendat, quod in manu scriptis codicibus habetẽ: quod dubio procul animæ immortalitatẽ indicabat, quæ scilicet deficiente corpore vim atq; vigorem suum efficacissimè conseruaret. Atqui vim luminis manifestam anima ipsa videtur obtinuisse, quam scintillam massæ stellaris Heraclitus Physicus asseuerabat. Timæus verò Locrus vnicuiq; animę collegam esse siue consertam stellarum aliquam tradidit, quod non dissimile est à genio sospitali atque custode, quo de superius disserebamus.

MORBVS GRAVIS.

HIppocrates medicus obseruauit, stellas per somnium in mare, vel in terram cadere, atq; euanescere visas, graues indicare morbos ei apparatos qui sibi videre id visus fuerit: cùm contrà, claræ, & exortum versus currentes, sanitatis affuturæ indicia sint.

CREPVSCVLVM. D

ADdunt Ægyptij sacerdotes (quod in impreſsis codicibus non habetur) crepuſculum ex micantiſsimæ ſtellæ ſimulacro ſignificari, propter Heſperi Phoſphoriq́ notabilem fulgorem, vt puto: quæ quidem eadem Veneris ſtella eſt, nonnunquam Solem præcedens, nonnunquam ſubſequens: itaque per aliquot dies ante Solis exortum ſtellarum omnium maximè ſplendeſcit, aliàs occidente eo, luce ſua alijs pręmonſtrata, atq; his quaſi valere iuſsis, ipſum mox Solem ſubſequitur. Vel quia tota ſtellarum ratio inter vtrunque crepuſculum, veſpertinum ſcilicet & matutinum, munus peragit ſuum. Veſpertino ſiquidem excitatæ crepuſculo, ſimulac matutinum aduenerit, ſuo quaſi perfunctæ excubiarum munere, Soli ſua data vice ſtellæ recedunt omnes. Et vt tandem ſtellarũ commentationem cum vtroque crepuſculo abſoluamus, earumq́ principium & finis terminetur, pauca quædam ſubiungam ex diuinis literis, in quibus Nox ſuum habet hieroglyphicum, cùm præſentis vitæ tenebras, & hallucinationem ſignificet: matutinum verò tempus pro futuro ſeculo ponatur: de quo Paulus, Nox præceſsit, dies autem appropinquabit. Eoq́ ſpectare dicit Heſychius Hie B roſolymitanus præceptũ illud Leuitici, Ne de carnibus ſacrificij ſalutaris quicquam in matutinũ relinquatur, quippe ne vitam noſtram deprehendi ſinamus imperfectam, quo ſcilicet tempore intercipiatur agendi facultas, quippe vbi miſericordiæ opus nullum cuiuſpiam alterius virtutis aggredi poteris, vel exercere. Quare quinq; illæ virgines parum prudentes, ante oculos nobis proponendæ ſunt, quæ dum lampadum ſuarum oleum comparaturę recrocedunt, aduentu interim ſponſi clauſa ianua excluduntur, non amplius admittendæ. Idem admonemur ex prouerbijs à Salomone: Ne dicas amico tuo, Vade, & reuertere, nam craſtino tibi dabo, cùm ſtatim poſsis dare: neſcis enim quid pariat ſuperuentura dies. Ad hoc ita Heſychius: Feſtina, neque quicquam differas, ne fortè in eas coarcteris anguſtias, vnde expedire te nequeas, eoq́ difficultatis adigaris, vt eueſtigiò rerum omnium, quas tractaueris, rationes reddere cogaris. Epicurus qui pleriſq; in alijs, res alias agere deprehenditur, in eo verſu prudentiſsimè ſe geſsit, cùm dixit:

Ἕκαστος ἡμῶν ὡς ἀσχολούμενος ἀποθνήσκει. F

Nemo hominum eſt, qui non inter agendum obeat.

Quòd ſi quis ætate noſtra, præter bonorum omniũ ſpem oppreſſus, inter agendum obijt, quis vnquam maiore totius Romæ luctu deſideratus quàm noſter Hippolytus? qui parata ære ſuo priuata triremi, fortiq́ militum manu ad Carolum Imperatorem, qui Libyam debellabat, Chriſtoq́ aſſerebat, priuſquàm inſtructam nauem, explicataq́ vexilla illa Iulij ſideris videre poſſet, medio itineris veneno letali, quo perditiſsimus miniſter ferculum infecerat, nobis tam iuuenis, tam Cæſari charus, tam eius gloriæ cupidus, miſerabiliter interceptus eſt. Paucisq́ pòſt menſibus, nepos eius Alexander Florentię Dux, Imperatoris ipſius gener, à cõſanguineo ſibi coniunctiſsimo nõ minori ſcelere mucrone crudeliſsimè dum dormiret trucidatus. Sed nolo vulnera tam atrocia refricare, potiusq́ tibi næniam, qua infeliciſsimum vtriuſq; caſum, iacturamq́ & luctum noſtrum deploraui, pro libelli huius Coronide ſubiungam.

HIPPO-

A HIPPOLYTI MEDICEI CARD. ET NEPOTIS EIVS ALEXANDRI FLORENTIÆ DVCIS, MISERABILES EXITVS deplorantur.

VT cùm potenti deciderit Iouis
Dextra, superba insigne latus domus,
Et strage & ingenti fragore
Corda hominum attonita obstupescunt:
Mox, dum misertum est puluere grandia
Cæmenta solui, parte alia latens
Erumpat improuisa flammæ
Vis, reliquumq́ operis ruina
Inuoluat oppressum, cinis omnia
Puluisq́ fiant, prætereuntium
B *Honore & admiratione*
Tecta prius celebrata, puncto
Uno auferantur temporis, omnium
Mortalium per corda pauor meat,
Considerantum quàm caduca
Sint ea quæ asserimus beata:
Sic duplicato concidimus malo,
Quicunq claras Mediceæ domus
Stellas colebamus, fideli
Obsequio, officijsq́ chari.
Nam vix cicatrix illa coiuerat
In altum adacti vulneris, intima
Per ossa lapsi, cùm peremptum
Eximium Hippolytum abstulit mors.
C *Qui dum cohórtes cogeret impigras,*
Arma & triremes ære parans suo,
Hanc vltrò opem allaturus oræ
Cæsari opes Libycæ prementi,
Roma profectus Parthenopeium
Nauale iturus, de media via
Improuide interceptus atro
Fraude dato opprimitur veneno.
Hinc mille & illinc mille per auia
Sparsi locorum, siue domi in situ
Fletuq́ lugebamus, ægra
Pectora per, lachrymis profusis.
Cum fœda clades huic superaddita
Oppreßit incursu subito omnium
Mentes, & vnda vndæ niuosis
Alpibus incubuit refusa.
Maiora aperto vulnere vulnera
Nunc facta sunt, consanguinea vt manu
Confossum Alexandrum in cubili
Fama tulit, medioq́ noctis.
Sic heu misella hæc vita hominum omnibus
Iniuriarum obiecta periculis,
Quouis dieq́ horaq́ nostro
Assiduè capiti ingruentum.
Mens nulla prudens est adeò, vt queat
Obstare fatis, vel petulantias
Istasq́ fortunæ cauere,
Aut varios subitosq́ casus.
Sed magna Regum ô progenies, Ducem
Quæ Petrum Athenis magnanimū inclytis
Olim dedisti, totq́ honorum
Muneribus titulisq́ fulges,
Quàm clari eratis, quàm prius improba
Turcæ tyrannis & Scythicum genus
In Græciam inuasisset, alta
Vi superûm imperio potita.
Fato Quiritum scilicet Ilium
Euersa, Romanum Imperium extulit.
Gens vestra Athenis pulsa, vt orbis
Consuleret statui vniuersi.
Atq hinc duorum Pontificum decus,
Amplum Leonis, mox venerabile
Clementis: idq́ ijsdem tiaris
Continuis prope colligatum.
At non potentes dicere Cosmidas,
Laurentiúmq, & nobilium virûm
Prouentum honoratum, Camœnis
Lugubribus licet, atq mœstis,
Sed flere ademptorum miserabiles
Uices, in ipso limite gloriæ, &
Primo rudimento inuidendi
Nominis, egregiæq́ laudis.
Heu quò iuuentus, & validus vigor,
Et promptitudo mentis, & ingeni
Atq indoles illa educata
Auspicijs sapientum auorum.

Quo purpuratus Hippolyto decor
Splendorq; rerum, seu patruo comes
Puer senem adiuuaret, ingens
Pondus & imperij subiret.
Quem Cæsar alto in puluere Pannonum
Vidit paratum cernere principem,
Contra superbarum cateruas
Gentium, & horribiles phalangas,
Cum Turca nunquam pluribus antea
Instructus armis, crederet Italas
Vires Iberumq; robur
Et Tamesin domitare, & Albin,
Quem tota circùm vis Asiatica
Niliq; latè gens vaga turgidi,
Et Græciæ totius arma,
Atq; Scythæ, atq; Arabes obibant.
Verùm explicatos vidit vt ordines
Nostrorum ita acri prælia spiritu
Poscentium, aufugit, reductis
Retrò equitum peditumq; turmis.
At qui virum se præstiterat foris,
Haudquaquam inerti pectore erat domi,
Quem multo abundantem Senatus
Consilio iuuenem probabat.
Qui sæpe Romam seditionibus
Tumultuantem, irasq; Quiritium
Pacasset, irrumpens in arma
Fronte hilaro, eloquióq; dulci.
Qui splendidas tot diuitias, opes
Tantas, amicis atq; clientibus
Vellet paratas, se exhiberet
Ditem alijs, sibi pauper vni.
Siue apparatu Regifico penum
Elaboratum apponeret omnibus
Aequaliter, parcissimo ipse,
Et tenui & facili vteretur.
Sed quis modum vitæ omnis, & integram D
Synceritatem narret? Hic omnibus
In posterum exemplo futurus,
Iam viridi excipitur iuuenta.
Immitis aufert Parca eadem Ducem
Illustrem Alexandrum iuuenem inclytum,
Florentiæ, Hetrusciq; regni
Omne decus, columenq; summum,
Quo iustum & æquum Principe floruit,
Seruata morum est integritas, fides
Intaminata. At vis scelesta
Pulsa procul, pudor ipse tutus.
Hic gloriosi Caroli erat gener
Selectus omni de grege. Filio
Hic Regio Henrico sororem
Coniugio celebri elocarat. E
Hæc obfuerunt, perniciem hæc bonis
Traxere, vestræ nomina gloriæ
Vos abstulerunt. Hæc amarum
Inuidiæ stimulum incitarunt.
Laboriosum scilicet est opus,
Tutum esse Regem, qui violentiæ
Obstet suorum, vllúmq; fraudi
Esse locum vetet, & rapinis.
Sic Pertinacis mens bona: Seruij
Sic victa virtus cæde nefaria:
Sic multa vbiq; exempla, quorum
Iam numerum hoc etiam obtinebit.
At vos meum vnum præsidium ac decus,
Si quid clientis Musa erit, ibitis F
Nunquam vel ignotis, vel vllis
Illachrymabilibus recensi.
Non vos ego inquam perpetiar mori,
Dum vis mihi assit, perpetuum quibus
Debetur excelsa in columna
Nomen, honos, statuæ, æsq; fusum.

NÆNIÆ FINIS.

APIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISSIMVM D. THOMAM CAMPEGIVM EPISCOPVM FELTRENSEM, DE IIS QVAE PER NAVEM ET ALIQVOT eius partes significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

*NUnquam putassem, Colendissime Præsul, accidere posse vt mihi de Iure tecum
differendum esset, quod nũc casus tulit, & necessitas poscere visa est. Nam cùm
mecum cogitarem aliquod tibi Commentarium de significatis Aegyptiorum,
pro meo erga te cultu & obseruantia, dedicare (non enim vir tantus prætereun
dus eras, qui ætatem omnem & Iure publicè profitendo, sententijs Romæ dicen-
dis, sacrosancto Concilio præsidendo, & in principum negotijs procurandis, insumpseris) argu-
mentum quærebam quod ad huiusmodi Personæ nomen accommodari posset: opportunéq; pi-
scium meorum hieroglyphica commentaria præ manibus habebam, quæ præsulibus quibusdã,
quos præcipuè colo, honoratissime Antistes, cœperam distribuere: atq; cùm non tam ipsi pisces,
B quàm etiam instrumenta quædam nautica interserenda essent, Anchora tibi deberi visa est,
quæ quòd firmata Christianæ Reip. præsidio aliquando fuerit, antiqua clarissimaq; nobilitatis
Campegiæ domui pro insignibus argentea hinc & inde gestare concessum est iam ex illo, quo
Ugolinus ipse Campegius Pisanæ classis Imp. maris imperium ab impijs infidelibus inquinatum,
pacificum reddidit. Sed priusquam de Anchora dicere incipiamus, ex re me facturum puto, si
animaduertendum dixero locum libro Pandectarũ xiiij, titulo, de exercitoria actione, capite
statim primo, altero mox paragrapho, perperam interpositam esse Anchoræ locutionem. Ac-
cursium hallucinari puto, quia corruptum sit codicem nactus: ibi enim Ulpiani ex libro ad edi-
ctum verba ita notata sunt: Magistrum nauis accipere debemus eum cui totius nauis anchora
mãdata est, scilicet à domino. Nusquam verò legi ego Anchoram pro gubernatione poni, quod
quidem munus pertinet ad clauum: vsitatissimaq; omnium autorum metaphora, temonem aut
clauum aut gubernaculũ regiminis loco poni passim obseruaui. Sed enim in Ulpiani verbis nul-
la erit ambiguitas, si veluti in Pisano habetur codice antiquissimo illo qui Florentiæ asseruatur,
ita legerimus, Cui totius nauis cura mandata est. Castigatissimámq; lectionem hanc & in meo
C peruetéri, & in aliquot codicibus manuscriptis, in quos nemo manus iniecerit, deprehendi. Ele-
gi itaq; te iudicem, vt quæ aliena essent, legitimos agnoscerent possessores, résq; omnis nautica le-
gitime tractaretur. Tu quod Iuris est videris: nos Anchora iam ablegata, quando hîc standum
minimè necessum fuerit, ad iter institutum peragendum nauim iam ipsam ascendamus.*

DE NAVI.

NAuis, atq; eius partes aliquot, armamentaq; ipsa multis locis in veterum monumentis sculpta, & in numis cusa, non leue cogitationis argumentum spectantibus exhibuêre, dum quid hæc sibi velint plerique omnes inuestigãt, quorum bonam explicaturi partem à numo omnium antiquissimo exordiendum duximus. Quid igitur sibi Iani numus velit examinemus.

ADVENTVS, VEL MIGRATIO.

ROstrum nauis, aliàs autem puppis, vel interdum integrum nauigium in æs signatum, Iani nauigationem in Italiam ostendit: ex altera enim numi parte Ianus geminus, ex altera rostrum nauis, inquit Plinius, & nos inspeximus. Ouidius etiam ita interpretatur:

At bona posteritas puppim signauit in ære,

Hospitis aduentum testificata Dei. D

Quinetiam Onirocritæ obseruant, quotiescunq; quis vel nauem vel ratem ima ginatus fuerit se videre per quietem, nuncium ex longinquo peregrè confestim affuturũ. Antiquissima verò est illa numi species, quadrans scilicet Raticus nomine, in quo ratis. Mosq; inde durauit, vt pueri in aleæ lusum denarios in subli me iactantes exclamarẽt, aut capita, aut nauim, quorũ altero post firmatum numum cõspicuo, eius esset victoria, qui diuinasset, lusu teste vetustatis. Quanquã & altero vsi sunt numo, ouem bouemq; insculptos habente: quod numi genus documento erat veteres gregibus & armentis abundasse, quippe quorũ omnis res in ouibus & bubus collocata erat, vt autor est Plutarchus, Problematis.

FELICITAS.

AD hæc nauis in aliquot veterum monumentis felicitatis hieroglyphicum est, vt in Hadriani numo, quæ remigio vecta, pulcherrimèq; elaborata visi tur, cum inscriptione, FELICITATI AVG. Sub naui verò S. C. COS. III. PP. In numo etiam Augusti cernere est nauim longam cum remigio, cu ius eadem inscriptio, FELICITATI AVG. E

SALVS.

QVæ verò nauis apud Athenienses erat SALVTIS indicium, in Thesei memoriam co li consueuerat, singulisq; annis Delon mitteba tur Apollini cultũ allatura, suscepto olim à Theseo voto huiusmodi, si ciuibus suis vnà secũ saluis reuersus esset. Eoq; interim tempore, quo sacerdos Apollinis nauis eius puppim coronauerat, & Delon ea profecta esset, pelagoq; remenso in patriam rediisset, cautum erat Atheniensium lege, ne quenquam publicè interficerẽt. Eaq; de causa scribit Plato in Phædone, longum temporis interuallum interiectum esse inter iudicium Socratis, & mortem eius, quòd sententia pridie quàm spectaculi auspicium fieret, lata erat.

CHRISTIANÆ PIETATIS SVCCESSVS.

HAbet & Christiana pietas felicissimi successus sui signũ, nauẽ cum piscato re Petro, tam in familiari summi Pontificis anulo, quàm in aureis Apostolici fisci numis expressam, manifestissima eius quæ subsecuta est felicitatis indicia, tot annis antea præmonstrata. Nam quod Ouidius dixit, Hospitis aduentũ testificata Dei, sumptum omnino est ex altiori disciplina, qua prisci Romani diuinitùs admoniti essent, hospitem aduenturũ, qui verum Dei cultum afferret, siue Noam nauigio ereptum vndis, siue Ianum salutaria tot præcepta Italiæ daturum, naui ad nos vectum, ac naui mox insignem in numis, siue ipsum nostræ pietatis autorẽ fluctuanti nauiculæ affuisse meminerimus. Hoc verum ac vnicum est aduersus sæuientis maris rabiem sospitamentum: hic vnicus salutis nostræ portus, quem eiusmodi nauis auxilio occupare festinauerimus. Sapientissimè Ioan. Scholasticus vigesimosexto scalarum suarum gradu pericula recenset, in quæ per mare hoc magnũ & spaciosum nauigãtes incidimus, scopulos, vertigines, inundationes, piratas, belluas, siphones, procellas ventis fluctibusq; commistas, singulorumq; adiicit interpretationes: vt per scopulos, feram præcipitemq; iracundiam intelligamus. Per vertiginem, res eas, quæ præter spem oblatæ mentẽ circumsistunt, delirioq; agitant, & in desperationis profundum rapidè

A dè deuoratos trahunt. Per inundationum tumores, ignorantiam, quę boni specie decipit. Malus enim & egregiè superbus est, sibiq; omnia arrogat, quicunq; est imperitus. Per piratas, gloriarũ satellites, qui nostras opes omnibus vitæ incommodis partas, interuentu subito diripiunt. Per belluas, nostrũ hoc corpus graue, brutũ, & efferatũ, ac perdifficile cicuratu, vtpote quod ventri tantummodo deditũ, solã sibi finem constituit voluptatẽ. Per siphones, elationis nostrę impetus, per quos ad cœlũ vsq; sustollimur, vnde mox deturbati, in ꝓfundissimã tartari voraginem pręcipitamur. Huius inquam pelagi causa nauis illa tot olim numis cusa, diuinitùs aduenturã miseris mortalibus salutem indicauit. Ac ne de præsagio dubitemus, in ipsius Iani numis, tam gemino capite barbato, q̃ etiam imberbi, vti habetur in argẽteo, in quo etiam nauis cum rectore, literæ supernè C. FONT. Necq; non in alijs videre passim est inscriptionem, ROMA. Romæ enim pietatis nostrę principatum, & in togata præcipuè gente constituendum, vt Euangelicã interim veritatem prætereamus, vel Maro ipse supremæ intelligentiæ actus spiritu diuinauit, dum Iouem inducit asserentem,

B *Romanos rerum dominos gentemq́; togatam.*

Cui quidem imperium sine fine concessisset, quippe quòd eorum institutiones essent in omnem terrarũ orbem, vt Theophylacti verbis vtar, exituræ, necq; vllo vnquã tempore defuturæ. Necq; verò mirum in Marone homine diuini muneris experte, & qui verũ pietatis ritum adhuc abditũ ignoraret, diuinationis lumen illuxisse, quia verisimile est cum in huiusmodi vaticinio, ex veterũ arcanis aut Marci, aut Sibyllæ, aut Hetruscorũ, prædictionẽ illam excerpsisse. Vel, quoniam summus ille spiritus nullum hominum genus, nullam vnquam nationem aspernari cõpertus est: quare Balaamã legimus, hominem & alienigenã, & piorum hostem, præclara tot super Israëlitarum successu diuinasse.

SOSPITAMENTVM.

IN Q. Nasidij numo nauis est cum velo, & stella in antẽna, & ab altero latere caput cũ tridente, & inscriptione, NEPTVNI, subaudiendũ, ope vel auxilio seruatos. Hoc enim stella significat in antẽna sita, de qua loco suo inter cœlestia.

MANIFESTA OPPVGNATIO.

C QVoniam verò obiter in velum incidimus, minimè prætereundum videtur quod dici solet, velificatione plena in quempiã ferri, quod est aperto Marte, inimicitijs minimè dissimulatis, rem aggredi, hostemq; lacessere.

OCCVLTA OPPVGNATIO.

HVic contrarium est, conto, remulco've nauigare, cum tacitè quispiam insidiatur, atq; vt vulgò etiam dici solet, subaquanea vti opera. Locũ hunc ad hanc propemodum sententiã interpretatẽ Ammianus rerum gestarũ lib. XVIII, dicens: Nõ conto, necq; remulco, vt aiunt: id est, non flexiloquis ambagibus, vel obscuris, sed velificatione plena in rempub. ferebatur. quamvis aliter expositũ sit in collectaneis Suidæ, prouerbio κοντῷ πλεῖν, quod quisquis ille fuerit exponit, ἄγειν προσποιηκόντως ζῆν.

LVNÆ VECTATIO.

QVòd nauigiũ in Isidis honorẽ Ægyptij coluerint, sunt qui raptã eam ab Ioue naui, cuius insigne vacca esset, arbitrentur: sed cõmentitiũ hoc mihi vi-

detur. Magis autem ad Ægyptiorũ eruditionem quadrat quod Plutarchus ait, D
Lunam apud eos nauigio vehi fictam. Hanc Isidis nauem Apuleius multis donarijs ornat. Diodorus fabricatam à Sesostri nauim ex cedro octuaginta cubitorum ait longitudine, deauratam exterius, interius verò deargentatam, quam dono obtulit Deo qui Thebis Ægyptijs colebatur. Is Isis erat.

NAVIGATIONIS AVTORES.

IN Tyriorum numo nauis est cusa, nimirum ea de causa, quòd ipsis Tyrijs cõmentum placet, nauigationis primæ se autores haberi. In huiusmodi eorum numo legitur ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΥΡΙΩΝ. Est & alius cum eadem naui longa numus, in cuius altera facie caput est cum corona irradiata: inscriptio, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΣΙΔΩΝΙΩΝ. Ita demum Phœnices inuentæ nauigationis laudem asciscunt sibi.

VICTORIA NAVALIS.

IN Agrippæ numis nauis illa tridentali rostro insignis, qualem scilicet Maro sæpe describit, dum non vno loco ait, rostrisq; tridentibus, partã ab eo victoriam indicat maritimo prælio, quod aduersus Sex. Pompeium cõmisit: id quod E
Maro in Augusti gratiam ita immortalitati commendauit:

Parte alia ventis, & dis Agrippa secundis
Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum
Tempora nauali fulgent rostrata corona.

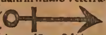
Aliquot in monumentis videas & Varronis insignia naualia, qui Proprætore sub Pompeio Piratico bello militauit, à quo ob res bene gestas nauali corona donatus est.

DE ANCHORA.

HIeroglyphicum anchoræ non Ægyptiorum tantùm est, sed à Græcis & à Romanis principibus vsurpatum: vt minimè importunum sit rem à plerisq; tractatam repetere, vt quæ sectamur significata loco suo manifestentur.

MATVRANDVM.

CIrcumuolutus anchoræ delphinus, quod signum in aliquot Titi Vespasiani numis obseruauimus, maturandum, vt Latini vna locutione dixerunt, F
omnino significat. Sed quoniã rei causam in Delphino satis explicuimus, & res iam æuo nostro lippis & tonsorib. innotuit, plura super eo dicere supersedebimus. Id pro pictura animaduertendum est, anchoram quæ in numo Titi habetur extrema dentiũ in vomeris speciem dilatare, cuiusmodi figurã Aldus noster imitatus est in omnibus quos impressit libris. Alia verò forma esse, dẽtibus quippe in acutum recto ductu mucronatis, quam in numo veteri apud eruditissimũ virũ Romulum Amasæũ vidimus.

TVTELA REFVgium.

HOminem qui rebus suis tutelã præsidiúmve parauerit opportunũ, per nauem & anchoram significabant. Quòd si sola anchora manu prætenta figuraretur, refugium indicabat, quasi vellet innuere pictura hæc, si aduersa ingruerit tempestas, resq; nostræ fluctuare cœperint, paratum esse profugium vt possimus ita seruari.

A Estq; dicteriũ apud Grecos in hanc sententiã celebre, quo Demosthenes vtitur oratione pro Ctesiphonte. Et Propertius eruditionis elegiacæ columen ad hoc innuens ait: Anchora iacta mihi. Idem sermo apud Paulũ, rei nullius ignarũ, epistola ad Hebræos, cap. 6. Qui confugimus vt spem propositã teneremus, quam veluti anchorã habemus animæ cùm tutam, tum firmã. Et Chrysostomus de supremo firmoq; profugio, cõcione in Lazarum IIII, hæc ait: Sunt diuinę sapientiæ opera, hæc maxima illius prudentiæ sunt argumenta. Conscientiæ increpatio sacra est anchora, quę nos nequaquã finit in peccatorũ profundũ absorberi.

STABILIMENTVM.

QVòd si firmitatem, ac immobile stabilimentũ rei cuiuspiã significare vellent, anchoras duas adpingebãt, similitudine sumpta à nauibus, quæ tunc

Uentorum temnunt rabiem fluctusq; sonantes,

cùm duabus anchoris innituntur. Qua similitudine vtitur Aristides Panathenaicis. Sedenim Pindarus duabus innixum anchoris dicit, qui duas habet patrias: vnde prouerbium, οἴκοθεν οἴκαδε, Domo domum, de cõmodè peregrinanti-
B bus, quippe de ijs qui arrepto itinere quotidie apud amicos aut necessarios diuertunt. Nam pro firmitate Pindarus idem vna etiam vtitur anchora, Isthmijs, ἤδη πρὸς ὄλβου βάλλετ᾽ ἄγκυραν· Iam anchorã ad felicitatem iecit: hoc est, firmitatẽ iam ad vitæ tranquillitatẽ assecutus est. Vitæ porrò nostræ tumultus, perturbationes, cladesq; omnes, marinis fluctibus, tempestatibus vorticosisq; æstibus solemus æquiparare, quemadmodum Archilochus facit, qui cùm in Thracenses calamitates incidisset, bellum marinis fluctibus ita comparauit:

Γλαῦχ᾽ ὅρα, βαθὺς γὰρ ἤδη
Κύμασι ταράσσεται πόντος,
Ἀμφὶ δ᾽ ἄκρα γύρεων ὀρθὸν
Ἵσταται νέφος, σῆμα χειμῶνος
Κιχάνει δ᾽ ἐξ ἀελπτίης φόβος.

Myrsilus quoq; Mitylenæorum infortunia tyrannicasq; procellas ita describit:

Τόδ᾽ αὖ τι κῦμα τῶ προτέρω νέμω στίχει,
Παρέξει δ᾽ ἄμμι πόνον πολὺν αὖ τλῆν.

Atq; ijs vrgentibus infortunijs ad sacram, vt aiunt, anchoram confugiendum.
C Sapientes enim ferè omnes hieroglyphico vtuntur anchoræ, tam scribendo q; loquendo: vt Pythagoras, quem Phocion ait super humana vita ita differere solitum, ὅτι χρὴ βίον αἱρεῖσθαι ἄριστον. quę si primùm amaritudine aliqua prędita videatur, suauem ipsam redditura sit consuetudo. Diuitiæ si optentur, sciendum eas infirmam admodum esse anchoram. Gloriã, etiamnum infirmiorem. Quæ corporis sunt, eiusdem esse tenoris. Principatus, honores, omnia hæc imbecillia, & nullo robore suffulta. Quæ firmæ igitur anchoræ? prudentia, magnanimitas, fortitudo, quas nulla procella discutiat. Nam diuina lex est, virtutem solam atq; vnicã habere robur, reliqua omnia nugas esse.

INTERPRES.

APud nationes aliquot anchora fuit interpretationis signum, quo scilicet caduceatores & internuncij pro gestamine vterētur. Præcipuè verò Indi anchoram pro caduceo habuêre, propterea inquit Philostratus, quòd omnia tenet, ac peruestiget. Eaq; de causa cùm Apollonius ad locum, quem Indi sapientes incolebant, appulisset, seq; cum comitibus intra stadium cohibuisset, adolescens eum adijt à sapientibus missus qui auream anchoram pro caduceo manu gestabat, perq; cum in colloquium adductus est.

FRÆNVM. D

AD hæc anchora moderãdi cõpescendiq́ signũ est, frænumq́ indicat, quod quidẽ ex Pindaro desumit. Ille enĩ πυθιῶν, ode quæ inscribit, Ἀρκεσιλάῳ κυρηναίῳ ἅρματι, frænum Argûs nauis dixit, vbi interpres ait, Anchorã ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἵππων διὰ τὸ ἐπέχειν τὰς ναῦς δίκην χαλινοῦ, sumpta ab equis trãslatione, q̃ ea naues compescat fræni instar.

SELEVCI GENVS.

EXtant Seleuci numi anchora signati, propterea quòd is anchora signatũ femur habuit ab ipsa origine: filijq́ & nepotes eius eodem insigniti modo, anchoram in femore veluti notã generis naturalem habuêre. Et vt Græci sunt ad figmenta promptissimi, fabulã etiã adijciũt, Laodicen Antiochi nuptã Apollinis cõgressum per quietẽ pati visam, qui anulũ ei quendã veluti cõcubitus præmiũ donarit, iusseritq́ vt mox filio eundem redonaret, futurũ cum aliquãdo felicissimi euentus auspiciũ: repertumq́ prima luce anulũ in lecto, cuius signũ anchora erat, admirationi fuisse, Seleucumq́ mox natu grandẽ, tradito anulo à matre, de origine sua, deq́ futura felicitate edoctũ, cùm mortuo iam Alexandro, quem in Persicã militiã secutus fuerat, regnũ ipse Orientis occupasset, gemmæ istiusmodi memoriã consecrasse. E Nam & cùm vrbem Antiochiam patris nomine condidisset, campos vicinos vrbi Apollini vti originis autori dicauit. Hæc Trogus. Appianus indignum ratus fabulas historijs admiscere, rem aliter tradit in Syro, Apollinẽ quippe Laodicæ per somniũ mandasse, vt quem anulũ aliquãdo reperisset, filio statim gestandũ daret: fore nanq́ vt quibus in orbis locis Seleucus anulũ eum amisisset, eam ipse postmodũ regionẽ imperio suo subijceret. Is igit cùm Alexandrũ sequeret, anulũ iuxta Euphratẽ fluuiũ amisit, factusq́ eius prouinciæ præfectus in diuisione regni post Alexandri mortẽ, moxq́ inde deturbatus ab Antigono, Ptolemæi, cui Ægyptus obuenerat, auxilio in regnũ restituit.

POSSESSIO.

EST & obtinendæ possessionis signum anchora, cuiusmodi eiusdem Seleuci fuit interpretatio, reperto quẽ iam amiserat anulo, in quẽ anchora incisa fuerat. Cuius quidẽ rei huiusmodi fert historia, quæ ad futurũ auguriũ ab Apolline promissum facit. Seleucus cùm eiectus Babylone, Ptolemæi mox copijs adiutus posset quidẽ vti vi, ex amisso tamẽ anulo in spem regni omnino erectus, omnia prius q̃ armis experiri constituit, ne populũ, quẽ per benignitatẽ sibi allexerat, F belli metu exacerbaret. Internũcijs ad rem vsus, ciuiũ cõperit studia erga se propensissima, itaq́ festinatione opus esse admonitus, paucis admodũ, sed ijs impigris & fidelissimis electis, Babylona versus quanta potest celeritate proficiscit. Accidit verò vt inter gradiendũ pede lapidẽ offenderet, euelleretq́, ex cuius impulsu tanto dolorẽ affectus sit, vt ibidẽ e vestigiò subsistere, ac humi residere cogeret. Ecce verò tibi amicis pedẽ demulcẽtibus, & euulsum lapidẽ inspectantibus, anulus ille affulsit, qui sublatus attrectatusq́, magnæ inter socios mœstitiæ argumentũ fuit. Id quid rei esset cùm Seleucus sciscitaret, signatã illi anchorã in anulo reperto mœstitiæ causam dedisse respõderũt, ex qua captiuitatẽ portẽdi interpretabãtur. Tũ Seleucus, Bono, inquit, animo estote omnes: nam quã terram calcamus, & retẽturi sumus, & firmiter possessuri: & cũ dicto doloris immemor prosilit, iterq́ arripit alacriter. Cui paululũ progresso adfuêre obuiam qui tuta & pacata omnia nunciarent, exceptusq́ ita omniũ studijs, dignitatẽ pristinam & regnũ illud obtinuit. Mox Indiã & Asiam omnẽ subiugauit. Anuli verò memor, vrbem in Oriente cõdidit, & gemmã originis memoriam consecrauit.

DE

A

DE TEMONE.

IN naui autem primas omnino partes tenet temo, de quo multa sunt apud veteres significata, quæ tamen omnia in vnum coëunt intellectũ.

REGIMEN.

NAm regimen per figuram eius significari manifestum: & cuius arbitrio res agũtur, is gubernare, & gubernaculum temo ipse dicitur. Hinc Iuuenalis, Aut de temone Britanno décidet Aruiragus, dixit, cùm Domitianum Britãnia potiturũ præsagit adulator ille Veiento, expulso inde Aruirago, qui totius insulæ imperium obtinebat. Nam ad ea tempora Britannia nondum venerat in ditionem Romanorum, tentata bello sæpius, licet cum eorum aliquot Imperatoribus fœdera iunxisset, quæ nostri plus æquo forsitan extulerunt. Contrà verò Nero, paucos ante dies quàm moreretur, vidit per quietem eum sibi nauem regenti extortũ, trahiq; se ab Octauia in arctissimas tenebras, quod aruspices respondêre, eum administratione deiectum mortem infelicissimam moriturum.

FORTVNA.

B QVapropter veteres cùm Fortunę plurimũ tribuerent, eamq; negociorum penè omnium, quæcunq; mortales gererent, arbitrum opinarentur, simulacrum eius dextera clauũ, sinistra cornu copiæ tenere finxerunt, quòd bona & cõmoda ab eadem omnia proficisci crediderunt: vnde diuitias & opulentiam, fortunas appellauere, vni illi regendi elargiendiq; facultatẽ concessam arbitrati.

INCONSTANTIA.

VT verò inconstantiã eius notarent, vtpote quæ, vt Horatius ait, possit imo tollere de gradu mortale genus, vel superbos vertere funeribus triũphos, & valet ima summis mutare, sedentem eam in pila sculpebant, quod tum in marmoreis monumẽtis, tum in numismatis antiquis obseruauimus. Talis eius species est in numo Neruæ Traiani, cum inscriptione, FORT. RED. S. C. vbi etiã legas, SENATVS POPVLVS'QVE ROMANVS, literis omnibus expressis, quod rarò inuenitur.

FORTVNA REDVX.

EIusdem Fortunæ Reducis simulacrum est in altero eiusdem Imperatoris C numo, vbi dea ipsa sede sedens temonem manu regit, qui à pedibus surrigitur: inscriptio est, FORTVNÆ REDVCI. Atq; hac eadẽ specie & inscriptione literisq; habetur in Hadriani numo, vbi temo insidet pilæ: in nonnullis abest pila. Eadem verò sedens cum temone & cornu copiæ est in numo Septimij Getæ, cum inscriptione, FORT. RED. Sed illud obseruatione dignum, quòd eadem species cum temone, & cornu copiæ in Domitiani numo, quẽ apud Bembum vidimus, FVRTVNA AVGVSTI scriptum est, prima syllaba per V vocalem vltimam, quæ passim in ea locutione per O vocalem quartam enunciari solet. Eadem penè inscriptio speciesq; cornu copiæ & temonis pilæ insistentis in manu Fortunæ stantis habetur in numo Antonini Pij. De pila verò atq; rotula alibi erit locus suus, vbi Fortunæ ipsius ornamẽta copiosius explicabimus.

DE RETIBVS.

PEtrum in naui superius inspeximus: sed habebat idem retia quę tractaret. Huius rei memoria nos quoq; traxit ad sagenam, ad hamos & tridentes: quare priusquàm exiliamus è naui, an possimus aliquid expiscari, videamus.

SILENTIVM. D

PEr retia silentium significari tradunt, ea quidem ratione, quòd præcipuũ est
præceptũ piscatoribus, vt dum gregem circundant, silentio quam maximo
nauigẽt. Pisces præterea altissimo silentio præditos esse compertissimũ est, pau
cissimis exceptis, ac præcipuè Cane marino: vnde etiam prouerbium emanarit,
ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων. Sic eruditus Horatius eos mutos vocat. Sic Lucretius mu-
tas natantes appellauit.

PERSVASIO.

IN diuinis autem literis retia sunt persuasionis hieroglyphicũ, qua scilicet ho-
mines in veritatis cognitionem inducuntur, atque ita capi videntur. Ad hoc fa-
cere Euangelicum illud ait Eucherius, Mittite retia in capturam.

INSIDIÆ.

ANtiquissimum esse reperio, insidias per rete significari, neque ea tantùm de
causa quòd eius opus omne ad insidias comparatur, quantum etiam ex hi-
storia desumptum est. Nam Pittacum memorãt, vnum ex septem Sapientibus,
aduersus Phrynonem Atheniensiũ ducem validissimi corporis hominem, Pan
cratiasten scilicet & Olympionicam, de finium controuersia, quæ inter Atticos E
& Mytilenęos erat, singulari certamine dimicaturum, rete secum in occulto sub
clypeo abditum tulisse, quo, cùm tempus visum est, iacto Phrynonem impedie-
rit. Historia est apud Verrium, in ijs quæ Festus deflorauit: neque ea tamẽ in vul-
gatis codicibus, sed antiquo manu scripto, cuius partem vltimam Romæ com-
peri. Hinc sanè ludus à Pittaco institutus, quo Retiarius Mirmillonem in certa-
men prouocabat: cui adcantabatur, Piscem peto, nõ te peto, quid me fugis Gal-
le? Erat autem eodem autore Festo, Mirmillonicum genus armaturę Gallicum:
ipsique Mirmillones antea Galli appellabãtur, in quorũ galeis piscis erat effigies.

DESOLATIO.

EST & desolationis signum retis genus, quod verriculum appellatur: ad mul
ta siquidem id spatia in mare demissum, restibusque longissimis hinc atque in-
de attractum, quantumcunque spatij complexum fuerit, totum abuerrit, neque vlli
piscium exitum patêre permittit. Transijtque miserabile genus hoc venationis in
vrbium & agrorũ desolationes. Accidit enim plerunque, vt edicto vniuersali op F
pressorum exitio agri sint euerriculati. Fiebat autem euerriculatio in hunc mo-
dum. Viri manus sibi mutuò tenentes, quasi restim vnam texũt, occupatisque ter-
ræ, quam desolatam volunt, extremis finibus, ita latè extensi progrediuntur, la-
tentesque passim incolas venando excipiunt, nihilque reliqui faciunt, quoquouer-
sum peragrantes. Quod olim exemplum à Darianis militibus editum in Chio,
Lesbo, Tenedoque Insulis vi captis, atque euerriculatis. Eretrienses quoque legas à
militibus Xerxis eadem euerriculatione omnes abductos.

DE HAMO.

HAbet Hamus cum Anchora similitudinem quandam, si figuram inspe-
ctes. Sed quantum est in Anchora officij, tantum in hamo malignitatis
atque perfidiæ: quæ cuiusmodi sit, hinc apparebit.

DECEPTIO.

SVnt qui non imperitè, neque impropriè, deceptionem per hamum pictum
significari tradant: siquidem decipere, est vnum ostentare, & aliud præter
opinionem inferre. Ita hamus escam esurienti offerre porrigereque videtur, satu-
rita-

A ritatemq́; polliceri, mox apprehendit, alligatq́;, & captiuũ facit eum, qui escam illam appetierit. Hoc habemus apud Horatium de cœnipeta:

Hic vbi sæpe Occultum visus decurrere piscis ad hamum.

Et hunc secutus Lucianus eo opusculo quod in Romanorum inuidiam de Aulicorum vita conscripsit, in hac plurimum similitudine immoratur, dum spes illas clientium, qui admissi ad principũ amicitias, montes statim aureos sibi pollicentur, hami istiusmodi vorationi similes esse contendit. Et de lenone in fraudem prolabente, Meus est, hamum vorat, apud Plautum. Longè verò aliter in diuinis literis hamum accipi videas, per quem sanctissimum Christi corpus significatur, de quo apud Ezechielem Theologi dictum aiunt, Et extraham te in hamo meo, & extendam te super terram, campos implebis, & à volucribus omnibus impeteris, perindeq́; omnes terræ bestias tuo pastu saturabo. Sicuti enim si hamum esca coopertum piscis rapiat, non solùm escam ab hamo nõ sustollit, sed ipse de profundo esca alijs futurus educitur: ita mũdi Princeps, penes quem erat mortis imperiũ, rapuit quidem in mortẽ corpus Adamiaci IESV, cum sub

B eo hamum diuinitatis inclusum minimè sentiret, quo deuorato hæsit ipse continuò, deq́; profundo tractus, eductus est vt esca fieret ijs, quibus calcandi super serpentes & scorpiones potestas à Deo data fuerat. Idem apud Iobem XL reperias: Aut adduces draconem in hamo, aut capistrum circa nares eius appones.

DE TRIDENTE.

ET Tridens inter piscationis arma connumeratur, sed cum hamo parum congruit.

APERTA VIS.

HAmus enim per fallaciam quicquid acquirit aucupatur, sed tridens aperto marte, medio veluti campo aduenientem hostem excipiens, cum aggreditur, solaq́; fretus agilitate, conficit. Sed quid is in Neptuni manu, quid in Trœzeniorum numis, & in Mantineensium scutis sibi vellet, alio Commentario docuimus. Hæc verò plus quàm satis esse, quæ ad occupatissimum virum & ocij nescium mitterentur existimaui. Vale.

C

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD MAGNIFICVM VIRVM BENED. AGNELLVM, DE VRNIS NILI, LVCERNA ET FACIBVS, TVRIBVLO, ET phiala, demum igne & aquis.

ANtonius Agnellus patruus, Vir magnifice, tuus, cùm esset olim Venetijs apud clarissimum eruditissimumq́; Io. Lascarin, ea tunc in ciuitate Ludouici Galliarum Regis oratorem, tanta mihi familiaritate deuinctus erat, vt amicitia nulla coniunctior esse posset, quàm ea, quam communia studia inter nos conciliauerant. Incumbebam ego tunc in prima literarum tyrocinia, audiebamq́; in arte dicendi Prunulum, in eloquentia Sabellicum, in varia rerum eruditione Georgium Vallã: sed rarissimum Lascarin obseruabam in primis, in quo magna optimarum artium scientia, summa vetustatis inuestigatio, reconditarumq́; rerum studium atq; cognitio nõ vulgaris, atq; vt semel dicam, vir erat omni liberali doctrina politissimus. Hunc itaq; frequens inuisebam, probatissima eius consuetudine melior in dies euasurus. Quòd si Lascarin occupationes distinebant,

aderat illic Patruus tuus, qui diem sine linea praeterire minimè permittebat: semper enim noui D *aliquid de Musarum penu depromebat, nunc epigrammatum, quae faciebat, argutias, nunc hendecasyllaborum amoenitates, nũc huius vel illius numeri poëmata, in quibus multum inerat lepôris & elegantiae. In eo verò praecipuè conueniebamus, quòd ille numismatum antiquorum signis mirificè delectabatur, quorum festiuam copiam habebat à Lascari: ad quem quicquid in huiusmodi rebus venerandam saperet antiquitatem, id à nobilitate illa spontè conferebatur. Idem propémodum studium ab Urbano patruo meo erat mihi quodammodo haereditariũ, qui cùm magnam orbis partem pererrasset, multorumq; nosset hominum mores, de peregrinationibus suis, Aegyptijs, Arabicis, Palaestinis, semper habebat noui aliquid, quod sciu dignum & vtile communicaret mecum. Quotidie igitur cùm simul esse dabatur, Agnellus aliquid habebat, quod super numismatis alicuius gestaminibus aut titulis disputaret. Ego si quid diceret quod ad Aegyptiaca faceret hieroglyphica, in eo summo opere delectabar. Quodã verò die tuus hic Patruus imagunculam quandam ex orichalco protulit, cuius gestus erat, vt corpore reliquo decumbente, caput manu dextera sustineret, cubito ad basim appresso: manu altera aquam ex tribus vrnis vna tantùm ausa coniunctis effunderet: ad haec pueruli minutissimi operis numero sexdecim circumfusi, pueriliter hac & illac per vniuersum corpus lusitare videbãtur. Super hoc* E *Agnellus, qui argumentum huiusmodi haudquaquã temerè factũ arbitrabatur, quid hoc sibi vellet curiosissimè percontabatur. Respondi ego, imagunculam esse Nilum amnem: tris vrnas, causas uidem tres incrementi: puerulos XVI, totidem cubitos, quibus cresceret ad fertilitatem. Vix haec summatim dixeram, & horum omnium rationem reddere parabam, cùm affuit tabellarius à Gallijs, quo cum literis ad Lascarin ingresso, Agnellus quoq; accersitus est euestigiò. Ego eo digresso domum redij, ac triduo pòst Patauium à Patruo missus, vbi Leonicũ audirem: neq; ex eo amplius Agnellum videndi facultas fuit, qui Principũ negocijs addictus, statim ipse quoq; aliò migrauit. Tantùm id, non multò pòst tempore, cum diem suum obijsse renunciatum est. Postea verò quàm calamitosissimis totius Venetiae temporibus Romam me recepi, vbi locupletior mihi copia facta est huiusmodi rerum, quas alibi difficulter inueniebam: ibi verò tum publicè tum priuatim toto calatho suggerebantur, incubui alacrius in idem studium, quo me semper oblectaueram, & ἱερογλυφικῶν plura ad amicos Commentaria conscripsi: cumq; in Roma media vidissem effodi marmoreum Nili Colossum cum XVI illis puerulis circùm lasciuientibus, de quibus in imaguncula Patrui tui meminimus, subiit statim Agnelli memoria, praeq; ho* F *minis mihi suauissimi desiderio lachrymas cohibere non potui, quòd ereptam mihi videbam occasionem, ne huiusmodi rerum Commentarium ei dedicare possem, qui si fuisset in humanis, nihil illi optatius accidere potuisset, neq; ego quicquam libentius fecissem. Venit autem in mentem mihi, posse me saltem renouare memoriam eius, quem vnicè adhuc colerem, si rem omnem ad te conuerterem, qui nepos eius esses, in quo praesertim non alienam ab ipsius Patrui genio vigere mentem animaduertissem, videremq; si memoriam eius apud te suscitarem, id iucundum mihi, tibi verò gratissimum fore, cùm hoc à me deposcere viderentur integritas humanitasq; tua dubio procul singularis, & reliquae virtutes tuae, quibus apud omnes clarus es & insignis, & quarum ergo coluerim ego te semper, & obseruarim. Habe igitur & antiquae amicitiae meae cum Patruo tuo monumentum, & meae erga te obseruantiae signum, vt ipsemet spero confiteberis, manifestum.*

A

DE TRIBVS VRNIS.

Fluuiorum sanè fontiumq́ simulacra cum vrnis dedicari solita, magis apertum & obuium vnicuiq́ est, quàm vlla indigeat interpretatione. Cur verò Nilus cum tribus vrnis figurari soleat, non ociose quærendū est. Nam Ægyptij illi sacerdotes cùm incrementum Nili tribus pręcipuè de causis fieri putarent, reliquis aliorum opinionibus abiectis, quæ propemodum essent innumerabiles, quò sententiam ipsi suam perpetuis testarentur monumentis, tris vrnas Nilo attribuerunt, cùm reliquis fluminibus singulæ singulis adhiberentur: vt illud apud Maronem,

Cælataq́ amnem fundens pater Inachus vrna.

Harum verò trium causarum primam illam asserebant, quòd tellus ipsa Ægyptia aquam ex se ipsa progigneret, vberrimeq́ proferret, sui ipsa humoris altrix. Vnde Timæus Mathematicus Nili fontem phialam appellarit, quasi ipsa intra se contineret eam aquæ vim, neq́ aliunde mutuaretur. Est tamen eodem vocabulo in Nilo locus à figura sic appellatus, quod nihil facit ad Timæi phialam.
B Phidias inter sculptores celeberrimus, vel ipse rerum peritus, vel ab ijs qui ætate illa peritissimi erant admonitus, cùm Victoriæ signū in Marathone sub Nemeseos velamento confingeret, in dextera eius statuæ phialam exculpsit, in qua Æthiopes cælati videbantur, propter Oceanum, qui Nemeseos pater habitus est: & Nilum Oceanum vocari multa veterum dictata monuerūt. Quòd verò gignat Ægyptus aquas, ex eo, aiebant ipsi, facilè conijci posse, quòd in quovis alio climate fluuiorum exundationes circa hyemem plurimum accidunt, nunc imbribus coactis, nunc niuibus liquefactis: sola verò terra Ægyptiaca in medio terræ habitabilis constituta, quemadmodum in oculo pupilla, peculiari quodā aquarum profluuio æstatem mediam irrigat. Alteram Oceano causam adscripsere, à quo aquam in Ægyptum exundare incrementi tempore fama est, quæ quidem præcipua fuit Euthymenis opinio, Ægyptiorumq́ in primis sacerdotum, vt Diodorus attestatur, qui rei fidem non aliam faciunt, nisi quòd satis sit eorum autoritas, vt sibi fides adhibeatur, qui rerum scientiam per manus à parentibus traditam, longa annorū serie obtinerent. Iuniorum inde diligentia exploratum est, Nilum ab Oceano ex Atlante monte primùm emanare, ibiq́ Dyrin appellari: Heptabolum inde lacum stagnare, inde cognomento Nigrin effluere, mox Coloëm paludem efficere, inde Astasobam & Astaboram flumina, donec ad cataractam perueniēs erumpat, ac per Ægypti campos diffluens, Nili demùm cognomentum accipiat. Tertiam causam imbrium esse dicunt, qui australibus in Ægypti regionibus, Etesijs nubila, vt ait etiam Democritus, illò ferentibus ex orbe reliquo, eo maximè effunduntur tempore, quo Fertilis æstiua Nilus abundat aqua. Atq́ vti tradit Eudoxus, Ægyptij sacerdotes imbres eos ibi fieri ob antiperistasin arbitrantur: cùm enim æstus nobis est qui viciniora Cancro loca incolimus, tunc hyems ijs qui Capricorno propinquiora habitāt. Addit ad hæc Thales, mare in ora agi vltro, Etesiarum ex aduerso fluminis flantium repercussu, de quibus ita Lucretius:

C (margin letter beside "rentibus traditam")

Aut quia sunt æstate Aquilones ostia contra
Anni tempore eo, quo Etesiæ esse feruntur,
Et contra fluuium flantes remorantur, & vndas
Cogentes rursus replent, coguntq́ manere.

Nam dubio procul hæc aduerso flabra feruntur D
Flumine, quæ gelidis ab stellis axis aguntur.

Incipit verò crescere Luna noua, quæcunque post Solstitiũ est, sensim modicéque, Sole Cancrũ transeunte: abundantissimè autẽ dum in Leone progreditur: mox residet in Virgine ijsdem quibus accreuit modis. Quãta verò feracitate vniuersam Ægyptum beet alluuione fœcunda, multi prodidêre: vnde eum Poëtæ modò fertilem, modò pinguem, modò potu fœtiferũ dicunt, quòd animalia, quę ex eo bibunt, & pinguiora, & obesiora fieri cõpertum est: quare suũ illum Apim tanta cura cultúque nutritũ, ex Nilo bibere quàm religiosissimè vetuerũt: siquidem & macilentiã & gracilitatem omni pondere vacuã, diuinitati propiorẽ arbitrantur, vt Plutarchus asseuerat. Quinetiã sacerdotes eadem causa plurimo vti ieiunio & abstinentia consuesse, Porphyrius attestatur, vt eorum copia liberati, eorúmque pondere leuati, quæ intromittuntur in corpus, animi oculus à fumo fluctúque corporeo foras emicaret, neque cõmemoratione, neque demonstratione iam indigeret, sui compos, viúque pollens sua, ob naturalem sui solertiam otij nesciam.

AGRICVLTVRA. E

VEteres aũt legimus agriculturã hieroglyphicè per Nili simulacrũ indicasse. Cuiusmodi verò eius esset effigies, lepida descriptione Philostratus indicauit. Lasciuire enim eum cubitulis ait circunludentibus: huic enim sese ab vndis attollenti, magnitudinis quippe istiusmodi pueri ridibundo adblandiuntur occursu, sexdecim numero, quot itidem cubitis ad fertilitatem facit exundatio: infantilisque ætas ea crescendi est hieroglyphicũ. Circumsistunt verò Nilum huiusmodi pueri propémodum garrientes, quorũ alij humeris insident, alij de cruribus pendent implicati, in vlnis alij cubitant, lusitant circa pectus alij: ipse verò pater flores suauεolentésque herbas de sinu depromit, & in eos spargit: ex ijs alij coronas contexunt, alij sese illis obuoluunt, stratíque per flores somnum captant: sistra quatiunt alij, alij subijcientes alteri cuipiam humeros, scalarum vicem officiose subministrant, alteríque alteris catena veluti iuncta sustolluntur: neque absunt qui plausum sonitúmque ab aquis excitent, applosis manibus. Crocodili verò & fluuiales equi procul hinc summoti, imo se condunt fluuio, ne puerulos perterrefaciant, & numinis sui lusum interturbẽt. Hanc speciem Philostratus, & agriculturæ fœcunditatem, & rei nauticæ lucrum, & cõmunicatam longinquis regionibus & prouincijs opulentiam significare testatur. Sexdecim verò pònuntur cubiti, quia si infra XV subsederit auctus, bona Ægypti pars non irrigatur, ac perinde redditur ad serendum inutilis. Si supra sexdecim attollatur, quanto altius inturgescit, eo magis fames expectatur: quia diutius aquis immorãtibus, serendi præterit tempus, neque sata possunt ad frugem maturitatem've peruenire. Auctu demùm intra XV & XVI consistente, omnia ex voto succedunt, seminibus latè iactis, & opportuno tempore maturatis. F

NILVS.

ILlud etiam adnotatu dignum, quòd simulacra fluminibus reliquis ex lapide candido fieri solita, vt vndarum nitorem exprimerent, Nilo verò ex nigro, vt Pausanias ait, propterea quòd ex Æthiopia delabitur,

Vsque coloratis amnis deuectus ab Indis, ait Poëta.

Et ipse fluuius à nigrore Melonis olim cognomentum habuit. Vnde Catullus cum ait æquora colorare, latè enim lõgéque inficit mare, quia limosus est, & vnda turbidiore, quare in mare delapsus aquam nactus nitidiorem, per longa spatia colorem

A colorem seruans expatiatur. Qui tamen Nili colossus antiquus Romæ a Leone X. in Citriorum specula dicatus, ex Pario marmore factus est.

DE LVCERNA.

Sed vt reliqua prætereamus, quæ plurima Nilo super dici possent, ad igniaria iam deueniamus, quæ quidem hieroglyphica multa secum trahunt, quæ tam à lumine, quàm ab ignis ipsius natura desumuntur: ea quæ & qualia sint, explicare iam cura fuerit: proindeq́ue lucernam, fidam studiorum vigiliarumq́ue nostrarum comitem, seligamus.

VITA ANIMVS'QVE.

Primum quidem lucernæ significatū est, vt pro vita figuretur, cui oleum ad luminis viuacitatē infusum, vitalem eum humorem ostendit, quo pascitur calor, vt corpus viuificet: quo deficiēte, & calorē simul & corpus extingui necesse est. Inde apud Euripidem plerisq; fabulis vitam relicturi dicūt, χαῖρε φίλον φῶς. Quam opinionē Plutarchus sequitur, dum lucernā corpori, animę quippe rece
B ptaculo, similem dicit, lumē verò animo. Nam & sacerdotes in captandis augurijs lumine minimè cooperto clauso've ideo vti soliti, summaq́ue aëris tranquillitate frui, quòd animū, qui certi aliquid conijcere velit, tranquillū ab omni ventorum turbine, hoc est, ab impuris affectib. liberū esse deceat, ne veluti aues aëriæ transuersæ plerunq; vi ventorū aguntur, ita internæ mundi nostri aues, quippe mentis agitatio solertiaq́ue, & huiusmodi pleraq;, errore perplexo disturbentur.

ANIMAM SPONTE NON EXTVRBANDAM.

Hinc illa apud veteres super igne religio, vt eum porrò extinguere nefas esset, quem potius per sese languentē deficere sinebant. Tale quid in nobis, veluti per hieroglyphicum indicantes, ne vi animam exturbaremus, nobismetipsis mortem consciscentes: animam enim, inquit Plato, nobis custodiæ creditam tandiu obseruare debemus, quoad à Principe repetatur, ne si fractis ergastulis, perfosisq́ue carceribus effugerimus, diuinas leges quotquot sunt in nos, nullo relicto defensioni loco, conuertamus.

LIBERORVM PROPAGATIO.

C Longè verò apertius sexto de Legibus animā lumini cōparauit, vbi ciues ait oportere liberis generandis atq; educandis operā dare, vt vitā quam ipsi à maioribus accepissent, vicissim quasi tędas ardentes posteris tradāt. Hunc secutus Lucretius, vbi de animantib. agit quę successione propagant͂, vita per vices alijs in alia transfusa, huiusmodi hieroglyphico rem oculis subijcere visus est:

Et quasi cursores vitai lampada tradant.

De ludo verò lampadū, quem dicunt à Prometheo institutū, legendum apud interpretes Aristophanis, Ranis: apud Platonē lib. primo de Repub. apud Pausaniam, Atticis: apud Herodotum, Vrania: & in Rhetoricis ad Herennium.

H O M O.

Eodem argumento Hercules humanas victimas in lumina totidem Saturnalitijs sacris commutauit, impietate oraculi per hunc modum perhumaniter emendata: nam Pelasgos tradit Varro post longos errores peruenisse in Italiam, ibiq́ue ex oraculi Dodonæi monitis decumatos homines Diti atq; Saturno sacrificasse. Oraculum fuit, vt L. Manius se vidisse dicit super tripode quodam in templo Iouis priscis characteribus,

ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΣ ἈΙΔΕΙ ΚΑΙ ΤΩ͂ ΠΑΤΡΙ ΠΕΜΠΕΤΕ ΦΩΤΑ. quod ita Latinum fiet:

Plutoni capita, ast hominem sacra mittite patri. D

Sed enim Hercules ex Hispania rediens, rei non sacræ, sed execrabilis immanitate offensus, cùm deos hos lumina, non homines sibi deposcere docuisset, quòd φῶς cõmune vtriq; nomẽ, & lumen & hominẽ significaret, oraculumq; ita interpretandum, *Plutoni capita, at genitori lumina dentur,*
obtinuit vt Diti oscilla, & Saturno lampades dedicarentur: atq; ita Saturnalia instituta, in quibus præter sigillaria mos fuit cereos etiam misitare. Sanè humanas hostias Saturno immolare multarũ gentium mos fuit, sed immanius apud nullas, quàm apud Carthaginenses, qui, vt Diodorus tradit, præstantiores ex filijs suis sacrificare consuerant. Cæterùm cùm aliquando exuta feritate humanitatem demũ induissent, aliorum filios aut clàm surreptos, aut emptos, pro suis educare, sacrificioq; supponere cœperũt. Euenit verò vt ab Agathocle Siciliæ tyranno post Alexandri Magni interitũ grauissima obsidione premerentur, atq; vti mos est in calamitatibus, aut ad Deos, aut ad pietatem, nonnunquã etiam ad superstitionẽ confugere, suspicari cœperũt Saturnum iratũ, quòd honore sacrificij, quod fuisset à patribus institutum, fraudaretur, tot in eos clades immisisse: E
cumq; res palàm facta esset, multiq; inuẽti essent, qui pro nobilibus & ingenuis sacrificabant, antiquũ ritum instaurandũ censuerunt, quoq; deos placarent, ducentos ex nobilissimis adolescentibus publicè sacrificarũt: quamvis, vt in Porco scripsimus, apud Diodorum & aliquot alios variat hic sacrificatorũ numerus adusq; C C C. Sed hoc parui refert, historia reliqua cõcorde. Plutarchus lib. de Superstitione, vbi de huiusmodi religione meminit, eos ait qui sine liberis forent, pueros à pauperib. in hunc vsum emptitasse. Id genus sacrificij tangit Plautus, cùm dicit: Faxo vt bubulis corijs onustus sis Saturni hostia. Q. Curtius id à Tyrijs vsq; ad vrbis excidiũ seruatũ tradit. D. Augustinus iuuenes Saturno sacrificari etiam apud Gallos morẽ fuisse dicit. Carthaginenses tamen Gelon Siciliæ tyrannus legibus adscribere coëgit, vt ab infanticidio desisterẽt, cùm eos apud Himerã debellasset. autor Plutarchus Apophthegmatis. quodq; alij tradidere immanem hunc morem Cambyses rex Persarũ abolere aggressus, mox & Alexander Macedo, nihil quicquã profecerũt, sed Hadrianus demùm sustulit.

VITA DIVINA. F

AT Vestalis ignis ille, quem tanta diligentia Romanæ virgines nutriebant, sublimiorẽ diuiniorẽmq; vitam præ se ferre videbatur: hunc itaq; & custodia, & nutrimento adiuuabant, quòd superioris illius vitæ symbolum æternum videretur. Atq; inter portenta, vt & Dionysius & alij referunt, vrbis perituræ præsagium habebatur, si casu aliquo accidisset eum extingui. Hinc Camillus ad Quirites ait: Quid de æternis Vestæ ignibus, signoq; quod Imperij pignus custodia eius templi tenetur, loquar? & Maro:

Aeternumq; adytis effert penetralibus ignem.

Cernere est nonnunquam lucernam in basi alicuius simulacri: id æternitatem significare, nonnulli interpretantur.

INSIGNE AVGVSTALE.

OBtinebat sanè primas ignis inter insignia augustalia, vt ex Herodiano cõijci potest, ita in Commodo scribente, quòd consiliũ suũ ad Marciã retulit, vnam è suis cõcubinis, cui scilicet plurimùm deferebat, ac propè vxoris eam loco habebat, sic vt præter ignem omnes honores illi velut Augustæ tribuerentur. Extant quædã Theodosianæ militiæ, & eorum qui Theodosiũ aliquot antè

annis

A annis præcesserunt, monumenta, prouinciarumque, & præfectorum, & ordinum, & manipulorum omnium, qui tunc Romano Imperatori parebāt, quodam veluti rationario nomina & insignia descripta. In his videas præfectorum abacos passim cum candelabris superimpositis figuratos: in plerisque etiam ara est in magni proceriique tripodis speciem ex ære fabrefacta: quod nimirum ad huiusmodi dignitatis participationem referri debet.

DOCTORES.

IN diuinis literis sæpe inuenias disciplinarum professores, mysteriorumque interpretes, morumque moderatores, per lucernam intelligi, quam Assertor noster hieroglyphicè monet super candelabrum statuendam, vt domesticis omnibus illucescat, discussisque tenebris ad obeunda munera cuique sua lumen subministret. Addit & alibi, nō occultandā esse lucem hanc, sed in frequenti quovis hominū cœtu proferendā. Quicunque igitur lucem de se daturus est, debet prius omniū vitiorū sordes perpurgare: neque enim vnquā clarū præstabit lumen fæculenta materia. Quòd si lux vertatur in tenebras, vt rectè Climace sua Scholasti-
B cus, tenebræ ipsæ, hoc est, homines ij qui sacris initiati non sunt, in quantā tenebrarum profunditatem coniecti cæcutient atque hallucinabuntur?

SPLENDOR NOMINIS.

ANtiqui omnes lumen pro homine, qui vel ingenij vel corporis viribus fretus preclara facinora edidisset, hieroglyphicè ponere consueuerunt. Vnde Maro, lumina tot cecidisse virûm dolet. Et eadē synepeia, Geminos terrarū lumina Reges, vir, quem citare minimè pigeat, eloquētissimus Pontanus posuit. Sed nostra potius afferamus. Paraui lucernā Christo meo, legas Psal. CXXXII, ibi interpretes per lucernam, gloriam exponunt, hoc est, splendorem nominis, præclaramque famam, & victuram in illustri luce posteritatis suæ celebritatem. Alij tamen per lucernam Euangeliū intelligunt, alij Io. Baptistam, qui etiam lucerna ardens dictus est. Lucernæ quippe erant & alij Prophetę, sed illunes propemodū, quia ænigmaticè ferè omnes loquebantur. At Ioannes manifestissima declaratione Christum ipsum intento digito cōmonstrauit. Eucherius plerunque bona opera per lucernam in diuinis literis accipi tradit: vnde dictum sit Euan-
C gelio: Sic luceat lumen vestrum, vt videant bona opera vestra.

MORTES DVÆ.

CVm verò in hominibus duæ sint occumbendi rationes, vna quæ vi fit, altera quæ natura ipsa contingit: extinctum identidem ignem vi, violentā mortem significare dicebant, cùm scilicet quis, vti superius dicebamus, manus sibimet inferret. Quantum verò pertinet ad mortis rationem quę natura fieret, esse huius simulacrum volebant ignem, quem ita spontè deficere permisissent: cautum enim erat lege, ne cui prorsus ignem extinguere liceret: neque quidem alimenta adijciebāt, ne frustra nutriretur: extinctum porrò nulli ex mulieribus licebat intueri. Sed qui veterum instituta eludunt, non alia de causa cultum apud Romanos ignem asserūt, quàm apud Ægyptios vel Canis, vel Crocodilus, vel Lupus enutriretur.

PIETAS.

PLerisque verò monumentis ignis est pietatis hieroglyphicum. Quòd si inferiora hæc vlla nos superioribus conciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, cùm lumine polleat, & illustret omnia, ac perinde genios ac Deū ipsum nobis repræsentare videatur. Adde quòd nihil aliud viuen-

ti magis congruit animali, animal & ipse à nonnullis existimatus, nõ ea tantùm D
causa quòd vt animalia cætera nutriatur, imò etiam omnivorus sit & insatiabilis, sed quòd etiam sensu pollere videatur, quod tunc præcipuè cùm extinguitur apparet, quippe qui veluti principij vitalis expers minimè sit, inclamat, excandescit, vlcisci studet, reluctabundusq; resistit, veluti reliqua faciunt animantia, quæ violenta morte perimuntur.

PERDITIO.

IGnem alioqui belluam animatam esse Ægyptij ferebant, quæ quidem omnia absumeret, omnia depasceretur. Hinc apud aliquos videas ignem symbolum esse perditionis, cùm ita omnia consumat. Animal verò esse indicio est, mori eũ deficiente pabulo: quare, vt alibi dictum, cadauera apud illos cremare nefas, vtpote quæ ita belluis deuoranda tradi viderentur: ideoq; in ignominiam combustum Amasios cadauer à Cambyse.

BELLVM.

VSitatissimum etiam est ignem pro bellorum significato ponere. Hinc Hieremias ollam succensam videt ad Aquilonẽ, vnde scilicet tot in vniuersum E
terrarũ orbem bellorũ essent incendia motibus assiduis effundenda. Hinc tanti incendia belli, legas apud Maronem: &, Italiam ardere bello, apud Ciceronem. Hecuba verò face prægnans, ignes enixa iugales est, in futuri belli, quo patria caperetur concremareturq;, significatum. Aruspices enim ignem in huiusmodi sæpe portentum accepêre. Cuius non ignarus disciplinæ Virgilius, de Lauinia, cuius causa bellum adeò funestum excitandum erat, ita cecinit:

Præterea castis adolet dum altaria flammis,
Et iuxta genitorem adstat Lauinia virgo,
Visa (nefas) longis comprendere crinibus ignem,
Atq; omnem ornatum flamma crepitante cremari,
Regalesq; accensa comas, accensa coronam
Insignem gemmis, tum fumida lumine fuluo
Inuolui, ac totis Vulcanum spargere tectis,
Id verò horrendum, ac visu mirabile ferri:
Nanq; fore illustrem fama, fatisq; canebant F
Ipsam, sed populo magnum portendere bellum.

SIGNA MILITARIA.

APud Romanos inter alia militaria signa nonnunquam & flammulas ruffas inuenio gestari solitas: fuisseq; flammam prosperi euentus signum vbiq; legas: veluti pugna quam Romani cum Sabinis ad Heretum commisere, vbi ferunt militares Romanorum hastas ad altam noctem pertinaciter ardere visas, nec, cùm omnia consumat flamma, ex ijs quicquam esse detritum: quo facti audentiores, veluti Deorum aliquis victoriam pollicitus esset, vbi primùm illuxit in Sabinos illati, qui multitudine longè præstabant, insigni eos victoria profligarunt.

VMBRÆ.

HInc etiam superstitibus animis vmbrarum nomen, quia fumus adhuc vel torri, vel carbonibus pertinaciter inhærescens, diutiùs vaporat, nutrimento adhuc residuo. Vulgò enim creditur eorum diutiùs errare animas, qui ante diem violenter occubuerint. Quare ita Dido Maroniana minitatur:

Sequar atris ignibus absens,

Et

A *Et cùm frigida mors anima seduxerit artus,*
Omnibus vmbra locis adero.

MVLIERIS AMOR.

APud Onirocritas legere est lucernam ardentem esse mulieris signũ, quæ sit amore capta, propterea quòd leuis, inconstans, & infirmus admodũ sit earum amor, qui lucernæ instar, minimi flatus impulsu extingui potest.

LVCVBRATIO.

VVlgatissimum verò est lucernã pro lucubrationibus ponere: vnde Demosthenis illæ, ac Aristophanis Grammatici, & Cleanthis lucernæ celebratissimæ, atq; illa Epicteti tam frequenter à nostris & à Græcis autoribus decantata, vt nulla apud omnes celebrior, nulla preciosior habeatur. Sanè quidem à Pythea obiectum Demostheni, quòd eius enthymemata lucernam olerẽt, quippe quòd is nihil ex tempore diceret, sed meditatione & vigilijs singula elucubraret: neq; segnis in respondendo Demosthenes, qui non eodem precio sibi & illi constare lucernã subiecerit, nocturna scilicet illi conuiuia exprobrans, quibus il
B le plus indulgeret, quàm Demosthenes studio. Æschines quoq; nimiã hanc hominis diligentiam incessens, λογογράφους eum appellat, siue quòd semper, vti dictum, ex scripto diceret: siue quòd, vt nonnulli aiunt, in vtriusq; partis fauorem aliquando scriptitarit. Vnde iocus ille apud Aristoph. Erine, de lucernarum fabro, & quòd omnia iam consilia sint ad lucernã cõsultaturi. Sed vt ad lucernam redeamus, Plato cùm summi boni quã poterat cognitionẽ peruestigaret, id minimè explicare posse contendit, sed ex diutino cõtubernio, tanquam ex igne statim prosiliente, succensum ait lumen animam irrepere. Sed longè ante Platonẽ magnus dixerat Propheta: Lucerna pedibus meis lex tua, & lumẽ semitis meis. Et: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Et: In lumine tuo videbimus lumen. Hinc illa Esaiæ celebris adhortatio: Illuminare, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & pleraq; huiusmodi de aduentu IESV, qui verum & vnicum est lumẽ. Passim verò apud hos ignis fidei symbolũ est, lucerna scientiæ, quas in manibus habendas diuina institutione commonemur. Et Psalmo XVIII, illuminandam à Deo lucernam prædicitur, vbi nonnulli interpretes
C per lucernam intellectũ, per tenebras corpus exponunt. Cedunt verò tenebræ, vbi veræ scientiæ lumẽ effulserit. Quòd verò pro lucubratione lucerna accipiatur, in causa sunt nocturnæ vigiliæ, quæ meditationi maximè cõmodæ sunt, & ad excogitandum propter silentium aptissimæ. Vnde illud, plus olei, quàm vini quosdã absumpsisse. qua de causa poëtæ noctẽ εὐφρόνην, a meditationis promptitudine vocitant. Epicharmi dictum est, si quid scitu dignum quæras, nocte meditandum: & vt semel dicam, nihil ad studia nocte cõmodius. Quare nõ incongruum lucubrationis symbolum est lucerna, cùm præcipuè frequens Ægyptiorum mos fuerit, per instrumenta sæpius eorum vsum significare.

DE FACIBVS.

ADdemus lucernæ faces, vtpote quæ in eundem cum lucerna veniant vsum: nam & Cicero aliquid se ad ligneum lychnum non sine delectatione scripsisse profitetur.

AMOR.

AEgyptij sacerdotes, qui odium per aquas intelligebant, sub hoc tamen nomine mare ipsum accipientes, per ignem amorem exprimi voluerũt, ideoq;

faces paſsim Cupidini dedicarūt:notum enim illud de amore captis, vri eos intimis medullis. Et apud Maronem:Regina cæco carpitur igni. Alibi:Eſt mollis flamma medullas. Atq; eadem Vritur infelix Dido : ardet amans Dido. Cyrus apud Xenophontem,ignem ait vrere homines,qui eum tangant:amorem verò non præſentes tantùm,verùm etiam longè abſentes inflammare. Meritoq; Portius Licinius dixit hominē ob amorem non eſſe ignitum,ſed ipſum ignem,cùm ait:Quæritis ignem,ite huc:quæritis,ignis homo eſt. Vulgatum & Iſidori dictū autoris Græci de amore loquentis,ea de cauſa cum facibus & alis amorem pingi ſolitum, quòd nonnunquam cupiditate impatientius exurat, nonnunquam verò præ ſatietate abuolet. Nam & Propertius alas illi in huiuſmodi vſum traditas arbitratur,vt eius oſtendat inſtabilitatem,dicens: D

Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum,
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtráq; non vllis permanet aura locis.

Sed cùm amorem firmiſsimam in ſe vno tantùm poſuiſſe ſedem indicare velit, ita ſubiungit: E

Sed certè pennas perdidit ille ſuas,
Euolat is noſtro quoniam de pectore nuſquam,
Aſsiduuſq; meo ſanguine bella gerit.

Sed quod ad faces pertinet, Heſiodus cùm terram, aquam & aërem genitos poſuiſſet,quarto loco amorem genitum ſubiecit,per quē interpretes hieroglyphicè igneum elementum intelligunt.

AMOR MVTVVS.

DVæ faces vinculo conſtrictæ diuaricatæq; nimirum indicia ſunt amoris mutui,quem Græci ἀντέρωτα dixerunt,vti ἀντιθέους πολυφήμους Homerus. Pinguntur verò hæ accenſa parte ſurſum verſus erecta.

AMATORES MORTVI.

QVæ ſi pingantur inuerſæ,amatorum funera indicant, vt in elegia,qua Tibulli mortem deflet Naſo,legere eſt:

Ecce puer Veneris fert euerſamq; pharetram, F
Et fractos arcus,& ſine luce faces.

Sed rem Ægyptiacā,qua ratione quis euaſiſſe de amoris ergaſtulis indicare poſſit,in Erycinæ Veneris templo ſculptā idem admonuit, II de Amoris remedio:

Eſt prope Collinam templum venerabile portam,
Impoſuit templo nomina celſus Eryx.
Eſt illic lethæus amor qui pectora ſanat,
Inq; ſuas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & iuuenes votis obliuia poſcunt,
Et ſi qua eſt duro capta puella viro.

Erycinæ verò Veneris templum nō tantum loco hoc ad Erycis filij memoriam reſpicere videtur,quam verum tacitè innuit Græci nominis ſignificatū, hoc eſt, aſſertricis,quippe ab ἐρύκω ἢ ἐρύομαι, aſſero, libero, defendo : vnde ἔρυμα, munitio, propugnaculum. Inde etiam Eryci epitheton celſus, quòd editioribus locis arces olim fieri ſolitæ.

NVPTIÆ.

ERat & nuptiarū index fax illa,quam prætextatus puer apud Romanos pa-

A trimus matrimusque præferebat, duobus aliis eiusdem ordinis & cōditionis nuptam deducentibus. Noctu autem, prima aut secunda hora ducere mos erat, ominis causa, quòd ita optima ac secundissima euentura sibi proponebãt: quod nonnulli tradunt in honorem Cereris institutum. In hoc autem sacro ea superstitio accesserat, vt fax ea ab vtriusque amicis raperetur, perfuncto munere, quòd ea incesserat religio, ne aut vxor eam sub lecto viri ea nocte poneret, aut vir in sepulchro cumburendam curaret, siquidem vtroque mors propinqua alterutrius captari putabatur. Addemus, tametsi τῷ ἔργῳ, institutum apud Romanos fuisse vt virgo, cum ad virum tradebatur, de matris gremio, aut aliqua, quę proxima necessitudine esset, rapi simularetur, eo scilicet omine, quòd ea res feliciter Romulo cessisset. Hinc illa apud Catullum:

Hespere qui cælo lucet crudelior ignis,
Qui natam possis complexu auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam,
Et iuueni ardenti castam donare puellam,
Quid faciunt hostes capta crudelius vrbe?

B Sed vt ad facē reuertamur, apud Gręcos ad id ministerij ancillæ adhibebantur, vti cernere est in Herculis Scuto apud Hesiodū: opus enim id antiqui illius esse Apollonius & Stesichorus agnoscunt. Ibi nouam nuptã plaustro vectã videas:

Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας ἐλύφαζε χερσὶν ἐνὶ δμώων·
Ardentes latè spargebant lumina tedæ, Quas manibus famulæ gestabant.

Quanquã moris etiam inuenio apud eosdem Græcos fuisse, vt mater nuptiales eas faces prætenderet: vnde apud Euripidem,

ἐγὼ δὲ οὔτε σοι πυρὸς ἀνῆψα φῶς
Νόμιμον ἐν γάμοις ὡς πρέπει ματέρι μακαρίᾳ·
Atqui nec ignis prætuli lumen tibi,
Nempe vt beatam in nuptiis leges monent Decere matrem.

Æneas apud Virgilium cùm se maritali coniugio deuinctum abnegaret, ait:

Nec coniugis vnquam prætendi tedas.

CERES.

Est etiam Cereris gestamen fax, in eius enim manu alicubi cernitur, quam aiunt ab ea incensam in Ætna, cùm filiam perquirere instituisset.

C ILITYIA.

Qvinetiam Ilithyiæ hieroglyphicum est, cum face in vna manu, altera passa & exporrecta, à capite ad pedes tenuissimo panno cōtectum, prout apud Æginenses fuisse Pausanias meminit. Fax verò illa, vel partum, ob dolorem, ignis violentiæ assimilari ostendit, vel lucis illius quam nascentes indipiscimur, indicium est. Exporrecta discapedinataque manus eo significato ponitur, quòd solui grauidam partu dicimus. Amictus per se patet.

DE TVRIBVLO ET PHIALA.

Qvoniam verò multa super Vrna prius & Phiala dicta fuerunt, contrariaque his addita Lucerna, & Faces, consentaneū est visum, vt quid vtrunque simul iunctum significet, videamus. Proposita autem sunt pro hieroglyphico Turibulum & Phiala.

DISCORDIA.

Svnt enim qui turibulum, aut aliquod aliud vas igniariū cū aquario pictū,

vnde scilicet ignem & aquam inesse perspiceretur, quippe si ex vno ignis promi caret, in altero aqua desideret, discordiæ signum esse tradant, quòd ea naturæ sint maximè contrariæ. Vnde ignem aquæ permiscere dictum de iis, qui se ea præstituros pollicentur, quæ fieri nequaquam possint. D

PVRITAS.

SEdenim Ægyptij sacerdotes per ignem et aquam, quippe turibulum & phialam, labes maculásve detersas elutasq; optimè significari volebant: quinetiã ignorationẽ hallucinationẽq; doctrinæ ope summotã, vbi præsertim ita illæ offecerẽt, ne quis discernere aut internoscere potis esset, vbi veritas latitaret, quòd per huiusmodi elementa rerum omnium defæcatio peragatur, ac puritati suæ restituatur, vt qualis sit appareat: aqua enim maculas eluit: quæ verò aqua efficere non potest, ignis exequitur. Hinc illa apud veteres aliarum quoq; gentium appellata suffitio, quotiens qui funus prosecuti fuerant, quòd polluti haberentur, ignem aqua sparsi superingredi consuerunt, purgationem scilicet hinc fieri persuasum habentes, & quavis pollutione infectos ita liberari. Vnde nonnulli per aquas quę super cœlos sunt, purificatorias virtutes, vt ait Ambrosius, interpretati sunt. Aquas verò super orbes ætheris esse, idem die secunda validissimè contendit. Doctè autem Catullus, cùm in aqua puritatem hanc intelligeret, dixit: Aut quilibet, qui puriter lauit dentes, hoc est, aqua sola lauit, vnam eam allutionibus aptam non ignarus, humores verò reliquos aut inficere, aut medicamentum esse. Ignis autem, vt nostri veteres tradidere, purgat, aqua expiat, lustratq;. Hinc ille Plautinus iocus Aulularia: E

Quid impurate, quanquam Volcano studes,
Cœnæ'ne causa, aut mercedis gratia
Nos nostras ædes postulas comburere?

Et apud Lycophronẽ legas Thetim indignatã, se deam mortali Peleo in matrimonium collocatã, filios quotquot oriebãtur in ignem exurendos coniicere solitam, quòd ita rebatur mortalitatẽ exuri, & quod immortale esset perpurgatũ conseruari, veluti aurũ ære cõfusum ignis ope purgatur, postea quàm quicquid admixtum erat æris, in fumum & scoriam verterit. Atq; ita sex iam filios absumpserat, donec ad Achillem ventũ, quem pater superveniens ab igne exemit, Chironiq; curandum cõmendauit. Sacræ verò literæ apud nos Deum esse ignem consumentẽ asserunt, igneosq; fluuios hunc pręcedere: quin & eundẽ ipsum instar ignis omnia cõflantis incedere: in quo nimirũ nequitia intelligitẽ, quę à Deo cõsumatur, cùm omnis ab eo sit purificatio, nempe vnumquodq; opus quale sit probat ignis. Referta autem est natura humana tum plumbo, quo animi nostri pergrauati ad terrã inclinant: tũ aliis impurioribus metallis, quę rubiginẽ inducunt, vel auri & argenti naturã adulterant, vt ait Adamantius: quare diuino illo igne opus est, vt quę vndequaq; immixta est animi nequitia deleatur. In quã sententiam peccanti populo dictum in sacris literis: Habes carbones ignis, quibus insideas, hi erunt tibi in auxiliũ. Sed nusquã apertius q̃ in Esaię visione purgatio hęc ostenditẽ, vbi vnus de Seraphin à Deo mittitẽ, qui pruna de altari incenso forcipe apprehensa, Esaię labra tetigit dicẽs: Ecce abstuli iniquitates tuas, & peccata tua circũpurgaui: labia enim immũda se habere professus erat, & in medio populi labia immunda habentis habitare. Transferẽ nimirũ ignis ad turibulũ, per quod in diuinis literis linguam Dominicã intelligunt: lingua verò ignis, in quo spiritus. Vnde Dauid: Carbones succensi sunt à Deo, qui scilicet nos calefaciãt F

ad

A ad pietatem, impellantéq; mentis nostrę impetum ad doctrinā Dei, vt oratio no
stra in conspectu eius tanquā thymiamatis odor ascendat. Aromata enim super
ignem imposita, hieroglyphicè orationem spiritalis doctrinæ significant, vt tra
ditum à Theologis ostendit Hierosolymitanus Hesychius. Pręcipuè verò thus
gratiarum actiones & oblationē significat, non solùm quia dicatū est Deo, sed
quia, vt Medici dicunt, multas oculorū sanat ęgritudines. Quòd verò thus, idq;
lucidissimū, super XII propositionis panibus XXIIII Leuitici poni iubetur,
LXX Sal reddiderunt, quod Apostolorū doctrinā significaret: illi enim sal ter-
ræ. Hebraica tamen lectio Lebone habet, hoc est, thus. In iisdem diuinis literis
mētio fit de carbonibus desolatoriis: eos esse dicit Eucherius, qui peccata dissol
uunt: huiusmodiq; fuisse illū, qui ad labia Esaiæ prophetæ appressus est, vt quæ
is cōtraxerat vitia, perpurgaret. Ponūtur etiā pro igne charitatis, aut exemplo-
rum, aut pœnitentiæ. quanquā de carbonibus his aliter in Iunipero traditū. Fa-
cit ad hūc locū id etiā quod apud Ezechielem legimus, Deū vti corpus visum,
à cuius lumbis vsq; ad pedes membra omnia igne conflagrabāt, à lumbis verò
B vsq; ad caput electri species erat, quo nihil magis est hieroglyphicū. Nimirū in-
dicat hoc, renes lumbosq;, & quę partes ad terrā tendunt, exurendas esse illece-
bras quippe, nequitiam, et voluptarios affectus omnes perpurgandos: ita enim
quæ à renibus supernè existūt, supraq; mollitudinis & nequitiæ opera attollun
tur, in purissimam electri materiam euadere: electrum enim auro preciosius esse
contendunt. Si nostrum igitur corpus, Dei corpus esse volumus, vitia eius igne
percrememus, eo quippe quē Deus immittit, vt ita sordibus exuti, loti, perpur-
gatiq;, electri speciem, per ea quæ ad sapientiam pertinent exhibeamus.

VESTA.

DVplex verò apud veteres erat ignis consideratio, quippe qui materialem
hunc nostrū longè diuersum à superiore illo dictitabāt. Eum sanè in subli-
mi positum, Volcanum appellantes, quasi Volicanum dicere voluissent. Ve-
stam verò aiebant domesticum hunc nostrum esse, vt alibi dictum, autore Var-
rone: quamvis Ægyptij translucidum & purum illum ignem Palladem esse vo-
lebant, hunc verò qui materiæ applicitus est, Vulcanum intelligebāt. Sed huius
argumenti consideratio examinatur in Vulture locupletius. Quantum autem
C pertinet ad Vestam, simulacrum eius strongilari figura, obrotunda quidem, &
in acutum prominente, quæ circa medios humeros resideret, cuiusmodi est coa
gmentatæ figura terræ. Eadem & sedentis habitu statuebatur, & apud Græcos
ἑστίαν παρὰ τὸ ἵστασθαι, τὸ ἱδρύσασθαι, quod sedes ponere significat, appellatam aiunt. Ses-
sum verò ad diuinitatis perpetuitatem spectare, alibi commodius differendum
est. Quod verò περὶ τοῦ ἱδρύσασθαι dicebamus, qui vulgi dicta consectantur, ab ea
tradunt ædificationis principium esse. Scriptores enim rerum affirmant artes
nullas à mortalibus inuentas, priusquam ignis repertus esset, quo deprehenso,
eiusq; vsu cognito, reliquæ omnes artes inde in dies magis ac magis profecē-
re, cùm vnusquisq; ignis commoditate adiutus noui aliquid semper excogita-
rit, & modò hoc, modò illud opus mortalium vsui proposuerit.

NVPTIALIA, VEL PVRITAS MARITALIS.

QVod verò purificatione super dicebamus, nōnulli aiunt inde sacris nuptiali
bus ignem & aquā pręferri solitam: nam & huiusmodi donaria nouę nuptę
apponebantur, quæ scilicet vxorē puram & castā permanere oportere docerēt.
Qui verò instituti huiusmodi rationē altius rimantur, naturæ vicem hinc intel-

ligi interpretatur. Ignem ſiquidem aiunt actionis vim obtinere, & agendi ele- D
mentum eſſe, aquam verò patiendi. Hinc philoſophi non defuêre, qui rerũ for-
mas ex aqua, per admixtionem ignis, produci exiſtimarint, atq; ita auſpicatiſsi-
mè ignis & aquæ ſacramento nuptiarum fœdera ſanciri. Apponebantur verò
hæc in limine domus, quà ſponſus & ſponſa intraturi eſſent, vt ea oblata ſpe-
cies, memores eos redderet quorſum eſſent huiuſmodi ſacris initiati.

ÆRVMNÆ.

SEd enim Græcus poëta quidam acerbè nimium rem huiuſmodi interpreta-
tus eſt, cùm dixit:

θάλασσα, καὶ πῦρ, καὶ γυνὴ, κακὰ τρία·

tria quippe accidere mortalibus ærumnoſa, mare, ignem, & fœminã. Et Theo-
logi noſtri ignẽ in diuinis literis pro ærumnis & calamitatibus, quæ probẽt ho-
minis fortitudinẽ, poni dicunt: in eamq; ſententiam dictũ autumant Pſal. LXV,
Igne nos examinaſti, ſicut examinaẽ argentũ. quodq; ibidem eſt, Tranſiuimus
per ignẽ & aquã, calamitates quaquauerſum ingruentes, omneq; genus ærum-
narũ vno impetu effuſum intelligi volunt, quaſi nihil iam atrocius, neq; miſera- E
bilius eſſe poſsit, in vllo malorũ genere, quod exantlatũ non eſſet: alterum enim
horũ atrociſsimo cruciatu cõficit, alterũ inimiciſsimo animæ mortis genere ſuf-
focat, quippe quę cùm ignea ſit, nihil indignius pati ſe poſſe putat, q̃ per aduer-
ſarij ſui violentiã exturbari. Ita & illud Euãgelio: Frequẽter eum & in ignẽ & in
aquã miſit, vt eum perderet: quod pro periculoſis euentis poſitũ ait Eucherius.

NECESSITAS.

SEd vt ad nuptias revertamur, lõgè honeſtius Metellus, qui de vxore ducen-
da ſententiam interrogatus, vxorem eſſe malum haudquaquã inficiatus eſt,
malum tamen id eſſe neceſſarium: igitur per ignem & aquam neceſsitatem in-
terpretabimur, quæ ducere vxores iubet, non tantùm ob ſobolem, quæ præci-
pua cauſa eſt, verùm etiam vt ſit, quæ domus & familiæ totius curam ſuſcipiat,
& quodam veluti gubernaculo adminiſtret ac regat.

VITA.

VTcunq; verò ſenſerint alij, ſcimus ignẽ & aquã vitæ prius auſpicia dediſſe,
vitamq; quandiu vitales auras carpimus, conſeruare. Quis verò ignorat,
ſine maritali copula breui periturum eſſe humanum genus omne, cæterorumq; F
animalium ſpecies defuturas? Quare exules, qui vita cenſebantur indigni, aqua
& igni priuabãtur. Sanè poëtæ cùm fingunt Saturnum amputaſſe genitalia pa-
tri Cœlo, eaq; in mare abieciſſe, indeq; natam Venerem, id ſignificare volunt,
igneum ſemen admixtum cum humore, generationis fuiſſe principium.

CONIVGII COMMODA.

NOn abſurdè etiam voluptatem, & vſum, quæ ſoleãt ex vxoria conſuetudi-
ne, vnanimiq; concordia percipi, qualem Homerus mirificè commendat,
per huiuſmodi ignis & aquę fercula interpretabimur, cùm nihil ferè ſit in rerum
natura igne iucundius, nihil vtilius aqua, quæ ſola ex rebus omnibus, neceſsita-
tibus innumeris opem affert. quare aquam Pindarus optimã, Ariſtotele etiam
comprobante, nuncupauit, igneum etiã ardorem auri pari elogio proſecutus.

MAIORIS LVMINIS VIOLENTIA.

ET nc lõgius à Pindaro recedamus, argumentũ is pulcherrimo hieroglyphi-
co ſubminiſtrauit, ode Olympiorũ prima, vbi fulgorem ignis celebraturus
inquit, αἰθόμενον πῦρ ἅτε διαπρέπει νυκτί: non ignarus ſcilicet, ignem ſoli expoſitum
amittere

A amittere omnem ſplendoris gratiam, quæ noctu ſuam habet cõmendationem. Elegantia igitur ingenia virtutem cuiuſpiam, præſtantioris alicuius interventu obnubilatam labefactatámve, ſignificare cùm vellent, ignem Soli expoſitũ pingere cogitarunt: ſiquidem ignis ſplendor, vt palàm eſt, Soli expoſitus, vim amittit ſuam, noctu verò prævalet, & vt in ſuo regno pervigeſcit. Atq; hoc eſt quod Pindarus ait, ἅτε πῦρ αἰθόμενον νυκτί.

NVMEN.

CVm tot igitur ſint ex igne vtilitates, totq; magnarũ & admirabiliũ rerum ſimilitudines habeat, non immeritò à Perſis in primis, & ſacer, & æternus vocabatur, quẽ quacunq; rex exercitũ duceret, magni numinis inſtar argenteis altaribus impoſitũ præferebant. Super hoc Maximus Tyrius: Perſę diariũ ignẽ adorant, nimirũ diuinitatis ſignũ, inſatiabilem, voracem. Huic cùm ſacrificãt illi alimentũ præbentes his verbis vtuntur: Ede ignis domine. Neq; Perſarũ tãtum eſt ignem colere, vt idem Tyrius, ſed Lyciorũ etiam, apud quos Olympus ignẽ emittit, hunc ſacrũ habẽt. Ferũt aũt ignis, quo Zoroaſter cõflagrauit, reliquias, tanquã ignis diuini à cœlo delapſi, à quodã ſuſceptas, ad Perſas, vt perpetuis ex-
B cubiis ſeruaretur, eſſe delatas: atq; hinc apud eos ignis cultũ habuiſſe principiũ. Fuit verò Zoroaſter is, vt à veterib. accepimus, Chamis filius Mezraim nomine, qui Magia per manus à patre accepta, ſigna quędam veluti ſtellarũ ſcintillas de cœlo deducere, & alia huiuſmodi oſtentare ſolitus, diuinitatis ſibi nomen aſſerebat, donec fulmine tandem ictus interiit: mortaliũ tamen imperitia, qui tunc erãt, ita raptum eum fulmine & cœlo illatũ credidit, mutatoq; nomine Zoroaſtrum, quaſi viuũ aſtrum appellauit, ſubſecutaq; deinde ætas omnia quæ fulmine tacta eſſent, ſacra exiſtimauit. Sanè Orpheus, à quo noctem alibi diximus luminis parentem appellatam, æthera πύρπνοον vocat, quippe igneum ſpiraculum. Euripides aũt: Vides excelſum, qui illum infinitũ ætherem & terrã vndequaq; circumplectitur humentibus vlnis, hunc crede Iouem, hunc arbitrare Deum. Quem ſecutus Ennius: Aſpice, inquit, hoc ſublime candens, quem inuocant omnes Iouem. Veteres hunc Dieſpitrem, & Lucetiũ dixêre, Gręci ζῆνα à ζῶ, quod viuere eſt. Vnde Ioannes: Vita erat. Plato Cratylo δία dum vocat, transfert ad præpoſitionis vim, vt Ioannes idem, Per quem omnia facta ſunt. De ſplendore verò: Et erat facies eius ſicut Sol. vt apud Malachiã: Orieẽ vobis timentibus ſol
C iuſtitiæ. Sed quæ plurima pertinent ad Solis hieroglyphicũ, cùm ea cõmodiore loco plenius dicta ſint in cœleſtium corporum cõmentario, breuiter hæc tacta ſufficiant. Quàm verò attonita propemodum veneratione apud Perſas coleretur ignis, ex eo manifeſtum eſt, quòd grauiſsimus apud eos mos ſupplicandi fuit, cùm quis igne in manus accepto ſupplex interminabatur, eum ſe in aquam iniecturum, ſi voto excidiſſet: non eſſe illi fas ducebant eum reiicere, qui ſic preces allegaſſet. Sed enim vt impudentiæ nonnullorum modus imponeretur, neq; vlli violandi ignis occaſio permitteretur, lege inde ſanxerunt, vt qui eo ſupplicandi genere vſus eſſet, ſupplicio multaretur. Autor Plutarchus.

TENTAMENTVM.

FVit & apud quoſdam è noſtris populos, iuramenti atq; iudicij ſpecies ſuper ferro candenti, ſuperſtitioſe potius quàm piè per æditumos templi in Liuonia pręſertim obſeruata. Nã ſceleris alicuius accuſati, ad ferri candẽtis iudicium vocabantur, & id ſubire nonnunquã vel inuiti cõpellebantur. Id erat eiuſmodi, vt criminis reus ferrum candens è mediis prunis exemptum, in manus caperet,

accusatoribusque & iudicibus ostentaret, sicque advstione nulla subsecuta illæsus D
esset, absolueretur: si vim eam pati non posset, obiecti criminis ita convictus damnaretur. Purgabāt verò se prius ieiuniis, cōfessione, & Eucharistia, mox ad horrificum illud experimentum accedebant: id, quia periculosum erat, & insontes aliquando ex eo condemnabantur, præcipuè verò contra Christianæ pietatis mores erat, Deusque tentari videbatur, Honorius III. fieri per grauissimum edictum vetuit, vt Decretalium lib. V, tit. XXXVI de iniuriis, cap. III. habetur.

DE FVMO.

AC, ne fumum etiam prætereamus, postquam super igne multa diximus quod fumi significatum esset, iam aperiemus.

IGNIS.

ORtus à terra fumus, & in cœlum sese attollens, ignem, ait Horus, significare perhibetur. Porrò ignis Aristoteli nihil aliud est, quàm fumus incensus: & apud Homerū totiens fumus expetitur, vnde ignem ac mox habitabilem esse regionem cōiicere detur. Eò vero hieroglyphicū fumi tendere videtur, vt suspicionem aliquā non temerè obortam esse intelligamus. Nam cùm rumor aliquis E
in vulgus emanat, dici solet, absque igne fumum nullum oboriri. Et Petrus apud Clementem: Fieri minimè potest, inquit, vt consurgat fumus, vbi non sit ignis. Quinetiam vbi Pindarus, Nemeis, inquit, ὕδωρ καπνῷ φέρειν ἀντίος, certet aquam apposuisse fumo: fumum, ait interpres, pro igne posuit, ex sequela scilicet signum quod præcedit indicans. Et Psalmo XVII legas, fumum ascendisse in ira Dei, & evestigiò ignem exarsisse: vbi quidam aiunt interpretes, invectū quidem primò in dæmonis pervicacia comprimenda, mox ad vitia reliqua extirpanda aggressum. Alij fumum hoc loco initia futuræ compunctionis intelligi volunt, & ita sentit Eucherius, quod ad Ægyptiacum accedit hieroglyphicū: quanquam & Dei cōminationes significare posse non inficiatur. Nam, vt etiam apud Plautum, flamma fumo est proxima. Quę omnia nostri multò antè literarum monumentis mandauêre. Sic Ecclesiastici XXII legas, Vaporem fumūque emanare in altum ante ignem, ita & contumelias & minas sanguinis esse prævias.

PERDITIO.

PErditionem multi per fumū intellexêre: & mos est, opes diuitiasque magnas, Regna, & vnamquāque rerum amplitudinē in fumū abiisse dictitare, cùm ita F
consumpta fuerint, aut ita collapsa defecerint, vt ne vestigium quidem pristinæ maiestatis relinquatur. Iocatur in hanc sententiā Horatius, vbi Menniū paternorum maternorumque bonorū abliguritorem omnia in fumū ac cinerē vertisse dicit. Ad hoc succurrit Demonactis philosophorū omnium festiuissimi dictū, qui à quodam interrogatus eludēdi causa, vt plerique literatos ita tentare solent, quot fumi minæ ex mille lignorum minis combustis educi possent: cineres expendendos esse, respondit, reliquū in fumum abiisse. quod ea ratione supputatur, qua Archimedes detractū fraude aurum à redemptore ex votiua Hieronis corona deprehendit, qua de latè apud Vitruuium. Quod verò ait Hesiodus:

αἶψα καὶ πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο·

Quamprimum fumo properes clauum imposuisse:

præclari admodū interpretes, posteaquā combusseris, exponūt, vtpote qui nolit fratrem vlterius rei maritimæ dare operam, sed solam exercere agricolationē.

SOLICITVDINES.

SVnt tamē qui loco hoc Hesiodiano philosophari malint, & pro fumo vitæ

nostræ

A noſtræ ſolicitudines accipiant, quæ intellectũ ac rationem ipſam obtenebrant. Difficulter enim poſſe nos pura ſenſuum claritate, hoc eſt, trãquillitate frui, vbi illa ingruerint quæ mentis oculos lancinent, & cæcutire faciant.

BONA VOLVNTAS PER ERROREM OBFVSCATA.

SVnt qui per fumum bonam proficiendi voluntatem, quæ tamen ſit erroris tenebris obfuſcata, interpretentur: cui ſi fomes adhibeatur, hoc eſt, ſi recta accedat inſtitutio, flatuq́ verborum adiuuetur, ignem promicaturum, hoc eſt, rectorum operum effigiem apparituram. Hinc Eſaias, lignum à quo vel tenuis admodũ fumus exhalet, minimè extingui debere præcipit: vbi fumus, tantillæ illius pietatis quæ ſit in delicioſo diuite, ſignum eſſe videtur. quam ſententiam acutiſsimus etiam Scotus claro fretus lumine cognouit.

IMPERITIA.

SAnè fumus eſt etiam imperitiæ ſymbolum, cùm lumen ſit doctrinæ ſignum: cuius contrarium eſt caligo ipſa: vnde caligare errãtes dicimus: fumus verò eſt, qui caliginem inducit. Transfertur & ad vitia, vt Alexandrinus Clemẽs, vi-
B tia, ait, veluti fumum immenſum eſſe, qui vniuerſam mundi huius domum repleuerit, atq; hæc inſtitutionẽ malam, ſodalitates peſsimas, conſuetudinem improbam, colloquia praua, opinationes haudquaquã rectas inuexiſſe, vnde primùm error, inde contemptus, tum infidelitas, atq; malitia, parataq́ ſemper ad nocendum verſutia, auaritia, vana iactantia, atq; alia huiuſmodi exoriantur.

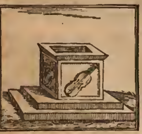
PIERIVS VALERIANVS AD MARCVM MANTOVM IVRISCONS. PRÆSTANTISS, de iis quæ per Lyram, & arma quædam alia muſica ſignificantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

SCribonius Libo magnæ olim apud Romanos celebritatis, inter opera multa quæ magnifica & præclara poſteris reliquit, numum eum argenteum ſignauit, in quo putealis, quod pro foro iudiciali fecerat, exemplum expreſſit, victurũ operis à ſe inſtituti monumentum. In eo verò multi non incurioſe quæritare ſolent, quid ſibi ve-
C *lint lyræ, ad ſingulos putealis angulos adſculptæ. Quorſum enim, aiunt, lyra ad litigioſa diſſidia, diſcordeſq; contentiones? aut quid putealis aquæ ſilentiũ & quies, ad vllam facit harmoniã, aut clamoſi ſtrepitum fori? Quibus ego reſpondere ſoleo, ſapienter à Libone ornamentũ illud eo loco excogitatum, vtpote qui ob oculos ea poſuerit, quæ his, qui locum eũ frequentarent, & vtilia & ſalutaria viderentur. Litigantibus quidem, vt concordiæ memores, ad pulcherrimum ſuauiſſimúmq; eius fructum oculos intenderet, quo quidem nihil humano generi accidere poſſit vtilius, neq; commodius. Cauſidici, ſi clientibus conſultũ vellent, congruentia ſuſceptæ materiæ dicerent, ab iis quæ incõgrua & diſcrepantia eſſent, abſtinerent. Qui autẽ iudicaturi conſediſſent, rationum & argumentorum, quæ allata eſſent, conſenſum, veritatem, aut non leuem ſaltem veriſimilitudinem acriter inſpicerent. In cuiuſmodi ſermonem cùm proximis diebus apud communes amicos incidiſſem, euenit vt iucundiſſima tui recordatio è re nata ſurreperet, quòd antea diu multúmq; cogitaueram aliquod ex hieroglyphicis meis commentarium tibi Marce præſtantiſſime deberi, quando te potiſſimum impulſore labor hic omnis ſuſceptus eſt & exantlatus. Ipſa autem Lyra magis conveniens viſa eſt, quàm res alia quæpiam, quæ tibi donaretur, quam tu ſcilicet ſuauiter adeò, ſeu linguam cauſis acuas, ſeu ciuica iura reſpondere paras, concentu tam*

mirifico reſonare facis, vt omnium mentes tanquam Amphion alter quoquò velis trahas, neq; ſaxa tantùm moueas, ſed vel adamantina deſtinatorum hominum corda quotiens adlibuerit arbitrio verſes tuo, ſiue diſertiſsimè diſcutiendo de cathedra intones, ſiue in foro agendo fulmines, ſiue mare terráſq; publica vel priuata tempeſtate perturbatas, clariſsima ingenij tui ſerenitate tranquilles. Sed quoniam multi longè quàm ego ſim facundiores in laudes incumbunt tuas, ego ne decus tuum culpa deteram ingenij, ab aliorum me provincia cohibebo, & quod tibi deſtinaui commentarium procurabo. D

CONCORDIA.

IGITVR, vt palàm eſt, Romani veteres per Lyræ hieroglyphicũ concordiam figurarunt: cuius tamen alia quoque ſunt ſignificata, eaꝗ multis antiquorum tum poëtarũ, tum philoſophorũ præconiis celebrata: ſed nos ea tantùm ſeligemus, quę ad hieroglyphicum inſtitutum facere videbuntur: tamen, vti meus eſt mos, ſi res exigere videatur, numum quo de meminimus, diligentius examinabimus. Eius inſcriptio eſt, PAVLLVS LEPIDVS CONCORD. à cuius altera parte legitur, PVTEAL SCRI∞ON LIBO. Ibi figurã Putealis videas, de quo ſcriptores plerique meminêre. Huic autem à ſingulis angulis lyræ appenſæ ſunt, corymbis & ſertis medio interuallo dependentibus. Aiunt verò Libonem primùm tribunal & ſubſellia prope Arcum Fabianum collocaſſe. Hinc Horatius: Forum putealꝗ Libonis mãdabo ſiccis, quia ſcilicet forenſia negotia pręcipuè ſibi depoſcunt ſobrietatem. Et Ouid. de Remedio: E

Qui puteal Ianúmq; timet celeréſque calendas:

hoc eſt, qui ſe rapi timet in ius, & qui alienum paſcit æs, quod ſcilicet calendis ſingulis efflagitatur. Neque illud diſsimulandum fuerit, in numi ipſius inſcriptione duo eſſe obſeruatione non indigna: in Scribonij nomine ∞ literam iacentem atque ſupinatam, & PAVLLVS gemino L L notatum ex Terentij F Scaurij ſententia atque præcepto, neque non ex antiquorum vſu, quod in pleriſꝗ monumentis obſeruaui: neque proprium tantùm nomen, verùm & aduerbium PAVLLVM eadem lege ſcribendum Grammatici veteres cenſuere, vt illud Romæ, HOSPES QVOD DEICO PAVLLVM EST ASTA ET PELLIGE. & huiuſmodi plæraque.

IVDICIVM COMPOSITVM.

ATꝗ illud in Lyra pręcipuũ, quòd hominem compoſiti iudicij, quiꝗ aures eruditas haberet, ſignificabat: ea ſiquidem diuerſas componit voces, & cõcordi omnes tono temperat: quod munus in diuerſæ rationis affectibus componendis videtur homo præſtare, vt non immeritò Diogenes Cynicus carpere ſit ſolitus Muſicos, qui cùm Lyræ chordas congruenter temperarent, animi mores inconcinnos haberent. Eadem mordacitate Iſidorus Cynicus Neronem tranſeuntem in publico clara voce corripuit, quòd Nauplij mala bene cantitaret, ſua bona malè diſponeret, neque vllum in vitæ tenorem temperamentum adhiberet.

A Statuebat & in Mercurij manibus lyra, idq; hieroglyphicū ostendebat, concentū omnē ex vocū inęqualitate cōstare: cōcentus verò hominū est, cū variç voluntates in consensum vnū contrahuntur. In singulis verò mortalium concentus ille, quo quis beatitudinem assequit, vbi scilicet res & cōgruenter temperarit, et ad amussim explorarit. Plato animam in Timæo cōcentum, & concordiam vocat. Aristoxenus & Dicęarchus harmoniam dixerunt. Lyrę igitur meritò dominus Mercurius,

INÆQVALIVM concordia.

Qui animas nunc euocet orco Pallentes, alias sub tristia tartara mittat, vt Maro.

Est & Musarū insigne lyra. Musas Eusebius à μύω dictas arbitrat, quod significat honesta bonaq; disciplina instituere: easq; Orpheus B et Proclus in hymnis religionē hominibus commonstrasse dicunt. quemadmodum & Orpheo id attribuunt, vt suauisonæ testudinis concētu, hoc est, placidis & aptè cōpositis verbis fera hominum corda mitigarit, agrestes mores expoliuerit, & dispersos vagosq; mortales in cœtum vnum cōgregarit. Apud Aristophanem legas, per citharæ callentem, hominem sapientem, & Gratiis omnibus ornatum, à veteribus indicatū. Diuinæ quoq; literę citharam pro morali virtute acceperunt, vtpote quæ in actione consistat. Et in huiusmodi significatum theologi dictum volunt Psal. XLIII, In cithara tibi confitebor.

BONA DISCIPLINA.

RATIO.

Athanasius in iis quæ contra gentiles scripsit, rationem lyræ comparauit, vbi de anima, mente et sensu disserit: quippe id lyrę haud dissimile videri ait, quæ rectè temperata sit, & Musico, qui eam resonare faciat, non imperito. Est enim in lyræ neruis suus cuiq; sonus, grauis, acutus, medius, argutus, atque alius C aliis. Concentus autē nullus discerni aut internosci potest, nisi fidicinis ars accedat. Tunc verò modulatio & varia soni suauitas ostenditur, cùm qui Lyram tenet, neruis increpuerit, singulosq; aptè percurrerit. Eodem modo, cùm sensus in corpore sint tanquā lyra cōpositi, si docta mens illis imperauit, discernet animus, quid absonum, quid concinnum sit, quale sit vnicuiq; rei temperamentum adhibendum, vt nihil deniq; facere, aut meditari aggrediatur, quod modulis & tonis non respondeat, vnde concors concentus exaudiatur. Et nonnulli concordiam inde dici putant, q; chordæ variæ in vnam conueniunt harmoniam: tametsi alij concordiam à corde deductā malunt, qui Tullio innituntur Tusculanarū primo dicenti: Aliis cor ipsum animus videtur, ex quo excordes, vecordes, concordesq; dicuntur, vt in Cordis commentario disputatum: eamq; afferunt rationem, quòd id locutionis in monumentis antiquis aspiratione careat. Qui chordis insistunt, concordem à Græcis σύναυλον dici opponunt, consuesseq; aiunt veteres è locutionibus plerisque in Latinitatis vsum receptis, adiectam consonantibus aspirationem summouere, quatuor tantùm admissis, quę Scaurus enumerat.

MATRIMONIVM CONCORS. D

SEd nos vt ad concordiæ significata redeamus, illud ex Onirocritarũ disciplina deprompsimus, vt si quis nuptiarum tempore lyram per somnium videre imaginatus fuerit, concordiam id inter maritũ & vxorem futuram significare.

MVSICA.

QVæ verò lyra est in Neronis numo, studiũ eius in arte Musica, & victoriam ex certamine eo partã significare crediderim. Fidibus enim eum oblectatũ ad insaniam vsq;, & in theatris Musica decertasse non sine maiestatis Imperatoriç dedecore atq; ignominia, scriptores eorũ temporũ omnes prodiderũt. Nam is præter numos ea nota percussos, statuas etiã sibi citharœdico habitu posuit.

POMP. MVSA.

EST & Pomponij Musæ numus, à cuius altera parte muliebre signũ est cum lyra & plectro: id quid sibi aliud velit, quàm eius cognomentũ, non video, siue is Pomponius poëta fuerit, de quo apud Pliniũ: siue qui bello Mithridatico captus, cùm multis vulneribus saucius ad Mithridatẽ adductus interrogatus ab eo esset, an amicus futurus esset, si opera iussu Regio darẽt, vt curaretur: respõdens, Si tu, inquit, populo Romano amicus fueris, aliter me quoq; semper inimicum habebis. E

AMOR.

QVoniam verò voluntatũ, studiorumq; consensus atq; similitudo amorẽ parit, celebratẽ à Platone lyra inter amatoria monumenta, libro de anima. Prolusq; vbi Venerẽ Cythereã ab Homero & Hesiodo appellatã exponit, aduersatẽ Hesiodo, neq; dictã ὅτι προσέκυρσε κυθήροις, οἷδε μὲν χωρὶ τὰ κύθηρα, κυθέρεια δὲ ἡ κευθομένην ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ πάσης τῆς ἐρωτικῆς φιλίας. Non assentiẽ, inquã, Proclus, vt Cytherea dicta sit à Cytheris, vbi illi templũ, araq; tot frequentissimo mortaliũ cõventu colebantẽ: quia, inquit, κύθηρα vocantur insulæ illç, & alta Cythera etiam apud Maronẽ, cuius scilicet vocabuli syllaba media per η vocalem longã perscribatẽ. Dictam verò Cytheream ait, q; vniuersæ consuetudinis amatoriæ vim intra se occulat. Nam & alij Cythereã ab occultãda turpitudine dictã voluere: & illi in abdito templũ fuisse alibi diximus. Lyra autẽ cùm omnẽ in se suauitatẽ complectatur, quandã cum Amore, cum Venere, cũ Gratiis similitudinẽ præ se ferre videtẽ, pariq; cum iis illecebra homines illectare. Demumq; hæc illa videtur Amphionis lyra, cui sponte saxa etiam paruisse perhibentur: cuius rei mentionẽ facit Apollonius Argonauticis, & Antimenidas primo, donatamq; Amphioni lyrã eam dicit à Musis, quamvis Dioscorides ab Apolline, à Musis tamen etiã Pherecydes historiarum libro decimo. F

SEDATVS ANIMVS.

RIdiculum fortè nostris videatur, si quis non vnum hominem tantùm armis instructum, quippe Achillem cithara canentem pinxerit, verùm & vniuersum exercitum in aciem descendentem, ad citharæ modulos progredientẽ fecerit, quoniam neq; citharœdi quicquã cõmune cum armis habere iudicanẽ, neq; milites, ferocesq; homines vllam hodie liberalium artium disciplinã assequi dignantur. Verùm si Lacedæmoniorũ disciplinam & instituta respiciamus, inueniemus eos ad lyram citharçq; sonum acies instruxisse, reiectisq; tubis, & classicis aliis, ad eiusmodi modulationis sonum pugnam inire solitos, id quod indicat illos sedatiori quodam animo prælium aggredi cõsuesse. Nam & Homerus strepitum & tumultum in congressu primo barbaris dedit, cùm Græcos sensim & taciturnos progredi dixerit. Hanc tamen in Pompeio contationẽ reprehendit Cæsar, cùm in Pharsalia victor euasisset.

HV-

A HVMANA VITA.

QVi verò per lyram humanæ vitæ rationem exprimi dixerunt, tam eorum quæ superius de sensibus, atq; anima, deq; mortalium institutis attulimus, rationem habuisse mihi videntur, quàm etiã de naturæ nostræ conditione rem ipsam perpendisse. Nam cùm in lyra septem discrimina vocũ celebrari comperissent, humanæ vitæ tenorem eadem asiduè agitari varietate animaduerterũt: septima enim hebdomada mas in vtero fabricatus existit: septima post partum hora manifestum aut vitæ aut mortis argumentum affert: septimo pòst die vmbilicus astringitur, ac solidescit: post bis septem manifestũ est luminis indicium: post septies septem obtutus firmitas, atq; cognitio. Videmus mox à mense septimo dentes pullulare, post bis septem sessionem esse tutam, post ter septem verborum articulationẽ, post quater septẽ incessum, post quinquies septem lactis horrorẽ suboriri, post annos demũ septem primoribus dentibus expulsis validiores enasci, ac perinde vocis sonũ integrũ fieri: secundo verò septenario pubescentiã, ac emittendę genituræ facultatẽ, roburq; iam ad virilitatem spectare:
B tertio lanuginẽ, & crescendi finem: quarto robur, & membrorũ plenitudinem. Quinta verò hebdomade cùm viriũ augmentũ, quantũ vnicuiq; esse datur, absolutum fit, congruũ nuptiarum tempus à Platone conscribi, quod septimo Legum habetur. Sexta autẽ partas collectasq; vires incolumes seruat, ac prudẽtiæ vigorẽ affatim subministrat. Septima diminutionem quippe viriũ, sed perfectũ intellectus & rationis incrementũ habet: quare soliti sunt milites ea ætate rude donari, & cõsiliis rebusq; pub. adhiberi. Atq; hac de ratione Horatius ad Mecœnatẽ scribit, se iam donatũ rude: nã qui vndenos Decembres quater iam, vt ipse de se dicit, expleuerat, per septimã hebdomadã deferri iam cœperat. Octauo mox septenario perfectionem & in intellectu, & in ratione videre est, qualis maior in vnoquoq; iam sperari debeat. Nonus humanitatẽ ac mansuetudinem adducit. Decimus vitã finiendi plerunq; desideriũ: quæ omnia versibus elegiacis Solon luculentissimè complexus est, lyramq; suã ita temperauit, vt humanæ vitæ concentũ sonoramq; vocalitatem anno septuagesimo terminaret, quẽ vbi mortales excesserint, desipere iã, & chorda modò hac, modò illa subinde videntur aberrare. Neq; multum alienũ ab huiusmodi cõsideratione, quòd Magnus
C Basilius per citharã corpus interpretatur: nam & alij Theologi Psalmo LVII, Exurge psalterium & cithara, per psalterium animã, per citharam corpus intelligi volunt, quod ita pluribus esse locis acceptum Euthymius obseruauit.

LYRÆ FORMA.

SI quis verò lyram, qua fuerit apud antiquos specie, intueri velit, nõ ignoret cõstare illã ex binis cornibus, iugo, testudineaq; testa: talem enim, vt in Amphione Philostrati est, Mercurius excogitauit, cõpegitq; qua posteaq;, vt aiũt, Apollinẽ & Musas honestauit, Amphionẽ etiam, vti dictum superius, donauit. Cornua verò illa sublimipetæ capreæ fuisse volunt, quibus Musici, anteq; ligni vsus ad hoc cõmodus haberetur, ad lyras conficiendas vterentur. Ex lignis verò quæ lyræ apta censeantur, buxum maximè laudant, vtpote quæ solida sit materia, & ad polituram aptissima. Potentiores huc ebenum adhibuerunt. Rhæti atq; Norici acerem arborem egregiè crispatã exhibuère, vtpote quę mirificè colorum varietate delectet, quæq; fissa non fallat, neq; excauata dissiliat. Elephas, ait Philostratus, nihil ad lyrã: quocirca sciti viri neq; animal ipsum magni quicq̃ faciunt, neq; cornibus eius vtuntur: quanquã nostri, pectine pulsat eburno, li-

bentissimè dixerint. Videtur verò natura ipsa opera perquã diligentissimè de- D
dita, testudinis testã, vt huic inseruiret vsui, fabricasse, ita illam excauauit, & vas veluti quoddam vocum repercussioni collectioniq; preparauit: vacua quędam foramina hincinde fecit, in quę vmbilici inseri possent, atq; alter alteri apprimi: chordæ enim ex vna parte, quippe in imo, quadræ suæ applicant, ex altera vmbilicis obuoluunt. Atq; hæc in illis ratio potissima considerat, vt rectè in lyram ductæ ęquis inter se distent interuallis, & parallelos binæ quæq; efficiant: quæ quidem species in hodiernis adhuc quodammodo refertur, quãvis cornua non in vacuũ, vt olim, sed in ipsum lyrę corpus inflectantur. Atq; hæc ea quidem species, de qua Græci scriptores, & Romani Gręcos secuti, inventionis laudẽ partim in Mercurium, partim in alios cõferunt. Sed Hebręorũ literæ Tubalem appellant, qui primus omniũ & huiusmodi instrumenti, & musicæ inuentor fuit. Sedenim quã lyram à Mercurio inuentã tradunt, trium tantùm chordarũ fuisse dicunt: voces enim ab eo tris, trium instar temporũ inuentas aiunt, acutã quippe, grauem, & mediã, provt tria tantùm apud Ægyptios fuere tempora, æstas, hyems, & ver, singula quadrimestria. Sic æstati acutus sonus attributus, hyemi E
grauis, veri medius. Thebarũ tamen portas ea ratione septem institutas Græci dicunt, vt totidem in lyra tonos repræsentarent. Et memorabile illud Emerepis Lacedæmonij factũ celebrat, qui cùm Ephorus esset, cuius scilicet magistratus cẽsuræ Græcia vniuersa olim acquiescebat, Phrynidi Musico duas è nouẽ chordas bipẽni excidit, dicẽs, Musicã ne depraues: de quo nono Symposiacôn apud Plutarchũ. Ad hęc ipsa hominis constitutio cùm sit quatuor ex elemẽtis, & anima, & quaternarius numerus multis de caussis corpori cõpetat, ternarius verò animæ, de quo alibi copiosius, iuncta hæc, & in concentũ excitata omnem reddunt harmoniã, quę tam ex operibus quàm ex cogitationibus nostris percipit: vt nõ immeritò humanã vitã tot septenariis variari paulò antè disputauerimus.

DE FISTVLA.

FAcit ad hoc & fistula, vt chordis lyra septem, ipsa quoque septem compacta cicutis: cuius forma conspicua est passim in Panos & Satyrorum manibus.

RESIPISCENTIA. F

HOminem Ægyptij diu quidem mente captum, postea verò quasi somno excitatum, ad intellectus officia redeuntem, & vitæ suæ iam modum imponentem, significare si vellent, fistulam, inquit Horus, pingere consuerunt: huius enim munus, animum ab odiosis & grauibus atq; etiam impuris cogitationibus auertere, & curarũ obliuionem, vt diceret Hesiodus, inducere, & vt exemplo Pythagoræ comprobatũ est, impotentiores etiam lasciuientis animi sedare motus, dum composita soni suauitate animum arbitrio suo versat & moderatur. Facit hoc ad illud Antiphanis, sive vt alij, Bionis, qui Bucolica scripsit, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πηχτᾶσθαι σύριγγα, πολλὸν δέ τοι ἔμμαρεν ἔργον, Tu tibi fistulam ames cera coniungere, quando non labor aut opus hoc magnum.

ADVLATIO.

EAdem verò, vti alibi dictũ, cum ceruo picta, perniciosam indicat adulationem, ob historiã scilicet quę super ea & ceruo fertur, animal id eius suauitate modulisq; mulceri, & ad stuporẽ vsq; delectari: vnde accidat, vt dum ceruus intentior in eam incumbit, incauto illi abalienatoq; mors inferatur.

DE

A DE TVBA.

SEd iam altius insonemus, neq; semper in molli lyra aut fistulis immoremur, sed & tubam strepitu procul ære canoro exauditam, ad musica instrumenta reliqua adijciamus.

CELEBRITAS.

SIgnificat tuba famam & celebritatem: vnde Romani in Saturniæ ædis fastigio Tritonas tubicines imponebant, caudis abditis & absconditis, id scilicet eo hieroglyphico significãtes, quòd historia gestarũ rerum ab Saturni commemoratione ad nostram vsq; ætatem in obliteranda celebritate, nota, clara, & quasi vocalis esset: quæ verò ante Saturnum gesta fuerint, obscura & incognita in tenebris delitescere: idq; sibi velle Tritonũ caudas ad humum inclinatas, abscõditasq;. Erãt verò tubæ Marti dicatæ, vti etiã nunc sunt: in acie enim mos est

Aere ciere viros, Martemq; accendere cantu.

ERIGENDÆ MENTIS SIGNVM.

B IN sacris verò literis tuba suum habet intellectum. Nam quæ memoria tubarum celebrãda mandat à Deo prima septimi mensis die, nihil aliud sibi vult, vt interpretantur Theologi, nisi debere nos Prophetarũ oracula memoria repetere, Euangelicas voces omnino recogitare, Apostolorũ prædicationes cœlestium tubarum instar, quarum sonus in omnes terræ fines exire destinatum erat, reminisci: & ita initio mensis tuba canamus, & in Psalmis Deo iubilemus.

DE TIBIIS.

SEd tibiæ Veneri sacræ ferebantur, eaq; de causa in ouatione tibijs & myrto Romanos vti solitos Plutarchus ait, Marcello.

SENSVS.

ÆDem Pani, perinde ac etiam fistula, attributæ, quippe quem sensilis mundi rectorẽ intelligebant: sonus enim nõ nisi sensu percipitur. Atqui Apollinem etiam aiunt à Pallade doctũ libenter tibijs cecinisse: & in altera
C simulacri eius, quod Deli erat, manu, tres insidebant Gratiæ, quarum vna lyram, alia tibias, fistulam, quæ inter has media erat, gestabat. & dona legas ab Hyperborijs Delum missa, Cithara, tibijs, & fistula comitantibus.

SACRORVM TEMPVS.

TIbia sanè rei sacræ signum erat, precationumq; faciendarum tempus indicabat, quasi adesse iam Deum per eam admonerentur, qui sacris adsistebant. Nos quoq; cùm in sanctis ædibus sacra facimus, æris tinnuli sonò diuini libum mysterij adorandũ innuimus. Sed quod ad tibiam spectat, minimè recens, neq; imperitæ plebeculæ dicteriũ est de cessantibus, tibicinẽ expectare, sed antiquũ & nobile, quippe quo Scipio minor vsus est in Pompeiũ, qui tibicinis filius crẽdebatur. Pompeius enim C. Lælio Consulatum ambiente, cui Scipio maximè fauebat, negauerat Scipioni se petiturum, adfuturum verò Lælio, eumq; deducturum: quem dum expectarent, auditum est eum iam candidatum prehensare obuios. Tum Scipio ridens: Næ, inquit, nos egregiè stulti sumus, qui perinde ac Deos, non homines precaturi simus, tempus terimus tibicines expectantes.

Hinc ansam arripuit Cornelius Tacitus, vbi lib. XIIII de Octauia Messalinæ filia loquens: An quia, ait, veram progeniem penatibus Cæsarum datura sit, malle populum Romanum tibicinis Ægyptiis sobolem imperatorio fastigio induci? Nempe propter Pompeium, qui, vti dicebamus, tibicen à Scipione vocatus est, Octauia verò à Scribonia Augusti vxore descendebat. D

DE TYMPANO.

TYmpano etiam & choro laudari gaudet Deus. Per tympanum Gregorius lib. Epist. sexto ad Anastasium, abstinentiæ tenuitatem ἰσχνωμῶς interpretatur, à materia scilicet ipsa, qua constat tympanum: nam id dubio procul corium est ex pelle iam aresacta, quæ tamen prius diu fuerit macerata: ita vir ieiunio confectus, ab omni luxu alienus, parcè & duriter viuens, qui laudes Deo canat.

DE TINTINNABVLO.

CIere ad se nos videtur etiam tintinnabulum, quod Mosaicus Sacerdos, de quo XXVIII Exodi, ornatu Pontificio gestare iubebatur: ad imas enim tunicæ fimbrias aurea tintinnabula, malaque punica alterna appendebãtur, vt eorum sonitus, quotiescunque Pontifex ingrederetur egrederetur've Sanctuarium, exaudiri posset. Significabat id, oportere sacerdotem, vt etiam in Cane dictum, assiduè vocalem esse, nunc docendo, nunc arguendo, nunc exhortando, sæpissimè verò consolando, quod nostra sibi fragilitas deposcit, opportuna remedia cõquirendo. Itaque tintinnabulũ prædicationis est & institutionis hieroglyphicum, de quo plura Gregorius idem lib. primo, Epist. XXIIII. Tintinnabula huiusmodi antiqui operis domi habemus: sunt aũt ex orichalco, mespili caui forma, cũ fibula supernè ad appẽsum apta. Intra concauũ ærea immissa pilula est, quæ motata sonum impulsu reddit argutum, atque admodum suauem. E

DE LITERIS SEPTEM.

ATque vt ad Musicã redeamus, aliis quoque signis ea pingi solita est, non iis tantũ, quæ propria sunt illius instrumenta: quare superest vt quid Ægyptii per vocales numero VII significarẽt, afferamus, & ita Musicos hos numeros absoluamus. F

MVSA.

ILli siquidem digitos duos literis septẽ insignitos præferentes, Musam, vt Horus ait, significabãt. In quo aduertendum, vulgatos Hori codices fœdè deprauatos circumferri, qui πράγματα septem, non γράμματα habent. Cur verò nos Vaticanæ bibliothecæ codicẽ, in quo γράμματα ἑπτὰ, non πράγματα, scriptũ est, castiorem iudicauerimus, ea in causa sunt, quæ apud veteres tradita reperimus super septem vocalium significato, quibus Musica omnis exprimi solita. Nam Demetrius Phalcræus in Cõmentariis περὶ ἑρμηνείας, Ægyptiorũ fuisse morem ait, septẽ vocalium modulata enunciatione Deos collaudare. Septem porrò vocales Plutarchus Musicæ totidem vocibus accommodat. Et Phurnutus ex veterum dictatis obseruãt, septẽ esse diuersos tonos, quibus olim tota modulatio cõstaret. Vox verò ipsa septem patitur qualitates, acutam, grauem, circumflexã, densam, tenuem, longã, breuem. Ac veluti est apud Philonẽ, septenarii numeri proportio est valde Musica, quippe qui sex ad vnũ sexcuplarẽ habeat: sexcuplaris verò ratio maximũ in re proposita interuallũ facit, quo quidem acutissimũ à grauissimo separatur. Cæterũ & quinque ad duo vim plurimã in harmonia demonstrãt,

A ipsi τῶ ἑπτάδι ferè æmulam. Et vt semel dicã, hebdomada cùm externario qua ternarioq́ constet, harmoniã omnem amplexat, quippe διὰ πασῶν, διὰ πέντε, & διὰ τεσσάρων. Omnes quoq; proportiones, arithmeticã, geometricã, & Musicã. Quod verò diximus ex Plutarcho, vocales eas fuisse literas quibus fortè vterentur Ægyptij, ne qui Græcè nesciunt dictum mirent, sciendũ apud Latinos vocales duas, E scilicet & O, figura vnamquanq; eadem, vi tamẽ & tempore & enunciatione diuersas esse: quarum vnaquęq; apud Græcos suo insignis est charactère, atq; ita septẽ omnino esse, ad humanæ ipsius vocis cõditionem excogitatas. Ex his notũ est A sedem habere in imo barathro pectoris, quam enunciatã palma ad pectus admota ibidem trepidare sentimus. E in faucibus, quam manu itidẽ deprehendimus. atq; illa duplex, acuta, & grauis. Grauis enim (nam eam sono E Latinæ literæ veteres enunciasse, paulò pòst in B litera ostendemus) vocalis hæc tunc exaudit, cùm spiritus aliquãto inferius cõtrahi videt, & suppresso quodammodo sono enunciat. Acuta verò sub signo ι apud Græcos, E vel e apud Latinos, cùm ad aperta vsq; labra porrigit, & vocaliore sono se prodit. I tanq; B columna quædam, ad cuius imaginem figurat, palatum medium inhabitat, idq; sustentare quodammodo videtur. O item duplex, acuta, & grauis. Acuta, cùm emissum ab imo pectore spiritũ circa dentes sistit, & expedito eum ore resonare facit. Grauis, cùm vsq; ad dentes emissum interius reuocat, & aliquantulum remoratur, quod ex ipsa etiam figura quodammodo replicata, ω vel Ω Græci constare voluerunt. V dubio procul in labijs tota cõquiescit. Vocalis ea apud Græcos non habetur, sed eius soni vice diphthongum ponunt ου, quam Latini cùm vno charactere ȣ sæpe scribi obseruassent, contracta in acutum parte inferiori, V suam fecêre, per quam suum illum vsitatissimũ peculiaremq; sonum exprimerent. Verùm multa etiam quæ Græci per υ scriptitant, ipsi per vocalem hanc suam signare instituerũt, vt δύο, duo: πύῤῥος, Purrus (ita veteres scribebant, vt antiquæ indicant inscriptiones aliquot) nos ad Græcos redimus, & Pyrrhus faci mus. Quod ne dictu leue adeò videat, Verrius Flaccus ita cõmentatur: Quod illi dicunt κύμινον, nos cuminum: quam illi κυπάρισσος, nos cupressum: illi κυβερνήτης, nos gubernatorem. Neq; negarim cum Scauro, Græca nomina plurima in no- C strum sermonẽ admissa, τὸν ψιλὸν sonum & figuram conseruasse, vt, hymnus, hyacinthus, Satyrus, de quo plura Victorinus. Sed vt argumentũ susceptum prosequamur, ex literis mutæ nouẽ (tot enĩ Græci ponũt) eodem autore Plutarcho Musis totidem dicatę. Octo inde semiuocales, voces musicas reliquas absoluũt vnà cum vocalibus septẽ, quas natura ipsa cõmodè variare potest, ad quintũdecimũ vsq; gradum ascendendo. Neq; verò hîc Sophistas audio, neq; superstitiosa multorũ conamina in hoc albo reposuerim, qui ad vnũ & vigesimũ vsq; gradum ascensum dari disputant, qui quidẽ stridor potius est, q̃ humanę vocis sonus. Verùm ego satis habiturus sum, si cũ Iusquino Musico ætate nostra clarissimo senserim, qui materiã hanc in Theoreticis lucubrationibus ab Ægyptijs, à Plutarcho, & à Marone minimè diuersas, accuratissimè pertractauit.

MVSÆ CVM APOLLINE.

VErùm hæc alij viderint, nos ad Musarũ hieroglyphica reuertamur, quorũ illud precipuũ, vt si lingua dentes quatuor è regione oppositos incutiat, eo gestu Musæ cum Apolline significentur: dentes enim Musarum instar sunt: per linguã verò, quę illos pulset, Apollinem vti plectrũ aliquod intelligimus. Nam & Romani linguam similem plectri, dentes chordarũ dicere solebant, vt lib. de

Natura Deorum Cicero. Et Ambrosius Hexamero, linguam veluti plectrum D esse dicit. Tranquillus de Claudio: Plectra linguæ titubantia. Sedenim cur quatuor tantùm Musæ positæ sint, altior inquisitio est, cùm semper multiplices habitæ sint apud eruditos. Cur autem eas nonnulli nouem posuerint, non lingua tantùm, aut dentes quatuor, sed tota oris facies discutienda: quia sic eas per totidem oris instrumēta repræsentari tradidêre, quę sunt dentes, quos nominauimus, quatuor: labia mox duo, quæ cymbalorum vsum ad augendum sonitum præbent: inde palatus, in cuius concauitate sonus inturgescit: gutturis fistula, quæ spiritum immittit: pulmo deniq; qui veluti æternus follis spiritum concipit, & pro vsu rei temperatissimè remittit: denique in medio residens Phœbus omnia complectatur. Singula hæc contarentur, nihilq; proficerent, ignauia veluti quadam torpescentia, nisi sedulæ linguæ plectra excitarentur, & ad solicitam operis properationem accenderentur: quorum omnium rationem Anaximander Lampsacenus, Leophantes Heracliopolita, Pisander Physicus, & Euximenes latius explicuerunt. Neque tamen desunt qui nonarium numerm pro pluralitate positum cōtendant, vt apud Nicandrū, vbi de Scorpij cauda σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι, quasi cauda eius nouē esset spondylis compacta, quę nodis septem E tantùm insignis est. Quinetiam Nicander idem ἐννεάκεντρος dixit de eo, qui duos tantùm aculeos haberet: obseruatum ab Apollodoro. Sic apud Maronem, nouies Styx interfusa, & porrecta nouem per iugera corpus: & quod obseruat Theon in Arati carmine, ἐννεάγηρα κορώνη, nō quòd nouem, inquit, ætates viuat, sed perquàm diu. Et apud Alcæum hydra ἐννεακέφαλος, quę πεντηκοντακέφαλος est apud Simonidem, quem imitatur Maro:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Itaq; qui Musarum numerū supra nouem augent, eo nitunt̄ argumento, quòd scientiæ plurimæ sunt, non autem nouem tantùm: vnicuiq; enim scientiæ suam esse Musam præsidem oportere. Ex eorum verò numero qui tres tantùm Musas ponunt, est Eumilus Corinthius, qui etiam earum nomina hæc prodidit, Cephiona, Apollonida, & Erysthenida, quas Apollinis fuisse filias fabulat̄. Aratus quinto de astris quatuor enumerat, Argen, Meleteam, Thelyonem, Aæten. Qui has quinq; posuêre, nomina his à quinq; sensibus indidêre. Epicharmus in F Hebes nuptijs septem ait, & filias Pieri Pimpleidosq; Nymphę, quarū nomina, Nilûs, Tritone, Asopûs, Heptoporta, Achelois, Titoplûs, & Rhodia. Apud Hesiodum Theogonia nouem sunt, hæcq; Latinis iam celebres, quarū inuenta sunt toni tres, ἁδρός, μέσος, ἰσχνός, plenus, medius, tenuis. Accentus totidem, acutus, grauis, circumflexus. Tempora itidem tria, præsens, præteritum, & futurū. quæ si ad Musicam referantur, præteritum longi temporis instar erit, quod ab eo cotidie longius abscedamus: futurum pro breui accipiet̄, quòd illi cotidie propinquiores efficimur: prę̄sens verò communis, quam Græci μέσην vocant, instar erit syllabæ: instantis enim temporis natura est, vno eodemq; momento prætereuntia venientibus coniungere. Alij hunc Musarum numerum alio atq; alio modo interpretantur: atq; ex his qui quatuor statuunt, nōnulli linguarū quatuor differentiam excogitarunt, vtpote quòd Musarum inuentum fuerit, Ionicam, Atticam, Doricam, & Aeolicā linguā à cōmuni distinguere: & pleraq; insuper quaterna ad ostentationem vsq; dinumerant. Qui quinariū earum numerum recensent, quinq;, vti dicebamus, sensus ab eis animaduersos, distinctasq; cognitioni traditos prædicant. Qui septē, septichordem lyram, septemq; compactā cicutis fistulam

A fistulam, climata septem & Planetas totidem, vocalesq́, uti initio cõmonstrauimus, memorant. Qui nouem esse cõtendunt, historiam Cliûs inuentum aiunt, plantandi ratione Thaliæ, coniugalia & saltatione Euterpes, agriculturam Polymniæ, Astrologiã Vraniæ, Calliopes Poeticã, atq; ita demùm vnicuiq; inuento, quod ad mortalium vsus faceret, sua est cuiq; Musa excogitata, vnde necesse est infinitũ earum numerum cõstituere. Sed hæc nullo apud Græcos fine dispu tantur. Apud Ægyptios, vti palàm fecimus, compendiosius colliguntur, ambagibusq́ euitatis, rectà per planissima toto constrato itinere traducuntur.

A.

CVIusmodi verò essent literarum charactêres apud Ægyptios, si quæsierit quispiã, putarim ego partim instrumentorũ aliquot, plurimũ verò animalium effigies fuisse. Illud enim ex Plutarcho constat, Mercuriũ, qui primus literas Ægyptijs cõmunicauit, Ibin primã esse literã voluisse. Refert quidẽ ea in ingressu triangularẽ effigiem, cruribus ita dispositis, vt loco suo dictũ. & quæ prima apud nos, & Græcos litera est, ad isoscelis trianguli faciem accõmodat. Atq;
B ita conijcere possumus, reliquas quoq; literas, vel X V, vel quotquot fuerint, alicuius animalis effigie membro've figuratas, quæ tam longa inde annorum serie sint abolitę, atq; ab eo præsertim tempore quo Ptolemęi Græcas literas in Ægyptũ deduxêre. Ægyptiacorũ porrò characterũ formæ, vna hac excepta, ferè omnes obsoleuêre.

B.

QVòd si eiusmodi exemplis insistendũ esset, fortè B per pictam pecudẽ figurari posit, aut membrũ statumq́ eius aliquem qui ouem saperet, quòd proprium est illi literam eiusmodi articulato proferre sono. Agnoscunt hoc interpretes etymologici, Cratinumq́ citant Διονυσαλεξάνδρῳ, eo versu:

ὁ δ᾽ ἠλίθιος ὥσπερ πρόβατον βῆ βῆ λέγων βαδίζει.

Stolidus tanquam pecus, be be dicens ambulat.

Atque ita nonnulli, vti paulò antè monuimus, H tertiæ apud Græcos vocalis sonum per E grauem pronunciant, quod Latini receperunt, Penelope, Anchises, Aristoteles, naturæ quidem in oue sonum imitati.

Γ.

C QVinetiam Γ aliquid habet quod hieroglyphicè notari posit: siquidem au tores Græci literæ huiusmodi etymon παρὰ τὸ ἀμᾶν, quod metere est, deduci volunt, & simulacrum eius falcem ponunt.

Δ.

DElta dubio procul per stellas tris æquidistantes ferè, easq́ in trigonum sitas notant: & ea de causa signũ cœleste inter æstiuũ & æquinoctialem circulum supra caput Arietis Δέλτωτον vocant: & Ægyptum Græci à triangulari forma nuncuparũt. Verùm hæc curiosioribus relinquemus: id vnũ dicam, signũ id æquis esse lateribus duobus, vno breuiore, sed propè reliquis æquali.

DE PENTALPHA.

QVoniam verò incidimus in literarũ notas, & cũctarum rationes reddere difficillimũ, & inexhausti laboris opus est, & quod fortasse fastidiũ potius quàm delectationem vllam sit allaturũ, πεντάλφα inter has minimè præteribimus, ex qua præter delectationem, vsum etiam & vtilitatem aliquam percepturi sumus. Signum id ex al pha quinq; numero complicitũ; lineis enim à pentagoni

recti punctis alternatim ductis ea proſilit figura, de qua multa ſcitu digna mini- D
mè ſunt diſsimulanda. Antiochum ferunt cognomēto Soterem, antiquū illum,
à quo reliqui Syriæ Reges Antiochi mox dicti, cùm aduerſus Galatas acie de-
certaturus eſſet, per nocturnam imaginem videre viſum adſtitiſſe ſibi Alexan-
drum, qui mandaret vt militibus teſſeram daret ὑγιαίνειν. cuius dicti hieroglyphi-
cum olim iam adinuentū erat triplex triangulus inter ſe complicitus, ex quinque
paribus lineis ſeſe inuicem in puncto cōtingentibus: quo non cunctanter à ſe fa-
cto, pentagrammoque huiuſmodi tum in vexillis impoſito, tum & ſingulis, & re-
liquis militaribus indumentis ſuperaddito aſſutoque, ad-
mirabilem mox eſt à Galatis victoriam cōſecutus. An-
tiochi porrò numus argenteus paſsim habetur, iſtius
rei memoria ſempiterna, in quo nota ea impreſſa eſt,
additis ſingulis per angulorū interualla literis ΥΓΙΕΑ,
in eum quem hîc vides modum. In militia verò Impera-
torum, qui præcipuè Byzanti claruerunt, ordo qui ſub
illuſtri viro Magiſtro peditum merebat, propugnato-
res nomine, cæruleam præferebant parmam, cuius mar-
go purpureus erat, viridis aūt vmbilicus intra πεντάλφα

E

huiuſmodi contentus. quicquid autem erat ſpatij reliquum inter vmbilicum &
lineas quæ pentalpha illud deſcribebant, purpureo erat colore illitum. Meritò
autem propugnatorum ijs nomen datum, quorum opera ſalus exercitui com-
parabatur. Sed quoniam hæc parum fortè ſuauia videantur, multa huiuſmodi
præterire conſilium fuit: tum etiam, quia non æquum erat virum grauioribus
deditum rebus, exilibus his legendis occupare. Sed illud minimè diſsimulare
poſſum, poſſe nos in veræ ſalutis ſignificatum accipere quinque CHRISTI vul-
nera, pectoris vnum, manuū duo, totidem pedum,
quæ in propatulo poſita, pentalpha ipſum cōmodè
cōſtituunt: patefactis enim manibus, quæ deorſum
à lateribus porrigantur, pedibuſque ipſis modicum
diuaricatis, puncta æquidiſtantia quatuor aſsignan-
tur, quintū verò in ipſo pectore coſtas inter: à qui-
bus punctis lineæ quinque numero æquales omnes,
quæ altera in alterius punctis ſe contingant, πεντα-
γράμμους faciunt, duę quippe à pectore ad vtrunque
pedem, duæ alteræ in chiaſmi ferè modum decuſſa-
tæ à dextera manu ad pedem læuū, atque læua ad de-
xterum, quinta ab alterutra manu ad alteram. Neque
πάρεργον id fuerit, ſi quę de ſalutatione Lucianus col-

F

legit, ſaluti ſubiecerimus. χαίρειν ait ille, hoc eſt, gaudere, antiquam fuiſſe saluta-
tionem, cuius exempla complura ponit. Platoni demum viſum eſſe amicabilem
hanc compellationem in εὖ πράττειν, quod bene agere eſt, conuertere: vnde noſter
Horatius vtrunque complexus morem, epiſtolam ad Celſum ita exorditur:

Celſo gaudere, & bene rem gerere Albinouano,
Muſa rogata refer. Verùm Archytas Pythagoram ſecutus vnà cum ple-
riſque alijs eiuſdem ſectæ, χαίρειν atque εὖ πράττειν repudiatis, ὑγιαίνειν induxêre, quod
mox alter alteri ſcribentes vſurparunt. Latini horum ſententiam approbantes,
SALVTEM, vt apud Tullium & alios frequentiſsimū, perſcripſere. Exiſtima-
runt

A runt verò sapientissimi viri compellationem huiusmodi & animæ & corpori esse maximè cōgruentem, & simul omnia intra se mortaliū bona complecti. Quin etiam Epicurum ferunt, qui voluptatem maximè omniū adamauit, in quibusdam doctis admodum epistolis non χαίρειν, sed ὑγιαίνειν præscripsisse.

INFINITVM.

SEd vt iam ad priores illas vocales redeamus, earundem literarum numerus infinitum significat, si quem sequimur codicem fidelis est, quod alij vulgata exemplaria secuti, rudem, alij inexpertum traduxêre, quod ἄπειρον apud Horum habetur. Neq; sum nescius ἀπείρους dici posse παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πεῖραν: verùm ijsdem autoribus etymologicis dicitur etiam παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πέρας, quòd finem aut terminum non habeat. Hori verò autoritate dicunt ἄπειρον significare tunicam, quæ non habeat exitum, eoq; significato Sophoclem in Polyxena dixisse:

χιτὼν σ' ἄπειρος ὀδυνηρὸς κακῶν·

Malorum amictus tunica te exitu carens,

subintelligendum, perdet. Et apud Euripidem Oreste:

B Ἡ πόσιν ἀπείρῳ περιβάλλουσ' ὑφάσματι·

Texto maritum impermeabili induens.

Est & alia ratio cur hîc infinitum significare locutionē eam cōtendamus, quam ex ipsius numeri ratione desumimus, quem Pythagoras immobilem dixit, suaq; firmitate solidum, adeoq; plenum, vt quod infinitū in rebus est, ipse cōprehendat. Sed enim super hoc loco suo in numerorum hieroglyphicis locupletius.

PRINCIPIVM ET FINIS.

ET ne ab infinitate hac discedamus, quæ germana est æternitati, minimè prętereundum videtur, quòd hieroglyphicum primę huius apud omnes literę significatū, quod in diuinis habetur literis, principium exprimit, veluti Ω apud Græcos vltima, finis est indiciū: vnde illud iam omnibus cognitum: Ego sum alpha & Ω. Apostolus autem epistola quam ad Ephesios scribit, Deum proposuisse dicit in semetipso, ad dispensationem adimpletionis temporū, ad caput, id est, ad initium reciprocare vniuersa in Christo quæ sunt super cœlos et super terras in ipso. Et duas Græciæ literas, primam scilicet & vltimā, sibi induit Dominus, initij & finis concurrentiū in se figuras, vti quemadmodū A ad Ω replicatur, ita ostenderet in se esse, & initij decursum ad finem, & finis recursum ad initium, vt omnis dispositio in Ω desinens, per quem cœpta sunt, per verbum scilicet Dei, quia caro factum est, proinde desinat quemadmodum & cœpit, & à Deo in Christo omnia reuocarentur ad initium. Repetuntur hæc à Tertulliano lib. de Monogamia, vbi secundas impugnat nuptias. Apud Hebræos, quorum tam multa cum Ægyptijs communia sunt, magna est significationū sylua singulis in literarū characteribus: sed enim hæc quia latissimè apud Cabalistas explicantur, ne actum agerem, præterire consiliū fuit: ea siquidem nos tractanda desumpsimus, quæ per rerum figuras, non per literas scribi consuerunt.

C

FATVM.

ADdunt & Fatum, siue Parcas, per eandem vocalium designationem intelligi, non tam ob Planetas septē, qui Fatorum ministri sunt, vti latius in Stella disseruimus, quàm ob id quòd imago Dei habetur Septenarius, dux idem & princeps vniuersorum, immobilis, indomitus, omnium victor, gubernator omnium, de quo plura eo loco habentur, vbi de numerorum significationibus ordine suo disputatum est.

DE LIBRO. D

A Literis ad librum transire ipsa rei natura compellit: literæ siquidem locutiones adstruunt, locutiones orationem, librum oratio.

ANTIQVITAS.

DEscripta folia, codicilli, vel liber quomodocunque compaginatus obsignatusve, antiquitatis hieroglyphicum esse perhibetur. In manu enim scriptis Hori codicibus παλαιότητα δηλοῖ legitur, non παλαιότητας. Folia quidem codicilliq́, propterea quòd antiquorum mos fuit in folijs & quarundam arborum corticibus scribere, vnde & codicis & libri cognomenta permansere. Et apud Maronem Æneas orat, ne Sibylla folijs mandet nomina,

Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.

Ideo verò obsignatus liber, vt superius, quòd in eo vel veteres sapientum disciplinæ, vel res gestæ, longæ posteritatis memoriæ commendentur, atque ita liber, vt diceret Horatius, Longum scriptori prorogat æuum. Stesichori poëtæ statuam senilem, incuruam, cum libro, temporibus suis fuisse in Sicilia tradit Tullius Verrinis. Et nos Romæ apud Raphaelem Vrbinatem marmoream Phile- E monis statuam validæ senectutis vidimus, qui vna manu volumen replicatum continebat, alteram ad mercedem operis passam porrigebat: de cuius auaritia in scriptis suis venundandis alibi meminimus. Sed quoniam de literis sermo fuit, quæ Musicam significant, Musica verò tam animi quàm morum concordiam & concinnitatem ostendit, vt in Lyra commonstrauimus, succurrit mihi quàm memorabile sit commentum illud Athenodori philosophi, qui Augustum Octauianum docuit philosophiam. Nam cùm videret hunc ad iracundiã facilè commoueri, ne asperum aliquid statueret ex quo postea pœnitentia subsecutura esset, eum monuit, vt vbi irasci cœpisset, quatuor & viginti illas Græcas literas memoria recenseret, vt illa concitatio, quæ momentanea est ac breuis (vt Horatius ait) furor, aliò traducta parui temporis interiectu languesceret: quod & alij Augustum imitati non sine fruge factitarunt. Saluete igitur literæ verè sacræ, verè cœleste donum beneficio summo mortalibus elargitum, siue vos Musicam, siue concordiam, siue animi concitatioris impetum componatis. At quanta mox in dictionibus, quanta in orationibus virtus, si pura ipsa, nuda, simplicia, & inania propémodum elementa tantum habent virium, vt soni, quem F singulæ reddunt, commemoratione saltem, à perperàm factis inceptisq́ abstinere compellunt?

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM ARNOLDVM ARLENIVM, DE IIS QVÆ PER INCVDEM, MALLEVM, ARATRVM, FLAGELLVM, FRÆNVM, LAQUEUM, Catenas, Iuga, & Vncum, significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

NOn sum nescius, Arnolde eruditissime, vbi commentarij huius tibi dedicati titulum inspexeris, animo te concitatiore ac subirato forsitan dicturũ esse, quorsum mihi incudes has & malleos, aratra, flagella, fræna, laqueos, catenas, iuga, & odiosum vbiq; nomẽ vncũ, id genus? an ego veluti Vulcanus alter fabrile facere iubeor? an alia quæris vincula mihi superinijcere, quàm quibus opprimor, tot Aegyptiorũ nugis, vt recta & castigata prodire possint, procurãdis? Tolle tolle ista, et exquire aliquid

A *aliquid & excude quod me deceat, vel vnde optatißimum mihi poßim otium cōparare. Responsurus sum, Bona verba quæso Arnolde mi, nullum hinc tibi bellum intentatur, nullum paratur incommodum: mea hæc instrumenta sunt eius generis, vt vel sedens, vel stratus, nullo labore singula poßis attrectare: quòd si quid in his laboris desumendum fuerat, id à me iam exhaustum tibi persuadeas. Memineris tantùm Pierium tui memorem esse, nihilq; cogitasse quod tibi vel molestum, vel iniucundum accideret, aut minimè liberale: voluisse verò in hac commentariorum suorum diuisione, te sibi vnanimi amicitia necessarium, in adoptionem ad rerum suarū participationem admittere herciscundæ familiæ iure. Quod verò instrumenti tibi euenisset, ne vlla hæredum cauillatione auferri posset, donationis etiam nomine censeri: sed quæ simplex donatio sit, nulla eius Homeriaci carminis additione facta,*

δή τότε μοι χαίροντι φέρεις πρὸς δώματα.

Sed hæc plus nimio, cùm amicitiæ nostræ simplicitas omnia boni consulere debeat, nullaq; indigeat ratiocinatione quicquid dictum factumq; sit. Quid verò sibi velint instrumenta tot, facile disces ex eorum vnoquoq; quod in manum sumpseris.

B

DE INCVDE.

INter instrumenta primum non iniuria locum occupant Incus & Malleus, quorum quidem opera ea fiunt instrumenta quę faciundis reliquis ministerium præbent. Ab incude igitur prius exordiamur.

DVRANDVM.

IVniorum inuentum esse putaram olim, vt ad casuum damna ferendo vindicanda, Incudem quis proponeret, sed posteaquam in Græcum distichon incidi, luculentum quidem, sed incerti autoris, figmentum hoc antiquum quid sapere perspexi. Est id huiusmodi:

ἄκμονας μέγιστος οὐ φοβεῖται τῶν ψόφων,
καὶ νοῦς ἐχέφρων πάσας ἕλκυσαι βίας·
Strepitus nec incus maxima horrescit, neq;
Mens firma quaqua traxeris, violentiam.

C Incus igitur hieroglyphicum fortissimi ponatur animi, siue pro præcepto, quo in aduersis durandum admoneamur, neq; vllis procellarum sæuiētium tempestatibus moueamur, sed contra Fortunæ quantūlibet iniuriosæ ictus enitamur, ne vllus labefactādi locus illi relinquatur. Neq; aspernatus est Cicero hieroglyphicam huiusmodi similitudinem lib. de Orat. secundo, vbi dicit, Assiduis vno opere eandem incudem diem noctemq; tundentibus, de ijs qui perstante, vt Lucretius ait, labore vincunt, quod designarunt facere.

TERRA ET AQVA.

SEd quæsierit hîc fortè aliquis, quid sibi voluerit Homerus per incudes duas, quas Iupiter se Iunonis pedibus appendisse dicit, quam prius aureo funiculo suspenderat. Atqui fabularum vbiq; aërem per Iunonē intelligimus. Funiculus autem aureus æthram stellarum globis conspicuam ostendit. Incudes verò duæ terram & aquam, inter quæ Iuno ipsa suspensa confingitur. Hinc Fulgentius ex autoritate Theopompi in Cypriaco carmine, & ex Hellanico ἐν τῇ τοῦ Διὸς φιλολογίᾳ, Iunonem ait ab Ioue vinctam catenis au-

reis, & incudibus ferreis degrauatam. quamvis praue quidam, deprauatam legunt: sed longè fœdius interpretantur, dum exponunt devirginatam: & quod magis rideas (animaduerte hominis phrasin, & impudentiam) depudicatam, imminutam, incudibus veluti stragulis & lecto geniali præpositis, ob nimij teneritudoris & libidinis impatientiam (sic ille stolidus insanit, & enormia longè magis sibi confingit super angelis.) Nec tamen me præterit, alicubi legi angelos quosdam deprauari, & compedibus coërceri: sed ibi deprauari non significat depudicari, vt stupor iste putat, sed gratia lumineq; Dei priuari. Homeri autem carmina, vnde hæc à Theopompo & Hellanico desumpta sunt, habentur Iliad. o. D

ἢ οὐ μέμνῃ ὅτε κρέμω ὑψόθεν, ἐκ δὲ ποδοῖιν
ἄκμονας ἧκα δύο, περὶ χερσὶν δὲ δεσμὸν ἴηλα
χρυσέοις ἀῤῥήκτοις, σὺ δ' ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσι
ἐκρέμω· ἠλάστεον δὲ θεοὶ κατὰ μακρὸν ὄλυμπον, λῦσαι δ' οὐκ ἐδύναντο.

Non memor es cùm te de summo pensilem Olympo
Demisi, vtq; pedes geminas graue pondus ad imos
Appendi incudes, manibúsq; tenacia vincla E
Ex auro inieci: aëris tu in nubibus altè
Pendebas, fremuere Dei per ahenea cœli
Templa indignantes, neq; te dissoluere quisquam Eualuit.

DE MALLEO.

INcudi Malleus, vti diximus, non indecenter adiungitur: de quo quidem apud Ægyptios nihil habetur, apud diuinarum literarum autores multa reperiuntur.

MALORVM IRRITAMENTUM.

VIdetur verò Malleus pro malorũ irritamento accipi: arma siquidem, pugiones, cuspides, & cultros malleus excudit, vnde mala tot in mortales oboriuntur. Eo etiam fiunt tubę ductiles, per quarum clãgorem animemur in bellum. Eo franguntur opera, & quæ solida sunt conteruntur. Quare nonnulli diuinarum literarum interpretes Zabulum per mallei figuram intelligunt, à quo malę omnes procedũt cogitationes, prauaq; consilia, & bonorum operum perturbationes. Hunc malleum hieroglyphicôs vniuersæ terræ confractum contritumq; intelligit Hieremias aduentu Christi, subindeq; confringi quotiescunq; prauis posthabitis operibus, ad rectam viuendi rationem conuertimur. Vnde ait Apostolus: Deus autem conterat satanam sub pedibus vestris quamocyssimè. Sed super hoc plura legas homilia tertia in Hieremiam apud Adamantium. Zabuli verò nomen, quo Theologi veteres plurimũ vtuntur, idem est quod diabolus, vti Zacynthus per resolutionẽ Diacynthus. Theocritus, καὶ λὰ πόλις ὁ διάκωνθος, quod & alibi notauimus. F

DE SISTRO.

SIstrum in Cleopatræ manu Virgilius statuit. Idem in Isidis sacerdotũq; & Regũ aliorũ manibus spectatur, mysticũ quidẽ instrumentũ, sed quo crepitum admodũ sonorum prociebãt, de quo apud Maronem legas:

Regi-

A *Regina in medijs patrio vocat agmina sistro.*

Interpretes quidem situlam & sistrum Niliaci accessus & recessus hieroglyphica fuisse dicunt. Sed enim necesse est hoc altius atque diffusius explicare.

RERVM VICISSITVDO.

SIstrum itaque, cuius vsus totus erat in motu, eam rerum vicissitudinem, quam iuniores alterationem vocant, cõtinuumque formandi deformandique motum indicabat: nam eius quassatio assiduum rerum motum ostendebat. Cæterùm quia quæri solitum à plerisque, sistri species quænam esset: pro re fecerim, si priusquàm partium eius significata tractare aggrediamur, formam instrumenti eius à Plutarcho traditam describero. Erat sistri species orbicularis, & æquè caua, in cuius circumferentia mobilia quatuor veluti tintinnabula appendebantur. Portio siquidem ea, quæ generationi corruptionique obnoxia est, lunari subijcitur globo, infra quem omnia commutantur, alternantque vices variabilis æui, quippe quæ sint ex elemẽtis quatuor, igne, terra, aqua & aëre cõflata, & in hanc vel illam speciem conformata. In apside verò, summo verticis loco, felem effin-
B gebant, quæ faciem humanam haberet: infrà verò sub motabilibus illis orbiculis, hinc Isidis, inde Nephthyos effigiem: quibus quidem figuris ortum & obitũ indicabant, cuiusmodi sunt elementorum quas vocant alterationes & motus. Quid verò sibi feles vellet, suo commentario dictum, vt scilicet Lunæ symbolũ esset, quòd animal id temperaturam cum Luna perquã similem habeat, siue coloris varietatem, siue astum, siue nocturnam potius quàm diurnam exercitationem, siue procacem admodum salacitatem cõsideremus. Quid verò illud quod aiunt, felem vnum primo partu edere, secundo duos, ac singulis XXVIII.
ita vicibus vsque ad septenos vnum addere, vt tot denique tota vitã . . . .
pariat natos, quot in Luna dies cõnumerantur? Iam verò pu- . . . . . .
pillarum incrementa decrementaque pari cum Luna consensu o- . . . . .
mnibus innotescunt. Humana verò facies nihil aliud sibi vole- . . . .
bat, ait Plutarchus, nisi vt intelligeremus animal id peritiam & . . .
rationem mutationũ quæ lunari globo accidunt, habere, quan- . .
do vni homini per rationem intelligere datum est. .

C

DE TRIDENTE.

EX sistri figura igitur elementarem omnem plagam intelligimus: ex incude, terram & mare. Si verò quis mare tantùm hieroglyphicè signare voluerit, habebit ex numis vnde figuram sibi desumat.

MARE.

IN promptu siquidem est tridens, qui in Neptuni manu positus, symbolum, vti Plutarchus ait, erat tertiæ regionis ab igne: qua de causa ita & Amphitritem & Tritonas appellant. In numis sanè passim pro symbolo Maris ponitur, vt multis est locis cernere.

TROEZENII.

ALiquot verò numi tridentis nota signati, Trœzeniorum indicant rempublic. Siquidem eùm illi Neptunum religiosissimè colerẽt, hieroglyphicum tridentis in numis cultus sui testimonium imprimebãt. autor Plutarchus idem. Et ποσειδωνιὰς aliquando Trœzen ipsa dicta, hoc est, Neptunia, vt apud Stephanum habetur: tametsi ea sit olim alijs atque alijs nominibus appellata, quippe

nunc Aphrodiſias, nunc Saronia, nunc Apollonias, & Anthanis. Peloponne- D ſiacam autem hîc intelligo: nam alia eſt omnino Trœzen iuxta Maſsiliam, quæ pertinet ad Italiam, à qua prouincia etiam ipſa Trœzenis olim nuncupata. Sed vt ad priorem reuertamur, Pauſanias Palladem & Neptunum de regione ea certamen iniſſe tradit: pugnam Iouis ſententia diremptam, qui regionem cõmunem vtriꝗ eorum eſſe ſanxerit: eaꝗ de cauſa Palladem apud ipſos πολιάδα καὶ σθενιάδα nuncupatam, Neptunum verò βασιλέα, eſſeꝗ in eorum numis vna parte tridentem, in altera autem Palladis ipſius caput.

MANTINEA.

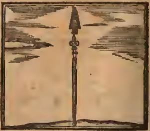
IN Mantinenſium etiam ſcutis tridẽs ſignatus erat, quare eius vrbis ciuis per geſtamen id cognoſcebatur, vt apud Pindarum.

LEGIO VIGESIMA.

SPectare eſt Brixiæ antiquo in monumento tridentem in inſignium quorundam militarium medio poſitum, in candelabri quodammodo ſpeciem figuratum, ſupra quem literæ ſunt, LEG. XX. Inſcriptio eſt, quæ Lucium E Antonium Fab. Quadratum in torquibus & armillis ab Tito Cęſare bis donatum indicet.

DE ARATRO.

SCEPTRVM REgium.

TAnta fuit olim agriculturæ reuerentia, tantusꝗ honos illi ſemper habitus, vt veteres ſceptra Regia in Aratri formã effigiarẽt, quo & ipſi quoque ſacerdotes perinde ac Reges vtebantur.

DEMOLITIO.

CIrcunducendi verò aratri obſeruatio non in cõdendis tantùm vrbibus reperitur, verùm etiam in euertẽdis delendisꝗ. Quare illud apud Modeſtinum Digeſtis lib. VII. tit. Quibus modis, &c. obſeruandum: Aratro in ciuitatem inducto, ciuitas eſſe deſinit, vt paſſa eſt Carthago. Eoꝗ ſpectat Horatianum illud primo Carminum: F

Imprimeretꝗ muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.

Et ſecunda Philippica M. Tullius: Vt vexillum videres, & aratrum circumduceres, cuius quidem vomere portam Capuæ penè perſtrinxiſti.

AGRICVLTVRA.

NImirum etiã eſt aratrũ agriculturæ frumentariĳꝗ prouentus ſignum, vt in numo argenteo cernere eſt, cuius inſcriptio eſt ab occipitio, SCIPIO IMP. cuius caput elephantino eſt inſigne capite, quod dubio procul Africanũ ſignat: infernè aratrũ pulcherrimè factũ. Ante faciem ſpica, inde literæ, Q. METELLVS. Ab altera facie ſigillũ nudũ, cuius dextera innitiť femori: læua ſupra magnã ſpicam toto brachio exporrigitur: literę hinc, REG. F. C. inde, EPIVS. De frumentaria verò Africæ feracitate alibi ſæpe dictum. Quod verò Prophetæ olim dixerunt, ex Sion procedet lex, & verbum Domini de Hieruſalem, corrigetꝗ

A rigetq́; vim magnam populòrum, vt concidāt gladios suos in aratra, & frameas suas in falces: Irenæus lib. in Valentinū quarto, pacificum Christi dogma præmonstrasse tradit. Christiana igitur institutio ad pacem, ad cōcordiam, ad vnanimitatem comparata est. At quò nos decidimus? quæ nobis tempora destinata sunt? quibus quæ plurima tam publicè quàm priuatim Christianis accidunt mala, non aliunde sint, quàm ab ipsis Christianis.

DE FLAGELLO.

AVGVSTVS MENSIS.

IVniorum inuentum est, per flagella duo frumentaria in transuersum alterius alterum posita, Augustum mensem indicare, quòd eo potissimum tempore tritura peragatur, inter messem scilicet & vindemiā, nisi hoc fiat, agricolis vix, quod agant, habentibus. Sed enim cùm nō eadem sit regionibus omnibus triturandi ratio, hieroglyphicum hoc iis tantùm inseruiet, quibus id instrumenti vsui est.

IMPERIVM.

B ID receptius apud veteres est, vt per flagellum imperium significetur, quod sæpe in Consularibus numis cusum obserues. Quinetiam in coniecturali disciplina nihil ab hoc diuersum notat, quod vel ipsius M. Tullij Ciceronis somnio satis innotuit, cùm is C. Cæsarem in Capitolium prosecutus, Augusto viso, affirmauit ipsum esse, cuius imago sibi secundum quietem obuersata, cœlitùs aurea catena demissa, cui Iupiter flagellum obtulisset.

TOLERANTIA.

EST & tolerantiæ symbolum per se manifestum satis flagellum ipsum, quo vno signo Laconum patientia verberibus tolerādis assueta, clara & illustris habebatur. De qua Tertullianus: Certè Laconum flagella, sub oculis etiam hortantium propinquorum acerbata, tantum honorem tolerantiæ domui conferunt, quantum sanguinis fuderint.

DE FRAENO.

REX.

C AB officio verò gubernandi regendiq́;, habenæ quoq́; in Regis significatum veniūt. Hinc frænum nonnulli in Fortunæ manu statuunt. Hinc plerisq́; locis eadem clauum tenet nauigij gubernaculū. Sed habenas tenere, pro regere, passim apud autores vsurpatū. Quia verò funē ex corio primū fuisse cōstat, vt naues apud Homerū στρεπτοῖσι βόεσσι ligant, funes interdū habenas vocitari cōperias. Et nostri Bellunēses, toto agro, validissimos funes ex crudo corio in ligulas longas secto, in tricasq́; mox arctè cōplicato conficiunt, quos etiā rusticorū vulgus funes appellitat. Quin & Virgil. vetustatis amator dixit, classiq́; immittit habenas, cùm funes intelligeret velo regendo aptos, vt Cælius Vrbanus antiquus grāmaticus interpretatur. Quanq́; eruditissimi nostro tempore sint, qui eo loco habenas metaphoricè pro clauo positas arbitrentur.

TEMPERANTIA.

EAdem porrò ratione qua clauus in naui moderationem significat, frænum tum moderationem, tum quam Theologi nostri temperantiam appellant, significare dicunt. Nam quod temo nauibus, id equis frænū est. Iocatur in hāc sententiā Plautus, Rudente, nauem pro equo intelligens, vbi sacerdos ad puellas eiectas ait: Nempe equo ligneo per vndas cæruleas estis vectæ. Camus &

Nn

frænum idem ſunt, quamvis camus ad inflectendam ceruicem comparatur, frænum ad oris, ac perinde totius corporis regimen. Horum ſignificatum eſt, malarum incitationum coërcitio, vt exponunt Theologi eo loco, In camo & fręno maxillas eorũ conſtringe, qui non approximant ad te. Dicitur autem κημὸς ab inflexione παρὰ τὸ κάμπτω, quod domare eſt. Huiuſmodi enim fræni genere deſultores vtuntur ad pullorum ceruices intactas edomãdas. Nemeſeos porrò ſignum ab antiquis celebratum, inſigne cubiti menſura manu prætenta, neq; non fræno, in hunc ſcilicet modum: D

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχει, τῷ τε χαλινῷ,
μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν. de qua ita nos:
Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frænum:
Illa, modum ſerua, hæc admonet, os cohibe.

DE TVRBINE PVERILI.

HAbenarum mentio turbinem in memoriam attraxit, quia turbinis concitatio ab habena eſt. De hoc autem Græci Latiniq; potius, quàm Ægyptij, quantum inveſtigare potui, meminerunt. Quoniam verò clari admodum viri ſimilitudinem à rhombo, qui turben eſt, deſumpſere, quid in eo lateat hieroglyphicum, exponere viſum eſt operæprecium. E

VEHEMENS MENTIS AGITATIO.

EST autem rhombus, vt hinc exordiamur, lignum buxeum, vel ex ſolidiore aliqua arbore tornatũ, plana lataq; primùm baſi, cono ſenſim in anguſtum abeunte, cuius apex clauo armatur ferreo. Vſus eius in puerilibus ludis cùm antiquiſsimus fuerit, Florentini, apud quos plurimùm exercetur, eum vulgò Palæon appellant, vocabulo ipſo vetuſtatem indicante. Implicatur is à cuſpide prælongo loro, atq; ita ludo puerili, quanta vi fieri poteſt excuſſus, baſi supernè, cuſpide infernè verſa ſolo alliditur: dum verò ab intorto ſe loro explicat, in rapidiſsimam concitatur vertiginem, atq; ita volubiliter rotatus, ſpatiis ampliter curuatis hac illac fertur: pueri ſuperinſtantes flagello illum exagitant, acriq; intorta plaga impetum vehementiorem adiiciunt: Turben hic à Tibullo, à Marone autẽ turbo, vt Soſipater Chariſius obſeruauit, dicitur. Ob eam igitur concitatiſsimam vertiginem agitationemq;, poëtæ mentis volubilitatem, quæ nullo poſsit loco conſiſtere, rationéve ſedari, quod plurimum in furore accidit, expreſſere. Atque ita Tibullus amatorio furore exagitatus, de ſe dicit: F

Nanq; agor vt per plana citus ſola verbere turbo,
Quem celer aſſueta verſat ab arte puer.

Ludum hunc Maro dilucidius pinxit, vbi correptam furiis amatam reginam nuſquam conſiſtere poſſe, ita luculenter oſtendit, vt verſus hi, vel decies repetiti, nullius vnquam tædio recitentur:

Ceu quondam torto volitans ſub verbere turbo,
Quem pueri magno in gyro vacua atria circum
Intenti ludo exercent: ille actus habena
Curuatis fertur ſpatiis, ſuper inſcia turba
Impubéſq; manus mirata volubile buxum
Dant animos plagæ. Non curſu ſegnior illo
Per medias vrbes agitur, populóſq; feroces.

Quoniam verò inter furoris ſpecies quinque à Platone memoratas amatorius

locum

A locum obtinet, rhombum Magi alliciendis amatoribus aptum veneficiis adhibuêre: de quo apud Theocritum, Pharmaceutria.

DE COLV ET FVSO.

NEque quidem in mystico hoc scribendi genere contemnendæ sunt colus & fusus, cùm ex iis antiquissima quædam referantur significata.

FATVM.

PEr colum autem & fusum significari fatũ, longè manifestius est, quàm vlla debeat cõmentatione vlterius explicari: plena siquidem sunt poëtarum volumina, fatũm ipsum per stamina, per fusum, per colum, per fila vbique significantium. Tris verò Parcas illas huius negocij arbitras, qua de causa vetustas finxerit, Platonem latissimè interpretatum alibi diximus. Tris autem illas esse, quarum vna colum sustineat, altera neat, tertia adactis in fila forficibus modò hæc, modò illa occet: ita rebus quotquot in mundo sunt, ortum, auctum, interitum esse proprium, ignorare neminem crediderim. Si verò tabulæ huius seriem quis deliniari sibi cupierit, ita picturam digeramus, vt Clotho vestem induta versicolorem, cum corona septem stellis insignita colum teneat ingentem
B admodum. Lachesis veste passim stellata insignis, manibus in pendentium magno numero fusorum fila immissis, modò hunc, modò illum torquere videatur, vtraque palma ad torturam composita. Atropos atrata insultet filis forfice detruncandis. Fusi solo passim iaceant, alij modico, alij plurimo obvoluti stamine. Fila variis sint picta coloribus. Minimè verò dissimulanda sunt, quæ filo super ex diuinis literis tradit Hesychius: subtegmen quidem mortalium intentionem indicare, stamen verò Dei nutum, vtpote firmius, eaque gratia quæ stabilis atque incommutabilis in nobis permanet, quæ nostræ intentionis subtegmen admittit, vt boni operis indumentum contexatur.

NVPTIÆ.

QVòd verò colus & fusus nouam nuptã indicet, aliquis fortè dubitarit. Sciendum autem id inde sumptum boni ominis causa, quòd .C. Cæciliæ, quę alio nomine Tanaquil Tarquinij Prisci vxor fuit, lana cum colo & fuso in templo M. Anci diutissimè adseruata perdurarit, cuius rei mentionem facit Varro. Et quoniam res
C Tanaquili feliciter cessit, institutũ vt nubentes virgines comitaret̃ colus compta, & fusus cum stamine. Hinc gratulari libet antiquitati patriæ meæ, vbi toto territorio mos adhuc huiusmodi obseruatur, vt postero die quo noua nupta traducta fuerit, mane præstò sunt domestici cõiunctiores sponso, cũ colo & fuso, quos nouæ nuptæ offerãt, armaque alia, quibus opus aliquod domesticum fieri soleat. quanquã vulgus interpretatur id ea de causa fieri, quasi subinnuere velint, hesternum quidẽ diem & genialem & festum fuisse, postero autem ad officia muliebria redeundum. Nam & alibi de olla meminimus, quã noua nupta postero à nuptiis die iubebatur à socru petere, quam illa peracerbè conviciis etiam superadditis abnegaret. Sed enim tã peruulgatus de colo fusoque mos, antiquitatẽ illã sapere mihi videt̃.

PAVLATIM QVID EFFECTVM.

SEparatim autẽ per fusum glomo obvolutũ, sunt qui paulatim quid effectum intelligant, quod apud veteres nusquam inueni. Nam fila ipsa dùm nentur,

paulatim coeunt, sensimq; torquentur, & ex molli vellere lino've per patientis- D
simam contationem in eam soliditatem ac firmitudinem, quæ operibus facien-
dis apta sit & idonea, coalescunt.

MORS.

AT colus atq; pensa tantùm, staminibus abruptis, mortis habere significationem tradunt, vulgata quam citauimus Parcarum fabula, quarum munus esse diximus, suum vnicuiq; rei finem præscribere, inde etiam ficto nomine, quòd, vbi fatalis advenerit dies, nemini parcat. De vi autem earum, quam ἀμεταστρόφους esse dicit Plato, nos inconvertibilem dicere possumus, quoq; pacto non circa stabilem corporis sanitatem tantùm, verùm etiam ad animos in legum cultum & obseruantiã inducendos munus exerceant suum, quin legibus & sanctionibus firmam præstent incolumitatem, duodecimo Legum libro circa finem Plato differit: ibidemq; interpretes de fixarum E
stellarum orbe multa. Lachesin quippe firmamentum esse (vt superiorem fabulam apertius interpretemur) in cuius stellis vires sortesq; inferiorum omnium contineantur. Clotho verò Planetarum coetum, in evoluendis rerum sortibus firmamento subministrantem. Atropon deniq; Saturnum, qui stabilitate sua eductas in effectum sortes immutabiliter cõfirmet: quæ quoniam latè apud eos disputantur, à me nunc prætereuntur.

DE LAQVEO.

HÆc verò Parcarum lina in opus deducta, laqueum neuêre, artificioq; astu composuerunt: de quo dicere non fuerit importunum.

AMOR.

LAqueus vel vinculum, nunc rete, nũc decipula quælibet, amorẽ hieroglyphicè significat, quippe qui artibus his homines cõvenetur, tacitéq; aggressus incautos in insidias trahat. Addunt etiam nonnulli hamum, de quo loco suo dictum. Quod ad laqueum facit, aliqua spe proposita voluptatis ita decipimur, veluti feras quoq; apposita esca, spe boni capere moris est. Neminem F
enim facilius decipias, & arbitrio colligaris tuo, quàm amantem: vnde etiã vinculum, & vinciendi, & captiuum reddendi, significatum habet.

VENVS.

IPsi verò Veneri amoris genitrici à vinculo nomen inditum: siquidem à viere, quod ligare est, dictam ait Varro. Quod verò apud Lacedæmonios Venus cognomento Morphò, pedicis circa pedes obvolutis ostendebatur: nam Tyndarum feruntconiecisse Venerem in vincula, quò filiarum opprobria, quę impulsu eius acciderant, vlcisceretur. Sed enim Pausanias figmentum hoc à vulgi fabula summouet, remq; eruditius hieroglyphicè interpretatus, ea specie significari tradit, quòd debeant mulieres erga viros suos in fide firmiter & constanter permanere. Nostri in vniuersum castitatem & sobrietatem ita cõparandam monuêre, si tali vtamur hieroglyphico, dum aiunt,

Compedibus Venerem, vinclis constringe Lyæum.

DIANA.

APud eosdem Lacedæmonios Dianę simulacrum, quod Iphigenia & Orestes

A ſtes ex Taurica regione detulerũt, vitice colligatum colebãt, nempe quòd eam auferẽtes viticũ faſciculo obuolutã occultauerint. Huic quondã homines ſorte ductos immolabãt, quod ſacrificij genus Lycurgus in Epheborũ flagra cõmutauit, ſimul vt aram Dianæ, quod ipſa oraculo ſibi depoſcere viſa erat, humano ſanguine conſpergeret, ſimul vt plagarũ cõtemptu fortiorẽ redderet iuuentutẽ.

DIANA STRANgulata.

APud Caphyatas Arcadiæ populos, Dianæ ſtrangulatæ ſimulacrum, atq; eidem templum erat. Significabat id, non hieroglyphicè, ſed hiſtoricè, rem ſuper ea geſtam, propterea quòd pueri quidam circa templum ludentes funiculum repertum ſimulacri collo iniecerunt, ſe Dianã ſuſpendiſſe dicentes, quos Caphyatæ lapidibus obruerunt, oraculo inde moniti eos ſepelire, & ſacra quotannis facere, cùm eorum vxores omnes abortiuos partus ederent. autor
B Pauſanias.

FIRMITAS.

SVum verò ἐνυάλιος Lacedæmonij pedibus vinctum colebant, cuiuſmodi vetuſtiſsimã apud eos ſtatuam fuiſſe Pauſanias atteſtatur, ne ſcilicet aliorſum ab vrbe ſua ſecederet, ſed in ea firmus ſtabiliſq; permaneret. Cuiuſmodi inſania Tyrios etiam vexauit, quo tempore ab Alexandro Macedone obſidebantur: nam & Apollinis ipſi ſui baſin aurea catena religarunt, cùm quidam in concionem progreſſus affirmaſſet, viſum ſibi per nocturnam quietem Apollinem dicere, velle ſe tranſire ad Alexandrum: poſt quod vinculum iniectum, eum inſuper Tyrij Alexandrinum cognominarunt. Sed enim aliorum quoq; deorum ſtatuis Plutarchus ait Problematis Tyrios vincula ſolitos iniicere, id ſcilicet indicantes, quòd lento gradu in ſcelerum caſtigationem ferantur. Et Horatij locum de pœna quæ claudo incedit pede, in hanc eandem ſententiam Porphyrio interpretatur.

IVNONIVS.

ET ahenea Milonis ſtatua in Olympia fuit, quæ ſuper diſcum poſita vinctis
C ſimul pedibus inniti videbatur. Malum aũt Punicũ ſiniſtra tenebat. Dexteræ digiti recti, & rigentibus ſimiles apparebant: vittaq; caput habebat redimitum. Rem ita interpretatus eſt Philoſophus Tyaneus, vt Milonem athletam dixerit Iunonis ſacerdotem à Crotoniatis inſtitutum, idq; mitram & redimiculum indicare. Arborẽ verò malum Punicã ſolam in Iunonis honorem plantari.

FORTITVDO ATQVE TEMPERANTIA.

QVanquã alij eruditionis hieroglyphicę non ignari, dicunt pedes colligatos id ſignificare, quòd fortiſsimus is athleta nullius viribus ex eo loco, vbi ſemel conſtitiſſet, dimoueri poſſet. Malum manu comprehenſum, digitorum eius fortitudinem indicare, quod identidem nullius conatu auelli poſſet. Porrectionem verò digitorum eodem roboris argumento ſignificaſſe, quantũ illi virium ineſſet, quòd à quoquam vel robuſtiſsimo, neq; inflecti, neq; dimoueri potuerint. Per vittã verò temperantiã hominis aiunt indicari: athletæ enim vires ſuas ea potiſsimùm ratione cuſtodiebant, quòd ab iis quæ corpus eneruant libidinibus ſtudioſe admodum abſtinebant.

MINERVA ARCADICA. D

NEq̃ quidem Dianæ tantùm simulacrũ obligatũ erat apud Arcadas, verùm etiã Mineruę signum obligato crure ostendebať. Significabat id vulnus, quod ipsa à Teuthi Arcadum duce acceperat, dũ illi suadere, & obstare conatur, ne Gręcorũ societatem desereret, quam ipse ob simultatem in Agamemnonẽ repudiauerat. Teuthis autem apud Arcadas colebatur, & certamen id cum Minerua illi laudi adscribebatur. De stupore verò & imperitia Arcadum, qui nihil cum Minerua commune aut sociale habuerint, in Quercu, atq; etiam in Asino, satis dictum.

SEMEN IN VTERO.

SAturnum Apollodorus alligari ait per annum laneo vinculo, & solui ante diem sibi festum mense Decembri: atq; inde prouerbiũ, Deos habere pedes laneos. Hinc verò significari semen in vtero animatum (nam à satu Saturno nomen) in vitã grandescere, ac donec erumpat in lucem, quod decimo fieri mense, E & Virgilij & aliorũ testimonio, iis quę rectè ferunt, comprobatur, mollibus interim naturæ vinculis detineri. Sunt verò qui referant id ad tempora, quæ certa naturæ lege connexa sunt: vel quòd fruges omnes vinculis nodisq; quibusdam alternentur: vel quòd in Tartara cõiectus, propter loci, in quo versatur, profunditatem, quasi quibusdam ibi vinculis detineatur, vt deportatus. Alij fictum volunt ob motus tarditatem, de quo alibi.

ARTIFICIOSVM OPVS.

QVæ verò vincula statuis, quas Dædalus elaborasset, iniiċi solita sunt, id sibi volunt, artificiose adeò fuisse fabrefactas, vt abire viderentur, quocirca vinculis compescendæ essent. Meminit huius rei Plato in Menone, Dædali signa, inquiens, ni religata fuerint, abire & fugã arripere: vbi verò reuincta sunt, consistere. Proinde si quis aliquod eius habeat, et solutum esse sinat, incertã eam esse possessionem, perinde ac quis seruum habeat fugitiuum. Et primo Politicorum Aristoteles Dædali statuas memorat, quas vulgus spontè moueri, & opus facere dictitasset. Neq; desunt qui ligneam Venerem à Dædalo fabricatam F autument, quæ argento viuo infuso moueretur. Hinc quotiens opera huiusmodi & pulcherrima & absolutissima esse ostendere voluerimus, si Platonis sententiam approbemus, eorũ pedibus, aut quæ opportunior fuerit parti aliquid adalligabimus.

NEQVITIA.

IVniorum inceptum esse volunt nonnulli quantiuis precij viri, amorem obligatis oculis pingi: neq; id antiquam sapere eruditionem, cùm eum ipsi dicant oculatissimũ. Pleriq; tamen veterũ, vt Theocritus, Menander, Archilochus, & è nostris præcipuè Virgilius, amori cæcitatem attribuerunt, eum scilicet amorem intelligentes, cui assidua est comes nequitia. Affectũ enim in turpitudinem cæcum esse, nemo non dixerit. Appetentia enim quæ ab oculorũ sensu est, intellectum concitat ad voluptatem: ea verò tali orta principio, quæ putat in cõspectu esse bona, ea tãtùm concupiscit, addictaq; sensui à cõtemplatione auertitur, neq; sui compos est vt possit eligere. Impetu igitur raptatur, & in furorẽ fertur. Furor dubio procul intellectum obcæcat: quiq; ita affectus est, is cæco carpitur igni.

A igni. Qui verò electionis est compos, auream colit Venerē, nihilq́ prius curat, quàm cæci stimulos auertere amoris: cęci, quia dubio procul affectus ille à sensu rectus, aut exoculatus est, aut ita oculos habet obligatos, vt nec quę attingūt ad rē, nec sumptus videat. Quòd verò sint qui, Cęco carpitur igni, exponāt, cæco, validiore, quia dixerit Ouidius, Quoq́ magis tegit̄, tanto magis æstuat ignis: cur nō dixere potius, cęco, intellectus & rationis lumine priuato? Id tamen actiuè, quia non videbat omnino Dido quò rueret, quò raperetur, in quantū ærumnarum tragœdiam se præcipitaret. Amat Scyllam Glaucus: Scylla lupis est canibusq́ succincta, quod meretriciam proteruitatem & impudentiam ostendit. Glaucus idem vel cæcus, vel vt significantius loquamur, luscitiosus, & glaucoma cæcitas Latinis est. Sed cur non ea etiam de causa laqueum amoris insigne dixerimus, quòd vbi quis perditè insanire cœperit, extremo sibi aufugio, & miseriarum liberationi laqueū agnoscat? vt elegantissimus ille monet senariolus:

> ἔρωτα παύει λιμὸς· εἰ δὲ μή, χρόνος.
> ἐὰν δὲ μηδὲ ταῦτα τὴν φλόγα σβέσῃ,
> θεραπεία σοι τὸ λοιπὸν ἡ ἀρτάνη βρόχος.

B quod ita Latinè reddere possumus:

> *Fames amorem sedat: hac si non potest,*
> *Non grande saltem tempus efficit: nisi*
> *Præstare tempus hoc queat, reliqua salus*
> *Est laqueus, aptes quem tibi.*

Passim verò poëtę amoris retia decantāt, quę statim declinare studeamus. Nam vt sapientissimè admonet Lucretius:

> *Vitare plagas in amoris ne iaciamur,*
> *Non ita difficile est, quàm captum retibus ipsis*
> *Exire, & validos Veneris perrumpere nodos.*

VENATOR.

SEd enim cū venationis præses Diana fingatur, iure illi & laquei & retia sunt attributa, vtpote præcipua venatorum arma. Vnde Psalmo XC scriptum: Libera me de laqueo venantium. Et CXXV canitur: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantiū. vbi animaduertendū est, apud Græcos quidem

C θηρευόντων legi, quam literam nostri secuti sunt: sed apud Hebręos vocabulū esse, quod aiūt significare Sidonios, populum Iudęis semper infestissimum: venatores enim Sidonij, inquit Adamantius. Neq; ignorauit hoc Maro noster, apud quem Venus mater Æneæ filio *Media se fert obvia sylua,*

> *Virginis os habitúmq; gerens & virginis arma Spartanæ.*
> *Nanq; humeris de more habilem suspenderat arcum*
> *Venatrix, dederátq; comam diffundere ventis,*
> *Nuda genu, nodóq; sinus collecta fluentis.*

Curq́ hoc venatricis habitu incederet, causam mox infert:

> *Virginibus Tyriis mos est gestare pharetram,*
> *Purpureóq; altè suras vincire cothurno.*

ANNONA.

QVinetiā ipsa venationis locutio aliquid præ se fert hieroglyphicū: siquidem venatio tum victum, tum annonā, & quicquid in humanæ vitę vsum cōparat̄, significare dicit̄. Venatu enim primę ciborū delicię cōparatę. Quare videas locū Psalmographi, Viduā eius pręcipuè benedicā, quod in antiquis Græcorū

exemplaribus θήραν, non χήραν legitur, quod venationem significaret: ex qua locu- D
tione Theologi omne ciborum genus quod ad pulpamenta comparatur, acci-
piendum dicunt. Nam & qui Hebraicam lectionem sequuntur, aliquid simile
deprehendêre, cùm pro, viduam eius benedicens benedicam, annonam illius:
alij, pręcipuè benedicam: alij, amplificabo, copiosissimamq; faciam, reddiderũt.

DOLI OCCVLTI.

SEd vt ad laqueum revertamur, id instrumenti occultos dolos & calliditatem insidiarumq; indicat cogitationes. In occulto enim tendi solent insidiæ, quemadmodum & laquei: & in eiusmodi sententia à fatidico vate Dauide positum inuenias. Idem alibi mortis laqueum memorat, pro morte per insidias intentata. Nam quod laquei venatoribus aduersus feras, id insidiæ in hostes præstant. Dubio procul enim vbi Psalmo legitur, Laqueum parauerunt, dolos omnino significat. Eucherius. Atq; alibi in iisdem sacris literis de meretrice legas, vinculum in manibus eius de vitiis: Dirumpamus vincula eorum, & proiiciamus à nobis iugum ipsorum, vt contrito laqueo liberemur. Nam hæc quandiu rupit Sampson, inimicos vicit.

DE CATENA. E

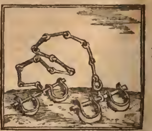
APERTA VIS.

CAtena verò vim apertã significat, quia victis palàm iniiciuntur, neq; vllam exigunt occultationem.

VITIA.

THeologi nostri veteres, catenas vitia significare contendunt, quòd vitia se invicem gignere atq; arctissimè complecti consueuêre. Nam qui de moribus disputant, necesse aiunt multa illi inesse vitia, in quo vel vnum tantùm fuerit in conspicuo: vsqueadeò peccatũ esse, transire lineam, finiuêre. Sic à manibus Petri Apostolorum principis catenæ ceciderunt: sic illi soluendi ius diuinitùs attributum. Hoc tamen significato iuniores laqueos libentius dixêre.

CONIVGIVM.

SVnt tamen & maritalis vitę indicia, proprięque similitudines catenę, quę pedibus, quęq; manibus iniiciuntur. Nam pedicæ vitæ liberioris progressum impediunt, hominemq; intra certæ rationis ergastula cohibent, neq; licentius euagari permittunt. Manicæ verò sunt negotiorum impedimenta, quibus implicari necesse est familiæ patrem, si rem, liberos, domũq; suam rectè administratã, institutã, conseruatamq; velit. F

DE IVGO.

INter vinculorum genera & iugum est, cuius varia omnino sunt significata. Sed quoniam de maritali vinculo loqui cœpimus, eidem hoc adiiciemus.

PAR COPVLA.

PRo vita coniugali, vel ipso nomine rem indicante, honestiori argumento iugum accipi. Ea siquidem est coniugatio & copula maximè maritalis, vnde coniugium & vincula iugalia, & parem denique conatum, curam, amoremq;, et studium in consortibus esse debere indicat, atq; hoc est quod apud eruditos dictum inuenias, Pari iugo.

SVB

A SVBIVGATIO.

APud Horatium iugum aheneum pro violenta ſubiugatione poſitum repe- rias, vt eo loco:

Sic viſum Veneri, cui placet impares
Formas atq; animos ſub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.

Nam & ſubiugare, militare verbum, & ſub iugum mittere, paſsim apud hiſto- riæ ſcriptores inuenias. Erat verò huiuſmodi iugi ſpecies, vt in Armorum com mentario diximus, ad ſimilitudinẽ π Græcæ literæ, duabus ſcilicet haſtis in ter- ra defixis, tertiaq; ad ſummum earum deligata, ſub qua victi hoſtes omnibus ar mis exuti, ſubeuntes tranſire per ignominiam iubebantur.

SERVITVS.

INuenias & pro ſeruitute iugũ poni, ac perin- de pro fatigatione: vnde ſubdere colla iugo, pro trahi in ſeruitutem & labores, paſsim apud poëtas, à bobus nimirũ ſumpta metaphora, qui
B ad hoc iunguntur vt laboribus exerceanť. Hoc ſignificato Aſſertor noſter, qui calicis amaritu- dinem ſuis alibi pollicetur, de promptæ volun- tatis alacritate loquens, ſuaue eſſe iugum ſuum, & onus leue profitetur.

LEGES.

SVnt qui per eiuſmodi dictum leges intelligi putent, ꝙ appellatione iugi legum onus fuerit etiam à Dauide nũcupatum. Omnino verò leges pro ſubiugatione & imperio viciſsim à Marone dictũ: Le- gesq; viris & mœnia ponet. Nam qui legibus parent, ſimilitudine quadam col- la iugo ſubdere videntur: & qui potentiorum arbitrio ſubiiciuntur, ſubire iu- gum identidem.

PATIENTIA.

SVnt qui iugum ſignificato patientiæ præferant, quo plurimum inſigni ga- uiſus eſt LEO X. P. M. Cùm enim ab ineunte ætate Virgilianum illud admirari cœpiſſet, quòd ſolitus ille, vt aiunt, dicere, nullam homini virtutem pa tientia commodiorem eſſe, eam ſententiam ita carmini mox inſeruit:

C *Superanda omnis fortuna ferendo eſt.*

Nullum vnquam is opus neque publicum, neque priuatum, etiam cùm ad pon tificatum evectus eſſet, faciundum locauit, cui iugorum inſignia non appoſue- rit, cum inſcriptione, SVAVE, vt ſcilicet ad virtutis eius fructũ percipiendum alacrem eſſe neceſſariam voluntatem innueret, iugumq; id ſuaue futurum, quod libenti animo toleraretur. At contrà nihil tam facile, quin difficile appareat, quod inuitus facias. Poſtea verò, cùm is rerum potitus eſſet, ad inſigne id ea ac- commodata eſt interpretatio, quæ orta eſt ex re ipſa, eo ſcilicet principe iuſtam & clementem atque adeò ſuauem humano generi ſeruitutem obtigiſſe.

IVPITER.

SEd quid illud, quod ipſius Iouis ſymbolum eſt, iugum? Iugare ſiquidẽ Iouis inventum eſſe veteres tradiderunt, & à Iouis nomine Græci ζεῦξαι deduxerũt. Ipſum autem aiunt primùm iumenta iunxiſſe, vt ea in frugum ſatu frugalem no- bis operam præſtarent. Nam *Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni.*

Nec ignorauit hoc Naſo, cùm ſcripſit de Ioue ipſo:

Semina tum primùm longis cerealia ſulcis

Obruta sunt, pressiq; iugo gemuere iuuenci, D
Postquam Saturno tenebrosa in Tartara misso,
Sub Ioue mundus erat.

DE CLAVO.

HAbet quid simile cum iugo, cumq; laqueo, clauus, quantum pertinet ad colligationem, applicationem, vnionem: quare locus exigit, vt super eo quoque aliquid differamus.

SISTERE.

CLauus vtiq; sistendi firmandiq; signum habitus apud antiquos. Et dea ipsa Necessitas adamantino clauo insignis fingebatur, quæ vbi quid faciundũ decreuisset, non licere vel diis ipsis intercedere, Homerus ait. Hinc apud Horatium Fortunam ipsam, quæ rerum humanarum domina fingitur, semper anteit sæua Necessitas, siue, quod in antiquissimis codicibus obseruaui, serua Necessitas, E

Clauos trabales, & cuneos manu
Gestans ahena, nec seuerus
Uncus abest, liquidumq; plumbum.

Eodem vtitur hieroglyphico Tullius Verrinis, vbi ait: Et vt hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clauo figeret, cum consilio causam Mamertinorum cognoscit, & de consilij sententia Mamertinis se frumentum non imperasse pronunciat.

SOSPITAMENTVM.

QVi verò clauus aheneus, nonnunquam & ferreus in postico pariete templi, quod Mineruæ dicatum erat, in Capitolio visebatur, præsentanei remedij ad mala quæ impendêre viderentur, signum habebatur, atq; amuletũ erat præcipuè contra pestilentiam, eoq; vim morbi sisti persuasum fuit. Figebat eũ Consul solenni sacro. Et aliquando Dictator solius figendi claui causa creatus est: quo in albo Cincius Manlius, Gn. Quintilius, & alij nomẽ habent apud rerum scriptores. Cuiusmodi rei adhuc Romæ extat monumentum hoc: F

M. ORATIVS CONSVL EX LEGE
TEMPLVM IOVIS OPT. MAX. DEDICAVIT ANNO POST REGES EXACTOS.
A CONSVLIBVS POSTEA AD
DICTATORES, QVIA MAIVS IMPERIVM ERAT, SOLENNE CLAVI
FIGENDI TRANSLATVM EST.

ANNVS.

ERat & alterius generis clauus, qui Septembribus Idibus figebatur per annos singulos in sacrarum ædium parietibus, ad annorum numerum colligendum, quia paruus tunc erat literarum vsus: isq; clauus annalis appellabatur.

DE

A

DE CVNEO.

CONtrà verò Cuneus, quæ vel natura ſunt ſolida, vel arte compacta, conglutinata & applicita ſunt, diſcutit atq; diſſoluit, diſciſſáq; ſeparat, & à clauo totus diuerſus abit. Ideóq; inter inſtrumenta neceſsitatis, quæ fortunæ operam ſuam ſubminiſtrat, adpingitur. Super eo eſt igitur diſſerendum.

DISSOLVTIO.

POſito ſiquidem firmandi ſigno, quod per clauū indicatur, vbi ſcilicet fortuna quippiam ſtabiliuiſſe videat, cùm & eiuſdem munus ſit, ea quæ firmiſsima iudicentur, in humanarū rerum ludibriū diſſoluere, loco dimouere, diſcutere, atq; diſiicere, additus eſt ad neceſsitatis inſignia cuneus, qui nimirum, vti dictum, diſſoluendi, diſcindēdi, atq; ſeparandi ſymbolū eſt. Et veluti per clauū firmatū aliquid oſtēdimus, ita per cuneū, infirmatū aut loco dimotum indicamus. Additū & ahenea hęc geſtari manu, vt viciſsitudinis huius perpetuitas nunquā defutura cōmonſtretur: ſiquidem, vt ſæpe alibi docuimus, perpetuitatē indicat
B æs, propterea quòd rubigine nō abſumitur: ideóq; Vegetius probat ęreos clauos configendis nauibus, quos ferreis anteponit, q̄ eos tēpore & humore celeriter rubigo cōſumat: illos etiā in fluctibus permanere incolumes manifeſtū ſit.

DE VNCO.

QVæ verò de Vnco & Plumbo ſubſequuntur apud Horatium, ad eandem faciunt ſententiā: ſiquidem vnco trahi, qui loco dèiecti fuerint, læſæ præſertim maieſtatis rei, ſolitum, apud rerum ſcriptores ſæpe legimus: quare congruit vncus cuneo.

DE PLVMBO.

PLumbum verò clauo perquam ſimile eſt, propterea quòd eo infuſo, & ſtatuæ, & aliæ operum ædificiorúmq; moles cohęreſcunt, & firmitate ſtabiliuntur: & ſuapte natura eſt adeò ponderoſum, vt etiam ſi non ad operis adhibeatur firmitatem, quam difficulter loco dimoueas, per ſe valeat ſignificare.

HEBETVDO.

C ALioqui plumbum hebetudinis indiciū eſt. Nam cùm velociſsima eſſe debeat mētis agitatio in eo qui acutioris ingenij laude cōmendandus ſit, vbi quē tardiorē ad ea excogitanda, cōſulenda, cōſtituēda, adeunda, peragendáve, quæ vſu veniūt, inſpexerimus, à contatione ipſa, vel ab immobilitate, plumbeū ingeniū per cauillū exprobramus. Vnde Tuſculanis Cicero: Niſi ſanè in Phyſicis plumbei ſumus. Et pro inefficaci, & inutili, atq; inani ſermone, plumbeū gladiū aut pugionem plumbeū apud eundum Tulliū inuenias.

INIQVITAS.

ILlud etiā in diuinis literis obſeruatur, quòd iniquitas per plumbum intelligitur. Iniquitas enim, ſecundum Zachariæ Prophetę viſum, ſuper plumbi talentū ſedet. Vetus enim ponderis modus eſt talentū. Ideóq; Pharaonis exercitus, vtpote qui in iniquitate permanſit, tāquā plumbum in imas aquas peſsū iit, ibiq; ſupinus in cauo profundi alueo recubuit, vt ait Adamātius.

DE VECTE. D

QVid pondus significaret indicauimus: sed reliquũ est instrumentum ponere, quo magna quantumlibet pondera facilè moueantur.

ARS NATVRÆ VICTRIX.

IS vectis est, per quem, artem humana industria comparatam, quę naturam longè vincat, indicamus, negotia've perdifficilia minimo conatu cõfecta. De vecte sanè, deq; aliis machinis Antipho poëta senariolo eo, quem citat Aristoteles Mechanicis, arte nos ea superare docet, quibus rei natura ipsa repugnare videbatur. Magnas enim rerum moles loco dimouemus adacto vecte, hypomochlio, quẽ nostri Suppressam vulgò vocant, centri loco summisso, pondera supra omnium, qui rem non inspexêre, fidem tollimus, & eorum qui inspexêre, sed causam non intellexêre, admiratione, huc illuc arbitrio nostro promouemus. Atq; hoc est quod in primis admirabile dicit Philosophus, quod quispiam pondus virium imbecillitate loco mouere non potest, id ipsum facilè commouere, & hac illacq; ducere, adiuncto vectis pondere tam exiguo, si reliquæ molis motæ magnitudinem contempleris. E

DE CLAVI.

PRæstat vtrunq; clauis, quod & cuneus & clauus: eadem enim aperit & claudit, hoc est, ligat & soluit, & in manu Iani pręcipuè statuebãt.

PVDOR.

DE qua quidem multa poëtę nostri. Sed vt figmenta, vbi agitur seriò, prætereamus, Fabij Pictoris, si modò legitimum est id opusculi, interpretationem afferemus, qui Ianũ dicit ad pudorẽ & sanctimoniam, domorũ primùm valuas, seras & claues excogitasse, ab eoq; ianuas appellatas: vnde claues in simulacris, in beneficij huius memoriam gestet.

SECVRITAS.

ALij dicunt securitatis eius signum esse, quæ passim eo regnãte fuit: domos enim omniũ religione ac sanctitate munitas fuisse prædicant. F

Alij à cludendi aperiendiq; anni officio, quod munus eius esse Dei putabant, claues additas arbitrantur: eaq; de causa Clusium & Patultium appellatum. Ad huius instar Apollo cognomento θυραῖος colebatur apud Græcos, quòd ineuntis & exeuntis anni arbiter haberetur. Ianum verò eundem esse ac Solem, à multis vbique disputatum.

PORTVNVS.

NEq; tamen Ianus tantùm cum clauibus, verùm & Portunus cum claui figurabatur in manu: nam & portarum Deus esse putabatur.

PARTVS.

ERat etiam olim ritus, vt nuptialibus inter alia clauis quoque mulieribus traderetur. Id aiunt boni ominis causa fieri solitum, ad partus scilicet facilitatem illis comprecandam. Et hoc significato in sacris literis sæpe inuenies, Vuluam aperire.

PIE-

APIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICENTISS. VIRVM ALOISIVM CORNELIVM, DE IIS QVÆ PER LAPIDEM, ET ALIQVOT ÆDIFICIORVM PARtes significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

CVM mecum reputo, Vir magnificentissime, nulla verò nõ hora reputo, quantus sit tuus erga me amor, quæ beneficentia semper extiterit, suffundi me verecundia necesse est, quòd tibi nunquã alia ratione respondere cogitarim, quàm redamando, beneficentiæ verò hactenus immemor mihi fuisse videar. Nã quod ad amorem attinet, cõmune id est cum plurimis, cùm tu innumeros alios, imò quotquot semel allocutus fueris, ad te amandum, colendumq́ trahas, & iucundissimo suauis naturæ tuæ blandimento nouos quotidie amicos pares: adeò singularis est integritas illa tua dubio procul incõparabilis. Sed enim quamuis hoc maximi faciendum sit, longè maioris ponderis apud me est benignitas, quæ me semper es tam liberaliter prosecutus: cui si parem referre gratiam nõ
B *poteram, saltem eius prædicatione liberarẽ me à dissimulationis suspicione, quæ meritò suboriri poterat, nisi aliquando eam confessus essem. Nunc igitur cùm labores meos in Ægyptiorũ hieroglyphica, qualiacunq; sint, publicare constituerim, pro amicorum moribus & ingenijs conuenientis materiæ commetaria in hunc & illum distribuere consilium fuit, atq; ita hoc de Lapide & fabricis nonnullis, tibi deberi existimaui, quando hodie nemo priuatorum hominum fabricæ rationem, pulchritudinem & elegantiam te vno melius intellexit, intellectamq́ in vsum & artem euexit. Quòd si digna magnanimitatis tuæ sors fato aliquo tibi obtigisset, ætas nostra nulli veterum in rei tam præclaræ amplificatione cedere iudicaretur. Accipies igitur Lapides meos primam ædificiorum omnium materiam, eósq́ ita tractabiles, vt vel in aëre mansurum opus ædificare possis, quod contra fulminum casus incolume resistat, nullam fluuiorum illuuiem pertimescat, terræ motus, hiatus, eructationésq́ omnes aspernetur: quæ si tibi aliqua parte arriserint, magno ego beneficio affectus mihi videbor, qui multis olim à te commodis acceptis, per nugarũ mearum distributionem obligationis illius meæ partem aliquam tibi dependisam existimaueris.*

C

DE LAPIDE.

ANteaquam ad ædificia aggrediamur, de Lapide prius dicere consentaneum est: non enim quispiam nisi materia prius comparata, fabricare incipit. Sed enim & rudis lapis sua apud antiquitatem omnem habuit significata. Neq; fortè Romani temerè Iouem lapidem iurabant, apud quos futurum erat vt veræ pietatis fundamentum ex petra solida iaceretur. Petra enim erat Christus, de quo paulò inferius dicturi sumus: nũc enim à Gentibus incipere visum est. Multipliciter siquidem apud hos & illos lapis in cultu fuit: vt apud Thraces colebatur saxum, in quo vestigiũ Herculis impressum esse persuasum habuêre. Et Arabes, vt legere est apud Maximum Tyrium, tetragonum colebant lapidem. Apud Romanos lapis altera extra portam Capenam erat, qui cùm siccitas temporis frugibus officeret, intra vrbem solenni pompa ferebatur, & statim pluuia, vt memoriæ proditum est, cadebat: propterea q; Manalis appellabatur, quòd eius beneficio impetraretur, vt aquæ è cœlo manarent.

PERPETVITAS.

APud eosdē lapideus Terminus in Capitolio diuinis est honoribus celebratus: autoresq; sunt, saxum illud fuisse, quod Saturnus deuorare non potuerit propter magnitudinē, cùm Iouem deglutire se crederet. Nam vetusta illa superstitio omnis, cōminiscendis fabulis implicabatur. Casſiodorus, vt quæ recepta sunt ponam, meminit aruspicem interrogatū, quando imperium Romanū casurum esset: respondisse, quando saxum Capitolij cadet: addidisseq; insuper, si eueniret vt vnquam caderet, futurū vt post XXX annorum millia iterum resurgeret: tanta eius artis fuit impudentia: nisi aruspex is per tantæ multitudinis numerum perpetuitatem intellexerit, quam apertius explicuit Maro: D

His ego nec metas rerum, nec tempora pono, Imperium sine fine dedi.

Atq; alibi: *Capitoli immobile saxum.* Nam & serpens apud Homerum post nouē passeres deuoratos in lapidem mutatus, significasse dicitur, captæ euersęq; Troię gloriam nullo vnquam tempore perituram, vt scilicet Calchas attestatus erat, οὗ κλέος οὔποτ' ὀλεῖται. quanquam super hoc aliter alibi.

FIRMITAS FOEDERUM.

SEd vt significationes, quod nostrum est institutum, prosequamur, illud omnibus constat, lapidem fœderum firmitatis hieroglyphicū fuisse, quòd teste lapide apud veteres fœdera sint firmari solita, quæ vt homines rata scirent fore, Fecialis agnum læua manu, dextera silicem retinens, si falleret, Iouem cęterosq; precatus Deos, ita se mactaret, quemadmodum ipse agnum: & secundum imprecationem saxo caput pecudis elidebat: quæ latius explicata sunt apud Polybium libro tertio in fœdere cum Carthaginensibus primùm icto, quod æneis tabulis inscriptum in æde Capitolini Iouis diutisſimè permansit. Et tale aliquid VII Epistolarum, quas vulgus Familiares vocat, apud Tullium, epistola eius libri prima, vbi de histrione Æsopo loquitur. Erat & iuramenti species per lapidem simpliciter, vt Athenienses iurare soliti, quod Aristoteles & Philochorus subinnuunt: & Demosthenes contra Cononem, τῆς τε παρ' οὗ τῆς καθ' ἃ ἱερῶν οὕτωσὶ τὸν λίθον ἄγοντες, καὶ ἐξορκοῦντες. Id quod sacratisſimum intra se continet veræ diuinitatis arcanum: nam apud Hebræos, AB, pater: BEN, filius: ABEN, lapis. Hic verò lapis ille est, si mysticum sensum introspicias, quem non temerè propheta memorat, & Petrus principibus populi & senioribus obiectat, quòd eum reprobauerint ædificantes, atq; mox cōstitutus fuerit in anguli caput. E F

FIRMA PROSPERITAS.

NOn præteribo illud, lapidem è cœlo lapsum felicisſimi constantisq; successus in gerendis rebus aliquando fuisse signū: vt qui ad Ægos flumen visendæ magnitudinis è cœlo delatus traditur pauló antequā Lysander angustisſimo temporis spatio, tam magna, tam cōtinua felicitate, tam gloriose faceret aduersus Athenienses. quamvis perniciosum auguriū Aristotimo Æliensium tyranno præstitit saxum è sublimi loco ab aquila demissum in eam tecti partē sub qua tyrannus cum vxore cœnam, quæ instruebatur, opperiebantur: nam paulò pòst ab Hellanico & alijs ciuibus fœdisſimè trucidatus est.

PIETATIS NOSTRÆ STABILITAS.

SEd quod ad saxum ab ea volucre demissum facit, in Aquilæ Commentario statu

A ſtatutam firmiter ſedem per Lapidem in nido ab ea alite poſitum ſignificari do cuimus: quicq; & cuiuſmodi ille lapis eſſet, quæ'que ex eo vtilitates haberentur, antiquorum ſecuti opiniones, cõmemorauimus. Vt verò nunc Ægyptiorum cõmentum magis approbemus, quidnam aliud Petra quàm firmamentũ & ſtabilitatem affert? Vnde Pſalmo XXX qui apud Hebræos XXXI eſt, habetur: Quia petra mea & munitio mea, quippe veluti arx in rupe ſita, et turribus munita. In vulgatis, robur legitur: interpretes alij, ſortitudo mea: Romanus firmamentum habet. Nam cùm nos paſsim Chriſtũ aſſertorẽ noſtrum petræ nomine accipi legamus, per petram nimirum pietatis noſtræ ſtabilimentum intelligimus, ſuper qua Eccleſiam ipſe ſuam ædificauerit, quòd verè ſit diuinitùs decantatum paſsim, Capitoli immobile ſaxum. Romano enim Pontifici hæc promiſſa ſunt, quippe Petro, qui Romę (nemo hoc inficiari, niſi imperitus, auſit) ſedẽ fixit: cui, vt Euangelia teſtantur, poteſtas data eſt in orbem vniuerſum: quem locum etiam Theophylactus diligẽter examinans, non vnius inquit Eccleſiæ, nõ vnius prouinciæ imperium eſt Petro & ſucceſſoribus eius demandatum, ἀλλὰ
B πάσης τῆς οἰκουμένης, ſed vniuerſi, ait, terrarum orbis. Ad hanc ſententiam facit Nabuchodonoſoris ſomniũ, quem ὀνειροκρίτορας appellat Strabo, qui per quietem imaginatus eſt, ſe ſtatuam cernere viſendę magnitudinis, cuius caput aureum eſſet, humeri & brachia argentea, ex ære venter, & femora: crura & pedes ferrei, luto ferruminati: ac ſaxum mox ingens, impulſore nullo, repentè iugo montis auulſum in ſtatuam procubuiſſe, camq; incurſu eius proſtratã & attritam in puluerem abijſſe, qui ventorum mox flatu diſsipatus eſt: ſaxum mox adeò creuiſſe, vt totam ſua magnitudine terrã occuparet. Cuius quidem ita conſpectæ ſtatuæ ſignificatum Daniel, qui & Azarias, Propheta potius quàm coniector, ita explicauit, vt per caput aureum diceret Aſſyrium regnum demonſtrari. Brachia & humeros argenteos, duos eſſe Reges, qui imperium illud euerſuri eſſent, atque horum alterum æramento ſimilem, moturũ ab Occidente in huiuſmodi regni perniciem & euerſionem. Mox rerum ſummam ferreum excepturum, lateq; omnia obtenturum. Alij poſt rem geſtam faciliore coniectura, imò animaduerſione potius oblata, ex ſubſecuto rerum euentu ita ſtatuæ rationem accepêre, vt
C dicerent aureum illud caput Aſſyrium quidem regnum ſignificaſſe, quod primum omnium fuit in terris conſtitutum. Sed per argentea brachia, hinc Arbacem Medum, illinc Cyrum intelligunt, quorum alter Aſſyrio ſublato imperio, regnum Medicum, alter Perſicum conſtituerit. Per ventrem & femora ahenea, Alexandrũ Macedonẽ, qui rubicũdo colore fuit, ſignificari, qui ab occaſu profectus Orientẽ ſubegit: cuius regnum poſt eius mortem à ſucceſſoribus, quos per femora poſsis intelligere, ſciſſum eſt. Per ferreos pedes Romanos interpretantur, qui magis adhuc occidui quàm Macedones fuêre, Macedonumq; opibus euerſis, latè ſunt terris omnibus dominati. Hæc quidem illi tam verè, quàm etiam ingenioſe, omnibus dubio procul approbanda protulêre.

CHRISTVS.

SEd quod ad ſaxum pertinet, necq; hi exequuntur, neque Ioſephus explicare voluit, conſultò ſe interpretamentum illud præterire ſilentio profeſſus, quoniam ex hiſtorica lege, præterita ſcriberet, non futura. Quod quidem homo Iudæus ideo mihi videtur ſubticuiſſe, ne quæ de Chriſto ſubſecutura maniſeſtè conſpicere poterat, prodere cogeretur. Cui enim dubium ſit, per ſaxum illud, quod vniuerſam ſtatuam, atque adeò totum vniuſcuiuſq; ſtatuæ cultum ſu

ſtulit atq; diſsipauit, Chriſtianã intelligi pietatẽ,cuius ſonus, peruulgata quip- D
pe doctrina,in omnem terram eſſet exiturus,pontificemq; ſummum Petrum,et
ſucceſſores, non vni tantùm prouinciæ imperaturum,ſed,vt Theophylacti ver-
ba repetamus,vniuerſo terrarum orbi leges & ſalutifera præcepta præſcriptu-
rum: quod etiam tradit Cyprianus lib. cõtra Iudæos altero,cap.15.16.17. Quod
verò dictum eſt à Daniele, lapidem ſine vllius manibus impulſum, id porrò eò
ſpectare ait Heſychius Hieroſolymitanus, quòd ſine congreſſu viri & mulieris
conceptus eius proceſsit,& partus. Ita alibi: Quòd ſi altare lapideum feceris mi
hi,non excitabis illud de ſectis lapidibus: ſi enim cultrum admoueris ei,pollue-
tur: neq; enim ſecta, neq; dolata eſt Chriſti caro ab vlla hominis manu. Apud
Eſaiam quoq; celebre eſt, Chriſtum hieroglyphicè per lapidem intelligi, vt eo
loco, Ecce ego mitto in fundamenta Sion lapidem precioſum, electũ,ſummũ,
angularem, honorificum: quæ omnia agnoſcit & Petrus epiſtola prima, addi-
to,futurum vt qui crediderit in eum,minimè ſit aberraturus. Ipſa ad Eſaiæ ver-
ba ait Irenæus,vti non ex voluntate viri,ſed ex voluntate Dei aduentum eius,
qui ſecundum hominem eſt,intelligamus. Nam & quod Daniel lapidem ſine E
manibus exciſum ait,hoc idem ſignificat: id enim ſine manibus eſt, quod nõ o-
perantibus humanis manibus,hoc eſt,virorum illorũ qui ſolent lapides cæde-
re,nulla ſcilicet viri opera eius in hunc mundũ aduentus futurus erat: hic enim
lapis à terra ex virtute & arte cõſtat Dei. Et apud Hebræos Pſal. XXVII, primo
ſtatim verſu: Clamo ad te Domine,qui petra,arx,& præſidiũ meum es,quò ſci-
licet hoſtes nunquam accedere potuerũt. De petra hac Tertullianus, vbi circũ-
ciſionem vtranque comparat: Circumciſis, ait, nobis petrina acie,id eſt,Chriſti
præceptis: petra enim Chriſtus,multis modis & figuris prædicatus eſt.

PRAVARVM COGITAtionum excuſsio.

QVoniã verò,vt Theologi conſentiunt, petra Chriſtus eſt,animaduertendum in pſalmis, vbi de paruulorum alliſione ad petram ſermo eſt,id nobis omnibus ita faciendum, vt ſcilicet cogitationes,affectuum prauorũ plenas,pueriles & fatuas,priuſquàm adoleſcãt firmitatemq; conſequantur,deliberationiq; adhæreſcant, eſſe F quamprimum ad Chriſti petram allidendas. ita ſentit Euthymius, idemq; prius dixerat Adamãtius. Hic ille omnino lapis eſt,vt ſæpe dictũ,qui ad anguli ſtatuitur caput,quem ij reprobauerũt qui vſum eius non agnouerunt. Repudiabant enim eum inter Iudæos ſacerdotum principes,& vt Samaritanum explodebant, ſeductoremq;,& nouarum rerum autorem criminabantur: cùm ecce in ædificij angulum à Deo translatus eſt,ibiq; poſitus,& firmiter ſtabilitus,duos coniunxit parietes. Iudæorum vnum,eorum inquam qui pietatem hanc ſecuti ſunt,& Gentium alterum,qui baptiſmum ſuſcepere.

SENSVVM EXPERS.

PLerunq; autẽ per lapidem expertẽ ſenſus hominẽ intelligimus: vnde illud apud Comicũ,Quid ſtas lapis? Et Amaryllis à Theocritiano paſtore tota lapis dicit,q; nullis amiculi,vt idẽ ait,precib. moueat. In hanc verò ſententiã vir ſanctitate ante alios mortales omnes inſignis,vateſq; ſummus,clamat in deſerto, ſolitarioq; receſſu: Poteſt Deus è lapidib. iſtis ſuſcitare filios Abrahamo: quippe

de

A de ſtupidis, penéq; brutis hominibus, qui nihil adhuc diuinum ſapiunt, proptereáq; tanquam lapides ſine ſenſu ſunt. Nam qui lapides adorabant, lapidibus ſimiles, vt in Pſalmo eſt, euadebant. In Exodi cantico ſcribitur, Vertantur in lapides, donec pertranſeat populus tuus Domine: quem locum ita interpretatur Adamantius, vt intelligat de gentibus dictum, quas tantiſper lapideſcere ſupplicetur, donec pertrāſeat populus Iudæorum, cùm illud ſubſecuturum eſſet, vt deletis illis, & à Deo recedentibus, gentes lapidem exuturæ eſſent, proq; duro & ſtupido corde, viuentem, ſenſuſq; & intelligentiæ participem rationem, per Chriſtum ſuſcepturæ. Nam & Cyprianus, epiſtola libri ſecundi tertia, Euangelium illud, ex lapidibus excitari filios Abrahæ, de gentibus colligi ex Ioannis ipſius verbis interpretatur. Græcis quidem, qui lapides toties in populos mu-
B tari fabulantur, anſam dedit vocabulorum vicinitas & ſimilitudo, quibus λᾶας, λᾶος & λάαος, lapis eſt, λαὸς verò populus, cùm forte exiſtimarent tam facilem eſſe mutationem ex lapidibus in populos, quàm paruo momento λᾶος paroxytonus in λαοὺς oxytonum tranſire poteſt. Sed ioci ſatis. Sanè apud Eſaiam primo ſupra quinquageſimum capite in huiuſmodi ſimilitudinem legas, Attendite ad petram vnde exciſi eſtis: quod paulo pòſt explicat, Attendite ad Abraham patrem veſtrum. Vt verò ad Euangeliū redeamus, Eucherius ſecutus Origenem, ipſe quoq; de inſipientibus dictum intelligit, cùm præſertim alibi dicant diuinę literæ, Auferam cor lapideum de carne veſtra. Irenæus ita ſuſcitari filios Abrahæ ex lapidibus, cùm nos à lapidum religione remouit, à duriſq; & infructuoſis cogitationibus tranſtulit ad potiora, & fidem Abrahæ ſimilem in nobis conſtituit atq; firmauit.

DE MOLA.

ET Mola lapis eſt, vnde molares lapides pro ingenti maſſa & pondere. Ipſa verò in diuinis literis hieroglyphicum habet ſuum minimè cōtem-
C nendum.

HVMANÆ VITÆ COMMERCIA.

SVnt enim qui per molam humanæ vitæ cōmercia ſignificari velint, propterea quòd molæ ſemper duæ, atque alterius altera ita ope indiget, vt ſingulæ opus nullum faciant: vnde amicitiæ noſtræ neceſſitudines appellantur, quòd vnicuiq; neceſſe ſit habere amicum, cum quo ſua conſilia conferat, qui ſe mutuò adiuuent, & alter alterius officijs ſubleuetur. Vnde rectè, Væ ſoli, dictum. Eucherius locū Euangelij, Duæ molentes in mola, cò trahit, vt per molas vtrunq; intelligatur teſtamentum (vtar enim eius verbis quæ per annorum millia in diſciplinæ noſtræ traditione receptiſsima ſunt, & maximè propria) quarum ſcilicet molarum opera, labore quippe differentium, veteris Teſtamenti triticum in farinam, quippe paſtum Euangelij, conuertatur.

DE ARIS, AEDIBVS'QVE ET IANIS.

SEdenim ædificationem iam incepturi, nihil prius quàm aras excitare videmur admoneri, vt quod auſpicatum eſſe cupimus, à diuûm immortalium cultu principium aſſumat.

DEI SAPIENTIA. D

SI tamen prius id explicuerimus, cur in diuinis Hebræorum literis aquæ de petra profiliũt: Petra, inquit Philo, firmam Dei sapientiam demõstrat, vnde firma identidem exhauritur doctrina. Nã aquæ passim in diuinis literis, vt suo docuimus Commentario, ita pro disciplina accipiuntur, vt apud Ægyptios ros pluuius, id quod etiam de manna pluuio in solitudine affatim redundante possumus interpretari. Sed hæc alibi, nos ad Aram.

PIETAS.

EA verò præcipua est aræ significatio, vt nostræ erga Deum pietatis indiciũ sit, precesq; nostras ignè, vt veteres opinabãtur, internuncio ad Deum deferat. Vnde apud Maronem, Tango aras, mediosq; ignes, dictum, quòd inter humanam naturam & cœlestem, ignis medium ita obtineat, vt merito dici possit internuncius. Materiæ autem adhærescit, & in sublime semper fertur, tanquã rerum omnium nostrarum conscius, inferiora hæc cœlicolis manifestare videatur. Hinc sacrificiorum ritus eo tempore quo naturæ tantùm leges obseruabantur, non temerè instituti sunt, & postea quàm clarior illuxit veritas, ignis ita sacris nostris adhibitus, vt si absque igne Deo preces allegemus, vix litare posse nos persuasum habeamus. Quòd si, vt alibi latius differuimus, inferiora hęc vlla nos superioribus cõciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, vtpote qui & lumine pollet, & illustrat omnia, ac perinde genios, ac Deum ipsum nobis repræsentare videatur. Quamvis impia improbaq; perditorum Anabaptistarũ factio tẽpore hoc, non ignes modò, ritusq; sacros omnes in pietatis nostræ signum exhibitos, extinguere, perdereq; conentur, sed & etiã bonos mores, ipsumq; Dei cultum profanare aggrediantur. Dedicata verò nimirum ara sacrificijs faciendis, & precibus allegandis, quibus diuûm animi nobis concilientur. Qui tamen esset apud veteres probatus sacrificandi ritus, pauci admodum prodidêre. Deo siquidem Deorum omnium supremo, mente & intellectu solo, sine sermone, sine sono sacrificabant. Vnde Crocodilus, quòd elinguis est, diuini silentij ratione habita, cultus apud Ægyptios. Spiritibus & beatorum animis laudes adhibebant. Cœlestibus materia cõnstantia, quæ scilicet similitudine aliqua ad eos facere viderentur, vt ignem Soli, & huiusmodi pleraque toto hoc hieroglyphicôn opere perquisita: malis verò dæmonibus ne nocerent, vel vt eorum impuritas arceretur, libaminibus & nidore carnium faciebãt. Cæterùm Ægyptij veteres pecudibus aut sanguine placare Deos semper abhorruerunt, precibus & thure solo contenti. Adegerunt verò eos Ptolemæi, sacra Saturni Serapidisq; suscipere, quod facere coacti, fana eorum extra pomœria posuerunt, quibus hostiæ de more mactari debebant. Quanquam illaudato Busiridis exemplo, homines postea immolari occeptum, cùm is apud proxima Nilo loca tyrannidem occupasset. Sed quod ad aras & pietatem attinet, in numis T. Ælij Cæsaris Antonini simulacrum est vtraque manu passa, ara apposita, cum inscriptione, PIETAS. Manus porrò passæ, vt in Cynocephali Commentario docuimus, adorationem significant. In Hadriani Aug. idem simulacrum eodem habitu, ab cuius vno latere ciconia adsit, de qua loco suo: ab altero ara est corymbis ornata: inscriptio, PIETAS AVG. In numo Diuæ Augustæ Faustinæ simulacrum est, quod læua pallam sustentat,

alte-

A altera in ignẽ, qui de pulcherrimè facta ara promicat, libamina porricit, cum inscriptione, PIETAS. Eſt & ara poſita ante ſignum, in cuius manu patera eſt libationi parata in numo Lucillæ: inſcriptio, PIETAS. Eadem inſcriptione pietas ipſa in Antonini numo dexterã exporrigit paſſam, læua in ſubiectam aram libat. Illa porrò paſſa dextera, adorationis, vt alibi loco ſuo declarauimus, indicium eſt. Supplicationes porrò fieri ſolitæ, aut cùm vota facimus, aut cùm damnati votis, gratias agimus. Hinc aliæ atq; aliæ inſcriptiones in numis inueniuntur, omnes tamen ad pietatem ipſam referuntur, ſiue diuini numinis auxilium imploremus, ſiue vota perſoluamus. In Iuliæ Piæ Felicis Aug. numo ſignum eſt læua pallam in vlnã ſuſtollens, dextera in aram porriciens: inſcriptio, VOTA PVBLICA. At in Hadriani numo cernere eſt duo ſimulacra, quorum ſtat vnum ipſius Imperatoris effigie, alterum læua palmę ſurculum tenet, dextera pateram offert Principi: inſcriptio, ADVENTVI AVG. Eſt & Domitiani numus cum ara & igne ſuperaccenſo, cuius inſcriptio eſt, PRINCEPS IVVENTVTIS. Pulcherrima verò omnium quas viderim ara eſt in ipſius Cæſa-

B ris Domitiani numis, in quo anſas illas, vnde arę nomen nonnulli volunt, apertiſsimè licet intueri.

PROFVGIVM.

Fviſſe verò aras apud veteres, vti etiam nunc ſunt, ſanctioris aſyli loco, nulli nõ exploratum eſt. Hinc apud Maronem Priamus, omni alia ſalutis ſpe abiecta, ad arãm confugit, cui dixerat vxor, Hæc ara tuebitur omnis. Et M. Tullij dictum pro Roſcio Comœdo: Sicut in aram confugit ad huius domum. Et apud Terentium: Nemo te accuſat Syre, ne tu aram tibi, aut deprecatorem paras. Et Ouidius de Triſtibus:

Unica fortunis ara reperta meis.

MISERATIO.

APud Athenienſes ara peculiaris fuit miſerationi ſacra, de qua Papinius poëta, & Lactantius grammaticus, neq; non Apſinis in Rhetoricis meminère: & Plutarchus lib. de Superſtitione, φύξιμον βωμὸν eam appellat. In profugij ſa-

C nè ſignificato Veſtam pro ara poni apud Xenophontem inuenias rerum Græcarum libro ſecundo: ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἑστίαν. Hæc cùm Theramenes audiſſet, ad Veſtam ſibi profugium parauit. Et ſacrificalis ara Veſta eſt Polluci, præcipuè verò quę in Prytaneo fuit, vbi inextinctus ignis aſſeruabatur. Et triginta curiarum Veſta collocata apud Dionyſium Halicarnaſſeum antiquitatum ſecundo. Tale quiddam & apud Tranquillum in Tiberio.

XII IANI COLONIÆ.

QVòd verò arę XII Iani ſimulacro adſculpi ſolitæ ſint, ſunt qui ob id factũ putent, quòd Ianus pomœria & aras duodecim Hetruriæ colonijs ſacraſſet. Alij aras illas XII ad menſium numerũ dedicatas aiunt, quòd Ianus pro anni tempore ſit Romanorum religione pingi ſolitus. Nam de CCCLXV diebus, quos geſtu manuum referret, alibi diſſeruimus.

TERRA. D

ROtundam ædem Vestæ Numa Pompilius Romanorum Rex consecrasse fertur, quòd eandem esse terrã, qua vita hominũ sustentaret, crediderit. Eam pilæ formã esse, vt sui simili templo dea coleretur. Pro eorũ verò sententia, qui per Vestam nil aliud quàm puram flammam intelligebant, de strongilari lapide, qui deam figuræ similitudine referret, alibi diximus.

MVNDVS.

ET mundo ædem veteres ea qua conspicitur forma posuerunt, mundumq́ eam appellauêre, ab eo mundo, inquit Cato in cõmentarijs Iuris ciuilis, quę Festus citat, qui supra & infra nos est. Eius inferiorem partem veluti Dis manibus cõsecratam, clausam omni tempore custodiebant, neq́, nisi ter in anno, patefaciebant, vt ait Atteius Capito, quippe diebus his, postridie Volcanalia, & ante diem sextum Idus Nouembris, & ante diem tertium Non. Octobris: quos dies, ait Festus, etiam religiosos iudicauerunt, propterea quòd eo tempore, quæ occulta & abdita religionis deorum Manium essent, veluti in lucem adducerentur, & nihil eo tempore in Repub. geri voluêre. Itaq́ per eos dies non cum hoste manus conserebant, non exercitus scribebatur, non comitia habebantur, non aliud quicquã in Repub. nisi quod vltima necessitas admittebat, administrabat. Volcanalia autem antiqua monumẽta in Circo Flaminio X. Cal. Sept. celebrare solita comperimus. In alijs, Fer. Volca. N. X. Calend. Iunias. Ibiq́ N litera diem nefastum notat, apud Ouidium. Tubilustria Volcano XIII. Calend. Iun. E

DII OMNES.

OMnibus verò Dijs, Agrippa templũ rotundo ambitu Romæ dedicauit, eaq́ de causa Pantheon appellauit: in quod quidem minus quàm in alia veterum monumenta sæuijt ipsa vetustatis iniuria: idq́ nunc Virgini Deiparæ dedicatum, magno mortaliũ concursu inuisitur, & ab ea qua factum est forma, nomen habet. Sanè Augustus Cæsar, qui templum id excitauit, licet Agrippæ inscribi dedicatione ipsa voluerit, nulla commodiori forma deos omnes complecti poterat quàm orbiculari: de qua quoniam alibi dicturi sumus, vlterius nunc de figura huiusmodi loqui supersedebimus: si tamen id dixero, Aristotelis dictum esse, veteres gauisos dijs templa rotunda specie dedicare, cuiusmodi sanè multa Romæ superesse adhuc, vel magna ex parte diruta, vel nostræ pietatis dijs instaurata conspeximus. F

IANVS.

IAno cõtrà, templa quadrata specie dedicari solita, quatuor quippe pilis, quæ totidem fornicibus iungerẽtur, peruiosq́ à frontibus quatuor aditus patefacerent, qui tamen in primario Iani templo solenni sacro pacis tempore claudebantur,

MENSARII.

ERant autem & alij Iani, in quibus trapezitarum mensæ, vbi mercatorũ conuentus, & omnium quæ ad rem pecuniariam pertinent negotia tractabantur: de quibus Horatius:

O ciues ciues, quærenda pecunia primùm,
Virtus post nummos: hoc Ianus summus ab imo

Perdo-

A *Perdocet: hæc recinunt iuuenes dictata, senesq;*
Læuo suspensi loculos, tabulamq; lacerto.

Huiusmodi generis ædificia plurima Romæ erant, nunc vnum minus dirutum in velabro perdurauit iuxta ædem quæ D. Georgio dedicata est.

PAX. BELLVM.

QVod verò Iani templum in numis habetur, quadrata & ipsum specie, sed clatris, repagulis, & foribus præmunitum, ipsi tantùm Deo dedicabatur. Clausum hoc, pacem indicare: adapertū, belli tempus, non tam ex Vergilij carmine cantatissimo, quàm etiam ex numis passim in conspicuo est. Sed illud præcipuum numisma tum opere tum etiam inscriptione spectabile, in quo legitur, PACE P. R. TERRA MARIQ. PARTA IANVM CLVSIT. Fuit verò is, vt ex altera numi parte habet, IMP. NERO CLAVD. CÆSAR AVG. GERM. TR. P. P. P.

PROVIDENTIA.

ALia etiam atq; alia templorū exempla multifariam in numis habentur, quæ prosequi
B ad fastidium potius, quàm ad delectationem inclinaret. Illud dicā, in numo cuius inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS PATER, ab altera parte legi PROVIDENT. Idem templum est in Imperatoris Constantij numo, cuius inscriptio est, PROVIDENTIA AVG.

SALVS. IVNO. DIVVS.

IN Domitiani numis templum est SALVTI AVGVSTI inscriptū. In Volusiani, Dea in delubro sedens cum inscriptione, IVNONI MARTIALI. de quibus dicere hic nullum est operæpreciū. Neq; verò veteribus tantùm Dis, sed & iis quos apotheosi cōsecrabant, templum etiam dicare mos erat, vt videre est in Antonini numo, in quo templum est cum inscriptione, DIVO PIO.

SVBDIALES QVIBVS.

TOta verò ædium sacrarum forma antiquitùs pro conditione numinis ædifi
C cari solita, quare ex ipsa statim ædis facie numinis qualitas intelligebatur. Ioui siquidem, fulguri, cœlo, Soli, & Lunæ, subdiales, vt Vitruuius monet, ædes, quę Græcè ὕπαιθροι dicuntur, ædificabantur, quorum numina, potestates, vimq; ac effectus omnes sub dio spectamus.

DORICÆ QVIBVS.

MIneruæ autem, Marti & Herculi numinibus, vt idem ait, virtute ipsa memorandis, ædes opere Dorico erigebantur: nullis quippe delicijs, neq; lasciuioribus florum ac foliorum ornamentis, neq; denticulatis coronis, ac guttulatis metopis, sed rudi ac hispido potius aspectu, qualis dignitas in viris expetitur, à peregrino omni cultu aliena.

CORINTHIACÆ QVIBVS.

AT Veneri, Floræ, Proserpinæ, & fontanilibus Nymphis, numinibus quippe delicatioribus, ob mollitiem atq; nequitiam Corinthiacæ constituebantur, genus quidem ædificij tum gracilitate operis, tum florum ac foliorum lasciuia, volutarumq; multiplici perplexitate, triglyphorum, ac aliorum ornamentorum varietate visu admodum delectabile.

IONICÆ QVIBVS. D

IVnoni verò, Dianæ, ac Libero Patri, cæteriſq; eiuſdē ordinis numinibus Ionicū adhibebant opus, medio quodā inter Doricū et Corinthiū temperamēto, quippe quod neq; horrorē & auſteritatē ipſa operis ſimplicitate pręſe ferat, neq; quidē eneruatā illam mollitiē ex tot ornamentorū luxuria cōmonſtraret.

DE COLVMNIS.

NEque quidem templa tantùm, verùm etiā columnæ nō ſine myſtico aliquo intellectu fieri conſuerunt, quarum & cauſas et rationes retuliſſe nō incōgruū videatur: ſiquidem hæc haudquaquā ſunt ab Ægyptiacis inuentis diſsimilia, dum aliæ firmitudinis, aliæ rei præclarè geſtæ, famæq; ſupra mortalium conditionem adųſq; cœlum attollendæ, aliæ captiuitatis, aliæ profligationis, aliæ opprobrij ſint indicia.

TERMINVS.

CÆterùm antiquiſsimū fuit per columnā terminum ſignificare, quòd columellas in terminis ponere mos fuerit. Hinc regionū multarum fines terminoſq; columnas appellamus, vt in Hiſpania Herculis: eo enim vſq; & imperiū et labores ille ſuos extendiſſe fertur. Eodem modo in Africa ſub Atlante mōte, & in Aſia ad Euphratem fluuiū, & ſupra Armeniam terminos Romani Imperij columnas dixerūt, & eo ſignificato Atrides Protei Menelaus adųſq; columnas exulat, apud Virgiliū legas, quod pro Ægypti finibus poſitum notat Seruius. E

GLORIÆ SVBLImitas.

IN ſepulchris verò, neq; non monumentis reliquis columnarum ratio fuit, vt cuius nomini dicatæ eſſent, gloria ſupra cæteros mortales attolleretur. Hinc illa Ennij de Scipione verba Quantā ſtatuā faciet populus Romanus, quantam columnā, quæ res tuas geſtas loquatur? Hinc in argenteo numo videas columnam, cui medię ancile affixum eſt, vrna in ſummo ſuper poſita, duabus hinc et inde laureis appenſis, quā Senatus Diuo Auguſto Veſpaſiano decreuit. F Sed vt reliquas prætereā, duæ adhuc Romæ viſuntur, quæ Romanæ potentiæ atq; ſplendoris teſtimonium faciunt, Traiano vna, altera Hadriano erecta, ad ſummam quarū altitudinē, quæ admodum excelſa eſt, per interiores gradus cochlis in modum circunductos cōmodiſsimus eſt aſcenſus: nō enim in re tam omnibus obuia nobis immorandum eſt. Decretæ autem in columnis ſtatuæ à Senatu pleriſque fuerunt, quos enumerare noſtri non eſt inſtituti: rerū enim quæ tractandæ ſunt multiplicitas, breues nos eſſe cogit. Illud admonuero, quod apud Plinium legitur, ſenatum Galbæ vt primùm licitum fuit ſtatuam decreuiſſe roſtratæ columnæ ſuperſtantem, placere nonnullis vt ſtriatæ legatur. Antiquam autem eſſe celebritatem ſtatuarum in columnis, ex eo maniſeſtum, quòd C. Menenio ſupra columnā ſtatua dicata eſt, qui Latinos priſcos deiecerat vnà cum Camillo collega, quæ res, inquit Liuius, rara illa ætate fuit. Et illa adeò celebris Traiani columna coloſſum habuit ſuperimpoſitum, cuius rei fidem faciunt eius numi.

DE

A

DE OBELISCIS.

HOrum loco Ægyptij suos erexerunt obeliscos, & Græci ἄξιον ὀβελίσκον dixerunt, cui maximi quiq; honores deberentur. Non ineptum autem fuerit animaduertere Ægyptiorum statuas, quę antiquitatem sapiunt, graciliores esse, & truncis oblongis propémodum similes, quod quidem non est artificum vel stupori vel imperitiæ imputandum, sed eorum potius diligentia studiumq; considerandum, quippe qui ita facerent, vt diuinitatem minimè corporatã esse ostenderẽt. Quare Euphranor pictor, idemq; fictor nominatissimus, quem in omni specie admirandũ perhibent, non ita fortè reprehensioni obnoxius, propterea quòd in vniuersitate corporum exilior fuerit, capitibus articulisq; grandior, cùm is præsertim primus dignitates, ac heroum insignia dicatur expressisse.

H E R O E S.

SEd quoniam in Heroas incidimus, id minimè dissimulabo, quòd Romani Græcos potius quàm Ægyptios imitati, herõũ statuas, & eorũ qui bene de B repub. meriti essent, eo maiores faciebãt, prout eos maiori honore dignos arbitrabantur: de quo apud Macrobium. Hinc iocosum illud M. Tullij dictũ in fratris statuam: nam cùm in Prouincia, quam ille rexerat, clypeatã eius imaginem conspexisset ingentibus lineamentis vsq; ad pectus de more pictam, erat autem Quintus staturę paruæ, Frater, ait, meus dimidius maior est, quàm totus. Apud Virgiliũ verò Dido cùm voluntariã mortem excusat, quasi ea omnia absoluisset officia quæ à se exigi potuerint, nihilq; à se vlterius expectari posse, quod ad apotheoseos gloriam pertineret, ita secum ratiocinatur:

Vixi, & quem dederat cursum fortuna, peregi,
Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Cur verò magnam speret, enumerat merita:

Vrbem præclaram statui, mea mœnia vidi,
Vlta virum pœnas inimico à fratre recepi.

Oppida autem condere, inter ingentia ea facta recensetur, propter quæ Romulus & Liber pater, & cum Castore Pollux, Deorum in templa recipi meruerũt, C vt apud Horatium. Cùm itaq; maiores iusto statuæ vita functis fieri solitæ essent, Onirocritæ, qui, vt sæpius ostendimus, hieroglyphicis adhærescunt, vbi quis supra humani modi staturam fieri se magnum conspexerit per quietem, mortem illi præsagiunt affuturam: & qui filium paruulum ad virilem magnitudinem imaginatus fuerit excreuisse, eius identidem mortem expectandam. Hinc Virgilianum illud super oblata visui defuncti corporis anima, Et nota maior imago: nempe quòd corporeis claustris veluti prælis exoluta anima post mortem latius dilatari videatur. Sed enim illa de honoribus opinio & verior est, & probabilior.

CHRISTI VICTORIA.

ILlud minimè prętereundum, sextidecimi psalmi inscriptionem apud Gręcos esse στηλογραφία: alibi aureum insigne Dauidis, vbi interpretes antiquorũ repetunt morem, qui columnas, imagines, aut statuas ijs qui strenuè feliciterq; militiam exercuissent, erigere consuerant. Id verò laudis victori Christo attributum, eo Psalmo declarari.

PRO PATRIA OCCISI. D

APud autores Græcos locum Athenis fuiſſe legas, Ceramicum appellatū, columnis vndecunq; frequentem, quæ in eorum memoriam erectæ erant qui pro patria pugnando cecidiſſent, inſcriptione adiecta quo quis prælio oppetijſſet.

CLARITAS EX POETARVM SCRIPTIS.

PIndarus Timarcho Æginetæ Nemeis:

στάλαν θέμεν παρίου λίθου λευκοτέραν·

Ponatur altè ſtructa ſaxo Candidior pario columna:

vbi interpretes per columnam poëma intelligunt. Nam ſtatim ſubdit ipſemet poëta, quantum claritatis addant poëmata in præſtantis alicuius viri laudem elucubrata.

TELESILLA.

TEleſillæ Argiuæ poëtica facultate celebri, galeata ſtatua erecta eſt in columna, libris circa pedes adiectis, vt alibi diximus, quod maribus Argiuorum, qui prodierant ad bellum, ad vnum cæſis, fœminas armarit, & cōtra hoſtes eduxerit, eosq; vrbis diripiendę ſpe profectos retrocedere coëgerit. Exemplum muliebris virtutis inter paucisſima ſæpe commemorandum. E

ISOCRATES.

ISocrati verò eloquentiæ magiſtro, ſtatua in columna decreta eſt ab Atheniēſibus, quòd octo iam & nonaginta natus annos, ab inſtitutione nunquam ceſſauiſſet.

APOLLO AGYIEVS.

COnſpicuæ fuerant apud Græcos columnæ quædā in coni formam deſinētes, quas ante fores erigebant Apollini ſacras, vt verò quidam dicunt, Baccho, vt plerīq; alij, vtrique: nam idem vtriuſq; numen eſſe, oſtenſum alibi. Hinc Apollinem Horatius Agyieum nuncupauit. Eas nonnulli aras vocauerunt, ſed columnarū omnino habere ſpeciem non inficiantur. F De his apud Sophoclem:

Ignibus odoris aræ Agyienæ nitent, Suffitu halantes myrrhæ lachrymas barbare.

Sed cur non Græcos potius verſus apponimus?

λάμπει δ' ἀγυιεὺς βωμὸς ἀτμίζων πυρὶ σμύρνης σταλαγμοὺς βαρβάρους εὐοσμίας.

VICTORIA DE Perſis.

Ea verò de cauſa Agyieus dicebatur, quòd huiuſmodi columnæ in compitalibus vicaneisq; vijs erigi conſuerunt: ἀγυιαὶ enim viæ quæ ab vtraque parte exitus habent.

EXcogitatæ etiam ſunt columnæ trophæorū vice, quæ victoriam oſtenderent, cuiuſmodi porticus cognomento Perſica Lacedæmone viſebatur, victorię illius index, quam Pauſanias Ageſipolidos filius conſecutus eſt Platæo prælio, vbi parua manu ingentes hoſtiū copias profligauit, in cuius pręclari facinoris memoriam ſtatuas habitu Perſico pro columnis porticu ſubiecēre.

CARY-

A CARYATARVM OPPROBRIVM.

SImile in Caryatas Peloponneſi populos exemplum editū, quorum mulieres matronali habitu, ſtola quippe ad pedes vſq; demiſſa, in captiuitatem abductæ ſunt, viris prius ad vnū cæſis, totius Gręciæ in eos cōſpiratione facta, quòd Perſicas partes aduerſus Græciam ſecuti eſſent. Hiſtoriã in exemplo poſuit Vitruuius.

BELLVM.

ALiqua etiam columna belli ſignificatum habuit, vt quæ Romæ olim erat ante Bellonæ templum, ſuper quam, quotieſcunq; bellum cuipiam indiceretur, haſtam iaciebant, eius ſcilicet ominis cauſa, quòd ſpes eſſet per huiuſmodi ſuſceptum bellum aut hoſtes à finibus ſummouendi, aut vltra pręſcriptos fines imperium proferendi. Ea autem columna Bellica dicębatur.

SECVRITAS.

INuenire eſt in numis aliquot columnam ad ſecuritatē additã, vt in eo quem IMP. CÆS. VAL. HOS. MES. QVINTVS AVGVSTVS cuſit. Ibi enim muliebre ſignum molli & B eneruato habitu ſtans, lęua columellę innititur, dextera palmæ ſurculum tenet ſupra verticē exporrectum: inſcriptio, SECVRITAS AVG. Quæ quidem ſpecies cùm fortè antiquitùs fieri ſoleret, facilè credendum purpureos Tyrannos hinc ab Horatio dictos,

Metuere Fortunam Iniurioſo ne pede proruat,
Stantem columnam, Atq; ita ſublimi deiiciantur loco.

FIRMITAS.

NAm vetuſtiſsimū omnino columnarum inuentum ad firmitatem fuit, quæ præſertim viriles appellatæ ſunt, quas alio mox vocabulo, vti ſuperius dictum, Doricas vocauerunt. Nam cùm Græci olim in colonias miſsi per Aſiæ loca Caribus finitima regionibus quibuſdam occupatis ædem Apollini Panionio ædificare ſtatuiſſent, nullaq; adhuc eſſet ſymmetriæ proportio, nulla dimenſionis norma, cōmenti tamen ſunt à pedis mēſura, quæ ſexta pars eſt virilis corporis, columnas dimetiri, rati ſic firmitatem ædificiis duraturã appoſuiſſe: eaſq; C columnas nudas, ſine vllo prorſus ornatu, vt virilem omnino ſpeciem prę ſe ferrent, erexêre. autor Vitruuius. Sedenim & in diuinis literis colūna pro firmitate accepta, vbi prophetico ore dicit Dominus, Ego cōfirmaui colūnas eius, de terra loquens, non vtiq; quòd eam columnis ſubnixam eſſe diceret, ſed virtutē, quæ terram in medio rerum omnium ſitam ſuffulcit ſuſtinetq;, per eam loquendi figuram ſymbolicam, ſeu dicere maius hieroglyphicã, nobis indicauit. Eam vtiq; firmitatem columnas appellari Baſilius etiam interpretatur, & aliis ſæpe locis inſtrumenti veteris eodem ſignificato columnæ accipiuntur.

MVLIEBRES COLVMNÆ.

CVm verò Dianæ etiã ædem conſtruere vellent, gracilitatē in columnis ad muliebris corporis effigiem cōmenti ſunt, eaſq; octaua parte craſsitudinis produxêre, ſpira etiam pro calceo ſuppoſita, capitulo volutiſq; vti capillamēto concriſpatis, atq; aliis muliebrem mundum referentibus ornamentis additis.

VIRGINALES COLVMNÆ.

ADditæ his virginales etiamnū columnæ, quæ Corinthiæ nuncupatæ ſunt, & gracilitate & ornatu, propter ętatis teneritatē, & hilariores, & venuſtio-

res. Puellæ ſiquidem & ſumptuoſius, & magnificentius ornari ſolent, quàm matronæ, quas cum vittis ſtola ſatis deceat ad honeſtatem. Neq; negarim, ſucreſcente in dies hominum diligentia, aliis atq; aliis dimenſionibus columnas excidi cœptas. D

CALATHVS CERERIS.

OBſeruatio calathi, qui locorum vbiq; Cereris capiti ſuperponitur, de quo multa in alio cõmentario, cur id facere conſueſſent Ægyptij, diſſeruimus. Effecit itidem vt capitula in calathiſcorum effigiem columnis præſertim Corinthiacis ſuperaddi placuerit, quamvis Græci omnia ſuis inuentis libenter adſcribunt, & Callimachũ quendã cognomento Catatechnon prędicãt, qui genus id capituli primus excogitauerit, veriſimili etiã fabula, vt ad confingendũ feliciſsimi ſunt, adinuenta: Mulierem quippe Corinthiã quandã, amiſſa filia corpus ſepulturæ mandaſſe, ac ſuper tumulum calathum rebus iis oppletum, quibus maximè nata dum viueret, oblectabatur, ſtatuiſſe, atq; demum teſta ſuperimpoſita coopertũ reliquiſſe: accidiſſe verò vt calathus ille caſu ſuper acanthi radice ibi nata inſideret. quare verno adueniente tempore gramen id pullularet, & calathum foliis primùm amiciuerit, mox & floribus ornarit, cumq; cauliculi procreſcerent, obſtaculo ſuperſtratæ teſtæ concuruati, capreolos in volutarũ ſpeciem complicarunt: quo quidem obſeruato, ingenioſus faber venuſtam eam capitulorum ſpeciem meditatus ſit omnium applauſu cõformare. Commentum quidem hoc eo fauore legentium exceptum eſt, vt architecturæ magiſtri ſine vlla prorſus contatione illi aſſenſiſſe videantur. E

DE MVTILIS.

OBſeruare etiam eſt in omnibus ferè veterum ædificiis imagunculas quaſdam nunc virili, nunc bouilla, nunc alterius animalis facie, quæ vel mutilos, vel coronas ſuſtentant. Id ab Ægyptiacis inuentis non omnino alienum ſuo legitur ſignificato.

ATLAS.

NAm quantum ad humanã pertinet effigiem, Atlantem, totius quippe ponderis patientem, id ſignificare dicũt: & huiuſmodi ſuſtentacula nimirum à Græcis Atlantis nomine nuncupantur, quæ cur à Latinis telamonas vocari nonnulli dicunt, & antiquis architectoribus, & nobis incompertum eſt: ſi quid tamen ariolari licet, τελαμῶνες ſcimus eſſe lora, quibus ſuſtinetur clypeus, quibuſque brachium inſertatur, atq; etiam vinculum, quo enſis vel appenditur, vel manui nonnunquam, ne vehementiori aliquo excutiatur ictu, adalligatur: quare crediderim à ſuſtentando deſumptum nomen: τελάσαι enim, τολμῆσαι καὶ τλῆναι eſt, quod pati, & tolerari Latini dicunt. Illud ſuper Atlante vulgatum, geſtare eum humeris vniuerſam mundi machinam, de quo Maro: F

Ubi cœlifer Atlas Axem humero torquet ſtellis ardentibus aptum.

Inde ſcilicet fabula conficta, quòd is omniũ primus Solis & Lunę curſus, ſyderumq; omnium motus, ortus & occaſus, certa quadam moueri lege deprehendiſſe creditus, eaq; diligenter obſeruata mortalium vſui promulgaſſe. Quòd verò pro Atlantibus bouilla etiam capita fieri ſolita dicebamus, vidimus id apud Melinos Romæ: habet enim Petrus compater meus bouillum caput aheneum quatuor circiter vnciarum magnitudine, pulcherrimè fabrefactum, eo geſtu vt aliquid omnino ſuſtentaſſe videatur, de quo tamen alibi diximus.

A

DE PERPENDICVLO.

QVando verò in hæc ædificiorum opera prouecti sumus, quid sibi velit etiam Perpendiculum, explicemus.

ÆDIFICATIO, VEL POSITVM.

AEdificationem, vel positũ aut constructum opus, per id appensum linea, libratumq;, denotabant. Nullo enim pacto erigi possent ædificia, nisi facierum angulorumq; rectitudo per perpendiculorum indaginem exploraretur: eaq; præcipua est obseruatio in ædificiis moliendis, vt structuræ omnes perpendiculo respondeant, neque proclinationes, vt vocabulo vtar Vitruuiano, in partem vllam habeant.

RECTVS TENOR.

TRansit & ad res alias id significatum, & ad perpendiculum amussim adiiciunt, cùm quid vndecunq; & quoquouersum delibratum directũmve significare voluerint: vtriusque enim munus est, vt iustus tenor, ipsaq; rectitudo adinueniatur. Sed perpendiculum in iis deseruit, quæ surrigenda sunt: amussis,
B & planis & obliquis, & omnibus denique vniuscuiusque corporis lateribus, per quæ recta linea fuerit deducenda.

DE CARDINE.

AD fabricam omnino pertinet cardo: quare si quid super eo dicendum sit, hoc potissimùm loco differendum.

AVTORITAS VEL SVMMA.

HAbet verò significatum ab eo munere, quod in valuis, ostiisq; sustinendis præstat, ita vt nunc dignationem, nunc autoritatem, nunc rei summam significet, ex arbitrio scilicet aut ministerio cuius res vnaquæq; pendeat, cuiq; rerum pondera innitantur. Hinc in litibus & causis tale aliquid appellatur cardo, à quo scilicet tota persuadendi ratio pendére videatur, quóve omnia congeruntur argumenta, sitq; status is, circa quem tam rei quàm accusatoris conatus omnis vndecunq; exerceatur.

CARDINALES SACERDOTES.

HAbet & pietas nostra dignationis gradum à cardine nuncupatum. Nam veluti cardines in ostiis admittendi excludendiq; arbitri videnť, ita illi ad-
C mittendorum exigendorumq; operum, quæ ad Christianam faciant pietatem, concessamq; summo Pontifici autoritatem potestatemq; tuendam, autores honorificentissimi perhibentur. Fratres hos appellat Põtifex M. decretaq; omnia, legesq; in comitiis istius ordinis perlatę, de consultatione eorum, tametsi omnia per se possit, sancire se profitetur. Is enim honos eis habetur, vt huiusmodi sententiarum rogationes in acta summa cum fide referantur.

PIERIVS VALERIANVS AD HIERONYMVM FRACASTORIVM, DE IIS QVÆ PER Palmam & Laurum significantur, D

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

QUamvis parua admodum inter nos consuetudo fuerit, eóq; secessu Oliuetano Ve-
ronensis agri, quo mihi per continuum triennium frui temporum eorum permisit
quies, dum tu Veronæ tuis, ego ibi meis tum studiis tum negotiis incumbebamus,
vix ter facultas data, vt esse vnà possemus: neq; antea te Patauij, quò me ad Phi-
losophiæ studia contuleram, videre licuerat, quod inde paulò antè discesseras, quàm ego adve-
nissem: tua tamen te virtus ita mihi ex eo tempore conciliauerat, vt quem ob summum inge-
nium, summámq; doctrinam plus te vno diligerem, certè neminem haberem, omnium enim vo-
ce cōmendationeq; politissimis literis, & liberalium omniū artium studiis florebas, clarúsque &
celebris habebare, vnde meus erga te, quem adhuc ex facie non agnoscebam, cœpit cultus, qui
mox cum ætate accreuit simul, maioribus scilicet in dies ad virtutem profectúmq; tuum addi- E
tis incrementis. Ab eo verò tempore quo bella illa calamitosissima, tam aspera, tam continua,
me non modò ex tranquillo eo secessu exturbauerunt, verùm tota etiam patria expulerunt,
quandiu foris profugus, errabundus, inops vixi, tui semper memor, atque solicitus fui, quòd vi-
cem etiam tuam, & bonorum omnium ingemiscebam, & vbicunque locorum ciues tuos disper-
sos etiam ipsos comperissem, nunc per Aligeros fratres Petrum & Ludouicum, nunc per Ali-
thæum, Zauarisium, Turranos, nunc per alios amicos tuos, quos doctrinæ nomine veneror, cu-
rabam vt meus erga te amor tibi fieret perspectissimus: idq; officij ab aliquibus ex his mihi non
indiligenter præstitum confido. Sed quoniam vel his testibus tam locupletibus mihi nondum sa-
tisfaciebam, decreui tandem quaqua ratione possem, aliquod huiusmodi mei erga te animi si-
gnum manifestius exhibere. Igitur cùm labores meos in Aegyptiorum hieroglyphica explican-
da recenserem, pluráq; id genus cōmentaria in amicos distribuerem, túq; non in postremis esses,
plantas duas insigniores elegi, Palmam & Laurum, eásq; à nostratibus longè diuersas, ex Ae-
gyptiorum quippe lucis à me primùm in Italiam translatas, quas tibi dono mitterem. Pal-
mam quidem, ob sublime illud ingenium tuum, quod ad excelsa quæq; prospero euentu sese attol
lere contendit, cuius euectus pennis toto primùm cœlo Epicyclos summouisti, tótq; priorum A-
strologorum machinas demolitus, facilem & permeabilem Planetis viam complanasti. Lau- F
rum autem, quia tu re optimè in cœlo gesta, ad infima mox terræ loca descendisti, tanquam
Hercules alter triumphabundus: sed qui in superiorem orbem non, vt ille, de visceribus terræ Cer
berum traxeris, qui aconitum ad mortalium perniciem euomeret, sed ab Antipodibus Siphy-
lum illam tuā admirandi vigoris plantā asportares, quæ morbis omnibus, tam cognitis, quàm
incognitis, præsentanea remedia, & incolumitatem efficacissimè conferret. Quod verò ad plan-
tas attinet, spero eas à te benignè suscipiendas, déq; earum surculis amicitiæ nostræ firmitatem
colligari posse, quam diuturnam perpetuámq; fore mihi persuadeo: quia meus erga te amor,
cultus, & obseruantia, talia mihi pollicentur: túq; vt ameris ab omnibus, ingenij, doctrinæq; tua
monumenta, vno doctorum omnium ore celebrata deposcunt: quorum quidem operum, stu-
diorúmq; tuorum omnium felicitatem agnoscimus, & omnium posteritati
celebrem & illustrem fore plurimùm & ex
animo gratulamur.

A

DE PALMA.

PALMÆ significata plurima traduntur, quorum præcipuè quatuor ex grauissimis autoribus seligere visum est: quippe annum, mensem, iustitiam siue æqualitatem, atque victoriam: quorum significatuum causæ diligentius examinandæ sunt. Reliqua, vtpote manifestiora, spontè, nulla solicitata cura, provenient.

ANNVS MENSISQVE.

CAusę verò cur annū Palma significaret, tris esse perhibentur, eaq; omnium prima, quòd sola omnium arborum per ortus Lunę singulos, ramos singulos progenerat. Atq; ita etiam significatum mensis obseruauerunt, vt per singulos Palmæ surculos, menses totidem adnumerarēt. Par itaq; vt si annus exprimi debeat, Palma duodecim ramis prædita figuretur. Sedenim, etiam si hæc nō adfuerit curiositas, annum omnino significabit, vel quantum ad mensem attinet, quòd in ossiculis eius ea maximè figura expeteretur quæ lunata esset, quam contra fascinationes pollere plurimùm arbitrabantur. Lunam aūt maximè cauam, qualis est cùm octo & viginti dierum numerū expleuit, cornibus scilicet infernè B deiectis, mensis indiciū esse in cœlestibus loco suo dictū. Dianaq; ipsa apud Homerū Apollinis hymno, mensis & anni arbitros paritura, Palmā amplexata describitur. Altera causa est, quòd Palma, vti Babylonij tradunt, referente Plutarcho, trecētas & sexaginta vtilitates mortalibus elargitur, ideoq; anni simulacrū & insigne: tot enim diebus annus constat, intercalaribus quinque, de quibus in Vulture, subductis. Alia ratio est, quòd palmæ satus quatuor ex lignis, siue ossa ea maluerimus appellare, quæ, vti paulò antè dictū, in eius fructibus insunt, fieri solet, quæ bina iuxtà composita subter, binaq; supernè colligantur, pronaq; omnia seruntur, quorum inde radices amplexu mutuo connectuntur, atq; ita primi ortus promiscui coalescunt, & vnus ex cunctis caudex conficitur.

Annus quoq; solaris quatuor qualitatibus constat, quæ tamen ita mutuò cōnecti videntur, vt fallente de die in diem qualitatis ipsius mutatione, vnus quasi caudex fieri videatur.

TEMPORIS DIVTVRNITAS.

NOn dissimulabo quasi τὸ παρέργως, quod Quintius Græcus autor asperum C quendam locum, & admodum editum, superatuq; perdifficilem ponit, in cuius vertice Palma consurgat, cuius in cacumine insideat virtus: ex montis vtique asperitate labores varios, ex Palma temporis, vt Hesiodi interpres ait, diuturnitatem innuens. Non enim putabat quempiam ad perfectam aliquam virtutem pervenire posse, nisi per labores, quos diu tolerasset. Temporis autem diuturnitas quo convenientius signo figuretur, quàm per id, quod anni & mensis habetur hieroglyphicum adeò manifestum? Sententiam hanc ita sibi desumpsit Quintilianus: Definit in aduersa niti qui pervenit ad summum, scandenti circa ima labor est. Quod nos in adolescentia ita retulimus:

Incipit oppositam pedibus qui repere molem,
Eximio superat grande labore iugum.
Vt tenet aërei placidissima culmina montis,
Languida felici membra quiete leuat.
Pastus amaritiem rigidæ radicis acerbam,
Molliculi glutit dulcia mella faui.

Hoc sophiæ asperioris iter Superantule perges,
Dummodo post fellis pocula nectar habes. D

ÆQVALITAS.

AEqualitatem verò ea de causa significabat, quòd cùm initio Soli dicata fuerit ante laurũ, grauissimi autores asserunt, & Phœbum & victores hac, non alia quapiam arbore coronari solitos. Quę cùm ęquale esset victorum omnium præmium, æqualitatis inde symbolum assecuta est. Sanè Plutarchus & Pausanias autores sunt, Palmæ precium, qua multis in certaminibus victores ęquè coronarentur, à Theseo primùm institutum, cùm à Creta reuersus in Delum appulisset, & Apollini ludos edidisset. Siue ea de causa sit excogitatum, quòd arbor ea foliis sit maximè æqualibus, ideoq́ue victoribus conveniret, quòd æqua eorum laus atq́ue præmium esset.

IVSTITIA.

FRuctum præterea reddit pari cum foliis æquilibrio, atq́ue hinc iustitiã significari voluerũt. Præter hæc incorrupta est Palmæ materies, ac propemodum senij nescia, perinde ac decet incorruptos esse, neq́ue vnquã temerè flecti aliorum quorunquã arbitrio, iustitię administratores. Folia demùm, nisi vi tollant, nunquam amittit, quare illam congruenti epitheto ἀειφυλλον, atque etiam ἐμπεδόφυλλον appellauerunt, cùm & laurus, & oliua, & myrtus, ac aliæ quædam, quibus est perennis foliorum viror, succrescentibus aliis priora decutiant. Eademq́ue immobilitas expetitur in iustitia. Quòd verò ponderibus resistat, & in aduersum incuruetur, facere idem Iudices debent, atq́ue reluctabundi, seductores pellacesq́ue omnes detrectare, neque muneribus, neq́ue violentiæ cedere. In hanc sententiam Leuitico celebrandis feriis XV mensis septimi, Palmarum surculos, quos Græci spathalas à gladij forma vocant, legislator sumendos præcipit. Theologi per eos iuuenescentia iustitiæ germina interpretantur. Iustus enim, ait Psalmographus, sicut Palma germinabit, propterea quòd nihil est in vniuersa Palma, quod respui debeat, ita tota ab intima medulla ad extremum vsq́ue folium humanæ necessitatis vsibus est commoda, idq́ue multipliciter, perinde ac in iis qui iustè viuunt nihil reperias, quod non vndecunq́ue vtile sit ac commendabile. E

SOL.

NEque quidem ea de causa tantùm Palma Solis hieroglyphicum est, quòd anni vicissitudines referat, quantum quòd figuram solarium radiorum imitari quodammodo videatur. Vnde sacerdotij veteris autores, qui vt Proclus ait, à rebus apparentibus superiorum virium cultum adinuenerunt, ab hac similitudine solare quid in Palma esse arbitrati sunt. Et apud L. Apuleium legas, mystico eo sacro quo initiabantur Isidi, caput, ad solarium radiorum similitudinem ostendendam, Palmæ candidæ foliis in modum radiorum prosistentibus redimitum. F

VICTORIA.

VIctoriæ demùm in Palma significatũ, ex numis, picturis, sculpturisq́ue omnibus vniuersæ iam plebeculæ manifestum est. Eaq́ue elocutio toties vsurpata Ciceroni: Docto oratori Palma danda est. In quadrigis qui Palmam primus acceperit. Quam Palmam vtinam dij immortales tibi Scipio reseruent. & similia. Et causam multi prodidêre, præcipuè verò Plutarchus Symposiacôn octauo, quam etiam posuerat Aristot. nempe si super arboris eius lignum, magnum quantumlibet pondus imponas, Palma minimè deorsum cedit, nec infrà flectitur,

A tur, sed aduersus pondus resurgit, & sursum nititur in contrariũ fornicata. Eaq́ de causa in certaminibus Palmam signum esse placuit victoriæ, quoniam, vti dictum est, ingenium eiusmodi ligno est, vt vrgentibus prementibusq́ non cedat. Videre verò est Palmam caudicibus sursum versus collectis in numo Neroniano, vbi idem ipse aprum impetit veru, victoriæ nimirum, quam de confecta fera consecutus esset, hieroglyphicum. Et felicis augurij causa Augustus Palmam inter iuncturas lapidum enatam ante domum suam, in compluuium deorum Penatium trãstulit, vtq́ coalesceret magno opere curauit, Cæsaris factum secutus, qui castris locum capiens, inter syluas, quas cędebat, repertam Palmam conseruari vt omen victoriæ iussit. Ad hæc Cæsarianæ victoriæ aduersus Pompeium in Pharsalia prælio commisso Trallibus Palma ostentum dedit, exorta repentè eodem fermè tempore, quo hæc gesta sunt, penes Cæsarianæ statuę basin, quę in templo Victoriæ dicata erat: quamvis omnis circa statuam locus natura solidus, & durissimo lapide instratus esset. atq́ huius generis ostenta multa apud veteres memorãtur. Minimè verò prætereundus est numus æreus cum
B ingenti Palma, eaq́ dactylis fœcunda, cuius inscriptio est, AL. Æ. quæ dubio procul victoriam Alexandriæ Ægyptiacæ significat: quod vt magis explicetur, ab altera facie spica est cum inscriptione ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

IVDÆA.

Desumũtur hieroglyphica plerunq́ à rebus quas egregiè aliqua regio ferat: vt Cyrenaica per silphium, quod in Batti numis cusum videas. A Palmarum verò feracitate Iudæa eius arboris pictura significatur. Sanè in Titi numis passim videre est eius prouincię simulacrũ arbori Palmæ adalligatũ, cum inscriptione, IVD. CAP. Vbi verò inscriptio est Cęsaris Vespasiani, atq́ ibidem IVDÆA CAPTA, mœsta sedet ipsa manu quasi faciem complodens, adstat ipse iuxta Palmam. In alio cum eadem inscriptione signũ est, quod dextera altè innititur pilo, læua sceptrum gestat, læuumq́ pedem iacenti galeæ superponit.

IACTVRA.

Contrà verò, vel deiecta, vel casu aliquo vitiata, iacturæ imminentis prodigium habebatur: veluti ęnea illa quam Athenienses in Delphici Apollinis templo dedicarant, rei aduersus Medos feliciter gestæ monumentũ. Paulò antè
C quàm aduersus Syracusanos mouerẽt, infaustæ signum expeditionis fuit, quòd eius fructus, qui ex auro constabant, corui alites inauspicatæ pluribus diebus impetierunt, eosq́ partim deuorarunt, partim deiecerunt.

NVPTIÆ.

Sed cur nuptiarum etiam significatum in palma dissimulemus? qui picturam huiusce rei tam elegantem legerimus apud Philostratum, Imaginibus, qui paludibus & fluuiis hoc superaddit ornamentũ, Palmarum quippe veluti fornicibus ductum, pontem fluuio superiniectum. Nam cùm Palmarum alia mas, alia fœmina sit, inuicemq́ maritali quadam copula coniugentur, maresq́ attrahant ad sese fœminas, neque illæ congressum, quantumcunque adniti possunt, aufugiant, sed vltrò ramis ab vtraque vicissim contrà ad osculum quodammodo exporrectis, manifesta dent mutui desiderij signa, is duas, & huius scilicet & illius sexus Palmas in ripis fluuij oppositas è regione statuit. Hic verò mas amore correptus plurimùm incuruatur, altéq́ sese supra fluuium protendit. Fœmina verò, quantumlibet procul sita sit, neq́ apprehendi possit, inclinat se tamen, & obsequij quoddam & ipsa studium præ se fert. Aquã itaq́ quodã veluti ponte

coniungunt, difficili tamen & inaccesso transitu, propter foliorum asperitatem. D
Hanc vtique speciem ex Philostrato qui pinxerit, nuptiarum & coniugalis amoris hieroglyphicum, ex ipsius naturę gremio desumptum, summa etiam cum venustate descripserit. Quò verò maior huic argumento sit fides, eam palmarij diligentiā adhibent, vt mares eo saltem interuallo à fœminis distent, vt puluis ventorum flatibus à foliis sublatus in fœminarū folia incidat, quod satis ad fœcunditatem facere compertum est. Sed mirum dictu, quòd si qua procul à mare abstiterit, vt neque puluis, neque aura, odórve eius ad eam permeare possit, excogitauerunt coloni funem à mare religatum ad fœminam vsque producere, atque ita quasi maritali vinculo copulatam, masculo viru clanculum per funem irrepente fœcundā fieri, quæ prius in ea sterilescebat solitudine. Diophanes autor Græcus, Florentinum citat, qui suis in Georgicis multa de Palmę amore conscripsit, contabescere eam maris desiderio, quod nulla dissimulatione profiteatur, modò radices versus eum porrigens, modò verticis in eum proclinatione, fructum ferre pernegando, agricolamque demum cogi amantē huic inuestigare, qui multas Palmas mares manu amplexuque cōtingat, mox ad amore perditam rediens, E
eam amplexetur, attrectetque manibus. Flores quoque mari prius impositos tollat, & supra fœminæ verticem imponat. Quæ ne quis fabulosa suspicetur, istiusmodi amoris exemplum atque coniugij nostro dedere tempore. Siquidem vir clariss. Iouianus Pontanus, homo minimè futilis, & quem fabulas pro historia, de re maximè suo tempore omnibus conspicua, scribere puduisset, duas celebrat Palmas, marem vnum Brundusij, fœminam alteram Hydrunti, quæ diu steriles permanserint, donec scilicet paulatim succrescentes, nondum alterā altera contueri poterat: vbi verò tantum adoleuêre, vt sese inuicem conspicere potuerint, longo quantumlibet multorum stadiorum tractu dissidentes, fœtificare cœperint. Sed cur non ipsum audiamus?

Brundusij latis longè viret ardua terris
Arbor, Idumæus vsque petita locis.
Altera Hidruntinis in saltibus æmula Palma,
Illa virum referens, hæc muliebre decus.
Non vno creuere solo, distantibus agris,
Nulla loci facies, nec socialis amor. F
Permansit sine prole diu, sine fructibus arbor
Vtraque, frondosis & sine fruge comis.
Ast postquam patulos fuderunt brachia ramos,
Cœpere & cœlo liberiore frui,
Frondosique apices se conspexere, viríque
Illa sui vultus, coniugis ille suæ,
Hausere & blandum venis sitientibus ignem,
Optatos fœtus sponte tulere sua.
Ornarunt ramos gemmis, mirabile dictu,
Impleuere suos melle liquente fauos.

Est idem amor in Pistaciis, ex quibus semina cùm panguntur, mas & fœmina committi debent coniunctis naturis, ita tamen vt mas ad Fauonium dorsum vertat, vt monet Demageron.

INNO-

A INNOCENTIA.

NE verò nostratia prætereamus, in sacris nostrorum literis eo loco vbi, Statura tua similis facta est Palmæ, legitur, Ambrosius significari ait viriditatem pueritiæ, atque naturalem eius innocentiam, quam à vitæ primordio recepe rimus, seruandam esse, & vt fructum nullo foliorum defluuio suo tempore maturemus, admoneri. Idque de Assertore nostro piorum conventus canere, Iustus vt Palma florebit. Tardè verò proficit Palma, sed diu in viriditate persistit, ait Eucherius: ita Ecclesia sancta per multas difficultates ad firmum fidei statum venit, auctaque iam & propagata, statura nimirum diu.

PIORVM VITA.

SIgnificat & piorũ vitã Palmæ species, propterea quòd sicut interior eius caudex & tenuis est, & corticũ scabritie perplexitateque visu minimè iucundus: superior verò pars visenda, tum trunci tum ramorum amplitudine, amœnaque pulchritudine viriditatis expanditur, ita piorum conditio prima facie contemptibilis videtur, sed in mirificã demum exit morum virtutumque pulchritudinẽ. Sed
B cur non ipsa Eucherij sanctißimi doctißimique viri verba subtexam, in hanc sententiam? Habet quiddã aliud Palma, quo à cunctis arborũ generibus differat. Omnis enim arbor quæ in suo robore iuxta terrã vasta subsistit, crescendo superius angustior euadit, & quantũ paulisper sublimior, tãto in altũ redditur subtilior. Palma verò tenuis ab imo inchoat, & iuxta ramos aut fructus ampliori robore cõturgescit. Quibus itaque alia arbusta nisi terrenis mẽtibus aßimilari possunt, inferius vasta, superius angusta? quia nimirũ omnes mortaliũ in hoc seculo degentiũ delectationes in terrenis rebus sunt fortes, in cœlestib. debiles. Pro temporali enim gloria vsque ad mortẽ appetunt desudare: pro spe verò perpetua ne parum quidem in labore subsistũt. Pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant, & pro cœlesti mercede vel tenuißimas vnius verbi contumelias ferre non possunt. Vt terreno iudici totos dies aßistant, fortes sunt: in oratione verò corã Domino, vel vnius horę momento lassantur. Sæpe nuditatẽ, vigilias, famẽ pro acquirendis diuitiis & honoribus tolerãt, & multa se abstinẽtia cruciant: quod bis aut semel in hebdomada pati pro salute animi, grauißimũ ducũt. At contrà ex ęqualitate Palmarũ designanẽ iusti, qui vita proficiũt, qui nequaquã in terre-
C nis studiis sunt fortes, & in cœlestibus debiles, sed longius atque distãtius studiosos se Deo exhibent, quàm seculo fuisse meminerũt. Rectè itaque, vti suprà dictũ, Iustus vt Palma florebit. Illud addam ex sextis Hebręorum castris apud Hieronymũ: Veluti XII dulcis aquæ fontes ad Elim reperti, XII indicarũt Apostolos, de quorũ fontibus aquę deriuatæ, vniuersi terrarum orbis ariditatẽ affluenter irrigarunt, ita Palmę numero septuaginta cibum ostenderunt, quę mortales à totidẽ secundis Apostolis appositũ essent accepturi. Cibus enim doctrina, vti sæpius dictũ. Quoniã verò Crux Domini, quæ Palma ea est, in quã ascensurum esse Dominũ Prophetæ prædixerant, longo stipite & in altũ surrecto, in transuersumque latè porrecto fuisse ferẽ, significasse etiã videẽ illud antea dictũ, Cùm exaltatus fuero, omnia trahã ad me: ipsa eẽ manuũ extensio duos populos Israëliticum & Gẽtilem ad Deũ trahere, & in vnũ cõgregare videbaẽ, vt seniores dixisse scribit Irenęus: nõ ab re fuerit, vt piis quacunque ratione possumus satisfacere studeamus, signũ id & victorię et salutis, quo pacto pij veteres figurarint, adscribere. Cõtus erat prælongus, cuius apex in ę Grecæ literæ similitudinẽ incuruabatur: inde paulò infra X Græca identidẽ litera sua insignis decussatione addita

erat, id Christi nomen ostentat. Inde qui Crucis signū faceret D
bacillus transversus, cui velū aut mappula solebat appendi ve-
xilli loco. Hæc duo significabant apud Græcos, quorum cha-
racteribus signata erant, CHRISTVS PASSVS, aut CRVCIFIXVS. Inde pro delubro pedamentoq; aliquo, vasis alicuius forma, orbiculis, aut ouis, aut aliis gestaminibus castrēsi more altero super alterū suffixis subiiciebantur, in hūc scilicet modulum. Quod vltimo loco subiecimus, forma loculi est, in quem vexilla figebantur, de quo alibi plenius. Agitè verò qui signum hoc sequimini, & in eius imperium iurastis, salutē vobis atq; victoriam inde certissimam pollicemini. Non enim tumultuarium hoc, aut temerè concitatæ cuiuspiam multitudinis fortuitum est signum, quod elemēta porrò omnia, quod humana omnis natura, quod bruta, quà licet, exprimere conātur. Dissecatur terra punctis quatuor, à quibus ductæ lineæ crucem figurant. Puncta, Oriens & Occidens, Septentrio, E
Meridies. Sāctius in ea animal Homo, brachia cùm precatur in crucem extendit, vel saltem pectus signat à fronte ad vmbilicum, vt descensum à cœlo in terras nostri numinis indicet, mox ab læua, à corde quippe ad dexterā papillam (in dextera enim bonorū operū motus) crucem delineat. Per mare verò quæ volitāt nauigia, si optatū cursum arreptura sint, antennas malo in crucis effigiem applicāt: quęq; cœlum alites secāt, passis alis crucem ostentant. Nos igitur faciem & pectus cruce signati, tutius & animosius vnūquodq; virtutis opus aggrediamur, fluxarum cogitationū inundationes transeamus incolumes, prępetiq; volatu supra cœlū attollamur, adminiculo signoq; crucis omnia feliciter executuri, stratisq; & superatis dolosissimi hostis insidiis, eiusq; conatibus euersis, in Domini nostri cruce tantum gloriati, trophæa, more veterum, victoriarumq; triumphos ipsa cruce designata suspendamus.

DE LAVRO. F

VVlgatum illud est, Laurum Apollinis insigne perhiberi, eiusq; fronde, Palma iam posthabita, eius simulacra coronari. Neq; tantum ea de causa, q Laurus in ore palumbi vim medicā indicet, quæ plerisq; volucribus præsentaneo est remedio, quantum quia sit, vt Eusebius ait, ignea, ideoq; à dæmonibus maximè odio habetur. Vsta præterea resonat, quòd quandam prędicendi vim habet. Ignispicium enim nō tantùm splendore, verùm etiā crepitu portendit, frequentissimo poëtarū omniū assensu. Ferunt verò Empedoclem, qui animā esse igneā statuebat, Lauri natura cōsiderata dicere solitū, si homini sit in animaliū quodpiā transmigrandū, optandū maximè vt in leonē transiret, cōmodissimum enim id animæ quę hominē incoluisset hospitiū futurū. Sin verò arbor esset subeunda, in nullā cōmodius q̄ in Laurū fieri transmigrationē. Pindarus atq; Callimachus Apollinē memorāt interfecto Delphico dracone Laureā induisse quasi supplicē: erant enim supplices coronati apud Veteres. Aristophanes dominū et seruum oracula consulturos coronatos inducit, Pluto. Quin & Liber Lauro coronabaī, in qua ex Indis triumphasse fertur: diesq;

A diesq́; in illum solennes, magna olim corona dicebantur, vt tradit Tertullianus. Laurea itaque Apollini & Baccho sacra, illi vt Deo telorum, huic vt Deo triumphorum. Quanquam & Myrto milites redimiri soliti: ita Claudius Saturnius, qui librum edidit de coronis. Est & alia ratio cur Laurus Apollini sacra dicatur: legimus enim apud Serapionem Ascalonitam, Lauro ad dormientium caput apposita, vera videri somnia. Id ipsum Antiphonem, Philocrum, & Artemonem, qui de somniorum interpretatione scripserunt, asseuerasse cõperimus. Necq; quidem Eustathij interpretamentum super hoc, parui fecerimus, qui Daphnen ideo dictam ait, quòd δα intensionis particula, & φωνεῖν, quod loqui & canere est, in compositionem accedant. Apud Hesiodum interpres Theogoniæ, Laurum ait ὀρθρυγῶν πρὸς τῶν ἐνθουσιασμῶς. Hinc vaticinantes Lauro coronari solitos ait interpres Aristophanis. Et qui bella sequebantur vates, in summa galea Lauri conum gestabant.

VATICINIVM.

B QVo circa non imperitè Aphthonius Laurũ vaticinij symbolum esse dicit, quã μαντικὸν φυτὸν Dionysius in pręceptis de Panegyricis scribẽdis appellat. Nam quòd vates δαφνηφάγοι vocitarentur, non ex eo tantùm, quòd ille dixerit, Laurumq́; momordit: & Sibylla apud Tibullum, Sic vsq; sacras innoxia Lauros vescar, desumptum est, verùm etiam ex Sophoclis Cassandra dicentis, δάφνην φαγὼν ὀδόντι πιέζε τὸ στόμα. Eodẽ modo Lycophron, δάφνην φαγὼν φοίβαζον ἐκ λαιμῶν ὄπα. Porrò Daphnem puellam, vt Plutarchus scribit in Agide, Pasiphaës nomine Spartani coluerunt, quæ oracula, vt aiunt, certissima sit dare solita.

CVSTODIA.

PRo custodia verò Laurũ poni, & incolumitatis esse symbolum ex Proclo didicimus, qui veteres ait Laurum tutelæ consecrasse, & in sacrificiis, & in locis vbicunq; vel sata, vel affixa fuerit, incolumitatem præbere. cuius rei nõ ignarus Ouidius, tutelæ huius ergò illud de Lauro dixit: Mediamq́; tuebere quercum. quod ita mihi libet interpretari, vt ad ciuicæ coronæ sospitamentum & tutelam statueretur: id quod ex numis quibusdam intellexi, in quibus ciuica posita est, quam duo laurei rami circũmplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo adcuruati. Literæ, OB CIVIS SERVA-C TOS. Duo huiusmodi sunt apud me, in quorum vno literæ circumductæ, C. GALLIVS. C. F. LVPERCVS. III. VIR. AAA. FF. In altero, L. NEVIVS SVRDINVS. III. VIR. AAA. FF. Quid verò sibi velint elemẽta illa, quippe A triplex, & F geminũ, si quis quęsierit, sciat id significare, Auro, Argento, Ære, Flando, Faciundo. Inueniuntur verò & in Augusti numis, & alibi. Eadem verò specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam Augusti foribus affixam Ouidius scribit, quamvis nonnulli arbores ipsas satas putant, quia ita scriptum à poëta sit:

Postibus Augustis eadem fidissima custos
Ante fores stabis, mediámq; tuebere quercum.

Idem sibi vult numus argenteus in quo duo Lauri surculi cum radicibus, in quorum medio erecta est columna Ionica, supra cuius capitulum carchesium est, in medio parma affixa, cum literis S. C. Nam ab vtraq; columnæ parte in albo singulatim literæ E. X. adscriptæ. Altera inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS VESPASIANVS. quod apotheosin ipsam sapit. Sed ex his satis superq; est ostensum, Laurũ pro custodia & tutela poni, & eorum quæ perpetuò

ſoſpitari, conſeruari, ac viuere volumus, ſignum. Accedit & illud ad ſoſpitamen D
tum, quòd eius arboris folia fulmen non icit: caq; de cauſa Tiberius cùm fulmina coruſcationesq; ſupra modum expaueſceret, cœlo turbido Laureã ſibi ſolitus eſt imponere, non ſecus ac eadem de cauſa Auguſtus ex vituli marini pelle cingulum geſtare.

POETICA VIS.

QVæ quidem perennitatis aut diuturni tẽporis vita cũ à nullo magis, quàm à poëtis ipſis expetatur, meritò Laurus vnà cũ hedera, cuius circa vetuſtatem opus omne, poëtis dedicatæ ſunt: aliorum enim ſcriptorum autoribus non tam ſama quàm vtilitas etiam quæſita, ſola poëtis gloria, & victuri nominis cupiditas inſita eſt, nec, vt eleganter & verè dixit Ouidius, petitur ſacris niſi tantũ fama poëtis. Quòd verò datum ſibi laureum ſceptrum à Muſis canit Heſiodus, laborem & diligentiã ſcribentis indicat, propterea quòd veluti ſunt amara lauri folia, ita virtutis ſudor, vel ipſo eodem teſte laborioſus. Vnde chartas Cornelij laborioſas Catullus pro magna laude celebrat. Nam cùm Heſiodus pauperibus fuerit parentibus genitus, veriſimile eſt eum non ſine magna difficultate proficere potuiſſe. Ita enim Zezes, quòd Muſę nouem eum Lauro coronarint, E
labores & amaritudinem eius in doctrina comparanda commonſtrant.

AVTORITAS IMPERATORIA ET TRIVMPHALIS HONOS.

ESſe verò Laurum inſigne triumphantium, non ex eo tantùm quod apud Ouidium legitur,

Tu ducibus lætis aderis, cùm læta triumphum
Vox canet, & longas viſent Capitolia pompas,

quantum ex multis veterum monumentis innoteſcit. Illud quoq; ſatis conſtat, Imperatores triumphi Lauream ad Iouem Capitolinum ferre ſolitos, atq; eam in eius gremio relinquere. Laureata verò Imperatorum capita in numis paſsim habentur. Atq; hîc non incongruum fuerit ea quę de Laureto, vnde triumphaturi laureas ſibi decerpere conſuerant, memoriæ prodita ſunt, repetere. Liuiam quippe olim poſt Auguſti ſtatim nuptias Veientanum ſuum reuiſiſſe, ibiq; tum illi gallinam albam, quæ ramulum Lauri roſtro tenebat, à prætervolanti aquila, quæ illam rapuerat, in gremium demiſſam, cúmque nutriri alitem pangiq; ramulum placuiſſet, tantam pullorum ſobolem proueniſſe, vt Tranquil- F
lus ad ſua vſque tempora villam eam Ad Gallinas vocitatam atteſtetur. Tale verò Lauretum fuit, vt triumphaturi Cæſares inde Laureas boni ominis gratia decerperent. Fuitq; mos triumphantibus, alias confeſtim eodem loco pangegere. Adeò verò Laurus triumphantium propria fuiſſe videtur, vt obſeruatum ſit in huiuſmodi Laureto ſub cuiuſque obitum arborem ab ipſo inſtitutam elanguiſſe. Ex quo etiam prodigij cauſam intelligas, quod Iulij Cæſaris cædem præmonſtrauit, cùm pridie Idus Martias auis Regaliolus cum laureo ramulo Pompeianæ Curię ſeſe inferens, à varij generis volucribus ex proximo nemore perſequẽtibus ibidem diſcerpta eſt. Nouiſsimo verò Neronis anno, in quo Cęſarum progenies deſecit, ſylua illa Veientana radicitùs omnis exaruit, & quicquid ibi gallinarum erat, interiit. Tali portento fuit Alexandro Seuero Laurus alia ingens & antiqua, quæ in palatio cuiuſdã ciuitatis, à qua proficiſcebatur ad bellũ quod contra Germanos parauerat, ſubitò collapſa, mortis itidẽ eius indiciũ habita. Contrà non temerè boni ominis Lauri folia, quæ circa Põpeij faſces

illigata

A illigata fuerant, cùm longo itinere per arida & inculta loca iam exaruissent, eo tempore quo in vico quodam Galatię cum Lucullo in colloquiũ descendit, detracta, & à Lucullianis lictoribus recẽtia & viridia, quę penes eos plurima erãt, liberaliter suffecta: quod summã gloriæ, rerum à Lucullo gestarũ ad Pompeiũ transituram interpretatum est, vt paulò pòst subsecutũ. Et Romæ lamentabunda Luculli vox audita, Pompeius res meas in Asia gestas eleuauit.

PVRGAMENTVM.

SExtus ait laureatos milites currum triumphantis sequi solitos, vt quasi purgati à cæde humana intrarẽt vrbem: proindeq́ suffitionibus omnibus Laurum adhiberi solitam fuisse, vel quòd medicamento siccissima sit, vel quòd omni tempore viret, boni ominis causa perpetua reipublicę viriditas hinc optabaẽ.

VICTORIA.

QVantum ad aruspicinã pertinet, Laurus victoriã aliquando præmonstrauit: vt ea quæ in domo Alexãdri Seueri iam infantuli nata iuxta Persicum arborẽ, intra vnũ annũ Persicũ ipsam incremento mirabili superauit: vnde aru-

B spices futurum prędixère, vt puer is olim Persas euinceret, quod euentu postea comprobatũ est: sub eo enim primò Persæ serui apud Romanos fuère. Quare apud Virgiliũ ex ea desumptũ doctrina legas de victore: Viridiq́ aduelat tempora lauro. Notum illud est, solitos esse imperatores Romanos, re bene gesta literas Lauro reuinctas mittere, victoriarũ & lætitiæ nuncios, quæ Laureatæ dicebantur, quod Epistolis ad Atticum, & alibi habetur. Hinc Ouidius:

Non ego victrices Lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in æde morer.

Apud Marcellinũ, vbi de vanitate Constantij loquitur, suorũ ducum victorias sibi adsciscẽtis, laureatas literas missitatas inuenies. Quare Plinius XV, Laurus Romanis præcipuè lætitiæ victoriarumq́ nuncia, additur literis, & militũ lanceis, pilisq́. Vnde legere est in Pompeij gestis, cùm is in Arcadia equestre certamen ageret, ludi gratia aduenisse tabellarios ex Ponto, gestantes iaculorũ cuspides Lauro coronatas, ex quo læta nunciare antequam literas redderent cogniti sunt. Mithridatem enim sibi mortem consciuisse nunciaturi venerant. Vi-

C ctores Delphis Pithijs certaminibus ea peculiariter lauro coronabantur quæ Delphica nominabatur, cuiusmodi genere & triumphantes Romæ: ea enim longè viridior est, maximis baccis, atq́ ex viridi rubescentibus: vnde nonnulli commentati sunt, in quatuor certaminum præmijs quę recensentur ab Archia, per malum grandiores has Pythiæ Laurus baccas intelligi, de quo apud Lucianum videas de pomis in templo Apollinis decerptis.

IVRGIOSVS.

QVòd verò iurgiosum notari per Lauri ramum alicuius manu prætentum nonnulli dicunt, Græcorum cõmentum est, non Ægyptiorũ: idq́ desumptum ex historia. Nam Bebrycia Laurus erat in Amyci portu, à qua ramũ quicunq́ decerpsisset, tandiu fieri iurgia solebant, quoad abijceretur: quod traditũ est ab Apollodoro libro primo de Ponticis heroibus. Sedenim particularia hæc inter hieroglyphica locum nõ habent, quia necesse est, quod rectè sit exprimendum, id vniuerso generi competere, vnde ipsa desumitur significatio.

REMEDIVM.

QVę verò de scipione laureo memorantur, significare id remedium contra pericula & insidias, quæ à quopiam intentẽt, vt apud Sudam legitur, nõ

ea tantùm causa est, quòd contra venena pollere Laurus credit, sed huc faciunt ea omnia quæ superius recitauimus, vbi tutelam & custodiam per Laurum significari docuimus. Quin & Æsculapij caput Laurea redimitū non alia de causa dicunt, nisi quia ea arbor plurimorum sit remediorum. De medicina verò diuinitùs reuelata, quæ per Lauri ramum, aut folium in columbæ rostro ostenderetur, in alijs eius Commentario diximus. Præstant & hordeo condito incolumitatem Lauri folia, si sicca grumis immisceantur, aut supernè sternantur, diuq; à vitio conseruant, vt Demagerontis præcepto admonemur, in ijs quæ à Constantino Cæsare selecta sunt. Quin Romani, vt apud eundem Cæsarem, Laurum boni genij plantam sunt appellare soliti: persuasumq; habuêre, locum, vbi Laurus esset, neque à sacro vllo morbo, neque à dæmone infestari. Et salutaris ominis gratia folia ipsius à populo Calendis Ianuarij magistratibus offerebantur, vnà cum caricis. D

DE CEDRO.

AD Palmam & Laurum pro poetis & Cedrum & Myrtum adiungere gloriosum est, cùm de præstantibus insigne dictū illud proferri solcat, Et Cedro digna locutus. Ante alias enim arbores Cedrus æternitatis hieroglyphicum est, quia materia eius neq; putrescit, neq; cariem patitur. Hinc Arca fœderis ex Cedro fabrefacta est. Et Cedro digna loqui dicuntur illi, qui ea scribunt quæ nulla temporis iniuria sit abolitura. E

EXCELLENS.

ALibi diuinis in literis excelsioris potentiæ viros indicat, Psalmo: Sicut Cedrus Libani multiplicabitur. Et alibi, Confringet Dominus Cedros Libani, hoc est potentiores. De medulla verò Libani ablata à Rege barbaro, pro nobilitate protrita, dictum in Aquilæ Commentario. Sed iam ad Myrtum.

DE MYRTO.

GENIVS ET VOLVPTAS.

SAtis quidem exploratum est omnium ferè poetarum lectione, Genium & Voluptatem ex Myrto significari. Arbusculam eam omnium delicatissimam aiunt, perpetuo tam virore spectandam, quàm foliorum specie, suauissimoq; odore præstantem: vt non immeritò sit Veneri deæ omnium delicatissimæ dedicata, vnde meruerit Pelops Hippodamiç nuptijs potiri certaminis victor auxilio Veneris, quòd ei simulacrum ex pullulante Myrto fecisset. F

VENVS.

NAm qui Venerem pingunt, libenter illi myrteam coronam imponūt, quo coronatam eam in iudicio Paridis astitisse, Nicander ait Alexipharmacis, atq; ea de causa huiusmodi arbusculam & Iunoni et Palladi odio habitam in posterum. Apud quem animaduertas Dictynnam Palladem appellari, quamvis glossemata quædam aliter exponant. Neque verò dissimulandum, Myrtum pudendi muliebris habere significatum. vnde apud Aristophanem legas, ἀδὲ τῶ μύρτω θιγῆν ἐῶντι, πρὶν ἐξ ἑνὸς λόγω σπονδὰς ποιησόμεθα ποτὶ τὰν ἑλλάδα· quod ita reddemus: Neque rem aggredi veneream, priusquam Græciam fœdere iunxerimus. Sed Myrtum Pollux carunculam intra pudendum muliebre ponit lasciuo quodam motu interim subsultantem: quò forsitan spectat Aristophanicus ille io-

cus

A cus, vbi chorus senum Lysistratæ ait: Ensem posthac gestabo in Myrti ramo. In Commentario Serpentis Hecates fabulam recitauimus, quam multis modis Faunus pater solicitauerit ad stuprum, cùm eam paternæ petulantiæ reluctantem modò virga myrtea verberaret, modò vini tormentum adhiberet, mox in anguem conuersus spiris totam implicuerit, atque ita voti compos euaserit. Ibique virgam myrteam, nequitiæ imaginationem, vinum mentis hilaritatem, anguem multiplices voluptatis nodos hieroglyphicè significare ostẽdimus. Nam quod ad Myrtum attinet, apud Maronem,

Quos durus amor crudeli tabe peredit,
Secreti celant calles, & myrtea circum Sylua tegit.

O V A T I O.

MYrtea verò corona triumphantiũ militum capiti gestata, rem bellicam sine sanguine confectam significabat: vel cùm quid bello nõ indicto per occasionem captum fuerat: tunc enim ouatio decernebatur, nõ triumphus, atque ita myrtea vtebantur corona, facilitatis indicio, cùm in triumpho ob victoriã cum
B labore partam laurea gestari solita esset, de qua superius.

H I L A R I T A S.

ERat & hilaritatis indicium ramus myrti, quem veteres inter vina alter alteri porrigebant. Mos enim fuit in conuiuijs eo circumlato ramo vnumquenque discumbentiũ ad cantandum excitare. Singuli enim cõuiuarum accepto in manus myrti ramo, partes canebant suas: quem morem Symposiacis Plutarchus latè disputauit. Et Horatius adueniente verno tempore, quo se vndecunque patefacit hilaritas, dum Cytherea choros ducit Venus, decere ait viridi nitidũ caput impedire myrto. Atque vbicunque conuiuiorum lætitiam celebrat, coronas è myrto inferri iubet.

A R M A B E L L I C A.

IN prodigio autem, quod ad Polydori tumulum Æneæ sese obtulit, corneis virgultis, & Myrti densis hastilibus, ad euulsionem sanguinem stillantibus, Tib. Claud. Donatus per id genus virgulta hostilem illic esse locũ significari dicit, quippe quod duo ea genera lignorũ hastilibus bellicis apta sint, proindeque pa-
C cis auspicium nullum illic esse potuisse. Ac per hoc sacrificanti in nouæ ciuitatis causa, portendi, id quod accidit, crudele illic hominum genus, & humano infestum sanguini. Sedenim crediderim ego potius Maronem nostrũ locum hunc de sepulchrali myrto mutuatum ab Elpenoris tumulo: quandoquidem Theophrastus ait ad Circeum in Italia locum esse eminenti quodam situ, densissimo variarum arborum nemore, sed arborosis præcipuè myrtis densum, vbi paruus visitur locus, quem incolæ Elpenoris tumulum perhiberent. In eo, qui supini hominis mensuram non excederet, myrtos coronarias nasci, minutis quippe folijs, & odoratioribus quàm latifoliæ sint, neque alibi toto tractu eas, quàm angusto eo spatio reperiri. Sanè Myrtus corona quoque funebris est, de qua Pindarus Isthmijs, vt in Cupresso diximus,

ἔνθα λευκωθεὶς κάρα μύρτοις ὅδ' ἀ-ήρ.

Thebis enim qui vicerant Iolea, Myrto coronabantur, ea de causa, inquit interpres, quia funebris est. Iolaum enim heroem Thebani colunt, ad cuius tumulũ Iolea celebrabant.

A M O R I S V V L N E R A

ESt Myrti genus, quæ folia habet perforata, ea Trœzenijs latissimè proue-

nit:per hanc amoris vulnera, mœroremque ipsum, quo plurimùm amantes ex desiderio conficiuntur, significari tradiderunt celebres doctrina viri. Alij (dicēda enim omnia sunt) fabulantur ab acu, quæ Phædræ capillos coërcebat, ea foramina processisse: de quo, vt nullam esse fabulam tam ineptam quæ apud Græcos autore careat, admoneamur, apud Pausaniam libro primo videndum. D

GANYMEDES.

SVnt qui per myrtū Ganymedem referri putent, quòd persuasum sit eam ibi lætissimè natam, vbi pueris pedum vestigia presisset. Argumento esse locum in Chalcide Harpagium à re ipsa nuncupatū, quòd ibi Ganymedem ab Ioue raptū fabulantur, ibidemque Myrtos pulcherrimas, atque admodum copiosas nasci. Quod ea de causa à Chalcidensibus cōfictum aiunt, quòd insulares illi impurum genus fuerint, puerilium amorum turpitudini quamdeditissimi, pudore omni posthabito. Id quoque apud Pausaniam.

PAPYRII VICTORIA.

IN numis aliquot aspicere est Papyrij caput myrtea corona redimitum. Significat id Sardos ab eo in campis Myrteis superatos, ob cuius rei memoriā myrtea ipse corona vsus est. E

AD ILLVSTREM HIERONYMVM ROBOREVM VICINOVI DOMINVM, DE IIS QVÆ PER QVERCVM, HEDERAM, FERVLAM, MILACEM ET AMYGDALAM significantur, ex sacris Ægyptiorum literis, Pierius Valerianus.

Ecce verò tibi Quercus tua, honoratissime Hieronyme, quā ex Aegypto aduectā tibi dari tantopere cupiebas: neq; id immeritò, neq; temere: nam cùm ea arborū validissima vulgò à robore nomen consecuta sit, siue potius vires ipsæ ab arbore Quercu, quæ robur ipsa est, nomen acquisierint, cui potius dari debuerat, quàm illi, qui de clarissima Roborea stirpe prognatus, duorū ætate nostra maximorū Pontificū, Sixti IIII. & Iulij II. illustris gloria, clarissimum quenq; eorum decorare videatur? Nam Sixtus Saona ortus cùm veluti postliminio Taurinum veterem patriam studiis florentem reuisisset, maiorum tuorum, quos agnatos habebat, liberalitate adiutus, paratam sibi ad Pontificatum viam inuenit: tantum enim virtute & disciplinis optimis profecit, vt vel ante ætatem primos in congregatione sua titulos sit honorificè cōsecutus: mox doctrinæ et præstantis ingenij nomine Sacerdos Card. factus, integritate hominis cognita nullo negocio fuerit ad summū Pontificatum euectus: ac tum ipse, tum Iulius II. qui ei paulò post successit, progeniem vnde fuerant ortundi, honestissimis titulis & honoribus ornauerunt. Sed ne singula referam quæ et aliàs à me dicta sunt, & paucis explicari non possunt, quid magni illi Gallorum Reges, nonne Roboreos semper magni fecerunt, & eorum aliquem apud se fouerūt? teq; adeò ipsum sapientissimus Rex Franciscus, ac deinde Henricus eius filius, singulari humanitate sunt amplexi? quibus tu bonarum disciplinarum studio, politiorisq; eruditionis nomine gratus in primis extitisti, eiq; opinioni, quam omnes de te concepimus, in hac ipsa adolescentia non auare cœpisti respondere: vnde ipse etiam Rex Henricus tua ad res gerendas opera atque industria vti in animum induxerit. Itaq; non plus tibi familia tua splendoris adiungit, quàm abs te illa accipiat, eiq; in dies magis ac magis accessurū esse videtur. Quod autem ad Quercum attinet, Hedera quoque se illi applicuit ad ornamentum, proq; septo F

Myrtus,

A *Myrtus, & Ferula, Milaxq́; cum Amygdalis accessere, quibus venuste ædium tuarum hypæthron poteris conuestire, amænioribusq́; vmbris festiue admodum opacare. Vale.*

DE QVERCV.

CIVIVM SERVATOR.

INTER coronarũ genera querna in primis celebratur, quæ ciuis in bello seruati signum magno apud veteres in honore semper habita. Cur verò ciuicas ex Quercu fieri sit institutum, plures enumeranẽ causæ. Alij enim dicunt honorẽ hunc Arcadibus attributum, quos oracula solita sint ob vetustatis honorẽ glandiphagos appellare. Alij ea de causa, quòd facilẽ et promptuarium cibum Quercus sit militibus afferre solita. Alij, quia Ioui sacra sit, in cuius tutela sunt ciuitates, cõgruensq́; haberi, vt qui ciuem seruasset, ea coronaretur fronde, quæ ciuitatũ omnium tutelari Deo dicata esset. Apud Celtas autem, vt Max. Tyrius tradit, altissima Quercus deligebaẽ, eaq́; erat Iouis signũ.

B Sunt qui eam tradant primam plantarũ omnium genitam, atq; ita populorum altricem fuisse, & primariam oraculorũ autorem. In numo quodam, cuius Dorica inscriptio est ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ, aquila habetur fulmine subter pedes deiecto, et rami duo querni in coronam flexi, quæ dubio procul Epirotarũ moneta glandes Chaonias, & oracula Dodonæa significat. Quantum verò pertinet ad seruatos ciues, quãvis in Lauro de C. Gallij & L. Næuij Surdini numis rem explicuisse satis esse posit, nõ importunè tamen loco hoc repeteẽ quod Ouidius de Quercu ad Laurum dixit, cùm in arborem eam Daphne transmutaretur: Mediamq́; tuebere quercum. In numis quippe aliquot coronam ciuicam esse positam, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo incuruati: literæ, OB CIVIS SERVATOS, quorum duo huiusmodi apud me sunt. Qua specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam pro Augusti foribus affixam scripsit Ouidius:

Postibus Augustis eadem fidissima custos
Ante fores stabis, mediamq́; tuebere quercum.

C quamvis nõnulli arbores ipsas eo gestu satas fuisse putant. Libet aũt & aliorũ quorundã addere monumẽta. In numo C. Caligulæ ciuica tantùm cum glandibus spectaẽ, in quo literæ sunt huiusmodi, S. P. Q. R. PP. OB CIVES SERVATOS. In Sergij verò Galbæ Aug. numo ciuica eadem est cum inscriptione, S. P. Q. R. OB C. S. Eadẽ in Vitellij Germanici, in cuius medio hę literę sunt, S. P. Q. R. OB CIV. SER. In numo etiam quodã aureo, et aliis plerisq; obseruaui, ciuicã hanc Neroni etiam ex S. C. dedicatã: quamvis alia nõ adsit descriptio, idem tamẽ est significatũ. Eodemq́; S. C. Antonino numus datus est cum porca fœta & natis sub vbere, quibus imminet quercus, quòd animal id dubio procul glande plurimũ pascatur, vnde antiqui omnino cibi admoneamur: quã causam Plutarchus præcipuã putat in ciuicæ coronę dono: quãvis primas Ioui partes tribuat, cui sacra sit arbor, et in cuius tutela, vti dicebamus, sunt ciuitates. Videas & in numo quodã Augusti Cęsaris, quercus arbores duas cũ ingẽti patina in medio earũ sita, circa quã literæ sunt ad quadrati positurã $\frac{S\ P}{Q\ R}$. Neq; sum nescius ciuicã etiã ex ilice fieri solitã: nã & ipsa glandifera est: Cæciliuq́; Comicũ poetã coronã ciuicã ilignẽã appellasse: omnino eñ ilignea primò fuit. Rationẽ Festus tradit, q̃ frondẽ prę se perennẽ ferat, postea verò magis placuit ex esculo

Ioui sacra, vbiq; custodito honore glandis, vt Plinius autor est. Nota sunt quæ D
& quanta tribui solita sunt iis qui ciuicā meruissent. Ea quippe vti licebat perpetuò in ludis. Induenti assurgi etiā à Senatu moris erat, senatuiq; proximus erat locus assignatus. Vacatio munerū ipsi, patriq; & auo paterno dabaī, quòd filiū adeò publicæ rei vtilem genuissent. Ne verò temerè daretur, arctiores additæ sunt leges, vt quippe ciuis q̄ seruatus esset, seruatū se esse fateret̄, aliter testes in eo negocio nihil proderāt, neq; si quempiā alium quàm Romanū ciuem seruasset, quantumvis Regem. Ciceronē ciuica donandum L. Gellius censuit, quòd eius opera esset atrocissima Catilinæ coniuratio detecta, vindicataq;, atque ita non ciuis vnus, sed vniuersa Romana ciuitas seruata, meritoq;, vt ait ille,

Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

AMVLETVM.

HEcate quoq; quercu coronari solita est, in cuius manum hasta imponebatur, & humeros multis draconum spiris implicabatur. Huiusmodiq; deæ simulacrum ante ianuam dedicari solitum Æschilus tradit, idq; incantationum amuletum habebatur. E

VIRTVS.

HErculeam verò clauam illam valido plurimùm de robore fieri solitam, virtutis simulacrū esse, optimi quiq; autores tradunt. Tum etiam nummus Gordiani Pij declarat, in quo Hercules nudus cum claua spectatur, cum inscriptione, VIRTVS AVGVSTI. Neruæ autē Traiano ex S. C. quod in numis apparet, decretū est Leonis caput claua supererecta, cum inscriptione vni illi maximè attributa, quæ est, OPTIMO PRINCIPI. Nec prætẹribo Commodi vanitatē, in cuius numo vidimus ingentē clauam cum inscriptione, HERCVLI ROMANO AVG. S. C. & ad hæc coronam ciuicā circumductam. In aliis ad adulationē huiusmodi cusis, Hercules est facie ad ipsius Commodi similitudinem informata, cum spolio & claua in læua, dextera coronā trophæo superimponēs: literæ, HERCVLI ROMANO AVG. Accepit enim is statuas Herculis habitu, eiq; immolatum est vt Deo. Harum vnam adhuc integrā cum claua & Hyla, Iulius II restituit pro foribus aulæ superioris palatij Pontificij, vbi nunc porticus Leoniana. Sed enim Leo X statuam amoueri iussit, neglectamq; in angulū reiici. Neq; verò clauā Herculi semper ex robore fuisse perhibent, verùm & ex oleastro, cuiusmodi ea fuit quam Mercurio πολυγίῳ dicauit, F
quam iterum pullulasse fama est. Nam Trœzenij oleastrum ex ea claua natum ostentare olim consueuerunt. Pisander & aheneam Herculi clauam fuisse dicit.

FORTITVDO.

IAm verò fortitudinem, validasq; vires per Quercum significare mos est multorum, siue nomen ipsum sequantur, quæ roboris elogio censetur: viribus enim præstantes viri, vt Festus ait, robusti à robore nuncupantur: robur verò à robo colore rufo, quòd ea materia plurimas eius coloris venas habet, siue insitā illi vim admirentur, quòd incorrupta materies, et ad ædium perennitatem facere, magnis inde acceptis vtilitatibus, comperiatur.

DIVTVRNITAS.

EAdem autē de causa diuturnitatē etiam significat quercus, quòd eiusmodi sit eius vis, vt in feros vsq; annos prorogetur, præcipuè cùm vel defossa, vel aquis macerata per tempus aliquod fuerit. Quare augures non iniuria auo Galbæ fulgur procuranti, cùm exta de manibus Aquila rapuisset, & in frugiferam

A ram quercum contulisset, summum, sed serum imperium portendi familiæ, responderunt: quod eventus mox comprobauit.

IMPERIVM FIRMVM.

IMperij firmitatem per sceptrum ex querno trunco significatum inuenio. Sceptrum aūt cum foliis quernis in columna quadam ex alabastrite Viterbij spectare licet, inferioribus quippe ramis amputatis, superioribus autem ita mutuò complexis, vt oculi speciē reddant. Plutarchus Osirim huiusmodi signo redditum arbitratur, qui, vt nōnulli prodidêre, non Ægypti solùm, verùm & Italię, & totius ferè terrarū orbis imperiū obtinuerit. Aiunt verò sceptra huiusmodi ita pluribus ramis ornari solita, vt plures erāt prouinciæ quibus is imperitaret, cuius honori & nomini dicatū esset id monumenti. Quercus enim Rheæ, quę terra est, sacra, vt Apollodorus III. de Diis ait. Quin eos omnes quernis coronari tradit, ob vtilitates quas arbor ea tam in ędificiis, quàm in primo victu prębuit.

OSIRIS.

B MAcrobius in hac oculi specie, quæ ab incuruatis ad complexū hinc inde ramis, vt in nobilitatis vestræ gestaminibus spectare est, cùm Osiridis nomen agnoscit, tum Solis id esse signum cōtendit. Oculi verò similitudinem ideo poni, quia Sol regiali potestate cuncta despiciat, vnde illi oculi cognomentum apud antiquos. Sed enim de oculo eo cōmentario disputatum, quo per singulas humani capitis partes, quæ aliquid significant, decurritur.

PRINCIPATVS.

CÆterùm & in Aruspicū disciplina quercus principatū ostendit, quod multis olim auguriis obseruatū est: ex quibus illud præcipuè referendū videt, quòd in suburbano Flauiorū quercus antiqua, quæ Marti sacrata erat, per tres Vespasię partus singulos repentè ramos à frutice dedit, haud dubia signa futuri cuiusque fati. Primum quidē exilem, & haud ita multò pòst arefactū: ideoque puella nata non perennauit. Secundum prævalidum ac prolixū, & qui magnam portenderet felicitatem. Tertium verò instar arboris: quare patrem Sabinū ferunt aruspicio insuper confirmatum renunciasse matri, nepotem ei Cæsarem natum. Contrà verò sceptrū nouissimo Neronis anno de Augusti manibus excussum

C fulmine, imperium Cæsaribus diuinitùs abrogatum indicauit.

FERITAS.

QVorundam etiam inuentum fuit animi feritatem ex quercu significare, quòd etiam non ignobiles poetæ agrestes homines, immites atque sæuos, nullisque humanis moribus expolitos, duro ex robore natos dictitabant: de quo interpres Hesiodi, Veteres, ait, filios in quercubus aut petris exponere solitos, vrbium tectorumve commoditate nondū adinuenta, datamque hinc ansam, vt ex petris aut roboribus geniti viderentur.

OBSCOENITAS.

HAbet & glans ipsa suū significatū, idque obscœno satis intellectu, ob eā scilicet qua pręđita est figurā, pudendi virilis mucroni penè similem. atque hinc Arcadū obscœnitatē incessi reperias, quòd βαλανοφάγοι essent. Vnde Diogenes eiusmodi notæ adolescentē Arcadē dixit, is cuiusmodi videret esse interrogatus: intelligebat enim Arcadiā infamē esse, vtpote quæ luxu deliciisque barbaricis corrupta esset. Alij referunt ad stuporem: vnde dixerit etiā Iuuenalis, Læua in parte mamillæ nihil Arcadico iuueni subsultare. Sed cū priore sententia facit alterum eiusdem Cynici dictū, apud quē cùm mentio fieret de puero quodam qui malè

pudicitiam tutabatᷓ, Diogenes cuiusnam is esset interrogatus, Tegeates respondit, ludens scilicet ex ambiguo: nam Tegea ciuitas est Arcadiæ, Tegos autem interdum pro lupanari ponitur. D

IRA DELINITA.

IPsa denicꝫ arbor quercus, ea insignis asperitate, quæ omnibus conspicua est, non immeritò fertur vsqueadeò inimica oleæ, vt eam iuxta se positam extinguat. Olea verò cùm sit pacis, mansuetudinis ac lenitatis indiciū, excogitatum est quercum olea complicare, cùm iracundiam atcꝫ inexorabilem animi asperitatem sese ad lenitatem dedisse significandum fuerit. Contrà addam κατὰ παρέργους et ea quæ beneficiū à quercu consequūtur. scriptores enim naturaliū rerum, hederam quercinā, viscum quercinū, & polypodium quercinū optimū dicunt.

DE HEDERA.

HEdera autem non quercina tantùm, sed qualiscuncꝫ esset, haudquaquam obscuræ celebritatis erat apud Ægyptios, quippe quæ propter continuum virorem vitibus etiam præferebatur in sacris, quòd illæ à fructu folia identidem amittant. E

BACCHVS.

EA verò in primis quæ corymbos nigros fert: sed & sine delectu coronamentis accepta Dionysio sacra, quòd æquè est ac apud Ægyptios Osiridi: à quo etiam isti nomen: chenosiris enim eorū lingua nominatur, quod Osiridis planta interpretatur. Præterea Dionysius, Nysa vrbe à se posita in extrema ferè India, hederam quam seuit, æternum nominis sui monumentum esse iussit.

NOCVMENTVM ABSCONDITVM.

THyrsis verò, quod telum est ligneū, circumfusa hedera coopertū vini nocumentū hieroglyphicè indicat sub ipsius suauitate latitare. Hinc Macrobius Liberū Patrem ait ferire per obliquū, circunfusæ hederæ latitāte mucrone. Neque aliud sibi vult vitis supra caput Hecates prętendi solita, quę nimirū ostēdit Fauni patris insidias, quas in natā vini opera cōstruxit, de quo latius in Serpēte.

TENACITAS.

VSqueadeò verò adhæsit hederæ tenacitatis nomē, vt illigandi complectendicꝫ significatum, vt olim apud nostros flamini Diali non modò eam tangere ominosum esset, verùm etiā nominare, ne inde illigatus aliquo modo vel re, vel cogitatione deprehenderetur. Eacꝫ de causa necꝫ anulū quidem gestare ei licebat, libera siquidē omnia esse volebāt sacrificulis. Vnde sacrū factura Dido apud Maronē, vnum exuta pedem vinclis in veste recincta, legitur. Manifestū autem est hederam vincire quicquid fuerit, ad quod se applicuerit. Hinc Horatius lasciuis hederis ambitiosior dixit. Hinc Catullus mentē amore reuinciens, vt tenax hedera hac & illac arborem implicat errans. Et Gallienus Imperator: F

Brachia non hederæ, non vincat oscula conchæ.

Ea denicꝫ siue ab hęrēdo, siue ab eo quòd edita petat, siue potius ab edendo ea, quibus adhæserit, nomen habeat, Libero Patri dedicata est, vt initio dictum, quòd ita semper vireat, vt & ille semper iuuenis: Nam solis æterna est Baccho Phœbocꝫ iuuenta. vel quia mentes hominum ita Liber liget, vti ea quęcunque tetigerit impedit: ebrius enim quamvis solutum eum vel in angusta paupertate dicat Horatius, & Lyæus à soluendo nomen acceperit, irretitam tamen habet mentem, necꝫ sui compos est.

A ASSERTOR.

IN numis plerisque caput hedera redimitum aspicias cum Assertoris inscriptione: vt illud cum cornibus, ab cuius altera parte sigillum est cum racemo in dextera, in læua spolium gerit: literæ quæ legi possunt, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ. In aliquot aliis caput identidem hedera redimitum, ab altera verò facie Hercules cum claua & spolio: literæ sunt, ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΟΣ: infrà verò, ΘΑΣΙΩΝ. Sed dicerem ego populeam potius esse frondem, nisi flexuosus viticulæ ambitus hederam potius referret. Sunt verò Thasij ab insula, quæ Thraciæ adiacet, vnde Herculis progenitores oriundi, quo nomine illi sibi plurimùm plaudentes, imaginem eius numis exprimere instituerunt.

BACCHEIA SVPELLEX.

VInaria verò vascula, quæ Cissibia plurimùm appellãt, orificiũ ad hederacij folij speciem informatũ habent: κισσὸς enim hedera: cuiusmodi vasa quamplurima, quæ longã sapiunt vetustatem, vbique Romæ videas. Et quæ nũc etiam è luto formantur, ad eandem penè formam rediguntur, à foliisque vulgò nomen
B habent, nam Folietę nuncupantur. At bona pars Italiæ vasa vinaria quotidiani vsus Boccalia, quasi, vt puto, Bacchalia dicere velint, appellant. quamvis βαυκάλιον pro vase vinario sit apud Homerum. Qui κισσύβια dicta putarunt, quòd vasa olim ex hedera fieri solerent, hallucinari mihi videntur: nã neque quidem lignum satis idoneũ, neque materia commoda est, cùm satis constet, si poculo hederaceo mixtum infundatur, vina transfluere. Neque ego nunc poculorũ genera perquiram, quæ copiosè satis ab aliis enumerata fuerunt: illud ostendisse satis fuerit, qua de causa bona eorũ pars hederam supremo margine assimularent. quinetiã in nonnullis iuxta ansam impressum hederę foliũ obserues: & apud Maronẽ pastoralibus quibusdã poculis superaddita vitis, Diffusos hedera vestit pallente corymbos. Qua verò specie esset cantharus qui Baccho dedicabať, vti scyphus Herculi, si quęsierit quis, picturatione cõmodius quàm verbis explicabitur. Pedem enim habet à latiori ambitu in angustũ flexuoso interius ductu se contrahentem, ita vt ea pars tota desidentibus incuruis co-

C stulis describatur: mox intumescit in calicem, quod nomẽ nostris in sacrificiis tot iam abhinc annis, specie nihil quicquã immutata, receptum est. hinc iterũ angustari incipit, totoque ambitu introversus incuruari, quo ductu vbi aliquantulum processerit, rursum aperiť, & cratera in summo patefacit. Addũtur hinc atque inde ansæ, quas aures Græci libentius appellarũt: sed aures ego eas alia quàm ansę sint forma factas intelligo, vtpote quę quidem prostarent à summo vase, sed minimè ad inferiora flecterenť. In morem autem Delphinorũ aliàs ansæ, aliàs anguium figuras, plerunque volutarũ in modum fieri solitæ. Sed & vna tantũ ansa præditos plerisque locis cantharos in antiquorum monumentis aspicias, cuiusmodi apud Virgilium est Silenianus ille,

Qui grauis attrita pendebat cantharus ansa.

POETA.

QVòd verò poëtis hedera decerneretur, vt vnà cum lauro coronã eorũ perficeret, non tam perpetuus vtriusque viror, qui diuturna eorũ opera significaret, in causa fuit, quàm vt ostenderet, eos, qui digni hederis euasissent, Laureàque

meruissent, & ingenio & arte pręcelluisse: per Laurū enim insitā in ingenio vim, D ac venæ fœcunditatē Apollinis irradiatione locupletē intelligebant: per hederā verò artem & industriā pervigili labore partam. Cuius rei id est indicium, quòd hedera suapte vi admodum imbecilla humi semper reperet, neque se vnquam attolleret: pertinaci tamen labore artificiosoq́ conatu pervincit, vt vel arboribus vel parietibus adhærescens, paulatim irrepens supra omniū fastigia victrix euadat, & supremo in vertice dominetur: vtroq́ enim opus est, si quis velit excellere: nisi verò excelluerit, nihil quicquā profecit, quia Mediocribus esse poëtis, non homines, non Dij, non concessere colūnę. quare sapienter ait Horatius,

Ego quid studium sine diuite vena,
Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè.

In eandem sententiam apud Pindarum legas, vt in Ape diximus, poëtas lacte simul & melle pasci: quorum lac naturam facundiæ vbertate affluentem, mel artem, laboriosumq́ proficiendi conatum ostendit. Non enim mel sine magno labore, industria & artificio comparatur. Apud Athenæum, quod minimè dissimulandum est, legas, ex Seno Eliensi Grammatico desumptum, Autocabalos, E qui postea Iamborum poëtę nuncupati sunt, hederacea corona vti solitos: Ithyphallos verò talari tunica manicatos, ebriosorū personas ridiculum in morem gestasse. Hinc apud Virgilium:

Threicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

Et quod ad manicatos facit elusum alibi:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

Sed vt ad Athenæum revertamur, Phallophoros demum ait (ideæ sunt hæ impudentioris Musicæ, lasciuæq́ apud veteres cæremoniæ) serpyllo & pęderotæ herbis faciem occultasse, sertaq́ sibi ex viola & hedera nexuisse.

VETVSTAS.

PRæter hæc vetustatis symbolū est hedera, cùm semper circa vel arbores, vel ędificia vetustate cōsumpta ruinosaq́ saxa maximè versetur: quin etiā ex eo Baccho sacra, veluti vina etiā de vetustate commendant. Pindaricum porrò est F vinū à vetustate cōmendare, vt Epharmosto Olympiis, αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον. Ita Horatius passim: *O natam mecum consule Manlio testa.*

Sic Tibullus, vt corrupta obiter lectio corrigatur, li. Amorū secūdo, elegia prima:

Nunc mihi fumosi veteres afferte Phalernos
Consulis, & Chio soluite vincla cado.

Fumosi enim Consulis, non fumosos Phalernos, vt imperiti nonnulli putant, eadem synepeia apud Iuuenalem habetur:

Fumosos equitum cum Dictatore Magistro.

Notum enim quemadmodū Romani studiosissimè curarint, vt atria sua maiorum illustrium imaginibus complerentur, ad excitandam scilicet posteritatem, vt quod sibi ad imitandum proponerent, assiduè conspicerent. Fumosos igitur, præ vetustate quadam veluti fuligine coloratos. Hedera autem cogere in senium arbores creditur, ipsaq́ non nisi senescentibus libenter adhærescit. Extant super hoc luculentissima Laberij carmina, quorum ea duo tantùm afferam, quæ ad sententiam, qua de nunc agitur, congruere videntur:

Ut hedera serpens arborum vires necat, Ita vetustas ambitu annorum necat.

A Neꝗ quidem ea tantùm de causa, quia vetustas vinum commendet, & hedera sit vetustatis indicium, ea Baccho sacra perhibetur, sed quoniam, vt super eius vi Plutarchus disserit, commanducata hederæ folia ebrietatis speciem quãdam repræsentant, & procliues ad furorem mentes incitant.

FVROR POETICVS.

Atque hinc demum existimant eruditissimi viri coronas hederaceas poëtis attributas, siquidem motus ille diuinitus fit, vt autor est Plato, quo poëtarum mens concita, imagines rerum tot supra naturam concipit, & ea interdum mysteria scriptis mandet, quæ paulò pòst ipsi abeunte furore vix intelligunt. Vnde non immeritò excludit sanos Helicone poëtas Democritus, cosꝗ tãtùm admittit,

Quos cantor Apollo
Non patitur versare lutum, sed ad aurea cœli
Limina sublimes Iouis omnipotentis in aula
Sistit, &ætherei monstrat commercia cœtus,
B *Ambrosiámq; libens nectárq; propinat, & illi*
Magna canunt afflante Deo, mortalia ponunt
Nubila, quæq; Deûm in penetralibus abdita cernunt.
Adq; vbi iam sese rediere insomnia mente
Attonita repetunt, & quæ inspexere reposcunt,
Et plerunq; suas non percepere Camœnas,
Vsque adeò humanis præstant cœlestia rebus.

DE SMILACE.

QVoniam verò Milax, vt vocabulo vtar Æginetę, quadam cũ hederę foliorũ viticisꝗ similitudine ita cõgruit, vt ea multi magno cæremoniarũ errore pro hedera vsi sint, ignorantes funestã esse, & omnibus sacris & coronis infaustam, ideo visum est in hoc hederæ commentario eam dissoluere ambiguitatẽ. Quatuor enim distinguitur speciebus: arborea vna, quæ nostris taxus est: virgulto assimilis altera, sed aspera & spinosa, C surculis, ramis, pediculis, & foliis paliuri instar hamatis, labruscę propemodum racemis prædita, quã Venetijs in semotioribus Lignipedum hortis in pergula surrectã aspexi. Hederæ aliæ duæ propriores, quarũ vna læuis, altera hortensis appellatur, sed vsque adeò sibi inuicẽ assimilatæ, vt vtrãꝗ pleriꝗ vnã tantũ speciem existimarint. Siliquis hæ lupinorũ tunicas magnitudine adæquãtibus fœcundissimæ, in quibus grana ad faseolorum similitudinẽ renunculorũ figuram referentia delitescunt, pressiora in aliis, in aliis torosiora. Colorum multa varietas, in aliquibus lutea, in aliquibus purpurea, nigra alia, alia variegata ex nigro & albo, surculo in omnibus iunceo ad admirandã altitudinem excrescente: foliis propemodum hederaceis, nisi quòd hederis vnicuiꝗ singula, his passim trina: hederæ tenacia, & perpetua, & læuore quodam placida, his asperiora debiliáꝗ, & cum vento simul interdum abeuntia, autumno prorsus decidua.

FVNESTVM.

FLos harũ coronis intextus funestũ habet hieroglyphicũ. Florem verò ferũt violis admodũ similem, colore in aliis cãdido, in aliis puniceo, in aliis etiam subpallido, ex quibus lugubres coronas fieri Plinius attestat, infaustosꝗ esse dicit omnibus sacris & coronis: causamꝗ affert, ob crocũ in eã herbã amore smi-

lacis conversum: quā quidē fabulam Naso IIII Transmutationum libro uni- D
co eo versu tangit: *Et crocon in paruos versum cum smilace flores.*
De qua quidem fabula cùm nihil aliud extaret, nos olim de cultu eius herbæ viticuli ve iustum opusculum hexametris cecinimus, fabulęq; totius argumentum explicuimus. Idem Plinius ait: Vulgus ignorando, hancq; hederam existimando, festa sua polluêre. Nam & Poëtis, & Libero Patri, aut Sileno, Smilax iam pro hedera sacrabatur ab iis, qui omnino quibus coronandi essent ignorabant. Legumen hoc diu nostris regionibus ignotum, nunc nuper allatū è Sicilia Romam, multorum hortos tota iam Italia cœpit multiplici fruge fœcundare. Oblectat mirificè fructus tum lepida colorum varietate, nitoreq; gemmarum instar arridentium, tum opere topiario surculus, qui foliorum sylua densissima in metas erigitur altissimas, & muris applicata paucorum dierū spatio ad celsa quantumlibet ędium fastigia prorepit, turres exuperat, nullius arboris proceritate superatus. Ideoq; in spaciosas scenas latissimaq; tentoria, quo præcipuè anni tempore magis expetuntur, mirabili pampinorum feracitate cōtexitur. Tum cibus leguminis non, ut multi tradūt, abominabilis, sed gustu gratus atq; suauis: nam E
& disclusus à tunicis, & cum teneris adhuc siliquis aqua incoctum, lautis etiam cœnis apponitur. Quam verò Medici damnāt, fortè trachea illa est, paliuri spinis prædita, quæ racemulos quosdam ad instar labruscæ producit.

DE AMYGDALA.

QUoniam verò, nobilissime Hieronyme, spem eam quā de præclara ista indole tua optimā omnes conceperāt, vel ante tempus explere, tam in bonarū artium studiis, quàm in insignium morū elegantia iam dudum occœpisti, Amygdalum tuā esse hieroglyphicū animadverti: ea enim arbos ante alias omnes floribus induta, non suę tantū spem ostentat opulentiæ, sed & aliarum frugū annū feracem pollicet. Unde Maro cùm videret eā primā omnium florere, nihil vel Ianuarij rigore deterritā, ex florum eius multitudine lętæ identidem fœturæ spem in frumentis concipere nos posse monet his versibus:

Contemplator item, cùm se nux plurima syluis
Induet in florem, & ramos curuabit olentes, F
Si superant fœtus, pariter frumenta sequentur,
Magnáq; cum magno veniet tritura calore.

Quòd si spes, ut Speusippus Platonicus definit, est expectatio boni, velut è cōverso metus animi concitatio in expectatione mali, sicq; floribus inspectis usum inde fructuū expectare solemus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni prænuncius, & frugem paulò pòst succrescentem polliceatur: nam & Themistius iucundissimam floris speciem fructuum prænunciam esse dicit.

IUVENTUS.

AD hęc flos omnis iuuentutis habeē hieroglyphicū: iuuentus autem omnis semper spei plena, cùm senectus contrà omnia desperet: siue hoc accidit iuuenibus ex exiguo rerū usu, senibus verò ex irrita multorū votorū experientia: siue quia iuuenes natura vegetiore, quæ cupiūt ardentius futura etiā sibi proponunt, spemq; impendiò pascūt, senes debilitate cōfecti, præ timore etiā cùm affecuti sint diffidere videntur, ideoq; bonis minus gaudent. Alij dicūt ęquius ideo sperare iuuenes quàm timere, quia spes est de futuro tēpore: in senibus aūt multa memoria residet, ac earū præcipuè, quę spem plurimam elusere, tū autem memoria

A moria ipsa speci quodammodo contraria constituitur.

SENECTVS.

POrrò senectus, quæ sese hîc obtulit, facit vt ad amygdalam rursum reverta- mur: eius siquidem hieroglyphicum in diuinis literis accipitur pro canitie, quę manifestum est senectutis indicium. Amygdala autē potius quàm alia quę- piam ex plantis, quia, vt etiā ex Maronis descriptione vidimus, arbor nulla den siorem florū vbertatem reddit quàm amygdala. Locus autem est in hanc senten. tentiam apud Salomonem ad calcem Ecclesiastæ: Florebit amygdalum, & pin- guescet locusta, & dissipabitur capparis, atq; hæc incœptabunt, homine iam in domū æternitatis suæ profecturo: hoc est, vt apud Eucherium, canescet homo, tumebunt pedes, & concupiscentia frigescet: nam hæc plurimùm homini in po- stremo vitæ tempore accidere consueuerunt, vt inde in terram, quasi in æterni- tatis suæ domum redeat. Proculdubio autem indicium appropinquantis mor- tis est, cùm canis caput albicat capillis. Mitto illud quod D. Hieronymus notat, quosdam interpretari per amygdali florem sacram spinā, quòd decrescentibus B natium carnibus spina succrescat, & floreat: nam & hoc & illud senij est.

CONTINENTIÆ FRVCTVS.

APud Hieremiā primo capite, vbi se is virgā vigilantē videre asserit, Theo- dotio reddit amygdalinā. Vnde colligitur, amygdalum castioris hierogly- phicum esse temperantiæ: nucē enim eam videmus amarissimū habere putami- nis corticem, testaq; lignea, eaq; durissima cingi, amaritie corticis difficultatem indicante, integumenti duritia virtutē ipsam: fieri autē vt cùm putamina illa & amara & dura summoueris, fructu fruare suaui admodum & delicato. Sic conti nentiæ castigata coërcitaq; custodia, amara primùm videtur, perdifficilis & ab omni delectatione remotissima, sed ex qua fructum colligas dulcissimū suauissi mūq;: ait enim Hesiodus, virtutis radices amaras esse, fructus verò suauissimos.

DE NVCE IVGLANDE.

NVPTIÆ.

AB amygdalo ad nucem iuglandem transire non incongruum, cuius est hieroglyphicum, vt nuptias præ se ferat. Credidêre multi, ait Pli- C nius, quia nuces cadendo tripudium sonumq; faciant: qua de causa dictum illud, Sparge marite nuces. Sed verisimilior causa est, quam ipse comminiscitur, ob integumentum duplex, puluinati primùm calicis, mox lignei putaminis, quali propemodum operimento fœtus muniantur.

CAPPARIS.

VT verò & Capparim absoluamus, super eo multa & varia tam He- braici interpretes, quàm Latini & Gręci cōmenti sunt, dum Hebrai- cam vocem, quā nos Capparim dicimus, illi AVIONA, modò amo- rem, modò desiderium, modò concupiscentiam, & his similia elocu- tionibus suis circunscribunt. Sed qui diebus nostris scripsere Capparim libidi- nem perfrigerare, hoc loco, teste eo, decepti videntur, quòd minus animadver- terunt Salomonem id notare voluisse, cessare tūc libidinis ardorem, cum Cap- paris nulla esse cœperit: id enim apertè signat, Dissipata fuerit: perinde ac si Gręci per fabulas suas philosophentur, tunc ardorem Leandri gelidis aquarum flu ctibus superari, cùm primùm Herûs lucerna fuerit extincta.

PIERIUS VALERIANUS DE FUNESTIS ARBORIBUS, ET CORONIS ALIQUOT, EX sacris Ægyptiorum literis, ad Laurentium Granam.

*LUctuosissimo illo die, quo Celsi Melini iusta, Academia vniuersa deposcente, per-
uetusto maiorum ritu celebrauimus, memini te, facundissime Grana, dum fune-
ris apparatus instruebatur, multa de me quærere super funestarũ arborum signi-
ficationibus, quòd nonnullam huiusmodi rerum inquisitioni operam dare me non
ignorabas. Túq; meminisse debes pauca admodum ea fuisse, quæ mihi tunc, tanti ac talis amici
casu consternato, memoriæ succurrissent, tum quòd eò totus conuersus eram, vt quæ multa in
prærepti iuuenis desiderium à doctissimo quoque conscribebantur, sedulò colligerem, collectáque
publicarem: tum quòd nolebam eo tempore te nugis meis occupare, studiorum tuorũ socium lau-
dare meditantem. Quem quidem tu non laudasse tantùm, sed diuturniori, vel æternæ potius vi-
tæ visus es mihi restituisse. Dignus quidem Celsus, qui tam eruditum, támque elegantem funeris* E
*sui laudatorem sortiretur. Dignus tu quoque, qui de iuuene tam præstanti, tam docto, tam pro-
bo verba faceres, quamvis id lætiori argumento factum omnes maluissemus. De qua quidem
oratione tua multa alij præclarè prædicant: nos exuperasse te & nostram, & omnium expe-
ctationem, qui de te optima quæq; conceperamus, verissimè profitemur. Tibi verò an ego re-
sponsurus sim in iis quæ percontatus eras, adhuc ambiguum est mihi: curaui tamen, vt si quid
per diligentiam assequi possem, tuæ me flagitationis memorem fuisse comprobarem. Itaque Cu-
pressum, & Pinum, & Populum, & pro corona Smilacem, & quædam alia quæ funesta sunt
perquisiui, de quorum significatis commentariolum hoc ad te conscripsi. Illa verò meminisse
debes, cùm de coronis quæreretur, quibus cenotaphium cingeremus, respondisse me, ex Salice, ex
Moro, ex Caprifico, & Loto demum serta contexenda. Ex Moro, quoniam senilem pruden-
tiam tam iuuenili ætate præ se ferebat. Ex Caprifico, quia cupiditatibus omnibus, quas innu-
meras ea ætas afferre solet, ipse iugum imposuerat. Ex Salice propterea, quòd summa erat ado-
lescens continentia præditus. Ex Loto, ad diuinum eius ingenium, & omnifariæ doctrinæ stu-
dium: quorum quoque omnium rationes poteris ex hoc libello nostro cognoscere. Sed enim in his
nihil fortè nouum tibi, gratam tamen futuram spero industriam, quæcunque esse potuit, meam,
quòd non cunctanter satis amico facere procurarim. Esto igitur apud te nostri hoc amoris qua-* F
*lecunq; monumentum: neque id horrori sit quòd feralia donamus, vtpote qui philosophus non
minus rerum fines, quàm ortus progressúsq; sis contemplari solitus. Sed iam quid hæc sibi ligno-
rum strues velit, inspiciamus.*

DE CUPRESSO.

CUPRESSI significata apud Horum nulla sunt, apud Latinos & Græcos pleraq; memorantur.

POLLUTUS MORTE LOCUS.

ATque illud in primis, quòd pollutionis, aut incestati de alicuius morte loci, aut funeris signum fuit, feraliq; illi apud omnes cognomentum: quia cùm minimè recidiua sit, humanæ conditionis sortem referre videatur. Quanquam Herodotus vnam solamq; pinum ex arboribus recisam minimè repullulare tradit, esseq;, vt ipse ait, πανώλεθρον. Nimirum animaduerterat homo multæ diligentiæ, recisam cupressum in Creta beatiore insula repullulare, quod de pinu nusquam obseruarat.

CRE-

A

CRETA.

QVoniam verò Cretæ id præcipuè concessum, vt renascentes, quæ præscctæ fuerint, cupressos videat, nõnulli Cretam per eiusmodi arborem significari tradiderunt, non aliter quàm Palmam pro Iudæa poni in Vespasianorum numis obseruatũ: Palmæ siquidem & lætius & frequentius in Iudæa proueniunt, quàm vsquã alibi. Cupresseta porrò Gnosiorum celebrat Plato, in quibus æstiuo die de legibus commentatũ à Megillo & sociis tradit. Non immeritò autem magno habitum ostento, cùm arbor Cupressus altitudine conspicua in Vespasiani agro auito sine vlla vi tempestatis euulsa radicitùs repentè procidit, ac insequenti die viridior atque firmior eodem vestigio resurrexit, grande, vt inquit Tacitus, prosperumq́; assensu aruspicum, & summa claritas iuueni admodum Vespasiano promissa. Apud Plinium legas, vbi de prodigiosis arboribus disserit, arbores multas, sine tempestate, vllaúe causa alia, quàm prodigij cecidisse, ac sua mox sponte resurrexisse, quæ fuerũt fausti ominis & ostenti. Sed enim ne nostra negligamus, vetustis rebus nimium applaudentes, in Mediceis ædibus, quæ

B thermis Alexandrinis dirutis incũbunt, hoc Romæ vidimus, quod huc inseruisse minimè fuerit importunum. Paucis admodum antè diebus quàm Leo Pont. Max. moreretur, Medicam arborem proceræ admodum magnitudinis, sed magna sui parte in latitudinem ramos ad parietem affixam, vt perpetuo virore aulæa quæ dicuntur facere viderentur, casu nescio quo, noctu solutis pergulæ compagibus ita concidisse, vt cacumine terram attingeret, & à porticu in xystũ prodeuntibus præaltæ curuaturæ arcum exhiberet. Subsecuta mox clarissimi Principis mors. Neglecta arbor, omni tunc familia aliis negociis occupata. Creatur interim Hadrianus VI. PONT. MAX. ab extremis vsq; Morinis in Italiæ ludibriũ perquisitus. Insequitur statim ab electione, maxima hyemis inclementia: niues iuges, & in multos dies terræ, pertinacia Romano solo insolita, inhæsitantes, qualem tempestatem & niuium altitudinẽ, asperitatemq́; aëris nemo quantumlibet natu maximus Romæ se vidisse profitebatur. Sæuiit ea hyems in citrios, lucos, & viridia omnia Medicis arboribus consita perstringit, & ad radicem vsq; adurit: omnesq́; illæ huiusmodi arborum deliciæ, quæ Romæ plurimæ frequentissimæq́; erant, auferuntur: sola è nostris illa seruata incolumis, quæ an-

C te Leonis obitum prociderat: ac omnis ille ordo, qui ad eundem parietem adhærescebat, minima iactura læsus, cæteris omnibus ad repullulationem succisis ad imum caudicem. Quòd si altero vix anno completo Clementem VII Leonis præmortui fratrem patruelem ad Pontificatus fastigium euectum vidimus, cur Medicam illam arborem in eius ædibus, & inclinatæ fortunæ deiectam, & felicissimi successus, ab hyemis tam horridæ sæuitia seruatam, fuisse prænunciam affirmare vereamur?

SEPVLCHRA NOBILITATIS.

SVnt qui cupressum funus quidem & sepulchra, sed non nisi nobilitatis significasse contendant: quod & Lucani testimonio confirmatur, ita dicentis,

Et non plebeios luctus testata cupressus.

Sanè Thucydides libro Historiarũ secundo, arcas fuisse dicit ex cupresso, in quibus eorum efferrentur ossa, qui pro salute patriæ mortem oppetere non dubitassent. Huius autem instituti, vt cupressus defunctis accommodaretur, principium nonnulli ad historiam referunt: aiunt enim Asclepiadis autoris gra-

uissimi testimonio, Boream Celtarum Regem cùm filiam Cyparissam nomine amisisset, arborem hanc in eius tumulo seuisse, à qua inde nomen inditum Cyparisso: mox à satu illo luctuosam feralemq́ haberi cœptam. D

MORS.

NAm & in ostentis mortis indicium fuit, quod tum aliis euentis, tum Imp. Seueri casu comprobatum est, cùm Æthiops quidam claræ inter scurras famæ, cum corona è cupresso facta illi obuiam processisset: quem cùm ille iratus remoueri ab oculis præcepisset, coloris tactus omine respondisse ille dicitur, Totum fuisti, totum uicisti, iam Deus esto victor. Paucis verò pòst diebus Seuerus est vita functus. Quod verò pertinet ad colorem, fertur & Hadrianus Imp. ex Mauri occursu extrema sibi iam ingruere concepisse.

DIS.

CVpressus porrò in tutela Ditis Patris: & eius arboris rami sepulcris affixi, adsculptive, Dis Manibus commendari defunctos indicant. Atq́ hoc est quod apud Horatium legas, arborem nullam hominem ad inferos sequi, præter inuisas cupressos. E

IVNO.

EX ea autem arbore simulacra Iunoni Reginæ fieri iussa, in plerisque prodigiorum expiationibus obseruatum: vt Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Coss. Cupressea simulacra Iunonis Reginæ posita per virgines viginti septem, quæ Vrbem lustrauerunt.

ORPHEVS.

ET in Lebethris Orphei simulacrum ex cupresso cultum, quod cùm Alexandri temporibus sudorem multum emisisset, omnibus eo prodigio perterrefactis, responsum est ab Aristandro viro sapiente, bene sperandum, siquidem quod nunc opus Alexander aggrederetur, ob rerum gestarum magnitudinem maximum esset sudorem & laborem poëtis & Musarum cultoribus allaturum.

PVLCHRITVDO SINE FRVGE.

INdicat etiam Cupressus rei cuiuspiam sublimitatem atq́ pulchritudinem, ex qua tamẽ nullus percipiatur fructus. Quare Phocion, cùm Leosthenes Athenienses in bellum impulisset, magnaq́ spe ad libertatis & principatus nomen erexisset, illius verba dicebat cupressis esse similia, quæ cùm procerę admodum sint & pulchræ, fructum tamen non habent. Cessit inde res in proverbium κυπαρίττου καρπός, de re speciosa quidem visu, sed prorsus inutili. Spectatu quidem iucunda est cupressi proceritas, effigiesq́ illa metas imitata, fructu tamen superuacua est, baccisq́ torua, diceret Plinius. F

PERPETVITAS.

CVr verò Diis simulacra ex cupresso fieri soleret, in causa est materiæ perpetuitas, odorisq́ suauitas, quæ perpetui thymiamatis loco esse videretur. Cupressum enim neq́ cariem, neq́ vetustatem sentire tradunt, neque temerè rimam aperire, vllave parte fatiscere. Simulacrũ Iouis in Arce ex Cupresso à condita Vrbe sexcentesimo sexagesimo primo anno dicatum, tempore adhuc suo durare Plinius attestatur, qui quidem anni essent circitèr CC. Plato leges publicas, acta decretaq́ sacris monuit inferendas tabulis cupressinis, quòd eam materiem ære perenniorem arbitraretur. Quantum verò pertinet ad odorem, Indi Cupressum inter aromata propémodum venerantur.

A

DE PINO.

ET Pinum, mi Grana, non paruam habere cum cupreſſo ſimilitudi-
nem, exploratum eſt.

MORS.

NAm mortis ipſa quocꝫ indicium eſt, de qua idem obſeruatum
vbicꝫ, arborem exciſam ſemel minimè ſuppullulaſcere. Vnde Staphylus poëta
πίτυος τρόπον, hoc eſt, in morem piceæ dixit. Et apud Homerum βέλος ἐχεπευκὲς
letale telum exponunt interpretes vetuſtiſsimi, quamvis alij ad ſolam referant
amaritudinem & acerbitatem, qua ſit arbor ea præcipuè prædita: quandoqui-
dem amaritudo ipſa ita eſt morti affinis, vt viceverſa mors interdum pro ama-
ritudine vſitatiſsimo mortalium ſermone proferatur: necꝫ hodie tãtùm, verùm
& apud vetuſtiſsimos hominum ita fieri ſolitum inueniamus. Nam IIII. Re-
gum, cùm Prophetarum grex apud Eliſæum eſſet, & eorum vnus egreſſus in
agrum colocynthidas agreſtes legiſſet, eaſcꝫ conſciſſas in ollam pulmentariam
paraſſet, necꝫ eorum quiſquam propter amaritudinem guſtare poſſet, clamaue-
B runt ad Eliſæū dicentes, Mors in olla eſt: hoc eſt, tãta eſt pulmentarij amarities,
quanta mortis eſt. Eodem modo, paucis antè diebus, cùm poſt raptū in cœlum
Heliam, Hierichonta ſe recepiſſet, queſti ſunt eius loci ciues, aquas eſſe apud ſe
peſsimas, quas diuinitùs cùm dulces reddidiſſet, numinis dictum citauerat: Sa-
naui aquas has, & non erit vltrà mors in eis. Sed vt ad piceam reuertamur, He-
rodotū nonnulli carpunt, quòd ſolam piceam præſectam non repullulare dixe-
rit, cùm & cupreſſum, & alias quaſdam plantas ipſi agnoſcant, quæ idem patian
tur. Sed quantum ad cupreſſum attinet, diximus nos Herodotum ad Creticam
reſpexiſſe, quas repullulare cōſtans fama eſt. De pinu verò, quod Staphylus Pi-
ni more dixit, pro abolitione, excidiocꝫ ſupremo, in memoriam adducit terribi-
lem eam Crœſi denunciationē, qua per caduceatorem Lampſacenis intermina-
tus eſt, eos vt pinum exterere, niſi Miltiadem, quē per inſidias ceperant, miſſum
facerent. Cumcꝫ Lampſaceni inter ſe quęrerent, quid illud eſſet, quòd Rex ſe vt
pinum diceret extriturū, à grandiore natu ciue edocti ſunt, eam arborem ſemel
exciſam nunquam amplius ſuppullulaſcere. Quod illi excidium veriti, Miltia-
dem confeſtim è vinculis exemptum liberum abire permiſerunt.

C

ISTHMIA.

ISthmiaci quocꝫ certaminis præmium pinus erat. Necꝫ verò pino tantùm, ve-
rùm etiam arido olim apio ſacri eius victores coronabantur. Funeſtum enim
eſſe etiam apium, ſuo loco docebimus. Quæ verò apij corona Nemeorū victo-
ribus dabatur, ex eo viridi texebatur apio, vt interpretes Pindari monuerunt.
Erant verò Iſthmia in Melicertæ memoriam inſtituta. Et Pauſaniæ adhuc tem-
poribus pinus apud aram Melicertæ germinabat, quem puerum à Delphino
delatum expoſitumcꝫ, Siſyphus rei miraculo motus in Iſthmo ſepeliſſe fertur,
& certamen illud inſtituiſſe.

NATVRA.

NAturæ imaginem eſſe pinū dicit D. Ambroſius, quippe quæ ſemina à pri-
mo illo diuino cœleſticꝫ priuilegio accepta cuſtodiat, partuſcꝫ ſuos qua-
dam veluti annorum vice & ordine referat, necꝫ niſi vi caloris admota excludat.
Atcꝫ eadem ipſa nux flammæ ſpeciem imitatur, lacunatis in turbinem toris re-
ticulato opere circunductis.

CYBELE. D

EOdem argumento & causa Cybeles deæ symbolum erat pinus: nam & ipsa dea rerum omnium mater habebatur. Videre verò est numum in quo caput Cybeleium est de more turritum, ab altera cuius parte corolla impressa est ex duobus ramis pineis, intra quos literæ sunt ΞΜΗΡΝΑΙΩΝ. Vbi illud quoq; adnotatione dignum, quòd litera Σ in eo numo figurã habet Latinæ aspirationis in latus prostratæ, ac solo proiectæ, Ξ. Hinc enim crediderim multa ea Græcorum vocabula, quę apud eos à vocali incipiunt aspirata, per S à Latinis enunciata, vtpote qui aspirationem S literam esse arbitrati sint. Sic ἑπτὰ, septem. ἕρπω, serpo. ὗς, sus. Siue ea literæ Z nota fuerit, quòd veteres inscriptiones plurimæ Z pro s litera ponũt: vt ZMYRNA Romæ in Diuæ Anastasiæ, & in Campo Floræ: in Veientibus arce castri noui, OS SVIS ZMARAGDI: in foro Traiani, ÆMILIVS ZMARAGDVS, & innumera alia, de quibus Grammatici viderint. Per Hetruriam vetusta pleraq; conditoria pinum insculptam habent, siue funerali argumento, siue quòd apud eos Cybele olim vnicè coleretur.

ÆSCVLAPIVS. E

APud Sicyonios pinea nux Æsculapij symbolum habebatur. Nam & Pausanias autor est, eum Deum cum sceptro, & nuce pinea in manu altera, sculptum esse.

DE POPVLO.

ACcedit his Populus, multæ & ipsa apud antiquos venerationis, quamvis inter infelices damnatasq; religione recenseatͬ: quo in numero sunt omnes, quæ neq; seruntur, neq; fructum ferunt.

FVNVS.

EA quoque apud aliquos inter ferales habita. Nam apud Rhodios ludi funebres in honorem Tlepolemi celebrabantur ab impuberibus pueris Populo coronatis.

TEMPVS.

PEr eam tempus etiã indicabant, propterea quòd arbor ea bicoloribus sit foliis prędita, ex quo præcipuas ipsius temporis partes, quippe diẽ ac noctem referre videatur. Ideoq; Probus Herculi dicatam ait, quòd physici tempus per Herculem interpretantur. F Quin etiam hoc habet Populus commune cũ tempore, quòd eius folia post solstitium circumaguntur: nec alio argumento certius intelligitur sidus confectum, ait Plinius. Sunt verò & aliæ arbores, quæ foliis bicoloribus variæ conspiciuntur, vt salices, oleæ, citri: in illis tamen color penè idem, licet ab vna parte dilutior, altera densior atq; coloratior habeatͬ. In Populo verò, hac præsertim quæ alba nuncupatur, nam ea est Alcidæ gratissima, vt Maro, & in ciusmodi accipitur significatum, candor ex vna parte penè niueus ac cerussatus, ex altera porracei folij instar viridissimus. Narrant nonnulli fabulam, Herculem cùm ad inferos descendit, eius arboris coronam gestasse, atq; eam foliorum partem quæ foris conspicua erat, fuligine tetri chaûs obscuratã, quæ interius condebatur sudore ablutam candidiorem euasisse, inde cùm surculos eos in Acherontis ripa seuisset, seminium id latè propagatũ. Sed enim vt apud Pausaniã est, Hercules Populum albam ex Thesprotide regione iuxta Acherontem fluuium genitam ad Græcos transtulit, atq; hinc locus fabulæ datus. Acheron enim Thesprotidis fluuius leucen, quæ alba est Populus, passim

fert,

A fert, perinde ac Alpheus oleastrum, Asopus Bœotiæ iuncos, Menander myricas, Perseam Nilus.

DE APIO.

EX herbis verò ante alias omnes maximè ferale est apium. Neque tamen hic ego contenderim, vtrùm Selinon atque Petroselinon idem sint, an aliquid inter se dissideant, quam prouinciam sibi doctissimi hac ętate viri suscepêre, satis habiturus si quę ad hieroglyphica quomodocunque pertineant, significata commemorauero.

NEMEEVS VICTOR.

HOminem apio, verùm eo viridi, coronatum, Nemeeorum victorem significare magis vulgatum est, quàm vlla indigeat repetitione. Quodque ea certamina in Archemori, ita ab Amphiarao vocitati, celebritatem instituta essent, quãvis nonnulli dicant Herculem Nemeeo Leone domito certamen id sacrauisse, cuius precium apium esse voluerit. Ideoque leonis herbam apium appella-
B tũ, de qua Pindarus Nemeis Alcimedæ Æginetæ, βοτάνα τίνας πρὸ ἀλέοντος νικάσαντι. Historia tradit herbulam huiusmodi ex Archemori sanguine progenitam. Alij volunt inde leonis herbam dictam, quòd apium in Nemea lætissimè vulgoque proveniret, qua leo ibi versatus affluenter admodum pasceretur.

LVCTVS.

NImirum igitur apium luctus indicium est, quãdoquidem herba ea, vt Pindari interpretes aiunt, est inferis sacra, luctuique dedicata. Nam, vt Gręci autores prodidêre, terrestre admodum est: effunditur enim libenter humi, plurimumque occari gaudet, vt solo propinquius adhæreseat. Satum eius semen, vt aniculæ nostræ fabulantur, ad inferos proficiscitur prius quàm enascatur. Orta inde fabula, quòd ob soliditatem atque duritiem, qua præditum est, aliquãto diutius quàm alia intra terræ viscera morari videatur. Itaque mortalis Opheltes, qui mox Archemorus terreno fuit honore decorandus, ex quatuor enim illis insignioribus certaminibus, Olympiis, Pythiis, Isthmiis, Nemeis, vt Archias:

οἱ δύο μὲν θνητῶν, οἱ δύο δ' ἀθανάτων·
Sunt duo mortali, sunt duo sacra Deo.

C Mortales Archemorus, & Melicerta, qui & Palæmon: Dij, Iupiter & Apollo. Præmia, Apollini Laurus, quæ pomi etiam nomine nuncupatur, ob grandiores baccas, quas Laurus Delphica producebat, vnde coronæ illæ decerpebantur, de quo vide apud Lucianum. Ioui oleaster, Palæmoni pinus, aut aridum apium, viride verò Archemoro, olimque olea. Minimè verò pretereundus hic locus est, ad vtrunque significatum funeris & victoriæ optimè accõmodatus: quippe cùm Timoleon copiarum Græcarum dux, audito Bomilcaris & Asdrubalis Carthaginensium adventu, qui classe bene magna comparata missi fuerant ad Græcos tota Sicilia pellendos, ipse cum quinque tantùm peditum millibus, & equitibus mille, hostibus occurrere statuisset, profectusque Syracusis cùm ad Crinisium amnem, quò sciebat hostem venturum, processisset, factus est obviam mulis apium ferentibus: perterrefactis omine militibus, qui apio sepulchra coronari non ignorabant, quem morem Plutarchus Symposiacis enarrat: vulgatumque erat inter Græcos adagium, incurabilem valetudinem apio indigere; Imò, inquit Timoleon, Coronæ vobis vel ante victoriam offeruntur,

ad id ſcilicet alludens, quòd Iſthmiis victores apio coronabantur: dictúmque D
euentus comprobauit, Carthaginenſibus poſtridie victis profligatiſq; maiore ſuorum ciuium ſtrage, quàm vnquam antea paſsi eſſent, inſigniq; ac memorabili victoria Timoleonti acquiſita. Sanè pleriſq; in antiquorum monumentis, & in adſculptis cantharis atq; carcheſijs apium obſerues, quippe mortis atq; luctus indicium. Eo autem ſepulcra, & alia mortuorum conditoria ſubſterni ſolita, priuſquàm cadauera inferrentur: eaq; de cauſa cùm veteres in conuiuiis omnibus ferè aliis coronamentorũ generibus vterentur, flores & herbas omnes huc admiſcerent, vno in primis apio, vtpote quod nihil ad hilaritatem faceret, abſtinebant.

DE MYRTO.

EST & Myrtus inter funeſtas arbores adnumerata, qua Thebis qui vincerent Iolea, coronabantur: de qua Pindarus Iſthmiis, ὧθα λάμπεσθαι κάρα μύρτοις ὅδ᾽ ἀνήρ. Fuit autem Iolaus heros apud Thebanos diuinis cultus honoribus, ad cuius tumulum Iolea ludos celebrabant, & huiuſmodi coronam ex Myrto præmium inſtituerant, propterea quòd, inquiunt interpretes, funebris eſſet arbor. Verùm cùm longè plura ſint ab ea & genij & E
voluptatis ſignificata, inter funeſtas has Myrtũ prorſus inſerere noluimus, ſed eam cum lætioribus, roſa, hedera, & quibuſdam aliis conuenientiori loco pangendam exiſtimauimus.

DE SALICE.

POſtea verò quàm iuſta iis qui præclaro fuerũt ingenio, ritè perſolui- mus, tempus eſt vt ad lætiora cõuertamur argumenta. Promiſeram enim ſuperioribus diebus Grana tibi, priuſquã funus hoc incideret, de Salice, de Moro, de Caprifico, de Loto, quę deducta eſſent hieroglyphica perſcribere. Ea igitur in hunc modum diſponemus.

VINCVLVM.

SAlicem in primis eſſe vinculorũ ſymbolum, tum ex quotidiano eius virguli vſu manifeſtum, ad id enim plurimùm comparatur: tum diuinæ etiam literæ atteſtantur, cùm Iudæos dicunt patriis abductos ſedibus, miſerrimo Babylonis incolatu organa ſua in ſalicibus ſuſpendiſſe, de quo paulò pòſt. F

CASTITAS.

QVòd autem nonnulli aiunt ſalicem caſtitatis indicium eſſe, tametſi de ea nihil Ægyptij, nõ incongruè tamen confictũ eſt, ſiue ſit propter vinculi ſignificatũ, quòd eius materia ſit plurimùm apta vinculis, atq; ideo coërcitionis indicium ſit: & caſtitas ipſa modò zona, modò campeſtri, modò alio atq; alio vinculo coërcenda præcipitur. Siue ſumptũ ab Amerina ſalice, quæ lectis accubitiſq; impoſita, caſtitatem inducit. Siue ab eo quod pleriq; autores tradunt, folia huius arboris cõtrita & pota, intemperantiam libidinis efficaciter frænare: ſæpius verò ſumpta, vſum in totũ auferre. Vnde Homerus ſapienter ſalices ὠλεσικάρπους, noſtri veteres frugiperdas appellarunt, vel infructuoſas, cuius ſcilicet ſemen in potu acceptũ efficit ne conceptus ſubſequatur. Sanè Porphyrius in iis quæ circa Homerica philoſophatur, ſalicem ab eo ὠλεσικάρπους vocari tradit, quòd ſemen prius quàm matureſcat abiicit. Sed idem ea potius de cauſa dictum putat ὠλεσικάρπους, quòd ſemen illud, ſiue fructum appellare quis malit, ex vino propinatum

A natum ſterilitatem faciat, ſeminali omni vi protinus labefactata. In diuinis porrò literis, vbi iubetur populus Dei tabernaculorum feſta celebrare, quippe in tentoriis omnes habitantes palmarum ramos ac frondes ſalicis manibus prætendere, nimirum per ſalicem continentiam intelligimus. Idq; volumus admonitum, apud Origenē homilia nona ſuper Exodum, in qua de tabernaculo agitur, eo loco in damno eſſe impreſſos codices, vbi legitur: Arbor autē populi & ſalix, virgulta ſunt caſtratis: vbi dubio procul legendum eſt, virgulta ſunt caſtitatis. Fortè autem non temerè id ſcripſere aliqui, credentes ſaligna corona coronandos eos, qui iuxta Eſaię dictum, quaſi ſalix ſuper fluentem aquam oriuntur. Neq; alia de cauſa crediderim apud gentes laſciuiſsimo, quē fingunt, hortorum cuſtodi ſalignam falcem adhibitam, niſi vt Veneris pruritum, & impudicas cogitationes caſtitatis falce reſecandas admoneremur.

STERILITAS.

SAlicem porrò ſterilitatis hieroglyphicum intelligi voluerunt, Maronem ſecuti, qui ſalicē inter infœcundas memorat plantas: vbi Seruius ſemen ſalicis eſum infœcunditatem ait mulieribus gignere, quippe qui apud Pliniū legerat, B ſemen ſalicis mulieri ſterilitatis medicamentum eſſe. Sed enim qui Maronem aiunt eam infœcundam appellaſſe, quia ſemen non habeat, norint ſalices habere in foliis grana quædam, quibus vis ſeminis ineſt, vt eo commiſſo terris arbor ſurgat tanquam ſurculo defoſſo, vel æquè ac ſi de ſemine pullularet. Sciendum tamen eam ocyſsimè ſemē perdere, quippe quod ante maturitatem in araneam abeat. In Creta tamen inſula fructum ad maturitatem ferre perhibetur.

OTIVM.

EVthymius vbi, quod ſuperius attigimus, legitur, In ſalicibus ſuſpendimus organa noſtra, per ſalices otium interpretatur, propterea quòd arbores hæ ſunt infœcundæ, quippe ſine vllo vtili, vt dictum eſt, ſemine. Nam cùm Iudæi in eam tracti captiuitatem propter Babylonis flumina deſediſſent, captiuitatemq; ſuam tantùm deplorarent, nihil habebant quod eos ad cantus hilaritatem inuitaret. Ignauam igitur per otia vitam trahere cogebantur.

PRÆMATVRVM INCREMENTVM.

SVnt qui per integram hanc & adultam iam arborem præmaturū incrementum, adoleſcentiamq; ante annos mira auctam proceritate, ſignificari velint. C Manifeſtū enim vnicuiq; eſt, quàm citò, quantaq; ramorum denſitate conſtipata creſcat ſalix. Hinc Verrius eam ita dictā interpretatur, quòd ea celeritate creſcat vt ſalire videatur. Quamvis non ignoro ſententiam hanc à Feſto Pompeio irriſam, qui etiam id damnat, quòd non virgulti genus potius quàm arborem eam appellarit. Sed hæc auſtera nimis eſt Grammatici cenſura. Leuitico feriis, quæ XV ſeptimi menſis colligendis fructibus celebrātur, ſalices de torrente ſumi præcipiuntur. Theologi plerīq; omnes hîc quoq; per ſalicem caſtitatē interpretantur, moderatiq; coniugij continentiam, ſiue, vti ſuperius dictum, propter vinculorum ex ea vſum, ſiue quia fructum non facit, veluti Eunuchi, quos viros vocat Euangeliū, de quibus apud Eſaiam: Nō dicat Eunuchus aridū ſe lignum eſſe, quia in domo mea dabo eis locum nominatum à filiis filiabuſq;. Mox atteſtationis loco ſubiungit: Dabo inquam eis ſempiternum nomē. Quòd verò loco hoc poſitum eſt, ſalicem de torrente, ſunt qui orationis & pœnitentiæ hieroglyphicum eſſe velint, vt eo identidē loco Pſalmographi: Super flumina Babylonis, illic ſedimus & fleuimus, cùm recordaremur tui Siō. In ſalicibns, in me-

dio eius suspendimus organa nostra. Orationes enim & quę pœnitendo lachrymæ oboriuntur, indigent inuicem commisceri: de quibus Esaias: Sicut salices super præterfluentes aquas. Alij torrentem loco hoc pro præsentis vitæ decursu capiunt, in quo subita tot incommoda quotidie nobis ex improuiso ingruunt, qualibus Christus noster exerceri voluit, qui & ipse de torrente, qui secus hanc viam præterfluit, bibere non recusauit. D

DE MORO.

IN quibusdam arborum variarũ commentariis, in amicorũ quorundam gratiã conscriptis, fortitudinẽ ex quercu, iustitiã ex palma, tẽperantiã nuper ex salice significari ostendimus. Nunc autem, Grana, quartam etiam his addemus Heroinam, quæ quidem prudentia est.

PRVDENTIA.

IAm per morum ex arboribus significari ex eo compertum est, quòd vna omnium prędicatione prudentissima censetur, vtpote quæ non vt multæ, properat, quæ vbi primùm lenioris mitiorisq; aliquantulum auræ spirauerit, erumpunt in germina, & flores exsinuant magna interdum strage, ob temporis inconstantiam. At morus ne pruina lædi possit, quam hostem sibi perniciosum agnoscit, non antè germinat quàm frigus penitùs fugatum esse cognouerit, atq; ad amœnissima adulti veris tempora perventum omnino sit. Addit hoc, quod rem properè conficit, & quod sapientis illius præcepto mãdatur, τὸ ταχέως δὲ ποιεῖ. Vna enim ferè nocte tota germinat, fœtum celerrimè grandit & maturat, ne caloris etiam aduentantis iniuria lædi possit. B

DE CAPRIFICO.

TEMPERANTIA.

SEdenim cùm salicem pro castitate posuerimus, quę bonæ mẽtis vinculo vti zona coërcita sese probet, eamq; temperantiam etiam esse interpretati simus, cùm virtus hæc ad alias quoq; cupiditates coërcendas, frænisq; atq; catenis compescendas progrediatur, sitq; omnino temperantia ex Ciceronis finitione, moderatio cupiditatum rationi obediens, optimè videntur Ægyptij fecisse, qui virtutem hanc per Caprificum expressere: ea siquidem collo tauri quãtumlibet lasciuientis alligata, animal ferocire minimè permittit, sed lasciuia eius atq; petulantia omni cohibita, cum obtemperantem reddit, neq; quicquam sinit immodestius facere.

IVNO.

QVod verò alicubi videas caprifici ramũ simulacro Iunonis appositũ, ea de causa factũ, quòd Nonę apud Romanos erãt Caprotinæ nũcupatæ, quibus, vt autor Varro est, matronę sub ficu Iunoni sacra faciebant, & ex caprifico virgã adhibebãt, nẽpe ob memoriã pudicitiæ seruatę, cùm Philotis ancilla Senatui suasit, vt pro matronis et virginibus, quas hostes dari sibi obsides petebãt, ipsa cum ancillis aliis habitu matronali cultæ submitterentur: cuius laudata sentẽtia cùm omnes hæ secũ potiones meracas in lætitiæ

A titiæ ſignum attuliſſent,conuiuiumq́ꝫ ſimulaſſent,hoſtes lætabūdi,comeſſatione & potu grauidi, poſt iocos quieti ſe dederūt. Hic Philotis ſignum dedit ex caprifico,per quā de mœnibus,vbi nata erat,propēdentē irrepſerat. Romani exciti impetū in dormiētes faciunt,eoſq́ꝫ cædunt,& clade fœdiſsima fugant,potitiq́ꝫ victoria, ſacrū id inſtituêre, vt ancillæ matronis ęquatæ,Iunoni,quā à caprifico Caprotinam appellauêre, ſacrificarēt. Ad hoc ſacrum reſpexit Ouidius, cùm in Arte dixit:

Porrige & ancillæ qua pœnas luce pependit,
Luſa maritali gallica veſte manus.

DE LOTO.

INter arborū ſignificata nulli apud Ægyptios maior honos habitus quàm Loto, mirificæ omnino arbori,& quæ magnū cum cœleſtib. cōſenſum habeat, ſitq́ꝫ veluti noſtrarū rerū ad ſuperos internuncia.

ORTVS SOLIS.

ERat verò Lotos apud Ægyptios ſacerdotes exorientis primū Solis imago B quædā, vbi infantē in ea reſidentē appoſuiſſent:hinc vtiq́ꝫ vapores illos matutinos, qui à Sole mouentur,ſtrictiori quadam aura refrigerātes potius quàm adurentes intelligi volebāt. Cæterū Solis ipſius ſignificatū,exortū quippe, Lotos indicat:idq́ꝫ inde ſumptū crediderim, ꝗ ea ante Solis emerſum implicata folia habeat, quæ quidē ita ſenſim exſinuanť aperiūturq́ꝫ, vti magis & magis tollitur iubar Solis:maximè verò panduntˀ, vbi mediū Deus iter emenſus eſt. Eodē verò decedente,folia ipſa viciſsim contrahunť,complicariq́ꝫ incipiūt,ac inſinuari, veluti nulli patêre velint quàm numini quod venerant: atq́ꝫ ita quibus liceat modis,eo abeunte ſeſe intra clauſtra cohibeāt. Quod, vt Proclus ait,obſeruatū à Magis,vt nulla prorſus contatione ſacram eam eſſe Apollini crederēt, effecit.

VESTALIVM INITIA.

ERat & Romæ maxima in celebritate Lotos capillata, cui Veſtalium virginum capilli cæſi deferebantur, veluti puberum adoleſcentium Apollini,vel Æſculapio eius filio. Græci verò fluminibus patriis cæſariem offerebant, illis eam dicabant,offerebantq́ꝫ, quod quandam omnino cum Loto rationem alimoniæ præ ſe ferebat,perinde ac arbor ipſa felix cognominata, tum ea quam ſu C perius attulimus ratione, quòd Deo tam familiaris habeatur, vt ſedes eius ſtatuatur,tū quòd irriguo ſemper ſolo pullulet. Neq́ꝫ me fugit quas arbores Veranius dixerit felices,ſed quæ ille ſcripſit,ad auguralem diſciplinam retulit. Nobis hæc Ægyptiaca de ipſius naturæ vi ſatis fuerit deſumpſiſſe.

DEI ADVENTVS.

VT verò ad Solis ortū reuertamur, minimè prætereunda eſt Memnonis ſtatua ſedens,nigro è lapide,quę magna religionis celebritate in Æthiopia viſebatur,in quam ducem ipſum poſteaquam ab Achille confoſſus fuit, transmutatum fabulantur. Erat ea diei aduenientis indiciū,vt Auroræ filius maternum officium imitaretur. Eo autem artificio fabricata erat, vt Sol primo ſtatim ortu radios ſuos in os eius eiacularetur,ac veluti plectrum aliquod ibi ſonum excitaret,vocaliq́ꝫ ſignificatione iam adeſſe Deum annunciaret.

MVNDI MOLES PLENA DEO.

ALij mundi molem ex ea ſpecie, Deumq́ꝫ in eius medio compoſitū reſidentemq́ꝫ intelligere maluerūt. Interpretatur hoc Iamblichus ad Porphyrium ſcribens,cōmentumq́ꝫ hoc ideo ab Ægyptiis excogitatū ait,quòd Lotos limo-

sis præcipuè locis fruticet, sitq; in primis aquatica, quod veteres illi præcipuum generationis argumentū contendebant, qui Oceanum rerū parentem omnium dictitarent. Obseruauerant autem in ea demum omnia orbiculata & rotunda, quippe folia atq; poma, ex qua quidem effigie perfectissimaq; forma mentis actionem perfectioni intentam ostendi profitebantur. Deum verò infantali ętate, vtpote vnicum atq; perpetuum rerum omnium principium, nullo conficiendum senio, neq; ipsum vlli ætatum variantiæ obnoxium, super actionem eiusmodi in seipso totum consistere, ac principatus reliquos exuperātem, sanctum, incorruptū, & vbiq; venerādum conquiescere. Nam diuinitatem ex ipso etiam sedentis habitu internoscebant. Sessum enim Deo in primis accommodabant, quem nulla vnquā potest inquietatio solicitare, commouereve. Quin & sedentem Cynocephalum statuebant, cùm æquinoctij quietem æqualitatemq; describerent, quæ quidem necesse est ibi sit, vbi nihil subsultat quod alterum inquietet, sed omnia firma, stabiliaq; in æquilibrio conquiescant. Quod verò initio diximus infantem insidentem in medio Loti poni solitum, obseruata sunt etiā ab Ouidio, apud quem mater ita loquitur IX. Metamorph. D E

Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici, nostráq; sub arbore sæpe
Lac facitote bibat, nostráq; sub arbore ludat.

Sic infantem hunc videmus apud poëtam in Loto sedentem figurari.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. REGINALDVM POLVM CARD. de iis quæ per oleam, vitem, & ficum significantur, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Familiaris mihi tota vita mos fuit, optime clarissiméq; Reginalde, vt clarorum hominū quos præcipuè colerē, moribus contemplandis non parū adhiberem studij atq; diligentiæ, vt scilicet qua quisq; parte excelleret, ea præcipuè cōmendaretur. Nam vt optimè nosti, Deos hominésq; à partibus laudare Homerus instituit. Cùm itaque qua tu in primis laude præstares mecum examinarem, perspiciebā Vir rarissime, tria esse, quæ de laudum tuarū principatu inter se contendere videbantur. Hinc enim bonarum literarū, optimarúmq; artium doctrina primū sibi locū asserebat: inde admirabilis ea morū suauitas, quam & summa benignitas, & singularis humanitas comitabantur, doctrinam sibi cedere imperitabat. Vrgebat tertio loco pietas integerrima, vita moderatione conspicua, diuinarū rerum studio feruida, omnibúsq; probitatis numeris absoluta: quæ licet ab omni esset ambitione alienissima, nihilq; speciosum in propatulo iactaret, suáq; se virtute inuoluens, alienæ nihil opus indiga, si vni sibi pretium esset, satis habere videbatur: quo tamen magis ab ostentatione aliena erat, eo admirabilior illustriórq; apud omnes euadebat. Quocunq; me igitur animo & cogitatione conuertebam, ambiguus quam tibi præcipuè partem attribuerem, mecum aliquandiu dubitaui. Nam si tu cū reliquis & probis & literatis viris, quos tu semper vnicè liberalitérque fouisti, ad mensam meam Ægyptiacā adhibendus eras, consentaneū videbatur, vt quam tu symbolam in talium conuiuarū sodalitium conferres agnosceretur, quiq; tuus esset nuptialis ornatus appareret. Sed enim animaduerti demum nullam earum, quæ in te conspicuæ sunt, virtutū partem ab alterutrius societate posse disiungi. Quorsum enim doctrina, nisi qui per doctrinam mores comparantur, ita præsto sint, vt & doctrinæ laus moribus optimis adiuuetur, & mores ipsi doctrinæ firmamento F

A *mento innixi stabilitiq; fulciantur. Diuina verò illa pars vix apud vllos vnquã illustris habita, nisi & mores & eruditio fidissimi comites accessissent: ad ruminationem enim bisulcæ etiam vngulæ quærebantur. Quæ cùm in te omnia ita nimirũ elucescerent, vt vel regiam ipsam sanguinis tui sublimitatẽ facile superare putarentur, cognoui demùm te non à partibus, sed à toto celebrandum: quæ quidem omnia in vno apud te coniuncta eo nunc acciderunt illustriora, quòd hac fama impulsus Paulus III. P. M. sponte, te nihil tale cogitantẽ, in sacrosancti Senatus Collegium adsciuit, non modo vt virtutem ornaret tuam, sed vt tu quoq; non paruo patribus esses ornamento: qui quidem nostræ pietatis partes, hoc præcipuè tempore labefactatas, tam acriter defendendas susceperis, vt multas seculi nostri infectas labes tum autoritate, tum eruditione tua deterseris eluerisq;, tum exemplo vitæ laudatissimo optimi atq; integerrimi Præsulis formam præbueris ad imitãdum. Quoniam verò clientium mos est vt patronis ad huiuscemodi honores euectis, eorum nomina gentilitiáq; insignia corymbis, sertis, floribus, foliisq; honoratioribus redimita postibus quisq; suis affigant, horum ego secutus ambitionem, sertum insignibus tuis ex olea, vite, atq; ficu circunducendum institui: ex olea, vt tuæ ea esset mansuetudinis & serenitatis indicium: ex vite, vt & meam & literatorum omnium lætitiam indicarem: ex ficu, vt tuorum inde suauitas*
B *morũ ostenderetur. Sedenim quid hoc rerũ sit, ex ipso iam Commentario apertius inspicias licet.*

PAX.

PACIFICVM in primis Oleę hieroglyphicum esse tam apud poëtas quàm oratores vulgatissimum est, cuiusmodi illud est Maronianũ:

Paciferaq; manu ramum prætendit oliuæ.

Et Aristophanes Auibus, vbi Hercules legationem exponit à deis se venisse conciliãdę pacis gratia: atqui, respondet Pistotherus, ἔλαιον οὐκ ἔνεστ᾽ ἐν τῇ ληκύθῳ, oliui in lecytho prorsus nihil. τὸ γὰρ ἔλεος, misericordia dicitur, quæ quia contingit iis quibus pax datur, olea apud Probũ pacis est hieroglyphicum. Sedenim non à Gręcorum fabulis, neq; ab alienigenarũ gentium cõmentis, sed diuinitùs, vel ab ipso ferè noui mundi primordio inesse oleæ pacificationis vim nobis demonstratum est. Diluuio enim cessante ab Noë columba emissa, quæ præpeti volatu regionis aliquantulum circumlata, paulò pòst oliuę surculum habens in arcam reversa est: eo'q; argumẽto lætatus Noes, sensit tempestatem diluuij iam tranquillatam, terramq; ipsam pacatam, & remittente invndatione iamdudum
C in emersu esse. Sed quid illud? Cùm ferrũ, ferriq; vsus bello in primis inseruiat, et symbolicè pro bello ponat̃, tantã inesse oleo vim, vt id emolliat, & ad feriendi vsum ineptum & inutile reddat: siquidem fabri, qui ferrum lentescere & emolliri volunt, candefactum id oleo intinguere consueuerunt.

DVRITIES EMOLLITA.

QVare nonnulli mollitã esse duritiem hieroglyphicè significare si vellent, cultrum in aliquot oleæ baccas impactũ facere instituerunt. Quod illi nõ secio re significato propémodum simile est, quòd oleæ surculum querno ramo quidam implicare excogitarunt, immortalis odij dissidium compositum esse significantes, propterea quòd quercus & olea tam pertinaci odio dissideant, vt altera in alterius scrobe depactæ moriantur.

AGRICVLTVRA.

SVnt qui oleæ ramusculũ in Mercurij manu propter agriculturæ studiũ poni dicant, cùm ipse mitium & fructiferarũ arborũ sospitator habeatur: eumq; honorem oliuæ potius quàm alteri cuipiã arbori habitum vt pro agricolatione poneretur, quia longè plures vtilitates ex olea desumũtur, quàm ex quavis alia

fructiferarum arborum. Neq; tamē desunt qui rem ad pacis significatū deferāt, quòd ille rerum internuncius pacem feratur cōciliare, de quo multa diximus in Caducei Cōmentario. Operępreciū verò est videre veterū monumenta, in quibus Olea insigne pacis vbiq; prætenditur. Nam in Hadriani numo quodam simulacrum habet̄ flexo genu, quod dexteram ipsi Hadriano stanti porrigit, lęua oleæ ramū humero demissum tenet: inscriptio, RESTITVTORI HISPANIÆ. In alio Imperatoris eiusdem, prouincia eadē humi sedens læuo cubito lapidum tumulo innitit̄, dextera ramū oleæ habet: inscriptio, HISPANIA. quo ex argumēto pacata quietaq; prouincia subintelligitur. In eiusdem alio signum est cum olea in læua, cum genio in dextera, quod fortè refertur ad augurium ex oliua, forte sibi oblatum, vnde aspirare cœpit ad imperiū, fortibus Virgilianis fretus, cùm ei versus illi obvenissent: *Quis procul ille autem ramis insignis oliuæ Sacra ferens, nosco crines incanáq; menta Regis Romani, primam qui legibus vrbem Fundabit, curibus paruis, et paupere terra Missus in imperium magnum.* D

Quibus quidē ramis oliuæ insignem Maro fingit Numā ab Anchise pręcognitum, cui ob iustitiā & integritatē nemo vnquā bellum intulit, ipse vltrò pacem semper fouit. Quocirca Hadrianus Imperio potitus æquè pacis studiosus fuit: expeditiones enim sub eo graues nullæ fuerūt, bella etiā silentio penè transacta. In numo verò Seueri Pij Aug. togatum est simulacrū cum oleæ ramo, cuius inscriptio FVNDATORI PACIS. Eisdē penè figuris in eiusdem Seueri Parth. max. numo inscriptio est, FVNDATOR PACIS. Quamvis verò vidisse iuuet in Maximiani numo simulacrum quod oleam prætendit, cum inscriptione, PAX AVGVSTI: illud tamē mihi magis arridet, quòd in numismate Philippi patris sigillum illud est oliuæ ramū tollens, cū inscriptione, PAX ÆTERNA. E

FELICITAS.

QVòd verò olea adiecto caduceo felicitatis hieroglyphicū habeatur, multa veterū numismata indicio sunt, quę in ipsius Caducei Cōmentario continetur. Apud Pausaniam legas, Pacem gestare in vlnis Plutonē puerū pectori appressum, eo quidem significato quòd pax opulentiam alit, educatq;: vbi verò opulentia, ibidem & maxima felicitatis pars, eaq; nimirum omnibus expetita.

CONDONATIO.

IN diuinis Hebraicæ vetustatis monumentis oleū cōdonationis, veniæ, ac misericordię signū habet̄. Et in Euangelica historia Assertor noster condonaturus adulterij pœnā mulieri, quę rea agebat̄ à Pharisęis, ex olivueto in templū perrexerat. Et apud Athenæū nō absimile, βωμὸς ἐλαίας. quę tamen omnia ex Hebręorum sacris deprompta sunt, quibus iubemur crustulū absq; fermēto, quod oleo sit irroratū, offerre Deo. Et alibi: Vbi anima donū affert, simila erit eius oblatio, fundetq; super eā oleū, & panes absq; fermento cōspersos oleo. Et alibi oleū esse pro peccato legas, et huiusmodi pleraq;, quæ omnia delictorū huiusmodi cōdonationē indicāt: siquidē, vt Adamātius ait, omnis anima eget oleo diuinę misericordię, vt sospitari posit. Hinc Hilarius ait Matthæo, oleū fructū misericordiæ cœlestis esse propheticus quoq; sermo profitet̄. Ergo cū ieiunamus, oleo caput nostrum invngemus, bonis quippe operibus caput nostrum, id est, vitæ nostrę sensus ornabimus, quia intelligentia omnis in capite est. Iam, vt Hierosol. Hesychius interpretatur, ferè pasim Leuitico superfusum oleum pro eleemosynis accipitur, vti thus orationes & preces interpretantur. Quod verò scriptum est, animam quæ peccauerit, offerre donū similam cum oleo, virū nulla vel ingenij subli- F

A sublimioris vel doctrinæ gratia preditũ, sed vita tãtùm hominẽ professum, alioqui vel mercaturę, vel agricolationi, vel piscatui, aut militię, aut sellulariis artib. deditũ Cyrillus intelligit, q simplicitatẽ suã cuius simila est indiciũ, quærat Deo per oleũ diuinę misericordię cõmendare. Neq; prætereundũ quod aliquorũ historię prodiderunt, Augusti tẽporibus è taberna meritoria trans Tyberim oleũ erupisse terra, totaq; die nulla intermisione fluxisse: quod forsitan ad ortũ Christi, & eam quę subsecuta est mortaliũ, quæ summa eius fuit misericordia, redemptionem, & gratiã per omnẽ terrarũ orbem longè lateq; diffusam, referri potest. Sunt qui defosi in terrã cadi defluuiũ illud olei fuisse dicant, cũq; apotheca, vbi vas conditũ fuerat, in ripæ Tyberinæ summo margine sita esset, amphora casu aliquo vitiata liquorẽ inde sibi viam aperuisse. Vtcũq; maximi omnino ostenti loco habitũ, eiusq; rei monumenta longa annorũ serie posteritati cõmendata. Epopæus Thessalus qui Coraci Sicyoniorũ Regi succesit in imperio, à Nicteo Thebanorũ Rege bello impetitus, cõmissaq; pugna graui accepto vulnere cùm victor euasisset, Palladi templum erexit, qua rogata vt signum aliquod ostenderet, ex quo an id gratũ deæ donũ fore coniicere posset, aiunt oleum spontè ante B templum fluxisse, simulq; Epopæum haud ita multò pòst vulnere negligentius curato periisse. Ex gentilium enim religione obseruatũ est, deos tunc suæ in nos misericordiæ signa exhibuisse, cùm ex carcere corporis migrare iussi essent, id quod aliquot exemplis declaratũ est. Simile fuit in Cleobe atq; Bythone fratribus iuuenibus, qui pientissimi erga matrẽ Iunonis deæ sacra petiturã, iumentis aliis deficientibus vltrò ipsi iugum subière, pro quorũ pietate merita à Iunone filiis dona mater cùm poposcisset, manè ambo inuenti sunt animã efflasse. Quod verò ad misericordiã & veniam imploratã attinet, quæ multis veterũ exemplis per oleum significata fuerint, interpretari libet Ælij Lampridij locum Heliogabali vita: Sybaritas eo anno periisse, quo missum ex oleo & garo cõmenti sunt. q̃ si quis ad cibi genus id & ganeæ delicias referat, subfrigida admodum causa videat: sin ad oraculum, cuius mentionẽ ex Stephano Hermolaus Byzantius facit, Ægyptiacũ aliquid, hoc est, eruditius oleat. Tunc quidẽ Sybaritas perituros oraculum nũciauit, cùm maior olim honor mortali cuipiã quàm diis habitus esset: forteq; euenit vt seruus heri sęuitiã subfugitãs, ad aras deorũ cõfugiens nihil profecerit: vt verò ad patris herilis monumentũ se recepit, veniã implorarit, atque ita oleũ garo, pisculẽto quippe ac perinde profano, vt in piscibus habeẽ, pul C mẽtario, cõmixtũ: condonatũ q̃ppe crimẽ profanę rei gratia, posthabita diuina.

ELEEMOSYNA.

PLuribus verò locis olea in diuinis literis virum probum indicat, qui misericordiæ præcipuè fructibus abundet, de quo habeẽ in Psal. Oliua fructifera est in domo Domini. Cõtrà oleaster minimæ frugis hominem, vel idololatram ostendit. Paulus: Si autem tu ex naturali excisus es oleastro. Tum lucernas in tabernaculo testimonij à vespere vsq; mane illucescere iubet Dñs, hoc est, iuge esse cõmiserationis opus. Nã Salomon, Oleum, ait, de capite tuo non deficiat. Corã Domino autẽ illa accendi debet, qa in abscõdito fieri debet eleemosyna, & vni Deo tãtùm innotescere, vt ignara sinistra sit quid fecerit dextera. Quòd mũdissimum esse vult cãdelabrum, ostendit opus hoc tã pium à colluuie ostẽtationis & hypocriseos abstersum esse debere. Aliter lucerna super cãdelabro mundissimo posita semper in conspectu Domini, cãdelabrum Euãgelica est doctrina, in qua Christus virtutes lucernæ instar splendere præcipit, absurdum esse dicens

ſub modio eam occultari: oleum verò quod his lucernis infunditur, ipſa eſt elee D
moſyna, vnde ieiunium, virginitas, oratio, iuſtitia, & alia vitæ noſtræ lumina irrigantur, & vt perpetua inextinguibiliq; flamma vigeant cuſtodiuntur.

SVPPLICATIO.

IAm verò notum eſt illud, imbellem oliuam à Valerio Flacco quinto Argonauticôn appellatam, de qua Statius non alia de cauſa dixit,

Ramúmq; precantis oliuæ. atq; alibi: *Vittatæ laurus & ſupplicis arbor oliua.*

Ramus enim oleæ lauri ve lana circumvolutus, manibus legatorum ſupplicantium geſtari ſolitus erat: quo de more Probus Æmilius in Pauſania. Id poſtquā Lacedæmonij reſciuerunt, legatos ad eos cum lana miſerunt. Maro quoq; morem hunc tangit:

Optime Graiugenûm cui me fortuna precari,
Et vitta comptos voluit prætendere ramos.

Quod quidem hieroglyphicum Seruius ad imbecillitatem indicandam inſtitutum putat: nam qui precantur, & ſupplicant, ſuam arguunt imbecillitatem. Ex lana verò velamentū id accipi ſolitum, quòd oues alieno ſemper auxilio egeāt. E
Hinc ſacra illa ἱκετήρια, de quibus in Theſeo Plutarchus: nam Theſeus oleę ramū ſertis coronatum vouit Apollini, ſi Minotauro interfecto incolumis rediiſſet. Hinc ὀσχοφορία, πυανεψία, κυανεψία.

MANSVETVDO.

QVantū autē pertinet ad manſuetudinem, ſunt qui illius ergò Deorum ſimulacra fabricari ex olea contendant, quaſi benignitatē illam qua ſuperi ſunt præcipuè pręditi, ita ad vnguem referre videantur. Hinc apud Herodotū Terpſichore, orta in Epidauriis ſterilitate, conſultū ab iis oraculum reſpondit, Damiæ & Auxeſiæ ſimulacra ex olea erigēda. Non immeritò itaq; ſacra oleæ ſtirps apud Mileſios tunc ſponte ſua conflagraſſe dicitur, cùm illi inter ſe omne crudelitatis & immanſuetudinis genus truculenter exercuiſſent. Aiunt verò oleo cōtra furorem tantā ineſſe vim, vt effuſum in perturbatos veſanientis maris fluctus, tempeſtatem efficaciſsimè tranquillet. Hinc Ioannes Synæ monachus: Velut vter oleo repletus fluctuū rabiem in ſerenitatis tranquillitatem cōmutabit.

ÆTERNITAS.

ALij, qui ligni naturā & ſoliditatem exploratam habebant, æternitatis ratio- F
ne habita id fieri crediderunt: ea ſiquidem materies æterna eſt, quam neq; tempeſtas, neq; caries, neq; vetuſtas labefactat. Eadem nō in muro tantùm abſtruſa, ſed & in ſubſtructionibus, & in terra obruta, & in aqua defixa, collocatáve, ſempiterno propémodum officio perſeuerat incorrupta. Cumq; Maro dicat ſolùm ignem inimiciſsimum oleæ, quo ſi comprehenſa ſemel fuerit, non à ſtirpe valere, non cæſam reverti poſſe, atq; ima ſimilem reviреſcere terra, illud Athenis admiratione dignum olim evenit, quòd eo tempore quo vrbs Medorū incendiò conflagrauit, ea ſimul arſit olea, qua de lis illa inter Palladem & Neptunum orta fingitur: ſed eandem aiunt eodem die in duorum cubitorum menſuram excreuiſſe: autor Pauſanias, à quo nonnihil diuerſus abit Herodotus, Vrania. Atq; hoc illud eſt, quod libro de Legibus ait Tullius: Niſi fortè Athenæ tuæ ſempiternam in arce oleam tenere potuerunt.

GYMNASIVM.

COrporis autē exercitatiōes & gymnaſij labores per oleū ſignificari paſsim inuenies. quanq; nō ſum neſcius Anacharſin Scythā oleū cōcitādę inſaniæ pharma-

A pharmacũ appellaſſe, quòd Athletæ eo pervncti magis ac magis inſanirent: putabat enim, aut putare ſe fingebat, eam oleo ineſſe vim, vt eo qui delibutus eſſet, inde ad certandi furorem cõcitaretur. Sed hæc vt Philoſophus Anacharſis, qui tecto gauderet & vmbra, quiq́ olei vſum apud Scythas ſuos nullum eſſe viderat. Contrà verò Epaminondas permoleſtè tuliſſe fertur multũ olei ſe intra corpus recepiſſe, cùm eius coquus impenſarum redderet rationẽ: maluiſſem enim, inquit, id extrà conſumpſiſſe, nempe ad exercitationes alludens. Idem apud Horatium ſignificatum, vbi libro Carminũ primo Sybarim dicit amore perditum deliqueſcere: quærit enim cur is oliuum ſanguine viperino cautius vitet. Et Attis Catulli galliambico ait: *Ego gymnaſii fui flos, ego eram decus olei.*

Neq́ quidem ad corpus tantũ, verùm ad mentis etiã labores & exercitationes, propter vigilias & lucubrationes refertur: vnde dictum de ſtudioſiſsimis nonnullis, plus olei quàm vini eos inſumpſiſſe. Et ad alicuius veteris & præclari viri lucernam aliquid elucubratum, cùm eius imitationem exprimere voluerint.

NITORES.

B QVos verò λημύθως vel Marci noſtri, vel alterius cuiuſpiã celebrari videmus, inde nitores quoſdam, & inſperſa lucubrationibus fulgura quædam intelligendum, quæ ſplendidiorẽ orationẽ reddant. Id à balinearum vſu ſunt qui deromptũ putent, q̃ lecythi vſus eo potiſsimùm loco inſeruiat, in quo oleum ad huiuſmodi nitores & elegantias comparatũ, infuſum ſit. Qui verò ad lucubrationes & vigilias rem deducunt, eas aiunt meditationi maximè commodas, & ad excogitandum propter ſilentium aptiſsimas. Epicharmi enim dictum eſt, ſi quid ſcitu dignum quæras, nocte meditandum: αἱ νυκτὶ γ' βυλαὶ τοῖς σοφοῖσι γίγνεται.

VICTORIA.

AN verò ea de cauſa victoriæ hieroglyphicum per oleam indicari nonnulli prodiderint, quòd ex ea veteres trophæa cõſtituere conſuerint, an quia victoribus ex oleaſtro corona plurimùm pararetur, in ambiguo eſt: dubio procul enim Olympionicæ oleaſtro coronabant, vt Ariſtoteles, oleæ ſpecie, quę quidẽ ea de cauſa φιλοσίφαιος appellatur: folia enim coronis huiuſmodi dedicata, contrario quodã modo habent cum reliquis foliis, alia ſiquidem quod albicat interius claudunt, virori forinſecus patefacto: hęc verò intra ſe quod viride eſt inſi-
C nuant, quod candidum habent foras ſpectandũ exponunt. Aiunt verò Herculẽ Pæoneũ, Epimedẽ, Iaſiumq́ & Idã fratres, ex Ida Cretenſi in Elidẽ delatos, ibiq́ Herculẽ, qui natu maximus erat, reliquis certamen fratribus propoſuiſſe, victoremq́ oleaſtro coronaſſe, quã plantã ipſe ex Hyperboreis regionibus in Gręciã detuliſſet: cuius rei meminit Pauſanias, Olympia. Et apud Pindarũ eũ legas ex oleaſtro lucũ ſeuiſſe, quẽ victoribus dedicarit. Nã et Ariſtander et Alexãdri Magni vates oleum victoriæ, ſed laborioſæ, ſignũ eſſe interpretatus eſt. Cùm enim Rex ad Oxũ flumen applicuiſſet in Sogdianos mouẽs, caſtris poſitis nõ procul ab eius tabernaculo gemini fontes repentè exorti, alter aqua, alter oleo fluxère. Conſultis vatibus Ariſtander reſpondit, olei fontẽ, laborẽ quidẽ, ſed et victoriã ꝓmittere: vngunt enim athletæ, & olea victores coronant. Vnde in antiquorũ memoriis nõnunq́ legas legatũ oleũ, vt Reate, T. Fundilius Gemilius VI. Auguſtalis HS XX dedit, vt ex reddditu eius ſummæ, die natali ſuo IIII. K. Febr. pręſentes veſcerent, & ob dedicationẽ ſtatuę decurionib. et ſeuiris, et iuuenibus ſportulas & populo epulũ & oleũ eadẽ die dedit, oleũ nimirũ ad gymnica certamina quę funeralib. celebrari cõſuerũt. Neq́ verò prętereundũ Panathenaicis,

quæ in Palladis gratiā celebrabanť, olei vas plenū victoribus dari solitū, quòd D
oliuum invenerit Minerua. quamvis non desint, qui oleam inuentā à Mercurio tradant, nō à Pallade. Sed enim cur oleę ramus in Mercurij manu poneretur, superius exposuimus. Sanè quidem nō ignoramus ministros triumphantiū oleagineis coronis vti solitos in honorē Mineruæ, quæ belli dea putabať, & hinc illi Bellonæ nomē. Vnde illud apud Maronē, Præses Tritonia belli. Xerxen tamē fefellit insomniū, quo sibi visus est coronā oleagineā gestare, ex arbore, cuius ramis terra tota occuparet, id quod eū maximè impulit vt tanto belli apparatu in Græciā traiiceret, vbi postmodū magna victus clade, turpissimā fugā arripuit.

PINGVEDO.

SAcræ nostrorū literæ vbertatē interdū per hieroglyphicū oleæ acceperunt: nam eam pinguedinis & lætioris cuiusdam vbertatis signū esse ex eo perspicias, quòd libro Iudicū cùm à sterilibus arboribus olea ad imperiū accerseretur, respondit ea, nolle se pinguedinē suam derelinquere, quæ vsui & diis & hominibus haberet. Apud Horatiū, lecta de pinguissimis oliua ramis arborū, habetur.

HILARITAS. E

ET pro hilaritate oleū poni in iisdē diuinis literis inuenias: vt Psal. XCII, Senectus mea in oleo pingui: vbi interpretes per oleum hilaritatē exponūt, citantq́ ex paulò pòst sequenti Psalmo locū, vt exhilaret faciē in oleo. In iisdem diuinis literis inueniť cibus panis non fermentati, collyridūq́ oleo conspersarū, & obvnctorū oleo laganorū: per quæ, vt Hierosolymitanus Hesychius interpretatur, Apostolorū doctrina, legis eloquiū, et mystica Prophetarū verba intelligūtur. Obvncti Prophetæ, quia res non ita liquidò, neq́ tam opulēter explicuēre. Cōspersę collyrides, quia passim doctrina Christi, legis vtiť testimoniis: de Christo eñi Moyses locutus est. Panes verò nulli nō adiiciunť obsonio, plenissimeq́ hominē pascunt, magisq́ omnino nutriūt, veluti Apostolorū traditiones, quæ eædem & Christi documenta sunt, in omni vitæ tenore coloreq́ vsui veniunt, & opulentissimè sufficiunt.

SPES.

EST & spei simulacrū olea, propter continuā viriditatem: nā nostro etiā tempore virorem multi pro spe ponūt. Hinc similes nos esse oleæ Basilius cuperet, quò grauidi refertiq́ fructibus, nunquā spe denudaremur: et quia miserationis etiā indiciū eam esse ostendimus, omni, vt idem inquit, tēpore misericordiæ F
munus exercētes, fœcunditatis ac vbertatis eius, quæ semper vberrima est, æmuli euademus. Quod verò proditū est Iouē olea coronari solitū, id ea de causa factū Phurnutus putat, quòd in ea viriditatis perennitatē & pinguedinē animaduerterāt: itaq́ Deum omniū bonorū autorē, fœcūdissima vtilissimaq́ omnium arbore insigniri placuit. Alij dicūt ꝓpter glaucedinē, quæ sit cœlo propemodū similis: nam & id ad historiā addiť, vt à Pallade, quæ Glaucopis diciť, producta credatur, de qua quidē fabellā ex Marco Varrone recitare nō pigeat. Enata forte in Athenarū arce oliua arbore, sed et aquarū scaturigine mox emanāte, Cecropem per id temporis Regē animo ad hęc prodigia obnoxio, saneq́ territū, et ne futurarū fortè calamitatū hæc portēta forēt prænuncia, sciscitatū Apollinis oraculū missos certos homines, qui & ostenti causam perquirerēt, & auerruncādæ deorū iræ, si quid illi minitarenť ostento, rationē discerēt. Legatis verò post sciscitationē respōdisse Pythiā, iussisseq́ interim illis bono essent animo, neq́ enim ostentū id hominū malo aliquo factū, sed deorum duorū cōtentione certātium inter se, vter eorū Athenis imponēdi nominis autor esse debeat: per oleā eñi Mi

neruam,

A neruam, per vndam Neptunum significari, & quæ sequuntur ad hoc pleraque alia, quæ de industria missa facio. Porrò de deorũ cõcilio, vt apud Ouidium est, plerique omnes tradidêre, decreuisse eos, vt is imponẽdi nominis autor esset, qui rem humano generi vtiliorem protulisset. Oliua quidem quantas habeat vtilitates nemo non nouit. Vnda verò quãto sit mortalibus vsui, loco suo declaratũ à nobis est. Sedenim oleam ideo prælatam aiunt, pronunciatumque pro Pallade, quia arbor ea pacis indicium haberetur. Pacem verò bonorum omnium opulentiã & vbertatem secum afferre, parentes nostri forsitan experimento cognouêre. Nos, Italia vniuersa per tot annos assiduo continentique bello afflicta, vix eius felicitatis famam, vt diceret Homerus, audiuimus.

FRVGALITAS.

QVamuis aũt tãta sit læta pinguedine, est tamẽ & frugalitatis indicium oliua, de qua sæpe legas, eiusmodi baccas apud veteres parsimoniæ causa appositas, & à Platone lauto etiã cõuiuio delicijs cõtemptis esitatas. Eundẽque cõstat in
B conuiuio quodã oleis vescentẽ, irrisum à Diogene, qui dixerit, Si sic prandisses, non ita cœnares: qui scilicet sentiret, non esse id frugalitatis, sed stomachi lauto prandio grauati. Quod verò pertinet ad Mineruã, quę innupta, quę virgo perhibetur, meritò ea sibi oleam asciscit, cùm puritate pudicitiaque non minus olea quàm Minerua delectet. Græci enim, vt Rutilius Taurus ait, iubent oliuã, cùm plantaẽ & legitur, à mundis pueris atque virginibus operandũ, credo, inquit, recordati, arbori huic esse præsidem castitatem. Florentinus quoque lib. De re rustica, adeò purã esse oleam tradit, vt collectores etiã non nisi puros amet, qui cùm ad oliuationem accedunt, iurãt se nõ aliunde quàm ab vxore sua venire: ita fieri vt anno insequenti vberiorẽ prouentum exhibeant. Præcipuè verò aiunt Anazarbi, quæ Ciliciæ est ciuitas, oleas esse fœcundissimas, quoniam à castis tãtummodo pueris colantur. Sed neque illud dissimulandum, tametsi ridiculum, quod apud autores Græcos, qui nihil nõ ausi sunt mãdare literis, inuenias, amuletum præsentaneum ad capitis dolorem esse, si oleæ folio Mineruæ nomen, ΑΘΗΝΗ scilicet, inscribatur, ipsumque folium filo religetur ad caput in coronæ modum.

C

DE VITE.

OFfert verò post oleã Vitis, neque minoris ipsa vtilitatis, vt non immeritò multis & his insignib. atque preclaris sit hieroglyphicis decorata.

LÆTITIA.

QVorum illud præcipuũ, & omniũ præconio celebratum, vt per eam lætitia intelligatur: id non Ægyptij tantùm, verùm & philosophi & poëtæ Latini Græcique omnes eodem admisere cõsensu. Sed vt plurima super hoc à Platone & ab Homero dicta dissimulem, nonne diuinæ etiã literę sententiam hanc eandem plerisque locis prosequuntur? cuiusmodi illud est, quod requisita vitis ad aliarum arborum imperium respondit, non posse se deserere vinum suum, quo Deus atque homines læti redderentur. Quare Socrates apud Xenophontẽ, Symposio, vinum ait non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiamque nõ aliter excitare, quàm oleum inspersum igni flammã adauget. Et cõiectores, vel modici vini haustu in somniis attẽtari viso, læti alicuius eventi signũ arbitrantur. Apud Philostratũ vinitor sub vite considendum Phœnici suadet, quòd ex ea spirare soleat lętitia. Epigrãmatarius poëta quidã non inelegans nec infacetus, acerbè in eum invehitur qui racemũ immaturũ aspernatus humi abie-

cerat, & insuper pedibus conculcauerat: non immeritò quidē indignatus, propterea quòd primo eo gustu deceptus, vitem omnem malè acceperit, & in præciso racemo succrescentem lætitiam extinxerit. Ita enim dicit: D

Τίς ποτ' ἀκηδέστως οἰνοτρόφον ὄμφακα Βάκχου
 Ἀνὴρ, ἀμπελίνου κλήματος ἐξέταμεν,
Χείλεα δὲ στυφθεὶς ἀπόμυσε βάλεν, ὡς ἂν ὁδίταις
 Εἴη νισσομένοις ἡμιδαὲς σκύβαλον,
Εἴη οἱ Διώνυσος ἀλοίφορος οἷα Λυκούργῳ,
 Ὅττι μεν αὐξομένην ἔσβεσεν εὐφροσύνην·
Τῷδε γὰρ ἂν τάχα τις διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἀοιδὰς
 Ἤλυθεν, ἢ γοερῶν κήδεος ἔσχε λύσιν·

cuius hæc propemodum est sententia:

Quæ feritas? quisquis dona immatura Lyæi
 Ante diem è vitis palmite sustulerat,
Labráq; perstrictus vecors abiecit, vt esset
 In pedibus trita vile putamen humo,
Huic pater instauret Lenæus digna Lycurgo,
 Quando ita nascentem sustulit Euphrosynen.
Nanq; aliquis vino hoc hilaris cantasset, amasset,
 Aut poterat curas dememinisse graues.

E

Nos verò adolescentes iocati contrà ita respondimus:

Κεῖνος ἀεισθίσας κ' οἰνοτρόφους ὄμφακας μισήσας,
 Ὃς βάλε τὸ σκύβαλον ἡμιδαὲς χαμάδις,
Κλήματά τ' ἐξέταμεν καὶ ὅλας βλαστοὺς ἀπὸ ῥίζης,
 Ὃς τὴν αὐξομένην ἔσβεσεν ἀφροσύνην·
Τῷδε τις οἰνοβαρὴς διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἄρηα
 Ἤλυθ' ἂν, ἢ γ' αὐτοῦ τάχα λέλαθε πείρας·

quorum sensum ita Latinè reddemus:

Macte animis quisquis vinum hoc immite perosus,
 Allisit putri vile putamen humo,
Ramósq; & plantam totam ab radice recidit,
 Atq; ita gliscentem sustulit Aphrosynen.
Nanq; aliquis poto hoc vino grauis isset ad arma,
 Aut decoris poterat dememinisse sui.

F

Sed vt lætitiæ huic modum imponamus, Salomon ait: Exultatio animę & cordis vinum moderatè sumptum: ad iucunditatem enim creatum est, nō ad ebrietatem, quæ te vita defraudet.

ACERBITAS.

AT non in omni vua suauitas, neq; quidem in vlla, nisi maturuerit, nisi aëris clementia, loci[q;] & situs opportunitate adiuta fuerit. Nam vuæ pleræque neq; tempore, neq; loco suo decerptæ, amaritudinem potiùs quàm suauitatem vllam præ se ferūt: quare suum est omphacio significatum, vt scilicet insuaue, acerbum, & intolerabile aliquod damnum per immaturā vuam indicetur. Hinc illud in sacris literis: Patres nostri comederunt vuam acerbam, & dentes nostri obstupuerunt. quam sententiam diuinitùs Cicero mihi videtur explicuisse, vbi ad Brutum scribit: Nec verò me fugit quàm sit acerbum parentum scelera filiorum pœnis lui. Sed hoc præclarè legibus comparatū est, vt charitas liberorum amiciores parentes reipublicæ redderet: & quæ mox de Lepidi crudelitate in liberos subsequuntur, quæ omnia in parentis scelus oggeruntur.

HILA

HILARITAS.

A Eadem ratione qua lętitiā significat vitis, publicam etiā hilaritatē ostendere videt: quare apud Maronem Troiani longa nauigatione & sæuissima mox tempestate fatigati, Dei Bacchi lętitia exhilarant. atque alio etiam loco, adesse eisdem lętitiæ datorem Bacchum votis precari videmus. Tum apud Horatium, si qua celebratur hilaritas, vel ipsa pauimenta vino natāt. Tristi verò & perturbato homini Plautus propinandum monet, qui bilem diluat. Cui simile id quod apud Ciceronem III. Tuscul. habet: Huic calix mulsi impingendus est, vt plorare desinat. Quin & ipsa Musica, quę tota ad hilaritatem cōparata est, non alio magis stimulo concitatur quàm suauis vini gustu. Hinc apud Ouidium legas:

Necnon & carmina vino Ingenium faciente canunt.

quod ex Tibulli synepeia dictum. Ille enim cùm Osirim visitatorem laudaret, ita de vino cecinit:

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Mouit & ad certos nescia membra modos.

B Hinc Æschylus quasi nimium oblasciuiens, dictus est tragœdias suas potando scriptitasse, de quo Plutarchus Symposiacis. Contrà reprehensus est Gorgias, qui tragœdiam suam Marti dedicauit, cùm Baccho potius tribuēda fuerit: nam ea de causa dictum, οὐκ ἔστι διθύραμβος ἂν ὕδωρ πίνῃ, nullam quippe adesse hilaritatem ei qui aquam bibat. Quam sententiam sibi desumpsit Horatius eo Epistolarū loco, vbi festiuè admodum bibacitatem hanc eludit ad Mecœnatem:

Prisco si credas Mecœnas docte Cratino,
Nulla placere diu, neque viuere carmina possunt,
Quæ scribuntur aquæ potoribus. Mox & illa per iocum acriter demorsa:
Ennius ipse pater nunquam nisi potus, ad arma
Prosiliit dicenda, forum putealque Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare seueris.

Agnouit & hoc Anacharsis Scytha, quāvis vino super seuerè nimis iudicaret, quippe qui cùm in conuiuio quodam vibrisatores quosdam cantilenam admodum variam crispata voce cum sibilo simul emodulantes auscultaret, interrogatus an in Scythia tales essent modulatores, respondit illicò, Neque quidem vi-
C tis: vtpote qui innuere vellet, non aliam esse causam emodulationis eiusmodi, quàm epotum vinum. atque hinc dicterium, Nemo cantat sobrius. De his queritur Dauides Psal. LXVIII. Vinipotores contra se canere. Anacharsis dictū ab Aristotele commemorat eo loco ἀναλυτικῶν, vbi argumentorū quædam genera à causa desumi solere ostendit. Idem Anacharsis tris in vnaquaque vite racemos inveniri dictitabat, qui diuersa inter se vi pollerent: primū enim voluptatem afferre, ebrietatem alterū, tertium molestiam. Sed vtcunque Scytharum suorū sobrietatem prætendat Anacharsis, Cleomenem tamen Spartanorū Regē apud Scythas, vt alibi diximus, vino versum in insaniā accepimus, quod scilicet cum eis meri potationibus contendere voluisset. Meritò autē Plato, vbi secundo de Legū ferendarū ratione differit, optimum futurū existimat, si Carthaginensium more miles in castris nunquam vinum gustet, sed toto expeditionis tempore aquam biberit. Seruis ne vinum vnquam concedatur. Magistratus, quandiu munere funguntur, abstemij sint. Pręsides & iudices, eo tempore quo negotia causarum tractantur, vinum penitùs non attingant. Et qui magnis de Reip. rebus consilio adhibentur, rémque publicam administrant, aquam omnino bibant.

quam sententiam philosophus ille summus ex XXXI Proverbiorum Salomonis capite sibi desumpsit. Sanè Romanorum in hoc quoq; prudentiam, qui sobrietatẽ in imbecillo fœminarũ genere accuratissimè custodirent, multi cõmendauêre. Sed Tertullianus egregiè, qui mulieres Romanas ait olim vsqueadeò vino abstinere ciuitatis eius instituto iussas, vt matronã ob resignatos cellæ vinariæ loculos sui incdia necarint. Sub Romulo verò quæ vinũ attigerat, impunè à Mecenio marito trucidata sit: idcirco & oscula propinquis offerre necessitas erat, vt spiritu indicaretur, exploratumq; inde esset, an temetum olerent. D

LIBERTAS.

QVòd verò & libertatis indicium sit vitis, ipsa Bacchi nuncupatio, quę apud Gręcos Lyæus est, apud Latinos Liber, argumento esse potest. Tum apud Platonem inuenias, explorandis adolescentium ingeniis conuiuia nonnunquã indulta, quò illi ad pocula se benignius inuitarent, eoq; tormento coacti, ab intimis se præcordiis expectorarent, vtpote qui nihil tunc simularent, sed cupiditates omnes suas, studiaq; omnia propalarent. Vnde sapienter Horatius:

Quid non ebrietas designat? operta recludit, & quæ sequuntur. Idem alibi: E
Fœcundi calices quem non fecere disertum?
Contracta quem non in paupertate solutum?

Meritò itaq; apud Spartanos Dionysius cognomento ψίλας dicit idiomate Dorico, quod pennatũ significat: vinum siquidẽ mentẽ, non secus ac alæ corpus, attollit, & modò huc, modò illuc volitare facit perquã agiliter: cuius rei meminit Pausanias tertio. Facit ad hanc libertatis significationem quod ab Heliogabalo profectum est, vt vindemiarũ festiuo liceret vnicuiq; multa in dominos iocosa atq; scurrilia, petulantissima quadam licentia ipsis etiã audientibus dominis iactare, quem morem adhuc in agro Neapolitano vigere passim vidi, cùm eo fortè tempore ad visendum eius honoratissimæ ciuitatis Academiam illò me cõtulissem. Et quoniã vinũ in lætitiæ libertatisq; significatum abiit, libet ex Moseos historia quod ad rem facit exemplum recitare. Cùm Pharaonis pincerna, qui eodem custodiebatur loco, quo & Iosippus ob custoditã innocentiã vt nocentissimus detinebatur, per quietem existimasset se triplicem videre palmitem ternis præditum racemis, qui cùm tempestiuè maturuissent, essentq; à se resecti & expressi, subitò Regi mustum propinasset: ex quo Iosippus bono eum esse animo iussit, futurum sanè vt triduo liberatus eo situ quo intabescebat, in pristinam dignitatẽ restitueretur: atq; ita vti à Iosippo prędictum fuerat, tertio pòst die liberatus, & honori suo redditus, coniectorem haudquaquã vana nunciasse cõperiit. F

FELICITAS.

EIus enim scientiæ periti scribunt, vbi significata vitis examinant, vuam in somniis visam, etiam extra tempus, felicis esse præsagij. Cuiusmodi etiã vitis fuit, quæ visa est Astyagi per quietem nocturnam de Mandanes gnatæ suæ genitalibus oboriri, vniuersamq; Asiam palmitibus inumbrare: quod de Cyro nepote eius euentu adeò felici postmodum comprobatum est: terrarum enim latitudinem id significabat quæ Cyri esset imperio subiuganda. Rheæ siquidem vitis sacra est, & eiusmodi deæ de vite fieri simulacrum tradit Euphorion. Fuit autem hoc attestatum ostentum, ad alterum, quo prius imaginatus fuerat Astyages idem videre se micturientem filiam, quæ Regiam vrbem cum vniuersa Asia inundaret. Et quamvis Rex quid vtrunque sibi somnium vellet à Magis edoctus contra filiam & infantem natum multa esset machinatus, fatalem

A fatalem tamen necessitatem euincere non potuit. Euerso enim Medorũ regno, Persicoq́ constituto, Cyrus mirum in modum creuit.

LABOR.

NEque tamen ita felix tranquillumq́ est hieroglyphicum vitis, vt non & laboris plurimi sit etiam argumentum: siquidem arborum nulla maiori indiget cura. Vsqueadeò imbecilla est, vt nisi humana diligentia excolatur, pergulis sustentetur, vel arboribus maritetur, falce comprimatur, ac annis singulis præcidatur, multo deniq́ labore custodiatur, breui admodũ tempore vel pereat, vel in labruscam degeneret. Quare non imperitè dixit Hesiodus, siue is Apollonius fuit qui scutum Herculis doctissimis carminibus celebrauit:

Οἷα διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα, καὶ ἄχθος·

vt & lætitiam & laborẽ simul hominibus à Baccho datos affirmaret. Neq́ sum nescius, τὸ ἄχθος ad animi etiam anxietatem atq́ mœstitiã referri posse: siquidem compertum est eos qui meraco plurimùm vtuntur, melancholicos fieri, atq́ inde tristiori esse corde: tum obliuiosos, vt Florentinus in re rustica ait, in primis B fieri, vt ea taceam quæ per ebrietatis furorem infanda pleraq́ perpetrãtur: quorum omnium memor Maro noster, ne vinum plus æquo laudaret, ita cecinit:

Bacchus & ad culpam causas dedit, ille furentes
Centauros leto domuit, Rhœcúmq́, Pholúmq́,
Et magno Hyleum Lapithis cratere minantem.

Habet & illud incõmodi, quòd linguam vinum præpedire solet, eaq́ de causa Mercurio, non vino, sed lacte supplicabatur, ad ipsam etiam eloquentiæ dulcedinem indicandam: idq́ Romæ, vico etiam sobrio nuncupato fieri solitum.

TITILLATIO.

ET quod aiũt, sine Cerere & Baccho Venerem frigere, adducit in memoriã, Lampsacum ea de causa salaci Deo sacram olim dictitatã, quòd optima generosissimaq́ vina proferebat: ludibrium enim illud Veneris & Bacchi filium fuisse antiquitas fabulatur. Citat Stephanus Demosthenem, qui rei istiusmodi causam memoriæ prodiderit. Cùm itaq́ vinum præcipuum sit nequitiæ fomentum, meritò signum Virginis vitem auersatur: cauendũ enim, vt Orpheus monet, ne Luna signum Virginis præcurrente vitem feramus: eam enim Virgo C odio prosequitur. Atq́ ne vllus vnquam sit fabulis modus, alij dicunt propter Icarium patrem, qui ab ebriis colonis fuerit interfectus.

SANGVIS.

FVit & sanguinis signum oblatum in sacris vinum, atq́ eo nonnunquam cognomento nuncupatum: quare quod apud Maronem,

Vidit Thuricremis cùm dona imponeret aris,
Horrendum dictu, latices nigrescere sacros,
Fusáq́ in obscœnum se vertere vina cruorem,

non tantùm ostenti loco positum, sed antiquum videtur significatum attigisse, quòd & pro vino sanguis, & pro sanguine vinum acciperetur. Nam Mose secundo Deuteronomij cantico: Et sanguinem vuæ biberet meracissimũ. & Psalmographo dictum, Sanguinem, inquit, vuæ biberunt. Sanè quidem Ægyptij sacerdotes vino pertinacissimè abstinebant, & antiquissimi eorum reges: nam & illi tunc non nisi sacerdotes erant, vt tradit Hecatæus. In deorum tamen cæremoniis vino vtebantur, eóque libabant, vt idem autor scribit, non gratam

quidem rem cœleſtibus oblaturi, ſed eorũ ſanguinem qui contra deos pugnaſſent propinaturi, indeq́ ſibi numina conciliari arbitrabantur: perſuaſum enim habebant Ægyptij, vitem ex fuſo in terram gigantum ſanguine pullulaſſe, vnde & amentia, & furor ineſſe vino. Quanquam poſteriores Reges, Pſammeticho in primis autore, vinum, ſed certa menſura, menſis adhibuêre. Ponit verò & Heſiodus menſuram qua ſit ad ſalubritatem bibendum: D

τρὶς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου·

Tris miſcebis aquæ partis, ſit quarta Lyæi.

Et venuſtũ admodũ eſt epigrãma Meleagri, quo à Meraco ſalubriter exterreremur:

αἱ νύμφαι τὸν βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλατ' ὁ κοῦρος
νίψαν ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον,
τοὔνεκα σὺν νύμφαις βρόμιος φίλος, ἢν δὲ νιν εἴργῃς
μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον·

Ardentem ex vtero Semeles lauere Lyæum
Naides, extincto fulminis igne ſacri.
Cum Nymphis itaq; eſt tractabilis, at ſine Nymphis
Candenti rurſum fulmine corripitur. E

Hęc autẽ miſcendi meri admonitio, adducit in memoriã mihi locũ in diuinis literis, quẽ nefas eſt pręterire: Calix in manu Domini vini meri, plenus mixto. Calix Domini mixto plenus, idẽ eſt, vt ſentit Eucherius, ac ſi diceret, miſericordia & iudiciũ. Inclinatur verò ex hoc in hoc, cùm de miſericordia in iudicium diuina ſeueritate tranſitur. Fęx autem nõ exinanit̃, quia adhuc vltimum iudicij reſeruatur: ea ſiquidẽ erit vindemia, quæ ipſis in diuinis literis hieroglyphicè ponit̃, ſignificatq́ rerũ finem, quam theologi ſeculi cõſummationem vocant, aliquando depopulationẽ, vt Pſalmo: Vindemiãt eam omnes qui tranſgrediunt̃ viam. Pro fine verò rerũ, Ioël: Mittite falces, & vindemiate vineã terræ, quia maturæ ſunt vuæ eius. Et ne hoc imprudentibus excidat, vindemiæ ipſius inſtrumẽtum torcular, nomẽ in ſacris literis hieroglyphicũ, per quod ſcilicet tum alia quædã, tum præcipuè tempora ærumnoſa, preſſuræ, vexationesq́ ſignificant̃: quam in ſentẽtiã totus ferè Pſalmus euagat̃, cuius inſcriptio eſt, In finẽ pro torcularibus.

FERACITAS.

NOn ineptè verò quiſpiam feracitatem hieroglyphicè ſignificaturus, vitem cum racemis pinxerit, inter enim fœcũdiores plantas principatum obtinere vitem nemini dubium, ſi arbuſculæ vniuſcuiuſq; ratione habita, vini copiam expenderimus. Addam etiam eam alicubi eſſe racemorũ magnitudinẽ, vt racemi ſinguli ſingulos expleant currus, cuiuſmodi fertilitas eſt Eucarpiæ minoris Phrygiæ vrbe. Quinetiã currum medium ibi diffractum defeciſſe vnici racemi pondere Metrophanes tradit. Ita rectè Plinius, nullum apud Græcos mendacium eſſe dicit, quod teſte careat. vtcunq; tamen, hæc & alia ſuper huiuſmodi vrbe à Stephano memorantur, in iis quæ deflorauit Hermolaus Byzantius. F

PIORVM CONVENTVS.

SEd vt de vite ſimpliciter ſermo ſit, debere nos, ait Baſilius, rationẽ eius cõtẽplari, qua Dominus ſeſe vitẽ, & Patrẽ agricolam eſſe, vinitoreq́ dixit, nosq́ ſingulos in piorũ cõventu per fidẽ ſatos, palmites appellauit: hinc nos ad vberrimi fructus feracitatẽ inuitat, ne vt invtiles atq; ſuperflui ludibrio ſimus, & à fœcundorũ palmitũ cõſortio reciſi amputatiq́, igni deſtinemur. Aſſertor verò noſter nuſquã ceſſat animas noſtras vitibus cõparare. Vinea nãq; facta eſt dilecto, dicit,

A dicit,in cornu,in loco pingui,& vineam seui,sep tum'q; circũposui. Animas humanas planè vineas dicit,quas circũdedit septo,tũ ea securitate atq; tutela,quæ resultat ex pręceptis,tum ipsa gemmarũ custodia. Dictum est enim: Versabitur angelus Domini in circuitu metuentium eum. Deinde quasi valla nobis defixit positos in Ecclesia primũ Apostolos,mox prophetas,mox doctores alios:inde animũ nostrũ,ne deiectus despectusq; humi reperet, & prætereuntiũ pedibus conculcaret, maiorũ nostrorũ exemplis,qui per summã innocentiã & probitatem clari & illustres habent,in altũ erexit, eorum'q; vestigia sequi iussit, qui per virtutẽ & integritatẽ ad summũ euasere. Ad hæc vitẽ Ambrosius plebem Ecclesiæ significare cõtendit,quę veluti quadã fidei radice plantat, propagineq; humilitatis reprimit: vbi verò circumfossa fuerit,religat,erigitur'q;,ne reflectat in terram. E sarmentis alia reciduntur,propagant alia. Recidunt quidẽ ea quæ inani sylua luxuriant,de quibus Pythagoras symbolicè dixit, μὴ σπένδειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων, pura purgataq; omnia esse volens quæ Diis offerantur. Ea verò propagantur,quæ bonus agricola fructifera iudicarit. Adminiculorũ verò ordines iu-
B gationisq; cõcinnitas verè atq; manifestè docent æqualitatẽ in Ecclesia seruari debere,vt sese nemo,quantumlibet diues & honoratus, extollat, nemo pauper animũ despondeat,seq; despectũ atq; cõtemptũ esse vereat: ignobilis nemo desperet,verùm æqua sit omniũ conditio, pariterq; omniũ mens ad superiora sustollatur,suamq; in cœlis futurã consuetudinẽ atq; cõmercia sibi proponant. Ne verò vllis ingruentiũ tempestatum procellis vexari, loco've deturbari deiici've possit,clauiculis quasi charitatis amplexibus proximos quosq; complectit, & in eorum coniunctione requiescit. Appellat nos IESVS vitis suæ palmites, propterea quòd,inquit Origenes,palmes arbore connectit, & clauiculis tanquam manibus freta confirmat à lapsu,quo fretus adminiculo ventos turbinesq; contemnat. Futurorum id bonorũ indicat spem,quia fideles quiq; non solùm in iis quæ gerunt,sed etiam in iis quæ sperant & credunt, perfectũ salutis statum expectant:quapropter quasi ad quendã patientię ardorẽ spe iuncti atq; cõfirmati, naturaliũ motuũ procellas,cupiditatum'q; turbines insultusq; perferũt atq; contemnũt. Hæc & huiusmodi pleraq; cõmentationibus in hieroglyphica nostris
C libenter inseruimus, quò mihi sint æquiores ij,qui studiũ in hac re meũ acrius incessunt,quorsum id tendat ignari, cùm viderint similitudinariã hanc loquendi figuram nõ tantùm ab Ægyptiis,quos immeritò cõtra Dei præceptũ abominantur,inuentã,verùm etiam ab antiqua & noua lege receptã,quinetiã ab ipso nostræ institutionis cõditore CHRISTO IESV frequentissimè in vsum deductam:nihil enĩ aliud est hieroglyphicè loqui,q̃ diuinarũ humanarum'q; rerũ naturã aperire. Addenda verò huc fuerãt ea quoq; de Iuda Israëlis dicta: Lauabit in vino stolam suã,& in sanguine vuæ amictũ suũ: sed quoniã hæc copiosè sunt à sacrorũ interpretibus discussa,pręsertimq; ab Adamantio,ad vltimam eius homiliã in Genesim,vnũquenq; pietatis studiosum accedere cohortamur.

DE FICV.

INchoauit,honoratissime Domine, oliua apparatũ nostrũ: accessit vua,quę plurimũ fortè attulit saturitatis:pro bellariis addere ficus libuit,vt si quid amaritudinis in oliua fuit, si acerbior vua, quòd nostri quippe Bellunensis cœli rigor,eam plerunq; maturescere non sinit,errorem omnem missus tertij suauitas emendet.

DVLCEDO. D

DE Ficu sanè quicquam, quod magnam mihi affert admirationē, apud Horum Ægyptiū, Caprifico excepto, nō inuenimus: paucissima enim admodum eius autoris fragmenta temporis iniuriam euicerunt. Apud autores alios inter arbores primas celebratam passim comperimus: atq; illud præcipuum eius est hieroglyphicum, vt per eam dulcedo intelligatur, eaq; tam in grata hominum consuetudine, ac morum suauitate, quàm in cæteris rebus quæ iucundę amabilesq; sint, ac voluptatis plenæ. Hinc illud apud Theocritum de suauiter canente, καὶ ἀπ' αἰγίλω ἰσχάδα τρώγοις, è mediisq; cibus tibi ficus Athenis. Ab Ægilo verò dictū, quòd ea sit ex Atheniensiū tribubus. & suauissimas Athenis ficus esse, Dion etiam testatur. Ita verò ficus ad victus humani cōmoditatē nata, vt Hipponax Poëta vetus, eam auro prætulerit, dum scazonte illo suo licentioso dicit:

Εἴ τις κατέρξει χρυσὸν ἐν δόμοις πολλὸν,
Καὶ σῦκα βαιὰ, καὶ δύ' ἢ τρεῖς ἀνθρώπους
Γνώσεθ' ὅσῳ τὰ σῦκα τοῦ χρυσοῦ κρέσσω·

Si quis domi recondat auri plurimum,
Ficusq; paucas, comparetq; seruulos
Duósve trísve, iudicabit illicò
Auro domi præstare ficum plurimo. E

Sanè φιλοσύκους nonnulli appellant purioris mansuetiorisq; vitæ duces. Harum verò cōmendationē auget summo opere Artaxerxis cognomento Mnemonis testimoniū, qui iunioris Cyri frater fuisse fertur: is cùm aliquando arrepta fuga cōmeatuq; direpto coactus esset ficus & hordeaceum panem esitare, indoluisse fertur, ob regalem affluentiā apparatoresq; lautitias tantæ se voluptatis expertem tandiu fuisse. Quid verò quòd ruta sua satis insignis amaritudine, si iuxta ficum seratur, mitior euadit? Meritò itaq; ficus apud Israëliticos iudices nequaquam velle se ait dulcedinē suam derelinquere, vt reliquis arboribus, à quibus in imperiū adsciscebatur, dominareť. Vt verò alibi legimus in iisdem diuinis libris, iustos & sanctos homines sub ficu requiescere perhibent, hoc est, tranquillam atq; suauem vitam agere. In veterū etiam numis suauitatis istiusmodi significatum obserues. Nam in quodam ficus est inter duos tumulos sita: vnius tumuli inscriptio est ΑΜΒΡΟΣΙΑ. Alterius ita detritæ literæ sunt, vt legere non potuerim: puto tamē ex nota Ν literę, quæ vix dimidia discerniť, ΝΕΚΤΑΡ esse debere, quasi ficus vtriusq; vicem gerat. Sanè cōiectores inspectam in somniis ficum, albam præcipuè, atq; suo tempore, bonorū multorum præsagiū habent. F

SVAVITAS SVBLATA.

NEq; caruit ominibus ficus, quę sublatam suauitatē extirpata significaret, eo præsertim tempore quo publica ciuiū Ro. suauitas & dulce commercium, extincto Alexandro Seuero, adempta est. Paulò enim antè quàm is fatis concederet, arbores fici tres, quibus tentoria imperatoria adnexa erant, quæq; ficus eas ferebant quibus Alexandrinarū nomen est, subitò ante illius tentoriū prociderunt. Idem in Caprifico portentū in Messenios accidisse memoriæ proditū est. Nam cùm illi syluestrē ficum τράγους appellarent, quos nos imitati sumus Caprificum appellantes, oraculum super excidio suo huiusmodi habuerunt:

Εὖτε τράγος πίνῃσι Νέδης ἑλικόῤῥοον ὕδωρ,
Οὐκέτι Μεσσήνην ῥύομαι, σχεδόθεν γὰρ ὄλεθρος·

Nanq; Nedes simulac curuas caper hauserit vndas,
Tunc Messena vale, tibi enim grauis exitus instat.

Accidit verò vt Caprificus in Nedes fluuij ripa nata, ramos eousq; declinarit,

vt

A vt aquis profluentibus rami alluerent: quod cùm Theolcus vates animaduertisset, instare dixit Messeniorū exitium, vt oraculo Pythio prędictū fuerat. Rem tangit Pausanias quarto. Sed cur ficum Idumæā dicere cōtamur, ad quam Assertor noster à Bethania rediēs, fructū ex ea capturus accessit? famescebat enim: verùm cùm fructū in ea nullū inuenisset, arborē deuouit, ne vllo vnquā tēpore fructū ferret. Sanè mysticè factum hoc, vt tam multa alia: nimirumq́ꝫ ficus hæc populus Iudaicus erat, ad quē famelicus Dominus venit, in quo cùm nihil præter quandam speciē vitalem sine vllo profectu cōperisset, eum in æternam perfidiam execratus est. Fructum enim ipse è synagoga quæsierat, quem nullū inuenit, quia ea, vt inquit Gregorius, folia legis habuit, sed fructum operis nō habebat, de qua dictum ait Euthymius ab Abacunte, ficum fructum non allaturam. Quòd verò per tres annos frustra quæsitus fuerit hic fructus, Eucherius tria vult tempora intelligi, ante legē, sub lege, et gratię tēpore, quibus Iudæi ipsi fuerint semper à Domini præceptionibus alieni, & nullū boni operis fructū protulerint. Eodē facit q̄d ait Dominus Nathanaeli: Cùm esses sub ficu, vidi te: quippe
B cùm in originali labe Iudæorū ritu cōsisteres, adieci animum vt te redimerē.

FATVITAS.

ET sycomorus aliquid habet hieroglyphicū, quā Zachęus inscēdit: nā arbor ea cùm sit ficus fatua, indicat eos qui, vt Eucherius refert, mundi sapientiā humiliter sectati, eligūt mox Dei sapientiam subtiliter aspicere. Prudenter enim ait is, sycomorū ascendimus, si prouidè eam quę diuinitùs præcipit, laudabilē et sapientem fatuitatē tenuerimus. Quid enim inter mortales insipiētius, q̄ amissa nō quærere, possessa largiri, rapiētibus relaxare, nullā pro acceptis iniuriis iniuriam reddere, sed iuxta præceptū Dominicum, in omnibus præstare patientiā?

CONTEMPTIBILIS.

CÆterùm quod ad opera ex ficu facta pertinet, Gręci ficulnum pro imbecillo & cōtemnendo ponunt: quo significato Sermonibus apud Horatium:

Olim truncus eram ficulnus inutile lignum,

hoc est, minimi precij, minimiq́ꝫ vsus, de quo scilicet faber meritò ambigeret, faceretne scamnum, an simulacrum pudendum, deum omnino despicatissimum:
C nam fici materia paucissimis est, & iis admodum exiguis fabricis idonea. Eoq́ꝫ spectat prouerbium de Mandronis naui, quæ ficulna fuerit, cùm is notatur qui tenuissima olim re, angustoq́ꝫ patrimonio despicabilis, ad amplissimos honores emerserit, nihilo tamen venerabilior habitus ob insolentiā importunamq́ꝫ superbiā, qua sese intemperantius efferat. Nam Mandro, vt pleriq́ꝫ alij, à remis ad imperium venit, neq́ꝫ ob id tamen vllam assecutus est autoritatem. Ita deniq́ꝫ veteres per fici nomen nullius frugis hominem, imbecillum & abiectum significabant: nam et Græci olim hunc ἄνδρα σύκινον dixêre, vt apud Theocritum Ergatinis, & apud Aristophanē sæpius inuenias. Et nunc quoq́ꝫ vulgus stupidos & ineptos, ficones appellat.

BACCHVS SYCITES.

LAcedæmonij ficum à Baccho inuentā opinant, eaq́ꝫ de causa eum Sycitem nomine, vt Sosibius tradit, coluere. Apud Naxios simulacra eius nūc ex vite, nunc ex ficu fieri solita sunt. Milichius à nōnullis appellatus Bacchus, quòd Milica pro ficis nonnunquam accipiuntur. Et Dionysiis præter vini amphorā, & vitem, quæ præferebatur, & præter hircum qui trahebatur, cophinum etiam gestare mos erat, in quo caricæ forent. autor Moralibus Plutarchus.

PROGRESSIO. D

VT verò ad folium reuertamur, quod thrion appellatur, progreſsionis olim ſignũ fuit. Veteres aliquò profecturi ficulna folia ſuſpendebãt progreſsionis cæremonia, atq; ita ſibi auſpicatũ iter fore augurabantur. Ea autem de cauſa thrion dicitur huius arboris folium, vt interpretes Theocritiani volũt, quòd in tris partes diuiſum eſt, vi ſendo inter vtraſq; partes interuallo: ſcribiq; & trion, tenui, & thrion aſpirata, atq; etiam thriambon. quin et θριάζειν dicũt huiuſmodi folia colligere, & in aliquem vſum parare.

SEPTENTRIO.

PArabatur aũt thrion religioſe admodũ Serapidis Oſiridiſq; ſacris, geſtamẽ ſcilicet foliaceũ, quod capiti ſuperponeret̃ geſtãdis hydriis aut calathis cõmodũ, eratq; illi ſuũ etiã ſignificatũ: ſiquidẽ & Regẽ, & ſeptentrionalẽ regionẽ, polum quippe Arcticũ, per intortile geſtamẽ huiuſmodi intelligebant. Regem, quia polus cœlorũ omniũ rotatũ regere videt̃: & circulus ille foliaceus in geruli capite orbiculum Arcticũ exeribit, ab axis illius qui præ oculis eſt ſimilitudine. E

GENITALE.

QVin etiam præter motum, cuius primarias partes illi tribuebant, rerum etiam omnium ſemina inde demitti pleriq; veterũ magno ex argumẽto arbitrati ſunt: inde enim actionis eſſe principium, quæ Mathematici veteres latiſſimè diſſeruerunt. quocirca thrium, cùm & humoris redundantiam, ob viridis craſsiq; folij vuiditatem, & motum omnium, ob cõuolubilem texturam ſignificaret, pari quadam natura cum genitali æſtimabatur, atq; eius eſſe ſimulacrum videbatur, vbertate ſcilicet humoris & motu ad prociendæ genituræ principia conuenientibus. Sed hæc in Serapidis calatho locupletius.

DELECTATIO.

HVius generis fuiſſe prædicãt Adami pomũ, præter ipſius Dei præceptũ nimis expetitũ: id enim delectationẽ & voluptatẽ, quæ ſenſu percipit̃, ſignificaſſe pleriq; Theologorũ docuerũt. Nihil enim mentẽ noſtrã è tranquilla Paradiſi ſtatione facilius exturbat, q̃ nimia voluptatũ cõſectatio. Is tamẽ ſuæ prauaricationis amaritudine exacerbatus, fici foliis ſemet velare pudorẽq; obtegere properauit. Ficũ enim fuiſſe, tradit Irenæus. Tertullianus aũt ea re ſuper ait: q̃d in nouo corpore indebitũ adhuc pudori erat, protegere feſtinãs, ficulneis foliis interim circundat. Ad hoc addit Irenæus, non alterius arboris aut herbæ, quæ molliori tactu eſſet, ad indicandũ pœnitentiæ duritiẽ atq; cruciatũ, propter ſcabritiem ſcilicet et aſperitatẽ, qua foliũ huiuſmodi præditũ eſt. Et quia cingulum id & ſibi & vxori ſuæ circumligauit, nõnulli exponũt, vt petulantẽ carnis impetum retũdere ſe polliceret̃, id veluti cõtinentię frænũ adhibuiſſe, quoniã ſcilicet ſtolã eam, quã habuerat à ſpiritu ſanctitatis, amiſerat, eo tegumẽto, quod nullã prorſus delectationẽ afferre poſſet, ſed morderet potius ac pungeret, vteretur. F

FOLIA RELIQVA.

FOlia verò reliqua diuinis in literis pro ipſa, vt ita dicamus, legis litera hieroglyphicè accipiuntur: quia quemadmodum arborum fructus foliis velatur ac tegitur, ita ſub legis litera ſpiritus occultatur. Idcirco nos, ait Heſychius, literæ folium aperimus, vt qui latet interius fructum ſpiritus inueniamus, de quo Hieremias: Si vindemiatores ingreſsi fuiſſent in te, ſaltem reliquiſſent racemum tibi. Et Virgilianus Æneas apud Sibyllam, cùm ambages & verborum inuolucra cupiat euitare, & rerum euenta apertè ſibi declarari compre-

A cõprecetur, quòd folia omnia conturbarẽt, id vnũ orat: Foliis tantùm ne nomina manda. Sed enim quantũ pertinet ad voluptatẽ, de qua satis, cùm hoc ipsum argumentũ sequeremur, in Serpentis cõmentario disputatũ. Illud hìc potius me morabo, ficum nõ eo tantùm rerum primordio humano generi calamitatem, & assiduos labores attulisse, verùm annis voluentibus in causa fuisse, cur potentissima opulentissimaq; regna duo ad internecionem vsq; corruerint, Carthaginis imperiũ, & Romana potẽtia. Carthago quidẽ, quia ficũ ex hortis suis decerptum velocissima festinatione tertio pòst die Romę repræsentauit: doluitq; Cato, & in Senatu cõquestus est, hostes nõ triduo magis procul Roma proprias habere sedes. Romana verò potentia, ac vniuersum Italiæ robur à transalpinis gentibus sese nobis totiẽs superfundentibus, ea de causa quassari cõfringiq; cœpta, quòd, vt Plinius inquit, Hellico quidã Heluetius, qui Romæ ob fabrilẽ artem aliquandiu cõmoratus fuerat, in Galliã remeans ficum siccã & vuam, oleiq; & vini præmissa secũ tulit, quorũ vsu delicato suauiq; concitati feroces populi, ad hanc vsq; diem assiduis nos calamitatibus affligere nunquã destitère, quamuis

B natura ipsa Alpibus, & tam inexuperabili munimento, Italia procul Gallias atq; Germanias coërcuerit: quorũ feritas si quando grauis Italię fuit, nullo certè vnq; tempore calamitosior extitit, quàm quinto iam et vigesimo ab hinc anno, quibus vniuersa Italia cædibus, rapinis, incẽdiisq; desolata peruastatã, hinc Germanis, hinc Gallis, hinc Hispanis extremũ eius excidium assiduè meditantibus.

ALIMONIA.

SEd vt querelę facessant, adeò ficum alimentis idoneum esse compertũ est, vt eam Cereris donũ dictitarint, proq; alimonię symbolo susceperint. Quantũ enim ficus humanę prosit alimonię, vel ex eo manifestũ esse potest, quòd athletas siccis ficubus pascere moris fuerit, autor Plinius: experimẽto enim comprobatum est, eo cibo frequentius sumpto, corpora & vires mirum in modum adiuuari. Quòd verò Attica eo fructuũ genere magnam est nobilitatem assecuta, Pausanias ait Cererẽ primùm in ea regione ficum Phytalo cuidam hospitalitatis præmium donasse, eiusq; rei monumentum extare his versibus celebratum:

ἐνθάδ' ἄναξ ἥρως Φύταλος ποτὶ δέξατο σεμνὴν
C Δήμητραν, ὅτι πρῶτον ὀπώρας καρπὸν ἔφηνεν,
ἣν ἱερὰν συκῆν θνητῶν γένος ἐξονομάζει,
ἐξ οὗ δὴ τιμὰς Φυτάλου γένος ἔσχεν ἀγήρως·

Hic quondam hospitij Phytalus suscepit honore
Legiferam Cererem, quæ molli cortice poma
Prima dedit, dixere sacram mortalia ficum
Ora, genus Phytali decus hinc insigne secutum est.

ADVLATIONIBVS DEDITVS.

DIuitem hominẽ adulatoribus deditũ Thebanus Crates per ficũ arborem in prærupta asperaq; rupe satã describebat, quippe quò sit hominibus difficilis accessus. Eius verò fructus à coruis & miluiis tantùm decerpi: ita horum opes ab impuris tantùm & adulatoribus depasci. Idem de reliquis etiam arboribus quotquot fructiferæ essent, Diogenes dicere solebat.

DVLCEDO VERITATIS.

ET Mercurius sibi ficũ vendicauit, cui vndeuigesimo primi mensis die Ægyptij sacra faciebant melle & ficu, quæ sacra eo clamore prosequebantũ, vt q̃d hieroglyphicè in eis latitaret exponentes, identidem clamitarent, γλυκὺ ἡ ἀλήθεια.

quod dulcem esse veritatem significabat. D

CYRENENSIVM PIETAS IN SATVRNVM.

Statuæ verò pleræque ficis coronatæ, Cyrenensiū religionē indicabant, quia & Saturnus decus in agricultura suum meruit, quem agri colendi autorē, & insitionis putationisque & stercorationis repertorem memorant, neque minore quàm Cererem honore honestandum existimabāt. Huic Cyrenenses cùm rem diuinam faciebant, ficis recentibus coronari consueuerant, quòd & alimonia in iis, & gustus suauitas egregiè vigerēt. Hæ sunt, honoratissime Princeps, arbores illæ ad ingenij tui naturam accommodatæ, quas desumpsi ex hortis meis ductilibus, limoque Nilotico in arcas ingesto, mecum quaquà iter est circumuecto. Neque verò folia his arboribus vlla vnquam décidunt tempestate: licebitque perinde tibi, si plantis his delectari cœperis, eas hoc terreno pactas in Britānias vsque tuas asportare: quæ mundi pars cùm olea, vite & ficu careat, illas aspiciant non modò suo tempore frondescētes, sed toto etiam anno, folio nunquam deciduo, perpetuò virides admirētur. Sed enim vt seriò loquar, eas tu si pertractabis, earumque vim diligenter inspexeris, cordi ita insitas tuo comperies, vt nihil tui similius esse, etsi modestissimus es, cōfiteri necesse habeas. Nam boni quicquid in diuinis illæ significant, ea omnia tuæ congruunt pietati. E

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISS. ALOISIVM PRIVLLVM PATRICIVM VENETVM, DE IIS QVAE PER POMVM ITALVM, PERSICVM, ET PVNIcum significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

HERI Priulle doctissime, cùm veterum signa quædam singulari opere artificioque perfecta hîc & illic inspecturi per Vrbem equitaremus, multisque præteritis Capitolium demum inscendissemus, Herculis ibi signum summæ nobilitatis ex ære conspectum est, quo non facilè quicquā tota vrbe dixerim me vidisse pulchrius, neque præclarius, siue hæc ea fuerit statua, quam Q. Max. capta Tarento, opus Lysippi, obtulit Capitolio, siue quam Fabius Verrucosus eò transtulit, siue aliorum fuerit dedicatio: vtcunque, antiquissimum omnino opus est, & Græcis scriptoribus honorificè celebratū. Nam præter leoninū spolium F *læuo iniectum brachio, clauā manu dextera retinet, læua tria poma cydonia præfert. Quæ cùm comites, qui te multi sequebantur, eruditi viri animaduertissent, de spolio & claua dixerunt, cognoscere se mentis præstantiā, et generosum animi robur, quibus virū, qui veram virtutis gloriā affectet, præditū esse debere cōmonemur. Herculē verò positū à veteribus, quia quicquid præclarè geri potest, id totū Herculi attributū. Nam et Arrianus vbi petrā ἄορνος memorat, difficillima quæque & maximè ardua, quæ humano quopiā conatu vinci minimè posse videantur, Herculi attribui solere dicit. De pomis, quid ea sibi vellent, dubitari cœptum, nisi ea Hesperidum esse quis arbitraretur. Tuque ad me conuersus, Aegyptiacum quidpiam poma hæc nimirum sapiunt, addidisti: tuum igitur Pierie fuerit id explicare, qui studiis istiusmodi delectaris. Respondi, vt res erat, esse ibi etiam alios eruditos, qui me forsitan eruditius rem, quam petebas, explicare possent: sed quoniam me appellaueras, ne rusticus viderer, quid ego sentirem, non dissimulaturum. Græcos quidem per tria illa mala manu contenta, virtutes tris, quibus vir quique probus et sapiens insignitus esse debeat, interpretari, quarū vnam esse volunt, nō excandescere: alterā, non esse deditum auaritiæ: tertiā, liberū à voluptatibus animū sibi cōparasse. Incidit hinc, vti fit, de Pomorū significationibus alius atque alius sermo: quem cùm tu auide admodum excipere visus esses, in eam*

spem

A *spem adductus sum, vt si quid huiusmodi tibi destinassem, quicquid id esset nugarum, gratũ tamen acceptúmq; esses habiturus. Domum itaq; reversus, selegi statim ex pomario meo Aegyptia co plantas tris, quas tibi dono mitterẽ: Italam vnam, alteram Persicam, tertiam verò Punicam, ob tris scilicet virtutes, quas identidem in te sitas optimè noueram, insignem quippe humanitatem, miram in omnes beneficentiam, et singularem quandam animi moderationem, quibus semper fuisti egregiè clarus, siue tu adolescentiam temperares tuam, siue amicis præsidio atq; ornamento esses, vltra etiam quàm ætas tua deposcere videretur, siue bonarum omnium artium, & veræ pietatis doctrinam tanto sis studio complexus, vt nihil in humanis diuinísque rebus esse velis, quod tibi non cognitum & perspicuum fiat. Quare bene ominor pomis meis, quibus ad te transferri contigerit, apud quem culturam mea longè fructuosiorem sint consecuturæ. Tu modo pro tuo prompto alacriq; animo ad arborum, quæ tuæ iam sunt, polituram aggredere.*

DE MALO.

INTER fructiferas arbores malo nulla voluptuosior, pulchrior nulla, nulla delicatior. Sed quoniam pleraq; sunt quæ ad alia quoq; fru-
B ctuum genera accommodari possunt, multasq; intra se malus species complectitur, hìc malum eam intelligimus, quæ plerisq; Italiæ locis nomen suum tutata est: nisi vulgus syllaba prima fructum ipsum Græcæ potius enunciationis vocem, quàm Latinæ sequereẽ. Melum enim dicunt, atq; ita omnes vltrà citraq; Apenninũ gentes. At circa Padũ, ad ipsum vsq; Timauum, pomi vocem sibi vnicè vsurpauit. Horum verò pomorũ cùm iucundus sit non gustatus solùm, diceret Cicero, sed odoratus etiam & aspectus, amoris in primis hieroglyphicum ex eius simulacro excogitatum est.

AMOR.

QVicq; amorũ agmina pingere delectantur, lusitare eos malis, & inter arbores eiusmodi lasciuire, poma decerpere, abrodere, iactareq; cõfingunt. Hinc apud Theocritum Βουκολιασταῖς, βάλλοι τοι πολύφαμε τὸ ποίμνιον ἁ γαλάτεια μάλοισι. Et, Malo me Galatea petit, Menalcas ait apud Vergiliũ. Malo Cydippen Acontius venatur. Mala nõ temerè Hippomani Venus elargitur, quę vsqueadeò grata fuerunt Atalantæ, vt zonam abstulerint diu ligatam: de quo Theocriti car-
C men non indiligenter animaduertendum:

μᾶλα μὲν οἱ κόλποισι διωνύσοιο φυλάσσοισα·

Mala sinu condens Bacchi de tempore sumpta, quod interpretes exponunt amabilia, amorẽ quippe facientia. Mala enim illa Philetas ait de coronatis Bacchi temporibus decerpta: nõ enim quispiã in amorẽ ferretur, nisi prius lętitiæ titillatione concitaretur: lætitiæ verò datorẽ Bacchũ poëtæ passim celebrãt, vt in Vitis cõmentario latissimè declaratũ. Apud Lucianũ dialogo qui Toxaris inscribiť, legas, καὶ στεφάνους ἡμιμαραίνους, καὶ μῆλα τινὰ ἀποδεδηγμένα. Corollas quippe magna ex parte flaccidas, et ambesa quædã mala, morsúve tacta, in amoris indiciũ à Chariclea matrona nobili Diniæ cuidã dono missitata. Et missũ sponsi furtiuo munere malũ memorat Catullus, quod advẽtu matris excussum è castæ virginis gremio prosilierit. Iã & apud Onirocritas mala venerearũ illecebrarũ plurimũ indicia sunt, pręcipuè verò iis, quorũ cogitationes ad amicas suas tendunt. Et mala demũ, præsertim dulcia, Veneri esse dedicata autumãt. Philo insuper in hãc sententiã primã illam malũ, cuius fructib. nostri generis autorib. interdictũ fuerat, ex mystico sensu ab iis quę posuimus nõ admodũ alieno deducit, quę Theologi tã Græci q; Latini multis & magnis voluminib. tractauêre; nobis id afferre nũc

satis fuerit, parentes illos nostros Dei Opt. Max. manibus informatos, vitā primò beatissimam egisse, calamitatum & ærumnarū omnium expertem, terra sua sponte omnia ferente. Cæterū lege aberrantes, quia qua fuerat eis arbore interdictum, nō abstinuissent, amœnissimo incolatu pulsos solum flebiliter vertisse: atq; hinc constare, mali eius gustū omnium ferè malorū causam mortalibus extitisse. Quæ quoniam ex veterum sententiis in Serpente nostro fusè lateq; disputata sunt, minimè mihi videntur hîc ad repetendum necessaria. D

AMORIS PROGRESSVS.

EA verò de causa malus potius quàm arbor alia est amori dedicata, q eius facies omnem rerum amatoriarum progressum ostendere videatur: earum enim arborum trunci coërciti primùm recti surgunt: à medio verò, vbi dilatari cœperint, in spatia diffunduntur: cuiusmodi etiam in amatore ratio est, qui munus suū semper ab ingenuo pudore quodā cohibitus auspicatur: inde vbi paululum processerit, frontē perfricat, ac verecundię cōpedibus expeditus, quaquà voluerit liberè pervagatur. Fructus pręterea fert aureos & rubicūdos, palloris eadem & erubescentiæ, vt ita dicam, signa. Nam apud Horatium tinctus viola pallor amantiū: & apud Catullum quidem inaurata est pallidior statua. Poma verò ita magis rubescūt, vti magis exposita Soli ab eo continguntur: perinde ac amator eo magis erubescit, quo nequitia palàm magis profert, aut in aperto deprehenditur. Sub ipsa malo Amores ludo editi confinguntur, sub qua illi cursitantes, variis mollium herbarū involucris impediuntur: quiq; ita sunt implicati vt sese nequeant exoluere, labore conatuq; quodammodo delassati, somno se dedunt, cuiusmodi lasciuia gressus amatorios occupat, & in ergastula cohibet: mox luxu inhæsitantes soporat, profundissimoq; opprimit veterno. Auro insignes eorum pharetræ, aurea quæ inde promuntur tela, auro Danaë capta, auro comparatur, auro detinetur amor. Nudi illi omnes, lætiq; ac alacres obvolitant magno numero circum vnamquanq; malum. Amicula eorum variis texta coloribus, multiplicíq; arte laborata, in herbis neglecta iacent, multitudine florū involuta: quorū vis magna circumquaq; toto eo agro pullulat, neq; tamen illi capita coronant, vtpote quibus comæ illæ flauescentes, nitidæ, crispulæ, satis afferant ornamenti. Alarum pinnulas habent cæruleas & puniceas, nonnulli etiam aureas Psittacorum, pauonumq; instar, quibus quodam veluti concentu, sonoroq; strepitu aëra diuerberant. Sed quid ego de calathiscis, in quos mala congerunt, dicam? quanta illos gemmarū Sardonicarum, quanta Smaragdorū, quanta margaritarū vis debacchatur? Vulcanū id opus effinxisse putes. Iucundū verò visu est, vt sponte sua, ac suapte vi, ad quantumvis alta, summotaq; mala provolant, vt nulla is scalarum necessitas sit ad scandendum. Sed ne interim alios saltitantes, alios cursitantes, alios quiescentes memorē, vel qualem in abrodendis malis lætitiam prę se ferunt, illud spectatu pręcipuè dignū, quod ex his quatuor omniū speciosissimi certamen ineunt, quorū duo malis invicem se petunt, alij duo sese confodiunt telis, alternis sese ictibus lacessentes, neq; dum mutuis vulneribus confodiunt, vulnera depellere, prohibere, vel declinare quicquam curāt, verū vltrò alter alteri pectus obiectat, ipsisq; vulneribus exponit, eo quidem consilio, vt in medio omnes pectore insideant sagittæ. E F

AMOR MVTVVS.

EX iis autem certatorū paribus duos illos qui malo lusitant, voti compotes esse dicas. Nam qui iaculatur, exosculatum prius malum emittit, quod alter sublatis

A sublatis supinisq; manibus excipit: neq; vlla contatio futura videtur, quin idem comprehenso malo sit oscula relibaturus, atque ita in socium pari certamine remissurus.

AMOR PERDITVS.

EX illo verò sagittariorum pari vnus alteri vincula iniicit penè moribundo, insultatque ferocius, vt captiuum faciat. Ille contrà nihil molitur, nihil reluctatur, sed tanquam perdita re, manus vinculis obiectat: proinde qui lusitant, amorem auspicari: qui se feriunt sagittis, nullum amori finem appetere videntur.

INIQVVS AMOR.

SVnt & alij ad quos innumeri spectatores confluunt: hi manus in palæstram conserunt animosiores, ac Athletarum alter, manibus ad alterius humeros appressis, cõplexus hostem quodam veluti suffocandi studio collidit, subditq; crura astu artificioso cõplicata, vt pede post colluctatoris calcem obfirmato, vnà ipsum protrudat, & in lapsabundum super & ipse corruat: neque tamen
B alter animum despondet, at erectus contrà instat & obluctatur, quaq; maximè angitur parte colluctatoris manum soluere conatur, vno digitorum obtorto, quo ita aliis facultatem eripiat firmiter apprehendendi. Qui verò digito obtorto læditur, dolore percitus hostis aurem admordet: quo animaduerso Amores cæteri grauiter indignati in perperàm & insolenter facientem, ac luctatorij certaminis leges, iura, fas, atq; mores transgredientem feruntur, malisq; illum certatim impetentes, toto in vnum agmine concitato eum in fugam auertunt, totisq; hortis eiiciunt eliminantq;. Atque ita demùm ludi Amorum omnes circa mala versantur.

PVELLARES INEPTIÆ.

ET mala puellarum ludicrum vocat Nicander Alexipharmacis:

Τοῖά περ ὥραι ... Εἴαρι αἱ φαγέουσι ἐν ἑψιάματα κούραις.

ἑψιάματα τὰ παίγνια, exponit interpres: ludunt enim puellæ, oblectanturq; malis. Multa verò huiusmodi quæ ad insaniam propémodum tendunt, inter ineptientes amatores fieri videmus, vt meritò nõnulli dicant ἀφροδίτην dictam, παρὰ τὸ ἀφραί-
C νεας, id est, à desipiẽdo, cùm præsertim Euripides dicat, τὰ μωρὰ γὰρ πάντ᾽ ἐστὶ ἀφροδίτη βροτοῖς, Mortalium esse ineptias quæcunq; Veneris causa fierent. Atque ob hoc ipsum Catullus amicum Flauium veretur, ne quid ineptiarum faciat.

VENVS.

IPsa etiam Venus malo insignis est. Nam apud Sicyonios statua ei erecta erat cum malo in manu vna, cum papauere in altera: ex malo quidem amorem, ex papauere vim prolificam, ac seminrj copiam significantes. Nam & lepus illi ob fœcunditatem dedicatus, id quod Amoribus Philostratus, vt eius animalis commentario alibi explicuimus, summa narrationis lasciuia percurrit. Idem autor Venerem in antro statuit molliter in stratis floribus recubantem, iuxta quam fons irriguus vitrea perspicuus claritate prosilit. Ibi amatoriam Veneris supellectilem, pyxidas, pectines, specula, cymbala cum crotalis, omniaq; arma pruriginis, amœnitatumq; & illecebrarũ alia atq; alia illectamenta recensere possis, quibus collustrandis oculos quidem delassari sentias, satiari verò nunquam. Quòd verò in antro cubitet Venus, apud Græcos est μυχία ἡ ἀφροδίτη, Mychea Venus, quòd secessu & abdito loco gaudeat. μυχοὶ γὰρ οἱ ἐνδότατοι καὶ ἀπόκρυφοι τόποι, interiores, maximeq; remoti, & occulti obscurique loci. Tum ipsius

Deæ munera Latini furta nuncupauêre, quia celari vult sua furta Venus. Quare Daphnis apud Theocritum in Venerem indignatus, eam in Idam montem remittit ad Anchisem, vbi quercetum est, in quo scilicet occultari posit, nulloque rubore in molli cyperi prato lasciuire. D

NEMESIS.

ERat & mali arboris ramus in manu læua Nemeseos, quam Marathoniæ pugnæ monumentū Phidias lapide Pario dicitᵣ excidisse Athenis, corona cuius & ceruis, & paruis quibusdam victoriis insignita: dextera verò phialam tenebat cum Æthiopibus insculptis, propter Oceanum fluuium, quem Æthiopes accolunt. Ea verò de causa mali ramus Nemesi gestandus dedicatur, quòd Veneris habitu Nemesis dea sit primùm solita figurari, vt habetur in Sudæ collectaneis: nam alterum illud de statua Phidiaca, apud Pausaniam est.

SACRVM HERCVLIS.

NEque tamen ierim inficias, aliis quoque diis malum fuisse gratam, vt victimarum loco nonnunquam acciperetur, ac felicissimè litaret. Nam si quando bos, quam Herculi sacerdotes immolare voluerant, aufugisset, malum illi ramis quatuor compositis, quadrupedis illius instar sacrificabant. Huius rei mentio est apud Sudam, neque non apud Pollucem. Narratur'que re super historia de Bœotorum hostia, quæ fluuio Asopo ita aucto, vt transiri non posset, eo loco vnde victima erat adducenda, ne qua sacrificio mora fieret, pueros aiunt malum quatuor stipulis vice pedum sustentasse, duas'que loco cornuum addidisse, atque ita Herculi obtulisse, cum'que ita litare visi essent, rem in consuetudinem processisse, atque μήλιον inde Herculem appellatum, quasi Pomonum dicamus. Alij euentum huius pomi pro boue oblati ad Athenienses transferūt: nam Bœoticum sacrum loco arietis fuisse volunt, Apollodoro hæc apud Zenodotum tradente. E

APOLLO.

QVin & Apollo mali coronā, priusquā laurum seligeret, adamauit, eaque victores in certaminibus coronari voluit, vt in luculento Archiæ tetrasticho legitur: Τέσσαρες εἰσὶν ἀγῶνες. quod epigramma in omnium iam manibus versatur. Apud Pausaniam legas statuam Apollini μαλιέτῃ erectam, siue à malo quo gauderet, siue ob pastoralē, quam per aliquot annos vitam egit. Nam μῆλα propriè πάντα τὰ τετράποδα. Vnde vniuscuiusque quadrupedis tergus melote dicitᵣ, vt obiter Pauli locus animaduertatᵣ ex epistola ad Hebræos capite XI, Circumierunt in melotis. Sed & μῆλον πᾶς καρπός, quippe, vt etiam apud nos, vnumquenque denotat fructum. Ab ea verò æquiuocatione factum vt in Herculis sacro, quo de paulò antè dictū, æquipollere malus pro boue iudicaretᵣ, cùm & minimè redargui posset, quin & quadrupes, & eodem nomine victima censeretᵣ. Fructiferarum autem arborū plantatio hieroglyphicè in diuinis literis accipitᵣ pro disciplina Doctorum, vt sentit Hesychius. Hinc Dauid: In lege eius meditabitur die ac nocte, & erit tanquā lignum quod plantatū est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. Et, Ego plantaui, Apollo rigauit, ait ad Corinthios Paulus. Ad hoc pertinet quod de plantatis arboribus lex iubet primo, secundo & tertio anno decerpi nihil: quarto, quæ leguntur, offerri Deo: quinto etiam reliquis vsus permittitᵣ. Ex quo tempora quatuor significantur, à tempore legis vsque ad Dauidem, à Dauide vsque ad transmigrationē Babylonis, à transmigratione vsque ad aduentum Christi, quibus annis fructus inu- F

tilis

A tilis omnis fuit, sed spes tantùm promissa bonæ frugis. Christi autem tempus prouentum Deo dicauit, annusque sanctus appellatus. Anno autem quinto facta omnibus copia, permissusque fructuum vsus, tam Iudæis, quàm gentibus, Apostolis eos liberalissimè effusissimeque distribuentibus. Sed quod ad Pythia spectat, quamvis victores lauro mox coronari cœperint, mala tamen ex Apollinis templo decerpta, vt Lucianus ait, coronis inserebantur. Hinc illud apud Apuleium de Paride: Tunc animo volenti Phrygius iuuenis malū quod tenebat aureum velut victoriæ calculum puellæ tradit. Sunt qui, vti superius suo loco dictum, Delphicam laurum baccas tantæ magnitudinis habuisse dicant, vt poma dici meruerint. Plinius maximis quidem eam baccis fuisse memorat, sed nihil ad pomū. Et Archiam in ea sermonis puritate quicquam impropriè posuisse, mihi persuadere nō possum. Si cui tamen de baccis illis grandioribus cōmentum placet, contrà ego haud sanè multum contenderim: nam & hodie vniuscuiusque arboris fruticis've baccas pomella vocitamus.

TRES HERCVLIS VIRTVTES.

B QVod verò ad Herculem pertinet, initio diximus statuam eius esse in Capitolio egregiè factam ex ære, leonino insignem spolio, & claua, quæque tria læua manu poma contineat: ea significare tris in Heroë virtutes insigniores, quarum vna esset excandescentiæ moderatio, altera auaritiæ temperamentum, tertia generosus voluptatum cōtemptus. Verùm quòd fabulantur illum, quò mala hæc ab hortis Hesperidum auferret, draconem extinxisse, qui peruigili custodia hortos eos tuebatur, significat illum concupiscentiæ modum imposuisse, vt alibi per draconem voluptuosam libidinis mollitudinem intelligi declarauimus ex Philone. Spoliū verò leonis dubio procul generosum animi robur, mentisque præstantiam ostendit. Quid verò claua sibi velit, alibi explicuimus, cùm illam & rationem & disciplinam significare contenderemus, quoque præstantius hæc in Hercule vigescūt, eo illi ex firmiori validiorique trunco, quippe ex quercu materia incorrupta clauam attribuunt. Firmitatem enim & vires indicari ex quercu superius ostensum. Nodosa verò fingitur claua, propter scrupulos & difficultates, quæ virtutem indagantibus, qua duce veram virtutem a-
C gnoscere possimus, sese contrà magno errorum agmine contracto frequenter obiiciunt, ac omnibus occursant locis.

ASTRA SOL'QVE.

QVæ quamvis ita habeant, nō desunt tamen qui aliter philosophentur, & prout quisque huic vel illi deditus est disciplinæ, fabularum sensum in eam trahit sententiam, quam professionis studiorum've suorum conditio suggerit. Nam qui moralem sequuntur philosophiam, ea de malis, quæ superius recitauimus, commenti sunt. Qui Astronomia delectantur, per aurea mala, astra significari contendunt, præsertim apud Hesiodum, vbi Hesperides Noctis filiæ tom memorant. Herculem verò Solem esse dicunt, quo decedente preciosa illa messis passim oboriatur, & mortalium oculis offeratur.

VERI AMORIS FRVCTVS.

SEd vt ad amorem, vnde digressi sumus, reuertamur, ipsa etiam numismata omnium ætatum testimonio, pomum Veneri dedicatum ostendunt: sed ei Veneri de qua fructus expetitur, propter quem rerum natura amoris vim vniuerso animantium generi elargita est, nempe vt satis ritè seminibus, rerum om-

nium ſpecies prorogentur, æternæq; fiant, quatenus rerum opifex hanc mun- D
di molem durare permiſerit. Ad hanc igitur fœcunditatẽ numiſmata nos inuitant, in quibus ipſa prolis ſuſceptio monumentis celebrata eſt. Nam in Iuliæ Piæ Aug. numo Dea ipſa cum pomo ſeſe oſtentat, cuius inſcriptio eſt, VENVS FELIX. In alio ab vna facie, FAVSTINA AVG. ANTONINI AVG. FIL. Ab altera ſignum molliter ſtat læua conto innixum, dextera pomum exporrigens, cum inſcriptione, VENVS S. C. Quoniam verò plurimæ ſunt huiuſmodi ſpecies, quotidieq; hominum manibus attrectantur, his modum imponemus.

DE PERSICO.

PERSICA MILITIA.

ILlud addam, molles Perſarũ reges ſelectorũ ſuorum mille numero thoraces malis inſignire cõſueſſe: qua de cauſa Mellophori appellabantur. Sed quoniam hoc forte Perſicum erat malum, patriæq; nomen ſecum afferebat, inuitat nos nominis recordatio, vt de Perſico E
pomo dictionem noſtram proſequamur, rei quidem ſerie id ipſum depoſcente.

ACVTVS.

SVnt qui pomi huius acore cõſiderato, qui guſtus appetentiã mirificè, quantumlibet etiam maturi, expergeſaciat, acutum hominẽ ex Perſici vocabulo ſignificari putent, cùm præſertim apud Plautum legerint, Qui Perſicus ſapis. Cæterùm hoc non à pomo, ſed à gente deducitur, quam tali præditam ingenio autores tradũt. Quibus enim purius eſt cœlum, eo acutiore ſunt ingenio: &, vt inquit Cicero, perſpicaciores ſunt qui ad Orientem, quàm qui ad Septentrionẽ habitant: quod nulla alia de cauſa prouenit, niſi quòd actus mentis ex calore naſcitur, & vigorem inde ſuſcipit. Quare multò maiora & veriora contemplamur æſtate, qàm hyeme, quoniam brumali tempore ex craſsitudine aëris hebetiores ſumus, & frigore pigriores: vis enim ipſa mentis ab igni, id eſt, à cœlo eſt: tametſi quod veriſsimum eſt Iuuenalis ait:

Summos poſſe viros & magna exempla daturos,
Veruecum in patria, craſſoq; ſub aëre naſci. F

IN ALIENO COELO MELIOR.

ALiĳ hominem qui domi vel ſeditioſus, vel tetro aliquo flagitio inſignis fuerit, in alieno tamen cœlo, aut patria profecerit, in viamq; redierit, omni animi depoſita prauitate, per Perſicum oſtentant, propterea quòd aiunt pomũ id in Perſide, vnde tranſlatum eſt, veneni vice fungi, eáque de cauſa tranſmiſſum, vt nobis venenum eſſet, in Italia tamen mutato ſolo naturam etiam mutauerit, & ſalubre repertum ſit: quam quidem opinionem admittit Columella, dum ſcribit:

Pomis quæ barbara Perſis
Miſerat, vt fama eſt, patriis armata venenis,
At nunc expoſiti paruo diſcrimine leti,
Ambroſios præbent ſuccos oblita nocendi.

Hinc pomum eius innocuum ægris expeti, ait Plinius, neque alium eo pomo innocentiorem eſſe cibum. Dioſcorides ſtomacho Perſica tradit accommodata, quæ ſi matura comedantur, aluum leniant: ſi acerba, ſiſtant: quorum

A rum alterutro pro tempore & loco opus est. Et nos Romę aliquando letali correpti morbo, quó stomachus nihil cibi prorsus admittebat, et immissum evomebat evestigiò, post diuturnam inediam non alio cibo adiuti per tres continuas hebdomadas, quàm singulis pomis huiusmodi in singulos dies ex vino acceptis, hac vna opella præter amicorum omnium, atqueadeò Medicorum etiam spem, reviuiscere potius, quàm convalescere visi sumus. Sedenim quod de fructus huius transmigratione à Persis fertur, vel, vt plures tradunt, ab Æthiopibus in Ægyptum malo animo transmissi, naturam soli benignitate commutasse, aliter sentire Callimachus videtur, qui Persicum in Ægypto primùm satam inquit à Perseo, verbis his: καὶ τελεταί τῃ περσεῖος ἐπώνυμος, ἧς ὀρθόδεμνοις αἰγύπτιοι κατέπηξαν. Nicander verò Mycenis primùm satam contendit his versibus:

περσείης ἥν ποτε ποσσὶ λιπὼν κηφηΐδα γαῖαν
αὐχέν' ἀπαρτιμάξας ἄρπῃ γονόεντα μεδούσης
ῥεῖα μυκηναίοισιν οἰκίξεσθαι ἀφῆγε·

Quam quondam Perseus, postquam Cepheia liquit
Littora, præsecta clarus ceruice Medusæ
B *Dona Micenææ telluri tradidit.*

Et eruditiores negare Plinius inquit, eã ex Perside propter supplicia translatã, sed à Perseo Memphi satam, & ob id Alexandrũ illa coronari victores ibi instituisse, in honorem ataui sui. Fabulantur autem eam semper folia & poma subnascentibus aliis habuisse, cuiusmodi est citriorum natura. Qui verò pomũ hoc venenatũ in Persis gigni putauerunt, decepti fortè sunt nominis vicinitate: nam id de Persea diligentiores tradunt, quę omnino alia est, myxis rubescentibus similis (pruna ea sunt sorbis insita) in Æthiopia letalis, in Ægypto salubris. quãvis Columella poëtica licentia vtrunque confundere videatur, quæ tamen ille ex Nicandro mutuat͂, apud quem videnda Commentaria, vbi de phalangis agit.

SILENTIVM.

INter picturas omnino multas, quibus Ægyptij silentium significabant, Persicum etiam his admiscuêre, eaque de causa arborem eam Harpocrati dedicarũt: fructum enim habet cordi, folium linguæ simile, quasi sermonem, qui fructus C est intelligentiæ, sedem in corde, non in lingua, habere deceat.

COR.

SAnè cor per id pomum ostendi ita vulgo innotuit, vt id repetere superfluum videatur, cùm nostro præsertim æuo iuuenes puellæque passim Persica telo transfossa misitent, quæ cordis ita exulcerati indicia sint. Quin & Medici pomum id cordi tradunt mirificè conferre, naturámque aiunt ei cordis figuram impressisse, vt cui esset genitum parti, vel ex ipsa specie patefaceret. Ea quoque manifesta sunt quæ Plutarchus libro de Iside & Osiride conscripsit, arborem hanc Isidi fuisse sacram, quòd pomum eius humani cordis figuram, folium verò linguæ præ se ferat. Nam cùm Isis παρὰ τὸ εἰδῶ sit, sapientiam hoc indicat intellectu primùm concipi, sed parum hoc prodesse, nisi etiam in mortalium vsum enuncietur.

VERITAS.

QVòd si pomũ adhærescente folio vno tãtùm pinxissent, veritatis id signum erat, quippe quòd ea species linguam cordi coniunctam ostendit, ac perinde sermo cordis ipsius penetralia adaperiat, nõ aliud quippe sentiat, aliud pro-

loquatur: cuiusmodi orationem ingenuè & citra fucum loquentis esse debere D
diximus in Bulla. Quare Gregorius ad Ioannem Episcopum Rauennatem scribens, Christiani viri officium esse monet, ne aliud ore loquatur, aliud in corde habeat.

CÆDES MVLTIPLEX.

SVnt qui cædem multiplicem, omni truculentia perpetratam, stragemq́ multa editam occisione, significare si velint, nucem ipsam Persicam carne spoliatam præferant: nempe quòd in ea testa, vel osseo malumus dicere integumento, omnium telorum quæ punctim cæsimq́ feriant, & quibuscunq́ modis lædant, signa vulneraq́ impressa conspiciunt, vt in nulla propemodum re magis quàm in eo cortice multipliciter dilaniando natura lasciuire gestiuerit.

CVRÆ VARIÆ.

ALiȷ significatum ad animam transferunt, qui variis curis solicitudinibusq́ sit vndecunq́ exulceratus, vt nullum sit ærumnarum anxietatumq́ genus, quo se non afflictatum sentiat, vicemq́ suam miserrimè deploret.

BONA CITO LABENTIA. E

FVerunt & qui vel ætatis florem, vel vnumquodq́ bonum quod celerrimè deficere videretur, atqueadeò humanæ ipsius vitæ imbecillitatem per decerptum Persicum & in lance positum, non ineptum dicerent hieroglyphicum. Pomum enim nullum aliud fugacius, lõgissimaq́ decerpto bidui mora sit, cogatq́ se quamprimùm venundari: quod non immeritò mirantur rerum naturalium scriptores, cùm ad eius precia respiciũt: nullius vnquam maiora, cùm memoria proditum sit tricenis numis singula nonnunquam æstimata. Quare huc fortè illud accommodabitur, quod altiore quodam sensu non temerè aures vellicet, à Philodemo, vel, vt aliȷ tradũt, ab epigrãmatario Platone dictũ nobili disticho:

μῆλον ἐγὼ, βάλλει μὲ φιλῶν σέ τις, ἀλλ' ἐπίνευσον
Ξανθίππη, κἀγὼ καὶ σὺ μαραινόμεθα.

quam sententiam nos iure nostro ita reddidimus:

Pomum ego, quiq́ tibi me dat, te deperit, audin'
Flauia, marcescam nempe ego, tuq́ etiam.

F

DE MALO PVNICO.

MAli Punici apud Ægyptios nulla reperi significata: Græcorum nonnulla sunt, sed longè plura quæ in diuinis habentur literis.

POPVLOSITAS.

ERat verò illud præcipuum eius mali symbolum, vt populos gentesq́ varias vno collegio congregatas significaret. Id ea de causa factum, quòd grana illa sua folliculis quibusdam aliquo numero ab aliis segregata, prouinciarum veluti limites quosdam præ se ferre videantur, & singula hominum vel collegia vel nationes potius ab aliis distinguere. Variȷ enim loculi, cicco quippe suo dirempti, cum granis suis, varias itidem gentes, suis quasq́ finibus terminatas indicant.

IVNO.

CVm verò Iuno regnorum præses haberetur, malum illi Punicum dedicarant, quod in eius manu Mycenis spectabatur, cùm sceptrũ altera teneret, eo opere quod Polycleti fuisse ferebatur, de quo apud Pausaniã. In Iunonis itaque

A que gratiam reginæ cùm sacrificabant, incuruatam ex malo Punico virgulam in capite gestabāt, quā à veteribus Inarculum appellari reperias. Sedenim cùm satis constet Carthaginem Punici regni sedem in Iunonis tutela fuisse, facilè potuit insigne illud ei accommodari, quo res ipsa significaretur.

POENI.

NAm in aliis quoq; veterum monumentis animadverti fercula Punicis malis ornata præferri, in eorum celebritatem, qui de Pœnis victoriam consecuti essent. Et Africam ipsam muliebri specie apud Pactios Florentiç vidi, in cuius manu altera, lęua quippe, quæ decumbentis molliter capiti sustinendo subiecta est, malum Punicum habetur. In altera flabellum, ad regionis ardores indicandos. Pro puluillo vndæ duæ, vtrunq; mare significant, Oceanum & Mediterraneum, quorum circa se ambitum vt ostenderet, anulos etiam duos in extremos digitos induxit.

MVLTARVM GENTIVM SOCIETAS.

B PVnicum malum tintinnabulo adiectum, cuius species apud Hebrços potissimùm reperias, vt olim Eucherius, mox Gregorius Pontifex interpretatur, vnitatem Ecclesiæ ex multis gentibus in eundem sonum, hoc est, in eadem præcepta convenientiū indicat. Sicut enim, vt ille inquit, in malo Punico vno exterius cortice multa interius grana vniuntur, sic innumeros sanctæ Ecclesiæ populos vnitas fidei contegit, quos intus diuersitas meritorum tenet. Quod verò piorum conventus canit, Et cortex mali Punici genæ tuæ, & floruit vitis, floruerunt mala granata: Ecclesia, vt Ambrosius ait, bonum fidei fulgorem, confessionisq; prætendit, tot martyrum sanguine preciosa, & quod est amplius, Christi cruore dotata, simul plurimos intra se fructus vsu istius pomi sub vna munitione seruat, & virtutum negocia multa complectitur. Sentit idem Hieronymus, vbi sextodecima Hebrçorum castra Remon Phares dicta tradit, quod ῥοῶς ἐχισ-τῶ Græci reddidêre: Latini, mali Punici dissepimenta. Arboris enim huius fructum, granorum numerositate refertum, indicare aiunt pij omnem turbam credentium, in Ecclesiæ gremio vno quasi cortice contentam. Addemus id, eo magis vnitatem hāc in Christianis malo granato convenire, quòd pomum id hoc C habet præcipuum, vt quot in vno grana sunt, tot in reliquis reperiantur. Nam vt Africanus ait, parua & magna granata nō eo inter se dissident, quòd hęc plures, illa pauciores habeant acinos, sed quòd parua minores, magna grandiores nutriat: ita Christianæ pietatis opera non quàm multiplicia sint considerantur, sed quatenus vno eodemq; numero, cum fide, spe & charitate in vnoquoq; deprehendantur, & fine terminò've vno conclusa, vno quippe cortice diuinę gratiæ comprehensa, pro vniuscuiusq; virtutis magnitudine vel exiguitate prçmia consequantur.

NÆVVS.

QVoniam verò nullum malum Punicum invenitur in quo non sit aliquod granum subputre, indicium est nullum humanum corpus esse absq; næuo aliquo vel cicatrice: nullum quippe hominem reperiri, qui vitio sine nascatur, cum vel iustus homo septies in die prolabatur. Ita neq; collegium vllum est in quo non aliquis sit prævaricator. Vsurpabat similitudinem hanc Thebanus Crates secta Cynicus.

Vu ij

SIMVLATOR. D

SEdenim quia plurimùm ita homines sunt, vt apparere potius quàm esse studeant, malumq; Punicum emptorem egregiè ante omnia poma ludificetur, & se probantibus imponat, purpureo scilicet, rubicũdo lepidoq; cortice spectãtibus adblandiendo, mox interiora aperientibus plerunq; situm, putorem marcoremq; patefaciendo, hinc factum est, vt pleriq; veterũ simulationem probitatis per id genus pomum significari dixerint. Vnde Scholasticus ille seuerioris doctrinæ magister: Superbus, inquit, malum Punicum est, quod interius putridum sit, exterius verò mirabilem prę se decorem ferat. Hoc hominum genus ita notat Horatius: *Vir bonus est quis?*

Qui consulta patrum, qui leges, iuráq; seruat,
Quo multæ magnæq; secantur iudice lites:
Quo responsore, & quo causæ teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.

Lucianus hos tragœdiarum codicibus auro purpuraq; vestitis æquiparat, qui E miram ipso compaginationis ornatu pulchritudinem ostentent, adaperti verò non nisi parricidia, incestus, stupra, furores, ærumnas, luctus, familiarum vrbiumq; excidia, & atrocissima profligatissimaq; scelera quæq; contineant.

VITIVM EMENDATVM.

EVm deniq; hominem qui vel morum asperitatẽ, vel vitium aliquod in melius verterit, ac virtute cõmutarit, significare qui volunt, cuneũ ex pino per mediam arborem Punici mali adactum pingũt. Siquidem evenire ait Basilius, vt si cuneus eiusmodi in acidas Punicas impingatur, ita vt per mediam medullam adigatur, mala saporem ex acido & austero in dulcem atq; suauem commutent. Id autem fieri solet ima in parte radici propinqua stipite perforato. Ac perinde magnus ille vir docet, posse vnunquenq; sibi vitij medelam enancisci, quando agricultura stirpium qualitates commutare potest: curam autem & studium in animi virtutibus consequẽdis morbos omnes evincere. Nam si modò quis, vt inquit Horatius, culturæ patientem accommodet aurem,

Nemo adeò ferus est vt non mitescere possit. F

AMICITIA.

AMicitiam modis plurimis hieroglyphicè pingi sculpíve posse, toto opere diximus: vt in Palma mari & fœmina, quæ quamvis mira sit, in suo tamen genere est. maius nescio quid in hedera cum vite, maximum in Punica cum myrto: amant enim se invicẽ & myrtus & Punica, ideoq;, vt obseruauit Florentinus, & asserit etiam Dydimus, ad Punicorum feracitatem myrtus iuxtà serenda est. Quin, vt ait Democritus, ita se amant, vt etiam aliquanto procul positæ radices mutuò complicent: ideoq; mutua earum insitio mirificè fœtificat. Si quis igitur fructiferam amicitiam Ægyptiorum in morem scribere voluerit, aptè coronam myrteam malis Punicis ornatam faciet. Coronæ enim ipsius forma, amicitiam qua quis mutuò devinctus est, poma illa fructum & vtilitatem inde susceptam indicabunt.

REVE-

A REVERENDISSIMO ILLVSTRISSIMOQVE CARDINALI, DOMINO MEO, IVLIO MEDICI, FLOrentinæ Reipub. Præsidio singulari, de iis quæ per Rosam & flores aliquot senticetaq́ue significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

INterrogasti me superioribus diebus, Reuerendiss. & Illustriss. Domine, quo exprimi possit hieroglyphico sententia illa, quã toto vitæ tuæ cursu vnicè adamasti, qua nulla moribus integritatiq; proprior conuenientiórq; excogitari possit, ALIORVM *quippe* PRAVITATEM BONORVM OPERVM OPE PERVINCENDAM. *Cuius quidem argumenti apud Aegyptios figuræ, apud Græcos symbola, apud nostros documenta innumera comperiuntur, quæ nunc ineptæ admodum esset morositatis enumerare, cùm tu breue quid, Laconicum scilicet dictum aliquod, si fieri possit, mo*
B *nosyllabum, figuræ vnius cõpendio elaboratum deposcere visus fueris. Ego verò, si in huiusmodi*
breuitatis angustias includor, à vobis potius, hoc est, à clarissimo patre tuo Iuliano, Magni Laurentij fratre, argumentum quod in promptu est, mutuabor. Animaduerti siquidem in manu dextera imaginis eius, quam Florentiæ magno in honore habetis, Rosam cãdore niueo insignem adpictam, quam pollice folius superimposito continere videatur. Hoc est mihi breue et expeditum illud hieroglyphicum, quod quæris, MALA BONITATIS OPE SVPERARE. *Nam Rosa quid aliud præ se ferat, dum pulcherrimã floris speciem ex calicibus explicat, depulsa spinarum asperitate, quæ floris tam elegantis amœnitatem opprimebant, eámq; quodammodo strangulare videbantur, nisi illa virtute, conatúq; suo semetipsam expediuisset, cõmodissiméq; patefecisset, indicaréq; ita voluerit, nullum esse tam pertinacem in prauitate conatum, nullam tam grauem difficultatem, quam bonitas non possit euincere, dissipare, & imperio suo subiicere. Quoniam verò præstantissime Domine, in theatrũ me iam induxisti, vbi Rosam agerem, quæ flores etiam secum aliquot alios trahit, reliquos eorum actus prosequar, ita tamẽ digestos, vt vbicunq; volueris fabula desinat. Nam verè esset in publica peccare commoda, eum principem nugis longioribus implicare, qui tot tantáq; magnarum rerum negocia sustineat. Sed enim qua mo*
C *destia, quóq; temperamento tua & publica omnia moderaris, parua etiam hæc & exilia quæ*
nos præstare possumus, per ocium inuisere non aspernaberis.

IMBECILLITAS HVMANA.

AC de bono quidem quod suapte vi prauitatem euincat, satis superq́ue suffecerit Patris tui gestamen pro hieroglyphico tam congruo, tam proprio. Subsequitur alterum non minoris efficaciæ, quòd flos is tam venustus, tam suaueolens, tam pulcher visu, tam suaui odore delectabilis, humanæ sit imbecillitatis hieroglyphicum, ac boni momentanei signum, tam breuis illi vita, tam caducus decor, vt quo die florens vigénsq́ue enituerit, eodem ipso defloreat & elanguescat. Hinc elegantissimus poeta, quicunq́ue ille fuit, qui Rosam, quæ Maroni adscribitur, celebrauit, vel deplorauit potius, repentinã hanc iucũditatis rapinã ita lamentatur:

Mirabar celerem fugitiua ætate rapinam,
Et dum nascuntur consenuisse rosas.

Quantum verò illud habet inuidiæ, & acerbæ in rerum naturam querimoniæ? D
Quàm longa vna dies, ætas tam longa Rosarum,
Quas pubescentes iuncta senecta premit.

In vniuersum autem flores penè omnes decerpti, sine foliis cōspecti, fragilitatis humanæ, aut fugientis boni indicia sunt. Vnde apud infelicem amatorē Theocritus rosam euestigiò tabescere, violam citò senescere, liliū paruo pòst tempore marcescere, & veluti albam niuē illicò liquescentē effluere lamentatur. Quòd verò in antiquorū memoriis aliquot obserues lilia & rosas & flores alios adhiberi in sepulcrorum ornatum, vetustum esse morem multa huius generis dona Manibus mitti solita indicāt. Imò quosdam Testamento etiam cauisse legas, vt iis vel illis floribus quotannis sibi parentaretur, cuiusmodi memoria Rauennæ lapis ita inscriptus:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII.
COLLEGII FABR. M. R. HS. ∞. N. LIBERALITATE DONAVIT SVB HAC CONDITIONE VT QVOTANNIS ROSAS AD
MONIMENTVM EIVS DEFERANT, ET B
IBI EPVLENTVR DVMTAXIT IN V.
ID. IVLIAS. QVOD SI NEGLEXERINT,
TVNC AD VIII. EIVSDEM COLLEGII
PERTINERE DEBEBIT CONDITIONE
SVPRA DICTA.

Et Comi in æde D. Benedicti lapis est stratus memoriis cuiusdā Valerianæ, & Appi Valeriani filii eius, in quo mandatum est vt PER OFFIC. TESSERARIOR. QVODANNIS (ita enim per D scriptum) LECTISTERNIVM PONATVR ET PARENTETVR. ITEM CORONÆ MYRT. TERNÆ, ET TEMPORE ROSÆ IVLIO TERNÆ EIS PONANTVR. Item Appius Eutychianus maritus eiusdem Valerianæ, scholæ vexillariorum largitus est magnā pecuniæ vim, vt quæ ibi notata sunt, fiant: demum OLEVM ET PROPITIATIONRM PER ROSAM PRÆBEANT.

Como Mediolanum proficisci, inuitat breuitas itineris, rosas huiusmodi decerpturos. Nam in propyleo D. Ambrosii porta Vercellensi legas, F

PETRONIO IVCVN. VI. VIR.
SENI
PETRONIA MIRA L. F.
PATRONO QVÆ HS
CCCC. LEG. POSSESSORIB.
VICI BERDOMAG. IN HERM.
TVEND. ET ROSA QVOTANNIS
ORNANDVM.

Vbi Adria Tuscorum, pars inscriptionis cuiusdam est, in qua sestertia numero quadringenta data ad rosas & escas ducendas cuidam Ottitio Scroniano omnibus annis. Est etiam monumentum, de quo alibi, P. Corneliæ Anniæ, quæ ne in desolata orbitate superuiueret, viuā se vltrò in arcā cum viro defuncto damnauit, vbi scriptum est mandasse illam, sacrificio super arcam Plutoni & Proserpinæ peracto rosis eam exornari. Hinc mendum corrigere possumus in appendicibus

A cibus Virgilio adſcriptis, vbi eleganti admodum in Coppam elegia, poſtquam ſuaſum eſt aureo redimiculo caput nectere, & indulgere genio, quippe vbi omnia comparata eſſent ad voluptatem, tum croceo violæ de flore corollæ, ſertaq; purpurea lutea mixta roſa, ſubiungitur demùm:

Quid cineri ingrato ſeruas beneolentia ſerta?
An'ne coronato vis lapide iſta tegi?

Hîc tegi mendoſe legitur, quia legendum, Coronato vis lapide iſta legi? Interrogat enim Poëta, an ſeuerus is, et priſcorum in morem ſuperciliosus, velit ideo roſas ſpargere, vt in eius defuncti memoriis legatur teſtamento cautū, vt quotannis roſæ ad monumentum ei deferantur? Hæc fateor κατὰ παρέργους, non tamen bonis ingeniis inutilia. Nunc ad Hieroglyphica redeundum.

BONVM DE MALO DELIGERE. vel,
BONVM MALO CIRCVMSEPTVM.

ILlud etiam memoratu dignum, quòd roſæ ſimulacrum, bonum ſignificat, quod vndiq; circumſeptum ſit malis, ac perinde voluptates noſtras amaritu-
B dinis & aſperitatis plenas. Nam, vt Ambroſius Hexamero philoſophatur, roſam ſpina ſepſit, tanquam humanæ vitæ ſpeculum oſtentaret, quæ quod eſſe potuit ſuauitatis, finitimis curarū ſtimulis ſæpe compunctū, amareſcere videatur: vallata enim eſt elegantia vitæ noſtræ, & quibuſdam ſolicitudinibus obſepta, vt triſtitia ſemper adiuncta ſit hilaritati. quare non illepidè Catullus Venerem, quæ iucunditatis hilaritatisq; autor præcipuus habetur, ſpinoſas ait in pectore curas ſerere. Quòd autem roſa & rubet & pungit, affectus amatorij ſignum eſſe Placiades affirmat, vtpote qui ſine verecundiæ rubore, & facinoroſi criminis exulceratione eſſe non poſsit. Roſam primitùs ſpinis caruiſſe Baſilius tradit, poſtea verò pulchritudini floris additos eſſe aculeos, vt quod ex voluptate oblectamentum perceperimus, propinquo inde dolore exulcerati, qui ex delicti recordatione emergit, ſtatim amittamus. Cuius rei monumentum ſpinas tribuloſq; tellus ipſa nobis paſsim oſtentat.

DE VEPRIBVS.

C SCELERA.

ATque adeò vepres omne genus hieroglyphicè ad delicta noſtra referunt, eaq; de cauſa CHRISTI caput ſpinis coronatum, vt indicium hoc eſſet noſtrorum ſcelerum, quæ ſupra caput ſuum expianda ſuſcepit. Spinas terra germinat Adamo, quia propter eius prȩuaricationē peccata pullularunt. Apud Salomonem ſpinæ naſcuntur in manu temulenti, actiones eius ſceleribus, & perperàm quibuſq; factis plenas eſſe cōmonſtrantem. Eſaiæ cantico legitur, expectatum vti vinea vuas daret, eamq; ſpinas protuliſſe: ſpinæ, ait Eucherius loco hoc, hieroglyphicū ſunt iniquitatis, vt vua iuſtitiȩ. Sanè ager, vt Heſychius, in diuinis literis pro diuina accipit̄ inſtitutione, quā Prophetȩ, IESVS, et Apoſtoli tradidêre, cuius vitis Chriſtus, agricola Pater, in quo abſcondit̄ theſaurus, id eſt, ſalutaris prȩdicatio. Semen, verba doctrinæ. Poma, bonorū operū prouentus. Spinȩ, ſcelera, prauęq; cōſuetudines, atq; peſtilentes.

ODIVM.

NAm & SIN apud Hebræos, apud nos rubus eſt, cuius id eſt hieroglyphicum, vt odium ſignificet, vt octauis apud Hieronymum Hebræorum caſtris habetur.

ASPERITAS. D

VSqueadeò verò rubus in asperitatis significationem abiit, vt homines ingenio moroso & difficillimo præditos, qui præ suo viuendi instituto omnes aliorum mores impendiò fastidirent, per rubum siccam indicarēt: eam enim ita affectam frangas potius, quàm minimum flectas. Deniq; rhamnus, vrtica, carduus, sentes, paliurus, & herbæ reliquæ aculeis armatæ, in sacris literis significant homines immites, dolosos, insolentes, & omnino improbos, quos nemo ex probis & mansuetis attrectare potest, contingere vel castigare, sine doloris compunctione, diceret Eucherius.

PERTVRBATIONES ANXIETATES'QVE.

SVnt præterea omnia hæc perturbationum, quæ menti nostræ accidunt, hieroglyphica. Rubus, ut sentit Hesychius Hierosolymitanus presbyter, afflictatio ea est, quam nostri tentationem vocant, asperum quippe virgultum, & quod difficulter manibus attrectare possis. Hinc verò curæ, oppressiones, aduersi casus omnes intelliguntur, quibus corda nostra vellicantur, lacerantur, & ærumnosa fiunt, de quibus Paulus ad Timoth. Omnes qui volunt piè viuere Christo IESV dediti, persecutionē patiuntur. Ita apud Græcos dicterium, ἀλλ' E
ἀκανθώδης, pro incommoda atque perdifficili.

DIVITIARVM CVRÆ.

HIeroglyphicè passim loquitur Euangelium: vt ad hanc sententiā semen ait inter spinas concidisse, vnde anxiæ diuitiarum curæ significantur. Sed durum fortasse videatur, diuitias per Spinarum vocabulum intelligi, nisi Dominus noster IESVS Christus, qui eo vsus est hieroglyphico, dictū ipse suū explicuisset. Quis enim mihi crederet, ait summus Pontifex Gregorius, si spinas diuitias interpretari voluissem, maxime cùm illæ pungāt, istæ delectent, & tamen spinæ sunt, quia cogitationum suarum punctione mentes lacerant: & cùm vsq; ad peccatum pertrahunt, quasi inflicto vulnere cruentāt, & quæ plurima in hāc sententiā disputat. Expectet verò aliquis, vt huc citem locū ex XXXI Psalmo: Conuersus sum in ærumna mea, dum configitur spina. Sed loco hoc satis fuerit Lectorem admonuisse, in Hebræo codice nullam esse hîc de spina mentionem, sed de aristarū spiculis, quæ per æstatem torrefactæ facilè confringunt. Hebraicæ prorsus literæ sensus est, vt paulò altius repetam, conuersum esse humorem, F
quod alij pinguedinem reddidêre, in eam iam ariditatem, quæ spicis accidit eo præsertim tempore quo aristæ triturantur. Nam tritura cum magno plurimùm calore venit, vt Maro diceret. Dicendum igitur, humor omnis meus ita exaruit vt aristæ (nam hæ ab ariditate nomen habent) eo æstatis tempore quo tritura feruescit. Et hoc sibi vult illud, Dum confringitur spica. Nisi fortè spina in linguis aliquot aliis spicæ etiam significatum habet.

GRATIA.

VT verò diu per senticeta tot peregrinati, postliminiò tandem ad rosam redeamus, ea sine spinis considerata, tum venustatis, tum amoris, in primis autem gratiæ eius signum est, qua quis præditus omnium in se amorem contrahat, omnium sibi animos conciliet. Inde factum est, vt purpureum rosę colorem Veneris sanguinem esse poëtæ dixerint, qui quidem ex icto eius pede defluxerit, & rosam, quæ prius vbiq; alba erat, aspergine sua continxerit:

Illa quidem studiosa suum defendere Adonin,
Gradiuus stricto quem petit ense ferox,

Affixit

A *Affixit duris vestigia caeca rosetis, Albaq; diuino picta cruore rosa est.*

Et Europa, Theocritus: Dum regiae puellae alios aliae flores legunt, ipsa Regis filia purpuream manu rosam legerat, qualis Venus inter Gratias excellens. Inde Rosas loqui, prouerbium, de re gratissima iucundissimaq;. Et Persianum illud, dum nutricula gratiam omniũ alumnulo comprecatur, Deos votis oneran do ait, Quicquid calcauerit hic rosa fiat. Sed quod alij fabulose dicunt, philoso phi illi veteres, qui rerum omnium originẽ altius perscrutati sunt, odorem coloremq; illum à Veneris ipsius stella proficisci autumãt. Hinc Maro Venerem roseo semper ore loqui dicit. Quod deniq; ad afflatum pertinet, nemo luculentius expressit, quàm idem explicuerit: eius enim id de Rosa opusculũ, de cuius autore dubitatum diximus, Charisius agnoscit. Ait verò poëta:

Vidi Pestano gaudere rosaria cultu,
Exoriente nouo rosida Lucifero.
Rara pruinosis canebat gemma frutetis,
Ad primos radios interitura die.
B *Ambigeres, raperétne rosis tunc aura ruborem,*
An daret, & flores tingueret orta dies.
Ros vnus, color vnus, & vnum mane, duorum
Sideris & floris est domina vna Venus.
Forsan & vnus odor: sed celsior illi per auras
Difflatur, spirat proximus iste magis.
Communis Paphiae Dea sideris & Dea floris,
Praecipit vnius muricis esse habitum.

Quò verò Gratiae significatũ inesse rosis apertius intelligamus, Indorũ etiam monumenta cõquiramus: siquidẽ eorũ Magi rosam tanti fecerũt, vt ad cõcilian dos magnorũ principum animos nõ alia re quapiã libentius quàm rosis vteren tur. Libet verò ex eorum dictatis vnum hoc, quod ad argumentũ facit, recitare. Aiunt illi, si Princeps quispiã sacer profanúsve sit adeundus, quem tibi cõciliatum velis, vt & te amet, & votis tuis faueat, atq; benignè respondeat, obseruan C dum esse coeli sitũ, cùm Sol vel in Ariete vel in Leone gradu eo ascendente ferẽ, quem Luna laeto feliciq; aliquo aspectu intueaẽ. Hic tu phialam rosaceo nitidissimo plenã in manum dexterã sumẽs, facie aduersus Solem cõuersa, summis pedibus insistens & phialã prętendens, in haec verba duodecies repetitione facta, voce clara orationẽ habeas: Saluere te iubeat Deus ô Planeta tuo potens lumine, ac omnigenae felicitatis foecũdissime, qui tam formosus, tamq; omnibus exoptatus, tam beneficus oriris radiorũ difflatione micãtissimus. Tu sol ille es, qui luce, spiritu et vigore tuo mundũ vniuersum regis: tu coeli lampas, tu rerum omniũ lumẽ, tu eorum quae vbiq; gignunẽ autor: tu per vim quã tibi Deus Opt. Max. infundit, tibi omnia deuincis: tu quatuor mundi cardines cõtinuo infatigabiliq; cursu peruestigias: tu lumẽ et pulchritudinẽ ex ipsa diuinitatis facie mutuaris: tu vitã luminosam, & perpetuae vsum lucis nullo interposito velamento Lunę liberaliter elargiris: tu reliquos stellarum globos luminis tui lampadibus accendis. Quae si ita habent, exoratũ te velim, vt amicitiã, beneuolentiã, amplexum, & affectum erga me omnium beneuolentiae in hoc oleo mihi cõcedas, ita vt me omnes appetant, & amicitiam meam vltrò concupiscãt, ac perinde maximos minoresq; Pontifices, Reges, principes, reliquosq; potẽtiores, Senatum,

populum infimumq́ gregem mihi amore atq; charitate concilie. Hic quo illi ap D
pellarent nomine profitebant, rogabantq́ insuper & adiurabant, obsecrationibusq́ adigebant per eius potestatẽ, vt amicitia hæc & amor et pietas ita in horum cordibus & linguis & operibus insideret, vt magno se affici gaudio experirentur, quotiescunq; hominẽ eiusmodi intueri atq; alloqui facultas esset. Proinde Sol virtute & potestate sua, vt mores etiam congruerent, hominisq́ præsentiam illi omnes admirarentur, honorarent, & esse quantumvis precij existimarent, efficeret. Ad hæc quædam geniorum nomina intermiscebãt, quorũ interuentu eadem fieri supplicabant, præcipueq́ nomen illud quod amores et amicitias viuificat, & amantũ corda in vnum conflat, insolubiliq́ copula coniungit. Ea verò tum quia videbant absurda (sunt enim, vt Lucianus ait, βαρβαρικὰ πάνυ καὶ ἄσημα ὀνόματα καὶ πολυσύλλαβα) tũ quia ex Christianæ pietatis instituto profana iam habentur, de industria prætermisi. Id ritè cùm exegissent, oleum summa veneratione susceptũ obseruabant, quo faciem obvngerẽt, quotiescunq; principẽ aliquem adituri essent. Quò minimè ridiculum videatur, Vlyssi in Phœniciam appulso, fracta quippe naui, mari eiecto, & omnium egeno, Deam Pallada oleum E
attulisse, quo ille perũctus, omni abiecto squallore, quem ex maris salsugine inediaq́ per quatriduũ tolerata cõtraxerat, κάλλεϊ καὶ χάρισι στίλβων, dignior & venerabilior effectus est. Rosaceũ verò Homero fuisse cognitum ex eo cõiicimus argumento, quòd ῥοδόεντι ἐλαίῳ Venus Hectoris cadauer obvnxerat, quod à canum iniuria, quibus id Achilles obiecerat, inoffensum pręstitit. Tantã inesse Rosę vim, Homerus persuasum habuit. An nos autem oleum aliud à Venere quàm ex rosa sua cõparatum existimemus? aut alia quapiam ope vsam eam crediderimus, quàm ea ipsa vi, quam rosis ipsamet infudit, cùm in Carthaginis templo

Restitit Aeneas, claraq́ in luce refulsit,
Os humerosq́ Deo similis? Nanq́ ipsa decoram
Cæsariem nato genitrix, lumenq́ iuuentæ
Purpureum, & lætos oculis afflarat honores.

Sed quoniam rosa super satis superq́ iam prouecti sumus, prætereo Ælij Veri Imperatoris lectulum, minutulumq́ reticulum foliis rosæ repletum, quem sibi substerni iubebat, in quo Persicis odoribus perunctus recubare cõsueuerat, ma F
iorem inde sibi gratiam adepturus. Dissimulaboq́ fabulas Apuleianas, in quibus Lucius ipse prius in asinum ex homine conuersus, rosis toto terrarum orbe perquisitis tam multa pertulit incõmoda, donec demum oblata earum copia, quas decerperet, humanæ formæ restitutus, pristino decori est & venustati redditus. Quod autem pertinet ad odorem, rosa sordidissimũ animal scarabeum, cui res plurimùm est cum stercore, vt alibi diximus, odore eneeat suo. ῥόδον autem eam idcirco appellatam Plutarchus ait, ὅτι ῥεῦμα πολὺ τῆς ὀδμῆς ἀφίησι, quòd ingenti odoris redundãtia diffluat. Diuinæ literæ, vt Cyprianus ait, gloriosam famam appellare solent odoramẽta. vnde Paulus, Christi bonus odor sumus. Et quod vnguentũ in Aaronis Pontificis barbã diffluebat, bonæ index est famæ, quam sibi sacerdos quilibet comparare debet. Et pro martyribus hieroglyphicè poni rosas, à rubore sanguinis, ait Eucherius.

DE LILIO.

VT verò coronã ipsi nostram elegantius cõtexamus, purpureis aderunt lilia mista rosis. Sciendum autẽ in primis, vnumquenq; florem hieroglyphicum esse spei. Nam si spes, vt Speusippus Platonicus finit, est expectatio

A ctatio boni: velut è cõuerso, metus, animi cõcussio in expectatione mali: sicq; floribus inspectis, vsum inde fructuũ sperare solemus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni prænuncius, & frugẽ paulò pòst succrescẽtẽ polliceatr. Nam & Themistius ait per florẽ, vbi præuius apparuerit, in frugis inde nos spem surrigi. Sed quamvis sit hæc florũ omniũ prærogatiua, vt nos bene sperare iubeant, vnus tamẽ præcipuus, quippe liliũ, vno omniũ cõsensu hieroglyphici huius primas obtinet. Hic in antiquorũ monumẽtis cum inscriptione SPEI, lilij potius figuram, quàm alterius cuiusquã floris speciẽ ostentat. Nam in numo Imp. Alexandri Pij Aug. ab altera facie dea lilium dextera prætendit, cuius inscriptio est, SPES PVBLICA. Eadem inscriptio cum lilio manu Deæ prætento in Imp. Æmiliani numis habetur. Nusquã verò frequentius neq; manifestius hæc lilij facies pro spe ponitr, quàm in Imp. Claudij P. T. Aug. numis, quorũ vis magna proximis annis in Bellunensi agro effossa est, in quibus Dea ipsa pallam læua sustinet, dextera lilium prætendit, cum inscriptione, SPES PVBLICA. Et in Ti. Claudij numis eodem gestu Dea, palla quippe sublata, lilioq; dextera porre-
B cto, cum literis, SPES AVGVSTA. Eodem statu habituq; in Hadriani numo dea lilium prætendit cum inscriptione, SPES P. R. Ac ne tædio sit horũ multiplicitas & numerus, hieroglyphici huius non ignarus Maro noster, cùm spem de Marcello conceptam significare vellet, tacita quadam ad clarissimũ illum allusione, eruditius sanè quàm fronte prima polliceatur, hæc scripsit:

Nec puer Iliaca quisquam de gente Latinos
In tantum spe tollet auos, nec Romula quondam
Vllo se tantum tellus iactabit alumno:

& quæ sequuntur, vsq; ad versum illum:

Si quà fata aspera rumpas, Tu Marcellus eris: manibus date lilia plenis.

Lilia poscit Anchises, quibus donis nepotis animam cumulet, vt inde præreptam iri spẽ publicã Populi Romani, prout ex superioribus numis ostensum, indicaret. Hinc Flaccus cùm spes nostras sæpe fallere animaduertisset, indolisq; bona de manibus sæpe rapi conspexisset, postquam viuax apium dixit, breue mox lilium subiecit.

C

CHRISTVS. ANGELI.

IN diuinis literis lilium, præcipuè album, nunc Christi, nunc angelorũ hieroglyphicũ est, à candore quippe iustitiæ. ad quod spectasse volunt Salomonẽ, cùm dixit: Flos campi, & lilium conuallium. Hilarius Matthæo, præcipuũ angelorum hieroglyphicũ ponit lilia, de quibus dictũ Euangelio, Non laborãt, neq; nent, quibus scilicet extra humanæ scientiæ eruditionẽ, suiq; operis mercedẽ, à Deo glorię candor indultus atq; indutus est, ne quid ex principio, laborc et arte existimarent habuisse. Ea autẽ est istius germinis natura, vt cœlestibus angelorum substantiis aptissimè comparetur: hoc enim efflorescẽs, cùm à stirpe detentæ humi radicis auellitur, naturæ suæ virtutẽ, licet aruisse videatur, occultat, & redeunte tempore rursum lilij sui honore vestitur. Ex se igitur reflorescit, sibiq; redditr: quòd sit, quòd vigeat, nec radici nec terræ debet, cùm ille qui se suggerit succus ex se demanet & suffundatur, atq; ita annuæ huius viriditatis exemplo, virtutem cœlestis substantiæ æmulatur, cùm tamen ex eo tantùm quod intra se diuinitùs acceptum habet, alatur in florem. Ideo ergo lilia non laborant, neq; nent, quia virtutes angelorũ ex ea quam adeptæ sunt originis suæ sorte, vt

sint semper, accipiunt. Generatim verò florem Eucherius hieroglyphicũ esse D dicit eorum operum quæ bene riteq́ue fuerint inchoata: & Canticorũ cantico ea de causa sponsum dicere, Fulcite me floribus.

PVLCHRITVDO.

EST & pulchritudinis signum lilium, siue formam, siue colores eius cõtemplẽre, Susasq́ue mollem delicatamq́ue Persarũ vrbẽ, vbi Regum erant hyberna, ob mitißimã cœli plagam, & amœnitates alias, inde cognominatã tradunt, quòd Susa Persarum lingua lilium sit. Volentes itaq́ue loci pulchritudinem signare, nomen à lilio fecerunt. quamvis Stephanus à multitudine potius liliorũ, quæ passim illic & feracißimè proueniunt, cognomentũ vrbi inditum scripserit. Vtcunque verò, velut à liliis Susæ, non immeritò inter Italicas vrbes à flore Florentia nuncupata, vtpote quæ, Domine mi præstantißime, patria hæc tua, quã tam libenter incolimus, tam forma quàm situ, et incomparabili rerum omnium amœnitate, totius sit Italiæ flos: vt inuidè mihi facere videantur, qui Fluentiam antiquum vrbis nomen sibi somniant.

PVDICITIA. E

PVdicitiæ virginitatisq́ue florem esse lilium, Hieronymus aduersus Iouinianũ interpretatur, dum Canticorũ cantico sponsa illa cœlestis fratruelem suum inter lilia pasci canit, hoc est, inter candidißimos virginum choros. Illa enim tota speciosa, nulla notabatur macula, neq́ue etiam ruga, vt Apostolus addidit. Et quod à Libano accersitur, λευκασμός, id est, candor interpretatur. Sanè Nymphis qui faciebant, etiam Gentium sacerdotes, lilia præsertim candida offerre soliti erant. Ita apud Propertium Tarpeia:

Sæpe tulit blandis argentea lilia Nymphis,
Romula ne faciem læderet hasta Taci.

Sciendum tamẽ in vniuersum flores λείρια dici ab Apollonio, vt Argonauticõn primo:

ὡς δ' ὅτι λείρια καλὰ περιβρομέουσι μέλισσαι·
Pulchra fremunt vt apes pascentes lilia circum.

Quamvis propriè flos est qui liriũ appellatur, quem Theophrastus libro de Plantis, narcissum esse dicit, alij autem lilium. Et licet & pulchra & delicata lilia sint, F ea tamẽ inuisa Veneri ait Nicander Alexipharmacis, quòd olim de candore cũ dea certare voluerint, eamq́ue indignatam lilia in asinini pudendi formam transmutasse: adeò nihil tam ridiculum, tam ineptũ, quod sibi Græci nõ permittant.

IVNO.

VErùm odium hoc in lilium, inde potius procesisse videri potest, quòd flos Iunonius filium esse dicitur, vt ex deæ lacte progenitũ, cùm subiecto clàm Herculi vbera admouisset, doloq́ue statim cognito se retraxisset: guttas verò lactis aiunt aliquot in terram decidisse, ex quibus mox lilia pullularint. Meritóq́ue flos Regius etiam appellatur, non à Iunone regina tantùm denominatione sumpta, sed à Regia qua præstat celsitudine, quòd tanta proceritate super flores alios attollitur, vt ad tria interdum cubita surrigatur.

A

DE CARDVI SCOLYMO.

ET quoniã hodierna dictio per flores volutatur, bonaq; eorum pars, boni parũ admodum pollicetur, vt conditionem quisq; perpendat suam, de cardui scolymo, deq; Fremio quędã minimè dissimulanda.

IMBECILLITAS HVMANA.

IMbecillitatem humanæ vitæ sacerdotes Ægyptij nullo significantiore osten debant hieroglyphico, quàm cardui flore figurato, quem Græci Scolymon vocant. Vnicaulis enim carduus simulac scolymon in calicem apparuerit, florem purpureum mittit inter medios aculeos celeriter canescentẽ, & abeuntem cum aura, perinde ac spes nostræ plurimùm euanescunt, & minima quaque de causa homines plerunq; exanimantur.

MORBI.

SI verò morbos, quibus plurimùm tentatur affligiturq; hůmanũ genus, significare voluissent, Fremij fecissent flores, vel quia rerũ natura flores odoresq; de die in diem gignit, magna hominũ admonitione, quæ spectatissimè florent,
B evestigiò marcescere, & vt apud Esaiam est, Omnis caro fœnũ, & omnis gloria eius flos agri: siue, vt Cyprianus reddit, omnis eius claritas vt flos fœni: simulac enim fœnũ aruit, dècidit & flos: id quod fatidicus etiã Rex lamentatur, cùm ossa sicut fremiũ aruisse clamat. Vel quia tradunt Magi, colligi anemonas (sic enim Gręci vocant) tertianis & quartanis remedio, postea alligari florem panno roseo, & in vmbra asseruari, ita cùm opus sit adalligari. Florẽ hæc habet aut phœniceũ, aut purpureũ, aut lacteũ, qui se nunquã aperit, nisi vento spirãte, vnde & nomen accepit, ἀπὸ τῶ ἀνέμου scilicet. Quamvis non sum nescius, eruditos esse autores, qui hoc nomine flores omnes intelligant in huiusmodi significatũ, quòd floribus omnibus contingat spirante vento aperiri. Ad eorum verò quæ pulchra, grata, & amabilia putamus, imbecillitatem indicandam, Catullus affectus aliquot accidere ait, velut prati vltimi flos prætereunte postquã tactus aratro. Quam sententiam dixisse semel non sat habuit, quare alibi eandem repetit:

Vt flos in septis secretus nascitur hortis
Ignotus pecori, nulli contusus aratro,
C *Quem mulcent auræ, firmat Sol, educat imber,*
Multi illum pueri, multæ optauere puellæ.
Idem cùm tenui carptus defloruit vngui,
Nulli illum pueri, nullæ optauere puellæ. Quem Maro imitatus ait,
Purpureus veluti cùm flos succisus aratro *Languescit moriens.*

Neq; fortè importunè dixerim, loco hoc herbam in diuinis literis, vt apud Eucherium, hieroglyphicũ esse iucunditatis: nonnunquã indicare quædam animę proficientis rudimenta, quæ mox florẽ, hoc est, spem, inde semen, hoc est, fructũ datura sit. Ad superiorem verò sententiam Hilarius, Matthęo, sub hieroglyphico fœni nomine gentes à Deo sępe nuncupatas ait: Germen, inquit hic, illud est quod virtutis suæ flore dilapso, ad calorem Solis arescit. Igitur requies nulla gentibus: neq; mortis, vt volunt, compendio quies dabitur, sed ipsis corporis etiam æternitas destinabitur, vt ignis æterni in ipsis sit æterna materies, & in vniuersis sempiternis exerceatur vltio sempiterna. Et hoc illud est quod Paulus ait: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.

DE AMARANTHO. D

De humanæ vitæ imbecillitate, bonisq; caducis & ante diem ereptis hæc per florum imagines Ægyptij afferre consueuerunt.

INOFFENSA VALETVDO.

Contrà verò si quē inoffensa valetudine vixisse corporis ad extremum vsq; dignitate viribusq; seruatis, hieroglyphicè ostendere voluissent, amaranthi corollam capiti eius imponere mos erat. Est autem amaranthus spica purpurea verius quàm flos aliquis, asseruaturq; decerpta, ac postquam defecêre cuncti flores, madefactus aqua reuiuiscit, & hybernas coronas facit: summaq; eius hęc natura nomen inuenit ἀπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι, id est, propterea quòd minimè marcescat, Amaranthum sit appellatum. Hinc Thessali ad tumulum Achillis libamina & expiationes quotannis oraculi Dodonęi admonitione ferre iussi, cùm omnia quæ sacrificio ritè operando necessaria essent ex solo patrio asportare consuessent, duos quippe tauros, album vnū, nigrum alterum, vtrunq; verò mansuetum: syluam ex monte Pelio cæsam, ignem ex Thessalia, molamq; & E aquam ex Sperchio haustam. Coronas insuper amaranthinas primi omnium excogitauerunt, easq; ad sacrum eiusmodi ferri sanxerunt, vt si fortè venti nauem repulissent, aut alia quapiam de causa mora iniecta esset, coronæ tamen neque flaccidæ, neque deformes suspenderentur.

DE FERVLA.

CASTIGATIO INGENVA.

Qvam Baccho sacram, & inde ναρθηκοφόρους ministros eius multi tradidêre. Sed quòd ea de causa Baccho dedicetur, quia asini ea vescantur auidius, cùm animalibus reliquis, vt tradit Plinius, præsentaneum sit remedium, leue commentum forsan videatur, quamvis nō ignoremus animal id gratissimam fuisse Libero patri victimam. Id verò magis arridet quod à Plutarcho accepimus libro de instituendis mulieribus: hic enim & ferulam & obliuionem Bacchi dedicatas ait. Ferulam quidem propterea, quòd virga ea admonitionem significat, qua pueros castigare soliti sunt veteres, vt se F quoq; subduxisse manum ferulæ profitetur Iuuenalis, itaq; innuere voluerint, quę per ebrietatē admissa sunt, puerili tantùm indigeant castigatione. Obliuionem addidêre, puto, per lyncis eiusdem Bacchi simulacrum, quæ, pascendo si casu aliquo auertat oculos, propositi cibi obliuiscatur, vt aiunt, & alium quęrat. Aiebant verò eorū recordari non oportere, quæ inter vina dicta factáve essent: notum enim illud est, μισῶ μνήμονα συμπότην. Quòd si quid est cuius meminisse debeat ebrius, ea dubio procul omnia, vt Pythagoræ sententia est, non tantùm reminisci, sed identidem etiam animo repetere debet, quę in ebrietate ridicula aut perniciosa dixerit feceritve: id enim vnum esse euitandæ ebrietatis remedium. Nam & Anacharsis ita nos docuit ebrietatem cauere, si quæ ebrij faciant, inspexerimus. Quòd verò Plutarchus admonendis mulieribus ferulam adhibet, aurem nobis vellere videtur, ne distichi illius immemores simus, quod toto terrarum orbe cantatissimum est:

Nux, asinus, mulier, simili sunt lege ligati:
Hæc tria nil rectè faciunt, si verbera cessent. Sed ioco iam satis.

APIERIVS VALERIANVS AD IOANNEM ANTONIVM POLLIONEM, GELOVM PRIMATEM, de iis quæ per Spicam, & Cerealia quædam arma significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

CVI verò libentius Spicas & Cerealia quædam arma donarim, quàm tibi tam præstanti viro, tam frugi, tam probo, tam benigno, tam liberali? qui præsertim spicam habes in gemma domesticæ nobilitatis insigne: addam etiam, qui Siculus es, magnóque ingenij acumine præditus, verùm quo non nisi modestè vtaris, atque sapienter. Ero enim ego semper huius rei testis, qui prudentiam moderationémq́ tuam tandiu expertus sum, cùm in eodem conviuebamus contubernio, ad idem munus tecum à Clemente P. M. delegati, qui nepotes suos adolescentulos nobis commendarat, quos tanta rerum perturbatione vexatos, infelicißimo illo tempore huc & illuc peregrè circumduximus, cùm hostica essent omnia, aduersa omnia, omnia B *suspecta. Tot illæ erant insidiæ, quæ illi etiam ætatulæ parabantur. Nos tamen per tot rerum omnium difficultates evicimus, vt sospites eos Clementi tandem restituto redderemus, atque ita moribus excultos, quantum in vtroque nostrûm fuit, vt nihil iam ad nobilißimæ indolis institutionem desiderari posset. Neque verò Legationes tuas illas memorabo, Germanicas, Noricas, Pannonicas, Bohemicas, Gallicas, Britannicas, & alia tibi sæpe munera demandata, quibus gerendis talem te præstitisti, vt ob sapientiam & probitatem omnibus esses admirationi. Quod si consiliis tuis faciliores accessissent aures, in tot, quæ mox perpeßi sumus, calamitates minimè incidissemus: tot erant ea, quæ desperata ab aliis, tua tu dexteritate restitueras, nisi obstitissent fata, quæ prudentiæ tuæ sese opposuerunt aduersaria, vel, cùm te vera loqui, optima sentire, salutaria consulere homines cognoscerent, quod plerunque accidere solet, optima videntes, ad deteriora tamen sponte non declinassent. Sed hæc missa faciamus. Id vnum profiteri nunquam desistam, quàm iucundum, quàm suaue mihi tum fuerit totum id vitæ tempus, quod in ea non nostra tantùm, sed Italiæ totius communi calamitate vnà convixirnus: quantúmq́ me tibi debere intelligam, qui non minorem mei consolandi, cùm desperarem omnia, rationem habueris, quàm eorundem, qui nobis commendati erant, principum. Quæ verò vtrique nostrûm* C *res præter omnium acciderint expectationem, quámq́ varia fuerit rerum fortuna, longè magis quàm vellemus insidet memoriæ, neq́ quidem si obliuisci velimus, vllo modo possumus. At dices: Quorsum hæc rerum publicarum commemoratio, si de Spica & Cerealibus futurus est sermo? nempe quòd eò me trahit earum rerum recordatio, quæ toties deambulando, sedendo, obequitando, super iis quæ ad nos & principes nostros attinebant, fuere sæpius à nobis non modò prævisæ, verùm etiam deploratæ. Idcirco nequeo ad Pollionem scribere, neque cum eo loqui, neque quicquam meditari, quod mihi non suggerat eorum sermonum memoriam, qui tam frequentes, tam necessarij quotidie intercidebant. At effluxere omnia hæc: effluxerint. Vt te igitur audiam, nobis quid nunc agendum, posteaquam studium, fides, industria, conatúsque noster omnis iis nihil profuit, quibus omnia prospera, felicia faustáque cupiebamus, sed eversa omnia sunt, fatóne dicam, an eorum culpa, qui recta consulentes aspernabantur? Velimúsne nos aliorum causa in perpetuo esse mærore, an nostri studij, nostri officij memores ea meditari, quæ aliquam ærumnarum obliuionem afferre poßint? Ego nempe post rem certa tam desperatione conclamatam, ad studia me mea retuli, commentationibúsque illis hieroglyphicis, de quibus sæpe tecum, nunc totus incubui: quas cùm per sua quæque segmenta disponerem, visæ mihi sunt polliceri,*

fore, vt huius industria mea aliquis fructus iis, qui politiores has literas affectantur, acquiri possit: quare labori nihil quicquam peperci, donec rem omnem digessissem. Ea verò quoniam in partes diuidenda fuit, quæ ad te pertinere arbitratus sum, tibi dedicaui. Utinam eo tu atque alij animo hæc suscipiatis, quo à me studio atque beneuolentia conscripta sunt. D

DE SPICA.

ONYX ille tuus, Antoni Pollio, modiolo, qui spicas duas cõtinet, insignis, ab cuius vtraq; parte copiæ cornua arte admodum eleganti incisa conspiciuntur, vetustatis omnino venerandæ monumentum, signum olim aut Ædilium fuisse, aut eorum qui rei frumentariæ præerant, facilè credere possumus.

CERES.

VIdere enim est Iuliæ Piæ numũ, ab cuius altera facie sigillum est læua conto innixum, dextera spicam gerens, calatho ante pedes proposito, cuius inscriptio est, quarto casu, CEREREM. E

ANNONA.

ESt & T. Cæsaris Vespasiani numus, in quo simulacrum est, quod dextera sigillum exporrigit, in cuius vna manu libella est, in altera cornu copiæ, apposita naui, & calatho cum spicis: inscriptio, ANNONA. In eiusdem aliquot aliis eadem omnia sunt præter cornu copiæ: eius loco caduceum spectes: nam & is, vt alibi diximus, in felicitatis significatum accedit, quòd pax ipsa, cuius symbolum est caduceus, rerum omnium copiam & affluentiam inducit.

AFRICA.

SPectare verò est Africæ picturam eo libro, quem de Imperio, magistratibus, & militiæ ordinibus Theodosianis temporibus conscriptum vidimus. Ibi enim, vbi de Proconsule Africæ legitur, vrbes'q; & officia & magistratus tota ea prouincia distributa continentur, mulier quædam inspicitur, pileo in primis cooperta caput, cærulea palla hinc inde ab vtroq; humero reiecta, eaq; ad humum vsque fusa, interiore verò tunica rubra, imo limbo ad pedis vnius altitudinem albo, cuius superiorem inferioremq; marginem aureæ fibræ duæ circumeunt. Brachia nuda vtrinque exporriguntur, binas vtraque manu spicas ostentantia. Sub pedibus naues duæ frumento onustæ, adpictæ sunt. Literæ supernè sunt, PROCOS. AFRICÆ. Apud Horatium sanè de terræ huius feracitate frumentaria legas: F

Quicquid de Libycis verritur areis,

desumptum quidem ex Pindaro, qui πυροφόρους Λιβύας Isthmiis dixit.

BRACCATI MILITES.

IN iisdem monumentis obseruaui gestamen cæruleo colore subobscuro pictum, circulo nigro iuxta marginem circumducto, à summa cuius parte stella adpicta est radiis octo prædita: in medio orbiculus est cum vmbilico, vtroque coloris aurei: ab eo orbiculo vsque ad circulum qui iuxta marginem est, columella summissa coloris rubri: à lateribus columellæ spicæ duæ vtrinque surgunt singulæ, quas auiculæ totidem volatu suspensæ impetunt. Insigne hoc erat eorum militũ, qui BRACCATI IVNIORES appellantur, militabantq; sub militum

A militum Prȩsentiali tunc nuncupato, qui titulus eorum erat notæ qui viri illustres vocabantur. Sed vt ad annonam revertamur, in Hadriani quoque numis corbis est cum spicis: & in Antonini, spicæ & Cornu copiæ cum eadem ANNONÆ inscriptione.

PROVENTVS.

QVæ verò spicæ duæ, dolio vuis pleno in earum medio constituto, spectantur in numo L. Liuinei Reguli, proventum bonorum, fructuumq; copiam, & feracitatē eius viri magistratu vberem ostendit: nam vbi consultum est iis quȩ cibo potuq; inseruiunt, annona omnis largè populo videtur erogata. Vsqueadeò verò spicæ proventus indicia sunt, vt & apud Coniectores reperias eum, qui natas in aure spicas per nocturnam imaginem videre visus fuerat, & delapsa inde grana manibus collegerat, fratris mox demortui hæreditate locupletatum: spicis quippe proventum, aurem verò fraternitatem ostendentibus: germanas enim inuicem esse aures manifestum. In diuinis quoq; literis spicæ, hoc est, messis eodem modo proventum hieroglyphice significant, dicente B Domino, Messis quidem plurima, operarij autem pauci admodū. Humanam enim messem vredini procellisq; obiectam, cupiebat ille in horrea æternitatis suȩ transferre. Hesychius Hierosolymitanus pro messe accipit virtutes, quæ ex diuini verbi semine oriūtur. At stipula pro nullius boni operis fructu ponitur. vnde Propheta lamentat̃: Hei mihi, vt factus sum sicut qui colligit stipulam in messe. Idem paleæ, vt illud: Paleas autem vret igni.

ÆSTAS, ET FRVgum inuentor.

SAnè plerunque inuenias ȩstatem ipsam per spicarum fasciculum significari. Vnde apud Maronem:

Stabat nuda æstas, & spicea serta ferebat.

Nonnunquam verò messem ipsam, aliàs & frugum inuentorem.

MESSIS.

SEd enim Hesiodus Theogonia, falcem pro messe posuit, vbi dicit, τεῦξαι μέγα δρέπανον. subiiciunt interpretes, Drepanon messis tempus. C Hinc iuniores spicas duas, manipulos spicarum interdum duos in transversum adclinatos, pro mense Iulio ponere excogitarunt, quòd nimirū eo mense messis omnis triticea demetatur.

TEMPVS.

ET quod pertinet ad falcem, quoniam tempus omnia metit exsecatque & aufert, ideo falcem Saturno attributam nonnulli volunt: κρόνος enim Saturnus, cui tempora subiiciuntur, quæ voce eadem Græci sola adiecta aspiratione pronunciant, quippe κ in χ versa. In hanc sententiam Maro: Omnia fert ætas.

AGRICVLTVRA.

ALij falcem agricolationis totius signum arbitrantur, quod insigne Ianus Saturno dederit à messe & fertilitate, cui posteritas rationem etiam inserendi, & artem faciendi surculos fert acceptas: vnde Saturnum à satu Latini vocitarint.

FRATRES ARVALES. D

ALioqui spicea corona fratres aruales indicabat, quam primùm Acca Larentia Romulo sacrificanti dedit.

SACERDOTES ARVORVM.

SI verò spicea corona vitta alba illigata esset, sacerdotes aruorũ significabat, quorum illud erat insigne. At Cereris caput spicis redimitũ spectauimus in numis quibusdam, ab altera quorum parte spica magna est nonnunquam sola, nonnunquam cum caduceo & lituo, eo quod retulimus significato.

PAX.

QVin & pacis simulacrum cum spicis figuratur: vnde Tibullus,

At nobis pax alma veni, spicámq; teneto,
Profluat & pomis candidus ante sinus. *Pax enim candida primùm*
Duxit araturos sub iuga panda boues.
Pax aluit vites, & succos condidit vuæ,
Funderet vt nato testa paterna merum.
Pace bidens vomérq; vigent, ac tristia duri
Militis in tenebris occupat arma situs. E

DIANÆ TRICLARIÆ SACRVM.

ERat & spicea corona insigne atq; gestamen eorum adolescentum qui Dianæ Triclariæ sunt immolari soliti apud Patrenses, mollienda numinis indignatione, quam Menalippus atque Comætho templo deæ turpiter violato in ciues contraxêre.

DE LOLIO.

TRiticeæ coronæ gestaminíve contrarium est lolium, quòd quantum seges illa felicitatis affert, tãtum hoc infelicitatis, & incommodi: secum enim inuidiam, & quandam animi prauitatem trahit.

PRAVI MORES.

MOrum enim corruptorum id omnino indiciũ est: quare Antisthenes non temerè dicere solebat, absurdum esse triticũ à lolio non repurgare, qui sentiret ex hoc inuidos à republica summouendos, vt Plutarchus interpretatᷓ: tam enim invtiles inuidi sunt ciuitati, quàm lolium est tritico. qui verò inuidus est, F suam ipse sibi fouet infelicitatem: quandoquidem Horatius ex Phalaridis sententia dicto sumpto,

Inuidia Siculi non invenere tyranni *Maius tormentum*, ait.

Et quod ad corruptos degenerésq; mores facit, ita Virgilianus pastor lamẽtatᷓ:

Grandia sæpe quibus mandauimus hordea sulcis,
Infelix lolium, & steriles dominantur auenæ.

DE MILIO.

VIrtus ideo humano generi vtilis atq; cõmoda, qua miliũ egregiè pollet, efficit ne ab hieroglyphicis expelli debeat. Nam si quis hominem qui declinare sciat infortunia, hoc scripturæ genere ostentare voluẽrit, aptè serpentẽ pinxerit milij surculo circumvolutũ, anguis ipsius capite d[illegible]sum deiecto, cauda supernè sita: quandoquidem ex milio panis præsumptus, incolumẽ sospitemq; præstat à veneno, naturæ beneficentia, quę mortale genus remedio tam parabili, atq; omnibus obvio, prꝯmunire voluerit contra

A tra peſtẽ adeò pernicioſam. Idq́ tradit Didymus in iis, quę de re ruſtica ſcripſit.

INNVMERA.

SVnt etiam qui ſpicam milij hieroglyphicè pro millenario numero ponant, ac perinde pro innumeris, quia tale etiam eſt millenariis ſignificatum. Neq; deſunt qui numerum ipſum mille à milio dictum velint.

DE MODIO.

SEd vt ad onycem revertamur, modius in ea inciſus eſt: is quid ſibi velit explicemus. Sed quoniam in numis, in picturis, in ſculpturis, atq; aliis antiquorum monumentis ſpectare eſt alibi modium, alibi latè patentem vrnulam, nonnunquã & cyathum, ſæpius verò calathum, & quicquid vel humoris, vel ſolidorum eſt corporum capax, in Serapidis capite ſuperpoſitum (illi enim plurimùm vaſa hæc dedicabantur, quòd diuitiarum, & omnium proventuum numen haberetur) neceſſe erit hæc omnia colligere, ac veluti vetuſtas fecit, in vnum commiſcere.

B FRVGVM OPVLENTIA.

SIue igitur modius, ſiue calathus, ſiue quid huiuſmodi figuretur, frugum id opulentiam indicabit, quas ipſe ſiue Serapis, ſiue Oſiris, ſiue quocunque nomine δοτῆρας ἐάων nuncupari placeat humano generi, ſatu inuento, & aratione cõmonſtrata, comparaſſe dicitur, de quo multa alibi, & quo pacto Oſiris quoq; in huius inuenti participatum admitteretur, diſſeruimus. Illud verò conſtat, cibarias opes & donaria in caniſtris offerre, & antiquorum fuiſſe morem, & nũc palàm omnibus eſſe, quin etiam vbi liberalius, opipariusq́ aliquid erogatũ ſignificare volumus, αὐτῷ κανῷ dicere conſueuimus. Hinc apud Maronẽ ferunt nymphæ calathis pallentes violas, & alia dona. Alibi Cererem caniſtris expediunt miniſtri. Oſirin quoq;, neq; non Cererem eodem inſignitos geſtamine Diodorus atteſtatur, & antiqua pleraq; ſigna oſtendêre. Neq; verò hîc repetenda ſunt ea, quæ plurima docuimus eo cõmentario quo de Capitis atque adeò Tricipitij ſignificationibus agitur, verũ ſcilicet Serapis pro Sole, an pro Ioue, an pro mundi totius machina, vt Nicocreonti Cyprio Regi ipſo eſt oraculo proditum, ac-
C cipiendus ſit, quoniam eo loco hæc omnia ſunt explicata.

AQVA.

SEd enim vrnam potius Oſiridi dedicatam videas, idq́ ea de cauſa factum, quòd eum non vini tantùm, verùm totius humoris dominum intelligebãt, eumq́ Oceanum, perinde ac Iſidem Thetin. Præferri enim vrnam in ſacrificiis, qua Deum colerent, mos erat. Hydriam enim quandam ingentem ſummo cultu, & attonita penè veneratione proſequebantur, quam obtectam, & caſta religione ſuſceptã, in ſacram ædem ſolenni pompa geſtabant, quò cùm perveniſſent, terræ procumbentes manibus ad cœlum ſublatis iis gratiam agebant, qui primi diuini benignitatis munera mortalium vſui communicaſſent, vtpote qui ex humore oriri omnia perſuaſum haberent.

CANOPVS.

ALij, qui philoſophiam eam eludebant, quorum è numero Ruffinus eſt, Canopum quendã apud Ægyptios in hydriæ ſpeciem figurari ſoliũ aiebant, q; inuento callido, cùm in certamen cõtra Perſas deventum eſſet, victorẽ ignem euicerit. Perſæ enim, vt alibi ſæpe oſtendimus, ignem numinibus omnibus anteponunt. Is itaq; minutioribus quibuſdam foraminibus hydriam, quam cõtra

ignem in periculum adducturus erat, à fundo perterebrauerat, ceráque diligenter D
obturauerat, qua super ignem solenni certamine posita, vi caloris soluta, ignis
extinctus expirauit. Quoniam verò de vrnis locupletius alibi dictum, reliqua
nunc vasa persequemur.

NON CESSANDVM IGNAVITER.

SEd id quoque nescio quid Ægyptiacum sapit, quòd Pythagoras super modio
sedere nos vetat: quippe rationis portionẽ eam, qua anima ipsa metitur, ex-
plorat, atque examinat omnia, non esse otiosa desidia remittendam, habendámve
negligenter, verùm omni exercitatione modoque & regula dirigendã, assiduéque
per cogitationis spacia agitandã. Cęterùm diuus Hieronymus hoc subindicare
dicit, nõ debere nos de victu solicitos esse in diem crastinum, prout etiam Do-
minicis præceptis admonemur. quanquã Cyrillus priorem sequitur sentẽtiam.
Plutarchus Symposiacis symbolum ita exponit, vt ex præsenti mẽsa semper ali-
quid in futurũ relinquamus, & crastini diei hodierno meminerimus. Re siqui-
dem parata non erit vlterius consultandũ, vt nudipes ille Phrator hospitem elu
sit, cùm satur recederet, & ex reliquiis capum integrũ coctum in manicam conie E
cisset: interrogante hospite quid eo facturus esset, in crastinũ se asportare dixit:
cui cùm subiecisset hospes, Atqui lex nobis descripta est, ne de crastino cogite-
mus: suscepit ille Phrator, Pareo igitur legi, qui hoc mihi prandio destinato, ni-
hil quicquam ero super crastino solicitus. Sed vt in re seria facessant ioci, Plutar-
chus ad eorum morem, quibus mẽsas inanes tollere magna erat religio, symbo-
lum videtur accõmodare. Nam chœnicem pro diurno victu capi, quam Lati-
ni sportulam appellarunt, tum ex eo manifestum est quod apud Herodotum le
gitur, Regibus Spartæ ad cœnam non euntibus binas farinæ chœnices mitti so
litas, tum quòd Alexarchus chœnica vocat ἡμεροτρόφιδα. Significaret igitur symbo-
lum, nõ debere nos in sportulis vitæ nostræ totius ita spem collocare, vt sede in
eis statuta totum vitæ tempus ignauiter desideamus, sed aliquã ineamus ratio-
nem, cõsiliúmque capiamus, vt nobis aliquando viuere possimus, opesque nostræ
tandẽ in nobis ipsis, nõ in alieno arbitrio sitæ sint. In diuinis literis modius hie-
roglyphicum est dogmatis atque doctrinæ, quam Iudæi profitebantur, veritatis
lumen sub eo recondentes: quam sententiam explicat Hilarius Matthęo: idcóque
proferẽdã esse lucernã IESVS admonet Apostolos, & quę apud eum copiosè. F

DIALECTICA.

ZEno multipliciter solitus Dialecticorũ argutias eludere, sed eo præcipuè
dicto, quòd eam iustis quidem mensuris æquiparauit, quibus tamen non
frumentum, sed paleas, fimúmque quis dimetiretur. Ita hieroglyphicum Zeno fa
ciebat, Dialecticam ostensurus paleas modio demensas.

ANIMVS.

VAs obturatum plerunque animi significatum habere perhibetur. Vnde La-
cenæ mulieres ollas in Regum suorum iustis pulsitabant per vrbem discur
rentes, vt ita ciuitatem orbam Rege, animo carere significarent, quemadmo-
dum ollæ illæ inanes erant. In diuinis verò literis vbi Psalmo LXXII legitur,
Penè effusi sunt gressus mei, de rupti aut inuersi vasis similitudine sumptũ aiunt
interpretes: vti enim liquor è vase in terram effusus perditur & euanescit, ita co-
gitationes suas & animi sentẽtias dicit penè effusas, in vanas scilicet & inanes re
rum fabulas euagatas: quod fortè de nobis nugas has scribẽtibus dici possit. In
quo tamen illud me consolatur, quòd multa omnino in his nugis disciplinæ ve-
teris

A teris arcana, quæ hactenus sepulta iacuêre, nemine ante me lapidem hũc mouente, industria nunc primùm mea cœpêre in lucem proferri, & tibi similibus quod satis est mihi, & aliis oblectamentum aliquod afferre. In Chaldæorũ quoq; scriptis, animus appellatione vasis accipitur: vt illud, Vas tuum inhabitant bestiæ terræ, ira videlicet & libido, cupiditatesq; aliæ, quos affectus communes cũ belluis habemus, & quod infelicius est, tantæ interdum apud nos autoritatis, vt ad brutalem sæpe nos vitam impellant. Hoc illud est quod Plato ait Repub. alere nos domi diuersa brutorum genera, quæ Deus ad hominem, vt in diuinis literis habetur, accersiuit adiumento futura, ea tamen omnia interturbant, omnia subruuunt, cùm fræni impatientia nullo possunt regimine, nulla castigatione coërceri: id quod tunc accidit, cùm nostri vigoris, nostræ immemores ingenuitatis, iis spontè nosmet dedimus in seruitutem. Concitatus enim animus, nisi parére cogatur, imperium sibi arripit, & dominationem exercet. Vas animæ vocat Paulus carnem nostram, quam etiam honorificè tractandam monet. Nonnunquam tamen eandem exteriorem vocat hominem. Vas verò capacitatis no-
B mine dicta est, qua ipsam capit animam & continet. Homo verò de cõmunione naturę, vt Tertullianus diceret, quæ eam non instrumentum in operationibus præstat, sed ministerium. Apud Hieronymum septimis supra tricesima Hebręorum castra, inuenias nos mortales hieroglyphicè pro fictilibus vasis intelligi, in quibus preciosissimum thesaurum conditum habeamus, quæ cùm ita fragilia sint, vt vel minutissimè confringi possint, omni studio, cura atq; diligentia cauendum, vt cor nostrum rectè muniamus, sepimentisq; validioribus circundemus, vt ad ictus quoslibet firmũ integrumq; seruetur. Olla, ait Eucherius, cùm sit condimentorum, quæ ad humanum victum pertinent, receptaculum, in diuinis literis pro sobole vel progenie solet accipi: nam veluti ex olla desumitur quod ad victũ facit, cuius beneficio humana vita sustinetur, ita de humano vasculo genitura depromit̃, quæ in multas hominum ætates propagat̃. Ideo Psalmo LX legas, Moab olla spei meę: hoc est, Ruth, quæ Moabitis fuit, progenies illa est, quam spe concepi: nam Christi generatio, quantũ ad humanitatem, per Ruth ipsam in posteros propagata est. Eódem spectat Apostoli dictum: In domo magna non sunt tantùm vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, alia
C quidem in honorem, alia porrò in contumeliam. Et inhonoratus est Iechonias, quasi vas cuius nulla esset vtilitas: quoniam cùm in domo Dei ex numero esset familiarium, se turpitudinibus sceleribusq; summisit, ideóq; ea super homine scripta sunt: Nunquid vas fictile, curtumq; vel attritũ vir iste Iechonias? At bone Deus, quid aliud clamat Oedipus apud Sophoclem? Ita me turpibus bellum educastis vas repletum sordibus. Alibi adapertis thesauris vasa indignationis à Deo prolata comperias, hoc est, reiectos animos, in quibus & ira, & praui affectus reliqui concluderentur, de quibus plura apud theologos. Hesiodi quoque interpretes dolium vas allegoricè pro vitæ animiq; nostri sustentaculo accipiunt, eo Agriculturæ loco:

Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι Μεσσόθι φείδεσθαι·
De summo satiere cado, & cùm cœpit ad imum
Deficere, at medio memor esto parcius vti:

vbi dictum aiunt de pueritia, virilitate, & senectute, quippe pueros & senes iucundiorem vitam agere debere, genióq; liberius indulgere: viros verò, ætatem quippe firmiorẽ, parcè omnia sibi permittere, modũq; voluptatibus omnibus

adhibere, vitamq́ue vndecunque laboriosam adamare. Vtrum verò Hesiodũ hoc sensisse dicamus, an quod Alexander Aphrodiseus interpretatur, de vini parte media meliori, viderint alij: nam ad Alexandri sententiam accedit etiam prouerbium vulgò dictatum, Seram esse in fundo parsimoniam. D

PERSVASIBILITAS.

APud Platonem, Gorgia, legas Socratem ex Itali cuiusdam viri elegãtis commento, eam animæ partẽ in qua vigescunt cupiditates, propter persuasionem credulitatemq́ue lubricam dolium appellatum, quòd Græci nominis vox πίθος, non à πίω, sed à πείθομαι deduci videatur. At quæsierit fortasse aliquis, quid sibi voluerint dolia duo, quæ olim in sacello quodam Romæ ad cloacam maximam, via quæ ad Carinas ducit, habebantur: quo quidẽ in loco spuere nephas erat: quod porrò sacellum Doliola Plutarchus vocatũ ait. Nempe nihil aliud, vt nonnulli tradunt, nisi duo fuisse dolia, alterum in quo Numæ sacra quædam olim reposita fuerint, alterum inane, sed in quo Gallorum Senonum irruptione sacra quædam à Vestalibus virginibus abscondita seruataq́ue fuerint, cùm ipsæ metu perculsæ, deserta Vrbe fuga sibi consuluissent. Ibidem aiũt simulacra duo fuisse militari habitu, quæ sedebant, & pila manibus tenebant, quibus titulus suberat, DI PENATES. Significabat verò sessus, firmatã Imperij sedem: pila, hostes summotos procul: arma reliqua, Romani populi virtutem, & munimentum, vt apertius alibi singula pertractauimus. E

LIBIDINES.

SEd vt ad Platonem redeamus, eam animi partem quæ libidinibus agitatur, Italus vir ille pro sapiente citatus à Socrate, perforatum dolium existimabat, cuiusmodi essent dementes, profani, & iudicio damnati viri inexplebili incontinentia præditi, qui propter infidam animi compagem, obliuionemq́ue fluxam eorum quæ honesta iustaq́ue percepissent, nihil quicquam infusum continere possent. Ideoq́ue Lucretius hunc secutus ait:

Deniq; animi ingratam naturam pascere semper,
Atq; explere bonis rebus, satiaréq; nunquam,
Quod faciunt nobis annorum tempora, circùm
Cùm redeunt, fœtúsq; ferunt, variósque lepôres,
Nec tamen explentur vitai fructibus vnquam: F
Hoc, vt opinor, id est, æuo florente puellas
Quod memorant laticem pertusum congerere in vas,
Quod tamen expleri nulla ratione potestur.

HVMANI AFFECTVS.

PHilosophi, qui sacras literas ad morum tantùm rationem trahunt, cùm in arcam Noës omnes ferarum species introductas legerent, arbitrati sunt intelligi debere ex huiusmodi historia in humanum corpus ferinos omnes affectus, cupiditates & appetentias introductas. Sunt verò ex iis, quę difficulter exarmari, cicurarive, aut mãsuescere possint. Quare clamat Horatius, regendum animũ, qui nisi paret, imperat: hunc frænis igitur, hunc catenis compescendum. Rerũ itaque opifex terram affluentibus aquis expurgaturus, hoc est, vt Philo ait, animũ ab iniquitatibus expurgaturus, Noam in arcã, animi quippe vas, septem ex puris iumentis deferre iubet, visum scilicet, auditum, olfactum, gustatum, tactum, sermonem ac concupiscentiam, quos defæcatos habere decet sapientem, cùm

A cùm mala innumera ab exlegibus & rationis expertibus animæ portionibus erumpant, à quibus maximum aſsiduumq́ꝫ bellum inſurgit, eo præcipuè tempore, quo mortale genus otio deſidiaq́ꝫ torpeſcit. Quare Perſius, vdum & molle lutum ne obdureſcat, & ad opus fiat inhabile, properandum, & acri fingendum ſine fine rota monet.

INANIS ANIMVS.

IDem animum fideliæ comparat, percuſſamq́ꝫ ſonare vitium ait, maligneq́ꝫ reſpondere, quæ viridi informata limo non ſatis excocta ſit. Et futile illud & apertile vas animum prorſus inanem oſtendere profitetur, cùm dicit, Effluis amens, contemnere. Apud noſtros etiam vas corpus eſt: Paulus enim corpus tabernaculum vocat: nam dubio procul corpus animæ receptaculum eſt.

SERMO.

QVod verò monuit Pythagoras, σιτίοις ἐς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν, Plutarchus ſermonem vrbanum, qui cibus eſt animi, in improbi hominis animum non immittendum eſſe interpretatur. Epictetus quoq́ꝫ cùm ſermonem Ægyptiorũ more pro liquore, aut rore pluuio, vel vnda profluente accipiat, in minimè ſyncerũ B vas, ne aceſcat computreſcátve, infundendum vetat. Ad quod nimirum reſpexit Horatius cùm dixit: *Syncerum eſt niſi vas, quodcunq́ꝫ infundis, aceſcit.*

OBLITERANDA MALI MEMORIA.

ILlud etiam ad animi ſignificatum facit, quòd vbi ollam à cinere ſuſtuleris, veſtigium turbandum Pythagoras cenſet: hoc eſt, ſimulatq́ꝫ deferbuerit, atque reſederit animi tumor, mali præteriti memoriam obliterandam, & iracundiæ veſtigium omne penitùs tollendũ, vt Plutarchus Sympoſiacis interpretatur. Eóq́ꝫ diuinum præceptum facit, Sol non occidat ſuper iram tuam.

FERENDA MAIORVM DIFFICVLTAS.

QVam verò ollam nuptæ nouæ poſtridie nuptias à matre ſpõſi petere iubebantur, quam illa & iurgiis & conuitiis aſperius intortis abnegaret, inſtitutum ferunt apud Leptitanos Libyæ populos, vt ſponſa vel ab ipſo primordio ſocrus difficultatem patienter ferre conſueſceret.

SERVITIA.

A Miniſterio aũt vaſa ſeruitutis indicia ſunt: vnde apud Plautum legas de in-C ſolentiſsimo adoleſcente, qui omnes pro ſolutis ſcopis habebat: Niſi mihi matulam dederitis, vos habebo pro matula. Inter enim vaſa viliſsimi vſus lotiaria ſunt. Et tale aliquid apud Lucianum olfacies, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, vbi potentiorum faſtum tangit ἐς ἀμίδα mingentium. Id vtcunq́ꝫ, in diuinis quoq́ꝫ literis vaſa pro ſeruitiis ponuntur, propterea quòd ea non niſi in miniſterium aliquod comparantur. Hinc nonnulli quem pſalmi LX locum ex Eucherio citauimus, Moab lebes ſpei meę, ſimplicius intelligentes exponunt, Moabitę ad ſeruitium meum ſiſtendi ſunt. Iam illud de Paulo vulgatiſsimum eſt, quem pro vaſe, verùm ęo precioſo, Dominus noſter IESVS Chriſtus ſe profeſſus eſt elegiſſe. Ita plurimũ calathus hieroglyphicũ eſt ſeruitutis, ſiue corbes, ſiue cophinus appelleť. Vnde illud de Ioſippo ex Pſal. citat Eucherius: Manus eius ad cophinum ſeruierunt. Nam & geruli dicuntur viri geſtandis oneribus conductitij: & Venetiis paſsim foro plurimùm cetario, olitorio & boario, qui operã hanc præſtant, Ciſtæ nuncupatione acceſſuntur. Et quoniã cibum alibi referri ad animi paſtum oſtendimus, panemq́ꝫ eſſe doctrinæ ſymbolũ, duodecim illæ fragmentorum corbes quæ de profuſa Chriſti liberalitate ſuperfuêre, duodecim Apo-

ſtolorum doctrinam, vt idem Eucherius ſentit, indicaſſe videntur, quæ ne perirent accuratiſsimè procuratum. D

AMICITIÆ CONFIRMATIO.

POcula verò viciſsim porrecta, inuitationesq́ue ad compotandū, amicitiæ cōfirmationē eſſe, tam noſtri temporis mos eſt, quàm antiquorū omniū inſtitutum. Hinc apud Maronem Dido cùm Hoſpitali Ioui libaſſet, mox Bitiæ dedit, inde alij proceres ad poculum inuitati. Sed nihil pigeat temporariæ hilaritatis ergò Virgilianum ſuper hoc carmen repetiſſe:

Hic Regina grauem gemmis auróq; popoſcit,
Impleuitq; mero pateram, quam Belus & omnes
A Belo ſoliti, tum facta ſilentia tectis.
Iuppiter (hoſpitibus nam te dare iura loquuntur)
Hunc lætum Tyriiśq; diem Troiaq; profectis
Eſſe velis, noſtróſque huius meminiſſe minores.
Adſit lætitiæ Bacchus dator, & bona Iuno,
Et vos ô cœtum Tyrij celebrate fauentes. B
Dixit, & in menſam laticum libauit honorem,
Primáq; libato ſummo tenus attigit ore.
Tum Bitiæ dedit increpitans, ille impiger hauſit
Spumantem pateram, & pleno ſe proluit auro. *Poſt alÿ proceres.*

In huiuſmodi ſignificatum trahunt Tantali phialam, ex qua Brachmanæ philoſophi prius bibere ſoliti eſſent, quàm ſomno indulgerēt, humore per ſe nunquā deficiente. Philoſtratus enim amicitiæ confirmandæ cauſa eiuſmodi compotationem apud eos inſtitutam autumat. Moris huius meminit diuus Hieronymus in veteris Inſtrumenti liminari pagina, ſed pro phiala fontē ponit, eodem omnino ſignificato, quo ſuper quidam Grammaticorum proceres diutiſsimè concertarunt. Mihi verò videtur fontē dixiſſe Hieronymus, ad vim illam vberem & inexhauſtam oſtendendam, cùm liquor ille, veluti ex perenni fonte manare quotidie videretur. De myſtico autem eius liquoris ſignificato in Roris pluuij commentario eſt abundè diſputatum. F

CONCORDIA.

AD amicitiæ confirmandæ ſignificatum ſigna etiam veterū numorum accedunt, in quibus frequentiſsimè pateram exporrigi videas: vt in Orbianæ numis, quorū inſcriptio eſt, CONCORDIA AVGVSTORVM. Sed et ipſa Dea ſella, patera per dexterā porrecta, læua duo copiæ cornua tenet. Hæc eadē ſunt in numo Iuliæ Paulæ Aug. cum inſcriptione, CONCORDIA. Sed in Sabinæ Auguſtæ numis, ſigillum id quod ſella ſedet, læua innititur lanceæ, dextera pateram porrigit: inſcriptio, CONCORDIA AVG.

CLEMENTIA.

HÆc eadem habentur in numo Antonini Auguſti Pij, cuius inſcriptio eſt CLEMENTIA AVG.

LIBERALITAS.

SVnt qui patinam expanſam inter hæc Ægyptiorū cōmenta liberalitatis indicium eſſe dicant, quod ego nuſquā apud veteres, quod meminerim, obſeruaui: feliciter tamen excogitatum non negarim, haberéq; cum calatho ſimilitudinem, de quo multa ſuperius, vbi de modio diſſeruimus.

VBER-

A VBERTAS.

ALij peluim & guttum eodem penè significato, vel etiam vbertatis significatione describunt: quæq; defunctorū cippis signa huiusmodi hinc inde passim apposita conspiciuntur, nimirum indicant iusta ritè atq; liberaliter persoluta, neq; esse vt manes quidpiam aliud à pietate nostra desiderent. Speciem verò hanc antiquā esse ex plerisq; veterū monumentis asserimus, sed ex ea præcipuè sculptura, quæ mihi omniū in hoc genere pulcherrima visa est Romæ in Æsculapij pronao, vbi sepulcrum est, à fronte cuius prima patinam & guttum, & corymbos omnibus fructuum generibus, cum pediculis & folijs suis artificiosissimè laboratis suspensos videas, à capite verò speciosissimū candelabrū duabus lauris hinc inde adsitis, cum baccis et folijs suis subtili adeò arte factis, vt ad obtutum tremere & crepitū ciere videantur. In diuinis verò literis multa super calice proponunt, quæ si omnia complecti velim, nullus vnquam erit operi finis: quare paucissimis contentus, satis habebo locum alijs intento digito commonstrasse. Argumentum enim hoc totum pertinet ad Theologos.

B SVPPLICIVM CAPITALE.

FRequentissimum est in diuinis literis poculum aut calicem pro capitali supplicio ponere, quod inter sanctiones suas Athenienses præcipuè susceperūt. Iudicijs enim capitalibus vel cicutæ succum, vel venenum aliud sontibus propinabant, vt ex Socrate & alijs manifestū est. Et Psal. X V, calix pro mortis cruciatu ponit. Et Euangelijs eodem significato: Calicem quem ego bibo, vos'ne potestis bibere? Et: Pater, si fieri potest, summoueatur à me calix iste. Apertissimè quoque eo versu Psal. L X I I I I, Quoniam calix in manu Domini vini meri mixtione plenus: vbi de pœnarum dispensatione sermo est, vt Græci Theologi disputant: Dominus enim vno calice merum propinat, hoc est, amaritudinem suppliciorum. Amariora enim vino tum Catullo, tum alijs dicūtur, quæ meraciora sunt. Altero mistum, hoc est, aquam misericordiæ ad pœnarum temperamentum, quod subsequentia statim verba declarant: Et effudit ex hoc in hoc. quamvis qui literam Hebraicam sequi se profitentur, longè aliter rem exposuerint. Illud autem, Calicem salutaris accipiam, Euthymius ita interpretatur, vt dicat: Quoniam tot & tam magna sunt beneficia quæ Dominus in me contulit, C vt nullo possim modo parē illi gratiam referre, ita me comparabo, vt si vsu veniat, animam propter amorem eius sim audacter effusurus, quippe quovis martyrij cruciatu emoriturus. Hinc nulla tormentorū atrocitate territus clamat heros Rotatus meus, quem tu libenter adeò legebas:

Ne me effuse cruor, neu me terrete minaces
Mucrones, radijq;. Mox,
Dum carnis grando, dum sanguinis imber inundat, ita precabatur:
Cape prima cruoris
Libamenta pater, viuo hoc me flumine ab omni
Labe, & ab incestu mortali perlue, vt inde
Hostia pura tuas feriar mactandus ad aras.

Non igitur temerè prius in tyrannum dixerat:

Vt libet hos artus lacera, suspende, trucida,
Et meus est hæc passus amor. & huiusmodi alia.

Quanquam salutaris calicem & Chrysostomus & plerią; alij aliter acceperunt, quod breuitatis causa prætereo.

SAPIENTIA.

D

QVem verò tripodem aureum Græci Apollini dedicarũt, eiusq́ capiti gestandum superimposuêre, sapientię hieroglyphicum esse nemo dubitarit, qui norit historiam super eo traditam: extractum quippe tripodem aureũ è mari sapientissimo adiudicatũ Apollinis ipsius oraculo, cumq́ mortales ad Socratem munus id detulissent, quod ei deberi publico omnium iudicio decretũ esset, remisit is tripodem, & Apollini deberi, non cuipiam alteri respondit.

DE CORNV COPIAE.

REliqua sunt in Onyce tuo Cornua copiæ duo, de quorum significationibus disputare superfluũ videatur, propterea quòd nihil his vel vniuerso vulgo ñotius, quia tamẽ antiquorũ numûm commemoratio, quæ plurimùm ad hoc negociũ facit, non iniucunda futura est, hanc quoq; partem nihil grauati tractare aggrediemur.

LIBERALISSIMA BENIGNITAS.

E

ILlud sanè & antiquum, & maximè celebratum est, in liberalissimæ benignitatis & largitionis effusissimæ signum Cornu copiæ figurari, quod tum in fluuiorum, præsertim nauigabilium, tum in aliorum numinum manibus, vbi larga significanda sit opulentia, spectatur. Multa verò passim in numismatis eiusmodi cornua videas, nunc liberalitatis, nunc felicitatis, nunc concordiæ, nunc pacis, nunc annonæ, nunc hilaritatis, nunc huius vel illius indicia commoditatis & boni, vt quicquid denique lætum aut opportunum humano generi sit, inde nobis afferri videatur. In numo enim Antonini Aug. Germ. simulacrum est læua cornu copię tenens, dextera verò ventilabrum cereale, cuius inscriptio est, LIBERALITAS AVG. Eadem insignia cum eadem inscriptione habentur etiam in Hadriani numis aliquot. Quem verò L. Septimius Geta Cæsar cusit, sigillum habet cum caduceo in dextera, in læua verò Cornu copiæ, cum inscriptione, FELICITATIS TEMPORVM. Duo verò cornua semicirculum facientia vasculis sursum versus erectis, iuxta verò mucronem inuicem colligata, habentur in Antonini Pij numis: inscriptio, FELICITAS. In alio eiusdem F Antonini simulacrum est læua Cornu copiæ gestans, dextera verò intenta face arma à pedibus strata incendit ac perdit, cum inscriptione, PAX ÆTERNA AVG. Sed enim & clarissimæ fœminæ non dissimili ferè argumento numismata meruêre, veluti Iulia Paula, cuius numum in patera citauimus, cum inscriptione, Concordiæ. Et Marcia Otacilla Seuera Aug. in numo pateram, & copiæ cornua duo præfert, cum inscriptione, CONCORDIA AVGG. Eadem inscriptio in Orbianæ Aug. numo, de quo paulò antè. Sunt verò cornua hæc non aduersa, vt quæ in superiore Antonini numo pro felicitate posita sunt, sed inuicem cohærentia.

HILARITAS.

COncordiam non immeritò sequit̃ hilaritas, quare venit in mentẽ mihi numus Faustinæ, in quo sigillum est quod læua Cornu copiæ, dextera thyrsum à solo ad caput vsq; frondibus & corollis ornatum tenet, vnde sumpta inscriptionis occasio, quę huiusmodi est, HILARITAS. In alio quodã surculum palmæ videas à solo supra caput assurgentem, quem medium dextera Dea ipsa cõprehendit, læua Cornu copiæ gestat: inscriptio est, HILARITAS. Non temerè

A merè verò vbi pax æterna, ibi cõcordia: vbi concordia, ibidem hilaritas: ex his autem oritur felicitas, quam in Vespasiani numo caduceo insignem, & Cornu copiæ ornatam videas, cum inscriptione, FELICITAS PVBLICA. Caduceusq́ idem, atq; idem cornu copiæ in Traiani numo est, cum inscriptione, FELICITAS AVGVST. Horatius quoq; hilaritatem & felicitatem huiusmodi eo tempore vniuersæ Italię scribit obtigisse, quo tempore rebus ab Agrippa cõtra Cantabros, à Claudio Nerone contra Armenios optimè gestis, eo loco erat res Romana, vt ex voto omnia succederent: ideoq́; vt ille ad Iccium ait,

Aurea fruges Italiæ pleno diffudit copia cornu.

FORTVNA AMATORIA.

ERat olim Ægiræ, ea Achaiæ ciuitas est, Fortunæ idolum cum cornu copiæ, iuxta quam Amor alatus assidebat, indicio, vt Pausanias arbitrat̃, ea quoq; quæ ad amorẽ pertinent, fortuna magis quàm pulchritudine secundari. Quòd verò diuitias fortunas appellant, neque incongruè, neq; nouo inuento factum. Pausanias enim Bubalum ait omnium primum Fortunæ simulacrũ Smyrneis
B effinxisse, in cuius capite polum statuerit, in altera ex manibus τὸ τῆς ἀμαλθείας καλουμένης κέρας, quæ nunc vulgò diuitiarum cornua nuncupamus. De polo Pindarus, qui τύχαν φερέπολιν appellauit. Huc facere videntur καταχύσματα illa, de quibus meminit Aristophanes, Pluto, quę seruorum nouitiorum, cùm primùm domum ingrederentur, capitibus ante focum profundebantur, dactyli quippe palmarum, numuli, legumina, carycæ, nuces, & huiusmodi bellaria conseruis omnibus impunè diripienda, quæ quidem in annuæ vbertatis omen fieri consueuerunt, vel vt ipsi frugi esse meminissent. Institutũ mox idem ex Theopompo didicimus fuisse, boni auspicij causa, in sponsi caput.

POCVLA.

PRæbuerunt autem olim cornua poculorum vsum, cùm nondum vasa excogitata essent, vt apud Nicandri interpretes legimus: indeq́; κεράσαι, quod miscere est, à cornu deductum. Siue quòd potatores taurinum quiddam assequantur, quippe animos, ferocitatẽ, & pugnacitatem, neq; dicto neq; facto parcant,
C sed vt animalia quæ cornibus prædita sunt, ad feriendum sese paratiores ostendant. Vnde Horatius dixit, ebrietatem ad prælia vel inermem trudere: eaq́; de causa Bacchum taurinis cornibus insignitum aiunt. Atque hoc illud est quod conuiuas coronari mos fuit. Nam coronam à cornu fluxisse Commẽtario suo, & quæ plurima ad hanc rem faciunt, ostendimus. Apud Xenophontem tamen de Græcorum reditu plerisq; locis inuenias, eos non nisi corneis poculis acceptos, quòd apud Gentes innumeras cornua vasculorum vsum subministrarẽt: quare Nicandri dictum ad historiã potius, quàm ad philosophiam referendũ.

CLEMENS ANIMVS.

VIdere verò est Cornua illa copiæ nuncupata & vasa reliqua, variorum modò fructuum, modò arborum, modò herbarum plena. Quale igitur significatum habet id quod ex vase pullulat, tale aliquid insidere animo intelligendum: quippe si fructiferæ oleæ ramusculos inspicias, clementem animum interpreteris: si Palmam, inuictum, & victoriæ compotem: si Laurum, ab humilibus negocijs, caducisq́; rebus alienum, cœlestiaq́; & permansura semper attentantem.

ARTES DISCIPLINÆ'QVE INANES. D

PAri modo vaſa ſterilibus arboribus, & inutilibus fructibus oppleta, hieroglyphicè inanes artes, vanasq; diſciplinas oſtendũt. Per ſteriles enim & inutiles fructus in diuinis literis artes illę intelligũtur, interprete Philone, quæ contra veritatẽ iuſticiamq; comparantur. In quibus Medicinam in primis enumerat, vbi non ad ſanitatẽ, ſed ad lucrum comparata ſit. Cui mox oratoriã adiungit, aduocatoriã ſcilicet illam & mercenariam, non ad iuſticiam, ſed ad decipiendos fallacibus ſuaſiunculis auditores intentam. Iis Dialecticam illam comitem adhibet, quæ nihil ad mores, hoc eſt, ad veros animi fructus facit, vtpote quæ nugarũ tantùm argutijs & ſubtilitatibus gallinaceũ lac ex illo ſuo copiæ cornu propinare ſe polliceatur, cùm tamen ſit rerum omniũ inanis, ollasq; tantùm, vt Plutarchus de iiſdem ipſis ait, oſtentet. Inuehitur & Origenes in hos ipſos, vbi eos piſcibus ſquama pinnisq; carentibus ſimiles eſſe dicit, hæſitareq; ſemper in luto, nec ad aquarum ſuperficiem, aëris q; participatum vnquam attolli: eſſeq; hoc genus illud piſcium profanum, quod à ſacris omnino repellitur.

VERA FOECVNDITAS. E

COrnu verò copiæ verum illud eſt, quod ab animo qui veram profiteatur agriculturam impletur. Ea verò eſt quæ ab agro ſuo inſipientiæ, intemperantiæ, iniquitatis ac formidinis arbores exciderit, ac ab radice penitus extirparit: voluptatis inſuper, cupiditatis, iræ, furoris, & venenorũ aliorum plantas ad cœlum vſq; porrectas ita eradicarit, vt neq; pars, neq; veſtigiũ earum vllum relinquatur, aut quicquam aliud quod occulta tacitaq; propagine prorepens aliquando ſuppullulare contendat. Cuiuſmodi verò ſint arbores quæ prauos indicent affectus, oſtendit Horatius, cùm de ſpinis pluribus exemptam vnam, nihil aut parum iuuare diſſerit. Atq; alibi,

Certemus (inquit) *ſpinas animone ego fortius an tu*
Euellas agro, & melior ſit Horatius, an res.

His inquam euulſis, earum mox loco ſuppullulent pangantúrve plantæ, quarũ fructibus repletũ cornu offeramus Deo, vt illud, Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni, quem Deus numinis ſui rore fœcundarit, & ad optimam frugem iuſſerit peruenire, de nobis dici mereamur. F

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD MAXIME' REVERENDVM PATREM LVDOICVM BECCADELLVM ARCHIEPISCOPVM RAGVSINVM, DE IIS QVAE per Papyrum, Fabam, Cicerem, Arundinem, Sinapim ſignificantur, ex ſacris Ægyptiorum literis.

CUm ea plurimùm de cauſa, honoratiſſime pater, Venetijs omni Bellunenſium hortorum meorum amœnitate poſthabita, ſubſiſterim, quòd & tua, et aliquot aliorum præſtantiũ amicorum iucundiſſima conſuetudine frui poſſe mihi pollicebar, accidit vt (quod ætas iam pluſquam ſeptuagenaria ſponte afferre ſolet) modo pedum, modo ſtomachi imbecillitate laborare cœperim: vnde coactus ſum me domi, tanquã intra caueam cõtinere, non ita tamen vt non omnis mea cogitatio ad vos tenderet, & qua ratione congreſſu veſtro frui poſſem, aſſiduè cogitarem. Habebam autem ante oculos labores meos in Aegyptiacæ diſciplinæ non iniucundam forſitan interpretationẽ, quam inter amicos impertiebar, meæ erga illos obſeruantiæ futurum internuncium. Cumq́; dies aliquot,

quodnam

A *quodnam ex his Commentarijs (id enim operi nomen) Beccadello tam præstanti viro mitterem, examinassem, visum deniq; est, Papyrum illi, Fabam, Cicerem, Arundinem, & Sinapim dedicare, quod ad eius frugalissimos mores ex amussi facere viderentur. Memineram enim sermonũ eorum, qui nobiscũ Patauij olim cum infelicissimo illo adolescente, tam multũ fleto, ad superos, Cosmo Cerio Phanensi, iam Præsule habiti fuerant, cùm iuuenis ille non tam Græcarum Latinarumq; literarum eruditione dubio procul admirandus, quàm sanctissimorum morum & pietatis in primis nostræ propugnator acerrimus, tam doctè, tam copiosè disserere consuerat. Nam cùm de frugalitate sermo è re nata inter nos incidisset, egoq; Papyrum in exemplum ab Aegyptijs desumpsissem, per quam illi victus parsimoniã frugalitatemq; significare soliti essent: Atqui, Cosmus inquit, quàm multa ea quoq; sunt in hanc sententiam tum nostrorum, tum exterorum ducum, Regum & Imperatorum responsa, factaq; scitè & sapienter, quæ victus queant petulantiã castigare: cuiusmodi est nostri illius, qui militibus frustra vinum peti respondit, quibus à vicina Nili ripa liceret aquari. Quem secutus Pescenius Niger, Militibus vinum identidem efflagitantibus, respondit: Nilum habetis & vinum quæritis? Idemq; tumultuantibus his* B *qui à Sarracenis victi fuerant, & dicentibus, Vinum non accepimus, pugnare nõ possumus: Erubescite, inquit: illi qui nos vincunt, aquam tantum bibunt. Cumq; nos taciti eum libenter auscultaremus, ardore ille iuuenili, honestissimaq; ambitione concitatus, prosecutus est. Quid autẽ Alexãder Macedo? cùm illi Regina Carum Ada, obsonia quædam exquisitissima, magnaq; impensa, nec minori arte & diligentia condita missitaret, quàm sapienter eam illusit, quæ coquos etiam se missuram offerret, obsonia lautiora, & peritiores coquos habere se domi respondens, nocturnum quippe iter, quod prandium pararet: matutinam frugalitatem, quæ cœnã instrueret. Unde philosophi clarissimi dictum, nullum obsonium fame melius. Apud Max. Tyrium legas Mithecum quendam ganeæ magistrũ Sparta eiectum, quòd illi labore potius, quàm per cõdimentorum lenocinia edendi desiderium quæritarẽt. Illud præcipua memoria dignum, quod Guefacto Aegyptiorum regi Bacchoris filio accidisse memorant, qui licet & ipse inductis à Rege Meni delicijs & imbutus & educatus esset, & ferè eneruatus, generosi tamen animi specimen præbuit, cùm exercitũ per Arabiæ solitudines ductaret: deficiente commeatu, coactus cibum despicatissimum quenq; mendicare, humanæ necessitatis commoda locorum vbique satis opulenter suggeri perspexit, ac Regijs demum apparatibus, luxu & opulentia posthabitis, nul-* C *lo vnquam exquisitiori condimento ex eo vsus est, victu eo cõtentus qui pro locorum natura suppeteret, parcissimè peruixit, remq; sacris annalibus describendam Thebis in templo nõ incuriosè demandauit, vt reliqui ad frugalem hanc rectè viuendi normam exemplo subinuitati quietius degerent. Huiusmodi frugalitatu Cyrus Rex etiam fuisse traditur, qui, vt apud Ammianũ legitur, rogatus ab hospite quidnam ad prandium sibi iuberet apparari? Nihil, inquit, quàm panem. Hic tamen tam parcus sibi, à Platone reprehenditur Legum III, quòd non & Cambysem filium in eadem parsimonia educandum curauerit: perinde ac Darium etiam appellat, qui se tantum defraudans, filium negligenter educari permiserit. De Artaxerxe, cognomento Mnemone, memorabile illud constat, cuius direpto in fuga quadam commeatu, cùm aridis ficubus & hordeaceo pane vesci coactus esset: Dij boni, inquit, cuiusmodi voluptatis hactenus expers fui? Hæc, inquam, vt tu quoq; meminisse potes, Cosmus noster ex antiquorũ historijs referebat, cùm ego circa Aegyptiaca tantùm insisterem, & quam ipsi sententiam ex rerum suarum vsu sequerentur, commemorarem. Declamaueram enim vt cibum illi per Papyri figuram significarent, cùm priscis illis herbæ quæque palustres, caules, & radices, quas gustu mites experti essent, victum largè subministrarent, sed omnium maximè Papyrus.*

DE PAPYRO. VICTVS D

MEritò quidem pro victu Papyrus poni solita est, tam ob cibi copiã, quàm etiam ob raram quandam eius herbæ naturam. Licet enim fructus habeat infœcundos, radicem tamen eam fert, quæ, præter quòd ignis gratia vellitur, summam tamen frequentissimamq; opem in re cibaria præstat. Omnes quidem incolæ, & crudam, & assam manducãt, & elixa etiam vtuntur, succo tantùm deuorato, cùm alioqui manducamentũ expuant. Frugalissimis enim viris, & tenui cibo contentis, satis ad alimoniam succus ille facere videbatur.

PARVO CONTENTVS.

CVm itaq; tam larga Papyrus cibi cõmoda subministraret, inde factum vt quotiens hominem paruo contentum innuere vellent, simplici quippe naturaliq; cibo vtentem, quiq; in medio positorũ, vt diceret Horatius, abstemius herbis viueret, illud dictitarent:

βύβλου δ᾽ καρπὸς οὐκ αἰτεῖ μέγαν στάχυν E

hoc est, non esse vt grauiorẽ plenioremq; aristam disquiratis, cui papyri fructus victui necessaria suppeditare potest. Neq; enim Helisæus in præbendis epulis vilis habitus, quanquam oleribus syluestribus amicos exciperet. Inuenio traditum à Chæremone Stoico, quem Martialis, vt factionis suę maximè contrariũ, eludit eo epigrammate:

Quod nimium laudas Chæremon Stoice mortem,
Vis animum mirer, suspiciamq; tuum.
Hanc tibi virtutem fracta facit vrceus ansa,
Et tristis nullo qui tepet igne focus.

& quæ sequunt calumniosa omnia. Ægyptios olim omnibus negocijs curisq; reiectis, semper in templo perstitisse, rerumq; naturas, causasq; & rationes siderum contemplari assiduè solitos, mulieribus nunquã se miscuisse, nunquã tognatos & propinquos, ne liberos quidem vidisse, ex eo tempore quo cœpissent diuino cultui famulari: carnibus item & vino semper abstinuisse, imò etiam hanc raro vesci solitos, ne stomachũ onerarent, quæ si quando comederent, tunsum pariter hyssopum sumebant, vt escam grauiorem illius calore decoquerẽt: oleum tantùm in oleribus nouerant. Ecquid loquar, inquit Chęremon idem, de volatilibus, cùm ouũ quoq; pro carnibus vitauerint, neq; nõ lac, quorum alterũ carnes liquidas, alterũ sanguinẽ esse dicebãt, colore tantùm mutato? Cubile eisdem ex folijs palmarũ, quas βαΐας vocant, fuisse, assuetosq; bidui atq; etiam tridui inediã sustinere. Quare minimè mirum est in tanta victus parsimonia, eorum corpora, quod plerіq; autores tradunt, vel nullis odoribus delibuta, spontè auram suaueolentẽ emisisse, odoratasq; transeuntium vmbras miram inspirasse fragrantiam. Quanquam & Alexandri Macedonis corpus suapte vi aromaticũ quid oboluisse Theophrastus asseuerat: sed forsitan in Rege cura, quod in illis negligẽtia, præstabat. Quid verò Chæremon scripturus, si nostri generis eremitas per deserta Thebaidos, & montẽ Sinã inspexisset? Quid, si vniuersa interdum collegia ad durissimã corporum macerationẽ spontanea etiam supplicia, flagra, labores addidisse cognouisset, nullumq; neq; nocte cruciatus alicuius vacuum tempus sibi permisisse? Sedenim multa Ægyptijs attribuunt, quæ nostræ pietatis proceres præstitêre, præclaraq; illa patientiæ documenta, dissimulatis nostrorum nominibus, in regionis F

A gionis tantùm, quam incolebant, laudem transtulerunt. Neque tamen Ægyptij solùm, de quibus Chæremon Stoicus tam multa disseruit, herbis & arborũ tantùm fructibus victitarunt, verùm & gentes reliquæ, vt Porphyrius attestatur, hoc cibi genere vsæ sunt aliquandiu: primiq́ue sacrificātes, non animalia, sed herbas floresq́ue, deinde arbores sacrificarunt, atque aromatum suffitu operati sunt, cuiusmodi sunt thymiamata apud Orpheũ. Qui verò primi animalibus vesci cœperunt, penuria frugum id facere coacti perhibentur. quare luculenter simul ac eruditè Ouidius:

At vetus illa ætas cui fecimus aurea nomen,
Fœtibus arboreis, & quas humus educat herbis
Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.

Quantũ verò illa delectant, quæ tam elegāter Pythagoras apud eundē disserit:

Parcite mortales dapibus temerare nefandis
Corpora, sunt fruges, sunt deducentia ramos
Pondere poma suo, tumidasq́ue in vitibus vuas:
B *Sunt herbæ dulces, sunt quæ mitescere flamma*
Mollirive queant: nec nobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia florem.

& quæ plurima in hanc sententiã modulat̃. Quin & Græcos illos veteres, tanquam proximè Deo genitos, optimos fuisse natura, Dicæarchus Peripateticus asseuerat, nullumq́ue animal occidisse. Vetus autem Atheniensiũ cibus, ficus: Arcadũ, glans: Indorũ, calami: Carmanorũ, palmæ: Mæotiorũ Sauromatumq́ue, milium: Persarũ, cardamũ ac terminthus, vt obseruauit Ælianus. At Eusebius homines ferino ita victu prius ali solitos, rerũ imperitię videt̃ adscribere, vbi dicit: τοὺς δ' ἐξ ἀρχῆς γεννηθέντας, τῶν ἀνθρώπων φασὶν ἐν ἀτάκτῳ, καὶ θηριώδει βίῳ καθεστῶτας σποράδην ἐπὶ τὰς νομὰς ἐξιέναι, καὶ προσφέρεσθαι τῆς τε βοτάνης τὴν προσηνεστάτην, καὶ τοὺς αὐτομάτους ἀπὸ τῶν δένδρων καρπούς· Homines quippe rerũ principio genitos, aiunt parabili ferinoq́ue victu pasci solitos, sparsimq́ue in pascua prodijsse, deq́ue graminibus quę mitiora viderentur, cibum sibi cōparasse, atque etiã fructus qui sponte, nulla mortaliũ cura culti, nascerentur. Sedenim vtcunque senserit Eusebius, fuit tamen Theologorũ veterũ præ-
C ceptum, animantiũ nullum sacrificandum, sed vsque ad farinã & mel, terræq́ue fructus atque flores. Nouit enim Deus (aiebant illi) virum pietatis veræ cultorem, etiam si minimũ quodque foliũ altaribus intulisset, atque ipsum, quantũ quisque animo, nō quantũ manibus afferat, intueri. Quod verò ad carnes attinet, earum vsum Porphyrius libro de Abstinentia, dicit ad salubritatē minimè cōferre, sed ei potius impedimento esse, eo argumento, quòd per quę recuperatur bona valetudo, per eadem conseruat̃: eam si quando amiserimus, per victum tenuissimũ, & præsertim à carnibus alienũ, recipimus: per eundem igitur salubritas in incolumitate perseuerat sua. Sed ne tam multa quæ ille cōscripsit in hanc sententiam cōpilem, & Chrysippi Medeam repetã, ad nostra regrediendo, quæ apud pios domi nascuntur apponã, qui quidem ipsius Dei summi prouidentia simplicē victum, & natura ipsa prouenientē, reliquis cibis antelatũ autumãt, et perinde debere nos idē approbare. Terra enim antequã Sol creatus esset, germinare iussa, cibũ sobrietatis prius eduxit, quàm reliquos, deliciarũ atque luxuriæ, quibus quãvis humana improbitas sit nunc vsqueadeò dedita, vt iam vnusquisque supra etiã vires & censum, exquisitiores vberioresq́ue epulas disquirat, ille tamē cibus diuino primũ effusus munere, sine satu, sine semine ꝓductus, tam dulcis & gratus per-

mansit, vt etiam repletis distentisq́, voluptati atq; vsui sit, & auidius appetat, D primis deniq; mensis appositus, secundis minimè fastidiatur, atq; ita simplex diuinitatis opus humanā omnem exuperat industriam. Nostri verò temporis helluones institutum ieiunij sacrosanctū ad pietatem nihil facere arbitrantur, totq; iam voluminibus in sanctos mores inuecti, nostrā hanc viuendi temperantiam nihil antiquum sapere contendunt, mulierecularumq́ superstitiones esse, cùm tamen & illi ipsi veteres qui nondum veritatis lumine fuerāt irradiati, ieiunia tam multis cæremonijs indixerint. Præcipuè verò Romani ieiunia Cereri feruntur instituisse, M. Acilio Glabrione, P. Cornelio Scipione COSS. post victū Antiochum Syriæ regem. Reliquum esset sanctissima tot nostræ pietatis collegia recensere, quæ vt sanctius atq; castius Deo famulentur, perpetuò sibi carnium vsu interdixêre: sed quoniā hæc in omniū oculis versant, satisq; omnibus innotuêre, ijs nunc prætcritis, ad reliqua Papyri significata stylū direxisse prǽstiterit.

ANTIQVA PROGENIES.

CVm verò apud Ægyptios nihil eo cibo antiquius haberetur, factū est vt si progeniem antiquam describere vellent, papyraceum fasciem pingerent: E tametsi nobilitatis nullum inter ipsos discrimen habebatur, sed omnes pariter nobiles censebantur. Herbam verò illam magna veneratione susceptam in manus, quotiescunq; dijs supplicaturi essent prætendebant, quòd è limo se quoq; genitos profitebantur, atq; vnà cum ipso caule se identidem esse palustria propémodum animalia. Eóq; spectare videbatur præclarum Romanorum institutum, qui multis in rebus, tum in ea præcipuè prudentes, cùm hominem re bene gesta summis honoribus decorare instituissent, triūphales illos currus in tunica Iouis decernebant, idq; sapientissimè cauerant, vt ne supra modum insolescerent, à tergo esset qui, Hominē memento te esse, identidem succlamaret. ita Tertullianus. Sanè Plinius maximum esse dicit victoriæ signum, cùm herba tradit, quia per eam se indicant esse de terra altrice, atq; humatione cedere. quamvis Seruius eo carmine Virgiliano,

Et vitta comptos voluit prætendere ramos,

aliter ex Varronis Ætijs dare herbam exponat. Sanè Virgilius terream & ipse progeniem hominum agnouit, Lactantio ita versum eius referente: F

Terrea progenies duris caput extulit aruis:

quod in vulgatis exemplaribus habetur Ferrea, id quod nihil ad ea primordia, quæ Maro tangit. Tollenda tamen ex Lactantij codice verba sunt illa, *procreata ex lapidibus*, quæ quidem ex Seruij commentario, importunè sunt eò translata. Sed vt ad Papyrū reuertamur, vel ob eam, quam retulimus causam, vel ob humilem naturalemq́ ortū, vt Diodorus ait, vel quòd magis humidis quàm siccis cibis victus humani constet alimonia, parem sibi cum Papyro generationē existimabant.

SACERDOTIVM.

IPsos verò sacerdotes suos huius nobilitatis gratia papyraceis calceis insigniebant, neq; eos ijs ex alia quapiam materia contextos ferre licebat, vsqueadeò illa omnia euitabant, quæ vel minimam impuritatis suspicionē afferre possent. Hinc etiā apud Romanos nostros, huius puritatis ergò, Flaminicis mortuæ per se pecudis corio calceos aut soleas fieri nefas habebatur, sed aut occisæ alioqui, vt illud Homericum, ἰερὰ ἱκτομβίον, aut immolatę, quoniam hæc macta essent: sua verò morte extincta omnia, vetus illa superstitio funesta esse decreuerat. Atqui

A qui etiã Aſſertor noſter præcepit Apoſtolis ſuis ne calceamenta pedibus induceret: quod ita interpretatur Adamantius, vt ipſorũ pedes, qui ad annunciandã feliciſsimæ vitæ perpetuitatẽ properabant, omni carerent mortalitatis indicio. Nam & Moſes cùm exiret è terra Ægypto, calceamenta ex mortuis pellibus induxerat, quibus veluti quadam mortalitate conſtrictus erat: cùm verò cœpit per virtutem proficere, & ad montem Dei conſcendere, ibiq́ immortalibus miniſtrare myſterijs, tunc ei præcipit̃ vt lora calceamenti ſoluat, quia locus in quo conſiſteret, ſanctus eſſet: hoc eſt, vt indicia mortalitatis, quæ in pellieeis calceis deſignatur, abijceret. Quantũ verò ad papyracea Ægyptiorũ calceamẽta pertinet, nonnulli nihil aliud inde quæſitum autumant, quàm puritatis argumentũ. Nam eadem de cauſa pietas noſtra indumenta ex lino ſacerdotibus imperauit, in quibus omniũ ferè gentium & nationum conſenſus fuit: & eo veſtis genere Apollonius Tyaneus ſemper vſus eſt, quoniam illa veſtis purior & ſyncerior videretur, quàm veſtes ex lanarum aut vellerũ pollutione contextæ. Papyrus autem non tantùm calceis cõficiundis commoda, verùm & ad multa vtenſilia va-
B ſorum aptiſsima: quin & ad nauigia texenda, velaq́ & tegetes, necnon veſtem ſtragulam, ad funes è libro cõficiendos: & nulla deniq́ herba ſit, quę tot & tam varijs modis humano conſulat vſui, & maiores pluresq́ afferat vtilitates.

DE FABA.

FAba Ægyptijs inſtar venerandi numinis fuit, tantæq́ religionis, vt eam neq́ ſererent, neq́ comederent, quinetiam aſpicere vererentur: quod Theon Grammaticus apud Plutarchum Sympoſiacis enarrat, & alij pleriq́ tradidère.

IMPROFANABILE NVMEN.

PEr eam velo coopertam improfanabile numen intelligi volebant: quamvis Herodotus vulgi opinionem ſecutus, id ea de cauſa factitari ſolitum dicat, quòd impurum adeò legumen id exiſtimarent, vt non tactu guſtu've tantùm, verùm etiam viſu profanum haberetur.

FVNVS LVCTVS'VE.

C NAm & apud Romanos faba inter funeſta recenſebatur, neq́ Diali fas erat eam tangere, neq́ quidẽ nominare, putabantq́ omnino ad mortuos pertinere: nam & lemuralibus iaciebatur laruis, & parentalibus adhibebatur ſacrificijs: in flore enim eius luctus quædam ineſſe literæ videntur, vt Feſtus Pompeius atteſtatur. & quod ad parentalia pertinet, fabaciũ epulum in funeralibus ad noſtra vſq́ tempora perſeuerat. Sanè Varro ea de cauſa Flaminem ait ea non veſci, quòd in eius flore literæ illæ luctus indices inueniantur. Aliorum fuit opinio, mortuorum animas in fabis habitare: inde Pythagoras cùm percuſſores fugeret, & in aruum fabis conſitum incidiſſet, quà tutus ei dabatur exitus, ſi ſe in eam ſegetem immiſiſſet, ab inimicis potius trucidari, quàm fabas animarũ conceptacula conculcare maluit.

NEQVITIÆ FRÆNVM.

SVnt qui fabam eam velo coopertam nihil aliud ſibi velle diſputent, quàm amouendas à manibus oculisq́ noſtris omnes nequitiæ cauſas, vt caſtiorem agamus vitam: eoq́ ſpectare Pythagoricum præceptum, vt à fabulo abſtineamus. quam ſententiam Empedocles ita pronunciauit:

Δειλοί πως δειλοὶ κυάμων ἄπο χεῖρας ἰλίσθαι·

Ah miseri à fabulo miseri seducite dextras. D
Cyamon verò, vt inquit Gellius, multi fabam intelligi voluerunt, peritiores ta-
men pro testiculis accipiunt, quos ita opertè ac symbolicè Pythagoras appella-
rit, quia scilicet fabæ mollitudine sua, & ingenita quadam tumoris efficacia, hu-
manæ genituræ vim suggerãt, atq; insuper facillimæ sint corruptionis, & deniq;
testiculis ipsis forma quàm simillima. Idcirco Empedoclem versu illo, nõ à fabu
lo edendo, sed à rei Venereæ proluuio voluisse homines auertere, quibus velu-
ti animi ergastulis liberati, possimus ingenio expeditiorem nauare operam.

NEGOTIA PVBLICA DECLINANDA.

SEdenim Plutarchus commentario de liberis instituendis, Aristotelem secu-
tus, abstinendum ex hoc monet à tractandis rerumpub. muneribus, quòd
in creandis magistratibus fabę calculorũ vice vsui essent: quem morem pleræq;
ciuitates adhuc obtinẽt. Romani calculis vsi videnẽ, iisq; albis aut nigris, quo-
rum niger in comitio funestum significabat, vt aliàs Romuli morti destinatus,
sed nõ vsu obuenit. Aristoteles hinc opinatus est ciuiles administrationes à Py
thagora improbatas, vt ex eius libro de Fabis Laërtius obseruauit, vsqueadeò E
omnes aliorum dictata sententiasq; suis studijs accommodare contendunt. In
Sudæ collectaneis, vbi prouerbium est, neq; fabas neq; allium comedendum,
fuisse morem apud antiquos legitur, vt in iudicijs fabas esitarent, ne obdormi-
scerent: id hodie Romæ ludis testaceis ad moræ tædium leniendum, in lupinos
aqua maceratos, viliq; per gradus omnes à solis Iudęis institoribus venditatos,
conuersum est. Quòd verò allium admiscent adagio, notum est & allia & cæpe
cibum esse militarem, dicterioq; nos admonitos, si tranquillam agere vitam ve-
limus, neq; bellica neq; ciuilia negotia attingenda.

CASTIMONIA.

IDem tamen Plutarchus dictũ Problematibus aliter q̃ in educatione puero-
rum exponit: facere enim ad castimoniã leguminum abstinentiã docet, quòd
eos qui sanctè & immaculatè viuere curãt, pura & tenuia corpora habere opor
teat, legumina verò maximè vires corporis corroborãt. Vnde institutũ vt Car
næ deæ, quam vitalibus humanis præesse veteres cõfinxerũt, pulte fabacia & la
rido sacrificarẽt, quòd eo ciborũ genere vires corporis egregiè roborenẽ. Con- F
statq; calẽdas Iunias ea de causa Fabarias vulgò vocitatas, quod sacrũ institutũ
est à Iunio Bruto, à quo etiã mensi nomẽ. Eadem prætere a tum ob ventositatẽ,
tum ob plenioris cuiusdã nutrimẽti redũdantiã, plurima itidem purgatione in-
diget, atq; ita Venerẽ ciere perhibeẽ. Atqui iubet Plato sic ad somũ ꝓficisci cor-
poribus affectis, vt nihil sit quod errorẽ animis perturbationẽq; afferat. Didy-
mus Amphiaraũ ait primũ omniũ fabis abstinuisse, quòd is vaticinio per som-
nium vteretẽ. impediũt eñ aut obturbãt fabæ somnia: ex quo etiã Pythagoricis
interdictũ putaẽ, ait Cicero primo de Diuinatione, ne faba vescerenẽ, quæ res
habet inflationẽ magnã, ac perinde cibus is tranquillitati mentis vera quærẽtis
omnino cõtrarius est. Idem Didymus ait, fabas corda eorum qui eis vescanẽ he
betare: sed ea primùm de causa prohibitas à Pythagora suspicatur, quòd lugu-
bres illæ literæ in earũ floribus obseruentur, de quibus suprà dictũ. Quantũ ve
rò ad Ægyptios pertinet, deuitabãt illi ea omnia quę animã corpori pertinacius
affigere possent, néve sensu voluptateq; inualescentibus eã profundius in cor-
pus immergerẽt, vt Porphyrius attestaẽ: idq; operã dabant impensissimã, vt nõ
vitiorũ tantũ effectus, verũ & affectus ipsos radicitùs extirparẽt. Hac eadem de
cau-

A causa D. Ioannes Nazaræus locustis tantùm & agresti melle toto vitę tempore nutritus, eo simplici tenuiq; cibo cōtentus, ne corpus ipsius crassioribus pulmē tis pinguefieret, & exquisitarum dapum copia grauaretur. Huiusmodi quippe naturæ corpora nostra sunt, vt escis superfluis grauia reddantur, cumq; ita corpus aggrauatū fuerit, animā quoq; ipsam, quæ per totū diffusa corpus, eius tentatur motibus, identidem onerari segnioremq; fieri necesse est. Nanq; vt Sammonicus poëta dictitare solitus, à comessationū cruditate vitiato stomacho rectos à cerebro sensus auerti manifestū est. Est & Plotini sententia, qui ventri penitùs obediunt, periculum esse ne senticescāt. Sed vndénam verius sententiā huiusmodi cōquiramus, quàm à diuinis literis, vbi de crassitudine animę tam multa traduntur? Illa nimirum à Deo verba emanarunt: Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, quia caro sunt. Porrò anima quæ peccat, crassior efficitur, cōtrà verò virtute attenuari, graciliorq; reddi fertur, virtus siquidem quicquid in ea corporeum est, abstergit & perimit, illaq; sublata ita fæce, velut igne examinata purior efficitur. Quare Protogenis pictoris continentiā nunquā satis laudaueris, qui in Ialyso pingendo parcè adeò & duriter vitam duxit, vt non B nisi lupinis frigida maceratis victitarit, qui simul famem sustinerent & sitim, neque sensus nimia dulcedine obstruerent. Dignus ille quidem propter quem Demetrius Rex Ialysum ciuitatem, cùm ab ea parte sola posset Rhodon capere, ne tabulas cremaret, non incenderit, dumq; picturæ parcit, victoriæ occasionem amiserit. Inuenies apud nostræ pietatis proceres, & fabas, & legumina reliqua tantùm aqua macerata, in continentioris vitæ vsum sumpta. Extat Eutychiani Pontificis ad Bæticos epistola, vbi legas, fabas tantùm, & vuas, & quædam huiuscemodi ab Apostolis instituta, super altare offerri solitas.

DE CICERE.

NEque illud est cōtra hieroglyphicam legem, si quis vel legumen, vel fructum aliquem nomini suo cōsonum, pro nomine ipso vsurparit, lentem quippe pro Lentulo, fabam pro Fabio.

CICERO.

C FEcit enim idem Cicero, qui cùm poculum argenteum Dis esset dicaturus, prænomen ac nomen literis signauit: sed pro Ciceronis, ciceris figuram insculpsit, nihil veritus quòd iam id cognomenti verterat in cauillum, ad grauem vsq; amicorum expostulationē monentium, vt ad ludibriū euitandum aliud sibi cognomen adsciceret, quod nunquam impetrare potuerunt. Cur enim ipse leguminis honorati, maximéq; vtilis nuncupationē abhorreret, quod honestissimis familijs olim esset summa cum laude datum, vt quisq; scilicet aliquod optimè genus sereret? ita Piso, Lentulus, Fabius vocabatur.

INCOLVMITAS.

SVnt qui per ciceris imaginem rerum indicent perennitatē, siquidē ciceri tantùm nullæ bestiolę in horreis innascunt. quin etiam ad olerum incolumitatē excogitatū sit cicerem vnà seri, propterea quòd erucas eum arcere experimēto compertum est.

ARIES.

A Figuræ verò similitudine pro arietino capite ponitur, cui ferè nihil similius videas, siue eius pecoris rictum, siue tortuosam in eo cornuum reciprocationem cōtemplēre: vnde optimo eius generi nomen etiam arietino, vt Plinius tradit, idq; religio peruigilio solita est adhibere.

MVNIFICENTIA. D

INuenies & inter Romanæ munificentiæ partis cicerum largitionem ab Ædilibus populo erogatam, cuius rei mentionem apud Ciceronem inuenias, vbi Quæstores magnificentius facere potuisse dicit, si quantum in cicere expensum est, in alijs, quæ rempublicam adiuuarent, insumptum esset. Vnde Horatius de largitionibus ambitiosis:

In cicere atq; faba bona tu perdasq; lupinis,
Latus vt in circo spatiere, aut aeneus vt stes
Nudus agris, nudus nummis insane paternis.

Quanquam rem omnem alij referunt ad suffragia, quę per legumina ferrentur. In Florentina ciuitate, vtpote antiquissima Romanorũ colonia vtrunq; obseruaui, fabis quippe ferri suffragia, & festo D. Præcursoris die, qui apud eos maximè omnium sanctus atq; venerabilis est, ciceres à popularibus in siliquis suis publicè tota vrbe perfunduntur, vt omnibus esitare volentibus vsui sint.

DE ARVNDINE. E

AD papyrum addere libuit arundinem, propterea quòd maximam cum ea originis habet similitudinem: vtraque enim palustris est, terrenoq; gaudet plurimùm limoso, multasq; & varias affert mortalibus vtilitates.

LITERÆ.

SVnt verò plures arundinis species, ac perinde diuersa significata: sed quemadmodum iuncus literas significabat, propterea quòd apud Ægyptios eo vterentur in scribendo, ita calamorum fasciculus, quibus nos vtimur, eadem ratione literas indicat: vt apud Persium,

Inq; manus charta nodosaq; venit arundo.

SAGITTÆ.

ALij calami sunt longioribus internodijs, læuore, proceritate, rectitudine, & soliditate præstantes: per hos sagittas innui, ob vsum, quem his cõficiendis præbent, poëtarum ferè omnium testimonijs comprobatur.

RESIPISCENS. F

QVoniam verò ex latioribus arundinibus fistulæ plurimùm fieri consueuerunt, cicutis aliquot cera compactis, Ægyptij sacerdotes fistulę conditione considerata, per eam hominẽ mente olim captum, postmodũ tamen & mentem & rationem adeptũ, quiq; vitæ suæ modum imposuisset, significabant: inanis enim arundo mentis identidem vanitatẽ indicat, verùm vbi iuncta spirituq; animata cõcentum harmonicis numeris reddere cœperit, rationis se quodammodo participem effectam ostendit. Ad hæc, tanta illi vis, vt furibundum hominem composita modulatione possit in meliorem sedatioremq; mentem restituere, cuius exemplum rei à Pythagora editum in omniũ iam ore versatur: neq; alia de causa Mercurio adsculpebatur, quem etiam harmoniæ inuẽtorem fuisse tradunt, nisi quòd proprium est caduceatoris munus, in diuersum abeuntes animos atq; dissonas voluntates, ad concordiam & concentum reuocare.

FRAGILITAS.

ALioqui arũdo humanę fragilitatis indiciũ habebatur. Hinc illud apud Esaiã, Arundinẽ quassatam nõ confringes. quã sententiã acutissimus Scotus ita dilu-

A dilucidat, vt ex eo debere nos miseratione prosequi peccatores admoneat. Interdum & auxilium infirmum. Esaias: Quid confidis in baculo isto arundineo Ægyptio? cui si quis incubuerit, conquassabitur, & perforabit manum eius.

CALAMITAS.

AB eiusdem calamitatis significato illud etiam deducitur, vt per diffractas prostratasq; arundines, ærumnæ, damna, iacturæ, & quæ miseris mortalibus accidunt mala significentur, vocabulo inde etiã apud Latinos facto, vt huiusmodi incommoda calamitates appellentur.

INANITAS.

VVlgatissimum verò illud est, per arundinem inane aliquid significare: cuius rei causa magis re ipsa patet, quàm verbis explicare necesse sit. Illud minimè prętereundum, quòd arundo in Assertoris nostri pro Rege salutati manũ tradita, mysteriũ fuit vani fragilisq; sceptri, super quod Gentes omnes prius innitebantur, de quo Esaias XXXVI. Ezech. XXIX. Regum IIII.18. Cõfidebamus enim in arundinea virga, vel Ægypti, uel Babylonis, vel cuiuscũq; alterius
B principatus, qui Deo contraria sentiret. Eum igitur calamum IESVS de manibus nostris accepit, vt de illo triumphãs, pro vano & inani, infirmo fragiliq; bacillo validissimũ firmissimũq; nobis sceptrum cõpararet. Idem Assertor noster ad inanitatem huiusmodi respexit, vbi dixit: Nunquid spectatũ exiuistis arundinem vento agitatam? Psalmo LXVIII legas: Extimula feras ex arundineto: feras aiunt interpretes, leones intelligendum, propterea quòd apud Ioben legitur, sub omni arbore dormire leonem, iuxta quã densent arundineta: esseq; leones illos rugientes, hoc est, dęmones, qui cubile sibi sternũt in arundineto: quippe inter eos homines dæmonem habitare, qui leues inanesq; sint, atq; etiam steriles, quos scilicet in petra firmare nequeas, vtpote qui vento vel leuissimo expositi, continuò huc & illuc agitentur dissipenturq;. Deq; eadem instabilitate dictum Psalmo altero supra LXXX. Vt arundinem vento expositam.

MENSVRA.

IN numo argenteo C. Mamilij, ab vna facie Mercurius cum pileo & caduceo, ab altera Mamilius ipse cum arundine & cane, qui à pedibus illi allatrat. Su-
C pra canem literæ, LI. ΜΕΤΝ. quæ omnia magistratum eius indicant, qui limitibus metandis præfectus fuerit. Arundo enim propter internodia, quæ modò pedum, modò palmorum speciem præ se quandam refert, mensuræ signum habetur. Canis fidei, quam præstare debet is, qui eiusmodi negocio pręficiatur. Et à tergo Mercurius concordiam ostendit, quæ ex ipsa limitatione subsequi debeat. De arundine id insuper animadvertendum est, in hanc vsq; diem aliquot Italiæ locis vsitatissimam mensuram pedum circiter senum vulgò Cannam vocitari. Id etiam animaduertas in literis numo impressis, ΜΕΤΝ. vbi figura Τ Græcæ literæ, pro ΤΑ posita est.

SVRDITAS.

SVnt qui surditatem ostendi velint per arundinis panniculam illam densam, oblongam, teretem, grauem, villo vti serieeo præditam, ac arctissimè constipatam: eius enim flos, siue potius floccus, si aurem intrauerit, exurdat: ideóque plerisq; locis surdones vocitantur. Lanugines eas Latini pollulas appellarunt, ex quibus strata fieri consuecuerunt, sed quæ nihilo secius auribus noceant.

DE SINAPI. D

SEd iam quid sibi Sinapis velit, inspiciamus: quanquã, vt verũ fatear, eram partem hanc prętermissurus, quasi superfluam: quia postquam super Sinapi ea collegerã, quæ nostra præstare poterat imbecillitas, venit in mentem mihi videre, si quid Theologi nostri, præter, quos sequimur, Gręcos, ea super philosophati essent, cùm ecce primo atq; secũdo statim sermone, qui Ambrosio attribuunt, comperi, & copiose et eruditè, vtile salutiferumq; ex sinapi condimentũ esse confectũ: quod quidem siue Ambrosij sit, siue cuiusquã alterius, dubitare cœpi meum hoc, extãte illo, & fatuũ & insipidũ fortè omnibus appariturũ. Postea cùm me collegissem, & alia me condiendi ratione vsum animaduertissem, multasq; in domo Domini mansiones esse recordarer, & nullius generis vasa in ea esse, quæ non alicui apta vsui essent, resumpsi animũ, porrigente mihi manũ Origene, & pudenter, vt decebat, viridia hęc ingressus, alia quædam super Sinapi, quæ Papyro tuo, clarissime Beccadelle, subiungeres, tanquam spicilegus in vnum eundemq; manipulum congesta colligaui. Sed illud præmonebo, sinapin ab Ægyptiis positam me non inuenisse. Sacras verò nostrorum literas, Gręcorumq; veterum monumenta habere multa, E quæ nostra ex eo locupletare possunt hieroglyphica. Quare non temerè fecisse visus fuero, si huius quoq; graminis significationes explicuero.

FOECVNDITAS.

PRæcipuum aũt eius est significatũ, vt ex tenui admodũ principio lætissimæ sit feracitatis indicium. Vnde illud Assertoris nostri dictum, Si quis habeat fidem quantum est sinapis granum vnum, iussu illius montes transferri, eáque omnia fieri, quę nullius conatu imaginationéve effici posse videant. Exiguũ est enim sinapis semen, & pusillo illud corpore scribit Athenæus: id tamẽ fœcundę terræ demandatum, quam diligens & laboriosus agricola poliuerit, omnium olerum maximum euadit, demumq; abit in arborem vel volucribus sustinendis idoneam. Talis quippe fœcunditas rerum ex antiquæ Theologiæ nostrę lectione feracissimè prouenit, cuius quidem semina primo aspectu pusilla admodum vident, verùm vbi à perito agricola sata fuerint, in immensum coalescunt, augenturq; in arborem, in ramos, et in virgulta vndequaq; prorũpentia, in qui- F bus aues cœli congregentur, vt in sacris habetur institutionibus. Aues igitur, hoc est, disputatores, quod interpretatur Adamantius, quippe Rhetores, qui velut aues cœli leuibus pennis, verborum duntaxat elegantium nitore freti, disciplinarum excelsa prius sectari, & ardua quæq; appetere videbantur. Pennata enim Homero verba. Et per bracteatas argento columbæ pennas, sermones Dei Theologi aiunt intelligendos. Huiusmodi igitur Rhetorum alites, simulac nostram in sinapin inciderint, ipsis deniq; rationibus, & rei ipsius veritate allectæ, non ingratam sibi sedem in ea delegerunt. Ex cuius quidem ramis nõ admodum delicatè frondescentibus, vi tamen sua consistentibus, nullus fortè loquendi decor, sed optimæ vitæ tantùm ratio, quæ sola sit appetenda decerpit. Quanquam Hesychius aues loco hoc Euangelico accipi contendit pro hominibus contemplationi deditis, qui si terrena aliqua tractare necesse habuerint, hoc est, si super sinapis ramo quiescere contigerit, paulò pòst tamen volatu repetito, non ignauiter in sublime tollantur.

INTEL-

INTELLECTVS EFFICACIA.

A INdicat verò semen ipsum (vt nos quoq; de puteo nostro aliquid hauriamus) magnam altissimi intellectus efficaciã, quæ sub exili ac propemodum cõtemptibili semine lectionis, vt multi putant, etiam fatuæ, delitescebat. Nam simulac semen id ori ingestum est, ac mandi cœptũ, acutissimi vi saporis os omne incendit, omnemq; reliquorũ ciborũ fatuitatem temperat, condimẽtumq; omne, cui admixtũ fuerit, mirificè cõmendat, commanducatũ pituitã capitis purgat, perq; os egerit. Sic sacra lectio grauedinẽ intellectus emendat, abstergitq;, vt purificatus per os, quippe per doctorũ verba, diuina possit mysteria degustare. Nam, vt ait Horatius, *Nemo adeò ferus est, vt non mitescere possit,*
Si modo culturæ patientem commodet aurem.

Sed quid indigemus Horatio? cùm Dominus noster dicat, Scrutamini Scripturas: quas ne fastidiamus, vtpote quæ nonnullis gustu asperiores videantur (fuerunt enim qui dicerent, Durus est hic sermo) sinapis huius condimentum efficiet. At lachrymas ciet, quod illi obiicit Poëta quidam, dicens:

Séq; lacessenti fletum factura sinapis.

B Sed ô dulces lachrymas, nulla salsuginis amaritudine vitiatas. O' amœnissimã lachrymarum vallem, ô iucundas, ô amabiles, ô semper appetendas lachrymas, si quis ita sit felix, vt lectulum vbiq; suum lachrymis irroret, eas instar panis ducat, & ad surrectæ Crucis conspectum, confixiq; in ea Seruatoris nostri lachrymulam saltem vnam aliquam expresserit, quam videat Dominus erumpentem. Quid verò si vberiores fuerint, & donec omnis totius corporis inarescat humor, emanare non desinant? Quicunq; enim ita seminarit in lachrymis, lætissimam frugem postmodum est in exultatione demessurus. At inde nomen sinapis habet, quòd olfactu luminibus officiat. Nam etymon illi παρὰ τὸ σίνεσθαι τοὺς ὦπας, vt medicorum tradit disciplina. Vnde acrem, & incommodam eius naturã incessit Græcus Athenæus. Fac olus id infestum oculis, & perniciosum: nostrum, quod ex agro Domini colligimus, cor in primis exhilarat, cerebrũ illustrat, oculos aperit, vt videant sicut Agar fontẽ aquæ viuæ: paulatim lenit, & ad ambrosij vereq; cœlestis cibi gustum reddit idoneum: faucium asperitatem emollit, vt nullius vnquam vuæ afficiatur incommodo. Prodest etiam sine ficu adhibitum

C auribus, vt illæ angelicæ etiam fiant harmoniæ capaces. Alopecias emendat, omnemq; pruritum extinguit, vt nullo prorsus vitio contaminatum corpus offerre Deo properemus. Contra lepras inungitur. Quid enim aliud lepra in sacris monumentis, quàm vitiorum sordes, malæq; consuetudinis contagiones?

FIRMITAS DOCTRINÆ.

QVid autem illud, quòd semel satum difficulter extirpari potest? Nam semina simulac decidêre, haud ita multò pòst & virent, & feracissimè pullulant: vnde doctrinæ stabilitatem, & propagationem ex eo possumus interpretari. Nam qui semel nostræ huius sinapis suauitatem gustare cœperit, ab ea nũquam amplius, tanquã Vlyssis comites à loto, auelli poterit. Pullulabit in corde quotidie caulis amœnissimus, totaq; spiritus conceptacula seminibus his cõfarcientur, neq; hunc proculcabit lupus, aut vrsus, aut rugiens leo: non effrenis equus, non taurus ferox, non dolosa vulpes in pabulum absumet: non frigus aduret, non æstus desiccabit, non aratrum denique contundet: virebit in dies magis, & ad procellas & conculcationes omnium tanquam insuperabile crocum lætius proueniet.

EXPERGEFACTIO. D

AD hæc sinapis expergefactum ac minimè somno grauatum significat intellectum: siquidem terrestris illa contra lethargos, deraso prius capite, illinitur. Noster hic sinapismus deraso circumcisoq́ cordi contra huiusmodi morbum admouetur. Quid enim aliud lethargus est, nisi somnus inexpugnabilis? Atqui quotidie vt vigilemus, vt Deo preces allegemus, suaui huius nostri pungimur acrimonia. Gustu eius scimus quando hora est de somno surgere, ne grauati eo, longæ scilicet desidiæ indormientes, obtorpeamus ignauiter. Non galli cantu, non æris tinnuli strepitu, nõ vllius ortu sideris indigemus, vt mane, sed planè mane excitati corpus strato corripiamus, atq; tunc, & in dies septies laudes Deo concinamus.

SVBLIMIVM APPETITOR.

QVid verò quòd per sinapis ramusculum, quem quis ore decerpat, mentem & cogitationem in sublime sese attollentem accipimus? propter præsentaneam excitandi virtutem, quam in eo semine Pythagoras maximè omnium admirabatur, qui vix illius terrestris folia degustauerat, præcipuo tamen vnum illud amore prosequebatur, quòd vim eius in sublime ferri conspiciebat, perinde B ac si in cœlum niteretur, cùm per nares in cerebrũ penetraret, omniaq́ hinc purgatiora, & ad visum mentis vegetiora fieri asseueraret. Maximè itaq; studendũ, vt cibos omnes oleris huius intinguamus pulmentario, cùm præsertim modico eius in ollam iniecto, legumina omnia, vt Democritus ait, facillimè decoquantur. Agitè igitur, agitè ferculis omnibus, tam æstate quàm hyeme, tam mane quàm vesperi, vel grana, uel succum eius admisceamus. Vtuntur hoc libenter probi omnes, hoc Pontificiis cœnis adhibuit assiduè Clemens VII. Nulla enim vnquã vel publica vel priuata cœna est ab eo instituta, quin nostræ huius sinapis agricolæ politoresq́ plenis adstarent calathiscis: iucundumq́ inter eos certamen oriretur, quis eorum id melius vel serere, vel condire didicisset. Idem nobis faciundum, vt noster exemplum nobis Pontifex dedit, vt ita nos neq; fames occupet, neq; sitis etiam molestet: supra enim nectar, supra omnem, quod aiunt, ambrosiam cibus hic, & melle & fauo suauior, mortalibus ad vitam est omnibus profuturus. F

FRANCISCO FANTONO BIDIZOIENSI, MEDICO SALODIANO, DE IIS QVÆ PER CÆPE & Hortensia quædam alia significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS, PIERIVS VALERIANVS.

QVantum risurus sis, Fantone doctissime, super apophoreto nostro, non sum nescius, quippe qui odoratissima suauissimáq; citria, Salodiana scilicet, quibus nusquam preciosiora nascuntur, à te dono acceperim: ego contrà Cæpe, alliúmq;, tam olida, tam insuauia tibi & Medico Salodiano redonare cogitarim, reliquorúmq; olearum corbes, quorũ tu istic vel hortos integros vno asse comparare possis. Sed quid facias? non eadem sunt omnibus ingenia. Attamen si quanti hæc, qualiacunq; sint, mihi steterint noueris, fortè non ita vilia esse dona æstimabis. Non enim cœlo nostro hæc nascuntur, sed ex Aegypto intima hucvsq; magno portorio transferuntur. Neq; sperandũ vt hîc sata his similia renascantur, quia talia sunt, vt in alieno solo semina corrumpantur, vel omnino degenerent. Dices: At malo

A *malo ego nostratia, sapores quorum & cognouimus, & quibus apta condimentis sint, toties experti sumus. Sed vide ne fallaris, priusquàm nostrorum experimentũ facias. Memineris Aegyptios olim & doctrina, & ingenio plurimũ claruisse, neq; temerè ex tota Graecia viros summos doctrinae nomine ad eos transmeasse, cùm tamen ij caepe tanti facerent, vt id numinis loco coluerint: quod à tam celebri natione factum nos minimè ridiculum existimare debeamus. Utcunq; autem, ne hîc totam Commentarij rationem alieno loco explicandam suscipiam, ex ipso omnia loco suo videnda tibi proposui, quorũ multa licet antiquitate iam obsoleuerint, solent tamen vel eruditis aliquam afferre delectationem, quae veteres quomodocunq; tradiderint, propterea quòd exquisitioribus iuniorum inuentis magis ex comparatione gaudere consueuerimus.*

DE CAEPE.

OLera igitur & sagminea quaedã collecturus, ordiar à Cepe, propterea quòd inter herbarum, bulborum, caudicum, surculorumq; generamemoriam sibi primam caepe apud Aegyptios vendicauit: quin etiam inter hortensia eorũ numina principatum prorsus obtinuit.

B

LVNA.

EA enim tota lunaris est: cumq; nullum apud nationem cã numen vesaniore cultu habitum fuerit quàm Luna ipsa, in vnius Lunae honorem caepe coluerunt. Nam vt taceam quòd ea dissecta multiplicem Lunae ipsius effigiẽ, & quas Graeci φάσεις nuncupant, omnes ostentat, siue ea curuata in cornua, siue aequa portione diuisa, siue protuberet, siue quotidiana facie varia sinuet, nunc immensa sit orbe pleno, ac repentè nulla. Habet autẽ cepe hoc peculiare, quod Plutarchus quarto in Hesiodum Cõmentario tradit, vt reuirescat & cõgerminet decedente paulatimq; deficiente Luna, contrà autem inarescat adolescente, quasi ipsa pro alimẽto corpus exponat suum. Quamvis rem lõgè aliter acceperint Pelusiotae, qui caepe profanum adeò existimarint, vt cibum eius pollutũ esse crediderint, ideoq; mensis inferri vetuerint, propterea quòd solum olerũ omniũ contra Lunae aucta atq; damna vices minuendi & augendi habeat cõtrarias. Quòd verò cibus tam acris tamq; vehemens in mensarũ etiam delicias venerit, Socrates apud Xenophontẽ Philosophorũ symposio, bellatorũ vires acriter eam exci-

C tare dicit, & eius esu vino commendationẽ augeri, ibidẽ legas. Laudat eas etiã quisquis ille est Apitius, quòd ad omnia cõdimenta optima sit & idonea. Quan quã Morus ille Florentinus, cognomento Nobilis, parasitorum omnium, quot sunt, quotq; fuerunt, festiuissimus, cùm caepas Pontificiis Leonis X coenis auidius appeti, trucidariq; indignissimè ferret, aspera declamatione contra oleris eiusmodi esitationẽ invehi solitus est, impios, impuros, intestabiles eos omnes dictitare atq; reprehẽdere, qui humanũ corpus tã puro elementorũ cãdore mũditiaq; compactũ ab optimo maximo numine, dignitate, facieq; sibi perq; simili fabrefactũ, quod idẽ ipse rerũ opifex spiritu afflasset suo, flãmeisq; stellarũ scintillis animasset, isti per spurcissimũ cepar ũ alliive cibũ, maleolenti & vsqueadeò foetido putore cõtaminare, faece tam sordida, tam profana polluere, ipsius demũ sanctioris animalis animã reddere diis hominibusq; abominabilẽ cõnitcrent.

PROFANVM.

SEd vt ad Aegyptiaca nostra reuertamur, alia insuper afferẽ causa, cur profanũ hoc apud aliquos olus haberet: sed ea fabulosa, atq; ex vulgo sumpta, forsitan à calũniatoribus in eius gentis irrisionẽ excogitata. Aiunt enim cepis ideo

non vesci Ægyptios, quia Dictys Isidis alũnus, dum has in Nili ripa enatas auel D
lere conaret̃, in amnẽ decidisset, extinctusq; hac inde sit memoria coli cœptus,
vt olus id, quasi necis patratæ causa, profanum haberetur. Alij rem in religionẽ
convertêre, quòd numen vltione ea sese improfanabile esse commonstrarit.

LACHRYMÆ.

ID non omiserim, apud quosdam cæpe lachrymarum hieroglyphicum fuisse, eaq; de causa imperatum esse à Biante philosopho Alyatti Regi cum ad amicitiæ suæ fructũ amicè benevoleq; accersenti, vt cæpe vesceretur. Ita enim tetricum eius philosophi dictum ferunt: ἐγὼ ἀλυπῆς κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν. Nam quòd cæpe oculos acriter mordeant, lachrymasq; vel sola contrectatione cieant, omnibus exploratum: apteq; Columella lachrymosam eam vocat. Iam & Dionysius apud Aristophanem interrogatus, cur ita fleret, cæpe olfacere se respondit, & ea de causa κρόμμυον Græcis dicitur, ὅτι κόρας μύει τοὺς ἐσθίοντας, quòd comedentes iubeat oculorum pupillas occludere. Dantur verò remedio contra caliginẽ oculorum, quòd eam vel olfactu purgent.

PER INIMICITIAS ILLVSTRATVS.

SI quis verò velit quempiam indicare, qui ex inimicorum obtrectationibus E
& iniuriis creuerit, longeq; illustrior atq; potentior euaserit, quo aduersaria magis vis in eum incubuerit, pro hieroglyphico surculum rosæ flore prçditum, emergentem è cæpe figurabit. Experimento siquidem comprobatum est, rosas violasq; iuxta cçpe vel allium satas, fragrantiores fieri: ita vnius fœtorem ad alterius beneolentiam conferre. Tangit rem Plutarchus, vbi ea recenset commoda & vtilitates, quas consequi possumus ex susceptis inimicitiis: fieri quippe nos vigilantiores ad vitia declinãda, & ad virtutem capessendam ardentiores, atque in his omnibus maiori conatu laborare, vt quæ veram gloriam paritura sint, omni studio solicitudineq; complectamur.

ALLIVM.

MILITIA.

VNum tantùm ex allio hieroglyphicum inueni, vt per id militiam intelligamus, propterea quòd & allium & cæpe cibum esse militarem constat. Atq; hinc prouerbiũ apud Sudam, neq; alliũ, neq; fabas esi- F
tandas, iis qui tranquillum sibi vitæ statum proposuêre: per summotum allium, bellica negocia dimittenda: per fabas, ciuilia non attingenda, quæ latius in Fabç Cõmentario explicuimus. Sed quod ad militarem cibum attinet, Aristophanes, Equitibus, milites memorat, qui coëmptis alliis & cæpis naues inscendissent. Et chorus iam antea Alantopolam incitans dixerat, Vt inalliatus strenuè magis pugnes. Neque rem tantùm bellicam adiuuat allium, sed rusticæ etiam opem affert. Siquidem, vt Africanus ait, oleum in quo allium contritum fuerit, mirè prodest vitibus eo obvnctis, ne pediculos gignant: & absq; oleo tritum oblitumq; arborum truncis, ne ab erucis infestentur, opitulatur.

RAPVM. SOL.

APud Ægyptios sacerdotes veluti cæpe Lunæ, ita rapum Solis erat hieroglyphicũ, numinibusq; alterum, & alterum suis dedicabantur: corpus enim rapi solidũ, immutabilẽ Solis effigiem refert: veluti cæpæ, vti dicebamus, multiplicitas illa tam multiformis tunicarum, Lunæ varietates ostendit. Sanè autores sunt rapum è plumbo dicatum olim fuisse

A in templo Apollinis Delphici, quod Phœbei corporis soliditatem ostenderet.

FVNGVS.

ET fungus nescio quid sapit hieroglyphicum, qui tametsi apud Ægyptios, quos sequimur, nusquam apparet, apud Græcos tamen & Latinos non illepido celebratur significato.

REPENTE' QVID ET INSPERATO' FACTVM.

NAm id pręcipuum fuit, estq; adhuc apud omnes hieroglyphicum fungi, vt quotiens noui aliquid pręter expectationem repentè factũ apparuerit, fungum id dictitemus. Poëtas quippe funginos, oratores, historicos, philosophos, Iurisconsultos vnius tridui studio autoritatẽ indeptos, et quę plurima sub Leone X. P. M. miracula vidimus, nocte vna præstantes aliquot, tanquã in Parnaso somniassent, haberi cœptos, eoq; processum temeritatis, vt ex iis nonnulli milites etiam sibi compararint, qui non applaudentibus mortem minitarentur:

At rerum natura parens nil edere magnum,
B *Spectandúmq; solet, longo nisi tempore adultum.*
Ipsa etiam maiora suos animalia partus
Iussa diu gestare, decem bos Luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitẽsq;
Dentis ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

Sed vt ad funginos revertamur, proverbiũ est, quod de re subitaria & insperata fertur in primis, nocte vna fungum nasci. Quare apud Dionem legas, Traiani vita, fungum quendam magnum in Decebalis castris à barbaris circumlatũ, Latinis etiam literis inscriptum. Literas non ponit autor, sed ex iis quæ subsecuta sunt, manifestè percipitur, admonitionis aliquid id fuisse, cauendum scilicet Traiano, ne se tantis támq; ferocibus copiis committeret: repentè enim oriri solere, quod nemo vnus vnquam expectasset. Quod vt existimem id admonet, quòd in eo exercitu vociferationes etiam exaudiebantur à Buris præcipuè, atq; aliis gentibus cum Romanis societate coniunctis, Traianum ad pacem hortantibus, & vt saluis rebus retrò domum abiret admonentibus.

C FATVITAS.

APud Plautum, Bacchidibus, fungus fatuitatis, & stupidæ admodum credulitatis hieroglyphicum est:

Adeon' me fuisse fungum, vt illi crederem?

Quod quidem significatum Nicobolus eadẽ fabula manifestius declarat, dum se omnes quicunq; vbivbi sunt, qui fuêre, quiq; futuri sunt posthac stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, buccones, blenni, anteire longè stultitia & indoctis moribus profitetur. Et prius de re nihili Chrysalus:

Tanti est, quanti est fungus putridus.

DE CVCVRBITA.

CVcurbitam apud Ægyptios non inueni in suas literas receptã, apud alios tamen in hoc genere minimè præteritam.

SPES INANES.

NAm apud Onirocritas cucurbita spes inanes præsagit, vtpote quę cùm ventricosam admodum speciem pręse ferat, multumq; identidem nu-

trimenti polliceri videatur, illud tamen & tenue, & nisi condimento aliquo iu- D
uetur, egregiè fatuum est.

SALVBRITAS.

NEq; tamen cucurbitæ fautores desunt, vt qui pro salubritate poni eam contendunt, ansa, vt puto, capta ex prouerbio, κολοκύνθης ὑγιέστερος, quod ex Epicharmo sumptum memorat Athenæus.

DE PAPAVERE.

PApauer nonnulli inter segetes enumerãt, propterea quòd Maro id Cereale dixerit: quasi non & olera, & edulia omnia terra nascentia, Cereris esse munera cognoscant. Ab hac igitur parte significata eius exordiemur.

CERES.

PApauer quidem Cererem, atque adeò terram omnẽ humano cõmercio habitatam, hieroglyphico suo referebat: neq; quidem hoc vna tantùm de causa: orbicularis enim figura eius perinde ac terræ, protuberat vndeeunque, conuallibus quibusdam veluti subsidentibus, montium quodammodo iugorumq; E
specie, locorumq; reductorum effigie: interiora deniq; folliculis quibusdam distincta gerit, veluti etiam nationes hominum & fluuiis, & montibus, et vrbibus dispertiuntur. Innumera præter hæc includit semina, est & hoc terræ benignæ proprium. Neq; quidem hoc cibũ, nisi concutiatur, obtundatur, & ventiletur, emittit: neq; terra, nisi exaretur, sarriat, vertatur, obteratur, multisq; modis excutiatur agiteturq;, quicquam proficit.

IVSTITIA.

PRopter verò receptacula æquis inter se interuallis disgregata, iustitiam, ac legumlationem, quæ Cereri attribuuntur in primis, hieroglyphicè commonstrat: eaq; de causa dea ipsa & legifera, & iustitiæ autor appellata est: siue, vt arbitrantur quidam, propterea quòd sementia penes se deposita magno cũ fœnore reddere consuerit. Sanè Virgilius & his & quæ superius dicta sunt consideraratis, non immeritò Cereale papauer appellauit. Sunt qui nihil, quod ad eruditionem faciat, inuestigantes, Cereale papauer à Poëta dictum autument, quòd Cererem in Proserpina filia conquirenda cibos sibi ex papauere confecisse tradant, quasi per somnium ea fuerit inuestiganda, quæ meræ sunt nugæ. F

VENVS.

APud Sicyonios Venus, vt autor est Pausanias, cum papauere in altera ex manibus contento figurabatur, quod dubio procul ad feminij copiam referendum est. Nam quantum ad amorem pertinet, in altera manu malum habebatur, quo de Cõmentario suo dictum. Erat verò eius deæ statua auro eboreq; fabrefacta, in summo cuius vertice poculum insidebat: quod hieroglyphicum eò spectat, quòd maritum Græci, vel dicere velimus amatorem, potionis nomine nuncupabant: πόσις enim vtriusq; nomen, & πόθος Platoni amor.

AMOR.

NImirum autem papauer florens amoris indicium habetur apud sortilegos, cuius quidem folium qui amoris periculum facere volunt, pugno superponũt, alteraq; passa manu illud allidentes, ex crepitu coniiciunt quod quærebant. Explorant enim, an amantes redamentur: nam quo clamosius insonuerit, eo se magis amari putant: quòd si sonus oblanguerit, contemptui se habitos arbitrantur: cuius rei tum alibi, tum eo loco meminit Theocritus:

A οὐδὲ τὸ τηλέφιλον ποτὶ μαξάμενος πλατάγησεν, ἀλλ' αὔτως ἁπαλῷ ποτὶ πάχεϊ ἐξεμαράνθη·
quod vno dici poteſt verſu: *Nec ſupercuſſo crepuere papauera pugno.*

GENTES.

HVmani verò generis hieroglyphicum præ ſe ferre videtur, non ex iis tantùm quæ ſuperius de granorum diſſepimentis dicta ſunt, ſed ex eo etiam conſtat, quòd compitalibus, quæ in compitis Laræ, ſiue Larundæ, vel Maniæ Larum matri fiebant, humana capita ſacrificabantur. Sed Iunius Brutus conſul ſacrificij genus abominabile & abhorrendum, ſuppoſitis puerorum loco, allij papauerisque capitibus, celebrandum inſtituit.

CAPITA.

EſSt enim illud haud obſcurum papaueris ſignificatũ, vt omnino capitis hieroglyphicum habeatur, adeò nullus olerum fœtus inſigniore capitis honore conſpicuus eſt: fortè vaſtior fructus cinaræ, ſed aut ſpinarum, aut integumentorum, quibus confertim circumuallatur, aſperitate horridior, cùm papaueris & læuore delicatus, & Regia corona redimitus, maieſtatem quandam præ ſe ferat. Iam & apud interpretes Theocriti μήκων λέγεται ἡ κεφαλή. Sed mihi videtur locus potius ex hiſtoria deſumptus, vbi Tarquinius cognomento Superbus, per
B hortum inambulans, nullo reſponſo dato ei nuncio quẽ Sextus eius filius, quid ſibi agendum in Gabios eſſet ſciſcitatũ miſerat, tantùm baculo eminentiora papauerum capita decutiebat. Ex quo Sextus intellexit, proceres populi paulatim ſummouendos. Sed hoc vetus fuit Corinthiorum exemplum, à quibus oriundi Tarquinij. Siquidem ferunt Periandrum, qui Corinthi tyrannidem exercuit, cùm per fidum nuncium Thraſybulum Mileſium conſuluiſſet, quanam arte, quáve vi ſibi principatũ ſtabilire poſſet, nullum ab eo reſponſum accepiſſe: vidiſſe enim ſe tantum nuncius memorabat, eum in campum triticeæ ſegetis ingreſſum, eminentiores ſpicas baculo decuſsiſſe, atque ita Periandrum inſtructum, capitibus ciuitatis cæde & exilio ſublatis, tyrannidem occupaſſe.

DE VERBENA.

CApitis, q̃d in papauere eſt, ſignificatũ, verbenę reminiſci facit, in qua de capite identidẽ nõ incurioſa & nunc eſt, & olim fuit inueſtigatio.

CAPITA DEORVM.

C VErbenarum faſciculi puluinaribus dicati, Deos apud veteres ſignificabãt. Struppos eos vocitabant. Erat verò mos olim dona eiuſmodi Deorum capita nuncupare. Sanè apud Tuſculanos faſciculus, vel corona herbacea impoſita puluinari Caſtoris, ſtruppum vocabatur. Alij ſtruppum idem quod ſtrophium intellexerunt. Vnde apud Faliſcos ſtruppearia nuncupabãtur feſta, quibus ambulabant coronati. Atteius Philologus Græcum eſſe vocabulum ſtruppum putat, quippe στρόφιον, & inſigne fuiſſe, quod ſacerdotes in capite ornando geſtarent, ſiue ea corona eſſet, ſiue aliud geſtaminis pro corona: de quo videndus Feſtus, ſed in codicibus emendatis.

DIVI PRÆCVRSORIS CAPVT.

NOn temerè verò in noſtram vſque diem mos pleriſque Italiæ ciuitatibus perdurauit, vnã è verbenis ſpeciem, eãque & grandiorem & odoratiorem in D. Ioãnnis Pręcurſoris memoriã celebrare. Herba enim ea lato folio eſt, criſpatoque, aſpera admodum lanugine, coloris cineritij, multis ſciſſuris corrugato, acutiſſimi odoris ac periucundi, caule pręalto, ramoſo, quadrangulari, puniceis floribus ad bugloſſæ propémodum ſimilitudinẽ condenſatis, intra quorum calices

grana quatuor singulis, veluti panici papauerisue reperiunt̃, quibus excussis pe D
diculo pars adiuncta remanet, quasi quædam macilenti capitis effigies, idq́; D. Ioannis caput vulgus dictitat, herbamq́; eius nomini dicatam, non sine pietatis ostentatione puluinaribus imponit, eademq́; priuatarũ ędium ianuas parietésque ornat, tanquam amuletum sit minimè contemnendum. Nec me latet verbenas pro quibuscunq; sagminibus in sacris acceptas, & coronationũ ritibus herbas quascunq; è Capitolio decerptas, pro verbenis habitas: ipsam autem verbenam multis à Dioscoride nominibus appellatam, & quæ super ea plurimi ætate nostra conscripsere, quæ hîc repetere superfluum esset.

NOVA NVPTA.

QVi verò puellam pingũt verbenam sub amiculum occultantẽ, hieroglyphicum huiusmodi nouam nuptam significare tradunt. Siquidem mos erat nuptiarum sacro faciendo, vt noua nupta corollam de verbenæ floribus à selectis sub amiculo gestaret. Sunt & alij verbenæ siue verbenacæ, vsus, aliis atq; aliis antiquorum cæremoniis, magicis etiam elusionibus accommodati: sed nos ea tantùm delibamus, quæ ad alicuius hieroglyphici significationem pertinent.

DE FILICE. B

VOLATVS.

FIlix quoniã Struthiocameli pennis assimilatur, sunt qui volatũ per herbam eam figurare cœperint, quod mihi non vsquequaq; approbatur. Nam licet vnaquæq; penna volatus hieroglyphicũ sit, instrumentum'q; eius rei proprium, cùm tamen manifestum sit Struthiocamelũ ex omnibus alitib. vnũ, ob vasti corporis molẽ, vix posse sese humo attollere, alis verò vti ad cursum tantũ adiuuandũ, congruũ mihi non videt̃ ab eo significatũ id desumere, quod ipse sibi natura repugnante præstare minimè possit. Sed de Struthiocamelo satis inter alitũ significata. Id de filice proditum, non Struthiocameli tantũ causa herbam eam Pteryga vocari à Græcis, sed quòd in vniuersum foliũ eius sit pennis alitũ simile: de quo & Dioscorides & alij plura.

SECVRITAS.

MAgis aũt placet illud quòd securitatẽ per filicis hieroglyphicũ indicari quidam memoriæ prodiderũt, propterea quòd eius herbæ odor serpentes fugat, animantiũ quippe genus omnino perniciosum: eaq; præcipuè de causa ru F
stici eiusmodi foliis grabatos suos farcire consuesse, vt interpretes Theocriti tradiderunt.

ODIA CAPITALIA.

ID etiã est filicis hieroglyphicũ, vt arundini adalligata capitales indicet inimicitias: adeò eñ inter se dissidẽt, vt altera alterã enecet, coronę modo circundu cta, vulneribusq́; alterius stirpe factis, cõtusa altera & imposita efficacissimè medeatur. De quibus ita Celsus: Pessima ex surculis arundo est, quia aspera: eadẽq; offensa etiã in filice est, sed vsu cognitũ est, vtraq; aduersus alterã medicamẽtum esse, si cõtrita superimponat̃. De dissensione ita Plinius: Filices aiunt nõ renasci arundine sectas, aut exaratas arundine vomeri imposita: similiter & arundinem exarari vomeri imposita filice pręcipiunt. Quod verò ad supradictam pertinet medicinam, apud eundem lib. XXIIII. cap. XI. eadem quæ Celsus tradit, legas.

DE ABSINTHIO.

QVid sibi vellet Absinthium de fauo mellis enatum, in Apis Commentario Lucretianum secuti carmen indicauimus: nunc quid simplex sibi velit, exponamus.

SALV-

A SALVTIFERA CASTIGATIO.

SIgnificat enim graminis huius hieroglyphicum obiurgationẽ,quæ cuipiã salutẽ attulerit,qua scilicet increpitus qui tota aberrabat via, prolapsus in scelerũ voraginẽ, in meliorẽ mox regressus semitã, abiectis à se vitiis,vitã inde degat inculpabilem. Amarissimum est enim absinthiũ gustu,perinde ac obiurgationes vnicuiq; videntur acerbę,sed si haustũ non reuomatur,omnẽ perpurgat intestinorũ fęcem:contrà verò mel,quæ placidæ sunt adulationes,bilem auget. Dicit enim Horatius ex medicorũ dictatis,Dulcia se in bilem vertũt,ideóq; hominẽ in morbi alicuius incõmodum trahũt: qua de re satis in Ceruo,qui fistulæ sonantis adulatione deceptus,venatoris iaculum in se directũ minus aduertit.

SACERDOTIVM.

ERat verò absinthium marinum,quod quidam Seriphium vocant,sacerdotum Isiacorum gestamen: huius enim ramum illi præferre solenne habebãt oleaginorum ramorum loco, vt apud Dioscoridem lib. III. Quod verò Seriphium absinthium,quod & marinũ dicitur,autor idem,neq; non Plinius aiunt B Taphosiri in Ægypto lætissimè provenire. Taphosirin vrbem Stephanus ideo dictam ait,quòd ibi sepultus sit Osiris.

SANITAS.

QVòd verò poculum absinthij quadrigarum agitatoribus propinatũ legas, indicat id Latinarum victorem:his enim feriis qui quadrigis vicerat,absinthium in Capitolio bibebat: idq; maiores nostri sanitatem interpretabantur, quod magni satis præmij loco dare se profitebantur.

HYSSOPVS. ELVTIO.

HYssopus in diuinis literis hieroglyphicũ est gratiæ spiritalis, per quã inquinati labe aliqua eluimur. Eius aspergine mundatur quoddam lepræ genus. Lepra passim humana delicta significat, siue peccatorum maculas appellare libeat. Hinc apud Psalmographum, Asperges me Domine hyssopo,& mũdabor,habetur.Eucherius eam pro humilitatis patientięq; hieroglyphico ponit,propterea quòd humilis admodum herba est, & lapidi,cui nascendo adherescit,adstricta:cuius radices saxum etiam dicuntur C penetrare. Ipsa verò præcipuè pulmones curat.In pulmone sedem habere dicitur superbia, in quo scilicet tumor, & anhelitus. Cicero de natura Deorum: In pulmonibus inest raritas ad hauriendum spiritum aptissima. Quòd verò spiritus pro superbia vel animi elatione ponatur,idem oratione pro P. Sylla:Res gestæ credo meæ me nimis extulerunt,& mihi nescio quos spiritus attulerunt. Ibi autem apertius: Nunc Capuæ Campano præsidio ac regio spiritu cùm viderem, Blosios illos mihi videbar videre, ac Iubellios.

DE ASPARAGO.

EX ASPERITATE SVAVITAS.

MIte aliquid & lene, quod ex aspera duraq; re proveniret, significare qui vellent, hieroglyphicum Asparagi faciebant, surculum quippe iam maturum & seminibus instructum. Nam spina est, quæ semen illud fert, quo sato molles inde asparagi succidantur. In Bœotia sanè qui nouam nuptam comebant ornabantq;, eam spinoso asparagi frutice coronabãt,quoniam, vt apud Plutarchum est de Coniugali vita, suauissimũ ille fructum de asperrima spina producit. Sic vxor viro primã illius asperitatẽ ac duri-

tiam minus aspernanti, dulcem postmodo & suauem conuictum præbet. Qui vero, vt idem Plutarchus, primas virginum rixas ferre nequeunt, similes profectò sunt iis, qui prima vuarum acerbitate offensi, eas etiam cùm maturuerint, abhorrent. D

CITO' CONFECTVM.

ATque hæc de spina. Teneriores verò coliculi significatum habent rei quamocyssimè paratæ, vel ipsius Augusti dicterio, cui frequentissimũ illud erat dicere, Citius quàm asparagi coquantur, cùm quid momento minimo properatum innuere volebat. Ita illud apud Dioscoridem animaduertendum, ἐπ' ὀλίγον ἑψηθεὶς, quod in antiquissimæ traductionis codice, Latina quidem phrasi, sed literis Longobardicis scripto, quem perlegi Florentiæ, quemq́ue Marcellus translationis suæ ducem habuit, breui coctura elixum, legitur. Philemon Comicus, victitantibus asparago, perinde ac thymo etiam ac cappari, extenuationem corporum videtur exprobrare, vbi ruralis parsimoniæ pœnitentem virum in scenam producit, querentem scilicet quòd rus, vt medici, conuenientia ęgrotis tantùm esculenta subministret. Addit illud: καὶ νὴ τὸν Δία B

τὰ πετραγενῆ ταῦτ' ὀψάρια, κάππαρις,
θύμους, ἀσπαράγους, αὐτὰ ταῦτα γ' ἐδόκει
μὴ λίαν ἰσχναίνοντας με ποιήσῃ νεκρόν·

quorum versuum hic est sensus: *Atque per Iouem*

Innata petris obsoniola capparim,
Thymumq́ & asparagum, & alia huiusmodi,
Quàm vereor, extenuatione præ nimia,
Ne me cadauer exanimum humi deferant.

Quòd verò Philemon τὰ πετραγενῆ dicit, vide apud Dioscoridem quoque in petrosis nasci asparagum, nulla facta de satiuo, quo nunc plurimũ vtimur, mentione.

DE CAPPARI.

SEd quod ad Capparim attinet, ad hanc Philemonis sententiam facit Dioscoridis locus, qui eam nulli rei dixit esse vtilem, nempe adeò tenue esse nutrimentum eius, vt nullam afferat vtilitatem.

DE MANDRAGORA.

MVlta super Mandragora dicenda essent, sed ea vel insuauia, vel abhorrenda: quare in iis quæ humano generi perniciem afferunt, temperamento vtendum est, quoniam etiam nescire quædam inter virtutes reponi solet. F

SOMNICVLOSVS.

IDomnino non dissimulabimus, somniculosum hominem per id genus herbam significari, propterea quòd vis eius media est inter venenũ & soporem. Nam si quis vinum ea medicauerit, bibentem in profundum adeò somnum iniiciet, vt expirasse credatur, memorabili Annibalis exemplo, qui missus à Carthaginensibus in Afros qui rebellauerant, non ignarus ille gentem esse vini auidam, magnum eius modum mandragora permiscuit, mox leui cum eis commisso prælio ex industria cessit, nocte inde intempesta relictis intra castra quibusdam sarcinis, & eo vino quod infecerat, fugã simulauit: cúmque Barbari occupatis castris gaudio effusi medicatum vinum hausissent, iaceréntque strati defunctorum in modum, reuersus Annibal nullo negocio eos trucidauit. Rem

Fron-

A Fronto exemplis suis adiecit. Quòd verò ponit historia vinosos Afros, Cyprianus quoque de Afrorum suorum bibacitate multa conqueritur, quæ propemodum iam, vt nunc apud Germanos, in ciuilium laudum locum irrepsisset. De soporifera verò Mandragoræ vi Medici multa tradidêre, idque præcipuè, quòd plurimus & efficacissimus est eius vsus in soporandis iis, qui vel inurendi vel secandi sunt: altissimum enim per quatuor fermè horas somnum, potione ita medicata exhausta, perseuerare, vt neque ignem neque ferrum sentiant.

AMATORIVM.

PRoposui de veneficiis à mandragora nihil me dicturum, præsertim ea quæ pertinẽt ad amatoria, de quibus aliquid omnino habetur in sacris literis: sed nunc maioris illud curæ precium esse duco, vt radicis eius figuram, non temerè tam insignem à Deo, siue à natura, ducente Deo, conformatã, enarrem: cuius altera est virili specie, capite capillamento veluti quodam vndecunque cooperto, pube etiam densissimis radicularum filis pudenda virilia cooperiente. Altera fœminina, iisdem velamentis, si quis curiosius rem ipsam inspectare voluerit, naturæ miraculum occultantibus, quotidianis testimoniis veritatem ipsam comprobãtibus.
B Quod miror à quibusdam tam pertinaciter negari, cùm præsertim vulgatum sit, Pythagorã herbam hanc ἀνθρωπόμορφον appellasse, quo vocabulo nihil manifestius ad humani corporis formam exprimendam. Sed, si Deo placet, Pythagoram isti dicunt mysticum aliquid per id nominis intellexisse, eam quippe Philosophi locutionem ad poma ea spectare, quæ putãt nonnulli Melenzanas esse, quòd oualis figuræ sint, ac perinde testibus assimilentur. Leuis hæc est coniectura, siquidem ἄνθρωπος vtriusque generis vocabulum est, testiculi verò forma ad marem tantùm pertinet. Sed quod arbitrari videatur Hermolaus Barbarus, vir vndecunque doctissimus, Melenzana apud Ligures quasi mala insana dici, quam quidem coniecturam, vt inferius apparebit, puto eum ex Columella desumpsisse, cur nõ ab amarore potius, quo, nisi condiãtur, egregiè prædita sunt, dici ea arbitremur? quod quidem propius ad Ligustici vocabuli simplicitatem accedit, qui Marezanas eas vocant. Cæterùm cùm Dioscorides & reliqui medici hanc & aliam Mandragoræ speciem frequenti vsu sumptam inter venena connumerent, Marezana verò, quæ totius littoralis Liguriæ
C tractu modò recentia in iusculentis, modò condita aceto fœniculoque superinsperso, in acetariis & frequenter & copiose anno toto estur, nihil afferunt incommodi, sed & grata gustui, & corpori salubria sunt, nullo mihi pacto videntur inter mandragoras recensenda. Ad hæc cùm Dioscorides mandragoræ poma oui vitelli similia dicat, auellanæ nucis alij, Marezana nihil habent quo vel ouorum vitellis, vel id genus nucibus æquiparari possint, imò totius oui speciem & magnitudinem præ se ferunt, plerunque iis etiam grandiora, eò dissimilia, quòd punicei coloris fimbriis, ab ea parte quæ Soli exposita est, nõ sine spectantium applausu & oblectatione dispescuntur, cumque valde maturuerint, totæ puniceæ fiunt, parte à Sole tacta semper densius colorata. Sed vt ad formam radicis quæ verè mandragora dicitur, reuertamur, id etiam miror, cur vnà cum Pythagora Columellam etiam nihili pendant, qui Pythagoricam secutus nuncupationem, ita super ea canit:

Quamvis semihominis vesano gramine fœta
Mandragoræ pariat flores, mæstamque cicutam.

Quòd verò Columella vesano gramine posuit, ad herbæ vim respexit, quæ ali-

Aaa

ter & morion dicitur: ea enim, vt Medici tradidêre, drachmæ vnius pondere, D
vel in polenta, vel esculentis aliis data, fatuitatem inducit. Eucherius super hac, Genesi, nihil aliud dicit, nisi mandragoram genus pomi esse paruo peponi simillimum, quæ quidem forma ad Ligustica, quæ dicebamus Amarezana, proximè accederet, nisi obstarent reliqua veneno super tradita.

LÆTITIA.

SEd vt mandragoram ab omni absoluamus ignominia, Xenophon eam pro lætitiæ argumento citat, apud quem Symposio Socrates ait, vinũ non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiamq; non aliter excitare, quàm oleum inspersum igni flammã. Porrò si mandragora venenum esset, aut mansa incõmodum aliquod afferret, cur XXX Geneseos Ruben triticeę messis tempore in agrum exierit mandragoras reperturus, quas ad Liam matrẽ suam deferret, & Rachel explorata re petierit à sorore, vt in eiusmodi plãtæ participatum admitteretur: cui Lia responderit, Parúmne tibi videtur, quòd maritum mihi præripueris, nisi mandragoras etiã filij mei industria conquisitas tibi vendicare cogites? & quæ de nocte mox pacta sequuntur mandragoræ precio concessa. Vnde suspicari possum, apud scriptores nostros parum de mandragora li- B
quere, antiquissimumq; eius vsum & vtilitatem esse temporibus nostris incognitã. Quod verò manifestissimũ est, prisco illi seculo, ex historia sacra, cibum omnium preciosissimum fuisse apparet: nostro autem tempore, si ea Ligustica Amarezana est, cùm tot condimentis inseruiat, & olerum omnium per vniuersum annum sit vsitatissima, facessere iusserim eos qui eam infamem imaginantur. Sed qui plura super ea quæsierit, ad Plinium se conferat, lib. XXV. cap. XI.

DE BVLBIS.

NVPTIÆ.

SVnt qui nuptias, atq; maritalem copulam (ita enim Græci γάμους intelligunt) per hieroglyphicũ Bulbi significari velint: eo enim plurimùm veteres vtebãtur ad languentem Venerem excitandam. Et viri in nouis nuptiis prima die, autore Varrone de vita Patrum, bulbos comedebant. Hinc illud apud Martialem facetè dictum:

Cùm sit anus coniux, & sint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis quàm satur esse potes. F

Sed hoc Martialis ex Aristophane desumpsisse videtur, vbi iuuenis, Concionatricibus, à duabus vetulis distractus, quærit ab eis, quanam posit ratione duo eodem tempore nauigia agitare: respondet vna, Postquam bulborũ ollam deuoraueris. Docet verò M. Varro bulbos aqua decoquere ad vsum Veneris. Apitius addit nucleos pineos, & semen erucæ cum pipere.

DE CICVTA.

SEd quoniam nequitiæ satis vbiq; est, longè vtilius fore existimo, si quę ad ardorem Veneris potius extinguendum proponantur, quàm quæ lasciuiam fouere doceant, commemoremus.

CASTIMONIA.

CIcutam nonnulli pro hieroglyphico castimoniæ posuêre. Causam ego eam esse crediderim, quod si eius herbæ succo testes illinantur, Venus cohibetur, præcipueq; κατονειρωγμοί, quæ scilicet per somnium accidunt Veneris imaginationes compescuntur.

A SVPPLICIVM.

VBi vasa quædam, quid sibi quæq; velint, recensuimus, incidimus in calicẽ, eumq; non alia de causa supplicij de aliquo sumpti hieroglyphicum esse docuimus, nisi ob cicutæ succum, qui sontibus capite damnatis propinari solitus esset, idq; præcipuè Atheniensium instituto: ibiq; de calice in sacris etiam literis disseruimus.

DE RVTA. CASTIMONIA.

EAdem ratione Ruta quoq; hieroglyphicum est castimoniæ, qua cicuta, diuersa tamen naturæ vi: illa, quia plurimùm refrigerat: hæc, quia supra modum exiccat: atq;, vt Dioscorides tradit, genituram in potu ciboq; extinguit ruta. Theophrastus ob siccitatem indurare, & ob caliditatem exurere dicit. Vtcunq;, ita Ouidius:

Vtilius summas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.

B Est & magis arcana causa, quàm siccitas caliditásve nimia, quæ rutam continentioris vitæ hieroglyphicum esse iusserit. Nam cùm serpens, vt suo loco dictum, voluptariæ nequitię signum sit, ruta nimirum cùm tota sit serpentibus aduersaria, eosq; vel odore fuget suo, vt pleriq; veterum tradidêre, quanquam vim eam inesse vni syluestri tradunt, meritò pro castimonia ponitur. Ad id porrò quòd acuere lumina dicit Ouidius, Apuleius rorem eius herbæ matutinum prodesse tradit, vel cùm matutinò maduerit succos in hũc vsum colligendos. Atq; alibi, roscidę folia decocta in vasculo vitreo decoquẽda, vino veteri admixto, atq; ita inungendum. Cur verò serpentes rutam exhorrescant, causam eam philosophi comminiscuntur, quòd serpentes frigiditate siccitateq; sint præcipua prædìti, vnde non immeritò terrarum orbis per serpentis effigiem ostendatur. Siccum enim & frigidum est elementum terræ, & Saturno anguis, vt alibi dictũ, in manu statuitur, cuius sidus & frigiditate & siccitate censeri autumant Astronomi. Ruta verò quamvis calida admodum, ipsa tamen siccitate longè præstat, adeò vt affluentiori quadam ariditatis vi apta sit ad simile corrumpendũ, eodem modo quo Proclus non aliam ob causam galli cantum leonibus horrori esse putat,
C nisi quia solaris virtus vtriq; insita sit animali, sed longè pręstantius gallo, quàm leoni. Neq; dissimulanda est vis rutæ prorsus admiranda, quæ non serpentes tantùm fuget, verùm etiam feles (ita foinas nonnulli vocant, de qua loco suo in Æluro) prohibeat ne adrepant, si eius herbæ ramuli in columbarij senestris & ingressibus alijs suspensi fuerint, traditum à Florentino in Constantini Cæsaris collectaneis. Quòd verò venenis ruta resistat, mustelæ sunt documento, quę cũ serpentibus dimicaturæ, cibo eius armantur, vnde eam à nonnullis viperalem appellari, tradidit Apuleius. Et Mithridaticum illud aduersus venena medicamentum nulli iam non innotuit: regem quippe Ponti Mithridatem cùm fratris sui timeret insidias, rutæ folia XX. cum duabus nucibus iuglandibus, & totidem carycis, admixto salis grano, ieiunum quotidie accepisse.

DE CONIZA.

ABLIGVRITOR.

AEgyptij sacerdotes hominẽ qui bona sua abliguriſſet, &, vt Horatius diceret, paternas maternasq; res fortiter absumpsisset, significare si vel-

lent pecudes capræsve conizam depascentes, pro hieroglyphico facere consue- D
runt: siquidem constat animalia ea quæ coniza vescuntur, insatiabili inde siti confecta deficere. Quoniam verò peculium Ægyptiorum ferè omne in gregibus constabat, vnde vniuersa ea gens pastores à nonnullis in opprobrium vocitati (quanquam, vt alibi diximus, sacerdotes eorum, quicq; sacro cuipiam initiati essent, pastores ita abominabantur, vt ne alloqui quidem eos fas putarent) notum ex historia sacra, cùm Pharao coloniam Iosippi parentibus & fratribus indulgere meditaretur, non admittendos in Ægyptiorũ cõmercia censuit, quia Iosippus industriam eorum omnem in armentis esse cõfessus erat, eos tamen & commodè & liberaliter, opportuno feracissimoq; loco, seorsum à suorum consortio habitare iussit. Vtcunque autem, censum Ægyptiorum per oues aut capras exprimere moris erat.

AMATÆ REI DESERTOR.

Sed enim quæ vis herbæ eius esset in polypos, curq; hominẽ amata relinquere pernicem, subito tamen euentu aliquo abalienatum, per conizam admotam Polypo, sacerdotes ipsi cõmonstrare soliti essent, in Polypi cõmentario inter pisces enarratum est. E
Exigere verò res mihi videtur, vt quoniam de coniza sæpe mentionem facere continget, super eą loco hoc quędam aperire, quę apud autores tam Græcos quàm Latinos variè tradita sunt, atq; ea quidem perplexè admodum. Origanum herba est vulgò nota Romæ, atq; aliis vniuersæ Italiæ locis, κόνιζα Græcè, Cunila plurimum Latinè dicta, quam, vtpote pręcipuè suam, Ligures littorales Cornabuliam vocant, putri, vt prouerbio fertur, aptissimam salsamento: nomen ab ea specie sumptum, quæ Cunila bubula appellatur. Cæterùm cùm permultæ eius species ab autoribus referanẽ, eademq; variis cognomentis appelleẽ, diligẽtiori cura ad Medicos delegata, satis nos habituri sumus, si Cunilam bubulam eam acceperimus, quæ Origani species est, quam à testudine cùm ea viperam ederit, ad incolumitatem carpi dicit Aristoteles, & ab eo Plutarchus. Apud Pliniũ legas, contra serpentes priuatim in vino bibi, quæ Cunila bubula appellatur. Apud Aristotelem, ciconiæ cùm vulnus acceperint (eas enim cum serpentibus assiduè dimicare cognitum) origanũ plagæ imponunt. Theodorus Gaza, vir accuratissimus, origanum libenter cunilam vocat: alicubi pulicarem, quia pulices necat, stratis supposita, strataq; sub lectis. F
Cunilam hanc nostratem Satureiam à rusticis vocari, tradit libro X Columella. Horum testimonia fuerunt adducenda, quia sunt nonnulli, qui Cunilam bubulam eandem & origanum esse pertinacius negant. Addam & illud, cùm inter tres pręcipuas origani species Onites connumeretur, doctissimos ætate nostra viros de hac non parum dubitare, eamq; sibi incognitam ingenuè profiteri. Nostri Bellunenses agrestem quandam origani speciem vulgò prouenientem, caule, foliis & floribus grandioribus, odore tantum nõ vsquequaq; suaui, sed vastiore, pulelium asininum vocant, quæ nimirũ Cunila bubula est, quę in Liguribus Cornabulia, & eodem apud nos vsu, quo apud Ligures, salsamentis inspersa. Putarim verò Onitis vocabulum ἀπὸ τοῦ ὄνου, qui asinus est, cõmodissimè deductum. De formicis verò nostræ huius odore fugatis, experimentum ipse feci, quod ad biduum post inspersionem efficaciter successit, vt locum omnino desererẽt. Ne verò cuipiam mirum adeò videatur gramini huic eam inesse vim, Ambrosius herbam quandam memorat, Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis suis excluso

A clufo fœtu fuperiaciat, eoq́ pacto pullos à luporũ incurfu deprædationeq́ tutetur: lupus enim folium eiufmodi vfque ad fugam abhorret. Leopardus verò allium ita fibi fentit abominabile atq; contrarium, vt fi quis eo locũ, vbi ille morari fit folitus, confricuerit, exilire cogatur, & aufugere. Ælianus primo de Animalium naturis fcribit, noctuas à ciconiis, fuo nido procul fummoueri, platani eò foliis importatis, quorum contactum noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem dilabentes, ciconiasq́ ita pullorum fuorum incolumitati profpicere, qui bus afsiduè noctuæ inimicabiliter infidiantur: de quarum alitum inimicitiis fuo loco dictum. Neq; verò ciconiæ tantùm, turturéfve, aut teftudines medelam fibi nancifcuntur naturę ductu, verùm etiam & canes, & fues, & ex brutis pleraq; alia. Canes quidem cùm fellis vitio laborant, gramen illud fuum depafcuntur. Sues fi cephalalgia crucientur, fluuiales cancros inueftigant. Muftelæ rutam, fi venenatũ quid comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiufce rei quænam fit caufa, nõ otiofe quæritur à quibufdam, quippe cùm animalia hæc neq; talia didicerint ab aliis, neq; quidem doceri potuerint, cur ita norint quæ fuis fint ægritudinibus vtilia. Putant igitur ita acci-
B dere: quemadmodum faui odore folo apes ad fefe alliciunt, & cadauera vultures, vel procul abfentes, fic etiam cancri fues illicerent, origanum teftudines, vrfam formicæ, de qua loco fuo diximus: id verò nulla ratione fieri, neq; quòd fen fus, & facultatis eius qua vel intelligere vel cognofcere queãt, participes habeãtur, cõmentiq; funt corporum conflaturas, diceret Plinius, in caufam adducere, quæ huiufmodi appetitus in animalibus concitent, quæ humorum mutatione varios, dum laborãt, appetant vel acores, vel dulcitudines, vel alias, vti vfui venerit, qualitates, fieriq; plerunque id importunè, ac præter morem, & indecenter, id quod in mulieribus præcipuè videre eft, quæ dum prægnantes funt, & lapidem, & terram, & fordes alias, & humanam interdum carnem appetũt ad vefcendũ: quod fuperioribus annis in Infubria accidit, vbi matrona quædã nobilis, cùm oculos in coloni fui torofiores mufculos, qui de coxendicibus protuberabant, iniecifſet, tanta arrepta eft auiditate carnis eius fruftulum guftandi, vt nifi compos fieret, defecturã fe profiteretur, aut abortiuum facturam: quo metu coniux eius commotus maxima mercede cum colono conuenit, vt abfcindi
C fibi mufculi partem pateretur, ne patrona fua exanimaretur: ille precii lenocinio ductus, conditionem accepit, fuccifumq; eft fruftum, modicoq; infperfo fale prunis toftum, quo illa deuorato incolumis quãprimùm euafit. Quocirca Medici cùm in effrænatas huiufmodi appetentias incidunt, quæ falubria, quæ minus, nouiffe debent: nam aliquid huiufmodi omnibus ferè grauiter decumbentibus accidere interdum folet. Scribit Mnefitheus medicus in pneumoniæ principio, quendam qui cæpe cõcupierat, euafuiffe: quendam verò qui ficus appetierat, periiffe, propterea quòd appetitio corporis qualitati, qualitas verò texturáq; ipfa, vt quæq; eft, morbis obfequitur. Ex quo manifeftum effe autumant, feras quoq; cùm in perniciofas & letales ægritudines inciderint, non alia de caufa in huiufmodi appetentias ferri, quàm ob naturæ ipfius (vtar Lucretiano vocabulo) cõpofituras, quę illas ad ea fpõtè incitãt, quæ faluti futura videantur. In hunc modum difputant hi, qui nihil aliud brutis animalibus conceffum volunt, quàm fentire & pafci. Antiquiores tamẽ philofophi pleriq; bruta etiã in mentis & intelligentiæ participatũ admittunt, quorũ nos argumenta validiora alibi, & in Elephanti, & in Formicæ cõmentariis recitauimus. Iis verò hic con-

tenti, quæ ad veterum hieroglyphica facere videantur, prosequamur. D

DE HELIOTROPIO ET SELENOTROPIO.

TERRENORVM CVM COELESTIBVS TEMPERATVRA.

QVòd si cognationem, consensúmve, aut temperaturam, quam inferioris naturæ istius res cum cœlestibus habent, infimis quippe suprema, & supremis infima, occultis quibusdam viribus colligata esse ostendere voluissent, nullo evidentiori signo, proprioréve hieroglyphico id exprimere consueuerunt, quàm cùm herbas duas, Solisequã & Lunisequã figurassent. Liceat verò mihi ἡλιοτρόπιον & σεληνοτρόπιον ita Latina facere: illa enim ad Solis motũ Solem versus mouetur, hęc verò ad Lunã vertitur. Sũt verò & alij flores tam arborum quàm herbarum, qui hoc imitari videntur, sed his duobus nulli manifestius. Proinde Ægyptij eandem rerum omnium rationem esse contendebant, vt intellectu alia, vi rationis alia, alia natura, alia sensu superioribus devincirentur, & suam quæque concordiam affectarentur. B

DE LVPINO.

TRahit similis quodammodo natura, vt Heliotropio Lupinũ subiiciam: nam id quoque ad Solis cursum vertitur.

HORÆ.

PEr eius autem figuram temporis dimensio, vel horæ ipsæ hieroglyphicè significantur: quæ quidem ab eo surculo tam manifestè distinguũtur, vt agricolæ peritiores diurnas horas, aëre etiam nubiloso, ex eius motu conversioneque deprehendant. Traditum ab Apuleio lib. De re rustica.

SVIS VIRIBVS POLLENS.

ET quoniam id ingenium est lupino vt coli nolit, sitque negligentia ipsa fertilis, aptè quis fecerit, si hominem qui suopte ingenio vel industria sibi necessaria comparet, eiusmodi surculi gestamine insigniuerit.

DE NYCTERETO.

SI verò hominem occursum cuiuspiam rei natura expauentem ostendere curassent Ægyptij, Nyctereton herbam & anserem faciebant. F Ferunt enim anserem ad primum conspectum eius expauescere, vnde & χηνάμυχον vocatur. Herba est coloris ignei, foliis spinę, nec à terra se attollens, noctibus interlucens, & quoniam è longinquo etiam noctibus fulget, νυκτιπέλους appellatur.

DE BLITTO. FATVVS ET INSVLSVS.

FAtuum & insulsum, turpique deditũ inertię hominem, per Blittũ herbam significare mos erat. Stupidi enĩ saporis herba omnino est, neque vllam habet acrimoniã: vnde convitium in fœminas mariti faciunt apud Menandrũ, βλίτα eas appellantes. Et Truculento Plautus non infacetè dixit blitteam meretricẽ, quæ non saperet in vino ad rem suam: qui locus imperitè satis à nõnullis invertitur, qui Bletetã & Bletem nescio quod incõmodi calceamenti genus exquisiuêre in eiusmodi cõtemptũ. Laberius dixit bipedem blitteã belluam. Et Empedocles, vt apud Varronẽ est, humilem humani generis conditionẽ ostensurus, natos homines ex terra ait vt Blittũ. Sanè illi nomen herbæ à stupore est: βλὰξ enim stupidus Græcis, stolidusque & ignauus.

DE

A **DE BETA.**

SVnt qui betam & blittum idem esse sentiant, Martialis, puto, carmine decepti, qui scripserit:

Ut sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,
O' quàm sæpe petet vina piperq́ coquus:

quas aliter paratas nihil sapere exquisitioris ganeę proceres profitent. Sedenim Dioscorides blittũ à beta secernit, & blittũ quidẽ apud Ægyptios Æclotoripẽ, apud alios Eriplẽ, apud Romanos pariter & Græcos blittũ appellari: edi oleris modo, ventrẽ tantùm deiicere, medicas vires habere nullas: cùm beta ea sit, quæ Atticis σεῦτλον, Thessalis, propter odiũ in σ literam, τεῦτλον nuncupetũ, olus, vbique locorũ celeberrimũ vsitatissimũq́, alicuius omnino suauitatis, quodq́ à ciuilibus mensis minimè reiiciatur, quæ pluribus apta medicinis, multas humano generi conferat vtilitates, quas qui nosse voluerit, Dioscoridem legat lib. altero, cap. C X. Theophrastum V I I I. Æginetam V I. Plinium X I X. & item alios.

MOLLITIES.

B PEr eius verò hieroglyphicũ cinędica petulantia, mollisq́ & eneruis lasciuia notatur, peruulgato illo Cynici Diogenis dicto, qui cùm à petulcioribus quibusdam pueris conuitio incesseretur, quòd canis esset, ac subinde fugitarẽt, quærente eo cur fugerent, Ne mordeas, respondentibus; Bono estote, inquit, animo, canes non edunt betulas.

DE CAPILLO VENERIS.

EBRIOSITATIS REMEDIVM.

QVi significare hieroglyphicè volũt hominẽ ebriositate laborantẽ, ac sibi remediũ comminiscentẽ, vt pręmonstrarunt Ægyptij, Vpupam & Capillum Veneris herbam faciebant. Vpupa siquidem vuis vescitũ immodicè, ita vt plerunq́ inde ebria fiat: verùm simulac se tentari senserit, Capillo Veneris decerpto, efficacissimè sibi medicatur. Herbam hanc Adianton Græci vocãt, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc est, à nõ marcescendo: neq́ enim bruma, vt herbæ reliquę, marcescit, neq́ aqua perfusum mersúmve. καλλίτριχον multi, hoc est, pulchricomum, alij πολύκομον, id est, multicomũ, vtrunq́ ab effectu vocant, licet πελύκωμον, C nonnulli canocomũ interpretentur. quin etiam ab effectu saxifragũ appellarũt. Capillũ verò Veneris ideo Latini dicunt, quia capillũ præcipuè tinguit: ad hoc decoquitur in vino cũ semine apij, adiecto oleo copioso, vt crispum densumq́ faciat. Defluere verò prorsus prohibet, vrsino adipe & ladano admixtis.

DE APIASTRO.

POPVLVS LEGE COERCITVS.

APem suo cõmentario populum inter alia significare diximus. Eum verò legibus coërcitum hieroglyphico aliquo figurare qui vellent, apem & apiastrum herbam proponebãt: qua si pervngantur aluearia, non fugere apes tradũt: nullo enim magis gaudent flore, eaq́ de causa μελισσόφυλλον, & melitænã appellatam constat, quæ marrubium est nõnullis.

DE BRASSICA.

QVod autem ad modò memoratam vpupam & adiantum facit, auxilio etiam esse aiunt brasficã, vbi quis ebrietate tentetur. Nam ante cibum sumpta, largiores potationes ne lædant, efficit, vt autores pleriq́ tradunt, præsertim Græci.

INTERTVRBATA LÆTITIA. D

VNde qui lætitiam interturbatã importunitate cuiuſpiam hieroglyphicè notatam volunt, Braſsicã inter duos vitium ſurculos adſitam conſtituũt. Vino enim, quod præcipuũ eſt lætitię hieroglyphicũ, ea, vt apud Plinium eſt, auerſatur, in primiſq; eſt vitibus inimica, viteſq; illi, vt pernicioſa alterutri foueant inter ſeſe odia. Nam vites, vt ſecundo de Diuinatione Tullius, à caulibus Braſsicis, ſi proptèr ſati ſint, vt à peſtiferis & nocẽtibus refugere dicuntur: & quãvis rei cuiuſcũq; adminicula clauiculis perueſtigẽt, quę tanquã manibus apprehendant, atq; ita ſe erigãt, hos tamen, vtcunq; propè adſint, nulla ex parte cõtingũt. Ad hæc Beritius, vbi & ſua, & Tarentini ſentẽtia, nihil in vinetis ſeminandũ cẽſet, Braſsicã pręcipuè ſummouendã præcipit, vtpote quę vitibus egregiè cõtraria ſit: & cùm propter naturæ ſuæ ſiccitatẽ multo indigeat humore, euenit vt iuxtà adſita vitibus alimentũ ſubtrahat. Tanta verò inter vitem & braſsicã diſſenſio eſt, vt ſi quis vinũ dum ea coquitur inſtillauerit, ne poſtmodũ coquatur efficiat, & oleris colorem vitiet. Quiq; prius crudam braſsicã ederit, vino quãtumvis largiter hauſto tentari nõ poterit, quia vis eius occurſu braſsicę hebetaт̃, fractaq; labaſcit. Hinc pleriſq; Italię regionibus, & totius etiamnũ Europę prouinciis mos inoleuit, vt cùm calendæ Auguſti vulgò Baccho dicatæ habeãtur, permiſſa eo die vnicuiq; volenti largius epotandi licentia, ſympoſiiſq; ad hoc inſtitutis, & curioſiſsimè celebratis, in quibus Auguſtũ ſe capeſſere glorient̃, braſsicas identidem vt ebrietatis antidotũ in ferculis præſumãt. Affirmat & illud Beritius, quod ex Cicerone retulimus, ſi iuxtà depoſita vitis ſit, vltrò eã effugere, & in contrariã partem ſarmẽta convertere: id quod nos in hortis noſtris Caſtalioneis fieri vidimus, extra quorũ ſeptũ excitata pergula, quam iuxtà poſitæ vites inſcenderẽt ad meridiem, accidit vt hortulani incuria differtim braſsicę ſubſeminarent̃: tum vites cumprimũ pampinos emittere cœperunt, braſsicarũ iuxtà ſurgentiũ odore offenſæ ſurculos converterunt, omiſſaq; percõmodè parata pergula: vltra ſeptũ ad ſeptentriones ſeſe porrexère. Abfuerã ego tris mẽſes, dum hæc nulla curantur diligentia. Reverſus aũt auulſis inde caulibus coactus ſum bonam earum partem pedamentis ac ridicis aliis alieno loco ſuſtentare, quod præter ſpem feliciter ceſsit, pergula intra & extra hortos duplicata. Citat Varro Neſtoris Alexicepon, elegiaco numero conſcriptũ, in quo harum inimicitiarum cauſa decantatur, Bacchum quippe furibundi Lycurgi timore perculſum in mare ſe proripuiſſe, in eoq; delituiſſe, mox ab emerſu clandeſtino Lycurgum ex inſidiis inuaſiſſe, quem vite devinxerit: illum indignabundum cùm improuiſam capturam ferret impatienter, lachrymas emiſiſſe, ex quibus enata ſit braſsica: atq; hinc orta diſsidia, & implacabilis plantarum earum contrarietas. Tabeſcere enim eam neceſſe eſt, ſi fortiori viti proxima fuerit: vel vitem, ſi tenella ſit, ipſa tabefaciat. Vſqueadeò verò odia hæc in vuæ nomen exercentur, vt (quod idem Varro tradit) quod incommodum vua in humano gutture appellatur, odioſum admodũ, ſi nimia deſtillatione laxata fuerit, cohiberi, retrahiq; facillimè poſſe credatur, ſi crudæ braſsicæ ſuccus capiti ſuperfundatur. Sed mirum eſt admodum has foliis & pampinis inſitas eſſe aduerſus vinũ inimicitias, radici verò conciliationem ineſſe. Nam qui vinum in acetum trium horarũ ſpacio verti docent, inter quos Varro ipſe eſt, radicẽ betæ contuſam in doliũ coniiciendam monent: ſin verò reſtituere vinum malueris, braſsicæ radicem eodem modo præcipiunt immittendam.

(Margin letters: B, F)

HIEROGLYPHICORVM PIER. VAL. FINIS.

CAELII AVG. CVRIONIS HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM LIBER PRIOR, EA CONTINENS quæ per varia deorum & hominum simulacra significantur:

AD BASILIVM AMERBACCHIVM I. C. politissimum,

CVM difficillimum sit ea in lucem edere, ob ingeniorum morosam sæpe varietatem, quæ omnibus placeant, opus est illa magni alicuius viri autoritate fulciri, qui & calumniatores ac detractores deterrere possit: & siquid in controuersia fuerit, diiudicare, rectáq; & vera comprobare, falsa autem refellere. Unde etiam fit, vt virtutes illorum quibus scripta dicantur, eiusdem sæculi hominum testimonio celebrentur, et sic illi quoq; patrocinij sui præmium amplum referant: memoriam videlicet earum virtutum, quarum quamvis docti ipsi sint, nulla fama ipsorum scriptis ad posteros perveniret. Nam principum quidem atque heroum res gestas memoriæ mandant Historici: eruditionis suæ monumenta alij docti viri relinquunt: horum autem omnium humanitatis, suauitatis, sapientiæ, virtutum testes & præcones non alij sunt, quàm omnis generis scriptores qui illis monumenta sua inscribunt. Quamobrem æquè prudenter mihi rebus suis consuluisse videntur, & qui scripta sua doctorum patrocinio commiserunt, & qui ita rationes suas instituerunt, vt & docti ipsi essent, & à bonarum literarum studiosis celebrarentur. Illi enim scriptis suis autoritatem conciliarunt, hi virtutes suas ab obliuionis tenebris vindicarunt. Hos igitur ego imitari cupiens, quem alium huic meo Hieroglyphicorum priori Commentariolo patronum conciliarem potius quàm te, qui & tanta eruditione atque autoritate es, vt tuo fretus patrocinio liberè in omnium manus venire possit: et familiæ nostræ ita coniunctus, vt primæ ætatis bonam partem simul transegerimus, cuiusq; humanitatem singularem ac benevolentiam quotidie experimur.

Hunc igitur meum laborem eodem animo complectere, quo me nostrámq; domum iamdudum amplecteris. Vale. Basileæ,

XIIII. *Kal. Sext.* CIƆ. IƆ. LXVII.

DE ENEPH, AEGYPTIORVM DEO. D

CREATOR, ET CREATIO MVNDI.

PER Eneph, quem pro Deo colebant Ægyptij, ipsum totius mundi atque vniuersitatis creatorem opificemque pulcherrimo hieroglyphico ostendebant: cui hominis formam tribuebant, eumque cœrulea veste indutum, zonamque tenentem & sceptrum pingebant, ac eius in capite pennam ponebãt: vt testatur Eusebius in libris de præparatione Euangelica. Penna enim in capite, significat difficilem inuentu esse creatorem, & nemini conspicuũ, sed sublimem, non modò supra sensuum, verùm etiã supra humanæ intelligentiæ captũ: humana verò forma, eundem vitæ autorem, & motu qui intellectu cõprehendi posit, circumlatum indicabat. quoniã vt hominis corpus quidem cernitur, mens verò ipsa quæ hominẽ E à cæteris animantibus disiungit, estque eius naturæ propria, cerni à nullo potest: sic etiã Dei ac summi opificis actiones & motus, quæ ipse in sacris literis posteriora vocat, non secus atque Aristoteles effectus posteriora, caussas verò priora nominat, ab humano intellectu cerni possunt: mens verò ipsa et Diuina natura, quæ illa moderaĩ & gubernat, in huius corporis carcere absolutè cognosci non potest, & ideo cœrulea veste indutũ eum pingebant, vt cœlestem illũ esse significarent, & in cœlo habitare, nullius coloris vel accidentis, mixtionísve participem, etiam si nobis ea fortasse suscipere videatur: & modò irasci, modò placari: quemadmodum cœlum ipsum, cum nullius coloris sit, propter interualli longitudinem cœruleum videtur. & sic simul quoque eius naturam tantum à nostra distare indicabant, quãtum cœlum à terra distat. Sceptrum verò potestatem eius regiam in vniuersam naturam significat, & zona vinculum, quo creata omnia colligat, & in quo vitæ necisque fata continet: hoc est ortus atque interitus, & rerum naturalium caussas. Est autem zona circulus ille, quẽ Astronomi Zodiacum vocant. Præterea hunc Deum ouum ex ore producentem faciebant, quod F mundum significabat Dei verbo creatum, vt etiam Sacræ literæ testantur.

DE PANE ARCADIAE DEO, VEL SATYRIS ET FAVNIS.

VNIVERSVM, VEL MVNDVS.

PAna, quem & Innuum & Faunum vocauère, sic pingebãt veteres: Caprina facie, rubro colore, hirtis cornibus varia pantheræ pelle indutum, infima sui parte hispida, & Caprino pede, altera manu fistulam septem calamorum tenentẽ, altera pedum siue baculum incuruũ. hacque figura vniuersi symbolum cõtineri volebant. Facies enim rubens ætherẽ significat, bina cornua Solem et Lunã, pantherę pellis cœlestium

A leſtium ſiderum varietatem. Pars eius inferior hiſpida fingebatur, propter arbores, virgulta & feras: caprini pedes terræ ſoliditatem oſtendũt: fiſtula ſeptem calamorum, harmoniam cœli, in qua ſeptem ſoni ſunt, & ſeptem diſcrimina vocum: virga recurua annum qui in ſe recurrit, & ideo πᾶν, id eſt totum, eſt appellatus. Sic autem ſymbolum hoc interpretãtur Euſebius, Phurnutus & Seruius.

INDIGENA VEL NOBILIS.

Eiuſdem Panos ſimulacro indigenam ſignificari, teſtatur Virgilius his carminibus:

Hæc nemora indigenæ Fauni Nymphæq́ tenebant,
Génsq́ virûm truncis & duro robore nata.

Nam Deorum filios aiebant eſſe Faunos, è terra & diuino ſemine genitos, Faunorum verò liberos heroas, & demùm ab heroibus homines natos, vnde rectè per Fauni ſimulacrum etiam generis nobilitas ſignificabitur: eſt enim in magna parte nobilitatis, non advenam, ſed indigenã eſſe. Quamobrem legimus apud Platonem Athenienſium nobilitatem idcirco cæterarum ciuitatum nobilitati
B præſtitiſſe, quòd illi ex ipſa terra geniti eſſent, nec alio commigraſſent.

SERMO.

Per eundem Pana & Sermonem ſignificari, tradit Plato, Ægyptiorũ arcanorum interpres in Cratylo, quòd non ſecus ac Pan vagari & circumire fingitur: ſic ſermo omnia complectatur, & per omnia vagetur, verſetq́ cuncta: & geminus ſit, verus ac falſus. Quod autem verũ eſt ex ipſo, id quia leue ac diuinum eſt, & ſupernè apud Deum habitat, pectore & capite ſignificari: quod verò falſum, quia infernè inter vulgus hominum manet, inferiore parte quæ hiſpida eſt & hircina, ob aſperitatem turpitudinemq́ oſtendi: & ideo à Græcis πᾶν appellatum dicit, id eſt totum, quia ſermo totũ comprehendit & verſat.

MVNDI HIEROGLYPHICVM.

Mundum alio etiam modo Ægyptij hominis effigie pingebant, complicatis pedibus eũ facientes, veſtem variã ad talos vſq;
C indutum & aureũ globũ capite ſuſtinentẽ. Pedibus quidẽ complicatis, propter terræ firmitatẽ, varia & oblonga veſte indutum, propter elemẽtorum ac rerũ quæ ex illis gignuntur, & quibus terra veſtitur varietatẽ & copiã: aureũ verò globũ capiti eius impoſuerũt, qui cœlũ ſignificaret ſphæricum, & circularẽ eius motũ.

SOLIS SIMVLACRVM.

Solẽ pingebãt iuuenili & rotũda facie, eũq; in naui collocabãt, quã crocodilus ferebat: per nauigiũ motũ eius in humido ſignificãtes, hoc eſt, in æthere vel intelligẽtiis. nam & æther multi humidũ eſſe putarũt: et in ſicco tã diuturnũ motũ fieri nõ poſſe, & cœlos aqueos dixerũt: vnde in Sacris literis tã ſæpe cœleſtiũ aquarũ mẽtio fit, & angeli ipſi aquarũ nomine à Dauide cõprehendunt. Per crocodilũ verò aquã pluuiam, cuius cauſſa Soli tribuitur.

OSIRIS. D

SOLIS ET LVNÆ CONIVNCTIO.

IN Elephantinopoli Ægyptia vrbe Osiridis simulacrum colebatur, viri corpus habens cœrulei coloris, caput verò arietis, quod Solis ac Lunæ coniunctionem significasse, tradit Eusebius. Cœruleus autem color ei propter humiditatem tribuebatur, quia Lunaris cõiunctio humidior est: nec non quia noctes cœruleas facit: tunc enim potissimũ noctibus serenis cœruleum videtur cœlum.

LVNÆ SIMVLACRVM.

IN Heliopoli verò eiusdem prouinciæ vrbe, Lunæ simulacrum hoc symbolo consecratũ erat. Homo accipitris habens faciẽ, lancea Typhona interficiens. Pingitur autem Typho fluuiatilis equi forma: & totum hoc simulacrum candidi coloris erat, qui color ab alio lumen accipere Lunam significaret: accipitris verò facies à Sole eam lumen capere indicabat, vnde & spiritum attraheret: Soli enim accipiter dicatus erat, qui, vt etiam Pierius testatur, lucis ac spiritus symbolũ est, tum propter motus velocitatem, tũ quia alis altiora & lucidiora petit. E

PLVTO.

OCCVLTA CONSILIA.

VEteres cum consilia & cogitationes occultas esse debere significare volebant, Plutonem pingebant galeatum, et Proserpinam rapientem, tum quòd subterranea, quorũ Deus dicitur Pluto, lateant absconditaq́ sint: tum, quia raptus clàm fiunt: tum deniq, quòd cùm in capite consilij sedes esse putetur, galea illud tegens aptè consiliorum occultationem significet.

INFERIOR VEL MINOR POTESTAS.

EIusdem quoq; Plutonis hieroglyphico, breue sceptrũ in manu eius ponentes, minorem inferiorémve potestatem, vt eius qui alium maiorem principem agnoscit, innuebant: propterea quòd Pluto inferorũ rex dicatur, & tamen Iouis imperio subiectus.

SILENVS.

SPIRITALIS MOTVS. F

SIlenum quem senem & dormientem pingebant, spirabilis motus symbolum fuisse, testantur veteres: cuius caput candore fulgens propter cœlestem motum faciebant, cæsaries verò longa crassitudinem terrestris aëris significat. Dormire autem illum ebrium finxerunt, quia crassiores spiritus & vapores caput quasi ebrietate quadam grauant, somnumq́ inducunt.

VVLCANVS.

IGNIS.

IGnis virtutem sub Vulcani, hoc est hominis forma pingebãt, in cuius capite pileus erat cœruleus, æthereæ symbolum regionis, vbi integer purusq́ ignis inuenitur: nam qui è cœlo in terrã delapsus est, cum imbecillior

A becillior sit, materiaq; indigeat & fomento, claudicans fingitur, vt qui seipsum, nisi baculo innixus, sustinere non possit, cum æthereus ille absq; vllo fomento se ipsum sustineat, alat, tueatur.

HERCVLES.
ELOQVENTIA.

VIsum est nobis hîc recensere hieroglyphicum, quo Galli antiquitùs eloquentiæ vim exprimebant. Id autem ex Luciani libello de Hercule Gallico conscripto, sumemus ad verbum, quemadmodum vertit Erasmus. Sic igitur inquit: Herculem Galli lingua gentis vernacula Ogmium vocant. Porrò deum ipsum noua quadam atq; inusitata figura depingunt. Decrepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si qui reliqui sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimũ exusta colorẽ, euiusmodi sunt nautæ isti. Charontẽ potius aut Iapetum, quempiam've ex ijs qui apud inferos versantur, diceres. In summa quidvis potius quàm Herculem conijceres ex imagine. Atq; tali specie eùm sit, tamẽ Herculis ornatum gerit, vt qui cum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dextra teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat. Denique modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorum deorum contumeliam facere Gallos, quum eiusmodi pingerent effigie: quo nimirum illum talibus picturis vlciscerentur, quòd olim regionem ipsorum incursasset, prædas agens, id temporis eùm Geryonis armẽta vestigans, occidentalium gentium plerasq; regiones peruastauit. At nondum dixi id quod erat in imagine maximè nouum atque mirandum. Siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominũ multitudinem trahit, omnibus per aures reuinctis. Porrò vincula catenulæ tenues auro, electro've confectæ, pulcherrimis monilibus similes. Atqui cum vinculis vsque adeò fragilibus ducanẽ, tamen neq; de fuga cogitare videntur, quũ alioqui cõmodè possint, neq; prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahẽtem obtendunt, sese resupinantes: verùm alacres ac læti sequuntur, ducentẽ admirantes. Vltrò festinantes omnes et laxatis funiculis etiam anteuertere studentes: perinde quasi grauiter laturi, si soluerenẽ vinculis. Neq; illud quidem pigebit referre, quod mihi videbatur omnium absurdissimum. Etenim cum non inueniret pictor vnde catenularum summas ansas necteret, videlicet dextera iam clauam, læua arcum tenente, summam Dei linguam perterebrauit: atque ex hac religatis catenulis eos trahi fecit: ipse nimirum ad eos qui ducebantur, vultum & oculos conuertebat arridens. Hæc ego cum diutius adstans essem contemplatus, admirans, hæsitans, indignans, Gallus qui propius adstabat, nostratium literarum nõ ignarus, id quod declarauit Græcè optimè loquens, philosophus opinor, ex eo genere philosophorum, quod apud eos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturę istius arcanum explicabo: nam videris vehementer ad eam attonitus ac mirabundus. Orationẽ nos Galli nequaquã arbitramur esse Mercurium, quemadmodum vos Græci, verùm Herculi illam tribuimus: propterea quòd hic Mercurio longè robustior extiterit. Nam quòd senex fingitur, nihil est quod mirère: siquidem facundia solet in senecta demùm absolutam vim ostendere. Si modò verum vestri dicũt poetæ, obduci iuuenum densa caligine pectus, contra senectã posse quiddam dicere rudi iuuenta melius ac pręclarius.

Bbb

Hinc videlicet apud vos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum o- D ratores lirioëssam edunt, videlicet floridam quandam vocem: nam liria, si satis memini, flores appellantur: proinde quòd auribus ad linguam vinctos trahit senex hic Hercules, qui non aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes mirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationem. Neq; verò ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea perforata sit: nam memini, inquit, & iambicos quosdam versiculos apud vos dicere, viris loquacibus extremam linguam perforatam esse omnibus. Quin de eodem hanc in summa habemus opinionẽ, vt quicquid egit, id illum oratione facundiaq; egisse putemus: vtpote virum sapientem, ac persuadendo plerosq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animum saucian tes, vnde pennigera dicta fuit oratio. Hæc Lucianus, quæ ad huius hieroglyphici explicationem sufficere opinor.

RATIONIS CVM APPETITV PVGNA.

Herculis Antheũ interimentis simulacrũ in multis antiquis numismatibus E cernitur: quod quid significet, nunc explicabimus. Hercules animæ rationis participis, spiritusq; symbolũ est: Antheus verò corporis. Herculis pectus sapientiæ sedes est, atq; prudentiæ, quibus perpetua est cum appetitu ac voluptatibus pugna: semper enim appetitus rationi obsistit, nec potest ratio superare, nisi corpus ita in altum, & procul ab terrenarũ rerum intuitu extulerit, vt pedes, hoc est affectus, nullum amplius fomentũ à tellure accipiant: imò cupiditates & affectus qui terræ sunt filij, prorsus interficiat. Quo de genere mortis loquit D. Paulus, cum ait, Mortui estis, & vita vestra abscondita est cũ Christo in Deo. Et Dauid: Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius. Et Seruator ipse: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum adfert. Et hæc est omnium victoriarum præstantissima, vnde in Scipionis Africani tumulo legitur hic elegãtissimus versiculus, MAXIMA CVNCTARVM VICTORIA, VICTA VOLVPTAS. & Boëthius hoc ipsum Herculis factum celebrans ait, SVPERATA TELLVS, SIDERA DONAT. F

INGENIVM, VEL INTELLIGENTIÆ VIS.

Symbolica nõ solùm Ægyptiorum, verùm etiam Græcorum theologia, Herculem pro humano ingenio vel intelligentiæ vi ponit: pingitq; illum arcu trium cuspidum sagittam iaculantem: propterea quòd humani ingenij acumen, cœlestia, terrena & inferna scrutetur: vel propter tripartitam Philosophiæ distributionem, quia ingenio Mathematicas disciplinas, rerum naturaliũ caussas, & diuina mysteria indagamus: aut alio modo, ex Socraticæ scholæ diuisione in disserendi subtilitate, naturæ obscuritate, vita et moribus eo vtimur, ita vt sagitta trium cuspidum aut triplicem mundum, aut triplicem contemplationem, aut tripartitam philosophiam significet.

PRO-

A

PROMETHEVS.

ARTES ET INGENIVM, VEL ARTIVM INVENTORES.

PLato in Protagora sub persona Socratis, huiusmodi narrat de Artiũ origine fabulã: Erat, inquit, aliquãdo tẽpus, quo dij quidẽ erant, mortalium autem genera non erant. Postquam autem & his tempus satis constitutum venit, vt crearentur, formabant ipsa dij intra terram ex terra & igne permixtis, & ex ijs quæ igne ac terra permiscentur. Quum verò in lucem iam illa producturi essent, illorum ornandorum,
B facultatumq́ singulis, provt deceret, distribuendarũ curam Prometheo & Epimetheo demandarunt. At Epimetheus sibi distribuendi munus deposcit, & Prometheo, dum ego distribuo, dicit, Aspice & cõsidera. Sicq́ illo persuaso, distributionem facit. Hic verò alijs robur absq́ celeritate apponebat, alia debiliora velocitate ornabat, alia armabat, alijs inermi data natura, aliam quandam facultatem ad salutem excogitabat. Quæ enim ex ipsis parua fecerat, ijs volatilem fugam aut subterraneam habitationem tribuebat. Quæ verò magnitudine auxerat, ea hac ipsa seruabat, & reliqua hoc modo exæquans distribuebat: ea industria, vt caueret, ne quod genus interiret. Postquam verò mutuæ corruptionis effugia ipsis suppeditasset, facilitatem anni temporũ & varias cœli tempestates sub dio ferendi excogitabat: induẽs illa densis pilis, & solidis pellibus, quæ & hyemem & æstum arcere possent: & quæ singulis cubilia petentibus proprium ac naturale stratum itidem essent: & sub pedibus alia vngulis, alia pilis & corijs solidis ac exunguibus muniuit. Nec non alimenta alijs alia suppeditabat, his herbam
C ex terra, illis arborum fructus: alijs radices, quibusdam verò aliorum animaliũ laniatum in alimentũ dabat. Et his quidem paucam sobolem tribuebat, his verò quæ ab illis dilaniarentur, multam, quo genus ipsum cõseruaretur. Proinde Epimetheus, vt qui non vsqueadeò sapiens esset, non animaduertit, se facultates in bruta animantia expendisse. Restabat adhuc ipsi inornatum hominum genus, et quid cum ipso ageret, ambigebat. Quo dubitante, venit Prometheus, inspecturus distributionem, & videt reliqua quidem animalia accuratè omnia habere, hominem verò nudum, non calceatum & inermem, iamq́ fatalis dies aderat, qua etiam hominem ex terra in lucem prodire oportebat. Consilij itaq́ inopia præhensus Prometheus, et quamnam homini salutem reperiret nesciẽs, Vulcani & Mineruæ artificiosam sapientiã vnà cum igne furatur. Fieri enim nullo modo poterat, vt illa absq́ igne ab vllo possideretur, aut vllo vtilis esset: & sic illam homini largitur. Sapientiã itaq́ circa parandum victum hoc modo homo accepit: artem verò versandi in rep. non habebat. Illa enim apud Iouem erat. Prometheo autem Iouis arcem ingredi non licebat, quoniam Iouis munitiones horrendæ erant. at in cõmunem Mineruæ & Vulcani domum, in qua artes exercebantur, furtim ingressus erat, & furto sublata ignea Vulcani arte, &

alia Mineruæ, eas homini cōtribuit. Et ex hoc contigit homini victus facultas. D Prometheus verò post eam quæ fertur furti pœnam Epimethei caussa dedit. Postquā autem homo diuinæ sortis particeps factus est, primùm quidem propter Dei cognationem ex igne contractam, solus inter omnia animantia deos esse putauit, ijsq; aras & statuas dicauit. Deinde vocem & nomina breui per artem articulauit: habitationes, vestes, calceos, strata, & alimenta ex terra inuenit. Hoc autem modo instructi initio homines sparsim habitabāt, nullas habentes ciuitates. Cumq; feris imbecilliores essent, passim ab illis interimebant. Ars nanq; opificiorum ad alimentum quidem idonea erat auxiliatrix: verùm ad bellum contra feras manca. Reip. enim artem nondum habebāt, cuius pars est ars militaris. Quærebant autem, quomodo cōgregarentur ac seruarentur condentes ciuitates. Quum verò cōgregati essent, iniurias mutuò inferebant, vt qui artem gubernandæ reip. non haberēt. quare rursus dispergebantur ac peribant. Iupiter igitur timens generi nostro, ne in totum aboleretur, Mercurium mittit, vt pudore & iustitia homines imbuat, quæ ciuitatum essent ornamenta & vincula, & amicitias inter homines conciliarent. Interrogat itaq; Mercurius, quomodo iustitiam & pudorem hominibus distribuere debeat? Num vt artes distributæ sunt, ita & has distribuam? artes enim sic sunt distributæ, vt vnus qui artem medicā aliámve quampiam teneat, multis imperitis sufficiat. Itáne ergo & iustitiam & pudorem inter homines ponam? aut in omnes distribuam? In omnes, inquit Iupiter, & omnes eius participes fiant. Neq; enim constabunt ciuitates, si pauci illarum participes fuerint, velut ex alijs artibus. Legem item nomine meo promulges, vt qui pudoris & iustitiæ particeps esse non possit, tanquam pestis ciuitatis occidatur. Ex qua narratione colligimus, per Prometheū facem accensam, quæ ignis furtum significet, tenentem, ingenij vim in inueniendis artibus, artiúm ve inuentionem & ipsum inuentorem denotari: fax enim animæ illa vis est, quam Aristoteles intellectum agentem vocat, quam Plato & Ægyptiorum theologia cœlestem igniculum luménve extrinsecus adueniens appellarunt: cuius proprium munus est artium inuentio. B

GRATA ACCEPTI BENEFICII MEMORIA.

F

HOminis prope rupem arduā stantis, anulumq; ferreum ex catena, quę mōti alligata est, exemptū cum adnexo lapillo in digito habentis imago, gratam accepti beneficij memoriā significat: in eo præsertim cui delicti pœna condonata est. Aiunt enim Prometheum, ob ignem dijs surreptum, & cum mortalibus communicatum, ab Ioue Caucasi mōtis rupi ferrea catena alligatum fuisse: & paulo pòst ab eodem eius miserto solutum, in huius beneficij memoriam vnum ex illius catenæ anulis cum saxi portione ex rupe sumpta, digito alligasse, indeq; pòst anulorum & lapillorum iungendorum morem emanasse. quo fit vt etiam solus ferreus anulus quo diu Romani vsi sunt, id possit significare.

DELICTI POENA, VEL VLTIO DIVINA.

IDem Prometheus rupi alligatus, pœnam delicti diuinamq; vltionem imminere denotat, vel iustum iudicium esse, & calamitatem flagelli loco diuinitùs immissam, quemadmodum ipse Prometheus diuino iudicio ob ignem cœlitibus furto ablatum, rupi alligatus traditur.

A MERCVRIVS.

ORATIO, VEL ELOQVENTIA.

MErcurius orationis vim interpretandiq́; virtutem & eloquentiam significat, vtpote Deorum nuncius atque interpres: vnde Virgilius dixit,

Interpres diuum cœlo demissus ab alto.

Fingitur autem protensus atq; erectus, propter orationis vim, alas in capite & pedibus habens, vt significet volucrem per aëra ferri sermonem. nam & Homerus τὰ ἔπεα πτερόεντα, hoc est alata verba, appellauit.

VELOCIOR SENSVS, VEL INTELLECTVS AGENS.

AMmianus Marcellinus scribit, Iulianum Cæsarem media nocte, vt Mercurio supplicaret, exsurgere solitū, quo menti suę lumina pręferret: quia Mer-
B curium velociorem in mundo sensum esse motus mentium excitantem, quem vulgo Intellectum agentem vocant, ex philosophorum arcanis acceperat. Ex quo colligimus in sacris per Mercurium, intellectum agentem, & celerem animi sensuumq́; motum significatum fuisse.

FIRMITAS ET GRAVITAS ORATIONIS.

CVm autem orationem grauem & firmam solidamq́; esse debere, indicare volebant, Mercurium in quadrata basi sine pedibus pingebant, quod veri sermonis firmitatem ac robur indicabat: tum etiam, quia sermo sine manuum vel pedum adiumento suo fungitur officio.

MERCATOR, VEL MERCATVRA ET LVCRVM.

PEr eandem quoq; Mercurij imaginem quæ marsupium manu teneret, gallum ad eius basim ponentes, lucrum, mercaturam, mercatorémve significarunt, quòd is mercium & lucri Deus haberetur: quia sermonis ope omnia mercimonia & cōtractus fiunt. gallum verò idcirco illi adponebant vigilantiæ symbolum, vt indicarēt mercatores decere vigilantes esse, nec totas somno tribue-
C re noctes.

FVR ET FALLAX.

FVr quoq;, & furandi ars, atq; fallacia, Mercurij Apollini boues furātis imagine significatur, quòd illum eius artis & fallaciarū ac doli fraudisq́; inuentorem poetæ tradiderint, vnde & illi cognomentum κλέπτης, Phurnuto & Suida autoribus, est inditum: ideoq́; sic de illo cecinit Horatius:

Callidum quicquid placuit iocoso
Condere furto.
Te boues olim, nisi reddidisses,
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra,
Risit Apollo.

& Prudentius:

Expertes furandi homines, hac imbuit arte,
Mercurius Maia genitus. —

HYDRARGYRON.

PEr eundem Mercuriū Chemicæ artis professores, argentū liquidum, quod vulgo viuū, Græcè hydrargyron appellatur, propter eius mobilitatē intel-

ligunt. nam illis singulis metallis planetarũ nomina tribuũt: vt plumbo Saturni, stanno Iouis, ferro et chalybi Martis, auro Solis, æri Veneris, argẽto Lunæ, vt & Plato in Timæo facere videtur. D

TALARIA.

VELOCITAS.

Talaria Mercurij, velocitatem motumq́ significãt, quòd ijs sublimis per aera feratur, vt Virgilius ait:

> — *Et primùm pedibus talaria nectit*
> *Aurea: quæ sublimem alis, siue æquora supra,*
> *Seu terram rapido pariter cum flamine portant:*

adeò vt si cuipiam significare velimus fugiendum esse, aptè talaria depingere possimus. vnde fit, vt etiam cõmuni sermone dici soleat, Addere pedibus alas, pro celeritate, *Pedibus timor addidit alas.*

CADVCEVS.

POTESTAS ET VIS FATI. B

Est & alia Caducei qui Mercurio attribuitur significatio, præter eas quæ à Pierio sunt enumeratæ. Caduceus enim fati potestatem significat, vel afflatum quendam diuinũ, ductumq́ quo non modò mentes nostræ, verùm etiam creata omnia mouentur & gubernantũ: atq; vinculum quo cum Deo colligati sumus, ac inter nos: ipsiusq́; fati necessitatem omnia stringentem. Quod præclarè indicasse videtur Virgilius his verbis:

> *Tum virgam capit, hac animas ille euocat orco,*
> *Pallentesq́ alias sub tristia Tartara mittit:*
> *Dat somnos, adimitq́, & lumina morte resignat:*
> *Illa fretus agit ventos, & turbida tranat*
> *Nubila.* —

Sic enim pingebatũ ab Ægyptijs Caduceus ille, Macrobio autore, in specie draconum maris & fœminæ coniunctorũ, qui parte media voluminis sui, inuicem nodo, quem vocant Herculis, obligabantur: primæq́ partes eorum reflexæ in circulum pressis osculis ambitum circuli iungebant: & postmodum caudæ reuocabantur ad capulum Caducei, ornabanturq́ alijs ex eadem capuli parte nascentibus. F

CONCORDIA.

IDem Mercurij Caduceus angues illos circumuolutos habens, quos ipse, vt poetę narrant, pugnantes cum inuenisset, diremit, ita vt ambo Caduceo eius adhæserint, Concordię symbolum est, vt in antiquis numismatibus apparet, ac inter cætera in M. Antonij triumuiri numismate quodã, in cuius vna parte, muliebris laurea corona sub capitis velamine redimitę caput est, cum his literis: III. VIR. R. P. C. in altera duæ manus iunctæ Caduceum hunc tenentes, cum hac inscriptione: M. ANTON. C. CÆSAR. quod proculdubiò pro Concordiæ, quæ tunc inter Cæsarem, Antoniũ & Lepidum erat, symbolo positum fuit. idemq́ Caduceus res quæ eandem vim habent, similésve sunt, denotat, duobus serpentibus, eiusdem videlicet generis animalibus.

AR-

A

ARGVS.

MVNDI MACHINA.

ARgus circa totum caput oculos habens, de quo sic canit Ouidius:

Centum luminibus cinctũ caput Argus habebat,
Indeq́ suis vicibus capiebant bina quietem,
Cætera seruabant, atq́ in statione manebant:

& Statius,

Spectat in occiduis stellatum visibus Argum:

hic, inquam, vniuersæ mundi machinę typus est: cuius caput cœli prę se fert imaginem, oculi stellarum, quæ inferiora omnia custodiunt & fouent. Voluerũt enim Theologi Symbolici mundum animal esse: idq́ sub Argi imagine significarunt: & terram quoq́ B moueri dixerunt. Ait enim Mercurius Trismegistus in Pimandro, terram non solùm moueri, verùm etiam vario motu agitari: sed tamen ita, vt cum reliquis elementis comparata propter motus tarditatem, immota videatur: idq́ huiusmodi argumẽto probare nititur: Non est, inquit, credendum, illam quæ omnia nutrit, fouet, concipit & parit, motus expertem esse: fieri enim nequit, vt quod non mouetur, gignat & pariat. Vt igitur stellæ ac sidera huiusce mundi oculi sunt, sic herbæ, arbores & plantæ omnes capillorum locum obtinent: metalla verò & lapides, ossium: nil mirum igitur, si sub Argi imagine mundum vniuersum comprehendit Ægyptiorum theologia.

ENDYMION.

PIORVM OBITVS.

CVm plura sint mortis genera, illud maximè & à sapientibus gentiũ, & Sacrarum literarũ testimonio comprobatũ, & cõmendatũ: cum qui piè C & sanctè vixerũt, iamq́ altero illo genere mortis, de quo in Hercule Antheũ interimente diximus, mortui, hoc est prauis cupiditatibus deuictis, & ad Deum anhelãtes, ac cum eo cõiungi (quod in hoc corporis carcere fieri non potest) cupientes, ab eo in cœlũ trahuntũ, corpore, nõ secus atq; altissimo somno morte cõ sopito: quemadmodum mori cupiuit Paulus, cum diceret, Cupio dissolui, & esse cum Christo. Hoc aũt genus mortis osculũ vocauêre symbolici Theologi: de quo viderũ loquutus esse Salomon in Cantico, cum ait: Osculetũ me osculo oris sui. quod sub Endymionis, quem Diana in mõte altissimo consopitũ somno osculatur, imagine adumbrarũt. Aiunt enim Dianã, vt quæ siderum vim quam ipsa recipit, ad inferiora transmittat, reginã esse et dominam cœlestiũ proportionũ atq; intelligentiarũ: Endymionem verò animam hominis pij significare, cuius amore capti cœlites, vt illam sibi coniungere possint atq; osculari, in alto monte, hoc est, dum cogitationem & mentem in cœlum attollit somno altissimo cõsopitam, id est morte huius corporis.

Nam cum corpus impedimento sit, quo minus perfectè Deo coniungi possi- D mus, sequitur eo soluto nos liberè in cœlum euolaturos. Quod quanto citius fit, tanto maiores Deo gratias habere debemus: nec tamen recusare quamdiu ei visum fuerit, huius corporis carcerem æquo animo ferre: sed assiduè illum rogare, qui solus omnia bona largitur, vt interea saltem cupiditates nostras, quæ nos ab eius complexu abstrahere possunt, interimat. Quod vt faciat, clementiam eius supplex manus tendens rogo & obsecro.

PACIFICATOR HABITVS.

NOluimus hìc omittere, priusquam viriles imagines absolueremus, quin ea adijceremus, quæ Quintilianus de Pacificatore habitu scribit. Sic enim ait: Fit & ille habitus, qui in statuis pacificator esse solet, qui inclinato in humerum dextrũ capite, brachioq; ab aure protenso, manum infesto pollice protendit: qui quidem maximè placet ijs, qui se dicere sublata manu iactant: cuiusmodi habitus hodie cernitur Romæ in pulcherrima statua, quæ pro æde Lateranensi stat. B

QVOMODO PINGI SOLERENT A' VETERIBUS FAVOR, EIVS'QVE CONTRARIVM.

CVm ijs quæ de Pacificatore habitu diximus, faciunt, quæ de fauoris eiusq; contrarij symbolo scribit Politianus in Miscellaneis: fauorem enim pollicibus presßis & eius contrarium versis significari solitum ait. idq; Horatij, Iuuenalis, Plinij & Prudentij autoritate probat. Sic namque ait Horatius in primo Epistolarum:

Consentire suis studijs qui crediderit te,
Fautor vtroq; tuum laudabit pollice ludum. F

Iuuenalis verò hoc modo:

Et verso pollice vulgi,
Quemlibet occidunt populariter.

Plinius autem libro naturalis Historiæ vigesimooctauo, pollices, cum faueamus, premere etiam prouerbio iubemur. Et Prudentius:

Et quoties victor ferrum iugulo inserit, illa
Delicias ait esse suas, pectusq; iacentis
Virgo modesta iubet conuerso pollice rumpi.

Ex quibus patet, eos qui fauerent, pollicem premere: qui verò fauorem denegarent, vertere solitos.

FIDIVS DEVS.

FIDES.

PRæstantißimum extat Romæ in antiquo marmore Fidij simulacrũ, sic expressum: Vir est imberbis quidem, sed tamen maturam præ se ferens ætatem,

A ætatem, cui adiectũ est nomen, HONOR, hic VERITATI, quæ virginis forma expressa est, manũ porrigit, prenditq́; in medio autem AMOR est puerili ætate: quòd hæc tria sint, quibus Fides nititur, quæq́ illam inuiolatam conseruant: nempe honoris studium, veritas promissorum, vt videlicet ab vtroq; seruetur, & amor, qui nisi adsit et faueat, facilè fides corrumpitur: nam fidem honos sustinet, veritas parit, amor nutrit.

SOMNVS.

VERA ET FALSA SOMNIA.

IMago virilis facie resoluta & languenti, candida subtus veste & suprà nigra induti, quasi diem & noctem indicaret, cornu manu tenens, Philostrato autore, somnum significat: quod cum vera somnia B immittit, nigrum cornu habere fingitur: cum verò falsa, eburneum. vnde & geminæ somni portæ à Virgilio finguntur, his verbis:

Sunt geminæ somni portæ: quarum altera fertur
Cornea: qua veris facilis datur exitus vmbris.
Altera candenti perfecta nitens Elephanto:
Sed falsa ad cœlum manes insomnia mittunt.

quoniam, vt inquit Macrobius ex Porphyrij autoritate, latet omne verum: hoc tamen anima cum ab officijs corporis somno paulum libera est, interdum aspicit: nonnunquam tendit aciem, nec tamen peruenit. Et cum eum aspicit, tamen non libero & perfecto lumine videt, sed interiecto velamine, quod nexus naturæ caligantis obducit. quod Virgilius his verbis indicauit:

Aspice, namq; omnem, quæ nunc obducta tuenti
Mortales hebetat visus, tibi & humida circum
Caligat, nubem eripiam.—

Hoc igitur velamen quod nigro colore significatur, cum in quiete ad verum vsC que aciem introspicientis admittit, cornu esse creditur: cuius hæc est natura, vt tenuatum visui peruium sit: cùm autem à vero hebetat, ac repellit obtutum, ebur putatur: cuius corpus ita natura densatum est, vt ad quamvis extremitatem tenuitatis erasum, nullo visu ad vlteriora tendente penetretur. Hæc Macrobius. Seruius verò aliam adfert rationem: ait enim per portam corneam oculos significari, qui & cornei sunt coloris, & duriores cæteris membris, quia frigus non sentiunt, vt & Cicero in libris de natura Deorum testatur. Per eburneam verò portã, os, propter dentes, quòd ea quæ loquimur, falsa esse posśint: ea verò quæ videmus, sine dubio vera sint. Aut verò ait, corneam portam idcirco veram dici, quòd, vt ij qui de somniorum interpretatione scripserunt, testantur, quæ somnia personæ statum & fortunam non excedunt, vera sint, & simplicia, vt cornu est: quæ verò supra fortunam sunt, & nimium habent ornatum, falsa: vnde eburnea quasi ornatior porta fingitur.

HONOS ET VIRTVS. D

IN quibuſdam Vitellij Cæſaris numiſmatibus inueniunt pulcherrimę Honoris ac Virtutis imagines, in quibus Virtus ſic eſt expreſſa: Iuuenis galeatus cum pennis ſupra galeã, haſtam ſiniſtra, ſceptrũ dextra tenens, ocreas habens, & ſub dextro pede teſtudinẽ, Honorem qui muliebri forma eſt expreſſus, intuẽs. Habet autẽ caput galeatum, vt fortitudine ad virtutem opus eſſe indicet, quo nos ab imminentibus inſidijs tueamur. eandemq́ ob cauſſam & haſtam habet: pennę verò vel criſta, ingenij acumen ſignificant, & ſublimia cogitanda. Sceptrum poteſtatem vitiorum domandorum, & cupiditatum frenandarũ. Ocreæ duplicem habent ſignificationem, primùm quòd qui virtutem ſectãtur, ſemper ad locũ, ſi opus ſit, virtutis exercendæ cauſſa mutandum parati eſſe debent. Deinde quia pedes & crura imbecillitatem quam ex hoc terreo corpore ſuſcipimus, quæ nos cupiditatũ ictibus obnoxios reddit: prudentia, cuius ſymbolum eſt teſtudo, quam ſub pede habet, diligenter muniamus, ſicq́ greſſus noſtros dirigendos, prudentia duce, vt ne noſmet ipſos in peccandi neceſsitatem conijciamus: ſemperq́ in omnibus rebus honorẽ ſpectandum & intuendum, non autem opes. Honos muliebri potiſsimùm forma depingitur: quòd mulieres maximè honoris ſtudioſas eſſe deceat. Eſt autem ſeminuda mulieris imago, propter opum contemptionem, eademq́ cornucopiæ geſtat, & galeam pede premit: quia ex virtute omniũ rerũ copia prouenit, & virum in honore ob virtutem conſtitutum omnes venerantur. E

HECATE.

LVNA.

LVnam ſub Hecates imagine pingebant, propter varias eius corporis figuras: Hecate enim cum tribus capitibus pingitur, quorum dextrum equi eſt, ſiniſtrum canis, medium hominis. Luna enim ex Solis diſtantia varias figuras ſumere videtur. & cum nouilunium pingere volebant, candidis vel aureis veſtibus indutam, atque ardentem facem tenentem eam faciebant: cum mediam oſtendere volebant, ciſtam ei in manu ponebant, quia creſcente lumine fruges maturat. Plenilunij autem virtutem ferrugineo calore denotarunt: tuncque ramum Laureum & papauer manu tenere fingebatur: ramum quidem Laureum, quoniam à Sole ignea fit: Laurus enim Soli conſecrata eſt: papauer verò propter fertilitatem multitudinemq́ animarum, quę in ea tanquã in ciuitate habitare putabantur. Duplicem enim tellurem Ægyptiorum philoſophia F

A sophia statuebat: superiorem vnam, & inferiorem alteram: superioremque tellurem Lunam esse putabant, inferiorem verò hanc frugum procreatricem, quam nos mortales habitamus: illam enim animas corpore solutas incolere putabāt: quia cum Ægyptij ex Hebræorum, à quibus multa didicerunt, theologia esse quendam locum, in quem animæ corpore solutæ transmigrent, ibique beatorum sedes esse, & multa præterea de cœlesti illa patria, & sancta ciuitate eiúsque regionibus audiuissent, & in plenilunio maculas quasdam in Lunari orbe viderent, quæ in nullo alio sidere cernerentur, & terrarum quandam montiumque & lacuum imaginem præ se ferrent, diuina mysteria & arcana humana intelligentia metiri volentes, ea omnia in Luna esse putabant, eámque cœlestem illam tellurem esse aiebant. Nec defuerunt qui duplicem mundum statuentes, vnum in quo perfecta rerum omnium quæ in hoc nostro orbe sunt, exempla atque imagines cernūtur, ab ipso creatore minimè corruptioni obnoxiæ factæ, quas ideas vocauêre: ex quibus pòst & ad illarum imitationem, quæ in hoc mundo sunt omnia creata sint: mundum illum idearum Lunam esse dixe-
B runt. Sic enim ratiocinabantur: vt architectus, pulcherrimam aliquam domum templúmve ædificaturus, imaginem eius perfectissimam mente concipit, quæ cum ex materia concreta non sit facta, corruptioni minimè est obnoxia, nisi cum architectus ipse corrumpitur, hoc est aut moritur, aut mente alienatur, neque pòst ædificium ipsum tam perfectum & absolutum reddere potest, vt ideam illam quam conceperat æquet: ita & summus ille opifex atque architectus, mundum hunc creaturus, eius & omnium quæ in eo esse volebat, imaginem perfectissimam concepit: quæ imago, vtpote in eius qui omni corpore solutus est, quique omnia potest mente cōcepta, ita perfecta fuit, vt nihil perfectius excogitari posset: & re ipsa extitit, quia potentissimus est qui eam fecit. Et quēadmodum imago humana mente concepta, sine sui artificis corruptione corrumpi non potest, sic illam quæ opificem habet nulli corruptioni obnoxium, sempiternam fore, necesse est fateri. Hanc autem imaginem Lunam esse volebant, cui etiam creator vim hæc inferiora ad sui exemplum, sed minus perfecta, gignendi dederit: quam vim Naturam appellārunt. Et sic Lunæ multitudinem
C animarū, vel quòd in ea corpore solutæ habitarent, vel quòd ab illa in mortalia corpora influerent immitterenturque, vel quòd perfectissimas illarum contineret imagines. Sed est & alia ratio, cur illi fertilitas multitudoque animarum tribuatur: quia videlicet Luna crescente, plantæ, & fructus, nec non & animantia magis crescunt, & quia partui præesse putatur. Nec tamen absurdam prorsus illorum sententiam existimarem, qui huius mundi imaginem in Luna esse putarunt, modò ne de diuina illa idea, ad cuius exemplar omnia sunt creata, intellexissent, quæ non magis quàm Deus ipse mortalibus oculis cerni potest, cùm diuinam illam ideam sempiternam fore sit necesse, Lunam verò & Solem mutationi obnoxium esse, Sacræ literæ testentur. Sed si huius mundi imaginem tanquam in speculo cerni dixissent, facilè illis assentirer. Lunare enim corpus speculo simile esse, solarium radiorū reflexio, quam in eo videmus, indicat, itemque aqueæ naturæ, quæ in speculis est, esse philosophorum omnium illi humiditatis ad rerum generationē caussam tribuentium cōsensus, & res ipsa docet. Cum igitur talis sit Luna, & in plenilunio terra inter solem & illam posita, huiusmodi maculæ in eius corpore cernantur, quæ mediam orbis terrarum

partem, vt illam à Geographis pingi videmus, imitentur, quis non credat macu D
las illas terræ imaginem eſſe? Nam quòd illas ob corporis inæqualitatem fieri dicunt, id abſurdiſsimũ videtur in cœleſti corpore: & falſum eſſe, teſtatur ſolarium radiorum tanta reflexio: quæ niſi ex politiſsimo nitidiſsimoq́ corpore fieri nullo modo poſſet. Quod verò alij vapores eſſe putant, quos illa aſsiduè ad ſe trahat: primùm dico fieri nõ poſſe, ſi vapores eſſent, vt ſemper eandem figuram ſitumq́ ſeruarent: deinde Mathematicorum, hoc eſt Optices certiſsimas veriſsimasq́ rationes, id falſum oſtendere. Nam cum vapores non ſupra mediam aëris regionem attollantur, neceſſe eſſet, Lunam à Britãnis, aut Hiſpanis, aut Ægyptijs, quorũ acies ſupra vapores illos, qui in noſtris ſolũmodò regionibus eſſent, tenderet, ſine maculis cerni: nam ſi quis fortè diceret, vapores illos totam mediam aëris regionẽ occupare, & ideo ab omnibus videri, is ſciat, ſi ita ſe res haberet, nos non maculas, ſed totum Lunarẽ orbem quaſi velamine quodam obductum viſuros. Ex quo patet, cum eædem maculæ æquè ab omnibus gentibus cernantur, vapores eos nõ eſſe. Sed & ipſarum macularum figura optimè orbis terrarum imaginẽ, vt ex tam longinquo tractu perſpici poteſt, præ E
ſe fert: quemadmodum quilibet videre poteſt.

PERSEPHONE, SIVE PROSERPINA.

SEMINVM VIRTVS ET GENERATIO.

SEminum virtutẽ & gignendi vim, quę potiſsimùm in terra eſt, veteres muliebri forma, germina quædam protendentem pinxerunt: hancq́ imaginem Bonam deam vel Perſephonem appellarunt: ſemen non antè germinare ſignificantes, quàm in terram proiectum aliquandiu ibi latuerit.

DIONYSIVS.

PROMISCVA GIGNENDI VIRTVS PLANTARVM.

QVoniam verò plantæ non ſolùm ex ſemine, verùm etiam quædam ex ſurculis plantatis naſcuntur, hanc promiſcuam gignendi vim, ſub Dionyſij imagine expreſſerunt, quem muliebri forma & cornua ha F
bentem pingebant.

IVNO.

QVATVOR ELEMENTA.

IVno catena de cœlo ab Ioue ſuſpẽſa, & lapides pedibus alligatos habens, ab Homero fingitur: ita vt vnum pedem cõtractiorem habeat altero, quæ imago quatuor elementorũ ſymbolum eſt. Iuno enim ipſa aërem ſignificat: catena ignem quo cætera colligantur atq́ miſcẽtur, lapis altiori pedi appenſus, aquã, alter verò terram: quæ omnia Iupiter, quem cœli rectorem ſignificare volunt, ita cœlo alligauit, vt ex illo pendeant, ipſiusq́ qui cœlum mouet, nutu gubernentur.

TEM-

A TEMPESTATIS MVTATIONEM, ET ARCANA TEMPORE PATEFIERI.

EAdem Iuno nubibus vndiq; septa, ita vt vix cerni posit, tum mutationem tempestatis, cum Iuno aëris symbolum sit, tum res alta vetustatis caligine mersas, aut alioqui obscuras absconditasq;, quas tamen tempus patefaciet, tum temporis breuitatem significat.

SPES FALLAX.

EAdem quoq; Iuno ex nubibus ficta, res de quibus agitur fictas & falsas esse significat, spemq; fallacem, admonetq; vt caueamus nobis ab illusoribus, vel ne falso, vt sæpe fit, amore capiamur, nosq; fœminis deludendos præbeamus. Aiunt enim, Iunonem ab Ixione adulterij solicitatam, illi corpus ex nubibus sui imaginem præ se ferens obtulisse, cum quo ille iacuerit.

EVROPA.

ANIMÆ HOMINIS IN CORPORE STATVS.

B MVlier tauro insidens, ac per mare delata, facie tamen in tergum conuersa, & littus quod longè liquit respiciens, significat animam hominis, quam corpus per huius mundi pelagus defert, cum ipsa tamē tellurem quam deseruit, hoc est Deum creatorem atq; opificem, auidis oculis intueatur. Et hic est Platonicus ille animæ circulus, atq; rationis motus, cum videlicet mente à diuinis ad humanas res cogitandas ipsaq; creata, conuersa, tandem ad Dei contemplationem redit. ideoq; poëtę finxerunt, Europam Agenoris Phœnicum regis filiam, ab Ioue sub forma bouis aut vituli raptā, & per mare in Cretam delatam fuisse: cuius fabulæ mystica explicatio est quam modò protulimus.

C

DIANA.

RERVM MVTATIO.

VIrgo cui Mercurius vestem porrigit, Diana est, quæ rerum mutationem ex incremento & diminutione factam significat. Finxerunt enim Græci poëtæ, Iouem cùm videret Dianam nudam incedentem, quòd id virginem minimè decere videretur, Mercurio, vt ei vestem faceret, mandasse: cumq; multas ei Mercurius vestes fecisset, nullam tamen illi aptam facere potuisse: propterea quòd illa dum is vnam pararet, assiduè mutaretur, ita vt pòst illam non posset induere. Est ergo hæc figura

incrementi & diminutionis, rerumve aut consilij & mentis mutationis hieroglyphicum. D

DANAE CVM AVREA PLVVIA.

ANIMI PVLCHRITVDO, ET COELESTIVM BONORVM AFFLVENTIA.

DAnae formosissimæ mulieri, aurum in gremio pluisse finxêre poetæ, per Danaem animi pulchritudinem significantes, quæ naturalibus virtutibus continetur, quas Deus amat, per aureum verò imbrem cœlestium bonorum affluentiam, quæ ex diuino amore eiusq; benignitate sunt petenda. Omnium enim bonorum perfecta copia à Deo solo datur.

PASIPHAE.

ANIMA CVM AEREO VEHICVLO.

PAsiphaë Solis filia, & Minois Cretæ regis vxor, quam in vaccam transmutatam, ex tauro Minotaurum peperisse ferunt, qui media ex parte homo erat, reliqua taurus, animam significat cum suo æthereo vehiculo, quo illam corpori coniungi Platonici tradidêre. Aiunt enim animas nostras in beatis illis sedibus & cœlesti regione, æthereũ igneũmve quendam vehiculum, quo deferantur & moueantur habere, eũ nihil quod sit expers corporis moueri possit. quod & Dauid vates comprobare videtur, cum canit, Qui facit angelos suos spiritus, et ministros suos flammam vrentem. Addunt deinde Platonici illas, quamvis hunc igneum vehiculum habeant, tamen corpori, hoc est terreo vehiculo, ob ignis subtilitatem & terræ crassitudinem, nisi aliquo intercedente medio quod vtriusque naturæ sit particeps, iungi non posse, ideoq; illam dum per cœlestes orbes & elementa descendens transit, paulatim crassiore se quasi veste induere, aëreumq; sibi vehiculum comparare, quo facilè terreo huic corpori copuletur. Id autẽ facit corporis induendi cupiditate, vt iidem aiunt, accensa: taurus enim corpus significat, vacca ficta aëreum vehiculum: Pasiphae ipsam animã, ex qua copula oritur Minotaurus, id est homo ex anima & corpore conflatus. E F

PANDORA.

PAndora mulier pyxidem in manu habens apertam, aduersam fortunam, generis obscuritatem, infelicitatem, paupertatem, infamiam, ægritudinem, spei frustrationem, humanę sortis miseriam nobis adumbrat. nam cum hæc virtutes omnes in pyxide inclusas teneret, eam, vt quid intus esset videret, aperiens, omnes elabi passa est, malis retentis, & spe sola, quæ vasculi labro adhæsit, vt narrat Hesiodus: eam enim à Vulcano factam, & ab omnibus diis muneribus, quæ pyxidi illi inclu-serant, ornatam, postq; Epimetheo coniugem datam tradit.

A

EVRYDICE.

APPETITVS.

EVrydice quam in pede momordit ſerpens, appetitum hominis ſignificat, quem animi affectus exulcerant, pedes enim ac præſertim calcaneum, cupiditatum hieroglyphicum ſunt. vnde Seruator diſcipulorum ſuorum pedes lauare voluit, vt eos ab affectibus terrenis mundos redderet. Et Petro nolenti vt ſe lauaret, dixit, Niſi lauero te, non habebis partem mecum. & in Geneſi dixit Deus ſerpenti, Inſidiaberis calcaneo eius. nec ſolum hoc in Sacris literis, verùm etiam in Græcorum fabu-

B lis legimus, Achillem propterea quòd puer Stygiis aquis fuiſſet immerſus, nulla in parte vulnerari potuiſſe, præterquam in pedibus, qui abluti non fuerant: vt indicarent eum fortem fuiſſe, niſi affectibus vinceretur propriis. Neque abhorret ab hoc ſenſu quod tradunt, Iaſonem aureum vellus petentem, vnum calceum in flumine, quod ſolum in toto terrarum orbe nulli vento eſt obnoxium, amiſiſſe: hoc eſt, dum virtutem ſectatur, & immortalitatem, aliqua affectuum parte exutum fuiſſe, & Virgilius, Didonem morituram vnum calceum exuiſſe, ſcribit his verbis:

Ipſa mola, manibusq́ piis, altaria iuxta
Vnum exuta pedem, vinclis in veſte recincta
Teſtatur moritura deos, & conſcia fati
Sidera.——

hoc eſt, vno affectu, nempe mortis formidine exutam, quæ Didonis figura repentinum firmumq́ conſilium ſignificat.

C

CYBELE.

AGRICVLTVRA, VEL VICTORIA POPVLORVM.

CYbeles turritam coronam habentis ſimulacrum, tellurem indicat, & vrbes quas illa ſuſtinet domitas: vel victoriam de agricolis ſeditioſis partam: vel tellurem agricultura domandam, & eam quæ habitatur fertiliorem eſſe ea quæ minus incolitur. Vbi enim hominum frequentia, ibi artes & induſtria valent. Quod verò currui eius Leones adiunxêre, vt in antiquis marmoribus numiſmatibusq́ videre licet, id ſignificat nullam eſſe terram adeò ſterilem & aſperam, quæ labore & induſtria fertilis reddi non poſſit, vel illam vim gignendi à ſole capere, cum leo ſit animal Phœbææ naturæ. Hanc ipſam ſi non in curru, ſed humi ſedentem vel ſtantem cum circino pinxeris, Geometriæ, ſi cum quadrante, Geographiæ, ſi cum ligone vel taurum prope ſe habentem, Agriculturæ ſimulacrum habebis.

TRES CHARITES. D

TRes Charites sorores fuisse traduntur. Pingebantur autem iuuenes virgines,ridentes,manibus implexis, soluta ac perlucida veste: quarum natu maxima, Hesiodo autore, Aegle vocatur,media Euphrosyne,tertia Thalia. Quid autem hæc omnia significarent, pulchrè docet Seneca de Beneficiis libro primo, in hunc modum: Quare,inquit, tres Gratiæ,& quare sorores, & quare manibus implexis, quare ridentes, quare iuuenes, & quare virgines, soluta ac perlucida veste? Alij quidem videri volunt vnam esse quæ det beneficium, alteram quæ accipiat,tertiam quæ reddat. Alij tria beneficiorum genera,promerentiũ, reddentium,simul & accipientium reddentiumq́ꝫ. Sed vtrumlibet ex istis iudica verũ. Quid ista nos iuuat scientia? Quid ille consertis manibus in se redeuntium chorus? Ob hoc quia ordo beneficij per manum transeuntis, nihilominus ad dantem reuertitur, & totius speciem perdit, si vsquam interruptus est: pulcherrimus, si cohæsit & vices seruauit. Ideo ridentes, quia promerentium vultus hilares sunt, quales solent esse qui dant & qui accipiunt beneficia. Iuuenes,quia non debet beneficiorũ memoria senescere. Virgines,quia incorrupta sunt & syncera,& omnibus sancta,in quibus nihil esse alligati decet,nec astricti. Solutis itaꝗ tunicis vtuntur,perlucidis autem, quia beneficia conspici volunt. Hæc Seneca: nos autem etiam illud minimè silentio prætereundum censemus, quòd vna faciem auertere & occultare fingitur: vt indicet,eum qui munus dat, id clàm facere debere, iuxta Seruatoris dictum, Cùm facis eleemosynã,noli tuba canere ante te. & alio in loco: Nesciat sinistra tua,quid faciat dextera. Altera Charis faciem apertam ostentat,quia eius qui beneficium accipit,est id ostentare & prædicare: tertia partem faciei ostendit,& partem occultat: significans beneficij retributionem celandam esse,ostentandumq́ꝫ ipsum beneficium. (B, E)

GORGONES.

ANIMÆ TRES IN HOMINE.

GOrgones capita,draconum squamis obsita, dentes maximos aprorum instar, item manus & alas habere finguntur: eas tres Phorci filias fuisse tradunt, nomine Euryale, Stheno, & Medusa,ex quibus Medusa sola mortalis fuisse perhibetur, reliquæ duæ immortales: ideoq́ꝫ Medusam Perseus decollauit. Hæ Gorgones animarũ hieroglyphicum sunt. Tradit enim Ægyptiorum Theologia, & cum ea Platonica quoꝗ schola, tres in homine animas esse, quarum singulæ apud Hebræos proprium nomen habent: vna enim Nephes vocatur,quæ Latinè Viuens vel Sentiẽs dici potest: quam cum bestiis communem habemus,& hæc mortalis est,quam Medusa innuit: est enim corpori proxima, eiq́ꝫ adglutinata,& sensibus,corporisq́ꝫ affectionibus obnoxia: de qua volunt acutiores Theologi intellexisse Christum, cũ dixit, Tristis est anima mea vsꝗ ad mortem: &, Qui non habuerit odio animam suam,

A perdet eam: ideoq́ finxerunt Perſeum, qui diuinum ſpiritum melioremq́ genium ſignificat, hanc obtruncaſſe: debent enim qui altiora contemplari volunt atque diuina, hanc prorſus interimere, ne quid ſenſus animæ quæ rationis particeps eſt, obeſſe poſsit. Altera anima Ruah, id eſt ſpiritus nuncupatur, quæ rationis particeps eſt. Tertia dicitur Neſſamah, id eſt Lumen, vt à Pythagora & Dauide fuit appellata, quam D. Auguſtinus diuinitatis partem, & Plato mentem vocat. Ideo autem dixerunt has tres ſorores homines ſuo aſpectu in ſaxa conuertere: quia quamvis illas in nobis habeamus, illarum tamen naturam nemo abſolutè poteſt ſcrutari, niſi Meduſa obtruncata, id eſt corporearum affectionum impedimento prius fuerit liberatus: imò qui eas intueri volunt, ſaxis eos ſimiles eſſe ad alia oportet. Oculus autem quem ſibi inuicem hæ tres ſorores mutuò dant, ſignificat lumen quod habemus extrinſecus, à Deo nobis dari, atq́ ab vna in alteram animam deriuari.

VIRGO CAPILLOS HABENS ERECTOS.

B HOMINIS NATVRA.

PLato dixit hominem arbori ſimilem eſſe, verùm in hoc ab illa differre, quòd illa radices in terra fixas habet, homo autē in cœlo: quo capilli capitis radicum ſimilitudinem quandam habentes indicant. Radix autem vera hominis eſt anima, quę cœlitùs eſt demiſſa, & per quam viuimus, ſpiramus, & vitales fructus ſerimus, vt arbor ex radice vitam trahit: vnde in Cantico legimus, Comæ tuæ iunctæ canalibus: quod de cœleſtibus riuis, ex quibus virtus in nos deſcendit, eſt intelligendum. nam quæ de capillis & barba in Sacris literis dicuntur, ea o-
C mnia ad animam referri, teſtantur Origenes & Hieronymus. Vnde ſi quis virginem capillos in cœlum erectos habentem pinxerit, aptè animam vel hominis naturam expreſſerit.

VIRGO ABSCISIS CAPILLIS.

IMBECILLITAS ET MORS.

VIrgo cui abſciſi ſint capilli, imbecillitatem virium ingenij, animíve, aut etiā mortem ſignificat: quia non modò in Sacris literis videmus Sampſonis robur in capillis fuiſſe, quibus abſciſis facilè captus & victus fuit: verùm etiam Euripides finxit Alceſtem mori non potuiſſe, donec illi à Mercurio cœlitùs demiſſo crinis abſcinderetᷣ: & Niſus non prius à Minoë interfici potuit, quàm illi ab eius filia pilus fatalis abſcinderetur. Nec Dido apud Virgilium antè mori potuit, quàm Iris ab Iunone miſſa ei flauum vertice crinem auferret.

 D

ASTRAEA.

IVSTITIA.

Astræam, Astræ Gigantis & Auroræ, vel Iouis & Themidis filiam, pro iustitia sumi notissimum est: fingunt enim illam vitiis crescẽtibus indignatam in cœlum euolasse, locúmque inter Leonem & Libram medium tenuisse, imò etiã ipsam Libram ei tribuunt, qua quid cuique debeatur, expendat. Quamobrem sic de illa cecinit Ouidius:

—— Et virgo, cæde madentes
Vltima cælestium terras Astræa reliquit.

& Seneca in Octau.

Neglecta terras fugit & mores feros, B
Hominum & cruenta cæde pollutas manus,
Astræa virgo, siderum magnum decus.

Eam quoq;, vt Gellius & Chrysippus tradunt, forma atq; filo virginali, aspectu vehemẽti & formidabili, luminibus oculorũ acribus, neq; humilem, neq; atrocẽ, sed reverendæ cuiusdam tristitiæ dignitate pingi solitam, omnes ferè norunt: cui nostri pictores modò lancem, modò securim virgarumq; fascem adiiciunt. Illud autem ferè inauditum est, & tamen pulcherrimum, quod Alexander Aphrodisæus scribit, Iustitiam ab Ægyptiis sine capite pingi solitam, per manum sinistram porrecta palma discapedinatam: quoniam sinistra genuina pigritia nulla calliditate prædita, æquitati aptior quàm dextra videtur. Collocatur autem inter Leonem & Libram, quia iustum iudicem intrepido & forti animo esse oportet, vt nullius minis aut precibus ab æquo & bono dimoueatur: eundemq; decet crimina omnium atque merita ad lancem discutere & ponderare, vt cuique quod meritus est tribuat. Caput verò ei nõ tam ademisse mihi videntur, quàm inter sidera occultasse, vt indicarent à iudice neminem videri debere: F vnde Athenis in Areopago, rei velato capite caussam dicere iubebantur, ne iudicum affectus mouere possent. condit ergo caput inter sidera, solum Deum intuens: & ideo à nobis cerni non potest: debet enim iudicis mens ad extremum vsq;, donec sententia sit lata, occulta esse, ne qua fraus strui possit.

PRIORIS LIBRI FINIS.

CAELII AVGVST. CVRIONIS HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM LIBER SECVNDVS, EA CONTINENS QVAE PER SERPENTEM, CERBERVM, FELEM, Vitulum, Capricornum, Cancrum, Aquilam, Craterem, Lyram, Arcum, Nodum, Catenam, Quinarium numerum, Pentagonum, Pyramidem, Cubum, Octaëdrum, Icosaëdrum, Papauer, Iridem, Hyacinthum, Narcissum, Hyssopum, Myrtum, Salicem, Cedrum, Palmam & alia huiusmodi significantur,

AD THEODORUM ZUINGGERUM PHIlosophum & Medicum præstantissimum.

B ALTERAM *hanc mysticarum imaginum Partem, quam cum superiore Valerianis quasi racemationem quandam diuinis Commentariis adiecimus, tibi, doctissime Zuinggere, donare atque in tuo nomine edere statui: non quidem quòd tuæ famæ aliquid scriptis meis ornamenti adiicere posse sperem, quam tu ingenij tui magnitudine, atque illustribus monumentis, quibus rem literariam promoues, ab aliis illustrari non pateris: sed vt & hi mei labores nomini tuo inscripti, plus autoritatis inveniant, & tu aliquod meæ in te obseruantiæ indicium habeas, tenue quidem illud ac rude, longeque impar iis quibus tu nos ornare soles, sed ex candido in te animo profectum, & tali qui libentius, si posset, maiora dignioráque tibi commendaret. Sed tuæ humanitatis erit, mentem non munus spectare. Quod si feceris, & ingenij ac prudentiæ tuæ acumine, ad intimos animi mei sensus penetraueris, tanti te hoc facturum non dubito, quanti regium aliquod munus: & quemadmodum me amare iamdudum cœpisti, sic hunc meum immaturum fœtum fouendum suscipies. Quod quoniam mihi certò polliceor, plura non addam. Vale. Basil.* XIIII. *Kal. Sext.* CIↃ. IↃ. LXVII.

SERPENS.

ANIMA ET CORPVS.

C BAcillum, cui serpens circumuolutus est, non modò apud Hebræos, & in Sacris literis, in quibus legimus serpentis in cruce positi aspectu populum Israelis à morte liberatum fuisse: verùm etiam apud Ægyptios & Romanos animæ atque corporis salutare symbolum fuit. Nam cum cætera omnia reptilia crassioris & magis terreæ sint substantiæ; serpentem spiritus & vitæ tenacissimum animal esse constat, quod & imbecillitatem corporis exuat, & ad medicinam vtilissimum sit, & ad acuendum visum herbam inuenisse, necnon ad sese in vitam reuocandum quandam herbam cognoscere traditur. Et cum Romani oraculo admoniti, Epidaurum misissent ad Æsculapium, quem Medicinæ & salutis Deum existimabant, accersendum, serpentem Romam aduexerunt.

CERBERVS. D

TRES COELI REGIONES: VEL TRIPLEX DEI POTESTAS.

Veteres tres tantùm cœli regiones faciebant: nempe, Ortũ, Occasum, & Meridiem. nam in Septentrione inferos putabant esse, propterea quòd Sol nunquam eò perveniat: quemadmodum & Sacræ literæ Aquilonem interdum accipiunt: et impios ad sinistram à Deo in extremo illo iudicio detrudendos. Sinistram verò in eodem Septentrione esse theologis, quis dubitet, cum impij in eandem cum dæmone regionem sint detrudendi: ideoq; harum trium regionum symbolum finxerunt Cerberũ canem tricipitem, quo etiam trina Dei regna significarent, cœleste, terrenũ & infernũ.

TRES NATVRALES NECESSITATES.

Evndem Cerberum tricipitem finxère poetæ infernę domus aditum custodire: eo hieroglyphico tres necessitates naturales, quæ hominẽ à sempiternarum rerum contemplatione abducunt, significantes: nempe famem, sitim, & somnum. & ideo Virgilius fingit Sibyllam, quæ Æneam mentem ad magnarũ rerum contemplationem convertere volentem, monet, vt huic Cerbero melle soporatam & odoratis frugibus offam obiiciat, statimq; illo relicto transeat: vt indicet, esse quidẽ his necessitatibus satisfaciendũ, sed nõ prorsus indulgendũ. B

FELIS.

LIBERTATIS APPETENTIA.

Felis præterea quæ de illo scripsit Pierius, libertatis appetentiæ hieroglyphicum fuit, quo prisci Alani, Burgundiones & Sueui, teste Methodio, in militaribus signis vti solebant: perinde vt Feles carcerem ferre nõ possunt, sic se seruitutis impatientissimos esse testantes.

VITVLVS.

CONCVPISCENDI VIS.

Mansuetus & domesticus vitulus, vel bos, concupiscendi appetẽdiq; vim quæ in nobis est, denotat: quia constat, nullum animal ęquè appetitui obedire & venereum esse, atq; Vitulus, siue Taurus. F

CAPRICORNVS.

MORS, VEL DEFVNCTORVM ANIMÆ, ET SECVNDA FORTVNA.

Capricorni signum quod in multis Augusti Cæsaris numismatibus videmus, summam, vt Astronomi tradunt, sub se natis portendens felicitatem, à Platonicis deorum porta vocatur: quia per eum tradũt, animas corporis vinculo solutas, rursus in cœlũ ascendere, vbi diuinæ naturę participes fiunt. ideoq; hoc signũ sidereum animas defunctorum mortemve significat, & nonnũquam secundam fortunam summamq; felicitatem, vt diximus.

A

CANCER.

ORTVS HOMINIS, VEL VITA.

CAncer ex eorundem Platonicorũ ſententia, ortum hominis vitamq́ notat. volunt enim animas per Cãcri ianuã in humana corpora demitti, & vt Capricornum deorum, ſic Cancrũ hominum portam vocãt, quòd per eam egredientes animę humanã in naturam tranſeant.

AQVILA.

DIVINI NVMINIS PRAESENTIA.

AQuila pręter ea quæ de illa ſcripſit Pierius, in Sacris diuini numinis

B præſentiam vel effluxum quendam ſignificat, quo ad maiorem ſuperioremq́ rerum diuinarum cognitionẽ ducimur, vt Cabaliſtę tradunt. vnde Moſes dicit, Sicut aquila provocans filios ſuos ad volandũ, et ſuper eos volitans expandit alas ſuas, aſſumpſit eum, atq́ portauit humeris ſuis.

CRATER COELESTIS.

OBLIVIO.

CRater ille ſidereus, qui ab Aſtronomis inter Leonẽ & Cancrum collocatur, obliuionem ſignificat: quoniam ex Platonicorum ſententia, animę cum in humana corpora demittuntur, de cœlo per Cancri ianuam deſcendentes, & per Capricornum rurſus corpore ſolutæ in cœlum aſcendentes, cum deſcendunt ex cratere illo, quem Bacchi poculum vocant, obliuionem bibunt: & ſic cœleſtium rerum obliuiſcuntur, ſed non omnes æquè, verùm aliæ magis, aliæ minus, provt magis minúſve ex eo poculo hauſere. ex quo patet, poculum illud obliuionis poculum eſſe, eiusq́ imagine obliuionem ſignificari.

C

LYRA.

AVDITVS.

LYra duo habens foramina incurua, aures et auditum ſignificat. quoniam vt in Lyra fidibus illis & neruis tactis aër proximus cõmotus ad duo illa foramina inflectitur, & tandem in Lyræ conuexum, vbi quoq́ aër incluſus eſt, reflectẽs ſonitum edit: ſic vox aërem extra aures noſtras cõmouens in aurium foramina impellit, qui in pelliculam quandam inſtar tympani tenſam, appulſus, aërem qui intus eſt naturalem mouet: is autem commotus neruos quoſdam excitat, in quibus eſt auditus. Propter hanc ergo ſimilitudinem Lyra auris & auditus hieroglyphicum eſt.

ARCVS.

ACVTI DOLORES.

PEr Arcum in Lunæ virginali forma expreſſæ manu poſitum tenſumq́ acuti dolores indicantur: quia nullus intenſior dolor quàm partus, cui Lucina ſiue Luna præeſt, eſſe putatur.

NODVS. D

NECESSITAS.

PEr nodum necessitas, Macrobio teste, significatur: quæ enim vincta sunt, se ipsa dissoluere nequeunt: quòd si nodo gladium adiicias qui eum rescindat, fortunam, fatum & necessitatem virtute superari indicabis: quoniam Alexander Magnus, Gordium illum fatalemque nodum gladio rescidit, & sic fatum ipsum vicit. & Vetus est dictum, Sapiens dominabitur astris.

CATENA AVREA HOMERICA.

CONNEXIO RERVM HVMANARVM CVM DIVINIS, VEL DIVINÆ PROVIDENTIÆ VIS.

DVbium nō est, quin Catena illa aurea Homerica, quam pendére de cœlo in terras Deum iussisse cōmemorat Iliados lib. VIII. his verbis: Agedum aureā restim è cœlo suspendite, eaque cuncti dij ac deæ apprehensa, me hinc detrahite in terram: nullo id quantolibet nixu poteritis efficere. At cum mihi facere idem irato libuerit, in terras vos vniuersos & in maria vsque detraham. Quinetiam circumligata reste ad summitatem Olympi, omnia supernè attollam, vt intelligatis quantum ego deos simul atque homines antecello. Dubium, inquam, non est, vel Macrobio & Luciano testibus, quin illa rerum humanarum cum diuinis connexionem, & commune quoddam vinculum, quo Deus & summus ille Pater quum vult nos ad se trahit, mentesque nostras in cœlum attollit, quo nos alioqui propriis viribus, quantolibet conatu ascendere non possemus, significet: adeò vt qui mentem suam diuinitùs gubernari significare velit, is aptè catenam hanc ex stella pendentem & contrahentem pingere possit. Ea est enim diuini afflatus, & igniculi illius, cuius Plato omnes homines participes esse voluit, vis, vt mētes ad creatorem cōuertat, & in cœlum trahat. Dixit autem Plato, omnes homines eius igniculi cœlestis participes esse, quia qui eius non sunt participes, quamvis formam corporis humanam habeant, non tamen homines sunt, sed belluis inferiores deterioresque. Est prɇterea connexio illa & alio modo intelligēda, vt eam interpretatur Macrobius: nam quæ modò diximus, ex Luciani Dialogis, cùm Mercurium fingit de Ioue propter hanc catenam conquerentem, dicta sunt, & ad fatorum vim afflatumque diuinum referuntur. Macrobius verò ait, catenam hanc sic conflatam esse, vt ex summo Deo mens manet, ex mente anima, quę et condit & vita complet omnia quæ sequuntur: cunctaque vnus fulgor illuminat, & in vniuersis apparet, iuxta Peripateticorum sententiam, vt in multis speculis per ordinē positis vultus vnus apparet. Cumque omnia continuis successionibus se sequantur degenerantia per ordinem, inquit, ad imum meandi, inuenietur pressius intuenti, à summo Deo ad vltimam vsque rerum fæcem, vna se mutuis vinculis religans, & nusquam interrupta connexio, quæ per catenam hanc significatur, quā Lucretius auream funem vocat, his verbis:

Haud (vt opinor) enim mortalia sæcla supernè
Aurea de cœlo demisit funis in arua.

SOLIS VIS.

PLato autem in Theæteto per hanc catenam solem significari vult, cum ait: Et ad hæc Colophonem insuper addam auream illam catenam, qua nihil aliud

A aliud quàm Solem Homerus ostendere voluit. Quandiu enim circuitus ille & Sol mouetur, omnia sunt ac seruantur inter deos & homines. Si verò staret hoc totum velut ligatum, omnia corrumperentur, & fierent inuersa.

SACRARVM RERVM COGNITIO.

PEr eandem quoq; catenam sacrarum cœlestiumq; rerum cognitio mihi ex Homeri verbis significari videtur, cũ ait neminem quantolibet nixu illa apprehensa Deum de cœlo detrahere posse, ipsum verò eadem cuncta sursum attollere. nam & si literarum ac philosophiæ studia, sint quasi gradus quidam & catena, ad cœlestium rerum cognitionem: nihilominus si quis per eos gradus ipsius creatoris naturam indagare velit, nullo id ingenij acumine, diligentiáve aut labore assequetur: hoc enim esset Deum de cœlo detrahere, & humano ingenio subiicere. Si verò alicui Deus ipse sui cognitionem dederit, is totus illi coniunctus facillimè cœlestia assequetur. Quo hieroglyphico monemur, diuinarum rerum cognitionem non ex Philosophorum libris, sed precibus & pietate à Deo petendam esse.

MVSÆ, EARVM'QVE AFFLATVS.

B CAtena verò ferrea magnetem lapidem alligatum habens, vt Plato in Ione tradit, Musarum connexionem et commune vinculum, atq; afflatum illum ex quo prꝑstantes poetæ vim quandam diuinam affectuum concitandorum capiunt, significat.

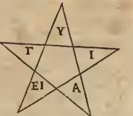
QVINARIVS NVMERVS, ET QVATERNARIVS.

MERCVRIVS, ET ARTIVM INVENTORES.

PEr Quinarium numerum Leo Baptista Albertus Mercurium figurari ait. Martianus verò & alij Quaternarium eius symbolum esse volunt, propter artium inuentionem, vt qui numeri sint perfectissimi. Ex quo patet, per huiusmodi numeros etiam artium inuentionem inuentoresq; significari.

C PENTAGONVM.

SALVS.

PEntagonum salutis symbolum fuisse, testatur Lucianus eo in libello in quo agit de quodam qui lapsus erat inter salutandum: cuius rei origo talis commemoratur. Antiochus is qui ΣΩΤΗΡ cognomento dictus est, cum aduersus Galatas pugnaret, nec satis ex sententia res succederet, esset'q; in discrimine, per quietem vel vidit, vel se vidisse simulauit, vt militum animos in spem erigeret, Alexandrum Magnum se monentem, vt salutis symbolum assumeret, idq; pro tessera tribunis daret, eorumq; vestibus insueret: ea re fore vt victoria potiretur. Symbolum autem illi huiusmodi ostendisse, triangulum triplicem inuicem insertũ ex lineis quinque constantem, in quibus ΥΓΙΕΙΑ scriptum erat. sic enim salus sanitásve Græcè appellatur. vnde & hoc signum in

veteribus Antiochi numis adhuc cernitur: quod signum Mathematici à quinq; angulis Pentagonum vocant. D

PYRAMIS.

RERVM NATVRA, VEL MATERIA PRIMA.

PEr Pyramidem veteres rerum naturam & substantiam illam informem formas recipientem significare voluerunt: quòd vt Pyramis à puncto & summo fastigio incipiẽs, paulatim in omnes partes dilatatᷓ: sic rerũ omnium natura ab vnico principio & fonte, qui diuidi nõ potest, nempe à Deo summo opifice profecta, varias deinceps formas suscipit, & in varia genera atq; species diffunditur, omniaq; apici illi & puncto coniungit, à quo omnia manant & fluunt. Verùm & alia huius rei ratio, nempe Astronomica reddi potest: quoniam Ægyptij summi Astronomi fuêre, imò ipsius Astronomiæ inuentores. E Tradunt autem Astronomi, esse circulum quendam in Sphæra, vel cœlesti illa machina, sub quo sol & reliqua errantia sidera, cursus suos circuitusq; conficiant, & in quo omnium animantium vita, rerumq; naturalium ortus atq; interitus sit positus: adeò vt etiam Aristoteles in libris de Ortu atq; interitu, dicat generationis atq; corruptionis, omnisq; mutationis vel incrementi causam esse accessum & recessum solis in circulo obliquo: nam circulum illum, de quo agimus, obliquum vocat Aristoteles: Astronomi verò, propterea quòd ex eo pendeat animantium vita, Zodiacum vocauêre. Hunc igitur circulum, cui soli inter cœlestes circulos latitudinem tribuunt, in duodecim partes, quas Signa nuncuparunt, partiuntur: aiuntq; cum illo diuidi etiam inferiora omnia, adeò vt quicquid sub vno ex illis signis contineatur ad centrum vsque terræ, id omne F in signo esse dicatur. & sic signum volũt esse velut Pyramidem quandam, cuius basis in cœlo sit: nam fundamentum Astronomicum cœlum est, & apex in centro terræ. Cum igitur in Pyramidibus illis omnia fiãt, sitq; accessus solis, qui est quasi punctum quoddam ad signa illa ortus, & recessus ab illis interitus rerum naturalium caussa, aptè videtur per Pyramidem natura rerum omnium parens significari.

ANIMA HOMINIS.

SEd & animam hominis sub Pyramidis forma adumbrare voluisse videntur iidem Ægyptij, qui magnifica regum atq; heroum sepulcra, sub ingentibus Pyramidibus fecerint: vt testarentur corpore soluto & corrupto, animam superesse, quæ cùm summo opifici visum esset, hoc est circulo illo triginta sex millium annorum circumacto, aliud corpus genitura & sibi factura esset: non secus ac Pyramis, vt Geometris notum est, vertice immoto manente circumacta basi circulum describit, & toto corpore conum: vt circulus annorũ illud curriculum significet, conus verò corpus quod curriculo illo conficitur. Nam Ægyptiorum fuit illa opinio de rebus in eundem statum triginta sex millium annorum

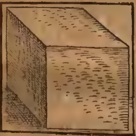
Arum spacio restituendis, & ab illis se id accepisse, testatur Plato: qui etiam hoc ipsum, id est animam nostram Pyramidis formam habere mihi testari videtur, in Timæo, cùm ait sic factam fuisse à Deo animam. vnam accepisse illum ex vniuerso portionem, quæ proculdubiò vnitas puncto illo, qui in Pyramidis vertice est, significatur: secundam aũt primæ partis duplam: tertiã secundæ sesquialteram, & primæ triplam: quartam secundæ duplam: quintam tertiæ triplam: sextam primæ octuplam: postremò septimam, quæ partibus sex & viginti primam excederet: posthæc dupla & tripla interualla repleuisse. Quibus numeris profectò nihil aliud significat, nisi expansionem illam linearum quæ à puncto ad basim tractæ angulos efficiunt, & per interualla ipsas superficies quæ lineis clauduntur. ex quo apparet illum hoc quoq;, vt alia, ab Ægyptijs accepisse.

I G N I S.

IGnem quoq; Pyramidis formã habere, testatur idem Plato: propterea quòd cùm in imo latus sit, circa materiem & fomentum quo pascitur, in acutã flammam quæ cœlum spectat, desinit. nam per basim materia concreta significatur,
B per reliquum corpus, materia iam ad formam recipiendam parata, & quasi fermentata: per punctum ipsa informis & simplicissima substãtia. vnde minùs mirum est, quod suprà diximus, per Pyramidem animam significari, vt quæ igneæ naturæ ab eodem Platone esse tradatur, & corpori non secus ac Pyramis basi, vel ignis fomento, adhæreat.

C V B V S.

T E R R A.

CVbum, hoc est tesseram, octo angulorũ & sex laterum terram significare tradidit Plato ex Timæi Locrensis Pythagorici philosophi disciplina, quam Pythagoras, vt testatur Iustinus historicus, ab Ægyptijs potissimùm didicerat. terrã verò per cubum depingebant, ob eius stabilitatem grauedinemq;, quia vt cubus quocunq; voluatur, semper iacet, nec facilè
C mouetur, sic terra per se immobilis, si aliqua fortuita vi commoueatur, statim rursus iacens quiescit.

O C T A E D R V M.

A E R.

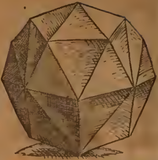

AEri idem philosophi Octaëdri formam tribuere, quę octo triangulis æqualibus & æqualium laterum, id est octo basibus, & sex angulis solidis: viginti quatuor verò planis continetur. quod vt melius intelligatur, explicandum est quid sit angulus solidus, quid item planus. Angulus planus, inquit Euclides, est duarum linearum in plano se mutuò tangentium, & non in directum iacentium mutua inclinatio. solidus verò angulus est, qui pluribus quàm duobus angulis planis cõtinetur, qui non eodem sunt plano, & ad vnum constituuntur punctum. Ideo autem hanc illi formam tribuerunt, quia in ascensu ignem consequitur, & in terræ cauernas penetrat. Octaedri enim forma ascendit in duos vtrinq; vertices, & aptissimè Sphæræ includi potest, vt docet Euclides.

 D

ICOSAEDRVM.

A Q V A.

AQuam verò Icoſaëdri figuram tenere dixerunt. Eſt autem icoſaëdrum, Euclide autore, figura ſolida, quæ viginti triangulis æqualibus & æqualium laterũ continetur, propterea quòd aqua ſua natura mobilis ſit, & diuiſioni flexuiq; perfacilis. His quoq; figuris ipſam elementorum ad inuicem proportionem indicare voluerunt, quæ ex baſium ſiue laterum & angulorum numero colligitur. Octaëdri enim ad Pyramidem eſt proportio dupla in lateribus, in angulis ſolidis ſeſquialtera, in planis verò dupla: ex quibus proportionib. fit harmonia duplicis diapaſon & diapente: Pyramidis verò ad cubũ in laterib. ſeſquialtera proportio, in angulis verò dupla, ex quibus diapaſon iterum & diapente. Cubi ad icoſaëdrũ in lateribus proportio eſt tripla ſeſquitertia, in angulis ſeſquialtera, vnde diapaſon, diapente & diateſſaron in baſibus, in angulis verò diapente. Icoſaëdri verò ad Octaëdrum in baſibus dupla ſeſquialtera, in angulis autẽ dupla, vnde diapaſon & diapente in baſibus: in angulis verò iterum diapaſon conſurgit. quæ proportiones & harmoniæ pariter & in elementis per has figuras ſignificatis eſſe traduntur. E

V E R.

AE S T A S.

F

A V T V M N V S.

H Y E M S.

A

VER.

CIsta florum, autore Eusebio, Ver significat: quia vere cuncta florescunt.

ÆSTAS.

CIsta spicis referta, eodem Eusebio teste, æstatem denotat: quòd æstate segetes & spicæ demetantur.

AVTVMNVS.

COrnu copiæ vuis & pomis plenum, autumnum indicat: quoniam tunc vina fiunt, & omnes fructus pleno copiæ cornu fundi videntur.

HYEMS.

MEnsa apud ignem parata hyemē significat: quia frigus & quies post æstatis labores parta, terræq; opes congestæ ad lautius vitæ genus inuitare videntur. vnde poëta, inuitat genialis hyems. & Horatius:

Vides vt alta stet niue candidum
Soracte, nec iam sustineant onus
Syluæ laborantes, geluq;
B *Flumina constiterint acuto.*
Dissolue frigus, ligna super foco
Large reponens: atq; benignius
Deprome quadrimum Sabina
O Taliarche, merum dyota.

PAPAVER.

CIVITAS.

PApauer præter ea quæ de illo scripsit Pierius, Eusebio autore, ciuitatis symbolū est: quia, vt in ciuitate multi homines habitant, sic in papaueris capite quasi intra eadem mœnia multa sunt semina: & vt ciuitas in vicos & domos est distributa, sic & papaueris caput in multas intus partes est diuisum, multaq; interstitia habet.

IRIS HERBA.

ELOQVENTIA.

C IRidem herbam eloquentiæ symbolum esse, nemini mirum videri debet: cum Homerus fingat Troianorum oratores vt qui disertissimi essent, Lirioessam, id est iridem herbam floridā comedisse, quod eloquentiæ præcepta illos hausisse significat: propterea quòd eius herbæ flos colorum varietate atq; ornatu, Iridi cœlesti, quæ & ipsa eloquentiæ dea habebatur, similis sit: & quia talem oportet esse orationem, nempe colorum ac figurarum varietate distinctam: multasq; hæc herba eloquentiæ similes vires habet. nam vt de illa tradunt medici, iris halitus prauum odorem corrigit, gratumq; & suauem reddit spiritū, & venena repellit: sic etiam ornata oratio quasi suauis quidam halitus gratiam conciliat, & animi venena, hoc est perturbationes depellit. Hanc herbam quidam volunt olim hyacinthum appellatam: quod indicare videtur Ouidius Metamorph. lib. x, his verbis:

Flos oritur, formamq; capit quam lilia, si non
Purpureus color his, argenteus esset in illis.
Non satis hoc Phœbo est: is enim fuit autor honoris.
Ipse suos gemitus folijs inscribit, & hya
Flos habet inscriptum, funestaq; littera ducta est.

Sed hanc quæstionem medicis permittimus: nos de illa quæ hodie hyacinthus D vocatur, mox dicemus separatim, hanc vulgo lilium cœruleum vel purpureum appellari scimus.

HYACINTHVS.

SAPIENTIA.

HYacinthus, quem ab Apolline in florem conuersum poëtæ fabulantur, prudentiæ ac sapientiæ symbolum est. Nam cum Apollo Musarum ingenij, ac literarum Deus sit, Hyacinthum puerum ab illo ob formam adamatum, poëtæ finxerunt: quia sensus naturalis minimè corruptus puer est, hoc est prudentia caret, sed tamen formosus est, quia mentē ad sui contemplationem excitat: qua contemplatione fit, vt tandem sensus, iuuenili ætate atq; feruore illo deposito, prudentiæ & sapientiæ florem ex se gignat, suauissimis virtutum odoribus fragrantem: quorum pòst memoria literarum monumentis ad posteros manat.

NARCISSVS FLOS. E

CORPORIS FORMA.

NArcissus flos corporis formam quæ citò corrumpitur, & iuuētæ florem qui citò transit, significat, vt & rosa, & viola, & omnes flores qui citò corrumpuntur. idcirco enim poëtæ finxêre, Narcissum formosissimum puerum, dum suam formā quam in fonte cernebat, cupidè nimis admiratur, in fontem prolapsum perijsse, & in florem huiusmodi conuersum: vt indicarent, non hanc fluxam corporis formam, sed animi præstantiam, & diuinam illam æternamq; pulchritudinem esse adamandam.

HYSSOPVS.

EXPIATIO PECCATORVM.

HYssopus herba pulmones purgans, & caput, qua vtebantur Hebræi cum sanguine animalium, ad populum aspersione lustrandum, gradum diuinum significat, & vinculum illud, quo cum Deo coniungimur: & coniuncti à peccatis expiamur. Hinc Dauid, Asperges me Deus hyssopo, & mundabor. F

MYRTVS.

GRATIA.

MYrtus Veneri dicata, & ob id coniugula dicta, multis morbis sanandis vtilissima, gratiæ & bonæ valetudinis symbolum est.

SALIX.

HÆREDITAS.

SAlix pulcherrimo hieroglyphico, prẹter ea quæ à Pierio scripta sunt, hæreditatem significat vel diuinam, vel humanam. quoniam vt salix iucunda arbor est, quæ ad torrentes nascitur, sic ex hæreditatis abundantia, quæ etiam per torrentem adumbratur iucunditas lætitiaq; oritur. quod & vox ipsa Hebraica qua in Sacris literis salix nominatur, indicat. nam vehirbe nachal appellatur, quod & iucunditates hẹreditatis, & salicem torrentis significat.

CORPORA NOSTRA.

COrpora quoq; nostra salicis hieroglyphico significātur. quoniam vt salix, nisi torrentis aquis irrigetur, non crescit: sic & corpora nostra, imò & nosmet

A met ipsi, nisi cœlestibus aquis irrigemur, & secundum decursum illarum plantatissimus, fructum nullum ad vitam ferre possumus. Vnde Dauid de beato viro, Hic arbori similis est ad aquæ riuum setæ.

CEDRVS, SIVE CITHRVS.

MISERICORDIA VEL PIETAS.

CEdrus siue Citrus arbor, fructus gignens odore ac sapore præstantissimos, misericordiæ pietatisque symbolum est, propter magnas vtilissimasque mortalium generi vires. Primùm enim præbet resinam electissimam, quę citria dicitur, dentium doloribus vtilissimam. succus eius elephantiasin curat, & pulmonis vlcera: valet contra venena, ardetque velut facula. Vnde Hebræi fructu eius solennem quendam diem celebrabant, quasi diuinæ misericordiæ opem implorantes. Quos æmulati Lacedæmonij, deos suos coronare solebant ijs fructibus quos oxymala persica nuncupāt, idem per illos significantes quod Hebręi per Citrum. Lignū quoque eius corruptioni mi-
B nimè obnoxium, facit vt cedrus pro immortalitate æternitateve accipiatur.

PALMA.

HOMO.

PAlma in mysticis literis celebratissima, duplici de causa hominis simulachrum esse putatur. primùm quia fructum non fert sine coitu, sed replentur eius rami gemmis masculeis, quasi semine quodam: deinde quia in superiore parte habet quasi cerebrum, quod Hebręi Halulab, Arabes verò Chedar, vel Gemar vocant, quo corrupto moritur arbor, sicut cerebro læso homo interit: quod quidem huic soli inter plantas contingit. tertio quod comam in cacumine habeat, & ramos in manuum modum protensos, & fructus digitorum figuram præ se ferentes, vnde dactyli, id est digiti sunt appellati. pulpa quoque ipsorum fructuum caro nuncupatur, multum sanitati cōferens, & vel ex vi quadam animali, vel ex Phœbæa natura summæ nutritionis, adeò vt multi sancti Patres in solitudine vitam agentes, eo solùm cibo contenti
C fuerint: quemadmodum & hodie quoque multi in Africa populi eo tantùm fructu victitant.

IVDÆA.

PEr Palmam præterea Iudæa notabatur, propterea quòd ea potissimùm regio palmis abundet, & quod Iudæi in sacris suis eius folijs vterentur, haberentque diem solennem de palmarum nomine appellatum: vnde in multis Romanorum numismatibus videmus palmam, & mulierem mœstam sub ea sedentem, cum huiusmodi inscriptione,

IVDÆA CAPTA.

CAELII AVGVST. HIEROGLYPHICORVM Finis.

INDEX RERVM ET VERBORVM MEMORABIlium locupletißimus.

A

Aelij

Anne

aru-

bulla

D

que

E

elutio

F

formi-

H

Hercu-

I

in-

L

Lace-

N

naniga-

O

patro-

Index

pygon

S

T

Taras

GRAECARVM VOCVM QVÆ TOTO OPERE OCCVRrunt, Index.

[illegible]

ΤΕΛΟΣ.

BASILEÆ EX OFFICINA THOMÆ GVARINI,
Anno M. D. LXXV. mense Martio.

PALMA GVAR.